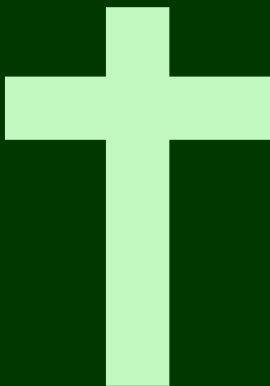

Tupana'ga
nhi'iãa

New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

Tupana'ga nhi'iga

New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134

Contents

Mateus	1
MARCOS	135
Lucas	202
João	333
Atos	417
Romanos	521
1 Coríntios	568
2 CORÍNTIOS	612
Gálatas	646
Efésios	663
Filipenses	684
Colossenses	694
1 Tessalonicenses	708
2 Tessalonicenses	719
1 Timóteo	725
2 Timóteo	740
Tito	750
Filemom	757
Hebreus	760
Tiago	808
1 Pedro	819
2 Pedro	832
1 João	839
2 João	850
3 João	852
Judas	854
Apocalipse	858

MATEUSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Mateus

*Jesus Cristo'ga ramonhava'ea
(Lucas 3.23-38)*

¹ Agwa ko Jesus Cristo'ga ramonhava'ea mombe'ua. Ymyahũ Tupana'ga e'i Jesus Cristo'ga pe: “Eko ti ġanduvihavuhetero Cristoramo,” ei ga hako. Cristo xa'e nhande Jesus'ga pe a'ero. A'ereki ga nhanderuvihavuhete'ga. Jesus'ga ko Daviva'ea rakykwepoharamo Abraãova'ea rakykwepoharamo no.

² Ymyahũ Abraãova'ea Isaqueva'ea po'ria hako. Isaqueva'ea Jacóva'ea po'ria.

Jacóva'ea Judáva'ea po'ria Judáva'ea irũva'ea po'ria no.

³ Judáva'ea Peresva'ea po'ria Zerava'ea po'ria no. Tamarva'ea Peresva'ea yembora Zerava'ea yembora no.

Peresva'ea Esromva'ea po'ria.

Esromva'ea Arãova'ea po'ria.

⁴ Arãova'ea Aminadabeva'ea po'ria.

Aminadabeva'ea Nasomva'ea po'ria.

Nasomva'ea Salmomva'ea po'ria.

⁵ Salmomva'ea Boazva'ea po'ria. Raabeva'ea Boazva'ea yembora.

Boazva'ea Obedeva'ea po'ria. Ruteva'ea Obedeva'ea yembora.

Obedeva'ea Jesséva'ea po'ria.

⁶ Jesséva'ea Daviva'ea po'ria. Daviva'ea israelitasva'ea ruvi-havuhuva'ea.

Daviva'ea Salomãova'ea po'ria. Uriasva'ea rembirekokwera-ava'ea Salomãova'ea yembora. A'ereki Daviva'ea hembireko ahe pavēi.

⁷ Salomãova'ea Roboãova'ea po'ria.

Roboãova'ea Abiasva'ea po'ria.

Abiasva'ea Asava'ea po'ria.

⁸ Asava'ea Josafáva'ea po'ria.

Josafáva'ea Jorãova'ea po'ria.

Jorãova'ea Uziasva'ea ramonhava'ea.

⁹ Uziasva'ea Jotãova'ea po'ria.

Jotãova'ea Acazva'ea po'ria.

Acazva'ea Ezequiasva'ea po'ria.

¹⁰ Ezequiasva'ea Manassésva'ea po'ria.

Manassésva'ea Amomva'ea po'ria.

Amomva'ea Josiasva'ea po'ria.

¹¹ Josiasva'ea Jeconiasva'ea po'ria Jeconiasva'ea irũva'ea po'ria no. A'ea rupi Babilõniapeva'ea ruri otavuka Josiasva'ea re'yjava'ea pe ahe rerogwovo ogwyri pe he'yjuhuva'ea rerogwovo ahe mombytavo pevo.

¹² Babilõniapeva'ea ahe rerohorẽ Babilõnia pe Jeconiasva'ea Salatielva'ea po'ria.

Salatielva'ea Zorobabelva'ea po'ria.

¹³ Zorobabelva'ea Abiúdeva'ea po'ria.

Abiúdeva'ea Eliaquimva'ea po'ria.

Eliaquimva'ea Azorva'ea po'ria.

¹⁴ Azorva'ea Sadoqueva'ea po'ria.

Sadoqueva'ea Aquimva'ea po'ria.

Aquimva'ea Eliúdeva'ea po'ria.

¹⁵ Eliúdeva'ea Eleazarva'ea po'ria.

Eleazarva'ea Matãva'ea po'ria.

Matãva'ea Jacóva'ea po'ria.

¹⁶ Jacóva'ea Joséva'ea po'ria. Joséva'ea Mariava'ea rembirekokwerava'ea. Mariava'ea ombo'a Jesus'ga. Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

Nahã ko Jesus Cristo'ga ramonha mombe'ua.

¹⁷ Imbokwara'ara'ara'javame catorze ko Abraãova'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo. Aerẽ Daviva'ea ari. Daviva'ea arirẽ imbokwara'ara'ara'javame catorze ko Daviva'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Josiasva'ea ari. Babilõniapeva'ea Josiasva'ea re'yjava'ea rerohoi Babilõnia pe. Ahe rerohorẽ imbokwara'ara'ara'javame catorze ko aherakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Cristo'ga ari.

*Jesus Cristo'ga aragwera
(Lucas 2.1-7)*

¹⁸ Jesus Cristo'ga aragwera ko nahã. Jesus'ga yembora rera ko Maria. Mariava'ea po'ria ahe'yembora pavëi omondo Mariava'ea Joséva'ea pe tahembireko ti hëa ga pavëi javo. Joséva'ea rembirekoa renonde Tupana'ga ra'uvapyryva Mariava'ea momburu'ai.

¹⁹ Hembireko ġwerĩ Joséva'ea Mariava'ea pavëi. Emo ikwahavame ahepuru'a Joséva'ea ojapyaka marã ti nehë javo. A'ero okokatuavo ġwaramo ahe ei oyvyteri pe: "Apo hi po ti ji hëa hugwi a'ero nehë. Ndapotari reki ji hëambotegwetea," ei ahe. "Nurã po ti ji pohinhimimi hëa hugwi hëa mombe'ue'yma ġa pe," ei ahe oyvyteri pe.

²⁰ A'ea rehe ahe japyakai. Kiro ahe kiri. A'ea rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe. Joséva'ea ġwepia katu Tupana'gapyrive'ga okiri pe a'ero.

—Terekyhyji ti enhimbirekohava hugwi Daviva'ea rakyk-wepoharamo, ei ga Joséva'ea pe. A'ereki pyry nde hēa rerekoi. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva hēa momburu'a, ei ga.

²¹ Aerē po ti hēa gwa'ya'ga mbo'ari nehē, ei ga. A'ero ti eno hēara'ya'ga rehe Jesus. Ereki ga ko ahembopiro'yhara'ga. Na tuhē, ei ga. Ombopiro'y po ti ga ojiheve'ga gāndekote'varuhua hugwi nehē, ei ga. Hahye'yma pe po ti ga ga nderohoi a'ero nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

A'ea erame ga hoi Joséva'ea hugwi. Aerē Joséva'ea ma'ēi.

²² Ipuru'a Mariava'ea gwembirekoe'ymame. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

²³ “ ‘Pehendu katu ti!’ ei Tupana'ga.

‘Ipuru'a po ti hēa akwaimbae'ga nderekoe'ỹvehēa nehē.

Aerē po ti hēa gwa'ya'ga mbo'ari nehē.

Ono po ti ga ga rehe Emanuel gareraramo,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Garera ko Emanuel. A'ea ko: Tupana'ga oko nhande pyri.

²⁴ Aerē Joséva'ea ma'ēi. Oko ahe Tupana'gapyrive'ga nhi'īga rehe toko ti hēa nhirembirekoro a'ero nehē javo. A'ero ahe Mariava'ea reruri gwonga pe toroju ti hēa pavēi javo.

²⁵ Ahe gweru tehe ahe ojipyri. A'ereki ahe ndogwerekoi ve Mariava'ea ahera'ya'ga mbo'arame ahera'yrypy'ga. Ga rehe ahe inoḡi Jesus gareraramo.

2

Jaytata'ia kwahapyrava'ea

¹ Cidade de Belém me Jesus'ga ari. Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe Judéia pe Belém u. Jesus'ga arame Herodesva'ea oko gānduvihavuhuro judeus'ga gwyri pe Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe. Jesus'ga arame jaytata'ia kwahapyra'ga nduri irupeuhua hugwi ogwyrā hugwi kwara ipora hugwi. Uhu ga cidade de Jerusalém me ovahema.

² Kiro ga ei pevove'ga pe:

—Kiroki ga oko judeus'ga nduvihavuhuheteaḡwamamo – mome ga? O'a ga aḡwamo. A'ereki ore orohepia jaytata'ia ipyahuva'ea kwara ipora koty. A'ea ko ga'ara kwahavuka ore ve ojipiukaro gwaramo jaytata'ia. Hepiaga gwaramo ore ruri timbohete ti ga javo, ei ga.

³ Ga'ea kwahavame ahepy'a ndukatui okoteheavo Herodesva'ea py'a judeus'ga nduvihavuhuva'ea py'a. Ndukatui cidadepeve'ga py'a no Jerusalémmeve'ga py'a.

⁴ A'ero ahe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa mbojatykaukari ġa mbuhuruka ojipyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa ndeheve – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Ga ndurame Herodesva'ea pyri ahe ei ġa pe:

–Kiroki ga pe Tupana'ga e'i ga ti toko ġanduvihavuhetero javo – mome po ti ga ari nehē Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga? ei Herodesva'ea.

⁵ A'ero ġa ei ahe ve:

–Belém me – kiroki cidade u oregwyri pe Judéia pe – pevo po ti ga ari nehē, ei ġa. Nahã ymyahũ Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ikwatijari hako. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve onhi'ġa, ei ġa. Tupana'ga e'i:

⁶ “Belémmeva'ero pecidade ndokoi huvihavarũiva'ea.

Huviha hete ko pecidade upa pende'yja'ġa gwyri pe Judáva'ea rakykwepohara'ġa gwyri pe Judéia pe.

A'ereki pecidadepeve'ga oko nhiremimo'ēhara'ġa nduvihavaġwamamo israelitas'ġa nduvihavaġwamamo.

Gwereco katu po ti ga pende'yja'ġa nhaporemoko ogoro ġanduvihavuhetero nehē.”

–A'ea ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka onhi'ġa mombe'uharava'ea pe hako, ei ġa Herodesva'ea pe.

⁷ Ga horame Herodesva'ea jaytata'ia kwahapyra'ġa mbuhunhimimukari ojipyri a'ero. Ahe ei ġa pe:

–Gara rupi jaytata'ia jipiukari pe me iporame raikwehe? Takwaha katu ti ji, ei ahe ġa pe.

A'ero ġa imombe'ukatui ahe ve.

⁸ Ikwahapavame ahe ġa mondoukari cidade de Belém me. Ahe e'i ġa pe:

–Peho ti Belémmeve'ġa pyri tayri'ga rekakatuavo. Ga repiagame ti pejora'ja ji pyri ga mombe'ukatupava ji ve a'ero, ei ahe ġa pe. Jihi ti taho ga mboheteavo a'ero nehē no, ei ahe ġa pe o'mbero.

⁹ Ahe rendupavirē jaytata'ia kwahapyra'ġa hoi a'ero ogwovo Belém me. Ga horame jaytata'ia – kiroki jaytata'ia ojipiuka ġa pe kwara ipora koty – kotihĩ akoja jipiukara'javi ġa pe ogwovo ġa nenonde ogwovo Jesus'ga rehei katu opytavo garuhava arimo.

¹⁰ Horyory hete ġa jaytata'ia repiagame ogwovo ovahema tayri'ga ruhái pe.

¹¹ Onga pype ġa tayri'ga repiagi ga'yembora reheve Mariava'ea reheve. Nurã ġa neny'andurugi garovai pyteri pe nde ko orehoheva'ero javo. A'ero ġa imondohetei mbatera ga pe ġwovapytymba'voga hyrua ipe'avo jugwi. Ouro ġa imondoi ga pe. Incenso perfume apopyra ġa imondoi ga pe no. Iru'ia perfume apopyra ġa imondoi ga pe mirra.

¹² Aerē ypytunimo okirame ġa Tupana'ga rendukatui. Kiro ġa ġa momoranduvi.

–Tapemombe'ui ti tayri'ga Herodes'ga pe. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga. Tapejivyra'javi ti Herodes'ga pyri, ei Tupana'ga ġa pe.

Nurā oma'ērame ġa hoi pehea rupi irūa rupi ogwovo ogwryi pe timombe'uyme ti tayri'ga Herodes'ga pe javo.

Oho nhimi Joséva'ea Egitopeva'ea gwyri pe

¹³ Jaytata'ia kwahapyra'ġa horē Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe ahekiri pe. Ahe ve ga ei:

–Haite! Evy epo'ama! ei ga Joséva'ea pe. Eho ti ġa nderogwovo tayri'ga gayhēa reheve. Eroho nhimi ti ġa nderogwovo Egitopeve'ġa gwyri pe, ei ga. Pevo ti pepyta. Aerē jate po ti ji imondoukari nhinhi'ġagwera pe me nehē pejora'ja ti Belém me javo. Po ti ji namondoi nhinhi'ġagwera pe me nehē, tapejora'javi ti avo Belém me. A'ereki avo Herodes'ga tayri'ga rekaruka kiro. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

¹⁴ Oma'ē Joséva'ea ovya a'ero. A'ea rupi ypytunimo ahe tayri'ga rerohoi ga'yembora reheve ġa nderogworogwovo Egitopeve'ġa gwyri pe.

¹⁵ Pevo ahe ġa nderovahemi. Aerē ġa nduvame Egito pe Herodesva'ea manoi.

Nahā ġa hoi opytavo Egitopeve'ġa gwyri pe. Tupana'ga erame jate ġa ndura'javi Egito hugwi. Nahā Tupana'ga ġa mbuhurukara'javi Egito hugwi. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ġa po'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo aerē po ti nahā javo. Ymyahū ahe ei hako:

“‘Egitopeve'ġa gwyrā hugwi ji jira'yra'ga mbuhurukari,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ojigwarai Herodesva'ea tay'riva'ea rehe

¹⁶ Omanoa renonde Herodesva'ea nhimonha'ngaranuhūi jaytata'ia kwahapyra'ġa ndehe. A'ereki ahe okwaha ji moandyandyi ġa ojivyra'jave'yma ji pyri javo. Dois anos ġwerī tayri'ga rehe kiro. A'ea Herodesva'ea okwaha. A'ereki nanongara jaytata'ia kwahapyra'ġa omombe'u ahe ve ahe ġa monhi'ġame ojive. Nurā ahe osoldados'ġa mondoukari cidade de Belém me Belém rembeyvyri hī pe no. Pevo ahe osoldados'ġa mondoukari tojuka pa ti ġa tapihama'ġa javo – kiroki tayri'ga o'a jaytata'ia kwahapyra'ġa hepiagirē jaytata'ia. Ahenhi'ġa rupi soldados'ġa hoi a'ero tapihama'ġa

ndepiaga. Ojuka pa ġa tapihama'ġa – kiroki ġa gwereko dois anos ojihe, kiroki ġa ndogwerekoi ve dois anos ojihe no.

¹⁷ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġga momba'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea momba'u Tupana'ga nhi'ġga momba'gwovo aerẽ po ti nahã javo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “ ‘Cidade de Ramá pe ġa henduvi hẽa jehe'oheterame ovy'are'yma.

Hahyahi hẽajehe'oa.

Raquelhẽa reki ojehe'o gwa'yrava'ea rehe.

Tegwete hẽa ma'ngoma'ngohava.

A'ereki hẽara'yrava'ea omanomba,' ei Tupana'ga,” ei Jeremiasva'ea hako.

Ojivy Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrá hugwi

¹⁹ Aerẽ Tupana'ga José'ġa mbuhurukara'javi Egitopeve'ġa gwyrá hugwi. A'ereki pevo ġa u Herodesva'ea manorame. Herodesva'ea manorẽ yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe Tupana'gapyrive'ga. Joséva'ea pe ga ei ahekiri pe:

²⁰ –Ahe omanomba kiro – kiroki ahe ojuka pota tayri'ga. Evy epo'ama! Eroho ti ġa kiro a'ero tayri'ga gayhẽa reheve. Erojivyrá'ja ti ġa eje'yja'ġa gwyrá pe Israel pe, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

²¹ Oma'eamo ahe vyri a'ero tayri'ga rerogwovo ga'yembora reheve ġa nderojivya pevo jitehe ogwyrá pe Israel pe ġa nderovahema.

²² A'ea rupi Arquelau'ga oko Judéiapeve'ġa nduvihavamo Israel pe opo'ria py'rovo Herodesva'ea py'rovo. A'ea kwahavame Joséva'ea kyhyji Arquelau'ga hugwi. Ndojupotari ahe Judéiapeve'ġa gwyrá pe a'ero. Ypytunimo okirame Joséva'ea Tupana'ga rendukatui. Kiro ga Joséva'ea momoranduvi.

–Terehoi ti Judéiapeve'ġa gwyrá pe, ei Tupana'ga ahe ve.

Nurã Joséva'ea ndohoi pevo. Galiléiapeve'ġa gwyrá pe ahe hoi Israel pe.

²³ Pevo ahe rui cidade de Nazaré pe tayri'ga pavẽi ga'yembora pavẽi no. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġga momba'uharava'ea a'ea momba'umbe'u Tupana'ga nhi'ġga momba'gwovo. Jesus'ga momba'gwovo ahe ei hako:

“ ‘E'i po ti ġa ga pe nehẽ Nazarépeve'ga,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ga u pevo a'ero.

3

João Batista'ea remimomba'ua

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)

¹ Aerē João Batistava'ea rekoi ongae'yi me judeus'ga mobatizavo. Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uheteavo João Batistava'ea rekoi Judéiapeve'ga gwyrī pe ongae'yi me.

² Hahyahi ahenhi'iga ahe erame:

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Per-ojijyjijyi ti pejeaporoḡita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'i'ga rendukatavo. A'ereki Tupana'ga oko ḡwerī nhanderuvi-havuhuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iga rupi, ei ahe ḡa pe.

³ Ymyahū Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u jipe João Batistava'ea. Ahe e'i João Batistava'ea mombe'unhoḡwenondeavo hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iga

ga erame ḡa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehē,” ei Isaíasva'ea hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga ruraḡwama pe. Tonhimboavujikwe ti ḡa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerōjijyi ti ḡa gweaporoḡita a'ea renonde javo.

⁴ Omongi João Batistava'ea yuranuhūa'javuhuva'ea rava apopyra camelo rava apopyra. Aheku'ayvira ko ipira. O'u ahe tukura hehira reheve.

⁵ He'yjuhuve'ga nuḡanduri onhimongyavo João Batistava'ea pyri ovahema. Uhu ḡa cidade de Jerusalém hugwi. Uhuuhu ḡa Judéiapeve'ga gwyrā hugwi nhaporemo no rio Jordão rembeyvyrā hugwi no.

⁶ Ahe renduvame ḡa nhimombe'ukatui Tupana'ga pe jite'varuhu ji javo opohia jugwi. A'ero jate João Batistava'ea ḡa mobatizai rio Jordão pype.

⁷ Uhu he'yive'ga ahe pyri no fariseus'ga saduceus'ga pavēi tianemobatiza ti ga javo. Gandura repiagame João Batistava'ea ei ḡa pe:

—Tiruahū pendeaporoḡita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ḡwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahā pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerū? Pe tuhē penhimbo'e nanongara rehe, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁸ —Jihi, ei João Batistava'ea, kiro po ti ji ei pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei ahe. Tapembopogwea'javi ti

pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ġa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporogita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ġa ndehe a'ero.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁹ –Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarō hete Abraãova'ea. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ġa ndehe ġa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ġa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aġa ita Abraãova'ea rymyminoro ġa mongovo, ei João Batistava'ea ġa pe.

¹⁰ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Akwaimbae'ga ombogwa ġwerĩ jykwa'ria pyvō tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoġwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ġwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ġa pe imombe'gwovo.

¹¹ –Uhu po ti ga nehē – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhetero ġwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te okoteheva'ea. Jihi opomobatiza yhya pyvō jate. Nahā ji ikwahavukari ġa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendaporogita rerojijyja reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojkauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerēve'ga nehē. Nahā po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombyryvuka nehē, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ġa pe.

¹² Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'ō po ti ga oapoa trigo inhaġa hyrua pype nehē. Japira po ti ga imbokaĩ tata pyvō nehē. Ndogwevi po ti tata upa nehē, ei João Batistava'ea.

–Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ġa okote'varuhuve'ġa hugwi okovo pyryve'ġa pojkaharete'ga nehē, ei João Batistava'ea ġa pe. “Tuhi ti pyryve'ġa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehē,” e po ti jihoheheteve'ga nehē, ei João Batistava'ea. “Toho ti okote'varuhuve'ġa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehē ojivyre'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehē, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

*João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga**(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)*

¹³ Aerē Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ġa gwyra hugwi ua rio Jordão pe. Uhu ga ovahema João Batistava'ea pyri tanhimo-
batiza ti ga javo.

¹⁴ A'ero João Batistava'ea ei Jesus'ga pe:

—Toromobatzayme po ti ji nehē. Ndehe ko oreruvi-
havuhuhetero. Nde po ti ji mobatiza hamo a'ero nehē, ei João
Batistava'ea Jesus'ga pe novia. Ako tehe ji nde pyri, ei ahe
Jesus'ga pe. Maraname nde ruri ji pyri enhimobatzauka ji
ve a'ero? ei ahe Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei reki João Batistava'ea pe:

—Ji mobatiza tuhē ti kiro, ei Jesus'ga. A'reki pyry nde ji mo-
batizai. Nahã po ti nhande rekokatui nhandekovo Tupana'ga
remimbotarimova'ea rupi nhaporemo nehē, ei Jesus'ga João
Batistava'ea pe.

—Kwa, ei ahe Jesus'ga mobatizavo.

¹⁶ Ahe omobatizarē Jesus'ga hemi yhya hugwi. Kotihĩ
Tupana'ga ipe'ai yvaga ga pe. Kiro Jesus'ga hepiagi Tupana'ga
ra'uva ijyvame ojihe. Inambua ja Tupana'ga ra'uva hekoi
yvaga hugwi ijyvame ga rehe.

¹⁷ Nanime yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi Jesus'ga
mombe'gwovo.

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei Tupana'ga.
Anhimohē hete ko ji ga rehe, ei ga.

4*Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga**(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)*

¹ Aerē Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me Di-
abo'ga ti toko ga pyri javo. “A'ereki Diabo'ga ga mongo
te'varuhu pota,” ei Tupana'ga ra'uva. A'ero ga rerohoi ga
rerovahema pevo.

² He'yiva'ea quarenta ko Jesus'ga kiri pevo. A'ea rupi ga
ndo'ui arimo ypytunimo no tanhi'i ti ji Tupana'ga pe javo.
Quarenta Jesus'ga kirirē pevo ojuka ga ty'ara a'ero.

³ A'ero Diabo'ga ruri Jesus'ga pyri tamongo te'varuhu ji ga
javo. Uhurame ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea
nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero:
“Penhimbote ti a'ero pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere
jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehē, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwati-
jaruka ahe ve inoġuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvõ jate rõi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i
aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerẽ Diabo'ga Jesus'ga rerohei cidadepyriva pe Jerusalém
me a'ero. Yvate pe ga ga rerojiupiri gare'ya'ga jatyka-
havuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe.

⁶ Ga reroahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde
ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo japyra hugwi ehia a'ero.
Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga po ti nanembohirukarahyi
yvyvo nehẽ. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra
hugwi nehẽ. A'ereki ymyahũ a'ea Tupana'ga okwatijaruka
ahe ve inoũka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwati-
jara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ga mondoukari nde pyri nehẽ.

'Pea'ngu ti ga,' e po ti ga ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ.

'Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyrive'ga
pe nehẽ,” e'i aberembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga
pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũka hako.
Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojkaharete'ga.

Gareaporogita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehẽ.

Ejeaporogitatehea rehe rõi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aberembikwati-
jara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

⁸ Aerẽ Diabo'ga ga rerohoa'javi. Yvate hete pe ga ga
rerohei ga rerojiupia yvytyruhua rehe. Pea hugwi Diabo'ga
hepiukapavi yvyakotyve'ga nduvihava'ga gwyrã Jesus'ga pe.
Gagwyrakatukatua ga hepiukari no.

⁹ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—A'ea nhaporemõ po ti ji imondoi nde ve nehẽ. Po nde
renypy'andurugi jirovai pyteri pe ji mboheteavo nde ko
Tupanamõ javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehẽ, ei
Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Nde Tupana rõi. Ejipe'a
ji hugwi! Norombohetei po ti ji ndehe nehẽ. A'ereki ymyahũ
Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũka hako. Aherembik-
watijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojkaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ekovo ganhi'igã rupi jate," e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

11 A'ero Diabo'ga hoi ogwovo Jesus'ga hugwi. Nanime Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Jesus'ga pe ga pokoga mbatera imondovo ga pe.

*Galiléiapeve'ea na'ẽ Jesus'ga ombo'e
(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)*

12 Aerẽ ojipe'ga imombe'ui Jesus'ga pe.

—Ga João Batista'ga mongi cadeia pype ga Tupana'ga nhi'igã mombe'uro gwaramo, ei ga.

A'ea renduvame Jesus'ga hoi ojivya Galiléiapeve'ga gwyrri pe.

13 Pevo ga jijyi cidade de Nazaré hugwi ogwovo ojipe pe cidade de Cafarnaum me Galiléiapeve'ga gwyrri pe. Cafarnaum tuvi ypihua pyri ligo da Galiléia pyri. Pevo ko judeus'ga nduvi Zebulomva'ea re'yja'ga Naftaliva'ea re'yja'ga pavẽi.

14 Pevo Jesus'ga hoi Cafarnaum me. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

15 “Pegwyrri pe herekoi pehea

– kiroki pehea oho ypiahu pe,' ei Tupana'ga Zebulomva'ea re'yja'ga pe Naftaliva'ea re'yja'ga pe no.

'Pegwyrri rekoio Jordão aherovai.

Ga ei pegwyrri pe Galiléia judeus'garũve'ga gwyrri gentios'ga gwyrri.

A'ea ga ei pegwyrri pe,' ei Tupana'ga," ei ahe.

16 “Ypytuna ja pe me pe ji kwahave'yma gwaramo.

Kiro po ti kojahua ja pe me pe ji kwahava gwaramo nehẽ.

Peko pe omanove'ga ja ji ve ji kwahave'ymame.

Kiro po ti ji jikwahavukari pe me

imbokojahuavo peakagi pe nehẽ,' ei Tupana'ga," ei Isaíasva'ea imombe'gwovo hako.

17 Omombe'u jipe ahe Jesus'ga hoa Cafarnaum me. Uvame cidade pe Cafarnaum me kiro Jesus'ga ga mbo'embo'ei. Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo ga ei ga pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi, ei ga. Perojijyjijyi ti pejeaporogita pejikokatuavo pejikovo Tupana'ga nhi'igã rupi. A'ereki Tupana'ga pe ndepia katu gwerĩ penduvihavuhetero yvya koty pe mongovo onhi'igã rupi, ei Jesus'ga ga pe.

*Jesus'ga omo'emo'ẽ ypy gwemimbo'eharamo
(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)*

18 Aerē Jesus'ga hoi ypiahu pe Galiléia pe ogwovo yembeyvura rupi. Ohorame Jesus'ga mokonha'ga ndepiagi Simão'ga André'ga reheve. Ga ko onhoirũ'ga. Simão'ga pe ga e'i no Pedro. Pirareheva'ero ġwaramo Simão'ga imombori ipypira pira mboahava tipyhy pira javo.

19 Ovahemame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejijo ti ji rupi nhiremimbo'eharamo. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ga pe nehē no. Pira pe peru oji'i. Kiro po ti pe ojipe'ga mbuhurukari ji pyri nehē toko ti ġa Jesus'ga nhi'iga rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

20 —Kwa, ei ġa.

Nambegwei ġa hoi imboahava reja ogwovo ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

21 Hehemo'i Jesus'ga hoi ogwovo yembeyvura rupi ojipe'ga ndepiagi Tiagova'ea João'ga reheve. Ga memei ko onhoirũ'ga. Ganduva'ga ko Zebedeu'ga. Ga pavēi ġa apygi yharuhua pype japokatua'java oapoa imboahava. Ovahemame ġa pyri Jesus'ga nhi'igi Tiagova'ea pe João'ga pe no toko ti ġa nhiremimbo'eharamo javo.

22 Nambegwei ġa hoi yharuhua reja gwuva'ga reja no ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

*Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara
(Lucas 6.17-19)*

23 Ojipejipea pe Jesus'ga hogahoi Galiléiapeve'ga gwyrā rupi hete ogwovo. Gajatykahai pe ga hogahoi ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. Piryva'ea ga imombe'ui ġa pe Tupana'ga pe poko katu pota penduvihavuhuhetero javo.

—Perojijyjijykuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboā pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Karugwaraparavuhua Jesus'ga imombipavi ġa hugwi no. Ipopoakare'yve'ga ga ġa mbopopoakari no. Nahā ga rekoī ġapyteri pe.

24 A'ero he'yjuhuve'ga imombe'umbe'ui nahanahā Jesus'ga ġa pohanoġi javo. A'ero Síriapeve'ga nhaporemō ikwahavi no itetirũave'ga nderupava Jesus'ga pyri. He'yjuhu karugwara ġa pe. Hahy paravuhu ġa pe no. Anhaġa omongo aha ojipe'ga ojeaporoġita rupi jate ojipe'ae'yma ġa hugwi onhimongyavo Diabo'gapyriva'ea. Ojipe'ga akaġi pe mbipeuhu ġa mboheagwryva. Ojipe'ga nopo'ami. Nomyi tuhē ġa upa. Ga nhaporemō ġa ġa nderuri Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo. Jesus'ga omombi pa ġa hugwi a'ero ġa mongokatua'java.

25 He'yjuhuve'ga hogahoi Jesus'ga rupi onhimongyavo. Uhu ġa ga pyri Galiléiapeve'ga gwyrā hugwi Dez Cidades

hugwi no Jerusalém hugwi no Judéiapeve'ġa gwyra hugwi no rio Jordão aherovaja hugwi no. Nahã ġa nduri ogwoogwovo ga rupi onhimongyavo.

5

Pyry hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Lucas 6.20-23)

¹ Onhimongyve'ġa ndepiagame Jesus'ga jiupiri yvytyra rehe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri tihendu ganhi'ġa javo.

² Ombo'embo'e ga ġa kiro.

³ A'ero ga ehetei ġa pe:

–Pyry hete ġa pe – kiroki ġa e'i ikwahava ovytyra: “Tupana'ga ji pokogame jate po ti ji rekokatui nehẽ.”

Ga erame na ojikheteavo Tupana'ga rehe pyry hete ġa pe.

A'ereki ġanduvihavuhetero Tupana'ga gwepia katu ġa imombyryva ġa pe, ei Jesus'ga.

⁴ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa okoveveuhu ojehe'gwovo.

A'ereki ġa ko Tupana'ga remimbohoryva'javaġwama, ei Jesus'ga.

⁵ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa oko nhyrō onhimbohete'e'yma.

A'ereki yvya koty Tupana'ga remimondoagwama ġa pe ga ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

⁶ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa oko katu pota hete okoheteavo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ġa ko Tupana'ga remimombyryvaġwama, ei Jesus'ga.

⁷ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa ojipe'ġa porogwety.

A'ereki ġa tuhẽ ko Tupana'ga rembiporogwetygaġwama, ei Jesus'ga.

⁸ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa gweaporoġita katu Tupana'ga reaporoġita rehe jate xako javo.

A'ereki ġa Tupana'ga repiagaġwama, ei Jesus'ga.

⁹ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa onhoarōuka hete ojipe'ġa pe.

A'ereki a'ea Tupana'ga eaġwama ġa pe. “Ga ko jira'yra'ġa,” e po ti Tupana'ga ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa pe ojipe'ġa okote'varuhu.

Ga ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'ġa rupi ojipe'ġa te'varuhuro ġa pe.

Pyry hete ġa pe – kiroki ġa pe ġa ite'varuhu.

A'ereki ġanduvihavuhetero Tupana'ga gwepia katu ġa imombyryva ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹ –Pyry hete pe me ġa ete'varuhurame pe me. Ga imondorame hahyva'ea pe me pyry hete pe me. Ite'varuhuparavuhuva'ea pe nhaporemō ti ġa ei pe me

o'mbero nehē pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero. Ga erame na pyry hete pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

12 —Pejoryjory hete ti ġa jigwarairame pe ndehe nahā. A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea. Aerē po ti ga imondoi pe me nehē. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū aġwamove'ġa namonhava'ea ojigwarai Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

13 —Jukyra omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Peko pe jukyra ja vvyakotyve'ġa pe ġa mongokatuavo. A'ereki pe peko katu pendo-ryndoryvamo ġapyteri pe Tupana'ga pyryva repiuka ġa pe Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo ġa pe nahā po ahe toko hamo javo. Penhi'īga rendukaturame po ti ġa ndekokatui nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

—Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombyryva'javi tuhē jukyra, ei Jesus'ga. A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Omombo ahe a'ero. Hehe ahe pyruġi a'ero ohoohorame, ei Jesus'ga. Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ġa mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ġa pe javo pe me naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

*Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea, ei Jesus'ga
(Lucas 8.16; 11.33)*

14 —Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea vvyakotyve'ġa pe Tupana'ga repiuka ġa pe, ei Jesus'ga. Cidade ituvame vvytyruhua rehe nhande nhaporemome hepiagi. A'ereki pevo jukwaha upa, ei Jesus'ga.

15 Imondygame lamparina ahe ndohovapygi lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Ombokejahu lamparina ongapypeve'ġa pe nhaporemome a'ero tohepia ti ġa javo, ei Jesus'ga.

16 —Na jitehe ti pembokojahuuka vvyakotyve'ġa akaġi pe. Marā po pe imbokojahuukari ġa pe? Kiro ji imombe'ui pe me. Peko katu ti Tupana'ga ja pejuvete'ga ja pejikoga ga rehe ġa pokoga. Pendekokatua repiagame po ti ġa ikwahavi Tupana'ga pyryva ga mboheteavo yvagipeve'ga mboheteavo nehē Tupana'ga omombyry ġa javo. Nahā pe Tupana'ga repiukari ġa pe.

Jesus'ga ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe

17 —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Jesus'ga uhu yvya koty javo nhande ve. ‘Tapekoa'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi,’ e po ti ga nhande ve nehẽ. ‘Tapekoa'javi ti Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea nhi'igãgwera rupi no,’ e po ti ga nehẽ.” A'ea ti tape'ei pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki nanongara pe rui javo ji ruri ikwehe, ei ga.

—Ajo ji pe mbo'ekatuavo ahe'eagwera po'rua rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

18 Imombe'ukatuavo ji ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera ti ndopavi'i'i nehẽ. Yvaga pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Yvya pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Xunhi'i'ĩva'ea vehevi po ti ndopavi aheremimbo'eagwera hugwi nehẽ. Aheremimbo'eagwera apiavo ihoi nehẽ. A'ea renonde po ti aheremimbo'eagwera ndopavi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

19 —Ojipe'ga po ndokopavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki ga e'i: “Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji rekoi. A'ereki a'ea pyry aheremimbo'eagwera. Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji ndakoi. A'ereki akoja hohe jara koji'i pyry aheremimbo'eagwera,” e po ga. Nahã po ga ojipe'ga mbo'ei ġa pe hendukatuuka onhi'igã. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ndahuvihavi'i'i ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei okovo ġanduvihavuhuhetero ġa ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi nhaporem o jipe'ga mbo'ekatuavo hehe ġa pe hendukatuuka aheremimbo'eagwera nhapremo. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ga ko huvihava.” A'ea po ti Tupana'ga ei okovo ġanduvihavuhuhetero ġa ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

20 —A'e ji pe me a'ero: Koji'i ti peko katu hete pembo'ehara'ga hohe fariseus'ga hohe no. Po ġa hohe rui pe ndekokatui, a'ero po ti Tupana'ga penduvihavuhuhete'ga rui nehẽ. A'ero po ti ga napenderohoi yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u katu onhoarõe'ÿve'ġa

21 —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera. “Po pe ġa jukai, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehẽ: ‘Pehe ti pemento ahe ja kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.’” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

22 —Jihi reki a'e pe me: Po pe nhimonha'ngatehei pejikotyve'ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehẽ: “Pehe ti pemento

kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ikwa-have'ŷheteva'ea!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi judeus'ga moġitahara'ga ndovai pyteri pe nehē te'i ti ġa pe me: “Pehe ti pemento kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ndereakwahavihu nde ekovo!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga pe mondoukari tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga.

²³ —A'ero ji ei nde ve: Ereru tehe po nde Tupana'ga pe tamondouka ti ji ikwava'ēhava rehe javo. Herurame po nde erekwahava'ja, jikotyve'ga onhimonha'nga ji rehe javo. Ikwahava'javame ti teremondo ve Tupana'ga pe a'ero.

²⁴ Eheja ti ikwava'ēhava pyri. Eho na'ē ti ejikotyve'ga pyri gapy'a noġatuavo ejihe ga mbohoryva'java. A'erorame jate ti ejora'ja ikwava'ēhava pyri hehe imondoteheavo Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁵ —Po nde rekote'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji ndete'varuhua mombe'ui nehē te'i ti ga nhanderea-poroġita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri kotihī ti ere ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xanhimbovyvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē.

²⁶ Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa, ei Jesus'ga

²⁷ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. “Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²⁸ —Jihi reki a'e pe me: Kiroki ga hēa repiaguhu hēa rerekopotaheteavo – gareaporōġita ite'varuhu. A'ereki hēa garembirekohēa rūi. Ga hēa rerekorame Tupana'ga ei a'ea ko ite'varuhu javo. Na jitehe Tupana'ga ei ite'varuhu javo ga hēa potaruhurame.

²⁹ —Po ejeakwara pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi ejeakwara imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndereakwara

mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

³⁰ —Po epoa pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndepoa mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 19.3-9; Marcos 10.2-12; Lucas 16.18)

³¹ —Nhaneramonhava'ea moġitagwera e'i: “Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi - a'ea ti ga tokwatija na'ē imondovo hēa pe aerē hēa mondovo ojihugwi nehē.” A'ea ahe-moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³² —Jihi reki a'e pe me: Opohi po ga ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerekoro ġwaramo, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi. Naname hēarembireko'ga opohirame hēa hugwi opohi tehe hēa hugwi. Gapohitehea ndapyryvi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

—Ga pohiteherame hēa hugwi po ti hēa ojipe'ga rerekopotari a'ero nehē, ei ga. Ga rerekorame hēa ajuajuri a'ero. A'ereki hēa hembireko jitehe jypyve'ga pavēi, ei ga. Hēarembirekopyy'ga reki ite'va hete a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki ga hēa mboajuajuruka opohitehero ġwaramo hēa hugwi, ei ga. Tupana'ga ndopotari nanongara.

—Kiroki ga kirē gwereko hēa - gaha ite'varuhu. A'ereki ga gwereko garembirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara no, ei Jesus'ga.

Tapohenoi ti pe'erame, ei Jesus'ga

³³ —Pekwaha tuhē pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. Ymyahū nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei: “Pe'e po pe Tupana'ga renoina: ‘Nahanahā po ti ji rekoi nehē. A'itituhēva'ea pe kiro ji ei. Tupana'ga ji'ea renduvame ga ei

ji ve a'itituhēva'ea pe ga ei javo.' Po a'ea pe ei, a'ero na tuhē ti peko Tupana'ga pe ndepiagame,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga.

34 —Jihi reki a'e pe me: Tapehenoi ti Tupana'ga pe'erame nahã po ti ji rekoi nehē javo, ei ga.

—Na jitehe ti tapehenoi Tupana'ga apoa pe'erame a'ero po ti ga nhinhi'īga reroviari nehē javo, ei ga. Tapehenoi ti yvaga a'ero. A'ereki a'ea ko Tupana'ga apykava nhandervete'ga apykava. Pe yvaga henonhame pe Tupana'ga renoi a'ero, ei ga. Nurã ti tapehenoi yvaga pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehē javo.

35 —Tapehenoi ti yvya no. A'ereki yvya ko Tupana'ga pya nongava. Nurã ti tapehenoi yvya pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehē javo.

—Tapehenoi ti cidade de Jerusalém. A'ereki Jerusalém ko Tupana'ga cidade nhandervihavuhete'ga cidade. Nurã ti tapehenoi Jerusalém pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehē javo.

36 —Tapehenoi ti penhiakaġa. A'ereki tegwete pe me peji'ava mbotehava imotiġa! Tegwete pe me peji'ava mbotehava imohuna no! Tupana'ga jate oapo pe'ava imotiġa imohuna no, ei Jesus'ga. Nurã ti tapehenoi penhiakaġa pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehē javo.

37 —Po ti na pendekopotarame pe'ji ti: “Nahã po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. Po ti na rui pendekopotarame pe'ji ti: “Ndakoi po ti ji na nehē.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbo'e Tupana'ga renonha rehe mbatera renonha rehe no, ei Jesus'ga.

Terejipygi ti ga rehe, ei Jesus'ga
(Lucas 6.29-30)

38 —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Po ojipe'ga hekyi ndereakwara, a'ero ti ehkyi gareakwara ejipyga. Po ojipe'ga nde kwari imbo'gwy neranha, a'ero ti embo'gwy garanha ejipyga.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

39 —Jihi reki a'e nde ve: Terejipygi ti ojipe'ga rehe ga rekote'varuhurame nde ve, ei Jesus'ga. Po ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo, ei Jesus'ga.

40 —Po ojipe'ga nde rerohoi juiz'ga pyri hekyjukapota ndecamisa nde hugwi ga ite'varuhu ji ve javo juiz'ga pe, a'ero ti a'ea ehkyi ejihugwi imondovo ga pe. Ehkyi ti ojipea imondovo ga pe no epaletó, ei Jesus'ga.

41 —Po ojipe'ga ei nde ve: “Eroho ti jia'poa ji ve pevo um quilômetro.” Ga erame na nde ve um quilômetro rehero'i ti eroho ga'apoa a'ero dois quilômetros. Nahã ti tandepyrã ga pe, ei Jesus'ga.

42 Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ti ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ei nde ve embuhu'rã ti ji ve javo, a'ero ti emondo'ã ga pe, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ãga, ei Jesus'ga
(Lucas 6.27-28, 32-36)

43 —Pekwaha tuhẽ pe nhaneramonhava'ea mo'gitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Pearõ hete ti penhiarõ'heteve'ãga. Tapearõ'i ti penhiarõ'e'ÿve'ãga.” A'ea nhaneramonhava'ea mo'gitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

44 —Jihi reki a'e pe me: Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ãga, ei Jesus'ga. Po ãga ndekote'varuhui pe me, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti ãga pe javo, ei Jesus'ga.

45 Nahã ti peko katu Tupana'ga ra'yramo yvaginepeve'ga ra'yramo tiandepyrã ti nhandejuvete'ga ja javo. A'ereki ga pyry hete okote'varuhuve'ãga pe pyryve'ãga pe no, ei Jesus'ga. Pyry hete ga ãga pe oapoa japo'i kwara japo'i imomboruka ãga pe. Ga pyry ãga pe imongyrukari amana ãga pe. Nahã ga ãga nderekokatui okokatuve'ãga okote'varuhuve'ãga ndeheve, ei Jesus'ga.

46 —Po penhiarõ'heteve'ãga jate pe pearõ hete, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ãga ja reki penhiarõ'heteve'ãga aromo penhiarõ'e'ÿve'ãga arõ'e'yma.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ãga – kiroki ãga omono'ono'o'guhũ itambere'ia governo pe – ãga na jitehe oarõ oarõ'heteve'ãga jate, ei Jesus'ga.

47 —Po pe nhi'igatui pejikotyve'ãga pe jate pendoryndoryvamo ãga ndehe, a'ero ojipe'ãga hohe rũi pe ndekokatui reki. A'ereki Tupana'ga kwahave'ÿve'ãga onhi'igatu ojikotyve'ãga pe jate gworygworyvamo ãga ndehe no, ei Jesus'ga.

48 —Pearõ hete ti ãga nhaporemõ penhiarõ'heteve'ãga penhiarõ'e'ÿve'ãga ndeheve. Nahã po ti pe ndekopyryvamo pejuvete'ga javijitehe yvaginepeve'ga javijitehe nehẽ, ei Jesus'ga.

6

Imondoteherame ti terekoi okokatu'ãve'ãga ja, ei Jesus'ga

1 —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Nahanahã po ti ji rekokatui jirekokatua repiuka ojipe'ãga pe. A'ero po ti ãga ji mbohetei nehẽ.” A'ea ti tape'ei. Po pe ndekokatui tanhimbohete ti ãga javo. Po pe ndekokatui a'ea rehe jate, a'ero po ti penduvete'ga yvaginepeve'ga nomondo'i pendekokatua kwepykava pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

2 —Nurã imondoteherame imbatere'ÿve'ğa pe ti terekoi okokatu'ãve'ğa ja. A'ereki ojatykahava pype ға omondo tehe imbatere'ÿve'ğa pe cidade rapea rupi no. A'ereki pevo he'yjuhuve'ğa ohooho jipi ға ndepiaga ға imondorame. A'ero ға ndepiagame ға ға mbohetei. Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ға pe ғанemimondotehea kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

3 —Imondoteherame imbatere'ÿve'ğa pe ti teremboukwa-havi ojipe'ğa pe a'ero.

4 Tokwahavyme ti ға. Nderuvete'ga reki gwepia pa neremimondonhimima. Ga tuhẽ po ti omondo neremimondotehea kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

*Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga
(Lucas 11.2-4)*

5 —Tapekoi ti okokatu'ãve'ğa ja penhi'igame Tupana'ga pe. A'ereki ikatu hete ға pe ға amame ojatykahava pype cidade rapea pehai pe no onhi'iga Tupana'ga pe. A'ereki ға nhi'igame Tupana'ga pe he'yjuhuve'ğa gwepia ға mboheteavo oko katu ға javo, ei Jesus'ga. Ganemimbohetea jate oko ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ға pe ғанhi'iga kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

6 —Ndehe reki, enhi'igame Tupana'ga pe, nde tehe ti eho enhonga pe hyrua pype hovapytyma. Pevo ti enhi'i nhimi ejuvete'ga pe Tupana'ga pe. Ga gwepia pa reki. A'ero po ti ga ikwahavi nenhi'inhimima ojive nehẽ. A'ero po ti ga imondoi nenhi'iga kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

7 —Penhi'igame Tupana'ga pe ti tapenhi'inh'i'tehei, ei Jesus'ga. Tupana'ga kwahave'ÿve'ğa ja rui ti penhi'i ga pe. A'ereki onhi'igame Tupana'garuiva'ea pe gwemimbohetehara pe ға onhi'imbukuhu jupe. "A'ero po ti turi pyryva'ea nhande ve nehẽ," ei ға novia ikwahave'yma, ei Jesus'ga.

8 Tapekoi ti ға ja a'ero. A'ereki penduvete'ga okwaha pendekoa gwi'gwia ti ға togwereko javo. Peoporanduva renonde ga hugwi ga okwahavipe pe mbatere'ymame, ei Jesus'ga.

9 —Marã po ti pe nhi'igi Tupana'ga pe a'ero? Kiro ti ji imombe'ui pe me. Penhi'igame nhanderuvete'ga pe Tupana'ga pe nahã ti pe'ji ga pe:

"Apĩ, yvagipeva'ero nde ereko katu hete.

Tanerenoi'gatu ti ға nhaporemõ a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

10 Herejo ti vyvakotyve'ğa nduvihavuhetero ekovo.

Nde nhi'ĩpo'ru ġa yvagi pe
okovo neremimbotarimova'ea rupi.

Na jitehe kiro ti ġa tanenhi'ĩpo'ru avo no yvya koty
okovo neremimbotarimova'ea rupi.

¹¹ Embuhuruka ti ore ve mbatera jipi toro'u ti a'ero.

¹² Ore ndorokwahava'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua orojihe
henonhe'yma.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwa-
hava'jave'yma henonhe'yma.

¹³ Satanás'ga ore mongo te'varuhu pota.

Toremongote'varuhuukari ti ga pe.

Ore poko ti toronhi'ĩpo'ruyme ti Satanás'ga

orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ndehe ko yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ereko.

Ndehe ndepopoaka."

Nahã ti pe'ji penhi'ĩgame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa
mbo'eavo.

¹⁴ —Nahã ji pe mbo'ei tapekwahava'javi ti ojipe'ġa
ndekote'varuhua pejihe javo. Pe ikwahava'jave'ymane
ġandekote'varuhua pejihe henonha'jave'ymane po ti
penduvete'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi
ikwahava'jave'yma henonhe'yma nehẽ.

¹⁵ Po pe ikwahava'javi ġandekote'varuhua pejihe
henonha'java, a'ero po ti penduvete'ga nomombori
pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'java nehẽ, ei
Jesus'ga.

Ti'uyme ti timbohete ti Tupana'ga javo, ei ahe

¹⁶ —Pe'e po pe: "Ti'uyme ti kiro timbohete ti Tupana'ga
javo." A'ea po pe ei i'ue'yma. Nahã i'ue'ymane ti tapekoi
okokatu'ãve'ġa ja. A'ereki i'ue'ymane ġa okoveveuhu'ã
gwova rerekokatue'yma hahy nhande ve javo. Nahã ġa
ndekoi i'ue'ymane tokwaha ti ojipe'ġa nhande i'ue'ymane
javo. A'ereki ġa e'i ovytyteri pe: "Ikwahavame po ti ġa nhande
mbohetei ġa oko katu Tupana'ga mboheteavo i'ue'yma javo."
Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ġa pe, a'e ji
imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombo-
hetei okokatu'ãve'ġa imondoe'yma ġa pe i'ue'yma kwepykava
a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Ndehe, tambohete ti Tupana'ga javo ndere'ui po nde. Po
a'ea rehe nde ndere'ui, a'ero ti emongy nhandya e'ava rehe.
Ejovahei ti no.

¹⁸ A'ero po ti ndiukwahavi ojipe'ġa pe nde i'ue'ymane.
Nderuvete'ga reki gwepia pa. A'ero po ti ga ikwahavi nde
i'ue'ymane nehẽ. A'ero po ti ga imondoi i'ue'yma kwepykava
nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Lucas 12.33-34)

¹⁹ –Tapemono'ono'oġuhūi ti pejive he'yjuhuva'ea ikatuva'ea avo yvya koty. A'ereki avo aryry'ia ombote'va aheapoa. Jypopo aheapoa avo no. Iporomive'ġa uhuraha aheronga pe imima aheapoa avo no, ei Jesus'ga.

²⁰ Pejiko ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Nahā po ti pe pemono'ono'oġatu pejive ikatuheteva'ea yvagi pe nehē. Aryry'ia nombote'varuhui aheapoa yvagi pe. Nomombupugi aheapoa pevo no. Iporomive'ġa ndohoi yvagi pe imima aheapoa, ei Jesus'ga.

²¹ Nurā ji ei pe me: Pejiko hete ti Tupana'ga rehe pejikokat-uavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero yvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporogita imohina jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporogita imohina jipi, ei Jesus'ga.

Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga.
(Lucas 11.34-36)

²² –Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga. Ndereakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ndereaporogitakaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

²³ –Ndereakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ndereaporogitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga. Ejeaporogita katu ti a'ero. Po nde nandeporogitakatui, a'ero po ti nde nderekokatukwahavi'i'i ekote'varuhuavo nehē! ei Jesus'ga ġa pe.

Tegwete ahe ve Tupana'ga arōhava ahe mbatera arōheterame
(Lucas 16.13; 12.22-31)

²⁴ –Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ġa pe opojoykaha'ġa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ġa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arōhetei ojipe'ga arōe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

–Na jitehe ahe nonhi'īpo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga.

²⁵ –Nurā ji ei pe me: Tape'aġataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarā po ti ji rekoi nehē? Gara po ti ji a'u nehē? Ahā po ti ji ve nehē. Gara po ti ji amongi

nehẽ? Aerẽ po ti jipira itoropavi nehẽ.” Tape'ei ti nahã penhi'aġataruhue'yma.

—Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehẽ to'u ti ġa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehẽ. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁶ —Pehepia ti gwyr'a'ia ikwahava. Notymi ojive gwyr'a'ia. Ndohetygi ġwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oġi mbatera opoitava ryrua pype aerẽ po ti ti'u javo. O'u reki gwyr'a'ia. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekohetei pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurã po ti ga imondoi pe me nehẽ no, ei Jesus'ga.

²⁷ —Pe'aġataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehẽ.” Nahã po pe ei. Pe'aġataruhu po pe a'ea rehe javo novã. Napenhimomboakara'javi tuhẽ po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁸ —Tape'aġataruhui ti pejipira rehe no gara po ti amongi nehẽ javo. Pehepia ti yvoty'ria nhuhũ me. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria.

²⁹ A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomãova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhẽ ahepyryva onhimongyavo. Ahepyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero.

³⁰ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhũ me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arõi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

³¹ —Tape'aġataruhui ti. Tape'ei ti: “Gara po ti ti'u nehẽ? Gara po ti timongi nehẽ?” A'ea rõi ti pe'ji.

³² A'ereki a'ea rehe nhaporemõ judeus'ġarũive'ġa gentios'ġa nhaġataruhu jipi – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'aġataruhui ti hehe a'ero. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga okwaha pe mbatere'ymame togwerekõ ti ġa ġwiġwia nhaporemõ javo, ei Jesus'ga.

³³ —Tupana'ga ko penduvihavuhuhetea. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'ġa rupi gaha ko jiruvihavuhuhetea tuhẽ javo, ei Jesus'ga. Kiroki a'ea rehe Tupana'ga omondo gweaporoġita imohina – a'ea rehe jitehe ti pemondo pejeaporoġita imohina no. Pe ndekorame na po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehẽ togwerekõ paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga.

³⁴ Nurã ti tape'ağataruhui ko'emameva'ea rehe. Tape'ei ti: “Marã po ti ji ve ko'emame?” Tape'ei ti na. Ko'emame po ti Tupana'ga pe pokogi nehẽ no. Nane'ymi hekoi tiru-ahũva'ea ağwamo ko'emame jipi. Kiroğwe tape'ağataruhui ti ko'emameva'ea rehe, ei Jesus'ga.

7

Tape'epe'ei ti ga pe, ei Jesus'ga
(Lucas 6.37-38, 41-42)

¹—Tape'epe'ei ti ojipe'ga pe: “Nahanahã ga okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

² Pe epe'erame ojipe'ga pe na jitehe po ti Tupana'ga eahyi pe me nehẽ. Pe imondorame hahyva'ea ojipe'ga pe na jitehe po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehẽ, ei Jesus'ga. Pe ekaturame ga pe na jitehe po ti Tupana'ga e'i katu pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

³—Ereko te'varuhu nde ejikotyve'ga pe. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhũ nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe! ei Jesus'ga. Nahã ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerũ? ei Jesus'ga.

⁴—Maranameuhũ nde euhui ejikotyve'ga pe naerũ? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta rekorame ejeakwari pe naerũ.

⁵ A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'ãva'ea ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ỹva'ea ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ẽ ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga ei epohi na'ẽ ti ete'varuhua hugwi kirẽ ga pokoga javo.

⁶—Kiroki Tupana'ga apoa pyryva'ea - a'ea ti tapemondoi nhağwatiğa pe, ei Jesus'ga. Tapemondoi ti mbo'yra pérolas apopyra pyryva'ea porcos pe, ei Jesus'ga. A'ereki porcos ndokwahavi pyryva'ea nhağwatiğa pavẽi. Po ti pe imondoi jupe, a'ero po ti ipyrũpyruği hehe, ei Jesus'ga. Ivaga pendovai po ti pe hu'ui nehẽ no.

A'ea Jesus'ga ei ga pe tapemondoi Tupana'ga nhi'iga imombe'gwove'ỹ Tupana'ga arõe'ỹve'ğa pe javo. A'ereki ga ndokwahavi pyryva'ea.

Tupana'ga pe ti peporandurandu, ei Jesus'ga
(Lucas 11.9-13)

7 —Penhi'igame Tupana'ga pe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga.

8 A'ereki kiroki ġa onhi'ī Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva iporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

9 —Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pāo javo, a'ero ita rūi po pe imondoī ga pe pejikovo garuvamo.

10 Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rūi po pe imondoī ga pe, ei Jesus'ga.

11 Ite'varuhue'ỹva'ea ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei pyryheteve'ea imondovouka pe me pe poranduvame ga pe, ei Jesus'ga.

12 —Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ġa oko katu nhande ve nhande pokoga hamo.” Po nahā pe ipotari, a'ero na jitehe ti peko katu ġa pe ġa pokoga jipi no. A'ereki a'ea rehe jitehe Moisésva'ea ombo'e Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea pavēi, ei Jesus'ga.

Mokonhava'ea pehea

(Lucas 13.24)

13 —Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa, ei Jesus'ga. Peho ti ndipypiriva'ea rupi a'ero. A'ereki ipypiva'ea ko hahyva'ea ruvihava apoa porta. Pehea hahyva'ea ruvihava viaramo a'ea ipypiva'ea no. He'yjuhuve'ġa oho ipypiva'ea rupi, ei Jesus'ga.

Nahā Jesus'ga ei. A'ereki he'yjuhuve'ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

14 —Tupana'ga ronga apoa porta ko ndipypiriva'ea, ei Jesus'ga. Pehea garonga viaramo a'ea ndipypiriva'ea no. Ohorame a'ea rupi po ti ġa ndekoi ga pyri avuirama nehē, ei ga. Ndahe'yive'ġa hepiagi ndipypiriva'ea ogwovo hupi, ei Jesus'ga.

Nahā Jesus'ga ei. A'ereki ndahe'yive'ġa opohi pota okote'varuhua hugwi okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Opohirame po ti ġa hoi ga pyri upa avuirama nehē.

Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.33-37; Lucas 6.43-44)

15 —Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi. Uhurame pe pyri ġa oko nhyrō

okokatuve'ga ja ovelha ja novia. Ga ndokonhyroi reki pe moandyandyita ja'gwara'java'ea ja lobo ja. Na tuhẽ ga ndekoi pe mbote'varuhupota, ei Jesus'ga.

¹⁶ Gandekoa repirepiagame po ti pe nhimombaragwahavi ga ndehe nahanahã ga ndekote'varuhui nhande moandyandyita javo, ei Jesus'ga.

—Yva'ia repiagame ahe okwaha i'yva. A'iti tuhẽ! Ahe ndoykyi figo gwakaḡwa'yva hugwi. A'ereki gwakaḡwa'yva figo'yva rui figueira rui, ei Jesus'ga. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rui videira rui, ei Jesus'ga. Yva'ia repiagame ahe ikwahavi i'yva a'ero.

—Na jitehe gandekoa repiagame ahe ikwahavi. Gandekokatua repiagame ahe ikwahavi gandeaporogitapyryva. Gandekote'varuhua repiagame ahe ikwahavi gandeaporogitate'varuhua, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Na jitehe i'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua, ei Jesus'ga.

¹⁸ Tegwete yva'ikatua i'yvate'varuhua rehe. Tegwete yva'ite'varuhua i'yvakatua rehe, ei Jesus'ga.

¹⁹ Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero ahe imbo'ari imondovo tata pype, ei Jesus'ga.

²⁰ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojhe.

—Na jitehe ahe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga kwahavi. A'ereki ahe gwepia gandekoa nahanahã ga ndekote'varuhui javo, ei Jesus'ga.

Tupana'ga okote'varuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga rui
(Lucas 13.25-27)

²¹ —Kiroki ga e'i tehe ji ve: “Ndehe ko orepojkaharetero. Ndehe ore orombohete” – ḡahã po ti ndohoi yvagi pe ojikoge'yma ji rehe imomborukare'yma okote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga. Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti ganduvihavuhuhete'ga rui ojikoty'are'yma ga pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga oko gareaporogita rupi – ḡahã po ti oho pevo ojikoga ji rehe imomboruka okote'varuhua nehẽ. Ganduvihavuhuhetero po ti ga oko a'ero ojikoty'a ga pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

²² —Aerẽ mbapava koty po ti Tupana'ga okokatuve'ga mbuhurukari ojipyri ga mongovo avuirama nehẽ, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ga po ti ga ga mondoukari hahyva'ea ruvihava pype ga mombyta avuirama nehẽ, ei Jesus'ga. Ga ga mondoukarame hahyva'ea ruvihava pype po ti ga eḡa'ei nde ko orepojkaharetero javo ji ve onhimongyavo nehẽ: “Oromombe'u ore Tupana'ga nhi'iga ga mbo'eavo hehe nahanahã Jesus'ga ei javo,” e po ti ga ji ve nehẽ. “Kiroki

ġa pe Diabo'gapyriva'ea oko te'varuhu anhaġa – ġa hugwi orombojipe'a ore anhaġa Jesus Cristo'ga pe mbojipe'a javo jupe. Oroapo ore ahemonhimomby'aheteva'ea he'yjuhuva'ea Jesus'ga oapouka ore ve javo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

²³ A'ero po ti ji ehetei imombe'ukatuavo ġa pe nehē: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'yimi pe pekote'varuhu. A'ea po ti ji ei ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

Ahe ko onga apohara'ġa ja

(Lucas 6.47-49)

²⁴ –Kiroki ġa nhinhi'ġa rendu katu okovo nhinhi'ġa rupi – kiroki a'ea ji amombe'u ko – ġa pe ji ei ikwahapyra'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ġa ja – kiroki ga oapo ġwonga hyvykoita imohina itauhua rehe, ei Jesus'ga.

²⁵ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe novīa. Ndo'ari reki garonga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

²⁶ –Jara'ġa – kiroki ġa nanhirendukatui okoe'yma nhinhi'ġa rupi – ġa pe ji ei ikwahave'ŷve'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ġa ja – kiroki ga oapo ġwonga imondoteheavo y'ytiga rehe jate imohina, ei Jesus'ga.

²⁷ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe imbovavavava imbo'a. O'arahy upa garonga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga ombo'e ġa huvihavuhuhete'ga ja

²⁸ Jesus'ga a'ea mombe'upavirē pevove'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe.

²⁹ A'ereki ga tuhē okwaha hete ġa mbo'eavo huvihava'ga ja. Gambo'ehara'ġa ja rūi – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa ja rūi ga ġa mbo'ei a'ero.

8

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Jesus'ga jyvire yvytyruhua hugwi ogwovo he'yjuhuve'ġa hoi ga reviri ogwovo ga rupi.

² Ijajauhuvē'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga ji-hoheva'ero ji poko javo. Jesus'ga renoina nde ko jipojyka-haretero javo ga ei:

–Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe. E'i ga ga pe:

—Apota ji. Eka'ẽ ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihĩ ika'ẽi ga hugwi a'ero.

⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhẽ ti ojipe'ga pe, ei ga. Eho ti ejip-iuka ikwava'ẽhara'ga pe oka'ẽ jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ga nde repiagi nehẽ. A'ero po ti ga ikwahavi nehẽ gajagwa oka'ẽ javo, ei Jesus'ga ga pe.

*Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi
(Lucas 7.1-10)*

⁵ Jesus'ga vahemirẽ Cafarnaum me romano'ga soldados'ga nduvihava'ga ruri Jesus'ga pyri. Ovahẽ ga Jesus'ga pyri topoko ti Jesus'ga jipyrive'ga javo.

⁶ Jesus'ga renoina jipojykaharetero ko nde javo ga ei Jesus'ga pe:

—Jipyrive'ga itetirũa hete onhinoğa nhironga pe. No-mynha'javi ga. Hahy hete ga pe no, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Aho po ti ji ga pyri imombiga ga hugwi a'ero kiro, ei ga.

⁸ A'ero soldados'ga nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

—Jipojykaharetero nde ji hohe ereko huvihavamo, ei ga. A'ero ji nda'ea'uvi eho ti nhironga pe ga repiaga jave'yma nde ve. Terehoa'javi ti ga repiaga. Irupeuhu ti emondo epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohigatui nehẽ.

⁹ —Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu, ei ga Jesus'ga pe. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ga jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahã eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'iga rupi. Jihi soldados'ga nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahã japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iga rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iga rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japoi, ei soldados'ga nduvihava'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ Ga renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Kiroki ga oho Jesus'ga rupi - ga pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ga nduvihava'ga ojiko hete tuhẽ ji rehe! Jire'yja'ga hohe israelitas'ga hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga.

¹¹ A'e ji pe me: He'yjuhuve'ga po ti uhu kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no ua Tupana'ga rongga pype yvagi pe nehẽ - perope Tupana'ga oko nhanderuvihavuhetero. Nahã po ti ga nduri oapyga Abraãova'ea pyri Isaqueva'ea pyri no

Jacóva'ea pyri no oina nehẽ ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga.

¹² Ojipe'ga po ti uhu garonga pype hamo novĩa israelitas'ga. Nduri po ti ga ipype nehẽ ojikoge'yma gwaramo Tupana'ga rehe. Tupana'ga nomongiukari ga gwonga pype nehẽ ga momboa ypytunahiva pype nehẽ. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ, ei Jesus'ga.

¹³ Soldados'ga nduvihava'ga pe Jesus'ga ei:

—Ejivyra'ja ti enhonga pe a'ero. Ererovia hete nde jipopoakara. A'ero ndepyrive'ga nhimohigatui kiro, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga erame gapyrive'ga nhimohigatui a'ero.

*Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirũa
(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)*

¹⁴ Aerẽ Jesus'ga hoi Simão Pedro'ga ronga pe. Ovahemame ga Pedro'ga rembirekohẽa yhẽa repiagi. Onhino hẽa otetiruno. A'ereki o'a hete hẽa rehe.

¹⁵ A'ero ga pokogi hẽapoa rehe. Hẽa hugwi ipigi a'ero. A'ero hẽa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

¹⁶ Aerẽ kwara ihoi. A'ea rupi ga ga nderuri Jesus'ga ti tombojipe'a anhağa ga hugwi javo. A'ero Jesus'ga nhi'igi Diabo'gapyriva'ea pe anhağa pe imbojipe'avo ga hugwi. Karugwara ga imombimombipavi itetirũave'ga hugwi no.

¹⁷ Opohano ga ga. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki a'ea mombe'gwovo ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga. Ymyahũ ahe ei hako:

“Ga tuhẽ omombi nhanetiruahũa nhande hugwi,” ei ahe hako.

*Okopotahahe Jesus'ga remimbo'eharamo
(Lucas 9.57-62)*

¹⁸ He'yjuhuve'ga ndepiagame ojipyri Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—He xaho ypiahua aherovai, ei ga.

—Kwa, ei ga.

¹⁹ Ga horame ypiahu pe judeus'ga mbo'ehara'ga ruri Jesus'ga pyri. Ombo'embo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe jipi. Ovahemame Jesus'ga pyri ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'eharamo nehẽ. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehẽ, ei ga.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhẽ nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyrã'ia ikiri hakã rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki, yvyakotyva'ero yvagipeva'ero

no, ji ndarekoi jikihava, ei Jesus'ga ga pe. Ehorame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ Jesus'ga remimbo'eharamo ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ga Jesus'ga pe. Aerẽ po ti ji hoi nde rupi nanani nehẽ. Na ji hoi na'ẽ jipo'ria tyma, ei ga.

²² A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:

—Terehoi ti pevo. Ji rupi ti ejo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ġa noarõi Tupana'ga nhi'iġa – ġa tuhẽ ti toty gwe'ya'ġa, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi vyvtua typepemuhũa reheve

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Jesus'ga avame yharuhua pype garemimbo'ehara'ġa hoi ga pohe.

²⁴ Ga herohorame vyvturanuhũa ruri ojyva ypiahua rehe imohehanhuhũheteavo typepemuhũa. A'ero hehanhuhũ yhya ogwovo yvate okwava yharuhua pyvõ o'ava ipype. Jesus'ga reki oki upa yharuhua pype.

²⁵ Kiro garemimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva javo ga pe:

—Nhande poko ti! Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehẽ! ei ġa ġwembipojykaharete'ga pe.

²⁶ Oma'eamo ga ei ġa pe:

—Maranameuhũ pe pekyhyjiuhu? Ndapejikogi pe ji rehe naerũ? ei ga ġa pe.

Ovya ga nhi'iġi vyvturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero vyvtua ipigi. Notymynha'javi yhya no.

²⁷ A'ero ġa nhimomby'ai reki javo.

—Marã te ga rekoi naerũ? Vyvtua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa ypiahua pavẽi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa Gadarapeva'ea hugwi

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ypiahua aherovai Jesus'ga herohoi ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Gwerovahẽ Jesus'ġa a'ero ogwovo Gadarapeve'ġa gwyri pe. Jesus'ga repenhana cidadepeve'ġa mokonha'ġa nduri. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo mokonha'ġa pojyavo. A'ero mokonha'ġa iporayvaranuhũi. Ojipe'ġa ndokwavi pevo ġa pyvõ okyhyjiavo a'ero. Itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi aheryvya hugwi ġa nduri Jesus'ga repenhana kiro.

²⁹ Nanime anhaġa hapukai javo.

—Jesus! e'i anhaġa. Terejori ore avykyavo Tupana'ga ra'yramo, e'i Jesus'ga pe. Nde erejo hahyva'ea imbuhupota ore ve a mbapava koty hahyva'ea mbuhuhava renonde? e'i ga pe.

³⁰ Paivo a'ea hugwi porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos.

³¹ Jesus'ga pe anhağa ei:

—Po nde ore mbojipe'ai mokonha'ğa hugwi, a'ero ore mon-douka porcos pojkauka ore ve, e'ie'i anhağa.

³² —Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Anhağa ojipe'a mokonha'ğa hugwi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ïpo'ruavo porcos pojykavo herogwovo. Nanime porcos nhaporemoinhahetei ogyva yvyty'ramuhûa hugwi ogwovo ypihua pype otypyvygamo omanomo.

³³ Porcos repiakatuhara'ğa nhani ogwovo jugwi ogwovo ġwonga pe nanani cidade pe. Pevo ġa imombe'upavi nahanağã hekoi anhağa rembipojykaagwera'ğa pe javo.

³⁴ Nanime cidadepeve'ğa ndupavi Jesus'ga repiaga. Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Heregwovo oregwyrã hugwi!

9

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea
(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

¹ A'ero Jesus'ga hoi ypiahu pe o'ava yharuhua pype tajivyra'ja javo. Ga jivyra'javi a'ero Gadarapeve'ğa hugwi ua aherovai ovahema ocidade de Cafarnaum me.

² Nanime pevove'ğa ga reruri itetirûave'ğa nomyive'ga gakupeupava pype. Ga ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ġa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Pi'a, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Ejory ti. A'ereki kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jiji amombo nderekote'varuhua javo.

³ Nanime ġambo'ehara'ğa noarõi Jesus'ga ea. “Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero,” ei ġa oyvyteri pe. “A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: ‘Amombo ji nderekote'varuhua.’ Tupana'ga jate e'i a'ea,” ei ġa. “Po Jesus'ga nde'i hamo,” ei ġambo'ehara'ğa.

⁴ Jesus'ga ikwahahetei reki ġa nhi'igame oyvyteri pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Pe'e pe: “Maranameuhû Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rûi.” Nahã pe pe'e pejiyvyteri pe ite'varuhu Jesus'ga javo. Maranameuhû pe japyakauhui ji rehe javo ji ve?

⁵ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei Jesus'ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehê: Epo'ã egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehê. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehê.

⁶ Nurã po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ombuhuruka tuhẽ Jesus'ga avo yvya koty ga mongovouka yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ga pe.

Nurã Jesus'ga ei nomyive'ga pe ga monhimohiġatuavo:

–Epo'ã ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ A'ero nomyive'ga po'ami herogwovo ġwonga pe.

⁸ A'ea repiagame ġa nhimomby'ai Tupana'ga mboheteavo onhimongyavo.

–A'ereki Tupana'ga yvyakotyve'ga mbopopoaka japouka ġa pe nanongara ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa.

Jesus'ga Mateusva'ea pavẽi

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Aerẽ ohorame cidade hugwi ogwovo Jesus'ga Mateus'ga repiagi. Pevo Mateus'ga õi itambere'ia ryrua pype ipyhyga itambere'ia judeus'ga hugwi imono'oġa governo pe. Ga repi-aga Jesus'ga ei ga pe:

–Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

A'ero Mateus'ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

¹⁰ Aerẽ Jesus'ga hoi onga pe i'gwovo ġwemimbo'ehara'ga pavẽi. Ga i'urame itambere'ia mono'oġuhũhara'ga nduri i'gwovo ga pyri ojipe'ga pavẽi. Judeus'ga e'i ġa pe jipi: “Ga ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ġa. Nanongara'ga uhu Jesus'ga pyri i'gwovo.

¹¹ Ga ndepiagame fariseus'ga ndopotari. A'ero ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

–Maranameuhũ pembo'ehara'ga i'uuhui nanongara'ga pyri itambere'ia mono'õhara'ga pyri okote'varuhuve'ga pyri no? ei ġa.

¹² Henduvame Jesus'ga ei:

–Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirũi ji” – ġahã ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanog'e'yma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhitetirũa ji” – ġahã ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanogã. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga.

¹³ Ymyahũ Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ẽ ti ikwava'ẽhara'ga Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novã.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

—Peho ti penhimbo'eavo a'ea rehe Tupana'ga ea rehe ikwahakatuavo, ei Jesus'ga ġa pe. Ajo ji yvya koty tapoko ti ji okote'varuhuve'ġa javo – kiroki ġa e'i: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehẽ?” Ta'e ti ji ġa pe toko katu ti ġa javo. Ojipe'ġa pyri rũi ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji.” Ga pyri rũi ji jori javo ġa pe, ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo
(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴ Aerẽ João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Ovahemame ġa ei ga pe:

—Nane'ymi fariseus'ġa ja ore ndoro'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ġa ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rũi ġa ndekoi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ikwahavuka ġa pe:

—Kiro ji hẽarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hẽarembirekohava apiavo. A'ero ġa i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ġa ojikoty'a ga pavẽi. Po ahe nde'i te ġa pe a'ero: “Pejehe'o ti.” Ahe erame a'ea po ġa ndokoi ahenhi'iġa rupi, ei Jesus'ga. Aerẽ po ti tiruahũve'ġa hẽarembireko'ga rerohoi nehẽ. Kiroki ġa ojikoty'a ga pavẽi – ġa hugwi po ti ġa ga rerohoi nehẽ. A'ero po ti ġa ndo'ua'javi ojehe'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ġa pe onhimombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo no.

¹⁶ —Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana tararaga, a'ero itararaga rehe ahe nomondoi tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea imboja hehe, ei Jesus'ga. Po ahe ipyahuva'ea imbojari ymyahũva'ea rehe, a'ero ipyahuva'ea jiky ymyahũva'ea hugwi koji'i imbotararaga ymyahũva'ea. Igwaigwavete imohehãi ikwara ymyahũva'ea pype a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁷ Na jitehe vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero ipiryrymyana ipugi. A'ero vinho tururui jugwi. Nahã ahe jigwarai ipiryrymyana rehe no, ei Jesus'ga. Ipiyahua pype tuhẽ ahe toheka'vo vinhopyahua. Nahã ahe gwereko katu vinho ipira reheve.

A'ea Jesus'ga omombe'u nhiremimbo'ea ipyahuva'ea ndo-jihe'ari ġanamohava'ea remimbo'eagwera rehe javo.

Jesus'ga opoko tay'riva'ea gwypova'ea reheve
(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸ Jesus'ga a'ea mombe'urame ġa pe nanime huvihava'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo.

—Jira'yrahēa omano ko, ei ga Jesus'ga pe. Herejo epokoga hēa rehe. A'ero po ti hēa kwerava'javi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

19 —Kwa, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga po'ami ogwovo ga rupi. Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi ga rupi no.

20 Nanime hēa ruri ga reviri no itetirūavehēa gwypovehēa. He'yi doze anos hēatetirūa imbokwara'ari hēa rehe opige'yma hēa hugwi. A'ero hēa ruri Jesus'ga reviri opokoga gat-apy'ynhapira rembeyvira rehe.

21 A'ereki hēa e'i oyvyteri pe: “Po ti ji pokogi jitehe gat-apy'ynhapira rehe, a'ero po ti nhitetirūa ipigi ji hugwi nehē,” ei hēa.

22 A'ero Jesus'ga pyryrymi reki. Hēa repiagame ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Ejory ti! Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi, ei ga.

A'ea rupi hēa nhimohigatui.

23 Kiro huvihava'ga ronga pe Jesus'ga hoi ogwovo tahepia ti gara'yrahēa javo. Ovahemame ga imonhi'ihara'ga ndepiagi – kiroki ga omonhi'ī jiru'a ahe manorame. He'yive'ga ga ga ndepiagi no. Hahyahi gajehe'ohetea.

24 Ga pe nhaporemō Jesus'ga ei:

—He pejigwovo! A'ereki tayrihēa nomanoi. Oki hēa upa, ei ga.

A'ero ga ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo ki a'e te ahe omano hete javo.

25 Ga mbojipe'avo ga ga mondoi. Okirame onga pype ga kujahēa popyhygi. A'ero hēa kweravi opo'ama.

26 Ombojoapiapi ga hēa mombe'gwombe'gwovo Jesus'ga reheve ojipe'ga pe. Gagwyripeve'ga nhaporemō ikwahavi a'ero hēambogwerava.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea mokonhava'ea

27 Jesus'ga horame onga hugwi ogwovo heakwagweve'ga hoi ga reviri mokonha'ga. Hahyahi ganhi'iga ga erame oha-pukaita:

—Daviva'ea rymyminouhūro ko nde! ei ga.

Nahā ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ganduvihavuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tianemboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

28 Ga kirame onga pe ga nduri ovahema ga pyri. Ga pe Jesus'ga ei:

—Marā? Perovia pe nhiremimboheakwakatuagwama? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ġa. Orogwerovia ore.

²⁹ A'ero ga pokogi ġandeakwara rehe javo.

—Pejiko pe ji rehe. Nurã pe ndeakwakaturo, ei ga ġa pe.

³⁰ Gandeakwara ma'eġatui a'ero. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji rendu katu ti. Tapemombe'ui ti nhiremimboheak-wakatua. Ndapotahetei ji a'ea mombe'ua, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Ombojoapiapi ġa reki imombe'gwombe'gwovo ogwyriveve'ġa pe nhaporemohã Jesus'ga ore mboheakwa katu javo.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa onhi'ige'ÿva'ea hugwi

³² Ga horame onga hugwi ojipe'ġa onhi'ige'ÿve'ga reruri Jesus'ga pyri. Tegwete ganhi'ihava anhaġa ga pojykaroh ġwaramo Diaboh'gapyriva'ea.

³³ Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ga hugwi. Nurã onhi'ige'ÿve'ga nhi'igi. A'ero pevove'ġa nhimomby'ai onhimongyavo.

—Ndihepiangavi koi nhande ġwihã jipi nhandegwyri pe Israel pe, ei ġa.

³⁴ Fariseus'ġa e'i reki:

—Anhaġa ruvihavuhu'ga Diaboh'ga Jesus'ga pojyka ga mbopopoaka. Nurã Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi ġa mondovouka, ei ġa o'mbero.

Jesus'ga ahe porogwety

³⁵ Aerẽ Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiaga cidades'ia repiaga no. Ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'igã rehe ga hogahoi ġajatykahai pe. Pyryva'ea ga imombe'ui Tupana'ga pe pokoh katu pota okovo pota penduvihavuhuheteroh javo.

—Perojijyjijykata ti pejeaporohgita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboah pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuheteroh nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Karugwara Jesus'ga imombipavi itetirũave'ġa hugwi. Ipopoakare'ÿve'ġa ga ġa mbopopoakapavi no. Nahã ga rekorekoi ġapyteri pe.

³⁶ Ojatykave'ġa ndepiagame Jesus'ga ġa porogwetygi. A'ereki ġa he'ouhũ onhimongyavo tiruahũroh ġwaramo ojive. Ndepokohavi ġa no. Nahanahã ġa ndekoh ovelhas ja - kiroki ovelhas ndogwerekoh gwepiakatuhara'ga.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġwemimboh'ehara'ġa pe:

—Ga koh koapora ja ġanemimondorohgerĩva'ea ja. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri imondorove'ġa

imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe avove'ga koapora ja. A'ereki ga he'yjuhu ranuhũ. Ndahe'yi reki imondorove'ga'jave'ga – kiroki ga oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ga pe tojiko ti ga Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga.

³⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero. Gaha ko koapora jara'ga ja. Pe'ji ti ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ga pyri ejiheve'ga. Tomombe'u ti ga nenhi'iga he'yjuhuve'ga pe tojiko ti ga Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga ndekoi upa avuirama nde pyri nehẽ.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

10

Dozeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea gamoirũharava'ea (Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

¹ Gwemimbo'ehara'ga dozeve'ga mbuhurukarame ojipyri, kiro Jesus'ga ga mbopopoakari tombojipe'a ti ga anhağa ojipe'ga hugwi javo. Kiro ga ga mbopopoakari tokwaha pa ti ga karugwara imombiga itetirũave'ga hugwi javo. Kiro ga ga mbopopoakari tokwaha pa ti ga ipopoakare'ỹve'ga mbopopoaka javo.

² Dozeve'ga ko Jesus'ga remimbo'ehara'ga gamoirũhara'ga. Ga ko nahã:

Mokonha'ga ko Simão'ga André'ga pavẽi onhoirũ'ga. Pedro irũa Simão'ga rera. Ga ko Jesus'ga moirũhara'ga ypy.

Mokonha'ga ko Tiagova'ea João'ga pavẽi onhoirũ'ga. Ga ko Zebedeu'ga ra'yra'ga.

³ Mokonha'ga ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavẽi.

Mokonha'ga ko Tomé'ga Mateus'ga pavẽi. Mateus'ga ko itambere'ia mono'õharagwera'ga governo pe.

Mokonha'ga ko Tiago'ga Tadeu'ga pavẽi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga.

⁴ Mokonha'ga ko Simão'ga Judas Iscariotesva'ea pavẽi. Simão'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ga ndekoi governo rehe romanos'ga ndehe. Judas Iscariotesva'ea aerẽ Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ga pe ga pyhyguka ga pe.

Nahã ko dozeve'ga nhaporemõ Jesus'ga remimbo'ehara'ga gamoirũhara'ga.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga (Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Gahã dozeve'ga Jesus'ga ga mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. Ga mondoukarame ga ei ga pe:

—Tapehoi ti nhandere'yja'garũive'ġa cidades pe judeus'garũive'ġa cidades pe, ei Jesus'ga. Tapehoi ti pevo. Tapehoi ti samaritanos'ġa cidades pe no, ei Jesus'ga.

6 —Nhandere'yja'ġa pyri jate israelitas'ġa pyri jate ti peho. Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko nhandere'yja'ġa ika'nhyva'ea ja, ei Jesus'ga.

7 Pehorame ġa pyri ti pemombe'u katu ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġwerĩ nhanderuvihavuhhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'ġa rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga.

8 Pemombi ti karugwara itetirũave'ġa hugwi. Pemoka'ẽ ti ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Pembogwera ti omanove'ġa ġamanoa hugwi. Pembojipe'a ti Diabo'gapyriva'ea anhaġa ojipe'ġa hugwi. Nahanahã ti pepokopoko nhandere'yja'ġa.

—Ji pe mbopopoaka topoko ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga. Ji nda'ei pe me: Opombopopoaka ji ko. Nurã ti pembuhu ji ve itambere'ia mbatera reheve. A'ea rũi ji a'e pe me, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ġa pokogame ti tape'ei ġa pe: “Pembuhu ore ve itambere'ia mbatera reheve.” A'ea rũi ti pe'ji, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

9 —Taperohoi ti itambere'ia pehorame, ei Jesus'ga.

10 Taperohoi ti sacola pehorame. Taperohoi ti irũa tapy'ynhapira camisa'java'ea. Taperohoi ti irũa sapatos. Taperohoi ti yvyra pejikhavamo. A'ea nhaporemoti taperohoi. Pevove'ġa po pe poraka pe pokoga hamo, ei Jesus'ga ġa pe.

11 —Pevahemame ġacidades pe ġacidades'i pe no pe'ji ti cidadespeve'ġa pe: “Ma'ġa pyry avova'ero? Ga pyri ore pytapotari.” A'ea ti pe'ji. Pyryve'ga repiagame ti peju ga pyri jate pejiyye'yma garonga hugwi. Aerẽ po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehẽ. A'ero jate ti pejiyyi garonga hugwi pejiġwovo a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

12 Pepytareme ġanonga pype ti pe'ji ongapypeve'ġa pe pendoryvamo ġa ndehe. Pe'ji ti ġa pe: “Tu katu ti pepy'a!” A'ea ti pe'ji ġa pe.

13 Po ġa pyryvamo, a'ero po ti ġapy'a rukatui tuhẽ nehẽ.

—Po ġa ndapyryvi, a'ero ti pe'ji ġa pe: “A'e tehe ji pe me pepy'a ti tu katu javo.” A'ea ti pe'ji ġa pe tukatuyme ti ġapy'a javo, ei Jesus'ga ġa pe.

14 Po ongapypeve'ġa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ore pyri javo, a'ero ti tapepytai ġanonga pype. Po ġa nohendupotari pe imombe'urame Tupana'ga nhi'ġa ġa pe, a'ero ti tapepytai ġanonga pype, ei Jesus'ga.

—Na jitehe ti tapepytai cidade pe ġa ndoryve'ymame pe ndehe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga. Pe-horame ġa hugwi pemonduru ti otimbuguhua pejipya hugwi oropohi ore pe hugwi javo, ei Jesus'ga.

15 Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendukatupotari ganhi'iġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa hohe Gomorrapeve'ġa hohe no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Omondo ahe hahyva'ea ahe ve
(*Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17*)

16 —Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji pe mondoi okote'varuhuve'ġa pyteri pe. Peko po ti pe ovelhas ja ipopoakare'ŷva'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwarajava'ea lobos ovelhas pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā po ti mboja ja penhimboko'i hete ikwahaheteavo penhimombaragwahava ġa ndehe nhaneirūa rūi ko ġa javo. Inambua nomondoi hahyva'ea nhande ve. Inambua ja ti tapemondoi hahyva'ea ojipe'ġa pe. Peko katu katu ti ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

17 —Penhimboko'i ti okote'varuhuve'ġa hugwi pejikovo. A'ero po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo imohiġatuhara'ġa ndovai pyteri pe ojatykahai pe nehē. Pevō po ti ġa pe nupanupāi yvyra pyvō, ei Jesus'ga ġa pe.

18 Governador'ġa ndovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari gwuvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehē pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti pe ji mombe'ukatui ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe nhaporemō tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

19 —Ga pe nderohoukaramē ġandovai pyteri pe ti tape'ei na'ē pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pejivy'are'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Ga pe nderohoukaramē ġandovai pyteri pe po ti Tupana'ga penduvete'ga okwahaheteuka pe me nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo.

20 Hehe po ti gara'uva pe monhi'iġuka pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti penhi'iġa rūi pe imombe'ui ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

21 Aerē po ti peirū'ģa pe nderoahoahyukari gwuvihava'ģa pe nehē tojuka ti ģa ģa javo. Penduva'ģa no, ģa po ti pe nderoahoahyukari gwuvihava'ģa pe nehē no tojuka ti ģa ģa javo. Penda'ya'ģa vehevi po ti napearōa'javi pe nderoahoahyuka gwuvihava'ģa pe nehē no tojuka ti ģa ģa javo, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

22 Ga nhaporemō po ti oko pa pe ndehe pe arōe'ỹheteavo pe-jikoga ģwaramo ji rehe. Po ti pe nhimboitai avuirama pepohire'yma ji hugwi, a'ero po ti ji pe nderohoi yvagi pe pe mon-govo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

23 —Ga ndekote'varuhurame pe me ti penhiminhimi ģa hugwi. Pejijyjijyi ti pejigwovo ojipejipe pe cidades pe. A'ero he'yjuhuva'e pe cidades pe po ti pe hoi ji mombegwovo ģa pe nehē, ei Jesus'ga. Pehoa renonde cidades pe nhaporemō Israelpeve'ģa gwyri pe po ti ji ajora'ja yvya koty vyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

24 —A'e ji kiro pe me: Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ģa hohe, ei ga. Na jitehe ģapojykahara'ga koji'i gapyrive'ģa hohe, ei Jesus'ga.

25 Po ģa jigwarai ģambo'ehara'ga rehe, a'ero po na jitehe ģa jigwarai garemimbo'ehara'ģa ndehe no. A'ero po a'ea pyry garemimbo'ehara'ģa pe hamo, ei Jesus'ga. Ga erame Belzebu onga jara'ga pe ģa ete'varuhui ga pe ojigwaraita ga rehe. A'ereki Belzebu irūa Diabo'ga rera. Po ģa ei Belzebu onga jara'ga pe, a'ero koji'i po ti ģa ete'varuhui garongapypeve'ģa pe gapyrive'ģa pe ojigwaraita ģa ndehe nehē, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

Tapekyhyji ti ģa hugwi, ei Jesus'ga
(Lucas 12.2-7)

26 —Tapekyhyji ti ģa hugwi, ei Jesus'ga. A'ereki ji a'e pe me: Tupana'ga po ti imboukwahavi onhimiva'ea hepiuka ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga.

27 —Kiroki a'ea ji amombe'u pyytunimo pe me — a'ea ti pemombe'u arimo ojipe'ģa pe nehē, ei Jesus'ga. A'ea ji ei javo: Kiroki a'ea ji amombe'u nhimi pe me — a'ea jitehe ti pemombe'u ģandovaki tohendu pa ti ģa javo, ei Jesus'ga ģa pe.

28 —Tapekyhyji ti pejukapotave'ģa hugwi. Pe jukarē tegwete pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. Tupana'ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete ahe jukavo ahe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarame, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

29 –Maramomi itambere'ia gwyrá'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Dois rehe gwyrá'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwepia katu gwyrá'ia penduvete'ga. Ga ipotare'ymame gwyrá'ia ndohiri'i'i. Ga ipotarama jate gwyrá'ia ihiri yvyvo omanomo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

30 –Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemó he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemó he'yje'ÿva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo.

31 Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrá'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

*Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga
(Lucas 12.8-9)*

32 –E'i po ahe ji mombe'gwovo a'ero, ei Jesus'ga. “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga oko jipojykaharetero.” A'ea po ahe ei ojipe'ga pe hamo. Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ahe mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ga ko jireheva'ero javo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

33 –E'i po ojipe'ga ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” A'ea po ga ei ojipe'ga pe. Po nahã ga ji mombe'ui, a'ero po ti ji ga mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ga ndokoi jireheva'ero javo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

*Ojogwayva po ti ga ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)*

34 –Marãi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti yvyakotyve'ga py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ga ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga.

35 Ojipe'ga po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ga po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ga jogwayvari ji rehe nehẽ.

“Akwaimbae'ga po ti gwayva uva'ga nehẽ.

Kunhangwera'ga po ti gwayva oy'ga nehẽ.

Kunhangwera'ga po ti gwayva ġwembireko'ga y'ga nehẽ.

36 Ongapypeve'ga po ti nonhoarõhetei nehẽ,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

37 –Kiroki ga oarõ hete uva'ga nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ga oarõ hete oy'ga nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no, ei Jesus'ga.

A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ga oarõ hete gwa'ykwaimbe'ga nhiarõa hohe - gahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ga oarõ hete gwa'ykunha'ga nhiarõa hohe - gahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi.

A'ea Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe koji'i ti ga tanhiarõ hete javo.

38 —Kiroki ga oko pota nhiremimbo'eharamo - po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehẽ peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe, ga ti tokoyme nhiremimbo'eharamo nehẽ. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

39 —Kiroki ga ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajijukayme ti ga javo - ga po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga.

—Kiroki ga ojipe'ga ga jukai ga jikoga gwaramo ji rehe - omanorẽ po ti ga oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

*Tupana'ga po ti omondo ikwepykava nehẽ
(Marcos 9.41)*

40 —Kiroki ga horyory pe ndehe ga ko Jesus'gareheva'ero javo - ga ndoryndoryvamo ji rehe reki, ei Jesus'ga. Kiroki ga horyory ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo - ga ndoryndoryvamo nhimbuhurukara'ga rehe reki, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

41 —Po Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ruri ga pyri. Po ga ndoryndoryvamo ga rehe ga ko omombe'u Tupana'ga nhi'iga javo, a'ero po ti ga pe Tupana'ga imondoi ikwepykava nehẽ. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ga pe nehẽ - kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo onhi'iga mombe'uhara'ga pe no, ei Jesus'ga. Kiroki ga horyory pyryve'ga rehe ga ko oko Tupana'ga nhi'iga rupi javo - ga pe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykava nehẽ. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ga pe nehẽ - kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga.

42 —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po ga omondo yhya vehevi iroyxagahiva'ea ipyahuve'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe to'u ti ga javo. Po ga imondoi ga pe ga ko oko Jesus'ga remimbo'eharamo javo - ga pe po ti Tupana'ga ikwepykava imondoi a a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

11

João Batistava'ea omondo ġwemimbo'eharava'ea Jesus'ga pyri

(Lucas 7.18-35)

¹ Aerē ġwemimbo'ehara'ġa mbo'epavirē dozeve'ġa mbo'epavirē Jesus'ga hoi. Imbojoapiapiavo ga hoi cidades pe pevove'ġa mbo'embo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe imombe'ukatuavo ġa pe.

²⁻³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoï cadeia pype a'itituhēva'ea mombe'ua rehe. Okwaha ahe Cristo'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea. A'ea kwahavame João Batistava'ea ei ġwemimbo'ehara'ġa pe mokonha'ġa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea e'i: 'Aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē.' Nahā ahe ei. Ma'ġa po ymyahū ahe omombe'u? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rura pota ga mbuhua.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema. João Batistava'ea nhi'ġagwera ġa imombe'ui Jesus'ga pe.

⁴ Henduvirē Jesus'ga ei mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe:

—Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo:

⁵ “Oma'eġatu kiro heakwagweve'ġa okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ġa ogwovo katu. Oka'ē ġajagwa ijai-jauhuve'ġa hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'ỹve'ġa okovo. Okwera kiro omanove'ġa okovo. Imbatere'ỹve'ġa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemō ti pemombe'u João Batista'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo aheremimombe'uhara'ga.

⁶ “Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” Nahā ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

⁷ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horame Jesus'ga ei pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga pe ga ei:

—Ymya'ī pe peho ongae'ỹi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava –

kiroki okooko'iuhu yvytua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka yvytua pe.” Pe ndape'ei tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rũi. Ga ndokondoko'iuhui ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

8 —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi pyryheteva'ea – gahã u huvihavuhu'ga nonga pype.

9 —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga jate rũi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

10 —Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iga mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe: ‘Ji rendu ti!

Nde renonde ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iga nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga ga pe.

11 —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa, ei Jesus'ga. Aḡwamo turi Tupana'ga rembiepiakatuha apiavo. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'ero ji ei: Ymyahũva'ea hohe pa João Batista'ga koji'i huvihava. Aḡwamove'ga ki a'e te Tupana'ga rembiepiakatuha'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ḡapyteripeve'ga huvihava rũi – ga vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ga pe.

12 —João Batista'ga ga mbo'eypyagwera jate pyryva'ea rehe, garenduve'ga ojirokwa heroviapotaheteavo ganhi'iga. A'ero ga ei: “Kwa. Kiro ti Tupana'ga toko oreruvihavuhetero ore repiakatuavo.” A'ea ga ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe. Aḡwamo na jitehe ga ei a'ea jitehe ipotaheteavo, ei Jesus'ga ga pe.

13 —Nahã ga ndekoi ikwahava. A'ereki ymyahũva'ea omombe'u nanongara no. “Aerẽ po ti Tupana'ga oko ḡanduvihavuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ.” Nahã Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea epaepavi Moisésva'ea pavẽi, ei Jesus'ga ga pe.

14 Ahe e'i: "Tupana'ga po ti oko ġanduvihavuhuhetero nehẽ. Elias'ga po ti uhu na'ẽ nehẽ," ei ahe, ei Jesus'ga. Omombe'u ahe João Batista'ga Eliasva'ea mombe'urame. Aġwamo João Batista'ga ruri oji'i ahe nhi'ĩpo'ruavo a'ero. Marã? Perovia pota pe a'ea a'ero naerũ? ei Jesus'ga.

15 Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ġa pe.

16 –Ga pe Jesus'ga ei: Marã po ti ji ei pe me aġwamova'ea pe a'ero nehẽ? Gara ja pe ndekoi a'ero? Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ġa ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ġa ima'ẽhai pe feira pe. A'ero ġa hapukai ojipe'ġa pe tayri'ġa pe – kiroki ġa ojikoty'a ġa pavẽi. Onhi'ġa mondovo ġa pe ġa ei:

17 "Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu." Nahã tayri'ġa ei, ei Jesus'ga.

18 –Tayri'ġa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: "Anhaġa opyhy ga." Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõ'e'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

19 –Tayri'ġa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ġa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: "Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryryve'ga vinho gwovo," pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. "Ite'varuhuve'ġa – kiroki ġa omono'oġuhũ itambere'ia governo pe – ġa pavẽi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ġa pavẽi okote'varuhuve'ġa pavẽi," pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõ'e'yma, ei Jesus'ga.

–Ojipe'ġa ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rũi omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga pevove'ġa mbo'eavo he'yjuhuve'ġa mbo'eavo.

*Tiruahũaġwama cidadepeva'ea pe
(Lucas 10.13-15)*

20 Kiro Jesus'ga nhi'ĩġahyi cidadepeve'ġa pe. A'ereki ġacidades pe ga japorame ahemonhimomby'aheteva'ea ġa ndopohiri ote'varuhua hugwi. Ndogwerrojjiyi ġa ojeaporoġita ojikoge'yma ga rehe. Nurã ga ei ġa pe:

21 —Tiruahū ti pe me Corazimmeva'ea pe nehē! ei Jesus'ga. Tiruahū ti pe me Betsaidapeva'ea pe nehē! ei ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novīa ji japoramē ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadepeve'ga pe Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japoī ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakağa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

22 —Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeve'ea mombe'gwovo.

—Pe me, Corazimmeva'ea pe Betsaidapeva'ea pe no, pe me ji ei: A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

23 Cidadepeve'ga pe Cafarnaummeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Pehe marāi pe pejive naerū? Pe'e pe: “Nhande huvihava jarağa hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi. Pehepia pe Tupana'ga popoakara ji japoramē ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo. Po ymyahū ji japoī ahemonhimomby'ava'ea Sodomapeva'ea pyteri pe, a'ero po uveji cidade Sodoma hamo ikaje'yma hamo, ei Jesus'ga.

24 —Ymyahū Sodomapeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga Sodomapeva'ea

mombe'gwovo. Pe me, Cafarnaummeva'ea pe, pe me koji'i po ti hahy Sodomapeva'ea pe hohe a'ea rupi nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ga pe.

*Pejo ti ji pyri, ei Jesus'ga ahe pokapavame
(Lucas 10.21-22)*

²⁵ Onhi'igahypavame ga pe nhaporemo Jesus'ga ei Tupana'ga pe:

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduvihavuhuhetero yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heporogitave'ga pe no. Onhimbo'ee'ŷve'ga pe tayri'ga'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea.

²⁶ Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ga hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ga ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ga ga ji ga mboukwahapotarame jate ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ —Pepoka pa po pe. Pekwerai po pe no. A'ereki pe pe'ağata hete tiruahū ji ve javo. Po nahā pe ndekoi, a'ero ti pejo ji pyri. Jihi ti topopoko inoğatuavo pepy'a nehē.

²⁹ Peko ti nhiremimbo'ea rehe. Nahā po ti ji pe mbo'ei nehē. A'ereki ji ako nhyrō nhinhimbohetee'yma jireaporoğitapyryvamo jitekovo. Ji ve penhimbo'eukarame nhiremimbo'ea rehe po ti pe ikwahavi pejipy'a noğatua nehē.

³⁰ Ndapekwerai po ti pe pendekorame nhiremimbo'ea rehe nonhimimiva'ea rehe penhimbo'euka hehe pejikovo nehē. A'ero po ti pe ndaperekouhui pejivy'are'yma nehē ji nhi'ipo'ruavo nehē.

12

*Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

¹ Aerē judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi okovo. Gareximimbo'ehara'ga hoi ga rupi. Trigo kopeva'ea pevo inhimongyi. Ojuka ty'ara gareximimbo'ehara'ga. Nurā ohorame ga ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

² Hepiagame fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahā ahe ei hako. Ehepia ti neremimbo'ehara'ga! Ga nohendukatui reki. A'ereki ga

oporavyky ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iga. Garembikwatarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novia. Ymyahũ ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea no hako.

⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongu pype tenda pype. Ipype ikwava'ehara'ga omondo pão Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'egirē Tupana'ga pe ga gwerohouka ga pe gahã jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ga pondo'ui hamo. Daviva'ea reki i'ui onhipavēiva'ea pavēi hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵ —Tupana'ga rembikwatarukara onhi'i pe me novia, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatarukara ahe ve hako. Ahe ve ga ei: “Nhimboheteheva pype ti ikwava'ehara'ga toporavyky ikwava'eiga ji ve jukapyra. Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ti ga tokwava'ē ipype. Nahã ti ga toko katu. Nahã pyry ji ve.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Moisésva'ea pe ikwatarukara ahe ve hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Tupana'ga ei ga pe: “Pyry.” Ndojari ga ndehe a'ero gaporavykyu sábadu rupi, ei Jesus'ga.

⁶⁻⁸ —Jihi reki kiro a'e pe me: Tupana'ga ei ji ve kaitu pyry, ji erame: Nahanahã ti yvyakotyve'ga toko sábadu rupi. Nurã yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ga pe ga ika'mbigame trigo sábadu rupi a'ero, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahũ Tupana'ga ei hako: “Peru pe mbatepyryva tokwava'ē ti ikwava'ehara'ga Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novia.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'iga pe ndapekwahakatui, ei Jesus'ga ga pe. Po pe ikwahakatui, a'ero po pe napembojari ite'varuhuva'ea okokatuve'ga ndehe hamo, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

*Jesus'ga iponhimamava'ea pavēi
(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)*

⁹ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo gwe'yja'ga jatykai pe ovahema.

¹⁰ Ipype iponhimamave'ga reko. Ojipe'ga ndeaporoğitate'varuhuro okovo timbotegwete ti Jesus'ga javo. A'ero ga ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegwetei nehē, ei ga ojohupe.

Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Marãi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábedo mombe'gwovo? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimombigi gatetirũa nhandeporavykye'yma rupi sábedo rupi? Marãi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ Imombe'gwovo Jesus'ga ei ġa pe:

—Erereko po nde ovelha ojipejiva'ea. Po nerenymbava ovelha ihiri ikwaruhua pype nhandeporavykye'yma rupi sábedo rupi, a'ero po nde ipyhygi ovelha henohema jugwi. Nahã nde ovelha rerekokatui. A'ereki pyry ovelha nde ve, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Koji'i avove'ġa pyryvamo Tupana'ga pe vyvakotyve'ġa. Nurã ji ei: Pyry nhande ġa pokogame sábedo rupi, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i no pyry javo.

¹³ A'ea erame Jesus'ga ei akoja'ga pe iponhimamave'ga pe:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhoi. Ikatua'ja gapoa a'ero ojipea ja gapoa ja.

¹⁴ A'ero fariseus'ġa hoi Jesus'ga hugwi onhimono'oġa. Ojohupe ġa ei onhimonha'ngavo:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ naerũ? ei ġa ojohupe.

Tupana'ga omongo Jesus'ga ġanduvihavuhhetero

¹⁵ Ga'ea kwahavame Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. He'yjuhuve'ġa nhimono'oġi ogwovo ga rupi. A'ero ga imombipavi gatetirũa ġa hugwi.

¹⁶ Kiro ga ehetei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ojipe'ġa pe Jesus'ga imombigi oretetirũa javo.

¹⁷ A'ea Jesus'ga ei ġa pe. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “Pehepia ti nhipavẽive'ga

– kiroki ga pe ji a'e eko ti ġanduvihavuhhetero javo,' ei Tupana'ga,” ei ahe.

“Ga ko nhiremia'nguhete'ga.

Anhimohẽ hete ji ga rehe,' ei Tupana'ga.

'Amondouka po ti ji jira'uva ga pyri ga pojdkakatuuka jupe nehẽ.

A'ero po ti ga nhiremimbotarimova'ea mombe'ui judeus'ġarũive'ġa pe

nahanahã pyry Tupana'ga pe javo,' ei Tupana'ga.

¹⁹ Nhipavẽive'ga po ti ndogwayvari ġa nehẽ.

Ndohapukai po ti ga ġa pe nehẽ.

Ndahyahivi po ti ganhi'igã ga pe cidade rapea rupi nehẽ, ei Tupana'ga.

²⁰ 'Ga po ti oko nhyrõ he'ouhũve'igã pokoga nehẽ.

Pyry po ti ga ndipopoakarive'igã pe nehẽ.

Nahã po ti ga rekoĩ hendukatuuuka ga pe nhinhi'igã ga mongovouka nhinhi'igã rupi, ei Tupana'ga.

²¹ 'Ga rehe po ti judeus'garũive'igã jikogi nehẽ, ei Tupana'ga," ei Isaíasva'ea hako.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23)

²² Aerẽ ojipe'ga heakwagweve'ga reruri Jesus'ga pyri tombojipe'a ti Jesus'ga anhağa ga hugwi javo. Ndohepiagi heakwagweve'ga. Ga nonhi'igi no. A'ereki anhağa ndohepiukari ga pe. Nomonhi'igukari ga pe no. Ga ga reruri Jesus'ga pyri. Igwete Jesus'ga anhağa mbojipe'ai ga monhimohigatuavo. A'ero ga nhi'igã'javi. Gwepiaga'ja ga no.

²³ A'ero pevove'ga nhimomby'ahetei onhimongyavo. A'ero ga eğa'ei:

—Mara'ngu po Jesus'ga Daviva'ea rymyminoa?

A'ea ga ei. A'ereki ga e'i ovyteri pe: "Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ganduvihavuhuhetero javo." A'ea ga ei nurã Jesus'ga popoakaro javo.

²⁴ Henduvame fariseus'ga ei:

—Aherymyminoa rũi po ga. Belzebu'ga anhağa ruvi-havuhu'ga Jesus'ga pokogame jate ga popoakaro. Nurã Jesus'ga anhağa mbojipe'ai ga hugwi imondovouka, ei ga o'mbero.

Belzebu, ei ga Diabo'ga pe. Irũa garera Satanás.

²⁵ Jesus'ga okwaha fariseus'ga ndeaporogitate'varuhua. A'ero ga ei ga pe:

—Po gágwyriveve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhymbavi nehẽ. Po cidadepeve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhymbavi nehẽ no. Po ongapyveve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhymbavi nehẽ no, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

²⁶ Po Satanás'gapyriva'ea nhombojipe'ai nahã otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehẽ no. Marã po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehẽ? ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei. A'ereki fariseus'ga e'i o'mbero:

—Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.

²⁷ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Ma'ga ombojipe'auka Satanás'gapyryva'ea pendeheve'ga pe naerũ? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ga pe: "Belzebu'ga ombojipe'auka ga pe." A'ea rũi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rũi ga

poko ojipyriva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rüi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehë no pe'mbe pe javo pe me nehë, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

28 —Tupana'ga ra'uva reki ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhandervihavuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

29 —Po ojipe'ga kipotari ipopoakave'ga rong pype gambatera rerogwovo ga hugwi, a'ero ga ipopoakave'ga pokwapokwari na'ë, ei Jesus'ga. Aerë ga ipyhygi gambatera herogwovo a'ero. Nahã ga koji'i ipopoaka hete reki ipopoakave'ga hohe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahã Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

30 —Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahĩ, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oġi ji pavëi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

31 —Pe'e pe: “Belzebu'ga opoko Jesus'ga.” Nahã pe erame ji ve pe Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ereki Tupana'ga ra'uva tuhë ji poko, ei Jesus'ga. Tupana'ga ti omombo pa ġa hugwi ġandekote'varuhua ġa'ete'varuhuagwera ojive nehë, ei Jesus'ga. Po Tupana'ga ra'uva pe ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva mbotegweteavo nahã okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehë, ei Jesus'ga.

32 Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehë, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami ġandekote'varuhua nehë. Nomombori po ti ga kiro. Aerë po ti ga nomombori nehë no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

I'yva yva'ia pavëi

(Lucas 6.43-45; Mateus 7.15-20)

33 —Pejapyaka ti nhinhi'ġa rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Po i'yva ikatu, a'ero yva'ia ikatu. Po i'yva ite'varuhu, a'ero yva'ia ite'varuhu. Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

34 Peko te'varuhu pe! ei Jesus'ga ġa pe. Nurã pe ete'varuhui ojipe'ġa pe. A'ereki pejiyvyteri pe pe peko te'varuhu hete, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

35 Pyryve'ga, nane'ymi ga reaporoġitaro pyryva'ea rehe. Nurã ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga, nane'ymi ga reaporoġitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurã ga ete'varuhui, ei Jesus'ga.

36 —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti hahy hete ġa pe Tupana'ga erame ġa pe nhaporemo ġandeaporogita rehe nehē. Ga pe po ti ga ei: “Penhi'iteheuhu pe nahanahā javo. Maraname pe nhi'inhi'itehei?” Nahā po ti ga ei ġa pe nehē.

37 A'ereki ga ġwendu pa nenhi'itehea nenhi'ipyryva reheve. A'ero nde nhi'ipyryvame po ti ga ei nde ve nehē: “Pyry nenhi'iga. Ereko katu nde a'ero,” e po ti ga nehē. Nde nhi'iteheuhurame ga henduvi no. A'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Ndapyryvi nenhi'iga. Ereko te'varuhu nde a'ero,” e po ti ga nde ve nehē. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea nde ve nehē nde ete'varuhuro ġwaramo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

*Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve
(Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32; 12.54-56)*

38 A'ero judeus'ga mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe fariseus'ga pavēi:

—Ahembo'eharamo eapo ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia ti, ei ġa.

39 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! ei Jesus'ga. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iga rehe pejikoge'yma ga rehe. A'ero pe ei: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako.

40 Mokōi okira rupi Jonasva'ea rekoi piraruvihavuhua revegi pe. Kirē pira ahe mbojivyra'javi gwevega hugwi. Aerē ahe hoi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwombe'gwovo Nínivepeva'ea pe a'ero hako, ei Jesus'ga.

—Jonasva'ea javijitehe mokōi jikira rupi po ti ji rekoi yvya pype hete nehē. Kirē po ti ji hemi jugwi nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. A'ero po ti pe ikwahavi Tupana'ga opoko Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

41 —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi aġwamove'ga ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ga ndekote'varuhua nehē. A'ereki a'ea renonde

ymyahũ Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahũ hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa nohendupotari nhinhi'iġa opohire'yma okote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

⁴² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi aġwamove'ġa ndeheve, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemo nehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehẽ no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehẽ. A'ereki a'ea renonde ymyahũ tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea uhu Salomãova'ea pyri hako tahendu ti ganhi'iġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua. Paivouhu hete ahewyra. Paivouhua hugwi ahe ruri hako tahendu ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero napehendupotari nhinhi'iġa ikwahapotare'yma a'itituhẽva'ea. Nurã po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga.

Ojivy anhaġa ahe pyri
(Lucas 11.24-26)

⁴³ —Kiro po ti ji imombe'ui Diabo'gapyriva'ea rembipyhyga'ga anhaġa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Na ja aġwamove'ġa ndekoi ite'varuhuve'ġa – kiroki ġa opohi okote'varuhua hugwi novã ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaġa ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahũro ga pe. Aerẽ anhaġa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji rui nehẽ?” e'i oyvyteri pe heka. Ndohepiagi reki.

⁴⁴ Nurã i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java,” e'i anhaġa. Akwaimbae'ga pe anhaġa e'i nhironga.

—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaġa i'ei: “Ndogwerekoi ve ongapypeve'ġa ipype imboavujikweripyra pype,” e'i akwaimbae'ga mombe'gwovo.

⁴⁵ “Taru ti jara ji pyri a'ero,” e'i.

—A'ero ihoi anhağa rerua seteva'ea rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahũ hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahũro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahũ hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahũ ga pe ojipejiva'ea ga pojkarama. Aerẽ koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojkarama, ei Jesus'ga.

—Na jitehe tiruahũ aġwamo ite'varuhuve'ğa pe. Aerẽ koji'i po ti tiruahũ hete ġa pe nehẽ. A'ereki opohi'rãrame okote'varuhua hugwi novãa ġa nde'i ji ve: “Herejo ejikoty'a ji pavẽi.” A'ea ġa nde'i ji ve. Aerẽ koji'i ġa ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga yembora gairũva'ea pavẽi
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Jesus'ga imombe'urame pevove'ğa pe nanime Jesus'ga yembora ruri gairũ'ğa pavẽi o'ama okari pe. Onhi'ĩ pota ġa ga pe.

⁴⁷ Pevove'ğa pyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhẽa uhu nde repiaga neirũ'ğa pavẽi. Pevo ġa ami okari pe.

⁴⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji erame nhiyhẽa, marãve'ğa pe ji ei? ei ga. Ji erame nhiirũ'ğa, marãve'ğa pe ji ei? Kiro ji imombe'ukatui nde ve, ei Jesus'ga.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga pova'eġi ġwemimbo'ehara'ğa pe. ġwemimbo'ehara'ğa mombe'gwovo ga ei:

—Pehepia! Ga pe ji ei nhiy'ğa. Ga pe ji ei nhiirũ'ğa, ei Jesus'ga.

⁵⁰ Kiroki ġa jiruva'ga nhi'ĩpo'ru yvagipeve'ga nhi'ĩpo'ru – ġa pe ji ei nhiirũ'ğa. A'e ji ġa pe no nhirendyra'ğa. Nhiy'ğa a'e ji ġa pe no, ei Jesus'ga.

13

Ha'ynha mohãihara'ga
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Onhi'imbevame Jesus'ga hoi onga hugwi ogwovo ypiahu pe. Pevo ga apygi oina.

² He'yjuhuve'ğa nduri onhimbotymbotyva ga pyri tihendu katu ti ga javo. Nurã ga hoi o'ava yharuhua pype oina. A'ero ġa ami yembeyvyri pe.

³ Ojo'java'ea pyvõ ga ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo ġa pe he'yjuhuva'ea. Ga e'i:

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ha'ynha mohãihara'ga hoi ko pe ityma, ei ga.

⁴ Pevo ga imohāi ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvyra rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁵ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe. Kotihī henhunhamo novīa. A'ereki nianami yja ita rehe.

⁶ Kwarahyahiva imbokai garemityma a'ero. He'ouhū omanomo. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype, ei Jesus'ga.

⁷ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Jara pype ahara pype turi cem ha'ynha. Jara pype ahara pype turi sessenta ha'ynha. Jara pype ahara pype turi trinta ha'ynha.

Nahā Jesus'ga ei imombe'gwovo ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

⁹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga pevove'ga pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

*Nurā ji amombe'u ojo'java'ea, ei Jesus'ga
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri javo ga pe.

—Maraname nde imombe'ui ojo'java'ea ga pe ga mbo'erame? ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ga onhimiva'ea nhirembiepiakatuhava javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga vvyakotyve'ga ndepiakaturame okovo ganduvihavuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me. Ojipe'ga pe po ti ga ndokwahavukari tuhē a'ea nehē, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ga pe ga mbo'erame, ei Jesus'ga.

¹² —Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhymbavukari ga pe nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —Nurā ji imombe'ui ojo'java'ea ga pe. A'ereki “hepiagame ga gwepia tehe reki.

A'ereki ga nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ga gwendu tehe reki.

A'ereki ga ndokwahapotari”, ei Jesus'ga.

14 —Nahã ġa ndekoi hepiage'yoma henduve'yoma no, ei Jesus'ga. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġga momba'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea momba'u Tupana'ga nhi'ġga momba'gwovo. Ahe e'i hako:

“ ‘Henduvame ġa ndokwahavaġwami reki.

Hepiagame ġa nombaragwahavaġwami reki hehe,’ ei Tupana'ga.

15 ‘Nahã ġa. A'ereki ġa noangarihu tiandeapyakwapupugyme ti javo.

Ndiapyhai ġa okovo

tikwahavyme ti Tupana'ga nhi'ġga javo.

Ndojapyakai ġa

xambaragwahavyme ti a'itituhẽva'ea rehe javo.

Nahã ġa ndekoi

tirojijjyyme ti nhandereaporogita javo.

Tomomboryme ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi nehẽ, ei ġa,' ei Tupana'ga.”

Ymyahũ Isaíasva'ea ei a'ea momba'gwovo hako, ei Jesus'ga.

16 —Pe me ki a'e te pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yoma Tupana'ga rembiapoa repiaga ganhi'ġga rendukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pyry hete pe me, a'e ji.

17 A'ereki ymyahũ ko ahe gwepia pota hete penembiepiaga Tupana'ga nhi'ġga momba'uharava'ea ganhi'ġgareheva'ea pavẽi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Gwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Jesus'ga okwahavuka ha'yinha mohãihara'ga momba'ua
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)*

18 —Pehendu ti a'ero ikwahava ojo'java'ea, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji imomba'ukatui pe me nehẽ ikwahavuka ha'yinha mohãihara'ga momba'ua nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

19 —Kiro Tupana'ga rekoi vvyakotyve'ga nduvi-havuhetero ġa ndepiakatuavo, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu a'ea momba'ua novã ikwahave'yoma — ġa pyri ahemoandyandiyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imomba'ua ġapy'a hugwi imoka'nhymbavuka ġa pe, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero ji imomba'urame ha'yinha indurugagwera pehea rembeyvira rupi.

20 —Amomba'u jipe ko ji ha'yinha indurugagwera — kiroki onduru ita rehe, ei Jesus'ga. Kotihĩ henhui ha'yinha novã. A'ereki kwarahya rerekovo ġwaramo nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. Kotihĩ ġa ndoryndoryvamo hehe novĩa.

²¹ Aerẽ ojipe'ġa omondo hahyva'ea ġa pe ndoropotari pe henduvame gamombe'ua javo. Hahyro ġwaramo ġa pe ġa nonhimomiranami a'ero kotihĩ opohia nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei gamombe'ua ġayvyteri pe.

²² —Amombe'u jipe ko ji ha'yinha indurugagwera – kiroki onduru nhungwava ra'yinha pyteri pe hatĩava'ea ra'yinha pyteri pe. Aerẽ igwaigwavete hatĩava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu. Aerẽ ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarã po ti nhande rekoi nehẽ naerũ?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. Ga ipotapavuhui itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia a'ero ti pyryvamo nhande ve javo,” e'ihu ġa, ei Jesus'ga. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua rehe. A'ereki ġa'aġatarahivuhua nohenduva'javukari a'ea ġa pe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

²³ —Amombe'u jipe ko ji ha'yinha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype, ei Jesus'ga. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ikwahava. Japyakwapupu ġa henduvame. Oko katu ġa okovo gamombe'ua rupi a'ero. Nahã ġa ha'yinha mohãihara'ga remitymipyrava'ea ja. Ojipea pype garemitymipyra pype turi cem ha'yinha ahara pype. Ojipea pype turi sessenta ha'yinha ahara pype. Ojipea pype turi trinta ha'yinha ahara pype. Na jitehe ko ġa – kiroki ġa japyakwapupu. Ombojoavyavy ġaporavykya Tupana'ga pe okokatuavo ojipe'ġa pe. Jara'ġa he'yjuhu ġaporavykya. Jara'ġa koji'i ġaporavykya. Nahanahã ġa ndekoi.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Nhungwava trigo'java'ea

²⁴ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga.

Akwaimbae'ga imohāi ha'yinhapyryva trigo ra'yinha ko pe ityima.

²⁵ Aerē ypytunimo ġa kipavame ga'arōe'ỹve'ga ruri imohaina nhungwava ra'yinha trigo'java'ea ra'yinha ko pe trigo pyteri pe. Kirē ga hoi a'ero ojjiukare'yma ogwovo.

²⁶ —Aerē jate trigo henhunhamo nhungwava pavēi. I'ai herekovo ahara. I'arame jate kohoa jara'gapyrive'ġa mbaragwahavi nhungwava rehe trigo pyteri pe a'ea ko trigo rūi reki javo.

²⁷ A'ero ġa hoi kohoa jara'ga pyri javo ga pe: “Orepojykaharamo eretỹ nde trigo ra'yinhapyryva ko pe. Maraname gwereko nhungwava trigo pyteri pe? Ma'ga omohāi naerū nhungwava ra'yinha trigo'java'ea ra'yinha a'ero trigo pyteri pe raikwehe?” ei ġa ijara'ga pe.

²⁸ —A'ero ga ei ġa pe: “Ma'ga po? Ojipe'ga nanhiarōi a'ero imohaina nhungwava ra'yinha ipype raikwehe,” ei ga.

—A'ero ġa ei: “Marā a'ero? Toroho ti nhungwava mondoroga? Marā?” ei ġa.

²⁹ —“Tapemondorogi na'ē,” ei ga. “Nhungwava mondorogame mara'ngu po ti pe imondoroga trigo jajuve'ỹva'ea nhungwava reheve nehē?

³⁰ Na inhimomboakari ojogweheve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “Aerē trigo jajuvame po ti ji ei trigo mono'ōhara'ġa pe nehē: Nhungwava na'ē ti pemondoro trigo'java'ea jugwi imono'oġa nehē. Peapytī ti jajurupya pe herogwovo imbokaita. Nahā po ti ji ei ġa pe nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “A'ea py'rovo gwe ti pemono'ō trigo herua imondovo hyrua pype jiapoa pype. Nahā po ti ji ei ġa pe nehē,” ei kohoa jara'ga.

Nahā Jesus'ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea.

Mostarda ra'yinha xunhiheteva'ea

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'yinha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga.

³² Mostarda ra'yinha ko jara gwyre'i pa xunhi hete. Henhunhame mostarda roryoryvamo. Aerē yvovouhuro. A'ero koji'i hehanhuhū oji'java'ea hohe yvovouhuro. A'ero gwyrā'ia ruri onhimongyavo upa hakā rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ỹve'ġa po ti he'yjuhu nehē javo.

*Pão imbovuhava
(Lucas 13.20-21)*

³³ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

–Marã hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Kunhahã opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hã imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hã igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehẽ javo.

*Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo
(Marcos 4.33-34)*

³⁴ A'ea pa Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe. A'ea jate ga imombe'ui ġa pe ġa mbo'eavo.

³⁵ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. A'ea rupi ahe ei Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'gwovo hako:

“Amombe'u po ti ji ġa pe ojo'java'ea nehẽ.

Kiroki onhimi vyva apoypyagwera jate

– kiro po ti ji a'ea kwahavukari imombe'gwovo ġa pe nehẽ,” ei ahe hako.

Jesus'ga okwahavuka trigo'java'ea mombe'ua

³⁶ Pevove'ġa mondoukarama ojihugwi Jesus'ga hoi onga pype. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

–Ore mbo'e ti ojo'java'ea rehe ikwahavuka ore ve nhungwava mombe'ua trigo'java'ea mombe'ua, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Kwa. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehẽ. Ji jive vvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei ji ga mombe'urame ha'ynhapyryva mohãihara'ga, ei Jesus'ga.

³⁸ Kohoa a'e ko ji vvyakotyva pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. Ha'ynhapyryva a'e ko ji jireheve'ġa pe. Ga e'i Tupana'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavuhetero.” Nhungwava trigo'java'ea a'e ko ji ite'varuhuve'gareheve'ġa pe Diabo'gareheve'ġa pe. Ga e'i Diabo'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavamo.”

³⁹ Ha'ynhapyryva mohãihara'ga arõ'e'ỹve'ġa – kiroki ga otỹ nhungwava gakohoa pype – ga'arõ'e'ỹve'ġa a'e ko ji Diabo'ga pe nhiarõ'e'ỹve'ġa pe, ei Jesus'ga. Koapora mondorohava a'e ko ji mbapavakotyva pe. Koapora mondorohara'ġa a'e

ko ji Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

40 —Koapora mondorohara'ga imondorogi nhungwava trigo'java'ea imbokaita, a'e ko ji ko, ei Jesus'ga. Na jitehe mbapava koty po ti ji ite'varuhuve'ga mondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehë, ei Jesus'ga.

41 Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji jipyrive'ga mondoi yvya koty nehë yvagipeve'ga. A'ero jireheve'ga ndeja po ti ga ite'varuhuve'ga nderohopavi nehë – kiroki ite'varuhuve'ga ombo'e ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ga nhaporemo po ti jipyrive'ga ga nderohoi jireheve'ga pytera hugwi nehë no, ei Jesus'ga.

42 A'ero po ti jipyrive'ga okote'varuhuve'ga mombori hahyva'ea ruvihava pype. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehë, ei Jesus'ga.

43 —A'ero po ti Tupana'ga nhi'igareheve'ga popoakara jukwahahetero nehë. Ikatu katu po ti ga gworygworyvamo nehë – perope ganduvete'ga ojikoty'a ga pavëi Tupana'ga, ei Jesus'ga. Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo katu gwemimbo'ehara'ga pe ojo'java'ea.

Akwaimbae'ga gwepia pyryheteva'ea ko pe

44 —Marã hekoi kiro vyvakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehë, ei ga. Akwaimbae'ga hepiagi pyryheteva'ea ko pe. A'reki a'ea ojipe'ga omi jipe vykwara pype tohepiagyme ti ga javo. Garemimimipyra repiagame akwaimbae'ga heja pevo im-ima'java. Horyory ga hehe. Nurã ga imondopavi ombatera ojihugwi tombuhu ti ga ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondopava kohoa jara'ga pe ipyhyga kohoa ga hugwi. “Nahã ji ipojykai nhirembiepi-agipyra,” ei ga ovytyteri pe, ei Jesus'ga. Nahã hekoi vyvakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga pe ojo'java'ea ikwahavuka ga pe na jitehe pyryheteva'ea tuhë ko aherekoa Tupana'gareheva'ero javo.

Ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérola

45 —Marã hekoi kiro vyvakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehë, ei Jesus'ga. Ima'ehara'ga hogahoi ojipe'gape'ga pyri ipyhypota ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolas ijara'ga hugwi.

⁴⁶ A'ero ga hepiagi ita'ia'java'ea pyryheteva'ea ijara'ga pyri. He'yi itambere'ia hehe. A'ero ga hoi imondopava ombatera ojihugwi tombuhu ti ġa ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondovo ijara'ga pe imbuhuruka ojive ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolapyryhetea ipoykavo, ei Jesus'ga na jitehe pyryheteva'ea tuhē ko aherekoa Tupana'gareheva'ero javo.

Pira mboahava

⁴⁷ —Marā po ti hekoi nehē yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Pira mboahava pirareheve'ġa imombori ypiahu pe imbo'aparavuhupava pira, ei Jesus'ga.

⁴⁸ Imboahava tynahē hete. A'ero yembeyvyri pe ġa heruri inoġa. Oapy ġa imo'emo'eamo. Pirapyryva ġa imondoi hyrua pype imohina. Pirate'varuhua ġa imombori, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Aerē na jitehe po ti Tupana'ga yvyakotyve'ġa nderekoukari mbapava koty nehē. Mbapava koty po ti gapyrive'ġa nduri ite'varuhuve'ġa nderogwovo Tupana'ga nhi'ġareheve'ġa pytera hugwi nehē, ei Jesus'ga.

⁵⁰ Hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa ite'varuhuve'ġa mombori nehē. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga omombe'u ojo'java'ea.

A'itituhēva'ea ko ymyahūva'ea ipyahuva'ea no

⁵¹ —Marā? Pekwaha pe penhimombaragwahava nhiremimbo'eagwera rehe nhaporemō ji pe mbo'erame ojo'java'ea pyvō? Marā? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Orokwaha pa ore akoja neremimbo'eagwera, ei ġa.

⁵² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwahaparavuhui ji ombo'erame, ei Jesus'ga. A'ereki ġa okwahavypy ymyahūva'ea aheremimbo'eagwera. Aerē ji ġa mbo'ei ipyahuva'ea rehe javo ġa pe: Nahanahā hekoi yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo. A'ero ġa ikwahavi a'ea no. Ga ko onga jara'ga ja a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki onga jara'ga ġweno'ē ymyahūva'ea ipyahuva'ea reheve ombaterahetea hugwi ombatera rerekokatuhava hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Ga mbo'epavame ojo'java'ea pyvō Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo.

⁵⁴ Ogwyri pe ga ruri ocidade de Nazaré pe ovahema. Pevo ga ġa mbo'ekatumatui ġajatykahava pype. A'ero ġa nhi-momby'ai ga rehe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ga mbo'ehetei ikwahavukaheteavo ga pe? Ma'ġa po ga mbopopoaka japovouka ga pe ahemonhi-momby'ava'ea? ei ġa.

⁵⁵ Ga onga apohara'ga ra'yra'ga rūi naerū? ei ġa. Gayhēa, hēa ko Mariahēa. Gairū'ġa ko Tiago'ga, José'ga, Simão'ga, Judas'ga. Tikwaha pa nhande ġa.

⁵⁶ Garendyra'ġa u pa nhande pyri. Ymyava'ea atyvi ga aġwamo. Maraname ga ikwahapavi naerū? ei ġa.

⁵⁷ Igwaigwavete ġa ndokoi ga rehe ga arōe'yma a'ero.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa ndehe. Gagwyripeve'ġa jate nomondoi imohina ġa ndehe ġanongapypeve'ġa pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁸ Ndahe'yi reki Jesus'ga rembiapoa a'ero ahemonhi-momby'ava'ea pevo ġa pe. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe.

14

João Batistava'ea omano

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

¹ Aerē Herodes'ga hendupavi ġa Jesus'ga mombe'urame. Ga omombe'u Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea mombe'urame no. Herodes'ga ko omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe.

² Jesus'ga mombe'ua renduvame Herodes'ga etehei ojipyrive'ġa pe:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei ga. Nurã ga japo ahemonhimomby'ava'ea, e'i tehe Herodes'ga.

³ Nahã Herodes'ga ei. A'ereki João Batistava'ea manoa renonde Herodes'ga João Batistava'ea pyhyguka ahe kwaruka itanhuramuhña pyvõ ahe mongiuka cadeia pype. Herodiashēa rehe Herodes'ga opyhyguka João Batistava'ea raikwehe. Herodiashēa ko Herodes'ga irū'ga rembirekoro na'ē oko, Filipe'ga rembirekoro. Kirē Herodes'ga hēa rereko raikwehe.

⁴ Nurã João Batistava'ea e'ie'i Herodes'ga pe:

—Maranameuhũ nde hēa rerekoi? Po ahe ndogwerekoi te hēa! ei João Batistava'ea Herodes'ga pe.

⁵ Ndototari Herodes'ga ahe'ea ojive. Nurã ga ahe mongiuka cadeia pype ahe jukapota. Ndojukaukari reki ga ahe. A'ereki ga okyhyji judeus'ġa hugwi. A'ereki ġa e'i:

—João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'igã momba'uhara'ga, ei ġa onhimongyavo.

⁶ Aerẽ o'aragwera rupi Herodes'ga oapo toryva. A'ero Herodiashẽa ra'yrahẽa tehe ojiroky ġandovai pyteri pe – kiroki ġa uhu toryva repiaga. Ikatu Herodes'ga pe hẽajirokya.

⁷ A'ero ga e'i hẽa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? ei ga. Amondo tuhẽ po ti ji nde ve nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve. A'ea Herodes'ga e'i Herodiashẽa ra'yrahẽa pe.

⁸ A'ero hẽayhẽa e'i hẽa pe:

—Ere ti Herodes'ga pe: “Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaġa nhaembeva pype.” Nahã ti ere ga pe, ei hẽa gwa'yrahẽa pe hẽa mbo'eavo.

—Kwa, ei hẽa oyhẽa pe.

Nurã kiro hẽa e'i Herodes'ga pe:

—Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaġa nhaembeva pype, ei hẽa.

⁹ A'ea renduvame Herodes'ga ndovy'ari. Toryvarupive'ġa ġwendu ga'eagwera hẽa pe ga erame: “Gara nde erepota imondoa ejive? Amondo tuhẽ po ti ji nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.”

Nurã ga e'i kiro ojipyrive'ġa pe:

—Peko ti hẽanhi'igã rupi a'ero.

¹⁰ Peho ti cadeia pype ga jukavo ga'akaġa momboa herua hẽa pe, ei ga.

¹¹ A'ero ġa oho João Batistava'ea jukavo aheakaġa rerua nhaembeva pype imondovo hẽa pe. Hẽa gweroho oyhẽa pe a'ero herovahema.

¹² João Batistava'eareheve'ġa uhu a'ero ahera'oa rerogwovo ityma. Aerẽ ġa oho Jesus'ga pyri imombe'gwovo ahemanoa ga pe.

Nahã ko João Batistava'ea manoa raikwehe.

Herodes'ga nomoka'nhyimi kiro João Batistava'ea akaġa imomborukaragwera. Nurã henduvame Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvyva hugwi okwerava, ei Herodes'ga.

*Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)*

¹³ Herodes'ga nhi'igã kwahavame Jesus'ga hoi yhara pype ypihua aherovai ogwovo ongae'yi me tajipe'a ti ji avove'ġa hugwi javo.

Gahoa kwahavame he'yive'ġa hoi opyvo cidades hugwi ogwovo ypihua rembeyvyra rupi. Nahã ġa vahemypyi aherovai Jesus'ga rovatiamo tihendu ti ga javo.

¹⁴ Jesus'ga ġa ndepiagi pevo ohemame yhara hugwi a'ero. Oporogwety ga ġa. Omombi ga karugwara ġapyteripeve'ġa hugwi itetirūave'ġa hugwi.

¹⁵ Ka'arugame dozeve'ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri ga pyri. Ga pe ġa ei a'ero:

—Ka'aru hete kiro. Agwa'ġa ndo'ui ve reki. Nurã ti emon-douka ġa avo hugwi, ei ġa. Ahã onga avo. Toho ti ġa cidades'i pe ira'agweva'e pe ipyhyga mbatera. Pevo po ti ġa hoi i'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe ġa mondouka pota ga pe.

¹⁶ —Tohoyme po ti ġa hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javo, ei Jesus'ga.

¹⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Ndorogwerekoi te! ei ġa. Cinco pães orogwereco dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ġa ndehe nehẽ, ei ġa.

¹⁸ —Peru ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kwa, ei ġa herua.

¹⁹ Pevove'ġa pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti vyvyo nhungwava rehe, ei ga ġa pe.

Oapy ġa a'ero.

²⁰ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pira reheve. Kiro ġa imondomondi ġa pe.

²¹ Kiro ġa nhaporemō i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garemihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahẽ. Kiroki ġa o'u pevo Jesus'ga pyri – ġa ko he'yjuhu hete ranuhũ. Cinco milve'ġa o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa tayri'ġa pavẽi i'ui no. Nahã Jesus'ga japoī ahemonhimomby'ava'ea he'yje'jyva'ea imbovua imondovo ġa pe.

Jesus'ga oho yhya arimo

(Marcos 6.45-52; João 6.15-21)

²² Ga imono'ombavirẽ hembyruera Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondovouka:

—Pe'a ti yharuhua pype, ei ga. Peho ti ji renonde ypihua aherovai, ei ga ġa pe. Apyta na'ẽ po ti ji avo agwa'ġa mondovo nehẽ, ei Jesus'ga.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa avi herogwovo.

23 Jesus'ga pytai a'ero pevove'ğa mondovo ġanonga pe. Ga horame ga tehe oho vvytyruhua rupi opytavo pevo tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Pevo ga pytai onhi'įga Tupana'ga pe imongaruheteavo.

24 A'ea rupi garemimbo'ehara'ğa ndekoi ypiahua pyteri pe. Ombohemohe hete yharuhua vvytua rerekovo. Vvytua ipopoaka yhara mondoukare'yma aherovai.

25 Ko'eġwerĩrame Jesus'ga hoi yhya arimo ogwovo ġa pyri.

26 Garemimbo'ehara'ğa garura repiagame ġapy'a omyi.

—Anhaġa po uhu yhya arimo! ei ġa.

Hahēahē ġa okyhyjiavo.

27 Kotihĩ Jesus'ga ei a'ero:

—Penogatu ti pejipy'a. Tapekyhyjia'javi ti. A'ereki ji tuhē ako, ei Jesus'ga ġa pe.

28 A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Po nde Jesus Cristoramo hamo, yhya arimo po ti nde ji mbuhuri ejipyri nehē hamo, ei ga.

29 —Ejo ti, ei Jesus'ga ga pe a'ero.

A'ero Pedro'ga hemi yhara hugwi ogwovo yhya arimo ogwovo Jesus'ga pyri.

30 Aerē ga kyhyji reki. A'ereki ipopoaka vvytua. A'ero ppy pe ohoġwerĩrame ga hapukai Jesus'ga pe:

—Ji pyhy! ei ga Jesus'ga pe opojkaharete'ga pe.

31 Kotihĩ Jesus'ga opoa mondoi ga pe ga pyhyga.

—Nderejikogi nde ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Garamo nde ndajireroviarihu Jesus'ga po nanhimondokatui yhya arimo javo? ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Nurã nde hoi gwerevi ppy pe, ei Jesus'ga.

32 Jesus'ga avame yhara pype Pedro'ga pavēi ndura'javi vvytua.

33 Jara'ğa yhara pypeve'ğa nduri Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tupana'ga ra'yra tuhē ko nde, ei ġa ga pe ġwenypy'amo ga pyri.

*Jesus'ga omombi ahetetirũa Genesaré pe
(Marcos 6.53-56)*

34 Ogwovo Jesus'ga herohoi ypiahua aherovai a'ero herovahema Genesarépeve'ğa gwyrri pe.

35 Ikwahavame Jesus'ga ndura pevove'ğa omondomondo onhi'įga ojohupe ga mombe'gwovo ogwyrripeve'ğa pe nhaporemō. Nahã ġa ġa momorandupavi. Henduvame ġa itetirũave'ğa mbojatykapavi ġa nderua Jesus'ga pyri ġa nderovahema.

³⁶ —Na ti itetirũave'ġa pokogi ndepira rembeyvira rehe nehẽ, ei ġa. Po ti ġa pokogi hehe vehevi, a'ero po ti ġatetirũa ipigi ġa hugwi nehẽ, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiroki ġa opoko gapira rehe – ġa hugwi ġatetirũa pigi a'ero.

15

Jesus'ga onhi'ĩ judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera rehe

(Marcos 7.1-13)

¹ Aerẽ ġa nduri Jesus'ga pyri Jerusalém hugwi fariseus'ga judeus'ga mbo'ehara'ġa pavẽi. Ovahemame ġa ei Jesus'ga pe:

² —Maranameuhũ neremimbo'ehara'ġa nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: “Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturo ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe.” Nahã nhaneramonhava'ea ei nhande mbo'embo'eavo. Na rũi neremimbo'ehara'ġa jipogwei i'ua renonde nahã ojkwakuve'yma, ei ġa Jesus'ga pe.

³ —Pehe no, ei Jesus'ga ġa pe. Maranameuhũ pe napehendukatui Tupana'ga nhi'igã? ei Jesus'ga. Tupana'ga erame nahanahã ti peko javo pe ndapekoi ganhi'igã rupi. Penhimimbo'ea rupi jate reki pe ndekoi pejikovo Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea rupi, ei Jesus'ga.

⁴ Ymyahũ Tupana'ga ei:

“Pemondo ti pejeaporogita imohina pejuva'ġa ndehe penhy'ġa ndehe no,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhẽa pe no

– tojukauka ti ġa ga a'ero,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

⁵ —Pe ki a'e te Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea rehe pe ġa mbo'ei, ei Jesus'ga. Po ġa ei uva'ġa pe oy'ġa pe no: “Apoko pota ji imondovo mbatera pe me novĩa. Emo ji amondo akoja Tupana'ga pe,” ei ġa ġa pe.

⁶ Pe'e pe ġa pe a'ero: “Nanongara pyry!” Nahã pe ġa mbo'ei pejikoe'yma Tupana'ga nhi'igã rehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki ġa erame a'ea ġa nomondoi ojeaporogita imohina uva'ġa ndehe oy'ġa ndehe no. Ndopokogi ġa uva'ġa oy'ġa ndeheve a'ero imondoe'yma ġa pe. Nahã ġa ndekote'varuhui, ei Jesus'ga.

⁷ —Pehe ko pekokatu'ãva'ero, a'e ji pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Ymyahũ Isaíasva'ea pe mombe'u katu jipe Tupana'ga nhi'igã mombe'urame hako. A'ereki ahe e'i:

⁸ “‘Above'ġa onhi'igãtu tehe ji ve

torombohete Tupana'ga javo,’ ei Tupana'ga.

‘Emo ġa nanhiarõi imondoe'yma gweaporogita imohina ji rehe.

⁹ Ji mbohete tehe ġa.

A'ereki nhinhi'iga rehe rūi ġa ombo'e.
 Yvyakotyve'ġa nemimbo'ea rehe ġa ġa mbo'ei
 a'ea ko Tupana'ga nhi'iga javo tehe jupe,' ei Tupana'ga,"
 ei ahe hako, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe judeus'ġa
 mbo'ehara'ġa pe no.

Ahereaporogitate'varuhua ahe mbote'varuhu
(Marcos 7.14-23)

¹⁰ Jesus'ga ġa mbuhuri ojipyri pevove'ġa he'yjuhuve'ġa.
 A'ero ga ei ġa pe:

—Pehendu ti ikwahava, ei ga.

¹¹ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui.
 Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu,
 ei Jesus'ga ġa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:
 —A'ea nde erame fariseus'ġa nhimonha'ngai nenhi'iga
 arōe'yma. Erekwaha nde? ei ġa Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti o'o pa ġwemitymipyrarūiva'ea
 nehē, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea pe ġanemimbo'ea pe Jesus'ga
 ei: Tupana'ga remitymipyrarūiva'ea. Tupana'ga po ti omombi
 pa ġanemimbo'ea nehē.

¹⁴ —Na ġa ndekojate a'ero fariseus'ġa, ei Jesus'ga. Ga ko
 heakwagweve'ġa ja – kiroki ġa gweroho pota oji'jave'ġa, ei
 Jesus'ga. Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga
 ja ndohepiagi, a'ero po ti ġa memei ohī ikwara pype nehē.
 A'ereki ġa memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ore mbo'e katu ti ojo'java'ea rehe. A'ereki ndorokwahavi
 a'ea. Maraname nde ei akoja ore ve? “Kiroki oki nhandejurua
 pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohē nhandejurua
 hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu,” ere nde. A'ea rehe ti ore
 mbo'e katu a'ero, ei Pedro'ga.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Maranuhū pehe ndapekwahavi no? ei Jesus'ga.

¹⁷ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea oho nhanderevega
 pype ohema nhande atarame.

—Maranuhū pe ndapekwahavi naerū? ei Jesus'ga.

¹⁸ Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea ohē nhandeyvytera
 hugwi nhande mbote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

¹⁹ Po pejiyvyteri pe pe ndeaporogitate'varuhuro, a'ero pe-
 jiyvyteri pe pe ei na'ē penhimonha'ngavo tijuka ti ga javo
 ga pe. A'ero po pe ga jukai. Pe ei na'ē pejiyvyteri pe tiroho
 ti garembirekohēa ga hugwi javo hēa pe. A'ero po pe hēa
 rerohi pejive. Pejiyvyteri pe pe ei na'ē tireko te'varuhu ti

ġa javo ġa pe. A'ero po pe ġa nderekote'varuhui, ei Jesus'ga. Pe'e pe: Timi ti. Pe'e pe: Xa'mbe ti ġa pe. Pe'e pe: Timbotegwete ti ġa. A'ea nhaporemope ei pejiyvyteri pe. Nahã pe ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

²⁰ Pendeaporoġitate'varuhua nhaporemope mbote'varuhu, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea fariseus'ġa omombe'ua ahembo'ehara'ġa pavēi ġa erame: “Nahanahã po ti nhande xajipogwei xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo.” Gahã e'i a'ea. Jihi ki a'e te a'e pe me: Po nhande ndiajipogwei i'gwovo, a'ero nhande nianhimbote'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki nhandejipogweja nomombyryvi nhandereaporoġita, ei Jesus'ga.

Judeurūiva'ea
(Marcos 7.24-30)

²¹ Aerē Jesus'ġa hoi pea hugwi ogwovo. Cidades koty Tiro koty Sidom koty ġa hoi ogwovo yhya rembeyvyra rupi.

²² Pea hugwi hēa ruri Jesus'ga rovatiamo – kiroki cananéiahēa judeurūivehēa.

—Jipojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminorono! ei hēa Jesus'ga pe.

A'ea hēa ei ġa pe. A'ereki hēa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ji porogwety! ei hēa Jesus'ga pe. Anhaġa opojoyka jira'yrahēa okote'vate'varuhuavo hēa pe, ei hēa.

²³ Jesus'ga nonhi'iġi reki hēa pe. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—Emondo ti hēa nhande hugwi. A'ereki hēa uhuruhu nhande reviri ohapukaita okovo ji poko javo, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Tupana'ga ji mbuhuruka jigwyripeve'ġa pyri israelitas'ġa pyri. “Ga pyri jate ti eho ġa pokoga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga. “Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko ġa ika'nhyva'ea ja,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Judeus'ġarūive'ġa pyri rūi Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Jesus'ga.

²⁵ Gwendu po hēa Jesus'ga nhi'iġa ua Jesus'ga pyri ġwenypy'amo garovai pyteri pe nde ko jihoheva'ero javo.

—Ji poko ti! ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ A'ero ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji ipyhygi tayri'ġa mbatera imomboa nhaġwatiġa pe to'u ti javo.

Nahã Jesus'ga ei ndapyryvi ji judeus'ġarūive'ġa pokogi javo.

27 –A'iti a, ei hēa. Emo nhaḡwatiga vehevi reki o'u hembyrue'ria – kiroki ohi ijara'ga i'urame, ei hēa.

Nahā hēa ei aerē po ti nde judeus'garūive'ḡa pokogi no javo.

28 A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

–Kui'i, ei ga hēa pe. Erejiko hete nde ji rehe ji poko po ti ga nehē javo, ei Jesus'ga. Oropoko ti jihi kiro, ei ga hēa pe.

Nanime Jesus'ga anhaḡa mbojipe'ai hēara'yrahēa hugwi nahā hēa pokoga.

Jesus'ga omombi he'yjuhuva'ea tetirūa

29 Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo ypiahua rembeyvuri Galilēia rembeyvuri okovo. Yvytyruhua arimo ga hoi oapyga oina.

30 Ga pyri he'yjuhuve'ḡa nduḡanduri itetirūave'ḡa nderunderua. Gweru ḡa ipyka'naka'nave'ḡa heakwagweve'ḡa ndeheve onhi'ige'ŷve'ḡa ndeheve ika'naka'nave'ḡa ndeheve ojipe'ḡa ndeheve he'yive'ḡa. Gahā ḡa ḡa nderuri ḡa mondovo ḡa noḡa Jesus'ga pyri topohano ti ga ḡa javo.

A'ero Jesus'ga imombigi ḡatetirūa ḡa hugwi.

31 A'ero ḡa nhimomby'ai hepiaga ḡatetirūa mombiga. A'ereki onhi'ige'ŷve'ḡa onhi'i reki. Gwepia ḡa Jesus'ga ika'naka'nave'ḡa nda'oa imombyryvame. Ipyka'naka'nave'ḡa ami ogwovo reki. Heakwagweve'ḡa gwepia reki. A'ero pevove'ḡa Tupana'ga mbohetei onhimongyavo okwaha hete Tupana'ga Israelva'ea rakykwepohara'ḡa nduvihavuhete'ga javo.

Jesus'ga omondouka mbatera quatro milva'ea pe (Marcos 8.1-10)

32 Aerē Jesus'ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

–Pejo ti ji pyri.

Ga ndurame ga pyri ga ei ḡa pe:

–Iporia'i ḡa ji ve avove'ḡa he'yjuhuve'ḡa. A'ereki ḡa ndogwerekoa'javi mbatera dois okira ḡwaramo ji pyri, ei Jesus'ga. Namondoukapotari ji ḡa ḡanonga pe ḡa i'ue'ymame. A'ero po ti ḡa pytupavamo pehea rupi ḡwe'ouhūro nehē, ei Jesus'ga.

33 Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa ei ga pe:

–Ma hugwi po ti nhande ipyhygi he'yjuhuva'ea mbatera ḡa pe avo ongae'ŷi me tokogahi ti ḡa javo? ei ḡa.

34 A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

–Maramomi pe herekoi pāes?

–Sete, ei ḡa ga pe. Moko'i'i pira'ia orogwereko no, ei ḡa.

35 Pevove'ḡa pe Jesus'ga ei:

–Peapy ti vvyvo, ei ga ḡa pe.

36 Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki sete pāes pira'ia reheve. A'ea rehe ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhuruka javo. A'ero ga hayḡwe'rogwe'rogi pāes pira'ia

reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro ġa imondomondoi pevove'ġa pe.

³⁷ A'ero ġa nħaporemō i'ui onħimoytaromō.

Ga i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea seteva'ea yrua tynahē.

³⁸ Kiroki ġa o'u pevo Jesus'ga pyri – ġa ko he'yjuhu hete ranuhū. Quattro milve'ġa ko o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa tayri'ġa pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoī ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ŷva'ea imbovua imondovo ġa pe.

³⁹ A'ero Jesus'ga pevove'ġa mondoukari ġanonga pe. Ga horame ga avi yharuhua pype herogwovo aherovai herovahema ypiahua rembe'yi pe cidade de Magadā me.

16

*Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea, ei ahe Jesus'ga pe
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)*

¹ Aerē fariseus'ġa nduri Jesus'ga pyri saduceus'ġa pavēi ovahema.

–Tihepia ti gapopoakara, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nħande ga mbotegwetei, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

–Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Torohepia ti, ei ġa ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei reki ġa pe:

–Ka'aru iġwaġahivame yvaga pe ei: “Ko'emame po ti kwara ima'eġatui nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

³ –Ypyhajive iġwaġahivame yvaga hovapitymbyguhurame pe ei: “Amana po ti ikyri nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga.

–Pehepia pe yvaga ikwahava aerēva'ea ima'eġatua. Hepiaga'javame pe pekwaha aerēva'ea ikyra. A'ea pe pekwaha katu, ei Jesus'ga ġa pe. Emo imbaragwahave'ŷve'ġa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea okwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga.

⁴ –Aġwamova'ero peko te'varuhu pa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iġa rehe pejikoge'yma ga rehe. Pe'e pe: “Jesus'ga japorame jate nħande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nħande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nħande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga. Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe

ymyahũ ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohe-
mame onhi'iġa mombe'uharava'ea mohemame. A'ea jate po
ti ga ikwahavukara'javi pe me nehẽ ji Jesus'ga poko javo.

A'ea erame Jesus'ga hoi ġa hugwi ogwovo.

*Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe
(Marcos 8.14-21)*

⁵ Ogwovo ġa hugwi Jesus'ga herohoi herogwovo ypiahua
aherovai ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Omoka'nhy ġa pão hero-
hoe'yma ojupi.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa
rehe saduceus'ġa apoa rehe no, ei Jesus'ga.

⁷ Garemimbo'ehara'ġa nhomonhi'iġi a'ero.

–Jesus'ga ei na. A'ereki nhande ndiheruri pão nhande rupi,
ei ġa ojohupe.

⁸ Ganhi'iġa kwahavame Jesus'ga ei ġa pe:

–Maraname pe nhomonhi'iġuhũi nhande ndiheruri pão
javo? Ndapejikogi'i'i pe ji rehe ndirekoi pão javo, ei Jesus'ga
ġa pe.

⁹ Napenhimombaragwahakatui pe ji'ea rehe? Ndapekwa-
hava'javi pe cinco pães – akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imon-
domondouka cinco milve'ġa pe? Ndapekwahava'javi pe
hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hem-
byruera?

¹⁰ Ndapekwahava'javi pe sete pães? Akoja ji
ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka quatro milve'ġa pe.
Ndapekwahava'javi hembyruera? Maramomi yrua pype pe
imono'ono'oġi hembyruera?

¹¹ Maraname pe napenhimombaragwahavihu ji erame pe
me kiro? Pão pe rũi ji ei pe me. A'e ji pe me: Penhimboko'i
ti fariseus'ġa apoa rehe saduceus'ġa apoa rehe no. A'ereki
ġa'apoa ko pão mbovuhava ja, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa
pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimombaragwahavi
ga'ea rehe.

–Pão mbovuhava pe rũi Jesus'ga ei, ei ġa a'ero. Fariseus'ġa
nemimbo'ea pe Jesus'ga ei. Saduceus'ġa nemimbo'ea pe Je-
sus'ga ei no penhimboko'i ti ġanemimbo'ea rehe javo, ei ġa.

*Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)*

¹³ Aerẽ Jesus'ġa hoi cidade koty Cesaréia de Filipe koty. Ova-
hemame pevove'ġa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa
pe:

–Marãi ġa ji ve jipi? ei Jesus'ga ġa pe okovo yvyakotyva'ero
vyagipeva'ero no.

14 A'ero garemimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Ojipe'ga ei nde ve: “Ga ko João Batista'ga,” ei ga nde ve, ei ga Jesus'ga pe. Ojipe'ga ei nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ga ei nde ve: “Ga ko Jeremias'ga. Po Jeremiasva'ea rui ga rekoi, a'ero ga oko ojipe'ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pyteripeve'ga.” Nahã ga ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga Jesus'ga pe.

15 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pehe, marã pe ji ve jipi?

16 A'ero Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko. Nde ko Tupana'ga ra'yramo avuiramave'ga ra'yramo ereko, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

17 A'ero Jesus'ga ei:

—Simão, João'ga ra'yra, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. Pyry hete nde ve nde a'ea kwahavame Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga ra'yramo javo. A'ereki vyakotyve'ga rui okwahavuka nde ve. Jiruva'ga reki yvagipeve'ga ikwahavukari nde ve ga ko Cristo'ga jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'itituhêva'ea pe nde ei.

18 —Jihi a'e nde ve a'itituhêva'ea pe kiro no. Nderera ko Pedro. Ita xa'e nhande jupe. Ita ndojijyi upa. Na jitehe po ti jireheve'ga nhaporem ndogwerojijyi ojeaporoğita ojikopige'yma ji rehe nehê. A'ereki ji ambojiko hete ga ji rehe topohiryme ti ga ji hugwi javo nehê. Omanorame vehevi po ti ga kweravi mbapava koty okovo avuira Tupana'ga pyri nehê, ei Jesus'ga.

19 —Na tuhê. Tupana'ga rekorame vyakotyve'ga nduvihavuhetero avo yvya koty ga mongovo onhi'iga rupi, a'ero po ti ji nde mbopopoakari nehê, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'ero po ti nde ei jireheve'ga pe nehê: “Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iga, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga no, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Ojipea po ti nde ei nehê: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'iga, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga no.

20 A'ea mombe'urê Pedro'ga pe Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Tapemombe'ui ti ga pe Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Marcos 8.30-9.1; Lucas 9.22-27)

21 Kiro Jesus'ga nhimombe'ua'jaa'javi gwemimbo'ehara'ga pe nahanahã po ti ji ve nehê javo.

—Taho ti ji cidade de Jerusalém me, ei Jesus'ga ga pe. He'yiva'ea po ti ga imondomondi hahyva'ea ji ve nehê xava'eva'ga ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pavêi judeus'ga

mbo'ehara'ga pavēi no. A'ero po ti ga ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Nahanahā Jesus'ga imombe'ui aerēva'ea onhi-mombe'gwovo ga pe.

²² A'ero Pedro'ga ga rerohoi irupe'i onhi'igahyavo Jesus'ga pe.

—Na rūi po ti nde ve hahyhetea nehē! ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga ti tomombi ga tandejukaukaryme ga pe javo, ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

²³ Opyryrỹ Jesus'ga javo Pedro'ga pe:

—Ejipe'a ti ji hugwi! A'ereki Satanás'ga nde monhi'ĩ. Nurā nde ei nanongara, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Eremombi pota nde jirekoa Tupana'ga nhi'iga rupi. Tupana'ga reaporoḡita atyvi ndereaporoḡita. A'ereki Tupana'ga opota reki nhi-manoa. Yvyakotyve'ga ndeaporoḡita rehe nde ereko, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²⁴ Kiro Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Kiroki ga oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ga gwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ga pe. Po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi.

²⁵ —Kiroki ga ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ga javo – ga po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ga ojipe'ga ga jukai ga jikoga gwaramo ji rehe – omanorē po ti ga oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁶ —Ojipe'ga – kiroki ga e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ga imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ga imono'ono'ōtehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ahā ga pe gahohava Tupana'ga pyri. A'ereki ahe nomondo mbatera ohohava kwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga.

²⁷ —Aerē po ti ji rura'javi avo vyakotyve'ga pyri Tupana'gapyrive'ga pavēi yvagipeve'ga pavēi nehē. Jiruva'ga rendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoi jioa nehē vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ji ikwepygi vyakotyve'ga pe nehē. Po ga ndekokatui nhinhi'iga rendukatukat-uavo, a'ero po ti ji rekokatui ga pe nehē, ei Jesus'ga. Po ga ndekote'varuhui nhinhi'iga renduve'yma, a'ero po ti ji imondo hahyva'ea ga pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸ Kiroki ga o'ā Jesus'ga pyri – ga pe Jesus'ga ei:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame ti agwa'ga pyteripeve'ga ji repiagi ji rurame kokoty penduvihavuhetero jitekovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei okovo vvyakotyva'ero vvagipeva'ero no.

17

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki

(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Aerẽ seis okirirẽ Jesus'ga ẽa nderohoi ojupi Pedro'ga Tiagova'ea reheve João'ga reheve no. João'ga ko Tiagova'ea irũ'ga. Jesus'ga ẽa nderohoi ẽa nderojiupia vvytyruhua arimo yvateuhuva'ea arimo. Ga tehe oko pevo a'ero Jesus'ga pavẽi.

² Pevo Jesus'ga ra'oa jirojijyi ẽapyteri pe. Garova hendy'jandy'jahetero kwara ja. Ga'apoa tapy'ynhapira tigahivuhuro ẽwendy'jandy'javamo kwara ja.

³ Nanime ahe jipiukari ẽa pe onhi'iga Jesus'ga pe Moisésva'ea Eliasva'ea pavẽi – kiroki ahe ymyahũ hete omano.

⁴ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orepojyka-haretero javo.

—Pyry nhanderekoa avo, ei ga Jesus'ga pe. Nde ipotarame po ti ji japoĩ tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

⁵ Ga nhi'igame yvaãatiãa ijyvi ẽa arimo ẽa mongovo o'agi pe. Hendy'jandy'ja yvaãatiãa. Nanime yvaãatiãa hugwi Tupana'ga nhi'igi Jesus'ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohẽ hete ko ji ga rehe. Pehendu katu ti ganhi'iga, ei Tupana'ga.

⁶ Tupana'ga nhi'iga renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ari ojovapyvo okyhyjiheteavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ruri ẽa pyri opokoga ẽa ndehe.

—Pepo'ã ti, ei ga ẽa pe. Tapekyhyji ti, ei ga.

⁸ Ojovavurame Jesus'ga jate ẽa ga repiagi. A'ereki ahe oho jipe.

⁹ Jesus'ga jyvi vvytyruhua hugwi ẽwemimbo'ehara'ga pavẽi ogwovo. Ojyvame ga ei ẽa pe:

—Pehepia pe jira'oa jirojijyirame. A'ea tapemombe'ui na'ẽ. Aerẽ ji kweravame gwe nhimanoa hugwi ti pemombe'u.

A'ea Jesus'ga ei ẽa pe okovo vvyakotyva'ero vvagipeva'ero no.

¹⁰ A'ero garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Nderura renonde ti Elias'ga tuhu nehẽ, ei ẽa Jesus'ga pe. A'ea ahembo'ehara'ga ei. Maraname ẽa ei na? ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ẽa pe:

—Omombe'u katu ẽa, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu na'ẽ gandeaporogita rerojijypava, ei Jesus'ga ẽa pe.

¹² Jihi ki a'e te a'e pe me: Eliasva'ea uhu jipe ikwehe. Nonhi-mombaragwahavi ġa ahe rehe ahe kwahave'yma, ei Jesus'ga. Okovo ġwemimbotarimova'ea rupi ġa ndekote'varuhuro ahe ve reki. Na jitehe po ti ġa imondo'i hahyva'ea ji ve nehē no, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹³ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ikwahavi. “João Batis-tava'ea pe Jesus'ga ei Eliasva'ea mombe'urame nhande ve,” ei ġa oyvyteri pe.

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a)*

¹⁴ Aerē Jesus'ġa ndurame he'yive'ġa pyri a'ero akwaim-bae'ga ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe jijo-heva'ero ore poko ti javo.

¹⁵ —Eporogwety jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. Heagwryry hete ga karugwate'varuhua ga rerekoro ġwaramo. Tiruahū ga pe. O'ao'a ga tata pype jipi yhya pype jipi no, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁶ Aru ji ga neremimbo'ehara'ġa pyri tomombi ti ġa karug-wara ga hugwi javo novīa, ei ga. Ga nomombigi reki ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe nhaporemō:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejjupa. Manameuhū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? ei Jesus'ga ġa pe. Peru ti tayri'ga avo ji pyri, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ga tayri'ga rerurame Jesus'ga e'iahy Diabo'gapyriva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo tayri'ga hugwi. Oho hete anhaġa tayri'ga hugwi a'ero. A'ea rupi jitehe tayri'ga nhimohiġatui a'ero.

¹⁹ Aerē Jesus'ga tehe ga rekorame garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri. A'ero ġa ei ga pe:

—Maraname anhaġa ndojipe'ai tayri'ga hugwi ore erame jupe ko?

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Napembojipe'ai pe ga hugwi. A'ereki xunhi hete tuhē pe pejiko Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe, a'ero po pe ei agwava'ea pe yvytyruhua pe eho agwa hugwi egwovo pevo javo, a'ero ihoi. Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe tegwete onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ Nanongarava'ea anhaġa po ti pe imbojipe'ai nehē penhi'inhi'iġame jate Tupana'ga pe pe i'ue'ymame jate tanhi'inhi'i ti Tupana'ga pe javo no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45)*

22 Ga nduvame Galilíapeve'ğa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Uhu ġwerĩ nhimondohava apiavo ġapo pe. Ji pyhy po ti ġa nehẽ, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

23 A'ero po ti ġa ji jukai nehẽ. Mokõi ji kirirẽ po ti nhimbog-werahava nhimanoa hugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

Henduvame garemimbo'ehara'ğa ndovy'arihu a'ea rehe.

Omono'õ ahe itambere'ia ojatykahavuhua pe

24 Aerẽ Jesus'ga ruri cidade de Cafarnaum me ġwemimbo'ehara'ğa pavẽi. Ga vahemame ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa opyhy itambere'ia judeus'ğa hugwi imono'ono'oġa tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. A'ero ġa ei Pedro'ga pe:

—Marã? Nembo'ehara'ga po nombuhuri jipi itambere'ia toapokatua'ja ti ġa ojatykahavuhua javo? ei ġa Pedro'ga pe.

25 —Omondo ga jipi, ei Pedro'ga ġa pe.

Aerẽ Pedro'ga hoi ogwovo onga pype. Ga vahemame pevo Jesus'ga pyri Jesus'ga eypy ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga ga pe. Marãi nde? Avo yvya koty ma'ğa hugwi ġanduvihavuhu'ğa ipyhygukari itambere'ia imono'ono'oġa ojive? Mara'ngu po nde javo: “Ogwyriveve'ğa hugwi po ġa ipyhygi”? Mara'ngu po nde javo: “Hajiheve'ğa hugwi po ġa ipyhygi”? Marãi nde naerũ? ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

26 A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Hajiheve'ğa hugwi ġa ipyhygi, ei ga.

Henduvame Jesus'ga ei:

—A'ero ti ġagwyriveve'ğa tomondoyme, ei Jesus'ga.

27 Nhande ko Tupana'ga gwyriveva'ea. Nurã po ti nhande nimondoi ġa pe hamo nehẽ, ei Jesus'ga. Tihayvaryme ti ġa hehe javo timondo ti nhande ġa pe nehẽ. Eho ti ypiahu pe pira mbo'a a'ero. Kiroki o'u ypy – epyhy ti imbojurujaita. Jurua pype po ti nde hepiagi itambere'ia nehẽ. Ehekyi ti itambere'ia jurua hugwi itambere'ia rerua imondovo ġa pe – kiroki ġa omono'ono'õ itambere'ia tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. Ere ti ġa pe: “Koro ko Jesus'ga remimondoa nhiremimondoa no.” A'ea ti ere ġa pe imondovo ġa pe, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

A'ero Pedro'ga hoi pira mbo'a hepiaga itambere'ia jurua pype herua imondovo itambere'ia ġa pe a'ero.

18

*Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe
(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)*

¹ Aere ĩ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Kiro ġa ei ga pe:

—Tupana'ga oko vyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero kiro. Manamo nhandejoheva'ero huvihavamo ga pyri? ei ġa.

² Kiro Jesus'ga tayri'ga mbuhurukari ojipyri a'ero epo'ã ti ġapyteri pe javo.

³ A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Perojijyi ti pejeaporogita penhimbohetee'yma tayri'ġa ja, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporogita nehẽ, a'ero po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehẽ.

⁴ Kiroki ġa tayri'ga ja nonhimbohetei – ġahã ko koji'i huvihava ojipe'ġa hohe Tupana'ga pyri huvihavuhuhete'ga pyri, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ —Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ga'jave'ga ga oko Jesus'gareheva'ero javo – jiji tuhẽ reki ġa ji rerekokatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Tiruahũ hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)*

⁶ —Tiruahũ hete po ti ġa pe nehẽ – kiroki ġa ombote'va tayri'ga'jave'ga jireheve'ga ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Omano jipe po ġa hamo tombote'varyme ti ġa jireheve'ga, ei Jesus'ga. Po ahe nhapytĩ ġajura rehe itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ġa momboa ypihua ruvihava pype ġa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ġa pe. Koji'i tiruahũ hete ġa pe ġa jireheve'ga mbote'varuhurame huvihava'garũive'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁷ —Tiruahũ hete vyakotyve'ġa pe. A'ereki jara'ġa ombote'varuhu ojipe'ġa jipi. Na tuhẽ po ti jipi nehẽ, ei Jesus'ga. Ga pe po ti tiruahũ hete nehẽ no – kiroki ġa ġa mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ —Nurã ji ei nde ve: Po epoa pyvõ ojipejiva'ea pyvõ nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahã imombiga ejekote'varuhua! Na jitehe nde ejekote'varuhurame epya pyvõ ojipejiva'ea pyvõ ehaygwe'ro ti epya nahã imombiga ejekote'varuhua, ei Jesus'ga. Tiruahũ po ti nde ve ndepoa mombora nehẽ ojipejijatero ġwaramo ndepoa avuirama, ei Jesus'ga. Tiruahũ po ti nde ve ndepya mombora nehẽ no nde po'ame'yma ġwaramo avuirama, ei Jesus'ga.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero koji'i po ti tiruahũ nde ve nehẽ Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. Pevõ po ti nde ruvi avuirama

herekoteheavo epoa mokōiva'ea epya mokōiva'ea no novīa nehē, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa epya reheve ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe, ġambote'varuhua mombora pe javo.

⁹ —Po ejeakwara pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi ejeakwara imomboahā nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū nde ve ndereakwara mombora nehē ojipeji jatero ġwaramo ndereakwara avuirama.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde te'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo ejeakwara mokōiva'ea novīa nehē, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei pe me: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

ġambote'varuhua mombora pe Jesus'ga ei imombe'urame ġandeakwara mombora.

Ovelha ika'nhympyra
(Lucas 15.3-7)

¹⁰ —Pearō hete ti tayri'ga'jave'ga. Tape'eagwami ti: “Ga koty po ti ji ndajirovagi nehē.” Na rūi ti peko, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Ganderekokatuhara'ga ko Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Gahā omombe'u pa Tupana'ga pe nahanahā ġa oko te'varuhu tayri'ga'jave'ga pe javo. Nane'ymi tayri'ga'jave'ga nderekokatuhara'ga ndekoi yvagi pe jiruva'ga pyri yvagipeve'ga pyri javo ga pe. A'ero Tupana'ga tayri'ga'jave'ga pokogukari ġa a'nguavo, ei Jesus'ga.

¹¹ Pearō ti tayri'ga'jave'ga. A'ereki ji ajo yvya koty tamombo ti ji yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka ji rehe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga oka'nhyve'ga ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijoa jitekovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

¹² —Po akwaimbae'ga gwereko ġwenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy ga hugwi, ndohoi re po ga heka naerū? Gweja po ga he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ogwovo yvytyruhua rupi hekaheteavo ojipe'ia.

¹³ Po ga hepiagi ovelha, a'ero po ga roryroryvamo hehe. Hory po ga jara rehe noventa e nove ovelhas rehe ika'nhyme'ŷva'ea rehe novīa. Koji'i po ga roryroryvamo akoja rehe ojipejiva'ea rehe, ei Jesus'ga. Ndotari po ga

ojipejiva'ea vehevi ika'nhymame, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Na jitehe yvagipeve'ga penduvete'ga roryroryhetero tayri'ga'jave'ga ndehe. Ndopotari ga ġa ndekote'varuhurame. A'ereki okote'varuhurame ġa oko oka'nhyve'ga ja ga pe, ei Jesus'ga.

Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve, ei Jesus'ga

¹⁵ —Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja – po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti eho ga pyri. Ojipe'ga ndovakie'ÿ ti eho ga pyri, ei Jesus'ga. Ere ti ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga. Po ga nenhi'iga rendu katu opohia okote'varuhua hugwi nehẽ, a'ero po ti nde jikoty'ara'javi ga pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Po ga nohendukatui nenhi'iga nehẽ, a'ero ti eroho ojipe'ga ejupi ga rerovahema ga pyri. Doisve'ga vehevi pyry nde ġa nderohoi ga pyri ġa nderovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Erea'ja ti ga pe ejupive'ga henduvame: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti erea'ja ga pe, ei Jesus'ga. Ga ti tohendu pa nenhi'iga doisve'ga. Pyry ojipe'ga henduvi no nde erame ga pe. A'ero po ti ġa ikwahavi nehẽ nahanahã akoja'ga rekote'varuhui ga pe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ġa ei ga pe nehẽ: “Nahanahã nderekote'varuhua ga pe.”

¹⁷ —Po ga nohendukatui ve ġanhi'iga vehevi no, a'ero ti emombe'u ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojiko ji rehe ojatykavo jipi tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga javo. A'ero po ti ġa ei ga pe nehẽ: “Nahanahã nderekote'varuhua ga pe.”

—Po ga nohendukatui ġanhi'iga no, a'ero ti ere ga pe: “Itambere'ia mono'õhara'ga ja ko ga ji ve.” A'ea ti ere ga pe.

A'ea Jesus'ga e'i. A'ereki judeus'ga ndojihe'ari itambere'ia mono'õhara'ga ndehe ġa ite'varuhu javo – kiroki ġa omono'õ itambere'ia governo pe.

Aerẽ po ti pe ei nehẽ, ei Jesus'ga

¹⁸ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iga, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'iga, a'ea ko Tupana'ga nhi'iga no, ei ga ġa pe.

¹⁹ —Ojipea ji imombe'ukatui pe me, ei Jesus'ga. Po yvya koty doisve'ga pepyteripeve'ga ei: “Nahanahã ti xa'e Jesus'ga ruva'ga pe yvagipeve'ga pe nahanahã ore ipotari javo.” Ojo'ja pe erame nahã ga pe po ti ga penhi'iga rendukatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

²⁰ A'ereki ji ako jireheve'ga pyteri pe ġa pokoga nhinhi'iga Tupana'ga pe ġa pavẽi – kiroki doisve'ga onhi'ĩ Tupana'ga pe

nhinhi'igā rupi ġa ndekopotaro ġwaramo. Po ojipe'ġa ei a'ea jitehe no, a'ero po ti ji rekoi ġapyteri pe nhinhi'igā Tupana'ga pe ġa pavēi no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ite'varuhu ahepyriva'ea

²¹ A'ero Pedro'ga ruri Jesus'ga pyri hete ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga pe. Ga e'i:

—Nhiirū'ga rekote'varuhurame ji ve, maramomi po ti ji ndahaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma a'ero hamo? Seterame ti ji tahaykayme ga? Maramomi? ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

²² —Seterame jate rūi, a'e ji, ei Jesus'ga. Koji'iheterame ti terehaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma. Quatrocentos e noventarame ti terehaykai ga, ei Jesus'ga Pedro'ga pe terehaykaagwami tuhē ti ga a'ero javo.

²³ A'ereki nahā Tupana'ga opota.

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea pe me kiro, ei Jesus'ga. Ganduvihavuhu'ga ei: “Maramomi itambere'ia ji imbuhu'raġi jipyrive'ġa pe ikwehe? Tamonhi'ī ti ji ikwatijara ikwahava,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁴ —Ga ikwatijara monhi'igame gapyrive'ġa gweru ojipe'ga rerovahema ga pyri. Ga ko gapyrive'ga jitehe. Gaha ġa gweru oreruvihavuhu'ga ombuhu'rā ga pe ikwehe javo. He'yjuhuheteva'ea reki itambere'ia milhōes ga ombuhu'rā ojipyrive'ga pe.

²⁵ Opo'ru pa gapyrive'ga itambere'ia. Nurā tegwete imon-doa'java gwuvihavuhu'ga pe.

—A'ero garuvihavuhu'ga ei ġa pe: “Peroho ti ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga ga rehe itambere'ia rerua ji ve. Garembirekohēa ti peroho gara'yra'ġa ndeheve ġa mondovo ojipe'ġa pe itambere'ia kwepyga ġa ndehe itambere'ia rerua ji ve. Peroho ti gambatera imondopava ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga itambere'ia rerua ji ve. A'ereki ga gweroho hete itambere'ia ji hugwi imbuhura'jave'yma ji ve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁶ —A'ero gapyrive'ga ei gwerohopotarame: “Jiruvihavuhuro terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehē.” Nahā ga etehei gwuvihavuhu'ga pe ġwenypy'anduruga ga pyri ndehe ko ji hohe javo, ei Jesus'ga.

²⁷ —A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Kiro ji nahenonha'javi embuhu itambere'ia jave'yma,” ei ga ojipyrive'ga pe ga porogwetyga, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga pe ojipyrive'ga pe ga ei: “Taperohoa'javi ti ga,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

28 —Ndogwerohoa'javi ga ga a'ero. Kiro ga hoi ga hugwi ogwovo ojipe'ga repiaga gwuvihavuhu'gapyrive'ga repiaga – kiroki ga gweroho'ã ndahe'yiva'ea dez itambere'ia ga hugwi tuhē imondoa'jave'yima ga pe. Opyhygahy ga ga juvyga. Kiro ga ei ga pe: “Embuhura'ja ji ve itambere'ia – kiroki nde ereroho'ã ji hugwi ikwehe,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

29 —Ga gwenypy'anduru gapya pyri a'ero nde ji hohe javo. Kiro ga ehetei ga pe: “Terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

30 —“Embuhu tuhē kiro ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ga ga rerohoi ga mondovo cadeia pype, ei Jesus'ga. “Cadeia pype po ti nde pytai nehē,” ei ga. “Nde imondopava'javame jate itambere'ia ji ve po ti nde hemi jugwi a'ero nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

31 —Ganduvihavuhu'gapyrive'ga hepiagi ga okote'varuhurame ga pe. Ndovy'ari ga ga repiaga. A'ero ga hoi gwuvihavuhu'ga pyri imombe'upava, ei Jesus'ga.

32 A'ero ganduvihavuhu'ga ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga omongi ojipe'ga cadeia pype ji ndaporogwetygi ga javo. A'ero ga ruri gwuvihavuhu'ga pyri ovahema.

—Kiro garuvihavuhu'ga ei ga pe a'ero: “Ereko te'varuhu nde,” ei ga ojipyrive'ga pe. “Nde ere'e ji ve oji'i terenhimbaekwahivi ji rehe javo. Nurã ji ei nde ve: Nahenonha'javi nde ve embuhu ji ve itambere'ia jave'yima.

33 Na jitehe po nde nerehenonha'javi ga pe hamo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

34 —Onhimonha'ngavo ojipyrive'ga rehe ga ga mondoi ga pe – kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ga pe jipi, ei Jesus'ga. “Tomondo ti ga hahyva'ea nde ve nehē,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. “Nde imbuhupava'javame jate itambere'ia ji ve po ti ga nomondoa'javi hahyva'ea nde ve nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

35 —Na jitehe po ti jiruva'ga yvagipeve'ga pe nderekopavi nehē pe henonha'javame peirũ'ga ndekote'varuhua pejive jireheve'ga ndekote'varuhua pejive. Pe'ji hete ti pejiyvyteri pe: “Nahenonha'javi ti gandeskote'varuhua,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

19

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerē a'ea mombe'upavame Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ġa gwyra hugwi ua Judéiapeve'ġa gwyri pe. Pevo ga vahemi rio Jordão aherovaja hugwi.

² He'yjuhuve'ġa nduri ga reviri ovahema ga pyri. Pevo ga imombigi karugwara itetirūave'ġa hugwi a'ero.

³ Kiro fariseus'ġa nduri ga pyri no.

—Tihepia ti gareaporoġita, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ga nhande nhi'ṽpondekwakatuavo imombe'gwovo nehē? Tihepia ti ganhimbotegwetea a'ero, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Marāi naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi jipi naerū? ei fariseus'ġa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Pekwaha pe Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. A'ea e'i:

“Jypya Tupana'ga oapo akwaimbae'ga kunhahēa reheve,” e'i.

⁵ “Nurā akwaimbae'ġa ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi no ġwembirekokaturo.

Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i Tupana'ga ikwatijaruka hako, ei Jesus'ga.

⁶ A'ero mokonha ja rūi akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi. Ojipejiva'ea ja ġa ndekoi ġwembirekorame. A'ero ti ġa topohiryme ojohugwi. A'ereki Tupana'ga ġa mohembirekoi, ei Jesus'ga.

⁷ A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i hako: “Opohipotarame ti akwaimbae'ġa tokwatija kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi javo. Ikwatijarame jate po ti ġa ġwembireko'ġa mondoi ojihugwi,” ei Moisésva'ea hako, ei ġa.

—Tupana'ga ipotare'ymame ġapohira, maraname Moisésva'ea ei a'ea nhande mbo'eavo hehe? ei fariseus'ġa Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Napeangarihu pe penhimbireko'ġa nderekokatue'yma. Nurā a'ea Moisésva'ea ei, ei Jesus'ga. Jypya ko Tupana'ga nomboja'ogukari ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ —Jihi a'e pe me: Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoro ġwaramo ojihugwi hēa rerekovo – a'ero po ti ga topohi hēa hugwi opohipotarame. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi hēa rerekoe'yma, a'ero ti hēarembireko'ga topohiryme tuhē hēa hugwi. Po ga opohi tehe hēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoe'ymame, a'ero po ti ga ajuajuri ojipehēa rerekoro ġwaramo nehē. Nahā po ti

ga rekote'varuhui nehē oajuajuro ġwaramo. Kiroki ga hēa rereko hēarembireko'ga pohirirē hēa hugwi – gaha hēa mboajuaju hēa rerekoro ġwaramo nahā okote'varuhuavo nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

–Po nahā tegwete akwaimbae'ġa pohihava ġwembireko'ġa hugwi, a'ero koji'i pyry ġa nahembirekoi tuhē! ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Penhi'ġa pyry ġa pe jate – kiroki ġa Tupana'ga ġa poko nahā ti peko javo. Ojipe'ġa ndokoi penhi'ġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki tegwete ġa hēaavykya ojihute'varuhuro ġwaramo. Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki ojipe'ġa ġa hapiambo tahembirekoagwamyme ti ġa javo. Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki ġa e'i: “Ahoaho po ti ji Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo nehē kiro Tupana'ga rekoi nhanderuvihavuhetero javo ġa pe.” A'ea ġa ei nahembirekoi po ti ji a'ero javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga nahembirekopotari tamombe'u ti Tupana'ga nhi'ġa javo – Tupana'ga ga poko ga mohembirekoukare'yma. Kiroki ga ombaragwaha hehe – gaha ti te'i a'ea ko pyry javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Jesus'ga omombyry tay'riva'ea pe

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³ Aerē ojipe'ġa tayri'ġa nderuri Jesus'ga pyri.

–Topoko ti Jesus'ga ġa'akaġa rehe onhi'ġa Tupana'ga pe tomombyry ti ga ġa pe javo, ei ġa.

Tayri'ġa nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ġa pe:

–Taperuri tayri'ġa Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁴ –Tuhu tuhē ti tayri'ġa ji pyri, ei Jesus'ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki nanongara'ġa'jave'ġa pe Tupana'ga pyry hete okovo ġanduvihavuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁵ Opoko Jesus'ga tayri'ġa akaġa rehe a'ero onhi'ġa Tupana'ga pe emombyry ti ġa pe javo. Onhi'imbavame ga hoi pea hugwi ogwovo.

Imbateheteva'ea nomondopapotari

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶ Nanime ipyahuve'ga ruri Jesus'ga pyri. Ga e'i:

–Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoagwamamo avuirama Tupana'ga pyri nehē? ei ga Jesus'ga pe nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei Jesus'ga. Po nde rekopotari Tupana'ga pyri avuirama, a'ero ti eko pa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi – kiroki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka, ei Jesus'ga ga pe.

18 —Marãva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ko garemimbotarimova'ea:

“Terejukai ti ojipe'ga.

Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi,” ei ahe.

“Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

19 Emondo ti ejeaporoğita imohina ejuva'ga rehe eyhëa rehe no.

Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ga,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

20 A'ero ipyahuve'ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga. Marã koji'i po ti jipryhetea nehë? ei ga.

21 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Po nde ereko katu pa pota, a'ero ti eho embatera imondopava itambere'ia pyhyga. A'ero ti emondo eitambere'ia imbatere'yve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehë, ei Jesus'ga. Nurã ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirë ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

22 Jesus'ga renduvame ga ndovy'ari ogwovo Jesus'ga hugwi. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo.

23 A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Hahy imbateve'ga pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga.

24 A'ea'ja ji pe me: Tegwete yuranuhã'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ga hohava Tupana'ga nhi'iga rupi okoheterame ombatera rehe. Nurã po ti ġa ndojikogi te ga rehe ga mongoe'yma gwuvihavuhetero, ei Jesus'ga.

25 Ganhi'iga renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ga nhi-momby'ahetei hehe. A'ero ġa ei:

—Ma'ga po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehë naerũ?

26 Ga ndepiagateavo Jesus'ga ei:

—Na tuhẽ vvyakotyve'ğa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ға pe. Tupana'ğa jate ға mbojiko ojihe ға mbuhuruka ojipyri. A'ereki nonhimimi ға pe. Ikarakatu pa hete ға, ei Jesus'ğa ға pe.

27 A'ero Pedro'ğa ei Jesus'ğa pe:

—Ji rendu ti, ei ға. Ore oropohi pa orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo. Gara po ti Tupana'ğa imbuhuri ore ve a'ero nehẽ? ei ға Jesus'ğa pe.

28 A'ero Jesus'ğa ei ғwemimbo'ehara'ға pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti Tupana'ğa japoi vvyapyahua nehẽ. A'ea rupi jitekovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rekoï vvyakotyve'ğa nduvihavuhetero jiapyga oina jiapykakatumetea rehe ta'e ti ji ға pe ғandekoa rehe javo, ei Jesus'ğa. Peko pe jireheva'ero, ei Jesus'ğa. A'ero ji rekorame ғanduvihavuhetero po ti pe ndekoi peje'yja'ға nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ға nduvihavuhuro nehẽ. Doze ko ға oko huvihavamo ojiheve'ға pavẽi pende'yja'ға israelitas'ға, ei Jesus'ğa. Pehe ti peapy oina dozeva'ea rehe pejiapykakatua rehe nehẽ xa'e ti ға pe ғandeaporogita rehe javo, ei Jesus'ğa ғwemimbo'ehara'ға pe.

29 —Pejikogame ji rehe pe pepohi penhimbatera hugwi pende'yja'ға hugwi no xaho ti Jesus'ğa rupi gareheva'ero javo, ei Jesus'ğa. Kiro ji ei pe me pe'jave'ға pe no a'ero: Pyry hete po ti ға pe ға naғанani nehẽ — kiroki ға opohi ғwonga hugwi ogwyrа hugwi, ei Jesus'ға. Po ға pohirame a'ea hugwi, a'ero po ti Tupana'ға imombyryhetei ға pe nehẽ. Koji'i vehevi po ti Tupana'ға imombyryvi ға pe nehẽ, ei Jesus'ға. Po ға pohirame oirũ'ға hugwi okuvyra'ға hugwi ғwendyra'ға hugwi uva'ға hugwi oy'ға hugwi ғwembireko'ға hugwi, gwa'yra'ға hugwi, a'ero po ti Tupana'ға imombyryhetei ға pe nehẽ, ei Jesus'ға. Tupana'ға po ti ға mongoi ojipyri ға mombytavo avuirama nehẽ, ei Jesus'ға.

30 —Kiroki ға huvihava aғwamo — he'yive'ға po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo nehẽ. Kiroki ға huvihava rui aғwamo — ғahã po ti huvihava nehẽ, ei Jesus'ға ғwemimbo'ehara'ға pe.

20

Oporavykyve'ға oporavyky garemitymipyra pype

1 Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ğa ға mbo'e. A'ero ға ei:

—Marã hekoï kiro vvyakotyve'ға pe ға erame Tupana'ға nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei

Jesus'ga ġa pe. Ypyhajive akwaimbae'ga hoi taru ti ji oporavykyve'ga jiiive javo. “Toporavyky ti ġa itambere'ia rehe ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei akwaimbae'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

² A'ero ga hoi ovahema ġa pyri. “Peporavyky ti ji ve nhiremitymipyra pype videira repiakatuavo. Amondo katu po ti ji itambere'ia um dia rupiara ikwepykava pe me a'ero nehē,” ei ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa.

—A'ero ġa hoi ko pe oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³ —Aerē nove horas rupi ga hoa'javi ogwovo ima'ēhai pe feira pe, ei Jesus'ga. Pevo ga ojipe'ġa ndepiagi. Ndoporavykyi ġa o'ama.

⁴ Nurã ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykyia kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa.

—Ko pe ġa hoi oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga.

⁵ —Aerē ahaji katu ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. Aerē ka'aru gwere rupi ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga.

⁶ Ka'aruva'ea rupi ga hoa'javi ojipe'ġa ndepiaga, ei Jesus'ga. Ndoporavykyi ġa o'ama. A'ero ga ei ġa pe: “Gara rehe pe ātehei agwa ara rupi ve pejiporavykye'yma?” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

⁷ —A'ero ġa ei ga pe: “Ndoroporavykyi ore ġa pe. A'ereki ġa nde'i ve ore ve,” ei ġa ga pe, ei Jesus'ga.

—Nurã ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykyia kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ġa hoi oporavykyavo.

⁸ —Kwara ihorē kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe - kiroki ga omboporavykyuka ko pe oporavykyve'ga - ga pe ga ei: “Embuhuruka ti oporavykyve'ga ejipyri. Emondo ti ikwepykava ġa pe mbapavava'earupive'ga pe - kiroki ġa ka'aru oporavykyahi'vi tehe - ġa pe ti emondo ypy. Aerē ka'arugwererupive'ga pe ti emondo. Aerē ahajikaturupive'ga pe ti emondo. Aerē nove horasrupive'ga pe ti emondo. Mba-pavamo ti emondo jypyve'ga pe - kiroki ġa oho ypy ypyhajive oporavykyppyavo ji ve,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ —A'ero ga ġa mbuhurukari ojipyri. Ga ndurame - kiroki ġa oporavyky ka'aruva'ea rupi - ġa pe ġa naġanani ga imondoi itambere'ia um dia rupiara ikwepykava, ei Jesus'ga. Na jitehe um dia rupiara ikwepykava ojo'jajo'ja ga imondoi ka'arugwererupive'ġa pe ahajikaturupive'ġa pe no nove horasrupive'ġa pe no. Ga pe ġa naġanani ga imondoi ġa ndurame ojipyri, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Mbapavamo jypyve'ġa nduri no. Oyvyteri pe ġa ei: “Um dia rupiara ikwepykava ga imondoi ġa pe - kiroki ġa oporavykyahi'vi ga pe. Nurã po ti ga imbuhuri koji'iva'ea nhande ve kiro nehẽ. A'ereki ypyhaji hete nhande poravykyhetei ka'aru nhandepohia jugwi,” ei ġa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

—Ojo'jaime reki ga imondoi um dia rupiara ikwepykava jypyve'ġa pe ġa naġanani, ei Jesus'ga.

¹¹ Ipyhygame itambere'ia ga hugwi ġa ijara'ga rayvari okoe'yma hehe, ei Jesus'ga.

¹² Ga pe ġa ei: “Mbapavava'earupive'ġa - kiroki ġa uhu ka'aruva'ea rupi - ġahã oporavyky uma hora rupi jate. Ojo'jaime nde eremondo ġa pe ore ve no. Ypyhaji hete ore poravykyi ka'aru hete oropohia jugwi kwarahyahiva po'ruavo,” ei ġa ijara'ga pe, ei Jesus'ga.

¹³ —Oporavykyve'ġa pyteripeve'ga pe ijara'ga ei reki:

—“Kwãi,” ei ga. “Ndakote'varuhui ji nde ve. Ypyhajive ji a'e nde ve: Eporavyky ti ji ve, a'ero po ti ji imondokatui um dia rupiara ikwepykava nde ve nehẽ. A'ero nde ei: ‘Pry.’ A'ea nde ei ji ve ypyhajive,” ei ga oporavykyve'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ “Eroho ti itambere'ia um dia rupiara ikwepykava herogwovo tuhẽ,” ei ijara'ga ga pe.

—Ojirova ijara'ga mbapavava'earupive'ġa pyteripeve'ga repiaga. “Ga pe mbapavava'earupive'ga pe - kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi oporavykavo - ga pe ojo'jaime ji imondopotari um dia rupiara ikwepykava,” ei ga jypyve'ga pe.

¹⁵ “Pry ji imondoi ga pe nhiremimbotarimova'ea rupi. A'ereki jiapo tuhẽ ko ji amondo ga pe. Erenhimyrõ nde ga rehe a enhimonha'ngavo ji rehe. A'ereki ji jipyry ga rerekokatuavo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁶ —A'ea ji amombe'u ikwahavuka ojo'java'ea pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rõi aġwamo - ġahã po ti huvihava nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava aġwamo - ġahã po ti ndokoa'javi huvihavamo nehẽ, ei Jesus'ga. Nombojoavyavyi ti Tupana'ga ġa nderekokatuavo a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i he'yjuhuve'ġa pe: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhetero,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷ Jesus'ga hoi ogwovo cidade de Jerusalém me. Gweroho ga dozeve'ga gwemimbo'ehara'ga ojupi. Irupe'i ga ga nderohoi ojipe'ga hugwi onhi'iga ga pe ga horame pea rupi.

¹⁸ Kiro ga ei ga pe a'ero:

—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ga pe. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. Aerë po ti jipyhygukahava ga pe ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe ahembo'ehara'ga pe nehë no, ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ga ei nehë tomano ti Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

¹⁹ A'ero po ti ga ji mondoukari judeus'garũive'ga pe nehë tojigwarai ti ga ga rehe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti judeus'garũive'ga ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve nehë. Ipira apopyra pyvõ po ti ga ji nupanupãi ji mondohondohoga nehë, ei Jesus'ga. Kirë po ti ga ji mbovyri yva rehe nahã ji jukavo nehë. Ko'emameva'ea py'rovo mokõi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehë, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'ea oko pota memei huvihavamo

(Marcos 10.35-45)

²⁰ Kiro Zebedeu'ga rembirekohëa ruri Jesus'ga pyri. Gweru hëa gwa'yra'ga mokonha'ga akoja'ga – kiroki ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga dozeve'ga nde'yja'ga. Ga nderovahemame hëa renypy'andurugi Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tandepyry ti ji ve, ei hëa Jesus'ga pe.

²¹ A'ero ga ei hëa pe:

—Gara nde erepota?

A'ero hëa ei ga pe:

—Ekorame vyakotyve'ga nduvihavuhetero ti ere agwa'ga pe jira'yra'ga pe toko memei ti ga huvihavamo nde pavëi. Nahã ti ere ga pe ga mboapyga nde pyri aheapykakatuva'ea rehe ojipe'ga kikoty ejohukoty ojipe'ga kokoty ejohukoty rui nde pyri nehë, ei hëa Jesus'ga pe.

²² Hëara'yra'ga pe Jesus'ga ei reki:

—Ndapekwahavi pe pe'erame toroapy ti Jesus'ga pyri orokovo huvihavamo javo, ei Jesus'ga ga pe. Aerë po ti hahy hete ji ve nehë. Po pe ji moirui, a'ero hahy hete pe me nehë no. Marã a'ero? Peko pe nanongara rehe naerũ? ei Jesus'ga mokonha'ga pe hëara'yra'ga pe.

Igwete hëara'yra'ga ei Jesus'ga pe:

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ga.

²³ A'ero ga ei ga pe:

—Penhimboita tuhẽ po ti pe hahyheterame pe me nehẽ pejikoga ġwaramo ji rehe. Ji rũi reki a'e ġa pe ġa tombojogwovai ji rehe vvyakotyve'ġa nduvihavamo javo. Jiruva'ga jate omboavujikweripe ġa pe avo po ti ġa apygi nehẽ javo, ei Jesus'ga hẽara'yra'ġa pe mokonha'ġa pe.

²⁴ Aerẽ jara'ġa dezve'ġa ikwahavi hẽa'ea Jesus'ga pe.

—“Toko ti jira'yra'ġa huvihavamo ga pyri,” ei hẽa, ei ġa.

A'ero ġa ndopotari a'ea onhimonha'ngavo hẽara'yra'ġa ndehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri dezve'ġa mokonha'ġa ndeheve. A'ero ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarũive'ġa nduvihava'ġa ipopoaka ogwyriveve'ġa mboporavykyheteavo ojive ġa mondomondovo ġwemimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe dozeve'ġa pe.

²⁶ Ga ja rũi ti pejogwerekoko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Po pe peko pota jireheve'ġa nduvihavamo penhiirũ'ġa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁷ Po pe peko pota ġa hohe pa okovo ġanduvihavuhuro, a'ero koji'i ti peko katu ġa pe ġa pokoheteavo.

²⁸ Ji ja ti pepoko ġa pejikorame ġanduvihavamo, ei Jesus'ga ġa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jirurame vyya koty nda'ei ji ġa pe: Ji poko ti. A'ea rũi ji ei. A'ereki tapoko ti ġa javo ji ajo. Tamano ti ji he'yjuhuve'ġa ndepyga ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi. A'ero po ti ġa ndohoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, a'e ji jijoa, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga ombokatu mokonhava'ea reakwara
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)*

²⁹ Jesus'ga hoi cidade hugwi Jericó hugwi ogwovo ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Ga horame he'yjuhuve'ġa hoi ġa ndupi.

³⁰ Nanime pea rembeyvyri pe mokonha'ġa apygi heakwagweve'ġa. Ga ikwahavi Jesus'ga kiro okwa javo. A'ero ġa hapukai torerendu ti Jesus'ga javo.

—Orepojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei ġa Jesus'ga pe.

Nahã ġa ei Jesus'ga pe. A'ereki ġa e'i ovyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ġa Jesus'ga pe.

³¹ A'ero he'yjuhuve'ġa ei ġa pe:

—Tapehapukai ti, ei ġa ġa pe tonhi'imbi ġa javo.

Koji'i heakwagweve'ġa hapukaja'javi reki.

—Orepojykaharetero Daviva'ea rymyminoru ore poko ti! ei ġa ga pe.

³² A'ero Jesus'ga pytai ġa nderuruka ojipyri. Kiro ga ei ġa pe: –Pejo ti avo. Marã po ti ji pe nderekoi nehẽ? Gara pe pepota? ei ga ġa pe.

³³ A'ero ġa ei ua Jesus'ga pyri:

–Orepojy kaharetero ore mboheakwa katu, ei ġa ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ġa porogwetygi. Opoko ga ġandeakwa rehe. Nanime pyry ġandeakwa. Kiro ġa hoi Jesus'ga rupi a'ero.

21

*Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)*

¹ Ohorame cidade de Jerusalém me Jesus'ga ovahẽ cidade'ia kotyi ve Betfagé kotyi ve ġwemimbo'ehara'ga pavëi. Ohĩ Betfagé yvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro Jesus'ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondouka.

² –Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'ea pe, ei ga ġa pe. Pevahemame kotihĩ po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea jumenta nehẽ. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe. Jumenta ra'yra oko ipyri no. Pekwahara memei ti herua ji ve.

³ Po ti ġa ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ti ġa ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei: Nhandepojy kaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo’.” A'ea ti pe'ji ġa pe. Kotihĩ po ti ġa imbuhurukari nhande ve a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴ A'ero ġa ndekoi Jesus'ga nhi'ġa rupi ga nhi'ġo'rupava. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ġo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

⁵ “Ere ti cidadepeve'ġa pe Siãopeve'ġa pe:

‘Pehepia ti! Penduvihavuhuhete'ga uhu pe pyri.

Ga ko oko nhyrõ.

Ga po ti oho yuhua'javuhuva'ea arimo jumenta ra'yra arimo ua nehẽ’,” ei ahe Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo hako.

⁶ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga nhi'ġa po'ruavo ipyhyga jumenta jumenta ra'yra reheve.

⁷ Gweru ġa jumenta jumenta ra'yra reheve Jesus'ga pyri herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi i'arimo.

⁸ Ga rerohorame pea rupi he'yjuhuheteve'ġa heroporopori oapoa opira i'arimova'ea pea rupi timbojigwa ti pehea ga

pe javo. Jara'ga okytikyti hakã yva hugwi heroporopoa pea rupi imbokatuavo. Nahã ga Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga u kiro javo.

⁹ Jara'ga oho ga renonde. Jara'ga oho ga reviri. Nahã he'yjuhuheteve'ga hoi ga rupi. Haahyahi hete ganhi'iga ga erame:

–“Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!” ei ga ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

“Ga pe ti nhandepojoykaharete'ga tomombyry.

A'ereki nhandepojoykaharete'ga ga mbuhuruka avo,” ei ga.

“Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!”

Nahã ga ei Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo.

¹⁰ Jesus'ga rerovahemame cidade de Jerusalém me ipypeve'ga py'a myi.

–Mome ahe ga? ei ga Jesus'ga repiagame.

¹¹ A'ero he'yjuhuve'ga ei ga pe:

–Ga ko Jesus'ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga. Gagwyrã ko Galiléia. Pevo ga ruvi cidade de Nazaré pe, ei ga ga pe.

*Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi
(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)*

¹² Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ga jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'eva'ea hugwi ga ga mo'embavi ima'ehara'ga ipyhyhara'ga ndeheve – kiroki ga oma'ẽ mbatera ipyhyga no – perope Tupana'ga mbohete hava pyri. Pevo ga imbojirevi ga'apoa mesas – kiroki ga hajiheve'ga itambere'ia pyhy judeus'ga itambere'ia mondovo nahã ikwepyga. Ga'apykava no – kiroki ga omondo inambua itambere'ia rehe – ga'apykava ga imbojirevi.

¹³ Ga pe ga ei:

–Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhiĩ ti ga ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ga pe.

–Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ga ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana'ga ronga pype,” pe'ji, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ga nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ga pe.

¹⁴ Heakwagweve'ga nduri oje'yja'ga jatykahavuhua pype ipyka'naka'nauhũve'ga pavẽi. Jesus'ga pyri ga nduri ovahema a'ero. A'ero ga imombyryvi ga pe ga mboheakwakuavo ipyka'nave'ga mopo'agatua'java.

15 Ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi gwepia ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga imombyryvame ға pe. Gwendu ға tayri'ğa Jesus'ga mboheterame ojatykahavuhua pype javo:

—Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!

Nahā tayri'ğa ei. A'ereki ға e'i ovytyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ғanduvihavuhuhetero javo.” A'ero ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa nhimboahivi Jesus'ga pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi.

16 A'ero ға ei Jesus'ga pe:

—Erehendu nde tayri'ğa ea?

Jesus'ga ei ға pe:

—Ahendu ji. Napemonhi'iği pe Tupana'ga rembikwatarukara naerū? E'i:

“Tupanetero nde tayri'ğa mbo'ekatui ipita'ngive'ğa ndeheve. 'Ji mbohete ti,' ere nde ға mbo'eavo.

A'ero ға nde mbohete katukatui.”

Nahā ikwatijaripyra i'ei Tupana'ga mombe'gwovo, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe no.

17 O'erame a'ea Jesus'ga hoi ға hugwi a'ero ogwovo cidade de Jerusalém hugwi. Oho ga cidade'i pe Betânia pe. Pevo ga kiri ypytunimo.

Tande'aa'javi ti! ei Jesus'ga figo'yva pe

(Marcos 11.12-14, 20-24)

18 Ko'emame ppyhajive Jesus'ga hoa'javame cidade de Jerusalém me ty'ara ga jukai.

19 Pea rupi ga hepiagi figo'yva figueira ogwovo ipyri ta'u ti yva'ia javo. Ndi'ai reki ka'atehea herekovo. A'ero ga ei jupe:

—Tande'aa'javi ti! ei ga jupe.

Nimbegwei he'ouhūro omanomo figo'yva a'ero.

20 He'ōa repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nhimomby'ai. A'ero ға ei:

—Kotihī figo'yva he'ouhūro omanomo! ei ға.

21 A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikohetei Tupana'ga rehe, a'ero ji ja po ti pe imohe'ōi i'yva. Koji'i po ti pe popoakaramo nehē no. Po ti pe ei avova'ea pe yvytyra pe nehē: “Ejipe'a ti enhimomboa ypihua pype.” Po ti pe ei na nehē, a'ero po ti yvytyra ihoi ypihua pype nehē, ei Jesus'ga.

22 Po pe jikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga penhi'īga rendukatui pe erame ga pe nahanahā ore oropota javo, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe.

Ma'ga nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Kiro Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me ovahema ogwovo ja oje'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Ga ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'iġa rehe ikwava'ēhara'ġa nduvi-hava'ġa nduri ga pyri xava'eve'ġa pavēi. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa nde mbuhurukaruho avo nahanahã ti eko javo? Ma'ġa e'i a'ea nde ve? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji nhi'ĩpondekwa na'ē ti. Pe ji nhi'ĩpondekwaaturame a'ero po ti ji na jitehe ga mombe'ui pe me no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ Pemombe'u ti ji ve a'ero. Ma'ġa ombuhuruka João Batis-tava'ea tomobatiza ti ga ġa javo? “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoġita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei nehē: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviari João Batis-tava'ea nhi'iġagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē.

²⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batis-tava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ga henduvi nhanenhi'ġa okote'varuhuavo nhande ve nehē, ei ġa xakyhyji nhande ġa hugwi javo. A'ereki nhandegwyripeve'ga epavi: “João Batis-tava'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a,” ei nhandegwyripeve'ga, ei ġa ojohupe.

²⁷ Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa po ombuhuruka João Batis-tava'ea tomobatiza ti ga ġa javo? Ndorokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehē no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga.

Gara'yra'ga mokonha'ga

²⁸ —Marã pendeaporoġita? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ui pe me, a'ero ti ji nhi'ĩpondekwa nehē, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea.

—Mokõi ko akwaimbae'ga ra'yra'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Gwa'yra'ga pe ga ei: “Pi'a, eho ti kiro eporavykyavo ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei ga gwa'yra'ga pe.

²⁹ —Emo gara'yra'ga e'i: “Ndahoi tuhē po ti ji nehē,” ei ga uva'ga pe. Aerē ga japyakakatui. A'ero ga herojijyi

ojeaporoğita ogwovo oporavykyavo uva'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

30 —Aerē garuva'ga hoi ojipe'ga pyri gwa'yra'ga pyri, ei Jesus'ga. Na jitehe ga ei ga pe eho ti kiro eporavykyavo ko pe javo.

—“Ji po ti aho tuhē nehē, apī,” ei gara'yra'ga ga pe. Ndo-hoa'javi reki ga oporavykye'yma, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

31 —Manamo gara'yra'ğa oko ganhi'iğa rupi? ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe xava'eve'ğa pe no.

A'ero ğa ei Jesus'ga pe:

—Akoja ga – kiroki ga oho ko pe oporavykyavo gara'yra'ga, ei ğa.

A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Kiroki ğa omono'oğuhū itambere'ia governo pe – ğahā akwaimbae'ğa upahara'ğa pavēi ojiko Tupana'ga rehe kiro eko ti oreruvihavuhetero javo ga pe. Ojikogypy ğa pe nenonde a'ero, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe xava'eve'ğa pe no.

32 —Ymya'ĩ João Batistava'ea ruri pe pyri ikwahavuka pe me nahanahā Tupana'ga opota javo ikwehe. Ndaperoviari pe ga pejikokatue'yma, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ōhara'ğa akwaimbae'ğa upahara'ğa pavēi ga reroviari reki ojeaporoğita rerojijyita. Gandeaporoğita rerojijyja pe hepiagi. Hepiagirē vehevi pe ndaperojijyi ve pejeaporoğita ga reroviare'yma, ei Jesus'ga ğa pe. Nurā ji ei: Okogypy ğa Tupana'ga rehe pe nenonde, ei Jesus'ga ğa pe.

*Garemitymipyra repiakatuhara'ğa okote'varuhuve'ğa
(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)*

33 —Ojipea rehe kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Pehendu ti, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe xava'eve'ğa pe no. Kohoa jara'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Aerē ga ğwemityma rokairuği, ei Jesus'ga. Aerē ga japoi uva mu'umu'ūhava tyhya rupiaramo. Aerē ga japoi tapyjo'ara ko pe. “A'ea hugwi po ti ğa hepiakatui nhiremitymipyra videira ji ve nehē,” ei ga.

—A'ero ga ei ğa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa. A'ero jykyhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ğa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ğa opytavo ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jivyra'java nehē javo, ei Jesus'ga.

³⁴ Aerē kiro jykyhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe: “Peho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ga pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapo a ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ġa. Ogwovo ġa vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'iġa ġa pe.

³⁵ Emo ġa nomondopotari yva'ia ġa pe okote'varuhuavo ġa pe, ei Jesus'ga. Jara'ga ġa ga nupanupā. Jara'ga ġa ga juka. Jara'ga rehe ġa omombomombo ita, ei Jesus'ga. Nahā garemitymipyra repiakatuhara'ga jigwarai gapyrive'ga ndehe, ei Jesus'ga.

³⁶ —A'ero kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ojipyrive'ga. Ga ko he'yi ohopyve'ga hohe. A'ero ga ġa mondoi togweru ti ġa yva'ia ġa hugwi javo novīa. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ga ndekote'varuhui ġa pe no.

³⁷ —A'ero kohoa jara'ga gwa'yra'ga mondoi gaha ti togweru yva'ia ġa hugwi javo novīa. “Ga pe po ti ġa ndekokatui nehē,” ei ga, ei Jesus'ga.

³⁸ Kiro gara'yra'ga vahemi yva'ia tymipyra repiakatuhara'ga pyri. Ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. He tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa.

³⁹ A'ero ġa gara'yra'ga pyhygi ga momboa kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —A'ero kohoa jara'ga vahemame marā po ti ga ġa nderekoi nehē? ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ A'ero ġa ei ga pe:

—Omoka'nhyamba ranuhū po ti ga ġa gwa'yra'ga repyga nehē, ei ġa. Ojipe'ga pe po ti ga ei nehē: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa,” e po ti ga nehē. A'ero po ti ġa imondokatui yva'ia ga pe jyky nanani nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴² —Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Napemonhi'iġi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? A'ea e'i: “Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.

Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ġa pe.

⁴³ —Nurā ji ei pe me: Tupana'ga ndokoa'javi penduvihavuhetero judeus'ga nduvihavuhetero pe ndepiakatua'jave'yma nehē, ei Jesus'ga. Oko po ti ga ojipe'ga

nduvihavuhuhetero – kiroki ġa ga nhi'ġpo'ru ojikoga ga rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁴ –Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahã po ti onhika'mbika'mbi nehẽ, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehẽ, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarõe'ÿve'ġa moka'nhymbava.

⁴⁵ Ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa henduvi fariseus'ġa pavẽi Jesus'ga imombe'urame ojo'java'ea. A'ero ġa ikwahavi Jesus'ga nhande mombe'ui reki javo. Jesus'ga arõe'yma a'ero ġa ei:

–Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'umbe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa Jesus'ga mbotegwetepota.

⁴⁶ Nurã ġa Jesus'ga pyhypotarahivi novĩa. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarõ hete Jesus'ga onhi-mongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga javo.

22

Hehanhuhũ toryva

(Lucas 14.15-24)

¹ Jesus'ga ġa mbo'ea'javi he'yiva'ea pyvõ ojo'java'ea pyvõ javo ġa pe:

² –Marã hekoi kiro Tupana'ga rekorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa nderekovo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Ganduvihavuhu'ga japo toryva tahembireko ti jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³ Ojipyrive'ġa pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Peho ti javo ġa pe – kiroki ġa ji ġa momoranduvipe – tuhu ti ġa kiro toryvi pe javo.”

–“Kwa,” ei ġa ogwovo. Ga vahemame ġa pyri imombe'gwovo ġa ndohopotari reki toryvi pe, ei Jesus'ga.

⁴ –A'ero ikwahavame ġanduvihavuhu'ga ojipe'ġa mbuhurukari ojipyri ojipyrive'ġa jitehe. “Peho ti javo ġa pe – kiroki ġa ji ġa momoranduvipe. Tuhu ti ġa kiro toryvi pe. Ga pe ti pe'ji: ‘Pehendu ti! ei ga pe me. Amboavujikweruka ji toryva. Ajuka ji yuranuhũa'javuhuva'ea bois bezerros reheve – kiroki a'ea ji amboky'rauhu. Amboavujikwepavuka ji mbatera, ei ga pe me. Kiroġwe tuhẽ ti pejo toryvi pe hepiaga jira'yra'ga hambirekorame, ei ga pe me.’ Nahã ti pe'ji ġa pe,” ei ga ojipyrive'ġa pe ġa mondovo, ei Jesus'ga.

–“Kwa,” ei ġa ogwovo.

⁵ Ga pyri ġa vahemi imombe'gwovo ġa pe a'ero. Ndojapyakai ġa ġanhi'iġa rehe ohoe'yma toryvi pe, ei Jesus'ga.

Oporavykya rehe reki ġa hoi. Ojipe'ga oho ko pe. Ojipe'ga oho ima'eamo mbatera, ei Jesus'ga.

⁶ Ojipe'ġa, ojigwaraita gwuvihavuhu'gapyrive'ġa ndehe, ġa ġa pyhygi ġa jukavo, ei Jesus'ga.

⁷ —Ikwahavame ġanduvihavuhu'ga nhimonha'ngai. A'ero ga osoldados'ġa mondoi ġa pyri ġa moka'nhybavuka im-bokajuka ġacidade, ei Jesus'ga.

⁸ —Ojipe'ġa pe ojipyrive'ġa pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Am-boavujkwe pa ji toryva novġa. Kiroki ġa pe ji a'e tuhu ti ġa javo – ġahã oko te'varuhu reki upotare'yma,” ei ga, ei Jesus'ga.

⁹ “Peho ti pepukuhua rupi nanani a'ero,” ei ga. “Pe'ji ti pevove'ġa pe: ‘Pejo ti toryvi pe. Nhanderuvihavuhu'ga oapo toryva tahembireko jira'yra'ga javo.’ Nahã ti pe'ji ġa pe nhaporemõ ġa ndepiagame,” ei ga, ei Jesus'ga.

¹⁰ —“Kwa,” ei ġa. Pepukuhua rupi ġa hoi a'ero ġa ndepiaga ġa mono'ono'ombava, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ġa ġa omono'õ pyryve'ġa ndeheve ġa nderovahema toryvi pe. Nahã he'yjuhuve'ġa nduri hepiaga toryva. Ohygahi ġa toryva rehe gara'yra'ga hembirekorame, ei Jesus'ga.

¹¹ —Toryva repiave'ġa pyri ġanduvihavuhu'ga hogahoi ġwonga pe ġa ndepindepiaga onhi'iġa ġa pe, ei Jesus'ga. Ga ndepindepiagame ga ojipe'ga repiagi. Gapira ko tapy'ynhapipyryva rui – kiroki toryva repiagame ġa ndopo'rui, ei Jesus'ga.

¹² Nurã ġanduvihavuhu'ga ei ga pe: “Kwãi,” ei ga ga pe. “Tapy'ynhapipyryva rui ko nde eremongi. Marã nde ruri avo ekiavo toryva repiaga naerũ?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nonhi'iġi reki ga.

¹³ A'ero ġanduvihavuhu'ga ei ojipyrive'ġa pe: “Pekwa ti gapya gapoa reheve! Peroho ti ga agwa hugwi ga momboa ypytunahiva pype. Pevõ po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁴ —A'ea ji amombe'u ikwahavuka pe me, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ġa nderekoukari okorame vyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. A'ereki he'yjuhuve'ġa pe Tupana'ga ei: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

César'ga rembiapoa itambere'ia

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ Fariseus'ga ndopotari Jesus'ga imombe'urame nahã hekoi kiro Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero javo. A'ero ġa hoi Jesus'ga hugwi. Ojohupe ġa nhi'inhi'iġi.

—Tihepia ti Jesus'ga reaporoĝita. Mara'ngu po ti ga on-himbote gweteavouka nhande ve ga nhi'igame nehê? ei ĝa ojohupe.

¹⁶ A'ero ĝa ĝwemimbo'ehara'ga mondoi Jesus'ga pyri Herodes'gareheve'ga ndeheve nahanahã ti pe'ji Jesus'ga pe javo.

—Kwa, ei ĝa. Nahã po ti ore ga moandyandyi nehê.

Kiro ĝa hoi a'ero Jesus'ga pyri. Ovahemame ĝa nhi'igatui Jesus'ga pe timoandyandyi ti ga javo.

—Orembo'eharamo nde eremombe'ukatu mbatera, ei ĝa ga pe. A'itituhêva'ea rehe nde ore mbo'e. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde erembo'e katu, ei ĝa Jesus'ga pe. A'ea rehe jate nde rekoï ekyhyjie'yma ojipe'ĝa hugwi ekoe'yma huvihava'ga ndehe jate. Nderekoï nde embohetetehea rehe no, ei ĝa ga pe.

¹⁷ Nurã ore ei nde ve torembo'e ti javo. Marã ndereaporoĝita? César'gareheve'ĝa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oĝukarame,” ei ĝa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? ei ĝa Jesus'ga pe.

¹⁸ Ojohupe ĝa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehê hamo, ei ĝa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehê. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehê, ei ĝa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurã ga ei ĝa pe:

—Ahemoandyiva'ero maranameuhũ pe ipotari nhimbote'vara nhirembi'ea rupi? ei Jesus'ga ĝa pe.

¹⁹ Pehepiuka ti ji ve itambere'ia – akoja pe ĝa ei: “A'ea ti pemondomondo nhanderuvihavuhu'ga pe.” A'ea pehepiuka ji ve, ei Jesus'ga ĝa pe.

A'ea ĝa heruri ga pe a'ero.

²⁰ Kiro Jesus'ga ei ĝa pe:

—Ma'ĝa ra'angava hehe? Ma'ĝa ndera ĝa okwatija inoĝa hehe? ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ĝa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhê ĝa okwatija inoĝa hehe, ei ĝa.

A'ero Jesus'ga ei ĝa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ĝa pe.

Yvyakotyve'ĝa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ĝa onhikwava'eĝa ga pe javo.

²² Henduvame ġa nhimomby'ai tegwete gamoandyihava javo. A'ero ġa hoi ga hugwi ogwovo.

Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi
(*Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40*)

²³ A'ea rupi jitehe saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Sa-
duceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Kiro
ġa nduri Jesus'ga pyri ovahema. A'ereki ġa e'i ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande
ve ga nhi'igame nehē? ei ġa ojohupe.

²⁴ A'ero, orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo.
Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe,
a'ero ti gairū'ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereco gwakykwepohara'ġa
javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe.

²⁵ —Ymya seteva'ea ruvi avo onhoirūva'ea kako, ei ġa Je-
sus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe
kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi, ei ġa.
A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea
pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ipo'ruavo.

²⁶ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma
aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea on-
hoirūva'ea nhaporemō ahe rembirekoro aherembirekokw-
erava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekok-
werava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi
ojopy'ropy'rovo.

²⁷ Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kako
kunhangwerava'ea, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁸ —Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa
mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi
kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro
po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame
nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hambireko
kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā
po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo
omanove'ġa mbogwerahava.

²⁹ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Pendeaporoġita ko Tupana'ga reaporoġita atyvi pe Tu-
pana'ga nhi'igā reroviare'ymame nahembogweravi po ti ga

nehē javo. A'ereki pe ndapekwahakatui Tupana'ga rembikwatijarukara, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi Tupana'ga popoakara no, ei ga ġa pe.

³⁰ Nahā ji ei pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga ġa mbogweravame ġamanoa hugwi po ti akwaimbae'ġa nahembirekoa'javi nehē. Ojipe'ġa po ti nomohembirekoa'javi kunhangwera'ġa nehē no. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko ġwembirekoe'ymamo. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja po ti ġa nahembirekoi nehē no, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³¹ –Pemonhi'ī pe Tupana'ga rembikwatijarukara novīa –kiroki omombe'u ahembogwerahava. Abraāova'ea manorē Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

³² “Jihi ko Tupanamo.

Abraāo'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei ga hako.

–Ikwatijarukara rupi Tupana'ga ei pe me, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe. O'erame nahā Tupana'ga ikwahavukari pe me ġa okoji javo. A'ereki Tupana'ga nde'i: “Abraāova'ea ji mbohete.” A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei ġa okwerava'ja omanorē javo.

³³ Jesus'ga nhi'ġa renduvame he'yive'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe onhimongyavo.

Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joveha'ero? ei ahe

(Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28)

³⁴⁻³⁵ Fariseus'ġa ikwahavi Jesus'ga ea saduceus'ġa pe.

–Jesus'ga omombi saduceus'ġa nhi'ġa ġa omoandyandyipotarame, ei ġa ojohupe.

Kiro ġapyteripeve'ga judeus'ġa mbo'ehara'ga ei:

–Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'ġame a'ero nehē? ei ga a'ea pota.

Nurā ġa nhimbojatykatykai ogwovo ovahema Jesus'ga pyri. A'ero ga ei Jesus'ga pe:

³⁶ –Orembo'eharamo emombe'u ti ore ve, ei ga Jesus'ga pe. Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joveha'ero? ei ga Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i:

“Pearō hete tuhē ti pepojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporogita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo,” e'i, ei Jesus'ga ga pe.

38 A'ea ko joheva'ea huvihava Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei Jesus'ga.

39 —Hehohyva'ea ko a'ea'java'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ea e'i:

“Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ğa”, ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ga pe.

40 A'ea memei huvihava. A'ero hehe nhandereko-rame nhande rekoï Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemo nhandekovo Tupana'ga nhi'ğa mombe'uharava'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemo no, ei Jesus'ga ga pe.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no (Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

41 Fariseus'ğa nhimbojatykarama Jesus'ga pyri Jesus'ga ei ġa pe:

42 —Marã pendeaporoġita Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe Cristo'ga rehe? Ma'ğa rymyminoa po ti ga uhurame nehë? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero fariseus'ğa ei:

—Ga po ti Daviva'ea rymyminoa nehë, ei ġa Jesus'ga pe.

43 Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Na tuhë. Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga. Emo Tupana'ga ra'uva ombo'e Daviva'ea Cristo'ga ko ndepojykaharetero oko javo ga pe. Maraname Daviva'ea e'i Cristo'ga pe ga ko jipojykaharetero oko javo Cristo'ga rekorame Daviva'ea rymymino'ga? Ymyahũ Daviva'ea okwatija a'ea mombe'gwovo inoġa. Ikwatijarama ahe ei hako:

44 “Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy naë ti ji pyri jijohukoty rui ekovo huvihavamo epytavo.

Tamongo ti ji nearõe'ÿve'ğa neremimbotarimova'ea rehe nehë, ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

45 —A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rui naerũ, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Ga mbojapyakavo Jesus'ga ei a'ea onhimombe'gwovo ikwahavipeavo Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rui javo.

46 Ga pe tegwete Jesus'ga nhi'ïpondekawava. A'ero kiro ġa nde'ia'javaġwami Jesus'ga pe: “Maramarã?” A'ereki ġa ga pojihu.

23

*Ahembo'eharava'ea onhimbohete fariseusva'ea pavēi
(Marcos 12.38-39; Lucas 11.43-46; 20.45-46)*

¹ A'ero Jesus'ga ei he'yive'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe no.

² Ga e'i ga pe:

—Judeus'ga mbo'ehara'ga fariseus'ga pavēi ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Moisésva'ea py'rovo ga nhande mbo'erame.

³ Nurã ga pe mbo'erame nahanahã ti peko javo, a'ero ti peko pa ganhi'iga rupi, ei Jesus'ga. Emo gandekote'varuhua rupi ti tapekoi. A'ereki ga e'i pe me novia: “Pehendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera.” Ga ki a'e te nohendukatui a'ea, ei Jesus'ga.

⁴ Ga e'i: “Nahanahã ti peko pejikorame Moisésva'ea nhi'igagwera rupi,” e'ie'i ga nhande ve, ei Jesus'ga. Emo ga ndokopavi Moisésva'ea nhi'igagwera rupi, ei Jesus'ga. Oko pa po ga hupi hamo. Onhi'iga rupi ga ndokopavi no. Ga ko ga ja - kiroki ga omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ga arimo ga pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁵ —Okokaturame ga ei oyvyteri pe: “Pyry ojipe'ga nhande rekokatua repiagi. A'ero po ti ga nhande mbohetei ga oko hete Tupana'ga nhi'iga rupi javo.” Nahã ga ete'varuhui oyvyteri pe imondoe'yma ojeaporogita Tupana'ga rehe jate, ei Jesus'ga.

—Ombohetea potaruhuro gwaramo hehãi'iuhũva'ea ga japoi Tupana'ga rembikwatijara ryruhu'ia inoga ojihe ejetovapya rehe. Ono ga irũa hyruhu'ia ojyva rehe no, ei Jesus'ga. Judeus'ga omongi hyruhu'ia okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jipi. Na tuhẽ. Emo judeus'ga mbo'ehara'ga apoa fariseus'ga apoa pavēi koji'i hehãi ojipe'ga apoa hohe hyruhu'ia tianembohete ti ga javo.

—Franjas ipukupukuhu'iva'ea ga japoi omboja opira rembeyvyra rupi imondovo, ei Jesus'ga. Jatu'riva'ea franjas judeus'ga omboja hupi okoheterame Tupana'ga rehe. Na tuhẽ. Emo judeus'ga mbo'ehara'ga apoa fariseus'ga apoa pavēi koji'i ipukuhu ojipe'ga apoa hohe. Nahã ga japoi ojikhavavuka ojipe'ga pe tianembohete ti ga javo, ei Jesus'ga.

⁶ —O'u pota ga toryva jara'ga pyri toryva repiagame. Na jitehe ga apypotaruhui nhandervihava'ga apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ga e'i te'varuhu oyvyteri pe: “Nhande mboheteavo ti ga tianderepia pa. A'ereki nhande ganduvihavuhuhetero xako,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁷ —Ikatuuu ga pe ojipe'ga mbaragwahavame ga ndehe ima'ehai pe feira pe onhi'igatuavo ga pe pe ko orembo'eharamo javo ga pe, ei Jesus'ga.

⁸ Gwemimbo'ehara'ga pe Jesus'ga ei:

—Pe ki a'e te ga ja rūi peko, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako pembo'eharamo Cristoramo, ei Jesus'ga. Pe reki penhoirū. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe. A'ero ojo'javuhu pe hoi. Nurā ti tape'ei pejohupe pe ko orembo'eharamo javo. A'ea ti tape'ei pejohupe penhimbohetee'yma, ei Jesus'ga.

⁹ —Tape'ei ti avove'ga pe vyvakytyve'ga pe – kiroki ga oko peirū'ga ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe – ga pe ti tape'ei apī javo. A'ea ti tape'ei ga pe. A'ereki ojipeji ko ga penduvetero Tupana'ga yvagipeve'ga, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁰ —Te'iyme ti ga pe me pe ko oreruvihavamo javo. A'ea ti ga te'iyme pe me pe mbohete'e'yma, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako penduvihavuhetero Cristoramo, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

¹¹ Po ti pe ndekopotari jireheve'ga nduvihavamo penhi-irū'ga nduvihavamo, a'ero ti peko katu ga pe ga pokoga, ei Jesus'ga.

¹² —Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndapekoi pe huvihavamo. Tapenhimbohetei ti!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei pejikokatuavo ojipe'ga pe, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga.

*Tiruahū ti pe me, ei Jesus'ga fariseusva'ea pe
(Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 52; 20.47)*

¹³ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'iga rehe herojijyita. Nurā hajihea rehe pe ga mbo'ei ga moandyandyita, ei Jesus'ga ga pe. Pereko pe Tupana'ga nhi'iga aherembikwatijara novia timonhi'i javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iga rupi pejikoge'yma ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'iga rupi pe napemombe'ukatui ga pe, ei Jesus'ga. Nahā pe napemongoi ga ganhi'iga rupi ga mbojikoge'yma ga rehe. A'ero pe ja ga nde'i Tupana'ga pe nde oreruvihavuhetero ereko jave'yma, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁴ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pepojykaahy mbatera aherembirekokwera'ga hugwi, ei Jesus'ga. Penhi'imbukuhu tehe pe Tupana'ga pe. Pe'e pe pejiyvyteri pe: “Nhande renduvame po ti ojipe'ga ei nhande ve oarō hete ga Tupana'ga javo.” Nurā jate pe nhi'inhi'igi Tupana'ga pe ga arōe'yma, ei Jesus'ga. Kaitu po ti hahy hete pe me a'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

15 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe pejiheve'ga mbote'va hete. A'ero ga ko koji'i oko te'varuhu pe hohe duas vezes pe hohe. Pe po ti peho hahyva'ea ruvihava pype nehẽ pendekote'varuhuro gwaramo. Ga kaitu po ti oho hahyva'ea ruvihava pype nehẽ okote'varuhuhetero gwaramo, ei Jesus'ga. “Pyry,” pe'e pe ga ndekorame pe ja. A'ereki pe peporavyky hete ojipeji'ga mbote'varuhuavo. Pehopeho pe ga rehe ya rupi pea rupi no tiroviaruka ti pevove'ga pe nhanenhi'iga javo. Nahã pe ga mbote'varuhui. Nurã po ti tiruahũ pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

16 —Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinhi'iga rupi no. Tiruahũ ti pe me! Nahã ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ojipe'ga mbo'ei.

—Nahã pendeaporogita te'varuhuro. Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame Tupana'ga ronga renoina po ga etehẽ a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'iga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga.

—Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ouro renoina nhandejatykahavuhua pypeva'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ouro renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'iga rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

17 —Ikwahave'ỹva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga ouro po'rurame jate Tupana'ga ronga pype nhandejatykahavuhua pype Tupana'ga omombyry ouro, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga.

18 Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ẽhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ẽhava renoina po ga etehẽ a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'iga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ei ga mbo'eavo, ei Jesus'ga.

—Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Kiroki a'ea ji amondo ikwava'ẽhava rehe — a'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ẽhavareheva'ea renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'iga rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

19 —Ikwahave'ÿva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i! Ikwava'êhava koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga nhaneremimondoa no'game jate ikwava'êhava rehe Tupana'ga omombyry nhaneremimondoa, ei Jesus'ga ga pe.

20 —Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ik-wava'êhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'i'ga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei ikwava'êhava pe a'eareheva'ea pe nhaporemno, ei Jesus'ga ga pe.

21 —Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'i'ga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei garonga pe ipypeve'ga pe no Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

22 —Po ga ehetei: “Nahanahã ti ji rekoi. Yvaga renoina ji ei a'iti hete nhinhi'i'ga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei Tupana'ga apykava pe. A'ereki yvagi pe Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero oapyga. A'ero o'erame yvaga pe ga ei Tupana'ga pe tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

23 —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peko tehe Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi, ei Jesus'ga.

—Petÿ pe imboheva'ea: hortelã erva-doce reheve cominho reheve. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji Tupana'ga pe pejikovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ea pyry Tupana'ga pe novã, ei Jesus'ga. Emo pe ndapekokatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe, ei Jesus'ga.

—Peko katu po pe hamo pejikokatuavo ojipe'ga pe hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa ojive Tupana'ga ipotari. Emo ga pe koji'i huvihava pendekokatua. Pe ndapeporogwetygi ojipe'ga. Peporogwety po pe ga hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa Tupana'ga pe pyry ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava gaporogwetyga, ei Jesus'ga.

—Napembojikogukari ojipe'ga pejihe penhi'mberame ga pe. Pembojikoguka po pe ga pejihe hamo penhi'mbee'yma hamo, ei Jesus'ga ga pe. Penemimondoa pyry Tupana'ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava gambojikogukara pejihe. Peko ti gareaporogita rehe. Tapemondopigi ti ga pe no, ei Jesus'ga.

24 —Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinhi'ga rupi. Pembogwambogwa pe mberu'ia ta'uyme ti ji

ite'varuhuva'ea javo. Emo pe pe'u reki ite'varuhuheteva'ea hehanhuhūva'ea yuranuhūa'javuhuva'ea jaimo camelo jaimo. Nahā ji ei pe me. A'ereki pe peko hete a'ea rehe – kiroki huvihava gwere Tupana'ga pe. Kiroki huvihava hete Tupana'ga pe – a'ea rehe pe ndapekoi, ei Jesus'ga ġa pe.

25 –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'īga rupi pe jikoe'ymame ganhi'īga rupi pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahā ji ei. Pevvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

26 –Heakwagweve'ga'java'ero nde ereko, fariseu! ei Jesus'ga ġapyteripeve'ga pe. Epohi ti ejekote'varuhua hugwi ejeaporoġitakaturu. A'ero po ti nde rekokatui ejikokatuavo ojipe'ga pe nehē, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame nde ve: Epyhei copo pype prato pype reheve. A'ero copo ara ikatu no prato ara reheve, ei Jesus'ga.

27 –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe aheryvya ja, ei Jesus'ga. Ikatu tehe tapyja ita apopyra novā – kiroki oko aheryvya rehe. A'ereki ġa omotiġuhū imbokatuavo tapyja. Ipype reki ite'varuhu herekovo inema ahekaġa reheve, ei Jesus'ga.

28 –Na jitehe pe ndekoi. Ojipe'ga ei pe mombe'gwovo novā: “Ehepia ġa! Piry hete ġa okovo Tupana'ga nhi'īga rupi.” Ikwahave'yma ġa ei nahā pe mombe'gwovo, ei Jesus'ga. A'ereki pe ojipe'ga moandyandyi. A'ereki pevyvyteri pe reki pendeaporoġita ite'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

*Tiruahū ti pe me ahemoandyandyiva'ea pe! ei Jesus'ga
(Lucas 11.47-51)*

29 –Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki ymyahū penamonhava'ea ojukajuka Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea pyryva'ea. Pe reki japokatui tapyja aheryvya rehe. A'ea pe imbokatui, ei Jesus'ga ġa pe.

30 Pe pe'e: “Po ymyahū nhande rekoi nhaneramonhava'ea pyri, a'ero po nhande ndiahoi ahe rupi Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea jukavo hamo.”

31 –A'ea pe erame pe pejikwahavuka ojipe'ga pe ore ko aherakykwepoharamo javo – kiroki ahe ojukajuka Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga.

32 Ndojukapavi ahe ganhi'īga mombe'uhara'ga. Pejuka pota po ti pe hembyruera'ga naerū? ei Jesus'ga. Ga jukarame

po ti pe ndekote'varuhuhetei penhamonhava'ea ja imbuhuruka hahyhetea pejihe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ Ite'varuhuva'ero pe peko! ei Jesus'ga ġa pe. Ite'varuhuva'ea ra'yro pe peko! ei ga ġa pe. Tegwete peka'nnyhava hahyva'ea hugwi. Tupana'ga po ti pe mondo tuhē hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴ —Pejuka pota pe ġa. A'ero kiro ji amondouka ġa pe pyri nehē nhinhi'ġa mombe'uhara'ġa Tupana'ga remimbota-rimova'ea kwahapyra'ġa ndeheve jireheve'ġa mbo'ehara'ġa ndeheve nehē no, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa po ti pe ġa jukai nehē. Ojipe'ġa po ti pe ġa mondoi yva rehe ġa mbovyaha hehe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa po ti pe ġa nupanupāi ipira apopyra pyvō ġa mondohondohoga pejatykahavuhua pype nehē, ei Jesus'ga. Peko te'varuhu po ti pe ġa pe pejigwojigwovo ġa ndeviri nahā ġa monhamonhana ojipejipe pe cidades pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ —Ga nhaporemo po ti ji ġa mondoukari pe pyri nehē Tupana'ga ti tomondo hahyva'ea pe me nehē pe ġa jukarame nehē javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea pe me okokatuva'ea repypava nehē.

—Ymyahū ahe ojiko Tupana'ga rehe okokatuavo. Nurā ymyahū penamonhava'ea ojuka ahe, ei Jesus'ga. Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Abelva'ea ko okokatuva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea Baraquiasva'ea ra'yrava'ea. Omano Zacariasva'ea nhandejatykahavuhua pyri templo pyri okara mbyteri pe ikwava'ēhava pyri, ei Jesus'ga.

³⁶ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga po ti imondoi hahyva'ea pe me nehē. A'reki penamonhava'ea ojukajuka ahe, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga oarō hete cidade de Jerusalém
(Lucas 13.34-35)*

³⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga cidadepeve'ġa pe Jerusalémmeve'ġa pe. Tupana'ga ahe mondoukarame pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyrri pe. Na jitehe ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novīa. Emo pe ndapepotaruhui reki, ei Jesus'ga.

³⁸ —Pehendu ti a'ero! ei Jesus'ga. Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē.

³⁹ Pe ndajirepiaga'javi nehẽ, a'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Aerẽ jate po ti ji rura'javi nehẽ. A'ea rupi po ti pe ei nehẽ: "Tupana'ga ti tomomyry Jesus'ga pe. Gaha ko Tupana'ga ga mbuhuruka," pe'e po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga ģa pe.

24

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama
(*Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6*)

¹ Kiro Jesus'ga hemi gwe'yja'ġa jatykahavuhua hugwi ogwovo. Garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri.

—Ehepia nhandere'yja'ġa jatykahavuhua ongare'yjuhua ita apopyra, ei ġa ga pe a'ero.

Nahã ġa ei ga pe hepiuka ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepia pe nhandejatykahavuhua nhaporemo avo, ei ga ġa pe. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehẽ. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ġa pe
(*Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19*)

³ Aerẽ Jesus'ga hoi ogwovo yvytyruhu pe oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri ojipe'ġa ndovakie'y. Kiro ġa ei ga pe:

—Emombe'u ti ore ve. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehẽ? Marãva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ẽ ahemonhimomby'ava'ea nehẽ ikwahavuka nhande ve nehẽ? A'ero po ti nhande ikwahavi nehẽ Jesus'ga uhura'ja ġwerĩ javo. Gara na'ẽ po ti Tupana'ga gwepiuka ikwahavuka nhande ve nehẽ? A'ero po ti nhande ikwahavi nehẽ kiro mbapava koty javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe.

⁵ Aerẽ po ti he'yjuhuve'ġa uhu ji ra'ãra'ãteheavo javo nehẽ: "Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo." A'ea po ti ġa ei o'mbero nehẽ, ei Jesus'ga. He'yjuhuve'ġa po ti heroviari ġa'mbea nehẽ, ei Jesus'ga.

⁶ —Aerẽ po ti ojipe'ġa tavukari ojipe'ġa pe nehẽ. A'ero po ti ġa ei pe me: "Ira'agwe ġa tavukari. Paivouhu ġa ndekoi otavuka no," e'i po ti ġa pe me nehẽ. Ga a'ea imombe'urame pe me ti tapemomynhukari ġa pe pejipy'a penhimongyhyjiukare'yma nehẽ. Otavuka tuhẽ po ti ġa nehẽ. A'ea rupi rui po ti mbapavakotyva'ea nehẽ, ei Jesus'ga.

⁷ —Gagwyripeve'ġa po ti oko na'ẽ ojipe'ġa gwyrypeve'ġa ndehe otavuka nehẽ. Ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa po ti

omondo ojigwyriveve'ğa otavuka ojipe'ğa nduvihavuhu'ğa gwyriveve'ğa pe nehë, ei Jesus'ga. Ahã po ti ға pe mbatera avo nehë. Pevo po ti ty'ara ға jukai nehë no, ei Jesus'ga. Omyomyi po ti yvya avo nehë. Pevo po ti yvya imyimy nehë no, ei Jesus'ga.

⁸ Nahã ypy po ti nehë. Aerë po ti koji'i tiruahũ nehë, ei Jesus'ga.

⁹ –A'ea renonde po ti ға pe pyhygi pe nderohoahyavo huvihava'ğa pyri nehë tomondo ti ға hahyva'ea ға pe javo. A'ero po ti ға imondoi hahyva'ea pe me pe jukavo nehë. Nahã po ti vyakotyve'ğa ndekopavi pe ndehe pe arõe'ÿheteavo nehë pejikoga ғwaramo ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁰ –A'ero po ti he'yjuhuve'ğa jireheve'ğa pohiri ji hugwi okote'varuhuavo hendukatue'yma nhinhi'iga nehë hahyro ғwaramo ojive, ei Jesus'ga. Onhokwava'eğuka po ti ға nhiarõe'ÿve'ğa pe nehë tomondo ti ға hahyva'ea ға pe javo, ei Jesus'ga. Nonhoarõi hete po ti ға okovo opohirame nhinhi'iga hugwi nehë, ei Jesus'ga.

¹¹ Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ğa nduri he'yjuhuve'ğa nehë. Ganhi'iga rõi po ti ға imombe'ui he'yjuhuve'ğa moandyandyita, ei Jesus'ga.

¹² Jypya jireheve'ğa onhoarõ hete. Aerë po ti igwaigwavete ғambyteripeve'ğa nonhoarõi onhimongyavo nehë. A'ereki igwaigwavete vyakotyve'ğa okote'varuhu, ei Jesus'ga.

¹³ –Kiroki ga onhimboita avuirama opohire'yma ji hugwi –gaha po ti ji ga reroho yvagi pe ga mongovo avuirama jijipyri nehë, ei Jesus'ga.

¹⁴ A'ea pyryva'ea po ti nhinhi'igareheve'ğa imombe'umbe'ui vyakotyve'ğa pe nhaporemobapava renonde. Ga po ti e'i ға pe nehë: “Perojijyjyjuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehë imombo pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehë.” A'ea po ti ға imombe'ui ға pe nhaporemotkwaha pa ti ға javo. Vyakotyve'ğa gwyriveve'ğa nhaporemohenduvame ganhi'iga po ti ji rura'javi nehë mbapava koty nehë, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u aerëva'ea hahyheteva'ea
(Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24)

¹⁵ –Aerë po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea jip-iukarame o'ama Tupana'ga apoa pype ipojy kahava pype. Ymyahũ ite'varuhuheteheteva'ea ahe imombe'ui ikwatija Danielva'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako, ei Jesus'ga.

(Kiroki ga omonhi'ĩ aға ikwatijara – tokwaha ti ga.)

16 —Pe hepiagame ite'varuhuhetehete'ea jipiukari. A'ea rupi ti Judéiapeve'ġa toka'nhy onhana vvytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga.

17 Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ġa ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi, ei Jesus'ga.

18 Kiroki ġa oko ko pe – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ġa ġwonga pe opira renoheme'yma, ei Jesus'ga.

19 Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhyopotarame nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa ġa nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

20 —Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ite'varuhuhetehete'ea jipiukarame po ti ore noroka'nhyopotari yapouhua rupi. A'ereki a'ea rupi hahy ore ve ore horame. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuhetehete'ea yapouhua rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Pe'ji ti ga pe: “Noroka'nhyopotari ore sábadu rupi oreporavykye'yma rupi. A'ereki Moisés'va'ea e'i irupe rūi ahe toho nhandeporavykye'yma rupi javo. A'ea rupi rūi ti toroka'nhy. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuhetehete'ea sábadu rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

21 —A'ea ji ei pe momoranduva penhimboko'i ti aerē'va'ea hugwi tiruahūhete'ea hugwi javo. Ite'varuhuhetehete'ea jipiukarame po ti tiruahū hete tuhē pe me nehē. Tupana'ga rembiapopyyagwera jate ndogwerekoi a'ea'java'ea. Aerē po ti ndogwerekoi'javi a'ea'java'ea nehē no, ei Jesus'ga.

22 —Aerē po ti Tupana'ga omombi tiruahūhete'ea nehē. A'ereki ga e'i jipe: “Momi po ti ġakira hehe nehē. A'ero kirupi!” ei ga. Po ti mbegwe ga imombigi tiruahūhete'ea nehē, a'ero po ti vvyakotyve'ġa manombavi nehē. “Tahahya'javyme ti nhiremimo'ēhara'ġa pe,” ei ga. Nurāro ġwaramo po ti ga imombigi nehē, ei Jesus'ga.

23 —Aerē po ti ojipe'ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Avo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga.

24 —Aerē po ti ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa ei nehē: “Tiapoapo tuhē ti ahemonhi-momby'ahete'ea ġa pe hepiuka ġa moandyandyita, Tu-

pana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po.” A'ea po ti ġa ei japovo nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ Pehendu ti! ei Jesus'ga. Opomomorandu ji ko nahā po ti tiruahūva'ea nehē javo, ei Jesus'ga.

²⁶ —Nurā ti tapehenduvi ġanhi'iġa. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko ongae'yi me.” Ga erame na, a'ero ti tapehoi ongae'yi me hepiaga. A'ereki ġa i'mbe. Ji rūi po ti nehē, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko oki pe ġandovakie'y.” Ga erame na, a'ero ti taperoviari ġanhi'iġa, ei Jesus'ga. A'ereki ġa i'mbe.

²⁷ —Ji rura'javame tupā veraverava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kwara ipora koty ombokojahu pa yvaga kwara ihoa koty vehevi, ei Jesus'ga. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa ji repiapavi jirura'javame yvaga hugwi nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁸ —Jukwaha po ti nehē, ei Jesus'ga. Ahe manorame ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha jirura'javame nehē javo.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28)

²⁹ —Ga tiruahumbavirē pe me

“po ti kwara igwevi nehē”, ei Jesus'ga.

“Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no.

Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi ipopoakava'ea nehē”, ei Jesus'ga.

³⁰ A'ero po ti Tupana'ga hepiukari yvagipeva'ea nehē tokwaha ti vvyakotyve'ġa Jesus'ga ruraġwama javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa jehe'oi ovy'are'yma nehē. A'ero po ti ġa ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe vvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, ei Jesus'ga. Jipopoakara po ti ġa gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ġa hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

³¹ —Nanime trombeta ipyhava nehē, ei Jesus'ga. Hahyahi ipyambua nehē. Trombeta renduvame po ti jipyrive'ġa hoġahoi vvyakotyve'ġa gwyrri pe nhaporemo okovo nhinhi'iġa rupi nehē. Pevopevo po ti ġa nhiremimo'ēhara'ġa monhimono'ono'oġi ġa nderua ji pyri nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ġa ġa nderuri kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no tyapyra hugwi no nhimbya hugwi nehē no, ei Jesus'ga.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Marcos 13.28-31; Lucas 21.29-33)

32 —Kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ, ei Jesus'ga. Hepi-agame figo'yva pe pekwaha. A'ereki henhunhame huangyra pe ei: “Kwaria ġweri kiro,” pe'e pe.

33 Na jitehe hepiapavame tiruahüva'ea pejive po ti pe ikwahavi nehë kiro mbapava koty javo, ei Jesus'ga.

34 Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aġwamove'ġa ndekoji-rame po ti akoja ihopavi japiavo nehë, ei Jesus'ga.

35 Opa po ti yvaga yvya pavëi nehë. Nhinhi'igã po ti ndopavaġwami opopoakapige'yma okovo a'itituhëva'ero avuirama nehë, ei Jesus'ga.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehë?

(Marcos 13.32-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 12.39-40)

36 —“Maname po ti nde rura'javi nehë?” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. A'ea vvyakotyve'ġa ndokwahavi, ei Jesus'ga. Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ndokwahavi no. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei Jesus'ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava nehë, ei Jesus'ga.

37 —Noéva'ea nhinhaġa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavëi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

38 Ymyahü Noéva'ea nhinhaġa renonde yhararuvihavuhua pype ahewyripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahewyripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahewyripeva'ea rekoi okovo Noéva'ea avame yharuhua pype hako.

39 A'ea rupi ahewyripeva'ea ndokwahavi yhyarehanhuhüa ruraġwama - kiroki ahewyripeva'ea ndo'avi yharuhua pype. Ahewyripeva'ea mbotypyvypava yhya nhatymbavi hako. Na jitehe po ti vvyakotyve'ġa ndokwahavi jiruraġwama nehë, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

40 —A'ero po ti akwaimbae'ġa mokonha'ġa oko ko pe nehë. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehë. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehë, ei Jesus'ga.

41 —Kunha'ġa mokonha'ġa po ti ombo'i imbo'ihava pyvõ. Kiro po ti ojipehëa rerohohava nehë. Kiro po ti ojipehëa rejahava nehë, ei Jesus'ga.

42 —Penhimboko'i ti jipi ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehë javo ji ve, ei Jesus'ga.

43 Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

44 —Nurã ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga. Pe ji mboha'uve'ymame kiro po ti ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

*Nahã ahe ombojikoguka ojihe
(Lucas 12.41-48)*

45 —Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga ojihe gwea-poroğitakaturu - marã ga rekokatui? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me ojo'java'ea mombe'gwovo. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ġa ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

46 —A'ero gapyrive'ga jara'ġa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame. Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ġa ndepiaga. Ga e'i: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

—Piry hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

47 Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrã reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

48 —Po ġandepiakatuhara'ga rekote'varuhui, a'ero po ga ei oyvyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehẽ,” e po ga.

49 A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupã po ga ġa ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera gweagwyrivamo no heagwyrive'ġa pavẽi, ei Jesus'ga.

50 Oyvyteri pe ga ei upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehẽ javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehẽ, ei Jesus'ga.

51 Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari nehẽ. A'ereki ga ndokoi opojykahara'ga nhi'ġa rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahemoandyandyiva'ea pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga jehe'oi ojihe a'ero onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ, ei Jesus'ga.

25

Kunhangwera'ga ivojave'ga dezve'ga

1 —Ji rura'jahava koty marã po ti hekoi nehẽ yvyakotyve'ga pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo?

ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Kunhangwera'ġa ivojave'ġa ipyhygi lamparinas dezve'ġa, ei Jesus'ga. A'ea ġa herohoi ga rovatiamo – kiroki ga hembireko a'ea rupi.

² –Jara'ġa cincove'ġa okwaha hete gweaporoġitakaturu kunhangwera'ġa. Jara'ġa cincove'ġa ndokwahahetei gweaporoġitate'varuhuavo kunhangwera'ġa, ei Jesus'ga.

³ Ikwahave'ÿve'ġa ndogwerohoi querosene'java'ea herohorame lamparinas.

⁴ Ikwahave'ġa ki a'e te gweroho querosene'java'ea nhumbi'a pype herohorame lamparinas.

⁵ Mbaigwe ga ruri – kiroki ga hembireko. A'ero kunhangwera'ġa kiri gwopehyiro, ei Jesus'ga.

⁶ –Ypyhaji katu ġa henduvi ġanhi'ġa. “Poru ga ruri. Peho ti ga rovatiamo,” ei ġa.

⁷ –A'ea henduvame kunhangwera'ġa vyri ikytiavo imondyhava pavio japokatuavo tombokojahu katu ti javo, ei Jesus'ga.

⁸ A'ero ikwahave'ÿve'ġa ei ikwahave'ġa pe: “Pembuhu ore ve querosene'java'ea. A'ereki ogwe oreapoa lamparinas,” ei ġa.

⁹ A'ero ikwahave'ġa ei: “Noromondo po ti ore nehë. A'ereki oreapoa querosene'java'ea ndohygi nhandeapoa rehe nhaporemo lamparinas rehe nhaporemo. Peho ti ima'ëhara'ġa pyri ipyhyga pejive,” ei ġa ikwahave'ÿve'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹⁰ –A'ero ikwahave'ÿve'ġa hoi toropyhy ti javo. Gandakykweri ga ruri reki – kiroki ga hembireko. Onhimboavujikweve'ġa hoi ga rupi toryvi pe okiavo onga pype. Gwovapytÿ ga a'ero, ei Jesus'ga.

¹¹ –Aerë ikwahave'ÿve'ġa nduri javo: “Ehovapytymba'vo ti ore ve. Toroki,” ei ġa.

¹² –A'ero ga ei ġa pe: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehë. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹³ –Nahã po ti hekoi nehë. Nurã nane'yimi ti pepota jirura'java penhimomiranama ji mbuhua, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojoykaharete'ga rura'javi nehë javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

*Huvihava'ga omondo oitambere'ia trêsv'e'ġa pe
(Lucas 19.11-27)*

¹⁴ –Jirura'jahava koty marã po ti hekoi yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo

a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Akwaimbae'ga hoi paivouhu ojipe'ga gwyri pe. Ohoa renonde ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri. Ga omondomondo ga pe ombatera oitambere'ia no tombohe'yjuhu ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

15 —A'ero cinco itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga hohe ga ombohe'yi kwaha javo. Dois itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. Ojipeji itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. A'ero ga ei: “Pepyhypyhy ti mbatera nhiitambere'ia pyvō. Aerē ti pema'ema'ē mbatera itambere'ia ipyhyga koji'iva'ea,” ei ga ga pe. “Nahanahā ti peporavyky nhiitambere'ia pyvō koji'iva'ea imono'ono'o'ga aerē imbuhua ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Kiro ga hoi ga hugwi a'ero ogwovo paivouhu hete ojipe'ga gwyri pe, ei Jesus'ga.

16 —A'ero gapyrive'ga – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia ga hugwi – gaha nambegwei'i'i ogwovo ipyhypyhyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko dez itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

17 —Na jitehe ojipe'ga – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi. Ga oho ipyhypyhyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko quatro itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

18 —Ojipe'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga apoa – gaha gwyvykoi itambere'ia ino'ga vyk-wara pype imima tareko katu ti javo, ei Jesus'ga.

19 —Aerē mbaigwehu ganduvihava'ga rura'java paivohua hugwi ua, ei Jesus'ga. Ovahemame ogwyri pe kiro ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga pe ga omondo oitambere'ia tombohe'yjuhu ti ga ji ve javo. Ga ga mbuhuruka ojipyri. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ga imbohe'yjuhurame? Koji'i po ga ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

20 —A'ero ga ruri ga pyri – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. Ga gweru gwuvihava'ga pe dez itambere'ia. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve cinco itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi dez,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

21 —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurā po ti ji imondoi he'yiheteva'ea

nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi," ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

22 —Aerẽ ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve dois itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi quatro,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

23 —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteve'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

24 —A'ero ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo ko nde,” ei ga. “Akwaha ji ndereaporogitate'varuhua. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

25 “Akyhyji ji nde hugwi. A'ero ji hoi imima neitambere'ia vvy pe – akoja nde erembuhu ji ve ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

26 —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereko te'varuhu nde evevugwero. Nde tuhẽ ere'ere'e ji ve: 'Erepyhy nde ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.' Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo, ei ga.

27 Nurã po nde eremondo nhiitambere'ia ikwepykara'ga pe banco pype hamo. A'ero imbuhu'ragirẽ ojipe'ga pe po ga ombuhu koji'iva'ea nde ve hamo, ei ga ga pe. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri hamo. A'ero ji rura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia irũa reheve hamo,” ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

28 —Ojipe'ga pe ga ei: “Pepyhy ti nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei garuvihava'ga, ei Jesus'ga.

29 —A'ero ji ei pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwereko a'ea pyvõ oporavyky pota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo. Gwereko ranuhũ po ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavyky-potare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

30 —Nurã ganduvihava'ga ei javo ojipyryve'ga pe: “Akoja'ga – kiroki ga nombohe'yi nhiitambere'ia – gaha ti toporavykya'javyme ji ve ipotare'yma gwaramo. Pemombo ti

ga ypytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhi-monha'ngavo hahyrame ojive a'ero nehē," ei ga, ei Jesus'ga ojo'java'ea imombe'gwovo.

Mbapava koty po ti Tupana'ga e'i ga pe nehē

³¹ —Aerē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rura'javi vvyakotyve'ga nduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga. Nhirendy'javuhua pyteri pe jikatukatuva'ea pyteri pe po ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyryve'ga pavēi nhaporemo po ti ji rura'javi nehē Tupana'gapyrive'ga pavēi yvagipeve'ga pavēi.

—A'ea rupi po ti ji reni jiapykakatusa rehe javo vvyakotyve'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

³² Amono'ono'oḡuka po ti ji vvyakotyve'ga gwyriveve'ga jirovai pyteri pe nehē. Ovelhas repiakatuhara'ga ope'a ovelhas cabritos hugwi jipi. Na jitehe po ti ji vvyakotyve'ga pe'ai nehē, ei Jesus'ga.

³³ Tupana'ga nhi'igarupive'ga pe po ti ji ei nehē: Pejo ti ji pyri kokoty jijohukoty rūi, a'e po ti ji ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ga pe po ti ji ei nehē: Peho ti kikoty jijohukoty, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ji Tupana'ga nhi'igarupive'ga pe'ai ojipe'ga hugwi avo yvya koty nehē, ei Jesus'ga.

³⁴ —Tupana'ga nhi'igarupive'ga pe po ti ji ei ḡanduvihavuhetero nehē jijohukotyruive'ga pe nehē: Tupana'ga jiruva'ga omombyry pe me. Nurā ti pejo pejikovo ḡanduvihavamo Tupana'ga pyri ga rekorame ḡanduvihavuhetero, ei Jesus'ga. Ymyahū yvya aporame Tupana'ga omboavujikwe pe me toko ti ga ḡanduvihavamo javo.

—Nahā ji ei pe me.

³⁵ A'ereki ty'ara ji jukarame pe pembuhu mbatera ji ve, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'igarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe pembuhu yhya ji ve, a'e po ti ji ga pe nehē, ei Jesus'ga. Ji hajiheva'ea pe me. Emo pe pe'e ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea pe pe'e ji rerekokatuavo, a'e po ti ji ga pe nehē, ei Jesus'ga.

³⁶ Ji pire'ymame pe pemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ga pe nehē. Ji tetirūarame pe pejo ji pyri ji pokoga. Ji imombe'urame Tupana'ga nhi'iga ga ji mongi cadeia pype. Pevo pe nduri ji pyri ji pokoga, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'igarupive'ga pe nehē, ei Jesus'ga.

³⁷ —A'ero po ti ganhi'igarupive'ga ei ji ve nehē opojykaharetea pe nehē: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ga nehē. “Ndorohapiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondo mbatera nde ve,” e po ti ga ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde ygweirame?”

Ndorohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondoi yhya nde ve,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

38 “Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndorohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore ndoro'ei nde ve a'ero: Ejo ti i'gwovo ore pyri ekiavo oreronga pype. Na rūi ore ei nde ve,” e po ti ġa nehē. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Ndorohepiagi tuhē reki ore! Nurā ore noromondoi ndepira nde ve,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

39 “Maranime ore nde repiagi nde tetirūarame? Ndorohepiagi tuhē reki ore nde tetirūarame. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa nehē. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Ndorohepiagi ore nde rename cadeia pype. Nurā ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga.

40 —A'ero po ti ji ei ġa pe jirekorame ġanduvihavuhetero nehē: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirū'ga pokokaturame jihi tuhē pe ji poko katu a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoi novīa nhiirū'ga jireheve'ga. Pe ga pokokaturame jihi tuhē pe ji poko katu a'ero, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'ġarupive'ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

41 —Ojipe'ġa pe jijohukotyve'ġa pe po ti ji ei nehē: Pejipe'a ti pejigwovo ji hugwi. Pendekote'varuhua ko pehoagwama tata pype. Nurā ti peho hahyva'ea ruvihava pype tata pype – kia Tupana'ga oapo toho ti Diabo'ga gapyriva'ea pavēi ipype nehē javo, a'e po ti ji nehē, ei Jesus'ga. Pevo tata pype po ti hahy avuirama pe me nehē, a'e po ti ji jijohukotyve'ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

—Nahā ji ei pe me.

42 A'ereki ty'ara ji jukarame pe napembuhuri mbatera ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe napembuhuri yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

43 Ji hajiheva'ea pe me. Ndape'ei pe ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea rūi pe'e pe ji rerekokatue'yma, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ji pire'ymame pe napemondoi jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehē. Ji tetirūarame pe ndapejori ji pyri ji pokoge'yma. Pe ndajipokogi ji rekorame cadeia pype, a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

44 —A'ero po ti ġa ei ji ve nehē opojkaharetea pe nehē: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehē. “Ndorohepiagi tuhē reki ore. Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndorohepiagi tuhē reki ore,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Maranime ore nde repiagi nde tetirūarame?” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi

nde rekorame cadeia pype? Nahanahã nde rekorame ore ndorohepiagi tuhê reki. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁵—A'ero po ti ji ei ġa pe nehê: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirũ'ga pokokatue'ymame jihi tuhê pe ndajipokokatui a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoï novĩa nhiirũ'ga jireheve'ga. Pe ga pokokatue'ymame jihi tuhê pe ndajipokokatui a'ero, a'e po ti ji ġa pe nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Ga po ti oho hahyva'ea ruvihava pype tata pype upa avuirama nehê, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igarupive'ġa po ti oho yvagi pe okovo avuirama Tupana'ga pyri upa nehê, ei Jesus'ga.

26

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ A'ea mombe'upavirê Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

²—Mokõi po ti pe kiri nehê. A'ero po ti nhandere'yja'ġa japoi toryva i'gwovo nehê – kiroki toryva pe nhande ei: Páscoa, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rupi po ti nhikwava'êhava ġa pe nehê. Ji pyhy ti ġa ji mbovyva yva rehe ji jukavo nehê, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³ A'ea rupi ikwava'êhara'ġa nduvihava'ġa ojatyka judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavêi xava'eve'ġa pavêi no. Ojatyka ġa Caifás'ga rongauhua pype. Caifás'ga ko ikwava'êhara'ġa nduvihavuhu'ga.

⁴ Kiro ġa eġa'ei ojohupe:

—Marã po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukauka nehê? ei ġa.

⁵ Toryva rupi rũi ti nhande ga pyhygukari nehê he'yjuhuve'ġa ti tojogwayvayvaryme ga rehe onhimongyavo nehê, ei ġa ojohupe.

Nahã ġa ei. A'ereki Páscoa rupi judeus'ġa ojatyka gwe'yjuhuro tikwahava'ja ti nhaneramonhava'ea reruragwera Egito hugwi javo.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(Marcos 14.3-9; João 12.1-8)

⁶ Aerê Jesus'ga rekoï Simão'ga ronga pype cidade'i pe Betânia pe. Simão'ga ko ijaijauhugwera'ga.

⁷ Garonga pe Jesus'ga i'urame kunhangwerahêa heruri perfume nhandya hyrua pype. He'yi hete itambere'ia perfume rehe. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. Jesus'ga pyri hêa heruri herovahema. Hêa heka'vogi perfume Jesus'ga akaġa rehe. A'ereki hêa ga arõ hete.

⁸ Hepiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa onhimonha'nga.

—Maranameuhũ hẽa jigwarai perfume rehe heka'voteheavo ga'akağa rehe? ei ға.

⁹ Omondo po hẽa ima'ẽhara'ğa pe ramo ipyhyga itambere'ia he'yiva'ea imondovo imbatere'ỹve'ğa pe ramo. A'ereki he'yi itambere'ia hehe, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa.

¹⁰ Jesus'ga okwaha ға'ea. A'ero ga ei ға pe:

—Maraname pe hẽa mbote'varuhu pota? Pepi ti. A'ereki hẽa oko katu katu ji ve heka'voga nhiakağa rehe, ei Jesus'ga ға pe.

¹¹ Nane'yimi imbatere'ỹve'ğa oko pe pyri. A'ero ipotaramame nane'yimi pe imondoi ға pe. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

¹² Heka'vogame perfume jira'oa rehe hẽa ji mboavujikweri nhitymağwama pe, ei Jesus'ga.

¹³ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti ojipe'ğa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakotyve'ğa pe nhaporemo, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ға hẽa mombe'ui nehẽ no tokwaha pa ti ға hẽaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga jawo

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Kiro Judasva'ea hoi ogwovo ikwava'ẽhara'ğa nduivahava'ğa pyri. Judas Iscariotes ei ға ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ğa pyteripeva'ea. Kiro Judasva'ea hoi ovahema ikwava'ẽhara'ğa nduivihava'ğa pyri.

¹⁵ Ga pe ahe ei:

—Maramomi po ti pe imbuhuri ji ve itambere'ia nehẽ? A'ero po ti ji ga pyhyguka pe me nehẽ, ei ga ға pe.

A'ero ға ei ahe ve:

—Toromondo ti momi trinta nde ve itambere'ia prata apopyra, ei ға.

—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji Jesus'ga pe me nehẽ, ei ahe.

A'ero ға imo'emo'ẽi itambere'ia imondovo ahe ve.

¹⁶ Herogwovo ahe ea'jaa'javi oyvyteri pe gweaporoğitaro: “Marã po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ға pe nehẽ?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi

(Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)

¹⁷ Aerẽ kiro toryva Páscoa. A'ea rupi nanani judeus'ğa i'ui pão ndovuriva'ea. Nurã Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nduri Jesus'ga pyri jawo ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nde ve Páscoa rupi nehẽ tere'u ti jawo? ei ға.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Peho ti cidade pe pejigwovo akoja'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Kiro po ti nhimanohava nehẽ. A'u po ti ji mbatera Páscoa rupi neronga pype nhiremimbo'ehara'ga pavẽi nehẽ.’ Nahã nhanembo'ehara'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji akoja'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁹—Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa hoi japovo mbatera imboavujik-wea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'ġa rupi.

²⁰Aerẽ Jesus'ga ruri ovahema. Kwara horẽ Jesus'ga apygi mesa pyri ġwemimbo'ehara'ga pavẽi dozeve'ġa pavẽi.

²¹Ga i'urame Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka jujukahara'ga pe nehẽ, ei ga.

²²Ndovy'arihu ġa a'ero. Ga naġanani ġa ei ga pe:

—Ji rũi re po? ei ġa Jesus'ga pe ga renoina jipojykaharetero javo ga pe.

²³A'ero ga ei ġa pe:

—Kiroki ga omonde pão tyhya pype i'gwovo ji pavẽi – gaha po ti ji pyhyguka jujukahara'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁴Amano tuhẽ po ti ji nehẽ. Nahã Tupana'ga rembikwatarukara ei ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jujukahara'ga pe – ga pe po ti tiruahũ hete nehẽ. Po gayhẽa nombo'ari ga hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁵Judasva'ea ko aerẽ Jesus'ga pyhyguka gajukahara'ga pe. Kiro ahe ei:

—Ji rũi re po? ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Ndehe ko ere poha, ei ga Judasva'ea pe.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²⁶Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Kiro ga nhi'ġi Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'ġirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Pepyhy ti i'gwovo pão. A'ea ko jira'oa, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ea ga ei ġa pe aere'ĩ po ti hajiheve'ġa jigwarai jira'oa rehe ji jukavo nehẽ javo. Ga hugwi ġa ipyhygi pão i'gwovo.

²⁷Ga i'urame ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Hehe ga nhi'ġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga imondoi vinho ġa pe.

—Pe napenani ti pe'u, ei ga ġa pe.

²⁸A'ereki a'ea ko jirekoa, ei Jesus'ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijjukauka nehẽ. Nahã po ti ji manoi vvyakotyve'ġa ndepyra. A'ereki Tupana'ga e'i

ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuheteve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehẽ ġwembi'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁹ —A'e ji pe me: Kiro po ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehẽ, ei Jesus'ga. Aerẽ po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehẽ. A'ea rupi po ti ji japo toryva a'ero hajiheva'ea ipyahuva'ea nehẽ jiroryvamo pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ Onhimby'yirame ġa hoi onga hugwi ogwovo oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
(Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)*

³¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe nhaporemõ po ti pe pohiri ji hugwi penhana kiro ppytunimo ġa ji pyhyga ġwaramo. A'ereki nahã Tupana'ga imombe'ui ikwatijarukarame hako. Garembikwatijarukara e'i:

“‘Ajukauka po ti ji ovelhas repiakatuhara'ga nehẽ,’ ei Tupana'ga.

‘Onhiġwaheġwahẽ ovelhas hepiakatuhara'ga renymbava nehẽ,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra, ei Jesus'ga.

Ji ve Tupana'ga ei ovelhas repiakatuhara'ga. Pe me ga ei ovelhas, ei Jesus'ga.

³² —Tupana'ga ji mbogwerava'javame ji na'ẽ po ti aho Galilãiapeve'ġa gwyri pe pe nenonde nehẽ, ei Jesus'ga.

³³ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jara'ġa po ti opohipavipe nde hugwi nehẽ. Jihi po ti ndapohiraġwami nde hugwi nehẽ, ei ga.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Kiro ppytunimo po ti nde ei ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trẽs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiġa nhi'ġa renonde nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵ —Nda'ei tuhẽ po ti ji nanongara nehẽ, ei Pedro'ga Jesus'ga pe. Po ti ġa ji juka vehevi nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei nanongara nehẽ, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

A'ea jitehe Jesus'ga remimbo'ehara'ġa epavi Jesus'ga pe no.

*Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsẽmani pe
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)*

³⁶ A'ero Jesus'ga ġa nderovahemi Getsẽmani pe.

—Peapy ti avo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Hehemo'i po ti ji hoi nhinhi'ġa Tupana'ga pe, ei ga.

37 Hehemo'i ga hoi a'ero Pedro'ga rerogwovo ojupi mokonha'ga ndeheve Zebedeu'ga ra'ya'ga ndeheve. Ndovy'ahetei Jesus'ga opy'a mbojuavo.

38 A'ero ga ei ga pe:

—Jivy'are'yma ji juka pota. Pepyta ti avo. Tapekiri ti ji reheve ji moiruamo, ei ga ga pe.

39 Hehemo'i ga hoi ga hugwi onhinoğa ojovapyvo onhi'iheteavo Tupana'ga pe ji ndavy'ahetei javo.

—Apī, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Nde ipotarame terembuhurukari ti hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ga pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

40 Kirē ga ruri gwemimbo'ehara'ga pyri trēsve'ga pyri ga ndepiaga. Oki ga upa. A'ero ga ei Pedro'ga pe:

—Napenhimomiranami'i'i pe pejopehyja pe naerū? Ndapekiri po pe hamo ji moirūharamo, ei Jesus'ga ga pe.

41 Penhi'i ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. A'ereki pe peko pota Tupana'ga nhi'iğa rupi novīa. Emo pe napenhimomiranami pejikote'varuhua pe Tupana'ga pe pokoge'ymame, ei Jesus'ga.

42 Aerē ga hoa'javi hehemo'i onhi'iğa'java Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'īpo'ruavo nehē, ei Jesus'ga.

43 Kirē ga ruri gwemimbo'ehara'ga pyri trēsve'ga pyri ga ndepiaga. Okira'ja ga upa. A'ereki ga hopehyi hete.

44 Aerē ga hoa'javi hehemo'i ga hugwi onhi'iğa'java Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'īpo'ruavo nehē, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

45 Kirē ga ruri gwemimbo'ehara'ga pyri. Ga e'i ga pe:

—Peki jitehe pe kiro pejipytu'uro naerū? ei ga ga pe. Ji rendu ti! Kiro ihoi japiavo nhikwava'eğa okote'varuhuve'ga po pe! ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

46 Pevy ti pepo'ama, ei ga. Pehepia! Kiro ga ruri – kiroki ga ji pyhyguka jujukahara'ga pe. He xaho tuhē ga rovatiamo a'ero, ei Jesus'ga.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)

47 Jesus'ga nhi'iğame ga pe nanime Judasva'ea ruri ovahema Jesus'ga pyri dozeve'ga pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea. Judasva'ea rupi he'yive'ga nduri herua itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve herovahema.

Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi omondouka ġa topyhy ti ġa Jesus'ga javo.

48 Kiro Judasva'ea Jesus'ga kwahavukari ġa pe Jesus'ga pyhyguka ġa pe. A'ereki ahe e'i jipe ġa pe:

—Jivahemame Jesus'ga pyri po ti ji ga beijai nehē. A'ero po ti pe ga kwahavi nehē gaha ko Jesus'ga javo. Pepyhygahy ti ga a'ero, e'i jipe Judasva'ea ġa pe.

49 A'ero kiro Jesus'ga pyri katu Judasva'ea vahemi.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe javo tehe ga pe.

A'ero ahe Jesus'ga beijai.

50 —Kwāi, ei Jesus'ga ahe ve. Eho ti ejeaporoġita rupi, ei Jesus'ga Judasva'ea pe.

A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa nduri Jesus'ga pyhyga.

51 Nanime Jesus'gapavēive'ġa pyteripeve'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga.

52 A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Emondoa'ja ti eapoa eku'ayviri, ei Jesus'ga. Kiroki ġa otavuka ojipe'ġa pe ġa jukavo – ġa pe po ti ojipe'ġa otavuka ġa jukavo, ei Jesus'ga.

53 Po ti ji ei jiruva'ga pe nehē ji poko javo, a'ero kotihī po ti ga ojipyrive'ġa mondoukari ji pyri he'yjuhuheteve'ġa yvagipeve'ġa doze exércitos nehē koji'ive'ġa vehevi nehē topoko ti ġa Jesus'ga javo, ei Jesus'ga ga pe.

54 Po ti ji ei ga pe embuhu ti ġa javo, a'ero po ti ndohoi Tupana'ga rembikwatijarukara apiavo kiro. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: “Tomano ti ga.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea ji mombe'gwovo ikwatija hako, ei Jesus'ga.

55 A'ea mombe'urē Jesus'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? Nane'yymi ji rekoī pe pavēi pe mbo'eavo nhandejatykahavuhua pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga.

56 Kiroġwe jate pe nduri tipyhy ti Jesus'ga javo. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo – kiroki Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea rembikwatijara, ei Jesus'ga.

Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi Jesus'ga hugwi onhana.

Jesus'ga oko ahemoğitaharava'ea rovai pyteri pe
(*Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24*)

⁵⁷ Kiro Jesus'ga pyhyhara'ğa ga rerohoi Caifás'ga rongauhu pe ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga rongauhu pe. Pevo judeus'ğa mbo'ehara'ğa ojatyka xava'eve'ga pavẽi.

⁵⁸ Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri onhimboyha'ıavo ga hugwi tajipyhygyme ti ға javo. Ovahẽ ga Caifás'ga rongauhua pyri okari pe. Pevo ga apygi guardas'ğa pavẽi marã po ti ға Jesus'ga rerekoi nehẽ javo.

⁵⁹ Judeus'ğa moğitaharamo ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa xava'eve'ğa pavẽi jara'ğa pavẽi no – ға nhaporemo ojuka pota Jesus'ga. Ga nhaporemo gweka i'mbeve'ğa ti'mbe ti ға Jesus'ga oko te'varuhu javo. Ga'mbea rendu pota ға. A'ereki ға gwepiuka pota Jesus'ga rekote'varuhua tijuka ti ga a'ero javo.

⁶⁰ He'yive'ğa nduri ға pyri o'mbero novĩa. Emo ғанhi'ıga ndojo'jajo'javi reki. Nurã tegwete Jesus'ga jukahava nanongara rehe. Aerẽ mbapavamo mokonha'ğa nduri. O'mbero ға ei Jesus'ga nhi'ıga mombe'gwovo.

⁶¹ –Agwa'ga, ei ға Jesus'ga mombe'gwovo. Gaha e'i: “Jipopoaka ji. Nurã nonhimimiva'ea ji ve. Ipotarame po ti ji imoka'nhybavi Tupana'ga ruhava nehẽ aerẽ japokatua'java mokõi rupi jikira rupi nehẽ.” A'ea Jesus'ga ei, e'i tehe mokonha'ğa.

⁶² A'ero Caifás'ga ei Jesus'ga pe opo'ama:

–Nde nerenhi'ıgi a? Marãi nde a'ero? A'iti nde ere poha? ei ga Jesus'ga pe.

⁶³ Nonhi'ıgi Jesus'ga onhi'ıpotare'yma ғwaramo. Caifás'ga ei a'ero:

–Enhimombe'u katu ti ji ve kiro Tupana'ga nenhi'ıga renduvame avuiramave'ga. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Tupana'ga ra'yra naerũ? ei Caifás'ga Jesus'ga pe.

⁶⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ndehe ko ere poha. A'e ji pe me: Aere'ı po ti pe ji repiagi ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rõi jitekovo huvihavamo nehẽ. Pe po ti ji repiagi ji rura'javame yvağatıga pyteri pe ua yvya koty nehẽ no vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁶⁵ A'ero Caifás'ga opira mbotararagi anhimboahi ji javo. E'i ga:

–Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero. Kirupi ojipe'ğa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! A'ereki Jesus'ga tuhẽ okote'varuhua repiuka nhande ve. Pehendu pe ga ko, ei Caifás'ga ға pe.

66 Marã pendeaporoğita? Marãi pe ga pe? ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Oko te'varuhu tuhẽ ga. Tomanu ti ga, ei ġa.

67 A'ero ġa nyvuni Jesus'ga rova rehe ga nupanupamo. Ojipe'ġa ga petegi opovo.

68 —Tupana'ga okwahapavuka nde ve nde ko Cristo ġwaramo, e'i tehe ġa Jesus'ga pe. Emombe'u katu ti ore ve a'ero. Ma'ġa okwa nde rehe? ei ġa Jesus'ga pe.

Nahã ġa ga rerekomemui okote'varuhuavo ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

69 A'ea rupi Pedro'ga apygi okari pe Caifás'ga ronga pyri. Caifás'gapyrivehẽa ruri Pedro'ga pyri.

—Ndehe ko Jesus'ga pavẽiva'ea Galilíapeve'ga pavẽiva'ea, ei hẽa Pedro'ga pe.

70 Pedro'ga nanhimombe'ui reki. Gandovaki nhaporemo ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga ogwovo.

71 Ga horame porta rupi – kiroki a'ea oho pehea pe – ojipehẽa Caifás'gapyrivehẽa Pedro'ga repiagi. Pevove'ġa pe hẽa ei:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavẽive'ga no Nazarépeve'ga pavẽive'ga, ei hẽa.

72 A'ero Pedro'ga ei hẽa pe:

—Ji ndakwahavi akoja'ga, ei ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu nde ve Tupana'ga nhinhi'ġa renduvame, ei Pedro'ga o'mbero.

73 Aere'ĩ pevove'ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa o'ã pevo – javo ga pe:

—Nde tuhẽ ko Jesus'ga pavẽiva'ea. A'iti a. A'ereki nenhi'ġa ko Galilíapeve'ġa nhi'ġa ja. Nurã ore nde kwahavi, ei ġa Pedro'ga pe.

74 A'ero Pedro'ga ei:

—Ji ndakwahavi tuhẽ akoja'ga, ei Pedro'ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu pe me Tupana'ga nhinhi'ġa renduvame. Po ji mbero a'ea rehe, a'ero po ti Tupana'ga tomondo hahyva'ea ji ve, ei Pedro'ga ġa pe.

Nanime inamutiġa nhi'ġi.

75 A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Inamutiġa nhi'ġa renonde po ti trẽs nde ea'jaa'javi ji ve ji ndakwahavi Jesus'ga javo,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

27

*Gweroho ahe Jesus'ga Pilatosva'ea pyri
(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32)*

¹ Ko'emame ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa
nhomonhi'inhi'igi xava'eve'ğa pavēi.

—Marã po ti nhande ei Jesus'ga jukauka nehē? ei ға. Nahanahã po ti nhande ei imboja ga rehe nehē. A'ero po ti ға ga jukai nehē, ei ға ojohupe.

² A'ero ға ga pokwarukari ga rerohouka ga mo'amuka governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe.

*Judasva'ea ojijuka
(Atos 1.16-19)*

³ Judasva'ea ғwendu ға erame tomano ti Jesus'ga javo. Ahe ko opyhyguka Jesus'ga ға pe. Henduvame ғанhi'iga ahe ei oyvyteri pe: “Mbaria po ji ga pyhygukaruhui!” ei ahe. A'ea rehe ojapyakavo ahe rekoveveuhui a'ero herohoa'java trinta itambere'ia prata apopyra ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe xava'eve'ğa pe no.

⁴ Ga pe ahe ei:

—Ako te'varuhu ji Jesus'ga pyhyguka pe me oji'i. A'ereki ga oko katu. Omano po ti ga jite'varuhua rehe nehē, ei ahe.

Kiro ға ei:

—Ndorokoi ore hehe. Ndehe ti eko hehe! ei ға Judasva'ea pe.

⁵ A'ero Judasva'ea imombori itambere'ia prata apopyra yvyvo ғajatykahavuhua pype ogwovo ojijugwa onhimbohaekovo ojurimo ojijukavo.

⁶ Ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa opyhy itambere'ia. A'ero ға ei ojohupe:

—Marã po ti nhande herekoi naerũ? Timondo nhande a'ea Judas'ga pe ikwehe'i topyhyguka ti ga Jesus'ga nhande ve javo. A'ereki nhande tijuka Jesus'ga, xa'e nhande ikwehe'i. Nurã ti kiro timbojihe'aryme ti a'ea ojipea pyvõ itambere'ia pyvõ nhandere'yja'ğa remimbuhutehea pyvõ – kia ға ombuhumbuhu Tupana'ga pe toapo katu ti ға Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua javo. A'ereki nanongara imbojihe'ara Moisésva'ea ndopotari ymyahũ ikwatijarame, ei ға ojohupe.

⁷ A'ero ға nhomonhi'inhi'igi kohoa tipyhy a'ea pyvõ javo. A'ea ға imondoi a'ero ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro. Opyhy ға kohoa ғandyvyağwama rupiara torotỹ ti judeus'garũive'ğa pevo nehē javo.

⁸ Nurã akoja pe kohoa pe judeus'ға ei jipi Aherekoa gwyrá.

⁹ Nahã ға ipyhygi kohoa. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ

Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

“Ga ipyhygi trinta itambere'ia prata apopyra.

‘Momi ga rehe itambere'ia,’ ei Israelva'ea rakykwepohara'ġa.

¹⁰ A'ea ġa ipyhygi imondovo ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi

– kiroki ga oapo tujuga hyruro.

Nahã Tupana'ga ei ji ve nahanahã ti eko javo,” ei Jeremi-asva'ea hako.

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe

(Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹¹ Kiro ġa Jesus'ga mo'amukari governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe. A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

–Marãi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero? ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

–Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

¹² Ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa omboja Jesus'ga rehe xava'eve'ġa pavẽi. Ga eġa'erame na Jesus'ga pe ga nonhi'iġi ġa pe onhi'ĩpotare'yma ġwaramo ġa pe.

¹³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

–Marãi nde? Nerehenduvi nde ġa eġa'erame nde ve naerũ? Nerenhi'iġi po ti nde imombe'ukatuavo ji ve nehẽ? Marãi nde? ei ga.

¹⁴ Jesus'ga nde'i'i'ni onhi'ĩpotare'yma ġa'eagwera rehe ojive. A'ero Pilatos'ga nhimomby'ahetei ga rehe.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38b-19.16)

¹⁵ Toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani Pilatos'ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka – kiroki ga pe judeus'ġa e'i.

¹⁶ Cadeia pype Barrabás'ga reko kiro. Judeus'ġa nhaporemo ga kwaha hete.

¹⁷ Kiro he'yjuhuheteve'ga nduri Pilatos'ga pyri onhimongyavo. Ga jatykarama Pilatos'ga ei ġa pe:

–Ma'ġa po ti ji amohemuka pe me toryva rupi? Mara'ngu po Barrabás'ga pe pe javo? Ojipe'ga Jesus'ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – mara'ngu po ga pe pe javo?

¹⁸ A'ea ga ei ġa pe. A'ereki ga okwaha ġapy'a. Ga ei oyvyteri pe: “Ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavẽi onhimyrõ Jesus'ga rehe. Nurã ġa ga rerurukari ji pyri te'i ti ga pe javo,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁹ Juizes'ğa apykava rehe Pilatos'ga apygame ta'e ti kiro gareaporogita pe javo, kiro garembirekohëa imondoi onhi'iğa ga pe javo:

—Akoja'ga oko katu Jesus'ga. Terekote'varuhui ti ga pe a'ero. A'ereki ji aayvahi te'varuhu ga rehe ypytunimo. Omyi jipy'a kiro.

A'ea hëa ei imondovo onhi'iğa Pilatos'ga pe.

²⁰ Ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa xava'eve'ğa pavëi ombo'e he'yive'ğa ite'varuhua rehe. E'i ға:

—Pe'ji ti Pilatos'ga pe tomohemuka ti ga Barrabás'ga, ei ға ға pe. Pe'ji ti ga pe tojukauka ti ga Jesus'ga.

A'ea ға ei ға pe te'i ti ға embovyruka ti Jesus'ga yva rehe javo. Nahã ға nhimbopogweukari pevove'ğa pe.

²¹ Kiro Pilatos'ga ei pevove'ğa pe:

—Marãve'ga po ti ji amohemuka pe me? ei ga ға pe.

A'ero ға ei ga pe:

—Barrabás'ga ti tohë.

²² Pilatos'ga ei:

—Oro ga – kiroki ga pe ға ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – marã po ti ji ga rerekoi naerũ Jesus'ga?

Ga nhaporemo ға ei:

—Embovyruka ga!

A'ea ға ei tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²³ A'ero Pilatos'ga ei:

—Maranameuhũ naerũ? Gara garekote'varuhua naerũ? ei ga ға pe.

Emo koji'i ға hapukapukajahivi.

—Embovyruka ga! ei ға ohapukaita.

²⁴ Gapopoakara repiagame Pilatos'ga nde'ia'javi ға pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti ға tavukari ga rehe nehë.” A'ero ga herurukari yhya ojipogweita ipyvõ ға hepiagame. Ojipogwei ga ndojari tuhë po ti ji rehe Jesus'ga manoa javo.

—Oko katu ga, ei Pilatos'ga ға pe. Ji rũi ti ajukauka ga, ei ga ojipogweita. Po pe gamanoa pota, pehe ti pereko ga a'ero, ei Pilatos'ga.

²⁵ A'ero ға epavi:

—Toja ti ore rehe gamanoa a'ero nehë nhanderakykwepohara'ğa ndehe nehë no, ei ға.

²⁶ A'ero Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi okovo ғанhi'iğa rupi. Onupanupãuka ga Jesus'ga ipira apopyra pyvõ ga mondohondohoguka. A'ero ga Jesus'ga mondoukari soldados'ğa pe tombovyruka ti ға ga jukavo javo.

*Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga
(Marcos 15.16-20; João 19.2-3)*

²⁷ A'ero Pilatos'gapavēive'ğa soldados'ğa Jesus'ga rerohoi garonga pype governador'ga ronga ruvihava pype. Soldados'ğa nhaporemo ға jatykai Jesus'ga pyri.

²⁸ Gapira ға hekyi imongiuka ga pe tapy'ynhapiğwağahiva ipukuhuva'ea aheruvihava'ga pira'java'ea.

²⁹ Ga opyhy yhypoa hatihūva'ea. A'ea ға ipovāpovani japovo onhatimağatuva'ea akanitara inoğa Jesus'ga akağa rehe ağa ko huvihava'ğa akanitara javo tehe jupe. Yvyra ға imondoi gapo pe gajohukoty rūi ga ko huvihava javo. Gwenypy'amo garovai pyteri pe ға e'i tehe Jesus'ga pe ga rerekomemuamo ga jaita. Ga e'i:

—Judeus'ğa nduvihavuhetero ko nde! Ejoryjory ti! ei ға ga pe.

³⁰ Ga rehe ға nyvuni. Ipyhyga vyvra ga hugwi ға ga'akağa nupāi.

³¹ Ga rerekomemuare ға hekyi tapy'ynhapiğwağahiva ga hugwi imongiukara'java gapira tuhē ga pe.

Kiro ға ga rerohoi timbovyruka ti ga yva rehe javo.

*Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya
(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)*

³² Jesus'ga rerohrame ға Simão'ga rovatī cidadepeve'ga Cirenepeve'ga. A'ero ға herohoukarahai ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

³³ A'ero ға Jesus'ga rerohoi vvytyri pe Gólgota pe ga rerogwovo i'arimo. Xa'e nhande Gólgota pe Aheapindava.

³⁴ Kiro ға imondoi ikotimbyra Jesus'ga pe. Ikotimbyra ko vinho tyarovahiva'ea pavēi. Otyku ga hepiaga. A'ero ga ndo'ui.

³⁵ Kiro ға ga kutugi yva rehe ga mbovya hehe.

Kirē ға Jesus'ga pira ma'ema'ēi ojive. Ojohupe ға ei: “Manamo nhande tipojyka Jesus'ga pira?” Tikwaha javo ға imombomombori ita'javuhuva'ea dados'java'ea. Nahā ға ima'ema'ēi gapira ojive. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. Imombe'gwovo ahe e'i hako:

“Oma'ē ға jipira ojohupe.

Ojipea rehe i'arimova'ea rehe ға imombori ita'java'ea a'ea ko jiapoa javo jipira pe,” ei ahe hako.

³⁶ Pevo Jesus'ga pyri soldados'ğa apygi ga repiaga to-hekyjyme ti ға ga yva hugwi javo.

37 Yva rehe ġa imondoï ikwatijariipyra Jesus'ga akaġa arimo. Ikwatijariipyra ko imbojahava Jesus'ga rehe nurã ore ga jukai javo. E'i:

—Agwa'ga ko Jesus'ga judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

A'ea i'ei.

38 Ga mokonhava'ea mbovyri yva rehe pevo no. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri ġajohukoty rũi. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri ġajohukoty. Ahe memei ko governo movahĩva'ea.

39 Kiroki ġa okwa Jesus'ga pyvõ – ġa Jesus'ga rerekomemui. Ombovava ġa oakaġa nahã ga mbotegweteavo. Ga pe ġa ei:

40 —Ere'e nde: “Tamonduru ti Tupana'ga ruhava aerẽ japokatua'java mokõi rupi jikira rupi nehẽ.” A'ea nde ei. Po nde rekoi Tupana'ga ra'yramo, a'ero ti ejy yva hugwi tajjukayme ti ġa javo, ei ġa Jesus'ga pe.

41 Na jitehe ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi xava'eve'ġa pavẽi no. Ga rerekomemuamo ġa ei:

42 —Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Tegwete ġajipokohava tomanoyme ti ga. Po ga rekoi nhanderuvihavuhetero tuhẽ israelitas'ġa nduvihavuhetero tuhẽ, a'ero po ti ga tojy yva hugwi. A'ero po ti nhande ga reroviari nehẽ, ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo.

43 Ojiko ga Tupana'ga rehe ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ġa. Mara'ngu po ti Tupana'ga ga pokopota tomanoyme ti ga javo? ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo.

44 A'ea jitehe ahe ei no governo movahĩva'ea ġanemimbovyva'ea Jesus'ga mbotegweteavo.

Jesus'ga omano

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)

45 Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemo. Ka'aru ġwerĩ às três horas kwara imbokojahua'javi.

46 Nanime Jesus'ga onhi'ĩga mondoahyahivi Tupana'ga pe.

—Eli, Eli, lemá sabactani? ei ga Tupana'ga pe.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

47 Jararamo pevove'ġa ga renduvi novĩa. A'ero ġa ei:

—Agwa'ga onhi'ĩga mondo Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pokoga javo, ei ġa.

48 Nanime ġapyteripeve'ga nhani ipyhyga jyruhuva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype imoakymbava. Yvyra rehe ga ipimombygi jyruhuva'ea imondovo Jesus'ga pe topyte ti ga javo.

49 Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Teremondoi na'ē. Tihepia ti Eliasva'ea Jesus'ga mbojyvi nehē, ei ġa.

⁵⁰ Ohapukajahiva'javame Jesus'ga pytupavamo omanomo.

⁵¹ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapia-hava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ua vvyvo. Yvya iġwyġwymi. Ita i'gwy'gwyri.

⁵² Ahemanoa ryvya jipe'ai. Gahā – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe aerē omanomo – ġa okwerava'ja omanoa hugwi.

⁵³ Oho ġa gwyvya hugwi. Aerē Jesus'ga kwerava'javirē omanoa hugwi ġa oho Jerusalém me ojipiuka he'yjuhuve'ġa pe.

⁵⁴ Soldados'ġa nduvihava'ga gapavēive'ġa pavēi – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga tohekyjyme ti ġa Jesus'ga yva hugwi javo – ġahā gwepia yvya ġwyġwyma Jesus'ga manoa reheve. Hepiapavame ġa kyhyjihetei. A'ero ġa ei:

—Agwava'ea ko Tupana'ga ra'yrava'ea tuhē! ei ġa.

⁵⁵ Kunhangwera'ġa o'ā irupe Jesus'ga hugwi okovo hepiaga he'yive'ġa – kiroki ġa ojikoty'a Jesus'ga pavēi. Oho ġa Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ġa gwyrā hugwi ga pokoga jipi.

⁵⁶ Ojipehēa ko Maria Madalenahēa. Ojipehēa ko Mariahēa – kiroki hēa Tiago'ga yhēa José'ga yhēa reheve jitehe. Ojipehēa ko Zebedeu'ga rembirekohēa. Ojipe'ġa ami pevo no kunhangwera'ġa.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Joāo 19.38-42)

⁵⁷ Kwara hoġwerīrame imbateve'ga hoi. Ga ko José'ga cidadepeve'ga Arimatéiapeve'ga. Ga oko Jesus'ga remimbo'eharamo no.

⁵⁸ Kiro ga hoi Pilatos'ga rongga pe ovahema javo ga pe:

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga.

Osoldados'ġa pe ga ei a'ero:

—Togweroho ti José'ga Jesusva'ea ra'oa, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero José'ġa hoi ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jesus'ga ra'oa mbojyvame José'ġa gara'oa uvani tapy'ynhapirapyryva pyvō linho apopyra pyvō ndiky'aiva'ea pyvō.

⁶⁰ A'ero ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihavuhua kwaruhua pype ipyahuva'ea pype. José'ga ombogwambogwajukaripe itaruvihavuhua japovouka ikwaruhua imohinuka. “Aerē ji manorame po ti ġa jira'oa mondoi inoġa ipype,” ei ga japoukaramē. Jesus'ga ra'oa noġame ipype José'ġa itauhua moanhani imohina ikwaruhua hovapytyma. A'ero ġa hoi jugwi ogwovo.

⁶¹ Maria Madalenahēa oapy pevo Jesus'ga ryvya rovai pyteri pe Mariahēa pavēi.

Gwepia katu ahe Jesus'ga ryvya

⁶² A'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava. Ko'emame ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa nduri Pilatos'ga pyri fariseus'ğa pavēi.

⁶³ Kiro ға ei Pilatos'ga pe gwuvihava'ga pe.

—Orokwahava'ja ore akojava'ea nhi'ğa imoandyandyiharava'ea nhi'ğa, ei ға Jesus'ga mombe'gwovo tehe. Ahe e'i omano'e'yname: “Mokōi jikirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē.” A'ea ahe ei.

⁶⁴ Nurā ti ere esoldados'ğa pe: “Pehepia katu ti aheryvya kiro pekira rupi no.” A'ea ti ere ға pe tuhuryme ti aheremimbo'ehara'ğa ypytunimo ahera'oa mima aheryvya hugwi nehē. Po ti ға ahera'oa mimi, a'ero po ti ға ei gwe'yja'ğa pe nehē: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi.” A'ea po ti ға ei o'mbero nehē, ei ға Pilatos'ga pe. Po ti ға ei a'ea ahera'oa mimirē, a'ero po ti ға koji'i ojipe'ğa moandyandyi nehē. A'ereki ға ға moandyandyi jipe ikwehe o'erame: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ғanduvihavuhetero javo,” ei ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa Pilatos'ga pe fariseus'ğa pavēi.

⁶⁵ A'ero Pilatos'ga ei ға pe:

—Peroho ti soldados'ğa a'ero. Pekwaha ti hepiakatuuka ға pe aheryvya, ei Pilatos'ga ға pe.

⁶⁶ A'ero ға hoi imondovo inimboa tujuga apopyra pyvō ikwaruhua rembeyvya rehe inoğa imbogwava itauhua rehe hovapytymbava rehe inoğa hehe no jukwaha a'ero ға a'ea avykyrame javo. Ga soldados'ğa mo'ami ipyri no tohepia katu ti ға aheryvya javo.

28*Jesus'ga okwera omanoa hugwi*

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Judeus'ğa poravykye'yma py'rovo sábadō py'rovo iko'ē ғwerī domingo. A'ea rupi Maria Madalenahēa ruri Mariahēa pavēi tihepia ti Jesusva'ea ryvya javo.

² Kotihī yvya iğwyğwyhetei. A'ereki Tupana'gapyrive'ga ojy yvaga hugwi ovahema yvya koty Jesus'ga ryvya pyri. Itauhua ga imoanhani ikwaruhua hugwi oapyga hehe.

³ Ga hendy'jandy'ja hete overava ja. Ga'apoa tapy'ynhapira itiguhū hete tuhē!

⁴ Soldados'ğa hyhyihetei okyhyjiavo ғwaramo ga hugwi. Omanove'ğa ja ға ndekoi a'ero omyinha'jave'yma omanoteheavo.

⁵ Tupana'gapyrive'ga ei kunhangwera'ğa pe:

—Pehe ti tapekyhyji. Peheka pe Jesus'ga ғанemimbovyve'ga, ei ga.

6 Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype okwerava ġwaramo! Ymya ga ei pe me: “Nhimonorē po ti ji kwerava'javi nehē,” ei ga. Na tuhē. Ovy ga okwerava'java. Pejo ti hepiaga ganongavagwera pepojykaharete'ga nongavagwera, ei Tupana'gapyrive'ga kunhangwera'ġa pe.

7 A'ero kotihī ti peho imombe'gwovo garemimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi. Pehendu ti! Oho na'ē ti ga Galilíapeve'ġa gwyri pe pe nenonde nehē. Pevo po ti pe ga repiagi nehē.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ea ko ji amombe'u pe me, ei ga kunhangwera'ġa pe.

8 Kotihī ġa hoi a'ero Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo. Okyhyji ġa novīa. A'ereki ġa hory hete Jesus'ga kwerava kwa-hava. A'ero ġa nhani ogwovo timombe'u ti Jesus'ga kwerava garemimbo'ehara'ġa pe javo.

9 Nanime Jesus'ga jipiukari ġa pe ġa novatiamo.

—Pejoryjory ti! ei ga ġa pe.

Jesus'ga pyri ġa nduri gapya pyhyga onhinoġa nahā ga mboheteavo.

10 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji ti. Peho ti imombe'gwovo nhiirū'ġa pe nhiremimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe toho ti ġa Galilíapeve'ġa gwyri pe ji repiaga pevo nehē, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

Soldadosva'ea remimombe'ua

11 Kunhangwera'ġa horame soldados'ġa – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga ryvya – jararamo ġa oho cidade pe. Ik-wava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri ġa hoi imombe'upava Jesus'ga ryvya pe'ahava.

12 A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa jatykai xava'eve'ġa pavēi onhi'inhi'ġa ojohupe.

—Marā pendeaporoġita? ei ġa ojohupe.

—Nahā po ti nhande ġa nderekoi a'ero nehē, ei ġa.

A'ero ġa imondoi itambere'ia he'yjuhuva'ea soldados'ġa pe pe'mbe ti ojipe'ġa pe javo.

13 Soldados'ġa pe ġa ei:

—Oromondo ore itambere'ia pe me ko. Nurā ti pe'ji imombe'gwovo ojipe'ġa pe pe'mbero. Pe'ji ti: “Ndorohepi-akatui reki ore Jesusva'ea ryvya ypytunimo orokia. A'ero Jesusva'ea remimbo'ehara'ġa nduri ahera'oa mima.” A'ea ti pe'ji pe'mbero.

14 Po ti Pilatos'ga henduvi ikwahava pekira nehē, a'ero po ti ore ga ma'ngoma'ngogi tonhimonha'ngayme ti ga pepo-ravykykatue'yma rehe nehē, ei ġa soldados'ġa pe ġa mbo'eavo mbehea rehe.

15 A'ero soldados'ga ipyhygi itambere'ia okovo ikwava'ẽhara'ga nhi'i'ga rupi xava'eve'ga nhi'i'ga rupi no mbehea mombe'gwovo. A'ero ga'mbea judeus'ga heroviari imombe'gwombe'gwovo ojohupe jipi.

—Jesusva'ea remimbo'ehara'ga omi ahera'oa aheryvya hugwi soldados'ga kirame pyytunimo, ei ga.

Jesus'ga ojipiuka gwemimbo'eharava'ea pe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

16 Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ga onzeve'ga hoi Galiléiapeve'ga gwyrì pe. Pevo ga hoi vytyri pe. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe ga pe pevo ti peho javo. A'ero ga hoi ovahema.

17 Ga repiagame pevo ga ga mbohetei. Ojipe'ga ndogwero viari. “Mara'ngu po Jesus'ga tuhẽ?” ei ga oyvyteri pe.

18 A'ero Jesus'ga ruri ga pyri katu javo ga pe:

—Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti vyakotyve'ga nduvihavuhetero yvagipeve'ga nduvihavuhetero no. Ndepopoaka hete nde ga hohe pa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

19 —Nurã ji ei pe me: Peho ti vyakotyve'ga gwyrìpeve'ga pyri nhaporemo ga mbo'eavo toko ti ga Jesus'ga remimbo'eharamo javo, ei Jesus'ga. Pemobatiza ti ga. Ga mobatizaramo ti pe'ji ga pe: “Kiro pe penhimboukwaha Tupana'gareheva'ero penduvete'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'yra'gareheva'ero Jesus'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'uvapyryvareheva'ero.” A'ea ti pe'ji ga pe ga mobatizaramo, ei Jesus'ga ga pe.

20 Pembo'e ti ga nhiremimbo'ea rehe nhaporemo tohendu katu ti ga javo – akoja rehe ji pe mbo'ei. Pehendu katu ti! ei ga. Nane'ymi po ti ji rekoi pe pyri mbapava rurame nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

MARCOSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Marcos

¹ Nahanyppy koi Jesus Cristo'ga mombe'upyryva Tupana'ga ra'yra'ga mombe'upyryva. Gaha ko Tupana'ga ombuhuruka vyva koty nhande pyri ikwehe. Igwete Tupana'ga ga mongoi nhanderekote'varuhua momboharamo ikwehe.

*João Batistava'ea uhu Jesus'ga renonde
(Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)*

² Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. A'ea mombe'unhoḡwenondeavo Isaíasva'ea ikwatijari inoḡa ymyahũ hako. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa hako. Nahã Tupana'ga ei gwa'yra'ga pe:

“Nde renonde ti ji ojipe'ga mondoi imombe'uuka ga pe
nhinhi'iḡa nehẽ

tomboavujikwe pa ti ga nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga
gwa'yra'ga pe hako.

A'ea Isaíasva'ea okwatija imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iḡa hako.

³ Igwete Isaíasva'ea ikwatijara'javi inoḡa hako. Ahe omombe'ua'ja Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea.

“Hahyahi po ti ganhi'iḡa

ga erame ḡa mbo'eavo ongae'ỹi me nehẽ,” ei Isaíasva'ea
ikwatija.

“E'i po ti ga:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehẽ,” ei ahe hako. Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojy kaharete'ga ruraḡwama pe tonhimboavujikwe ti ḡa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ḡa gweaporoḡita a'ea renonde javo.

⁴⁻⁶ Na tuhẽ reki. Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. Igwete ahe ei javo ḡa pe ongae'ỹi me. Yuranuhũa'javuhuva'ea rava camelo rava ahe oapo opiramo. Ipira ahe oapo oku'ayviramo. O'u ahe tukura hehira reheve. Igwete ahe ei ḡa pe:

–Perojijyjijyi ti pejeaporoḡita pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga remiarõ'e'yma hugwi, ei ahe. Peko ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ, ei ahe. Igwete po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei João Batistava'ea.

Igwete ġa hopavi ojigwira hugwi Judéia hugwi ahenhi'ġa renduva. Cidade de Jerusalém hugwi ġa hopavi ahe pyri. Igwete ġa imohemi okote'varuhua Tupana'ga pe ojipe'ġa ndovaki toropohi ti jugwi javo. A'ero João Batistava'ea ġa mobatizai rio Jordão pype.

⁷ Igwete ahe ei ġa pe jipi:

—Jihoheheteve'ga po ti uhu huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki, ei ahe.

⁸ Ji opomobatiza yhya pyvõ kiro. Ga ki a'e te pe pojykauka Tupana'ga ra'uva pe, ei João Batistava'ea ġa pe.

Ahe omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ A'ea rupi Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ġa gwira hugwi cidade de Nazaré hugwi. Igwete João Batistava'ea ga mobatizai rio Jordão pype.

¹⁰ Ohemame yhya hugwi Jesus'ga hepiagi yvaga jipe'a. Igwete ga hepiagi Tupana'ga ra'uva iyyva yvaga hugwi. A'ereki inambua ja oyy Jesus'ga rehe o'a.

¹¹ Igwete Tupana'ga onhi'ġa mbuhuri yvaga hugwi.

—Nde ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga ga pe. Anhimohē hete ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe.

Satanás'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Igwete Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me.

¹³ Quarenta ga kiri pevo. A'ea rupi Satanás'ga – ga ko anhaġa ruvihavuhu'ga Tupana'ga arðe'ỹve'ga – a'ea rupi ga rekoi Jesus'ga pavēi ga mongote'varuhupota novia. Mbatera onharðva'ea pevo u. Igwete yvagipeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa Jesus'ga pokopokogi imondovo mbatera ga pe.

Jesus'ga ombuhuruka pira mboaharava'ea ojiheva'ero
(Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Ga João Batistava'ea mongirē cadeia pype Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ġa gwiri pe. Igwete ga imombe'ui ġa pe pyryva'ea Tupana'ga remimombe'ua.

¹⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroġwe Tupana'ga ei pe me toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Jesus'ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imombiga, ei ga ġa pe. Perovia ti pyryva'ea Tupana'ga mombe'ua pejikovo garemimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ga rekoi penduvi-havuhuhetero pe mongovo onhi'ġa rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

16 Aerē Jesus'ga hoi ypiahua rembeyvyri Galiléiapeve'ga gwyri pe. Igwete ga Simão'ga repiagi gareki'ya'ga no André'ga. Pira mboahava ga omombo ypiahua pype. A'ereki ga pira mboaharamo.

17 Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ga pe. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ga pe nehē no, ei Jesus'ga. Pira pe peru kirogwe jipi. Ji pe mbo'erame po ti pe ojipe'ga nderuri ji pyri nehē toko ti ga Jesus'ga nhi'iga rupi javo nehē, ei Jesus'ga ga pe.

18 Nambegwei Simão'ga hejari pira mboahava a'ero Jesus'ga rupi ogwovo garemimbo'eharamo okovo.

19 Hehemo Jesus'ga hoi ga ndepiaga Zebedeu'ga ra'ya'ga Tiagova'ea João'ga no. Ombojoapyapy ko ga pira mboahava oyhara pype.

20 Ga ndepiagame Jesus'ga onhi'iga mondoi ga pe.

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ga pe.

Igwete ga uva'ga rejari yhara pype oporavykyhara'ga nde-heve Jesus'ga rupi ogwovo gareheva'ero.

*Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Lucas 4.31-37)*

21 Igwete Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábado rupi Jesus'ga hoi judeus'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe gajatykahava pype.

22 Igwete ga nhimomby'ai ombo'ea repiaga upa. A'ereki judeus'ga mbo'ehara'ga atyvi ga ga mbo'ei. Ga hete okwaha Tupana'ga nhi'iga oakaği pe.

23 Nanime ga ruri gajatykahava pype – kiroki ga anhağa opojyka ga. A'ea rembipojykaro gwaramo ga onhi'iga mondo Jesus'ga pe.

24 —Jesus, maranuhūrame nde ore avykyuhui? ei ga. Ore mombapava nde ruri naerū? ei ga. Orokwaha hete ndehe. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe.

25 A'ero Jesus'ga nhi'igahyi jupe terenhi'igi javo.

—Ejipe'a ga hugwi, ei Jesus'ga jupe.

26 A'ero anhağa ga moğwyğwymahyi ohapukaita ojipe'avo ga hugwi. Anhağa jipe'aramo ga hugwi ga pyryhetero a'ero.

27 Igwete pevove'ga nhimomby'apavi Jesus'ga rehe upa. Igwete ga ei ojohupe:

—Maragatu? ei ga. Hajiheva'ea rehe ga nhande mbo'ei, ei ga. Okwaha hete ga okovo. Ga erame anhağa vehevi gwendu katu ga, ei ga ojohupe.

28 Kotihī ga Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe nhaporemō ojigwyri pe Galiléia pe.

Jesus'ga omombi ahētetirũa
(Mateus 8.14-17; Lucas 4.38-41)

²⁹ Igwete Jesus'ga hoi ġajatykahava hugwi. Tiagova'ea oho ġa ndupi no João'ga pavēi. Igwete ġa jogwerohoi ojogwerova-hema Simão'ga rongga pe. Pevo Simão'ga ruvi André'ga pavēi.

³⁰ Kotihĩ ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe Simão'ga rembirekohēa yhēa. Onhino hēa upa. A'ereki o'a hete hēa rehe. Igwete ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe.

³¹ Igwete ga hoi hēa popyhyga hēa mbovyga hēa mopo'ama. Omombi pa ga karugwara hēa hugwi. A'ero hēa hoi herua mbatera ġa pe to'u ġa javo.

³²⁻³³ Kwara hoa rupi cidadepeve'ga jogwerupavi onga pe Jesus'ga pyri. Gwerugweru ġa ga pyri anhaġa rembipojykhara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojykhara'ga. Itetirũave'ga ġa gwerugweru pa ġa noġa Jesus'ga pyri no.

³⁴ Igwete Jesus'ga imombigi ġatetirũa joparaparava ġa hugwi. He'yjuhuva'ea anhaġa ga imbojipe'ai ġa hugwi. Igwete ga nomonhi'igukari anhaġa onhimombe'uukare'yma jupe. A'ereki a'ea okwaha ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ga pe.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ko'eġatue'yma rupi Jesus'ga vyri ogwovo. Ga tehe oho cidade hugwi. Pevo ga nhi'inhi'igi Tupana'ga pe.

³⁶ Aerē Simão'ga hoi Jesus'ga reka onhipavēive'ga pavēi.

³⁷ Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Cidadepeve'ga nhaporemo nde reka okovo novĩa, ei ġa.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Akwaha hete ji novĩa, ei ga. Emo ojipe'ipe'i pe ira'agweva'e pe po ti nhande xaho hamo. Tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iga pevove'ga pe no, ei ga. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty, ei ga ġa pe.

³⁹ A'ero ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Galilėiapeve'ga gwyrupa rupi imombe'gwovo ġajatykahava pype. Igwete ga anhaġa mbojipe'ape'ai ġa hugwi imondovouka.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa
(Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Aerē ga ruri Jesus'ga pyri ijajauhuve'ga. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Iporia'i hete ga Jesus'ga pe. Nurã Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe.

—Apota ji, ei ga ga pe. Eka'ē ga hugwi! ei ga a'ero jupe.

42 Kotihĩ gajagwa ika'embavi ga hugwi.

43-44 Igwete Jesus'ga eaahi ga pe:

—Ehendu tuhẽ ti nhinhi'ĩga, ei ga. Teremombe'uuhui ti ġa pe ndejagwa moka'ēagwera. Heregwovo kiro ejipiuka mbatera kwava'ēhara'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea e'i po rimba'e: “Ika'ērame pe hugwi ti pemondo mbatepyryva ikwava'ēhara'ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe a'ero nehẽ,” ei ahe, ei Jesus'ga ga pe. Enhi'ipo'ru ti ahe a'ero. Emondo ti mbatera ikwava'ēhara'ga pe tokwaha pa ti ġa ndejagwa moka'ēagwera, ei ga. Heregwovo kiro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

45 Ohorame ga imombe'umbe'ui reki ojipe'ga pe Jesus'ga omoka'ē jijagwa ji hugwi javo. Nurã Jesus'ga ndohoa'javi cidades pe ġandovaki. Ongae'yi me ga hoi okovo a'ero tonhimonono'oğyme ġa ji rehe javo. Emo ġa ohooho reki pevo ga pyri ocidades hugwi nhaporemo.

2

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea

(Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26)

1 Aerẽ Jesus'ga jivyra'javi cidade de Cafarnaum me.

—Jesus'ga ko pevo u onga pe, ei ġa ga mombe'gwovo.

2 Igwete ġa jatykai onhimongyavo ga pyri. Tegwete reki ġandupava onga pype. Tegwete ġanduva jurukwara pyri no. A'ereki ġa he'yjuhu hete ua ga pyri. Igwete Jesus'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'ĩga ġa pe.

3 Igwete ġa nomyive'ga reruri ga pyri novĩa. Quatro ko ġa ojopokopokoga ga rehe ga rerua.

4 Tegwete reki garerohohava Jesus'ga ypyvo he'yjuhuve'ga mbytera rupi. Nurã ġa ga reruri ga rerojiupia onga arimo iperehuva'ea arimo ipe'ape'avo tujuga apopyra Jesus'ga rehei katu. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi ga mbuhua Jesus'ga pyri a'ero gakupeupava reheve.

5 Hepiagame ġajikoga ojihe Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.

6 Gwino ġa neni upa judeus'ga mbo'ehara'ga – kiroki ġa ombo'embo'e ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Jesus'ga nhi'ĩga renduvame ġa ei oyvyteri pe:

7 “Maranuhũrame ga euhui poa?” ei ġa. “Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero. A'ereki Tupana'ga jate omombo aherekote'varuhua,” ei ġa oyvyteri pe.

8 Kotihĩ Jesus'ga ikwahavi oyvyteri pe ġandeaporogita. Igwete ga ei ġa pe:

—Maranuhũrame pe ndeaporogitate'varuhuro pejjijupa? ei ga ġa pe.

⁹ A'e ko ji ga pe ko: “Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.” Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe: “Epo'ã, epyhy ejikupeupava herogwovo”, a'ero po ti pe ga repiagi herohorame nehẽ. A'ero po ti pe jipopoakara heroviari nehẽ, ei ga ġa pe.

¹⁰ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei Jesus'ga. Gaha omomboruka ji ve aherekote'varuhua ahe hugwi, ei ga ġa pe. Amopo'ã ti ji nomyive'ga kiro a'ero nehẽ tapekwaha ti jipopoakara nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ombuhuruka tuhẽ Jesus'ga avo yvya koty,” ei ga. Nurã ji ei kiro ga pe, ei ga.

¹¹ –Nde ve ji ei, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Epo'ã. Epyhy ekupeupava herogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Gandovaki ga po'aġatui a'ero ipyhyga okupeupava herokwava. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei: –Pyrý hete ko Tupana'ga. Pyrý hete ko ga. Ymyagwera jate ko nhande ndihepiagangavi nanongara, ei ġa ojohupe.

*Jesus'ga omongo Leviva'ea ojiheva'ero
(Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32)*

¹³ Aerẽ Jesus'ga hoa'javi ypiahua rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ga jatykai ogwovo ga pyri. Igwete ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'ġa rehe.

¹⁴ Hehemo ga hoi. Igwete ga Levi'ga repiagi. Ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Itambere'ia ryrúa pype Levi'ga reni. A'ereki ga omono'õ itambere'ia ipyhyga pevove'ga hugwi tamondo ti governo pe javo. Igwete Jesus'ga ga repiagi javo ga pe.

–Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Levi'ga pe.

Igwete ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi garemimbo'eharamo.

¹⁵ Aerẽ Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Levi'ga ronga pe. Igwete ġa i'ui he'yjuhuve'ga pavẽi. A'ereki he'yjuhu ġa okovo Jesus'ga pyri jipi itambere'ia mono'õhara'ġa. Gahã oko ga pyri no – kiroki ġa pe ojipe'ġa e'i ite'varuhu ġa javo. A'ereki ġa nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi.

¹⁶ Igwete Jesus'ga i'ui ġa pavẽi. A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa nduri no. Ga ko fariseus'ġa. Ga e'i tihendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera javo novĩa. A'ero ġa nduri Jesus'ġa ndepiaga ġa i'urame jara'ġa pavẽi. Nurã ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

–Maranuhũrame Jesus'ga jihe'aruhui itambere'ia mono'õhara'ġa ndehe okote'varuhuve'ga ndehe no i'gwovo ġa pavẽi, ei ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷ Henduvame ġanhi'ġa ojihe Jesus'ga ei javo ġa pe:

—Tamombe'u katu ti pe me a'ero jijihe'ara nanongara'ga ndehe, ei ga. Ji ko ahepohanohara'ga ja, ei ga. Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhititirūi ji” – ġahā ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanog'e'yma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhititirūa ji” – ġahā ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanog'a. Na jitehe ji okote'varuhuve'ġa pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ġa javo – kiroki ġa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” ei ga. Ojipe'ġa pyri rūi ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji,” ei Jesus'ga.

*Ndo'ui ahe mbatera xanhi'ĩ Tupana'ga pe javo
(Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39)*

¹⁸ Aerē ojipe'ġa nduri Jesus'ga pyri xa'e ti ga pe javo. A'ereki João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa, amoamome ġa ei ojo-hupe: “Ti'uyme ti mbatera xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe javo,” ei ġa. Fariseus'ġa na jitehe amoamome ġa ei xanhi'ĩ Tupana'ga pe i'ue'yma javo. Igwete ojipe'ġa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Ndo'ui ko João Batista'ga remimbo'ehara'ġa xanhi'ĩ Tupana'ga pe javo, ei ġa. Fariseus'ġa nemimbo'ehara'ġa na jitehe ndo'ui mbatera onhi'ig'a ga pe. Neremimbo'ehara'ġa ki a'e te o'uo'u mbatera jipi, ei ġa. Maraname nanuhū ġa ndekoi a'ero naerū jara'ġa atyvi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Nhiremimbo'ehara'ġa ko ġa javijitehe – kiroki ġa oko hēarembirekoruama'ga pavēi, ei ga. Gapavēive'ġa ko o'u tuhē mbatera gworygworyvamo ga pavēi okovo ġwaramo, ei ga ġa pe. Nhiremimbo'ehara'ġa na jitehe a'ero.

²⁰ Ga ko o'u ji pavēi okovo ġwaramo, ei Jesus'ga ġa pe. Aerē po ti okote'varuhuve'ġa ji rerohoi ġa hugwi nehē. A'ea rupi po ti ġa ndo'ui mbatera nehē no ovy'are'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Tamombe'u ti pe me ojipea ojo'java'ea no. Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, nomondo'i po ahe tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea itararagagwera rehe imboja, ei ga. Kia pyvō imbojarame po jiky'i ymyahūva'ea hugwi ityryrygame. A'ero po ijovaja'rokatui, ei Jesus'ga ġa pe.

²² —Irūa tamombe'u pe me no, ei Jesus'ga. Vinho aporame ahe nonhaġi hyruymyana pype mbiara pirymyana pype tireko katu javo. A'ereki vinhopyahua ombotyjutyjui ovuvua, ei ga. Inhaġame mbiara pirymyana pype vinhopyahua vuvuvuvuri a'ero imombuga ipira otururupava jugwi. Onhimomby hete a'ero. Ombote'varuhu mbiara pira no, ei

ga ġa pe. Ipiyahua pype reki ahe onha vinhopyahua a'ero, ei ga ġa pe.

Gwemimbo'ea pe Jesus'ga ei a'ea. A'ereki garemimombe'ua ndojihe'ari ġanamonha'ea remimombe'uagwera rehe.

Nahanahā ti ġa toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Aerē judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ġa hoi pea rupi ogwovo. Igwete ġa hoi kopytera rupi ogwovo. Ohorame garemimbo'ehara'ġa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

²⁴ A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia ġa, ei ġa. Moisésva'ea e'i ikwatija nhande ve hako: “Sábadu rupi nhande ndiaporavykyi hamo,” ei ahe, ei ġa. Maranuhūrame ġa trigo ika'mbika'mbigi sábadu rupi naerū Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatue'yma naerū? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁵⁻²⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'ĩ pe me novĩa Daviva'ea mombe'gwovo, ei ga. Ymyahū ko Daviva'ea hoi Tupana'ga rongu pype tenda pype hako. A'ea pype ikwava'ēhara'ġa ono pāo imondovo Tupana'ga pe jipi, ei ga. Ikwava'ēhara'ġa jate po o'u a'ea hamo. “Ojipe'ġa po to'uyme hamo,” e'i ikwatijara novĩa Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Igwete Daviva'ea hoi Tupana'ga rongu pype. Ahe ndogwerekoi mbatera ojive. Ahepavēiva'ea ndogwerekoi no. Nurā ty'ara ahe jukai, ei ga ġa pe. A'ero Abiatarva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuaġwamava'ea ahe imondoi akoja Daviva'ea pe to'u ti ga javo. Igwete Daviva'ea i'ui hako imondovo onhipavēiva'ea pe hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nde'i reki Daviva'ea pe hako: “Pe napehendukatui nhinhi'ĩġa i'gwovo.” Ga nde'iahyi ahe ve, ei Jesus'ga. Oro pe, ei ga, maranuhūrame pe euhui nhiremimbo'ehara'ġa pe naerū? ei ga fariseus'ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tupana'ga nde'i hako: “Kiro po ti ji vvyakotyve'ġa apoi tokwaku ti ġa sábadu javo.” A'ea ga nde'i, ei Jesus'ga. Nahā ga ei reki hako: “Kiro po ti ji sábadu apoi ġa pe tipokapa pi ti ġa javo,” ei ga ġa pe.

²⁸ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Nurā jihi a'e nahanahā ti ġa toko javo. Sábadu pe vehevi ji ei no nahā ti ġa toko a'ea rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

3

Iponhimamava'ea
(Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Aerē Jesus'ga hoa'javi ġajatykahava pype. Pevo ga rekoi iponhimamave'ga.

² Igwete fariseus'ġa Jesus'ga repiahetei timbotegwete ga javo.

—Kiro sábadu, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ti ga gapoa mbokatua'java nehē kiro nhandeporavykye'yma rupi? ei ġa. Gapoa mbokatua'javame po ti nhande ei ga pe: “Nerehendukatui nde Moisésva'ea remimbo'eagwera,” xa'e ti ga pe, ei ġa ojohupe.

³ Igwete Jesus'ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epo'ã ejoa ġapytera rupi.

⁴ Jara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe'ji ti ji ve. Marã po nhande rekoi nhandeporavykye'yma rupi hamo? Gara Moisésva'ea ei nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo po rimba'e naerū? ei ga. E'i po ahe naerū: “Timbote'varuhu ti ojipe'ġa pe sábadu rupi hamo”? A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. “Timombyry ti ġa pe a'ea rupi hamo.” A'ea ahe ei po rimba'e? ei ga. Gara Moisésva'ea ei sábadu mombe'gwovo naerū? “Tijuka ti ġa a'ea rupi hamo.” A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei ga ġa pe. “Timomanoukaryme ti ġa a'ea rupi hamo,” e po ahe? ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ġa nonhi'iġa'javi ga pe.

⁵ A'ero Jesus'ga ġa ndepiapavi onhimonha'ngavo. Okoveveuhu ga ġa ndehe. A'ereki ġa noangarihu ojipe'ġa porogwetyge'yma. Igwete ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epyho epoa.

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ĩpo'rurame.

⁶ Igwete ġa ěi fariseus'ġa. Kotihĩ ġa Herodes'gareheve'ġa monhi'inhi'iġi a'ero. Igwete ġa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukaruhui nehē? ei ġa ojohupe.

Oho pa ahe Jesus'ga pyri

⁷ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu hete ġa ua ga pyri ojigwyrá hugwi. Galiléia hugwi ġa ndupavi Judéia hugwi no Iduméia hugwi no.

⁸ Cidade de Jerusalém hugwi ġa nduri no. Rio Jordão kikoty aherovaja hugwi ġa nduri Jesus'ga pyri no. Cidade-pyrive'ġa uhu pa no Tiropyryve'ġa Sidompyryve'ġa. A'ereki ġa ġwendu ġa imombe'urame Jesus'ga rembiapoa ahemonhi-momby'ava'ea. A'ero ġa ndupavi ga pyri onhimongyavo.

⁹⁻¹⁰ Igwete ga imombimombigi karugwara he'yjuhuve'ġa hugwi. Nurã itetirũave'ġa Jesus'ga mbotymbotyvahivi

tomombi ti ga ji hugwi javo. Nurã Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

–Peru ti yhara ji ve. Ta'a ti ipype ġa hugwi tanhimbotym-botyvahyyme ti ġa onhimongyavo, ei ga ġa pe.

¹¹ Igwete ġa nduri jipi – kiroki ġa anhaġa opojyka ġa. Jesus'ga repiagame ġa nenypy'andurugi ga pyri o'eahyavo nde ko Tupana'ga ra'yramo javo.

¹² A'ero ga nhi'iġahyi ġa pe tanhimombe'uyme ti ġa javo.

*Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo
(Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16)*

¹³ Aerẽ Jesus'ga jiupiri vytyruhua rupi ogwovo. Igwete ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbotarimo.

¹⁴ Doze ko ġa, ga ġa mo'emo'ẽi ojiheva'ero. (Nhimoirũhara ei ga ġa pe.) A'ero ga ei ġa pe:

–Topomondo ti imombe'gwovouka nhinhi'iġa ojipe'ġa pe nehẽ.

¹⁵ Tambojipe'auka ti ji pe me anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa hugwi nehẽ, ei ga ġa pe.

¹⁶⁻¹⁹ Dozeve'ġa ko: Simão'ga, Tiagova'ea, aheirũ'ga João'ga, André'ga, Filipe'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tomé'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga – Tadeu'ga, Simão Zelote'ga, Judas Iscariotes'ga – ga ko aerẽ omondouka Jesus'ga ga'arõe'yve'ġa po pe ga pyhygauka. Gahã Jesus'ga omo'emo'ẽ ġwemimbo'eharamo dozeve'ġa. Ojipea Jesus'ga ono Simão'ga rehe. Pedro Jesus'ga ono ga rehe. Tiagova'ea ko Zebedeu'ga ra'yrava'ea João'ga pavẽi. Ojipea Jesus'ga ono ġa ndehe ġanderaramo Boanerges. Boanerges pe nhande ei: Ga ko tupanaraġa ja.

*Belzebu'ga opojyka Jesus'ga, e'i tehe ahe
(Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi onga pe. Kiro he'yjuhuve'ġa jatykai ġa pyri a'ero. Ndo'uukari ġa mbat-era Jesus'ġa pe u'ua ġa pyri.

²¹ Ikwahavame Jesus'ga re'yja'ġa hoi ga pyri. Igwete ġa ei:

–Tipyhy ti Jesus'ga rerogwovo ġa hugwi. A'ereki ga'akaġa mbipehu kiro ovuhu, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

²² Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei – kiroki ġa u Jerusalém hugwi – igwete ġa ei ojohupe:

–Belzebu'ga opojyka Jesus'ga ojive, e'i tehe ġa. Nurã Jesus'ga ombojipe'auka anhaġa ġa hugwi, ei ġa. A'ereki Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhuro. A'ero ga anhaġa mbojipe'aukari Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

Satanás'ga pe ġa ei Belzebu'ga. Diabo'ga ei ġa ga pe no.

23 A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ga mbo'ehara'ga. Igwete ga imombe'umbe'ui ojo'java'ea ġa pe.

—Mbipehu reki pendeaporoġita, ei ga ġa pe. Satanás'ga ndajipojykai tuhē jiji. Satanás'ga ġa pojykarame ojive nombojipe'aukari ġa pe ojipyri'ea. A'ereki ga nombojogwayvayvari reki ojive'ga, ei Jesus'ga ġa pe.

24 Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero, ei ga. Po ġagwyrive'ga ojogwayvayva hete, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi.

25 Po ongapypeve'ga ojogwayvayva, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi no.

26 Po Satanás'ga ojipyri'ea mbojogwayvayva hamo, a'ero po gapyri'ea nhombojipe'apavi ojohugwi, ei ga. A'ero po Satanás'ga ndogwerekoa'javi ojive'ga. Ndokoa'javi po ga huvihavamo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Na rūi reki Satanás'ga rekoi, a'e ji, ei ga. Ga nombojogwayvayvari ojipyri'ea. Ga rūi reki ombojipe'auka ji ve anhaġa ojipe'ga hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

27 Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipe'ga ndoki ipopoakave'ga rongha pype gambatera rerogwovo ga hugwi. Gahoheve'ga jate oki ipype opopoakahetero ġwaramo. Igwete ga ga kwana'ēi gambatera ipe'avo herogwovo ga hugwi, ei ga ġa pe.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe jiji ko Satanás'ga hohe gapyri'ea mbojipe'avo javo.

28-30 Igwete ga ei ġa pe:

—“Anhaġa opojyka ga ojive,” pe'euhu tehe pe ji ve, ei ga javo ġa pe. Nurā ti ji ei pe me imombe'ukatuavo: Tupana'ga po ti omombo pa ahe hugwi aherekote'varuhuparavuhua. Ombotegwetea vehevi po ti Tupana'ga omombo pa ahe hugwi, ei ga. Emo gwa'uva mbotegwetea po ti Tupana'ga nomombori tuhē ahe hugwi. A'ea ndojihyva'javi ahe hugwi avuirama, ei ga ġa pe.

Jesus'ga re'yjava'ea

(Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21)

31-32 Kiro ġa vahemi a'ero Jesus'ga yhēa gareki'yra'ga pavēi. Okari pe ġa pytai o'ama. A'ereki he'yjuhuve'ga u ga pyri oapyapyga. Igwete Jesus'ga re'yja'ga imondo onhi'iga ga pe tuhu ti ga ore pyri javo. A'ero ġa imombe'ui ga pe:

—Jesus, okari pe ġa ndekoi neyhēa neirū'ga pavēi. “Tuhu ga ore pyri,” ei ġa nde ve, ei ġa ga pe.

33 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Marāve'ga pe ji ei naerū nhyi'ga nhyirū'ga?

34 Gweroapyve'ga ndepiagame ga ei ġa pe a'ero:

—Agwa reki ġa nhyi'ġa nhyiirũ'ġa, ei ga.

³⁵ Kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġa pe ji ei nhyiirũ'ġa nhyiendyra'ġa. Nhyi'ġa a'e ji ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

4

Ha'ynha mohãihara'ga

(Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Aerẽ Jesus'ga ġa mbo'ea'javi ypiahua rembe'yi pe. He'yjuhu ġa ojatykavo ga pyri yembe'yi pe onhimongyavo. Nurã ga avi yhara pype oina imoanha'ndiavouka tohendu pa ti ġa nhinhi'iġa javo.

² Igwete ga ġa mbo'ea'javi imombe'gwombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe.

³ —Pehendu ti, ei ga. Imohãihara'ga gweroho ha'ynha ko pe imohaina ityma, ei ga.

⁴ Imohãirame mokonhete indurugi pea rembeyvira rupi. Igwete gwyrã'ia ruri imokokona jupava, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

⁵ —Jara onduru yja rehe, ei ga. Xunhi reki yja ita arimo. Kotihĩ henhunhamo a'ero novã. A'ereki nianami yja.

⁶ Emo kwarahyahivame ombokai imonhymbava hohova. Garemity'mbia ipavi a'ero onhimomiranama'jave'yma. A'ereki hapoa ndokihetei yvya pype, ei ga imombe'gwovo.

⁷ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatãiva'ea ra'ynha pyteri pe. Igwete ga'apoa ha'ynha henhunhamo nhungwava ra'ynha pavẽi. Igwete nhungwava nhambyguhui garemityma herekovo imonhimomboakare'yma. Igwete ndi'ai upa, ei ga ġa pe.

⁸ —Jara reki onduru vykatua rehe. A'ea henhunhamo onhimomboaka gworyvamo. O'arame he'ye'yi ha'ynha trinta ahara pype. Jara pype koji'i tehe ha'ynha sessenta. Jara pype ha'ynha he'yjuhuro cem ipype, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u morogita

(Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15)

¹⁰ Garenduhara'ġa horame ga hugwi gapavẽive'ġa nhi'iġi ga pe dozeve'ġa pavẽi. Igwete ġa ei ga pe:

—Gara pe nde ei poro morogita mombe'gwovo ore ve? ei ġa. A'ereki ore ndorokwahavi a'ea, ei ġa ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me. A'ereki Tupana'ga opota penembikwahava, ei Jesus'ga ġa pe. Okwahavuka ga pe me onhimiva'ea nahã po ti ji rekoi ojiheve'ġa nduvihavamo nehẽ

javo, ei ga ġa pe. Pe me jate ga okwahavuka nanongara. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndokoi gareheva'ero – ġa pe ji amombe'u ojo'java'ea ikwahavukare'yma ġa pe, ei ga ġa pe.

¹² Ojo'java'ea ji amombe'u ġa pe a'ero
 “tonhimombaragwahavyme ti ġa hepiepiagame.
 Tokwahavyme ti ġa henduenduvame.
 A'ereki ġa ndogwerojijyipotari gweaporoġita.
 Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua”, ei ga
 ġa pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:
 –Ndapekwahavi pe ji imombe'urame pe me garemitymagwera? Marã po ti pe ikwahapavi ojo'java'ea naerũ? ei ga.

¹⁴ Tamombe'u katu ti kiro itymagwera pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.
 –Kiroki ga omombe'u Tupana'ga – ga ko ha'yinha mohãihara'ga ja, ei ga.

¹⁵ Mokonhete'i ha'yinha onduru pehea rembeyvyri. Igwete gwyrã'ia imokokombavi ha'yinha imohãirame, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvame Tupana'ga mombe'ua Satanã's'ga imoka'nhyrbavi a'ea ġa hugwi, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁶ –Jara ha'yinha onduru yja rehe ita arimo. Nurã ġwenhunhame kotihĩ nonhimomiranami, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua kotihĩ gworygworyvamo hehe novã.

¹⁷ Gwendu katu naẽ ġa gamombe'ua novã. Aerẽ ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa ndekoro ġwaramo Tupana'ga mombe'ua rupi, ei ga. Hahyrame ġa pe ġa nonhimomiranama'javi a'ero kotihĩ opohia Tupana'ga mombe'ua hugwi. A'ereki gamombe'ua ndokikatui ġayvyteri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ –Jara onduru nhungwava ra'yinha pyteri pe hatãava'ea ra'yinha pyteri pe – a'ea oambyguhu garemityma imonhimomboakare'yma, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduna'ẽi Tupana'ga mombe'ua novã.

¹⁹ Aerẽ ġapy'a rekotehei. A'ereki ġa nhaġataruhu ojihe marã po ti ji ve nehẽ javo, ei ga. Igwete ġa nhimoandyandyi itambere'ia potaruhuavo a'ea po ti ji mbohoryhetei nehẽ javo tehe. Igwete ġa ipotaparavuhui mbatera, ei ga. Hatãava'ea oamby imohãihara'ga remityma. A'ero ndi'ai, ei ga. Na jitehe ġanemimbotaruhua nohenduva'javukari ġa pe Tupana'ga mombe'ua. A'ero ġa ndokoi gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe japoe'yma pyryva'ea, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁰ –Jara onduru vvykatua rehe ġwenhukaturu gworygworyvamo, ei ga. Na jitehe jara'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua herovia tuhẽ okokatuavo, ei ga. Jara'ġa oapo hete pyryva'ea a'ero. Jara'ġa koji'i ġa oapo pyryva'ea. Jara'ġa

koji'iete'i ġa oapoapo pyryheteva'ea jipi okokatuavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

A lamparina

(Lucas 8.16-18)

²¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Herurame lamparina oki pe po ahe ndohovapygi hyrua pyvõ. Ahe nomondoi onhinongava gwyrri pe cama gwyrri pe. Ahe gweru imondovo pyte'mbia rehe imohina tamomytu'emba nhande ve javo, ei ga.

²² Na jitehe Tupana'ga ġwenotī na'ē ġwemimbo'eagwera tamomytu'emba ti ġa'akaġi pe aerē nehē javo, ei ga.

²³ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Henduvame nhinhi'īga pehendu katu ti a'ero, ei ga. Po ti xunhi pe henduvi nhinhi'īga, a'ero po ti xunhi pe ikwahavi nehē. Po ti pe hendukatui nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē. Koji'i po ti Tupana'ga pe mbo'ea'javi a'ero nehē no, ei ga.

²⁵ Po ti pe ikwahavi nhinhi'īga rendukatuavo nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē, ei ga. Po ti xunhi pe ikwahavi nhinhi'īga hendupotare'yama, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhymbavukari pe me nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Ha'yinha henhui onhimomboaka

²⁶ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipea tamombe'u pe me ojo'java'ea tapekwaha hete ti Tupana'gareheve'ga jikoheteaġwama ga rehe. A'ereki Tupana'ga hete ġa mbojikojikogukari ojihe jipi ġanduvihavamo. Na ja a'ero, ei ga. Ha'yinha mohāihara'ga omohāi ha'yinha vvyvo.

²⁷ He'yi ga kiri henhunhame ogwovo hepiaga. Igwete garemityama nhimomboakari. “Marā po nhiremityama renhunhamo onhimomboaka a'ero?” ei ga jupe ikwahave'yama, ei ga.

²⁸ A'ereki a'ea tehe henhui ohema yvya hugwi. Aerē nhimomboakari oharamo. Aerē itiniġi, ei Jesus'ga.

²⁹ A'ero ga ġa mondoukari imondohondohogauka haimbeva'ea pyvõ foice pyvõ. A'ereki oho japiavo imondohokava, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

Mostarda ra'yinha

(Mateus 13.31-32, 35; Lucas 13.18-19)

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Marāva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me ojo'java'ea tapekwaha ti Tupana'gareheve'ga nde'yjuhuaġwama? ei ga. A'ereki jypy ġa ndahe'yi. Aerē reki ġa nde'yjuhuro -

kiroki ġa e'i: "Tupana'ga ko nhanderuvihavamo", ei Jesus'ga ġa pe. Na ja a'ero, ei ga.

³¹ Otỹ ga mostarda ra'ynha, ei ga. Xunhiete'i ko nanongara ra'ynha jara gwyre'i pa.

³² Itymirē reki onhimomboaka hete huvihavuhuro oji'java'ea hohe pa, ei ga. Huvihavuhu hakā oja'oja'oga. Nurā gwyrā'ia turi japovo gwaityga hakā rehe upa i'aġi pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³³ Nanongara ga imombe'umbe'ui he'yjuhuve'ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo. Ga ikwahavame koji'i ga imombe'ui ġa pe a'ero.

³⁴ Ojo'java'ea jate ga omombe'umbe'u he'yjuhuve'ġa pe ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'iġa rehe. Emo ġandovakie'ỹ ga imombe'ukatupavi ġwemimbo'ehara'ġa pe tokwaha tuhē ġa javo.

Jesus'ga omombi vvyruhua
(Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Ka'arugame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Xaho ti aherovai.

³⁶ Igwete ġa hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Jesus'ga oapy oina yhara pype. Igwete ġa ga rerohoi ypiahua aherovai. Ojipe'ġa oho oyhara pype ġa ndupi no.

³⁷ Ga horame turi vvyruhua. Vvyturanuhūa ombo'ambo'a typepemuhūa yhara pype. Kiro tynahē ġwerī yhara a'ero.

³⁸ Jesus'ga oki reki yhara revira rehe oakaġa noġa aheakaġa jikokava rehe. Igwete ġa ga moma'ēi javo ga pe.

—Jesus, kiro nhande hoi ypy pe, ei ġa. Nane'aġataruhui nde nhandepapava rehe naerū? ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete ga ma'ēi onhi'iġahyavo vvytua pe. Igwete ga ei ypiahua pe:

—Epi! ei ga. Tanetymyi ti.

A'ero ipigi vvytua. Notymynha'javi.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Maraname pe kyhyjiuhui? ei ga. Ndapejikogi ve tuhē pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

⁴¹ Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Vvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa ypiahua pavēi, ei ġa javo ojohupe.

5

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi
(Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Igwete Jesus'ga vahemi ypiahua aherovai Gerasapeve'ġa gwyri pe.

² Jesus'ġa ērame ga ruri – kiroki ga anhaġa opojoyka ga ojive.

3-4 Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga u jipi aheryvya pyteri pe. Okwaokwa ġa ga itanhuramuhūa pyvō novīa. Igwete ga imondohondohogi opoa hugwi opya hugwi ikaikavo. Nurā ġa ndokwara'javi ga a'ero itanhuramuhūa pyvō. Ndipopoakari ġa ga monhyromo.

5 Arimo ypytunimo na jitehe ga rahērahemamo jipi aheryvy pe vytyruhua rehe. Ojikytykyti ga ita pyvō herokwarokwavame ojihe. A'ereki anhaġa opojoyka ga ojive.

6 Jesus'ga repiagame irupe kiro ga ruri onhana itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi ga rovatiamo. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri nderuvihavuhu nde javo.

7-8 Igwete Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Igwete ga hapukajahivi.

—Tajavykyi ti, Jesus, ei ga. Nde ko Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo. Ere ti Tupana'ga renoina tahahyyme ti ji ve, ei ga ga pe.

9 —Gara nderera? ei Jesus'ga ga pe.

—He'yjuhu, ei ga. Poro ko jirera, ei ga.

A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojoyka ga.

10 Igwete i'ehetei Jesus'ga pe:

—Toremondoukari ti irupe avo hugwi, e'i ga pe.

11 Pevo tuvi ojipe'ġa nenyimbava porcos i'gwovo vytyruhua pyri. He'yjuhu hete onhimongyavo.

12 Igwete anhaġa ei Jesus'ga pe:

—Ore mondouka ti porcos pyri toropojoyka ti a'ea orojive, e'i anhaġa ga pe.

13 —Hepejigwovo a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Igwete anhaġa jipe'ai ġwembipojykahara'ga hugwi ogwoogwovo porcos ipojykavo. He'yjuhu ranuhū porcos dois mil. Igwete anhaġa opojoykaramame porcos inhainhani ogwovo ogyva vyty'ramuhūa rupi opoa ypiahua pype otypyvyvygya.

14 Igwete porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo timombe'u javo. Igwete ġa imombe'umbe'ui porcos typyvygagwera cidadepeve'ġa pe cidadekotyive'ġa pe no. A'ero ġa nduġanduri torohepia katu javo.

15 Urame Jesus'ga pyri ġa akoja'ga repiagi anhaġa rembipojoykaagwera'ga. Ipikatu ga kiro oina. Gweaporoġita katu reki ga a'ero no. Ga repiagame ġa kyhyji Jesus'ga popoakara hugwi.

16 Kiroki ġa gwepia tuhē anhaġa mondoagwera - kiro ġa ei imombe'gwovo ġa pe:

—Jesus'ga ombojipe'a ga hugwi anhağa mondovouka porcos pyri a'ea pojykauka, ei ға. Igwete porcos inhainhambavi ogwovo y pe otypvypyvyga, ei ға imombe'gwovo ға pe.

¹⁷ Igwete ға epavi Jesus'ga pe:

—Heregwovo oregwyrа hugwi! ei ға javo ga pe.

¹⁸ Jesus'ga avame yhara pype kiro anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei ga pe:

—Kiro ji hoi nde rupi nde rerekovo.

¹⁹ —Ndrogwerohoi ji ji rupi, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo enhonga pe. Ere ti eje'yja'ға pe: “Tupana'ga pyry hete ji ve,” ere ti ға pe. “Nahanahã ga imombyryvi ji ve ji porogwetyga,” ere ti imombe'gwovo ға pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Igwete ga hoi Dez Cidades pe imombe'gwombe'gwovo ға pe.

—Jesus'ga pyry hete ji ve, ei ga ға pe. Ombojipe'a ga anhağa mondovouka ji hugwi. Nahã ga imombyryvi ji ve, ei ga ға pe.

Igwete ға nhimomby'apavi ganhi'iga renduva.

Jairova'ea ra'yra'ea

(Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42)

²¹ Igwete Jesus'ға hero'yahava'javi yhara herojivya. Ypi-ahua rembe'yi pe ga rekoï. Igwete he'yjuhuve'ға jatykai ga pyri.

²² Igwete ga ruri Jairo'ga. Ga ko huvihavamo oko judeus'ға jatykahava pype. Jesus'ga repiagame ga ruri ғwenypy'anduruga ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

²³ —Omano ғweri jira'yrahã, ei ga Jesus'ga pe. Herejo ji rupi epokoga hã rehe tomanoyme ti hã, ei Jairo'ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga hoi ga rupi. He'yjuhuve'ға oho Jesus'ga rupi no ga mbotymbotyvahiva.

Gwypova'ea opoko Jesus'ga pira rehe

(Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48)

²⁵ Ga horame kiro ojipehã hoi Jesus'ga reviri opokoga gapira rehe topi ti nhitetirũa ji hugwi javo. A'ereki hã gwyporo. He'yjuhu doze kwara hãtetirũa rehe.

²⁶ He'yjuhu hãpohanohara'ға novia. Igwete hã pohanogame hahyhetero hã pe. Omondo pa hã oitambere'ia ға pe novia. Emo ndopigi hã hugwi. Igwaigwavete hã tetirũahetero.

²⁷⁻²⁸ Igwete ға Jesus'ga mombe'urame hã ei oyvyteri pe: “Po ti ji pokogi gapira rehe vehevi nehẽ, a'ero po ti ipigi ji hugwi nehẽ,” ei hã oyvyteri pe javo. Kiro hã hoi Jesus'ga reviri a'ero he'yjuhuve'ға pytera rupi opokoga Jesus'ga pira rehe.

²⁹ Kotihĩ hã ndagwypora'javi. A'ea hã ikwahavi oyvyteri pe.

³⁰ Igwete Jesus'ga pyryrymi he'yjuhuve'ga koty javo ġa pe. A'ereki ga okwahavipe opopoakara hoa ġa ndehe.

–Ma'ga opoko jipira rehe ra'e? ei ga ġa pe.

³¹ Igwete garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

–Avi nde erehepia pa ġa enhimbotymbotyvahiva, ei ġa. Maraname nde euhui naerū: “Ma'ga opoko ji rehe ra'e?” ei ġa ga pe.

³² Emo Jesus'ga oharekoreko ġa ndehe tahepia tuhē javo.

³³ Hēa okwaha Jesus'ga rembiapoa ojive. A'ero hēa ruri okyhyjiavo ohyhyipava. Ojovapyvo hēa rekoi Jesus'ga pyri onhimombe'upava ga pe.

³⁴ Igwete ga ei hēa pe:

–Kui'i, nde erejiko ji rehe. Nurā ipigi nde hugwi, ei ga. Enoġatu ti epy'a egwovo, ei ga. Momina tuhē nde hugwi netetirūa, ei ga hēa pe.

Jesus'ga ombogwera Jairova'ea ra'yra'ea
(Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56)

³⁵ Jesus'ga nhi'iġame kiro ġa nduri Jairo'ga rongapypeve'ga. Igwete ġa ei Jairo'ga pe:

–Omano jipe ndera'yra'ea, ei ġa imombe'gwovo ga pe. Tererura'javi ahembo'ehara'ga a'ero, ei ġa Jairo'ga pe.

³⁶ Jesus'ga ombogwavete reki ġanhi'iġa. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

–Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Igwete Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no – kiroki ahe João'ga reki'yramo. Jara'ga ga nomondoukari ojupi.

³⁸ Igwete ga Pedro'ga nderohoi ġa nderovahema Jairo'ga rongga pe. A'ero Jesus'ga henduvi ġajehe'oranuhūa. A'ereki hahyahi ġajehe'oa hēamanoa rehe.

³⁹ Igwete ga hoi onga pe javo ġa pe.

–Maranuhūrame pe nanuhū pejehe'gwoe'gwovo pejijupa? ei Jesus'ga ġa pe. Tayrihēa nomanoi. Hēa oki reki upa, ei ga ġa pe.

A'ereki ga okwaha hēambogweravaġwama.

⁴⁰ Igwete ġa ga jai omano tuhē ahe javo. A'ero ga ġa mo'emo'embavi onga hugwi. Igwete ga ġa nderohoi okipe tayrihēa ruva'ga hēayhēa no. Pedro'ga ga gweroho hēanongava pype no.

⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi javo hēa pe.

–Talitá cumi! ei ga. (A'ea ko: “Kui'i, epo'ā!”)

⁴² Kotihī hēa po'ami a'ero okovo. Doze kwara hēa rehe. Igwete ġa nhimomby'ahetei hēa repiaga.

⁴³ Igwete Jesus'ga ehetei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti nhiremimbogweravahēa, ei ga. Pe-mondo ti kiro mbatera hēa pe to'u hēa, ei ga ġa pe.

6

Nazaré pe ahe ndojikogi Jesus'ga rehe
(Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa hoi cidade de Nazaré pe – perope Jesus'ga onhimomboaka.

² Judeus'ġa poravykye'yoma rupi sábadu rupi ga hoi ġajatykahava pype pevove'ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe. Igwete ġa nhimomby'ai ganhi'ġa renduva onhimongyavo. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā akoja'ga ikwahavuhui nanongara naerū? ei ġa. Ma'ġa ombo'e ga? A'ereki ahemonhimomby'ava'ea ga oapoapouhu, ei ġa ojohupe.

³ Ga ko onga apohara'ga rūi naerū Mariahēa ra'yra'ga? ei ġa. Tikwaha tuhē nhande gareki'yra'ġa Tiago'ga José'ga no Judas'ga Simão'ga. Garendyra'ġa ko oko avo nhande pyri no, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimonha'ngai okoe'yoma ga rehe tihenduva'javyme ga javo.

⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyrripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga rehe, ei ga. Gagwyrripeve'ġa jate nomondoi imohina ga rehe. Gare'yja'ġa nomondoi imohina ga rehe no. Garongapypeve'ġa nomondoi imohina ga rehe no, ei ga ġa pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ndoapoi gwerevi ahemonhimomby'ava'ea pevo. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe. Mokonheteve'ġa ndehe jate ga pokogi imombiġa ġatetirūa ġa hugwi.

⁶ Igwete ga nhimomby'ai ġa jikoge'yoma ġwaramo ojihe.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa
(Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Igwete Jesus'ġa imbojoapiapi ogwovo cidades pe pevove'ġa mbo'eavo.

⁷ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri dozeve'ġa. Igwete ga ei ġa pe:

—Topomondomondo ti kiro ojipe'ġa cidades pe, ei ga. Mokomokōi ti pejogweroho imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Ape'akwahavuka ti ji pe me anhaġa ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe.

⁸ Pepojate ti toho kiro pea rupi. Taperohoi ti pāo itambere'ia reheve, ei ga. Taperohoi ti sacola no. Pejijihokava jate ti peroho, ei ga ġa pe.

⁹ Pemongi ti sandálias. Taperohoi ti ojipea tapy'ynhapira, ei ga ġa pe.

¹⁰ Igwete ga ei no:

—Pe vahemame cidade pe po ti ojipe'ga ei pe me nehê: “Hepejijo pejipytao nhironga pe,” e po ti ga pe me nehê. Pejogweroho ti ga pyri pejjjupa a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Tapejjijijiyi ti ojipe'ga nonga pe, ei ga. Ga pyri jate ti peju. Aerê ti pea hugwi pe hoi cidade hugwi a'ero pejogwerogwovo nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

¹¹ Po ti pevove'ga napembuhurukari ojipyri hendupotare'yma penhi'iga a'ero po ti pe hojipei pea hugwi nehê, ei ga. Pehorame ti pemonduru otimbuguhua pejjypya hugwi toropohi ti pe hugwi javo ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iga,” pe'ji ti ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Nahã Jesus'ga dozeve'ga mondomondoukari ojipe'ga pyri. Igwete ġa hoi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ġa pe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Perojijiyi ti pejeaporoġita pejjipohia pejjikote'varuhua hugwi, ei ġa ġa pe.

¹³ Igwete dozeve'ga imbojipe'ape'ai anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ga hugwi. Igwete ġa imongyi ikava he'yjuhuve'ga akaġa rehe imombiga ġatetirũa ġa hugwi.

João Batistava'ea omano

(Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Igwete pevove'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui. A'ero ga henduvi ġanhi'iga Herodes'ga ġanduvihavuhu'ga. Ojipe'ga e'i tehe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Ga ko João Batista'ga reki, e'i tehe ga. Okwera po ga kiro oyvya hugwi. Nurã po ga japohetei ahemonhimomby'ava'ea naerũ, e'i tehe ġa.

¹⁵ Ojipe'ga e'i tehe:

—Jesus'ga po Elias'ga ura'java.

Ojipe'ga:

—Ga po Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo oko ahe ja – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga ojopy'rovo hako, e'i tehe ġa.

¹⁶ Igwete Herodes'ga henduvi ġanhi'iga Jesus'ga rehe. Igwete ga etehei:

—Ga ko João Batista'ga tuhê. Akamomboruka ji ga ikwehe novã. Kiro ga kwerava'java reki, e'i tehe ga.

¹⁷⁻¹⁹ Nahã Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Herodiashêa rehe ga ahe pyhygukari ahe mongiuka cadeia pype. Hehã ko Filipe'ga rembirekohêa na'ê Herodes'ga reki'yra'ga rembirekohêa. Aerê Herodes'ga hêa rerekoi reki.

Igwete João Batistava'ea ei Herodes'ga pe jipi: “Maranuhūrame nde eirũ'ga rembirekohēa rerekoi? Na rūi ko ahe rekoi,” ei ahe ga pe jipi.

Nurã Herodiashēa rehe Herodes'ga ahe pyhygukari ahe apytũuka ahe mongiuuka cadeia pype. A'ereki hēa onhimboahi ahe ve tajukauka ti ga javo novĩa.

²⁰ Emo Herodes'ga ahe a'ngui na'ē. Ga ndojukaukapotari ahe. A'ereki ga okyhyji ikwahava Joãova'ea rekokatua. Okwaha ga Joãova'ea pyryhetea ahe rekoro ġwaramo Tupana'ga rehe. Nurã Herodes'ga ahe a'ngui. Joãova'ea nhi'inhi'igame ga pe oko tehe gapy'a novĩa. Emo ga ġwendu pota Joãova'ea nhi'iga novĩa.

²¹ Aerē o'aragwera rehe Herodes'ga japoi toryva omoirũhara'ġa pe soldados'ġa nduvihavuhu'ġa pe no imbateheteve'ġa pe no – kiroki ġa u gagwyrri pe Galiléia pe. A'ea rupi Herodiashēa jirokwari João Batistava'ea rehe ahe jukauka.

²² Hēara'lyrahēa tehe oho Herodes'ga pyri ojirokyavo ġapyteri pe. Igwete ġa nhimohēhetei kujahēa rehe Herodes'ga gapavēive'ġa pavēi. A'ero ga ei hēa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? Tamondo ti nde ve, ei ga hēa pe.

²³ Tupana'ga henduvame nhirembi'ea ji ei nde ve: Tamondo pa tuhē ti nde ve neremimbotarimova'ea javoji. Nhimbatera ti tamondoji'ro vehevi nde ve javoji, ei ga hēa pe.

²⁴ A'ero hēa hoi imombe'gwovo oyhēa pe.

—Gara re po ji aru ga hugwi nehē? ei hēa hēa pe.

—João Batista'ga akaġa pe ere, ei hēayhēa hēa pe.

²⁵ Kotihĩ hēa jivyri nhandaibe ogwovo javo Herodes'ga pe.

—Apota ji João Batista'ga akaġa, ei hēa, kiroġwe nhaembeva pype, ei hēa ga pe.

²⁶ Henduvame hēanhi'igã Herodes'ga rekoveveuhuhetei a'ero. A'ereki ga ndojukaukapotari Joãova'ea novĩa. Emo ga e'i jipe reki Tupana'ga ġwendu nhirembi'ea javo. Gapavēive'ġa ġwendu ganhi'igã no ga erame hēa pe tamondo tuhē ti nde ve javo. Nurã ga nde'ia'uva'javi kiro hēa pe: “Namondoa'javi ji nde ve.”

²⁷ Nurã ga soldado'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga João'ga akaġa javo.

²⁸ Igwete soldado'ga hoi ahe akamomboadeia pype aheakaġa rerua nhaembeva pype. Igwete ga imondo'i kujahēa po pe hēa herohoi oyhēa pe heroviaruka hēa pe Joãova'ea jukaagwera.

29 Nahã Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Ik-wahavame Joãova'ea remimbo'ehara'ga hoi ahera'oa pyhyga herogwovo inoãa ityma raikwehe.

*Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)*

30 Aerẽ dozeve'ga jivyri Jesus'ga pyri a'ero - gahã Jesus'ga omondouka Tupana'ga nhi'iga mombe'uuka. Ojivyrãme ga imombe'upavi Jesus'ga pe gwemimbo'eagwera. Gatetirũa mombigagwera ga omombe'u ga pe no.

—Orombojipe'a ore anhaãa ga hugwi, ei ga imombe'gwovo ga pe no.

31 A'ea rupi he'yjuhuve'ga nhopondekwandekwavi ua Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ga ndo'uukari Jesus'ga pe. Nurã Jesus'ga ei dozeve'ga pe:

—Nhande tehe ti xaho ongae'yi me tapepytu'uahi'vi ti javoji, ei ga ga pe.

32 Jesus'ga tehe ga avi yhara pype a'ero ogwovo ongae'yi me.

33 Emo pevove'ga gwepia gahoa. Igwete ga ei ojohupe onhimongyavo:

—Kiro ga hoi Jesus'ga. Pea rupi ti xaho ga ndeviri a'ero, ei ga ojohupe.

Igwete ga hoi nhandaibe ypihua rembeyvyrã rupi ogwovo cidades hugwi nhaporemõ. Igwete ga na'ẽ ga vahemi pevo Jesus'ga nenonde.

34 Ohemame Jesus'ga he'yjuhuve'ga ndepiagi. Igwete ga poria'iro ga pe onhimongyavo. A'ereki ga pe ko ga ovelhas ja ovelhas gwepiakatuhara'ga rerekoe'ymame. Na jitehe ndipokokavi ga. Igwete Jesus'ga ga mbo'embo'ei.

35 Kwara hogwerĩã rupi garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri javõ.

—Kiro ihohetei kwara. Ndogwerekoi onga avõ ga pe, ei ga.

36 Ere ti ga pe a'ero toho ti ga kopeve'ga pyri cidades'ii pe ira'agweva'e pe. Pevo po ti ga ipyhygi mbatera ojive i'uhavamo, ei ga Jesus'ga pe.

37 Igwete ga ei ga pe:

—Pehe ti pemondo mbatera ga pe to'u ti ga javoji.

—Maranuhũ naerũ? ei ga. He'yjuhuva'ea duzentos itambere'ia po ti ore herohoi imondovo pãõ rehe ga pe naerũ? ei ga ga pe.

38 Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Maramomi pe herekoi pães? Peho hepiaga.

Igwete ga hoi hepiaga, ga nduri imombe'gwovo ga pe.

—Cinco, ei ga. Dois ga gwereko pira no, ei ga ga pe.

39 Igwete Jesus'ga he'yjuhuve'ga mbojatykapavi ga mboapyga ga noãa nhungwa'via rehe.

⁴⁰ Ojopyri ġa apyapygi upa a'ero. Pea hovai ġa cem. Ga hovai cinquenta. Hovaive'ġa cem no. Nahã ġa apyapygi ojogwerojuva.

⁴¹ Igwete Jesus'ga ipyhygi pães pira reheve. Igwete ga jovavuri onhi'iġa Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhua mbatera ore ve, ei ga Tupana'ga pe.

Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pema'ema'ẽ ġa pe javo. Na jitehe ga ima'ema'ẽukari pira imondovouka ġa pe nhaporem.

⁴² Igwete ġa nhapremo i'ui'ui onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu hete mbatera ġa pe.

⁴³⁻⁴⁴ He'yjuhu hete ko ġa cinco mil akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa na jitehe he'yjuhu tayri'ġa pavẽi. Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi pães rembyruera pira'ia rembyruera reheve imondovo inoġa yrua pype. Dozeva'ea ġa imotynahenahembavi yrua.

Jesus'ga oho yjapea rehe

(Mateus 14.22-33; João 6.15-21)

⁴⁵⁻⁴⁶ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He peji'ava yharuhua pype, ei ga. Pero'yaha ti aherovai ji renonde herogwovo cidade de Betsaida pe, ei ga ġa pe.

He'yjuhuve'ġa pe ga ei:

—Kiro ji hoi na'ẽ nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga. He pejigwovo a'ero pejivya penhonga pe kiro, ei ga ġa pe.

Igwete ga hoi vytyruhua rupi.

⁴⁷ Ypytunimo ga tehe ga rekoi vytyruhua arimo. Garemimbo'ehara'ġa ki a'e te oko yhara pype ppyteri pe.

⁴⁸ Igwete ga hepiagi ġa ipyvupyvurahyrame. A'ereki vytyturanuhũa ġwovativatĩ ġa. Ko'eġatue'yma rupi ga hoi ġa pyri a'ero opyruġa yhya rehe ogwovo. Okwa ġwerĩ ga ġandova vyryi novĩa.

⁴⁹ Emo hepiagame gapyruġa yhya japea rehe ġa nahenahe-mamo upa.

—Anhaġa po, e ko ġa novĩa.

⁵⁰ A'ereki ġa nhapremo gwepia ga. Gapy'a juahi a'ero. Emo kotihĩ ga nhi'iġi ġa pe.

—Penoġatu ti pejipy'a, ei ga. Jihi ko koro ako. Tapekyhyjia'javi ti, ei ga ġa pe.

⁵¹ Igwete ga avi yhara pype ġa pohe. Kiro ipigi vytyturanuhũa. Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero.

⁵² A'ereki ġa ndaheaporoġitakatui pães mbohe'yjuhuagwera rehe. Noangari ġa ikwahave'yma Jesus'ga popeakara.

*Jesus'ga omombi ahētētirūa Genesaré pe**(Mateus 14.34-36)*

⁵³ Igwete Jesus'ga hero'yahavi herovahema Genesarépeve'ḡa gwyri pe nhapytiamō.

⁵⁴ Ga ērame yhara hugwi pevove'ḡa nhimombaragwahavipei Jesus'ga rehe.

⁵⁵ Igwete ḡa hogahoi ogwyrā rupi itētirūave'ḡa nderunderua ḡakupeupava rehe ḡa noḡa Jesus'ga pyri. Henduvame Jesus'ga hoā jipi, pevo ḡa ḡa nderuri ga pyri.

⁵⁶ Igwete ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Nhu me ga hogahoi no. Perope ga oho – pevo nhaporemō ḡa itētirūave'ḡa nderuri ḡa noḡa mytu'ē me – perope ḡa ojatyka jipi. Igwete ḡa eḡa'ei Jesus'ga pe:

–Na ḡa pokogi ndepira rembe'yva rehe vehevi.

Ga pokogame hehe a'ero ipipavi ḡatētirūa ḡa hugwi.

7*Judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera**(Mateus 15.1-9)*

¹ Igwete fariseus'ga jatykai ua Jesus'ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ḡa pavēi. Uhu ḡa ga pyri Jerusalém hugwi.

² Igwete ḡa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa jikwakuve'yma.

–Ndokoi ḡa nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi, ei ḡa. A'ereki ḡa ndojikwakuvi ojipogweje rehe mbatera ua renonde, ei ḡa ojohupe.

³ A'ereki judeus'ga namonhava'ea koi na ojikwaku ymya vehevi. I'ua renonde ahe jipogwepogwei jipi. A'ereki ahe e'i tehe: “Nhandejipogwepogweje'ymame po ti nhande nianhi-mombyryvi Tupana'ga pe,” e'i tehe ahe. Nurā ko judeus'ga – kiroki ḡa fariseusramo – ḡa ko koji'i e'i: “Xajikwaku hete nhandekovo nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe,” e ko ḡa. Nurā ḡa ojipogweje'ymame ndo'ui mbatera jipi.

⁴ Herurame mbatera ima'ēhava hugwi na jitehe ḡa ndo'ui ojipogweje'ymame. I'uhava ḡa ipyhepyhei imboapykava. Nahā ḡa jikwakukwakuvi jipi ḡwamonhava'ea remimbo'eagwera rehe okovo xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo novīa.

⁵ Igwete fariseus'ga jatykai Jesus'ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ḡa pavēi. A'ero ḡa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa jikwakuve'yma. Igwete ḡa ei Jesus'ga pe:

–Neremimbo'ehara'ḡa ndojipogwejuhu i'ua renonde, ei ḡa. Maraname ḡa ndokoi nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi ojikwakuve'yma? ei ḡa.

6-8 Nahã Jesus'ga ei javo ġa pe a'ero:

—Pehe ko pekokatu'ãva'ero peko! ei ga. Penhi'ĩpo'ru hete pe Isaíasva'ea kiro. Ymya Isaíasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'ĩga ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ei hako: “Avove'ġa onhi'ĩgatu tehe

torombohete Tupana'ga javo,” ei ga.

“Emo ġa nanhiarõi

imondoe'yma gweaporoġita imohina ji rehe,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Ji mbohete tehe ġa.

A'ereki nhinhi'ĩga rehe rõi ġa ombo'e,” ei ga.

“Vvyakotyve'ga nemimbo'etehea rehe ġa ġa mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'ĩga javo tehe jupe,” ei Tupana'ga hako.

Nahã Isaíasva'ea ikwatijari ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ga ei ġa pe a'ero:

—Ahemombe'ua ko pemombe'uaġwama reki. A'ereki ahe javijitehe ko pe peko pekokatu'aġuhũva'ero. Pemoandyandyi pe ojipe'ġa jipi orombohete Tupana'ga javo tehe, ei Jesus'ga ġa pe. Pepohi reki pe Tupana'ga nhi'ĩga hugwi. Emo vvyakotyve'ga nemimbo'eagwera pe pehendukatu, ei ga.

9 —Pyry hete reki pe me pe imbogwawame Tupana'ga nhi'ĩga xako ti nhaneremimbo'eagwera rehe javo, ei ga onhi'ĩġahyavo ġa pe.

10 Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'ĩga imombe'ukatuavo hako, ei ga ġa pe. Igwete ahe ei:

“Pemondo ti pejeaporoġita imohina pejuva'ga rehe penhyhã rehe no,” ei ahe.

Igwete ahe ei no ikwatijarame Tupana'ga nhi'ĩga:

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhã pe no

– tojukauka ti ġa ga a'ero,” ei Moisésva'ea hako, ei Jesus'ga ġa pe.

11 Pe ki a'e te ahe atyvi ġa mbo'ei, ei Jesus'ga. Pepyteripeve'ga po e'i uva'ga pe oyhã pe no: “Opopoko pota ji imondovo mbatera pe me novã. Emo ji amondo reki akoja Tupana'ga pe,” e po ga, ei ga.

12 Ga erame a'ea ġa pe pe'ji tehe reki pe: “Pyry ga nomondoi mbatera uva'ga pe a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga ġa pe.

13 Nahã ko pe ġa mbo'ei hendukatuuka ġa pe penamonhava'ea remimbo'eagwera hendukatuukare'yma ġa pe Tupana'ga nhi'ĩġagwera, ei ga. Nahanahã pe ndekouhui jipi, ei Jesus'ga ġa pe.

*Ahereaporogitate'varuhua ahembote'varuhuva'ea
(Mateus 15.10-20)*

14 A'ero Jesus'ga he'yjuhuve'ğa mbuhurukara'javi ojipyri imombe'gwovo ojo'java'ea ға pe.

—Pe me nhaporemō ji ei: Pehendu ti ikwahava, ei ga.

15 Mytu'emahugwiva'ea – kiroki mbatera ahe o'u jipi – a'ea okirame ahe pype nahembote'varuhui. Aheyvyterahugwiva'ea ki a'e te ahe mbote'varuhu, ei ga.

16 Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei Jesus'ga ға pe.

17 Igwete Jesus'ga hoi onga pe ға hugwi. Igwete garemimbo'ehara'ға hoi javo ga pe.

—Gara pe nde ei ojo'java'ea mombe'gwovo? ei ға ga pe.

18-19 Igwete ga ei ға pe:

—Jara'ға ja pe ndapekwahavi naerũ? ei ga. A'reki mytu'emahugwiva'ea aherembi'ua nahembote'varuhui tuhẽ. A'reki a'ea nombote'varuhui ahereaporogita. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? ei ga ға pe. Aherembi'ua oho aherevegi pe. Kirẽ ko ahe imbo'apavi ojihugwi, ei ga. Aherembi'ua nahembote'varuhui tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ға pe.

O'rame a'ea ga ei pe'u pa ti mbatera a'ero javo.

20 Igwete Jesus'ga ei ға pe no:

—Peyvyterahugwiva'ea reki ko pe mbote'varuhu.

21 A'reki pevyteri pe pendeaporogita te'varuhu, ei ga. Pejeaporogitate'varuhurame ko pe ojipe'ға nderekoreko'ihu. Pemi pe ojipe'ға mbatera. Peporojuka pe, ei ga. Ojipe'ға nembireko'ға pavẽ pe peko.

22 Pepotaruhu pe ojipe'ға mbatera. Peko te'varuhu pe, ei ga ға pe. Pemoandyandyi pe ojipe'ға. Peakwahavihu pe. Penhimyrõ pe ojipe'ға ndehe, ei ga. Pembotegwete pe ojipe'ға. Penhimbohete pe. Pearuivehũ pe, ei ga.

23 Nanongara nhaporemō pendekote'varuhuva'ea ko pevyterahugwiva'ea. A'ea reki pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga ға pe.

*Judeurũiva'ea ojiko Jesus'ga rehe
(Mateus 15.21-28)*

24 Igwete pea hugwi Jesus'ga hoi cidade de Tiro koty. Igwete ga ki onga pe tokwahavyme ti ға jiruva avo javo novĩa. Emo ға okwaha reki.

25-26 Igwete hẽa ruripei Jesus'ga pyri. A'reki pevove'ға omombe'u ga hẽa pe. Hẽara'yrahẽa anhağa opojyka ojive. Nurã hẽa ruri gwenypy'anduruga Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Hẽa ko judeu rõi reki. A'reki hẽa sirofeniciapeve'ға gwyrivevehẽa. Nanongara'ға – ға ko judeus'ға rõi – judeus'ға e'i nhağwatiga ға pe okoe'yma ға ndehe. Igwete hẽa ruri javo Jesus'ga pe:

—Embojipe'a ti anhağa jira'yrahẽa hugwi, ei hẽa ga pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji nde pokoga. A'ereki nde judeu rūi, ei ga. Ndapyryvi ahe ipyhygi tayri'ga nembu'ua imomboha nhaḡwatiḡa pe, ei ga. Tayri'ga pyi o'u, ei ga hēa pe.

²⁸ —Na tuhē, ei hēa. Emo nhaḡwatiḡa vehevi turi mesa gwyrī i'gwovo hembyrue'ria tayri'ga nembu'ua ndurugagwera, ei hēa. Nurā nhaḡwatiḡa javijitehe ji ruri nde pyri ji poko javo.

²⁹ —Ji nhi'ikwepy katu nde, ei Jesus'ga hēa pe. Nurā heregwovo enhonga pe kiro a'ero, ei ga. A'ereki anhaḡa ojipe'a reki ndera'yrahēa hugwi, ei ga hēa pe.

³⁰ Igwete hēa jivyri onga pe tayrihēa repiaga. Anhaḡa ojipe'a tuhē hēa hugwi. A'ero hēa nhinogatui upa opiro'yro jugwi.

Jesus'ga ḡwendukatuuka ndiapyakwariva'ea pe

³¹ Igwete Jesus'ga jivyri cidade de Tiro hugwi ogwovo. Igwete ḡa hoi okwava cidade de Sidom rupi Dez Cidades mbytembytera rupi no. Igwete ḡa hoi ypihua pyri Galiléiapeve'ḡa gwyrī pe.

³² Igwete pevove'ḡa ga reruri Jesus'ga pyri ndiapyakwarive'ga. Nhi'indy'ndyguhu ga. Igwete ḡa ei Jesus'ga pe:

—Epoko ga rehe hendukatuuka ga pe ga monhi'igatuavo.

³³ A'ero Jesus'ga ga rerohoi he'yjuhuve'ḡa hugwi opūa mondovo gapyakwari pe. Igwete ga nyvuni opokoga gakūa rehe.

³⁴ Gwovavuramo Jesus'ga pytuhemamo. Igwete ga ei ga pe:

—Efatá! ei ga. (A'ea ko: “Pepe'a, gapyakwara!”)

³⁵ A'ero gapyakwara jipe'ai. Gakūa pyryva'javamo no. Igwete ga nhi'igatui reki a'ero.

³⁶ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:

—Tapemombe'ui ti a'ea ojipe'ḡa pe, ei ga ḡa pe novīa.

Emo ḡa omombe'u reki. Igwaigwavete ga ei ḡa pe tapemombe'ui ti javo novīa. Emo igwaigwavete ḡa oho imombe'gwombe'gwovo reki.

³⁷ Igwete ḡa nhimomby'ahetei.

—Okwaha pa hete ga ḡa nderekokatuavo, ei ḡa. Ndiapyakwarive'ḡa pe ga ḡwendukatuuka reki. Onhi'ige'yve'ḡa ga ḡa monhi'igatu no.

8

Jesus'ga ombohe'yi mbatera quatro milva'ea pe

(Mateus 15.32-39)

¹ Aerē he'yjuhuve'ḡa jatykaa'javi Jesus'ga pyri. Mominame ḡa hugwi mbatera i'uhavamo Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ei ḡa pe:

² —Iporia'i ġa ji ve onhimongyavo, ei ga. A'ereki mokōi ġa kiri ji pyri. Kiro momina mbatera ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

³ Po ti ji ġa mondoukari ġanonga pe ġa mbatera ue'ymame, a'ero po ti ġa pytupavahivuhuro ogwovo pea rupi nehē. A'ereki jara'ġa nonga paivohu, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴ Igwete ġa ei ga pe:

—Maranuhū po ti nhande ipyhygi pāes ġa pe avo ongae'yi me nehē? ei ġa.

⁵ Igwete ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes? ei ga ġa pe.

—Sete ore herekoi, ei ġa.

⁶ Igwete Jesus'ga ġa mboapypavi ġa noġa yvyvo. Igwete ga ipyhygi pāes seteva'ea. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe. Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Pema'ema'ē kiro he'yjuhuve'ġa pe to'u ġa, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ima'ema'ēi ġa pe.

⁷ Mokoi'ī te ġa herekoi pira'ia no. Igwete Jesus'ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde pira mbuhua ore ve javo. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pema'ema'ē pira'ia ġa pe no.

⁸⁻⁹ Ga ima'ērame ġa nhaporemo i'ui a'ero onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu mbatera ġa pe nhaporemo. He'yjuhu ko ġa - kiroki ġa o'u - quattro milve'ġa. Aerē garemimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi haygwegwera rembyruera imondovo inoġa yrua pype. Seteva'ea ġa imotynahenahembavi a'ero.

Aerē Jesus'ga ġa mondoukari ġanonga pe.

¹⁰ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo Dalmanutapeve'ġa gwyrri pe ġa nderovahema.

Fariseusva'ea e'i ahemonhimomby'ava'ea pe

(Mateus 16.1-4)

¹¹ Igwete fariseus'ġa nduri onhi'igayva Jesus'ga pe.

—Timbopoyjayjaryme ti nhande ga ga ikwahave'ymame, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ore ve ahemonhimomby'ava'ea Tupana'ga popoakara repiuka ore ve, ei ġa ga pe. A'ero po ti ore nde reroviari nehē Tupana'ga ga mbuhuruka tuhē javo nehē, e'i tehe ġa ga pe.

¹² Igwete Jesus'ga pytuhemamo upa okoveveuhuro.

—Maranuhūrame aġwamove'ġa hepiapotaruhui ahemonhimomby'ava'ea? ei ga. Tamombe'u katu ji pe me:

Ndahepiukari tuhē po ti ji nhimbuhurukara kwahavuka aḡwamove'ḡa pe! ei ga ḡa pe.

¹³ A'ero Jesus'ga hoi fariseus'ḡa hugwi.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ḡwemimbo'eaatyviva'ea rehe (Mateus 16.5-12)

Igwete ga ḡwemimbo'ehara'ḡa ndero'avi yhara pype ḡa nderogwovo xaho aherovai javo.

¹⁴ Garemimbo'ehara'ḡa ndogwerohoi pāo imoka'nhyama. Ojipeji jate ḡa gwereko yhara pype.

¹⁵ Igwete yhara pype Jesus'ga imomoranduvi ḡa pe.

—Penhimboko'i ti pāo mbovuhava rehe fariseus'ḡa apoa rehe Herodes'ḡa apoa rehe no, ei ga ḡa pe.

¹⁶ A'ero ḡa nhi'iḡi ojohupe.

—Maraname ga ei pāo mbovuhava pe? ei ga. Ndirekoi nhande pāo nhandejupi. Nurā po ga ei poro, e'i tehe ḡa ojohupe.

Ndokwahavi ḡa Jesus'ga rembi'ea. A'ereki ḡwemimbo'eaatyviva'ea pe ga ei fariseus'ḡa nemimbo'ea pe. Herodes'ḡa nemimbo'ea pe ga ei no a'ea ikwahy hete imbovuhava javijitehe javo.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ḡanhi'iḡa ojohupe. A'ero ga ei ḡa pe:

—Maranuhūrame pe nhi'iḡi pāo rerekoe'yma rehe? ei ga. Ndapekwahavi ve pe jipopoakara naerū? Napeangari pe? ei ga ḡa pe.

¹⁸ Pendeakwa pe novīa. Ndapehepiagi pe ikwahava naerū? ei ga. Peapyakwa pe novīa. Napehendukatui pe naerū? Pemoka'nhy pe a'ero nhirembiapoagwera pāes mbohe'yjuhuagwera? ei ga.

¹⁹ Cincova'ea ji ahayḡwe'rogwe'ro pāes ima'eamouka cinco milve'ḡa pe ikwehe, ei ga. Aerē pe imono'ono'oḡi hayḡwera yrua imotynahema. Maramomi pe imotynahemi yrua naerū? ei ga ḡa pe.

—Dozeva'ea ore imotynahenahemi ikwehe, ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Aerē seteva'ea ji hayḡwe'rogwe'rogi pāes ima'eamouka quatro milve'ḡa pe oji'i, ei ga. Maramomi pe imotynahenahemi yrua hayḡwera imondovo ipype? ei ga ḡa pe.

—Seteva'ea ore imotynahemi oji'i, ei ga ga pe.

²¹ Igwete ga ei ḡa pe:

—Pe ndapekwahavi ve naerū? ei ga ḡa pe.

Jesus'ga omboheha katu ahe

²² Igwete Jesus'ga heruri herovahema cidade de Betsaida pe. Igwete pevove'ḡa hehae'ÿve'ḡa reruri ga pyri.

—Epoko ti ga rehe ga mbohehakatuavo, ei ga ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga hoi ga popyhyga ga rerogwovo cidade hugwi. A'ero Jesus'ga nyvuni gareakwari pe ga pokogi hehe. Igwete ga ei:

—Erehepia nde mo? ei ga ga pe.

²⁴ Igwete ga ma'ēi.

—Ahepia ji ġa novīa, ei ga. Yva ja ko ġa. Emo ġa ohooho ogwovo, ei ga Jesus'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga pokoga'javi gareakwara rehe. Igwete ga hepiahetei gwehakaturamo.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Eho enhonga pe kiro. Terehoi ti imombe'gwovo enhimbohehaagwera cidadepeve'ġa pe, ei ga.

Nde Ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Igwete Jesus'ga hoi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe – kiroki cidades ira'agwe cidade de Cesaría de Filipe hugwi. Pea rupi ġa horame ga ei ġa pe:

—Marāi ġa ji ve jipi? ei ga.

²⁸ —“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa. Jara'ġa e'i: “Ga ko Elias'ga.” Jara'ġa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ahepyteripeve'ga – kiroki ahe Tupana'ga nhi'ġa omombe'u ojopy'rovo hako. Okwera ga kiro omanoa hugwi,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹ —Oro pe, ei ga ġa pe, marāi pe ji ve a'ero?

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Teremombe'ui ti a'ea ojipe'ġa pe, ei ga.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

—Tupana'ga ji mbuhuruka avo teremano ti javo ji ve, ei ga. Ndokoi po ti ġa ji rehe nehē xava'eve'ġa ahembo'ehara'ġa pavēi. Mbatara kwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa po ti ndokoi ji rehe nehē no, ei ga ġa pe. He'yjuhuva'ea po ti ġa imbuhurukari hahyva'ea ji ve nehē. Igwete po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ga omombe'u katu ġa pe okoaġwama. Igwete Pedro'ga ga rerohoi'i onhi'ġahyavo ga pe.

—Na rūi po ti nde reaporoġitaro hamo, ei ga Jesus'ga pe.

³³ Emo Jesus'ga opyryrý ġwemimbo'ehara'ġa ndepiaga onhi'ġahyavo Pedro'ga pe.

—Ejipe'a ti ji hugwi, ei ga. A'ereki Satanás'ga nde monhi'ĩ poro. Tupana'ga opota reki nhimanoa, ei ga. Nde nderekoi

Tupana'ga reaporoĝita rehe. Yvyakotyve'ĝa ndeaporoĝita rehe nde ereko, ei ga Pedro'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ĝa mbuhurukari ojipyri ĝwemimbo'ehara'ĝa he'yjuhuve'ĝa pavēi. Igwete ga ei ĝa pe:

—Pe ndekopotarame nhiremimbo'eharamo pepohi ti penhimimbotarimova'ea hugwi tako ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi javo, ei ga. Po ti ĝa imbohahyukari pe me pe jukavo vehevi nehē jireheva'ero pejikovo ĝwaramo nehē, peko jitehe ti nhiremimbotarimova'ea rupi pejipohire'yma ji hugwi. Peko tuhē ti nhinhi'iĝa rupi, ei Jesus'ga ĝa pe.

³⁵ Igwete ga ei no:

—Po ti ĝa pe jukai jireheva'ero ĝwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Po ti ĝa pe jukai ji mombe'uro ĝwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri pejikovo nehē, ei ga ĝa pe. Po ti pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajijukayme ti ĝa”, a'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga.

³⁶ —Po pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tapyhy pa ti mbatera jijive”, a'ero po ti pe herekotehei penhimbaterahetea aerē pejigwovo reki hahyva'ea ruvihava pype, ei ga.

³⁷ A'ereki ahe nomondoi mbatera ohohava ikwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei ga ĝa pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ĝa pe no:

—Aĝwamove'ĝa opohi Tupana'ga hugwi okote'varuhuavo, ei ga. Po ĝapyteripeve'ĝa ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako heroviare'yma ganhi'iĝa.” Po ĝa ei poro, a'ero jirura'javame po ti ji ei ĝa pe nehē: “Ga ko nhiremimbo'eharamo rūi oko”, ei ga. Ajivyra'ja po ti ji Tupana'gapyrive'ĝa pavēi Tupana'ga popoakara rerekovo nehē, ei Jesus'ga ĝa pe.

9

¹ —Amombe'u katu ji pe me, ei Jesus'ga ĝa pe. Omano'e'yname po ti agwa'ĝa pyteripeve'ĝa hepiagi Tupana'ga popoakara nehē ji rekorame ĝanduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ĝa pe.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki
(Mateus 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Seis okirirē Jesus'ga trêsvē'ĝa nderohoi ojupi. Pedro'ga ga gweroho Tiagova'ea João'ga no. Ga tehe ga gweroho yvytyruhua rupi yvateuhuva'ea rupi ĝa nderojiupia. Igwete Jesus'ga ra'oa jirojijyi ĝandovaki.

³ Gapira hendy'jandy'ja, tiğahivuhu hete. Nanongara tegwete nhande ve ipotukarame tapy'ynhapira imotiğahivuhuavo.

⁴ Igwete ahe jipiukari ğa pe Eliasva'ea Moisésva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano. Onhi'inhi'ĩ ahe Jesus'ga pe.

⁵⁻⁶ Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe: “Marã po ti ji ei a'ero?” ei ga. A'ereki ğapy'a juahi ğa nhimomby'arame ahe repiaga. Igwete Pedro'ga ei:

–Jesus, pyry nhande rekoi avo, ei ga. Na ore japoi na'ē tapyimbovyra pe me a'ero trêsva'ea. Ojipeji po ti ore japoi nde ve, ojipea po ti ore japoi Moisés'ga pe, ojipea po ti Elias'ga pe nehē nohō, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ Nanime ijyvi yvağatiğa ğa arimo ğa mongovo o'aği pe. Igwete Tupana'ga nhi'īgi yvağatiğa hugwi.

–Gaha ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Pehendu katu ti ganhi'iga, ei Tupana'ga ğa pe.

⁸ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ğa harekoi novia. Emo ğa ndohepiaga'javi ahe. Jesus'ga tehe ğa gwepia ojipyri.

⁹ Igwete ğa jyvi vytyruhua hugwi ojivya. Igwete Jesus'ga ei trêsva'ğa pe:

–Tapemombe'ui na'ē ti ğa pe penhimbiepiaga, ei ga. Ji kweravirē gwe nhimanoa hugwi, a'ea rupi ti pemombe'u a'ero, ei ga ğa pe.

¹⁰ Ojapyaka ğa ganhi'iga rehe. Igwete ğa ei ojohupe:

–Gara pe ga ei: “Akwera po ti ji nhimanoa hugwi”? ei ğa ojohupe.

¹¹ Aerē ğa ei Jesus'ga pe:

–Marã a'ero? ei ğa. Orembo'ehara'ğa e'i: “Elias'ga na'ē uhu, aerē Cristo'ga ruri a'ero,” ei ğa, ei ğa. Maraname ğa ei a'ea? ei ğa Jesus'ga pe.

¹² Igwete ga ei ğa pe:

–A'iti tuhē Eliasva'ea uhu na'ē ğandeaporogita rerojijyipava, ei Jesus'ga ğa pe. Pejapyaka ti kiro nhimombe'uagwera rehe no, ei ga. A'ereki ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ji mombe'gwouvouka hako no. Nahã ahe ei: “He'yiva'ea po ti ğa imondoi hahyva'ea ga pe okote'varuhuavo nehē ndorokoi ore nde rehe javo nehē.” Poha ahe ei ji mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ğa pe.

¹³ Kiro ji ekatui pe me a'ero, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu reki ikwehe. A'ero ğa ndekote'varuhui ahe ve ğwemimbotarimova'ea rehe okovo ğwaramo, ei ga. Na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u nhoğwenonde hako, ei Jesus'ga ahe ko João Batistava'ea javo ğa pe.

*Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahera'yrava'ea hugwi
(Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43a)*

14 Igwete Jesus'ga jivyra'javi trêsvê'ğa pavêi ġwemimbo'ehara'ğa pavêi. Igwete ġa nduri jara'ğa pyri noveve'ğa pyri. Urame ġa he'yjuhuve'ğa ndepiagi noveve'ğa pyri Jesus'ga remimbo'ehara'ğa pyri. A'ereki judeus'ğa mbo'ehara'ğa ġa nhi'iġayva.

15 Nanime he'yjuhuve'ğa Jesus'ga repiagi onhimomby'avo ga mboha'uve'yma.

—Kiro ga ruri Jesus'ga, ei ġa ojojupe.

Igwete ġa nhani ogwovo ga pyri.

16 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nnonhi'iġayvayvaruhui?

17 Igwete ġapyteripeve'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Aru ji jira'yra'ga nde pyri ko novîa. A'ereki anhaġa opojyka ga jipi, ei ga. Nomonhi'iġukari jira'yra'ga a'ero, ei ga ga pe.

18 Ga pojkaramê ga mbo'ambo'ari ga noġa. Hendyjuiporuhu ga. Haingyryngyryi ga no. A'ero ga yvyrakwenamo, ei ga. Igwete ji ei neremimbo'ehara'ğa pe: “Pembójipe'a anhaġa ga hugwi,” a'e ji ġa pe novîa. Tegwete reki ġa pe ipe'ahava ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

19 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ndapejikoguhui ji rehe jipi, ei ga. Manamehû po ti pe jikogi ji rehe nehê naerû? A'ereki ji jikwerajahivuhu pe ndehe, ei Jesus'ga ġa pe. Peru ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

20 Igwete ġa tayri'ga reruri Jesus'ga pyri. Anhaġa Jesus'ga repiagame tayri'ga moheõ'ari. Igwete ga ari yvyvo ojobajire-jireva. Hendyjuipo hete ga.

21 Igwete Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Maramomi kwara ga pojyka rehe?

—Gavoja'iagwera jate ga pojkai, ei ga.

22 Igwete ga mombomombori tata pyteri pe jipi. Ypy pe ga mombomombori no tajuka ga javo novîa, ei ga. Po nde ikwahavi ore pokoga, ore porogwety ti a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

23 —“Po nde ikwahavi,” ere nde ji ve naerû? ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga okwaha pa ġa pokoga jipi – kiroki ġa ojiko ga rehe, ei ga.

24 Igwete garuva'ga ei:

—Ajiko ji ga rehe novîa. Ji poko ti a'ero ji mbojikoheteavo Tupana'ga rehe nehê, ei ga.

25 Igwete he'yjuhuve'ğa nhani ojatykavo ga pyri. Gandura repiagame Jesus'ga nhi'iġahyi anhaġa pe – kiroki nomonhi'iġa'javi tayri'ga mboapyagweva no. Igwete ga ei jupe:

—Jihi a'e nde ve: Ejipe'a ga hugwi. Terepojykaa'javi ti ga, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ Igwete anhağa hapukai tayri'ga momanoahiva ojipe'avo ga hugwi. Omanova'ea ja ga rekoi upa. Nurã he'yive'ğa etehei ga pe:

—Omano ga upa.

²⁷ A'ero Jesus'ga ga popyhygi ga mbovya. Igwete ga po'ami okovo. A'ereki ga pyry hete kiro.

²⁸ Aerẽ Jesus'ga hoi onga pype. Igwete garemimbo'ehara'ğa hoi javo ga pe ojipe'ğa ndovakie'ỹ.

—Marã ore norombojipe'akwahavi anhağa ga hugwi? ei ға Jesus'ga pe.

²⁹ —Penhi'igame jate Tupana'ga pe po ti pe imbojipe'aukari nanongara, ei Jesus'ga ға pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Mateus 17.22-23; Lucas 9.43b-45)

³⁰ Aerẽ Jesus'ğa hoi pea hugwi ogwoogwovo Galiléiapeve'ğa gwyra rupi. Jesus'ga ndopotari ohoa kwahava.

³¹ A'ereki ga gwemimbo'ehara'ğa mbo'e pota omanoagwama rehe.

—Ji mondouka po ti ға nhiarõe'ỹve'ğa po pe nehẽ ji jukavouka nehẽ, ei ga. Mokõi ti pe kiri ji jukarẽ nehẽ. Kirẽ ti ji kwerava'javi nehẽ, ei ga ға pe novã.

³² Emo ға ndokwahavi garembi'ea ma gara pe ga ei javo ojohupe. Ga pe ға nde'ia'uvi reki.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³⁻³⁴ Pea rupi Jesus'ğa hoi ogwovo. Oro Jesus'ga remimbo'ehara'ğa, onhi'igayva ға ojohupe.

—Manamo nhandejoheva'ero? Ji ko koji'i pe hohe, ei ға ojohupe.

Igwete ға nduri ovahema cidade de Cafarnaum me. Ohorame onga pe Jesus'ga ei ға pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'igayvayvari nhande rurame pea rupi? ei ga.

Igwete ға nonhi'igi opoyjayjare'ymamo. A'ereki ға onhonhi'igayva onhimboheteavo pea rupi ogwovo ji ko pe hohe javo ojohupe.

³⁵ A'ero Jesus'ga apygi ға mbuhurukapava ojipyri. Igwete ga ei ға pe:

—Pejikopotarame gahoheva'ero penhimongo na'ẽ ti okoteheva'ero ojipe'ğa pokopokoga jipi, ei ga ға pe.

³⁶ A'ero ga tayri'ga mbuhurukari ga rerua ғapyteri pe ga anhuvana. Igwete ga ei gwemimbo'ehara'ğa pe:

³⁷ —Pehepia tayri'ga, ei ga. Kiroki ға oko nanongara'ğa ndehe ға ko Jesus'gareheva'ero javo – ға oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ға oko ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ji

rehe jate rūi ġa oko. Ga oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

Gahã nhande repy, ei Jesus'ga
(Lucas 9.49-50)

³⁸ Igwete João'ga ei Jesus'ga pe:

—Orohepia ore hajiheve'ga oji'i, ei ga. Ombojipe'a ga anhaġa ojipe'ga hugwi. Ombojipe'a ga ndepopoakara pyvõ nde renoina, ei ga Jesus'ga pe. Nurã ore ei ga pe: “Terembojipe'ai anhaġa ġa hugwi Jesus'ga renoina,” oro'e ore ga pe. A'ereki ga nhandereheva'ea rūi, ei João'ga ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tape'ei poa ga pe, ei ga. Japovame ahemonhi-momby'ava'ea jipopoakara pyvõ po ti ġa nanhimbotegwetei kotihĩ nehẽ, ei ga.

⁴⁰ Kiroki ġa nianemovahĩ – ġahã nhande repy a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Kiroki ġa pe poko ġa ko Cristo'gareheve'ġa javo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepygi imondokatuavo nehẽ. Yhya vehevi ġa imbuhurame pe me pey'gwavamo, a'ero po ti ga ikwepykatui tuhẽ ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Tiruahũ hete ga pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² Igwete Jesus'ga ei no:

—Tapembo'e ti ji ojipe'ga rehe kiro. Po ġa nhapytĩ itaruvi-havuhua gajura rehe ga momboa ypy pe, a'ero po tiruahũ ga pe, ei ga. Koji'i hete po ti tiruahũ ga pe ga jireheve'ga mbote'varuhurame tayri'ġa huvihava'garũive'ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴³⁻⁴⁴ Igwete ga ei no:

—Po pe ndekote'varuhui pejipoa pyvõ, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipoa imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahũ po pe me pe ojipeji herekorame pejipoa novĩa, ei ga. Po ti pe mokõi pejipoa rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me nehẽ. A'ereki pevova'ea tata ndogweva'javi nehẽ, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi pejipoe'yma vehevi yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵⁻⁴⁶ —Po pe hoi pejikote'varuhuaavo pejikovo, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipya imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahũ po pe me pe herekorame ojipeji pejipya novĩa, ei ga. Po ti pe mokõi pejipya rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehẽ, a'ero po ti koji'iete'i tiruahũ pe me

nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi yvagi pe pejipye'yama vehevi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Po pe pejeakwara pyvō hepiagi ite'varuhuva'ea – kiroki onhimbohepia'ngi pe me, marā re po ti pe ndapehekyjuhui pejeakwara torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe ojipeji herekorame pejeakwara novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejeakwara rerohoi hahyva'ea ruvihava pype nehē pejikote'varuhua pige'yama ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi ojipeji vehevi nhanderuvihava'ga pyri Tupana'ga pyri nehē, ei ga ġa pe.

⁴⁸ A'ereki

“hahyva'ea ruvihava pype ndopiga'javi ahe hugwi hahy-hetea.

Ndogweva'javi tata”, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ —Nhande nhikwava'eġame Tupana'ga pe po ti tata'java'ea hahyva'ea nhande rerekoi nehē, ei ga. Peko tuhē ti ji pavēi jireheva'ero. Tape pohiri ti ji hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ —Pyry ko jukyra, ei ga. A'ereki a'ea oko mbatera pavēi heheva'ero. Pyryve'ymame ndikwahya'javi. Nurā ji ei pe me: Peko pyry ti ji pavēi jireheva'ero. Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi. Pejogwereco katu ti no, ei Jesus'ga ġa pe ogwovo pea hugwi.

10

Ahepohira hambirekoa hugwi

(Mateus 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerē Jesus'ga hoi Judéiapeve'ġa gwyra rupi. Igwete ġa herohoi rio Jordão aherovai herogwovo. A'ero pevove'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ga ġa mbo'ei. A'ereki na tuhē ga ġa mbo'embo'ei jipi ġa nderekovo.

² Igwete fariseus'ġa nduri. “Tihendu ganhi'ġa nhande ve. A'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē,” ei ġa ojohupe. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi naerū? ei ġa ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei:

—Marā Moisésva'ea ikwatijari pe me ġwemimbo'eagwera noġa hako naerū? ei ga ġa pe.

⁴ Igwete ġa ei:

—Moisésva'ea e'i:

“Tokwatija na'ē ti ġa inoġa kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi javo,” ei ahe.

“A'ero po ti ġa pohiri ġwembireko'ġa hugwi,” ei ahe ikwatija hako, ei ġa Jesus'ga pe.

⁵ —Napeangarihu pe pejikoe'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Nurã Moisésva'ea okwatija a'ea pe me ġwemimbo'eagwera noġa, ei ga.

⁶ Jypya ko na rui reki hako. Jypya vyvakotyve'ġa aporame “Tupana'ga ġa apoi akwaimbae'ga kunhahãa reheve”, ei Jesus'ga.

Nahã e'i Tupana'ga rembikwatijarukara, ei ga.

⁷ “Nurã ko akwaimbae'ga ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembirekokaturo.

⁸ Igwete ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea ja akwaimbae'ga garemimbirekohãa pavãi,” ei ikwatijara, ei ga.

A'ero ġa mokonha ja rui. Ojipejiva'ea ja reki ġa ndekoi, ei ga ġa pe.

⁹ Tupana'ga ko ġa mbojogwerekouka. Nurã po ġa ndopohiri ojohugwi hamo, ei ga ġa pe.

¹⁰ Aerẽ onga pe Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ea'javi ga pe:

—Marãi re ko nde imombe'gwovo ġa pe ko?

¹¹ Igwete ga ei ġa pe:

—Kiroki ga opohi ġwembirekohãa hugwi ojipehãa rerekovo – oajuajuro ġwaramo ga rekote'varuhui ġwembirekoypyvehãa pe, ei ga.

¹² Na jitehe hãa opohirame ġwembireko'ga hugwi ojipe'ga rerekovo hãa rekote'varuhui ġwembirekoypyve'ga pe a'ero. A'ereki hãa ajuajuri, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17)*

¹³ Igwete pevove'ġa tayri'ġa nderunderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ġa ndehe javo.

—Ere ti Tupana'ga pe tomomyry ga ġa pe javo, ei ġa ga pe.

Emo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa e'i ġa pe:

—Taperuruhui ġa ga pyri, ei ġa.

¹⁴ Hepiagame Jesus'ga nhimonha'ngahetei o'ama. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—“Taperuruhui ġa,” tape'euhui ġa pe, ei ga. Tuhu tuhẽ ti ji pyri tayri'ġa. A'ereki nanongara'ġa'jave'ġa pe Tupana'ga pyri hete okovo ġa jikogame ojihe, ei ga ġa pe.

¹⁵ Tamombe'u katu ti pe me: Tayri'ġa ojiko uva'ġa ndehe okovo ġanemimbotarimova'ea rehe, ei ga. Kiroki ġa oko tayri'ġa ja rui – ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Igwete ga tayri'ġa anhuvani opokoga ġa ndehe. Igwete ga ei Tupana'ga pe:

—Emomyry ġa pe, ei Jesus'ga javo ga pe.

Imbateheteve'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Jesus'ga horame pea rupi kiro ojipe'ga ruri onhana. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri ta'e ti gamba'ehara'ga pe javo.

—Jesus, ei ga. Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehẽ jirekoaḡwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ? ei ga pe.

¹⁸ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iḡa jate ko pyry, ei ga ga pe.

¹⁹ Nde erekwaha Tupana'ga remimbo'eagwera Moisésva'ea pe hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i:
“Terejukai ojipe'ga.

Tererekoi ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ojipe'ga mbatera.

Tane'mbei ojipe'ga mombe'gwovo.

Teremoandyandyi ojipe'ga ḡambatera rerogwovo.

Emondo ejeaporogita imohina ejuva'ga rehe eyhẽa rehe no,”
ei Tupana'ga, ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame vehevi ji hendukatupavi
garemimbo'eagwera jipi, ei ga.

²¹ Ga repiagame Jesus'ga ga arõhetei. Igwete ga ei ga pe:

—Nahã na'ẽ po ti nde rekoi a'ero hamo. Eho na'ẽ ti embatera imondopava itambere'ia rehe imondovo itambere'ia imbatere'yve'ḡa pe nehẽ, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehẽ, ei ga ga pe. Imondopavirẽ embatera ti ejo ji pyri ekovo nhiremimbo'eharamo. Ji rehe jate ejiko, ei Jesus'ga ga pe.

²² Jesus'ga nhi'iḡa renduvame ga ndovy'ari ogwovo. A'ereki he'yjuhu gambatera.

²³ Igwete Jesus'ga jirovagi javo ḡwemimbo'ehara'ga pe.

—Kiroki ḡa imbate hete – hahy ḡa pe ḡa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. A'ereki ḡa okoheterame ombatera rehe ndokoi garembi'ea rupi, ei ga ḡa pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iḡa garembi'ehara'ga
nhimomby'ai a'ero. Igwete Jesus'ga ea'javi ḡa pe:

—Hahy imbateheteve'ḡa pe ḡa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo, ei ga ḡa pe.

²⁵ Tegwete yuranuhã'javuhuva'ea camelo ikihava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete reki imbateheteve'ḡa hohava Tupana'ga rembi'ea rupi okoheterame ombatera rehe, ei Jesus'ga ḡa pe.

²⁶ Kiro ḡa nhimomby'ahetei a'ero. Igwete ḡa ei ojohupe:

—Ma'ḡa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ naerũ?

27 Igwete Jesus'ga ġa ndepiagi javo ġa pe.

—Tegwete tuhē ġanhimondohava ga pyri, ei ga. Tupana'ga jate ġa mondoukari ojipyri. A'ereki Tupana'ga ikarakatu pa hete, ei ga ġa pe.

28 Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Oropohi katu ore orombatera hugwi orogwovo nde rupi neremimbo'eharamo, ei ga.

29 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu ti ji pe me: Okopotarame jireheva'ero ġa pohiri tuhē tamombe'u ti Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe. Jara'ġa opohi ġwonga hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oirū'ġa hugwi. Jara'ġa opohi okuvyra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ġwendyra'ġa hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oy'ġa hugwi uva'ġa hugwi no tamombe'u Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga. Jara'ġa opohi gwa'yra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ogwyrā hugwi tamombe'u Jesus'ga ġa pe javo, ei ga.

30 Kiroki ġa jireheva'ero opohi ombatera hugwi, gwe'yja'ġa hugwi – gwereko po ti ġa he'yjuhuheteva'ea aġwamo nehē ġwonga oirū'ġa no okuvyra'ġa ġwendyra'ġa no oy'ġa no gwa'yra'ġa no ogwyrā nehē no, ei ga ġa pe. Aerē po ti ġa hohetei Tupana'ga pyri nehē no. Nane'ymi po ti ġa ndekoi ga pyri a'ero nehē, ei ga. Emo nhiarōe'ŷve'ġa po ti imbohahyukari na'ē ġa pe aġwamo nehē, ei ga ġa pe.

31 Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo aerē nehē. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihavamo oko nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama
(Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-34)

32 Igwete Jesus'ġa hoi pea rupi ogwovo Jerusalém me. Ga na'ē oho dozeve'ġa nenonde. Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe ogwovo. Ojipe'ġa oho ġandeviri okyhyjiavo ogwovo. Igwete Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi'i ġa hugwi aerēva'ea mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

33 —Pehendu ti nhinhi'ġa, ei ga. Kiro po ti nhande hoi Jerusalém me nehē, ei ga. Igwete po ti ġa ji mondoukari ahembo'ehara'ġa po pe nehē ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa po pe nehē no, ei ga ġa pe. “Eremano po ti nde hamo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei ga. Nurā po ti ġa ji mondoukari judeus'garūive'ġa pe a'ero nehē, ei ga ġa pe.

34 Ġahā po ti ji rerekomemuahū nehē, ei ga. Onyvū po ti ġa ji rehe ji nupanupamo ipira apopyra pyvō nehē. Igwete po ti ġa ji jukai nehē, ei ga. Emo mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe.

*Zebedeuva'ea ra'yra'ea oko pota memei huvihavamo
(Mateus 20.20-28)*

³⁵ Aerē Zebedeu'ga ra'yra'ga nduri Jesus'ga pyri Tiagova'ea João'ga pavēi. Igwete ga ei ga pe:

—Jesus, oropota ore nderekoagwama oreremimbotarimova'ea rehe, ei ga ga pe.

³⁶ —Gara pe pepota naerū? ei ga ga pe.

³⁷ —Toromoirū ti nde yvyakotyve'ga nduvihavamo nde rekorame ga mondomondovo nehē. Toroapy ti ore nde pyri nde mbojogwovaita a'ea rupi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³⁸⁻³⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndapekwahavi pe nanongara pe'erame, ei ga ga pe. Aerē po ti hahy hete ji ve nehē. Po pe ji moirūi, a'ero hahy hete pe me nehē no, ei ga. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei ga ga pe.

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ga.

—Aerē po ti ga ji jukai nehē no. A'ero po ti ga pe jukapotari nehē no. Marā a'ero? ei ga ga pe.

—Na ga ore jukai nehē no, ei ga.

—Ombuhu tuhē po ti ga hahyva'ea ji ve ji jukavo nehē. Na tuhē po ti ga pe ndereko'i nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁰ Emo ji rūi po ti amboapyguka ga jijipyri nehē tombojogwovai ga ji rehe javo, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga omboavujikwe gandekohavaḡwama ji pyri. Gahā po ti ji moirū ga mondomondovo a'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁴¹ Jara'ga dezve'ga henduvame João'ga nhi'iga Jesus'ga pe ga nhimonha'ngai ga ndehe.

⁴² Igwete Jesus'ga ga mbuhurukapavi ojipyri ḡwemimbo'ehara'ga. Igwete ga ei ga pe:

—Pejapyaka ti nhinhi'iga rehe, ei ga. Pekwaha pe hahjiveve'ga ndeaporoḡita – kiroki ga e'i ore ko ḡanduviḡhava javo. Ga omboporavykyuhu ogwyripeve'ga jipi ga mbovavaguhuavo ga nderekovo, ei ga ga pe.

⁴³ Pe po na rūi pejogwereko hamo jireheva'ero ḡwaramo, ei ga ga pe. Po ti pe ndekopotari jara'ga nduvihavamo, a'ero po ti pe ga pokogi hamo.

⁴⁴ Po ti pe ndekopotari ḡahohepava'ero, koji'i po ti pe ga pokopahetei hamo, ei ga.

⁴⁵ A'ereki ji vehevi ajo tapoko pa ti ga javo. Ji ndajori ji pokopoko javo ga pe, ei ga. Tamano javo ji ruri ga ndepyga yvya koty. Nahā po ti ji he'yjuhuve'ga mbopiro'yi ga ndekote'varuhua hugwi nehē, ei ga ga pe.

*Jesus'ga omboheha katu Bartimeuva'ea
(Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43)*

⁴⁶ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi ġa nderova-hema cidade de Jericó pe ġa nderokwava hupi. He'yjuhu ġa ogwovo ġa ndupi no. Ga horame jugwi Bartimeu'ga onhi'iġa mbuhuri Jesus'ga pe. A'ereki Bartimeu'ga heakwagweva'ero oko Timeu'ga ra'yra'ga. A'ero ga apygi pea rovai itambere'ia rehe oporanduranduva upa.

⁴⁷ Igwete pevove'ġa ei:

—Kiro ki ga u Jesus'ga Nazarépeve'ga.

Henduvame Bartimeu'ga onhi'iġa mbuhuri Jesus'ga pe a'ero.

—Jesus, nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga ga pe. Ji porogwety ti, ei ga.

⁴⁸ Igwete ġa nhi'iġahyi ga pe onhimongyavo epi te javo. Igwaigwavete reki ga onhi'iġa mbuhuri ga pe.

—Nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara. Ji porogwety ti, ei ga ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga pytai.

—Pe'e ga pe tuhu ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ei heakwagweve'ga pe:

—Enoġatu ti epy'a, ei ġa ga pe. Epo'ã ejoa ga pyri. “Tuhu ga ji pyri,” ei ga nde ve, ei ġa ga pe.

⁵⁰ Igwete ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea nhandaipe ua Jesus'ga pyri.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nde erepota?

—Jesus, tajireha katu ti, ei ga ga pe.

⁵² —Heregwovo a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Nde erejiko ji rehe. Nurã nde reharo kiro, ei ga.

Igwete ga reakwakaturo a'ero. Jesus'ga rupi ga hoi a'ero pea rupi ogwovo.

11

*Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)*

¹ Ohorame Jerusalém me vvytyruhu pe na'ē Jesus'ga vahemi oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Ira'agwe cidades ojopyjopyri tuvi Betfagé Betânia pavēi. Igwete Jesus'ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe:

² —Hepejigwovo cidade pe penhinondeva'e pe, ei ga. Pevahemame ti pe hepiagi jumentinho i'ama nehē, ei ga ġa pe. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe. Ndohoi ve ġa i'arimo, ei ga. Pekwahara ti herua, ei ga.

³ Po ti ġa ei pe me: “Maraname pe ikwaharavi a'ea?”, pe'ji ti ġa pe: “Nhandepojykaharete'ga ti togwereko'ã na'ē. Kotihī po ti ga imbuhura'javī avo nehē,” pe'ji ti ġa pe, ei ga ġa pe.

⁴ Igwete ġa hoi hepiaga jumentinho. A'ereki pevove'ġa ojugwa imo'ama pea rupi onga jurukwara pyri. Kiro ġa ikwaharavi a'ero.

⁵ Pevove'ġa ġa ndepiagame e'i ġa pe:

—Maranuhūrame pe ikwaharavuhui ta'yra?

⁶ Igwete ġa imombe'ui ġa pe Jesus'ga rembi'ea.

—Peroho ti ga pe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁷ Igwete ġa heruri jumentinho Jesus'ga pe. Igwete ġa inoġi oapoa tapy'ynhapira ikupepytera rehe. A'ero Jesus'ga hoi i'arimo.

⁸ Igwete he'yive'ġa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi inoġa timbojigwa pehea ga pe javo. Ojipe'ġa omondo-hondoho pindova rohova nhu me herua. Igwete ġa imon-domondoi pea rupi imbokatuavo ga pe. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo.

⁹ Kiro garenondeve'ġa hapukai garevirive'ġa pavēi.

“Timbohete Tupana'ga!” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomombyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga ombuhuruka nhande pyri ga mongovouka nhanderuvihavuhuhetero,” ei ġa.

¹⁰ “Tupana'ga tomombyry nhaneramonhava'ea'jave'ga pe Daviva'ea'jave'ga pe kiro ga rurame nhanderuvihavuhuhetero,” ei ġa.

“Timbohete Tupana'ga yvagipeheteve'ga a'ero!” ei ġa.

¹¹ Igwete Jesus'ġa vahemi Jerusalém me ogwovo ġajatykahavuhua rokari pe o'ama. Oharekorē mbatara rehe nhaporemō Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi Betânia pe ġa nderokia. A'ereki oho kwara.

Jesus'ga e'i figueira pe

(Mateus 21.18-19)

¹² Ko'emame Jesus'ġa jivyri Betânia hugwi. Igwete ga jukai ty'ara.

¹³ Irupe ga hepiagi figo'yva figueira ka'a rerekojiperame. Igwete ga hoi tahepia yva'ia javo novia. Ovahemame ga ka'atehea hepiagi. A'ereki a'ea rupi ndi'ai ve tuhē jipi yva'ia.

¹⁴ Igwete ga ei yva pe:

—Ndehe po ti nande'aa'javi nehē ġanembi'uhavamo nehē, ei ga jupe.

Garemimbo'ehara'ġa ġwendu ganhi'iġa a'ero.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹⁵ Aerē Jesus'ga vahemi ua Jerusalém me. Igwete ġa nduri ġajatykahavuhua rokari pe. Pevove'ġa oma'ema'ē mbat-epyrva ojipe'ġa pe jipi inambu'ia no. A'ereki a'ea ġa omondo

ikwava'ēhara'ga pe tomondo ti ga Tupana'ga pe javo. Itambere'ia rehe ġa oma'ema'ē ġa pe ġa moandyandyjuhuavo jipi. Mesas pyri ojipe'ga neni hajiheve'ga itambere'ia pyhypyhyga judeus'ga itambere'ia kwepykwepyga imondovo ġa pe. Igwete Jesus'ga nduri okari pe ġa ndepiaga. Kiro ga nhimonha'ngai ġa ndehe a'ero ġa mo'emo'embava pea hugwi. Igwete ga imbojirejirevi itambere'ia kwepykara'ga mesas. Ga imbojirejirevi ġa'apykava ġa hugwi no – kiroki ġa oma'ema'ē inambu'ia oina.

¹⁶ Igwete ga ndogwerokwarokwarukari mbatera ġajatykahavuhua rokara pytera rupi.

¹⁷ A'ero ga ei ġa pe ġa mbo'eavo.

–Tupana'ga okwatijaruka onhi'iġa hako, ei ga. Nahā Tupana'ga ei a'ero hako:

“Yvyakotyve'ga nhaporemō ti tonhi'ĩ ji ve nhironga pype,” ei

Tupana'ga hako, ei ga.

Pe ki a'e te pe'e pejuhupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepykwepygame Tupana'ga rongā pype,” pe'e pe, ei Jesus'ga. Nahā pe Tupana'ga rongā mongoukari iporomive'ga nduhavamo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ Aerē ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga ikwahavi Jesus'ga nhi'iġa ġa pe judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Igwete ġa ei:

–Marā re po ti nhande ga rerekoi ga jukavo nehē? ei ġa ojohupe. Tijukaukaryme ti ga he'yjuhuve'ga ndovaki, ei ġa. A'ereki ġa onhimomby'a pa garemimbo'ea repiaga, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa kyhyji ga pyhyge'yma.

¹⁹ Ka'aru hete Jesus'ga hoa'javi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo Betânia pe okia.

Pejiko ti Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga

(Mateus 21.20-22)

²⁰ Ko'emame ojivyrame Jesus'ga kwavi pea rupi. Igwete ġa hepiagi akoja figo'yva. Inhymba reki. Hapoa vehevi inhymba.

²¹ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iġa jupe. Igwete ga ei ga pe:

–Jesus, ehapia! ei ga. Erenhi'iġahy nde figo'yva pe kirame oji'i. Kiro inhymbavamo a'ero, ei ga ga pe.

²² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Pejiko ti Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga.

²³ Tamombe'u katu ti pe me: Ga jikogame Tupana'ga rehe oporanduva ga pe Tupana'ga po ti ġwendu katu nhinhi'iġa javo, na ja po ti hekoī ġa pe a'ero nehē, ei ga. Po ti ġa ei Tupana'ga pe tojipe'a ti yvytyruhua onhimombo'a ypiahua pype javo, a'ero po ti Tupana'ga imbojipe'ai ġa pe, ei ga. Po

ti ġa ndogweroviarihihū mara'ngu po ti ojipe'avo javo, a'ero po ti Tupana'ga nombojipe'aukari ġa pe nehē, ei ga.

²⁴ A'ero ji ei pe me: Peoporanduvame Tupana'ga pe penhim-imbatarimova'ea rehe, perovia ti garemimbuhuraġwama pe me. A'ero po ti ga imbuhuri pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ Po ojipe'ga oko te'varuhu pe me. A'ero po pepy'a heahemuhūro ga rehe. Penhi'igame Tupana'ga pe penhi'ama tapekwahava'javi ti akoja'ga rekote'varuhua, ei ga. Pe ikwahava'jave'yname garekote'varuhua henonhe'yma po ti nhanderuvete'ga yvagipeve'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua imomboa pe hugwi nehē, ei ga. [

²⁶ Pe ikwahava'javame akoja'ga rekote'varuhua po ti nhanderuvete'ga nomombori pendekote'varuhua nehē no.]

*Ma'ga nde mbuhurukaruhu? ei ahe Jesus'ga pe
(Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8)*

²⁷ Igwete Jesus'ga hoa'javi Jerusalém me. Gajatykahavuhua rokara rupi Jesus'ga hoi okovo. A'ero ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga nduri ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi xava'eve'ga pavēi.

²⁸ Igwete ġa euhui ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaruhu raji'i? Ma'ga e'i nde ve: “Emo'emo'ē ti ġa mondovo jugwi?” ei ġa Jesus'ga pe. Here javo ore ve, ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe na'ē ti pe'ji ji ve, ei ga. Pe ji nhi'ṛpondek wakaturame po ti ji nhimbuhurukara'ga mombe'ukatui pe me nehē no, ei ga ġa pe.

³⁰ Pe'ji ti ji ve a'ero: Ma'ga João Batistava'ea mbuhuruka ġa mobatizavouka raikwehe? ei ga. Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe? Ma'ga e'i ahe ve teremobatiza ġa javo? Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe naerū? ei ga. Pe'ji ti javo ji ve! ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Igwete ġa nhombo'embo'ei upa.

—Marāi po ti nhande a'ero nehē? ei ġa. Po ti nhande ei ga pe: “Tupana'ga po ombuhuruka João Batistava'ea ġa mobatizauka raikwehe”, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviarihu ahenhi'igagwera naerū?” e po ti ga nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

³² Po ti nhande ei ga pe: “Yvyakotyve'ga po ahe mbuhuruka raikwehe”, a'ero po ti avove'ga nhimboahivuhupavi nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

Okyhyji ġa he'yjuhuve'ga hugwi. A'ereki ġa e'i pa João Batistava'ea pe: “Tupana'ga tuhē ahe mbuhuruka onhi'iga mombe'uharamo raikwehe,” ei ġa.

³³ Nurā ġa ei reki Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka ahe raikwehe? Ndorokwahavi ore, ei ga ga pe.

—Napemombe'ujuhu pe ji ve João Batistava'ea mbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ga pe. Nurã po ti ji na jitehe namombe'ui ga pe me nehẽ no – kiroki ga e'i ji ve: “Emo'emo'ẽ ga onga hugwi,” ei Jesus'ga ga pe.

12

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga
(Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Igwete Jesus'ga imombe'ui ga pe ojo'java'ea. Igwete ga ei imombe'gwovo:

—Kohoa jara'ga otÿotÿ ko pe yhypoa'javuhuva'ea uva'yva videira. “Aerẽ ti ta'u yva'ia ryhya,” ei ga, ei Jesus'ga ga pe. Igwete ga hokairugi gwemityma. Aerẽ ga japoï uva mu'umu'ũhava tyhya rupiaramo. Tapyjo'ara ga japoï ita pyvõ imondovo imohina ko pe hepiakatuhavamo. Igwete ga ei ojipe'ga pe: “Kiro po ti ji hoi paivohu mbaigwe jitua nehẽ,” ei ga. “Pehepia katu ti nhiremityma ji ve,” ei ga ga pe. “A'ero po ti pe imboja'ogi yva'ia pejive nehẽ. Jara ti pemombyta ji ve nehẽ,” ei ga ga pe, ei ga. “Kwa,” ei ga. Igwete ijara'ga hoi ga ndeja, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

² Aerẽ yva'ia jykyhava rupi ga ojipyrive'ga mondoukari hepiakatuhara'ga pyri togweru ti ga yva'ia ji ve javo novĩa.

³ Emo hepiakatuhara'ga ga pyhy ga nupanupamo ga momboa. Gapojate ojivy a'ero, ei ga.

⁴ Aerẽ ijara'ga ojipe'ga mondoi yva'ia reruruka novĩa. Igwete ga ga akanupanupãï ojigwaraita ga rehe, ei ga.

⁵ Aerẽ ga ojipe'ga mondoukari ga pyri. Igwete ga ga jukai, ei ga. Koji'ive'ga ga ga mondomondoi ga pyri. Igwete jara'ga ga ga nupanupãï. Jara'ga ga ga jukahetei, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

⁶ —Mbapavamo ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ga pyri. A'ereki ga jate oko ga pyri gara'yra'ga garemia'nguhete'ga. “Omondo po ti ga imohina jira'yra'ga rehe,” ei ga ovytyteri pe novĩa, ei Jesus'ga.

⁷ —Igwete ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ga pyri mbapavamo. Ga repiagame hepiakatuhara'ga ei ojohupe: “Kiro ga ruri ijara'ga ra'yra'ga,” ei ga. “Avova'ea po ti gagwya'gwama nehẽ,” ei ga. “Tijuka ti ga a'ero. Aerẽ po ti nhande ipo'jy'kai yvya nhandejive nehẽ,” ei ga ojohupe, ei ga.

⁸ Igwete ga ga pyhygi ga jukavo ga momboa garuva'ga remityma hugwi.

A'ea Jesus'ga e'i ga pe ojo'java'ea mombe'gwovo.

⁹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Marã po ti ijara'ga rekoi a'ero nehẽ? ei ga. Uhu po ti ga ġa jukavo nehẽ gwa'yra'ea repyga nehẽ, ei ga. Igwete ojipe'ġa po ti ga ġa mongoi ġwemityma repiakatuharamo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ Nonhi'igi pe me Tupana'ga rembikwatijarukara naerũ? ei ga. Nahã i'e'i a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahũ javo jupe,” e'i.

“Aerẽ akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i, ei ga.

¹¹ “Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹² A'ea Jesus'ga omombe'u judeus'ġa nduvihava'ġa pe ojo'java'ea. Igwete ġa ga pyhypotari novĩa. A'ereki ġa okwaha reki onhimombe'ua. A'ereki ġa yva'ia repiakatuhara'ġa ja. Onga apohara'ġa ja ko ġa no. A'ereki ġa Jesus'ga mombo pota. Kiro ġa Jesus'ga pyhypotari a'ero novĩa. Emo ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo oko.” Nurã judeus'ġa nduvihava'ġa ga rejari ogwovo.

César'ga rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ Aerẽ judeus'ġa nduvihava'ġa fariseus'ġa mondoukari Jesus'ga pyri. Herodes'gareheve'ġa ġa ġa mondoi ga pyri no. “Pemonhi'ĩ te'varuhu ti Jesus'ga tombotegwete ti ga nhanderuvihavuhu'ga,” ei ġa ġa pe ġa mondorame.

¹⁴ Igwete ġa nduri javo Jesus'ga pe.

—Orokwaha ore neremimbo'ekatua. A'ereki a'itituhẽva'ea rupi katu nde eremombe'u, ei ġa ga pe. Nde eremohemba ġa pe nhaporemo. A'ereki nde nderepojihuvi ġa javo ġa pe. Nde nderekoi huvihava'ġa ndehe jate. A'ereki ahe ojo'jajo'ja nde ve, ei ġa. Erembo'e katu nde Tupana'ga remimbota-rimova'ea rehe. Marã ndereaporogita a'ero? ei ġa ga pe. César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa, ei ġa. Marã naerũ? Timondo po nhande ga pe hamo ġa poranduvame nhande ve? Mara'ngu po nde javo timondoyme po ga pe hamo? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe reki ġandeaporogitate'varuhua.

—Maranuhũrame pe nhinhi'ġa mbote'varuhupotari? ei ga ġa pe. Peru itambere'ia moeda, ei ga.

¹⁶ Igwete ġa heruri a'ero.

—Pemombe'u kiro ji ve a'ero, ei ga ġa pe. Ma'ġa ra'angava agwa? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—César'ga ra'angava, ei ġa. Garera ġa okwatija inoġa hehe no, ei ġa ga pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Vvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe onhi'igatu reki ga javo.

Ombogweravirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Aerē saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogwero viari omanove'ġa mbogwerahava novia. Igwete ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ganhi'igatua nhande ve javo. Igwete ġa ei ga pe:

¹⁹ —Jesus, Moisésva'ea okwatija inoġa nhande ve hako. Nahã ahe ei hako:

“Po ga manoi gwa'yre'ymame ġwembirekohëa mombytavo gairũ'ga po hëa rerekoi a'ero hamo,” ei ahe.

“Gaha po ta'y hëa pe nhiirũva'ea togwereco gwakykwepo-hara'ġa javo,” ei Moisésva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁰ Oro marã a'ero? ei ġa. Sete ahe onhoirũramo, ei ġa. Igwete ojihuvypyva'ea rembirekoro. Igwete omanorame ahe ndata'yri, ei ġa.

²¹ Igwete aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavëi oirũva'ea py'rovo. Igwete ahe manoi gwa'yre'ymame. Igwete ahe mbyteramo ahe javijitehe kunhangwerava'ea rerekoi, ndata'yri ve omanomo.

²² Jarava'ea na jitehe no, ei ġa ga pe. Seteva'ea gwereco pa ahe ojopy'ropy'rovo novia omanombava gwa'yre'ymamo. Aerë kunhangwerava'ea manoi no, ei ġa.

²³ Marã a'ero? ei ġa Jesus'ga pe. Ma'ġa nembirekoa po ti kunhangwerava'ea rekoi nehë ahe kwerava'javame nehë? A'ereki seteva'ea gwereco pa kunhangwerava'ea, ei ġa ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga nhi'igã atyvihu ko penhi'igã, ei ga saduceus'ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavihu Tupana'ga rembikwatijarukara. Ndapekwahavi pe Tupana'ga popoakara no, ei ga.

²⁵ Okwerava'javavame po ti ġa nahembirekoa'javi nehë. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja ġa ndekoi ġwembirekoe'ymamo nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Gakwerava pe pe ei, ei ga. Napenhi'igi pe Moisésva'ea rembikwatijara pe naerũ? A'ereki Tupana'ga i'yva hugwi

ikaja pytera hugwi onhi'igã mondo Moisésva'ea pe hako, ei ga. A'ero Moisésva'ea ikwatijari Tupana'ga nhi'igã ojive inoãa. Tupana'ga e'i ahe ve:

“Jihi ko Tupanamo ako.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei Jesus'ga imombe'gwovo ãa pe.

²⁷ Abraão'va'ea manorẽ reki Tupana'ga ei Moisésva'ea pe: “Abraão'ãa ji mbohete,” ei ga. Ga nde'i: “Ahe ji mbohete.” A'ereki ãa okoji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igã atyvi ko penhi'igã a'ero pe erame omanove'ãa ndokwerava'javi nehẽ, ei Jesus'ga saduceus'ãa pe.

Manamo Tupana'ga remimbo'eagwera joheva'ero?

(Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28)

²⁸ Igwete judeus'ãa mbo'ehara'ga ruri. Gwendu ga ãa Jesus'ga monhi'inhi'igame. “Jesus'ga onhi'ikwepy katu reki ãa,” ei ga oyvyteri pe. Igwete ga ruri javo Jesus'ga pe:

—Jesus, ei ga, manamo Tupana'ga remimbo'eagwera havihavuhu joheva'ero?

²⁹⁻³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea omombe'u ikwatija hako, ei ga. Jara hoheva'ea ko nahã:

“Israelitas, pehendu katu ti!

Nhandepojykaharete'ga ko Tupana'ga.

Gaha jate ko nhandepojykaharetero,” ei ahe, ei ga.

“Pearõ hete tuhẽ ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearõ hete tuhẽ ti ga pejipy'a pe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga imondovo pejeaporogita imohina ga rehe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi javo.

Pearõ hete tuhẽ ti pejirokwa pejikovo ga nhi'ipo'ruavo,” ei Moisésva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Moisésva'ea omombe'u hehohyva'ea no, ei ga.

“Penhiarõ pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ãa no,” ei ahe, ei ga.

A'ea memei Tupana'ga remimbo'eagwera jara hoheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³² Igwete judeus'ãa mbo'ehara'ga ei ga pe:

—Na tuhẽ. A'itituhẽva'ea nde ei ji ve, ei ga. A'ereki gaha jate oko Tupanamo tuhẽ. Ahã ojipe'ãa Tupanamo, ei ga Jesus'ga pe.

³³ Nhande mbatera kwava'eãame ga pe pyry ga pe novãa, ei ga. Emo pyryheteva'ea ga pe ko na: Tiarõ hete tuhẽ nhande Tupana'ga nhandepy'a pe hamo, ei ga ga pe. Tiarõ hete tuhẽ

nhande ga nhandekovo garemimbotarimova'ea rupi hamo, ei ga. Tiarō hete nhande ojipe'ga nhanenhiarōhetea javijitehe hamo. A'ereki nhaneremiarōa koji'iete'i pyry Tupana'ga pe nhanerembikwava'eğa hohe, ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Jesus'ga gwendu onhi'igatua upa. Igwete ga ei ga pe:

—Erenhimongo gweri nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi kiro, ei Jesus'ga ga pe.

Kirē ojipe'ga ndopojihuva'javi javo Jesus'ga pe a'ero.

Daviva'ea rymymino'ga ko ahepojy kaharetero

(Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Igwete Jesus'ga gajatykahavuhupeve'ga mbo'embo'ei okari pe ga mbojapyakavo. Igwete ga ei:

—Pe'ji ji ve a'ero. Marā ahembo'ehara'ga ei Cristo'ga pe Tupana'ga remimbuhurukara'ga pe ga ko Daviva'ea rymymino'ga? ei Jesus'ga ga pe.

³⁶ A'ereki Daviva'ea tuhē omombe'u nhoḡwenonde hako. Nahā ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojy kaharete'ga pe:

'Eapy ji pyri ekovo huvihavamo,' ei ga,” ei ahe.

“Tamongo ti nearōe'ŷve'ga neremimbotarimova'ea rehe.’

A'ea Tupana'ga ei jipojy kaharete'ga pe,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

A'ereki Tupana'ga ra'uva Daviva'ea mbo'euka a'ea rehe ikwatijaruka hako, ei ga ga pe.

³⁷ Daviva'ea e'i Cristo'ga pe jipojy kaharete'ga a'ero, ei ga. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhi-mombe'gwovo ga pe ga mbojapyakavo.

Oarō hete ga ganhi'iga a'ero onhimongyheteavo.

Judeus'ga mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47)

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ga mbo'eavo:

—Ahembo'ehara'ga ja rūi ti peko, ei ga. A'ereki ga onhimbohete hete. Oko hete ga opipukuhua rehe tajirepia ga javo, ei ga. Opota hete ga ojipe'ga nhi'igaturame ojive ima'ehai pe pe ko orembo'ehara javo ga pe.

³⁹ Gajatykahava pype ga apypotari huvihava'ga apykava rehe. Toryva jara'ga pyri ga o'u pota toryvi pe oina, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁰ Opojyka ga aherembirekokwera'ga mbatera. Igwete ga nhi'imbukuhui Tupana'ga pe novia ojipe'ga ti te'i pyry ore ve javo. Hahyva'ea po ti kaitu Tupana'ga imondoi ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Igwete Jesus'ga apygi upa ġajatykahavuhua pype itambere'ia ryrū'ia pyri. He'yjuhuve'ġa ga gwepia ġa inoġame itambere'ia Tupana'ga pe hyru'ia pype. Imbateheteve'ġa he'yi inoġi ipype novia.

⁴² Nanime imbatere'ÿvehĕa ruri aherembirekokwerahĕa. Igwete mokoi'ĩ hĕa inoġi itambere'ia moedas ipype.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Hepejijo aherembirekokwerahĕa repiaga imbatere'ÿvehĕa, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu ti pe me: Hĕaremimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ojipe'ġa nemimondoa hohe.

⁴⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta ojive itambere'ia imondorame, ei ga. Hĕa ki a'e te mokoi'ĩ jate gwereko itambere'ia novia. Emo hĕa omondo pa ipype, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama, ei Jesus'ga

(Mateus 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Jesus'ga horame ġajatykahavuhua hugwi garemimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Jesus, ehapia! Ikatu hete nhandejatykahavuhua, ei ga. Itaruvihavuhua pyvō ġa japoja poi po raka'e, ei ga Jesus'ga pe.

² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Erehapia nde nhandejatykahavuhua novia? ei ga. Aerĕ po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itaruvihavuhua nehĕ. Omonduru pa po ti ġa ojohugwiugwi inoġa nehĕ, ei Jesus'ga ga pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ġa pe

(Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19)

³ Aerĕ Jesus'ġa hoi yvytyruhu pe – perope oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygi oina ġajatykahavuhua rovai pyteri pe. Igwete ġa nduvi ga pyri Pedro'ga Tiagova'ea no João'ga André'ga. Jara'ġa ndovakie'ÿ ġa ei Jesus'ga pe:

⁴ —Emombe'u ti ore ve, ei ġa. Maname po ti ġa nhandejatykahavuhua mondurundurupavi inoġa nehĕ? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ĕ ahemonhimomby'ava'ea nehĕ ira'agwe hekopavame nehĕ? ei ġa ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pejikovo penhimoandyandyja hugwi.

⁶ Aerĕ po ti ġa nduganduri onhimongyavo javo tehe nehĕ. Nhira'āra'āteheavo po ti ġa ei: “Jihi ko Cristoramo ako Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e'i tehe po ti ġa nehĕ, ei ga. A'ea rehe po ti ġa he'yjuhuve'ġa moandyandyi nehĕ, ei ga.

⁷ Nahã po ti nehẽ no. Aerẽ po ti ġa imombe'ui nehẽ: “Ira'agwe ġa otavuka ġa pe kiro. Paivohu ojipe'ġa tavukari ġa pe no,” e'i po ti ġa pe me nehẽ, ei ga. Tapembojui ti pejipy'a a'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Na tuhẽ ti hekoi nehẽ. Emo po ti a'ea rupi mbapavakotyva'ea rõi nehẽ, ei ga ġa pe.

⁸ Ojipe'ġa gwyripeve'ġa po ti otavukavuka ojipe'ġa gwyripeve'ġa pe nehẽ, ei ga. Omyomyi po ti yvya avo nehẽ. Pevo po ti yvya imyimyì nehẽ no. Momina po ti mbatera i'uhavamo nehẽ, ei ga. Nahã po ti hahy rambugwe yvyakotyve'ġa pe nehẽ, ei ga. Kunhangwera'ġa gwa'yra'ġa mbo'aġwerĩrame hahy rambugwe ġa pe. Na jitehe po ti hahy rambugwe yvyakotyve'ġa pe nehẽ mbapava koty nehẽ no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ —Penhimboko'i ti, ei ga ġa pe. Pe jireheva'ea ġwaramo po ti nhiarõe'ÿve'ġa pe pyhygi pe nderogwovo imohiġatuhara'ġa pyri nehẽ. Ojatykahava pype po ti ġa pe nupanupãì nehẽ, ei ga. Ga po ti pe nderohoi gwuvihavuhu'ġa pyri governors'ġa pyri nehẽ no ġa ko Jesus'gareheva'ero javo nehẽ. Pevo po ti pe ami a'ero penhimombe'ukatuavo ġa pe nehẽ, ei ga.

¹⁰ Jireheve'ġa po ti imombe'umbe'ui na'ẽ pyryva'ea ojipe'ġa gwyripeve'ġa pe nhaporemõ ji mombe'gwovo ġa pe nehẽ. Aerẽ po ti ihoi mbapavakotyva'ea apiavo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹¹ Ga po ti pe pyhy pe nderogwovo imohiġatuhara'ġa pyri nehẽ. Pe nderohorame tapemomyi ti pejipy'a penhi'ĩgaġwama rehe nehẽ marãì po ti ji ġa pe javo nehẽ, ei ga ġa pe. Ihorame penhi'ĩga apiavo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari pe me pe mbo'eavo nehẽ, ei ga. A'ero po ti pehe jate rõi pe nhi'ĩġì nehẽ. Tupana'ga ra'uva pe monhi'ĩ nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² —Gwe'yja'ġa vehevi po ti ġa ġa mondoukari ġapo pe nehẽ tojuka ti ġa ġa javo nehẽ. Jara'ġa po ti oirũ'ġa mondoukari ġapo pe nehẽ, ei ga. Jara'ġa po ti gwa'yra'ġa mondoukari tojuka ġa javo. Jara'ġa po ti ġa nhimonha'ngai uva'ġa ndehe ġa jukavouka nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹³ Okouhu pa po ti ġa pe ndehe nehẽ pe jireheva'ero ġwaramo nehẽ. Po ti pe nhimboitai avuirama pejiipohire'yma ji hugwi nehẽ, a'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u aerẽva'ea hahyheteva'ea
(Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24)

¹⁴ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Aerẽ po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea i'ama nehẽ — pevo po no'amuhũì ramo, ei ga. Tupana'ga noaronhuhũ

a'ea opohia judeus'ga jatykahavuhua hugwi a'ea rehe nehē, ei ga. (Kiroki ga onhi'i kiro ikwatijara pe – tokwaha ti ga a'ea.) Aerē po ti pe a'ea repiagi pevo nehē, ei Jesus'ga ga pe. Pe hepiagame Judéiapeve'ga ti toka'nhyka'nhy onhana vvytyruhu pe xamanoyme ti javo nehē, ei ga.

¹⁵ Kiroki ga oko ongapereuhuva'ea arimo a'ea rupi – tojyvepe ti ga ogwovo okie'yma onga pype ombatera rerogwovo nehē. Toka'nhympipe ti ga onhana, ei ga.

¹⁶ Kiroki ga oporavyky ko pe a'ea rupi – tojivyryme ti ga onga pe tapy'ynhapira rerogwovo nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ —Iporia'i po ti ipuru'ave'ga a'ea rupi oka'nhygotarame nehē. Iporia'i po ti omoka'mbuve'ga no gwa'ya'ga nenonhambotarame nehē, ei ga.

¹⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero turyme ti akoja hahyva'ea yapohua rupi. A'ereki ahe nonhani gwerevi oka'nhyuma a'ea rupi, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹ Ite'varuhuheteheteve'ea urame po ti hahy hete ga pe nehē. Nanongara ndogwerekoa'javi Tupana'ga rembiapoagwera jate hako. Aerē po ti ndogwerekoa'javi nanongara nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Hahyheteva'ea po ti tiruahū ranuhū ga pe nehē, ei ga. Hahyheteva'ea'gwama rehe ojapyakarama Tupana'ga ei hako: “Po ti okombegwe hahyheteva'ea ga pe nehē, a'ero po ti ga papavi nehē,” ei ga hako, ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga nha'ataruhu a'ero ga ndehe okovo – kiroki ga ga omo'emo'ē ojive. Nurā ga ei: “Namombegweukari ti ji hahyva'ea ga pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga imombe'gwovo ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Po ti ojipe'ga etehei pe me nehē: “Pehepia. Agwa ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Taperoviari ti ga a'ero nehē, ei ga ga pe. Po ti ojipe'ga etehei pe me nehē: “Pehepia. Cristo'ga ko pevo u.” Taperoviari ti ga na jitehe no, ei Jesus'ga ga pe.

²² Aerē po ti ojipe'ga nduganduri nehē jihi ko ako Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo tehe nehē. Ojipe'ga po ti ga nduganduri nehē no jihi Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharamo javo tehe nehē, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea po ti ga japo'japoi hepiuka nehē timoandyandyi ti ga javo nehē. Tupana'ga remimo'ēhara'ga vehevi po ti ga ga moandyandyipotari nehē novīa, ei ga ga pe.

²³ Penhimboko'i ti a'ero pejikovo. A'ereki ji amombe'u jipe pe me pe momoranduva tapemoandyandyjukaryme ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

*Jesus'ga rura'java'gwama
(Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28)*

24 Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Hahypavirē

“po ti igwevi kwara nehē.

Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no”, ei ga.

25 “Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi nehē ipopoakava'ea”, ei Jesus'ga ġa pe.

26 A'ero po ti yvyakotyve'ġa jirura'java repiagi nehē. Yvaġatiga pype po ti ji ruri nehē jipopoakahetea pyvō. Nhirendy'ja hete po ti ji jitua nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

27 A'ero po ti ji ei jipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehē: “Peho ti kiro nhiremimo'ēhara'ġa nderua nehē,” a'e po ti ji javo ġa pe nehē, ei ga. A'ero po ti ġa hoi ġa mono'oġa ġa nderupava ġagwyġagwya hugwi nhaporemō nehē. Gweru po ti ġa ġa kwara pora hugwi kwara hoa hugwi no tyapyra hugwi nhimbya hugwi no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Lucas 21.29-33)

28 Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—“Maname po ti ihoi japiavo nehē?” pe'ji ko pe ji ve ko. Penhimbo'e ti a'itituhēva'ea rehe figo'yva repiaga a'ero, ei ga ġa pe. Pe hepiagame figo'yva huangy'ria, a'ero pe ei jipi: “Kwaria ġweri kiro.”

29 Na jitehe hepiagame hahyheteva'ea po ti pe ei nehē: “Kiro mbapava koty,” ei Jesus'ga ġa pe.

30 Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Aġwamove'ġa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehē, ei ga.

31 Aerē po ti ahana'ja kwara. Yvya po ti ahana'ja nehē no. Nhirembi'ea ki a'e te okoe'yimi a'itituhēva'ero opopoakaramo avuirama nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehē?

(Mateus 24.36-44)

32 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ahe ndokwahavi kwara jirura'javame nehē marananime po ti nehē javo, ei ga. Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ndokwahavi. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava, ei ga ġa pe.

33 Penhimboko'i ti. Pejirokwa ti nhinhi'iġa rendukatua rehe ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava, ei ga ġa pe.

34-36 Igwete ga ei ġa pe no:

—Tamombe'u ti pe me jirura'java javijiteheva'ea a'ero, ei ga. A'ereki ji ko onga jara'ga ja – kiroki ga oho ojipe'ġa gwyrī pe. Ohorame ga ei ojipyrive'ġa pe: “Pereko katu ti

nhibatera ji ve jirakykweri,” ei ga ġa pe, ei ga. Ga mbojogwetavamo ga ġa mboporavykyi a'ero ġa mbojogwerekovo. Ojipe'ga pe ga ei: “Mytu'ě me e'ã hepiakatuavo nhironga,” ei ga, ei ga. Ga ndokwahavi reki ijara'ga ruraġwama, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti hepiakatuhara'ga ndohepiakatui garonga okia ga rura'javame nehě, a'ero po ti ijara'ga hepiagi ga kirame nehě, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

—Na jitehe ji ei pe me a'ero: Pejirokwa ti nhinhi'iga rendukatua rehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava nehě. Mara'ngu po ti ypytunimo jitua nehě ypyhaji katu nehě? ei ga. Mara'ngu po ti ko'eġatue'yma rupi jitua nehě? ei ga ġa pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji rura'javi nehě, ei ga. Po ti pe ndapejirokwari nhinhi'iga rendukatua rehe ji rura'javame nehě, a'ero po ti ji hepiagi pejirokware'yma nehě! ei ga.

³⁷ Pejirokwa ti hehe a'ero, a'e ji pe me, ei ga. Poro jitehe ji ei jireheve'ġa pe nhaporemno. Pejirokwa tuhě ti hehe, ei Jesus'ga ġa pe.

14

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ Aerě judeus'ġa japoġwerĩrame toryva ikwava'ěhara'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'īgi ojogwerekovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavěi. Yapoa rupie'ymi judeus'ġa mokõi japoi toryva. A'ea rupi memei ġa japyakai ġwamonhava'ea ruragwera rehe Egitopeve'ġa gwyrá hugwi. Ojipejiva'ea pe ġa ei Páscoa. Ojipea rupi toryva rupi ko ġa i'ui pão ndovuriva'ea jipi. Kiro judeus'ġa toryva japoġwerĩrame ikwava'ěhara'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'īgi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavěi ojogwerekovo.

—Marã re po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukavouka nehě? ei ġa ojohupe. Mokõi nhande kirame po ti nhande japoukari toryva nehě, ei ġa.

² A'ea rupi rūi po ti nhande ga pyhygukari he'yjuhuve'ġa ti tojogwayvayvaryme ga rehe, ei ġa ojohupe.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(Mateus 26.6-13; João 12.1-8)

³ Igwete Jesus'ga rekoi cidade de Betânia pe. Igwete ga i'ui mbatera ijaijauhugwera'ga ronga pe Simão'ga ronga pe. Nanime hěa heruri perfume nhandya hyru'ia pype. He'yjuhu hěa omondo itambere'ia nhandya rehe imombar-avipyre'ỹva'ea rehe. Igwete hěa heruri ika'mbiga hovapytym-bava heka'voga Jesus'ga akaġa rehe.

⁴ A'ero jara'ġa nhimonha'ngai hěa rehe.

—Maranuhũrame hẽa jigwaraiteheuhui nhandya rehe? ei ġa ojohupe.

⁵ He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepygi hẽa pe nhandya rehe ramo. A'ero po hẽa imondoi itambere'ia imbatere'ỹve'ġa pe ramo, ei ġa. Emo hẽa gweka'vopavipe reki Jesus'ga akaġa rehe, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimboahivi onhi'iġahyavo hẽa pe.

⁶ Emo Jesus'ga e'i ġa pe:

—Na hẽa rekoi jate. Maranuhũrame pe hẽa mbote'varuhu pota? ei ga ġa pe. A'ereki hẽa oko katu katu imbuhua ji ve, ei ġa.

⁷ Nane'yumi po ġa ndekoi pe pavẽi imbatere'ỹve'ġa jipi. Pe ġa pokopotarama po pe ġa pokogi jipi. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ Nanongara jate hẽa gwereko, nanongara hẽa ombuhu ji ve. Ji manoa renonde hẽa imongyi nhandya jira'oa rehe nhitỹhava rupiaramo, ei ġa.

⁹ Tamombe'u katu ti pe me: Yvyakotyve'ġa pe nhaporemo ti ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo nehẽ. A'ea rupi ti ġa hẽa mombe'ui nehẽ no tokwaha pa ti ġa hẽaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ġa pe.

Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judasva'ea

(Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Aerẽ Judas Iscariotesva'ea – ahe ko dozeve'ġa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea novĩa – kiro ahe hoi ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pyri. Igwete ahe ei ġa pe:

—Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judas Iscariotesva'ea ġa pe.

¹¹ Igwete ġa ndoryndoryvamo ahe renduvame.

—Toromondo ti itambere'ia nde ve gapyhygukara ikwepykavamo a'ero, ei ġa ahe ve.

Aerẽ ahe jirokwapotari hehe a'ero, marã po ti ji ga pyhygukari ġa pe javo.

Jesus'ga o'u ġwemimbo'eharava'ea pavẽi Páscoa rupi

(Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)

¹² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. A'ereki judeus'ġa oapouka kiro toryva – kiroki a'ea rupi ġa o'u pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe judeus'ġa ojuka cordeiros Páscoa rupiaramo ti'u javo. Cordeiros jukahava rupi garemimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi Páscoa rupiara imboavujkwea nde i'ui nehẽ? ei ġa ga pe.

¹³ Igwete ga ei mokonha'ġa pe:

—Hepejigwovo cidade pe. A'ero po ti pevove'ga pe novati hya rerua hyrua pype nehẽ, ei ga. Peho ti ga reviri.

¹⁴ Ga horame onga pype ti pe'ji onga jara'ga pe, ei ga. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga e'i nde ve: ‘Mome i'ukava ruvi? Ta'u ti mbatera pevo nhiremimbo'ehara'ga pavẽi, ei ga nde ve.” Peho ti javo ga pe a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁵ A'ero ti ga hepiukari pe me i'ukavuhua onga jo'aripeva'ea. Pevo gwereko jipe mesa aheapykava. Pevo ti pemboavujikwe mbatera nhande ve a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶ Nahã ga mokonha'ga mondoukari cidade pe. Igwete ga hepiapavi garemimombe'ua. Igwete ga imboavujikweri mbatera inoã Páscoa rupiara.

¹⁷ Ypytunimo Jesus'ga dozeve'ga nderohoi pevo ga nderoki-avo.

¹⁸ Igwete ga i'ui ojopyri upa. Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka ji mondovouka gapo pe nehẽ, ei ga. O'u ga kiro ji pavẽi, ei ga ga pe.

¹⁹ A'ero ga ndovy'ari okovo. Onhinanhinani ga ei ga pe:

—Ji rui re po? ei ga ga pe.

²⁰ —Ga ko opymi pão tyhya pype ji pavẽi i'gwovo pepyteripeve'ga, ei Jesus'ga dozeve'ga pe.

²¹ Kiro po ti ji manoi nehẽ. A'ereki kiro oho japiavo nhimombe'upyra – kiroki a'ea ahe okwatija ji mombe'gwovo hako, ei ga. Emo tiruahũ hete ti ga pe – kiroki ga ji mondouka gapo pe. Po ga ndojihuvi hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo. Tupana'ga po ti ombohahy hete ga pe nehẽ, ei ga.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Lucas 22.15-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²² Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Igwete ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga haygwe'rogi ima'ema'eamo gwemimbo'ehara'ga pe. Igwete ga ei ga pe:

—Pepyhy i'gwovo. A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe, ei ga.

²³ Aerẽ ga ipyhygi copo – kiroki gwereko vinho. Igwete ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua javo. A'ero ga imondoi ga pe. Igwete ga nhaporemo i'ui jugwi a'ero upa.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'ea ko jirekoa, a'e ji jupe, ei ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jijjukauka nehẽ, ei ga. Nahã po ti ji manoi yvyakotyve'ga ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gandekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori

he'yjuhuve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ Amombe'u katu ji pe me: Kiro ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē. Aerē po ti nhanderuvihavuhhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji japoī toryva nhande ve a'ero nehē hajiheva'ea ipyahuva'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa nhimby'yi Tupana'ga mboheteavo aerē ogwovo monte das Oliveiras pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)*

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepohi pa ti pe ji hugwi nehē, ei ga. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde a'ea, ei ga. Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igā hako.

“Tupana'ga e'i:

‘Tajukauka ti ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei ga.

‘Ga jukarame po ti ovelhas nhiġwaheġwahemi nehē,’ ei Tupana'ga hako,” ei ga.

Igwete Jesus'ga ei no:

—Pe po ti na jitehe a'ero nehē no. Ga ji jukarame po ti pe nhiġwahembavi nehē no, ei ga.

²⁸ Emo nhimbogweravirē nhimanoa hugwi po ti ji hoi Galiléiapeve'ġa gwyrī pe jitekovo pe nenonde nehē, ei ga ġa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jara'ġa po ti opohipavipe nde hugwi. Jihi po ti ndapohiraġwami nde hugwi, ei ga Jesus'ga pe novīa.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'itituhēva'ea ti ji ei nde ve: Kiroġwe ypytunimo inamutiġa nhi'igā renonde po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi ji ve nehē. Kirē po ti mokōi inhi'igā'javi inamutiġa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Igwete Pedro'ga nhi'igāhyi ga pe:

—Po ti ġa ji jukai nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei tuhē te a'ea nde ve nehē, ei ga.

A'ea jitehe jara'ġa ei Jesus'ga pe no.

*Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsēmani pe
(Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46)*

³² Igwete Jesus'ġa hoi Getsēmani pe. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Avo pejuvete pejiapyapyga, ei ga. Taho na'ē ti nhinhi'igā Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

³³ Igwete ga ġa nderohoi Pedro'ga Tiagova'ea. João'ga ga gweroho no. Kiro omboju hete Jesus'ga opy'a. Ndovy'arihu hete ga.

³⁴ Igwete ga ei ġa pe:

—Jivy'are'yma ji juka ġweri, ei ga. Avo ti pepyta pe-jikire'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ Hehemo'i ga hoi a'ero. Igwete ga nhinoġi ojavapyvo onhi'iġa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji apiavouka, ei Jesus'ga ga pe.

³⁶ Apī, ei ga, nde erekwaha imongopava neremimbotarimova'ea rehe. Nurā ji ei nde ve: Terembuhurukari hahyva'ea ji ve a'ero, ei ga. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ti eko. Enhimimbotarimova'ea rupi ti eko, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Kirē ga jivyra'javi ua trêsvē'ġa ndepiaga. Oki pa reki ġa upa. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Simāo Pedro, ei ga. Ereki nde ejupa? Nerenhimomiranami'iī nde ejopehyja pe naerū? ei ga ga pe.

³⁸ Tapekiri ti, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Penhi'i ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti ore,” pe'ji ti Tupana'ga pe, ei ga. Peko pota pe Tupana'ga nhi'iġa rupi novīa. Emo Tupana'ga pe pokoge'ymame pe napenhimomiranami pete'varuhuro ġwaramo, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga hoa'javi onhi'iġa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji ve, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Aerē ga rura'javi trêsvē'ġa pyri. Okipava'ja ġa upa. A'ereki ura'ja ġa pe ġa ndopehyihetea. Nonhi'iġa'uvi ġa ga pe a'ero.

⁴¹ Igwete ga hoa'javi onhi'iġa Tupana'ga pe. Aerē ga jivyra'javi trêsvē'ġa pyri.

—Pekirijiuhu pe pejjupa? ei Jesus'ga ġa pe. Kirupi peki-ratete, ei ga. Kiro ihoi japiavo ji pyhygukahava. Kiro po ti ġa ji kwava'eġi okote'varuhuve'ġa po pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴² Pevy kiroġwe. Pehepia. Kiro ki ga u jipyhygukahara'ga. Xaho ga rovatiamo a'ero, ei ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)

⁴³ Jesus'ga nhi'iġame ġwemimbo'ehara'ġa pe kiro Judasva'ea ruri pea rupi – kiroki ahe dozeve'ġa pyteripeva'ea garemimbo'eharava'ea novīa. He'yjuhuve'ġa ahe gweru ojupi. A'ereki xava'eve'ġa ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa no judeus'ġa mbo'ehara'ġa no – judeus'ġa moġitahara'ġa nhaporemō ombuhuruka he'yjuhuve'ġa Judasva'ea rupi

topyhy ti ġa Jesus'ga javo. Ga gweru itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve a'ero.

⁴⁴ Judasva'ea e'i jipe ġa pe:

—Tabeija na'ē ti Jesus'ga repiuka pe me. A'ero ti pepyhygahy ga rerogwovo, ei ahe ġa pe.

⁴⁵ Kiro Judasva'ea ruri a'ero ogwovo Jesus'ga rehei katu.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

Igwete ahe Jesus'ga beijai.

⁴⁶ Kiro ġa Jesus'ga pyhygi a'ero.

⁴⁷ Pevo Jesus'gareheve'ga rekoi o'ama Jesus'ġa pavēi. Igwete ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea takyti ġa javo novīa. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga rehe ga nambi'oga novīa.

⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? ei ga. Nurā pe heruruhui itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ei ga ġa pe.

⁴⁹ Nane'yimi ji rekoi pe pavēi nhandejatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo jipi, ei ga. A'ea rupi pe ndajipyhyguhui oji'i. Emo pe ji pyhyguka kiro aherembikwatijaragwera rupi ahenhi'īpo'ruavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi ga hugwi onhana oka'nhyama. A'ero Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohoi ga rerekovo.

⁵¹ Igwete ipyahuve'ga ruri Jesus'ga reviri. Ojipeji opira ga omongi herua i'arimova'ea jate. Igwete Jesus'ga pyhyhara'ġa ga pyhypotari novīa. Emo gapiratehea ġa opyhy.

⁵² Igwete ga hemi jugwi taka'nhy ti ġa hugwi javo. Igwete ga henonhani opire'yma rerogwovo a'ero.

Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.13-14, 19-24)

⁵³⁻⁵⁶ Igwete ġa Jesus'ga rerohoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ronga pe Caifás'ga ronga pe. Oro Pedro'ga, irupe ga ruri Jesus'ga reviri okari pe ovahema. Pevo ga apygi guardas'ga pavēi ojipe'eavo tata ppyvo.

Igwete ġa Jesus'ga rerohoi onga pe. A'ero judeus'ga moġitahara'ga jatykatykapavi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ga jara'ga pavēi. Gahā tuhē ojatyka jipi henduva judeus'ga nhi'īga ġa imbojarama mbatera ojipe'ga ndehe. Igwete judeus'ga moġitahara'ga nhaporemo ojipe'ga ndekari kiro tombojamboja ti ġa ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe javo. A'ereki ġa ojukauka pota ga. He'yi reki ġa novīa – kiroki ġa u o'mbeo'mbero nahā Jesus'ga rekote'varuhui javo tehe.

Emo ndojo'jajo'javi reki ġanhi'iġa. Nurā ġamoġitahara'ġa nde'i: "A'iti gamombe'ua. Nurā tijuka ga," nde'i ġa.

⁵⁷⁻⁵⁸ Aerē ojipe'ġa po'ami o'mbero ġa pe. Igwete ġa etehei:

—Orohendu ore Jesus'ga nhi'iġa ikwehe, ei ġa. "Tamon-durunduru ti aġa Tupana'ga ruhava," e ko ga ikwehe, e'i tehe ġa. "Akwaimbae'ġa oapo agwa," ei ga. "Emo mokōi ti ji herokiri japopava irūa nehē – kiroki yvyakotyve'ġa ndoapok-wahavi," ei ga, ei ġa imombe'uteheavo ġa pe novīa.

⁵⁹ Emo ġanhi'iġa vehevi ndojo'javi.

⁶⁰ Igwete Caifās'ga po'ami ua ġandovai pyteri pe. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde a'ero ejihe ġa imbojambojarama naerū? ei ga. Nerenhimombe'uuhui nde ekovo naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁶¹ Jesus'ga nonhi'iġi reki upa onhi'ipotare'yoma ġwaramo. Igwete ga ea'javi Jesus'ga pe:

—Ndehe re koi Cristoramo ereko naerū Tupana'ga remim-buhurukaramo? Nde ereko nhaneremimbohete'hara'ga ra'yramo Tupana'ga ra'yramo? ei ga. Enhimombe'u katu ti ore ve a'ero, ei ga ga pe.

⁶² —A'ea ko ji. Tupana'ga ji mbuhuruka avo yvya koty, ei Jesus'ga ga pe. Igwete po ti pe ji repiagi nehē ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri jitekovo huvihavamo nehē, ei ga. Pehepia po ti pe ji rura'javame yvaġatiġa pype ua yvya koty nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁶³ Igwete Caifās'ga nhimboahihetei Jesus'ga nhi'iġa henduvame. Nurā ga imbotararagi opira onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero javo. Igwete ga ei jara'ġa pe:

—Kirupi tuhē ojipe'ġa nemimombe'ua nhande ve. A'ereki ga tuhē e'iuhu ojive, ei ga.

⁶⁴ Pehendu ko pe ganhi'iġa ko. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero, ei ga. Marā po ti nhande ga rerekoi naerū? Marāi pe ga pe? ei ga jara'ġa pe.

Igwete ġa epavi ga pe:

—Oko te'varuhu tuhē ga. Tomanpo po ga hamo! ei ġa.

⁶⁵ Kiro ġa nyvuni ga rehe. Igwete ġa hovapiari gareakwara tapy'ynhapira pyvō. Igwete ġa kwaġakwari ga rehe.

—Ma'ġa okwa nde rehe? Ekwaha ti, ei ġa ga pe ga rerekomemuamo.

Igwete guardas'ġa ga rovapetepetegi no.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'jaa'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'ea ja okari pe Pedro'ga apygi guardas'ġa pavēi ojipe'eavo. Igwete Caifās'gapyrivehēa ruri.

⁶⁷ Pedro'ga repiagame hēa ga repiahetei.

—Nde ko Nazarépeve'gapavēiva'ea Jesus'gapavēiva'ea, ei hēa ga pe.

⁶⁸ —A'ea rūi ji! ei Pedro'ga o'mbero. Gara pe nde ei? ei ga hēa pe.

A'ero ga hoi ahehohava rupi. Nanime inamutiḡa nhi'igi.

⁶⁹ Igwete hēa ga repiagi pevo. Hēa ea'javi pevove'ḡa pe:

—Agwa'ga ko Jesus'gapavēive'ga.

⁷⁰ Igwete Pedro'ga ea'javi o'mbero:

—A'ea rūi ko ji!

Aereĩ pevove'ḡa ea'javi Pedro'ga pe:

—A'iti nde gapavēiva'ea. A'ereki nde Galiléiapeva'ea no, ei ḡa ga pe.

⁷¹ Igwete Pedro'ga nhi'igahyi ḡa pe:

—A'itituhēva'ea ji a'e pe me. Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei ga ḡa pe. Ji mberame pe me po ti Tupana'ga imbohahyi ji ve hamo, ei Pedro'ga ḡa pe novīa.

⁷² Nanime inamutiḡa nhi'igajavi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'igagwera ojive. A'ereki opyhyga renonde Jesus'ga omombe'u jipe ga pe javo. “Inamutiḡa nhi'igajava rupi po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve: ‘Ji ndakwahavi Jesus'ga,’ e'i jipe Jesus'ga Pedro'ga mbeaḡwama mombe'gwovo ga pe.

Kiro Pedro'ga ikwahava'javi ganhi'igagwera. Omboju Pedro'ga py'a. A'ero ga jehe'ohetei o'ama.

15

Pilatosva'ea eagwera Jesus'ga pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹ Ypyhajive judeus'ḡa moḡitahara'ḡa jatykatykaa'javi ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa xava'eve'ḡa pavēi judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi. Igwete ḡa nhaporemō ḡa jatykai nahanahā ti tireko Jesus'ga a'ero javo. Igwete ḡa Jesus'ga kwarukari ga rerogwovouka governador'ga pyri Pilatos'ga pyri.

² Igwete Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeus'ḡa nduvihavuhuhetero ereko naerū?

Igwete Jesus'ga ei:

—Ndehe ko ere poha.

³ Igwete ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa imbojambojatehei Jesus'ga rehe. Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ḡa onhi'ipotare'yma ḡwaramo ḡa pe.

⁴ Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Nerenhi'igihū nde ḡa pe naerū? ei ga. Erehendu nde ḡanemimbojaruhua ejilhe, ei ga Jesus'ga pe novīa.

⁵ Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga no. Nurā Pilatos'ga nhi-momby'ai ga rehe.

*Pilatosva'ea ojukauka Jesus'ga**(Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.39-19.16)*

6-11 Kiro he'yjuhuve'ga nduri javo Pilatos'ga pe.

—Páscoa japoa nanani nde cadeiapypeve'ga mbopiro'yi ga mohema cadeia hugwi oreremimbotarimo. Emohemuka ga kiro a'ero, ei ġa Pilatos'ga pe.

Igwete Pilatos'ga ei ġa pe:

—Tamohemuka ti ga a'ero – kiroki ga pe ġa ei judeus'ga nduvihavuhuhete'ga, ei ga. Ga mohema pe pepota a'ero? ei ga ġa pe.

A'ea Pilatos'ga ei he'yjuhuve'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa onhimyrō reki Jesus'ga rehe,” ei ga. “Nurã ġa ga pyhygukari ga reruruka ji pyri,” ei Pilatos'ga. Nurã ga ei he'yjuhuve'ga pe: “Gamohema pe pepota?” Emo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omomymomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo. A'ea ja Barrabás'ga oko cadeia pype ojipe'ga pavēi. A'ereki ġa otavuka gwuvihava'ga pe. Igwete Barrabás'ga gwuvihava'gareheva'ea jukai. Emo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo Pilatos'ga pe. Nurã ġa eġa'ei ga pe:

—Barrabás'ga koi emohemuka ore ve, ei ġa ga pe.

12 Igwete Pilatos'ga ea'javi ġa pe:

—Oro ga – kiroki ga pe pe ei oreruvihavuhuhete'ga – marã po ti ji ga rerekoi nehē naerũ?

13 —Ekutuguka ga yva rehe ga mbovyruka tomano ga, ei ġa onhi'iġa mbuhua ga pe.

14 —Maranuhūrame ti ji ga kutugukari naerũ? Marã tuhē garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ġa pe.

Igwaigwavete reki ġa onhi'iġa mbuhuri ga pe a'ero.

—Embovyruka tuhē ga.

15 Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari tonhimohē ti ġa ji rehe javo. Igwete ga Jesus'ga nupanupãukari ipira apopyra pyvō ga mondovo soldados'ġa po pe tokutu ġa ga yva rehe a'ero javo.

*Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga**(Mateus 27.27-31; João 19.2-3)*

16 Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerohoi okihavuhua pype governador'ga rongaruvihava pype. Igwete ġa jara'ġa mbuhurukapavi tirekomemua ga javo.

17 A'ero ġa imongiukari ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva'ea nanongara huvihava'ġa omongi javo ga pe. Igwete ġa ipovãpovani yhypoa hatiuhūva'ea onhatimaġatuva'ea apovo inoġa Jesus'ga akaġa rehe aġa huvihava'ġa akanitara javo tehe jupe.

18 Igwete ġa eġa'ei ga pe:

—Ejoryjory ti judeus'ga nduvihavuhuhetero, ei ġa ga pe ga rerekomemuamo.

¹⁹ Ojopy'rupy'ru ġa ga akanupanupamo yvyra pyvõ. Onyvunyvũ ġa ga rehe. Igwete ġa nenypy'andurundurugi ga pyri timbohete ga javo tehe.

²⁰ Nahã ġa ga rerekomemui. Aerẽ ġa hekyi iġwaġahiva'ea ga hugwi gapiretea mongirukara'java ga pe. Igwete ġa ga rerohei tikutu ga yva rehe kiro javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

²¹ Kiro ġa Jesus'ga rerohei cidade hugwi. Nanime Simão'ga ruri cidade pe. Ga ko cidade de Cirenepeva'ero. Alexandre'ga ko gara'yra'ga Rufo'ga pavëi. Kiro Simão'ga ruri nhuhũa hugwi. A'ero soldados'ga herohoukarahai Simão'ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

²² Igwete ġa Jesus'ga rerohei ga rerogwovo vytyruhua arimo Gólgota arimo. Gólgota pe nhande ei Aheapindava.

²³ Igwete ġa imondoi ga pe vinho mohaga pavëi mirra pavëi tahahyyme ti ga pe javo novã. Emo ga ndo'ui.

²⁴ Igwete ġa ga noġi yva rehe ga kutukutuga hehe. A'ero ġa ga mbovyri ga mo'ama. Kiro soldados'ga ipyhygi Jesus'ga pira tima'ẽ ti javo. A'ero ġa imombori ita'java'ea dados'java'ea ji koha javo jupe. Nahã ġa ima'ëi tapy'ynhapira ojohupeupe.

²⁵ Nove horas rupi ġa ga kutugi yva rehe.

²⁶ Igwete ġa ikwatijari ġanemimbojaragwera Jesus'ga rehe. “Agwa'ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara. Nahã ġa ikwatijari imbojaragwera yva raygwera rehe ikutuga ga arimo yva rehe inoġa.

²⁷ Igwete soldados'ga mokonhava'ea jukai ojipea rehe yva rehe ahe monguva no. A'ereki ahe ko governo movahihũva'ea. Igwete ġa ahe mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama.

[
²⁸ Na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ga mombe'unhoġwenondei hako. A'ereki omombe'u ġanhi'igã ga pe. “Okó te'varuhu ko ga,” ei ġa ga pe, e'i ikwatijara hako. Na tuhẽ reki ġa ei Jesus'ga pe a'ero.]

²⁹ Igwete ġa – kiroki ġa okwa ga pyvõ – ġa nhakambovavagi ga rerekomemuamo ga mbotegweteavo ga rerekovo. Igwete ġa ei ga pe:

—Eh! Ere tuhẽ nde raikwehe: “Tamondurunduru ti nhandejatykahavuhua mokõi herokia japopava irũa,” ere nde raikwehe novã, ei ġa.

³⁰ Epopoakaro ġwaramo ejy ti yva hugwi a'ero tere-manoyme ti, ei ġa Jesus'ga pe ga rerekomemuamo.

³¹ Na jitehe ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa ga rerekomemui onhi'iḡa ojohupe judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi. Igwete ḡa ei:
 –Ojipe'ḡa ga nomomanoukari. Emo re ki ga omano kiro a'ero! ei ḡa ojohupe.

³² E'i tehe ga ojive: “Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty. Ji ko ḡanduvihavuhetero israelitas'ḡa nduvihavuhetero ako,” e'i tehe ga ojive, ei ḡa. Na ga jyvi kiro yva hugwi a'ero, ei ḡa. Ga jyvame po ti nhande ga repiagi ga rerovia nehē! ei ḡa ojohupe.

Igwete ahe Jesus'ga mbotegwetei no – kiroki ahe o'ã yva rehe omanomo Jesus'ga pyri.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)

³³ Ahaji katu igwehetei kwara ipyryrymame. Ypytunahimba hete ḡagwryi pe nhaporemo imonga'aruga. Trēs horas rupi kwara imbokojahua'javi.

³⁴ Trēs horas rupi jitehe Jesus'ga onhi'iḡa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

–Eloí, Eloí, lemá sabactani? ei ga.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

A'ea Jesus'ga ei ga pe.

³⁵ Jararamo pevove'ḡa ḡwendu ganhi'iḡahyahiva novĩa. Emo ḡa e'i tehe:

–Pehendu. E'i po ga Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pyri ji pokoga javo, e'i tehe ḡa ojohupe.

³⁶ Igwete ojipe'ga nhani ipyhyga jyruhu'iva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype herua. Igwete ga ipimombygi yvyra rehe imbovya imondovo Jesus'ga juru pe topyte ga javo. Igwete ga ei jara'ḡa pe:

–Tihepia na'ē ti Eliasva'ea rura ga mbojyva naerũ, ei ga.

³⁷ Igwete Jesus'ga hapukajahivi omanomo.

³⁸ Nanime ḡajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiakava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ojyva ua vvyvo.

³⁹ Jesus'ga rovai pyteri pe soldados'ḡa nduvihava'ga ami. Igwete ga hepiagi gamanoa.

–Tupana'ga ra'yra tuhē po ahe, ei ga javo.

⁴⁰⁻⁴¹ Irupe kunhangwera'ḡa hepiagi gamanoa no – kiroki ḡa ohooho Jesus'ga rupi. Galiléiapeve'ḡa gwrya rupi ga horame ḡa hoi ga rupi imondomondovo mbatera ga pe jipi. Ga ko Maria Madalenahēa Saloméhēa no Mariahēa no. Hēara'yra'ḡa ko José'ga Tiago'ga no ipyahuve'ga. Ojipe'ḡa pevo u gamanoa repiagi onhimongyavo no kunhangwera'ḡa – kiroki ḡa uhu Jerusalém me Jesus'ga rupi.

*Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype
(Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)*

⁴² Kiro ka'aru hete. A'ero judeus'ga imboavujikweri mbatera. A'ereki ġa e'i: "Ko'emame ko sábadu. A'ea rupi po ti nhande ndiaporavykyi mbatera apovo," ei ġa.

⁴³ Igwete José'ga cidade de Arimatéiapeve'ga ndopojihuvi ogwovo Pilatos'ga pyri oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe. José'ga ko judeus'ga moġitahara'ġa pyteripeve'ga. Ojipe'ġa e'i ga pe pyry hete ga javo. Ymya ga Cristo'ga rura pota toko ti ga nhanderuvihavuhetero javo. Igwete ga ndopojihuvi oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe.

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa yva hugwi? ei ga Pilatos'ga pe.

⁴⁴ Igwete Pilatos'ga ei ovytyeri pe: "A'iti re po ahe manojipei?" Igwete ga ga mbuhurukari ojipyri soldados'ga nduvihava'ga javo ga pe.

—Omano Jesusva'ea a'ero?

⁴⁵ —Omano tuhē ko ahe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

Henduvame ganhi'ġa Pilatos'ga ei José'ga pe:

—Eroho ti ahera'oa a'ero.

⁴⁶ Igwete José'ga hoi ipyhyga tapy'ynhapipyryva herogwovo Jesus'ga ra'oa pyri. A'ero José'ġa gara'oa mbojyvi yva hugwi imamana tapy'ynhapira pyvō. Igwete ġa gara'oa rerohoi herokia itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype inoġa heja. Igwete ġa hovapytymi ikwaruhua itauhua moanhana imohina jurukwari pe.

⁴⁷ Maria Madalena'ġa gwepia gara'oa nongava. Mariahēa gwepia no – kiroki hēa Tiago'ġa yhēa.

16

*Jesus'ga okwera omanoa hugwi
(Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)*

¹ Ihopavame kwara sábadu rupi ġaporavykye'yma rupi, a'ero kunhangwera'ġa hoi ipyhyga nhandya'java'ea perfume timongy ti ahera'oa rehe javo. Maria Madalenahēa hoi Saloméhēa no Mariahēa no – kiroki hēa Tiago'ġa yhēa.

² Ko'emame domingo rupi ġa herohoi a'ero itaruvihavuhua kwaruhu pe gara'oa nongai pe. Ypyhajive ġa herohoi kwara po'ria rupi.

³ Herohorame ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ti ope'a itauhua nhande ve nehē imoanhana jurukwara imongovo nehē? ei ġa. A'ereki ipohyi hete nhande ve, ei ġa ojohupe novīa.

⁴ Hepiakaturame ġa nhimombaragwahavi reki imoanhani pyra rehe itauhua rehe.

—Ope'a jipe ġa jugwi ra'e, ja'gwy, ei ġa.

⁵ Igwete ġa ki ikwaruhua pype. A'ero ġa ipyahuve'ga repiagi. Kokoty ga reni ipype. Ipukuhu gapira. Tiġahivuhu hete. Onhimomby'a hete ġa ga repiagame okyhyjiavo.

⁶ Igwete ga ei ġa pe:

—Tapenhimomby'aa'javi, ei ga. Peheka pe Jesus'ga Nazarépeve'ga – gaha ġa ojuka yva rehe oji'i novía, ei ga ġa pe. Ga okwerava'ja. Avo rúi ga rekoí kiro. Pehepia ganongavagwera, ei ga kunhangwera'ġa pe.

⁷ Hepejigwovo kiro gakwerava mombe'gwovo garemimbo'ehara'ġa pe Pedro'ġa pe, ei ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Oho ti Jesus'ga Galiléia pe ġa nenonde. Pevo ti ġa ga repiagi nehē. E'i jipe ga a'ea ġa pe ikwehe!” A'ea ti pe'ji Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe, ei ga kunhangwera'ġa pe.

⁸ A'ero ġa ēi ikwaruhua hugwi onhana ohyhyipava. A'ereki ġa omboju opy'a. Nomombe'ui ve ġa Jesus'ga kwerava ojipe'ġa pe okyhyjihetero ġwaramo.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe
(Mateus 28.9-10; Joāo 20.11-18)

[
⁹ Domingo rupi ko'eġatue'yma rupi Jesus'ga kwerava'javi omanoa hugwi. Okweravirē ga jipiukari Maria Madalena'hēa pe ppy – hehā hugwi Jesus'ga ombojipe'ape'a anhaġa seteva'ea. Igwete Jesus'ga jipiukari hēa pe.

¹⁰⁻¹¹ A'ero hēa hoi Jesus'gapavēive'ġa pyri tamombe'u ġa pe javo. Ojehe'o hete ġa upa okoveveuhuro omano Jesusva'ea javo tehe. Igwete hēa ei ġa pe:

—Okwerava'ja ga kiro, ei hēa. Ahepia ji ga ko, ei hēa ġa pe novía.

Emo ġa ndogweroviarihu reki hēanhi'ġa.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe
(Lucas 24.13-35)

¹² Aerē mokonha'ġa horame nhu me Jesus'ga jipiukari ġa pe ojijojijyita.

¹³ Igwete ġa jivyri a'ero imombe'gwovo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe.

—Jesus'ga okwerava'ja kiro, ei ġa. Orohepia ore ga ko, ei ġa ġa pe novía.

Emo ġa ndogweroviari jitehe ġa.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe
(Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; Joāo 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴ Aerē mbatera ua rupi Jesus'ga jipiukari onzeve'ġa pe no ġwemimbo'ehara'ġa pe. Igwete ga nhi'ġahyi ġa pe.

—Napeangarihu pe heroviare'yma, ei ga. A'ereki pe ndap-eroviarihu ġa – kiroki ġa ji repia ji kweravirē, ei ga ġa pe.

¹⁵ Igwete ga ei ġa pe no:

–Peho ti ojipe'ġa gwyrri pe nhaporemo, ei ga. Pe-mombe'u hete ti pyryva'ea ji mombe'gwovo vyvakotyve'ġa pe nhaporemo, ei ga ġa pe.

¹⁶ Po ti ġa jikogi ji rehe onhimobatzavouka nehē, a'ero po ti ġa hoi Tupana'ga pyri okovo avuirama nehē, ei ga. Po ti ġa ndojikogi ji rehe, a'ero po ti Tupana'ga ei peko te'varuhu pe javo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷ Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa pe po ti Tupana'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea nehē. Ombojipe'a po ti ġa anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi jipopoakarimo nehē. Tupana'ga po ti omongo ġanhi'iġa hajiheva'ero nehē aherembikwahavipyre'ymamo nehē, ei ga ġa pe.

¹⁸ Po ti ġa ipyhygi mboja nehē, a'ea po ti nombote'varuhui ġa momanoukare'yma nehē. Po ti ġa i'ui ahejukava'ea nehē, ndikwahyi po ti ġa pe nehē, ei ga. Po ti ġa pokogi itetirūave'ġa ndehe nehē, a'ero po ti ġa nhimohiġatui nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹ Igwete Jesus'ga ġapojykaharete'ga nhi'imbavi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero Tupana'ga ga rupirukari yvagi pe ga mbuhuruka. Pevo ga apygi oina Tupana'ga pyri ga moiruamo.

²⁰ Aerē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġape'ġa gwyrri pe. Igwete Jesus'ga ġapojykaharete'ga ġa pokopokogi japovouka ahemonhimomby'ava'ea ġa pe. Nahā ġa heroviarukari ġanemimombe'ua ojipe'ġa pe a'itituhēva'ea javo jupe.]

LUCASVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Lucas

Lucasva'ea okwatija Teófilova'ea pe

¹ Kiro ji ikwatijari nde ve, Teófilo, terekwaha hete ti huvihavamo javo. Ojikwe he'yive'ga okwatija imombe'gwovo orerembikwahava nahanahã Cristo'ga oko ojiheve'ga pyteri pe ga mbojikoguka ojihe javo.

² Okwatija ga Jesus'garupive'ga nemimombe'ua - kiroki a'ea ga omombe'u ore ve Jesus'gareheva'ea pe. Ga omombe'u Jesus Cristo'ga rura avo yvya koty garuva ahe pyri no. Ga omombe'u Jesus'ga remimbo'ea ojive no. Ganemimombe'ua he'yive'ga okwatija a'ero.

³ Jihi no, ji ikwahapavi, Teófilo. A'ereki ymyahũ ji anhimbo'e Jesus'ga rura rehe gareaporoğita rehe no garemimbo'ea rehe no. Ajapyaka ji hendukatuavo Jesus'garupive'ga ga mombe'urame. Pyry ji ve no ji ikwatijari Jesus'ga rehe terekwaha ti javo. Kiro po ti ji ikwatijapavi Jesus'ga mombe'ukatuavo nehẽ.

⁴ Nahã po ti ji nde mbo'epavi Jesus'ga rehe nehẽ. Ymya nde henduvi Jesus'ga mombe'ua. Kiro po ti ji ikwahaheteukari nde ve ikwatijarame imombe'upava nde ve nehẽ.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u João Batistava'ea aragwama

⁵ Ymyahũ Herodesva'ea rekoi israelitas'ga nduvihavuhuro ġagwyri pe Judéia pe. A'ea rupi Zacariasva'ea rekoi ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki aheremboypya Abiasva'ea. A'ero ahe poravykyi Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Zacariasva'ea rembirekova'ea ko ikwava'ẽharava'ea rakykwepoharamo oko no. Aherera Isabel.

⁶ Ahe memei Tupana'ga reroviahetei ga nhi'ïpo'rupava Zacariasva'ea Isabelva'ea pavẽi. Ahe oko katu jipi.

—Pepyry pe, ei Tupana'ga ahe ve a'ero.

⁷ Ahe ndata'yri. Ahe jogwerekoypyrame Isabelva'ea ndata'yri. Aerẽ ahe memei ixava'e, a'ero kaitu ahe ndata'yri.

⁸ Kiro Zacariasva'ea poravykyi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi jara'ga py'ruavo ikwava'ẽharamo.

⁹ Ojopy'rupy'ru ga imbokaita incenso perfume apopyra Tupana'ga pe jipi ojatykahavuhua pype. A'ero kiro Zacariasva'ea herohoi perfume apopyra imbokaita Tupana'ga pe.

10 Ahe imbokairame he'yjuhuve'ga nduvi onhimongyavo okari pe ojatykahavuhua pyri templo pyri onhi'i'ga Tupana'ga pe.

11 Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ua o'ama Zacariasva'ea pyri. Perfume apopyra kaihava pyri ojohukoty rūi ga ruri Zacariasva'ea imbokairame perfume apopyra hehe.

12 Zacariasva'ea py'a oko tehe ga repiagame. Okyhyji hete ahe ga hugwi. Ovyvteri pe ahe ei: “Marã po ti ji rekoi nehẽ naerũ?” ei ahe.

13 A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Terekyhyji, ei ga Zacariasva'ea pe. A'ereki Tupana'ga ġwendu katu nde nhi'i'game ga pe. Nurã po ti nde ra'yramo enhimbirekohẽa pe Isabelhẽa pe nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. João ti pemondo inoġa gareraramo peja'yra'ga reraramo, ei ga.

14 Ga arame po ti nde vy'ari ejoryjoryvamo nehẽ. He'yjuhuve'ga po ti ovy'a gworygworyvamo nehẽ no.

15 —Aerẽ po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Huvihava ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei ndera'yra'ga pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nurã po ti pe ndoryndoryvamo nehẽ. Ndo'ui po ti ga vinho nehẽ. Ojipe'ia no ahemboheagwryva'ea po ti ga ndo'ui nehẽ. Tupana'ga ra'uva po ti ndojipe'ai ga hugwi ga pojkavo nehẽ ga arypyrame nehẽ ga nhimomboakaramo nehẽ no.

16 —Gaha po ti e'i israelitas'ga pe nehẽ: “Penhi'ĩpo'rua'ja ti Tupana'ga,” e po ti ga nehẽ. A'ero po ti he'yive'ga Tupana'ga nhi'ĩpo'rui ojikoga ga rehe nehẽ ndehe ko orepojkaharetea javo ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga.

17—Ndera'yra'ga po ti oho nhandepojkaharete'ga renonde nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. Ymyahũ Tupana'ga ra'uva opojyka Eliasva'ea ahe moiruamo ga mbopopoaka, ei Tupana'gapyrive'ga. Na jitehe po ti Tupana'ga ra'uva ndera'yra'ga pojkai ga moiruamo ga mbopopoaka nehẽ. A'ero po ti ndera'yra'ga akwaimbae'ga mbo'embo'ei nehẽ. “Pearõ ti peja'yra'ga.” A'ea po ti ga ei ġa arõukara'java ġa pe nehẽ, ei ga. Kiroki ġa ndokoi Tupana'ga nhi'i'ga rupi – ġahã po ti ga ombojapyaka katu nehẽ. Poryve'ga ja po ti ġa oko a'ero gweaporoġitakaturu nehẽ. Nahã po ti ndera'yra'ga ġa mboavujikweri Tupana'ga pe nehẽ toko ti ġa Tupana'gareheva'ero javo. O'arame nahã po ti ga rekoi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Zacariasva'ea pe.

18 —Marã po ti ji heroviari tayri'ga rehe nehẽ? ei Zacariasva'ea. A'ereki ji jixava'e nhirembirekohẽa pavẽi, ei ahe.

19 A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Jirera ko Gabriel. Jihi Tupana'gapyriva'ea jitekovo ga pyri jipi, ei ga Zacariasva'ea pe. Gaha Tupana'ga ji mbuhurukari nde pyri emombe'u ti Zacarias'ga pe javo. A'ero ji ruri imombe'ukatuavo nde ve pyryva'ea.

²⁰ Nahã po ti ndera'yra'ga, a'e ko ji nde ve ko, ei ga Zacariasva'ea pe. Aerẽ Tupana'ga erame po ti ji'eagwera apiavo ihoi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nde ndereroviari reki ji'ea, ei ga. Nurã po ti nde nerenhi'iga'javi nehẽ, ei ga. Ji rendu ti! Ndera'yra'ga arirẽ jate po ti nde nhi'iga'javi nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe.

²¹ Ojatykahavuhua pyri templo pyri Zacariasva'ea re'yja'ga nduvi okari pe Zacarias'ga ti tohẽ jugwi kiro javo. Oyvyteri pe ga ei: “Maraname ga nohemuhũi naerũ ore ve?” ei ga onhimomby'avo.

²² Aerẽ ahe hemame gajatykahavuhua hugwi ua ga pyri tegwete ganhi'ihava ga pe. A'ero ga ei:

—Maraġatu ga nonhi'iga'javi? ei ga. Po Tupana'ga gwepiuka mbatera ga pe, ei ga.

A'reki opoa pyvõ ahe nhi'inhi'ipotari ga pe. Nohema'javi ve reki ahenhi'iga ahe hugwi. A'ero ga hoi ogwovo.

²³ Aerẽ Zacariasva'ea poravykya'javi ojatykahavuhua pype templo pype. Mbohapyra te ahe kiri oporavykyavo. Oporavykypavirẽ ahe jivyri ogwovo gwonga pe.

²⁴ Aerẽ Zacariasva'ea rembirekova'ea Isabelva'ea puru'aro. Isabelva'ea ndohoi gwonga hugwi. Cinco ahe jahya mondoi ohoe'ymame gwonga hugwi. Ahe e'i:

²⁵ —Ji poko Tupana'ga. A'reki ga ombuhu jira'yra'ga ji ve nhirembireko'ga pe no, ei ahe. Ymya ga ji jai nandera'yri javo. Kiro po ti ga nde'ia'javi ji ve nehẽ, ei ahe.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u Jesus'ga araġwama

²⁶ Oporu'arama seis Isabelva'ea jahya mondoi. A'ea rupi Tupana'ga ojipyrive'ga mondoukari Gabriel'ga cidade de Nazaré pe – perope Galiléiapeve'ġa gwyrri pe.

²⁷ Pevo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hoi ojyva imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga Mariava'ea pe. Akwaimbae'ga ndogwerekoi ve ahe.

—Hehã ti tahembireko tuhẽ Daviva'ea rymymino'ga pavẽi nehẽ José'ga pavẽi nehẽ, ei ahepo'ria.

Mariava'ea nahembirekoi ve Joséva'ea pavẽi Tupana'gapyrive'ga rurame Mariava'ea pyri.

²⁸ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri Mariava'ea pyri javo ahe ve:

—Ejoryjory ti, ei ga. A'reki Tupana'ga omombyry nde ve okovo nde pyri. Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ga pe hohe, ei ga Mariava'ea pe.

29 Omyi Mariava'ea py'a Tupana'gapyrive'ga imombe'urame ahe ve. Oyvyteri pe ahe ei: “Maragaatu ga ei ji ve ra'e?” A'ea ahe ei ojapyakavo hehe ikwahave'yma.

30 A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Maria, ei ga ahe ve. Terekyhyji! A'ereki Tupana'ga imombyryvi nde ve.

31 Ji rendu ti! Ndepuru'a po ti nde nehẽ, ei ga. A'ero po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Jesus emondo ti inoãa gareraramo.

32 Huvihavuhu hete po ti ga nehẽ, ei ga. Nhandepojykaharete'ga Tupana'ga koji'i ipopoaka hete ãa hohe pa. Jesus'ga pe po ti ga ei nehẽ jira'yra'ga. Tupana'ga tuhẽ po ti ga mongoi nehẽ eko ti huvihavuhetero javo. Nahã po ti ga huvihavuhetero gwamonhava'ea py'rovo Daviva'ea py'rovo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

33 Nane'ymi jipi po ti ga rekoi Jacova'ea rakykwepohara'ga nduvihavuhetero gwe'ya'ga nduvihavuhetero nehẽ. Avuirama po ti ga rekoi huvihavamo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Mariava'ea pe.

34 Kiro Mariava'ea ei:

—Akwaimbae'ga ndajirerekoi ve, ei ahe Tupana'gapyrive'ga pe. Ma po ti ji puru'aro nehẽ naerũ? ei ahe ga pe.

35 A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Pyrý hete Tupana'ga ra'uva. Tupana'ga ipopoaka hete ojipe'ga hohe pa. Aerẽ po ti gara'uva jyvi ua nde pyri nehẽ. Opopoakara pyvõ po ti Tupana'ga tayri'ga mondoi nde pype a'ero nehẽ. Nahã po ti ga ndera'yra'ga apoi nde ve nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Nurã ombo'arame po ti ndera'yra'ga pyryhetero nehẽ. “Tupana'ga ra'yra'ga,” e po ti ãa ga pe nehẽ, ei ga ahe ve.

36 —Ji rendu ti! ei ga ahe ve. Erekwaha nde eje'yjahẽa Isabelhẽa. Hẽa ipuru'a no. Igwaivĩ hẽa kiro a. Ymya ãa ei: “Ndata'yri tuhẽ hẽa.” Nahã ãa ei. Emo seis hẽa omondo jahya opuru'arame. Kiro po ti hẽa gwa'yra'ga mbo'ari nehẽ.

37 A'ereki Tupana'ga pe ahã onhimiva'ea, ei ga imombe'gwovo.

38 A'ero Mariava'ea ei Tupana'gapyrive'ga pe:

—Ji ko Tupana'gareheva'ea. Na ti ji puru'aro a'ero nehẽ ganhi'iga rupi nehẽ – kiroki a'ea nde eremombe'u ji ve, ei ahe ga pe.

A'ero Tupana'gapyrive'ga hoi ahe hugwi.

Mariava'ea oho Isabelva'ea repiaga

³⁹ Aerē Mariava'ea herekokatui ombate'ria. Kotihī ahe herohoi yvytyruhua rupi Judéiapeve'ġa gwyri pe yvytyruhu-peve'ġa gwyri pe ogwovo pevove'ġa cidade pe.

⁴⁰ Pevo Zacariasva'ea rong a pe ahe hoi ogwovo Isabelva'ea pyri.

–Kiroġwe ji ruri, ei ahe Isabelva'ea pe.

⁴¹ A'ero Isabelva'ea ra'yrava'ea Isabelva'ea avykyi aheyvy-teri pe ahe Mariava'ea nhi'ġa renduvame. Kiro Tupana'ga ra'uvapyryva ruri Isabelva'ea pyri ahe pojykyavo.

⁴² Nurā Isabelva'ea nhi'ġa hahyahi hēa erame:

–Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ġa pe hohe, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi ndera'yra'ga pe nehē no.

⁴³ Nde ko jipojykaharete'ga yhēa reki. Kiro po ti nde ga mbo'a nehē. A'ero nde huvihava. Jihi okoteheva'ea ko ji. Emo nde erejo jitehe ji repiaga! ei ahe Mariava'ea pe onhimomby'avo.

⁴⁴ Nenhi'ġa ji henduvame kotihī jira'yra'ga roryroryvamo ji avykyavo jiyvyteri pe ko, ei ahe Mariava'ea pe.

⁴⁵ Pyry hete nde ve. A'ereki nde Tupana'ga nhi'ġa rerovia na tuhē po ti a'ero nehē javo, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Tupana'ga po ti nopiriani tuhē onhi'ġa nde ve nehē, ei Isabelva'ea.

Mariava'ea ombohete Tupana'ga

⁴⁶ A'ero Mariava'ea ei:

–Ambohete tuhē ji Tupana'ga jipojykaharete'ga jipy'a pe. Huvihavuhu ko nde epyryvamo, a'e ji ga pe.

⁴⁷ Tupana'ga ji mbohoryory ojihe, ei ahe.

Jiyvyteri pe ji jiroryrory.

A'ereki ga nhimbopiro'yharamo oko.

⁴⁸ Ji ko gareheva'ero, ei ahe. Ji rendu ti! Kiro ji ndakotehea'javi reki.

A'ereki ga ji repia katu ji moka'nhyme'yma.

Nurā kiro po ti yvyakotyve'ġa epavi nehē
pyry hete hēa pe javo ji ve, ei Mariava'ea.

⁴⁹ A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ji poko hete.

Anhimomby'a ji ga rehe.

Pyry hete tuhē ga.

⁵⁰ Nane'yimi ga ġa arōhetei ġa pokoga

– kiroki ġa ganhi'ġa rupi oko ga mboheteputa.

Oporogwety ga ġanda'yra'ġa ġanymymino'ġa no

– kiroki ġa ganhi'ġa rupi oko ga mboheteputa.

Oporogwety ga ġanamonha'ġa no

– kiroki ġa ganhi'ġa rupi oko ga mboheteputa, ei Mariava'ea.

⁵¹ Ga okwahavuka opopoakara.

Ombokwaki'o ga onhimboheteve'ġa.

⁵² Ga omombo huvihava'ġa

tapekoa'javi ti huvihava kiro javo ġa pe.

Okoteheve'ġa ga omongouka reki

eko ti huvihavamo kiro javo ġa pe, ei Mariava'ea.

⁵³ Ga omondo pyryva'ea imbatere'ġve'ġa pe.

Imbateve'ġa ga omondouka reki ojihugwi.

Gapojate oho a'ero.

⁵⁴ Tupana'ga nomoka'nhyimi onhi'iġagwera ojiheva'ea pe israelitasva'ea pe.

Oko ga ġwembi'ea rupi ahe pokoga, ei Mariava'ea.

⁵⁵ Ymyahū ga nhi'iġatui nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe.

Aerē ga nhi'iġatui aherakykwepoharava'ea pe israelitasva'ea pe.

“Nane'yimi ji pe pokogi jipi,” ei Tupana'ga ahe ve.

“Penymymino'ġa po ti ji ġa pokogi nehē no,” ei ga. Na tuhē reki.

Nomoka'nhyimi ga ahe pokoga.

Ga po ti nhande pokogi nehē no, ei Mariava'ea.

Nhanenymymino'ġa po ti ga ġa pokogi nehē no.

Ganymymino'ġa po ti ga ġa pokogi nehē no, ei Mariava'ea.

⁵⁶ Kirē Mariava'ea trēs jahya mondoi gwerevi opytavo Isabelva'ea pyri. Aerē ahe jivyri ogwovo ġwonga pe.

João Batistava'ea o'a

⁵⁷ Kiro Isabelva'ea ra'yrava'ea ahava. A'ero ahe gwa'yrava'ea mbo'ari.

⁵⁸ Aherongapypeve'ġa okwaha ahere'yja'ġa pavēi Tupana'ga pyryhetea ahe ve ga ahera'yrava'ea mbo'arukaro ġwaramo ahe ve. A'ero ġa ndoryndoryvamo Isabelva'ea pavēi.

⁵⁹ Sete tay'riva'ea kiri o'arirē. Ko'emame aherakwanhapi'ria kytihava. A'ero ġande'yja'ġa nduri hepiaga. Tay'riva'ea rehe ġa inombotari ahereraramo ahepo'ria rera Zacarias po ti garera nehē javo.

⁶⁰ A'ero ahe'yembora ei:

—Ahã te! Poi rūi po ti garera nehē. Garera po ti João nehē, ei Isabelva'ea.

⁶¹ A'ero ġa ei ahe ve:

—Maraname nde ei nahã? Ndogwerekoi ndere'yja'ġa a'ea gwera, ei ġa.

⁶² Opoa pyvō ġa ei tay'riva'ea po'ria pe marãva'ea nde erepota garera naerū javo.

⁶³ A'ero Zacariasva'ea poeruri peru ti ji ve ikwatijahava javo. A'ereki ahe nonhi'ġi. Ga imondorame ikwatijahava

ahe ve, ahe ikwatijari inoğa: “Garera ko João.” Ga nhi-momby'apavi aherera repiaga.

⁶⁴ Kiro kotihĩ Zacariasva'ea nhi'iğa'javi a'ero.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ahe ga mboheteavo.

⁶⁵ Zacariasva'ea nhi'iğame ahekotyve'ğa kyhyjipavi. Hehe ğa nhomonhi'inhĩ'iği imombe'gwombe'gwovo pa yvytyvy-tyruhupeve'ğa pe nhaporemõ Judéiapeve'ğa pe.

⁶⁶ Kiroki ğa ğwendu Zacariasva'ea mombe'ua tay'riva'ea mombe'ua no – ğa nhaporemõ ojapyaka hehe. A'ero ğa ei:

—Tayri'ga po ti oko huvihavuhuro a'ero nehẽ! ei ğa.

A'ereki Tupana'ga popoakahetea oko tay'riva'ea rupi.

Zacariasva'ea omombe'u gwa'yrava'ea

⁶⁷ Tay'riva'ea po'ria Zacariasva'ea, ahe kiro Tupana'ga ra'uva ahe pojkai. A'ero ahe imombe'ui Tupana'ga rembik-wahavukara javo:

⁶⁸ —Timbohete ti nhandepojkaharete'ga israelitas'ğa pojkaharete'ga Tupana'ga!

A'ereki ga uhu nhande pokoguka ojiheva'ea pokoguka nhande mbopiro'yavouka, ei Zacariasva'ea.

⁶⁹ Ga ombuhuruka ipopoakaheteve'ga toko ti ga ğambopiro'yharamo javo.

Garamonhava'ea ko Daviva'ea Tupana'gareheva'ea, ei Zacariasva'ea.

⁷⁰ Ymyahũ hete Tupana'ga omombe'u jipe ipopoakaheteve'ga rura pyryva'ea pe onhi'iğa mombe'uharava'ea pe.

A'ero Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea garura mombe'ui nhaneramonhava'ea pe.

⁷¹ Ahe e'i: “Tianembopiro'y ti ipopoakaheteve'ga nhanearõ'e'ğve'ğa hugwi nehẽ.”

A'ea Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ei nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga remimbotarimova'ea mombe'gwovo, ei Zacariasva'ea.

⁷² A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i hete nhaneramonhava'ea pe: “Amombyry po ti ji pe me imoka'nhyme'yma nhinhi'iğa Abraãova'ea pe nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Zacariasva'ea.

⁷³ Ymyahũ Tupana'ga onhi'ĩ nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe, ei Zacariasva'ea.

⁷⁴ Abraãova'ea pe ga ei:

“Ambopiro'y po ti ji nderakykwepohara'ğa ğa'arõ'e'ğve'ğa hugwi nehẽ.

A'ero ti ğa toko nhinhi'iğa rupi ji mboheteavo okyhyjie'yma nehẽ,” ei Tupana'ga.

75 “Nane'ymi ti nderakykwepohara'ğa toko pyry okovo jire-heva'ero
ji mboheteavo okokatuavo jipi nehë,” ei Tupana'ga nhand-
eramonhava'ea pe, ei Zacariasva'ea imombe'gwovo ğa
pe.

76 —Tapihã, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
Nde ypy ti ereho Tupana'ga renonde nehë
imboavujikwea ga pe garura renonde nehë.
Nurã po ti ga ei nde ve nehë
ereko ti nde nhinhi'ığa mombe'uharamo nehë javo.
Gaha oko ojipe'ğa hohe pa Tupana'ga, ei Zacariasva'ea
gwa'yrava'ea pe.

77 Nde po ti eremombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'ığa gare-
heve'ğa pe ğa moğitavo nehë.
A'ero po ti nde ei ğa pe nehë:
“Uhu po ti ipopoakaheteve'ga nhande mbopiro'yavo nhand-
derekote'varuhua hugwi nehë.
A'ereki ga a'ea omombo nhande hugwi ikwa-
hava'jave'yma.”

A'ea po ti nde ei ğa pe nehë, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
78 Nahã po ti nehë. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve
nhande repiakatuavo.

Opyryvamo ġwaramo po ti ga ipopoakaheteve'ga mbuhu-
rukari nhande pyri yvaga hugwi nehë.

79 Urame po ti ipopoakaheteve'ga ei ikwahavuka nhande ve
nehë.

“Pejiko ti ji rehe imomboruka pejikote'varuhua ji ve.
A'ero po ti ji pe nderohoukari yvagi pe
pe mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehë.
A'ero po ti pe ndapehoi hahyva'ea ruvihava pype nehë.”
A'ea po ti ga ei ikwahavuka nhande ve nehë.

A'ereki nhande ndikwahavi nhandekote'varuhuavo
nhandekyhyjiavo hahyva'ea ruvihava hugwi okovo ğa ja
– kiroki ğa oho ypytuna rupi.

“Mome po pehea?” ei ğa ikwahave'yma.

Ipopoakaheteve'ga po ti ikwahavukari nhande ve
imbokojahuavo nhaneakaği pe inoğatuavo nhandepy'a
ji rupi po ti pe hoi yvagi pe nehë javo, ei Zacariasva'ea
gwa'yrava'ea pe.

80 Aerë tay'riva'ea nhimomboakari oky'rahu'iro Zacari-
asva'ea ra'yrava'ea. Pyry hete tuhë tay'riva'ea reaporogita
okovo. Aerë oyvuakarama ahe ruvi ongae'yi me upa. Aerë
ahe oje'yja'ğa moğitai israelitas'ğa moğitai Tupana'ga nhi'ığa
rehe.

2

*Jesus'ga aragwera
(Mateus 1.18-25)*

¹ João Batistava'ea arirẽ César Augustova'ea oko huvihavuhuro tuhẽ romanova'ea. A'ero ahe ei ogwyrive'ga pe nhaporemo ға mondovouka ikwatijaruka ғандера.

² A'ea rupi ға hoypy i kwatija. A'ea rupi Cirênio'ga oko governador'ga Síriapeve'ға gwyrive'ga pe.

³ Ga nhaporemo ға hoǵahoi ғwamonhava'ea cidade pe ғwamonhava'ea aragweri pe imondovo gwera.

⁴ Nurã Joséva'ea hoi cidade de Nazaré hugwi. Ogwyrive'ga ahe hoi Galiléia hugwi ogwovo. Judéiapeve'ға gwyrive'ga ahe hoi cidade de Belém me – perope ymyahũ Daviva'ea o'a Joséva'ea ramonhava'ea.

⁵ Nurã pevo Belém me Joséva'ea hoi imondovo gwera Mariava'ea pavẽi.

Mariava'ea aherembirekoruama, ymya ahe ipuru'a okovo.

⁶ Kiro ahera'yra'ga ahava reki ahe vahemame pevo.

⁷ A'ero ahe gwa'yra'ga mbo'ari upa. Gaha ahera'yryppya. Ahe ga mamaǵatui tapy'ynhapira pyvõ ipukuhuva'ea pyvõ ga mondovo ga noǵa yuranuhũa poitava pype – perope ға omondo mbatera yuranuhũa pe. A'ereki ahã ahe ve ahekihava pevo ғанонга pype. Nurã yuranuhũa rokaja pype Mariava'ea ombo'a gwa'yra'ga.

Ovelhas repiakatuharava'ea Tupana'gapyrive'ga pavẽi

⁸ Belém kotyi ve ға nduvi nhuhũ me ovelhas repiakatuhara'ға. Gwepia katu ға ovelhas he'yjuhuva'ea ypytunimo okovo.

⁹ Kotihĩ hete nhandepojkaharete'gapyrive'ga Tupana'gapyrive'ga jipiukari ға pe yvaga hugwi. Nhandepojkaharete'ga rendy'jandy'java imbokojahupavi ға pe. Ohyhyi ға okyhyjiavo.

¹⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ei ға pe:

– Tapekyhyji te, ei ga ға pe. Ji rendu ti! Ajo ji tamombe'u Tupana'ga nhi'iga pe me pyryva'ea pe me, ei ga. Henduvame horyory pa hete po ti ға nehẽ pegwyrive'ga israelitas'ға.

¹¹ Kiro ji imombe'ui pe me pyryva'ea. Ga o'a ko nhandepojkaharete'ga Cristo'ga. Ga ko pembopiro'yharamo oko, ei ga. Daviva'ea cidade pe ga ari ko.

¹² Kiro ji ga mombe'ukatui pe me. Nurã po ti pe mbaragwahavi ga rehe nehẽ ga rekame nehẽ. Yuranuhũa poitava pype po ti pe ga repiagi nehẽ. Tapy'ynhapira pyvõ hẽa ga mamani ga noǵa ipype, ei Tupana'gapyrive'ga ға pe.

¹³ Kotihī he'yjuhuve'ga yvagipeve'ga jipiukari yvaga hugwi Tupana'gapyrive'ga pyri. Ga ko Tupana'gapyrive'ga soldados'ga'jave'ga. Tupana'ga mboheteavo ga ei:

¹⁴ –Kiro yvagi pe hete yvagipeve'ga ombohete Tupana'ga tayri'ga rehe, ei ga.

Yvaga gwyrā yvya koty kiro u katu pa yvyakotyve'ga py'a no tayri'ga rehe.

A'ereki Tupana'ga hory ga ndehe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁵ Onhi'imbavirē Tupana'gapyrive'ga jivypavi ogwovo ojiupia yvagi pe. Ga horame ovelhas repiakatuhara'ga ei ojuhufe:

–Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri ikwahavuka nhande ve ipita'ngive'ga ara. He xaho pevo cidade de Belém me ga repiaga a'ero nehē, ei ga.

¹⁶ A'ero ga ovelhas rejari nhuhū me onhana pea rupi ua Belém me. Pevo ga ga rekari ga repiaga a'ero Mariava'ea reheve Joséva'ea reheve. Ipita'ngive'ga ga ga repiagi yuranuhūa poitava pype.

¹⁷ Ga repiagame ovelhas repiakatuhara'ga imombe'umbe'upavi Tupana'gapyrive'ga nhi'iga.

–“Belém me pepojykaharete'ga Cristo'ga ari pem-bopiro'yharamo,” ei ga tayri'ga mombe'gwovo, ei ovelhas repiakatuhara'ga.

¹⁸ Onhimomby'a pa ga – kiroki ga gwendu ganhi'iga.

¹⁹ Mariava'ea reki ahe japyakapavi hehe oyvyteri pe. Nomoka'nhymbavi ahe.

²⁰ Aerē ovelhas repiakatuhara'ga jivyri ogwovo gwenymbava pyri Tupana'ga mboheteavo.

–Pyrā hete Tupana'ga, ei ga. Gaha ahe mbojiko ojihe. A'ereki ga okwahavuka tayri'ga ara nhande ve. A'ero nhande tayri'ga repiagi reki. Tupana'gapyrive'ga omombe'u katu nhande ve, ei ga Tupana'ga mboheteavo.

Jesus ko garera

²¹ Aerē sete tayri'ga kiri o'arirē. Kiro Mariava'ea garakwanhapi'ria kytiukari Joséva'ea pavēi. Jesus ahe inogi gareraramo ga rehe. A'ereki Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga e'i jipe: “Eno ti gareraramo ga rehe Jesus.” A'ea ga e'i Mariava'ea pe ahe ra'yre'ymame.

Gweroho ahe Jesus'ga gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

²²⁻²⁴ He'yiva'ea quarenta okirirē Mariava'ea gwa'yra'ga rerohei cidade de Jerusalém me Joséva'ea pavēi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve nahā kunhangwera'ga ti toko gwa'yrypyve'ga arirē nehē javo.

“He'yiva'ea quarenta okira rupi ti hēa tojikwaku gwa'yra'ga arirē,” ei Tupana'ga ikwatijaruka.

“Quarenta okirirē mokōi ti hēa togweru ji pyri pykahu'ia ikwava'e'ga ji ve.

Herekoe'ymame pykahu'ia mokōi ti hēa togweru pykahu'java'ea ra'yra ji ve nehē.

A'ea rupi po ti ji ġa mombryvi a'ero nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

E'i ga no:

“Akwaimba'eva'ea ojihuvypyva'ea jiapoa tuhē ġanenymbava.

Akwaimbae'ga ojihuvypyve'ga jiapoa tuhē no ġanda'yrypyve'ga.

Nurā ti ġa tombuhu ojihuvypyve'ga ojihuvypyva'ea reheve ji ve nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

Nurā Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo ġwaramo Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me ojikwakupavame. Ogwyrive'ga jatykahavuhua pype templo pype ahe gwa'yra'ga rerohoi pykahu'ia reheve. Ovahemame ahe mokōi imonoi pykahu'ia ikwava'ēhara'ga pe.

—Ekwava'ē ti Tupana'ga pe, ei Mariava'ea Joséva'ea pavēi ga pe. Xako ti Tupana'ga rembikwatijarukara rupi, ei ahe.

—Kwa, ei ga ahe ve ikwava'e'ga.

²⁵ Nanime Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahewyrive'ga jatykahavuhua pype templo pype. Oko katu Simeãova'ea Tupana'ga rendukatuavo. Jerusalém me ahe ruvi. Ymya Simeãova'ea e'i: “Ymya ji ei garura pota: Aerē po ti ga ruri nehē – kiroki ga onogatu nhandepy'a nehē israelitas'ga py'a nehē, a'e ji,” ei ahe. A'ereki ymya Tupana'ga ra'uva opojyka Simeãova'ea.

²⁶ A'ero i'ei ahe ve: “Nde manoe'ymame po ti Tupana'ga Cristo'ga repiukari nde ve nehē. Gaha Tupana'ga ombuhu toko ti ga nderuvihavuhetero javo,” e'i Tupana'ga ra'uva ymya ahe ve.

²⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahe rerovahema ahewyrive'ga jatykahavuhua pype templo pype a'ero. A'ea rupi Mariava'ea tayri'ga reruri ga rerovahema pevo Joséva'ea pavēi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe nhandekovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi javo.

²⁸ Kiro Simeãova'ea Jesus'ga pyhynhyrōi opoti'a rehe ga mondovo ga noġa. Tupana'ga pe ahe ei ga mboheteavo:

²⁹ —Jipojykaharetero ndepyry hete nde.

Eremombe'u katu ko nde ji ve, ei ahe.

Na ti ji manoi kiro a'ero.

A'ereki jipy'a u katu kiro, ei ahe.

A'ereki nde ere'e ji ve ejiheva'ea pe:

“Nde manoe'yname po ti ji ga repiuka nde ve nehẽ.” Nahã nde ei.

³⁰ Kiro ji ga repiagi tuhẽ.

Ga po ti ore mbopiro'yi okovo nenhi'iğa rupi.

³¹ Gaha nde eremongo

eko ti ġambopiro'yharamo javo ga pe, ei Simeãova'ea.

Vvyakotyve'ğa po ti gwepia pa ga nehẽ

ga ko nhanembopiro'yharamo oko javo.

³² Ji rupi ahe oho Tupana'ga pyri javo,

gaha po ti oko hyapehava ja hepiuka ndeviara judeus'ġarũive'ğa pe gentios'ğa pe nehẽ, ei ahe.

Ore ko ndereheva'ero israelitasva'ero.

Ore mboheteuka po ti ga nehẽ, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe.

³³ Onhimomby'a Jesus'ga yembora Joséva'ea pavẽi Jesus'ga mombe'ua renduvame.

³⁴ —Tupana, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe. Emombyry ti José'ga pe Mariahẽa pe no tayri'ga pe no, ei ahe.

Mariava'ea pe Simeãova'ea ei:

—Ji rendu ti! ei ahe Jesus'ga yembora pe. Agwa'ga ko ji amombe'u kiro nde ve ndera'yra'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Nahã po ti ga pe nehẽ. Ga rehe po ti jara'ğa nduri ji pyri he'yive'ğa israelitas'ğa nehẽ xako ti gareheva'ero javo. Nduri po ti jara'ğa ji pyri ga rehe jave'yma he'yive'ğa israelitas'ğa nehẽ. Ga po ti ndokopotari gareheva'ero nehẽ,” ei Tupana'ga. “Tohepiuka ti ga jireaporogita ġa pe nhaporemonehẽ. A'ero po ti he'yive'ğa nhi'ite'varuhui ga pe okote'varuhuro ga pe nehẽ.

³⁵ Nahã po ti ndera'yra'ga pe nehẽ tomboukwaha ti ga he'yive'ğa ndeaporogita nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Simeãova'ea Mariava'ea pe. Ndehe, ei ahe Mariava'ea pe, hahy hete po ti nde ve nehẽ no, ei Simeãova'ea ahe ve.

³⁶⁻³⁸ Simeãova'ea nhi'imbavame nanime Anava'ea ruri ahe pyri. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Anava'ea. Fanuelva'ea ahepo'ria. Nurã ahe Aserva'ea rakykwepoharamo. Sete ahe ombokwara'a ġwembirekova'ea rerekorame. Aerẽ ahe omano Anava'ea hugwi. Nahembirekoa'javi Anava'ea a'ero. Aerẽ kiro he'yi ahe imbokwara'ara'ari oitenta e quatro anos ahe imbokwara'ari. Iġwaivĩ hete ahe. Nane'yimi ahe hoi oje'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Ipype ahe ndo'ui onhi'iğa Tupana'ga pe ypytunimo arimo no tambohete ji ga javo.

Kiro ahe ruri Mariava'ea pyri Joséva'ea pyri no ahe Jesus'ga rerekorame ipype.

—Ndepyry hete nde, ei Anava'ea Tupana'ga pe. A'ereki nde erembuhu tayri'ga Cristo'ga, ei ahe Tupana'ga pe.

A'ero ahe hoi tayri'ga mombe'gwombe'gwovo Jerusalémmeve'ğa pe – kiroki ға ombopiro'yhara'ga rura pota tuhu ti ga javo.

—Uhu nhanembopiro'yhara'ga, ei Anava'ea ға pe nhaporemo imombe'gwovo.

Ojivy Mariava'ea cidade de Nazaré pe

³⁹ Mariava'ea onhi'ipo'ru pa Tupana'ga nhandepo-jykaharete'ga Joséva'ea pavēi – kiroki Tupana'ga nhi'īga Moisésva'ea okwatija. Aerē ahe jivyri ogwovo ogwyri pe Galiléia pe. Ocidade pe ahe hoi Nazaré pe.

⁴⁰ Pevo tayri'ga nhimomboakari Jesus'ga. Oata'i ga. Pyry hete tuhē gareaporoğita. Okwaha pa ga. Tupana'ga imombyryvi ga pe.

Jesus'ga oko gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

⁴¹ Ano nanani Jesus'ga yembora oho Jerusalém me gapo'ria pavēi. “Ti'u toryvi pe Páscoa pe pevo ojipe'ğa pavēi,” ei ahe. “Timoka'nhymyme ti Tupana'ga pyryvagwera nhande ve. A'ereki ymyahū Tupana'ga ombogwavuka nhaneramon-hava'ea pyvō ahera'yrypyva'ea jukaukare'yma,” ei ahe.

⁴² Nurā ahe hoi ano nanani Jerusalém me i'gwovo toryvi pe.

Kiro ahe hoa'javi Páscoa repiaga Jesus'ga vojarameme. Doze anos Jesus'ga imbokwara'ari kiro. Jesus'ga rerogwovo ojupi ahe hoi ovahema i'gwovo toryvi pe.

⁴³ Aerē Páscoa mominirē ahe jivyri pehea rupi ua ғwonga pe. Opyta Jesus'ga Jerusalém me. Ahe ndokwahavi reki ga pytarame.

⁴⁴ “Po ga ruri nhandere'ya'ğa ndupi,” ei ahe ua. “Po nhanerembikwahave'ğa ndupi ga ruri,” ei ahe. A'ereki he'yive'ğa ojivy Jerusalém hugwi pea rupi ua ғwonga pe. Ndokiri ve ahe mbytera rupi ve. Ka'arugame ahe ei: “Mome po ga reko'i naerū?”

Oje'ya'ğa ma'ō me ahe ga rekarekari novia onhimbikwahave'ğa ma'ō me no.

⁴⁵ Ga repiage'ymame ahe jivyri Jerusalém me a'ero ga reka.

⁴⁶ Dois okirirē ahe ga repiagi ogwyripeve'ğa jatykahavuhua pype. Ahegwyripeve'ğa mbo'ehara'ğa ma'ō me ga apygi ға nendukatuavo. Tupana'ga nhi'īga rehe ға ombo'e.

—Marã po? Emombe'u katu ti ore ve, ei ғambo'ehara'ға Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga imombe'ukatui ға pe. Kirē ga ei ға pe:

—Marã po? Pemombe'u katu ti ji ve kiro, ei Jesus'ga ға pe.

⁴⁷ Onhimomby'a pa reki garenduve'ğa ga okwaha hete Tupana'ga nhi'īga javo.

⁴⁸ Ga repiagame ga'yembora nhimomby'ahetei Joséva'ea pavēi.

—Pi'a, ei Jesus'ga yembora Jesus'ga pe. Maranameuhũ nde orep'y'a momynhuhũi? Ndavy'ari ji nderuva'ga pavẽi nde rekarama! Momeuhũ ga? oro'e ore nde ve.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Maraname pe ji rekari? Po ji rekoi avo jiruva'ga ronga pe hamo nhandejatykahavuhu pe. Avo Tupana'ga nhi'i'ga rupi ji rekoi. Ndapekwahavi naerũ? ei ga ahe ve.

⁵⁰ Ndokwahavi tuhẽ reki ahe gwa'yra'ga ea Mariava'ea Joséva'ea pavẽi. A'ero ahe ei oyvyteri pe: “Marãi ganhi'i'ga ga erame po ji rekoi jiruva'ga ronga pe hamo? Maraname ga ei a'ea?” ei ahe oyvyteri pe.

⁵¹ Kiro ga jivyri o'yembora rupi Joséva'ea rupi ua cidade de Nazaré pe. Opyta ga upa aheronga pe okovo ahenhi'i'ga rupi jipi. Ga'yembora ojapyaka oyvyteri pe ga'ea rehe. Nomoka'nhyimi ahe.

⁵² Aerẽ Jesus'ga imbokwara'ara'ari. Igwaigwavete Jesus'ga reaporoğitakaturu. Okwaha pa ga okovo. Jyvuaka ga kiro onhimomboakaruhuavo. Tupana'ga oarõ hete ga. Yvyakotyve'ga ga arõ hete no.

3

João Batistava'ea remimombe'ua

(Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28)

¹⁻² Aerẽ João Batistava'ea pe Zacariasva'ea ra'yrava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'i'ga imombe'gwovouka ahe ve.

—Emombe'u ti nhinhi'i'ga ga pe, ei Tupana'ga João Batistava'ea pe.

Tupana'ga nhi'i'ga renduvame João Batistava'ea rui on-gae'yi me upa.

Tupana'ga imbuhurukarama onhi'i'ga João Batistava'ea pe Tibério César'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuro tuhẽ oko. Kiro César'ga he'yi quinze anos ġwerĩ imbokwara'ari ġanduvihavuhuro. Põncio Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ga gwyri pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Herodes'ga irũ'ga Filipe'ga. Filipe'ga omondomondo Ituréiapeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Omondomondo ga Traconitespeve'ga ġagwyri pe no. Lisânias'ga ko omondomondo Abilenepeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Tibério César'ga gwereko pa ga ġanduvihavuhuro okovo.

A'ea rupi ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ko Anás'ga Caifás'ga pavẽi.

A'ea rupi kiro João Batistava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'i'ga imombe'gwovouka emombe'u ti nhinhi'iga ġa pe javo.

³ Nurã João Batistava'ea hoi ġagwyri pe nhaporemo rio Jordão rembeyvyra rupi imombe'gwovo hete Tupana'ga nhi'iga ġa mbo'eavo.

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Per-
ojijyjijyi ti pejeaporogita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iga
rendukatuavo. A'ero po ti ji pe mobatizai yhya pype rio
pype nehē, ei ahe. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pen-
dekote'varuhua pe hugwi nehē imoka'nhyima nehē, ei João
Batistava'ea ġa pe ġa moġitavo.

⁴ Ymyahũ Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'iga
mombe'uharava'ea. Isaíasva'ea João Batistava'ea mombe'u
nhoġwenonde. Isaíasva'ea e'i ikwatija hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iga

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehē,” ei ahe javo
ġandeaporogita rerojijya pe nhandepojykaharete'ga
rura renonde.

⁵ “‘Omoypehỹ ti Tupana'ga nhyvyapỹapynuhũa ġwaimbya
nehē,' e po ti ga nehē.

‘Ombo'gwy'gwyruhu po ti ga jyvy'gwavy'gwajuhua yvytyra
reheve imbojo'jakatuavo nehē.

Omohiġatu po ti ga pehea nhikotĩkoti'ĩuhua nehē imondovo
nehē.

Onoġatu po ti ga nhyvyapỹapy'ndiuhua pea rupi nehē.

⁶ Tupana'ga po ti gwepiuka vvyakotyve'ga mbopiro'yhara'ga
nehē,' e po ti ga nehē.”

A'ea Isaíasva'ea ei ymyahũ ikwatija hako João Batistava'ea
nhi'iga mombe'unhoġwenondeavo hako.

⁷ Kiro João Batistava'ea rui ongae'yi me ogwovo rio
Jordão rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ġa nduri onhi-
mono'ono'oġuhũavo João Batistava'ea pyri tianemobatiza
ti javo ahe ve. A'ero João Batistava'ea ei ġa pe:

—Tiruahũ pendeaporogita! Pe'euhu pe pejohupe pe-
jikokatupotare'yima ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João
Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga
nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti
nhande ve a'ero nehē.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea.
Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhē pen-
himbo'e nava'ea rehe, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁸ —Ji a'e pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei João Batis-tava'ea. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ġa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojea-poroġita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ġa ndehe a'ero.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ġa pe.

—Tape'ei ti pejiyvvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarō hete Abraãova'ea. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ġa ndehe ġa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ġa pota, a'ero Tu-pana'ga oapo kwaha aġa ita Abraãova'ea rymymino'ġa mon-govo, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁹ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ġwerī jykwa'ria pyvō tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoġwerī pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ġwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ġa pe imombe'gwovo.

¹⁰ João Batistava'ea renduvame ġa ei ahe ve onhimongyavo:

—Marā po ti ore rekokatui a'ero nehē?

¹¹ A'ero ahe ei ġa pe:

—Kiroki ga gwereko mokōi tapy'ynhapira – gaha ti tomondo ojipeji herekoe'ỹve'ga pe. Kiroki ga gwereko mbatera – gaha ti tomondo herekoe'ỹve'ga pe to'u ti ga javo. Nahā ji ei pe me pemondo ti javo, ei ga ġa pe.

¹² Kiro itambere'ia mono'ono'ōhara'ġa nduri João Batis-tava'ea pyri. Omono'oġuhū ġa itambere'ia governo pe. Ga uhu tianemobatiza ti João Batista'ga javo.

—Nhanembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa ga pe. Marā po ti ore rekokatui a'ero nehē? ei ġa.

¹³ A'ero ahe ei ġa pe:

—Penhi'īpo'ru ti penduvihava'ġa. Ganhi'īġa rupi te ti pe-mono'ono'oġatu itambere'ia ahe hugwi, ei ahe. Tape'ei ti ahe ve: “Koji'i ti embuhu ji ve.” A'ea ti tape'ei, ei João Batistava'ea ġa pe.

¹⁴ Kiro soldados'ġa nduri João Batistava'ea pyri no. Ahe ve ġa ei:

—Oro ore, marā po ti ore rekokatui nehē? ei ġa.

A'ero ahe ei ġa pe:

—Tapepojkai ti ojipe'ġa itambere'ia ġa hugwi. Tapenu-panupāi ti ġa ġaitambere'ia rerohoahae'yma nehē. Tape'ei ti

ojipe'ğa pe: “Pembuhu ti ore ve itambere'ia. Po pe napembuhuri ore ve, a'ero po ti ore imbojari pe ndehe nehẽ.” Tape'mbei ti javo nanongara pe ға mongyhyjiavo imbuhuruka pejive. Pejoryjory ti peitambere'ia rehe – kiroki a'ea penduvihava'ğa imondoi pe me peporavykya repyra, ei ahe ға pe.

¹⁵ João Batistava'ea renduvame ға epavi oyvyteri pe: “Mara'ngu po João Batista'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga? Ga tuhẽ po,” ei ға oyvyteri pe ipota garura.

¹⁶ A'ero João Batista'ga ei ға pe:

–Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhetero ғwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te ako tehe. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ға pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoğita rerojijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojkauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombyryvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ға pe.

¹⁷ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ға pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inhağa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

–Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ğa okote'varuhuve'ğa hugwi okovo pyryve'ğa pojkaharetero nehẽ, ei João Batistava'ea ға pe. “Tuhu ti pyryve'ğa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ. “Toho ti okote'varuhuve'ğa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ға pe.

¹⁸ Ojipea rehe he'yiva'ea rehe João Batistava'ea ға mbo'embo'ei. Nahã ahe imombe'ukatui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua ға pe.

¹⁹ Ojikwe João Batistava'ea onhi'igahy Herodes'ga pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ğa ғwemimbotarimova'ea rupi ғagwryi pe. Herodiashẽa rehe Herodes'ga irũ'ga rembirekohẽa rehe João Batistava'ea onhi'igahy ga pe. Herodes'ga tiruahũ ranuhũ. Nurã João Batistava'ea ei ga pe:

–Nane'ymi nde ereko te'varuhu. Kiro nde neirũ'ga rembirekohẽa rerekoi no. Gwia ahe ndoapoi te ite'varuhuva'ea, ei João Batistava'ea ga pe.

20 Koji'i Herodes'ga tiruahũ a'ero. A'ereki kiro ga João Batistava'ea momboruka cadeia pype.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11)

21 Cadeia pype Herodes'ga João Batistava'ea momborukare'ymame ahe he'yive'ga mobatizapavi. Ahe Jesus'ga mobatizai no. A'ea rupi Jesus'ga nhi'i'game Tupana'ga pe Tupana'ga ipe'ai yvaga.

22 Tupana'ga ra'uva jyvi yvaga hugwi Jesus'ga rehe. Inamburo gara'uva nhimbotei ua Jesus'ga rehe. Yvaga hugwi Tupana'ga nhi'i'gi javo:

–Ndehe ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga Jesus'ga pe. Anhimohẽ hete ko ji nde rehe, ei ga.

Jesus'ga ramonhava'ea
(Mateus 1.1-17)

23 He'yiva'ea trinta anos Jesus'ga imbokwara'ara'ari vvyakotyve'ga mbo'eypyrame Tupana'ga nhi'i'ga rehe. Javo tehe ẽ ga ei ga pe:

–Po Jesus'ga José'ga ra'yra'ga, ei ẽ ga.
Joséva'ea Eliva'ea ra'yrava'ea.

24 Eliva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.
Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.
Leviva'ea Malquiva'ea ra'yrava'ea.
Malquiva'ea Janaiva'ea ra'yrava'ea.
Janaiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

25 Joséva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.
Matatiasva'ea Amósva'ea ra'yrava'ea.
Amósva'ea Naumva'ea ra'yrava'ea.
Naumva'ea Esliva'ea ra'yrava'ea.
Esliva'ea Nagaiva'ea ra'yrava'ea.

26 Nagaiva'ea Maateva'ea ra'yrava'ea.
Maateva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.
Matatiasva'ea Semeiva'ea ra'yrava'ea.
Semeiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
Joséva'ea Jodava'ea ra'yrava'ea.

27 Jodava'ea Joanãva'ea ra'yrava'ea.
Joanãva'ea Resava'ea ra'yrava'ea.
Resava'ea Zorobabelva'ea ra'yrava'ea.
Zorobabelva'ea Salatielva'ea ra'yrava'ea.
Salatielva'ea Neriva'ea ra'yrava'ea.

28 Neriva'ea Melquiva'ea ra'yrava'ea.
Melquiva'ea Adiva'ea ra'yrava'ea.
Adiva'ea Cosãva'ea ra'yrava'ea.
Cosãva'ea Elmadãova'ea ra'yrava'ea.
Elmadãova'ea Erva'ea ra'yrava'ea.

29 Erva'ea Josuéva'ea ra'yrava'ea.
 Josuéva'ea Eliézerva'ea ra'yrava'ea.
 Eliézerva'ea Jorimva'ea ra'yrava'ea.
 Jorimva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.
 Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.
 30 Leviva'ea Simeãova'ea ra'yrava'ea.
 Simeãova'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
 Judáva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
 Joséva'ea Jonãva'ea ra'yrava'ea.
 Jonãva'ea Eliaquimva'ea ra'yrava'ea.
 31 Eliaquimva'ea Meleáva'ea ra'yrava'ea.
 Meleáva'ea Menava'ea ra'yrava'ea.
 Menava'ea Matatava'ea ra'yrava'ea.
 Matatava'ea Natáva'ea ra'yrava'ea.
 Natáva'ea Daviva'ea ra'yrava'ea.
 32 Daviva'ea Jesséva'ea ra'yrava'ea.
 Jesséva'ea Obedeva'ea ra'yrava'ea.
 Obedeva'ea Boazva'ea ra'yrava'ea.
 Boazva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
 Salava'ea Nassomva'ea ra'yrava'ea.
 33 Nassomva'ea Aminadaveva'ea ra'yrava'ea.
 Aminadaveva'ea Admimva'ea ra'yrava'ea.
 Admimva'ea Arniva'ea ra'yrava'ea.
 Arniva'ea Esromva'ea ra'yrava'ea.
 Esromva'ea Peresva'ea ra'yrava'ea.
 Peresva'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
 34 Judáva'ea Jacóva'ea ra'yrava'ea.
 Jacóva'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea.
 Isaqueva'ea Abraãova'ea ra'yrava'ea.
 Abraãova'ea Terava'ea ra'yrava'ea.
 Terava'ea Nacorva'ea ra'yrava'ea.
 35 Nacorva'ea Seruqueva'ea ra'yrava'ea.
 Seruqueva'ea Ragaúva'ea ra'yrava'ea.
 Ragaúva'ea Falequeva'ea ra'yrava'ea.
 Falequeva'ea Éberva'ea ra'yrava'ea.
 Éberva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
 36 Salava'ea Cainãva'ea ra'yrava'ea.
 Cainãva'ea Arfaxadeva'ea ra'yrava'ea.
 Arfaxadeva'ea Semva'ea ra'yrava'ea.
 Semva'ea Noéva'ea ra'yrava'ea.
 Noéva'ea Lamequeva'ea ra'yrava'ea.
 37 Lamequeva'ea Metusalémva'ea ra'yrava'ea.
 Metusalémva'ea Enoqueva'ea ra'yrava'ea.
 Enoqueva'ea Jareteva'ea ra'yrava'ea.
 Jareteva'ea Maleleelva'ea ra'yrava'ea.

Maleleelva'ea Cainãva'ea ra'yrava'ea.

³⁸ Cainãva'ea Enosva'ea ra'yrava'ea.

Enosva'ea Seteva'ea ra'yrava'ea.

Seteva'ea Adãova'ea ra'yrava'ea.

Adãova'ea Tupana'ga ra'yrava'ea.

Nahã ko Jesus'ga ramonhava'ea.

4

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga

(Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Aerẽ João Batistava'ea omobatizaramẽ Jesus'ga hoi rio de Jordão hugwi ojivya. Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei ga rerogworogwovo ongae'yi me.

² Okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga ko Diabo'ga. Satanás garera no. He'yiva'ea quarenta ga kiri ogwoogwovo Jesus'ga rupi Jesus'ga mongote'varuhupota novã. A'ea rupi Jesus'ga ndo'ui. Quarenta Jesus'ga kirirẽ pevo ty'ara ga jukai.

³ A'ero Diabo'ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Enhimbote ti pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehẽ, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwati- jaruka ahe ve inoũka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvõ jate rũi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerẽ Diabo'ga ga rerohoi ga rerojiupia vyvityruhua rehe. Pea hugwi kotihĩ Diabo'ga hepiukapavi vyvakotyve'ga nduvi- havuhu'ga gwyrã Jesus'ga pe.

⁶ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—Kia jiapoã tuhẽ ġagwyrã. Nurã ji imondopotaramẽ ahe ve amondo po ti ji nehẽ, ei ga. Nde ve tuhẽ po ti ji imondopavi nehẽ. A'ero po ti nde ġanduvihavuhuro nehẽ, ei Diabo'ga. A'ero po ti nde roryroryvamo herekopava nehẽ.

⁷ Po nde ji mbohetei nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehẽ, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁸ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Ymyahũ Tupana'ga okwati- jaruka ahe ve inoũka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ejikovo ganhi'iġa rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁹ Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohei cidade de Jerusalém me a'ero. Yvate ga ga rerojiupiri gare'yja'ğa jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe nde: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo avo hugwi japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ğa yvagipeve'ğa po ti nanembohirukarahyi yvyvo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē.

¹⁰ A'ereki ymyahū a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i: “Tupana'ga po ti ojipyrive'ğa mondoukari nde pyri nehē yvagipeve'ğa.

'Pea'ngu ti ga repiakatuavo,' e po ti ga ojipyrive'ğa pe nehē.

¹¹ 'Pepyhy katu ti ga rerogwovo tahahyyme'i'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyrive'ğa pe nehē,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹² A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojy kaharete'ga.

Gareaporoġita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoġitatehea rehe rūi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹³ Diabo'ga Jesus'ga mongote'varuhupotara'jara'ja novĩa. Aerē Diabo'ga hoi ga hugwi ogwovo.

—Aerē po ti ji ga mongote'varuhui nehē, ei ga novĩa.

Jesus'ga ombo'e Galilíapeve'ea na'ē

(Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Tupana'ga ra'uva popoakara Jesus'ga pojyka. Nahā Jesus'ga hoi ongae'yma hugwi ojivya Galilíapeve'ğa gwyrri pe ovahema ġa pyri. Pevove'ğa ga mombe'umbe'upavi ogwyrripeve'ğa pe nhaporemo.

¹⁵ Tupana'ga nhi'ġa rehe ga ġa mbo'embo'ei ġajatykahava pype. Ombohete pa ġa ga a'ero.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Kiro ga ruri ua cidade de Nazaré pe. Pevo ganhimomboakahava ymya. Nane'y mi ga oho ġajatykahai pe judeus'ğa poravykye'y ma rupi sábado rupi jipi. Kiro ga hoi jupe a'ero sábado rupi. Tanhi'ĩ Tupana'ga rembikwatijarukara pe javo ga ami.

17 A'ero ġajatykahava repiakatuhara'ga imondoi Jesus'ga pe Isaíasva'ea rembikwatijara. Ymyahũ Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea. Kiro Jesus'ga ipyhygi aherembikwatijara ga hugwi ipe'avo. Tohendu ti ġa javo ga nhi'ġi jupe – perope e'i:

18 “Tupana'ga ra'uva ji pojyka.

A'ereki Tupana'ga a'ea mongo ji pyri ikwehe'i.

A'ero ga ei ji ve: ‘Emombe'u ti pyryva'ea iporia'ive'ġa pe.

Kiroki ġa ndovy'ari – ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mbovy'ari pe nderekokatuavo. A'ea ti ere ġa pe.

Eho ti imombe'gwombe'gwovo aherembipyhyhara'ġa pe,' ei ga ji ve. ‘Ere ti ġa pe:

Pepiro'y pe pepyhyhara'ġa hugwi. A'ea ti ere ġa pe.

Heakwagweve'ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mboheakwaktui. A'ea ti ere ġa pe.

Kiroki ġa hahyva'ea kwaha – ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mbopiro'yi hahyva'ea hugwi. A'ea ti ere ġa pe.

19 Eho ti imombe'gwombe'gwovo yvyakotyve'ġa pe. Ere ti ġa pe:

Kiro po ti Tupana'ga pepojykaharete'ga imombyryvi pe me nehẽ. A'ea ti ere ġa pe,' ei ga ji ve.”

A'ea Jesus'ga ei onhi'ġa Isaíasva'ea rembikwatijara pe tohendu ti ġa javo.

20 Onhi'imbavame jupe Jesus'ga imbotyva'javi Isaíasva'ea rembikwatijara imondoa'java ġajatykahava repiakatuhara'ga pe. A'ero Jesus'ga apygi tambo'e ti ġa javo. Nurã ġajatykahavapypeve'ġa nhaporemoga repiahetei.

21 –Kiroġwe pe henduvi Tupana'ga nhi'ġa Isaíasva'ea pe ymyahũva'ea pe ji nhi'ġame jupe, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroġwe pe henduvame, Isaíasva'ea rembikwatijara po'rua japiavo ihoi, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwombe'gwovo ġa pe.

22 Jesus'ga renduvame ġa ei:

–Maraname Jesus'ga omombe'u kwaha naerũ? ei ġa onhi-momby'avo. A'ereki ga José'ga ra'yra'ga jate reki, ei ġa.

23 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Aerẽ po ti pe ji moġitai ikwahapyra'ġa eagwera rehe nehẽ. A'ero po ti pe ei tuhẽ ji ve nehẽ: “Ahepohanoharamo enhipohanogatu ti enhimbogwerava.” Nahã po ti pe ji moġitai ikwahapyra'ġa na'ana'aġa pe'erame ji ve nehẽ, ei ga. Pe'e tuhẽ po ti pe ji ve nehẽ: “Ojipe'ġa nde mombe'u ore ve. ‘Cidade de Cafarnaum me Jesus'ga japo ahemonhimomby'ava'ea he'yive'ġa pohanoga,' ei ġa ore ve. Kiro na jitehe ti eapo ahemonhimomby'ava'ea orepyteri pe nhandegwyri pe.” Nahã po ti pe ei ji ve nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe ikwahavipeavo ġandeaporoġita.

24 —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga gwyriveve'ga nohendukatui gandeaporogita ga arõe'yma, ei Jesus'ga ga pe.

25 Pehepia ti Eliasva'ea. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me, ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Eliasva'ea oko israelitasva'ea gwyriveve'ga pe upa, ei ga. Três anos e meio rupi ndokyravjavi israelitas'ga gwyriveve'ga pe. Nurã ahã mbatera ahe ve. Ty'ara ahe jukai, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. A'ea rupi he'yjuhu kunhangwerava'ea israelitasva'ea aherembirekokwerava'ea.

26 Tupana'ga nomondoukari reki Eliasva'ea israelitasva'ea pyri epoko ti ga javo. Sidompeva'ea pyri jate aherembirekokwerava'ea pyri ga ahe mondoukari epoko ti hēa javo. Perope cidade de Sarepta pe ahe rui Sidompeva'ea gwyriveve'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

27 —Eliseuva'ea oko no Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ymyahū ahe oko israelitasva'ea gwyriveve'ga pe upa. A'ea rupi he'yjuhu ijaijauhuva'ea pevo. Eliseuva'ea nomonhimohigatui reki israelitasva'ea ijaijauhuva'ea. Síriapeva'ea tehe Naamāva'ea tehe ahe ahe monhimohigatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

28 Jesus'ga renduvame ga nhimboahipavi gajatykahavapyveve'ga.

29 A'ero ga po'ami ga pyhyga ga rerogwovo mytu'ē me cidade hugwi. Cidade oko vytyra rehe gwerevi. Vytyra rehe ga ga rerohoi timombo ti ga jugwi javo novia.

30 Gapytera rupi reki ga hoi ogwovo ga hugwi.

*Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Marcos 1.21-28)*

31 A'ero Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Cafarnaum oko Galilíapeve'ga gwyriveve'ga pe. Pevo ga ga mbo'ei sábado rupi gajatykahava pype.

32 Ga ga mbo'ekatui huvihava'ga ja. Nurã ga nhimomby'ai.

33 Pevo gajatykahava pype ojipe'ga rekoi anhağa rembipojy kahara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojy kahara'ga. Hahyahi gahapukaja ga erame:

34 —Ah! Jesus, Nazarépeva'ero, maranameuhū nde ore avyki? e'i anhağa Jesus'ga pe. Ore mombapava nde ruri naerū? e'i Jesus'ga pe. Orokwaha ji. Ndehe ko pyryheteva'ero Tupana'ga remimbuhurukaramo, e'i anhağa Jesus'ga pe.

35 A'ero Jesus'ga ei anhağa pe:

—Terenhi'iga'javi! Ejipe'a ti ga hugwi!

Jesus'ğa mbyteri pe anhağa akoja'ga mombori yvyvo. Ga momborame ijipe'ai ga hugwi imondoe'yma hahyva'ea ga pe.

³⁶ Onhimomby'a pa ğa hepiaga. A'ero ğa ei ojohupe:

—Maraname Jesus'ga popoakaruhuro javo? A'ereki ga omondouka huvihavuhu'ga ja, ei ğa. E'i ga anhağa pe pejipe'a ti javo. A'ero ijipe'ai tuhē reki ğa hugwi, ei ğa onhimomby'avo.

³⁷ Ojipe'gape'ğa pe ğa Jesus'ga mombe'ui ga kwahavukapava ojigwryi pe.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa

(Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34)

³⁸ Gajatykahava hugwi Jesus'ga hemi ogwovo Simão'ga ronga pe ovahema. Pevo Simão'ga rembirekohēa yhēa itetirūa. O'a hete hēa rehe. A'ero ğa hēa mombe'ui Jesus'ga pe epohano ti hēa javo.

³⁹ A'ero ga hoi hēa pyri o'ama.

—Epi hete, ei ga karugwara pe.

A'ero ipigi hēa hugwi. Kotihĩ hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ğa pe to'u ğa javo.

⁴⁰ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ğa ğa nderupavi itetirūave'ğa ombyteripeve'ğa Jesus'ga pyri topohano ti ga ğa javo. Ojoparapara ğatetirūa. Itetirūave'ğa ndehe nanani Jesus'ga pokopokogi ğa ndehe nhaporemō imombimombipava karugwara ğa hugwi.

⁴¹ Jesus'ga anhağa mbojipe'ai jara'ğa hugwi. Ohapukapukai anhağa ojipe'avo ğa hugwi onhimongyavo. Hahyahi inhi'iga i'erame Jesus'ga pe:

—Ndehe ko Cristo Tupana'ga ra'yra, e'i Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Tapenhi'iga'javi! ei ga imombiga inhi'iga.

A'ereki anhağa ga kwaha ga ko Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramō javo.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe

(Marcos 1.35-39)

⁴² Aerē ypyhaji ve ga hoi cidade hugwi ogwovo ongae'yī me. Pevove'ğa gweka ga repiaga onhimongyavo. Terehoi ti ore hugwi javo ğa hoi opytavo ga pyri.

⁴³ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Tamombe'u tuhē ti ji pyryva'ea ojipe'ğa pe no cidadespeve'ğa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo ğa pe nhaporemō. Tako ti ji ğanduvihavuhetero,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ero Jesus'ga hogahoi judeus'ğa gwryi pe Judéia pe. Pevo ga ğa mbo'epavi Tupana'ga nhi'iga rehe ğajatykahava pype.

5

*Jesus'ga omo'emo'ẽ ypy gwemimbo'eharamo
(Mateu 4.18-22; Marcos 1.16-20)*

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi o'ama okovo ypiahua rembeyvyri pe Genesaré rembeyvyri pe. Ga pyri he'yjuhuve'ga nduvi. On-hombotymbotyvahi ģa upa ga mbotyva no tihendu katu ti Tupana'ga nhi'ĩga javo.

² O'amame pevo mokõi Jesus'ga hepiagi yharuhua ypiahua rembeyvyri pe. Ahã ģa ipype. A'ereki ģa oheohei pira mboahava upa.

³ Simão Pedro'ga yharuhua pype Jesus'ga avi javo ga pe:

—E moanha'ndi eyharuhua yembe'yva hugwi, ei ga Simão Pedro'ga pe.

A'ero ģa herojipe'ai yembe'yva hugwi. Yharuhua pype Jesus'ga reni yembeyvyripeve'ģa mbo'eavo.

⁴ Aerẽ ģa mbo'epigame ga ei Simão'ģa pe:

—He xaho herogwovo ypyteri pe. Pemombo ti ipypira imboahava, ei ga Simão'ģa pe.

⁵ A'ero Simão'ga ei:

—Oroho jipe ore ppytunimo pira rehe ko. Oromogo'ẽ ore. Norombo'ari reki ore! Emo kiro nde ei ore ve pembo'a ti pira javo. Nurã po ti ji hoa'javi kiro imomboa nenhi'ĩga rupi nehẽ, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁶ A'ero ģa hoi ppyteri pe imomboa ipypira imboahava. Imotynyhemi reki pira mboahavuhua. Otatararara gwere pira pohyja rerekovo.

⁷ Nurã ģa jipoerueruri onhimoirũhara'ģa pe jara pype yharuhua pype togweru ti ģa ore pokoga javo. A'ero ģa heruri oyharuhua ovahema ģa pokoga. Oyharuhua memei ģa imotynyhenyhemu pira pyvõ. A'ero ģa nderohoi gwerevi ppy pe!

⁸ Hepiagame Simão Pedro'ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri.

—Jipojykaharetero ejipe'a ti ji hugwi. A'ereki nde ndepyyri hete ekovo Tupana'ga nhi'ĩga rupi. Jihi reki ndajipoyjay-jari jirekote'varuhuavo ģwaramo. A'ereki ji ndakopavi Tupana'ga nhi'ĩga rupi.

⁹ Nahã Pedro'ga ei. A'ereki ga onhimomby'a pira mbo'aruhua rehe. Onhimomby'a pa gapavẽive'ģa hehe no.

¹⁰ Simão Pedro'ga moirũhara'ģa Zebedeu'ga ra'yra'ģa onhimomby'a no Tiagova'ea João'ga pavẽi.

A'ero Jesus'ga ei Simão'ga pe:

—Terekyhyji, ei Jesus'ga. Pira nde ereru oji'i. Kiro nane'ymi po ti nde ji mombe'ui ojipe'ģa pe nehẽ ģa mbuhuruka ji pyri

nehē toko ti ġa Jesus'ga nhi'igā rupi javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

¹¹ A'ero ġa heruri yharuhua memei inoġa imboja yembe'yi pe. Ombatera ġa hejapavi. Jesus'ga remimbo'eharamo ġa ndekoi kiro ogwovo ga rupi jipi.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa
(Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Aerē Jesus'ga rui cidade pe pevo. Kiro ijaijauhuve'ga ruri. Ohy ga rehe gajagajauhua gara'oa rehe. Jesus'ga repiagame ga hoi onhinōga ojavapyvo vyvo Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Ga e'i:

—Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi jipojykaharetero. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ehetei ga Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe javo ga pe:

—Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

¹⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ga pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa javo. Emondo tehe ti mbat-epyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – kiroki a'ea omombe'u ika'ēagwera. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ga nde repiagi nehē. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē gajagwa oka'ē javo.

Nahā Jesus'ga ei po ġa nanhimombe'umbe'ui ojipe'ga pe hamo javo novīa.

¹⁵ Emo ġa omombe'umbe'u ojipe'ga pe. Kotihī a'ero he'yjuhuve'ga ikwahavi. Koji'i reki ġa uhu Jesus'ga rendupota onhipohanoanoġuka ga pe.

¹⁶ Aerē Jesus'ga hoi ġa hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevo ga nhi'igi Tupana'ga pe okovo.

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea
(Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Aerē Jesus'ga ġa mbo'ea'javame fariseus'ga apygi ga pyri upa judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Gambo'ehara'ga ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Uhu ġa Galilíapeve'ga cidade hugwi nanani Judéiapeve'ga cidade hugwi nanani no. Uhu ġa cidade hugwi Jerusalém hugwi no. Opopoakara pyvō Tupana'ga imombigukari Jesus'ga pe karugwara itetirūave'ga hugwi.

¹⁸ Nanime jara'ga ga reruri itetirūave'ga nomyive'ga gaku-peupava pype. Gweroho pota ġa ga onga pype Jesus'ga pyri novīa.

¹⁹ Ga ndogwerohoi ga ipype reki Jesus'ga pyri. A'ereki he'yjuhuve'ga onhombotymbotyvahi onga pype. Nurā ġa ga

rerojiupiri ġajjupehava rupi onga arimo iperehuva'ea arimo. Ga ipe'ape'ai tujuga apopyra onga arimova'ea japovo ikwara. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi Jesus'ga pyri gakupeupava pype he'yjuhuve'ga mbyteri pe.

²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ovyvteri pe: “Ojiko hete ġa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga ovyvteri pe.

—Kwã, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

²¹ Kiro judeus'ga mbo'ehara'ga noarõi Jesus'ga ea fariseus'ga pavëi.

—Maranuhũ po Jesus'ga naerũ? ei ġa ojohupe. Onhi-mongouhu ga Tupana'ga'java'ero! ei ġa. A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: “Amombo ji nderekote'varuhua.” Tupana'ga jate e'i a'ea, ei ġa. A'ea po Jesus'ga nde'i hamo, ei ġa.

²² Jesus'ga ikwahahetei ġa nhi'igame ojohupe. A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe japyakauhui javo? “Maranameuhũ Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rũi.” Nahã pe pe'e.

²³ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehë: Epo'ã egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehë. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehë.

²⁴ —Nurã po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehë: “Tupana'ga ombuhuruka tuhë Jesus'ga avo yvya koty ga mongovouka yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurã Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Kiro ji ei nde ve: Epo'ã ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga monhimohiġatuavo.

²⁵ Nanime nomyive'ga po'ami pevove'ga gwepiagame onhi-mongyavo. Ga ipyhygi ojikupeupava herogwovo ġwonga pe Tupana'ga mboheteavo.

²⁶ Onhimomby'a pa ġa okyhyjiheteavo. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei.

—Korogwe nhande hepiagi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga Leviva'ea pavëi

(Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Aerë Jesus'ga hoi cidade hugwi. Ogwovo Jesus'ga gwepia itambere'ia mono'õhara'ga Levi'ga. Itambere'ia ryrua pype

Levi'ga òi ipyhyga itambere'ia judeus'ga hugwi imono'oğa governo pe. Ga pe Jesus'ga ei:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

²⁸ A'ero Levi'ga oapoa rejapavi opo'ama ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo. Nomono'oğa'javi ga itambere'ia governo pe.

²⁹ Jesus'ga pe ga japoi toryva gwonga pype. Hehanhuhuva'ea ga oapo. He'yjuhuve'ga nduri itambere'ia mono'òhara'ga ojipe'ga pavèi. A'ero ga apygi i'gwovo Jesus'ga pyri Levi'ga pyri no. Judeus'ga e'i ga pe jipi ga ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Gahã uhu Jesus'ga pyri i'gwovo.

³⁰ A'ero fariseus'ga ndopotari judeus'ga mbo'ehara'ga pavèi. Gambo'ehara'ga ko fariseus'ga no. Fariseus'ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Maranameuhũ pe i'uuhui nanongara'ga pyri itambere'ia mono'òhara'ga pyri okote'varuhuve'ga pyri no? ei ga.

³¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga e'i ojive: “Nanhitetirũi ji” – gahã ahepohanohara'ga ndopokogi ga pohanog'e'yma. Kiroki ga e'i ojive: “Nhitetirũa ji” – gahã ahepohanohara'ga ga pokogi ga pohanoga. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ga ndehe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga.

³² —A'reki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ji ga javo – kiroki ga e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehẽ?” Ta'e ti ji ga pe: Perojijyi ti pejeaporoğita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Nahã ti ji ta'e okote'varuhuve'ga pe. Ojipe'ga pyri rũi ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji.”

*Ndo'ui ahe xanhiĩ ti Tupana'ga pe javo
(Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22)*

³³ Ga e'i ga pe:

—Nane'yumi João Batista'ga remimbo'ehara'ga ndo'ui xanhiĩ ti Tupana'ga pe javo. Na jitehe fariseus'ga nemimbo'ehara'ga ndo'ui xanhiĩ ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te nane'yumi o'u reki. Maraname ore ja rũi ga ndekoi? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei a'ea kwahavuka ga pe:

—Kiro ji hẽarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hẽarembirekohava apiavo. A'ero ga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ga ojikoty'a ga pavèi. Po ahe nde'i te ga pe a'ero: “Tape'ui ti.” Ahe erame a'ea po ga ndokoi ahenhi'iga rupi, ei Jesus'ga.

³⁵ Aerē po ti tiruahūve'ğa hēarembirekoruama'ga rerohoi nehē. Kiroki ға ojikoty'a ga pavēi – ға hugwi po ti ға ga rerohoi nehē. A'ero po ti ға ndo'ua'javi nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ға pe onhimombe'gwovo ғwemimbo'ehara'ға mombe'gwovo no.

³⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ға pe. Ga mbo'eavo ga ei:

–Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapirymana, a'ero ahe ndohaygwe'rogi tapy'ynhapirapyahua imondovo tapy'ynhapirymana itararaga rehe imboja hehe, ei Jesus'ga. Ahe haygwe'rogame ipyahuva'ea tamboja ymyahūva'ea rehe javo, a'ero ahe imbotegwetei ipyahuva'ea. Ipyahuva'ea ndojihe'akatumuju ymyahūva'ea rehe no, ei Jesus'ga.

³⁷ –Vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara pirymana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipirymana pype, a'ero vinho imombugi ipirymana otururupava jugwi. Nahā vinho imbotegwetei mbiara pira.

³⁸ Ipiyahua pype tuhē ahe toheka'vo vinhopyahua, ei Jesus'ga.

³⁹ Kiroki ga o'uo'u vinhoymyana – ga ndougwei vinhopyahua. A'ereki ga e'i: “Pry hete nhymyana,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea ojo'java'ea Jesus'ga omombe'u ahe ndopotari morogitapyahua morogitaymyana ipotarame javo.

6

Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Judeus'ға poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi garemimbo'ehara'ға pavēi. Trigo kopeva'ea pevo onhimongy. Ohorame garemimbo'ehara'ға ika'mbika'mbigi trigo jykyavo ikytykytygi jape'ia opovo i'gwovo.

² A'ero fariseus'ға ei ға pe:

–Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahā ahe ei hako. Pe napehendukatui reki. A'ereki pe peporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ға ға pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ға pe:

–Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iga. Garembikwatarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'ĩ pe me novĩa. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea pavēi hako.

⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongu pype tenda pype. Ipype ikwava'ehara'ға omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'egirē Tupana'ga pe ga gwerhouka ға pe ғahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ға pe ndo'ui

hamo novĩa. Emo Daviva'ea hoi Tupana'ga rongga pype ipyhyga pão i'gwovo. Onhipavẽiva'ea pe ahe imondoi to'u ti ġa no javo hako, ei Jesus'ga inombe'gwovo fariseus'ġa pe.

⁵ —Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jiji ta'e: Nahanahã ti ahe toko sãbado rupi. Nurã ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ġa pe a'ero ġa ika'mbigame trigo sãbado rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavẽi

(Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Irũa rupi judeus'ġa poravykye'yma rupi Jesus'ga hoi ġajatykahava pype. Okiavo ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'ġa rehe. Ipye iponhimamave'ga reko. Ojohukoty rũi ga iponhimama.

⁷ Pevo ġa ndekoi no judeus'ġa mbo'ehara'ġa fariseus'ġa pavẽi. Jesus'ga repiaheteavo ġa ei ovyteri pe: “Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sãbado rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegweteuhui nehẽ,” ei ġa ovyteri pe gweaporogitate'varuhuavo.

⁸ Gayvytera rehe Jesus'ga ombaragwaha javo ovyteri pe: “Omboja pota ġa ite'varuhuva'ea ji rehe,” ei ga.

Iponhimamave'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ã ejoa avo orepysteri pe e'ama.

A'ero ga ruri o'ama ġapyteri pe.

⁹ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no:

—Ojipeji jate po ti ji ei pe me kiro. Pemombe'u ti ji ve. Marã nhande xako nhandeporavykye'yma rupi hamo? Marãi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombegwovo sãbado mombegwovo? Pyry nhande imombyryvi ahe ve sãbado rupi? Marãi? Pyry nhande nimombyryvi ahe ve sãbado rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande imbote'varuhui ahe ve sãbado rupi? Marãi? Pyry nhande nimbote'varuhui ahe ve sãbado rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimomanoukari ahe sãbado rupi? Marãi? Pyry nhande ahe moka'nhymbavi sãbado rupi? Marãi ikwatijara? ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tojapyaka katu ti ġa javo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ġa ndepiahetei. Iponhimamave'ga pe ga ei:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ĩpo'rurame.

¹¹ A'ero ġa nhimboahivi onhimonha'ngavo hepiagame. Ojohupe ġa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga rerekouhui nehẽ naerũ? ei ġa.

Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo
(Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19)

12 Aerẽ Jesus'ga hoi ojiupia vvytyvytyruhua rupi tanhiĩ ti Tupana'ga pe javo. Oho ga opytavo pevo. Ypytunimo ga nhi'inhi'igi Tupana'ga pe imo'go'eamo.

13 Iko'emame ga ga mbuhurukari ojipyri gwemimbo'ehara'ga. Gwemimbo'ehara'ga hugwi Jesus'ga dozeve'ga mo'emo'ei toko ti ga nhimoirũharamo javo. Ga ko nahã:

14 Mokonha'ga ko Simão'ga André'ga pavẽi onhoirũ'ga. Pedro irũa Simão'ga rera. A'ereki ga rehe Jesus'ga ono Pedro.

Mokonha'ga ko Tiagova'ea João'ga pavẽi.

Mokonha'ga ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavẽi.

15 Mokonha'ga ko Mateus'ga Tomé'ga pavẽi.

Mokonha'ga ko Tiago'ga Simão'ga pavẽi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'ya'ga. Simão'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ga ndokoi governo rehe romanos'ga ndehe.

16 Mokonha'ga ko Judas'ga Judas Iscariotesva'ea pavẽi. Judas'ga ko Tiago'ga irũ'ga. Judas Iscariotesva'ea aerẽ Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ga pe ga pyhyguka ga pe.

Nahã dozeve'ga nhaporemõ Jesus'ga moirũhara'ga.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara
(Mateus 4.23-25)

17 Aerẽ Jesus'ga jivyri ojyva vvytyruhua hugwi omoirũhara'ga ndupi. Uhu ga nhuhũ me – perope ga opyta o'ama. He'yjuhu garemimbo'ehara'ga onhimono'o'ga perope ga pyri. Ojipe'ga ndupavi ogwyrã hugwi Judéia hugwi Jesus'ga pyri. Cidadespeve'ga nduri Jerusalém hugwi Tiro hugwi no Sidom hugwi no. Oko cidades Tiro Sidom pavẽi ypihua ruvihava rembeyvyri pe. He'yjuhu hete ko ga ua Jesus'ga pyri tihendu ti ga javo.

Itetirũave'ga nduri no emombi karugwara ore hugwi javo ga pe.

18 Kiroki ga anha'ga oavykyuhu – ga hugwi Jesus'ga anha'ga mbojipe'ai. Tiruahũ anha'ga Diabo'gapyriva'ea.

19 Opoko potã pa pevove'ga Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga omondo opopoakara Jesus'ga hugwi imombipavuka Jesus'ga pe karugwara ga hugwi.

Pyry hete pe me, ei Jesus'ga
(Mateus 5.1-12)

20 Kiro Jesus'ga hepiagi gwemimbo'ehara'ga ga nhimongy-rame pevo. Ga pe ga ei:

—Pyry hete pe me peporia'iva'ea pe!

A'ereki penduvihavuhuhetero Tupana'ga pe ndepia katu imombyryva pe me, ei Jesus'ga.

21 Pyry hete pe me okoteheva'ea pe!

A'ereki a'ea Tupana'ga remimondoagwama pe me.

Pyry hete pe me pejehe'ova'ea pe!

A'ereki a'ea penembipukaagwama.

22 Pyry hete pe me ojipe'ga pe arõe'ymame pe ndekoro gwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga ga pe yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Ga euhurame pe me pe mondovo ojihugwi pe ndekoro gwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me.

Ga pe mbotegweterame petiruahũ pe javo o'mbero pe ndekoro gwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me, ei Jesus'ga.

23 —Pejoryjory ti ga ndekote'varuhurame pe me nahã. Pe-popepo tuhẽ ti pendoryndoryva gwaramo.

A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea.

Aerẽ po ti ga imondoi pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

A'ereki pe peko ymyahũva'ea ja Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahũ agwamove'ga namonhava'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea no, ei Jesus'ga ga pe.

Tiruahũ pe me, ei Jesus'ga

24 —Tiruahũ hete pe me pembateva'ea pe! ei Jesus'ga. A'ereki avo jate yvya koty jate pe pendoryndory.

Aerẽ po ti pe ndapehoryvi nehẽ, ei Jesus'ga.

25 Tiruahũ hete pe me herekopava'ea pe!

Aerẽ po ti ahana'ja pe me nehẽ.

Tiruahũ hete pe me pepukava'ea pe!

Aerẽ po ti pe jehe'oi pejikoveveuhuheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

26 Tiruahũ hete pe me ojipe'ga ekatupavame pe me pe mboheteavo! Ymyahũ na jitehe ganamonhava'ea e'i katu pa Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uharava'ea pe ahe mboheteavo, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõe'ỹve'ga, ei Jesus'ga

(Mateus 5.38-48)

27 —Kiro nhirenduva'ea pe ji ei, ei Jesus'ga. Pearõ hete ti penhiarõe'ỹve'ga. Peko katu ti ga pe ga pe arõe'ymame.

28 Po ga ei pe me: “Tuhu ti hahyva'ea pe me.” Ga euhurame na pe me pe'ji ti ga pe: “Tupana'ga ti tomombyry pe me.” Nahã ti pe'ji ga pe. Po ga jigwarai pe ndehe, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti ga pe javo, ei Jesus'ga.

29 —Po ojipe'ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo jiretyvapea rehe javo. Po ojipe'ga hekyi ndepaletó nde hugwi, a'ero na ga hekyi ojipea ndecamisa nde hugwi no, ei Jesus'ga.

30 Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ipyhygahyi ndeapoa nde hugwi, a'ero ti terei ga pe embuhura'ja ti jiapoa ji ve javo.

31 —Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ga oko katu nhande ve hamo.” Po nahã pe ei, a'ero na jitehe tuhẽ ti peko katu ga pe, ei Jesus'ga.

32 —Po pe pearõ hete penhiarõheteve'ga jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ga ja reki.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ga oarõ oarõheteve'ga jate, ei Jesus'ga.

33 —Po pe peko katu pejerekokatuve'ga pe jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ga ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ga oko katu ojerekokatuve'ga pe jate, ei Jesus'ga.

34 —Po pe ei pejiyvyteri pe imondorame ojipe'ga pe: “Aerẽ po ti ga imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Po pe ei na, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ga ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ga omondo ojipe'ga pe okote'varuhuve'ga pe tombuhu ti ga nhande ve nehẽ no javo, ei Jesus'ga.

35 —Pearõ hete ti penhiarõe'ÿve'ga pejikokatuavo ga pe. Pemondo'ã ti ga pe ga erame pe me. Imondorame ga pe, tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Aerẽ po ti ga imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Pe ee'ymame ga arõheteavo po ti Tupana'ga imbuhuhetei pe me nehẽ. Tupana'ga ra'yramo po ti pe ndekoi nehẽ no gahoheve'ga ra'yramo nehẽ. Nde'i he'yjuhuve'ga Tupana'ga pe: “Ndepyry nde ore rerekokatuavo.” A'ea ga nde'i Tupana'ga pe. Tupana'ga opoko reki ga okote'varuhuve'ga ndeheve.

36 Tupana'ga penduvete'ga oporogwety ga. A'ero ga ga pokogi. Na jitehe ti peporogwety ga. Pepoko ti ga a'ero, ei Jesus'ga.

Tape'epe'ei ti ga pe, ei Jesus'ga
(Mateus 7.1-5)

37 —Tape'epe'ei ti ojipe'ga pe: “Nahanahã ga okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tape'ei ti ojipe'ga pe: “Oko te'varuhu tuhẽ ga. Oja ga ndehe.” Tape'ei ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tapehenonha'javi ganderokote'varuhua. A'ero po ti Tupana'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua nehẽ no, ei Jesus'ga.

38 —Pemondo ti ojipe'ga pe. Aerë po ti Tupana'ga imbuhukatui pe me nehë. Hupi hete po ti ga ombuhuruka saca pype imbohygahivuka imbovavaguka saca tamoty nahë tuhë javo imoakağa nehë. Nahã po ti ga imbuhukatui pe me nehë. Pemondo ti ga pe a'ero. Xunhiva'ea pe imondorame ga pe xunhiva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehë no. He'yjuhuva'ea pe imondorame ga pe he'yjuhuva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehë no, ei Jesus'ga ga pe.

39 Kiro Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. A'ea pyvõ ga ei:

—Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ga memei ohi ikwara pype nehë. A'ereki ga memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

40 —Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ga hohe. Ga ga mbo'epavame ga ga javijitehe, ei Jesus'ga.

41 Ga mbo'eavo Jesus'ga ei:

—Ererekouhu nde ejikotyve'ga. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhũ nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe, ei Jesus'ga. Nahã ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerũ? ei Jesus'ga.

42 Maranameuhũ nde euhui ejikotyve'ga pe naerũ? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta repiage'ymame ejeakwara pype naerũ. A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'ãva'ero ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ÿve'ga ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ë ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehë, ei Jesus'ga.

I'yva yva'ia pavëi

(Mateus 7.16-20; 12.33-35)

43 —I'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua.

44 Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga. A'ereki ahe ndoykyi figo gwakağwa'yva hugwi. A'ereki gwakağwa'yva figo'yva rũi figueira rũi. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rũi videira rũi, ei Jesus'ga.

45 —Nane'ymi pyryve'ga reaporoğitaro pyryva'ea rehe. Nurã ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga pyry hete, ei Jesus'ga ga pe. Nane'ymi ite'varuhuve'ga reaporoğitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurã ga ete'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga ite'varuhu hete, ei Jesus'ga ga pe.

*Ahe ko onga apohara'ga ja
(Mateus 7.24-27)*

⁴⁶ Kiro Jesus'ga ei:

—Pe'e pe ji ve: “Ga ko nhandepojykaharetero.” Nahã pe ji renoi novia. Emo pe ndapekoi nhinhi'iga rupi, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Kiroki ga uhu ji pyri ji rendukatuavo okovo nhinhi'iga rupi – gaha ji ga mombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga.

⁴⁸ Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoita yvy pe. Ipukuhu ga imondoi hyvykoita yvy pe itauhua apiavo. Itauhua rehe ga imondoi okyta ikwara pype. Nahã ga japoi onga imohina, ei Jesus'ga. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe novia. Yhya nomogatãi onga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Jara'ga ji rendu novia. A'ereki ga ndokoi nhinhi'iga rupi. Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoje'yma imbovyre'yma okyta ikwara pype, ei Jesus'ga. Yvya rehe jate ga japoi onga imohina. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe imogatagatamo. Kotihĩ onga o'arahy upa opepẽpepenuhũavo, ei Jesus'ga ģa mbo'eavo.

7

*Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi
(Mateus 8.5-13)*

¹ Imombe'upavirẽ ģa pe Jesus'ga hoi ģa hugwi ogwovo cidade de Cafarnaum me.

² Pevo soldados'ga nduvihava'ga ruvi judeu'garũive'ga romano'ga. Gapyrive'ga itetirũa. Omano ģwerĩ ga. Soldados'ga nduvihava'ga ga arõhetei.

³ Nurã Jesus'ga rura kwahavame Cafarnaum me ga ei xava'eve'ģa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi, ei ga xava'eve'ģa pe.

⁴ A'ero xava'eve'ģa hoi Jesus'ga pyri ovahema javo ga pe:

—“Tuhu ti ga,” ei soldados'ga nduvihava'ga nde ve. “Tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi,” ei ga nde ve, ei xava'eve'ģa Jesus'ga pe. Eho tuhẽ ti a'ero, e'i hete xava'eve'ģa Jesus'ga pe. Emombo ti karugwara gapyrive'ga hugwi. A'ereki ga pyry hete soldados'ga nduvihava'ga.

⁵ Pyry hete ga nhandere'yja'ģa pe ģa arõheteavo ģa nderekokatuavo. Ga oapouka onga nhandejatykahava, ei xava'eve'ģa Jesus'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga hoi ģa ndupi tahepia ti ga javo. Ovahẽ ģwerĩ ga soldados'ga nduvihava'ga rongga pe. Kiro soldados'ga nduvihava'ga ei ģa pe – kiroki ģa ojikoty'a ga pavẽi – ģa pe ga ei ģa mondouka Jesus'ga rovatiamouka.

—Peho ti Jesus'ga rovatiamo, ei ga ġa pe. Pe'ji ti ga pe: “Omondo soldados'ġa nduvihava'ga onhi'ġagwera nde ve. Ga e'i: 'Jipojykaharetero nde ereko huvihavamo ji hohe. Nurã po ti nde nderejori ji pyri nehẽ hamo.

⁷ Ji tuhẽ ndahoa'uvi nde pyri nde huvihavuhuro ġwaramo ji hohe. Irupeuhu ti embuhu epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohĩgatui nehẽ.

⁸ Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ġa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahã eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'ġa rupi. Jihi soldados'ġa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahã japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'ġa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo ji ve. A'ero ga ruri okovo nhinhi'ġa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japoi,' ei ga.” A'ea ti pe'ji Jesus'ga pe, ei soldados'ġa nduvihava'ga ġa pe imondovouka onhi'ġagwera.

⁹ A'ero ġa hoi okovo ganhi'ġa rupi Jesus'ga rovatiamo. Ga omombe'u pa ganhi'ġagwera Jesus'ga pe. Ganhi'ġagwera renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Opyryrỹ Jesus'ga. Pevove'ġa pe – kiroki ġa oho ga rupi onhimongyavo – ġa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ġa nduvihava'ga ojiko hete tuhẽ ji rehe! Jire'yja'ġa hohe israelitas'ġa hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me, ei Jesus'ga.

¹⁰ Kiroki ġa ojikoty'a soldados'ġa nduvihava'ga pavẽi – ġahã jivyra'javi soldados'ġa nduvihava'ga ronga pe. Ovahemame ġa gapyrive'ga repiagi. Onhimohĩgata'ja ga!

Jesus'ga ombogwera aherembirekokwerava'ea ra'yrava'ea

¹¹ Aerẽ Jesus'ga hoi cidade de Naim me. Garemimbo'ehara'ġa hoi ga rupi. Ojipe'ġa hoi ga rupi no he'yjuhuve'ġa.

¹² Ovahẽ ġwerĩ ga cidade apoa pe portão pe.

Nanime ojipe'ġa ivojave'ga ra'oa rerohei pea rupi cidade hugwi Jesus'ga rovatiamo. Gweroho ga ivojave'ga ra'oa gakupeupava pype titỹ ti javo. Oho hẽa ġa ndupi ivojave'ga yhẽa. Ga tehe kō hẽara'yramo. A'ero kiro hẽa tehe hẽa rekoi aherembirekokwerahẽa. He'yjuhuve'ġa oho hẽa rupi cidade hugwi.

¹³ Hepiagame Jesus'ga nhandepojykaharete'ga hẽa porogwetygi. A'ero ga ei hẽa pe:

—Terejehe'oa'javi.

¹⁴ Hẽara'yra'ga pyri ga hoi opokoga gakupeupava rehe. Nurã gara'oa rerothara'ga heropytai o'ama.

—Tapihã, ei ga ivojave'ga pe. A'e ji nde ve: Evy! ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero ga vyri onhi'iġa oina okwerava'java. Jesus'ga okwerava'jave'ga mondo gayhēa pe.

¹⁶ Okyhyji hete pa pevove'ġa onhimomby'avo ga repi-agame. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei. A'ereki ġa e'i ojuhupe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharuhu'ga ruri kiro ojipiuka nhande pyteri pe upa, ei ġa. Nahā Tupana'ga nhande pokogi, ei ġa.

¹⁷ A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ukatui jara'ġa pe garem-biapo reheve Jesus'ga ga mbogwerava'javi javo. Nahā Judéiapeve'ġa hendupavi Jesus'ga mombe'ua Judéia rembeyvyripeve'ġa pavēi.

*João Batistava'ea remimbo'eharava'ea oho Jesus'ga pyri
(Mateus 11.2-19)*

¹⁸ Aerē João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa Jesus'ga mombe'upavi João Batistava'ea pe. Jesus'ga rembiapo garemimonhimomby'ava'ea ġa imombe'ui ahe ve no.

¹⁹ A'ero João Batistava'ea mokonha'ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Ga pe ahe ei:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea imombe'ui aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahū? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁰ —Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema.

—João Batista'ga ore mondoukari nde pyri, ei ġa Jesus'ga pe. Ga e'i ore ve: “Pe'ji ti Jesus'ga pe: ‘Ymya Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea imombe'ui aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahū? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.’ Nahā ti pe'ji Jesus'ga pe,” ei João'ga ore ve ore mondouka nde pyri, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe.

²¹ Emo Jesus'ga nomondoi ve onhi'iġa João Batistava'ea pe. Oapo na'ē ga ahemonhimomby'ava'ea. Oapo ga ikwahavuka João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe a'ea ti pemombe'u João'ga pe javo.

Kiro Jesus'ga imombigi karugwara he'yjuhuve'ġa hugwi. Ojipe'ga pe hahy hete. Ga hugwi ga imombipavi karugwaretea. Anhaġa ga ġa mbojipe'ai ojipe'ga hugwi no. Heakwagweve'ġa ga ġa moma'eġatuhetei he'yive'ġa.

22 Kiro Jesus'ga ei mokonha'ga pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ga pe:

—Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: “Oma'e'gatu kiro heakwagweve'ga okovo. Opo'a'gatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ga ogwovo katu. Oka'ē gajagwa ijaijauhuve'ga hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'ŷve'ga okovo. Okwera tuhē omanove'ga kiro okovo. Imbaterere'ŷve'ga gwendū kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemo ti pemombe'u João Batista'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo – kiroki ga Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea omombe'u myyahū.

23 —“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” A'ea ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ga pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ga pe.

24 A'ero ga hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horē Jesus'ga ei pevove'ga pe he'yjuhuve'ga pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga e'i:

—Ymya'i pe peho ongae'yi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhu vyvtua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka vyvtua pe.” Pe ndape'ji tuhē reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rūi. Ga ndokondoko'iuhi ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

25 —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi ikatuheteva'ea – gahā u huvihavuhu'ga nonga pype. He'yjuhu gāmbatekatua no.

26 —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uhara'ga tuhē. Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharuhu'ga jate rūi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

27 —Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'i'ga mombe'ui nehē javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahā Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

'Nde renonde po ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iga nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,' ei Tupana'ga," ei aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

²⁸ —Aḡwamo Tupana'ga rembiepiakatuhava. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuvẽ'ga nduvihavuhuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa. Emo aḡwamove'ga reki Tupana'ga rembiepiakatuhara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ḡapyteripeve'ga huvihava rui – ḡa vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ḡa pe.

²⁹ Jesus'ga nhi'iga rendupavame ḡa ei Tupana'ga pe itambere'ia mono'õhara'ḡa pavẽi:

—Ndehe ko erekwaha hete epyryvamo João Batista'ga mbuhua ore pyri te'i ti ga ḡa pe javo.

A'ea ḡa ei. A'ereki ḡa onhimobatizauka João Baptistava'ea pe opohia okote'varuhua hugwi ahe erame.

³⁰ Fariseus'ga ki a'e te judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi nohendukatui João Baptistava'ea nhi'iga ikwahapotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea ojive. A'ereki ḡa onhimobatizaukari ahe ve opohire'yma okote'varuhua hugwi.

³¹ —Marã po ti ji ei pe me aḡwamova'ea pe a'ero nehẽ? ei Jesus'ga. Gara ja pe ndekoi a'ero? ei ga.

³² Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ga ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ga ima'ẽhai pe feira pe. A'ero ḡa hapukai ojohupe. Onhi'iga mondovo ḡa ei:

“Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo. Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.” Nahã tayri'ga ei ojohupe, ei Jesus'ga.

³³ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ti ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhaḡa opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõ'e'yma, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁴ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ḡa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho i'gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Kiroki ḡa omono'õ itambere'ia governo pe ite'varuhuve'ga – ḡa pavẽi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ga pavẽi no okote'varuhuve'ga pavẽi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõ'e'yma, ei Jesus'ga.

35 —Ojipe'ga ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ga ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rui omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Jesus'ga pyheja fariseuva'ea ronga pype

36 Aerē Simão'ga fariseu'ga ei Jesus'ga pe:

—Ejo ti nhironga pype i'gwovo ji pyri.

—Kwa, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri ga pavēi.

37 Nanime cidadepevehēa – kiroki hēa oko te'varuhu – hēa ikwahavi Jesus'ga hoa fariseu'ga ronga pype. Ga i'urame hēa heruri perfume nhandya hyrua pype. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra.

38 Gapyga koty hēa ami ga reviri ojehe'gwovo okote'varuhua rehe. Hēareahya imoakymi gapyga. A'ero hēa gapyga monduvynduvyri o'ava pyvō gapyga bejavo. A'ero perfume hēa imongyi gapyga rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

39 Hēa repiagame fariseu'ga – kiroki ga e'i Jesus'ga pe ejo ti i'gwovo ji pyri javo – kiro ga ei oyvyteri pe: “Hehā okote'varuhvehēa. Mara'ngu po Jesus'ga Tupana'ga nhi'īga mombe'uhara naerū? Po Jesus'ga Tupana'ga nhi'īga mombe'uhara tuhē, a'ero po ga ombaragwaha hēa rehe hamo. Po ga ei hēa pe hamo: ‘Tanhimbote'varyme ti epokoga ji rehe,’ e po ga okote'varuhvehēa pe hamo. Jesus'ga nombaragwahavi reki hēa rehe,” ei fariseu'ga oyvyteri pe.

40 A'ero Jesus'ga ei fariseu'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Tamombe'u ti nde ve.

—Orembo'eharamo emombe'u ti ji ve a'ero, ei Simão'ga Jesus'ga pe.

41 Ga mbo'eavo Jesus'ga imombe'ui ga pe. Ga e'i:

—Itambere'ia mondo'āhara'ga pe mokonha'ga ei momi ti embuhu'rā itambere'ia ore ve javo. A'ero ga imondo'aġi ġa pe tombuhura'ja ti ġa koa irū reheve ji ve nehē javo. He'yiva'ea quinhentos itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ndahe'yiva'ea cinquenta itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ga memei gweroho ga hugwi a'ero.

42 Aerē ġa ipo'rupavi herekoe'yma. Nurā ġa ndogwerekoi ikwepykavamo. A'ereki ahā ġa pe. Itambere'ia mondo'āhara'ga oporogwety reki ġa. Nurā ga ihypavi reki ġaconta hugwi tapembuhura'javi ti itambere'ia ji ve a'ero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Manamo ġa ga arōhetei? Manamo ġa ga aroi'ĩ? ei Jesus'ga Simão'ga pe.

43 A'ero Simão'ga ei ga pe:

—Po ga – kiroki ga gweroho koji'iva'ea ga hugwi quinhentos itambere'ia – po gaha itambere'ia mondo'āhara'ga arō hete. A'ereki gaconta hugwi imondo'āhara'ga ohy he'yiva'ea, ei ga.

—Na tuhē, ei Jesus'ga. Kiroki ga gweroho koji'iva'ea – gaha oarō hete itambere'ia mondo'āhara'ga.

44 Kiro Jesus'ga ojirova hēa koty. Simão'ga pe ga ea'javi:

—Erehepia nde hēa? Ji ruri nenonga pype nde repiaga. Ndehe nerembuhuri yhya ji ve jipyheitava ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te hēareahya omoakÿ jipya. Omondovynduvy hēa jipya o'ava pyvō. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

45 —Ndehe nanhibeijai tuhē ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te jipya nobeijabeijapigi ji rurirē nenonga pype. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

46 —Ndehe neremongyi ikava nhiakaġa rehe ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te omongy perfume jipya rehe. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga fariseu'ga pe.

47 —Nurā ji ei nde ve: Tupana'ga ihyjipei hēarekote'varuhua ikwahava'jave'yma. He'yjuhu hēarekote'varuhua, ei Jesus'ga. Hēa hugwi Tupana'ga imombori. Nurā hēa Tupana'ga arōhetei gworygworyva repiuka nhandepyteri pe, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga okote'va gwere. Tupana'ga garekoteva'ria hypavame oarō gwere ga Tupana'ga gwory'viro ga rehe, ei Jesus'ga Simão'ga pe.

48 Hēa pe Jesus'ga ei kiro:

—Amomboripe ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei ga.

49 Kiroki ġa oapy mesa pyri ga pavēi – ġa ei oyvyteri pe: “Ma'ġa Jesus'ga naerū? Maranuhūrame ga hēarekote'varuhua mombori naerū?” ei ġa.

50 A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Nde jikoga ġwaramo ji rehe ji imombori nderekote'varuhua nde hugwi. Tu katu ndepy'a nde horame a'ero, ei ga.

8

Kunhangwerava'ea oho Jesus'ga rupi

1 Aere'ĩ Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiapava cidades'ia repiapava. He'yjuhu cidades cidades'ia pavēi. Pyryva'ea ga imombe'ui cidadespeve'ġa pe. Ga pe ga ei:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoğita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.

Nahā Jesus'ga ei ęa pe ogwovo ęa pyęapyri. Ga rupi dozeve'ęa hoęahoi.

² Kunhangwera'ęa ęa hoęahoi ga rupi no. Jara'ęa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe anhaęa. Jara'ęa hugwi ga imombigi karugwara. Mariahēa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe sete anhaęa Diabo'gapyriva'ea. Mariahēa pe ahe ei: Madalapevehēa.

³ Ojipehēa rera Joana. Joanahēa rembireko'ga ko Cuza'ga. Ga ko Herodes'ga mbatera repiakatuhara'ga. Ojipehēa rera Susana. Gahā oho Jesus'ga rupi. Ojipe'ęa kunhangwera'ęa hoi ga rupi no. Imondovo ga pe ombatera ęa Jesus'ga repiakatui. Dozeve'ęa pe ęa imondoi no.

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Cidades nanani ojipejipea hugwi he'yjuhuve'ęa nduri Jesus'ga pyri. Ojo'java'ea pyvō ga ęa mbo'embo'ei. Ga pe ga ei:

⁵—Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe imohaina ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvra rupi. A'ero ahe pyruęi hehe ohorame pehea rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁶—Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe yhya no. Henhunhame kotihī he'ouhū omanomo. A'ereki ahā yhya jupe.

⁷—Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸—Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Ahara pype turi cem ha'ynha, ei Jesus'ga ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

Onhi'iga mondovo Jesus'ga ei ęa pe:

—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ęa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua

(Mateus 13.10-23; Marcos 4.10-20)

⁹ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ęa ei ga pe:

—Orohendu ore novīa nde'eagwera ojo'java'ea. Ndorokwahavi reki ore. Ore ve ti emombe'u a'ea.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ęa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ġa onhimiva'ea nhirembiepiakatuhava javo, ei Jesus'ga. Marã hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ġa ndepiakaturame okovo ġanduvihavuhuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Ojipe'ġa pe ji imombe'ui ojo'java'ea. A'ero “hepiagame ġa gwepia tehe reki.

A'ereki ġa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ġa ġwendu tehe reki.

A'ereki ġa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

11-12 —Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me ikwahavuka ha'ynha mohãihara'ga mombe'ua nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Ha'ynha ko Tupana'ga nhi'ġa, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu Tupana'ga nhi'ġa novã ikwahave'yma – ġa pyri ahe-moandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ġapy'a hugwi imoka'nhyimbavuka ġa pe tomomborukaryme ti ġa Tupana'ga pe okote'varuhua javo, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rem-beyvyra rupi.

13 —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru ita rehe. Henhui ha'ynha novã. A'ereki yhya rerekoe'yma ġwaramo, kotihĩ nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhand-eruvihavuhuhete'ga mombe'ua gworygworyvamo hehe novã. Aerẽ ojipe'ġa mbote'varuhu pota ġa imohepia'ngiavo ite'varuhuva'ea ġa pe. Nurãro ġwaramo ġa nonhimomiranami a'ero kotihĩ opohia nhand-eruvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei nhand-eruvihavuhuhete'ga mombe'ua ġayvyteri pe.

14 —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatãava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerẽ igwaigwavete hatãava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhand-eruvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu novã. Aerẽ ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarã po ti nhande rekoi nehẽ naerũ?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. A'ereki ġa opotaruhu itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia,” e'iuhu ġa, ei Jesus'ga. Toryva rehe ikatuva'ea rehe ġa japyakauhui. A'ea nhaporemno nohenduva'javukari nhand-eruvihavuhuhete'ga

mombe'ua. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi tuhē gamombe'ua rehe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

¹⁵ —Amombe'u jipe ko ji ha'nha indurugagwera - kiroki onduru yjakatua pype. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatua-pypeva'ea ja. Gwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ojikheteavo ga rehe gweaporogitakuro. On-himomirana hete ġa oporavykyavo ga pe ga nhi'ġpo'rupava okokatuavo ojipe'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

A lamparina

(Mateus 5.15; Marcos 4.21-25; Lucas 11.33)

¹⁶ —Imondygame lamparina nhande ndihovapygi hyrua pyvō, ei Jesus'ga. Nimondoi nhande lamparina nhanenhi-nongava gwyri pe cama gwyri pe. Pyte'mbia rehe nhande timondo lamparina. Nurā okirame onga pype ojipe'ġa gwepia kojahua.

¹⁷ —Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehē. On-himiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehē.

¹⁸ —Ji rendu katu ti a'ero pejeaporogitaro. Kiroki ga okwaha - ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi - po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga ikwahava'jave'ymukari ga pe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo.

Jesus'ga yembora gairūva'ea pavēi

(Mateus 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Kiro Jesus'ga yembora ruri Jesus'ga repiaga gairū'ġa pavēi. Ndoki ġa onga pype ga pyri. A'ereki pevove'ġa ga mbotymboty gwe'yjuhuro.

²⁰ Gapyteripeve'ġa e'i Jesus'ga pe:

—Neyhēa uhu nde repiaga neirū'ġa pavēi. Pevo ġa ami okari pe.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa Tupana'ga nhi'ġa rendu katu ga nhi'ġpo'ruavo - ġa pe ji ei nhiy'ġa. A'e ji ġa pe no nhiirū'ġa, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi vyvtua typepemuhūa reheve

(Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Aerē Jesus'ga avi yharuhua pype ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga pe ga ei:

—He xaho ypiahua aherovai.

A'ero ġa imoanhani herogwovo.

²³ Ga gwerohorame Jesus'ga ropehyiro okia. Yvyturanuhũa ruri ojyva ypihua rehe. Yharuhua pype yvytua yhya mbo'ambo'avi. Gweroho gwerĩ ppy pe.

²⁴ A'ero ęa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva.

—Kiro nhande hoi ppy pe nhandepapava nehẽ! ei ęa ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero ga ma'ei onhi'iga yvyturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no.

²⁵ Ga pe Jesus'ga ei:

—Ndapejikogi ji rehe naerũ? ei ga.

A'ero ęa kyhyji onhimomby'avo javo ojohupe:

—Marã te ga rekoi naerũ? Yvytua vehevi re po ęwendu katu ganhi'iga yhya pavẽi, ei ęa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaęa ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ Aerẽ ęa hoi ypihua aherovai Galilėia aherovai ovahema Gerasapeve'ęa gwyri pe.

²⁷ Jesus'ga hemame yharuhua hugwi cidadepeve'ga ruri Jesus'ga repenhana. He'yjuhu anhaęa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo ga pojkavo. Ymyahũ ga ndipiri. Ga nduva'javi onga pype. Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga ruvi aheryvya pyteri pe.

²⁸ Jesus'ga repiagame ga hapukai ęwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe. Ga hapukajahivi javo:

—Jesus! ei ga. Terejori ji avykyavo Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ęahoheve'ga ra'yramo? ei ga Jesus'ga pe. A'e hete ji nde ve: Terembuhuri ti hahyva'ea ji ve.

²⁹ A'ea ga ei. A'ereki Jesus'ga e'i jipe anhaęa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Ymyahũ anhaęa ga pyhypokãpokaęi ga pojkavo jipi. Nurã pevove'ęa itanhuramuhũa pyvõ gapoa kwari. Ga gapya kwari no. Nahã ęa ga mombytapotari ga repiakatuavo novĩa. Ga omondohondoho itanhuramuhũa reki. Anhaęa ga pojkai ga renonhaheteavo ga mondovo ongae'yi me. Nahã ga rerekoi mya.

³⁰ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nderera?

A'ero ga ei:

—He'yjuhu.

Nahã garera. A'ereki he'yjuhuva'ea anhaęa opojyka ga.

³¹ Anhaęa e'i hete Jesus'ga pe:

—Toremondoi ti vykwara ruvihavuhua pype hahyva'ea ruvihava pype, e'i ga pe.

³² Yvytyra rehe porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. Jesus'ga pe anhaęa ehetei:

—Ore mondouka ti porcos pojykauka ore ve, e'i.

—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

³³ Cidadepeve'ga hugwi anhağa jipe'ai a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo porcos pojykavo herogwovo. Porcos nhaporemoinhahetei oyyva yvyty'ramuhña hugwi ogwovo ypihua pype otyppyvgamo omanomo.

³⁴ Porcos manoa repiagame porcos repiakatuhara'ğa nhani ogwovo jugwi. Ogwovo ға imombe'upavi cidadepeve'ğa pe cidadekotyive'ğa pe no.

³⁵ A'ero pevove'ğa nduri ua torohepia katu javo. Ovahe-mame Jesus'ğa pyri ға ga repiagi anhağa rembipojykaagw-era'ga. Oapy ga Jesus'ga pya pyri tapy'ynhapira mongijipeavo ojapyakakatuavo. A'ero ға kyhyji.

³⁶ Kiroki ға gwepia Jesus'ga anhağa mbojipe'arame ga hugwi – ға imombe'upavi ға pe javo:

—Ga pyryvamo reki kiro. A'ereki Jesus'ga ombojipe'a anhağa ga hugwi imondovo, ei ға ga mombe'gwovo ға pe.

³⁷ Okyhyji hete pa ға Gerasapeve'ğa. Nurã ға ei Jesus'ga pe: —Heregwovo ore hugwi!

A'ero Jesus'ga avi yharuhua pype tajivy javo.

³⁸ A'ero anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei Jesus'ga pe:

—Taho ti nde rupi jijikoty'a nde pavëi! ei ga.

Jesus'ga ndogwerohoi ga reki. A'ereki ga e'i ga pe:

³⁹ —Epyta. Ejivy ti enhonga pe imombe'gwovo. Ere ti ға pe: “Tupana'ga ipopoaka hete. Ji poko hete ga!” Nahã ti ere ға pe, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga hoi imombe'gwovo ға pe nhaporemoinhahetei cidadepeve'ğa pe.

—Pyry hete Jesus'ga ji ve ji pokoga anhağa mbojipe'avo ji hugwi. Ga popoakahetero, ei ga imombe'gwovo.

Jesus'ga opoko Jairova'ea ra'yrava'ea gwypova'ea reheve (Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Gerasapeve'ğa hugwi Jesus'ga jivyri ua ovahema aherovai. Ga nhaporemoinhahetei repenhani gworygworyvamo ga rehe. A'ereki pevo ға oko tuhu tuhë ti ga javo.

⁴¹ Nanime ga pyri Jairo'ga ruri. Jairo'ga ko huvihavamo oko judeus'ğa jatykahava pype. Ga ruri onhinoğa ojovapyvo vyyvo Jesus'ga pya pyri jihoheva'ero ji poko javo.

—Herejo nhironga pe, ei ga Jesus'ga pe.

⁴² A'ereki jira'yrahëa omano ғweri, ei ga.

Hehã jate ko gara'yra. Ivoja hëa. Doze anos hëa imbokwara'ari ojhe.

Jesus'ga horame tahepia ti ji tayrihëa javo, he'yive'ğa ga mbotyvahivi ua ga rupi onhimongyavo.

43 Ga reviri hēa ruri no itetirūavehēa gwypovehēa. He'yi doze anos hēatetirūa imbokwara'ari hēa rehe opige'yma hēa hugwi. Omondo pa hēa opohanohara'ga pe novīa. A'ereki ga nomombigi reki hēatetirūa.

44 Kiro hēa ruri Jesus'ga reviri opokoga gapira rembeyvyra rehe. Kotihī hēa ndagwypora'javi a'ero.

45 —Ma'ga opoko ji rehe? ei Jesus'ga.

A'ero ga epavi:

—Ore rūi! Ndoropokogi nde rehe, ei ga.

—Nde mbotymboty pa ga nde atimana he'yive'ga! Nde mbotyva gwaramo ga pokogi nde rehe.

Nahā Pedro'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

46 A'ero Jesus'ga ei:

—A'ea rūi. Opoko aha ga ji rehe. Akwaha ji jiyvyteri pe. A'ereki ji hugwi ihoi jipopoakara ga ndehe, ei ga.

47 A'ero hēa ei oyvyteri pe: “Okwaha reki ga ji pokogame ga rehe.” A'ero hēa ruri ohyhyipava okyhyjiavo gwenypy'anduruga yvyvo garovai pyteri pe onhimombe'gwovo gandovaki pa. Hēa e'i:

—Ymyahū ji tetirūaramo gwyporo. Nurā ji pokogi nde rehe tomombi ti ga ji hugwi javo. Kotihī nhitetirūa pigi tuhē ko, ei hēa.

48 —Kui'i, ei Jesus'ga hēa pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi. Ndepy'a rukaturo gwaramo kiro heregwovo katu, ei ga.

49 Jesus'ga nhi'imbige'ymame hēa pe Jairo'ga rongapypeve'ga ruri javo Jairo'ga pe:

—Ndera'yrava'ea omano. Tohoa'javyme ti nhanembo'ehara'ga kiro neronga pe. A'ereki ahe omano jipe.

50 Ga renduvame Jesus'ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete jitehe ji rehe. A'ero po ti hēa kwerava'javi nehē, ei Jesus'ga.

51 Ovahemame Jairo'ga ronga pe Jesus'ga ga mongiuکاری ojupi onga pype Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no. Kujahēa ruva'ga ga ga mongiuکاری kujahēa yhēa no. Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Tapeki ti onga pype, ei ga ga pe.

52 Ojehe'o hete pevove'ga kujahēa rehe okovo. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Tapejehe'oi! Nomanoi hēa. Oki reki hēa upa.

53 A'ero ga ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo. A'ereki ga okwaha ahemanoa.

54 Ga mondopavirē onga hugwi ga kujahēa popyhygi. Hēa pe ga ei:

—Kui'i! Epo'ā!

⁵⁵ Kiro hēa kweravi. Kotihī hēa po'ami. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondo ti mbatera hēa pe to'u ti hēa.

⁵⁶ Onhimomby'a hēaruva'ga hēayhēa pavēi. Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapemombe'ui tuhē ti nhiremimbogweravahēa nhiremimonhimomby'ava'ea ojipe'ġa pe, ei ga.

9

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga
(Mateus 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Aerē Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa dozeve'ġa ġa mbopopoaka. Ga ombopopoaka ġa tombojipe'a ti ġa anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi javo. Nahā ġa popoakaramo anhaġa hohe pa. Ga ombopopoaka ġa tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ġa hugwi javo.

² —Kiro po ti ji pe mondoi ojipe'ġa pyri nehē, ei Jesus'ga. Pemombe'u katu ti Tupana'ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġwerī nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iga rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe. Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi.

³ Taperohoi ti mbatera pejive pehorame imombe'gwovo ġa pe. Taperohoi ti yvyra pejikohavamo. Taperohoi ti sacola, pāo, itambere'ia. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe.

⁴ —Pe vahemame ġacidades pe po ġande'yja'ga ei pe me: “Hepejijo pejipytavo nhironga pype.” Ga erame na pe me peho ti garonga pe a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Ga pyri jate ti peju. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate po ti pejiyi garonga hugwi pejiġwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga.

⁵ Po ongapypeve'ġa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ti javo pe me pe vahemame ġacidade pe. Pehorame ġacidade hugwi ti pemonduru otimbuguhua pejiyva hugwi oropohi ore pe hugwi javo. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iga,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁶ Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga nhi'iga rupi cidades pe imbojoapiapiavo. Pevove'ġa pe ġa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua. Itetirūave'ġa hugwi ġa imombimombigi karugwara.

Marā Jesus'ga naerū? ei Herodesva'ea
(Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ A'ea rupi Herodes'ga hendupavi Jesus'ga rembiapoa mombe'ua garemimonhimomby'ava'ea mombe'ua. Herodes'ga omondomondo gwemimbotarimova'ea rupi Galilíapeve'ğa gwyri pe.

—Marã Jesus'ga naerũ? ei ga.

A'ea ga ei ikwahave'yma. A'ereki jara'ğa e'i:

—Jesus'ga ko João Batista'ga reki. João Batista'ga ovy gwyvya hugwi, ei ға.

⁸ Jara'ğa e'i:

—Jesus'ga ko Elias'ga. Elias'ga ojipiuka ore ve ko, ei ға.

Ojipe'ğa e'i:

—Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'iga momb'euharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ymyahũve'ga. Ovy ga gwyvya hugwi, ei ға.

⁹ A'ero Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batistava'ea rui. A'ereki ji Joãova'ea akağa momboruka ikwehe'i. Maranuhũ Jesus'ga naerũ? Omombe'ua ға ji ve garemimonhimomby'ava'ea. Tahepia ji gara'oa a'ero, ei ga.

Herodes'ga gwepia pota hete Jesus'ga okovo.

*Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14)*

¹⁰ Aerẽ ojivyrame Jesus'ga pyri Jesus'ga moirũhara'ğa dozeve'ğa imombe'upavi gwembiapoa ga pe. Ojupi Jesus'ga ға nderohoi jara'ğa hugwi a'ero ға nderogwovo ongae'yi me cidade kotyi ve Betsaida kotyi ve.

¹¹ Gahoa kwahavame he'yive'ğa hoi gareviri tihendu ti ga javo. Ga ndurame ga pyri ga roryvamo ға ndehe Tupana'ga momb'gwovo ға pe. Ga e'i:

—Perojijyjijykuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

Itetirũave'ğa hugwi Jesus'ga imombigi karugwara.

¹² Ka'arugame dozeve'ğa Jesus'ga remimbo'ehara'ğa, kiro ға nduri Jesus'ga pyri javo:

—Ahã onga avo. A'ero ti toho agwa'ğa cidades'i pe kopeve'ğa pyri no. Pevo ti ға to'u okia.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei Jesus'ga pe ға mondoukapota ga pe.

¹³ —Pehe ti pemondo mbatera ға pe to'u ti ға javo, ei Jesus'ga ға pe.

A'ero ға ei:

—Ndorogwerekoi te! Cinco pães orogwerekoi dois pira rehe. Ndohygi'i'i po ti ға ndehe nehẽ. Toropyhy po ti ore nehẽ

naerũ? Orohorame jate ipyhyga mbatera nehẽ itambere'ia rehe ġa pe nehẽ, po ti ore imbohygi mbatera ġa ndehe nehẽ to'u pa ti ġa javo, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

¹⁴ A'ereki he'yjuhuve'ġa cinco milve'ġa uhu pevo Jesus'ġa pyri akwaimba'ero. Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pemboapy ti ġa yvyvo ġa mbojatykavo. Cinquentave'ġa ti pemboapy avo. Cinquentave'ġa ti pemboapy pevo. Cinquentave'ġa ti pemboapy irupe'i. Nahã ti pemboapy pa ġa ojohugwi, ei ga.

¹⁵ Ganhi'iġa rupi ġa ġa mboapypavi a'ero.

¹⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães pira reheve imon-domondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe tomondo ti ġa ġa pe javo. A'ero ġa imondomondi ġa pe.

¹⁷ Ga nhaporemo ġa i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urẽ Jesus'ga moirũhara'ġa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garemihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahẽ. Nahã Jesus'ga japo ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ÿva'ea imbovua imondovo ġa pe.

*Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe
(Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29)*

¹⁸ Aerẽ Jesus'ga hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Ga jate ga nhi'igi Tupana'ga pe. Ga nhi'igame garemimbo'ehara'ġa oko ga pyri. Ga pe ga ei:

—Marãi ġa ji ve jipi?

¹⁹ A'ero garemimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ġa e'i nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ġa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ga ovy gwyvya hugwi ymyahũve'ga.” Nahã ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marãi pe ji ve jipi?

A'ero Pedro'ga ei:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko.

*Jesus'ga omombe'u omanoagwama
(Mateus 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)*

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—A'e tuhē ji pe me: Tape'ei tuhē ti ojipe'ga pe ga ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. A'ea ti tape'ei ji mombe'gwovo.

²² He'yiva'ea po ti ga imondomondo hahyva'ea ji ve nehē ei Jesus'ga vyvakytyva'ero yvagipeva'ero no. Nanhiarōi po ti xava'eve'ga ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pavēi judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi, ei ga. Nanhiarombavi po ti ga ji rendukatue'yma nehē. A'ero po ti ga ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²³ Kiro Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe he'yjuhuve'ga pe no. Ga pe nhaporemo ga ei:

—Kiroki ga oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ga gwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ga pe. Po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga jipi nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi, ei Jesus'ga.

²⁴ —Kiroki ga ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajijukayme ti ga javo – ga po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ga ojipe'ga ga jukai gajikoga gwaramo ji rehe – omanorē po ti ga oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ —Ojipe'ga – kiroki ga e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ga imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ga imono'ono'ōtehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

²⁶ —Aerē po ti ji rura'javi avo vyvakytyve'ga pyri nehē. Orerendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoi jijoah nehē vyvakytyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. Orerendy'jandy'java ko jikatua, jiruva'ga katua, gapyrive'ga katua. Po pe ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako,” heroviare'ymanhinhi'iga, a'ero jirura'javame po ti ji ei nehē: Ga ko nhiremimbo'eharamo rūi oko, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki ga o'ā Jesus'ga pyri – ga pe Jesus'ga ei: A'itituhēva'ea mombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymane po ti agwa'ga pyteripeve'ga ikwahavi nehē Tupana'ga oko vyvakytyve'ga nduvihavuhetero kiro javo, ei Jesus'ga ga pe nhaporemo.

*Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki
(Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-8)*

²⁸ Aerē oito gweri okirirē Jesus'ga ga nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga reheve Tiagova'ea reheve no. Jesus'ga ga

nderohoi ġa nderojiupia vytyruhua rupi tanhiĩ ti ji Tupana'ga pe javo.

²⁹ Pevo Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Jesus'ga rova jirojiji. Ga'apoa tapy'ynhapira hendy'jandy'ja otigahivuhetero.

³⁰ Nanime mokonhava'ea jipiukari yvagahugwiva'ea Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi onhi'īga Jesus'ga pe.

³¹ Ahe katukaturu ġwendy'jandy'javamo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Nahanahã po ti ga manoi cidade de Jerusalém me nehē, ei Tupana'ga nde mombe'gwovo ore ve.

Nahã ġa ei onhomonhi'īga Jesus'ga pavēi.

—Nahã tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga ikwahavipeavo.

³² Pedro'ga hopehyi okia reki. Kiro ġa ma'eġatui hepiaga Jesus'ga katua garendy'jandy'java. Gwepia ġa mokonhava'ea amame Jesus'ga pyri.

³³ Kiro ahe hoi Jesus'ga hugwi. Ahe horame Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo:

—Pyr nhanderekoa avo, ei Pedro'ga. Na ore japoi trêš tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe.

A'ea Pedro'ga ei kotihĩ onhi'inhi'īga ikwahave'yma.

³⁴ Ga nhi'igame yvaġatiġa iyyvi ġa arimo ġa mongovo o'agi pe ua tuhē. A'ero Pedro'ga kyhyjihetei.

³⁵ Kiro yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'igi. Jesus'ga mombe'gwovo ga ei:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Pehendu katu ti ganhi'īga, ei Tupana'ga.

³⁶ Ga nhi'imavame Jesus'ga jate Pedro'ga ga repiagi. Ojipe'ga pe ġa nonhi'igi a'ea rehe. Manameuhũ ġa imombe'ui onhimbiepiaga.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi

(Mateus 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Ko'emame Jesus'ga jyvi vytyra hugwi ġwemimbo'ehara'ga pavēi ogwovo. Ga jyvire he'yive'ga Jesus'ga repenhani.

³⁸ Nanime ġapyteripeve'ga hapukai Jesus'ga pe.

—A'e hete ji nde ve ahembo'ehara pe, ei ga Jesus'ga pe. Ehepia ti jira'yra'ga ga monhimohiġatuavo. A'ereki gaha jate jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe.

³⁹ Ji rendu ti. Anhaġa ga pojyka jipi Diabo'gapyriva'ea. Opojkarame kotihĩ ga ohapukai. Anhaġa omombomombo ga mohendyipoipoa okote'varuhuavo ga pe. Ndojipe'apotari ga hugwi. Ga mu'umu'umbavame jate ihoi ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

40 —Neremimbo'ehara'ga pyri ji ga reruri. A'e hete ji ġa pe novia: Pembojipe'a ti anhaġa jira'yra'ga hugwi. Nombojipe'ai reki ġa ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

41 A'ero Jesus'ga ei pevove'ġa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejijuva. Manameuhū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Eru ti ndera'yra'ga avo ji pyri.

42 Gara'yra'ga rurame anhaġa ga mbo'ari ga moheō'a. A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Nahā Jesus'ga ga monhimohiġatui ga mondoa'java garuva'ga pe.

43 A'ero pevove'ġa nhimomby'ai Tupana'ga popoakahetea rehe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ga nhimomby'apavame Jesus'ga rembiapopava rehe, Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

44 —Pehe ti peapyakwapupu hete nhinhi'iġa rehe. Ji rendu ti kiro. Uhu ġweri nhimondohava apiavo ġapo pe nehē. Ji pyhy po ti ġa nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

45 Jesus'ga remimbo'ehara'ga ndohekatui ga'ea rehe. A'ereki onhimiva'ea ganhimombe'ua ġa pe. Nurā ġa ei oyvyteri pe: “Ma gara pe ga ei?” Oyvyteri pe ġa ei a'ea. A'ereki Jesus'ga pe ġa nde'ia'uvi: “Ore mbo'e ti nde'ea rehe.” Nde'i ġa a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37)

46 Aerē garemimbo'ehara'ga nhomonhi'iġi. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande joheva'ero huvihavamo?

Oyvyteri pe ġa ei ojive: “Jihi ko.”

47 Jesus'ga okwaha ġa erame nahā oyvyteri pe. A'ero ga tayri'ga pyhygi ga rerekovo ojipyri.

48 A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ga – jihi tuhē reki ġa ji rerekokatui. Kiroki ġa ji rereko katu nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ġa nhimbuhurukara'ga rerekokatui reki. Pepyteripeve'ga – kiroki ga nonhimbohetei tayri'ga ja – ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Gaha huvihavuhua.” Nahā po ti Tupana'ga ei ga pe ga mboheteavo nehē, ei Jesus'ga.

Gaha nhande repy, ei Jesus'ga
(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ Jesus'ga pe João'ga ei:

—Oji'i ore orohepia akwaimbae'ga. Ombojipe'ape'a ga anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ğa hugwi ndepopoakara pyvõ nde renoina. Jupe ga ei: “Jesus'ga pe mondo pe mbojipe'avo ğa hugwi.” Nurã ore ei ga pe: Terei ti nahã Jesus'ga renoina, oro'e ore. A'ereki ga nhandereheva'ea rũi, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Tapemombigi ga. A'ereki kiroki ga nianemovahĩ – gaha nhande repy a'ero, ei Jesus'ga.

Topytayme ti Jesus'ga avo, ei Samariapeva'ea

⁵¹ Aerẽ oho ęwerĩ Jesus'ga hohava agwa hugwi yvya hugwi yvagi pe. Nurã ga ei:

—Aho aha po ti ji kiro Jerusalém me na'ẽ nehẽ, ei ga.

⁵² A'ero ga jara'ğa mondoi ęwenonde. A'ero ğa hoi ga renonde ovahema Samariapeve'ğa cidade pe timboavujikwe ti Jesus'ga pe javo.

⁵³ Cidadepeve'ğa ndohoryoryvi Jesus'ga rehe reki. A'ereki ğa e'i ojohupe:

—Aerẽ po ti ga hoi Jerusalém me nehẽ ta'u ti ji Páscoa pevo javo, ei ğa.

Nurã ğa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa pe:

—Topytayme ti Jesus'ga avo a'ero, ei ğa ğa pe.

⁵⁴ Ikwahavame ğa'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ğa hoi imombe'gwovo Jesus'ga pe Tiagova'ea João'ga pavẽi. Nde ko orepojykaharetero javo ğa ei Jesus'ga pe:

—Orombojy pota ore tata yvaga hugwi ğa ndehe ğa mbokaipava a'ero. Ymyahũ nahã Eliasva'ea ombojy. Marã po? A'ea pyry nde ve?

⁵⁵ A'ero Jesus'ga pyryrymi ğa novatiamo javo hete ğa pe:

—Ndapyryvi ji ve! ei ga. Napembaragwahavi pejihe.

⁵⁶ Tapoko yvyakotyve'ğa javo ji ruri imombo ęandekote'varuhua ğa hugwi. Ga jukae'yma ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ğa pe.

Ojipe pe cidade pe ğa hoi ogwovo a'ero.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo
(Mateus 8.18-22)

⁵⁷ Ga horame pea rupi ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehẽ. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehẽ.

⁵⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhẽ nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyrã'ia ikiri

hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki ndarekoi jikhava vyvako-tyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe. Nde horame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁹ Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Ji rupi nanani ti ejo, ei Jesus'ga.

A'ero ga ei reki Jesus'ga pe:

—Aerē po ti ji hoi ndehoa nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶⁰ Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Terehoi ti pevo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ga noarōi Tupana'ga nhi'i'ga – ga tuhē ti totȳ gwe'yja'ga. Ndehe, ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo he'yjuhuve'ga pe. Ere ti ga pe: “Perojijyjijyuka ti pejeaporoḡita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehē.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁶¹ Kiro ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Na ji hoi na'ē nhiron-gapypeve'ga pe javo. Kiro ji hoi, ta'e ti ji ga pe, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶² Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Oporavykyrame ji ve ahe tomohepia'ngiukaryme ti oji-pea ojive. Ojipea imohepia'ngiukarame ojive ahe ndapyryvi nhirembipo'ruhavamo. Ndapo'rui ji ahe a'ero.

10

Setentava'ea oko Jesus'ga nhi'i'ga rupi

¹ Aerē Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ga mo'emo'ēi ojipe'ga setentave'ga. Ga pe ga ei:

—Penhomoirū ti Tupana'ga nhi'i'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe.

A'ea ga ei mokonha'ga mondomondovo ḡwenonde. Cidades pe nanani – perope ga oho pota – pevo nanani ga setentave'ga mondoi. Mokomokōi ga hoi onhomoiruamo a'ero.

² Gahoa renonde Jesus'ga ei ga pe:

—Pevove'ga ko koapora ja ḡanemimondoroḡweri'va'ea ja – kiroki ga tohendu Tupana'ga nhi'i'ga, ei Jesus'ga ga pe. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ga ndohygi reki hehe. A'ereki ga ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja imondorove'ga ga pyri imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe pevove'ga koapora ja. A'ereki ga he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ga'jave'ga – kiroki ga oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'i'ga ga pe tojiko ti

ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero koapora jara'ga'jave'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ejiheve'ġa ġa pyri. Tomombe'u ti ġa nenhi'iġa he'yjuhuve'ġa pe tojiko ti ġa nde rehe. A'ero po ti ġa ndekoi nde pyri upa avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

3 —Kiro po ti ji pe mondoi nehē. Ji rendu ti. Jihi kiro po ti pe mondo okote'varuhuve'ġa pyteri pe. Peko po ti pe cordeiros ja ipopoakare'ġva'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos cordeiros pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga.

4 —Taperohoi ti sacola, itambere'ia, sandálias irūa. Tapepty-tai'i ti pea rupi penhinhi'iġe'yma ojipe'ġa pe.

5 Pevahemame onga pe ti pe'ji na'ē ongapypeve'ġa pe: “Tu katu ti pepy'a!”

6 Po ongapypeve'ga ipota tu katu ti jipy'a a'ero javo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhē nehē, ei Jesus'ga. Po ongapypeve'ga ndopotari, a'ero po ti gapy'a ndukatui nehē, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

7 —Ongapypeve'ġa ipotarama pekia ġwonga pype ti pepyta ġanonga pype a'ero. Pe'u ti ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. A'ereki po ġa pe poraka pe pokoga hamo. Pepyta ti ġanonga pype jate pejiijijije'yma ojipejipea pype onga pype, ei Jesus'ga.

8 —Po ġa horyory pe ndehe pe mboapyga imondovo pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti pe'u ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me.

9 Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi pevo. Pe'ji ti ġa pe: “Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara pe me okovo ġweri penduvihavuhuhetero.” A'ea ti pe'ji ġa pe imombe'gwovo, ei Jesus'ga.

10 —Po ġa ndohoryoryvi pe ndehe pe mboapyge'yma imondoe'yma pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti peho pehea rupi cidade rapea rupi. Pe'ji ti:

11 “Pehepia ti otimbuguhua orepya rehe pecedadeva'ea. Koa otimbuguhua ore ihyvi kiro javo: Napehendupotari pe Tupana'ga nhi'iġa ore imombe'urame pe me. Pe hendupotare'yname ti pekwaha: Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara okovo ġweri huvihavuhuhetero pe pyri.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

12 —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ga mono'ombava po ti ga ei ġa pe nhaporemō peko te'varuhu pe javo.

A'ereki ġa nohendupotari ganhi'ġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa pe hohe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

*Tiruahūaġwama cidadespeva'ea pe
(Mateus 11.20-24)*

¹³ Kiro Jesus'ga nhi'ġahyi cidadespeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no. Javo ġa pe ga ei:

—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novīa ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadespeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japoī ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaġa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame nehē ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

—A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē, a'e ji pe me, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

Kiro Jesus'ga ei ojipe'ġa pe cidadepeve'ġa pe Cafarnaummeve'ġa pe. E'i ga:

¹⁵ —Marāi pe pejive? “Nhande huvihava jara'ġa hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ġa pe.

¹⁶ Setentave'ġa pe Jesus'ga ei:

—Kiroki ga pe nendu – gaha ji rendu reki. Kiroki ga napenendukatui pe arōe'yma – gaha nanhirendukatui reki. Kiroki ga nanhirendukatui ji arōe'yma – gaha nohendukatui nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

Ojivy setentava'ea

17 Kiro setentave'ga hoġahoi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ġpo'ruavo imombe'gwombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġga. Aerē ġa jivyri Jesus'ga pyri gworygworyvamo. Orepojykaharetero javo Jesus'ga pe ġa ei:

–Nderera pyvō ore erame anhaġa pe Diabo'gapyriva'ea pe a'ea oko orenhi'ġa rupi ojipe'avo ġa hugwi.

18 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Kwa. Ahepia katu ji Satanás'ga hira yvaga hugwi okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga hira. Kotihġ ga hihetei overavava'ea ja.

19 Ji rendu ti. Opombopopoaka ji. Nurā pe pyruġame mboja rehe jagwa'jyra rehe po ti ndahahyi pe me nehē. Opombopopoaka ji. Nurā pe popoakaramo Satanás'ga hohe Diabo'ga hohe. A'ero Satanás'ga imondorame hahyva'ea pe me po ti pe nhimomiranami nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

20 –Pe nhi'ġga rupi anhaġa rekoro ġwaramo rūi ti pejory. Tupana'ga okwatija pendera inoġa ga'apoa rehe libro rehe yvagi pe. Pendera noġa ġwaramo ti pejoryjory, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

Horyory Jesus'ga

(Mateus 11.25-27; 13.16-17)

21 A'ea rupi Tupana'ga ra'uva Jesus'ga mbohoryoryvi. A'ero Jesus'ga roryroryvamo Tupana'ga mboheteavo javo ga pe:

–Apġ, ei ga. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduvihavuhuhetero vvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heaporogitave'ga pe no. Onhimbo'ee'ŷve'ġa pe tayri'ga'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. Na tuhē, Apġ. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

22 Kiro Jesus'ga ei:

–Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ġa hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ġa ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ġa ga ji ga mboukwahapotarame jate ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

23 A'ero Jesus'ga pyryrymi ġwemimbo'ehara'ga pe. Onhi'ġga ġa pe jate ga ei:

–Pe me pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga. Pyry hete ti ġa pe no – kiroki ġa gwepia penembiepiaga ikwahava, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

24 A'ereki ymyahū ko Tupana'ga nhi'ġga mombe'uharava'ea gwepia pota hete penembiepiaga aheruvihavuhuva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Gwendu pota

hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Pyry hete Samariapeva'ea ahe hohe

²⁵ Aerē judeus'ġa mbo'ehara'ga o'ā Jesus'ga pyri. “Tahepia ti Jesus'ga reaporoġita,” ei ga oyvyteri pe. “Mara'ngu po ti ga onhimboteġweteavouka ji ve ga nhi'igame nehē?” ei ga.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Marā po ti jipyryhetea hamo nehē? A'ero po ti ji rekoï avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara? Marā nde imonhi'igi aherembikwatijara?

²⁷ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Nahā Moisésva'ea rembikwatijara e'i:

“Pearō hete tuhē ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga pejirokwa pejikovo ga nhi'īpo'ruavo.

Pearō hete tuhē ti ga tako

ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo.

Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō pejikotyve'ġa.”

A'ea Moisésva'ea rembikwatijara ei, ei ġambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhē. Eko pyry ti Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo, a'ero po ti nde rekoï Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Oyvyteri pe ġambo'ehara'ga ei: “Po nhirenduve'ġa ei ji mombe'gwovo hamo gaha okwaha hete javo ji ve hamo,” ei ga oyvyteri pe. Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—“Pearō ti pejikotyve'ġa,” ei Moisésva'ea, ei ga. Ma'ġa ko jikotyve'ġa naerū? Ta'arō ji ġa a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

³⁰ A'ero Jesus'ga ei imombe'gwovo ga pe ga mbo'eavo.

—Judeu'ga hoi pea rupi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo, ei Jesus'ga. Ojipe pe ga hoi cidade de Jericó pe. Ga horame pea rupi iporomive'ġa ndekoi ga rehe imima ga hugwi ga mu'umu'uma ga noġa. Gwekyi ġa gapira vehevi ga hugwi herogwovo ga reja. Kiro ga manogweri.

³¹ —Kiro ikwava'ēhara'ga ruri pea rupi judeu'ga. Imu'umu'umbyra'ga repiagame ga hoi pea aherovai ga hugwi okwava ogwovo.

³² Na jitehe levita'ga rekoi judeu'ga. Uhu ga pea rupi. Urame ga imu'umu'umbyra'ga repiagi no. Pea aherovai ga hoi ga hugwi okwava ogwovo.

³³ —Aerē Samariapeve'ga ruri pea rupi no, ei Jesus'ga.

Samariapeve'ga noarōi judeus'ga.

—Emo imu'umu'umbyra'ga repiagame Samariapeve'ga ga porogwetygi reki. “Po hahy hete ga pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

³⁴ Uhurame ga pyri ga ga pohanogi a'ero. Gweka'vo ga óleo vinho reheve gamohumbygagwera rehe ga pohanoga. Ouvã ga gamohumbygagwera tapy'ynhapira pyvõ. A'ero ga ga mondoi ġwenymbava arimo yuhua'javuhuva'ea arimo ga rerogwovo. Onga pype ahekihavuhua pype ga ga rerohoi ga repiakatuavo pevo.

³⁵ —Ko'emame ohorame ga ipe'ai oitambere'ia hugwi mokōi moeda pratava'ea. He'yi hehe moeda rehe itambere'ia rehe. Onga jara'ga pe ga imondoi. “Ehepia katu ti ga,” ei ga imondovo ga pe. “Mara'ngu po ti mokōi itambere'ia ihyge'yma nehē nde ipyhygame mbatera ga pe nehē? Po ti ndohygi itambere'ia ndehe ipyhygame mbatera ga pe nehē, a'ero po ti ji imondoi koji'iva'ea nde ve nehē jirura'javame nde pyri nehē,” ei Samariapeve'ga onga jara'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġambo'ehara'ga pe.

³⁶ —Ejapyaka ti. Manamo trêsvē'ga – kiroki ġa gwepia imu'umu'umbyra'ga pea rupi – manamo ġa gwereko katu ga gakotyva'ero? ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ A'ero ġambo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Kiroki ga ga pohano – gaha oko gakotyva'ero ga pokoga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ga ja ti eko ojipe'ga pokoga – kiroki ġa iporia'i.

Jesus'ga Martava'ea pavēi Mariava'ea pavēi

³⁸ Aerē Jesus'ga hogahoi ġwemimbo'ehara'ga pavēi pea rupi ogwovo cidade'i pe. Pevo Marta'ga nonga pe ga hoi ovahema. Martahēa ga mboapygi ġwonga pype gworygworyvamo ga rehe.

³⁹ Gwereko hēa oirūhēa. Hēarera ko Maria. Mariahēa apygi Jesus'ga pyri gapya koty hendukatuavo ganhi'iga.

⁴⁰ Kiro Martahēa nhimbaekwahivi japovo mbatera ti'u ti javo. Nurā hēa ruri opytaahi'viavo Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Pyry nde ve nhiirūhēa ji pokoge'ymame? Jihi jate ji poravykyi. Orepojkaharetero ere hēa pe a'ero tajipoko hēa japovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga nhandepoijkaharete'ga ei:

—Marta! ei ga hēa pe. Nda'ei po ti ji nahā hēa pe nehē. Ndehe, terenhimbaekwahivuhui ti ejapyakauhuavo mbatera rehe! ei Jesus'ga Martahēa pe.

⁴² Koji'i ko pyryvamo ahe nhinhi'igã renduvi. Mariahẽa ji rendu potaripe okovo. Na hẽa ji renduvi a'ero, ei ga Martahẽa pe.

Ga ndepiapavirẽ ga oho ogwovo.

11

*Marã ore nhi'igi Tupana'ga pe? ei ahe
(Mateus 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Aerẽ Jesus'ga nhi'igi Tupana'ga pe okovo. Ga nhi'imbavirẽ garemimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—João'ga ombo'e gwemimbo'ehara'ga nahanahã ahe nhi'igi Tupana'ga pe javo. Oro ore, marã ore nhi'igi Tupana'ga pe? Ndehe ore mbo'e ti hehe jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Kwa. Opombo'e po ti ji kiro. Penhi'igame Tupana'ga pe ti pe'ji ga pe:

“Apĩ, nde ereko katu hete.

Tanerenoiġatu ti ġa nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

Herejo ti yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ekovo.

³ Nane'ymi ti embuhu ore ve mbatera toro'u ti.

⁴ Ore ndorokwahava'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua orojive henonhe'yma ġa pe nhaporemo.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

Ore poko ti toronhi'ĩpo'ruyme ti Satanás'ga orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.”

A'ea Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo nahã ti penhi'ĩ Tupana'ga pe javo.

⁵⁻⁶ Koji'iva'ea ga ei ġa pe:

—Po ga – kiroki ga ojikoty'a pe pavẽi – po ga uhu penonga pe ohoa pyteri pe ppyhaji katu pe ndepiaga, ei Jesus'ga. Momina po pembatera. Nurã ahã imondoa ga pe. Marã po pe ndekoi a'ero? Peho po pe ojipe'ga ronga pe – kiroki ga ojikoty'a pe pavẽi no. Pe'e po pe ga pe: “Embuhu'ri ore ve trẽs pães. A'ereki ojipe'ga uhu oreronga pe ohoa pyteri pe – kiroki ga ojikoty'a ore pavẽi. Ndrogwerekoi ore mbatera to'u ti ga javo.”

⁷ —A'ero po ga ei pe me: “Ndavyopotari ji jikira gwaramo. Ahovapytymbavipe ji. Anhino ji jira'yra'ġa pavẽi. Nurã ji ndavyri imondovo pe me,” e po ga pe me, ei Jesus'ga.

⁸ —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Pe pavẽi ojikoty'aro gwaramo rũi ga vyri imondovo pe me. Pe porandupige'yma gwaramo ga hugwi ga vyri imondopava penemimbotarimova'ea, ei Jesus'ga.

9 —Penhi'igame Tupana'ga pe na jitehe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga.

10 A'ereki kiroki ġa onhi'ĩ Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva oporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

11 —Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe.

12 Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve hupi'a javo, a'ero jagwa'jyra rūi po pe imondoi ga pe.

13 —Ite'varuhue'ỹve'ga ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei gwa'uva mon dovouka pe me pe poranduvame ga pe. Pyry hete gara'uva, ei Jesus'ga ġa pe.

*O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga
(Mateus 12.22-30; Marcos 3.20-27)*

14 Aerē anhaġa opojoyka akwaimbae'ga okovo. Nonhi'igi anhaġa Diabo'gapyryva'ea. Nurā nomonhi'igukari akwaimbae'ga pe. Jesus'ga anhaġa mbojipe'arame ga hugwi akwaimbae'ga nhi'igi reki. A'ero pevove'ġa nhimomby'ai onhi-mongyavo.

15 Hepiaga jara'ġa ei:

—Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga opokogame Jesus'ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imon-dovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irūa garera Satanás.

16 Ojohupe ojipe'ġa ei:

—Tihepia ti Jesus'ga popoakara, ei ġa. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Mara'ngu po Tupana'ga japouka nde ve nde pokoga? Torohepia ti, ei ġa ga pe.

17 Jesus'ga okwaha ġandeaporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyrripeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po ongapypeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

18 Po na jitehe Satanás'gapyryva'ea otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marā po ti Satanás'ga

huvihava a'ero ojipyri'eva ahana'javame nehē? ei Jesus'ga ḡa pe. A'ea ji ei. A'ereki pe pe'e: "Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyri'eva mbojipe'auka ga pe." Nahā pe pe'e, ei Jesus'ga ḡa pe.

19 –Ma'ḡa ombojipe'auka Satanás'gapyri'eva pendeheve'ga pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ḡa pe: "Belzebu'ga ombojipe'auka ḡa pe." A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ḡa poko ojipyri'eva mbojipe'auka ḡa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: "Belzebu'ga Jesus'ga poko." Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ga ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

20 –Tupana'ga ipopoaka hete. Gapopoakara ombojipe'auka Satanás'gapyri'eva ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

21 Kiro Jesus'ga Tupana'ga popoakara mombe'ui ga ojipe'ga hohe javo. Imombe'gwovo ga ei ḡa pe ḡa mbo'eavo:

–Ipopoakave'ga opyhy pa gwy'yva toavykyyme ti ojipe'ga nhironga javo. Ga hepiakaturame ḡwonga u katu gambatera.

22 Ojiko ga gwy'yva rehe. Aerē ojipe'ga ruri otavuka ipopoakave'ga pe. Gaha koji'i ipopoaka ipopoakave'ga hohe. Nurā ga gapopoakara mombigi ipyhypava gary'yva ga hugwi gambatera no. A'ero ga ima'ēi gambatera.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

23 –Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oḡi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ḡa ji rehe javo.

Ojivy anhaḡa ahe pyri
(Mateus 12.43-45)

24 –Kiro po ti ji imombe'ui anhaḡa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Nahā ja aḡwamove'ga ndekoi ite'varuhuve'ga – kiroki ḡa opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaḡa Diabo'gapyri'eva ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhaḡa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'ŷi me okwaokwava. "Mome po ti ji rui nehē?" e'i ovyteri pe heka. Ndohepiagi reki. Nurā i'ei: "Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java," e'i. Akwaimbae'ga pe anhaḡa i'ei nhironga.

25 –A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaḡa i'ei: "Ikatu hete nhironga imboavujikweripyra," e'i anhaḡa.

26 –A'ero ihoi seteva'ea rerua anhaḡa rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga pe ojipejiva'ea

ga pojykarameme. Aerē koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojykarameme, ei Jesus'ga.

Horyory tuhē ahe

²⁷ Ga nhi'igame hahyahi pevove'ga pyteripevehēa nhi'iga ga pe:

—Pry hete hēa pe – kiroki hēa nde mbo'a nde moka'mbuka'mbuavo, ei hēa.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē. Emo koji'i pry hete ga pe – kiroki ga Tupana'ga nhi'iga rendu katu okovo ganhi'iga rupi, ei ga.

*Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve
(Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-12)*

²⁹ He'yive'ga nhombotymbotyvame Jesus'ga pyri ga ei ga pe:

—Peko te'varuhu pe aḡwamova'ero! A'ereki pe pe'e: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga ga pe.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame myahũ hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē jiji Jesus'ga poko javo, ei Jesus'ga. Ymyahũ Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako.

³⁰ Pekwahava'ja ti Jonasva'ea pejapyakavo. Ymyahũ Tupana'ga Jonasva'ea mondoukari cidadepeva'ea pyri Nínivepeva'ea pyri tokwaha ti ga jipopoakara javo. Na jitehe Tupana'ga ji mbuhurukari pe pyri aḡwamova'ea pyri tokwaha ti ga jipopoakara javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Nahã Jesus'ga Jonasva'ea mombe'ui ahe ve tokwahava'ja ti ga Tupana'ga popoakara Jonas'ga mbogwerava reheve javo. A'ero ga ei:

³¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi nehē pe ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ga pe nhaporemonehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehē no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē. A'ereki myahũ ahe uhu Salomãova'ea pyri pivo-huhetea hugwi hako tahendu ti ganhi'iga javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ga pe. Jiji kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aḡwamova'ero

pe napehendupotari nhinhi'iga ikwahapotare'yma a'itituhēva'ea. Nurã po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

32 —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ga mono'ono'ombavi pe ndeheve nehē, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemonehē peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehē no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē. A'ereki ymyahū Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iga hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iga Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iga pepohire'yma pejikote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

Kojahuva'ea'javuhuva'ea

(Mateus 5.15; 6.22-23; Lucas 8.16)

33 —Imondygame lamparina ahe nomondo imihava pype. Ndohovapygi ahe lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Nurã okirame onga pype ahe gwepia kojahua, ei Jesus'ga.

34 —Ndereakwara ko lamparina ja nde ve. Ejeakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ejeaporogitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

—Ejeakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ejeaporogitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

35 —Ekwaha ti a'ero imbaragwahava mara'ngu po ji jireaporogitakatue'yma javo. Ejeaporogita katu ti takote'varuhuyme ti javo.

36 Lamparina imbokojahuheterame nde ve nde hoi pehea rupi katu ikwahava. Na jitehe ekokatukwahavame po ti nde ikwahahetei nehē nahanahã Tupana'ga opota ji ve javo. Po nandereaporogitate'varuhui'i'i, a'ero po ti nde rekokatukwahavavi nehē.

Tiruahū ti fariseusva'ea pe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

37 Jesus'ga nhi'igirē fariseu'ga ei ga pe:

—Herejo nhironga pype i'gwovo ji pyri.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri.

38 Jesus'ga ndojipogwei na'ē ojikwakuve'yma. A'ero fariseu'ga ei oyvyteri pe: “Garamo Jesus'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerū? Nhaneramonhava'ea e'i: ‘Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturō ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,’ ei ahe.” A'ea ga ei oyvyteri pe onhimomby'avo Jesus'ga rehe ga ndojipogwei i'ua renonde javo.

39 A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei fariseu'ga pe:

—Pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'igã rupi pendekoe'ymame ganhi'igã rupi pejiyvyteri pe fariseusva'ero, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji'erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei, ei Jesus'ga. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo.

40 Peko ikwahave'ymuhūva'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

—Tupana'ga oapo pa. Oapo ga ahe'ara. Oapo ga ahevyvytera no.

41 Po pevyvytera ikatu, a'ero po ti pe ima'ēi jara penhimbatera imbatere'ŷve'ga pe nehē. A'ero po ti pyrypavamo pembatera pe me nehē. A'ero po ti ndapejikwakuva'javi nehē, ei Jesus'ga.

42 —Tiruahū ti pe me! A'ereki fariseusva'ero pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe. Tiruahū ti pe me. A'ereki napearōi Tupana'ga. Pemondo pe Tupana'ga pe novĩa. Petŷ imboheva'ea: hortelã, arruda, verduras. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji ga pe. A'ea pyry Tupana'ga pe. Emo pe ndapekokatupavi pejikokatue'yma ojipe'ga pe, ei Jesus'ga. A'ea ndapyryvi Tupana'ga pe. Peko katu po pe pejikokatuavo ojipe'ga pe hamo. Pearō hete po pe Tupana'ga hamo no. Pemondo ti Tupana'ga pe pejikokatuavo ojipe'ga pe no Tupana'ga arōheteavo no. Nahã pyry hete Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

43 —Tiruahū ti pe me! ei Jesus'ga. A'ereki fariseusva'ero pe pe'e: “Tianderepia pa ti ġã nhande mboheteavo. A'ereki nhande ġanduvihavuhuro xako,” pe'e pe pejiyvyteri pe. Nurã pe apypotaruhui nhanderuvihava'ga apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. Ikatuuu pe me ġã mbaragwahavame pe ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'igatuavo pe me pe ko orembo'eharamo javo pe me, ei Jesus'ga.

44 —Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahū ti pe me nehē!

A'ereki pe aheryvya ja. Ndiukwahavame aheryvya ahe ndo-hepiagi. A'ero ahe pyruği hehe ikwahave'yma inema ipype. Na jitehe pe kwavame ahe ndokwahavi pendekote'varuhua peyvvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

45 A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Orembo'eharamo nde erame na ġa pe, ore ve nde ei nava'ea rehe no ore mbotegweteavo.

46 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me ti tiruahū no! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe ojipe'ġa mbo'e hahyva'ea rehe. A'ereki penhi'ġa rupi ġa ndekorame hahy ġa pe. Pe'e pe ġa pe: “Nahanahā ti peko Moisésva'ea nhi'ġagwera rupi orenhi'ġa rupi no,” pe'e hete pe ġa pe. Pe tuhē ndapekopavi ahenhi'ġagwera rupi reki. Peko pa po pe hupi hamo. Penhimbi'eagwera pe pepiriā reki no. Ga ja pe peko – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

47 —Tiruahū ti pe me! A'ereki pe peapo katu tehe tapyja aheryvya rehe Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea ryvya rehe. Ymyahū penamonhava'ea Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea jukai.

48 Pehe peapo katu aheryvya. Jukwaha reki ahemanoa pyryvamo pe me. A'ereki pe napehendukatui imombe'uharava'ea nhi'ġa no, ei Jesus'ga.

49 —Nurā ymyahū Tupana'ga reaporogitaro. Ga e'i: “Amondouka po ti ji ġa pyri nhinhi'ġa mombe'uhara'ġa nhimoirūhara'ġa ndeheve nehē. Jara'ġa po ti ġa ġa jukai nehē nhinhi'ġa mombe'uhara'ġa nhimoirūhara'ġa ndeheve nehē. Jara'ġa po ti ġa ġa monhani okote'varuhuavo ġa pe nhinhi'ġa mombe'uhara'ġa pe nhimoirūhara'ġa pe nehē no ogwovo ġa ndeviri nehē,” ei Tupana'ga ymyahū, ei Jesus'ga.

50 —A'ero ahemanoa rehe nhaporemō po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. “Pejuka pa pe nhinhi'ġa mombe'uharava'ea,” e po ti Tupana'ga pe me aġwamova'ea pe nehē. “Ji japoypyrē yvya yvaga reheve penamonhava'ea ahe jukai.

51 Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea ymyahū hako. Omano Zacariasva'ea pejatykahavuhua pyri templo pyri okara pyteri pe ikwava'ēhava pyri.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me imondovo hahyva'ea pe me imboja ahejukaagwera pe ndehe nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

52 —Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'ġa rehe herojijyita. Nurā hajihea rehe pe ġa

mbo'ei ġa moandyandyita. Pereko pe Tupana'ga nhi'ġa aherembikwatijara novġa timonhiġ javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'ġa rupi pejikoge'yma ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'ġa rupi pe napemombe'ukatui ġa pe. Nahã pe napemongoi ġa ganhi'ġa rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

⁵³ Nanime ġambo'ehara'ġa ndekote'varuhui ga pe ga arõe'yma fariseus'ġa pavēi. A'ero ġa ei ga pe:

—Herejo ore mbo'eavo he'yiva'ea rehe. Maramarã po? Koji'i ore mbo'e.

Nahã ġa ei ga pe.

⁵⁴ A'ereki ġa e'i ojohupe:

—He timombe'uuka ti ga pe. Po ti ga nde'ikatui he'yjuhuva'ea mombe'urame nehē, a'ero po ti ore ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe.

12

Tupana'ga omboukwaha onhimiva'ea nehē

(Mateus 10.26-27)

¹ A'ea rupi he'yjuhuranuhūve'ġa nduġanduri onhimono'ono'oġa tihendu Jesus'ga javo. Opyrūpyrū ġa ojogwehe onhimongyavo.

Kiro Jesus'ga nhi'ina'ēi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe. A'ea ji ei tapehendukatui ti fariseus'ġa nemimbo'ea javo. A'ereki ġa ahe moandyandyi ojihe. Nurã ahe ei pyry hete ġa javo novġa. Emo ġa oko te'varuhu reki. Ga ja rūi ti peko. Pão mbovuhava onhinhamba pão pype. Na jitehe fariseus'ġa ndekote'varuhua oki pa peyvyteri pe ġa pe mbo'erame.

² —Jahovipyra ahe ohaja'vo hepiuka. Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehē. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga.

³ Kiroki a'ea pe pemombe'u ypytunimo ahe ve – a'ea jitehe po ti ahe imombe'ui arimo ojipe'ġa pe nehē. Kiroki a'ea pe pemombe'u nhimi okipe ahe ve – a'ea jitehe ti ahe imombe'uahyahivi ġandovaki tohendu pa ti ġa javo.

Tapekylli ti ġa hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 10.28-31)

⁴ —Pejikoty'a pe ji pavēi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'e ji pe me: Tapekylly ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete ġa pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

⁵ Kiro ji Tupana'ga mombe'ui pe me. Ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete. Ahe jukarē ga omombo ahe tata pype nahyva'ea ruvihava pype ipotaramē. A'e ji pe me: Ga hugwi ti pekyhyji, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶ —Maramomi itambere'ia gwyrā'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Cinco rehe gwyrā'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwyrā'ia repiapavi herekovo ikwahapava. Nurā ga nomokā'nhyimi ojipeji gwyrā'ia!

⁷ —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo vehevi he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo vehevi he'yje'ŷva'ea. Nahā ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrā'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Po nahā ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ —ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei: A'e ji pe me: Po ahe ei ji mombe'gwovo: “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ko jipojykaharetero.” Po nahā ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehē: Ga oko jireheva'ero. A'ea po ti ji ei ahe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁹ —Po ojipe'ġa ei ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” Po nahā ġa ei ji mombe'gwovo, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe ġa mombe'gwovo nehē: Ga ndokoi jireheva'ero. A'ea po ti ji ei nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ —Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami tuhē ġandekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

¹¹ —Aerē po ti ojipe'ġa pe nderohoahyi ahejatykahava pype ipypeve'ġa nduvihava'ġa ndovai pyteri pe governador'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe nehē no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoi timboja tehe ti ġa ndehe javo.

—Ga pe nderohorame tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'īgi ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma.

¹² Ga pe nderohorame po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'euka nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo.

Jesus'ga omombe'u imbateve'ga okote'varuhuve'ga

13 Kiro he'yjuhuve'ğa pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo ere ti nhiirũ'ga pe ima'ẽuka ga pe. Toma'ẽ ga orepo'ria mbateragwera ore ve memei.

14 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rũi ko ima'ẽharamo ahe ve.

15 Pevove'ğa pe Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapepotaruhuhetei itambere'ia mbatera reheve. A'ereki mbaterahetea ƣwaramo rũi pe ndekoi, ei Jesus'ga ƣa pe.

16 Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ƣa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Imbateve'ga gwereko yvykatua. Horyory garemityma. Ohy hete!

17 Oyvyteri pe ga japyakai javo: “Marã re po ti ji herekoi koapora a'ero nehẽ? Mome po ti ji imondoï hepiakatuavo nehẽ imono'ono'oƣame nehẽ?” ei ga ojapyaka.

18 —Aerẽ ga ei oyvyteri pe: “Nahã po ti ji rekoï a'ero nehẽ,” ei ga. “Apivohi po ti ji nhimbatera tuha'via nehẽ. A'ero po ti ji japoi hehanhuhũva'ea tuhava nehẽ. A'ea pype po ti ji imongipavi nehẽ jiapoa: trigo ojipea reheve nhimbatera reheve nehẽ.

19 A'ero po ti ji ei jiyvyteri pe nehẽ: Mbaterahetea ji herekoi hepiakatuavo. Mbaigwe po ti ipavi nhimbatera nehẽ. Nurã po ti ji ndaporavykya'javı nehẽ. Toryva rehe jate po ti ji rekoï nehẽ i'uheteavo vinho gwovo jiroryroryvamo nehẽ. Nahã po ti ji ei jiyvyteri pe nehẽ,” ei imbateve'ga.

20 —A'ero Tupana'ga ei ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde manoi nehẽ ikwahave'ymuhũva'ero! Oro nembatera po ti nehẽ naerũ? – kiroki a'ea nde eremono'ono'oƣuhũ. A'ea po ti ojipe'ga gwereko nde manorame nehẽ,” ei Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

21 —Na jitehe ga rekoï – kiroki ga omono'ono'oƣuhũ mbatera ojive jate okoe'yma Tupana'ga nhi'ıga rupi. Oko tehe po ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe nehẽ, ei Jesus'ga ƣa pe.

*Tape'agataruhui ti mbatera rehe, ei Jesus'ga
(Mateus 6.25-34)*

22 Kiro Jesus'ga ei ƣwemimbo'ehara'ğa pe:

—Nurã ji ei pe me: Tape'agataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarã po ti ji rekoï nehẽ? Gara po ti ji a'u nehẽ? Ahã po ti ji ve mbatera nehẽ. Gara po ti ji amongi nehẽ? Aerẽ po ti jipira itoropavi nehẽ.” Tape'ei ti nahã penhi'aƣataruhue'yma.

23 —Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehẽ to'u ti ƣa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga

imondoukari pepira pe me nehẽ. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁴ —Pehepia te gwyrã'ia corvos ikwahava. Notymi ojive corvos. Ndohetygi gwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'ogi mbatera opoitava ryrua pype aerẽ po ti ti'u javo. O'u reki corvos. A'ereki Tupana'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekoi pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurã po ti ga imondoi pe me nehẽ no, ei Jesus'ga.

²⁵ —Pe'ağataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehẽ.” Nahã po pe ei. Pe'ağataruhu po pe a'ea rehe javo novĩa. Napenhimomboakara'javi tuhẽ po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁶ Nenhimomboakahava nonhimimi'i'i Tupana'ga pe. Pehe reki ndapekwahavi a'ea pejikovo. A'ero ti ojipea rehe tape'ağataruhui no!

²⁷ —Pehepia ti yvoty'ria. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoí opi'ria. A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomãova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhẽ ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero.

²⁸ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhũ me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arõi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi hete pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

²⁹ —Tape'ağataruhui ti penhimbi'ua rehe! Tape'ağataruhui ti hehe pejipy'a noğatuukare'yma.

³⁰ A'ereki yvyakotyve'ğa gwyrripeve'ğa nhağataruhu a'ea rehe nhaporemõ — kiroki ға ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'ağataruhui ti hehe a'ero. A'ereki gaha penduvete'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereko ti ға gwiğwia javo, ei Jesus'ga.

³¹ —Tupana'ga ko penduvihavuhuhete'ga. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iğa rupi gaha ko jiruvihavuhuhete'ga javo, ei Jesus'ga. Pe ndekorame ganhi'iğa rupi po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehẽ togwereko paravuhu ti ға javo, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ğa pe.

Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Mateus 6.19-21)

³² Kiro Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ğa pe:

—Pe ko napende'yi jireheva'ero. Tapekyhyji ti. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Opomongo pota ji huvihavamo ji pavẽi.”

³³ Pemondo ti penhimbatera ojipe'ğa pe itambere'ia pyhyga ға hugwi. Itambere'ia ti pemondo a'ero imbatere'ÿve'ğa pe. Po nahã pe ndekokatui, a'ero po ti pe herekoi pejive yvagi pe nehẽ. Ikatu hete po ti peapoa pevo gwe'yjamo a'ero nehẽ. Niymyani po ti nehẽ. Namomini po ti nehẽ. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa. Mbatera nombote'vari aheapoa yvagi pe.

³⁴ —Nurã ji ei pe me: Penhiitambere'ia ti pemondo imbatere'ÿve'ğa pe. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero yvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporogita jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporogita imohina jipi, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe.

Ndokiri huvihava'gapyrive'ga

(Mateus 24.43-44)

³⁵ —Peko katu ti jirura'jahava pota. Peko ti ға ja – kiroki ға omongi oku'ayvira xanhimboavujikwe ti javo, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe. Peko ti ға ja no – kiroki ға ombojapy'u lamparina tihepia katu ti ikwahava javo.

³⁶ Peko ti ға ja – kiroki ға e'i: “Aerẽ po ti nhandepoykahara'ga ruri. Uhu po ti ga toryva hugwi ojipe'ğa mohembirekohava hugwi,” ei ға gajivyhava pota. Ga rurame okwaokwa porta rehe, kotihĩ ға ipe'ai ga pe.

³⁷ —Pyrý hete po ti ға pe nehẽ – kiroki ға ndokiri opojoykahara'ga rurame, ei Jesus'ga ға pe. Amombe'u katu ji pe me: Onhimboavujikwe ti ғapojoykahara'ga imongiavo oku'ayvira nehẽ ta'apo ti ji mbatera ға pe javo. A'ero po ti ga ға mboapygi mesa pyri herua mbatera imondovo ға pe nehẽ to'u ti ға javo. “Pepyry hete pe jirura potari,” e po ti ga nehẽ imondovo ға pe nehẽ.

³⁸ —Po ғapojoykahara'ga jivyrame toryva hugwi ypyhaji'i, pyry hete po ti ndokirive'ğa pe nehẽ. A'ereki ga gwepia ғakire'yma. Pyry hete po ti ndokirive'ğa pe nehẽ ga jivyrame ko'ema koty. A'ereki ga gwepia ғakire'yma, ei Jesus'ga ға pe ға mbo'eavo ojo'java'ea pyvõ.

³⁹ —Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ғwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ғwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Nurã ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe. Pe nhimboha'uve'yname po ti ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahã ahe ombojikoguka ojihe

(Mateus 24.45-51)

⁴¹ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga pe nde imombe'ui a'ea ojo'java'ea? Mara'ngu po ore ve jate nde imombe'gwovo torohendu katu ti? Mara'ngu po ojipe'ga pe no nde imombe'gwovo tohendu katu ti ga ore pavēi? ei ga Jesus'ga pe.

42 A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei Pedro'ga pe:

—Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga pe ojihe gwea-poroğitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me pe mbo'eavo ojo'java'ea pyvõ. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ga ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ga pe gandetakwaera ja jipi to'u ti ga javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

43 —A'ero gapyrive'ga jara'ga ndepiakatui imondovo ga pe ga nderekovo gãndepiakatuharamo ga horame.

—Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ua. Ga ndepiagame ga ei: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ga pe,” ei ga.

—Pyrý hete gãndepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

44 Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrá reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

45 —Po gãndepiakatuhara'ga ei oyvyteri pe opojykahara'ga rure'yname: “Mbaigwe po ti jipojkahara'ga jivyri nehẽ,” e po ga. A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ga, ei Jesus'ga. Onupã po ga ga akwaimbae'ga kunhangwera'ga ndeheve ga poravykyrame. O'u hete po ga gambatera. Heagwyrý po ga no.

46 Nomboha'uvi ga ga upa nduri po ti jipojkahara'ga kiro nehẽ javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari. A'ereki ga ndokoi ganhi'iga rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahe pyri nehẽ – kiroki ahe nohendukatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo gwemimbo'ehara'ga pe.

47 Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Ojipe'ga okwaha opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Emo ga ndokoi ganhi'iga rupi onhimboavujikwere'yma. A'ero po ti gapojykahara'ga ga nupanupãheteukari nehẽ, ei Jesus'ga.

48 Ojipe'ga ndokwahavi opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Ga rekote'varuhurame po ti gapojykahara'ga ga nupãi hamo. Emo po ti gapojykahara'ga ga nupa'ũkari nehẽ, ei Jesus'ga.

—Na tuhẽ. Kiroki ġa pe ahe omondo hete – ġa na jitehe po ti tomondo hete hamo. Kiroki ġa pe ahe koji'i omondo – ġa po ti koji'i tomondo hamo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

*Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga
(Mateus 10.34-36)*

⁴⁹—Ajo ji yvya koty jitekovo tamboukwaha vyakotyve'ġa ndeaporoġita javo. Po kiro ġandeaporoġita ji amboukwaha ojikwe ramo. A'ereki nahã jiporavykyhava, ei Jesus'ga.

⁵⁰Tupana'ga e'i ji ve: “Aerẽ po ti ojipe'ġa imondoi hahyva'ea nde ve nde jukavo nehẽ,” ei ġa ji ve. Tuhu ti hahyva'ea ji ve a'ero. A'ereki ji ġa nhi'ĩpo'ru pota. Anhimbaekwahi ji jivy'are'yma hahyva'ea imbuhua.

⁵¹—Marãi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti vyakotyve'ġa py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? A'e ji pe me: Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ġa po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ġa po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ġa jogwayvari ji rehe nehẽ.

⁵²Kiro po ti ongapypeve'ġa cincove'ġa jogwayvari nehẽ.

Trêsv'e'ġa po ti doisve'ġa rayvari nehẽ.

Doisve'ġa po ti trêsv'e'ġa rayvari nehẽ.

⁵³Akwaimbae'ga po ti gwayva gwa'yra'ga nehẽ.

Gara'yra'ga po ti ġa rayva nehẽ no.

Kunhangwerahẽa po ti gwayva gwa'yrahẽa nehẽ.

Hẽara'yrahẽa po ti hẽa rayva nehẽ no.

Gwayva po ti kunhangwerahẽa o'aihẽa nehẽ.

Hẽa'aihẽa po ti hẽa rayva nehẽ no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Ikwahavukahava
(Mateus 16.2-3)*

⁵⁴Kiro Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Po kwara ihoa koty hovagwevagwe ġwerĩ kwara, a'ero pe ei: “Nimbegwei amana,” pe'e pe. Oky tuhẽ a'ero.

⁵⁵Po nhimbya hugwi vyvtua uhu, a'ero pe ei: “Kwarahyahi po ti nehẽ.” Kwarahyahi tuhẽ a'ero.

⁵⁶Pe pehepia yvaga ikwahava aerẽva'ea. Nurã pe ei: “Aerẽ po ti ikyri nehẽ.” Pe pehepia avova'ea ikwahava aerẽva'ea. Nurã pe ei: “Aerẽ po ti kwarahyahi nehẽ.” A'ea pe pekwaha katu.

—Emo imbaragwahave'ỹve'ġa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea ikwahavuka aerẽva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerẽva'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napembaragwahavi aġwamova'ea

rehe nhinhi'iga renduvame! Onhimiva'ea nhinhi'iga pe me naerũ?

Pejeaporogita ti, ei Jesus'ga
(Mateus 5.25-26)

⁵⁷—Pe tuhẽ pekwaha hamo! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napendeaporogitakatui naerũ ikwahave'yma? Pekwaha ti! ei Jesus'ga.

⁵⁸Kiro po ti ji imombe'ui pe me ikwahavuka pe me nahã ti pejeaporogita katu javo. Ji rendu ti a'ero.

—Po nde te'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehẽ: “Xaho tuhẽ ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehẽ. “Ga pe po ti ji nderekote'varuhua mombe'ui nehẽ te'i ti ga nhanderea-porogita pe javo,” e po ti ga nde ve nehẽ. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri ejirokwa ti javo ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhẽ ti xanhimbovyvy na'ẽ.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehẽ, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehẽ. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehẽ.

⁵⁹A'e ji pe me: A'ea pype po ti nde pytai nehẽ. Nde imondokatupave'yname ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

13

Pemano pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ

¹A'ea Jesus'ga imombe'urẽ pevove'ga pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Pilatos'ga ahe jukaukari ojiheva'ea Galilíapeva'ea ko. Okwava'ẽ pota Galilíapeva'ea mbatepyryva ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe okovo. Ahe mbatepyryva jukarame Pilatos'ga ahe jukaukari. Aherekoa ono'õ mbatepyryva rekoa pavẽi ga ahe jukaukarama, ei ga Jesus'ga pe.

²A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ ahe Galilíapeva'ea ogwrypeve'ga hohe. Nurã Pilatos'ga ahe jukaukari.” A'ea po pe ei naerũ? ei Jesus'ga ga pe.

³—A'e ji pe me: Pe ndapekwahavi pe'era me nanongara. A'ereki ahewrypeve'ga oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikovo. Pepohire'yname jugwi pe nhaporemõ po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁴—O'a onga jo'ajo'ara Jerusalémmeva'ea rehe dezoitova'ea rehe ahe jukavo Siloépeve'ga gwryi pe. Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ dezoitova'ea ojipe'ga hohe Jerusalémmeve'ga hohe. Nurã ahe rehe onga jo'ajo'ara ari.” A'ea po pe ei naerũ?

⁵ —A'e ji pe me: Pe ndapejapyakakatui ahe rehe. A'ereki Jerusalémmeve'ğa oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohire'yname jugwi pe nhaporemō po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ға pe.

Ahã yva'ia figueira rehe

⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ға pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei ға pe:

—Akwaimbae'ga oho ko pe uva tymipyra pype. Pevo i'yva ami figueira. Oho ga heka hehe yva'ia figo ta'u ti javo. Ndogwerekoi yva'ia figo hehe reki.

⁷ A'ero ga ei ғwemitymipyra repiakatuhara'ga pe: “Três anos imbokwara'ara'ari ji rujirurame avo heka figo figueira rehe. Ahã reki. Eha ti a'ero. A'ereki o'ã novia yvya po'ruavo,” ei ga.

⁸ —A'ero garemitymipyra repiakatuhara'ga ei: “Na ti ojipeji um ano imbokwara'ari hehe nehē. Kiro po ti ji hyvykoi yvya imondovo i'atagwera yvapo pyri nehē.

⁹ Po i'a nehē, a'ero pyry. Po ndi'ai nehē, a'ero ti emboharuka,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Jesus'ga omombi onhimombeva'ea karugwara

¹⁰ Aerē sábadō rupi kiro Jesus'ga ға mbo'ei gwe'yja'ға jatykahava pype.

¹¹ Ipye kunhangwerahēa rekoi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ari hēatetirūa rehe. A'ea rupi hēa nopo'ağatui. Onhimombe hēa okovo. A'ereki anhağa nomopo'ağatuukari hēa pe.

¹² Hēa repiagame Jesus'ga ei hēa pe:

—Kunha, ei ga. Avo ejo.

Hēa rurame ga pyri ga ei hēa pe:

—Ndepiro'y nde netetirūa hugwi kiro, ei ga.

¹³ Hēa rehe ga pokogi kiro. A'ero kotihī hēa po'ağatui. Tupana'ga mboheteavo hēa ei:

—Pyry hete Tupana'ga ji ve, ei hēa gworygworyvamo ga rehe.

¹⁴ Kiro huvihava'ga judeus'ға jatykahava pype ga nhimboahivi Jesus'ga pe. A'ereki sábadō rupi Jesus'ga omombi hēatetirūa judeus'ға poravykye'yma rupi. A'ero huvihava'ga ei ipypeve'ға pe:

—Oporavyky po ahe ojipea rupi seis dias rupi hamo. A'ea rupi ti pejo tomombi ga petetirūa. Sábado rupi rūi po ti ga tomombi petetirūa nehē, ei ga ғajatykahava jaramo.

¹⁵ A'ero Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga ei ijara'ga pe ipypeve'ға pe no:

—Pe'e pe ji ve: “Oko te'varuhu ga. A'ereki ga oporavyky sábadu rupi.” Nahã pe ei ji ve, ei Jesus'ga. Pehe reki okokatu'ãva'ero peko. Pe nhaporemopeporavyky sábadu rupi no! A'ereki sábadu rupi pembopiro'y penhenymbava boi burro reheve hapyya hugwi herogwovo y pe imboy'gwovo.

16 —Hëa reki, Abraãova'ea rakykwepoharamo ko hëa, ei Jesus'ga. Satanás'ga okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhağa ruvihavuhu'ga, gaha hëa pojykauka ojipyriva'ea pe. Nurã hëa nopo'ağatua'javi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ara'ari hëa pojykaukaramo. Jihi a'e: Pyry ji imbopiro'yi karugwara hëa hugwi sábadu rupi, ei Jesus'ga.

17 Ga nhi'igame ga'arõe'ÿve'ğa ndipoyjayjari. Ipypeve'ğa reki ға ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ero ға ei:

—Oapo hete Jesus'ga ahemonhimomby'ava'ea pyryva'ea. Ipopoaka hete ga, ei ға gworyvamo garembiapopava rehe.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea
(Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32)

18 Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ға mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoï kiro vvyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga.

19 Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerẽ yvovouhuro tuhẽ. A'ero gwyrã'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ÿve'ğa po ti he'yjuhu nehẽ javo.

Pão imbovuhava
(Mateus 13.33)

20 Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ға mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoï kiro vvyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga.

21 Kunhangwerahëa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hëa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hëa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ға herojijyi ojeaporoğita nehẽ javo.

Porta'ia ndipypiriva'ea
(Mateus 7.13-14, 21-23)

22 Aerē Jesus'ga hogahoi ojipejipe pe cidades pe. Cidades'i pe ga hoi no. Pevopevo ga ġa mbo'embo'eavo ogwovo Jerusalém me.

23 Pevove'ga e'i Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero emombe'u ore ve. Tupana'ga omombo aherekote'varuhua ahe hugwi okovo. Maramomi ġa hugwi po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa nderogwovo yvagi pe nehē toko ti ġa jireheva'ero javo? Ndahe'yi po ġa? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

24 —Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa. Pejirokwa hete ti penhimongiavo Tupana'ga ronga pype porta'ia rupi ndipypiriva'ea rupi ga pyri. A'e ji pe me: Pejirokwa hete ti penhimongiavo. A'ereki he'yjuhuve'ġa oki pota garonga pype novia. Emo ġa ndoki.

25 —Aerē po ti Tupana'ga po'ami hovapytyma porta nehē. Po pe ami mytu'ē me a'ea rupi, a'ero po ti pe kwapekwari porta rehe novia nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Ehovapytymba'vo ti porta ore ve orepojykaharetero.”

—A'ero po ti ga ei pe me nehē: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” e po ti ga nehē.

26 —A'ero po ti pe ei nehē: “Oro'u ko ore nde pyri ikwehe. Erembo'e nde pehea rupi orecidade rapea rupi ikwehe.”

27 —A'ero po ti ga ei pe me nehē: “A'e ji pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a pa ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

28 A'ea rupi po ti pe ġa ndepiagi nehē: Abraão'ga, Isaque'ga, Jacó'ga nehē. Pe ġa ndepiapavi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa nehē no. Okipavipe po ti ġa Tupana'ga ronga pype pe ġa ndepiagame nehē. Tupana'ga napemongiukari ġwonga pe nehē. A'ea rupi po ti pe jehe'oi pejihe penhimonha'ngavo hahyrame pejive pevo nehē, ei Jesus'ga.

29 —Uhu po ti ojipe'ġa nehē. Kwara ipora hugwi po ti ġa nduġanduri kwara ihoa hugwi no, tyapyra hugwi no, nhimbya hugwi no. Ga uhu oapyga nehē ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga ġa pe.

30 —Pehendu ti! ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – jara'ġa po ti huvihava nehē. Kiroki ġa huvihava aġwamo – jara'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oarō hete Jerusalém

(Mateus 23.37-39)

31 Kiro fariseus'ga nduri ovahema Jesus'ga pyri. Ga pe ġa ei:

—Heregwovo avo hugwi. A'ereki Herodes'ga nde juka pota, ei ġa.

³² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ga ko huvihavatehea jagwa'ria'java'ea ja raposa ja. Peho ji mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “‘Ehendu ti!’ ei Jesus'ga nde ve. ‘Kiro ji ambojipe'ape'a ahe hugwi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Amombimombi ji ahetetirūa ahe hugwi no aġwamo. Nahã ji poravykyi kiro. Ko'emame na jitehe ti. A'ea py'rovo po ti ji poravykypavi nehẽ. A'ea Jesus'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji Herodes'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Pe'e katu pe pe'erame ji ve: “Heregwovo.” Na tuhẽ. Taho ti ji jigwovo pea rupi kiro ko'emame no a'ea py'rovo no jigwovo cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém me jate ġa Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea juka pota jipi. Pevo jitehe po ti ġa tajijuka nehẽ naerū! ei Jesus'ga ġa pe.

Kiro Jesus'ga ei cidadepeve'ġa pe Jerusalémmeve'ġa pe:

³⁴ —Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga. Tupana'ga ahe mondoukarame pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'õ gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe he'yjuhuva'ea rupi ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novã. Emo pe ndapepotaruhui, ei Jesus'ga.

³⁵ —Pehendu ti a'ero! Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehẽ. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehẽ. Pe tehe po ti peko a'ero nehẽ. Pe ndajirepiaga'javi nehẽ, a'e katu ji pe me. Aerẽ jate po ti ji rura'javi nehẽ. A'ea rupi po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga.

14

Jesus'ga omombi ahevuvura ahe hugwi

¹ Aerẽ sábadu rupi Jesus'ga hoi fariseus'ġa nduvihava'ga ronga pe ta'u ji pevo javo. Ga vahemame garonga pe ġa Jesus'ga repiahetei fariseu'ga fariseu'ga pavẽive'ġa pavẽi javo ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga okote'varuhuavo nehẽ? Po nahã, a'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehẽ, ei ġa ojohupe.

² Jesus'ga rovai pyteri pe oko itetirūave'ga. Ovuvu pa ga hugwi gapya gajyva.

³ Kiro Jesus'ga ei judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe a'ero – kiroki ġa ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Ga pe fariseus'ġa pe no Jesus'ga ei:

—Mahã po pyry? Mara'ngu po sãbado rupi ahe imombiga ġatetirũa ġa hugwi? Mara'ngu po ahe imombige'yma ġatetirũa sãbado rupi? Mahã po pyry?

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tonhi'ĩpondekwa ti ġa jawo.

⁴ Emo ġa nonhi'ĩpondekwavi. A'ero Jesus'ga pokogi itetirũave'ga rehe imombiga gavuvura ga mondouka garonga pe.

⁵ Ga pe Jesus'ga ei:

—Erereko po nde jumento. Boi po nde erereko. Po nerenymbava ihiri ikwaruhua pype, a'ero po kotihĩ nde ipyhygi enhenymbava henohe ma jugwi sãbado rupi. Nahã nde enhenymbava rereko katu. A'ereki pyry nerenymbava nde ve.

A'ea Jesus'ga ei fariseus'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no pyry ji itetirũave'ga pokogi sãbado rupi no jawo.

⁶ Nonhi'ĩpondekwavi ġa. A'ereki ġa ġwenohẽ tuhẽ sãbado rupi.

Nonhimbohetei po ahe hamo

⁷ Kiro ġa nduri fariseus'ġa ojipe'ġa ndeheve – kiroki ġa fariseu'ga ġa mono'oġuka ġa mbuhuruka ġwonga pe i'ġwovouka ġa pe. Oapy ġa huvihava'ġa apykava rehe ikatuva'ea rehe. “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġa hohe,” ei ġa oyvyteri pe.

Ga apygame hehe Jesus'ga ġa ndepiagi. A'ero ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe. Ga pe ga ei:

⁸ —Po toryva jara'ga pe mono'oġukari pe'u ti jawo toryvi pe ġamohembirekohai pe. Pehorame toryva repiaga ti tapeapygi huvihava'ġa apykava rehe ikatuva'ea rehe tian-derepia pa ti ġa jave'yma. Mara'ngu po ijara'ga jawo ndeheve'ga pe: “Herejo toryva repiaga”?

⁹ A'ero po ti ga ruri nehẽ. Nurã po ti ijara'ga ei pe me nehẽ: “Na ga apygi pe py'rovo huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe.” Ga erame na pe me, a'ero po ti pe ndapepoyjayjari nehẽ pejigwovo peapyga irupe okoteheve'ġa apykava rehe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ —Po toryva jara'ga pe mono'oġukari toryva repiagauka pe me nehẽ. Peapy na'ẽ ti okoteheve'ġa apykava rehe. Aerẽ po ti ijara'ga ruri jawo pe me nehẽ. “Pejikoty'a pe ji pavẽi,” e po ti ga pe me nehẽ. “Ikatuva'ea rehe ti peapy huvihava'ġa apykava rehe.” Ga erame na, po ti ojipe'ġa ga renduvi – kiroki ġa oapy pe pyri. A'ero po ti ġa ei pe mombe'gwovo: “Gahã ore hohe.” Nahã po ti ġa ei pe mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹ —Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ġa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pepopoakaramo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pe ndapekoi

huvihavamo. Napenhimbohetei po pe hamo a'ero!" A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei ojipe'ga pokokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: "Peko ti huvihavamo." A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga ga pe.

12 Jesus'ga ei fariseu'ga pe – kiroki ga ombuhuruka ga gwonga pe e'u ti ji pyri javo. Ga pe Jesus'ga ei:

–Nde japorame mbatera to'u ti ga javo, terembuhurukari ti ga ejipyri – kiroki ga ojikoty'a nde pavēi. Terembuhurukari ti neirū'ga, eje'yja'ga, imbateve'ga. Terembuhurukari ti nanongara'ga arimo ypytunimo no to'u ti ga javo. Po nde ga mbuhurukari, aerē po ti ga ei nde ve nehē: "Herejo i'gwovo kiro oreronga pe." Nahā po ti ga toryva kwepyygi nde ve nehē, ei Jesus'ga ga pe.

13 –Po nde japorame toryva koji'i pyry nde ga mbuhurukari imbatere'yve'ga, ika'naka'nauhūve'ga, ipyka'naka'nave'ga, heakwagweve'ga. Nanongara'ga embuhuruka ti to'u ti ga ji pyri javo.

14 A'ero po ti pyryhetero nde ve nehē. Ga po ti ndokwepyygi toryva nde ve nehē. Tupana'ga reki ga pyryhetero nde ve nehē omanove'ga mbogweravame pyryve'ga mbogweravame nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Hehanhuhū toryva
(Mateus 22.1-10)

15 Jesus'ga pyri ga i'ui oapyga mesa pyri Jesus'ga renduva. Gapyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

–Horyory po ti ga nehē – kiroki ga o'u Tupana'ga ruhava pype Tupana'ga rekorame nhanderuvihavuhuhetero, ei ga Jesus'ga pe.

16 A'ero Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Imombe'gwovo ga ei ga pe:

–Marā Tupana'ga vvyakotyve'ga nderekoukari okorame ganduvihavuhuhetero? A'ea rehe po ti ji nde mbo'ei ikwahavuka nde ve imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Akwaimbae'ga ei he'yjuhuve'ga pe: "Kiro po ti ji japoukari toryva. Pe'u ti ji pyri," ei ga ga pe. A'ero ga hoi japovouka, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

17 Omboavujikwepavuka ga inoḡuka. A'ero ga ojipyryve'ga mondoukari ga pyri. Ga pe ga ei: "Eho javo ga pe: 'Hepejijo kiroḡwe. A'ereki ga omboavujikwepavuka mbatera pe me'."

–"Kwa," ei ga ogwovo javo ga pe.

18 –Ganhi'iga renduvame ga ndohopotari toryvi pe. Ga pe ga eḡa'ei: "Ndorohoi ore. A'ereki nahanahā ore oroko," ei ga.

—Peropero gapyrive'ga hoi ġa momorandupava novġa a'ero. Ojipe'ga pyri na'ē gapyrive'ga hoi javo ga pe: “Herejo i'gwovo. Omboavujikwepavuka jiruvihava'ga nde ve.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji kohoa itambere'ia mondovo. Taho ji hepiaga. Nurā ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

¹⁹ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero javo: “Herejo i'gwovo.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji he'yiva'ea nhirenymbava dez boi itambere'ia mondovo. Taho ti ji hepiaga ipopoakara toporavyky boi ji ve. Nurā ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

²⁰ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero.

—Emo gaha e'i gapyrive'ga pe: “Nhirembireko ji hēa pavēi ko. Nurā ji ndahoi i'gwovo ga pyri,” ei ga gapyrive'ga pe.

²¹ —A'ero gapyrive'ga jivyri ua gwuvihava'ga pyri. Omombe'u pa ga ga pe ġanhi'igagwera. “Nduri tuhē ġa,” ei ga. “A'ereki nahanahā ġa oko.”

—A'ero garuvihava'ga nhimboahivi ġanhi'igagwera renduvame. A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Haite! Eho ti pehea rupi cidade rapea rupi ja'oga rupi cidade pe. Eru ti ġa: imbatere'ŷve'ġa, ika'naka'nauhūve'ġa, ipyka'naka'nave'ġa, heakwagweve'ġa. Emongi ti ġa nhironga pype to'u ti ġa.”

²² —Kotihī gapyrive'ga hoi ga nhi'ġpo'ruavo. Iporia'ive'ġa pe nhaporemogaga ei: “Hepejijo ji rupi. Pe'u ti jiruvihava'ga pyri.” Nahā ga ġa nderuri gwuvihava'ga ronga pe ġa nderovahema ġa mongiavo ipype. A'ero ga hoi gwuvihava'ga pyri javo: “Aru pa ji ġa. Ndohygi reki ġa mesa rehe,” ei ga gwuvihava'ga pe.

²³ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Eho ti cidade hugwi pepukuhua rupi pehe'ia rupi no pevove'ġa mbuhuruka tuhē nhironga pe. Ohygahi ti ġa nhironga rehe nehē.

²⁴ A'ereki ji a'e nde ve: Jypyve'ġa – kiroki ġa nde hoypyrame nduri – ġa ndo'ui'i'i po ti nhiremimboavujikwerukava'ea. Iporia'ive'ġa jate po ti o'u,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovogaga pe.

*Jesus'ga arōheterame ahe oko garemimbo'eharamo
(Mateus 10.37-39)*

²⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi pehea rupi taho ti ji Jerusalēm me javo. Ga rupi he'yjuhuve'ġa hogahoi. Opyryryma Jesus'ga ei ġa pe:

26 —Po ga uhu ji pyri tako ji neremimbo'eharamo javo. Ji arōheterame po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ti ga tanhiarō hete gwuva'ga arōa hohe, oyhēa arōa hohe, gwembirekohēa arōa hohe, gwa'yra'ga arōa hohe, oirū'ga arōa hohe, okuvyra'ga arōa hohe gwendyra'ga arōa hohe. Koji'i ji arōheterame ga'arōa hohe po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ga ga arōrame nhiarōa hohe, namongoi po ti ji ga nhiremimbo'eharamo nehē. Gwemimbotarimo rehe ga rekorame po ti ji namongoi ga nhiremimbo'eharamo nehē. Ji rehe jate ti ga toko ji arōheteavo, ei Jesus'ga.

27 —Po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehē ereko nde Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe ti ga tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga ga pe.

28 —Po peapo pota onga jo'ara, a'ero pe peapyna'ēi pejapyakakatuavo hehe. Pejivyteri pe pe ei nehē: “Marā? Ohy re po ti hehe nhiitambere'ia ikwepykavamo ji japorame nehē? Marā? Ndohygi po ti nhiitambere'ia hehe ikwepykavamo nehē?” A'ea pe ei pejapyakakatuavo ikwahava. Ihygame jate po ti pe japoī nehē, ei Jesus'ga.

29 —Pejapyakakatue'ymame ikwahave'ymame po ti pe imbovyri okyta tehe japopave'yma nehē herekoa'jave'ymame itambere'ia nehē. Hepiagame ga nhaporemō ga e'ie'i pe me pe jaita a'ero nehē.

30 “Pehepia ti ga! Ndoapoi gweuhu ga,” e po ti ga pe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

31 —Po huvihavuhu'ga oho pota ojipe'ga nduvihavuhu'ga rovatiamo ga rurame otavuka ga pe, a'ero ga apyna'ēi ojapyakakatuavo hehe. Oyvyteri pe ga ei nehē:

—“Nhipavēive'ga ko he'yive'ga dez milve'ga soldados'ga. Emo vinte milve'ga soldados'ga ko gapavēive'ga. Gapavēive'ga he'yjuhu hete nhipavēive'ga hohe reki. Marā po ti nhipavēive'ga ga nderekoi ga novatiamo ga ndurame otavuka ji ve nehē? Mara'ngu po ti ga ga jukavo nehē?” ei ga oyvyteri pe.

32 —Ojapyakarē hehe ga ei oyvyteri pe: “Nhipavēive'ga po ti ndipopoakari ga pe nehē. Nduri ve ga. Irupe hete ga ji hugwi. Amondouka po ti ji ojipejipejiteve'ga nhipavēive'ga ga pyri nehē te'i katu ti ga ga pe ga ma'ngoma'ngoga. Nurā ndura'javi po ti ga otavuka ji ve nehē.” A'ea huvihavuhu'ga ei ikwahava ojapyakakatuavo, ei Jesus'ga.

33 —Na jitehe penhimbopiro'y ti pejeaporoḡita hugwi peapoa hugwi no pejapyakakatuavo na'ē. Pe'ji ti: “Kiro ti ji tako Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi

jate. Jiapoa ko ga'apoa kiro.” Po pe ndape'ei a'ea penhimbopiro'ye'yma pejeaporogita hugwi, a'ero po ti pe ndapekoi nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Mateus 5.13; Marcos 9.50)*

³⁴ —Jukyra ko pyry. A'ereki omongo katu mbatera imone-mukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombryryva'javi tuhē jukyra! ei Jesus'ga.

³⁵ A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Ahe nomondoi yja pype tombohory nhiremityma javo. A'ereki nombohoryvi aheremityma. Ahe nombojihe'arukari i'atagwera rehe imondovo yja pype nhiremityma tombohory javo. A'ereki jukyra ndapyryva'javi. Omombo ahe a'ero.

—Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ga mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ga pe javo pe me naerū? Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

15

*Ovelha ika'nhympyra
(Mateus 18.12-14)*

¹ Aerē itambere'ia mono'ōhara'ga nduḡanduri Jesus'ga pyri okote'varuhuve'ga pavēi. Ga uhu pa onhimono'oḡa Jesus'ga pyri tihendu Jesus'ga javo.

² Fariseus'ga ḡambo'ehara'ga pavēi ndopotari okote'varuhuve'ga ndurame Jesus'ga pyri. A'ero ga ei:

—Ojihe'a Jesus'ga okote'varuhuve'ga ndehe gworygworyvamo ga ndehe! Ga pyri ga i'ui no, ei ga.

³ Nurā Jesus'ga imombe'ui fariseus'ga pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

⁴ —Po pe pereko penhenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy pe hugwi, ndapehoi re po pe heka naerū? Peheja po pe naerū he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ongae'yi me pejigwovo hekapige'yma ojipeji ika'nhyrava'ea repiaga.

⁵ Hepiagame po pe imondoi peahavi pejoryjoryvamo herua.

⁶ Pevahemame penhonga pe po pe ga mbuhurukari pejipyri pejikoty'ave'ga pejikotyve'ga ndeheve. Pe'e po pe ga pe: “Pejoryjory ti ore pavēi. A'ereki ore orohepia orerenymbava ovelha ika'nhympyra.” Nahā po pe ei, ei Jesus'ga.

⁷ —Na jitehe yvagipeve'ga ndoryndoryhetero yvagi pe okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi. Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri. Noka'nhyra'javi ga Tupana'ga

hugwi. Oka'nhyve'ga ja rui noventa e nove pyryve'ga ndekoi, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Koji'i yvagipeve'ga ndoryndoryvamo ojipeji'ga rehe oka'nhympyra'ga rehe ga pohirame okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga ga pe.

Itambere'ia ika'nhympyra

⁸ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po kunhangwerahēa gwereko itambere'ia dez moedas de prata, ei Jesus'ga. Po hēa omoka'nhy ojipeji gwonga pype, a'ero po hēa imondygi lamparina tahepia ti itambere'ia javo. Opehipehi katu po hēa gwonga pype ytya mbojatyka itambere'ia rekapige'yma hepiaga, ei Jesus'ga.

⁹ Itambere'ia repiagame po hēa ga mbuhurukari ojipyri ojikoty'ave'ga okotyve'ga no. A'ero po hēa ei ga pe: “Pejoryjory ti ji pavēi. A'ereki ji ahepia itambere'ia nhiremimoka'nhympyra,” e po hēa, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

¹⁰ —Na jitehe Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ndoryndoryvamo okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi ojipejive'ga. Noka'nhyrna'javi ga Tupana'ga hugwi. A'ereki Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

Gara'ya'ga oka'nhympyra'ga

¹¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Mokōi akwaimbae'ga ra'ya'ga.

¹² Uva'ga pe ipyahuve'ga ei: “Apī,” ei ga. “Aheruva'ga ti tomo'ē ombatera gwa'ya'ga pe ga yvuakarame. Emo'ē ti kiro a'ero. Embuhu ji ve kiro jiapo,” ei ga. A'ero garuva'ga imo'embavi ombatera he'yiva'ea gwa'ya'ga pe imondovo, ei Jesus'ga.

¹³ —Aere'i ipyahuve'ga imono'ombavi ombatera. Kiro ga herohoi. Paivo ga hoi upa. Pevo gwe ga hogahoi hepia'ngia rehe. Nharuiveuhū ga okovo.

¹⁴ —Oitambere'ia ga imondopavi a'ero hehe. A'ea rupi tiruahū gagwyri pe. A'ereki itympyra nahenhui. Ahā tuhē mbatera pevo a'ero. Kiro ga jukapahetei ty'ara. Ga ndogwerekoa'javi ojive no. A'ero ty'ara ga jukai.

¹⁵ Nurā ga hoi oporavykyavo pevove'ga pe tapyhy mbatera jijive javo. Pevove'ga omboporavyky ga a'ero ga mondovo nhuhū me. “Ehepia katu ti porcos tohoyme ti a'ea hugwi i'urame,” ei ga ga pe.

¹⁶ —A'ero ga hepiakatui porcos ga pe okovo. Ougwei ga ipoitava reki tanhimoytaromouka javo novia. A'ereki ga nomondo'i ga pe, ei Jesus'ga.

17 —Aerë ga japyakwapupugamo. “Garamo ji pytauhui avo naerũ?” ei ga oyvyteri pe. “O’u katu ġa mbatera – kiroki ġa oporavyky jiruva’ga pe. Ga ndohygi reki hehe. He’yiva’ea hembyruera ġa gwereko a’ero. Emo jihi kiro po ti amano avo jitekovo. A’ereki ji juka hete ty’ara,” ei ga oyvyteri pe.

18 —“Aho aha po ti ji nhivahema apina’ga pyri nehë. A’e po ti ji ga pe nehë: Apĩ, ji rekote’varuhui Tupana’ga pe yvagipeve’ga pe. Nde ve ji rekote’varuhui no.

19 Ere’e po nde ji ve hamo: ‘Jira’yra’ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A’ea po nde ei ji ve hamo. Na ji poravykyi nde ve nehë oporavykyve’ga ja a’ero nehë. A’ea po ti ji ei jiruva’ga pe nehë.” A’ea ga ei oyvyteri pe ojapyakavo oina, ei Jesus’ga.

20 Ovy ga a’ero opohia oporavykyia hugwi porcos reja ua pea hugwi.

—Ovahë ġwerĩ ga uva’ga ronga pe ua. Irupe garuva’ga gwa’yra’ga repiagi. “Kiroġwe jira’yra’ga jivyra’javi ji pyri. Aporogwety ji ga,” ei ga. A’ero ga nhani ga repenhana. Obeija ga ga gworygworyvamo ga rehe ga anhuvana.

21 —Kiro ipyahuve’ga ei uva’ga pe: “Apĩ,” ei ga. “Ji rekote’varuhui Tupana’ga pe yvagipeve’ga pe oji’i. Nde ve ji rekote’varuhui no. Ere’e po nde ji ve hamo: ‘Jira’yra’ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A’ea po nde ei ji ve hamo,” ei ga.

22 —Emo garuva’ga e’i ojipyrive’ga pe: “Haite! Peru ti tapy’ynhapikatua – kiroki a’ea koji’i ikatu. Pemongiuka ti ga pe. Pemondo ti gapoakaġareheva’ea gapoakaġa rehe. Pemondo ti ga pe sandalias no,” ei ga ġa pe.

23 “Peho ti herua imboky’rauhu’iva’ea bezerro yuranuhũa ra’yra. A’ea nhande iporakahetei. A’ea pejuka ti,” ei ga. “Ti’u ti. Tiapo ti toryva.

24 A’ereki jira’yra’ga horame ji hugwi ji ei: Omano ga. A’ereki ji a’e ikwehe’i: Ji ndahepiaga’javi po ti ga nehë. Kiro ga jivyra’javame ji pyri ji ei: Okwerava’ja ga. Oka’nhymypy ko ga ji hugwi ohorame ji hugwi. Kiro ji ga repiaga’javi,” ei ga ojipyrive’ga pe.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. Kiro ġa japo toryva.

25 —Ojihuvypyve’ga rekoi ko pe. Kiro ga ruri ojivya onga pe. Ovahemame ga henduvi. A’ero ga ei oyvyteri pe: “Opy po ġa imonhi’iġa,” ei ga.

26 —Ojipyri ga ojipyrive’ga mbuhurukari javo ga pe: “Maraname ġa japo toryva?” ei ga.

27 —“Neirũ’ga uhu,” ei gapyrive’ga ga pe. “Nderuva’ga ga rerekokatua’ja. ‘Nitetirũi ga,’ ei nderuva’ga. ‘Okoji jira’yra’ga,’ ei ga. Nurã nderuva’ga ojukaoka imboky’rauhu’iva’ea bezerro,” ei ga.

28 —Ojihuvypyve'ga onhimonha'nga henduvame. Ndokipotari tuhẽ ga onga pype toryva repiaga. A'ero garuva'ga hemi ua ga pyri. “Herejo tuhẽ,” ei ga gwa'ya'ga pe. A'ea ga ega'ei ga pe.

29 —A'ero ojihuvypyve'ga ei uva'ga pe: “Ji rendu ti! Imbokwara'ara'arame jiji aporavyky hete nde ve jitekovo. Nane'ymi nenhi'iga rupi ji ako katu. Ji ve nde nerembuhuri'i'i xunhiva'ea cabrito. Poi nde nerembuhuri ji ve toapo ti ga toryva javo ojikoty'ave'ga pavẽi.

30 Gaha reki, ndera'ya'ga, ga jigwaraipavi neitambere'ia rehe imondovo ahe'upahara'ga pe. Ga rura'javame nde ijukaukari ga pe imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ojihuvypyve'ga uva'ga pe.

31 —“Pi'a,” ei garuva'ga ga pe. “Nane'ymi nde ruvi ji pyri. Nhimbatepava nembatera tuhẽ okovo.

32 Piry nhande roryroryvamo. Nurã ti tiapo toryva. A'ereki neirũ'ga horame nhande hugwi nhande ei: Omano ga. A'ereki nhande xa'e ikwehe'i: Ndihepiaga'javi po ti nhande ga nehẽ. Kiro ga jivyra'javame nhande pyri nhande ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga nhande hugwi ohorame nhande hugwi. Kiro nhande ga repiaga'javi,” ei garuva'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

16

Akwaimbae'ga omoandyandyi gwuvihava'ga

1 Kiro Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe imombe'gwovo ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Imbateheteve'ga ei ojipyrive'ga pe: “Ehepia katu nhimbatera ji ve ima'eamo ipyhyga itambere'ia ji ve,” ei ga ga pe.

—“Kwa,” ei ga.

—Aerẽ imbateve'ga pyri ga uhu javo ga pe: “Ndepyrive'ga ojigwarajuhu nembatera rehe,” ei ga imbateve'ga pe.

2 —Imbateve'ga ombuhuruka ojipyrive'ga a'ero. Ga pe ga ei: “Garamo nde rekouhui? Nde mombe'u ga ji ve. Maraname nde jigwarai nhimbatera rehe? Ekwatija ti ji ve imombe'gwovo enhimima'ẽa. Tahepia ji. Nde po ti ndereporavykya'javi ji ve hepiage'yma nhimbatera ji ve nehẽ,” ei ga ga pe.

3 —A'ero gapyrive'ga ei ovyteri pe: “Marã po ti ji rekoi a'ero nehẽ? Kiro po ti jiruvihava'ga ji mondohetei ojihugwi ji mboporavykya'jave'yma ojive nehẽ. Ndajipopoakari ji. Nurã ndahyvykoi ko pe. Naporanduva'uvi ji mbatera ojipe'ga hugwi. Marã po ti ji rekoi ipyhyga mbatera jijive nehẽ?” ei ga.

4 Ojapyaka ga. “Ah! Kiro ji akwaha!” ei ga. “Nahanahã po ti ji rekoi ga mbohoryoryva ji rehe nehẽ. A'ero po ti

ġa ji mboapygi ġwonga pype ji rerekokatuavo nehē ji poravykya'jave'ymame ga pe nehē," ei ga oyvyteri pe.

5 –A'ero ġa mbojopy'rupy'ruavo ga ġa mbuhupavukari ojipyri – kiroki ġa ndokwepyygi ve garuvihava'ga pe. Urypyve'ga rurame ga ei ga pe: “Maramomi nderekwepyygi ve jiruvihava'ga pe?” ei ga.

6 –A'ero ga ei gapyrive'ga pe: “He'yiva'ea ikava cem tambores de azeite,” ei ga.

–A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea cinquenta tambores jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepyygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

7 –Ojipe'ga pe ga ei ga rurame: “Maramomi nderekwepyygi ve jiruvihava'ga pe?”

–A'ero ga ei ga pe: “He'yiva'ea ha'ynha cem alqueires de trigo.”

–A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea oitenta alqueires jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepyygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

8 –Aerē ikwahavame garuvihava'ga ei: “Heaporoġita jipyrive'ga ojapyakaheteavo ji moandyita ikwahava.” A'ea ga ei ojipyrive'ga omoandyirame, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

–A'ereki okote'varuhuve'ġa okwaha ojogwerekovo gweaporoġitaro. A'ea ġa ikwahavi pyryve'ġa hohe jireheve'ġa hohe kojahuarupive'ġa hohe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

9 –Jihi a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Pemondo ti iporia'ive'ġa pe penhiitambere'ia tohoryory ti ġa pejihe. A'ero aerē pe manorame ipyhyga'jave'yma itambere'ia, po ti ġa ndoryndoryvamo jitehe pe ndehe nehē pe mboapyga ojipyri pevo yvagi pe nehē – kiroki a'ea ndopavi nehē. Pevo nane'ymi po ti nde ruvi ġa pyri nehē, ei Jesus'ga.

10 –Kiroki ga ndahe'yiva'ea repia katu – gaha he'yjuhuva'ea repia katu no ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga ndahe'yiva'ea rehe omotetirūa – gaha he'yjuhuva'ea rehe omotetirūa no ahe mbojikoge'yma ojihe, ei Jesus'ga.

11 Po pe ndapepo'rukatui vvyakotyva'ea penhiitambere'ia, a'ero po ti Tupana'ga nomondo oapoa pyryheteva'ea yvagipeva'ea pe me nehē topo'ruyme ti ġa javo.

12 Po pe ndapehepiakatui aheapoa ahe ve ahe mbojikoge'yma ojihe, a'ero po ti Tupana'ga nomondo peapoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

13 –Kiro po ti ji ġa mombe'ui mokonha'ġa ahepojykhara'ġa pe me pe mbo'eavo, ei Jesus'ga. Tiruahũ ahe poravykyrame mokonha'ġa pe opojykhara'ġa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ġa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arõhetei ojipe'ga arõe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarõve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

–Na jitehe ahe nonhi'ĩpo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tupana'ga okwaha aherokote'varuhua

(Mateus 11.12-13; 19.9; 5.31-32; Marcos 10.11-12)

14 Jesus'ga imombe'urame ġwemimbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa ga rendupavi. Fariseus'ġa opotaruhu itambere'ia. Nurã ġa ndopotari Jesus'ga remimombe'ua. A'ero ġa Jesus'ga jaihetei ga rerekomemuamo.

15 Kiro Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

–Pehe peko katu ahe pejepiagame jate. A'ero ahe ei: “Tupana'ga roryroryvamo ġa ndehe ġandekokatua rehe.” Ikwahave'yma ahe ei nahã ombaragwahave'yma ġwaramo pendekote'varuhua rehe. Tupana'ga ki a'e te okwaha pendekote'varuhua. Aheremimboheteve'ea pe Tupana'ga ei: “Ite'varuhu hete!” ei ga.

16 –Ymyahũ ymyahũva'ea ahe mbo'ei Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea nhi'ĩgagwera rehe no. A'ea rehe ymyahũve'ġa ġa mbo'ei ikwehe'i no nahanahã ti peko katu javo. Kiro João Batista'ga aġwamove'ġa mbo'ei pyryva'ea rehe ji pavẽi, ei Jesus'ga. Ga mbo'eavo ore ei ġa pe: Kiro Tupana'ga oko nanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo. Orenduve'ġa heroviapotahetei orenhi'ĩga. A'ero ġa ei: “Toko ti ga oreruvihavuhuhetero.” A'ea ġa ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe.

17 –Po yvaga opa. Po yvya opa. Moisésva'ea remimbo'eagwera ki a'e te ndopavi'i'i. Xunhi'i'ĩva'ea rũi po ti ipavi jugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

18 –Kiroki ga opohi ġwembirekohẽa hugwi hẽa mondoheteavo – gaha ite'varuhu ojipehẽa rerekorame. Tupana'ga ndopotari ga ojipehẽa rerekorame. Hẽa rerekorame ga aja-juri. A'ereki ga hambireko jitehe jypyvehẽa pavẽi. Na jitehe – kiroki ga gwereko garembirekoypyvehẽa ga pohirame hẽa hugwi – gaha ite'varuhu hẽa rerekorame. A'ereki ga gwereko garembirekohẽa. Tupana'ga ndopotari nanongara, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Imbateheteve'ea Lázarova'ea pavẽi

19 Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa mbo'eavo. A'ero ga ei:

—Ahe gwereko pa imbateheteva'ea. Nane'yimi ahe omongi tapy'ynhapipyryva ikatuheteva'ea. He'yi hehe. Huvihava'ga pira'java'ea ko ahepira hovv'iva'ea linho apopyra no pyryva'ea. Nane'yimi ahe herekoi ikatukatuva'ea jate i'gwoi'gwovo gworygworyvamo.

20 —Aherongauhua apoa pyri porta pyri Lázarova'ea nhinoġi. Ono ġa ahe pevo jipi. Iporia'i Lázarova'ea ombatere'ymano o jagwuhuro. He'yjuhu ahejagwa.

21 Ougwei ahe imbateva'ea rembi'uagwera. “Po ga imbuhurukari ji ve hamo - kiroki ohiohi gajurua hugwi vyvyo ga i'urame,” ei ahe ovytyeri pe. Nhaġwatiġa uhu ahejagwa rererereva okovo!

22 —Aerē iporia'iva'ea manoi Lázarova'ea. A'ero Tupana'gapyryve'ga ahera'uva rerohoi imondovo Abraãova'ea pyri yvagi pe.

—Imbateva'ea manoi no. A'ero ġa ahe tymi.

23 Omanove'ġa gwryi pe imbateva'ea ra'uva rekoi. Hahy hete imbateva'ea pe pevo. Kiro ahe jovavuri. Paivo ihoi ahema'ēa Abraãova'ea repiaga. Ahe gwepia Lázarova'ea reko-rame Abraãova'ea pyri hete.

24 A'ero imbateva'ea onhi'ġa mondoi: “Amoi! Abraão!” ei ahe. “Ji porogwety po nde hamo! Embuhuruka ti Lázarova'ea ji pyri. Tomonde ti ahe opoakātīapy'ria yhya pype herua imbuhua nhikūa rehe imbohakuvia nhikūa. A'ereki hahyuhu ji ve tata pype.”

25 —A'ero Abraãova'ea ei: “Pi'a,” ei ahe. “Nahembuhurukari ji. Ekwahava'ja ti. Emanoe'ymane nde erereko embatera ikatuva'ea ejoryjoryvamo. Lázarova'ea pe ki a'e te ite'varuhu hete omanoe'ymane. Kiro Lázarova'ea py'a u katu avo ji pyri. Nde ve kiro hahy hete.

26 Nhanema'ō me oko yvya kwaruhua. Nurã ahe ndohahavi ore hugwi pe pyri. Na jitehe ahe ndohahavi pe hugwi ore pyri,” ei Abraãova'ea ahe ve.

27-28 —A'ero imbateva'ea ei: “Amoi!” ei ga. “Ji rendu! Emondouka ti Lázarova'ea jiruva'ga rongga pe a'ero nħiirū'ġa pyri cincove'ġa pyri. Tomombe'u ti ahe ġa pe jirekote'varuhua kwepykava topohi ti ġa okote'varuhua hugwi. A'ero nduri po ti ġa avo ji pyri hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei imbateva'ea Abraãova'ea pe.

29 —A'ero Abraãova'ea ei: “Gwerekko ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Gwerekko ġa Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġagwera aherembikwatijara. Na ġa aherembikwatijara rendukatui xako hehe javo,” ei Abraãova'ea ahe ve.

30 –“Amoi,” ei ahe Abraãova'ea pe. “Nohenduvi po ti ġa aherembikwatijara okoe'yma hehe. Po ti ahe vyri omanoa hugwi ogwovo ġa pyri imombe'gwovo ġa pe nehē, a'ero po ti ġa pohiri okote'varuhua hugwi nehē,” ei imbateva'ea.

31 –A'ero Abraãova'ea ei ahe ve: “Po ġa nohendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġagwera reheve, a'ero po ti ġa ndogweroviari ahe vyrame omanoa hugwi ogwovo ġa pyri imombe'gwovo ġa pe nehē. Nurã po ti ji namondoukari ahe pevo nehē,” ei Abraãova'ea imbateva'ea pe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui fariseus'ġa pe ġa mbo'eavo.

17

*Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)*

¹ Gwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

–Jara'ġa ombote'varuhu jipi. Na tuhē po ti jipi nehē, ei Jesus'ga. Ga pe ti tiruahū hete nehē – kiroki ġa ombote'va ojipe'ġa mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga.

² Omano jipe po ġa hamo tombote'varyme ti ġa jireheve'ġa – kiroki jireheve'ġa aġwamo gwe ojiko Tupana'ga rehe ikwahapave'yma Tupana'ga nhi'ġa, ei Jesus'ga. Po ahe opytī ġajurimo itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ġa momboa ypihua ruvihava pype ġa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahūhetero ġa pe. Koji'i tiruahū hete ġa pe ġa jireheve'ġa mbote'varuhurame, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³ –Eko katu ti! Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja. Po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti ere ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve. Na rūi ahe japoï.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga.

–Po ga ei nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko. Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehē,” e po ga nde ve. Po ga pohiri okote'varuhua hugwi, a'ero terehenonha'javi ti garekote'varuhua.

⁴ –Po he'yjuhurame po seterame ga te'varuhua'jaa'javamo nde ve ara rupi ve. Po he'yjuhurame po seterame ga ea'jaa'javi nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko,” e po ga nde ve. “Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehē. Apohi ji kiro jirekote'varuhua hugwi,” e po ga. A'ero he'yjuhurame seterame ti erea'jaa'ja ga pe: “Nahenonha'javi po ti ji nderekote'varuhua nehē.” Nahã ti ere ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahã oko ahe jikogame Tupana'ga rehe

⁵ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa – kiroki gamoirūhara'ġa – ġa ei Jesus'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe:

—Orojiko ore Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no. Ore poko ti. Koji'i ti embojikoguka ore ve.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no, a'ero po pe ei agwava'ea pe i'yva pe figueira brava pe: “Ipya rehe vehevi ti ejijyi enhityma'java typya pype ypiahua ruvihava pype.” Po pe ei a'ea, a'ero ijijyi onhityma'java typya pype, ei Jesus'ga ġa pe.

Gapyriva'ero po ġa oporavyky ġa pe hamo

⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Po pepyrive'ga gwyvykoi ko pe oporavykyavo. Po ga penenymbava repia katu ovelhas repia katu oporavykyavo. Ga rurame onga pe oporavykyhava hugwi pe ndape'ei ga pe: “Haite! Herejo eapyga mesa pyri. E'u ti.” Pe ndape'ei na ga pe.

⁸ Pe pe'e ga pe: “Emboavujikwe pa ti mbatera ji ve ta'u. A'ero ti enhimboavujikwe herua mbatera imbhua ji ve. Ji i'urē po ti nde i'ui ji py'rovo nehē,” pe'e pe pejipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ —Pe ndape'ei ga pe: “Ndepyry hete nde eporavykyavo ji ve ekoheteavo nhinhi'īga rupi.” A'ea rūi pe ei ga pe. Pepyri'ero ġwaramo oporavyky po ga pe me hamo.

¹⁰ —Na jitehe pejipyrive'ga ja pe tuhē ti peko. Pekopavame Tupana'ga nhi'īga rupi ti pe'ji Tupana'ga pe: “Ore rekopavame enhi'īga rupi, terei ti ore ve pepyry hete pe javo. Ndepyri'ero ġwaramo oroporavyky po ore nde ve hamo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombi dezva'ea hugwi ahejagwa

¹¹ Aerē Jesus'ga hogahoi taho ji Jerusalēm me javo. Ohorame ga okwa Galilíapeve'ga gwyrri pe Samariapeve'ga gwyrri pe no.

¹² Pevo ga vahemi cidade'i pe. Cidade'ia rembeyvyri pe ijaijauhuve'ga ga rovatī dezve'ga. Irupe ġa pytai ga hugwi.

¹³ Jesus'ga pe ġa onhi'īga mondoi javo:

—Jesus! ei ġa ga pe. Ore porogwety po nde hamo, ei ġa Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁴ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti pejipiuka ikwava'ēhara'ġa pe pejjagwa repiuka ġa pe.

Ga horame ġajagwa pigi ġa hugwi.

¹⁵ Ojagwapihava repiagame ojipeji'ga jivyri Jesus'ga pyri. Hahyahi ganhi'īga ga erame Tupana'ga mboheteavo gworyg-woryvamo ga rehe.

¹⁶ —Ndepyry hete nde! ei ga Jesus'ga pe. Erephano kwaha hete nde.

A'ea ga ei onhinoğa upa ojavapyvo Jesus'ga pyri ndehe koji'i ji hohe javo. Ga ko Samariapeve'ga.

¹⁷⁻¹⁸ Nurã Jesus'ga ei:

—Nhandegwyriveve'ga rũi – gaha jate ga jivyri ji pyri gworygworyvamo Tupana'ga rehe ga mboheteavo. Amombi ji dezve'ga jagwa ға hugwi. Ma jara'ға naerũ, noveve'ға judeus'ға? Po ға jivyri Tupana'ga mboheteavo hamo!

¹⁹ Samariapeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ã heregwovo enhonga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã ndejagwa pigi nde hugwi.

Maname po ti Tupana'ga oko aheruvihavuhuhetero nehẽ?
(Mateus 24.23-28, 37-41)

²⁰ Aerẽ fariseus'ға ei Jesus'ga pe:

—Maname po ti Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero avo vyva koty nehẽ?

A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ndiukwahavi Tupana'ga rekorame huvihavuhuhetero vyva koty nehẽ.

²¹ Nurã po ti ға nde'i nehẽ: “Pehepia! Avo ko ga rekoi huvihavuhuhetero! Pehepia! Pevo ko ga rekoi huvihavuhuhetero!” A'ea rũi po ti ға ei nehẽ. A'ereki Tupana'ga oko jipe huvihavuhuhetero ahevyteri pe ahe jikogame ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ға pe.

²² Gwemimbo'ehara'ға pe Jesus'ga ei:

—Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Po ti ga rura'javi opytaahi'viavo nhande pyri nehẽ hamo.” Nahã po ti pe ei ji repi-aga'japotaheteavo nehẽ novĩa. Pe ndajirepiagi nehẽ, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²³ —O'mbero po ti ға ei pe me nehẽ: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga! Pehepia! Avo ko Cristo'ga!” Nahã po ti ға ei pe me o'mbero nehẽ. Tapehoi ti ға ndupi hepiaga. Taperoviari ti ға.

²⁴ —Jijipiukarame ji rura'jahava rupi tupã verava ja po ti ji rekoi nehẽ. Tupã veraveravame kikuty yvaga rehe ombokojahu pa kokoty yvaga rehe no. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ға nhaporemõ ji repiagi ji rura'javame yvaga hugwi nehẽ, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁵ Kiro po ti ға imbuhuna'ëi he'yiva'ea hahyva'ea ji ve avo nehẽ. Ağwamove'ға po ti nanhiarõi ji reroviare'yma kiro nehẽ.

²⁶ —Noéva'ea nhinhağa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavëi, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁷ Ymyahũ Noéva'ea nhinhağa renonde yhara ruvihavuhua pype ahegwyriveva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyriveva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi

no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahewyripeva'ea rekoi okovo imboha'uve'yma Noéva'ea avame yhara ruvihavuhua pype yhya hehanhuhũa rurame ahewyripeva'ea mbotypyvypava nhatymbava hako - kiroki ahewyripeva'ea ndo'avi yhara ruvihavuhua pype.

28 —Na jitehe Lóva'ea hoa renondehava Sodoma hugwi. Sodomapeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo. Mbatera ahe ipyhygi itambere'ia pyvõ aerẽ imondovo mbatera itambere'ia rehe. Ko pe ahe itymi. Onga ahe japoi. Nahã Sodomapeva'ea rekoi okovo ikwahave'yma ombokajağwama.

29 Lóva'ea hemame cidade hugwi Sodoma hugwi ogwovo Tupana'ga imbohirukari yvaga hugwi tata enxofre reheve ojapy'uva'ea reheve Sodomapeva'ea rehe ahe jukapavuka.

30 —Na jitehe po ti vvyakotyve'ğa ndekoi okovo ikwahave'yma jirura'javağwama nehẽ, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero vvagipeva'ero no.

31 —Ji jipiukarame ti ga tokiyme ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi - kiroki ga oko ongapereuhua arimo. Na jitehe ti ga tohoa'javyme ġwonga pe nehẽ - kiroki ga oko ko pe ji jipiukarame nehẽ, ei Jesus'ga.

32 Tapemoka'nhyimi ti Lóva'ea rembirekova'ea! Ohoa'ja pota ahe ġwonga pe omanomo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

33 Kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti javo” - a'ero po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ojipe'ğa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe - omanorẽ po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

34 —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Ji rura'javame po ti mokonha'ğa kiri onhinongava rehe ppytunimo. Ojipeji ġanhinongava. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehẽ, ei Jesus'ga.

35 Kunhangwera'ğa mokonha'ğa po ti ombo'i ombo'ihava pyvõ ojopyri. Kiro po ti ojipehẽa rerohohava nehẽ. Kiro po ti ojipehẽa rejahava nehẽ, ei Jesus'ga.

36 Mokonha'ğa po ti oko ko pe akwaimbae'ğa nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

37 A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Nhandepojykaharetero emombe'u ti ore ve. Mome po ti nanongara nehẽ?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jukwaha po ti nehẽ. Ahe manorame po ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehẽ ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha ji rura'javame nehẽ javo.

18

Aherembirekokwerava'ea juizva'ea pavẽi

¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ģa pe. A'ea pyvõ ga ģa mbo'ei ģanhi'iġa rehe Tupana'ga pe tapenhi'ĩ jipi pejikweraje'ymamo javo ģa pe.

² Ga mbo'eavo hehe ga ei:

—Juiz'ga oko cidade pype upa. Ndokoi ga Tupana'ga nhi'iġa rupi okyhyjie'yma ga hugwi. Ndojirovagi ga akwaimbae'ġa koty no okyhyjie'yma ga hugwi.

³ Aherembirekokwerahẽa oko akoja pype cidade pype upa no. Uhuuhura'ja hẽa juiz'ga pyri jipi ja'javo ga pe: “Ji repy ti ga rehe. A'ereki ga ite'varuhu ji ve,” ei hẽa juiz'ga pe jipi.

⁴ —Ndohepyotari ga hẽa. Ga ndopokona'ẽi hẽa. Aerẽ reki ga ei oyvyteri pe: “Ndakyhyji ji Tupana'ga hugwi akwaimbae'ġa hugwi no ģa mbopogwee'yma. Jikyhyjiavo ġwaramo rũi po ti ji aherembirekokwerahẽa pokogi nehẽ.

⁵ Nhimbokweraja ġwaramo po ti ji hẽa pokogi nehẽ. Po ti ji ndahepygi hẽa nehẽ, a'ero po ti hẽa ji mohe'ouhũ u'ua ji pyri nehẽ. Kiro po ti ji hẽa repygi a'ero,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁶ —Pejapyaka ti juiz'ga nhi'iġa rehe ndapyryvive'ga nhi'iġa rehe, ei Jesus'ga nhandepojykaharete'ga.

⁷ Marã po ti Tupana'ga hekoi ġwemimo'ẽhara'ġa nderekovo nehẽ? Gwepy po ti ga ģa naerũ? – kiroki ģa onhi'ĩ hete ga pe arimo ypytunimo no ore poko ti javo. Marãi pe? Mbegwe po ti ga ģa pokoga nehẽ naerũ? Marãi pe?

⁸ A'e ji pe me: Ga kaitu ga pokogi kotihĩ nehẽ ji mbuhura'java avo yvya koty nehẽ. Ji rura'javame mara'ngu po ti yvyakotyve'ġa ojikoga ji rehe nehẽ? ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Fariseu'ga itambere'ia mono'õhara'ga pavẽi

⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ojo'java'ea jara'ġa pe – kiroki ģa e'i oyvyteri pe: “Orepyry hete ore. Ojipe'ġa tiru-ahumba.” A'ea ģa ei ojirovage'yma ģa koty. Ga pe Jesus'ga ei pehe po ti ji pe mombe'ui kiro javo.

¹⁰ —Mokonha'ġa oho ojatykahavuhua pype templo pype xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Ojipe'ga ko fariseu'ga. Ojipe'ga ko itambere'ia mono'õhara'ga, ei Jesus'ga.

¹¹ —Fariseu'ga o'ã onhi'iġa oyvyteri pe. “Tupana,” ei ga Tupana'ga pe. “Jiroryrory ji nde rehe. A'ereki nde ji mongo ojipe'ġahoheva'ero. Nurã ģa ja rũi ji reko. A'ereki ġahã

ahe moandyandyi ipyhyga ġambatera. Ndapyryvi ġa. Gw-ereko ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Avove'ga ja rui itambere'ia mono'ohara'ga ja rui ji rekoj nohō.

¹² A'u ji cinco jikira rupi. Dois jikira rupi ji nda'ui tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo. Nahã ji rekoj jipi. Amondo ji nde ve nhimbatera jipi. Ji herekorame dez mbatera ji amondo nde ve ojipeji," ei fariseu'ga, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo ġa mbo'eavo.

¹³ —Itambere'ia mono'ohara'ga ki a'e te irupe ga o'ã ojipe'ġa hugwi. Ndojovavuri ga hepiage'yma yvaga koty. Onupanupã ga opoti'a opoa pyvō ovy'are'yma ġwaramo. Tupana'ga pe ga ei: "Tupana, ako te'varuhu ji. Terenhimonha'ngai ji rehe. Ji porogwety kiro!" ei itambere'ia mono'ohara'ga Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —A'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ohara'ga hugwi Tupana'ga imombori garekote'varuhua. A'ero ga jivyrame ġwonga pe Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: "Pyry kiro itambere'ia mono'ohara'ga."

—Ojipe'ga pe fariseu'ga pe Tupana'ga nde'i: "Ndepyry nde." A'ea rui Tupana'ga ei. Kiroki ga e'i jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa javo – po ga ei a'ea onhimboheteavo onhimongovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: "Nderekoi nde huvihavamo. Nerenhimbohetei po nde hamo a'ero." A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

—Po ga nonhimbohetei ojipe'ġa nderekokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: "Eko ti huvihavamo." A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16)*

¹⁵ Aerē tayri'ġa no, ojipe'ġa ġa nderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ġa ndehe imomyryva ġa pe javo. Tayri'ġa nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ġa Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁶ Jesus'ga ki a'e te e'i:

—Tuhu tuhē ti tayri'ġa ji pyri, ei ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki Tupana'ga pyry hete nanongara'ġa'jave'ġa pe okovo ġanduvihavuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tayri'ġa ojiko uva'ġa ndehe okovo ġanemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ġa oko tayri'ġa ja rui – ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhetero a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

*Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31)*

18 A'ero huvihava'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe:

—Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehẽ jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ? ei ga Jesus'ga pe.

19 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iga jate ko pyry, ei Jesus'ga.

20 Erekwaha ko nde Tupana'ga remimbo'eukaragwera Moisésva'ea pe ymyahũ. Ga e'i ahe ve:

“Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Terejukai ti ojipe'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi.

Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

Emondo ti ejeaporoğita imohina ejuva'ga rehe eyhẽa rehe no,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga.

21 A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga.

22 Ga renduvame Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipeji rehe nderehygi ve Tupana'ga remimbotari-mova'ea rehe. Emondo pa ti embatera itambere'ia pyhyga. Kirẽ ti emaẽ eitambere'ia imbatere'ỹve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga. Nurã ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirẽ ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ga pe.

23 Jesus'ga renduvame ga ndovy'ahetei. A'ereki ga nomon-dopapotari ombatehetero ġwaramo.

24 Gavy'are'yma repiaga Jesus'ga ei:

—Hahy imbateve'ga pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga.

25 Tegwete yuranuhũa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ga hohava Tupana'ga nhi'iga rupi okoheterame ombatera rehe. Nurã po ti ġa ndojikogi ga rehe, ei Jesus'ga.

26 A'ero garenduve'ga ei:

—Ma'ga po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ naerũ?

27 A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhẽ vyakotyve'ga nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga pe reki nonhimimi. A'ereki ga ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri, ei Jesus'ga.

28 A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa ore orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo.

²⁹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me pe'jave'ġa pe no - kiroki ġa pe ja opohi ombatera hugwi gwe'yja'ġa hugwi no xako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo. A'e ji: Pyry hete po ti ga pe nehē - kiroki ga opohi ġwonga hugwi, gwuva'ga hugwi, oyhēa hugwi, oirū'ġa hugwi, ġwembirekohēa hugwi, gwa'yra'ġa hugwi.

³⁰ Po ga opohi pa ġwonga hugwi ġa hugwi no taho ti Jesus'ga rupi javo, a'ero aġwamo koji'i Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē. Aerē po ti Tupana'ga ga mongoi ojipyri ga momby-tavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Kiro Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi irupe'i jara'ġa hugwi. Dozeve'ġa pe ga ei a'ero:

—Ji rendu ti. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. A'ero ihoi Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rembikwatijapava rupi - kiroki a'ea ji mombe'u, ei Jesus'ga.

³² Aerē Jerusalém me po ti nhimondoukahava judeus'ġarūive'ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve onyvuna ji rehe nehē.

³³ Ipira apopyra pyvō po ti ġa ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē. Kirē po ti ġa ji jukai nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe.

³⁴ Dozeve'ġa nombaragwahavi ganhimombe'ua rehe reki. A'ereki onhimiva'ea ġa pe. Oyvyteri pe ġa ei:

—Marā ga'ea? Maraname ga ei na onhimombe'gwovo? ei ġa.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea

(Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi. Kiro ga vahemi ġwerī cidade de Jericó pe. Pevo heakwagweve'ga apygi pehea rembeyvyri pe oporanduva itambere'ia rehe.

³⁶ Gwendu ga he'yive'ġa kwavame onhipyvō onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maraname ġa kwaġakwavi?

³⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Jesus'ga kwavi kiro Nazarépeve'ga.

³⁸ A'ero ga onhi'iġa mondoi tanhirendu ti Jesus'ga javo.

—Jesus! Nde ko Daviva'ea rymyminoru! ei ga.

Nahā ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

—Ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tanhimboheakwa katu ti ga opopoakara pyvõ javo.

³⁹ A'ero tenondeve'ga ei ga pe:

—Epi! ei ga ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i ga onhi'iga mondoi reki.

—Daviva'ea rymyminoru ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga pytai ga reruruka ojipyri. Ga rurame Jesus'ga ei ga pe:

⁴¹ —Marã po ti ji nde rerekoi nehẽ? Gara nde erepota?

A'ero ga ei:

—Ji mboheakwa katu jipojykaharetero, ei ga.

⁴² —Ehepia ti a'ero! ei Jesus'ga ga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã nde reakwakaturo kiro, ei Jesus'ga.

⁴³ Kotihĩ hete ga hepiagi a'ero. Ogwovo Jesus'ga rupi ga Tupana'ga mbohetei.

—Ndepyry hete nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe.

Pevove'ga na jitehe ga ei gareakwakatua repiagame:

—Ndepyry hete nde ga mboheakwakatuavo! ei ga Tupana'ga pe onhimongyavo.

19

Jesus'ga Zaqueuva'ea pavẽi

¹ Kiro Jesus'ga hoi ovahema cidade de Jericó pype ogwovo mbytera rupi.

² Pevo Zaqueu'ga ruvi itambere'ia mono'õhara'ga nduvi-hava'ga. Imbate hete ko ga.

³ Ga Jesus'ga repia pota. “Marã po ga rekoi?” ei ga oyvyteri pe. Zaqueu'ga vyvive. Nurã ga ndohepiagi Jesus'ga he'yive'ga ga mbotyvahivame.

⁴ Nurã ga nhani ga pyvõ okwava ogwovo ga nenonde oji-upia i'yva rehe amoreira rehe. “Avo hugwi po ti ji Jesus'ga repiagi nehẽ,” ei ga oyvyteri pe. A'ereki Jesus'ga okwa gwerĩ i'yva pyvõ.

⁵ Ovahemame Jesus'ga rovavuri Zaqueu'ga koty ga repiaga javo ga pe:

—Zaqueu! Haite! Ejy! Agwamo ji tapyta neronga pype, ei Jesus'ga.

⁶ Kotihĩ ga jyvi i'yva hugwi a'ero gworygworyvamo Jesus'ga rehe ga rerogwovo gwonga pype.

⁷ A'ea ojipe'ga ndopotaruhui onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maranameuhũ okote'varuhuve'ga rongga pype Jesus'ga oki opytapota pevo?

⁸ Aerẽ Zaqueu'ga ami onhi'iga nhandepojykaharete'ga pe Jesus'ga pe.

—Ji rendu jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe. Ambohovaja ti nhimbatepava imondovo hovajara imbatere'ỹve'ga pe nehẽ. Ji ojipe'ga moandyandyi ipyhygahyavo ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji imondoa'javi ga pe a'ero nehẽ. Po ojipeji mbatera ji apyhygahy ga hugwi, a'ero po ti ji imondoi quatro ga pe nehẽ. Nahã po ti ji imondoa'javi koji'i hete ga pe nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Zaqueu, ei Jesus'ga ga pe. Aḡwamo pe pejiko ji rehe, ndehe nenongapypeve'ga pavẽi, imomboruka ji ve pejikote'varuhua pe hugwi. Orombojikoguka ji jijihe. A'ereki nde ko Abraãova'ea rakykwepohara no, ei Jesus'ga Zaqueu'ga pe.

¹⁰ A'ereki ji ajo yvya koty taheka ti ji vyvakotyve'ga imomboa ḡandekote'varuhua ga hugwi ga mbojikoguka jijihe javo. Kiroki ga ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga oka'nhyve'ga ja —ḡandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jioa vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia dezve'ga pe
(Mateus 25.14-30)

¹¹ Ga ḡwenduvame ga imombe'ui ojo'java'ea. A'ereki ga uhu ḡwerĩ Jerusalém me. Omombe'u katu ga ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti Tupana'ga oko vyvakotyve'ga nduvihavuhuhetero Jerusalém me ore pyri nehẽ,” ei ga hepiapota.

¹² Nurã Jesus'ga ei ga pe:

—Marã po ti hekoi vyvakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Huvihava'ga hoi paivouhu ojipe'ga gwyri pe. A'ereki ga e'i: “Pevove'ga huvihavuhu'ga ti te'i ji ve eko ti kiro ejigwyrivepe'ga nduvihavuhuro javo,” ei ga.

¹³ —Ohoa renonde ga ga mbuhurukari ojipyri dezve'ga ojipyrive'ga. Ga pe ga imondomondi ojipeji itambere'ia ga ndetakwera'ja tombohe'yjuhu ti ga ji ve javo. A'ero ga ei ga pe: “Pepyhyppyhy ti mbatera nhiitambove'ia pyvõ. Aerẽ ti pema'ema'ẽ mbatera itambere'ia pyhyga koji'iva'ea. Nahanahã ti peporavyky nhiitambove'ia pyvõ koji'iva'ea imono'ono'oḡa aerẽ imbuhua ji ve,” ei ga ga pe.

—Kiro ga hoi ga hugwi a'ero ogwovo paivouhu ojipe'ga gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Gagwyrivepe'ga noarõhetei ga. Nurã ga ei: “Tokoyme ti ga oreruvihavuhuro. Jararamo nhande xaho ga reviri javo a'ea huvihavuhu'ga pe,” ei ga. A'ero paivouhu ga hoi ovahema imombe'gwovo huvihavuhu'ga pe novã.

¹⁵ A'ereki ga e'i jipe ga pe eko ti ḡanduvihavuhuro javo.

—A'ero ġanduvihavuhuro ga jivyri paivouhua hugwi ua ogwyri pe. Ovahemame kiro ga ojipyrive'ġa mbuhurukari ojipyri - kiroki ġa pe ga omondo ojipeji oitambere'ia. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: "Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'iva'ea po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri," ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

16 —Kiro gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygame ji ipyhygi dez," ei ga.

17 —A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: "Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Ojipeji te nde erembohe'yjuhu ji ve. Pevo ko dez cidades teni. Akojapeve'ġa nduvihavamo ti eko kiro," ei ga ojipyrive'ga pe.

18 —Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygame ji ipyhygi cinco," ei ga.

19 —A'ero ga ei ojipyrive'ga pe:

—"Kwa. Pevo ko cinco cidades teni. Akojapeve'ġa nduvihavamo ti eko kiro," ei ga ojipyrive'ga pe.

20 —Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia - akoja jitehe!" ei ga opojykahara'ga pe. "Auvā ji neitambere'ia tapy'ynhapira pyvō hepiakatuavo.

21 A'ereki ji akyhyji nde hugwi. A'ereki nde netiruahū. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ġa hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive," ei ga opojykahara'ga pe.

22 —A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: "Ereko te'varuhu nde! Oja nde rehe nde ero ġwaramo ji ve. Nde tuhē ere ji ve: 'Netiruahū nde ipyhyga ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive.' Nahā nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo.

23 Maraname nde neremondoi nhiitambere'ia ikwepykara'ġa pe banco pype? A'ero imbuhu'raġirē ojipe'ġa pe po ġa ombuhu koji'iva'ea nde ve ramo. Nahā po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri ramo. A'ero jirura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia koji'iva'ea reheve ramo," ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

24 —Ga pe - kiroki ġa o'ā ga pyri - ġa pe ga ei: "Pepyhy nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe - kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahā herekovo dez itambere'ia," ei gapojykahara'ga, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga renduve'ġa ei Jesus'ga pe:

25 –Tere'ei na orepojkaharetero. Gwereco jipe ga dez itambere'ia.

26 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–A'e ji pe me: Kiroki ga gwereco a'ea pyvõ oporavykypota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

27 –Nurã ġapojkahara'ga ei javo ojipyrive'ġa pe, ei Jesus'ga. Koji'iva'ea ga ei javo: “Nhiarõe'ÿve'ġa – kiroki ġa ndopotari tokoyme ti ga nhanderuvihavuhuro javo ji ve – peho ti ġa nderua avo ġa jukavo jirovai pyteri pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea.

*Jesus'ga ovahĕ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19)*

28 Imombe'urĕ ga hoi ġa nenonde taho ji Jerusalém me javo.

29 Ogwovo ga vahemi cidades'ia kotyi ve. Mokõi cidades'ia teni pevo. Ojipea ko Betfagĕ. Ojipea ko Betânia. Ohĩ cidades'ia vvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondouka.

30 –Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'e pe, ei Jesus'ga. Pevahemame po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea ra'yra jumentinho nehĕ. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe pevo. Ahe ndohoi ve i'arimo. Pekwahara ti herua avo.

31 Po ti ġa ei pe me nehĕ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ġa ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojkaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.’” Nahã ti pe'ji ġa pe imbuhuruka, ei Jesus'ga ġa pe.

32 –Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa vahemi hepiapava garemi-mombe'ua.

33 Ga jumentinho kwaharavame ijara'ġa ġa ndepiagi. A'ero ijara'ġa ei:

–Maraname pe ikwaharavi ta'yra?

34 A'ero ġa ei:

–Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojkaharete'ga – gaha e'i: “Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.”

–Kwa, ei ġa.

35 Jesus'ga pe ġa heruri a'ero herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe. A'ero ga hoi i'arimo.

36 Kiro ta'yra ga rerohoi pea rupi. Ga rerohorame ġa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi imbokatuavo pehea ga

pe. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvi-havuhuhete'ga kiro u javo.

³⁷ Nahã Jesus'ga rerohei pea rupi ga rerogwovo vvytyra hugwi ga rerojyva ġwerĩ monte das Oliveiras hugwi. Nahã ga rerovahemi ġwerĩ Jerusalém me. A'ea rupi garemimbo'ehara'ġa ndoryndoryvamo Tupana'ga mboheteavo he'yjuhuve'ġa. Hahyahi hete ġanhi'igã ġa erame ga mboheteavo garemimonhimomby'aheteva'ea rehe nhaporemo gapopoakara rehe ġwembiepiaga rehe nhaporemo.

³⁸ Ga e'i:

—“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomombyry!

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo eko ti ġanduvihavuhuhetero javo ga pe,” ei ġa.

“U katu yvagipeve'ga py'a ga rehe.

Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!” ei ġa.

³⁹ He'yive'ġa pyteri pe fariseus'ġa oko. Ndopotari jara'ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa erame Jesus'ga mboheteavo. Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo emombi ti neremimbo'ehara'ġa, ei fariseus'ġa.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—A'e ji pe me: Po ġa ji mbohete-pigi jave'yma, a'ero hahyahi po ti ita nhi'igã a'ea tuhẽ i'erame ji mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga ojehe'o Jerusalém rehe ipypeva'ea rehe

⁴¹ Kiro Jesus'ga vahẽġwerĩ cidade de Jerusalém me. Hepi-agame ga jehe'oi hehe ipypeve'ġa ndehe no.

⁴² Ojehe'gwovo ga ei:

—Jerusalémmeva'ero po aġwamo vehevi pe pemongiuka Tupana'ga nhi'igã pejipype ramo nahã imbaragwahava pepy'a noġatua rehe ramo. A'ea ji apota novĩa. Emo pe napehendukatui. A'ero kiro pepy'a noġatua onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga.

⁴³ —Aerẽ po ti pearõe'ỹve'ġa picidade apẽi yja japovo hova-piaramo picidade rekihyama nehẽ. Nahã po ti ġa pe atimani pe mohemukare'yma jugwi otavuka pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ero po ti ġa imondurupavi picidade pe moka'nhyambava ipype nehẽ. Ndojikojikoga'javi ita ojogwehe penonga rehe ita apopyra rehe. Tupana'ga ji mbuhuruka pe pyri emombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Emo pe napemomborukari ji ve pejikote'varuhua pemongiukare'yma Tupana'ga nhi'igã pejipype penhimombaragwahapotare'yma pepy'a

noġatupotara rehe. Nurã po ti ga pe moka'nhyimbavukari ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi
(Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22)*

⁴⁵ Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ġa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ẽva'ea hugwi ga ġa mo'embavi ima'ẽhara'ġa ipyhyhara'ġa ndeheve – kiroki ġa oma'ẽ mbatera ipyhyga pevo ojatykahavuhua pyri.

⁴⁶ Ga pe ga ei:

–Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ĩ ti ġa ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ġa pe.

–Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana'ga rongga pype,” pe'ji pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga rongga mongoukari ipromive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ġa pe.

⁴⁷ Nane'ymi Jesus'ga judeus'ga mbo'embo'ei ġajatykahavuhua pype. Emo ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ojuka pota Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ġa pavẽi huvihava'ġa pavẽi no.

⁴⁸ –Maramarã po ti nhande ga jukai nehẽ? ei ġa ojohupe.

Ndohekatui ġa ġajukahava rehe. A'ereki pevove'ġa ġwendu pota hete Jesus'ga nhi'iġa ovy'aheteavo ga rehe onhimongyavo.

20

*Ma'ga nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe
(Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33)*

¹ Aerẽ Jesus'ga ġa mbo'ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Omombe'u katu ga ġa pe pyryva'ea onhimombe'ua. Ga nhi'iġame uhu ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ga mbo'ehara'ġa pavẽi xava'eve'ġa pavẽi no.

² Jesus'ga pe ġa ei:

–Emombe'u ti ore ve. Ma'ga nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma'ga e'i a'ea nde ve? ei ġa Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Ji nhi'ĩpondekwa ti imombe'gwovo ji ve.

⁴ Ma'ga ombuhuruka João Batistava'ea? A'ero ga ġa mobatiza okovo garemimbotarimova'ea rupi. “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoġita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehê: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'igagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehê.

⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyrive'ga henduvi nhandeni'iga imombomboa ita nhande rehe nhande jukavo ipyvõ nehê. A'ereki nhandegwyrive'ga e'i oyvyteri pe: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a.” Nahã nhandegwyrive'ga heroviari javo ahe ve oyvyteri pe, ei ga ojohupe.

⁷ Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka João Batistava'ea? Ma'ga e'i ga pe, a'ero ga omobatiza ga? Ndorokwahavi, ei ga javo tehe ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehê – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo – gaha po ti ji namombe'ui pe me nehê, ei Jesus'ga.

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga
(Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12)

⁹ A'ero pevove'ga pe Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga. Aerê ga ei ojipe'ga pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikohoa. A'ero jykyhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehê. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehê no,” ei kohoa jara'ga ga pe.

—“Pyry,” ei ga. A'ero ga pytai ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jiviyra'java nehê javo, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Aerê kiro jykyhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe: “Eho ti ga pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ga pyri. Toyky ti ga yva'ia imbuhuruka jiapoava ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogwovo ga vahemi ga pyri imombe'gwovo ganhi'iga ga pe.

—Emo ga nomondopotari yva'ia ga pe ga nupanupamo ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ga hugwi a'ero.

¹¹ —Aerê kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ojipyrive'ga togweru ti ga yva'ia ga hugwi javo novia. A'ero gapyrive'ga hoi. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ga ga nupanupai ojigwaraita ga rehe ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ga hugwi a'ero.

12 —Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ġa pyri novīa ojipyri'ga. Gapyri'ga vahemame ġa pyri ġa ga kyti ga mu'umu'uma ga momboa.

13 —A'ero kohoa jara'ga ei: “Marā po ti ji nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa nderekoi? Amondo po ti ji jira'yra'ga ġa pyri nhiremia'nguhete'ga nehē. Po ti ġa ga rerekokatui imondovo ga pe ga repiagame nehē,” ei ga gwa'yra'ga mondovo novīa.

14 —Ogwovo gara'yra'ga vahemi uva'ga remitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Gara'yra'ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. Tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa.

15 —A'ero ġa gara'yra'ga mombori kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Marā po ti kohoa jara'ga ġa nderekoi a'ero nehē?

16 Ovahē po ti ga onhimitymipyra repiakatuhara'ġa moka'nhymbava gwa'yra'ga repyga nehē. A'ero ga ojipe'ġa mongoi ġwemitymipyra repiakatuharamo, ei Jesus'ga.

Jesus'ga nhi'iġa renduvame pevove'ġa ei:

—Po ti na rūi nehē hamo!

17 Ga ndepiaheteavo Jesus'ga ei ġa pe:

—Nahā tuhē po ti nehē. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe opyryhetero onga pyhykatuavo.”

A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ġa pe.

18 —Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehē, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'yve'ġa mbote'vara.

Césarva'ea rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17)

19 A'ea rupi ġa ei ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga arōe'yma ġa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa.

Nurā ġa Jesus'ga pyhypotarahivi kiro. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarō hete Jesus'ga onhi-mongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa javo.

20 Nurā ġambo'ehara'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi Jesus'ga rapekouhui okovo ganhi'ġa rerojijyi pota. Ojipe'ġa pe ġa enhimimi:

—Peho ti Jesus'ga pyri ga renduva. Pekokatu'ā ti ga pyri tokwahavyme ti ga omoandyandyja. Po ti ga nomombe'ukatui a'itiheteve'ea, a'ero po ti ore ga mbotegwetei ga mondovo governador'ga pyri nehē. A'ero po ti ga ga pyhygukari ga rerekovo nehē, ei ġa ġa mondovouka Jesus'ga pyri.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

Ovahē ġa Jesus'ga pyri.

21 Kiro ġa ei Jesus'ga pe:

—Hupi hete nde eremombe'u orembo'eharamo. A'itituhēva'ea rehe nde ore mbo'e. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ga ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde ore mbo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe.

22 Marā ndereaporogita? César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? Marāi nde? ei ġa Jesus'ga pe.

23 Ojohupe ġa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehē. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurā ga ei ġa pe:

24 —Pehepiuka ti ji ve itambere'ia moeda.

A'ero ġa hepiukari ga pe. A'ero ga ei:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ġa okwatija inoġa hehe.

25 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Vvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

26 Hupi hete Jesus'ga imombe'ui tomondo ti ġa César'ga pe javo. A'ero tegwete ġa pe Jesus'ga moandyandyihava pevove'ġa ga renduvame a'ero. Onhimomby'avo Jesus'ga nhi'ġa rehe ġa nonhi'ġa'javi.

Ombogwerahavirē omanove'ga nahembirekoa'javi
(Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Kiro saduceus'ga nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ga ndogweroviari omanove'ga mbogwerahava. Ua ga ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbote gweteavouka nhande ve onhi'igame nehē?

A'ea ga ei ojohupe ua ovahema Jesus'ga pyri.

²⁸ Nde ko orembo'eharamo javo, ga ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ga javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga irũ'ga manoi ta'yre'yname gwembirekohēa pe,

a'ero ti ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirũva'ea togweroko gwakykwepohara'ga javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ Kiro ga imombe'ui omanove'ga Jesus'ga pe. Ga e'i:

—Ymya seteva'ea onhoirũva'ea hako, ei ga Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi.

³⁰ A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirũva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ĩpo'ruavo. Ndata'yri ahe aherembirekokwerava'ea pe. Aerē ahe manoi no.

³¹ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yman aherembirekokwerava'ea pe, ei ga. Na jitehe jarava'ea onhoirũva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo.

³² Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kunhangwerava'ea kako, ei ga Jesus'ga pe.

³³ —Marā po ti a'ero nehē? ei ga Jesus'ga pe. Omanove'ga mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ga nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirũva'ea hembireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ga. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga imombe'utehei heroviare'yman gwaramo omanove'ga mbogwerahava.

³⁴ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Avo vyva koty akwaimbae'ga nembirekoro. Ojipe'ga kunhangwera'ga mohembirekoi no.

³⁵ Jara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Jihi a'e pe me: Pepyry pe. A'ero po ti ji pe mbogweravi omanove'ga mbogwerahava

rupi pe mombytavo ji pyri nehē.” Nahā po ti Tupana'ga ei ġa pe nehē. Gahā kirē nahembirekoa'javi nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no.

³⁶ Tegwete ġamanoa'java no. A'ereki ġa oko Tupana'ġapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja. Yvagi pe Tupana'ġapyrive'ġa oko omanoe'yma. Na jitehe po ti Tupana'ga remimbogwerave'ġa nomanoa'javi nehē no. Tupana'ga ra'yramo ġa ndekoi Tupana'ga remimbogwerava'ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

³⁷ —Moisésva'ea vehevi imboukwahavi nhande ve ikwahavuka ahembogwerahava ikwatijarame i'yva mombe'ua ikaja pyteripeva'ea mombe'ua. A'ereki imombe'urame a'ea ahe okwatija javo:

“Tupana'ga ei: ‘Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete.’”

A'ea Moisésva'ea okwatija Abraãova'ea manorē Isaqueva'ea manorē Jacóva'ea manorē. Ikwatijarame nahā Moisésva'ea ikwahavukari nhande ve ġa okoji javo.

³⁸ A'ereki Moisésva'ea nde'i: “Tupana'ga ei: ‘Abraãova'ea ji mbohete.’” A'ea rūi ahe e'i ikwatija. A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji. “Oko pa ġa avuirama,” ei Tupana'ga ikwahava, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³⁹ Kiro judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo hupi hete nde nhi'igi ahembogwerahava mombe'gwovo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero ġa nhaporemō nde'ia'javaġwami tuhē Jesus'ga pe maramarā jave'yma. A'ereki ġa okyhyji ga hugwi ga okwaha pa javo.

*Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no
(Mateus 22.41-46; Marcos 12.35-37)*

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—He'yive'ġa ei: “Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ko Daviva'ea rymyminoa.” A'ea ġa ei, ei Jesus'ga. Maraname ġa ei a'ea ga pe?

⁴² A'ereki ymyahū Daviva'ea tuhē okwatija inoġa livro de Salmos rehe. Ikwatijarame ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ji pyri jijohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

⁴³ Tamongo ti ji nearōe'yve'ġa neremimbotarimova'ea rehe nehē, ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Judeusva'ea mbo'eharava'ea onhimbohete tehe
(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

⁴⁵ Pevove'ga nhaporemō ġwenduvame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

⁴⁶ —Penhimboko'i ti. Tapekoi ti judeus'ga mbo'ehara'ga ja. A'ereki ġa onhimboheteuhu. Omongi pota ġa opipukuhua tianderepia ti ġa nhande mboheteavo javo. Ikatuuhu ġa pe ojipe'ga mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'ġatuavo ġa pe orembo'ehara javo ġa pe.

—Nhandejatykahava pype ġa oapy nhandervihava'ga apykava rehe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġanduvihavuhetero xako.” Na jitehe ġa ei oyvyteri pe i'upota toryva jara'ga pyri toryva repiagame.

⁴⁷ —Opojykaaħy ġa mbatera aherembirekokwera'ga hugwi, ei Jesus'ga. Onhi'imbukuhu tehe ġa Tupana'ga pe. Oyvyteri pe ġa ei: “Nhande renduvame po ti ojipe'ga ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo,” ei ġa oyvyteri pe. Nurā jate ġa nhi'inhi'ġi Tupana'ga pe ahe moandyandyita, ei Jesus'ga. A'ero kaitu po ti hahy hete ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

21

Aherembirekokwerava'ea remimondoa
(Marcos 12.41-44)

¹ Kiro judeus'ga jatykahavuhu pe Jesus'ga imbateve'ga ndepiagi ġa imondorame itambere'ia hyrua pype.

² Ga aherembirekokwerahēa repiagi hēa imondorame oitambere'ia ipype imbatere'ġvehēa. Mokōi itambere'ia hēa imondoi ipype duas moedas.

³ A'ero Jesus'ga ei:

—A'e katu ji nde ve: Kia aherembirekokwerahēa remimondoa imbatere'ġvehēa remimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ġanemimondoa hohe pa.

⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta itambere'ia ojive imondorame Tupana'ga pe hyrua pype. Hēa ki a'e te mokoĩĩ te hēa herekoi itambere'ia. Hēa imondopavi reki oapoa ipype, ei Jesus'ga.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama
(Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Aerē ojipe'ga ei:

—Ikatu hete nhandejatykahavuhua ita apopyra. Omondo ġa itauhua pyryva'ea japokaturame ymyahū. Ombojigwa

ġa ojatykahavuhua a'ea pyvõ ojipea pyvõ no timbohete Tupana'ga javo.

A'ero Jesus'ga ei:

⁶ —Pehepia pe nhandejatykahavuhua avo. Aerẽ po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehẽ. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ga pe
(Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13)

⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Orembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa Jesus'ga pe. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehẽ? Marãva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ẽ ahemonhimomby'ava'ea nehẽ ikwahavuka nhande ve nehẽ? A'ero po ti nhande ikwahavi imonduruġwerihava po ti kiro javo, ei ġa.

⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyjukari ti ġa pe. Aerẽ po ti he'yjuhuve'ga uhu ji ra'ãra'ãteheavo javo nehẽ: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo. Kiro mbapava uhu ahemoka'nhyambahava a'ero,” e'i po ti ġa o'mbero nehẽ, ei Jesus'ga. Tapehendukatui ti ġa a'ero.

⁹ —Aerẽ po ti ojipe'ga tavukari ojipe'ga pe nehẽ. Ojipe'ga po ti ndokopotari gwuvihavuhu'ga nhi'iga rupi nehẽ. A'ero po ti ġa ndekoi ojogwehe nehẽ. Imombe'urame pe me ti tapenhimongyhyjiukari ġa pe. Otavuka tuhẽ po ti ġa nehẽ. A'ea rupi rui po ti mbapavakotyva'ea nehẽ, ei Jesus'ga.

Ojipea Jesus'ga ei ġa pe:

¹⁰ —Gagwyriveve'ga po ti oko na'ẽ ojipe'ga gwyriveve'ga ndehe otavuka ġa pe nehẽ. Ojipe'ga nduvihavuhu'ga po ti omondo ojigwyriveve'ga otavuka ojipe'ga nduvihavuhu'ga gwyriveve'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹ Omyomyi po ti yvya avo nehẽ. Pevo po ti yvya imyimy nehẽ no, ei Jesus'ga. Ahã po ti ġa pe mbatera avo nehẽ. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehẽ no, ei Jesus'ga. Itetiruamba po ti ġa nehẽ. Opihipihi po ti ġa karugwara ojohugwi nehẽ, ei Jesus'ga. Yvaga hugwi ahemongyhyjiva'ea jipiukari ikwahavukava'ea ahe mongyhyjiavo nehẽ, ei Jesus'ga.

¹² —A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi okote'varuhuavo pe me nehẽ. Ga po ti pe nderohoahyi pende'yja'ga jatykahai pe ipypeve'ga nduvihava'ga ndovai pyteri pe pe mondovouka cadeia pype nehẽ. Ga po ti pe nderohoukari huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe nehẽ governador'ga ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehẽ timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahã po ti ġa ndekote'varuhui pe me pejikoga ġwaramo ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga.

13 —A'ea rupi po ti pe ji mombe'ui ġa pe nehē tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Nahã po ti pe pyryva'ea mombe'ui ġa pe nehē.

14 Tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande nhi'īgi ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. Pe'ji ti kiro pejiyvyteri pe: “Ndiapypakai nhande nhanenhi'īga rehe.” A'ea ti pe'ji, ei Jesus'ga ġa pe.

15 Jihi po ti akwahaheteuka pe me pe mbo'eavo nehē. Nurã po ti pe ekatui penhiarõe'ÿve'ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ndipopoakari pe me pe nhi'igame nahã. Tegwete po ti ġa'ete'varuhua penhi'īga pe nehē, ei Jesus'ga.

16 —Penduva'ġa vehevi po ti pe pyhygukari pey'ġa vehevi peirũ'ġa vehevi pende'yja'ġa vehevi. Kiroki ġa ojikoty'a pe pavēi – ġahã pe pyhyguka no. Ga nhaporemõ po ti pe pyhygukari pe mondouka gwuvihavuhu'ġa pe nehē. Jararamo pe ġa pe jukauka nehē.

17 Nahã po ti ġa ndekopavi pe ndehe pe arõhetee'yma nehē pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga.

18 —A'ero po ti Tupana'ga pe pokogi pe moka'nhyimbavukare'yma ġa pe nehē. Pe'ava vehevi po ti Tupana'ga hepiakatui nehē.

19 Penhimboitaro ġwaramo pejikoga ga rehe po ti pe ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omombe'u Jerusalém mondurugaġwama
(Mateus 24.15-21; Marcos 13.14-19)*

20 —Aerē po ti pe hepiagi soldados'ġa cidade de Jerusalém atimaname nehē. Nahã po ti he'yjuhuve'ġa tavukari Jerusalémmeve'ġa pe nehē. A'ea repiagame po ti pe ikwahavi Jerusalém mondurugwerĩhava nehē, ei Jesus'ga.

21 A'ero Judéiapeve'ġa ti toka'nhy onhana yvytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. Jerusalémmeve'ġa ti toho Jerusalém hugwi nehē. Nhuhumeve'ġa ti tokiyime Jerusalém me nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga.

22 A'ereki Jerusalém monduruga rupi po ti Tupana'ga jipygi nehē. Nahã po ti hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo pa ymyahũva'ea po'ruavo pa. A'ereki ymyahũ ga e'i ikwatijaruka nahanahã po ti ji jipygi nhiarõe'ÿve'ġa ndehe nehē javo, ei Jesus'ga.

23 —Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhyopotarame nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

—Tiruahũ hete po ti judeus'ga pe nehē. Ndukatui po ti ġapy'a nehē. Onhimonha'nga hete po ti Tupana'ga okovouka ġa ndehe nehē.

²⁴ Judeus'garũive'ġa pe ti Tupana'ga ġa jukaukari nehẽ. Itakyhea'javuhuva'ea pyvõ po ti judeus'garũive'ġa jara'ġa jukai nehẽ. Ga po ti opyhy jara'ġa nderogwovo ogwryi pe nhaporemo nehẽ no. Nahanahã po ti ġa ġa mbok-waki'opavi Jerusalém hugwi nehẽ. A'ero Jerusalém ġa imondurupavi nehẽ. Nahanahã po ti Tupana'ga Jerusalém rerekote'vate'varuhuukari judeus'garũive'ġa pe nehẽ. Emo po ti aerẽ ga ndogwerekoa'javukari ġa pe ġa mombiguka nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27)

²⁵ —Aerẽ po ti ahemongyhyjiva'ea jipiukari okovo kwara rehe jahya rehe jaytata'ia rehe ikwahavuka nehẽ. A'ero po ti vvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa py'a ndukatui nehẽ. Ndovy'arihu po ti ġa nehẽ.

—Ipyambu paranauhã nehẽ. Moumbe hete po ti typepe-muhã nehẽ. A'ero po ti ġa nhimomby'ai ikwahave'yma javo nehẽ: “Maraname po?” e po ti ġa.

²⁶ —Oġwyġwy po ti ipopoakava'ea yvagipeva'ea nehẽ, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ġa mano'ãtehei okyhyjiavo nehẽ. “Marã po ti nhande rekoi nehẽ?” e po ti ġa onhim-boko'iavo nehẽ.

²⁷ —A'ero po ti ġa ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe nehẽ vvyakotyva'ero yvagipeva'ero. Jipopoakara po ti ġa gwepia nehẽ no. Nhirendy'jandy'java po ti ġa hepiagi nehẽ no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

²⁸ Ahemongyhyjihava uġwerĩrame Tupana'ga po ti pe mbopiro'yġwerĩ pendekote'varuhua hugwi nehẽ. Nurã po ti pepo'ã pejovavua tahepia ti ji Jesus'ga rura javo pejoryjory-vamo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31)

²⁹ Kiro Jesus'ga ġa mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Imombe'gwovo ga ei:

—Pekwahava'ja ti figo'yva ojipea'yva reheve nhaporemo.

³⁰ Henhunhame huangyra pe tuhẽ pe'e hepiaga: “Kwaria ġwerĩ kiro,” pe'e pe.

³¹ Na jitehe hepiagame akoja ahemongyhyjiva'ea po ti pe ikwahavi nehẽ, kiro Tupana'ga oko ġwerĩ vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³² —Imombe'ukatuavo ji ei pe me, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo, ei Jesus'ga.

³³ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ. Nhinhĩ'iġa po ti ndopavaġwami opopoakapige'yma okovo a'itituhẽva'ero avuirama nehẽ, ei Jesus'ga.

Ji mboha'u ti, ei Jesus'ga

³⁴ —Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Tape'ui ti ahemboheagwryryva'ea pejigwojigwovo toryvi pe. A'ereki i'urame ahe ndojapyakakatui jirura'java rehe. Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande rekoi nehê?” Tape'ei ti na. Tapejapyakauhui ti pejihe mbatera rehe no. A'ereki hehe pa pejapyakauhurame pe napenhimboko'i ji mboha'uve'yma. Naname po ti ji pe mo'maği a'ero ji rurame pendekote'varuhua repiaga nehê.

³⁵ Nahã po ti vvyakotyve'ğa pe nhaporemo ğa ji mboha'uve'ymame. Noka'nhyimi ğa ji hugwi jirura'javame nehê, ei Jesus'ga.

³⁶ —Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Pe'ji ti Tupana'ga pe jipi nehê: “Ore mbopopoaka ti toromboita ti oroka'nhyima hahyva'ea hugwi nehê aerëva'ea hugwi nehê. Ore mbopopoaka ti torepoyja hete ti oro'ama Jesus'ga rovai pyteri pe orokoheteavo ɣwaramo ganhi'iğa rupi.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe jipi nehê, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³⁷ Nane'ymi arimo Jesus'ga ğa mbo'ei ɣajatykahavuhua pype templo pype. Ypytuna nanani ga hoi Jerusalém hugwi ogwovo vvytyri pe monte das Oliveiras pe opytavo pevo ypytunimo.

³⁸ Ypyhajive ojatykave'ğa uhu pa ga pyri ojatykahavuhua pype tihendu ti ganhi'iğa javo.

22*Ojuka pota ahe Jesus'ga*

(*Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-53*)

¹ Kiro judeus'ğa japoi ɣweri toryva – kiroki toryva pe ğa ei: Páscoa. Toryvi pe ğa i'ui pão ndovuriva'ea.

² Ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa e'i judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavëi:

—Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehê?

Nahã ğa ei novia. Emo ğa okyhyji ojatykave'ğa hugwi. A'ereki ojatykave'ğa oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(*Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11*)

³ Kiro Satanás'ğa Judasva'ea pojykai. Judas Iscariotes, ei ğa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ğa pyteripeva'ea novia.

⁴ Judasva'ea hoi Jesus'ga hugwi ogwovo ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa pyri guardas'ğa pyri no – kiroki guardas'ğa gwepia katu judeus'ğa jatykahavuhua. Ovahemame ğa pyri ahe ei ğa pe:

—Tapyhyguka ti ji Jesus'ga mondovouka pe me. Marã po ti a'ero nehẽ?

A'ea ahe ei ġa pe ġa monhi'iġa a'ea rehe.

⁵ Horyory ġa ahe renduvame. A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti itambere'ia nde ve a'ero.

⁶ —Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji ga pe me nehẽ, ei ahe herogwovo.

Aerẽ ahe ei oyvyteri pe gweaporoġitaro: “Maraġatu po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ġa pe ojatykave'ġa ndakykweri nehẽ?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi
(Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30)

⁷ Aerẽ kiro toryva Páscoa. A'ea rupi jitehe nanani judeus'ġa i'ui pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe ġa ojuka mbatepyryva cordeiro.

⁸ Nurã Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe no:

—Peho ti imboavujikwea mbatera nhande ve ti'u ti Páscoa rupi, ei ga.

⁹ A'ero ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nehẽ?

¹⁰ A'ero ga ei ġa pe:

—Ji rendu ti. Peho ti cidade pe. Pe horame po ti akwaim-bae'ga pe novatĩ yhya rerua yhya reruhava pype nehẽ. Peho ti ga reviri. Ga horame onga pype ti peho ga reviri ipype no.

¹¹ Pe'ji ti onga jara'ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Mome po hyrua ruvi? Ta'u ti mbatera ipype nhiremimbo'ehara'ġa pavẽi Páscoa rupi,’ ei nhanembo'ehara'ga nde ve.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga.

¹² A'ero po ti ga hepiukari pe me hyruhua i'ukava ruhava onga jo'ari pe nehẽ. Pevo ti pemboavujikwe.

A'ea Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe ġa mondovo.

¹³ A'ero ġa hoi cidade pe hepiapava garemimombe'ua. A'ero ġa japo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'iġa rupi. A'ero Jesus'ġa hoi pevo no ovahema.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25)

¹⁴ Kiro ġa o'u ġwerĩ. A'ero Jesus'ga apygi mesa pyri. Dozeve'ġa gamoirũhara'ġa oapy ga pyri mesa pyri.

¹⁵ Kiro ga ei ġa pe:

—Kiroġweva'ea rupi ji a'u pota hete mbatera pe pavẽi Páscoa rupi jujukahava renonde.

¹⁶ A'ereki a'e ji pe me: Kirẽ po ti ji nda'ua'javi te Páscoa rupi nehẽ. Aerẽ nhanderuvihavuhetero Tupana'ga imon-dopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti gareheve'ġa

mbopiro'ypahava apiavo ihoi nehē. A'ea rupi po ti ji japoi toryva jiroryvamo ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁷ Copo ga ipyhygi. Ipype oko vinho. Hehe ga nhi'īgi Tupana'ga pe nde pyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirē ga pe ga ei omoirūhara'ģa pe:

—Koro, ei ga ġa pe imondovo copo ġa pe. Pema'ema'ē ti pejive i'gwoi'gwovo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ A'e ji pe me: Nda'ua'javi te po ti ji vinho nehē, ei Jesus'ga. Aerē huvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti ji japoi toryva jiroryvamo gareheve'ģa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁹ Kiro ga ipyhygi pāo. Hehe ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirē ga haygwe'rogwe'rogi pāo imondomondovo omoirūhara'ģa pe pe'u ti javo. A'ero ga ei:

—A'ea ko jira'oa, ei ga imondomondovo pāo ġa pe. Aere'ī po ti hajiheve'ģa ji pyhygi nehē ojigwaraita jira'oa rehe ji jukavo nehē. Nahā po ti ji manoi pe me pendepykaramo nehē. Ji manorē nahā ti pe'ua'ja'ja ojipea pāo imoka'nhyme'yma nhimanoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

²⁰ Aerē ġa i'ui mbatera imboavujikweva'ea. Ga i'urē mbatera ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Kiro ga imondoi vinho ġa pe. A'ero ga ei:

—A'ea ko jirekoa, ei ga imondovo vinho ġa pe. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jujukauka nehē. Nahā po ti ji manoi vvyakotyve'ģa ndepyga nehē. A'ereki Tupana'ga ipyahuva'ea mombe'gwovo e'i: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga.

²¹ —Pehepia ti! Kiroki ga ji pyhyguka ġwerī jujukahara'ģa pe – gaha oapy ji pyri imondovo opoa mesa rehe!

²² A'iti a. Tamano ti ji vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ereki Tupana'ga e'i ymyahū aerē ti emano javo ji ve. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jujukahara'ģa pe – ga pe po ti tiruahū hete nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ A'ero ġa eģa'ei ojohupe:

—Manamo po ti nhande Jesus'ga pyhygukari nehē? ei ġa ojohupe onhimomby'avo.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

²⁴ Aere'ī Jesus'ga moirūhara'ģa jogwayvari ojogwehe. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande johe?

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'garũive'ġa nduvihavuhu'ġa ipopoaka okote'varuhuavo ogwyrive'ġa pe ġa mboporavykyheteavo ojive. Jara'ġa inoġi ojihe Ahepokohara. Nahã ġa ipotari ojeraramo onhimboheteavo ji apoko jigwyrive'ġa javo tehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ —Ga ja rũi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Kiroki ga oko penduvihavamo jireheva'ero – gaha ti toko pejiyive'ga ja, ei Jesus'ga.

²⁷ Manamo ġa johe? ei Jesus'ga. Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga oapy na'ẽ i'gwovo mbatera ojipyive'ġa imboavujikwerirẽ ga pe”? Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga omboavujikwe mbatera imondovo mesa rehe to'u na'ẽ ojipe'ġa aerẽ jiji javo”? Marãi pe? ei Jesus'ga. Manamo ġa johe?

—Jihi amombe'u pe me: Gaha – kiroki ga oapy i'gwovo na'ẽ – gaha oko ġa hohe pa. Na tuhẽ. Jihi ako penduvihavamo. Emo pepyive'ga ja reki ji pe pokogi, ei Jesus'ga.

²⁸ —Pehe aġwamo vehevi pepyta ji moiruamo jipi pepohire'yma ji hugwi hahyrame ji ve.

²⁹ Nurã po ti ji tuhẽ pe mongoi nehẽ peko ti huvihavuhuro javo. Tupana'ga jiruva'ga ei ji ve: “Ereko ti nde ġanduvihavuhetero nehẽ.” Nahã ga ei ji ve. Na jitehe po ti ji pe mongoi nehẽ peko ti huvihavuhuro javo.

³⁰ —A'ero po ti pe i'ui jiapoa pyri mesa pyri ji rekoame yvyakotyve'ġa nduvihavuhetero nehẽ. Pe po ti peapy ikatuvae'a rehe huvihavuhu'ġa apykava rehe nehẽ pejikovo peje'yja'ġa nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuro. Doze ko ġa oko huvihavamo ojive'ġa pavẽi pende'yja'ġa israelitas'ġa. Pehe po ti peapy oina nehẽ xa'e ti ġa pe ġandeaporogita rehe javo, ei Jesus'ga omoirũhara'ġa pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38)*

³¹ Kiro Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Ehendu hete. Ombogwa ahe trigo yrupema pyvõ tape'a ti ji ite'varuhuva'ea ikatuvae'a hugwi javo. Na jitehe Satanás'ga pe nderekopotari tahepia ti ji ġajikoga Jesus'ga rehe javo. A'ero Tupana'ga ei Satanás'ga pe: “Ehepia ti ġajikoga a'ero,” ei ga. Kiro po ti Satanás'ga pe nderekoji pe mbopohipota ji hugwi a'ero nehẽ ojigwaraita pe ndehe nehẽ, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³² —Ji ikwahavame Satanás'ga penderekopotara, ji nhi'igi Tupana'ga pe nde mombe'gwovo ga pe nde repyga, ei Jesus'ga Simão'ga pe. A'e ji ga pe: Tojiko hete jitehe ti Simão'ga ji rehe nehẽ. Terembojikopigukari ti ga Satanás'ga pe a'ero. A'ea ji ei Tupana'ga pe, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'ereki hahy

hete nde ve Satanás'ga nde mbopohirame. Aerē po ti nde reaporogitakatua'javamo ejikoga ji rehe nehē. Kirē ti enhiĩ ġa pe nemoirũhara'ġa pe ġa mbovy'a ġa monhimomiranama – kiroki avove'ġa nhiremimbo'ehara'ġa, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³³ A'ero Simão'ga ei Jesus'ga pe opojkaharete'ga pe:

–Nde pavēi po ti ji hoi nehē. Po ti ġa nde mongi cadeia pype nehē, na ġa ji mongi a'ero nehē no. Po ti ġa nde jukai nehē, na ġa ji jukai a'ero nehē no, ei ga.

³⁴ –Pedro, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'e ji nde ve: Kiro ppytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javí a'ea ji ve inamutiġa nhi'ġa renonde nehē, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

Peroho ti, ei Jesus'ga javo ġa'apoa pe

³⁵ Kiro Jesus'ga ei omoirũhara'ġa pe:

–Ymyaĩ ji pe mondoukari Tupana'ga nhi'ġa mombegwovouka ahe ve. A'ea rupi a'e ji pe me: Taperohoi ti itambere'ia, sacola, sandálias irũa. Marā pe me a'ea rupi raikwehe? Napembateri? Marā pe ndekoi raikwehe?

A'ero ġa ei ga pe:

–Orogwereko ore a'ea rupi, ei ġa.

³⁶ –Kiro hajihea ji imombe'ui pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Po pe pereko itambere'ia, a'ero ti peroho. Po pe pereko sacola, a'ero ti peroho. Po pe ndaperekoi itakyhea'javuhuva'ea, a'ero ti pemondo peapoa pepira arimova'ea paletó ipyhyga itambere'ia. A'ero ti pepyhy itakyhea'javuhuva'ea pejive itambere'ia rehe.

³⁷ A'ereki ji a'e pe me: Kiro po ti nhimombe'ua po'ruavo toho nehē – kiroki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga jukauka po ti ġa ei nehē: ‘Ga ko okote'varuhu’.” A'ea ikwati-jaripyra e'i ji mombegwovo, ei Jesus'ga. Nahā kiro hekoi nehē. A'ereki ji ahygahi pa ġwerĩ nhimombe'ua rehe, ei Jesus'ga.

³⁸ A'ero Jesus'ga moirũhara'ġa ei Jesus'ga pe:

–Ehepia orepojkaharetero, ei ġa. Agwa ko mokõi itakyhea'javuhuva'ea.

A'ero ga ei ġa pe:

–Kirupi te!

Jesus'ga oko oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe
(Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ Kiro ga hoi ogwovo yvytyri pe oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe. Oho ga pevo jipi. Kiro garemimbo'ehara'ġa hoi ga rupi.

⁴⁰ Ovahemame pevo Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhiĩ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Hehemo'i ga hoi ġa hugwi ġwenypy'anduruga tanhiĩ ti Tupana'ga pe javo. Onhiĩ ga ga pe a'ero.

⁴² —Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Nde ipotarama ti terem-buhurukari hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rũi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴³ Kiro Tupana'gapyrive'ga jipiukari Jesus'ga pe ua yvaga hugwi Jesus'ga mbopopoaka.

⁴⁴ Hahy hete Jesus'ga vytyeri pe ga rekoveveuhuavo ġwaramo. Nurã ga nhi'ĩhetei Tupana'ga pe. Gwy'ajyguhu ga. Otururu hete ga hugwi vyvo gary'aja. Garekoa ja hete itururui.

⁴⁵ Aerẽ ga nhi'imbavi Tupana'ga pe opo'ama'java ojivya ġwemimbo'ehara'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa ġwe'ouhũro okoveveuhuavo ġwaramo.

⁴⁶ A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe kiri? Pevy ti penhinhi'ĩga Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; João 18.3-11)

⁴⁷ Ga nhi'imbigemame nanime he'yive'ġa nduri. Judasva'ea ruri ġa nenonde ġa nderua ġa nderovahema. Judasva'ea ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro ahe ruri Jesus'ga beijavo.

⁴⁸ —Judas, ei Jesus'ga ahe ve. Ji beijavo nde ruri. Nahã nde ji repiukari ġa pe naerũ togweroho ti ġa ga javo? ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁹ Hepiagame Jesus'gapavẽive'ġa ei oytyeri pe: “Kiro po ti ġa Jesus'ga pyhygi!” ei ġa. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Marã? Torokyti ġa itakyhea'javuhuva'ea pyvõ a'ero naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

⁵⁰ Nanime Jesus'gapavẽive'ġa pyteripeve'ga imondoi itakyhea'javuhuva'ea ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga gajohukoty rũi.

⁵¹ A'ero Jesus'ga ei onhipavẽive'ga pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga pokogi ganamihymuhũa rehe ganambia apokatua'java.

⁵² Kiro Jesus'ga nhi'ĩgi ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no guardas'ġa pe no – kiroki guardas'ġa

gwepia katu judeus'ğa jatykahavuhua. A'ereki ға nhaporemo uhu ga pyri tipyhy ti ga javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Amovahĩ po ji governo naerũ? Nurã pe heruri itaky-hea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerũ?

⁵³ Nane'yimi ji rekoj pe pavëi nhandejatykahavuhua pype templo pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. Korogwe Tupana'ga ji pyhygukari pe me. Diabo'ga omondomondo ypytunarupive'ğa'jave'ğa. Gaha pe mbuhu ji pyhy-pota, ei Jesus'ga ға pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; João 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'ero ға ga pyhygi ga rerogwovo. Ikwava'ëhara'ğa nduvi-havuhu'ga rongauhu pe ға ga rerohoi ga rerovahema.

Ga reviri Pedro'ga hoi onhimboyha'iaivo ga hugwi tajipyhy-gyme ti ға javo.

⁵⁵ Imondygirë tata okara pyteri pe ға oapy ojogwerekovo ipyri. A'ero Pedro'ga oapy ға pyri no.

⁵⁶ Ga apygame pevo tata pyri ikwava'ëhara'ğa nduvi-havuhu'gapyrivehëa ga repiagi. Hëa gwepia hete ga. A'ero hëa ei ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavëive'ga no, ei hëa.

⁵⁷ Pedro'ga nonhimombe'ui reki.

—Kunha, ei ga hëa pe. Ji ndakwahavi ga, ei ga o'mbero.

⁵⁸ Aere'ĩ ojipe'ga ga repiagi. Pedro'ga pe ga ei:

—Ndehe no Jesus'ga pavëiva'ea.

A'ero Pedro'ga ei ga pe o'mbero:

—Ji rüi ko! ei ga.

⁵⁹ Aerë uma hora ikwavame ojipe'ga ehetei Pedro'ga mombe'gwovo:

—Ga tuhë Jesus'ga pavëive'ga no. A'iti a. A'ereki ga Galilíapeva'ero oko, ei ga.

⁶⁰ A'ero Pedro'ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga.

Ga nhi'imbig'eymame kotihĩ inamutiğa nhi'igi.

⁶¹ A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus'ga pyryrymi Pedro'ga repiaga. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi ga'eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehë ji ndakwahavi Jesus'ga javo. Trës po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiğa nhi'iga renonde nehë,” e'i jipe Jesus'ga ga pe.

⁶² Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

Soldadosva'ea ombotegwete Jesus'ga
(Mateus 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Kiroki ġa Jesus'ga mombyta ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ronga pype – kiro ġa eġa'ei ga pe ga jagajaita ga nupanupamo.

⁶⁴ Tohepiagyime ti ga javo ġa ga reakwapygi. A'ero garova nupārame ġa ei ga pe:

–Eko ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga ja. Emombe'u ti mbatera ore ve a'ero. Ma'ga nde nupā?

⁶⁵ Nahanahā ġa ete'varuhui Jesus'ga pe ga mbotegweteavo.

Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe
(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶ Iko'emame xava'eve'ġa nhimono'oġi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi no. Ga ko judeus'ġa moġitahara'ġa. Kiro ġa Jesus'ga mbuhurukari gwovai pyteri pe. Ga pe ġa ei:

⁶⁷ –Enhimombe'u ti ore ve. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Cristo rūi? Emombe'u ti ore ve, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Po ji ei pe me: Jihi Cristoramo, a'ero po ti pe ndaperoviari nhinhi'iġa nehē.

⁶⁸ Po ji ei pe me: Pemombe'u ti mbatera ji ve, a'ero po ti pe napemombe'ui ji ve nehē. Pe napenhimohemukari nehē no.

⁶⁹ Aere'ĩ po ti ji apygi avuirama ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁷⁰ A'ero ġa epavi ga pe:

–Marāi po nde? Nde ko Tupana'ga ra'yra a'ero naerū? ei ġa.

A'ero ga ei ġa pe:

–Pehe ko pe'ji poha, ei Jesus'ga.

⁷¹ A'ero ġa ei ojohupe:

–Kirupi ojipe'ġa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! Ore tuhē ga rendu ko. Ga e'i ji Tupana'ga ra'yramo ako javo, ei ġa ojohupe.

23

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe
(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; João 18.28-38)

¹ A'ero ġa po'ambavi Jesus'ga rerogwovo Pilatos'ga rovai pyteri pe ga rerovahema. Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ġa gwyri pe.

² Kiro ġa imbojambojari ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe Pilatos'ga rovai pyteri pe. O'mbero ġa ei ga pe:

—Oropyhy ore Jesus'ga ga orere'yja'ğa mongoukaramere ore-ruvihava'ğa nhi'ğa rupi rũi. E'i ga ға pe: “Tapemondoi ti itambere'ia César'ga pe nhande ruvihavuhu'ga pe.” A'ea ga ei, ei ға. Ojipea ga ei: “Ji tuhẽ ko Cristo huvihavuhuhetea.” A'ea Jesus'ga ei ға pe, ei ға Pilatos'ga pe o'mbero.

³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marãi nde? Ndehe ko judeus'ğa nduvihavuhuhetero ra'e?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

⁴ A'ero Pilatos'ga ei ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa pe pevove'ğa pe no:

—Kiro ji ga mohemukari. A'ereki ndojari ga rehe. Ga ndokote'varuhui governo pe, ei Pilatos'ga.

⁵ Koji'i ға eға'ehetei reki Pilatos'ga pe:

—Nombuhukatuukari ga orere'yja'ğa py'a pe ға mbo'eavo ғwaramo. Ga ombo'e pa Judéiapeve'ğa. Galiléiapeve'ğa na'ẽ ga ға mbo'ei. Avove'ға vehevi ga ға mbo'ei aғwamo, ei ға Pilatos'ga pe.

Jesus'ga oko Herodesva'ea rovai pyteri pe

⁶ A'ea renduvame Pilatos'ga ei ға pe:

—Ga po Galiléiapeve'ga ra'e?

⁷ —Pevove'ga tuhẽ ko, ei ға.

A'ea kwahavame Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri. A'ereki Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ğa ғwemimbotarimova'ea rupi ғagwyri pe. A'ea rupi ga opytaahi'vi Jerusalém me no.

⁸ Kiro Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri a'ero. Horyory Herodes'ga Jesus'ga repiagame. A'ereki ymya ga ga repia pota gamombe'umbe'ua renduva ғwaramo. Ga gwepia pota Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea no.

⁹ A'ero ga nhi'imbukui Jesus'ga pe. “Maramarã?” ei ga ga pe novia. Jesus'ga nonhi'igi reki ga pe.

¹⁰ Kiro ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa ami judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavëi onhi'iranuhũavo imbojamboja Jesus'ga rehe.

¹¹ A'ero Herodes'ga Jesus'ga mbotegwetei ga jagajaita onhipavëive'ğa pavëi soldados'ğa pavëi. Omongiuka ға Jesus'ga pe tapy'ynhapipyryva i'arimova'ea hendy'java'ea tirekomemua Jesus'ga javo. Aerẽ ga Jesus'ga mondoukari ga mbojivyruka Pilatos'ga pyri.

¹² Ga nonhoarõhetei ymya Herodes'ga Pilatos'ga pavëi. Kiro ға nhoarõi Jesus'ga arõ'e'yma ғwaramo.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39-19.16)

13 Kiro Pilatos'ga ġa mono'ono'oġukari ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa nduvihava'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve.

14 Ga pe ga ei:

—Pe Jesus'ga reruri jirovai pyteri pe tokwaha ga garekote'varuhua javo. A'ereki pe pe'e: “Ga he'yjuhuve'ġa pe'a ġanduvihava'ġa hugwi,” pe'e tehe pe. Ji rendu! Ji pendovaki pe nendupavirē ji ei ga pe: Marāi nde naerū? a'e ji ga pe. Erepe'a nde ġa ġanduvihava'ġa hugwi? Marāi? Nanongara ji eji'ei ga pe takwaha ti ji garekote'varuhua javo. Akwaha ji a'ero. Ndojari ga rehe a'ea – kiroki a'ea pe ei imbojateheavo ga rehe.

15 Herodes'ga na jitehe ga ei no ndojari ga rehe javo. A'ereki ga omondoukara'ja Jesus'ga nhande pyri imbojare'yma ga rehe.

—Ji rendu ti! ei Pilatos'ga. Jukwaha Jesus'ga pyryva. Tojukayme ti ahe Jesus'ga a'ero.

16 Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo.

A'ea Pilatos'ga ei ġa pe ġa mbohorypota ojihe.

—A'ero po ti ji ga mohemukari ga mondouka garonga pe nehē, ei ga.

17 A'ereki ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka to-ryva rupi nanani Páscoa rupi nanani. A'ereki ymyahū judeus'ġa e'i ga pe: “Emohemuka ti ore ve cadeiapypeve'ga Páscoa rupi nanani tojivyra'ja ti ga ġwonga pe,” ei judeus'ġa ymyahū.

Nurā kiro Pilatos'ga ei amohemuka po ti ji Jesus'ga nehē javo.

18 A'ero ġa nhaporemō hapukai.

—Ejukauka Jesus'ga, ei ġa. Emohemuka Barrabás'ga ore ve, ei ġa ohapukaita.

19 Omongia renonde Barrabás'ga ahe juka. Omovahī Barrabás'ġa gwuvihavuhuva'ea cidade de Jerusalém me no. Nurā Pilatos'ga ga mondoukari cadeia pype.

20 Kiro Pilatos'ga ea'javi ġa pe. A'ereki ga Jesus'ga mohe-muka pota.

21 Ga renduvame ġa hapukajahiva'javi ga pe:

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ga pe tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

22 Mokōi Pilatos'ga onhi'igipe ġa pe. Kiro ga ea'javi:

—Maranameuhū naerū! Gara garekote'varuhua naerū? Ndojari ga rehe, a'e ji pe me ko. Tojukayme ti ahe Jesus'ga. A'ereki ga pyry. Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo. A'ero po ti ji ga mohemukari nehē, ei ga.

²³ Koji'i ġa hapukapukajahivi a'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga nhi'ġayvayvari ko ġa.

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ohapukaita tomano ti Jesus'ga yva rehe javo. Ga hapukapukaita ġwaramo Pilatos'ga ei:

—Kwa.

²⁴ Na tuhē po ti a'ero nehē naerū! ei ga okovo ġanhi'ġa rupi.

²⁵ Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi ga mondovo ġa pyri – kiroki ga ahe juka gwuvihavuhuva'ea movahĩ no. Ga rehe ġa oporandu tomohemuka ga javo. Soldados'ga pe Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari reki tojuka ti ġa ga javo. A'ereki judeus'ga nduvihava'ġa ġandeheve'ġa pavēi e'ie'i embovyruka ga javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; João 19.17-27)

²⁶ Kiro soldados'ġa Jesus'ga rerohoi a'ero tijuka ti ga javo. Uhu Simão'ga cidadepeve'ga Cirenepeve'ga pea rupi nhuhũa hugwi. Ga rurame ġa ga pyhyguhui imondovo yva ga arimo Jesus'ga jukahava rupiara togweroho ti ga Jesus'ga reviri javo.

²⁷ He'yjuhuve'ġa hoi Jesus'ga reviri. Kunhangwera'ġa hoi ġa pavēi ga reviri no ojehe'oranuhũavo kiro po ti ga manoi nehē javo.

²⁸ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġandovai.

—Kunha, Jerusalēmma'ero ti tapejehe'oi ji rehe. Pejihe ti pejehe'o peja'yra'ġa ndehe no.

²⁹ Ji rendu! Aerē po ti avove'ġa ei nehē: “Pyri hete kunhangwera'ġa ndekorame ndata'yri'ero ġambo'are'ỹva'ero ġamoka'mbue'ỹva'ero,” e po ti ġa nehē.

³⁰ Aerē po ti avove'ġa manopotari hahyhetero ġwaramo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei vytyruhua pe nehē: “E'a ore rehe.” Nhyvyapyna pe po ti ġa ei nehē: “Ore tỹ ti,” e po ti ġa jupe nehē, ei Jesus'ga.

³¹ Po aġwamo ji ve okopyryva'ea pe turi hahyva'ea, a'ero kaitu po ti hahyheteva'ea ruri pe me penda'yra'ġa pe nehē no, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

³² Jesus'ga reheve soldados'ġa mokonhava'ea rerohoi no tijuka ti ġa javo. A'ereki mokonhava'ea ndokoi gwuvihava'ga nhi'ġa rupi okote'varuhuavo.

³³ A'ero ġa ahe rerohoi pevo vytyryri pe A Caveira pe ahe rerogwovo i'arimo Jesus'ga reheve. Xa'e nhande A Caveira pe Aheapina. Pevo ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovya hehe. Ombovy ġa mokonhava'ea yva rehe no – kiroki mokonhava'ea okote'varuhu. Soldados'ġa ojipeva'ea

mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rüi. Gajohukoty ġa ojipeva'ea mbovyri.

³⁴ Kiro Jesus'ga nhi'īgi Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Emombo ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'jave'yma. A'ereki ġa ndokwahavi okote'varuhuavo ji ve, ei Jesus'ga.

Kiro soldados'ġa ima'ēi Jesus'ga pira imombomombo ita'java'ea dados'java'ea manamo nhande tipojyka gapira javo. Nahã ġa ima'ēi gapira ojive.

³⁵ Kiro he'yjuhuve'ġa ndekoi hepiaga onhimongyavo. Ganduvihava'ġa ete'varuhui Jesus'ga rerekomemuamo no javo ga pe:

—Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Po ga oko tuhē Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, a'ero po ga pe Tupana'ga e'i katu eko ti nhiremimbotarimova'ea rupi javo. Po nahã ga rekoi, a'ero po ti ga tojipoko kiro tamanoyme ti ji javo, ei ġa.

³⁶ Ga pavēi soldados'ġa Jesus'ga rerekomemui no herua vinho tajahiva'ea ga pe ey'u ti javo.

³⁷ —Po nde ereko judeus'ġa nduvihavuhuhetero, a'ero ejipoko tamanoyme ti ji javo, ei soldados'ġa Jesus'ga pe.

³⁸ Okwatijaripe ko ġa imondovo Jesus'ga akaġa arimo yva rehe. Ikwatijaripyra omombe'u Jesus'ga. Imombe'gwovo i'ei:

—Agwa'ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

Nahã ġa imondoi ikwatija gregos'ġa nhi'igimo romanos'ġa nhi'igimo no hebreus'ġa nhi'igimo no Jesus'ga mombe'gwovo.

³⁹ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea ete'varuhui Jesus'ga mbotegweteavo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Po nde Cristo Tupana'ga remimbuhurukara, ejipoko ti naerü. Ore poko no xamanoyme ti, ei ahe heroviare'yma.

⁴⁰ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea, ahe ki a'e te e'i ga pe:

—Tere'ei ti a'ea Jesus'ga pe! Nderekyhyji nde Tupana'ga hugwi naerü? Po nde erekyhyji ga hugwi hamo. A'ereki ġa nhande mbovyruka yva rehe ga reheve peko te'varuhu pe javo.

⁴¹ Oja hete tuhē nhande rehe. Pyry hahyro nhande ve a'ero. A'ereki nhande xako te'varuhu. Jesus'ga ki a'e te ndokote'varuhui, ei ahe.

⁴² Jesus'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetero ji kwahava'ja ti imombyryva ji ve eko-rame huvihavuhuhetero nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Aġwamo po ti nde rekoi ji pyri ahererekokatuhai pe yvagi pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

*Jesus'ga omano**(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; João 19.28-30)*

⁴⁴⁻⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemo. Ka'aruḡwerĩa rupi às trêš horas kwara imbokojahua'javi. Gajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi.

⁴⁶ Tupana'ga pe Jesus'ga hapukajahivi.

—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji imondoukari jira'uva nde ve herekokatuuka.

Onhi'igirẽ ga pytupavamo omanomo.

⁴⁷ Soldados'ḡa nduvihava'ga gwepia pa hahyhava Jesus'ga pe gajukahava. Hepiagame ga ei:

—Ahe ko pyryheteve'ea. A'iti a! ei ga Tupana'ga mboheteavo.

⁴⁸ Kiroki ḡa uhu tihepia katu gajukahava javo – ḡa gwepia pa. Ojivy ḡa kiro ogwovo ḡwonga pe. Ojipoti'a rehe okwaokwa ḡa opoa pyvõ okoveveuhuavo ḡwaramo.

⁴⁹ Jesus'ga kwahakatuve'ḡa nhaporemo ḡa ami irupe Jesus'ga hugwi hepiapava kunhangwera'ḡa pavẽi – kiroki kunhangwera'ḡa uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ḡa gwyrá hugwi ga pokoga.

*Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype**(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; João 19.38-42)*

⁵⁰ Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri. José'ga ko judeus'ḡa moḡitaharamo. Ojihe'a ko ga judeus'ḡa moḡitahara'ḡa ndehe javo judeus'ḡa pe nahanahã ti peko javo ḡa pe. Pyry hete gareaporogita. A'ereki ga oko Tupana'ga nhi'igã rupi.

⁵¹ Nurã ga noarõi ojipe'ḡa ndeaporogita judeus'ḡa moḡitahara'ḡa ndeaporogita ḡa erame ojohupe tijukauka Jesus'ga javo. Ga nde'i a'ea. A'ereki ga ndopotari gajukahava. Ga Jesus'ga jukaukaramo ga nomoirũi ḡa no. Nahã José'ga oko. Gacidadegwera ko Arimatéia gwe'yja'ḡa cidade judeus'ḡa cidade. Ymya José'ga Cristo'ga rura pota aerẽ po ti ga rekoĩ nhanderuvihavuhetero avo yvya koty nehẽ javo.

⁵² Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri ogwovo ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa. Eroho ti, ei ga José'ga pe.

⁵³ A'ero José'ḡa jivyri ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi José'ḡa Jesus'ga ra'oa mbojyvi. A'ero ḡa gara'oa uvani tapy'ynhapipyryva pyvõ linho apopyra pyvõ. A'ero ḡa gara'oa rerohoi inoḡa itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype. Ndogwerekoi ve ojipeve'ea ra'oa ipype. Kiro ḡa Jesus'ga ra'oa rerohoi inoḡa ipype.

54 Mbatara mboavujikwehava sexta-feira ġa inoġi ipype ka'arugame. A'ero ġaporavykye'yma ġwerĩ sábadu ġwerĩ.

55 Kunhangwera'ġa - kiroki ġa uhu Jesus'ga rupi Galilíapeve'ġa gwyrá hugwi - ġahã oho José'ga rupi ikwaruhu pe. A'ero ġa hepiagi ikwaruhua Jesus'ga ra'oa nongava. José'ġa gara'oa noġame ipype kunhangwera'ġa hepiakatui nahã ġa ono ahera'oa javo.

56 Aerẽ ġa jivyri ogwovo ġwonga pe imboavujikwea perfume timongy ti ahera'oa rehe imbojigwaga javo. Perfume ko mohaġa'java'ea nhandya'java'ea reheve.

Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ġa pytu'ui oporavykyhava hugwi. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i judeus'ġa mbo'eavo tapeporavykyi ti sábadu rupi javo.

24

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-8; João 20.1-10)

1 Ġaporavykye'yma py'rovo domingo rupi kunhangwera'ġa heruri Jesus'ga ra'oa nongai pe itaruvihavuhua kwaruhu pe. Ypyhajive kwara ipoġwerĩrame ġa heruri pevo perfume - kiroki a'ea ġa omboavujikweripe.

2 Herovahemame ġa hepiagi ikwaruhua rovapytymbava imoanhanipyra. Irupe'i ikwaruhua hugwi reki iteni hovapytymbava.

3 A'ero ġa ki ikwaruhua pype. Ga ndohepiagi reki Jesus'ga ra'oa nhandepojykaharete'ga ra'oa ipype.

4—Marã naerũ? Mome ahera'oa? ei ġa ojohupe.

Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama akwaimbae'ġa'jave'ġa. Overavera ġa'apoa tapy'ynhapira.

5 A'ero kunhangwera'ġa nhova'apỹhetei ġandovai pyteri pe okyhyjiavo ġwaramo. A'ero ġa ei kunhangwera'ġa pe:

—Po pe ndapehekari okojive'ga omanove'ġa nongai pe hamo.

6 Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype. Ovy reki ga jugwi. Pekwahava'ja ti ganhi'iġagwera. Ymya uvame Galilía pe ga omombe'u pe me.

7 Ga e'i pe me: “Okote'varuhuve'ġa po pe ti ġa tanhimondouka nehẽ. Ga ti tajjuka ji mbovyruka yva rehe nehẽ. Nhimanorẽ mokõi jikira py'rovo ti ji takwera nehẽ yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.” A'ea Jesus'ga e'i onhi-mombe'gwovo pe me ikwehe'i, ei ġa kunhangwera'ġa pe.

8 A'ero kunhangwera'ġa ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iġagwera.

⁹ Ga hemi ikwaruhua hugwi Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo onzeve'ġa pyri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri. Ovahemame ġa imombe'upavi ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe nhaporemo no.

¹⁰ Maria Madalenahġa omombe'u Joanahġa pavġi. Tiago'ga yhġa Mariahġa omombe'u ġapavġive'ġa pavġi kunhangwera'ġa. Ga nhaporemo omombe'u Jesus'ga moirūhara'ġa pe.

¹¹ Emo ġa ndogweroviari kunhangwera'ġa remimombe'ua.
—Onhi'ĩ tehe ġa, ei ġa.

¹² Pedro'ga ki a'e te ga vyri onhana ogwovo ikwaruhua pyri Jesus'ga ryvyagwera pyri tahepia ti ji javo. Ovahemame ga apyni hepiaga ikwaruhua pype. A'ero ga hepiagi Jesus'ga ra'oa hokava. Linho apopyra Jesus'ga ra'oa hokava. A'ea jate ga hepiagi ipype. A'ero ga hoi ġwonga pe ojapyakaheteavo hehe onhimomby'avo.

*Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe
(Marcos 16.12-13)*

¹³ A'ea rupi te kiro Cleopas'ġa homemei cidade'i pe Emaús pe Jesus'gareheve'ġa. Emaús oko irupe dez quilômetros gwerevi cidade de Jerusalém hugwi.

¹⁴ Ohorame ġa nhomonhi'imbavi Jesus'ga rehe gajukahava rehe onhonhi'ĩpondekwava hehe.

¹⁵ Ga nhomonhi'iġame Jesus'ga tuhġe ġa ndupitigi ogwovo ġa ndupi.

¹⁶ Ga nombaragwahavi Jesus'ga rehe.

¹⁷ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Gara rehe pe nhonhi'ĩpondekwavi pejigwovo ve pea rupi pevy'are'yma? ei Jesus'ga.

A'ero ġa pytai.

¹⁸ Kiro Cleopas'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko ojipeahugwiva'ero erepytaahi'vi kiro Jerusalém me ikwahave'yma tiruahūva'ea aġwamova'ea Jerusalém me naerū? Nde jate po nderekwahavi! ei ga.

¹⁹ —Gara pe pe ei? ei Jesus'ga.

Oambaragwahave'yma ga rehe ġa ei:

—Tiruahūva'ea Jesusva'ea pe Nazarépeva'ea pe, ei ġa. Jesusva'ea ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea, ei ġa. Ipopoaka hete ahe japovo ahemonhimomby'ava'ea nhandegwyripeve'ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe. Jukwaha a'ero Tupana'ga nhimohema ahe rehe. Horyory nhandegwyripeve'ġa ahe rehe no ga ipopoaka hete javo.

²⁰ Ikwava'ġhara'ġa nduvihava'ġa nhanderuvihava'ġa pavġi omondo Jesusva'ea Pilatos'ga po pe te'i ti ga pembovy ti Jesus'ga javo. Ga ahe mbovyruka yva rehe ahe jukauka.

21 —Ore ki a'e te ore roryroryvamo ahe rehe novĩa. Oroyvy-teri pe ore ei: Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri israeli-tasva'ea pyri embopiro'y ti ġa javo. A'ea ore ei novĩa. A'ereki ġa ahe jukauka. Kiro mokõi ahe kiri omanorẽ.

22 —Oro kunhangwera'ġa - kiroki ġa ojiko Jesusva'ea rehe ore ja - ġahã ore monhimomby'a hete oji'i. Oho jipe ġa ypyhaji ve ovahema itaruvihavuhua kwaruhu pe ahenongai pe oji'i.

23 Ndohepiagi ġa Jesusva'ea ra'oa ipype. A'ero ġa jivyri ore pyri imombe'gwovo. E'i ġa: "Yvagipeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa ojipiuka ore ve Jesus'ga mombe'gwovo!" ei ġa. " 'Okoji Jesus'ga,' ei Tupana'gapyrive'ġa ore ve." A'ea kunhangwera'ġa ei oji'i.

24 A'ero orepyteripeve'ġa hoi ikwaruhu pe ahenongai pe hepiaga. "Kunhangwera'ġa omombe'u katu reki ahenongav-agwera ore ve ko," ei ġa imombe'gwovo ore ve. Ga ndohepiagi Jesusva'ea, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe imombe'gwovo.

25 —Ikwahave'ymuhũva'ero pe ndaperoviapapotari Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġa, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe.

26 Ymyahũ ahe e'i ganhi'iġa mombe'gwovo: " 'He'yiva'ea ti tahahy Cristo'ga pe nehẽ. Toki ti ga yvagi pe okovo ġanduvihavuhetero ji pavẽi nehẽ,' ei Tupana'ga," ei ahe. A'ea Tupana'ga opota, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. A'ea pe ndaperoviari naerũ? ei Jesus'ga.

27 A'ero ogwovo ve ġa pavẽi pea rupi Jesus'ga ġa mbo'e ppy Moisésva'ea rembikwatijara rehe - kiroki a'ea omombe'u ga. Aerẽ ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rembikwatijara rehe nhaporemõ - kiroki a'ea omombe'u ga no.

28 Kiro ġa nduġwerĩ cidade'i pe. A'ea pe mokonha'ġa ei toropyta avo javo. Jesus'ga oho ġwerĩ a'ero ġa hugwi.

29 A'ero ġa eġa'ei ga pe:

—Epyta ore pyri. A'ereki ka'aru hete kiro. Ypytũ ġwerĩ.

A'ea ġa ei ga pe ga mombytavo ojipyri. Oki ga ġanonga pype ġa ndupi a'ero opytavo ġa pyri.

30 Aerẽ oapygame mesa pyri ġa pavẽi ga ipyhygi pãõ onhi'iġa Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Kirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pãõ imondomondovo ġa pe.

31 Kiro ġa mbaragwahavi ga rehe a'ero ga repiaga ve.

—Jesus'ga tuhẽ reki! ei ġa.

Nanime ga ndiukwahavi oka'nhyma ġa hugwi.

—Tenagwe! e te ga.

32 Ojohupe ġa ei:

—Ikatu hete nhandeyvyteri pe nhande mbohoryoryva ga nhi'igame nhande ve onhimombe'gwovo pea rupi nhande mbo'eavo Tupana'ga rembikwatijarukara rehe, ei ġa.

³³ Kotihĩ ġa po'ami ojivya ogwovo Jerusalém me. Ovahe-mame ġa onzeve'ġa ndepiagi.

Onhimono'oġipe onzeve'ġa onhipavēive'ġa pavēi. Mokonha'ġa pe ġa ei:

³⁴ —Nhandepojykaharete'ga okwera tuhē ovya onongava hugwi Jesus'ga. A'iti a! Okoji ga. Ojipiuka ga Simão Pedro'ga pe heaji'i, ei ġa mokonha'ġa pe.

³⁵ A'ero mokonha'ġa ei ġa pe:

—Ore ga repia no. Ore horame pea rupi Jesus'ga hoi ore rupi onhimombe'gwovo ore mbo'eavo Tupana'ga nhi'igā rehe. A'ea rupi ore norombaragwahavi ve ga rehe. Aerē ga haygwe'rogame pāo ore mbaragwahavi ga rehe, ei ġa imombe'gwovo.

Jesus'ga ojipiuka gwemimbo'eharava'ea pe

(*Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8*)

³⁶ Ga a'ea mombe'urame nanime Jesus'ga jipiukari o'ama ġapyteri pe. Ga e'i:

—Tupana'ga ti tonogatu pepy'a! ei ga ġa pe.

³⁷ Anhaġa po javo ġa piryiro okyhyjiheteavo.

³⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maraname pepy'a oko tehe? A'ero pe kyhyjihetei. Maraname pe ndaperoviari? “Mara'ngu po Jesus'ga tuhē?” pe'e pe pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ Pehepia ti jipoa jipya reheve. Hepiagame po ti pe mbaragwahavi ji rehe a'ero. Pepyhy ti jira'oa nhikaġa reheve ji kwahava. A'ereki anhaġa ndaha'oi. Nikaġi. Ji ki a'e te ji ra'oro. Ji kaġamo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Onhi'igirē ga hepiukari ġa pe opoa opya reheve.

⁴¹ Gworygworyva ġwaramo ġa ndogweroviari ve. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe onhimomby'avo: “Po Jesus'ga tuhē, a'ero pyry hete!” ei ġa. Ga nhimomby'aramo Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndaperekoi pe mbatera? Ta'u ji.

⁴² Pira ġa imondoi ga pe a'ero hehyripyra heiretea reheve.

⁴³ Ipyhyga ga i'ui ġa gwepiagame.

⁴⁴ Aerē ga ei ġa pe:

—Ymyaĩ ji nhimombe'umbe'ui pe me jiruvame pe pyri. A'e ji pe me: Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijari-ripyra ji mombe'u Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea rembikwatijari-ripyra pavēi, a'e ji pe me. Ji mombe'ui no ikwatijari-ripyra Salmos, a'e ji ikwehe. Tako pa ti ji ikwatijari-ripyra

rupi nehē – kiroki a'ea ji mombe'u, a'ea'e ji pe me ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ Kiro ga ikwahavukari ġa pe Tupana'ga nhi'īga aherembikwatijaripyra.

⁴⁶ Imombe'gwovo ga ei:

–Ikwatijaripyra e'i: “Tahahy ti Cristo'ga pe. Omano po ti ga nehē. Mokōi okira py'rovo ti ga tokwerava'ja gwyvyagwera hugwi.

⁴⁷ Cristo'gareheva'ero ti ġa tomombe'u katu Cristo'ga vvyakotyve'ġa gwyripeve'ġa pe nhaporemō. Te'i ti ġa ġa pe: ‘Tapevy'ari ti pejikote'varuhua rehe pejipohia jugwi herojijyjijyita pejeaporoġita. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē ikwahava'jave'yma nehē.’ A'ea po ti ġa tomombe'u katu Jerusalémmeve'ġa pe na'ē. Aerē po ti ġa tomombe'u katu ojipe'ġa pe nhaporemō.” A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁸ –Oro pe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea pe ikwahapavi. A'ero ti pemombe'u.

⁴⁹ Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga ei: “Jira'uva po ti pe pojkai nehē,” ei jiruva'ga pe me, ei Jesus'ga. Pepyta ti cidade de Jerusalém me gara'uva rura pota aerē po ti gara'uva tuhu nehē javo. A'ero jihi po ti gara'uva mondoukari yvaga hugwi pe pojkauka jupe pe mbopopoakaruka nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype
(*Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11*)

⁵⁰ A'ero Jesus'ga hoi ġa nenonde ġa nderogwovo cidade de Betânia kotyi ve. Opoa mondovo ġa pe ga ei Tupana'ga pe:

–Emombyry ti ġa pe.

⁵¹ Onhi'īga ve Tupana'ga pe ga hoi ġa hugwi. Kiro garerohohava yvaga pype.

⁵² Ombohete ġa ga. Kirē ġa jivyri ogwovo Jerusalém me gworygworyhetero.

⁵³ Nane'yimi ġa hoi opytavo ojatykahavuhua pype Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de João

Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga nhande ve

¹ Jypya yvya apoa renonde Tupana'ga reaporogita kwahavukahara'ga rekojipei hako. Tupana'ga pyri ga ruvi ga rerekovo. Ga ko Tupanamo tuhẽ oko.

² Yvya apoa renonde akoja'ga rekoi Tupana'ga pavẽi gakwa-havukahara'ga.

³ Ga pe Tupana'ga oapopavuka mbatera. Ojipe'ga pe rũi Tupana'ga oapouka. Okwahavukahara'ga pe jate ga oapouka mbatera hako.

⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga tuhẽ oko po rimba'e. A'ero ga jara'ga mongopavi ga monguva. Ga vvyakotyve'ga mongoi. A'ero ga Tupana'ga kwahavukari ga pe no. Arimo nhande tihepia katu mbatera kwahavağwama mytu'ẽro ģwaramo. Na ja ga imomytu'ẽi vvyakotyve'ga akaği pe tokwaha ti ga Tupana'ga javo.

⁵ Ypytunarupive'ga ndokwahavi hepiage'yma ģwaramo. Ypytunarupive'ga'jave'ga - ga ndokwahavi Tupana'ga okote'varuhuavo - ga pe ga Tupana'ga mombe'umbe'ui no tokwaha ti ga ga javo. Ga omombi pota Tupana'ga kwahavağwama novĩa. Ndopigi reki. A'ereki Tupana'ga mombe'ua ikwahy ve ojipe'ga ndehe ga kwahavuka ga pe.

⁶ Nahã ko ahe ikwehe. Ahe ve ga ei João Batista. Tupana'ga e'i ahe ve:

—Emombe'u ti ga pe jikwahavukahara'ga, ei Tupana'ga ahe ve.

⁷ A'ero João'va'ea ruri ga mombe'gwovo ikwehe.

—Tamombe'u ti ga pe me tapejiko pa ti ga rehe javoji, ei ahe, kiroki ga Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁸ Ahe ko imomytu'ẽhara'ga rũi.

—Akoja'ga mombe'gwovo reki ji ruri, ei ahe, kiroki ga omomytu'ẽ Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁹ Gaha ko imomytu'ẽharetero. A'ero ga ruri imomytu'embava vvyakotyve'ga akaği pe tokwaha pa ti ga Tupana'ga javo.

¹⁰ Yvya koty ga ruvi ikwehe. A'ea tuhẽ Tupana'ga oapouka ga pe hako vvyakotyve'ga ndeheve. Yvyakotyve'ga ki a'e te ndogweroviari ga.

¹¹ Ogwyri pe ga ruri ikwehe gwe'yja'ğa pyri judeus'ğa pyri. Ga ki a'e te ndokoi ga rehe.

¹² Kiroki ға oko reki ga rehe – ға pe ga ei a'ero: “Pejiko pe ji rehe,” ei ga. “Kiro ji pe mongoi Tupana'ga ra'yramo a'ero,” ei ga ға pe.

¹³ Vvyakotyve'ğa ko na ta'y. Akwaimbae'ğa ta'y pota ғwembireko'ğa nderekovo. Aerē ғanda'yra'ğa ari ға hugwi a'ero. Na rūi reki ga nhande mongoi Tupana'ga ra'yramo. Nhande xajiko Tupana'ga kwahavukahara'ga rehe. A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Jira'yramo ko pe ndekoi kiro pejikoga ғwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga.

¹⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga onhimongouka vvyakotyva'ero a'ero ikwehe Jesus Cristo'ga. Igwete ga ruvi orepyteri pe ikwehe. Ga nhande arō hete imombyryva nhande ve. Ga okwahavuka katu Tupana'ga nhande ve no. A'ereki ga jate ko Tupana'ga ra'yretero. Igwete ore nhimombaragwahavi garuvihavuhuhetea rehe garuva'ga ruvihavuhuhetea rehe.

¹⁵ João Batistava'ea omombe'umbe'u ga ikwehe. Ahe e'iahy ға pe ikwehe:

–Gaha ji amombe'u pe me oji'i, ei ahe. “Aerē po ti ga ruri pe nderekovo nehē,” a'e ji oji'i, ei ahe. “Ga huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki. Jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi,” a'e ji pe me oji'i, ei João'va'ea ikwehe.

¹⁶ Ga pyri hete tuhē nhande aromo. A'ero nhande ve nhaporemō ga imombyryvi jipi. Igwaigwavete ga imombyryva'ja'javi nhande ve.

¹⁷ Moisés'va'ea pe Tupana'ga ombuhuruka onhi'iga hako tohendu katu ti ға javo. Jesus Cristo'ga pe ki a'e te Tupana'ga nhande arōheteuka.

–Emombyry ti ға pe, ei Tupana'ga ga pe. Ji kwahavuka katu ti ға pe no, ei ga Jesus Cristo'ga pe.

Na tuhē Jesus Cristo'ga rekoi a'ero.

¹⁸ Vvyakotyve'ğa ndohepiagangavi Tupana'ga. Gara'yra'ga jate – ga tehe ko Tupana'ga ra'yretero – gaha jate koi ojikoty'a Tupana'ga pavēi. Gaha okwahakatuuka Tupana'ga nhande ve a'ero.

João Batistava'ea onhimombe'u

¹⁹⁻²⁸ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ға mbuhurukari ojipyri mbatera kwava'ēhara'ğa – ға okwava'ē mbatera Tupana'ga pe jipi. Igwete ға ei ға pe ғаpokohara'ğa pe no levitas'ğa pe. Ga pe – ға ko fariseus'ğa – ға pe judeus'ğa nduvihava'ğa ei:

–Peho ti João Batista'ga pyri tonhimombe'u ti ga pe me nehē, ei ға ға pe.

A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo João Batis-tava'ea pyri – perope ahe ġa mobatiza paranahũa aherovai Jordão aherovai. Cidade de Betânia ira'agwe te jugwi. Pevo ġa hoi javo Joãova'ea pe.

–Mome ahe nde? ei ġa ahe ve. Enhimombe'u ti ore ve torokwaha ti nde, ei ġa.

Ahe ni'mbei ġa pe a'ero. Onhimombe'u katu ahe ġa pe tajkwaha ti ġa javo.

–Ji ko ga rũi – kiroki ga pe Tupana'ga e'i: “Amondo po ti ga vvyakotyve'ġa pyri ġanduvihavuhuhetero nehẽ Cristo'ga,” ei ga. Ji ko ga rũi, ei ahe.

–Marã naerũ? ei ġa ahe ve. Nde po Eliasva'ea ekwerava ejvyva hugwi? ei ġa.

–Ji ko ahe rũi, ei ahe.

–Nde ereko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo a'ero – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u hako uhu ti ga javo hako? ei ġa ahe ve.

–A'ea rũi ko ji, ei ahe.

–Mome ahe nde naerũ? Enhimombe'u ti ore ve toro-mombe'u ti ġa pe – kiroki ġa ore mbuhu nde pyri, ei ġa. Marã ti nde nhimombe'ui ore ve nehẽ? ei ġa ahe ve.

–Pehendu ti nhinhi'iġa a'ero, ei ahe. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u nhoġwenonde ojipe'ga rembi'eagwama hako, ei Joãova'ea. Nahã Isaíasva'ea ei hako:

“Ojipe'ga nhi'iġa po ti hahyahi

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei ahe.

“E'i po ti ga ġa pe:

‘Pemboavujikwe ti pehea imbohupikatuavo huvihava'ga pe tuhu ti ga nhande pyri javo,’ e po ti ga,” ei Isaíasva'ea hako, ei ahe.

Jihi ko a'ea, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ġa pe. A'eahy ji javo ojipe'ġa pe: “Penhimboavujikwe ti pejipohia pejikote'varuhua hugwi tuhu ti nhandepojykaharete'ga nhande pyri javo,” a'e ji, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

–Marã a'ero? Nahã nde ei ore ve: “Ji ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi,” ere ko nde, ei ġa. “Eliasva'ea rũi ko ji no,” ere ko nde, ei ġa. “Ji ko akoja'ga rũi Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga rũi,” ere ko nde ore ve, ei ġa. Maranuhũrame nde okoteheva'ero ġa mobatizai naerũ? ei ġa Joãova'ea pe.

–Jihi amobatiza ġa yhya pyvõ jipi, ei ahe. Pepyteri pe ojipe'ga ami okovo. Emo pe ndapekwahavi ga, ei ahe ġa pe. Gaha po ti oko pe pyri huvihavuhuhetero nehẽ, ei ahe.

Huvihavuhu hete tuhẽ ga, ei ahe. Ji ki a'e te okoteheva'ea, ei Joãova'ea ġa pe.

Nhanderekote'varuhua mombohara'ga

²⁹ Ko'emame Joãova'ea Jesus'ga repiagi ga rurame ojipyri. A'ero ahe ei jara'ga pe:

—Pehepia ga! ei ahe. Pevo ga rekoi – kiroki ga cordeiro ja, ei ahe. Ikwava'ẽhara'ġa ojuka cordeiros jipi Tupana'ga ti tomombo nhanderekote'varuhua a'ero javo, ei ahe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehẽ no. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tomano ti ga imomboia vyakotyve'ga ndekote'varuhua javo, ei Joãova'ea ġa pe.

³⁰ Amombe'u ji ga pe me oji'i cordeiro'jave'ga, ei ahe. “Pe pyri po ti ga rekoi jihoheva'ero. A'ereki jypya vehevi ji rekoe'yname ga okoe'ymi po rimba'e,” a'e ji pe me oji'i, ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe.

³¹ —Ymya ji ei: “Ma'ġa po ti Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri nehẽ tomombo ti ga ġandekote'varuhua javo?” ei ahe. Kiroġwe ji ga kwahavi. A'ero ji ga kwahavukari jire'yja'ġa pe israelitas'ġa pe. Nurã ji ruri pe mobatizavo yhya pyvõ tapekwaha ti ga javo, ei Joãova'ea ġa pe.

³²⁻³³ Igwete Joãova'ea Jesus'ga mombe'ukatui ġa pe:

—Ndakwahavi ppy ji ga ma'ġa po ti Tupana'ga ombuhuruka javo, ei ahe. Emo Tupana'ga – gaha ji mbuhuruka ġa mobatizauka yhya pyvõ – ga e'i ji ve: “Erehepia po ti nde jira'uva rura ga pyri nehẽ. Ojy po ti jira'uva opytavo ga pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. “Gaha po ti aerẽ pe pojykauka jira'uva pe nehẽ a'ea ti tapemongo Jesus'gareheva'ea javo,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. Ahepia tuhẽ ji Tupana'ga ra'uva rura a'ero oji'i, ei ahe. Inambua ja koi ijyvi yvaga hugwi opytavo ga pyri oji'i.

³⁴ Ahepia tuhẽ ko ji oji'i, a'e ji, ei ahe. Nurã ji ei pe me: Akoja'ga tuhẽ koi Tupana'ga ra'yra'ga, ei Joãova'ea.

Jesus'ga remimbo'eypyharava'ea

³⁵ Ko'emame Joãova'ea rekoa'javi onhi'ġa mokonha'ġa pavẽi ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi o'ama.

³⁶ Igwete ahe hepiagi Jesus'ga kwava.

—Pevo ga hoi cordeiro'jave'ga! ei Joãova'ea ga mombe'gwovo ġa pe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehẽ. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri tomano ti ga ġandekote'varuhua imomboia javo, ei ahe.

³⁷⁻⁴⁰ Joãova'ea remimbo'ehara'ġa ġwendu memei ahenhi'ġa André'ġa. A'ero ġa hoi Jesus'ga reviri. Igwete Jesus'ga jirovagi ġa ndepiagi gweviri.

—Gara? ei ga.

—Mome nde ruvi? ei ġa ga pe.

—He pejijo hepiaga, ei ga ġa pe.

A'ero ġa hoi ga rupi garuhava repiaga. Ka'aru quatro horas rupi ġa hoi. Igwete ġa nhomonhi'inhi'igi upa kwara hoa rupi.

⁴¹ Kiro André'ga hoi na'ë oirũ'ga pyri Simão Pedro'ga pyri.

—Orohepia ore Messias'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga, ei ga Simão'ga pe. (Cristo'ga pe judeus'ga e'i Messias.)

⁴² A'ero André'ga Simão'ga reruri Jesus'ga pyri. Simão'ga repiagame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko Simão João'ga ra'yra, ei Jesus'ga ga pe. Cefas po ti nderera nehë, ei ga Simão'ga pe. (Cefas'ga pe judeus'ga e'i Pedro. A'ea ko Ita.)

Jesus'ga ombuhuruka ahe ojiheva'ero

⁴³ Ko'emame Jesus'ga ei:

—Taho ti Galiléiapeve'ġa gwyri pe.

Oho na'ë ga Filipe'ga pyri.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Filipe'ga pe.

⁴⁴ Filipe'ga ko cidade de Betsaidapeve'ga – perope André'ga u Pedro'ga pavëi.

⁴⁵ Aerë Filipe'ga hoi Natanael'ga pyri javo.

—Orohepia ore ga – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u ikwatijarame ġwemimbo'eagwera hako, ei Filipe'ga ga pe. Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea okwatija ga no ga mombe'gwovo hako, ei ga. Ga tuhë ore orohepia. Ga ko Jesus'ga Joséva'ea ra'yra'ga. Cidade de Nazaré pe ga ruvi, ei ga Natanael'ga pe.

⁴⁶ —Nazaré! ei Natanael'ga. Imombyryva'ea nduri tuhë pea hugwi, ei ga ga pe.

—Herejo xaho ji rupi a'ero terehepia ti ga, ei Filipe'ga ga pe.

⁴⁷ Natanael'ga rurame Jesus'ga ga repiagi.

—Kiro ki ga u israelitapyryvamo, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo. Ga ni'mbeangavi jipi ojipe'ġa moandyje'yma, ei ga Natanael'ga mombe'gwovo.

⁴⁸ —Marã nde ikwahavi jireaporogita naerũ? ei Natanael'ga ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Irupe ko nde rekoï oji'i novã, ei ga. Filipe'ga ea renonde nde ve ji orohepia reki. Figueira aġi pe nde reni, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁹ —Jesus, ei Natanael'ga. Tupana'ga ra'yra tuhë ko nde! ei ga. Nde ko israelitas'ga nduvihavuhuhetea tuhë! ei ga Jesus'ga pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Orohepia ko ji nde rename figueira aḡi pe.” A'ero nde jikogi ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti ji koji'iheteva'ea japoi nehẽ ahemonhimomby'aheteva'ea nehẽ. A'ea po ti nde erehepia nehẽ no, ei ga Natanael'ga pe.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ kiro pe me, ei ga. Tamombe'u ti jijihe'ara Tupana'ga rehe, ei ga. A'ea'java'ea ko nahã a'ero. Pehepia po ti pe yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ga. Pehepia po ti pe Tupana'gapyrive'ḡa jiupiupira ḡajivyjivyra ji pyri nehẽ no, ei ga. Nahã ko ji ajihe'a Tupana'ga rehe nhiremim-buhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga. Oronhomonhi'inhi'ige'ymi ore orojogwerekokatuavo ga pavẽi. Nahã po ti pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ḡa pe.

2

Jesus'ga ombote yhya vinhoramo

¹⁻² Mokõi Jesus'ga kiri ogwovo toryvi pe cidade de Caná pe – perope Galiléiapeve'ḡa gwyri pe. A'ereki ḡa Jesus'ga mondouka ḡanembirekohava repiagauka. Ga Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa mondouka no. Igwete Jesus'ga hoi hepiaga toryva. Jesus'ga yembora pevo oko ḡa pyri no. Toryva apopave'ymame momina ḡa hugwi vinho.

³ A'ero Jesus'ga yembora ei Jesus'ga pe:

—Momina kiro vinho ḡa hugwi, ei ahe Jesus'ga pe.

⁴ —Maraname nde ei ji ve kiro a'ea rehe? ei ga ahe ve. A'ereki ndohoi ve hepiukara apiavo. Aḡwamo rũi po ti ji hep-iukapavi Tupana'ga popoakara ḡa pe nehẽ, ei ga o'yembora pe.

⁵ Igwete ahe ei ḡa pe – kiroki ḡa opoko toryva repiakatuhara'ga – ḡa pe ahe ei:

—Jira'yra'ga erame pe me penhi'ĩpo'ru ti ga, ei ahe ḡa pe.

⁶ Pevo gwereko yhya ryrua ita apopyra. A'ereki judeus'ḡa nane'ymi ojipyhepyhei. Oheohei ḡa mbatera jipi no nahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. Nurã gwereko pevo mbohapyrete seis yhya ryrua. Inainani gwereko he'yjuhu cem litros gwerevi ipype tynahemame.

⁷ Igwete Jesus'ga ei hepiakatuhara'ga pokohara'ḡa pe a'ero:

—Peheka'voka'vo ti yhya ipype. Pemotynahẽ hete ti imohina, ei ga.

A'ero ḡa imotynahenahẽhetei inoḡa hyrua pype.

⁸ Igwete ga ei ḡa pe:

—Pejara ti kiro yhya herogwovo toryva repiakatuhara'ga pe, ei ga ḡa pe.

A'ero ḡa herohoi yhya ga pe to'u ti ga hepiaga javo.

⁹ Yhya rūi reki ga i'urame. Vinho reki yhya mbotepyra ga i'ui hepiaga. Ndokwahavi ga yhya mbotea vinhoramo. Gapokohara'ga ki a'e te okwaha hete Jesus'ga remimbotea. Igwete ga i'ui hepiaga. A'ero ga hembirekove'ga mbuhurukari ojipyri javo ga pe.

¹⁰ —Nde ko ore atyvi, ei ga hembirekove'ga pe. Ore oromondo ypy vinho heheva'ea toryvarupive'ga pe, ei ga. Kirē ga i'uheterame ore imondoi ndaheiva'ea ga pe. A'ereki i'uheterame ga nonhimombaragwahavi ndaheiva'ea rehe. Nde ki a'e te nerembuhuri ypy heheheteva'ea kirogwe imbhua ore ve, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga ombote yhya vinhoramo cidade de Caná pe Galiléiapeve'ga gwyri pe ikwehe. A'ea ypy ga oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ga pe gweaporogita Tupanamo. Nurã garemimbo'ehara'ga jikohetei ga rehe.

¹² Aerē Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Ga'yembora oho gairũ'ga pavēi. Garemimbo'ehara'ga oho ga ndupi no. Pevo ga pytaahi'vi upa.

*Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi
(Mateus 21.12-13; Marcos 11.15-17; Lucas 19.45-46)*

¹³ Aerē Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki judeus'ga toryva gwereko gwerĩ. Páscoa ei ga akoja pe. A'ea rupie'ymi judeus'ga japyakai uragwera rehe Egitopeve'ga gwyrá hugwi.

¹⁴ Igwete Jesus'ga hoi judeus'ga jatykahavuhua rokari pe ga ndepiaga. Pevo ga ndekoi ima'ema'eamo mbatepyryva itambere'ia pyhyga ga hugwi. Yuranuhũa bois ga ima'ema'ēi ovelhas. Inambu'ia ga ima'ema'ēi upa. Mesa pyri jara'ga neġaneni hajiheve'ga itambere'ia ipyhypyhyga judeus'ga itambere'ia ikwepykwepyga imondovo ga pe.

¹⁵ Ga ndepiagame Jesus'ga japoi yhypohama ga nupanupamo ipyvõ ga mo'embava ga mondovo ojatykahavuhua rokara hugwi. Ovelhas ga imo'emo'ēi, bois ga imo'emo'ēi imonhamonhana imondovo. Ombojirejire ga itambere'ia kwepykara'ga mesa heka'voka'vogauka ġaitambere'ia jugwi.

¹⁶ Igwete ga ei ga pe – kiroki ga oma'ema'ē inambu'ia:

—Peroho ti kia jugwi! a'e te ji, ei ga. Tapema'ema'ēa'javuhui mbatera avo jiruva'ga rongá pe! ei ga ga pe.

¹⁷ A'ero garemimbo'ehara'ga ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwete ga ei ojohupe:

—A'ea pe reki ikwatijara i'ei Cristo'ga nhi'iga mombe'gwovo, ei ga. Nahã Cristo'ga nhi'iga Tupana'ga pe hako:

“Nhi'agataruhu ji neronga rehe jipi toko katu ti ga ipype javoji,” ei ga.

“Nhi'ağataruhua ji juka hete,” ei ga, ei ġa.

Ikwatijara omombe'u jipe Cristo'ga nhi'iğagwama, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa.

¹⁸ Kiro judeus'ğa nduvihava'ğa nduri javo Jesus'ga pe a'ero.

—Ma'ğa nde mbuhurukaruhu ġa mo'ëukarağwama avo hugwi? ei ġa. Po Tupana'ga nde mbuhurukari, a'ero po ti nde hepiukari gapopoakara ore ve ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ġa. A'ero po ti ore nde reroviari nehë Tupana'ga tuhë ga mbuhuruka javo, ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe a'ero:

—Po ti pe imbojypavi ağa Tupana'ga ruhava imbote'varuhuavo nehë, aerë mokõi nhande kirame ti ji imbovyra'javi imohina nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ei ga pe:

—Nde ki ere'eteheuhu, ei ġa. He'yjuhuva'ea rupi quarenta e seis anos rupi ġa poravykyvykyi japovo ağa Tupana'ga ryrua, ei ġa. Marã po nde gwehu kotihĩ japoajavuhui imohina mokõi nhande kirame naerũ? ei ġa ga pe.

²¹ Gwa'oa pe reki Jesus'ga ei a'ea ko Tupana'ga ruhava javo.

²² Aerë Jesus'ga vyrame omanoa hugwi garemimbo'ehara'ğa ikwahava'javi ga'eagwera. A'ero ġa heroviari ga'eagwera Jesus'ga onhimombe'u katu javo. Igwete ġa heroviari Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve no Jesus'ga ahe omombe'u ga kwatija javo.

Jesus'ga okwaha vvyakotyve'ğa py'a

²³ Toryva rupi Páscoa rupi Jesus'ga rekoï cidade de Jerusalém me a'ero. Igwete ga hepiukari Tupana'ga popoakara ġa pe ahemonhimomby'ava'ea japovo. Nurã ġa jikojikogi ga rehe onhimongyavo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndojikogi ġa ndehe a. A'ereki ga okwahapavipe vvyakotyve'ğa py'a.

²⁵ Ga nde'i ojipe'ğa pe: “Marã ġandeaporogita?” A'ea ga nde'i. A'ereki ga okwahapavipe ġa a.

3

Nicodemosva'ea uhu Jesus'ga pyri

¹⁻² Aerë Nicodemos'ga ruri Jesus'ga pyri ypytunimo. Ga ko judeus'ğa moğitahara'ga fariseu'ga. Aerë ga ruri Jesus'ga pyri xanhomonhi'ĩ ti javo.

—“Gaha ko nhanembo'ehara,” oro'e ore nde ve, ei ga Jesus'ga pe. “A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga ġa javo,” oro'e ore nde ve, ei ga. Tupana'ga opokogame jate ġa hepiukari Tupana'ga popoakara nde ja ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ga ga pe. Nurã ore ei:

“Tupana'ga ombuhuruka ga rerekovo,” oro'e ore, ei Nicodemos'ga ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—Tamombe'u katu tuhē kiro nde ve, ei ga. Kiroki ġa ojihuva'ja - ġa pe jate po ti Tupana'ga ei: “Jihi ko ġanduviuhuhetero,” ei Jesus'ga ga pe.

⁴ Igwete Nicodemos'ga ei a'ero:

—Marā po jyvuaakave'ġa jihuvi naerū? ei ga. Maranuhū po ġa kia'javi oy'ġa yvyteri pe o'ara'java naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhē nde ve. Penhimobatizauka po pe yhya pyvō imomboruka pejikote'varuhua pejihugwi hamo, ei ga. Tupana'ga ra'uva po pe mboheaporoġita pyahu hamo no, ei ga. Nane'ymame po ti Tupana'ga ndokoi penduviuhuhetero nehē penhimobatizaukare'ymame yhya pyvō gara'uva pe mboheaporoġitapyahue'ymame nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁶ Nhaney'ġa nhande mbojihuvame nhande mbo'a, nhandera'o nhande a'ero yvyakotyva'ero, ei ga. Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoġitapyahurame jate nhande reaporoġitapyahuro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ Terenhimomby'auhui ti nhiremimombe'uagwera rehe ji erame nde ve: “Pejihuva'ja ti.” Nahā ti pe ndeaporoġitapyahuro nehē. Erovia ti nhinhi'iġa, ei ga Nicodemos'ga pe.

⁸ Nahā ko yvytua, ei ga. Gwemimbotarimo uhu okookovo. Pehendu pe tura novīa. Emo pe ndapekwahavi ma hugwi te turi javo. “Mome po ti ihoi nehē?” pe'ji pe no, ei ga. A'ea javijitehe ko Tupana'ga ra'uva ahe mboheaporoġitapyahurame, ei ga. Gwemimbotarimo gara'uva rekorekoi. Emo pe ndapekwahavi marā javo. “Ma'ġa po ti gara'uva ġa mboheaporoġitapyahu kiro nehē?” pe'ji pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Maranuhū nanongara? ei Nicodemos'ga. Ndakwahavi ji a'ea, ei ga ga pe.

¹⁰ —Ndehe ko israelitas'ġa mbo'ehara novīa. Nde nderekwahavi a'ea naerū? ei ga Nicodemos'ga pe.

¹¹ Tamombe'u katu tuhē nde ve, ei ga. Oromombe'u ore pe me orerembikwahavipyra. Orerembiepiagipyra ore oromombe'u pe me novīa. Emo pe ndaperoviarihu oreremimombe'uagwera, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Yvyakotyva'ea ji amombe'u pe me. Emo pe ndaperoviari, ei ga. Ndaperoviari kaitu po ti pe nhinhi'iġa nehē ji imombe'urame yvagipeva'ea pe me nehē, ei ga Nicodemos'ga pe.

¹³ Ndajiupihavi yvagi pe ikwahava mbatera ojyva imombe'gwovo, ei ga. Jihi jate reki aji ay pe hugwi

imombe'gwovo a'itituhēva'ea pe me. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga imombe'gwovo Nicodemos'ga pe.

¹⁴ Igwete Jesus'ga Moisésva'ea mombe'ui no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Eapouka ti mboja ra'angava imbovyva yva rehe imo'ama,” ei ga ahe ve hako.

Ongae'yi me ahe imbovyri ha'angava imohina a'ero tohepia ti mboja rembihu'upyra'ga javo. Kiroki ahe ojavavu hepiaga imohinipyra – oka'ē ahe hugwi. Nomanoi ahe a'ero. Aerē Tupana'ga ei: “Moisésva'ea ombovyruka mboja ra'angava yva rehe hako,” ei ga. “Na jitehe po ti ga ga mbovyri yva rehe no. A'ero po ti ga ga jukai nehē,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga mombe'gwovo hako.

¹⁵ Nahã Tupana'ga ga momanoukari toko pyahu ti ga javo – kiroki ga ojiko ga rehe. Aerē po ti ga ndekoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no.

¹⁶ A'ereki Tupana'ga oarõ hete vvyakotyve'ga. A'ero ga gwa'yra'ga mbuhuri vvyakotyve'ga pyri ikwehe. Gara'yra'ga ko ojipeji hete ko ga rekoi ga pe. Emo Tupana'ga ga mbuhuri nhande pyri ga momanomouka nhande repyga toho ti ga yvagi pe nehē javo. Nurã nhandejikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe po ti nhande rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Ndiahoi po ti nhande hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē nhanemanorame nehē.

¹⁷ Gwa'yra'ga mbuhurame nhande koty Tupana'ga nde'i ga pe: “Eho ti ga pyri peko te'varuhu pe javo ga pe.” Tupana'ga nde'i a'ea gwa'yra'ga mbuhurukarame nhande koty. A'ereki ga gwa'yra'ga mbuhuruka avo togweru po ti ga ga ji pyri nehē javo.

¹⁸ Ga jikogame gara'yra'ga rehe Tupana'ga nde'ia'javi ga pe: “Peko te'varuhu pe.” Ga jikoge'ymame Tupana'ga e'i jipe a'ea ga pe. Oko te'varuhu tuhē nanongara'ga. A'ereki ga ndojikogi Tupana'ga ra'yra'ga rehe – ga ojipeji oko gara'yretero.

¹⁹ Nahã a'ero. Mytu'ērame nhande ve nhande hepiagi mbatera ikwahava. A'ea'java'ea pe Cristo'ga ei a'ero urame yvya koty. “Tamomytu'ē ti ga pe, ei ga. A'ero po ti ga Tupana'ga kwahavi okovo katu nehē,” ei ga novĩa. Emo ga ndokwahapotari Tupana'ga. A'ereki ga okote'varuhue'ymi. Oko hete ga okote'varuhua rehe jate a'ero – a'ea ypytuna ja ndokwahavukari ga pe. Nurã ko Tupana'ga eağwama ga pe.

²⁰ Okote'varuhurame ga ndokoi ga rehe – kiroki ga omomytu'ē ahe ve Cristo'ga. Ga ndokopotari tuhē ga pavēi. A'ereki ga e'i ojive: “Po ti ji rekoi Cristo'ga pavēi, a'ero po ti ga imboukwahavi jirekote'varuhua nehē,” ei ga ojive.

²¹ Jararamo ki ġa a'e te oko Tupana'ga reaporoġita rupi okovo katu. Nanongara'ġa oko pota tuhē Cristo'ga pavēi – gaha okwahapavuka ahe ve. A'ereki ġa e'i: “Ji rekorame Cristo'ga pavēi po ti ojipe'ġa ikwahavi jirekokatua nehē. A'ero po ti ġa ei ji mombe'gwovo: ‘Tupana'ga ga poko ga mongovo ġwemimbotarimova'ea rehe,’ e po ti ġa ji mombe'gwovo a'ero nehē,” ei ġa. Nanongara Jesus'ga imombe'umbe'ui Nicodemos'ga pe ikwehe.

João Batistava'ea omombe'ua'ja Jesus'ga

²² Aerē Jesus'ga hoi Judéiapeve'ġa gwyri pe ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete Jesus'ġa pytaahi'vi pevove'ġa pavēi ġa mobatizativavo.

²³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi ojipe'ġa mobatizavo cidade de Enom me – a'ea ojopyri u cidade de Salim pavēi. A'ereki gwereko hete yhya pevo. Igwete pevove'ġa hoġahoi ahe pyri a'ero onhimobativavouka ahe ve.

²⁴ A'ereki a'ea rupi soldados'ġa nomongiukari ve Joãova'ea cadeia pype.

²⁵ Aerē jararamo Joãova'ea remimbo'ehara'ġa nhi'iġayvari ojipe'ga pavēi judeu'ga pavēi.

—João'ga ġa mobatizaramo pyry hete okwahyro ġa ndehe, ei aheremimbo'ehara'ġa ga pe.

A'ero judeu'ga ei ġa pe:

—A'ea hohe te ikwahyro ġa ndehe Jesus'ga ġa mobatizaramo, ei ga ġa pe.

²⁶ Nurã Joãova'ea remimbo'ehara'ġa hoi ahe pyri javo ahe ve.

—Akoja'ga, ei ġa, kiroki ga oko nde pyri paranauhūa aherovai Jordão aherovai – kiroki ga nde eremombe'u ore ve oji'i, ei ġa, kiro ga ġa mobatizahui no. Ohopavuhu reki ġa ga pyri a'ero, ei ġa imombe'gwovo ahe ve novia.

²⁷ Igwete Joãova'ea ei ġa pe a'ero:

—Pyry hete reki ji ve ġa hopavame ga pyri, ei ahe. Tupana'ga jate ombopopoakaramo ahe popoakaramo a'ero okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ahe. Nurã ġa hopavi ga pyri. A'ea ko pyry hete ji ve, ei ahe ġa pe.

²⁸ Pehe tuhē pehendu nhinhi'ġagwera oji'i, ei ahe. A'ereki ji a'e katu nhinhimombe'gwovo pe me oji'i. “Ji ko Cristo'ga rui nhanderekote'varuhua mombohara'ga rui,” a'e ko ji pe me oji'i, ei ahe. Ga renonde Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Joãova'ea ġa pe.

²⁹ —Nahã ġa nembirekorame jipi, ei Joãova'ea. Hēapotahara'ga tuhē gwereko hēa, ei ahe. Gairū'ga reki hēapotahara'ga pokogi ġanembirekoagwama. A'ero ga roryvamo hēapotahara'ga nhi'ġa renduva hēa rerekoa

mombe'urame, ei ahe ġa pe. Hēapotahara'ga irū'ga ja ko ji, a'e ji pe me. A'ereki ji Jesus'ga poko. A'ero ji roryhetero ġa hopavame Jesus'ga pyri ga rerekovo, ei ahe ġa pe.

³⁰ A'ea ko pyry a'ero, ei ahe. Igwaigwavete po ti ga rekoj tuhē huvihavuhetero nehē. Ji ki a'e te igwaigwavete ji rekotehei tuhē nehē, ei Joãova'ea ġwemimbo'ehara'ga pe.

Tupana'ga ombuhu Jesus'ga yvaga hugwi

³¹ Yvateahugwive'ga ko huvihavuhetero oko vvyakotyve'ga hohe. Vvyakotyve'ga vvyakotyva'ea rehe jate ġa ndekoi. A'ea rehe jate ġa nhi'iġi no. Yvagahugwive'ga ko huvihavuhetero tuhē oko ġa hohe pa.

³² Ga omombe'u ġwembiepiagipyra ġwemienduvipyra reheve. Ga ki a'e te ndogweroviarihu ganhi'iġa.

³³ Kiroki ġa gwerovia ganhi'iġa – ġa e'i a'ero: “A'itituhēva'ea tuhē Tupana'ga nhi'iġa,” ei ġa.

³⁴ A'ereki Tupana'ga remimbuhurukara'ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa. A'ereki Tupana'ga omondo gwa'uva ga pyri a'ea ti tokwahavuka pa ga pe javo. Nurã ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa.

³⁵ Tupana'ga oarō hete gwa'yra'ga. A'ero ga ga mbopopoakarukari togwereco pa ti ga ġwemimbotarimo.

³⁶ Kiroki ġa ojiko Tupana'ga ra'yra'ga rehe hendukatu-avo ganhi'iġa – ġa ndeaporoġitapyahuro a'ero aerē okovo Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ġa nohendukatui ganhi'iġa ojikoge'yma ga rehe – ġa po ti ndohoi yvagi pe upa Tupana'ga pyri nehē. Ga e'i ġa pe jipi peko te'varuhu pe javo.

4

Samariapeva'ea

¹ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga nderohoi Judéiapeve'ga gwyra hugwi. A'ereki ga okwaha ojipe'ga nhi'iġa fariseus'ga pe. A'ereki ġa e'iuhu fariseus'ga pe:

–João'ga omongo ojipe'ga ojiheva'ero ġa mobatizavo, ei ġa. João'gareheve'ga hohe'i tehe reki Jesus'gareheve'ga nde'yjuhuro – kiroki ġa Jesus'ga omobatizauhu, e'iuhu ġa ġa mombe'gwovo fariseus'ga pe.

² Jesus'ga nomobatizai reki ġa. Ga omobatizauka ġa ġwemimbo'ehara'ga pe.

³ Ganhi'iġa ikwahavame Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga nderohoi Judéiapeve'ga gwyra hugwi a'ero.

–Xajivy ti Galiléiapeve'ga gwyrri pe a'ero, ei ga.

⁴ Ga horame Jesus'ga ei:

–Samariapeve'ga gwyra rupi po ti nhande hona'ēi nehē hamo, ei ga ġa pe.

⁵ Aerê ġa nduri cidade de Sicar pe a'ero Samariapeve'ġa gwyri pe. Ira'agwe u Jacóva'ea koagwera hugwi. Jacóva'ea omondo a'ea gwa'yrava'ea pe Joséva'ea pe hako.

⁶ Jacóva'ea apoagwera ykwara pevo u no. Ahaji katu ġa nduri. Igwete Jesus'ga apygi oina ykwara pyri. A'ereki ga ipykane'õ.

⁷⁻⁸ Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi cidade pe mbatera pyhyga. Nanime Samariapevehêa ruri yhya ti tajara javo. Igwete Jesus'ga ei hêa pe:

—Embuhu ji ve ya tay'u, ei ga hêa pe.

⁹ —Garamo judeuramo nde euhui ji ve embuhu yhya javo ji ve? Ji ki a'e te Samariapeva'ea, ei hêa ga pe. (A'ereki judeus'ġa ndojihe'ari Samariapeve'ġa ndehe ġa arõe'yma.)

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei hêa pe:

—A'e ji nde ve: “Embuhu ji ve ya.” Emo nde ndajikwahavi, ei ga. Nde nderekwahavi Tupana'ga remimbuhutehea no, ei ga hêa pe. Po nde ikwahavi hamo a'ero po nde ei ji ve embuhu ji ve akoja javo hamo, ei ga. A'ero po ji imondoi yhya ahemongohara nde ve hamo, ei ga hêa pe.

¹¹ A'ero hêa ei ga pe:

—Ndererekoi reki nde ijarahava, ei hêa. Irupehu yhya reni ykwara pype. Ma hugwi nde herekoi yhya a'ero ahemongohara? ei hêa ga pe.

¹² Nhaneramonhava'ea Jacóva'ea gweja aġa imohina nhandeygwavamo hako, ei hêa. Ahe tuhê oy'u avova'ea pyvõ gwa'yrava'ea pavêi hako. Gwenymbava yuranuhûa ahe omboy'u ipyvõ no, ei hêa. “Ji ko koji'i tehe jiruvihavuhu nhaneramonhava'ea hohe'i tehe,” ere po nde ji ve naerû? ei hêa ga pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei hêa pe:

—Aġa pyvõ oy'urê po ti ġa ygweja'javamo nehê, ei ga.

¹⁴ Nhiremimondoa herekorame po ti ġa ndiygweja'javi nehê. Nhiremimondoa po ti ikwahy hete ġa ndehe nehê okookovo ġayvyteri pe nehê, ei ga. A'ea po ti ġa mbohea-poroġitapyahui nehê, ei ga. A'ero po ti ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehê no, ei Jesus'ga hêa pe.

¹⁵ —Embuhu ji ve nanongara yhya a'ero taji ygweja'javyme ti a'ero nehê, ei hêa ga pe. A'ero po ti ji ndajora'javi avo ijara jipi nehê, ei hêa ga pe.

¹⁶ —Eho ti enhimbireko'ga rerua, ei ga hêa pe.

¹⁷ —Ji ko nanhirembirekoi, ei hêa.

—Erenhimombe'u katu nde ji nanhirembirekoi javo, ei ga hêa pe.

18 A'ereki cinco nerembirekokwera'ğa. Korogweve'ga nde erereko tehe, ei ga. Nde nane'mbei tuhẽ javo ji ve, ei ga hẽa pe.

19 —Kirogwe ji nde kwahavi, ei hẽa. Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara ndehe. Nurã nde ikwahahetei mbatera, ei hẽa ga pe.

20 Marã naerũ? Emombe'u ti ji ve, ei hẽa. Samariapeva'ero oreramonhava'ea ei pea pe vytyruhua pe hako: “Avo jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” ei ahe hako, ei hẽa ga pe. Pehe judeusramo pe'ji: “Jerusalém me jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” pe'ji pe, ei hẽa ga pe.

21 Igwete Jesus'ga ei hẽa pe a'ero:

—Erovia ti nhinhi'iga, ei ga. Aerẽ po ti ға nde'i avova'ea pe avo ti timbohete nhanderuvete'ga nehẽ javo. Jerusalém me po ti ға nde'i nehẽ no pevo ti timbohete ga javo, ei ga.

22 Samariapeva'ero pemboheteteheuhu pe ga kwahave'yma. Ore judeusramo orokwaha Tupana'ga mboheteavo, ei ga. Ore ve ga ojikwahavuka. Tupana'ga e'i ore ve hako: “Yvyakotyve'ға ndekote'varuhua mombohara'ga po ti o'a judeuramo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Gaha po ti pe nderu ji pyri yvagi pe nehẽ,” ei Tupana'ga ore ve hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo hẽa pe.

23 Aerẽ po ti ға nhanderuvete'ga mbohetekatui a'ero nehẽ, ei ga. Ağwamo vehevi po ti ға ga mbohetei ga kwahaheteavo nehẽ. Gara'uva po ti ga mboheteukari ға pe nehẽ. A'ea Tupana'ga opota nanongara'ға omboheterame, ei Jesus'ga hẽa pe.

24 Ndaha'oi Tupana'ga, ei ga. Kiroki ға ga mbohete - to-jipokoguka ti ға gara'uva pe a'ero ga mboheteavo. Tokwaha hete ti ға ga mboheteavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo hẽa pe.

25 A'ero hẽa ei ga pe:

—Messias'ga po ti uhu tuhẽ nehẽ Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga, ei hẽa. Urame po ti gaha imombe'upavi mbatera nhande ve nehẽ, ei hẽa Jesus'ga pe.

26 —Ji tuhẽ Messiasramo kiro ji nhi'igi nde ve, ei ga onhi-mombe'gwovo hẽa pe.

27 Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ға jivyri cidade hugwi ua ga pyri. Igwete ға nhimomby'ai ga repiaga hẽa monhi'igame. A'ereki judeus'ға mbo'ehara'ға nonhi'igi kunhangwera'ға pe jipi. A'ero ға nhimomby'ai Jesus'ga repiaga. Ga nde'i reki ga pe: “Maraname nde nhi'iguhũi hẽa pe?” nde'i ға. “Gara nde erepota hẽa hugwi?” A'ea ға nde'i Jesus'ga pe.

28 Kiro hẽa hejari imohina yhya ryrua a'ero ojivya ogwovo cidade pe. Igwete hẽa ei ga mombe'gwovo pevove'ға pe:

29 —He pejijo xaho ji rupi ga repiaga, ei hëa. A'ereki ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera, ei hëa ġa pe. Mara'ngu po Messias'ga tuhë Tupana'ga remimbuhurukara'ga tuhë? ei hëa ġa pe ga mombe'gwovo.

30 A'ero ġa nduri cidade hugwi ua Jesus'ga pyri tihepia ti ga javo.

31 Ga vahema renonde Jesus'ga remimbo'ehara'ġa eġa'ei ga pe:

—Jesus, here i'gwovo.

32 —Nhirembi'ua pe ndapekwahavi reki, ei ga ġa pe.

33 —Marã? ei ġa ojohupe a'ero. Mara'ngu po ġa herua mbatera ga pe ra'e garembi'uramo? ei ġa ojohupe.

34 Igwete ga ei ġa pe:

—Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoi - kiroki ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Ga ji mboporavyky avo. A'ero ji taporavyky pa katu ga pe, ei ga. A'ea pe ji ei a'ero nhirembi'ua. A'ereki ji rekorame garemimbotarimova'ea rehe a'ea ji mbopopoaka nhirembi'ua ja, ei Jesus'ga ġa pe.

35 —Pe'ji pe: “Quatro jahya ipora rehe po ti itiniġi koapora nehë,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Pehepia ti kohoa. Kiroġwe tuhë itiniġi koapora. Kiroġwe po ahe imopeni herua hamo, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu pe me, ei ga. Ji rehe ġambojikoga pe ji ei reki koapora imopena imombe'urame, ei Jesus'ga. Nahã ji ei a'ero: Pe'ji pe pejiyvyteri pe: “Aerëji po ti nhande ġa mbojikojikogi Jesus'ga rehe nehë,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Tape'ei poro. Pehepia ti ġa. Kiroġwe ġa jikogi ġweri ji rehe, a'e ji, ei ga. Kiroġwe tuhë po pe ġa mbojikojikogi ji rehe hamo, ei ga ġa pe.

36 —Kiroki ga omopempõ koapora herua - ga mbohory a'ero koapora, ei ga. Ga javijitehe ojipe'ga roryvamo no - kiroki ga otÿ na'ë, ei ga. Ga memei hory hete a'ero ojogwerekovo itÿhara'ga imopëhara'ga pavëi, ei ga. Imopëhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo no - kiroki ġa ombojiko ojipe'ġa ji rehe. Ojikogame ji rehe po ti ġa ndekoi yvagi pe nehë no, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ji mombe'u ypy ojipe'ġa pe tojiko ti ġa ga rehe javo - itÿhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo ġambojikohara'ġa pavëi. Ga hory hete a'ero ojogwerekovo nhimombe'uypyhara'ġa ġambojikohara'ġa pavëi, ei Jesus'ga ġa pe.

37 —Nahã ko nhanenhi'iġa jipi, ei ga. “Gaha otÿ. Ojipe'ga reki omopë herua ojive,” xa'e nhande, ei ga. A'itituhëva'ea tuhë ko nhanenhi'iġa.

38 A'ereki na ja jara'ġa ji mombe'umbe'u tojiko ti ġa ga rehe javo. Pehe reki ġa mbojikojiko ji rehe, ei ga. Ymya pe nanhimombe'ui pejikovo, ei ga. Aerë ji pe mondoukari ġa

mbojikojikogukarağwama jijihe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ğa pe.

³⁹⁻⁴⁰ Kiro Samariapeve'ğa nduri ovahema Jesus'ga pyri a'ero. A'ereki Samariapevehêa omombe'u jipe ga ocidade-peve'ğa pe. “Jesus'ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera,” ei hêa ga mombe'gwovo ğa pe. Hêanhi'iğa renduva ğwaramo ğa jikojikogi Jesus'ga rehe a'ero onhimongyavo. Kiro ğa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ga javo.

—Epytaahi'vi ti ore pyri, e'ie'i ğa ga pe.

—Kwa, ei ga.

Mokõi ga kiri ğa pyri a'ero.

⁴¹ Igwete ga nhimombe'umbe'ui ğa pe. Ganhi'iğa renduva ğwaramo jara'ğa jikojikogi ga rehe no onhimongyheteavo.

⁴² A'ero ğa ei hêa pe:

—Nenhi'iğa renduva ğwaramo jate rõi ore jikogi ga rehe kiro, ei ğa hêa pe. Ganhi'iğa tuhê ore orohendu ikwahava kiro, ei ğa. Nurã ore ei: “Ga ko yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua momboharamo tuhê,” ei ğa hêa pe.

Kiro ndera'yra'ga nhimohiğatui, ei Jesus'ga ahe ve

⁴³ Mokõi Jesus'ga kiri pevo. A'ero ga hoi Galiléiapeve'ğa gwyri pe upa.

⁴⁴ A'ereki Jesus'ga e'i jipe: “Kiroki ğa pevo u Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga gwyri pe – ğa nomondoi imohina ga rehe jipi,” ei ga.

⁴⁵ A'ero Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ğa gwyri pe. Ga repiagame ğa ndoryndoryvamo ga rehe. A'ereki ğa gwepia na'ê Jesus'ga cidade de Jerusalém me. A'ereki ğa oho na'ê pevo toryva repiaga. Pevo ğa hepiapavi Jesus'ga japoparavuhurame ahemonhimomby'ava'ea. Nurã ğa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe ga repiaga ogwyri pe.

⁴⁶ Aerê Jesus'ga hoa'javi cidade de Caná pe Galiléiapeve'ğa gwyri pe jitehe – perope ga ombote yhya vinhoramo ikwehe. A'evo jitehe Jesus'ga hoi. A'ero ga ruri Jesus'ga pyri ğanduvihava'gareheve'ga. Gara'yra'ga itetirũa hete ojipe'ğa cidade pe Cafarnaum me.

⁴⁷ Galiléiapeve'ğa e'i ga pe a'ero:

—Uhu Jesus'ga kiro nhande pyri Judéiapeve'ğa gwyrã hugwi, ei ğa ga mombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ruri Jesus'ga pyri javo.

—Herejo xaho ji rupi jira'yra'ga repiaga teremombi ti karugwara ga hugwi, ei ga. A'ereki ga omano ğwerĩ, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei:

—Hepiage'ymame ahemonhimomby'aheteva'ea po pe ndapejikogi tuhê ji rehe, ei ga ga pe.

49 —Xaho tuhẽ ti ji rupi, ei ga Jesus'ga pe. Nde hoe'yname po ti jira'ya'ga manoi a'ero nehẽ, ei ga.

50 —Kiro ndera'ya'ga nhimohigatui, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo ga pyri a'ero ga repiaga, ei ga.

Gwerovia ga Jesus'ga nhi'iga a'ero ogwovo tahepia ti javo.

51 Ga horame pea rupi gapyrive'ga nduri ga rovatiamo.

—Onhimohigatu kiro ndera'ya'ga, ei ga ga pe.

52 —Marananime kwara nhimonaname ga rehe raji'i? ei ga ga pe.

—Kirame ahaji katu nhimonaname ga rehe oji'i, ei ga imombe'gwovo ga pe.

53 A'ero ga ikwahavi javo.

—A'ea rupi tuhẽ Jesus'ga ei ji ve oji'i: “Kiro ndera'ya'ga nhimohigatui,” ei ga.

A'ero ga jikopavi Jesus'ga rehe gaha gwongapeve'ga pavẽi.

54 Mokõï a'ero Jesus'ga rura'java Galilíapeve'ga gwyrì pe Judéapeve'ga gwyrã hugwi. Urypyrame ga ojipeji oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ga pe. Kiro ura'javame ga ojipea oapo imombiga karugwara ga hugwi.

5

Jesus'ga omopo'ã ahe

¹ Aerẽ judeus'ga japoi toryva Jerusalém me. A'ero Jesus'ga hoi tahepia javo. Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi ypia'ia pyri.

² Jerusalém jupihava pyri ypia'ia u – perope hovapytymbava pyri. Jurukwara rupi ga heno'eno'ẽi ovelhas jipi. Betezata ei judeus'ga ypia'ia pe. Gwereko mbohapyrete cinco tapyi'ia ypia'ia pyri.

³ A'ea gwyrì pe itetirũave'ga nhinoçi upa ypia'ia pyri onhimongyavo jipi. Hehae'yve'ga ko pevo u jipi ipyka'naka'nauhũve'ga pavẽi nomyive'ga pavẽi. [

⁴ A'ereki amoamome Tupana'gapyrive'ga ogy yhya pype ya momyina. Kirẽ kiroki ga oho ypy yhya pype – gahã onhimohigatu a'ero. Nahã ga horame ipype ga rugarurirẽ gatetirũaparavuhua ipigi ga hugwi a'ero. Nurã itetirũave'ga nhinoçi upa ypia'ia pyri jipi taho ypy ti ipype javo.]

⁵⁻⁶ Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi pevo. “Ymyahũ hete ga ka'nauhũro,” ei Jesus'ga. A'ereki he'yjuhu trinta e oito kwara gaka'na rehe. Ikwahavame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndepyry hete pota nde? ei ga.

⁷ —Jipyry pota ji novã, ei ipyka'nauhũve'ga ga pe. A'ereki nanhimbojyhavi ipype ya momyiname jipi, ei ga. Ji hopotarama ipype ojipe'ga hojipei ipype ji renonde jipi, ei ga Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Epo'ã! Epyhy ti ejikupeupava herogwovo, ei ga.

⁹ Kotihĩ ga pyryvamo a'ero opo'ama herogwovo. A'ea ko sábadu judeus'ga poravykye'yama.

¹⁰ Nurã judeus'ga nduvihava'ga ei ika'nauhũgwera'ga pe:

—Kirogwe ko sábadu, ei ga. Ndapyryvi nde herohoi ejikupeupava kirogwe, ei ga ga pe. A'ereki Moisés'va'ea e'i: “Po ahe ndogwerohoi te mbatera sábadu rupi nhandeporavykye'yama rupi,” ei ahe ikwatija, ei ga ga pe.

¹¹ Igwete ga ei:

—Akoja'ga - kiroki ga ji mopo'ã ko - gaha e'i ji ve: “Epyhy ti herogwovo,” ei ga ga pe.

¹² —Ma'ga e'iuhu nde ve naerũ herohoukarağwama? ei ga ga pe.

¹³ Ika'nauhũgwera'ga ndokwahavi reki Jesus'ga. A'ereki Jesus'ga oho jipe gande'yjuhua pytera rupi ogwovo.

¹⁴ Aerẽ Jesus'ga ga repiagi judeus'ga jatykahavuhua pype. Igwete ga ei ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga ga pe. Erepo'ağatu nde kiro, ei ga. Terekote'varuhua'javi ti a'ero, ei ga. Po ti nde nderepohiri ejikote'varuhua hugwi, a'ero po ti koji'i tehe nde mbatera rahya hepiagi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁵ A'ero ika'nauhũgwera'ga hoi imombe'gwovo judeus'ga nduvihava'ga pe.

—Gaha ji mopo'ã Jesus'ga, ei ga ga pe.

¹⁶ Nurã ga imbote'varuhupotari Jesus'ga pe. A'ereki ga omombimombi gatetirũa ga hugwi sábadu rupi jipi.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga oporavykye'yimi jipi ga pokopokoga, ei ga. Ga javijitehe ji aporavykye'yimi ga pokoga no, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ganhi'iga renduvame koji'i ga Jesus'ga jukapotari a'ero.

—A'ereki sábadu rupi ga oporavykyuhu imombiga gatetirũa ga hugwi nhaneramonhava'ea nhi'iga rendukatue'yama, ei ga. Johe'i tehe garekote'varuhua. Jiruva'ga ei ga Tupana'ga pe no, ei ga. Nahã ga nhimongopotarhui Tupanamo a'ero, ei ga.

Nurã ga Jesus'ga jukapotari a'ero.

Tupana'ga gwa'yra'ga mongoi gwemimbotarimova'ea rehe

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Jihi Tupana'ga ra'yramo ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe. Akwaha ji Tupana'ga reaporogitakatua jitekovo. A'ea rehe jate ji reaporogitaro a'ero, ei ga. Okoe'yimi ga gwemimbotarimova'ea rehe. Gareximimbotarimova'ea rehe javijitehe ji reko'e'yimi no gara'yramo, ei Jesus'ga.

20 A'ereki jiruva'ga ji arõ hete, ei ga. A'ero ga ikwaha-pavukari ji ve gweaporoğitakatua, ei ga. Koji'i po ti ga ikwahavukari ji ve nehẽ no, ei ga. "Nahanahã po ti nde rekoi ġa monhimomby'avo nehẽ," e po ti ga ji ve nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

—Pyry hete tuhẽ ji ika'nauhũve'ga mopo'ami, ei ga. Johe'i tehe po ti ji japo pyryheteve'ea nehẽ. A'ero po ti pe nhi-momby'ahetei a'ea rehe nehẽ, ei ga.

21 A'ereki jiruva'ga omanove'ġa mbogwera ġa mongovo, ei ga. Ga javijitehe jihi gara'yramo ġa mbogwerapotarame ji ġa mbogweravi ġa mongovo no, ei Jesus'ga.

22-23 Jihi a'e jara'ga pe: "Ereko te'varuhu nde. Eho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ," a'e ji, ei ga. Jara'ġa pe ji ei: "Ndepyry nde ejikoga ji rehe. Yvagi pe ti nde ruvi avuirama nehẽ," a'e ji, ei ga. Tupana'ga tuhẽ nde'i ġa pe. A'ereki ga e'i ji ve gwa'yramo: "Ndehe ti ere ġa pe tanembohete ti ġa," ei ga ji ve a'ero, ei Jesus'ga. Ombohete ġa Tupana'ga. Na jitehe po ti ġa tanhimbohete nehẽ no, ei ga. Kiroki ġa nanhimbohetei – ġa nombohetei jiruva'ga no nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe.

24 —Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Ga hendukaturame nhinhi'iġa ojikoga Tupana'ga rehe nhimbuhurukara'ga rehe, gweaporoğita pyahu ko ġa a'ero, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. Nda'ei po ti ji ġa pe nehẽ: "Peko te'varuhu pe," ei ga. A'ereki ġa ndohoa'javi kiro hahyva'ea ruvihava viara rupi. Yvaga viara rupi ġa hoi a'ero Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga.

25 Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei Jesus'ga. Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako. Okote'varuhuve'ġa po ti henduvi nhinhi'iġa nehẽ aġwamo vehevi reki. Hendukaturame po ti ġa ndeaporoğitapyahuro nehẽ, ei ga.

26 Tupana'ga hete ahe mongoi ahe monguva. Ga javijitehe ji gara'yramo ahe mongoi no. A'ereki ga ahe mongoukari ji ve.

27 Na jitehe Tupana'ga ei ji ve: "Ndehe ti ere okote'varuhuve'ġa pe peko te'varuhu pe javo," ei ga ji ve, ei Jesus'ga. A'ereki ji ko yvagipeva'ea. Yvyakotyva'ea ko ji no, ei ga.

28 —Tapenhimomby'auhui ti nhinhi'iġa renduva, ei ga. Aerẽ po ti ahe nhaporemo henduvi nhinhi'iġa nehẽ.

29 Henduvame po ti omanove'ġa kwerava'javi nehẽ. Okokatuve'ġa po ti okwera okovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ, ei ga. Okote'varuhuve'ġa po ti okwera nehẽ no. A'ero po ti ji ei ġa pe: "Pendekote'varuhuro ġwaramo po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ," a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

A'iti tuhē Tupana'ga Jesus'ga mbuhuruka

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhiremimbotarimo rūi ji ei ġa pe peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga ji mbo'euka. Garemino'ea rupi jate ji ei a'ero, ei Jesus'ga. Nurã hupi katu ji ei jara'ġa pe peko te'varuhu pe javo. Hupi katu ji ei jara'ġa pe no pepyry hete pe javo, ei ga. A'ereki nhiremimbotarimova'ea rehe rūi ji reko. Jiruva'ga remimbotarimova'ea rehe ji reko nhimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ —Po ti jihi tehe anhimombe'u pe me, a'ero po ti pe ndajireroviari nehē hamo ga hete onhimombe'u javo ji ve, ei ga.

³² Ojipe'ga ji mombe'u no jiruva'ga, ei ga. Akwaha hete ji nhimombe'ukatua. A'ereki a'itituhēva'ea garemimombe'ua, ei ga ġa pe.

³³ —Pehe pemondo ġa João Batista'ga pyri raikwehe tonhimombe'u ti ga javo, ei ga. Onhimombe'urame a'ero ga ei a'itituhēva'ea pe. A'ereki ga ji mombe'u katu no, ei ga.

³⁴ Ji ve rūi po ojipe'ġa ji mombe'ukatui hamo, a'e ji. Pe me po ġa ji mombe'ukatui hamo tokwaha ti ġa ga javo, ei ga ġa pe. Nurã ji ei João'ga remimombe'uagwera pe taperovia ti. Heroviarame po ti pe jikogi ji rehe nehē pejigwove'yma hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ —João'ga ko hyapehava ja. A'ea hendy'javame gwepiuka nhande ve tokwaha ti ġa javo, ei ga. Na jitehe João'ga ji repiukari pe me ikwehe tokwaha ti ġa Jesus'ga javo, ei ga. Ga pe mbo'e katu novã. A'ero pe ndoryvamo jiji garemino'ea rehe novã, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁶ —A'apo ji ahemonhimomby'ava'ea jipi. A'ereki Tupana'ga oapoapouka ji ve, ei ga. Nhirembiapoa tuhē ji kwahavukari pe me a'ero, ei Jesus'ga. João'ga nhi'ġa ji kwahavukari pe me no. Koji'i reki nhirembiapoa ji kwahavuka pe me João'ga nhi'ġa hohe, ei Jesus'ga. Nhirembiapoa repiaga ġwaramo po pe'ji hamo: “Tupana'ga ga mbuhuruka tuhē kokoty a'ea apovouka ga pe,” pe'ji po pe hamo, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ Nhimbuhurukara'ga jiruva'ga ji mombe'u katu no, ei ga. Ndapehepiagangavi pe gara'oa. Pejiapyakwara pyvõ pe napehenduvangavi ga nhi'ġame no, ei ga.

³⁸ Pe ndapekopotari ganhi'ġa rupi, ei ga ġa pe. A'ereki pe ndaperoviari nhinhi'ġa. Gaha reki ji mbuhuruka kokoty, ei ga.

³⁹ Pehepiepia katu pe aherembikwatijara novã Tupana'ga mombe'uhara, ei ga. “A'ea repiagame po ti nhande ikwahavi nhanderekoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” pe'ji po

pe pejohupe novĩa, ei ga. Aherembikwatijara jitehe reki ji mombe'u pe me novĩa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Emo pe ndapejikopotari ji rehe. Ndapejori ko pe ji pyri toroko ti Tupana'ga pyri nehẽ jave'yma ji ve, ei ga.

⁴¹ —Ji nda'ei ahe ve tanhimbohete ti ġa javo, ei Jesus'ga.

⁴² Pe ki a'e te ji atyvihu, ei ga. Anhimombaragwaha ji pe ndehe. Pe napearõi tuhẽ Tupana'ga, ei ga ġa pe.

⁴³ Ajo ji jiruva'ga hugwi. A'ereki gaha ji mbuhuruka pepyteri pe ji mombe'u ti ġa pe javo, ei ga. Pe ki a'e te ndapekoi ji rehe. Ojipe'ġa ko onhimbuhuteheuhu pepyteri pe. Ga ndehe pe ndekoi a, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁴ Pyry pe me pe nhomboheteheteuhui a. Pe ndapekoi reki Tupana'ga remimbohetea rehe. Ga jate ko Tupanamamo, ei ga. Emo pe ndape'ei: “Xako katu ti Tupana'ga ti tianembohete.” A'ea pe ndape'ei. Nurã tegwete pe me pejikoga ji rehe, ei ga ġa pe.

⁴⁵ —Ji rõi po ti imombe'umbe'ui Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. Moisésva'ea po ti imombe'ui a'ea ga pe nehẽ, ei ga ġa pe. Pe'ji po pe novĩa: “Aerẽ po ti Moisésva'ea vavagahivi nhande rehe Tupana'ga pyri nehẽ,” pe'ji po pe novĩa, ei ga. Emo po ti ahe omombe'u Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, a'e ji, ei ga ġa pe.

⁴⁶ Moisésva'ea ji mombe'ukatui reki ji kwatija hako. Po pe Moisésva'ea nhi'ĩga reroviari tuhẽ hamo, a'ero po pe nhinhi'ĩga reroviari hamo no, ei ga.

⁴⁷ Pe ndaperoviari reki ahenhi'ĩga – kiroki a'ea ahe okwatija inoġa. Nurã pe ndaperoviari tuhẽ nhinhi'ĩga no, ei Jesus'ga ġa pe.

6

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Aerẽ Jesus'ġa hero'yahavi ypiahua aherovai Galilíiapeva'ea aherovai. Tiberíadespeva'ea ei ġa ypiahua pe no.

² He'yjuhu hete ko ġa ogwoogwovo Jesus'ġa ndeviri. A'ereki ġa gwepigwepia ahemonhimomby'ava'ea – kiroki Jesus'ga oapoapouka imombiga ġatetirũa ġa hugwi.

³ Igwete Jesus'ga hoi yvytyruhua rehe oina ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi.

⁴ A'ea rupi judeus'ga oapo ġwerĩ toryva cidade de Jerusalém me. Páscoa ko toryva rera.

⁵ Igwete Jesus'ga jovavuri he'yive'ġa ndepiaga – kiroki ġa u ga pyri okovo. A'ero ga ei Filipe'ga pe:

—Mome po ti nhande ipyhygi mbatera akoja'ġa nembí'uaġwama nehẽ? ei Jesus'ga ga pe.

⁶ Jesus'ga okwahavipe reki ġwemimondoagwama ġa pe. Emo oyvyteri pe ga ei tahendu ti Filipe'ga nhi'iga ji ve javo. Nurã ga ei Filipe'ga pe: “Mome po ti nhande ipyhygi mbatera ġanembi'uaġwama?”

⁷ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

–Po ti he'yjuhuva'ea duzentos nhande imondoi itam-bere'ia hehe nehẽ ndohygi'i'i po ti mbatera ġa ndehe nehẽ, ei ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete.

⁸ Igwete André'ga – ga ko Jesus'ga remimbo'eharamo no Simão Pedro'ga irũ'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

⁹ –Avo tapihama'ga mbohapyrete cinco herekoi pães trigo'java'ea apopyra cevada apopyra, ei ga imombe'gwovo Jesus'ga pe. Dois ga pira'ia herekoi no. Emo mbohapyretero ġwaramo ndohygi tuhẽ ġa ndehe nhaporem, ei ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

–Pe'ji ti ġa pe toapyapy ti ġa upa, ei ga.

Ga erame ġa pe ġa apygi nhungwa'via rehe a'ero. A'ereki nhungwava gwereko pa pevo. He'yjuhu hete ko akwaim-bae'ga cinco mil. Kunhangwera'ga ndehe koji'i tehe ġa nde'yjuhuhetero tayri'ga ndehe no.

¹¹⁻¹² Kiro Jesus'ga ipyhygi tapihama'ga apoa pães javo Tupana'ga pe.

–Ndepyry hete nde imbuhuruka pão ore ve, ei ga ga pe.

A'ero ga ima'ema'ëukari imondovouka ġapo pe – kiroki ġa oapyapy upa. Na jitehe ga ipyhygi pira'ia javo Tupana'ga pe. A'ero ga ima'ema'ëukari ġa pe. Ombohe'yjuhu hete reki ga pães pira'ia reheve ġa moytaromouka. Aerẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

–Pemono'ono'õ ti hembyruera tipo'ru ti aerẽ nehẽ javo, ei ga.

¹³ Kiro ġa hoi imono'ono'oġa hembyruera a'ero imotynahema yrua. He'yiva'ea doze ġa imotynahemi yrua. A'ereki he'yi pães rembyruera cincova'ea rembyruera ġa i'upavirẽ.

¹⁴ Hapiagame pevove'ga ei a'ero:

–Ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga oapo pão imbohe'yja nhande ve, ei ġa. Ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ! Moisés'va'ea omombe'u ga hako uhu po ti ga yvya koty javo. Ga tuhẽ reki, ei ġa ojohupe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe ġandeaporoġita. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa nduri ji pyhygahyavo ji rerogwovo oreruvihavuhetero ti eko javo ji ve nehẽ,” ei ga. “A'ea rehe rũi ji ruri yvya koty,” ei ga oyvyteri pe.

Nurã Jesus'ga hoa'javi ogwovo ġa hugwi. Ga tehe oho a'ero vvytyruhua rupi.

*Jesus'ga oho yjapea rupi**(Mateus 14.22-33; Marcos 6.45-52)*

¹⁶ Ka'aruheterame Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi ypiahu pe.

¹⁷ Igwete ġa avi yhara pype xajivy ti Cafarnaum me javo. Ypytunamo ġa pe a'ero ġa horame. Jesus'ga nduri ve ġa pyri.

¹⁸ Kiro yvyruhua ruri imotypepemuhuamo ġa pe.

¹⁹ Igwete ġa ipyvupyvuri a'ero. Irupe cinco quilômetros ġa hoi ypyteri pe. A'ero ġa Jesus'ga repiagi ga rurame. Yhya japea rehe ga pyrūpyruġi ua yhara pyri.

—Gara katu? ei ġa.

A'ereki ġa okyhyji hete hepiagame garura yjapea rupi.

²⁰ —Tapekyhyji ti, ei Jesus'ga ġa pe. Jihi ko koro ako, ei ga.

²¹ A'ero ġa ndoryvamo here'ava ipype javo ga pe. Nanime ġa vahemi aherovai a'ero.

Tiheka ti Jesus'ga, ei ahe

²²⁻²³ Ko'emame jara'ga ei – kiroki ġa opyta ypiahua aherovai – perope ġa o'u pão Jesus'ga nhi'igirē Tupana'ga pe hehe. Ko'emame ġa ei o'ama:

—Mome po Jesus'ga hoi? ei ġa ojohupe. A'ereki ojipeji ġa herekoi yhara oji'i. Jesus'ga remimbo'ehara'ga avame ipype herogwovo Jesus'ga ndohoi ġa ndupi kirame oji'i. Ahã ojipea yhara gahohava, ei ġa. Mome po ga rekoi a'ero? ei ġa ojohupe.

Ojipe'ga gweru yhara cidade de Tiberíades hugwi kiro imboja pevo ġa pyri.

²⁴ Gayhara pype ġa aġa'avi upa a'ero xajivy javo. A'ereki ġa ndohepiaga'javi Jesus'ga pevo. Aerē ġa vahemi cidade de Cafarnaum me tiheka ti Jesus'ga avo javo.

Jesus'ga ko pãohetea'jave'ga

²⁵ Jesus'ga repiagame ġa ei a'ero:

—Jesus, maname nde ruri kokoty raji'i? ei ġa ga pe.

²⁶ Igwete Jesus'ga ei:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Ahemonhi-momby'ava'ea repiaga pe ndape'ei reki ji ve: “Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukaramo oko. Nurã ti tiheka ga repiaga ga kwahava.” Ndape'ei pe a'ea, ei ga. Pe'uuhu pe pão nhiremimondoa penhimoytaromouka oji'i. Nurã ko pe ji rekaruhui toro'ua'ja ti javo, ei ga ġa pe.

²⁷ Tape'aġatarahivuhui po pe mbatera rehe hamo tiugweugwei nhande javo. Nanongara mbatera opa pa jipi. Tamombe'u katu ti pe me, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po pe aġatarahivamo hamo – kiroki a'ea ahe mboheaporogita pyahu avuirama ahe mongoaġwama – a'ea rehe po pe aġatarahivamo hamo a'ea tipota hete javo, ei ga. Pejikogame

ji rehe po ti ji pe mboheaporoğitapyahui pe mongovo Tupana'ga pyri a'ero nehẽ. A'ereki Tupana'ga jiruva'ga ji mbopopoaka ahemonhimomby'ava'ea japovouka ji ve, ei ga. Nahã ga hepiukari pe me jiji Jesus'ga mondouka pe pyri javo pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero ġa ei ga pe:

—Marã po ti ore rekoi jipi nehẽ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe orokovo nehẽ? ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei:

—Nahã po pe ndekoi hamo, ei ga. Pejiko ti ji rehe. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Nahã po ti pe ndekoi garemimbotarimova'ea rehe nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁰ A'ero ġa ei ga pe:

—Marãva'ea po ti nde ereapo ore ve ore monhimomby'avo nehẽ ndereroviaragwama nehẽ? ei ġa Jesus'ga pe. Gara ti nde ereapo hepiuka ore ve nehẽ? ei ġa.

³¹ Nhaneramonhava'ea o'uo'u manã mbeju'ia'javuhuva'ea pãoramo ongae'yi me hako. Nahã ikwatijara ei imombe'gwovo: “Yvaga hugwi ahe imbuhurukari pão ahe ve to'u ġa javo,” e'i, ei ġa.

³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Moisésva'ea rũi ombuhuruka pe me pão yvaga hugwi. Jiruva'ga ko ombuhuruka pe me pãohetea yvaga hugwi, ei ga ġa pe.

³³ A'ereki Tupana'ga remimbuhura oyy yvaga hugwi vvyakotyve'ġa mboheaporoğitapyahuavo ġa mongovo avuirama, ei ga ġa pe.

³⁴ A'ero ġa ei ga pe:

—Kotihĩtihi ti embuhu a'ea ore ve a'ero, ei ġa.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Jijive ko ji ei pãohetea. A'ereki jiji ayy Tupana'ga hugwi ikwehe, ei ga. Jiji po ti ġa mboheaporoğitapyahui ġa mongovo nehẽ. Ga i'urame pão avova'ea po ti ġa jugweja'javi nehẽ. Oy'urame po ti ġa ygweja'javamo nehẽ, ei ga. Po ti ji rehe ġa jikogame a'ero po ti ġa ndopotara'javi hajiheve'ġa omombyryharamo. “Jesus'ga jate nhande mombyry nhande mboheaporoğitapyahuavo,” e po ti ġa nehẽ. Ga po ti horyoryve'yimi a'ero jireheva'ero nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁶ —A'e ko ji pe me ko, ei ga. Ji repia ko pe novĩa. Emo pe ndapejikogi ji rehe, ei ga.

³⁷ Jiruva'ga ombuhurukarame ji pyri po ti ġa nduri ojikoga ji rehe. Kiroki ġa uhu toroko ti ndereheva'ero javo ji ve – ji ti nda'eagwami ġa pe ji ndopotari pe jireheva'ero jave'yma ġa pe, ei ga.

³⁸ A'ereki ji ajoyvaga hugwi tako ti Tupana'ga remimbota-rimova'ea rehe javo. A'ereki gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, ei ga ġa pe.

³⁹ Nahã ga ei ji ve nhimbuhurukara'ga: “Kiroki ġa ji ġa mon-douka nde pyri ndereheva'ero – ereko katu pa ti ġa tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. “Embogwera pa ti ġa ġamanoa hugwi ejivyra'javame yvya koty nehẽ,” ei ga ji ve, ei ga.

⁴⁰ “Kiroki ġa nhimombaragwahavi nde rehe ojikoga – ġa po ti oko pyahu okovo ji pyri nehẽ,” ei jiruva'ga ji ve, ei ga ġa pe. Jihi po ti ambogwera ġa a'ero jijivyra'javame nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa ete'varuhui ga mombe'gwovo ojohupe a'ero.

–Maranuhũrame ga euhui jihi ko pãohetea javo? “Yvaga hugwi ji jyvi ikwehe,” e'iuhu ga, ei ġa.

⁴² Ga ko Jesus'ga rũi naerũ José'ga ra'yramo? Orokwaha memei ore ġa garuva'ga gayhẽa reheve, ei ġa. Maraname te ga euhui naerũ: “Ji ko ajoyvaga hugwi ikwehe”? ei ġa.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Pepi ti pe'ete'varuhua hugwi, ei ga.

⁴⁴ Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe a'ero. Ga jikogame ji rehe po ti ji ġa mbogweravi ġamanoa hugwi jijivyra'javame nehẽ, ei ga.

⁴⁵ Nahã Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea ei ikwatija hako: “Tupana'ga po ti ġa mbo'epavi nehẽ,” ei ahe hako, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu katu jiruva'ga nhi'ĩga ga ombo'erame – ġa ojiko ji rehe a'ero, ei ga ġa pe.

⁴⁶ Ji nda'ei: “Gwepia ġa jiruva'ga.” A'ereki ndohepiagi tuhẽ ġa ga a, ei ga. Jihi jate ahepia jiruva'ga. A'ereki Tupana'ga hugwi ji ruri ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ –Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa heaporoġita pyahu kiro. Aerẽ po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga.

⁴⁸ Jihi ko pãoheteramo ako. Jihi amboheaporoġita pyahu ġa mongovo avuirama, ei ga.

⁴⁹ Penamonhava'ea o'uo'u maná pãoramo ongae'yi me jipi, ei ga. Emo ahe omano, ei ga.

⁵⁰ Pãohetea ki a'e te ojoyvaga hugwi. Nanongara i'urame po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri okovo nehẽ, ei ga.

⁵¹ Jihi ko pãoheteramo ako jijyva yvaga hugwi ġa mon-govouka. Po ġa jikogame ji rehe a'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga. Pãohetea – akoja ti ji amondo pe me nehẽ tape'u ti javo – a'ea ko jira'oramo, ei ga.

A'ea po ti ji imondoi yvyakotyve'ğa ndepyyga ға mongouvouka nhimanorame nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

⁵² Ganhi'ığa renduvame judeus'ğa nduvihava'ğa nnonhi'ıgayvari a'ero.

—Marã po ti ga imbuhurukaruhui gwa'oa nhande ve nehẽ tape'u ti javo? ei ға ojohupe.

⁵³ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga ға pe. Po ti pe i'ue'ymame jira'oa jirekoa reheve, a'ero po ti pe napendeaporogitapyahui avuirama nehẽ, ei ga.

⁵⁴ Kiroki ға o'u jira'oa jirekoa reheve – ға ko heaporogita pyahu avuirama. Aerẽ po ti ji ға mbogweravi jijivyra'javame nehẽ, ei ga. A'ero po ti ға ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga.

⁵⁵ A'ereki jira'oa ғанемби'ua tuhẽ jirekoa pavẽi.

⁵⁶ Kiroki ға o'u jira'oa jirekoa reheve – ғahã ojihe'a hete ji rehe. Jihi ajihe'a hete ға ndehe no, ei ga.

⁵⁷ Jiruva'ga ji mbuhuruka kokoty. Gaha ojipe'ğa mongouka. Gaha ji mongouka no, ei ga. Na jitehe kiroki ға o'u jira'oa – jihi ti ға mongo pyahu nehẽ no, ei ga ға pe.

⁵⁸ Jira'oa ko pãoheteramo – a'ea ogy yvaga hugwi. A'ea ko akoja atyvi – kiroki penamonhava'ea o'u aerẽ omanomo hako, ei ga. Pãohetea ға i'urame po ti ға ndeaporogitapyahuro nehẽ. Aerẽ po ti ға ndekoi Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

⁵⁹ A'ea Jesus'ga ei judeus'ğa jatykhava pype Cafarnaum me. Onhimi reki Jesus'ga nhi'ığa ға pe ga erame to'u ti ға jira'oa jirekoa reheve javo. A'ereki Jesus'ga e'i reki ғajikoga pe ojihe.

Opohi ahe Jesus'ga hugwi

⁶⁰ Nahã Jesus'ga he'yive'ğa mbo'embo'ei ға nderekovo. Henduvame ganhi'ığa ға ei ojohupe:

—Onhimi hete ganhi'ığa nhande ve, ei ға. Nohendukatui po ahe a'ea, ei ға.

⁶¹ Jesus'ga ovytyteri pe okwahavipe ға'ete'varuhua ojive. A'ero ga ei ға pe:

—Nhinhi'ığa pe monhimboahivuhui naerũ? ei ga.

⁶² Po ti pe hepiagi jijiupira yvagi pe nehẽ – perope ji ajuvypy – marã po ti pe nehẽ naerũ? ei ga ға pe.

⁶³ Tupana'ga ra'uva omboheaporogita pyahu yvyakotyve'ğa mongovo. Yvyakotyve'ğa nomboheaporogitapyahui ojipe'ğa mongovo, ei ga. Pe nhinhi'ığa rendukaturame ji pe mboheaporogitapyahuukari Tupana'ga ra'uva pe pe mongouvouka.

⁶⁴ Jararamo ko pe ndaperoviari nhinhi'iga, ei ga ġa pe.

A'ereki Jesus'ga okwahavipe ġandeaporogita. Ga mbo'eypyrame vehevi ko ga okwahavipe gweroviare'ŷve'ġa. Okwahavipe ga ga no - kiroki ga aerë ga mondouka guardas'ga po pe ga pyhygauka ġa pe.

⁶⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Jararamo pe ndaperoviari nhinhi'iga, ei ga. Nurã ji ei pe me ko: “Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe,” ei ga ġa pe.

⁶⁶ A'ero jara'ga pohiri Jesus'ga hugwi onhimongyavo. Ombo'embo'e ga ġa novia. Kiro ġa ndohopotara'javi ga rupi.

⁶⁷ A'ero Jesus'ga ei dozeve'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pehe peho pota ji hugwi no? ei ga ġa pe.

⁶⁸ Igwete Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ma'ga pyri po ore hoi? ei ga. Ndehe jate ere'e ore ve: “Nahã ti pe ndeaporogitapyahuro pejikovo nehë,” ere ko nde ore ve, ei ga.

⁶⁹ Orokwaha hete ore nde rerovia. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Opomo'emo'ë ji jijive dozeva'ero ikwehe novia, ei ga ġa pe. Pepyteripeve'ga reki Diabo'gareheva'ero oko, ei Jesus'ga ġa pe.

⁷¹ Judasva'ea pe Jesus'ga e'i Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ko dozeve'ġa novia. Judasva'ea ki a'e te aerë Jesus'ga pyhyguka ga mondovouka.

7

Jesus'ga irüva'ea

¹ Aerë Jesus'ga hoi imbojoapiapiavo cidades repirepiaga Galilíapeve'ġa gwyri pe. Ga ndohopotari Judéapeve'ġa gwyri pe. A'ereki pevove'ġa nduvihava'ġa e'i tijuka ga javo.

² A'ea rupi ko judeus'ġa oapo ġweri toryva huvihava. A'ea japorame ġa oapo tapyi'ia okihavamo.

³ Igwete Jesus'ga irü'ġa ei ga pe:

—Pevo ti eho Judéapeve'ġa gwyri pe, ei ġa. Nde erembo'embo'e ġa pevo ikwehe. Ehoa'ja ti ġa pyri a'ero tohepia ti ġa nerembiapoa ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴ Oukwahahetepotaramo po ahe hepiukari ojipe'ġa pe ġwembiapoa hamo. Nde japorame ahemonhimomby'ava'ea ejipiuka ti ġa pe nhaporemno a'ero, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁵ A'ereki gairü'ġa vehevi ndojikogi reki ga rehe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndohoi ve jihohava apiavo toryvi pe, ei ga. Kiromo jate pyryvamo pehoa, ei ga ġa pe.

⁷ Kiroki ġa noarōi Tupana'ga – ġa nonhimonha'ngai pe ndehe. Emo ji rehe ko ġa nhimonha'ngauhui jipi. A'ereki ji amombe'u katu ġa pe jipi ġandekote'varuhua, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ Pehe ti peho toryvi pe a'ero, ei ga. Jihi ndahoi ve kiro. A'ereki ndohoi ve jihohava apiavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Onhi'igirē ġa pe Jesus'ga pytaahi'vi pevo a'ero Galiléiapeve'ġa gwyrri pe.

Jesus'ga hoa toryvi pe

¹⁰ Igwete Jesus'ga irū'ġa hoi toryvi pe. Aerē Jesus'ga hoi no. Ojipiukare'yma ga hoi ojipe'ġa ndovakie'ŷ.

¹¹ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ga rekarekaruhui toryva rupi mahā akoja'ga naerū javo.

¹² Igwete he'yive'ġa nhonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe. Jara'ġa ei:

—Pyry hete ga.

Jara'ġa etehei ga pe:

—Ga iporomoandyandyjuhu, ei ġa o'eavo tehe ga pe.

¹³ Okyhyji reki judeus'ġa gwuvihava'ġa hugwi. Nurā ġa nonhi'igi ojipe'ġa ndovaki Jesus'ga mombe'gwovo tianerenduvyme ti ġa javo ġwaramo.

¹⁴ Trēs Jesus'ga kiri ġa japorame toryva. Japopave'ymame ga hoi ġajatykahavuhua pyri pevove'ġa mbo'eavo.

¹⁵ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa nhimomby'ai ganhi'iga renduva.

—Marā po ga ikwahahetei mbatera? ei ġa. A'ereki ikwahavipyra'ġa nombo'eangavuhui ga, ei ġa.

¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Nhiremimbo'ea rūi reki. A'ea ko Tupana'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei ga ġa pe.

¹⁷ Kiroki ġa oko pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġahā po ti onhimombaragwaha Tupana'ga remimbo'ea rehe ji imombe'urame ġa pe nehē, ei ga. “Tupana'ga remimbo'ea tuhē ga imombe'ui,” e po ti ġa ji ve nehē, ei ga. “Gwemimbo'eteheea rūi ga omombe'u,” e po ti ġa nehē ji mombe'urame ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ġa omombe'u ġwemimbo'eteheea – ġahā e'i ji mbohete ti javo, ei ga. Jara'ġa ki a'e te e'i: “Gaha ti pembohete ga – kiroki ga ji mbuhuruka avo.” Kiroki ġa e'i poro – ġa nomoandyandyi ojipe'ġa. A'itituhēva'ea ġa omombe'u, ei ga.

¹⁹ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iga inoġa pe me hako. Emo pe napehendukatupavi aheremimbo'eagwera, ei ga. Maraname pe ji jukapotaruhutehei? ei Jesus'ga ġa pe.

20 A'ero he'yjuhuve'ga ei ga pe:

—Anhağa nde pojykauhu nde mboheagwryva Diabo'gapyriva'ea! Nurã po nde ei poro, ei ga. Ma'ğa nde juka potaruhu naerũ? e'i tehe ga Jesus'ga pe.

A'ereki ga ndokwahavi ve gwuvihava'ga nembijukapotara ga rehe.

21 Igwete Jesus'ga ei:

—Ojipeji ji japoi ahemonhimomby'ava'ea sábadu rupi, ei ga. Hepiagame pe euhui ji ve: “Maraname ga japouhui sábadu rupi nhandeporavykye'yma rupi?” pe'euhu pe ji ve, ei ga.

22 Pehe na jitehe peapo mbatera sábadu rupi no. A'ereki a'ea rupi pe peja'yra'ga nakwanha ikyti no Moisésva'ea nhi'ipo'rurame, ei ga. Moisésva'ea rũi reki e'i ypy jupe. Aherenondeva'ea penemboypya e'i ypy jupe hako, ei ga. “Pekyti ti peja'yra'ga nakwanha pi'ria sete pekirirẽ ga'ara rehe,” ei ahe hako, ei ga.

23 Po pekipava horame sábadu apiavo a'ero sábadu rupi tuhẽ pe ga kyti tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ji ki a'e te sábadu rupi amombi pa akoja'ga ka'nahũa gara'oa hugwi, ei ga. Maraname pe nhimonha'ngauhui ji rehe naerũ? ei ga ga pe.

24 Tape'euhui ti ikwahahetee'ymame i'ara tehe hepiagame. A'itituhẽva'ea rupi katu po pe ei hamo, ei ga ga pe.

Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo

25 Igwete jara'ga Jerusalémmeve'ga ei ojohupe:

—Akoja'ga rũi naerũ – kiroki ga nhandervihava'ga ojuka potaruhu ga? ei ga.

26 Pehepia ti, ei ga. Gandovaki hete ga nhi'inhi'igi. Emo ga nde'i reki ga pe, ei ga. Mara'ngu po ga javo kiro ga pe: “Ga ko Cristoramo tuhẽ Tupana'ga remimbuhurukaramo”? Poha po ga euhui ga pe naerũ? ei ga ojohupe.

27 Ga ko a'ea rũi reki. Cristo'ga jipiukarame po ti nhande ndikwahavi garura ma hugwi po ga ruri javo, ei ga. Akoja'ga gwyruera reki nhande tikwaha hete, ei ga ojohupe.

28 A'ero Jesus'ga eahyahivi ga mbo'erame gajatykahavuhua pype.

—“Tikwaha hete nhande ga,” pe'jiuhu pe ji ve naerũ? ei Jesus'ga. “Tikwaha hete nhande gagwyruera,” pe'jiuhu pe no, ei ga. Nhiremimbotarimo rũi reki ji ruri. Kiroki ga ji mbuhuruka kokoty – ga ko a'itituhẽve'ga. Gaha pe ndapekwahavihu, ei ga.

29 Jihi reki akwaha ga. A'ereki ga hugwi ji ajo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ga pe.

30 A'ero jara'ga Jesus'ga pyhypotari. Ndopokogi reki ga ga rehe ga pyhyga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo.

³¹ He'yjuhu hete reki ġa – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe. A'ero ġa ei ojohupe:

–Jesus'ga oapo pa ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa. Ndia'ei po nhande a'ero: “Cristo'ga rurame koji'i tehe po ti ga japoi ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga hohe nehē.” Poa po nhande ndia'ei, ei ġa. A'ereki Jesus'ga oapopavipe ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ġa. Ga ko Cristoramo tuhē a'ero, ei ġa.

Guardasva'ea uhu tipyhy Jesus'ga javo

³² Igwete he'yjuhuve'ġa imombe'ui nahanahā ko Jesus'ga reki javo. Ganhi'iġa renduvame fariseus'ġa ei a'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi:

–Tipyhyguka ti Jesus'ga.

A'ero ġa ei guardas'ġa pe – kiroki ġa gwepia katu judeus'ġa jatyahavuhua. A'ero ġa ei ġa pe:

–Pepyhy ti Jesus'ga rerua ore pyri, ei ġa.

³³ Igwete Jesus'ga ei onhimombe'gwovo pevove'ġa pe:

–Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehē, ei ga. A'ero po ti ji hoa'javi ga pyri nehē – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga.

³⁴ Pe po ti ji rekarekari nehē tiandepoko ti ga javo ji ve nehē novīa. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi nehē, ei ga. A'ereki tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju, ei ga ġa pe.

³⁵ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei ojohupe:

–Marā ga euhui ndajirepiaga'javi po ti pe nehē javo? Mome tuhē po ti ga houhui a'ero nehē naerū? ei ġa. Nhandere'yja'ġa pyri po ti ga hoi nehē naerū? ei ġa, kiroki ġa okwaki'o judeus'ġarūive'ġa gwyri pe? ei ġa. Ombo'e po ti ga judeus'ġarūive'ġa pevo nehē naerū? ei ġa novīa.

³⁶ A'ereki ga e'i: “Ji rekareka po ti pe nehē novīa. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi tuhē nehē,” ei ga, ei ġa. “Tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju,” ei ga, ei ġa. Gara pe po ga euhui naerū? ei ġa ojohupe.

Yhya'java'ea

³⁷ Okioki ġa toryva apovo. Aerē mbapavava'ea rupi huvihava rupi Jesus'ga po'ami onhi'iġa hahyahi ġa pe:

–Kiroki ġa yhya pota oygwejamo – tuhu ti ġa ji pyri oygwovo a'ero, ei ga ġa pe. Nahā a'ero, a'e ji, ei ga. Kiroki ġa opota Tupana'ga ra'uva rekoa onhipavēi – tojiko ti ġa ji rehe a'ero. A'ero po ti ġa herekoi a'ea nehē yhya'java'ea – kiroki a'ea ġa mboheaporogita pyahu ġa mongovo, ei ga ġa pe.

³⁸ Ga jikogame ji rehe po ti ġa herekohetei yhya'java'ea nehē. Ji mombe'umbe'u po ti ġa ojipe'ġape'ġa pe nehē, ei ga. Henduvame po ti ġa jikogi ji rehe no herekoheteavo

yhya'java'ea. A'ea po ti ġa mboheaporoġitapyahui ġa mon-govo Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. A'ea jitehe Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u no, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ Tupana'ga ra'uva pe Jesus'ga ei a'ero a'ea ko yhya'java'ea javo. A'ereki ga e'i:

—Ga jikogame ji rehe yhya'java'ea po ti ji imondoi ġa pyri nehẽ a'ea ti togwereco katu ġa javo nehẽ, ei ga.

A'ea rupi Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ġa pyri. A'ereki ga nomanoi ve. A'ero Tupana'ga nombogweravi ve ga rupia ojipyri ga mboheteavo. Ohoe'ymame Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ġa pyri.

Onhonhi'igayva ahe Jesus'ga rehe

⁴⁰ He'yive'ġa ġwendu Jesus'ga nhi'igame. A'ero jara'ġa ei:

—Ga ko Tupana'ga nhi'igã mombe'uharamo tuhẽ Moisésva'ea remimombe'uhara'ga, ei ġa.

⁴¹ Jara'ġa ei:

—Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

—Ahã, e'i tehe jara'ġa ġa pe. Jesus'ga ko Galiléiapeve'ga. Cristo'ga po ti Galiléiapeve'ga rũi nehẽ! ei ġa.

⁴² Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Cristo'ga po ti oko Daviva'ea rymymino no nehẽ,” e'i. “O'a po ti ga cidade de Belém me – perope Daviva'ea uvypy,” e'i ikwatijara, ei ġa.

⁴³ Nahã ġa nhonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe upa.

⁴⁴ Jara'ġa ga pyhy pota novã. Emo ġa ndopokogi ve ga rehe a.

Judeusva'ea ruvihavava'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

⁴⁵ A'ero guardas'ġa jivyri ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pyri fariseus'ga pyri no. Igwete ġa ei guardas'ġa pe:

—Maranuhũrame pe ndapepyhygi Jesus'ga rerua ra'e? ei ġa ġa pe.

⁴⁶ Igwete guardas'ġa ei:

—A'ea ko jara'ġa nhi'igã ja rũi ga nhi'igame, ei ġa. Norohendu-
dvangavi ore nanongara, ei ġa ġa pe.

⁴⁷ Igwete fariseus'ġa ei ġa pe:

—Pehe na jitehe ga pe moandyandyjuhu?

⁴⁸ Ndapekwahavihu pe? ei ġa ġa pe. Judeus'ġa nduvi-
hava'ġa ndojikogi pa ga rehe. Ore na jitehe fariseusramo
ndorojikogi pa ga rehe no, ei ġa.

⁴⁹ A'ove'ġa ki a'e te okoteheuhu onhimongyavo. Gahã ndokwahavihu Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa reki ojiko Jesus'ga rehe. Tupana'ga po ti imbo-
hahyi ġa pe nehẽ peko te'varuhu pe javo, etehei ġa guardas'ġa
pe.

⁵⁰ Igwete Nicodemos'ga ei fariseus'ğa pe javo. Nicodemos'ga ko fariseuramo oko no. Gaha ko oho na'ẽ Jesus'ga pyri raikwehe tahendu ti ganhi'iğa javo. Igwete ga ei ға pe:

⁵¹ —Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve: “Pehendu na'ẽ ti ға nhimombe'urame pe me. Ikwahavirẽ gandeaporogita ti pyry pe ei ға pe,” e'i aherembikwatijara nhande ve, ei ga ға pe. Jesus'ga nhi'iğa renduve'ymame xa'ete'varuhuyime ti ga pe a'ero, ei Nicodemos'ga ға pe.

⁵² Nurã ға ei Nicodemos'ga pe:

—Nde ko Galiléiapeva'ero jitehe naerũ? Nurã nde vavagahivuhui ga rehe a, ei ға Nicodemos'ga pe. Ehepia ti Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahava a'ero, ei ға. A'ereki a'ea nde'iangavi: “Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ға Galiléiapeva'ero oko,” nde'i, e'i tehe ға. Jesus'ga ki a'e te Galiléiapeva'ero, ei ға ga pe.

[

⁵³ Igwete ға kwaki'opavi ogwovo ғwonga pype upa.

8

Ahe gwereko ғwembirekova'earũiva'ea

¹ Kiro Jesus'ga hoi oliveira ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe.

² Ypyhajive ga rura'javi judeus'ğa jatykahavuhua rokari pe. Kiro ға ndupavi a'ero onhimongyavo ga pyri. A'ero ga reni ға mbo'embo'eavo.

³ A'ea rupi judeus'ğa mbo'ehara'ға hẽa pyhygi hẽa rerua fariseus'ға pavẽi. Hẽa ғwembireko'garũive'ga rerekorame ға hẽa pyhygi hẽa rerua hẽa mo'ama Jesus'ға pyteri pe.

⁴ Igwete ға ei Jesus'ga pe:

—Jesus, gwereko hẽa ғwembireko'garũive'ga. Nurã ore hẽa pyhygi hẽa rerua, ei ға.

⁵ Ahe mbo'erame Moisésva'ea ei ikwatija hako: “Peapi ti nanongara'ға jukavo kunhangwera'ға,” ei ahe hako. Oro nde? ei ға Jesus'ga pe. Marãi re po nde naerũ? Toroapi ti hẽa naerũ? ei ға.

⁶ A'ereki ға e'i jipe ojohupe:

—Tihendu ti ganhi'iğa, ei ға. Ga nhanenhi'ĩpondekwater'varuhurame po ti nhande imombe'ui nhandervihava'ға pe nehẽ. “Nohendukatui ga Moisésva'ea nhi'iğa,” xa'e ti ga mombe'gwovo a'ero ға pe nehẽ, ei ға ojohupe.

Nurã ға ei Jesus'ga pe: “Marãi re po nde naerũ?” Kiro Jesus'ga nhova'apyni oina opũa pyvõ ikwatija yvya rehe.

⁷ Ndopigi reki ға ja'javo ga pe. A'ero ga po'ami javo ға pe:

—Kiroki ga ndokote'varuhuangavi – ga ypy ti toapi hẽa, ei Jesus'ga ға pe.

⁸ Igwete ga nhova'apyna'javi oina a'ero yvya rehe ikwati-jara'java.

⁹ Ganhi'iga renduvame kiro onhinanhinani ġa hoġahoi. Xava'eve'ġa ypy oho. A'ero ġa hopavi Jesus'ga reja – kiroki ġa gweru hĕa. Pevo hĕa ami a'ero ga pyri jara'ġa pyteri pe.

¹⁰ Kiro Jesus'ga po'ama'javi javo hĕa pe.

–Mahã akoja'ġa naerũ? ei ga. Ga nde'ia'javi nde ve tere-mano javo? ei ga hĕa pe.

¹¹ –Ahã tuhĕ, ei hĕa.

–Ji na jitehe nda'ei nde ve, ei ga. Heregwovo a'ero, ei ga. Epohi ti kiro ekote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga hĕa pe.]

Jesus'ga omomytu'ĕ nhande ve

¹² Aerĕ Jesus'ga nhi'iga'javi he'yive'ġa pe:

–Arimo ko nhande hepiakatui mbatera ikwahavaġwama. A'ereki mytu'ĕ nhande ve, ei ga. Na jitehe ji amomytu'ĕ yvyakotyve'ġa pe. A'ereki ji akwahavuka Tupana'ga ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroki ġa ojiko ji rehe ji nhi'ipo'ruavo – ġa po ti nde'ia'javi: “Ndakwahavi ji Tupana'ga,” ei ga. Okwaha tuhĕ po ti ġa Tupana'ga gweaporoġitapyahuro nehĕ, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete fariseus'ġa ei ga pe:

–Nde tehe erenhimombe'u, ei ġa. Nurã ore ndorog-weroviari nenhi'iga ndetehero ġwaramo, ei ġa ga pe.

¹⁴ A'ero ga ei ġa pe:

–A'iti ji tehe anhimombe'u pe me. Emo a'itituhĕva'ea rupi katu nhinhimombe'ua a, ei ga. A'ereki ji hete tuhĕ akwaha jiruhava – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe no, ei ga. Pe ki a'e te ndapekwahavi pea – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe, ei ga ġa pe.

¹⁵ Ojipe'ġa ara tehe pe pehepia. Ikwahahetee'yma pe etehei ġa pe a'ero peko te'varuhu pe javo, ei ga. Nahã ko yvyakotyve'ġa jipi. Ji ki a'e te nda'ei poa ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Ji erame poa ġa pe a'itituhĕva'ea rupi katu nhirembi'ea a'ero. A'ereki ji tehe rui a'e. Ore memei oro'e jihi jiruva'ga pavĕi nhimbuhurukara'ga pavĕi, ei ga.

¹⁷ Peapoa aherembikwatijara e'i no: “Mokonha'ġa imombe'urame mbatera na tuhĕ javo a'ero hupi katu ġanembi'ea,” e'i. “A'ereki ġa memei e'i a jupe,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga.

¹⁸ Jihi anhimombe'u, ei ga. Jiruva'ga ji mombe'u jitehe no nhimbuhurukara'ga, ei ga. Ore memei ji mombe'u a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ A'ero ġa ei ga pe:

–Mahã nderuva'ga naerũ? ei ġa ga pe.

—Pe ndajikwahavi tuhẽ, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi jitehe pe jiruva'ga a'ero, ei ga ġa pe. Po pe ji kwahavi tuhẽ hamo, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi hamo no, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ A'ea Jesus'ga ei ġa mbo'erame judeus'ġa jatyahavuhua pype – perope hyru'ia pyri. A'ea pype judeus'ġa omondomondo itambere'ia Tupana'ga pe jipi. Pevo Jesus'ga ei ġa pe ġa mbo'eavo. A'ero jara'ġa ga pyhypotari novĩa. Emo ġa ndopyhygi ga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo.

Jesus'ga onhimombe'u ahe ve

²¹ Aerẽ Jesus'ga nhi'igã'javi judeus'ġa nduvihava'ġa pe:

—Aho po ti ji avo hugwi nehẽ, ei ga. Ji reka po ti pe nehẽ ore poko ti javo nehẽ novĩa. Pejikote'varuhua momborukare'ymame po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga. Perope ji aho – pevo ki a'e te tegwete pehohava ji pyri, ei Jesus'ga ġa pe.

²² Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei ojohupe:

—Marãi ga a'ero? Ojjukauhu po ti ga nehẽ naerũ? ei ġa. A'ereki ga e'i: “Perope ji aho – tegwete pehohava ji pyri,” ei ga, ei ġa. Gara pe po ga ei? ei ġa ojohupe.

²³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ko vvyakotyva'ea. Ji ki a'e te yvagipeva'ea, ei ga. Pendeaporogita te'varuhu pe vvyakotyva'ero ġwaramo. Ji ko na rũi, ei ga ġa pe.

²⁴ Nurã ji ei pe me ko: “Pemano po ti pe imomborukare'ymame pejikote'varuhua nehẽ,” ei ga ġa pe. Na tuhẽ, ei ga. Ji ko Tupanamo ako. Po ti pe ndaperoviari a'ea nehẽ, a'ero po ti pe manoi pejikote'varuhuro ġwaramo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ —Mome ahe tuhẽ nde naerũ? ei ġa ga pe.

—A'ea ppy tuhẽ ko ji a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Opomombe'uahivuhu tuhẽ po ji hamo pe ndekote'varuhuro ġwaramo. Emo ganhi'igã jate ko ji amombe'u vvyakotyve'ġa pe nhiremienduvamo, ei ga. Ganhi'igã ko a'itituhẽva'ea nhimbuhurukara'ga nhi'igã, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ Gwuva'ga pe Tupana'ga pe Jesus'ga ei gaha ji mbuhuruka javo. A'ea onhimi reki judeus'ġa nduvihava'ġa pe ga erame ġa pe.

²⁸ Nurã Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. Pe ji mbovyrame ji mo'ama yva rehe po ti pe ji kwahavi nehẽ, ei ga. “Ga ko Tupanamo tuhẽ oko,” pe'ji po ti pe ji ve nehẽ, ei ga. “Ga ko ndokoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Uva'ga remimbo'ea jate ga omombe'u okovo,” pe'ji po ti pe ji ve nehẽ, ei ga ġa pe.

²⁹ Kiroki ga ji mbuhuruka – gaha ji pavêi oko jipi. Ga ndopohiri ji hugwi, ei ga. A'ereki ji ako garemimbotarimova'ea rehe jipi ganhimoHEMAĞWAMA ji rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ Henduvame ganhi'iġa jara'ġa jikogi ga rehe onhimongyavo.

Ipiro'y ahe

³¹ Igwete Jesus'ga ei judeus'ġa pe – kiroki ġa ojiko ga rehe: –Po ti pe ndekoi nhinhi'iġa rupi jipi jireheva'ea tuhê po ti pe ndekoi nehê, ei ga.

³² Igwete po ti pe Tupana'ga kwahavi nehê a'itituhêve'ga. Ga kwahava ġwaramo po ti pe piro'yro nehê, ei ga ġa pe.

³³ Igwete ġa ei ga pe:

–Maraname nde euhui poha ore ve? ei ġa ga pe. Oreremimbotarimova'ea rehe jate tuhê ore rekoi. Ore ko Abraãova'ea rymyminororo oroko, ei ġa. Orepiro'y tuhê ore ojipe'ġa hugwi jipi. Ndipopoakari tuhê ġa ore rehe, ei ġa. Marâi nde ore ve naerû: “Pepiro'y po ti pe nehê”? ei ġa ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Kiroki ġa oko te'varuhu jipi – ġa ndipiro'yi tuhê okote'varuhua hugwi. Gandekote'varuhua ipopoaka hete ġa ndehe a'ero, ei ga ġa pe.

³⁵ Nahã aherongapypeve'ġa, ei ga. Xava'eve'ga po omondomondo ojipyrive'ġa okoteheve'ġa jipi. Ga potara'jave'ymame ga ġa mondohetei ojihugwi, ei ga. Gwa'yra'ga ki a'e te ga nomondoi tuhê. Gae'ÿe'ymi opyta uva'ga pyri gara'yra'ga ġwaramo, ei ga.

³⁶ Ji ko Tupana'ga ra'yramo, ei ga ġa pe. Gara'yra ġwaramo ji imombigi aherekote'varuhua popoakara ahe hugwi. Po ti ji imombigi pe hugwi nehê, a'ero po ti ndipopoakari tuhê pe ndehe nehê, ei ga.

³⁷ Pe ko Abraãova'ea rymyminororo peko novia. Emo pe ji juka pota reki. A'ereki pe me ndatekwavi nhiremimbo'ea rehe, ei ga.

³⁸ Ahepia ji jiruva'ga rekoa. Nhirembiepiaga ji amombe'u katu pe me a'ero, ei ga. Pehe pehendu penduva'ga Diabo'ga. Penemienduva pe pehendu katu a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ –Abraãova'ea ko oreramonhava'ea, ei ġa ga pe.

Igwete Jesus'ga ei:

–Abraãova'ea rymyminororo po pe ndekoi, a'ero po ahe javijitehe pe ndekokatui hamo, a'e ji pe me, ei ga ġa pe.

⁴⁰ Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Amombe'umbe'u ji pe me a'itituhêva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Na rûi ko Abraãova'ea rekoi hako!

⁴¹ Pejijuvete'ga javijitehe ko pe ndekote'varuhui! ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

—Tupana'ga ra'yreteramo jate ore rekoi, ei ġa. Ndorogwerekoi ore jara'ga orojuvetero, ei ġa ga pe.

⁴² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po Tupana'ga penduvetero oko hamo, a'ero po pe ji arōhetei hamo, ei ga ġa pe. A'ereki ji Tupana'ga hugwi ajo. Ji nanhimbuhuri avo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe.

⁴³ Marã pe ndapekwahavihu nhinhi'ġa naerū? ei ga. Pe napehendupotari nhiremimombe'ua. Nurã pe ndapekwahavihu, ei ga ġa pe.

⁴⁴ Pe ko Diabo'ga ra'yramo tuhē peko okote'varuhuve'ga ra'yramo. A'ero pe ndekote'vapotaruhui Diabo'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo, ei ga ġa pe. Tupana'ga rembiapopyyagwera jate Diabo'ga ahe momanomanoukari kiromo jate. Ga ndokoi a'itituhēva'ea rehe. A'ereki a'itituhēva'ea rehe ndatekwava'javi ga pe, ei ga ġa pe. O'mberame ga rekoi gweaporoġita rupi. A'ereki ga i'mbeuhuve'ga tuhē. Gaha ahe mo'mbeuhu okovo no, ei ga.

⁴⁵ Peroviaruhu pe ga'mbea jipi. Nurã ko pe ndajireroviarihu reki a'ero. A'ereki ji a'itituhēva'ea mombe'u pe me, ei ga ġa pe.

⁴⁶ Manamo po ti pe hepiukari jirekote'varuhua naerū? Ndapehepiukari tuhē po ti pe jirekote'varuhue'yma ġwaramo, ei ga. Marã naerū? Ji a'itituhēva'ea mombe'urame pe me maraname pe ndajireroviarihu naerū? ei ga ġa pe.

⁴⁷ Tupana'gareheve'ġa ġwendu katu ganhi'ġa. Pe ki a'e te napehendukatui ganhi'ġa gareheve'ero pejikoe'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

Abraãova'ea renonde Jesus'ga oko

⁴⁸ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeuramo rūi reki, e'i tehe ġa. Nde ko Samariapeva'ea ekote'varuhuva'ea. Anhaġa nde pojkauhu Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Oromombe'u katu nde a, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Anhaġa ndajipojkai tuhē, ei ga. Jihi ambohete jiruva'ga. Pe ki a'e te ji mbotegweteuhu, ei ga ġa pe.

⁵⁰ Ji nda'ei reki ojipe'ġa pe tanhimbohete ti ġa javo. Ojipe'ga e'i nhimbohetea rehe tombohete ti ġa ga javo. Gaha okwaha hete javo a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga, ei ga ġa pe.

⁵¹ Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'ġa – okoe'ymi po ti ġa nehē, ei ga ġa pe.

⁵² Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Nurã ore kiro ikwahahetei a'ero. Anhaġa nde pojyka tuhē, ei ġa ga pe. Abraãova'ea omano hako. Tupana'ga nhi'ġa

mombe'uharava'ea na jitehe omanomba hako, ei ġa. Marã kiro nde euhui naerũ? “Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'igã – ġa po ti okoe'yimi nehẽ,” ereteheuhu nde, ei ġa ga pe.

⁵³ Omano ko oreramonhava'ea Abraãova'ea hako. Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea omano jitehe no, ei ġa. Nde po nderuvihavuhu Abraãova'ea hohe naerũ nhirendukatuve'ġa po ti okoe'yimi javo naerũ? ei ġa. Mome ahe tuhẽ nde naerũ poha nde eaġwama? ei ġa ga pe.

⁵⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Po jiteheuhu anhimbohete, a'ea po ndapyryvi hamo, ei ga. Jiruva'ga reki ji mbohete Tupana'ga – ga pe jitehe pe'e tehe reki orombohete ore ga javo tehe, ei ga ġa pe.

⁵⁵ Pe ndapekwahavi reki ga. Ji ki a'e te akwaha ga. Po ji ei hamo ji ndakwahavi ga javo, a'ero po ji mbero pe javijitehe hamo no, ei ga ġa pe. Ji ki a'e te akwaha tuhẽ ga. Igwete ji hendukatui ganhi'igã no, ei ga.

⁵⁶ Penamonhava'ea Abraãova'ea jiruraġwama gwepia potarahi hete hako. Igwete ahe hepiagi reki gworygworyvamo hehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa ei ga pe:

–Nandexava'ejuhu nde. Cinquenta kwara ndohoi ve nde rehe, ei ġa. Marã nde Abraãova'ea repiaguhui naerũ? ei ġa ga pe.

⁵⁸ –Tamombe'u katu tuhẽ ti pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Abraãova'ea are'ymame kiromo tuhẽ ji rekoï Tupanamo, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero ġa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. “A'ereki ga onhimongo Tupanamo o'mbero,” ei ġa ojohupe. Kiro Jesus'ga nhimimi ġa hugwi a'ero ogwovo judeus'ġa jatykahavuhua rokara hugwi.

9

Jesus'ga ahe mboheha katu

¹ Aerẽ ohorame Jesus'ga hehae'ÿve'ga repiagi. O'arypyrame vehevi ga ndahehai.

² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe a'ero:

–Ma'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhui? Garekote'varuhua tuhẽ? ei ġa. Mara'ngu po garuva'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhuavo? Marã? ei ġa ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

–Garekote'varuhua rũi ga mbohehate'varuhui, ei ga ġa pe. Garuva'ġa ndekote'varuhua rũi ga mbohehate'varuhui no, ei Jesus'ga. Tupana'ga omboukwaha pota nhande ve opopoakara ga rehe nehẽ. Nurã ga ndahehai, ei ga.

⁴ Igwete Jesus'ga ei no:

—Kiro arimo nhande poravykyi nhandekovo, ei ga. A'ereki aerẽ ypytunimo tegwete nhandeporavykyhava. A'ea rupi nhande ndiaporavykya'javi a'ero, ei ga. Na jitehe aḡwamo ti xaporavyky a'ero. Timboukwaha ti ḡa pe Tupana'ga popoakara nhimbuhurukara'ga popoakara, ei ga. A'ereki aerẽ nhande manorẽ tegwete nhande ve Tupana'ga mboukwahahava, ei ga ḡa pe.

⁵ Arimo mytu'ẽ nhande ve. Nurã nhande hepiagi ikwahavaḡwama. Na jitehe ji ruvame yvya koty ji imomytu'ẽi vyvakotyve'ḡa akaḡi pe tokwaha ti ḡa Tupana'ga javo.

⁶ Onhi'igirẽ Jesus'ga nyvuni yja rehe ikotiamo. A'ea ga imongyi hehae'ỹve'ga ropepira rehe a'ero.

⁷—Heregwovo ejovaheita kiro, ei Jesus'ga ga pe. Pevo ypia'i pe Siloé pe ti eho, ei ga. (Siloé ko Imondopyra.)

Pevo hehae'ỹve'ga hoi a'ero. Ojovaheirẽ ga hepiakatui ua. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábado rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu.

⁸ Aerẽ hehae'ỹgwera'ga rongakotyve'ḡa ga repiagi. Igwete ḡa ei jara'ḡa pavẽi – kiroki ḡa hehae'ỹve'ga repia ga poranduranduvame itambere'ia rehe jipi – igwete ḡa ei:

—Akoja'ga rũi novĩa? ei ḡa ojohupe, kiroki ga oporandurandu itambere'ia rehe jipi oina, ei ḡa.

⁹—Ga tuhẽ, ei jara'ḡa.

Emo jara'ḡa e'i:

—Akoja'ga'jave'ga tehe, ei ḡa.

Hehae'ỹgwera'ga e'i ḡa pe a'ero:

—Ji tuhẽ ko a'ea, ei ga.

¹⁰—Marã nde rehakaturamo kiroḡwe a'ero? ei ḡa ga pe.

¹¹—Uhu ga ji pyri – Jesus ei ḡa ga pe, ei ga. Igwete ga ikoḡi yja ḡwendya pyvõ imongyavo jiropepira rehe, ei ga. A'ero ga ji mondoi ypia'i pe Siloé pe ji mbojovaheita, ei ga. Ganhi'igã rupi ji hoi a'ero. Jijovaheipavame kiro ji ma'eḡatui, ei ga ḡa pe.

¹²—Mahã ga naerũ? ei ḡa ga pe.

—Ji ndakwahavi, ei ga.

Fariseusva'ea e'ie'i hehae'ỹgwerava'ea pe

¹³⁻¹⁴ Judeus'ga poravykye'yma rupi sábado rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. Kiro ḡa hehae'ỹgwera'ga rerohoi fariseus'ga pyri a'ero.

¹⁵ Igwete fariseus'ga ei ga pe no:

—Marã nde rehakaturamo aḡwamo naerũ?

—Omongy ga yja kotimbyra jiropepira rehe, ei ga. Igwete ji jovahei nhima'eḡatuaḡwama, ei ga ḡa pe.

¹⁶ Jararamo ḡa ei ga pe a'ero:

—Akoja'ga koi Tupana'ga nombuhurukari ga, ei ġa. A'ereki ga oapo mbatera sábadu rupi nhaneramonhava'ea nhi'ġpo'rue'ymamo. Oko te'varuhu ga a'ero, ei ġa.

Jara'ġa e'i:

—Po ga rekote'varuhui hamo, a'ero po ga ndoapoi nanon-gara ahemonhimomby'ava'ea jipi hamo, ei ġa.

A'ero ġa nnonhi'ġgayvari ga rehe.

¹⁷ Igwete ġa ea'javi hehae'ġgwera'ga pe:

—Oro nde? ei ġa ga pe. Po ga nde mbohehakatui marã re po nde ga pe a'ero? ei ġa.

—Tupana'ga nhi'ġga mombe'uhara'ga po, a'e ji, ei ga ġa pe.

¹⁸ Emo judeus'ġa nduvihava'ġa ndogweroviapotari ga mbo-hehakatua.

—Ndahehai po ga raji'i, ei ġa novã.

A'ero ġa hehae'ġgwera'ga ruva'ga mbuhurukari ojipyri gayhãa reheve.

¹⁹ —Pe'ji katu ti ore ve, ei ġa ġa pe. Gaha ko ndera'yramo? A'iti ga ndahehai o'arame novã? ei ġa. Pe'ji ti ore ve. Marã kiro ga rehauhuro naerũ? ei ġa ġa pe.

²⁰ —Ga orera'yra'ga tuhẽ, ei ġa. A'iti tuhẽ ko ga ndahehai o'arame ikwehe novã. A'ea ore orokwaha hete, ei ġa ġa pe.

²¹ Emo gambohehakatugwera – a'ea ore ndorokwahavi. Marã po ga ma'eġatui kiro? oro'e ore, ei ġa. Ma'ġa omboheha katu ga naerũ? oro'e ore. A'ereki ore ndorokwahavi gambo-hehakatugwera, ei ġa ġa pe. Pe'ji ti ga pe a'ero. A'ereki ga yvuakaruhu. Gaha po ti onhimombe'u pe me nehẽ, ei ġa ġa pe.

²² A'ea ġa ei okyhyjiavo. A'ereki ojikke judeus'ġa nduvihava'ġa e'i ojohupe: “Kiroki ġa e'i Jesus'ga pe: ‘Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo’ – timo'ẽuka hete ti ġa mondovouka avuirama nhandejatykahava hugwi nehẽ tura'javyme ti ġa ipype javo nehẽ,” e'i jipe judeus'ġa nduvihava'ġa ojohupe.

²³ Nurã hehae'ġgwera'ga ruva'ġa ei ġa pe: “Orera'yra'ga yvuakaruhu. Pe'ji ti ga pe a'ero tomombe'u ti ga ombohe-hakatuagwera javo,” ei ġa ġa pe. A'ereki ġa okyhyji hete gwuvihava'ġa hugwi.

²⁴ Kiro fariseus'ġa hehae'ġgwera'ga mbuhurukara'javi ojipyri a'ero.

—Ere ti kiro ore ve: “A'itituhẽva'ea jate ti ji amombe'u. A'ereki Tupana'ga ji rendu.” Ere ti poro kiro, ei ġa ga pe. A'ereki ore orokwaha hete akoja'ga rekote'varuhua, ei ġa.

Jesus'ga pe ġa ei o'mbero oko te'varuhu ga javo.

²⁵ —A'ea ji ndakwahavi, ei ga. Mara'ngu po ga okote'varuhuavo? ei ga. Emo ymya ji ndajirehai

hepiage'yma. Aḡwamo ji rehakaturo hepiakatuavo. A'ea ji akwaha hete reki jitekovo, ei ga ḡa pe.

²⁶ Igwete ḡa ei ga pe:

—Marã ga nde rerekoi nde mbohehakatuvavo? ei ḡa ga pe.

²⁷ —Amombe'u ko ji pe me ko, ei ga ḡa pe. Pe ki a'e te napehendukatui, ei ga ḡa pe. Maranuhũrame pe hendupotara'javuhui naerũ? Peko pota pe gareheva'ero no naerũ? ei ga ḡa pe.

²⁸ A'ero ḡa ete'varuhuhetei ja'javo ga pe.

—Ndehe tehe reki erekouhu akoja'gareheva'ero, ei ḡa ga pe. Ore ki a'e te Moisésva'eareheva'ero oroko, ei ḡa.

²⁹ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ahe rerekovo hako. A'ea ore orokwaha orokovo, ei ḡa. Akoja'ga reki ma'ḡa e'i ga pe ga mbuhurukaraḡwama? A'ea ore ndorokwahavi, ei ḡa ga pe.

³⁰ —Mbiperanuhũ ko a'ea! Anhimomby'a hete ji pe nenduvame, ei ga ḡa pe. Ga ji mboheha katu. Emo pe ndapekwahavi ga ma'ḡa ga mbuhuruka javo, ei ga ḡa pe ḡa nderekomemuamo.

³¹ Tupana'ga nohenduvi te okote'varuhuve'ḡa nhi'ḡa jipi. Tikwaha pa nhande a'ea, ei ga. Ga ki a'e te —kiroki ḡa ga mbohete tuhẽ okovo garemimbotarimova'ea rehe —nanongara'ḡa Tupana'ga ḡwendu katu, ei ga ḡa pe.

³² Yvya apoagwera jate ahe nohenduvangavi hehae'ỹve'ḡa moma'eḡatua —kiroki ḡa ndahehai o'aramé. Kiromo jate nhande nihenduvi no, ei ga ḡa pe.

³³ Po Tupana'ga rui ga mbuhuruka hamo, a'ero po ga ndoapoi ahemonhimomby'ava'ea hepiuka nhande ve hamo, ei ga ḡa pe.

³⁴ Igwete ḡa ei ga pe:

—Na tuhẽ ko nde e'a ereko te'varuhu, ei ḡa. Kiro nde ore mbo'epotaruhui naerũ? ei ḡa ga pe.

A'ero ḡa ga mombori pea hugwi.

Hehae'ỹve'ḡa'jave'ḡa

³⁵ Aerẽ Jesus'ga henduvi ga mombe'ua.

—Omombo ḡa hehae'ỹgwera'ga onga hugwi, ei ḡa ga mombe'gwovo.

Igwete Jesus'ga hoi ga reka. Ga repiagame ga ei ga pe:

—Erejiko pota nde Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe? ei Jesus'ga ga pe.

³⁶ —Ma'ḡa naerũ? ei hehae'ỹgwera'ga. Tajiko ti ga rehe a'ero javoji, ei ga ga pe.

³⁷ —Erehepia nde ga'ama ejiyuri a, ei Jesus'ga. Erehendu nde ganhi'ḡa no, ei ga. Jihi ko a'ea, ei ga ga pe.

³⁸ —Ajiko ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe a'ero.

Igwete ga Jesus'ga mbohetei jipojykahara'ga javo ga pe.

39 Aerẽ Jesus'ga ei:

—Jirura ġwaramo ti ji avove'ġa mboja'oja'ogi ojohugwi, ei ga. Jara'ġa po ti ojiko ji rehe. Jara'ġa po ti ndojikogi ji rehe, a'e ji, ei ga. Jukwaha reki ġandekote'varuhua a'ero, ei ga. Nahã, ei Jesus'ga. Hehae'ÿve'ġa ndokwahavi jipi hepiage'yma ġwaramo. Yvyakotyve'ġa hehae'ÿve'ġa ja a'ero, ei ga ġa pe. Jara'ġa e'i reki: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja ikwahave'yma. Ek-wahavuka ti ore ve a'ero,” ei ġa ji ve, ei ga. Nurã po ti ġa Tupana'ga kwahavi tuhẽ a'ero nehẽ ojikogame ji rehe nehẽ, ei ga. Jara'ġa ki a'e te e'i tehe ojive: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja rũi oroko. Orokwaha hete ore,” ei ġa novĩa, ei ga. Ki ġa tuhẽ po ti ndokwahavi Tupana'ga a'ero nehẽ. A'ereki ġa ndojikopotari ji rehe. Ga nde'i ji ve: “Ekwahavuka ti ore ve,” ei Jesus'ga ġa pe.

40 Jararamo fariseus'ġa ġwendu ganhi'ġa okovo ga pyri. Igwete ġa ei ga pe:

—Ore ve po nde ei naerũ: “Ga ko hehae'ÿve'ġa ja ndokwahavi”? ei ġa ga pe.

41 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pyrý po pe ei hamo: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja ndorokwahavi. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” pe'ji po pe hamo, ei ga ġa pe. Po pe ei poha hamo, a'ero po pe napenhimongote'varuhui hamo. Emo pe pe'ji: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja rũi. Orokwaha hete ore,” pe'ji pe, ei ga. A'ero pe nhimongote'varuhui jipi, ei ga. Naname Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

10

Ovelhas repiakatuhara'ga

1-2 Igwete Jesus'ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Tamombe'u katu tuhẽ ti pe me, ei ga. Ovelhas repiakatuhara'ga oki ogwovo ovelhas rokaja pype jurukwara rupi, ei ga. Kiroki ga jurukwara rupi rũi oki ipype – ga ko iporomive'ga ahe moandyandyita. Ojiupi ga hokairungava rehe tapyhygahyahi ti herogwovo javo, ei ga. Hepiakatuhara'ga ki a'e te uhu hovapytymbava rerekohara'ga pyri.

³ A'ero ga hovapytymba'vogi hepiakatuhara'ga pe toki ti ga ipype javo, ei ga. Igwete hepiakatuhara'ga ki ua ġwentybava pyri hera nanani henoina heno'eamo tokaja hugwi herogwovo, ei ga. A'ea ġwendu katu ganhi'ġa.

⁴ Herohorame ga hoi henonde okovo ji reviri tuhu katu javo. A'ereki garenymbava okwaha ganhi'ġa, ei ga.

⁵ Hajiheve'ga reviri ovelhas ndohoi tuhẽ. A'ereki ndokwahavi hajiheve'ga nhi'iga. Oka'nhy reki nanongara'ga hugwi a'ero, ei ga ga pe.

⁶ Nahã Jesus'ga ei morogitapyahua mombe'gwovo ojo'java'ea mombe'gwovo ga pe. Emo ga ndokwahavi okovo. —Maraname ga imombe'ui poa nhande ve? ei ga ojohupe.

Jesus'ga ko jurukwara'jave'ga

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe no:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Jurukwara rupi ovelhas oho okovo tokaja pype. A'ea rupi jitehe hepiakatuhara'ga hoi ovelhas pyri herekovo, ei ga. Ji ko jurukwara'java'ea, ei Jesus'ga. A'ereki ji rupi jate vvyakotyve'ga oho Tupana'ga viara rupi. A'ereki jiji jate ga mongo gareheva'ero, ei ga. Jiji jate ga mbo'euka gandepiakatuhara'ga pe no, ei ga.

⁸ Kiroki ga ji renonde oko timbo'e ti Tupana'gareheve'ga javo novãa - iporomive'ga ja ga ahe moandyandi pota, ei ga. Onhimbuhu tehe ga Tupana'gareheve'ga pyri ga nderekote'varuhuavo. Tupana'gareheve'ga ki a'e te nohenduvi ganhi'iga, ei ga ga pe.

⁹ Ji ko jurukwara'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga ga pe. Ji pyri ga nduri javo. “Nde rupi ti toroho Tupana'ga pyri,” ei ga ji ve, ei ga. Ga erame ji ve po ti ji ga mongoi Tupana'gareheva'ero ga nderekokatuavo nehẽ. A'ero po ti ga inogatui opy'a okovo nehẽ, ei ga. Igwete po ti ji imombyryvi ga pe nehẽ ga ndepiakatuavo ga nderekovo nehẽ, ei ga ga pe.

¹⁰ Iporomive'ga uhu jipi tapyhy ti herogwovo javo. “Tajuka ti,” ei ga. A'ea rehe jate ga nduri. Ji ki a'e te ajo tamboheaporogita pyahu ti ga mbohoryva javo, ei ga. Tamongo ti ga Tupana'ga pyri nehẽ no, a'e ji, ei ga ga pe.

Jesus'ga ko ovelhas repiakatuharete'ga'jave'ga

¹¹ —Ji ko ovelhas repiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea jitekovo, ei Jesus'ga javo ga pe. A'ereki ji ahepia katu jijiheve'ga. Gandepykavamo po ti ji manoi nehẽ tomanoyme ti ga javoji, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Ji ko ojipe'ga ja rui - kiroki ga e'i tehe ovelhas repiakatuhara'ga pe tahepia ti nerenymbava nde ve javo tehe, ei ga. Gwenymbava rui gwaramo ga ndogwerekokatui reki ovelhas. Nurã ja'gwara'java'ea lobo rurame hehe ta'u javo, kiro ga pohipavi ovelhas hugwi a'ero onhana ogwovo, ei ga. A'ero lobo ruri ipyhyga ovelhas herogwovo ojive. Jara okwaki'o pa ojohugwiugwi, ei ga.

¹³ Oka'nhy ga ogwovo ovelhas reja. A'ereki ga ni'ağataruhui ovelhas rehe hepiakatuhara'ga rui okovo gwaramo, ei ga ga pe. Ji ko ga ja rui a'ero, ei Jesus'ga.

14-15 —Jihi ko hepiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteve'ea, ei Jesus'ga. Jiruva'ga ji kwaha hete. Akwaha hete ji ga no, ei ga. Na jitehe ji akwaha hete jijiheve'ga. Ga ji kwaha hete no. Aerē ti ji manoi gandepykavamo nehē no, ei ga.

16 Ga ndeheve ji areko hajiheve'ga jijiheva'ero no. Ga ko judeus'garūive'ga, ei ga. Ambojikoguka po ti ji ga jijihe nehē. A'ero po ti ga hendukatui nhinhi'iga nehē, ei ga. A'ero po ti ga nhaporemō ga ndekoi jireheva'ero nehē ojihe'ae'a ojogwehe ojipenhindyvamo nehē judeus'ga judeus'garūive'ga, ei ga. Ji tehe po ti gandepiakatuhara nehē ga ndepiakatupava nehē, ei ga ga pe.

17 —Jiruva'ga ji arō hete, ei ga. A'ereki ji a'e: Ji ti amano jiji gandepykavamo nehē takwerava'ja ti ji javo, ei ga.

18 Ji jujukaukare'ymame nhiarōe'ŷve'ga pe po ti tegwete ga pe jujukahava nehē. Emo nhiremimbotarimo po ti ji jujukaukari ga pe nehē, ei ga. Jipopoaka ji jijujukavouka nhinhimbogweravuka no, ei ga. A'ereki jiruva'ga e'i ji ve a'ea rehe: “Nahā po ti nde rekoi nehē”, ei Jesus'ga ga pe.

19 Kiro judeus'ga nduvihava'ga nhonhi'igayvara'javi Jesus'ga nhi'iga renduva. Jara'ga e'i onhimongyavo:

20 —Anhağa opojyka ga mboheagwyrivuhavo Diabo'gapyriva'ea, ei ga. Maraname pe henduvuhui ganhi'iga naerū? ei ga jara'ga pe.

Jara'ga ki a'e te e'i:

21 —Ga nde'i te nanongara pe anhağa opojykaramē, ei ga. Anhağa nomoma'eğatui reki hehae'ŷve'ga a, ei ga.

Nahā judeus'ga nduvihava'ga nhonhi'igayvari Jesus'ga nhi'iga rehe.

Ahe ndokoi Jesus'ga rehe

22-23 Aerē Jesus'ga rekoi judeus'ga jatykahavuhua pype. Igwete ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe gambo'ehai pe – a'ea pe ga ei Salomāova'ea apoa. Kiro yapouhua. Igwete judeus'ga japoi toryva pevo cidade de Jerusalém me. A'ea rupi ga ojapykaaka ojatykahavuhua apopava rehe. A'ereki ymya onga apopavame ahe okwava'ē Tupana'ga pe gwino teni javo ga pe.

24 Igwete Jesus'ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe. A'ero judeus'ga nduvihava'ga nduri Jesus'ga pyri ga atimana javo ga pe.

—Manamehū po ti nde nhimombe'ui ore ve nehē? ei ga Jesus'ga pe. Po nde Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, enhimombe'u katu ti ore ve a'ero tonhimimyme ti ore ve, ei ga ga pe.

25 —Anhimombe'u tuhē ko ji pe me jipi, ei Jesus'ga ga pe. Emo pe ndaperoviapotaruhui nhinhi'iga. Nhirembiapoa –

a'ea Tupana'ga oapouka ji ve – a'ea po ji kwahavukari pe me hamo, ei ga ġa pe.

²⁶ Emo pe ndaperoviapotari. A'ereki pe jireheva'ea rūi, ei ga.

²⁷ Jireheve'ġa ġwendu katu nhinhi'ġa, ei ga. Akwaha hete ji ġa. Igwete nhiremimbotarimova'ea rehe ġa ndekoi jipi, ei ga ġa pe.

²⁸ Amboheaporogita pyahu ko ji ġa kiro, ei ga. Aerẽ po ti ji ġa nderohoi yvagi pe ġa mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ no. A'ero po ti ġa ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga ġa pe. Ndipe'akavi ġa ji hugwi, ei ga.

²⁹ Jiruva'ga – gaha ġa mbojikoguka ji rehe – ga popoaka-hetero jara'ġa hohe pa. Nurã ndipe'akavi ġa ga hugwi, ei ga.

³⁰ Ojipeji ko ore rekoi Tupanamo jihi jiruva'ga pavẽi, ei ga ġa pe.

³¹ A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa ipyhygi ita tiapi ti ga javo.

³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Pehepiepia pe nhrembiapoa novĩa, ei ga. He'yiva'ea Tupana'ga oapouka ji ve pyryva'ea. Marãva'ea rehe pe ji apipotaruhui naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³³ –Pyryva'ea rehe rūi ore nde apipotari, ei ġa ga pe. Nde euhurame ite'varuhuva'ea rehe ore nde apipotari. A'ereki nde Tupana'ga mbotegwetei javo tehe ga pe. A'ereki nde yvyakotyva'ero tehe erenhimongo potaruhu Tupanamo, ei ġa ga pe.

³⁴⁻³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Pekwaha pe pejiapoa ikwatijara novĩa. Kiha ko omombe'u Tupana'ga nhi'ġa ahe ve hako, ei ga ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ahe ve hako: “Pe'e ti ojipe'ġa pe ji py'rovo,” ei ga. Ahe ve jitehe ga ei a'ero: “Pe ko tupanamo,” ei ga. Ikwatijara – kiroki omombe'u Tupana'ga nhi'ġa – kia koi a'itituhẽva'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga e'i ahe ve hako pe ko tupanamo javo.

³⁶ Maranuhũrame pe euhui ji ve naerũ ji nhimombe'urame ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ga ġa pe. “Nde erembotegwete Tupana'ga,” pe'ji tehe pe ji ve, ei ga. Emo ji ve tuhẽ Tupana'ga ei: “Ndehe ti eho yvya koty ekovo nhiremimbotarimova'ea rehe nehẽ,” ei ga ji ve, ei ga.

³⁷⁻³⁸ Pe ndaperoviarihu nhinhi'ġa, ei ga. Ji ko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ako tuhẽ japovo ahemonhimomby'ava'ea. Po ji japoe'yname taperoviari ti nhinhi'ġa a'ero. Ji japorame ahemonhimomby'ava'ea po pe hepiagame heroviari hamo, ei ga. Perovia ti a'ero tapekwaha orejikoty'ara onhopavẽi jihi jiruva'ga pavẽi. A'ereki jiruva'ga ojikoty'a ji pavẽi okovo. Jihi ajikoty'a jiruva'ga pavẽi no, ei ga ġa pe.

³⁹ Kiro ġa Jesus'ga pyhypotara'javi a'ero novĩa. Igwete ga nhimbojirevi ogwovo ġa hugwi.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga jivyra'javi rio Jordão aherovai opytavo – perope Joãova'ea ġamobatizagweri pe.

⁴¹ Kiro he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ojohupe:

–João'ga ndoapoangavi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ahe mombe'gwovo. Emo Jesus'ga mombe'urame ga omombe'u katu pa, ei ġa ojohupe.

⁴² A'ero pevove'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo.

11

Lázaro'va'ea manoagwera

¹⁻² Ojipe'ga kiro itetirũa. Garera ko Lázaro. Cidade de Betânia pe ga ruvi ġwendyra'ġa pavëi. Ga ko Martahëa Mariahëa pavëi. (Mariahëa ko akajahëa – kiroki hëa aerë omongy nhandya perfume nhandepojoykaharete'ga pya rehe Jesus'ga pya rehe. A'ero hëa imomikaġi gapya o'ava pyvõ.) Hëakuvyra'ga Lázaro'ga kiro itetirũa.

³ Nurã Maria'ġa ojipe'ga mondoukari Jesus'ga pyri.

–Ere ti nhandepojoykaharete'ga pe itetirũa hete kiro garemiarõhara'ga javo ga pe, ei ġa ga pe imondovouka onhi'iġa Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi ġanhi'iġa imombe'gwovo Jesus'ga pe.

⁴ Henduvame Jesus'ga ei:

–Lázaro'ga tetirũa nomomanoukaraġwami ga, ei ga. Gate-tirũa ko Tupana'ga ruvihavuhuhetea repiukaraġwama tok-waha ti ġa ġiruvihavuhuhetea no, ei ga. Gatetirũaro ġwaramo po ti ġa ei ġi ve nehë ipopoaka hete Tupana'ga ra'yra'ga javo ġi ve nehë, ei Jesus'ga.

⁵ Jesus'ga oko hete Marta'ġa ndehe ġakuvyra'ga rehe no Lázaro'ga rehe.

⁶ Emo imombe'urame Lázaro'ga tetirũa ga pe Jesus'ga opytaahi'vi na'ë pevo upa. Mokõi ga kiri pevo jitehe.

⁷ Kirë ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero:

–Xajivy ti kiro Judéiapeve'ġa gwyri pe a'ero, ei ga ġa pe.

⁸ –Jesus, ei ġa. Judéiapeve'ġa nde apipotaruhe pevo oji'i. Kiro nde hopotara'javamo pevo jitehe naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

⁹⁻¹⁰ Igwete Jesus'ga ei nahã javo ġa pe:

–Ara rupi ve gwereko doze horas, ei ga. Arimo nhande-horame nhandekovo nhande ndi'ari yvya rehe hepiakatuavo ġwaramo. A'ereki nhanderyapehava omomytu'ë nhande ve, ei ga ġa pe. Ypytunimo nhandehorame nhande ari a'ero

hepiage'yma ġwaramo. Tegwete nhande ve a. A'ereki nian-deryapehavi ypytunimo, ei ga ġa pe. Aġwamo ko arimova'ea ja nhande ve. Aġwamo nhande rekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nianemombikavi, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomytu'ē ġwemimbotarimova'ea nhaneakagi pe nhande pokoga jipi, ei ga. Aerē po ti ypytuna ja nhande ve nehē. A'ereki aerē nhande manorame tegwete nhande ve, ei ga. Xaho tuhē ti kiro a'ero. A'ereki ndohoi ve nhimomanohava apiavo, ei ga ġa pe imombe'gwovo.

¹¹ Aerē Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhaneremiarōhara'ga kiro oki upa Lázaro'ga, ei ga. Taho ti ga moma'eamo a'ero, ei ga ġa pe.

¹² Igwete garemimbo'ehara'ġa ei:

—Po ga kirame kiro a'ero po ti ga nhimohiġatui nehē, ei ġa ga pe novīa.

¹³ “Lázaro'ga kira pe po ga ei ra'e,” ei ġa oyvyteri pe. Lázaro'ga manoa pe Jesus'ga ei reki. A'ero ga imombe'ukatui ġa pe:

¹⁴ —Lázarova'ea omano ra'e, ei ga ġa pe.

¹⁵ Ji rekoe'yma ġwaramo ahe pyri ahe manorame a'ero po ti ji pe monhimomby'ahetei nehē tapejiko hete ti ji rehe javo. Nurā ji roryvamo jirekoe'yma rehe pevo, ei Jesus'ga. Xaho ti kiro ahe pyri a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁶ Igwete Tomé'ga – o Gêmeo ei ġa ga pe – igwete ga ei jara'ġa pe:

—Xaho ti Jesus'ga rupi xamano ti ga pavēi a'ero nehē, ei Tomé'ga ġa pe.

A'ero ġa hoi cidade de Betânia pe pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ko ġambogwerahavamo

¹⁷ Jesus'ġa horame Betânia pe ġa imombe'ui Lázaro'ga manogwera ġa pe.

—Mbohapy'ri quatro ore kiri kiro ahera'oa mongirē itaru-vihavuhua kwaruhua pype ahe noġa, ei ġa imombe'gwovo Jesus'ġa pe.

¹⁸ Jerusalém ko ira'agwe Betânia hugwi três quilômetros.

¹⁹ Pevove'ġa ohooho a'ero Martahēa pyri Mariahēa pyri no ġa porogwetyga.

²⁰ Igwete Martahēa henduvi Jesus'ga rura mombe'urame. A'ero hēa hoi tahovatī ti ga javo. Mariahēa ki a'e te onga pype hēa reni upa.

²¹ Igwete Martahēa hoi ovahema Jesus'ga pyri.

—Jesus, ei hēa ga pe. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hēa Jesus'ga pe.

²² Kiroġwe vehevi nde erame Tupana'ga pe po ti ga nde rendukatui hamo, ei hēa ga pe. A'ea ji akwaha hete, ei hēa ga pe.

23 —Okwera po ti ndekuvyrava'ea nehẽ, ei Jesus'ga hẽa pe.

24 —Akwaha ji ahekweravaḡwama aerẽ mbapava koty Tupana'ga omanove'ḡa mbogwerapavame nehẽ, ei hẽa.

25 Igwete Jesus'ga ei hẽa pe:

—Jihi ko ḡa mbogweraharamo ako ḡa mongovo, ei ga. Kiroki ḡa ojiko ji rehe – omanorame vehevi po ti ḡa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga hẽa pe.

26 Kiroki ḡa heaporoḡita pyahu ojikoga ji rehe – ḡahã po ti ndohoi tuhẽ hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oko hete po ti ḡa Tupana'ga pyri avuirama okovo nehẽ, ei ga. Ererovia nde a'ea? ei Jesus'ga hẽa pe.

27 —Arovia ji, ei hẽa ga pe. A'ereki nde ko Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko Tupana'ga ra'yramo ereko, ei hẽa. A'ereki nde ve ko Tupana'ga e'i hako toho ti ga yvya koty javo, e ko ga nde ve, ei hẽa ga pe.

Jesus'ga ojehe'o

28 O'erẽ Jesus'ga pe Martahẽa jivyri ua onga pe. Igwete hẽa hoi oirũhẽa pyri Mariahẽa pyri. Gandovakie'ỹ hẽa hoi javo hẽa pe.

—Uhu ga nhanembo'ehara'ga, ei hẽa. “Tuhu ti hẽa ji pyri,” ei ga nde ve, ei hẽa Mariahẽa pe.

29 A'ea renduvame kotihĩ hẽa po'ami ogwovo ga pyri Mariahẽa.

30 Jesus'ga novahemi ve cidade pe. A'evo ga rekoi – perope Martahẽa oho ga rovatiamo.

31 Kiro Mariahẽa po'ami nhandaibe ogwovo ga pyri a'ero. Kiroki ḡa hẽa pavẽi oko onga pype hẽa porogwetyga – gwepia ḡa hẽahoa. Nurã ḡa ei ojohupe novĩa:

—Kiro hẽa hoi aheryvy pe tajehe'o ti ahe pyri javo, ei ḡa novĩa. Xaho ti hẽa reviri a'ero, ei ḡa ojohupe a'ero.

32 Kiro Mariahẽa hoi Jesus'ga pyri a'ero. Ga repiagame hẽa ndurugi ḡwenypy'amo gapya pyri.

—Jesus, ei hẽa. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hẽa ga pe.

33 Jesus'ga gwepia hẽajehe'oa ḡajehe'oa reheve – kiroki ḡa uhu hẽa rupi. Omynhete gapy'a a'ero.

34 Igwete ga ei:

—Mome pe ahe noḡi raji'i? ei ga ḡa pe.

—Herejo hepiaga, ei ḡa ga pe.

35 Igwete Jesus'ga jehe'oi.

36 —Pehepia. Ga oarõ hete ahe! ei ḡa ḡajehe'oa repiaga.

37 Jara'ḡa ki a'e te e'i:

—Ga omoma'egatu hehae'ỹve'ga raji'i, ei ḡa. Tegwete po ga pe naerũ Lázaro'ea manoḡwama mombiga raji'i naerũ? ei ḡa ojohupe.

Ombogwera ga Lázaro'va

38 Jesus'ga py'a omynhetea'ja. Igwete ga ruri garyvy pe ikwaruhu pe. Jurukwara pype u itauhua imohinipyra hov-apytymbavamo.

39 —Pepe'a ti itauhua, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

A'ero Martahêa ei ga pe:

—Ah, Jesus, kiro inemahivamo jikuvyrava'ea ra'oa. A'ereki he'yi'i quatro ore kiri ahe manorê, ei hêa ga pe.

40 Igwete Jesus'ga ei hêa pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Po ti nde jikogi ji rehe, a'ero po ti nde hepiagi Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehê,” ei ga hêa pe.

41 A'ero ga ipe'ai itauhua jugwi. Igwete Jesus'ga jovavuri yvagi pe javo.

—Apĩ, ei ga. Ndepyry hete nde ji rendukatuavo kiro, ei ga Tupana'ga pe.

42 Nde ji rendu katu tuhê jipi. Emo ji a'e poa nde ve avove'ga ndovaki togwerovia ti ga neremimbuhuragwera ji rehe, ei ga Tupana'ga pe.

43 Onhi'igirê Tupana'ga pe Jesus'ga ea'hyi:

—Lázaro, ei ga. Here ehema! ei ga ga pe.

44 A'ero Lázaro'ga vyri omanoa hugwi ohema ikwaruhua hugwi. Imamanipyra ga gweru opya opoa reheve. Ga'akağa na jitehe gwereko tapy'ynhapira ojihe no. A'ereki judeus'ga omamamama ahera'oa tapy'ynhapipukuhua pyvô jipi ahe mondorame ahe noğa ita kwaruhua pype jipi.

—Pemama'ndo ti ga hugwi tapy'ynhapira kwaharava ga hugwi toho ti ga, ei Jesus'ga ga pe.

Ahe ojuka pota Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

45 Kiro he'yjuhuve'ga jikogi Jesus'ga rehe a'ero judeus'ga – kiroki ga uhu Mariahêa pyri. A'ereki ga gwepia Jesus'ga remimbogwerava.

46 Jara'ga ki a'e te oho fariseus'ga pyri imombe'gwovo.

—Jesus'ga ombogwera Lázaro'ga gamanoa hugwi! ei ga ga pe Jesus'ga mombe'gwovo.

47 A'ero fariseus'ga ei ikwava'êhara'ga nduvihava'ga pavêi:

—Timbojatyka jara'ga a'ero gamoğitahara'ga.

Igwete judeus'ga moğitahara'ga jatykapavi javo ojohupe.

—Marã po ti nhande rekoĩ nehê naerũ? ei ga ojohupe. A'ereki he'yjuhu akoja'ga oapoapouhu ahemonhi-momby'ava'ea jipi, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo.

48 Po ti nhande nimombigi ga, a'ero po ti ga nhaporemo ga jikogi ga rehe nehê, ei ga. “Gaha jate kiro oko nhanderuvihavuhuhetero,” e po ti ga ga pe a'ero nehê, ei ga ojohupe. Huvihavuhu'ga ikwahavame cidade de Roma pe

po ti ga ei nehẽ: “Judeus'ga po ti nanhirendukatua'javi kiro a'ero nehẽ,” e po ti ga nehẽ, ei ga. A'ero po ti ga soldados'ga mbuhurukari nhande pyri tapemomba pa ti pe judeus'ga javo. “Gajatykahavuhua po ti pemomba pa nehẽ no,” e po ti ga soldados'ga pe nehẽ, ei ga ojohupe.

⁴⁹ A'ero Caifás'ga – ga ko ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga a'ea rupi – kiro ga ei ga pe:

–Ndapekwahavihu pe! ei ga.

⁵⁰ Omano po ga hamo, ei ga javo. A'ero po ti ga nianemomanoukari pa nehẽ. Na ti ojipejive'ga manoi nhande py'rovo a'ero xamanombavyme ti nhande judeusramo, ei ga ga pe. Nanongara po ti pyry pe me nehẽ, ei ga. Pejapyaka katu ti a'ea rehe a'ero, a'e ji, ei Caifás'ga ga pe.

⁵¹ Ga rũi onhimbo'e a'ea rehe javo. Tupana'ga reki ombo'euka ga hehe. A'ereki a'ea rupi Caifás'ga ikwava'ẽhara'ga nduvihavamo oko. Tupana'ga ombo'euka ga gwemimbotarimova'ea rupi. A'ero Caifás'ga ei ga pe imombe'gwovo Jesus'ga manoaḡwama judeus'ga ndepykavamo.

⁵² Judeus'ga pe jate rũi reki Jesus'ga manoi. He'yjuhuve'ga pe judeus'garũive'ga pe ga manoi no – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe ogwryi pe nhaporemõ. Omano ga Tupana'gareheve'ga pe nhaporemõ tojihe'ae'a ti ga ojogwehe ojipenhindyvamo javo.

⁵³ Igwete Caifás'ga ei ga pe imombe'gwovo Jesus'ga manoaḡwama. A'ero judeus'ga nduvihava'ga nhomonhi'igi javo jipi.

–Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ? ei ga javo ojohupe.

⁵⁴ Nurã Jesus'ga ndokoa'javi judeus'ga ndovaki. Pea hugwi ga hoi cidade de Efraim me a'ero upa ongae'yma koty. Efraim me ga pytai a'ero gwemimbo'ehara'ga pavẽi.

⁵⁵ Kiro judeus'ga oapo ḡwerĩ toryva. Páscoa ei ga jupe. A'ero ga hoḡahoi kiro ogwrya hugwi onhimongyavo tihepia ti toryva javo. Toryva renonde ga hoi Jerusalém me onhimboavujikwejikwea nahanahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo.

⁵⁶ A'ero ga Jesus'ga rekarekari novĩa. Igwete ga nhomonhi'inhi'igi ojatykahavuhua pype o'ama.

–Marãi pe a'ero naerũ? ei ga ojohupe. Uhu po ti ga toryvi pe nehẽ? ei ga. Mara'ngu po ti ga ure'yma nehẽ? ei ga ojohupe.

⁵⁷ Ojikwe vehevi ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga ei ga pe fariseus'ga pavẽi:

–Po ti pe ikwahavi garekohava, pemombe'u ti ore ve toropyhy ti ga, e'i jipe ga ga pe.

12

*Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga pya rehe
(Mateus 26.6-13; Marcos 14.3-9)*

¹ Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Mbohapyrete cinco po ti nhande kiri. A'ero po ti ġa japoi toryva Páscoa Jerusalém me nehē, ei ga ġa pe. Xaho na'ē ti Betânia pe, ei ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Igwete ġa hoi Lázaro'ga pyri – akoja'ga Jesus'ga ombogwera gamanoa hugwi.

² A'ero pevove'ga japoi mbatera Jesus'ga pe to'u katu ti ġa ore pyri jawo. Igwete Martahēa herueruri mbatera ġa pe. Lázaro'ga oapy oina Jesus'ga pyri jara'ga pavēi. Igwete ġa i'ui.

³ Kiro Mariahēa heruri perfume nhandya. Nardo ei ġa jupe nomombaraviva'ea. He'yjuhuva'ea itambere'ia hēa omondo hehe. Meio litro hēa gwereko. Kiro hēa heruri heka'voga Jesus'ga pya rehe. A'ero hēa imomikaġi gapya o'ava pyvō. Ikatiġahiva ohygahi onga rehe.

⁴ A'ero Jesus'ga remimbo'eharava'ea Judas Iscariotesva'ea – ahe ko aerē opyhyguka Jesus'ga – a'ero ahe ei:

⁵ —Maranuhūrame hēa nomondojuhu kia itambere'ia kwepygauka ġa pe? ei ahe. He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepyi hēa pe nhandya rehe ramo, ei ahe. Imbatere'ỹve'ga pe po hēa imondoi itambere'ia a'ero ramo, ei ahe ġa pe.

⁶ Judasva'ea ni'aġataruhui reki imbatere'ỹve'ga ndehe Mariahēa pe ja'javo. Ahe ko ipromiva'ea. Gwereco ahe Jesus'ga pe ġaitambere'ia ryru'ia herekokatuhava. A'ero ahe ipyhygi itambere'ia jugwi imima ojive jipi. Nurã ahe nhi'igahyi Mariahēa pe itambere'ia potaruhuavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na hēa rekoi jate ġwemimbotarimo, ei ga. Hēa gwereco a'ea nhitỹhava rupiaramo, ei Jesus'ga.

⁸ Okoe'yimi imbatere'ỹve'ga pe pyri. Imondopotarame po pe imondoi a'ero ġa pe jipi hamo, ei ga. Ji po ti a'e nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Lázarova'ea

⁹ Kiro judeus'ga ikwahavi Jesus'ga ruva pevo Betânia pe. A'ero ġa nduri ga repiaga onhimongyavo. Lázaro'ga repiaga ġa nduri no – akoja'ga Jesus'ga ombogwera.

¹⁰ Nurã ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga – ġa e'i jipe tijuka ti Jesus'ga jawo – igwete ġa ei ojohupe kiro:

—Tijuka ti Lázaro'ga no, ei ġa.

¹¹ A'ereki he'yjuhuve'ga judeus'ga opohi kiro ġa hugwi Jesus'ga rehe okovo. Lázaro'ga mbogwerava ġwaramo ġa jikogi

Jesus'ga rehe a'ero opohia ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa hugwi. Nurã ға Lázaro'ğa jukapotari kiro.

*Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)*

¹²⁻¹⁸ Ko'emame Jesus'ga ipyhygi jumentinho taho ti Jerusalém me i'arimo javo. A'ea ja Jerusalém me ға Jesus'ga mombe'ui.

—Kiro po ti ga ruri nehẽ, ei ға.

A'ero he'yjuhuve'ğa – kiroki ға uhu toryva repiaga Páscoa repiaga – a'ero ға ei:

—Xaho ti ga rovatiamo, ei ға.

A'ereki ojipe'ğa omombe'umbe'u Lázaro'ğa mbogwerava ға pe.

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ға. Lázaro'ğa manorame Jesus'ga hoi ikwaruhua pyri. Ga onhi'ğa mondoi ga pe ga mbojipe'avo ga mbuhua jugwi, ei ға. Nahã ga ga mbogweravi gamanoa hugwi oji'i, ei ға imombe'gwovo ға pe.

A'ea renduvame he'yjuhuve'ğa ei a'ero:

—Jesus'ga oapo hete ahemonhimomby'ava'ea, ei ға. Xaho ti ga repiaga a'ero Lázaro'ğa mbogwerahara'ğa, ei ға ojohupe.

Nurã Jesus'ga rura kwahavame ға hoi ga rovatiamo. Igwete ға hakã vondogi pindova rova ipyhyga herogwovo imbovavaga timbohete ti Jesus'ga javo. Igwete ға ga mbojiroviari ga rerua ga rerovahema. A'ero ға ei ga mombe'gwovo:

“Timbohete ti Tupana'ga,” ei ға.

“Nhandepojykaharete'ğa ti tomombyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ğa Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri,” ei ға.

“Tupana'ga ti tomombyry hete ga pe

– kiroki ga oko nhanderuvihavuhetero israelitas'ğa nduvihavuhetero,” ei ға.

Kiro Jesus'ga ruri jumentinho arimo ua a'ero. A'ereki na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve imombe'ujipei garurağwama.

“Tapekyhyji ti Jerusalémmeva'ero,” ei ahe.

“Pehepia. Kiro ki ga u penduvihavuhete'ğa jumenta ra'yra arimo oina,” ei ahe ikwatija hako.

Jesus'ga rurame garemimbo'ehara'ğa nonhimombaragwahavi garura rehe.

—Maraname tuhẽ Jesus'ga ruri nahã naerũ? ei ға ojohupe.

Jesus'ga kweravirẽ ogwovo Tupana'ga pyri, a'ea rupi ға ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve. A'ero ға ei: “Aherembikwatijara omombe'u jipe tuhẽ reki Jesus'ga rurağwama,” ei ға ikwahava. “Na tuhẽ ga ruri Jerusalém me a'ero ikwehe,” ei ға. “Na tuhẽ nhande rekoi ga rerekovo ahe

nhi'ĩpo'ruavo no ikwehe," ei ġa ojohupe. Emo ga rurame ġa nonhimombaragwahavi hehe maraname ga ruri nahã javo.

¹⁹ Igwete fariseus'ġa ei ojohupe:

–Pehepia pe ġahoahivuhua ga pyri, ei ġa ojohupe. Xa'exa'e nhande ġa pe novĩa tapejikogi ga rehe javo ġa pe novĩa. Emo ġa oho pa ga pyri ga rehe gworygworyvamo, ei ġa ojohupe.

Gregosva'ea gwepia pota Jesus'ga

²⁰ Jararamo gregos'ġa uhu Jerusalém me ġa ndupi no – kiroki ġa uhu toryvi pe timbohete ti Tupana'ga javo. Gregos'ġa ko judeus'ġarũive'ġa.

²¹ Kiro ġa hoi javo Filipe'ga pe. Filipe'ga cidade ko Betsaida Galííapeva'ea. Igwete gregos'ġa hoi javo ga pe.

–Filipe, ei ġa, orohepia pota ore Jesus'ga.

²² Igwete Filipe'ga hona'ẽi imombe'gwovo André'ga pe. A'ero ġa jogwerohoi Jesus'ga pyri imombe'gwovo gregos'ġa nhi'ĩġagwera ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

–Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. A'ero oho ġwerĩ kiro japiavo jiruvihavuhuhetea ukwahava apiavo. A'ereki ji amano ġwerĩ, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁴ Tamombe'u katu tuhẽ pe me. Ha'ynha ityme'yname a'ea tehe opyta ojipeji jate, ei ga. Ga itymame ha'ynha omano ramenhumí. Omano'agirẽ henhunhamo. Kirẽ po o'aramo ha'ynha herekoahivuhui, ei ga ġa pe.

Omanoaġwama pe Jesus'ga ei ha'ynha mombe'urame. A'ereki omanorẽ ga okwerava'ja. He'yjuhu gareheve'ġa a'ero ga ġa mboheaporoġitapyahurame.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei:

–Kiroki ġa oko hete ojihe ji arõe'yma – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ndokohetei ojihe aġwamo ji arõheteavo – ġa po ti oko hete aerẽ ogwovo Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Kiroki ġa jireheva'ero oko – nhiremimbotarimova'ea rehe po ġa ndekoi hamo. Perope ji ako a'ero – pevo jitehe po ti ġa ndekoi ji pyri nehẽ no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa jireheva'ero oko – ġa pe po ti jiruva'ga ei pepyry hete pe javo nehẽ, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoaġwama

²⁷ Igwete Jesus'ga ei:

–Omynhete jipy'a kiro, ei ga. Marãi po ti ji a'ero nehẽ? Nda'ei po ti ji Tupana'ga pe: Apĩ, terembohahyukari ti ji ve nehẽ. Poa po ti ji nda'ei ga pe nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea rehe tuhẽ ji ajo yvya koty tapo'ru ti ji hahya nhimanomo javo, ei Jesus'ga.

²⁸ Apĩ, ehepiuka ti ġa pe ejuvihavuhuhetea, ei ga Tupana'ga pe.

A'ero ga ei Jesus'ga pe yvaga hugwi:

—Ahepiuka ko ji ikwehe, ei ga. Aerẽ po ti ji hepiukara'javi nehẽ no, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ Yvagahugwiva'ea renduvame he'yjuhuve'ġa ei ojuhupe o'ama:

—Gara poro?

Jara'ġa e'i ojuhupe:

—Onaraġuhũ po.

Jara'ġa e'i:

—Tupana'gapyrive'ga po onhi'ĩ Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojuhupe.

³⁰ Jesus'ga e'i ġa pe:

—Ji ve rũi ko Tupana'ga ei, ei ga ġa pe. Pe me ko ga ei tokwaha ti ġa javo, ei ga.

³¹ Kiroġwe po ti ihoi japiavo Tupana'ga nhi'iġa nhiarõe'ỹve'ġa pe nehẽ. “Oko te'varuhu pa ġa,” e po ti ga ġa pe nehẽ, ei ga. Kiroġwe po ti Tupana'ga imombigi nhiarõe'ỹve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara ga hugwi nehẽ, ei ga.

³² Nhimbovyrame yva rehe po ti ji imbuhurukapavi vvyakotyve'ġa ndeaporoġita tojiko ti ġa ji rehe javo, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ A'ea erame ga imombe'ui ġa pe omanoaġwama nahã po ti ġa ji jukai yva rehe nehẽ javo.

³⁴ Igwete he'yjuhuve'ġa ei ga pe:

—Marã naerũ? ei ġa ga pe. Ere'e ko nde ore ve: “Ji ko Tupana'ga remimbuhurukaramo,” ere ko nde ore ve. “Ji mbovy po ti ġa yva rehe ji jukavo nehẽ,” ere ko nde ore ve, ei ġa ga pe. Nhandeapoa ikwatijara ki a'e te omombe'u Cristo'ga okoji po ti ga avuirama nehẽ javo. Nomanoi po ti ga a'ero nehẽ, ei ġa. Marã po nde imombe'ui ore ve Tupana'ga remimbuhurukara'ga manoaġwama naerũ? Ga ko Cristo'ga rũi naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amomytu'ẽ ji jiji tapekwaha ti a'itituhẽva'ea javo, ei ga. Kirẽ po ti ji namomytu'ẽa'javi pe me nehẽ. Imomytu'ẽrame ti pekwaha a'itituhẽva'ea a'ero pejikoga ji rehe, ei ga. Ji imomytu'ẽe'yname po ti pe ypytunahivarupive'ġa ja ndapekwahahetei. A'ereki ypytuna rupi ohorame ahe ndokwahavi tuhẽ hepiage'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁶ Ji imomytu'ẽrame pe me ti pe jikogi ji rehe. A'ero po ti pe ikwahapyramo tuhẽ jireheva'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Judeusva'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

Jesus'ga epavame ga hoi onhimima ġa hugwi.

³⁷⁻³⁸ Ojikwe Jesus'ga oapoapo ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe novĩa. Ndojikogi reki ġa ga rehe Isaíasva'ea nhi'igagwera po'ruavo. Ahe ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Igwete ahe ikwatijari onhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Ndiroviahavi oreremimombe'ua,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Ndepopoakara ndiukwahavi ġa pe nhaporem,” ei Isaíasva'ea ikwatija hako.

³⁹ Tegwete ġa pe ġajikohava Jesus'ga rehe. A'ereki ġa Isaíasva'ea nhi'ipo'ru. A'ereki ahe e'ia'ja ikwatija hako:

⁴⁰ “Tupana'ga omotiruahũ ġa'akaġa,” ei ahe.

“Ga nomombugi ġa'apyha.

A'ereki ġa e'iuhu jipi

tokiyme ti ganhi'iga nhande py'a pe javo,” ei ahe.

“ ‘Tikwahavyme ti nhande a'ea,' ei ġa,” ei ahe.

“ ‘Tirojijyjyme ti nhandereaporogita

tomomboryme ti ga nhanderekote'varuhua javo,' ei ġa,” ei ahe hako.

⁴¹ Isaíasva'ea omombe'u reki Jesus'ga a'ea ikwatijarame hako. A'ereki ahe gwepia nhoġwenonde Jesus'ga ruvi-havuhuheteaġwama.

⁴² Gande'yjuhua ojiko reki Jesus'ga rehe judeus'ga nduvi-hava'ġa. Nonhimombe'ui reki ġa ojipe'ġa ndovaki. A'ereki ġa okyhyji fariseus'ġa hugwi. Nomombe'ui ġa ojikoga Jesus'ga rehe tianemo'ëhuukaryme ti ġa nhandejatykahava hugwi javo.

⁴³ Tupana'ga omboheterame ġa ndokoi hihũ hehe. Koji'i pyry hete ġa pe ojipe'ġa ġa mboheterame.

Jesus'ga nhi'iga omboukwaha aherekote'varuhua

⁴⁴ Aerẽ Jesus'ga eaahyahi ġa pe:

–Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji rehe jate rũi ġa jikogi. Ga rehe ġa jikogi no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ Kiroki ġa ji repia ji kwahava ga ko Tupana'ga ra'yramo javo ji ve – ġa okwaha ga no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga.

⁴⁶ Ajo ji vyva koty ikwehe tamomytu'ë ti ġa pe javo, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe a'ero – ypytunarupive'ġa ja rũi po ġa toko a'ero hamo, a'e ji. Tokwaha hete ti ġa okokatuoavo a'ero. A'ereki mytu'ë ġa'akaġi pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ Kiroki ġa ġwendu tehe nhinhi'iga okoe'yma hehe – ji nda'ei te ġa pe oko te'varuhu ġa javo, ei ga. A'ereki a'ea rehe rũi ji ajo javo vyakotyve'ġa pe. Ajo ji tamombo ti ji pendekote'varuhua pe hugwi javo ġa pe, ei ga.

⁴⁸ Kiroki ġa ndokoi ji rehe nhinhi'igã rehe okoe'yma – ġandekote'varuhua po ti jukwahavamo nehẽ ġa nhinhi'igagwera rendukatue'yma ġwaramo nehẽ, ei ga. Nhinhi'igagwera jitehe po ti ġandekote'varuhua mboukwahahetei ji jivyra'javame nehẽ mbapava koty nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ Ji nanhi'igi nhiremimbotarimo, ei ga. Jiruva'ga nhimbuhurukara'ga ji mbo'e ji monhi'igã, ei ga.

⁵⁰ Jiruva'ga nhi'igã rendukatua ko ġandekoagwama ga pyri. A'ea ji akwaha hete, ei ga. Nhirembi'ea ko a'ea jitehe – kiroki a'ea rehe jiruva'ga ji mbo'ei no, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Jesus'ga ohei ġwemimbo'eharava'ea pya

¹ Aerẽ Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa japoi toryva Páscoa nehẽ,” ei ga. “Oho kiro a'ero nhimanoa apiavo. A'ero po ti ji hoi yvagi pe jiruva'ga pyri nehẽ,” ei ga oyvyteri pe.

Oarõhete'e'yimi ko Jesus'ga ojiheve'ġa. Omanorame ga ġwepiuka hete ġa pe ġwemiarõhetea a'ero.

² Kiro Jesus'ga i'ui mbatera ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Ojikwe Diabo'ga omboheaporogita te'varuhu Judas Iscariotesva'ea Simão'ga ra'yrava'ea raikwehe. Nurã ahe ei oyvyteri pe:

–Tamondouka ti Jesus'ga guardas'ġa po pe topyhy ti ġa ga javoji, ei ahe.

³ Kiro Jesus'ga i'ui ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Igwete ga ei oyvyteri pe: “Tupana'ga ji mbopopoakaruka togwereco pa ti ga ġwemimbotarimo javo,” ei Jesus'ga. “Ajo ji Tupana'ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi ga pyri jitehe nehẽ no,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

⁴ A'ea kwahava Jesus'ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea ojihugwi. Igwete ga ipyhygi imomikãhava a'ea pyvõ onhimamana oku'a rupi.

⁵ Igwete ga heka'vogi yhya nhaembeva pype ġwemimbo'ehara'ġa pya iheiheita imomikamikaġa tapy'ynhapira pyvõ oku'arupiva'ea pyvõ.

⁶ Igwete ga ruri Simão Pedro'ga pyri tahei ti ndepya kiro javo. A'ero Pedro'ga ei ga pe:

–Jesus, ji ako tehe tuhẽ. Nderehei po ti nde jipyha hamo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

–Kiroġwe nde nderekwahavi maraname nde ihejuhui jipyha javo, ei ga. Aerẽ gwe po ti nde ikwahavi a'ea nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁸ –Nderehei tuhẽ po ti nde jipyha nehẽ, ei Pedro'ga ga pe.

—Ji ndepya heje'y mame po ti nde jireheva'ea rũi a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁹—Jesus, jipya jate rũi ti ehei a'ero. Jipoa ti ehei no nhiakağa reheve, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁰Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga ojahu - ndojipyheipava'javi a'ero, ei ga. Opya jate ga ihei a'ero. A'ereki ga ndiky'ai'i'i, ei ga. Na jitehe pe pepyry kiro. A'ereki ji amombo pendekote'varuhua pe hugwi, ei ga Pedro'ga pe. Pe hugwi nhaporemõ rũi reki ji amombo. A'ereki ojipejive'ga hugwi ji namombori garekote'varuhua, ei ga ga pe.

¹¹Jesus'ga okwahavipe reki ojipeva'ea rekote'varuhua. Oyvyteri pe ga ei a'ero: “Ji mondouka po ti ga guardas'ğa po pe ji pyhygauka nehẽ,” ei ga oyvyteri pe. Nurã ga ei Pedro'ga pe: “Pe hugwi nhaporemõ rũi ji amombo pendekote'varuhua,” ei ga javo ga pe.

¹²Gapya iheipavirẽ Jesus'ga imongia'javi opira ojivyra'java mesa pyri oina. Igwete ga ei gwemimbo'ehara'ğa pe:

—Ndapekwahavi pe maranuhũrame ga ihejuhui nhandepya javo, ei ga. Tamombe'u ti kiro pe me a'ero, ei ga.

¹³Pe'ji pe ji ve nhanembo'ehara'ga. Nhandepojykaharete'ga pe'ji pe ji ve no, ei ga ğa pe. Pyry hete pe ei poa ji ve. A'ereki na tuhẽ ko ji, ei ga.

¹⁴Ji pepya ihei reki pe pokoga pepojykaharetero pembo'eharamo. Ji javijitehe po pe jopokopokogi hamo, ei ga.

¹⁵Opopoko ji hepiuka pe me tapepoko ti ojipe'ğa ji javijitehe, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁶Tamombe'u katu tuhẽ pe me: Okoteheve'ga ko garuvihava'ga hohe rũi. Kiroki ga oho okovo okoteheva'ero - ga ko omondohara'ga hohe rũi, ei Jesus'ga ğa pe. Pepojykaharetero ji pe pokogi nhinhimbohete'y ma, ei ga. Pe ko ji hohe rũi reki. Nurã ti tapenhimbohetei a'ero ndorojopokogi po ti ore jave'y ma, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁷Pekwaha pe nhinhi'iga kiro. Pe ji nhi'ĩpo'rurame po ti pyryvamo pe me nehẽ, ei ga gwemimbo'ehara'ğa pe.

¹⁸—Pe nhaporemõ rũi ji opomombe'u pyry po ti pe me javo, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwaha pa pendeaporoğita pemo'ẽrame ikwehe, ei ga. Akwaha ji okote'varuhuve'ga reaporoğita a'ero. Opo'ru ti ga Tupana'ga rembikwatarukaragwera, ei ga. Nahã ko Tupana'ga okwatijaruka ahe ve nhinhi'igağwama mombe'gwovo hako:

“Kiroki ga o'u pão ji pavẽi - oko te'varuhu reki ga ji ve,” ei ahe ikwatija nhinhi'igağwama mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁹ Amombe'u jipe ko ji pe me kiro garekote'varuhua, ei ga. A'ero ga rekote'varuhurame ji ve po ti pe heroviari nhiremi-mombe'uagwera nehẽ. A'ero ti pe ei pa ji ve ga ko Tupanamo tuhẽ javo nehẽ, ei ga.

²⁰ Tamombe'u katu tuhẽ pe me: Kiroki ġa oko nhiremimondo-hara'ga rehe – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe – ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u jipe opyhygukaharava'ea

(Mateus 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesus'ga erame ġa pe omyi hete gapy'a. Igwete ga ekatui ġwemimbo'ehara'ga pe:

–Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Pepyteripeve'ga tuhẽ po ti ji mondouka ġa pe ji pyhygauka nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero garemimbo'ehara'ga nhimomby'ahetei onhi'ġa renduva ojogwepigwepiaga ma'ġa pe Jesus'ga ei javo ojo-hupe.

²³ Jesus'ga remiarõhara'ga oko Jesus'ga ypyvo mesa pyri.

²⁴ Ga pe Simão Pedro'ga pova'eġi javo.

–Ere ti Jesus'ga pe ma'ġa nde eremombe'u javo, ei Pedro'ga ga pe.

²⁵ A'ero ga jitygi Jesus'ga pyri javo ga pe.

–Jesus, ei ga. Ma'ġa nde eremombe'u ore ve ko? ei ga.

²⁶ –Ga pe po ti ji imondoi pão raygwe'ria imondevirẽ tyhya pype, ei Jesus'ga ga pe. Ga pe ko ji ei ko: “Gaha po ti ji pyhygauka ġa pe nehẽ,” ei ga.

A'ero Jesus'ga imondevi pão raygwe'ria tyhya pype imondovo Judasva'ea pe Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe.

²⁷ A'ero Judasva'ea ipyhygi ga hugwi. Ipyhygame Satanás'ga ahe pojykai ahe rerekovo. A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

–Haite a'ero. Heregwovo ekovo enhimimbotarimova'ea rupi naerũ, ei ga Judasva'ea pe.

²⁸ Igwete jara'ga ei – kiroki ġa u mesa pyri ġa pavẽi – igwete ġa ei oyvyteri pe: “Maraname po Jesus'ga ei poro ga pe naerũ?” ei ġa.

²⁹ “Mara'ngu po ga ga mondovo mbatera pyhygauka toryva rupiaramo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. “Mara'ngu po Jesus'ga ga mondovo imbatere'ÿve'ġa pyri tomondo ti ga itambere'ia ġa pe javo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. A'ereki Judasva'ea gwereko ġa pe ġaitambere'ia jipi. Nurã ġa etehei a'ea oyvyteri pe Jesus'ga ahe mondorame.

³⁰ Ipyhygame pão raygwe'ria Jesus'ga hugwi Judasva'ea hoi ġa hugwi ogwovo. Kiro pyytunimo a'ero.

Jesus'ga omombe'u ipyahuva'ea

³¹ Judasva'ea horẽ Jesus'ga ei jara'ga pe:

—Kiro po ti ji manoi nehẽ, ei ga. Ji manorame po ti jukwahavamo pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga apoa'java'ea nehẽ. Amboukwaha po ti ji Tupana'ga ruvihavuhuhetea no, ei Jesus'ga ga pe.

³² Ji imboukwahavame Tupana'ga ruvihavuhuhetea po ti ga tuhẽ imboukwahavi jiruvihavuhuhetea nehẽ. Kotihĩ tuhẽ po ti ga imboukwahavi a'ea nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³³ —Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe, ei ga. Kotihĩ po ti ji hoi pe hugwi kiro, ei ga. Ji reka tehe po ti pe a'ero nehẽ novĩa, ei ga. A'e ko ji judeus'ga nduvihava'ga pe ikwehe. Kiro ji ei a'ea pe me no: Tegwete pehohava pevo – perope ji aho kiro, ei Jesus'ga ga pe.

³⁴ —Ipyahuva'ea ji imombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga ga pe. Penhoarõ hete ti, a'e ji pe me a'ero, ei ga. Ji opoarõ hete pe nderekokatuavo. Na jitehe ti penhoarõarõ hete a'ero pejogwerekokatuavo, ei ga ga pe.

³⁵ Penhoarõheterame po ti ojipe'ga epavi Jesus'gareheve'ga javo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)*

³⁶ Igwete Simão Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, mome po ti nde hoi nehẽ? ei ga ga pe.

—Tegwete ndehohava ji pyri kiro – perope ji aho, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti nde hoi tuhẽ ji pyri nehẽ, ei ga ga pe.

³⁷ —Jesus, maranuhũrame tegwete jihohava nde pyri naerũ? ei Pedro'ga ga pe. Po ti nhimanoa jihoağwamamo nde pyri nehẽ, a'ero po ti ji manoi nderepykavamo nehẽ, e'i tehe ga Jesus'ga pe.

³⁸ —“Amano po ti ji nde repykavamo nehẽ,” ere tehe nde ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Tamombe'u katu tuhẽ nde ve: Inamuti'ga nhi'iga renonde po ti trêns nde ea'jaa'javi ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga,” ei ga Pedro'ga pe.

14

Jesus'ga ko Tupana'ga viaramo

¹ Igwete Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Tapemomyi ti pejipy'a, ei ga ga pe. Pejiko ti Tupana'ga rehe. Ji rehe ti pejiko no, ei Jesus'ga ga pe.

² He'yjuhu hete aheruhava jiruva'ga ronga pype, ei ga. Aho po ti ji imboavujikwea penduhava a'ero pe nenonde nehẽ. Po na rũi hamo a'ero po ji namombe'ui nanongara pe me hamo, ei ga ga pe.

³ Jihorē penduhava imboavujikwea po ti ji jivyra'javi pe nderogwovo pe noğa jijipyri nehē. A'ero po ti ji pyri tuhē pe nduvi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴ Pekwaha pe pevova'ea viara – perope ji aho kiro, ei ga.

⁵ Igwete Tomé'ga ei a'ero:

–Jesus, mome nde hoi? Ndorokwahavi tuhē ore, ei ga. Marã po ore ikwahavi pevova'ea viara rekoa naerũ? ei Tomé'ga ga pe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

–Jihi ko jiruva'ga viaramo. A'ereki ji rupi vvyakotyve'ga hoi ga pyri, ei ga. Jihi amboukwaha vvyakotyve'ga pe a'itituhēva'ea jiruva'ga mombe'gwovo. Jihi amboheaporogita pyahu ġa mongovouka, ei ga ġa pe. Ojikoty'aramo jate ji rehe ġa ndekoi jiruva'ga pavēi, ei ga Tomé'ga pe.

⁷ Po pe ji kwahavi, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi no, ei ga ġa pe. Kiro po ti pe jiruva'ga kwahavi tuhē a'ero nehē. Ji repiaga ġwaramo pe ga repiagi nehē, ei ga ġa pe.

⁸ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

–Jesus, ehepiuka na'ē ti ejuva'ga ore ve. A'ero ti toroko jate, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ –Ymya ji rekoi pe pavēi, Filipe, ei ga. Nde ndajikwahavi ve tuhē naerũ? ei Jesus'ga ga pe. Kiroki ġa ji repia – ki'ga gwepia jiruva'ga no, ei ga. Marã nde euhui ji ve naerũ: “Ehepiuka ti ejuva'ga ore ve”? ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰ Ji ko ako Tupana'ga pavēi. Tupana'ga oko ji pavēi no. Ndereroviari nde a'ea naerũ? ei ga Filipe'ga pe.

–Nhinhi'igame pe me ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga reki ji monhi'ĩ. Jipavēiva'ero ga ji mongo ġwemimbotarimo jipi, ei ga ġa pe.

¹¹ Ji ko ako Tupana'ga pavēi, a'e ko ji pe me, ei ga. Tupana'ga oko ji pavēi no, a'e ko ji no, ei ga. Perovia ti a'ea a'ero. Nhinhi'igã reroviare'ymame perovia ti nhirembiapoa repiagame a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji javijitehe po ti ġa hepiukari ahemonhimomby'ava'ea nehē no. Koji'i tehe po ti ġa ġa monhimomby'ai hepiuka ġa pe nehē, ei ga. A'ereki ji kiro aho jiruva'ga pyri jitupa, ei Jesus'ga ġa pe.

¹³ Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatupavi penhi'igã nehē takwahavuka ti ġa pe jiruva'ga ruvihavuhuhetea javo. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehē, a'e ji, ei Jesus'ga.

¹⁴ A'ea ja ji pe me: Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatui penhi'igã nehē, ei ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Amondouka ji Tupana'ga ra'uva pe pyri, ei Jesus'ga

15 —Ji arõheterame po ti pe hendukatui nhinhi'igã nehẽ, ei Jesus'ga gã pe.

16 A'ero po ti ji ei jiruva'ga pe tombuhu ti ga irũa ji'java'ea pe pyri nehẽ. A'ea po ti ga imbuhuri a'ero pepokohara nehẽ topyta hete ti gã pyri avuïrama nehẽ javo, ei Jesus'ga gã pe.

17 A'ea ko Tupana'ga ra'uva - a'ea omboukwaha a'itutihẽva'ea Tupana'ga kwahavuka, ei ga. Tegwete Tupana'ga arõe'ÿve'gã ndehe gara'uva rembipokoga. A'ereki gã ndokwahavi a'ea rekoa. A'ea onhimi gã pe, ei ga. Pe ki a'e te pekwaha Tupana'ga ra'uva, ei ga. A'ereki a'ea ko opyta pe pyri. Igwete po ti a'ea jikoty'ari pe pavẽi nehẽ opohira'jave'yma pe hugwi nehẽ, ei Jesus'ga gã pe.

18 —Ji horame po ti pe ndapeporia'i nehẽ. A'ereki ji ajivyra'ja pe pyri, ei Jesus'ga gã pe.

19 Kotihĩ po ti nhiarõe'ÿve'gã ndajirepiaga'javi nehẽ. Pe ki a'e te ji repiaga'ja nehẽ, ei ga gã pe. Akwerava'ja po ti ji jitekovo nehẽ. A'ero po ti pe kweravi pejikovo nehẽ no, ei Jesus'ga.

20 Ji kweravirẽ po ti pe ikwahavi jijikoty'ara jiruva'ga pavẽi, ei ga. Pejikoty'a po ti pe ji pavẽi nehẽ no. Ji po ti ajikoty'a pe pavẽi nehẽ no. Pekwaha po ti pe nhandejikoty'ara onhopavẽi a'ero nehẽ, ei ga gã pe.

21 —Kiroki ga oko nhinhi'igã rehe hendukatuavo - gaha ji arõ hete, ei ga. Kiroki ga ji arõ hete - Tupana'ga oarõ hete ga no. Igwete po ti ji nanongara'ga arõhetei nhinhimboukwahava ga pe nehẽ no, ei Jesus'ga gã pe.

22 Igwete Judas'ga ei - kiroki ga Judas Iscariotesva'earũive'ga - igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, maraname po ti nde nhimboukwahavi ore ve jate earõe'ÿve'gã pe enhimboukwahave'ymame nehẽ naerũ? ei Judas'ga ga pe.

23 Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ga ji arõ hete - ga po ti gwendu katu nhiremimbo'ea nehẽ. Igwete po ti jiruva'ga ga arõhetei nehẽ, ei ga. Igwete po ti ore jogweruri ga pyri nehẽ jihi jiruva'ga pavẽi nehẽ. Igwete po ti ore ruvi ga pyri oropytavo avuïrama nehẽ, ei Jesus'ga gã pe.

24 Kiroki ga nanhiarõi - ga nohendukatui nhiremimbo'ea nehẽ, ei ga. Nhiremimbo'ea rũi reki pe pehendu. Ji amombe'u pe me jiruva'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei Jesus'ga gã pe.

25 —Amombe'u pa ko ji a'ea pe me jitekovo pe pyri, ei Jesus'ga gã pe.

26 Aerẽ po ti jiruva'ga imbuhurukari gwa'uva pe pyri ji py'rovouka jupe nehẽ, ei ga. Pepokohavamo po ti

a'ea pe mbo'epavi nehẽ ikwahava'javuka pe me nhiremi-mombe'uagwera nhaporemo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ —Anoġatu po ti ji pepy'a nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. Jipy'a u katu jipi. Jipy'a javijitehe ti ji inoġatui pepy'a nehẽ, ei ga ġa pe. Yvyakotyve'ġa ko e'i tehe poa pe me toronoġatu ti ore pepy'a javo tehe pe me, ei ga. Ji ko na rūi. Anoġatu tuhẽ ti ji pepy'a nehẽ, ei ga ġa pe. Tapemomynhyme ti pejipy'a a'ero. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga ġa pe.

²⁸ —Pehendu pe ji erame pejive ra'e. “Kiro po ti ji hoi nehẽ. Ajora'ja ti ji pe pyri nehẽ,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe. Ji arõ hete po pe hamo, a'ero po pe ndoryndoryvamo jihoa rehe hamo. A'ereki jiruva'ga pyri ji aho kiro jihoheteve'ga pyri, ei ga.

²⁹ Amombe'u jipe ko ji kiro pe me jihoaġwama ji horẽ ti pe perovia nhinhi'ġa nehẽ javo, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ Nanhi'ihetei po ti ji pe me nehẽ. Nhiarõe'ÿve'ġa nduvihavuhu'ga po ti uhu kiro ji pyri nehẽ Satanás'ga, ei ga. Ndi popoakari reki ga ji rehe.

³¹ Emo ti ji manoi tuhẽ a'ero nehẽ yvyakotyve'ġa ti tokwaha jireaporoġita javo. “Oarõ hete ga uva'ga ganhi'ġa rendukatu-pava,” te'i ti ġa ji ve a'ero nehẽ. Ji manorame ti ġa te'i ji ve nehẽ, ei ga.

—Xaho ti a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

15

Jesus'ga ko i'ylvetea'jave'ga

¹ —Pekwaha pe uva'yva videira, ei Jesus'ga ġa pe. Nanon-gara'java'ea ko ji imombe'ui pe me kiro. I'ylvetea'java'ea ko ji a'ero videiretea'java'ea, a'e ji pe me, ei ga. Jireheve'ġa ko videira rakã'jave'ġa, ei ga. Jiruva'ga ko videira repiakatuhara'ga'jave'ga a'ero, ei ga.

² Videira repiakatuhara'ga ġwakãvondo imondovo yva hugwi – kiroki hakã ndi'aiva'ea. Na jitehe Tupana'ga omondo hete ġa ji hugwi – kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ore ko Jesus'gareheva'ea,” ei Jesus'ga. Videira rakã i'agwereuhurame videira repiakatuhara'ga gwaygwe'rogwe'ro hakã jahykavipeva'ea ti'a hete ti aerẽ javo, ei ga ġa pe. Na jitehe jireheve'ġa ndekokatuhihũe'ymame Tupana'ga ġa mbopohirukari ġandekote'varuhua hugwi toko katu hete ti ġa javo.

³ Pe nhinhi'ġa rendukaturu ġwaramo jiruva'ga omomboripe pendekote'varuhua pe hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴ —Pejikoty'a tuhẽ ti ji pavẽi pejikoga ji rehe. A'ero po ti ji jikoty'ari pe pavẽi nehẽ no, ei ga. Hakã jikoty'arame jate yva pavẽi, a'ero jate ko i'aramo. Hakã tehe ndi'ai, ei

ga. Na jitehe peteherame ndapekokatui pejikove'ÿ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. Ji pavêi pe jikoty'arame jate pe ndekokatui a'ero pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ —Ji ko videira'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga. Pe ko videira rakã'java'ea, ei ga. Kiroki ga ojikoty'a ji pavêi, ji ajikoty'a ga pavêi no – gaha po ti oko katu hete okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki ji pe pokoge'ymame ndapekokatui'i'i a'ero pejikove'ÿ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga.

⁶ Hakã i'ae'ymame hepiakatuhara'ga ġwakãvondo imombo-a jugwi. A'ero hakã itiniġame ġa imbojatykai imombo-a tata pe imbokaita, ei ga. A'ea ja ko ġa – kiroki ġa ndojikoty'ari ji pavêi, ei ga.

⁷ Pejikoty'arame ji pavêi hendukatuavo nhinhi'iġa po ti pe poranduvu penhimimbotarimova'ea rehe nehê. A'ero po ti Tupana'ga rekopavi penhi'iġa rupi nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ Pendekokatua po ti hepiukari Tupana'ga ruvi-havuhuhetea ojipe'ġa pe nehê. A'ero po ti ġa ei pe me nehê: “Ga ko Jesus'ga remimbo'ehara'ġa,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehê, ei ga.

⁹ Tupana'ga ji arõ hete, ei Jesus'ga. Na jitehe ji pe arõhetei no, ei ga. Pejikoty'a ti ji pavêi. A'ero po ti ji pe arõhetei, ei ga.

¹⁰ Ji ahendu katu jiruva'ga nhi'iġa jijikoty'a ga pavêi. Nurã ga ji arõhetei, ei Jesus'ga. Na jitehe po ti pe nehê. Po ti pe hendukatui nhinhi'iġa pejikoty'a ji pavêi nehê, a'ero po ti ji pe arõhetei nehê no, ei ga ġa pe.

¹¹ —Amombe'u pa ji poha pe me pendory hete ti pe ji javijitehe nehê javo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Opoarõ hete ji. Na jitehe ti penhoarõ hete jipi. Poha ji ehetei pe me, ei ga.

¹³ Nhande manorame nhaneremiarõhara'ġa ndepykavamo a'ero nhande hepiukari nhaneremiarõhetea ġa pe, ei ga ġa pe.

¹⁴ Pe hendukaturame nhinhi'iġa nhiremiarõhara ko pe a'ero, ei ga.

¹⁵ Ji nda'ea'javi pe me okoteheva'ea. A'ereki okoteheve'ġa pe ġapojykahara'ga nde'i: “Nahanahã po ti ji japoi nehê.” Ji a'e pe me nhiremiarõhara. A'ereki ji amombe'u pa pe me jiruva'ga nhi'iġagwera nhiremienduva, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Pe ndape'ei ji ve: “Ndereheva'ero po ti ore rekoi nehê.” Jihi ypy koi a'e pe me: “Pe po ti jireheva'ero nehê,” ei Jesus'ga ġa pe. Ji opomo'ẽ tapeho ti ojipe'ġa mbojikoga ji rehe nehê javo. Ojikoge'ymi po ti ġa ji rehe a'ero nehê, a'e ji, ei ga. A'ero pe poranduvame jiruva'ga hugwi po ti ga hendukatupavi

penhi'igã nehẽ pe jireheva'ero ġwaramo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

17 Penhoarõarõ hete ti a'ero, a'e ji pe me, ei ga ġa pe.

Tupana'ga arõe'ÿve'ġa noarõi Jesus'gareheve'ġa

18 —Tupana'ga arõe'ÿve'ġa po ti napearõi okote'varuhuavo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. Ji ypy nanongara'ġa nanhiarõi okote'varuhuavo ji ve no. Pekwahava'ja ti a'ea ġa pe arõe'ymame a'ero nehẽ, ei ga ġa pe.

19 Po pe Tupana'ga arõe'ÿve'ġandeheva'ero hamo, a'ero po ġa pe arõ hete hamo ġa ko orereheva'ea javo pe me hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Ji opomo'ẽ reki jijive Tupana'ga arõe'ÿve'ġa hugwi pe ko ġandeheva'ea rõi kiro javo. Nurã Tupana'ga arõe'ÿve'ġa napearõi okote'varuhuavo pe me, ei ga.

20 Pekwahava'ja ti nhinhi'igagwera pejive. A'ereki ji a'e pe me oji'i: Okoteheve'ġa ko huvihava'ga hohe rõi, a'e ko ji pe me oji'i, ei ga. Na jitehe ko pe ji hohe rõi. Ojipe'ġa ombohahy ji ve oji'i. Nurã po ti nanongara'ġa imbohahy pe me na jitehe nehẽ no, ei Jesus'ga ġa pe. Ojipe'ġa ki a'e te nhinhi'igã rendu katu. Nurã po ti nanongara'ġa penhi'igã rendukatui na jitehe nehẽ no, ei ga.

21 Pe jireheva'ero ġwaramo po ti Tupana'ga arõe'ÿve'ġa imbohahy pe me nehẽ. A'ereki ġa ndokwahavi Tupana'ga nhimbuhurukara'ga, ei ga.

22 Po ji ndajori Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo ġa pe hamo, a'ero po ġanembikwahave'yama ndojari ġa ndehe hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Okwaha tuhẽ reki ġa novia. A'ereki ji ajo imombe'gwovo ġa pe ikwehe novia, ei ga. Nurã po ġa nde'ia'javi hamo: “Ndorokwahavi ore Tupana'ga nhi'igã. Nurã ore ndorokoi hupi.” Nde'ia'javi po ġa hamo, ei Jesus'ga ġa pe.

23 —Kiroki ġa nanhiarõi – ġa noarõi jiruva'ga no, ei ga.

24 A'apo hete ko ji ġapyteri pe ahemonhimomby'ava'ea ikwehe. Ojipe'ġa nhaporemõ ko ndoapoangavi reki nanongara, ei ga. Po ġa ndohepiagi nhirembiapõa hamo, a'ero po ġa ei ji ve hamo: “Ndrogweroviari ore Jesus'ga popoakara hepiage'yama garembiapõa,” e po ġa a'ero hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Ga ko gwepia reki nhirembiapõa. Emo ġa nanhiarõi jihi jiruva'ga reheve, ei ga.

25 Nahã ġa ndekouhui Tupana'ga rembikwatijarukara rupi. A'ereki ymya ġa'apõa aherembikwatijara omombe'u jipe nhinhi'igãgwama hako. Igwete i'ei: “Ga nanhiarõi tehe,” e'i jipe aherembikwatijara, ei Jesus'ga. Igwete ġa nanhiarõi kiro ahe nhi'ipo'ruavo, ei ga ġa pe.

26 —Tupana'ga hugwi po ti ji amondouka pe pyri pepokohara nehẽ Tupana'ga ra'uva. A'ea omboukwaha a'itituhẽva'ea

Tupana'ga kwahavuka vyvakotyve'ğa pe, ei Jesus'ga ға pe. Urame Tupana'ga hugwi po ti a'ea ji mombe'ui pe me nehë, ei ga.

²⁷ Pehe po ti ji mombe'u ojipe'ğa pe nehë no. A'ereki ji pavëi pe peko ji ahe mbo'eypyrame kiromo jate pejikovo ji pavëi, ei Jesus'ga ға pe.

16

¹ —A'e ko ji poha pe me tapejikopigyme ti ji rehe, ei Jesus'ga ға pe.

² Aerë po ti ға pe mondoukahetei pejatykahava hugwi nehë. Aerë po ti ға pe jukai nehë no nahã nhande tipoko Tupana'ga javo tehe nehë, ei ga.

³ Nahã po ti ға ndekote'varuhui pe me nehë. A'ereki ға ndokwahavi jiruva'ga okoe'yma ga pavëi. Ga ndajikwahavi okoe'yma ji pavëi no, ei Jesus'ga ға pe.

⁴ A'e ko ji poa pe me kiro tapekwahava'ja ti nhinhi'iga aerë nehë. Ihorame ғandekote'varuhua japiavo po ti pe ei a'ero nehë: “Jesus'ga omombe'u nhoğwenonde a'ea nhande ve,” pe'ji po ti pe nehë, ei ga.

Tupana'ga ra'uva rekoa

Igwete Jesus'ga ei:

—Pe mbo'eypyrame ji nda'ei poa pe me ikwehe, ei Jesus'ga ға pe. A'ereki a'ea rupi pe pavëi ji rekoï ikwehe, ei ga.

⁵ —Ağwamo po ti ji hoi ga pyri nehë – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ға pe. Emo pe ndape'ei pa ji ve: “Mome tuhë po ti nde hoi nehë?”

⁶ Jihoa imombe'uro ғwaramo pe me pekoveveuhu pe a'ero, ei ga.

⁷ A'itituhëva'ea ji imombe'ui pe me. Jihoa po ti pyry hete tuhë pe me nehë, ei ga. Ji hoe'ymame nduri po ti pepokohara pe pyri nehë Tupana'ga ra'uva. Ji horame po ti ji a'ea mbuhurukari pe pyri nehë, ei ga ға pe.

⁸⁻¹¹ Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhiarõe'ÿve'ğa pe ғandekote'varuhua rehe. A'ereki ojikoge'ymame ji rehe ға oko te'varuhu a'ero, ei Jesus'ga. Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari ға pe ғandeaporogitakatue'yma jipyryhetea rehe no. A'ereki jipyryva ғwaramo jiruva'ga ji mbuhurukari kiro ojipyri. A'ero po ti pe ndajirepiaga'javi nehë, ei ga ға pe. Tupana'ga ra'uva urame po ti ikwahavukari nhiarõe'ÿve'ğa pe ғandeaporogitakatue'yma Tupana'ga ea rehe no. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ғanduvihavuhu'ga pe Satanás'ga pe: “Ereko te'varuhu nde. Ereho po ti nde hahyva'ea ruvihava pype ejiheve'ğa pavëi nehë,” e'i jipe Tupana'ga ga pe, ei

ga. A'ea nhaporemo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhiarõe'ỹve'ğa pe nehẽ a'ea urame hepiuka nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

12 —Koji'i tehe po ji imombe'ui pe me hamo. Emo aғwamo ndoki a'ea peakagi pe, ei Jesus'ga ға pe.

13 Tupana'ga ra'uva urame pe pyri po ti okwahavuka pa a'itituhẽva'ea pe me a'ero Tupana'ga mombe'gwovo nehẽ, ei ga ға pe. Gweaporoğita pyvõ rui po ti gara'uva nhi'igi nehẽ. Gwemienduva ti imombe'ui nehẽ. Aerẽva'ea po ti a'ea imombe'ui pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ға pe.

14 Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'iga ji imombe'urame jupe jireaporoğita Tupanamo nehẽ, ei ga. A'ero po ti gara'uva imombe'ui a'ea jitehe pe me nehẽ. Nahã po ti imboukwahavi pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehẽ, ei ga ға pe.

15 Jireaporoğita ko jiruva'ga reaporoğita javijitehe, ei ga. Nurã ji ei pe me ko: “Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'iga ji imombe'urame jireaporoğita jupe nehẽ,” a'e ji. “A'ero po ti imombe'ui a'ea jitehe pe me nehẽ,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ға pe.

Aheroryvağwama

16 —Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe.

17 Nurã jararamo Jesus'ga remimbo'ehara'ға ei ojohupe:

—Marãi ga poro javo nhande ve? ei ға. A'ereki ga e'i: “Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ,” e ko ga ko, ei ға. “A'ereki ji aho kiro jiruva'ga pyri,” e ko ga nhande ve ko, ei ға ojohupe.

18 Gara pe po ga ei kotihĩ po ti nahã nehẽ javo? ei ға. A'ereki nhande ndikwahavi a'ea, ei ға.

19 Jesus'ga okwahavipe ғанhi'iga ojohupe. “Toro'e po ga pe,” ei ға ji ve novĩa, ei ga ovytyteri pe.

Nurã ga ei ға pe:

—“Marãi ga?” pe'ji pe ojohupe ra'e, ei Jesus'ga ға pe. A'ereki ji a'e pe me ko: “Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ,” a'e ko ji pe me ko, ei ga.

20 Tamombe'u katu tuhẽ pe me a'ero, ei ga. Pejehe'o hete po ti pe ji rehe nehẽ pejikoveveuhuro ji manorame nehẽ. Nhiarõe'ỹve'ğa po ti a'ea horyory ji manorame nehẽ, ei ga. Pekoveveuhu jiji po ti pe nehẽ. Emo kotihĩ po ti pendekoveveuhua ipigi pe hugwi nehẽ. A'ero po ti pe ndoryva'javamo nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

21 —Tamombe'u ti pe me a'ea javijiteheva'ea, ei ga. Kunhahẽa gwa'yra mbo'ağwerĩrame okoveveuhu jiji a'ero hahya rehe. Aerẽ gwa'yra mbo'arirẽ hẽa roryva'javamo okovo

ipita'ngia rehe, ei ga. Omoka'nhy hêa hahya a'ero. A'ereki hêa hory hete gwa'yra rehe, ei ga ġa pe.

²² Na jitehe po ti pe peko a'ero nehê, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroġwe pe ndekoveveuhui jiji. Emo aerê ji pe ndepiaga'javame po ti pe ndoryva'javamo nehê. A'ero po ti ġa nomombigi tuhê pendoryva pe hugwi nehê, ei ga ġa pe.

²³ —A'ea rupi po ti pe ndape'ea'javi ji ve nehê marã nanon-gara javo nehê, ei Jesus'ga ġa pe. Tamombe'u katu tuhê pe me. Pe poranduvame jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero a'ero po ti ga pe nhi'ïpo'rui nehê, ei ga ġa pe.

²⁴ Jireheva'ero pe napeporanduvi ve ga hugwi. Pe porandurandu ti kiro. A'ero po ti Tupana'ga pe nhi'ïpo'rui nehê, ei ga. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero pejikovo nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

Penhimboitakwerimo ti peko

²⁵ —Opombo'embo'e ji jipi ojo'java'ea pyvõ onhimiva'ea pyvõ, ei Jesus'ga ġa pe. Aerê po ti ji a'ea pyvõ rui pe mbo'ei nehê. Amombe'u katu po ti ji jiruva'ga pe me nehê, ei ga ġa pe.

²⁶ A'ea rupi po ti pe poranduvi jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero nehê, ei ga. Ji rui po ti aporandu ga hugwi pe ndepyga nehê, a'e ji, ei ga.

²⁷ Pe tuhê po ti peporandu pejive ga hugwi nehê. A'ero po ti ga pe nhi'ïpo'rui nehê. A'ereki jiruva'ga jitehe pe arõ hete. A'ereki pe ji arõ hete herovia jiruragwera Tupana'ga hugwi, ei ga ġa pe.

²⁸ Ajo tuhê ko ji jiruva'ga hugwi ua yvya koty ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi yvya hugwi nhimanorame nehê jigwovo jiruva'ga pyri jitehe nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁹ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Kiroġwe nonhimimi ore ve nenhi'ïga, ei ġa ga pe. Eremombe'u katu nde kiro.

³⁰ Nurã ore ei nde ve: Erekwaha pa nde mbatera. A'ereki nde erekwahavipe orereaporogita ore epotarama nde ve marã javo, ei ġa. Nurã ore heroviahetei nderuragwera Tupana'ga hugwi, ei ġa Jesus'ga pe.

³¹ —A'iti pe perovia kiro pejikoga ji rehe naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³² Kiroġwe tuhê po ti pe nhigwahembavi ji reja penhinhana pejigwovo penhonga pe nehê. Emo ji tehe rui ako. Tupana'ga okoe'ymi ji pavêi jipi, ei ga ġa pe.

³³ Amombe'u ji a'ea pe me tu katu ti pepy'a ji rehe pejikoty'aro ġwaramo, ei ga. Nhiarõe'ÿve'ġa po ti okwahavuka hahya'ea pe me nehê, ei ga. Penhimboitakwerimo ti

peko, ei ga. A'ereki ji amombi nharõ'e'ÿve'ġa nduvihava'ga popoakara, ei Jesus'ga ġa pe.

17

Jesus'ga nhi'iġa Tupana'ga pe

¹ Onhi'imbavame ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga jovavuri vvagi pe tanhi'ĭ Tupana'ga pe javo.

—Apĭ, ei Jesus'ga ga pe. Oho kiro japiavo jiruvihavuhuhetea repiukara apiavo, ei ga. Ehepiuka ti kiro ġa pe jiruvi-havuhuhetea ji tahepiuka nderuvihavuhuhetea ġa pe nehē no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe. Ndera'yramo ji ei poro nde ve.

² A'ereki nde ere'e jipe ji ve: “Emongo pa ti vvyakotyve'ġa enhimimbotarimova'ea rehe teremboheaporoġita pyahu ti ġa – kiroki ġa ji ambojikoguka nde rehe,” ere ko nde ji ve, ei Jesus'ga javo uva'ga pe.

³ Nahā ġa ndeaporoġitapyahurame a'ero, ei ga. Ga nde kwaha hete ojikoga nde rehe gaha jate ko Tupanamo javo. Ga ji kwaha hete ojikoga ji rehe no ga ko Jesus Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga.

⁴ Ymya nde ei ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti eporavykyavo ji ve,” ere ko nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji poravykypavi nde ve a'ero. A'ereki ji oromombe'u pa ġa pe, ei ga. Nahā ji hepiukari nderuvihavuhuhetea ġa pe avo yvya koty, ei ga Tupana'ga pe.

⁵ Apĭ, ymya yvya apoa renonde ji herekoi nderuvi-havuhuhetea hako, ei Jesus'ga. Erekoukara'ja ti ji ve a'ea jitehe ejipyri nehē, a'e ji nde ve, ei ga Tupana'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe:

—Akwahavuka nderuvihavuhuhetea ġa pe – kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Ga ko ndereheve'ġa. Nde eremo'emo'ē ġa ejive vvyakotyve'ġa hugwi, ei ga. A'ero nde ġa mbojikogukari ji rehe. Igwete ġa ndekohetei nenhi'iġa rupi ji imombe'urame ġa pe, ei ga ga pe.

⁷ Kiro ġa ei a'ero: “Tupana'ga reki ombo'e Jesus'ga mbatera rehe nhaporemō,” ei ġa, ei ga.

⁸ A'ereki ji amombe'u ġa pe nenhi'iġa. A'ero ġa ndekoi nenhi'iġa rupi, ei ga ga pe. Okwaha hete ġa jiruragwera nde hugwi. Gwerovia hete ġa a'ero ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe.

⁹ —Ga ndepyga ji nhi'iġi nde ve teremombyry ti ġa pe javo, ei ga Tupana'ga pe. Ji nanhi'iġi nearõ'e'ÿve'ġa ndepyga, ei ga. Emo kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe – ġahā ko ji ahepy javo nde ve. A'ereki ġa ndereheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰ Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa nhaporemo ko ndereheve'ġa. Ndereheve'ġa jitehe ko jireheva'ero no, ei ga. Igwete po ti ġa hepiukari jiruvihavuhuhetea nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri nehē, ei ga ga pe. Nda-juva'javi ji avo yvya koty a'ero. Jireheve'ġa ki a'e te u ve kokoty, ei Jesus'ga ga pe. Apī, ndepyry hete nde. Ereko katu ti ġa ndepopoakarimo – a'ea nde erembuhu ji ve jipi ejipopoakara, ei ga ga pe. Ereko katu ti ġa toko ti ġa nhande ja a'ero nehē. Ojo'ja nhandereaporoġita jipi. Gandeaporoġita po ti ojo'ja a'ero nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Jiruvame ġa pyri ji ġa nderekokatui jipi ndepopoakarimo. Ejipopoakara jitehe nde erembuhu ji ve nohō, ei ga ga pe. A'a'ngu ji ġa nderekovo jipi. A'ero po ti ġa nhaporemo ndopo'ru hahyva'ea nehē, ei ga. Gaha jate po ti opo'ru hahyva'ea – kiroki ga garekote'varuhua gahoagwama hahyva'ea ruvihava pype. Opo'ru tuhē ti ga nerembikwati-jarukara – kiroki ikwatijara ga mombe'u nhogwenonde hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri a'ero nehē, ei ga. Poa nhaporemo ji ei kiro ġandovaki jihoa renonde tohoryory hete ti ġa. Gandoryhetea po ti jiroryhetea javijitehe nehē, ei ga ga pe.

¹⁴ Amombe'u ji nenhi'iġa ġa pe jipi, ei ga. A'ero nearōe'ŷve'ġa noarōhetei ġa. A'ereki ġandeaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi, ei ga. Ga ko ji javijitehe a'ero. A'ereki jireaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi no, ei Jesus'ga ga pe.

Igwete ga ei Tupana'ga pe ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo:

¹⁵ —Apī, ji nda'ei nde ve: Eroho ti ġa yvya hugwi, ei ga. Nahā ji ei: Ereko katu ti ġa Diabo'ga ti tombo'eyme ġa okote'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga.

¹⁶ Jireaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi. Na jitehe jireheve'ġa ndeaporoġita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ja rūi no, ei ga ga pe.

¹⁷ Emongo ti ġa enhimimbotarimova'ea rehe enhi'iġa pyvō a'itituhēva'ea pyvō, ei ga.

¹⁸ Nde ji mbuhuruka avo vvyakotyve'ġa pyteri pe tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo. Na jitehe ji nhiremimbo'ehara'ġa mondoukari ġapyteri pe no tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo, ei ga ga pe.

¹⁹ Anhimongo ji neremimbotarimova'ea rehe nhinhik-wava'eġa nde ve. Ga ndepyga ji nhimongoi a'ea rehe nhiremimbo'ehara'ġa ti toko tuhē neremimbotarimova'ea rehe nehē no, ei Jesus'ga ga pe ġa mombe'gwovo.

20 –Apĩ, nhiremimbo'ehara'ğa jate rūi ji ға ndepyyi nhinhi'ğa nde ve, ei ga. Aerẽ po ti nhiremimbo'ehara'ğa ji mombe'umbe'ui ojipe'ğa pe nehẽ ға mbojikoguka ji rehe nehẽ no. Ga jitehe ji ға ndepyyi kiro no, ei ga Tupana'ga pe.

21 Anhi'ĩ ji nde ve jireheve'ğa ndepyya a'ero ға nhaporemo ti toko ojipejiva'ea'java'ero, ei ga. Nde erejikoty'a ji pavẽi. Ji ajikoty'a nde pavẽi no, ei ga. Nhande pavẽi ti jireheve'ğa tojikoty'a no nearõ'e'ỹve'ğa ti togwerovia nhimbuhurukara nde hugwi a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

22 Apĩ, nde ererekouka ji ve ejuvihavuhuhetea. Na jitehe ji arekouka a'ea ға pe no toko ti ға ojipejiva'ea'java'ero nhande javijitehe nehẽ no, ei ga Tupana'ga pe.

23 Ji ajikoty'a ға pavẽi. Nde erejikoty'a ji pavẽi no, ei ga. Nahã ti ға toko hete ojipejiva'ea'java'ero, nearõ'e'ỹve'ğa ti tokwaha nhimbuhurukara nde hugwi, ei ga. Ga ti toko hete ojipejiva'ea'java'ero nearõ'e'ỹve'ğa ti tokwaha neremiarõhetea jireheve'ğa ndehe, ei ga. A'ereki nde ji arõ hete. Na jitehe nde ға arõ hete no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

24 –Apĩ, ei Jesus'ga. Nde erembojikoguka ға ji rehe ikwehe, ei ga ojiheve'ğa mombe'gwovo. Apota hete ji ғандувағwama jijipyri – perope ji aho kiro jitupa – tohepia ti ға jiruvi-havuhuhetea Tupanamo nehẽ, ei ga. A'ea nde ererekouka ji ve. A'ereki ymya yvya apoa renonde nde ji arõ hete, ei ga Tupana'ga pe.

25 Apĩ, ei Jesus'ga. Erekokatue'yimi ko nde. Nearõ'e'ỹve'ğa nandekwahavi reki, ei ga. Ji ki a'e te orokwaha nde. Igwete jireheve'ğa ikwahavi nhimbuhurukara nde hugwi, ei Jesus'ga ға mombe'gwovo ga pe.

26 Akwahavuka ji ға pe ndereaporoğita. Koji'i po ti ji ikwahavukari a'ea ға pe nehẽ no toarõ hete ti ға ojipe'ğa javo, ei ga. A'ereki nde ji arõ hete. Na jitehe po ti ға ojipe'ğa arõhetei a'ero nehẽ. Akwahavuka po ti ji ға pe ndereaporoğita tajikoty'a ti ji ға pavẽi nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

18

Ahe opyhyguka Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

1 Onhi'imbavame Tupana'ga pe Jesus'ga hoi cidade hugwi ғwemimbo'ehara'ğa pavẽi. Igwete ға yahavi yakwa'via aherovai Cedrom aherovai. Matet'yhava pype ға hoi ova-hema.

2 Kiro Judasva'ea – ahe opyhyguka ғwerĩ Jesus'ga – kiro Judasva'ea soldados'ğa nderuri Jesus'ga pyri. A'ereki ahe okwaha hete pea. A'ereki pevo Jesus'ga onhoğwovatĩ jipi gaha ғwemimbo'ehara'ğa pavẽi.

³ A'ero Judasva'ea soldados'ğa nderuri guardas'ğa ndeheve – kiroki guardas'ğa gwepia katu judeus'ğa jatykahavuhua jipi. A'ereki mbatera kwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa omondouka ға Judasva'ea rupi fariseus'ğa pavëi. Gweru ға itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve. Yhyga ға gweru hyapehava reheve onhimongyavo. Nahã Judasva'ea ға nderuri Jesus'ga pyri a'ero.

⁴⁻⁵ Ojikwe Jesus'ga okwaha opyhygağwama novĩa. Igwete ga hoi ға novatiamo. Ga pyri Judasva'ea rekoi o'ama.

–Mome ahe pe peheka? ei Jesus'ga ға pe.

–Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ға ga pe.

–Jihi ko a'ea, ei Jesus'ga ға pe.

⁶ Ga erame poro ға hyrygi ojakykwe koty o'a yvyvo upa.

⁷ Igwete Jesus'ga ea'javi ға pe:

–Mome ahe pe peheka naerũ? ei ga.

–Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ға ga pe.

⁸ –Ji ko a'ea, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Jihi pe ji reka. Na ға hoi a'ero nhiremimbo'ehara'ğa, ei ға ға pe.

⁹ A'ereki ojikwe ga ei Tupana'ga pe: “Apĩ, kiroki ға nde erembojikoguka ji rehe – a'a'ngu ji ға nderekokatuavo,” ei ga. “Nurã po ti ға nhaporem ndopo'rui hahyva'ea nehë, a'e ji,” e'i jipe ga Tupana'ga pe. Nurã ga ei kiro soldados'ğa pe: “Na ға hopavi a'ero nhiremimbo'ehara'ğa.”

¹⁰ Kiro Simão Pedro'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea Malco'ga nambi'oga garovai pytera koty. Malco'ga oporavyky jipi ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Gaha Pedro'ga onambi'o.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

–Emondeva'ja ti eitakyhea'javuhuva'ea haimbepirohokava pype, ei ga ga pe. Apo'ru tuhë ti ji hahyva'ea nehë, ei ga. A'ereki a'ea ko jiruva'ga remimbotarimova'ea ji ve, ei ga Pedro'ga pe.

Ahe gweroho Jesus'ga Anásva'ea pyri

¹² A'ero soldados'ğa nduvihavuhu'ga Jesus'ga pyhygi ga rerekovo soldados'ğa pavëi guardas'ğa pavëi no. Igwete ға ga pokwari ga rerogwovo.

¹³ Anás'ga pyri na'ë ға ga rerohoi. Anás'ga ko Caifás'ga rembirekohëa ruva'ga. Caifás'ga ko ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhu'ga a'ea rupi.

¹⁴ Gaha e'i jipe judeus'ğa nduvihava'ğa pe ға moğitavo: “Ojipejive'ga po ti omano nhande repykavamo nehë hamo,” e'i jipe Caifás'ga ға pe. Anás'ga pyri na'ë ға Jesus'ga rerohoi a'ero.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(*Mateus 26.57-58, 69-70; Marcos 14.53-54, 66-68; Lucas 22.54-57*)

¹⁵ Igwete Simão Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri. Ga rupi ojipe'ga hoi no Jesus'ga remimbo'ehara'ga jitehe. Ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga okwaha hete reki Pedro'garupive'ga. Nurã ga reki garonga rokari pe Jesus'ga reviri.

¹⁶ Pedro'ga ki a'e te opyta jiji o'ama mytu'ê me hokairungava rovapytymbava pyri. A'ero akoja'ga – ga ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga okwaha – a'ero ga hoa'javi mytu'ê me javo hovapytymbava rerekoharahêa pe emongiuka ti Pedro'ga javo. Igwete hêa Pedro'ga mongiuokari okari pe ga mo'ama.

¹⁷ A'ero hêa ei Pedro'ga pe:

–Nde nderekoi akoja'ga remimbo'eharamo no naerũ? ei hêa ga pe.

–Ji ko a'ea rũi, ei ga o'mbero hêa pe.

¹⁸ Pevo ğa ami tata rembeyvyri ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'gareheve'ğa guardas'ğa pavêi. A'ereki iroyxagahi ypytunimo. Nurã ğa imondygi tatapynha xajipe'e javo. Pevo ğa ami tata pyri a'ero. Igwete Pedro'ga hoi o'ama ojipe'eavo ğa pyri.

Marã? e'ie'i Anásva'ea Jesus'ga pe

(*Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71*)

¹⁹ Kiro ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga ei Jesus'ga pe:

–Marã neremimbo'ehara'ğa ndekoi naerũ? ei ga. Gara rehe nde ğa mbo'embo'ei jipi? ei ga Jesus'ga pe.

²⁰ –Ojipe'ga pe nhaporemõ ji imombe'umbe'ui ęandovaki jipi, ei Jesus'ga ga pe. Judeus'ğa jatykahava pype ji ğa mbo'embo'ei jipi judeus'ğa jatykahavuhua pype no. Ji namombe'unhimimi reki ğa pe jipi, ei ga ga pe.

²¹ Marã nde euhui ji ve naerũ gara rehe nde ğa mbo'ei jipi javo ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Nhirenduhara'ğa koi okwaha nhiremimbo'eagwera. Ga pe ti emombe'uuka nhinhi'iga a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²² A'ea erame guarda'ga – kiroki ga ga ppyvo o'ã – ga Jesus'ga rova petegi.

–Maranuhũrame nde ei poa javo ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga pe? ei ga Jesus'ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga ei:

–Po ji ete'varuhui, emombe'u ti ji'ete'varuhugwera a'ero, ei ga. Ji ekaturame po ga ndajirovapetegi ramo, ei Jesus'ga.

²⁴ Kiro Anás'ga ga rerohoukari Caifás'ga pyri ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga pyri. Opokwariji ğa Jesus'ga.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ A'ea ja Pedro'ga jipe'ei tata pyri o'ama. Igwete pevove'ga ei ga pe a'ero:

—Nde nderekoi garemimbo'eharamo naerũ? ei ga ga pe.

Igwete Pedro'ga ei:

—A'ea rũi ko ji, ei ga o'mbero ga pe.

²⁶ Igwete ojipe'ga ei Pedro'ga pe no – kiroki ga oporavyky ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Pedro'ga gare'yja'ga nambi'ogipe itymipyra pyri. Igwete ga ei kiro Pedro'ga pe:

—Orohepia po ji nde Jesus'ga pyri itymipyra pyri raji'i, ei ga ga pe.

²⁷ —Ji rũi tuhẽ koi oji'i, e'ia'ja Pedro'ga ga pe.

Nanime inamutiğa nhi'iği o'ama.

Pilatosva'ea e'i marã Jesus'ga rekoa javo

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Ypyhajive judeus'ga nduvihava'ga Jesus'ga rerohoi Caifás'ga rongga hugwi. Governador'ga rongaruvihai pe ga ga rerohoi Pilatos'ga rongaruvihai pe. Igwete ga Jesus'ga mondoukari ga mo'amauka Pilatos'ga pyri. Judeus'ga nduvihava'ga ndoki ipype. A'ereki judeus'ga ndoki tuhẽ judeus'garũive'ga nonga pype ojihe'are'yma ga ndehe jipi. “Po ti nhande hoi ipype, a'ero po ti nhande nhimbote'varuhui Tupana'ga pe nehẽ,” ei ga. “Nhanenhimbote'varuhurame po ti nhande ndi'ua'javi toryva rupiara nehẽ,” ei ga. Nurã judeus'ga nduvihava'ga ndoki Pilatos'ga rongga pype. Igwete ga Jesus'ga mondoukari Pilatos'ga pyri.

²⁹ A'ero Pilatos'ga ruri mytu'ẽ me javo ga pe.

—Marã pe'eağwama Jesus'ga pe naerũ? Marã garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ga pe.

³⁰ Igwete ga ei ga pe:

—Po ga ndokote'varuhui jipi hamo, a'ero po ore norokwava'eği ga kiro nde ve hamo, e'i tehe ga Pilatos'ga pe.

³¹ —Pe tuhẽ ti peroho ga a'ero imbohahyavo ga pe nehẽ pen-amonhava'ea nhi'ĩpo'ruavo nehẽ, ei ga judeus'ga nduvihava'ga pe.

Igwete ga ei:

—Torojuka ti ga novĩa, ei ga. Emo romanosramo pe ndape-jukaukari ga ore ve, ei ga Pilatos'ga pe. Pehe ti pejuka ga a'ero romanosramo, ei ga ga pe.

Romanos'ga o'erame oko te'varuhu hete ga javo, a'ero ga ga kutugi yva rehe ga mbovya ga jukavo. Igwete judeus'ga ei Pilatos'ga pe: “Pehe ti pejuka Jesus'ga romanosramo,” ei ga.

³² E'i ġa a'ea Jesus'ga nhi'ġpo'ruavo. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe omanoaġwama yva rehe nahã ti ġa ji jukai javo.

³³ A'ero Pilatos'ga hoa'javi onga pype Jesus'ga mbuhuruka ojipyri.

—Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhetero naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe tuhẽ erekwaha nanongara? ei ga. Mara'ngu po nahã ojipe'ġa ji mombe'gwovo nde ve ra'e? ei ga ga pe.

³⁵ —Jihi ko nda'ei a'ea, ei ga. Ji ko judeu rũi! ei Pilatos'ga. Ndere'yja'ġa tuhẽ reki nde pyhy nde rerua ji pyri ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pavẽi, ei ga. Marã nderekote'varuhua naerũ? Nde ġanduvihavuhuro tuhẽ ereko naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁶ —Ji ko yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa atyvi, ei Jesus'ga ga pe. Po ji ġanduvihava'ġa ja hamo, a'ero po jireheve'ġa ġa avykyi ji repyga hamo tomondoyme ti ġa ga judeus'ġa nduvihava'ġa po pe javo hamo, ei ga. Ji ko avove'ġa nduvihava'ġa atyvi reki, a'e ji nde ve, ei ga Pilatos'ga pe.

³⁷ A'ero Pilatos'ga ei ga pe:

—Nde ko huvihavuhua tuhẽ naerũ? ei ga ga pe.

—Nde ere'e katu ji ve nde ko huvihavuhua javo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji ji'a yvyakotyva'ero kako tamombe'u ti ġa pe a'itituhẽva'ea javo, ei ga. Kiroki ġa oko hete a'itituhẽva'ea rehe —ġa ġwendu katu nhinhi'igã a'ero, ei ga ga pe.

³⁸ —Manongara tuhẽ po a'itituhẽva'ea naerũ? ei Pilatos'ga ga pe a'ero.

Pilatosva'ea ojukauka Jesus'ga

(Mateus 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

A'ero Pilatos'ga hoa'javi mytu'ẽ me judeus'ġa pyri.

—Ga ndokote'varuhui'i'i, a'e ji pe me, ei ga.

³⁹ Nahã ji ei pe me kiro a'ero. Kwara nanani Páscoa aporame pe ei ji ve ipyhygipyra'ga rehe. A'ero ji ga mohemukari cadeia hugwi, ei Pilatos'ga ġa pe. Ma'ġa ji amohemuka kiro pe me a'ero? Amohemuka po ti ji pe me Jesus'ga penduvihavuhuhete'ga? ei ga ġa pe.

⁴⁰ —Ga rũi tuhẽ! ei ġa ohapukaita. Teremohemukari tuhẽ akoja'ga! ei ġa. Barrabás'ga ti emohemuka, ei ġa Pilatos'ga pe.

Barrabás'ga ko governo movahĩve'ga okote'varuhuve'ga.

19

¹ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga kupepytera nupanupãukari ipira'javuhuva'ea pyvõ.

² Igwete soldados'ğa Jesus'ga rerekomemuapotari. Nurã ға ipovãpovani yhypoa hatiuhũva'ea onhatimağatuvave'ea apovo. Igwete ға inođi Jesus'ga akağa rehe nahã huvihava'ğa akanitara javo tehe. Igwete ға imongiukari ga pe tapy'ynhapiğwağahiva'ea nanongara huvihava'ğa omongi javo ga pe.

³ Nahã ға Jesus'ga rerekomemui u'ua ga pyri.

–Ejory ti judeus'ğa nduvihavuhuhetero, e'iuhu ға onhi'ığa mondovo ga pe.

Igwete ға garova petepetegi ga rerekovo.

⁴ Aerẽ Pilatos'ga hoa'javi mytu'ẽ me judeus'ğa pyri.

–Pehepia ga, ei ga. Kiro ji ga mbuhurukara'javi pe pyri tapekwaha ti ji'ee'yma ga pe. A'ereki ga ndokote'varuhui'i'i reki, ei Pilatos'ga ға pe.

⁵ A'ero Jesus'ga heruri tapy'ynhapiğwağahiva'ea rerekovo. Hatiuhũva'ea ga gwereko oakağa rehe ipovanipyra. Igwete Pilatos'ga ei:

–Kiro ki ga u! Pehepia ga! ei ga ға pe.

⁶ Kiro ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa ga repiagi guardas'ğa pavẽi. A'ero ға hapukajahivi javo:

–Ejukauka ga! ei ға. Embovyruka ga yva rehe!

Igwete Pilatos'ga ei ға pe:

–Pe tuhẽ ti pembovy ga jukavo yva rehe, ei ga ға pe. Ji ki a'e te a'e pe me: Ga ndokote'varuhui'i'i, ei ga ға pe.

⁷ Igwete judeus'ğa ei ga pe:

–Oreramonha'ea e'i ikwatija hako: “Kiroki ga ombotegwete Tupana'ga –pejuka po pe gaha hamo,” ei ahe hako, ei ға. Nurã reki ore ga jukaukapotari kiro. A'ereki ga e'i: “Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako,” ei ga, ei ға Pilatos'ga pe.

⁸ A'ea renduvame Pilatos'ga kyhyjihetei mara'ngu po ga Tupana'ga ra'yra'ga tuhẽ javo.

⁹ Igwete ga hoa'javi ongaruvihava pype javo Jesus'ga pe:

–Mome ahe tuhẽ nde naerũ? ei ga ga pe.

Emo Jesus'ga nonhi'īgi ga pe.

¹⁰ Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

–Nerenhi'igihũ nde ji ve? ei ga. Nderekwahavi tuhẽ nde jipopoakara naerũ? Ganduvihavamo ji erame ға pe po ti ға nde mohemi nehẽ, ei ga. Ji erame ға pe po ti ға nde kutugi yva rehe nde jukavo nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

–Tupana'ga nde mbopopoakaramame jate po nde popoakaramo ji jukavouka ға pe, a'e ji nde ve, ei Jesus'ga ga pe. Nurã kiroki ga ji mondouka nde ve – nde hohe'i tehe ga rekote'varuhui a'ero, ei ga ga pe.

12 A'ero Pilatos'ga ei oyvyteri pe: “Tamohemuka tuhẽ ti Jesus'ga.” Judeus'ga okwaha a'ea. Nurã Pilatos'ga horame ga pyri ga hapukajahyahivi ga pe:

—Ga mohemukarame po ti nde nderekokatua'javi nhanderuvihavuhu'ga pe César'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i tehe: “Jihi ko ganduvihavuhuhetero,” ei ga. Nanongara'ga ko omovahĩ César'ga. Jesus'ga mohemukara renduvame po ti César'ga nhimboahihetei nde ve a'ero nehẽ, ei ga Pilatos'ga pe.

13 A'ea renduvame Pilatos'ga Jesus'ga mbuhurukari onga hugwi. Igwete ga apygi juizes'ga apykava rehe oina – perope ga omondo itapereuhua yja rehe inoã. Judeus'ga nhi'igimo pevova'ea rera ko Gabatá.

14 Kiro ko sexta-feira. A'ea rupi judeus'ga omboavujikwe mbatera toryva rupiara Páscoa rupiara. Ahaji katu Pilatos'ga apygi a'ero, ta'e ti kiro gareaporoãta pe javo judeus'ga pe.

—Pehepia te pejuvihavuhuhete'ga! ei ga Jesus'ga repiuka ga pe.

15 Emo ga hapukajahyahivuhui javo ga pe:

—Embovyruka ga! ei ga. Embovyruka ga! Ejukauka ga yva rehe! ei ga ga pe.

—A'iti re po ti ji ga mbovyrukari ga jukavouka penduvihavuhuhete'ga nehẽ? ei Pilatos'ga ga pe javo.

—César'ga jate ko oreruvihavuhu'ga! ei ga ga pe. Ndorog-werekoi ore ojipe'ga oreruvihavuhuro, ei ikwava'ehara'ga nduvihava'ga ga pe javo.

16 A'ero Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari gapo pe soldados'ga ti tokutu ga yva rehe ga mbovyra javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

17 Igwete soldados'ga Jesus'ga rerohoi a'ero cidade hugwi. Gajati'yva rehe ga herohoukari ga pe yva gajukahava rupiara. Aerẽ ga Jesus'ga rerovahemi vytyra rehe. Vytyra rera ko Aheapindava. Judeus'ga e'i jupe Gólgota.

18-23 Pevo ga Jesus'ga rerovahemi hekyita gapira ga hugwi. Igwete ga ga kutugi a'ero yva rehe ga mbovyra ga mo'ama ga jukavo. Ojikwe Pilatos'ga okwatijarukaripe yva raygwera rehe. Igwete ga imondoukari ikutugauka Jesus'ga arimo. Nahã i'ei ikwatijara: “Agwa'ga ko Jesus'ga Nazarépeve'ga. Ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara yva raygwera rehe. Pilatos'ga okwatijaruka a'ea judeus'ga nhi'igimo. Okwatijaruka ga romanos'ga nhi'igimo no. Okwatijaruka ga gregos'ga nhi'igimo no. Igwete Pilatos'ga imondoukari yva raygwera ikutugauka yva rehe Jesus'ga arimo. A'ero

he'yjuhuve'ğa nhi'igi jupe judeus'ğa. A'ereki ira'agwe Jesus'ğa kutuhava cidade hugwi. A'ero ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa ei Pilatos'ğa pe novia:

—Terekwatijarukari: “Ga ko judeus'ğa nduvihavuhete'ğa,” ei ға ga pe. Nahã ekwatijaruka: “Agwa'ğa e'i ojive: ‘Ji ko judeus'ğa nduvihavuhetero.’” A'ea ekwatijaruka inoға hehe, ei ға Pilatos'ğa pe novia.

Emo Pilatos'ğa e'i ға pe:

—Na tu ve te nhirembikwatijarukaragwera, ei ga.

Igwete soldados'ğa Jesus'ğa kutugi yva rehe ga mbovya ga mo'ama ga jukavo. Igwete ға mokonhava'ea mbojogwovai Jesus'ğa rehe ahe mo'ama ojipea rehe yva rehe. Jesus'ğa ahepyteri pe o'ã.

Aerẽ soldados'ğa ipyhygi gapira ima'eamo ojohupeupe. Quatrove'ğa onhinanhinani ipyhygi ojipeji gapira ojive. Aerẽ ға ojipea ipyhygi nimbojahaviva'ea kirojateva'ea.

²⁴ Igwete ға ei ojohupe:

—Kia ti timbotararagyme, ei ға ojohupe. Manamo po ti nhande herekoi gapira nehẽ? ei ға. Timombo'ri ti ita'java'ea herekohavamo, ei ға ojohupe.

Nurã ға imombo'ri gapira rehe. Nahã soldados'ğa ndekoi tapy'ynhapira rehe a'ero. Oma'ema'ẽ ға Jesus'ğa pira ga nhi'ipo'ruavo a'ero. A'ereki Tupana'ğa rembikwatijarukara omombe'u nhoğwenonde Cristo'ğa nhi'igağwama hako. Nahã Cristo'ğa ei:

“Oma'ẽ ға jipira ojohupe,” ei ga.

“Ojipea rehe ға imombori ita'java'ea,” ei ga.

Ikwatijara omombe'u ganhi'igağwama hako. Na tuhẽ reki soldados'ğa ndekoi gapira rehe a'ero ipojkavo ojive ikwehe.

²⁵ Kiro Jesus'ğa o'yembora repiagi. Pevo ahe ami Jesus'ğa kutuhava pyri. Jesus'ğa yembora irũhẽa pevo o'ã ahe pyri no Mariahẽa no – kiroki hẽa Clopas'ğa rembirekohẽa. Maria Madalenahẽa pevo o'ã ға pyri no.

²⁶ Kiro Jesus'ğa o'yembora repiagi a'ero ğwemimbo'ehara'ğa reheve ğwemiarõhara'ğa reheve. A'ero ga ei o'yembora pe:

—Ha'i, ei ga. Gaha po ti oko ndera'yra ja nehẽ ji py'rovo nehẽ, ei ga ahe ve.

²⁷ Ğwemimbo'ehara'ğa pe ga ei a'ero:

—Hẽa po ti oko ndehya ja nehẽ, ei ga. Ereko katu ti hẽa a'ero eyhẽaramo, ei Jesus'ğa ga pe.

A'ero garemimbo'ehara'ğa ahe rerohoi ğwonga pe. Igwete ga ahe repiakatui jipi.

Jesus'ğa omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Aerē Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Anhi'ĩpo'ru pa ji Tupana'ga kiro,” ei ga. Kirē ga ei:

—Jiygwei ji.

A'ea erame ga onhi'ĩpo'ru ahe. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve Cristo'ga ygwejaḡwama mombe'gwovo hako.

²⁹ Gwereco pevo vinho tajahiva'ea ya'ia pype. A'ero ḡa ipyhygi jyruhuva'ea imondeva vinho pype ipimombyga vyvra rehe hissopo rehe. Igwete ḡa imbovyri imondovouka Jesus'ga juru pe topyte ti ga javo.

³⁰ Ipyterame Jesus'ga ei a'ero:

—Anhi'ĩpo'ru pa ji, ei ga.

A'ero ga nhova'apyni omanomo.

Oykikutu ahe Jesus'ga

³¹ Aerē judeus'ḡa nduvihava'ḡa hoi javo Pilatos'ga pe:

—Emopenuka ti yvareheve'ḡa netymakaḡa tomanogatu ti ḡa, ei ḡa ga pe. A'ero po ti ḡa ahera'oa mbojyvi herogwovo nehē, ei ḡa ga pe.

E'i ḡa a'ea Pilatos'ga pe. A'ereki a'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava ḡa pe. Ndopotari ḡa ahera'oa mo'amipyra yva rehe sábadu rupi oporavykye'yma rupi. A'ereki a'ea ko huvihahetea ḡa pe sábadu Páscoa rekoro ḡwaramo. Nurã ḡa hoi javo Pilatos'ga pe tomopenuka ti ga ḡanetymakaḡa ḡa jukavouka javo.

³² A'ero Pilatos'ga soldados'ḡa mondoukari yvareheve'ḡa pyri. Igwete ḡa hoi Jesus'ga aherovaive'ga retymakaḡa nupamo imopena. Kirē ḡa hoi ojipe'ga pyri Jesus'ga rovai garetymakaḡa nupamo imopena.

³³ Urame Jesus'ga pyri ḡa ei reki:

—Omano jipe po ahe ra'e, ei ḡa.

Nurã ḡa nomopeni Jesus'ga retymakaḡa.

³⁴⁻³⁷ Emo soldado'ga Jesus'ga ykikutugi ta'akwara pyvõ. Kiro gara'oa hugwi turi garekoa yhya pavēi. Imopene'ymame Jesus'ga kaḡa soldados'ḡa onhi'ĩpo'ru ahe. A'ereki nahã Tupana'ga okwatijaruka ahe ve imombe'uuka hako.

“Nomopeni'i'i po ti ḡa gakaḡa nehē,” e'i ikwatijara hako.

Ojipea Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Gwepigwepia po ti ḡa ḡwembikutuhara'ga nehē,” e'i ikwatijara hako.

Kiroki ga omombe'u kiro pe me – gaha gwepia tuhē Jesus'ga manoagwera ikwehe. Omombe'u ga kiro pe me taperovia ti javo. Omombe'u katu ga. Okwaha hete ga a'ea a'itituhēva'ea ji amombe'u javo.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

38-39 Aerē José'ga hoi javo Pilatos'ga pe. Cidade de Arimatéia pe José'ga ruvi. Ojiko nhimi ga Jesus'ga rehe. A'ereki ga okyhyji judeus'ga nduvihava'ga hugwi. Igwete ga hoi javo Pilatos'ga pe.

–Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei José'ga ga pe.

–Kwa, ei Pilatos'ga. Eroho ti a'ero, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi Jesus'ga ra'oa pyri Nicodemos'ga pavēi – gaha ymya oho Jesus'ga pyri ga repiaga ypytunimo raikwehe. Nicodemos'ga gweroho perfume apopyra ojupi. Japopyra ko mirra mohağa'java'ea aloés pavēi yvahugwiva'ea memei. He'yiva'ea ġa gweroho trinta e cinco quilos. Ipohyi hete japopyra. A'ero ġa hoi ipyhyga Jesus'ga ra'oa.

⁴⁰ Igwete ġa a'ea imamani tapy'ynhapipyryva pyvõ imondovo perfume apopyra tapy'ynhapira pype inoġa. A'ereki nahã judeus'ga omboavujikwe ahera'oa jipi ahetyma renonde.

⁴¹ Ira'agwe tuvi itymipyra Jesus'ga jukahava hugwi. Gw-ereko pevo itaruvihavuhua kwaruhua ahetyhavamo. Ndogw-erekoangavi ve ahera'oa ipype.

⁴² Ira'agwe ġwaramo José'ġa Jesus'ga ra'oa rerohoi pevo imondovo inoġa ipype. A'ereki ġaporavykye'yma sábadu u ġwerĩ.

20

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

1 Domingo rupi ppyhajive Maria Madalenahēa hoi itaru-vihavuhua kwaruhu pe hepiaga – perope ġa ono Jesus'ga ra'oa. Nako'eġatui ve hēa horame. Igwete hēa hepiagi itauhua ikwaruhua rovapytymbava.

–Ope'auhu ġa itauhua jurukwara hugwi! ei hēa.

2 Igwete hēa jivyri onhana ua tamombe'u ti Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe javo. A'ero hēa ruri Simão Pedro'ga pyri ojipe'ga pyri no Jesus'ga remiarõhara'ga. Igwete hēa imombe'ui ġa pe.

–Gwenohē po ġa nhandepojoykahareteva'ea ra'oa ikwaruhua hugwi raji'i, ei hēa. Ore ndorokwahavi kiro ahenogagwera, ei hēa ġa pe.

³ Nurã Pedro'ga hoi ojipe'ga pavēi ogwovo itakwaruhu pe hepiaga.

⁴ Onha memei ġa ojogwerogwovo. Ojipe'ga koji'i tehe onha Pedro'ga hohe ogwovo. Igwete ga vahemypyi ikwaruhu pe.

⁵ A'ero ga apyni tapy'ynhapipyryva repiaga ipype. Emo ga ndoki ipype.

⁶ Kiro Simão Pedro'ga vahemi ga reviri okiavo ipype. Igwete ga hepiagi tapy'ynhapipyryva no.

⁷ Pevo tuvi Jesus'ga akağa mamanipyra no. A'ea ko irupe'i tuvi tapy'ynhapipyryva hugwi onhimamana oina.

⁸ Kiro ojipe'ga reki ipype a'ero hepiaga – kiroki ga urypy ikwaruhu pe novia. Igwete ga hepiagi herovia Jesus'ga kw-erava.

⁹ A'ea rupi onhimi ve ġa pe ikwatijara remimombe'ua. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i jipe: “Okwerava'ja tuhē po ti ga omanoa hugwi nehē,” e'i ikwatijara hako. Emo a'ea onhimi ve ġa pe.

¹⁰ Igwete ġa jogwerojivyra'javi onga pe a'ero jogwerokuva.

*Jesus'ga ojipiuka Maria Madalenava'ea pe
(Mateus 28.9-10; Marcos 16.9-11)*

¹¹ Aerē Maria Madalenahēa hoa'javi ojehe'gwovo o'ama mytu'ē me ikwaruhua pyri. Ojehe'orame hēa nhova'apyni hepiaga ikwaruhua pype.

¹² Igwete hēa mokonha'ğa ndepiagi pevo Tupana'gapyrive'ğa. Tiğahivuhu ġapira. Oapy ġa oina Jesus'ga noğagweri pe. Ojipe'ga oapy Jesus'ga akağagweri pe. Ojipe'ga Jesus'ga pyagweri pe oapy oina.

¹³ Igwete Mariahēa ġa ndepiagi. A'ero ġa ei hēa pe:

–Kui'i, maraname nde jehe'oi?

–Gwenohē ġa jipojykahareteva'ea ra'oa, ei hēa. Ji ndakwa-havi ahenogagwera a'ero, ei hēa ġa pe.

¹⁴ Onhi'igirē hēa jirovagi Jesus'ga repiaga novia ga mom-baragwahave'yma.

¹⁵ Igwete ga ei hēa pe o'ama:

–Kui'i, gara rehe nde jehe'oi e'ama? Ma'ğa nde ereheka naerū? ei ga hēa pe.

Igwete hēa etehei oyvyteri pe: “Ga ko itymipyra repi-akatuhara'ga.” Nurā hēa ei ga pe:

–Po nde ahera'oa rerohoi raji'i emombe'u ti ji ve ahenogagwera taroho ti a'ero, ei hēa ga pe.

¹⁶ –Maria, ei Jesus'ga hēa pe.

Kiro hēa jirovapavi ga koty ga repiakatuavo.

–Raboni, ei hēa ga pe. (A'ea judeus'ğa e'i ombo'ehara'ğa pe.)

¹⁷ –Tajipyhygi, ei Jesus'ga hēa pe. A'ereki ji ndajiupiri ve jiruva'ga pyri, ei ga. Eho ti nhiirū'ğa pyri nhiremimbo'ehara'ğa pyri. Emombe'u ti nhinhi'iga ġa pe tokwaha ti ġa javo, ei ga. Kiro po ti ji jiupiri jiruva'ga pyri ġanduvete'ga pyri. Gaha ji ambohete Tupana'ga. Gaha ġa ombohete no, ei ga. Emombe'u ti ġa pe tokwaha ti ġa jihoagwama ga pyri, ei Jesus'ga hēa pe.

18 Igwete Maria Madalenahêa hoi Jesus'ga remimbo'ehara'ga pyri javo.

—Ahepia ko ji nhandepojoykaharete'ga ko! ei hêa 'ga pe. Igwete hêa imombe'upavi Jesus'ga nhi'iga ojive.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe

(*Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49*)

19 A'ea rupi jitehe domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ga ndekoi onhimono'o'ga onga pype ypytunimo. Hovapytymba katu 'ga. A'ereki 'ga okyhyji hete judeus'ga nduvihava'ga hugwi. Emo Jesus'ga uhu o'ama ojipiuka gapyteri pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga 'ga pe.

20 Onhi'igame 'ga pe ga hepiukari opokutugagwera oykikutugagwera reheve. Ga repiagame 'ga ndoryndoryvamo a'ero.

21 Kiro Jesus'ga ea'javi 'ga pe:

—Tu katu ti pepy'a, ei ga. Jiruva'ga ji mbuhuruka avo ikwehe tomombe'u ti ga nhinhi'iga javo ji ve ikwehe. Na jitehe po ti ji pe mondoukari nehê no tapemombe'u ti nhinhi'iga ojipe'ga pe nehê no, ei ga 'ga pe.

22 A'ero ga ipyi 'ga ndehe.

—Kiro ji imondoi Tupana'ga ra'uva pe me. Peko ti a'ea rehe a'ero, ei ga 'ga pe.

23 Po ti pe ei ojipe'ga pe Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga imombori tuhê 'ga hugwi, ei ga. Po ti pe ei 'ga pe Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga nomombori tuhê, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga ojipiuka Toméva'ea pe

24 Ojipe'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduvi pevo jara'ga pyri Jesus'ga jipiukarame 'ga pe. O Gêmeo ei 'ga ga pe Tomé'ga pe.

25 Igwete jara'ga ei ga pe:

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei 'ga imombe'gwovo ga pe novia.

E'ia'jaa'ja 'ga ga pe novia. Emo ga ndogweroviarihu ganemimombe'ua ojive. Igwete ga ei 'ga pe:

—Ji tahepia na'ê ti itaju'ia rembikutugagwera gapo pe, ei ga. Tamondo na'ê ti nhipûa itaju'ia rembikutugagwera rehe. Tapo'ê na'ê ti gaykikutugagwera pype, ei ga. Nhipo'êe'ymame po ti ji ndaroviari tuhê gakwerava'java nehê, ei Tomé'ga 'ga pe.

26 Irûa domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ga nhimono'o'ga'javi onga pype. A'ea rupi Tomé'ga rekoi 'ga pyri a'ero. Gwovapytymbava'ja 'ga onga novia. Emo Jesus'ga uhu o'ama 'ga pyri ojipiukara'java 'ga pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga 'ga pe.

27 Igwete ga ei:

—Tomé, embuhu ti epũa jipokutugagwera repiaga, ei ga. Epo'ê ti jiykikutugagwera pype. Erovia tuhê ti jikweravagwera a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

28 A'ero Tomé'ga ei ga pe:

—Nde ko jipojykaharetero tuhê! Tupanamo tuhê ko nde! ei ga. Orombohete ji nde, ei ga.

29 —Ji repiaga gwaramo nde heroviari a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Emo pyry hete jirepiage'yve'ğa pe ğa heroviarame ojikoga ji rehe, ei ga.

Okwatija ahe toko ti ğa Tupana'ga pyri javo

30 Jesus'ga oapoapo hete ahemonhimomby'ava'ea gwemimbo'ehara'ğa pyteri pe jipi. Ji namombe'upavi ikwatijarame agwa.

31 Kia ki a'e te ji akwatija taperovia hete ti Jesus'ga rekohava javoji. A'ero po ti pe ei: “Ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. Ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhê,” pe'e po ti pe ga pe. Akwatija ji pe me tapendeaporogita pyahu ti no pejikogame Jesus'ga rehe. A'ero po ti pe ndekoi avuirama yvagi pe Tupana'ga pyri nehê.

21

Jesus'ga ojipiuka seteva'ea pe

1 Aerê Jesus'ga jipiukara'javi gwemimbo'ehara'ğa pe a'ero okweravirê omanoa hugwi. Ypiahu pe Tiberíades pe ga jipiukara'javi ğa pe. Nahã a'ero.

2 Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ojogwereko ojogwerojuva: Simão Pedro'ga, Zebedeu'ga ra'yra'ğa, Tomé'ga no – ga pe ğa ei o Gêmeo. Natanael'ga oko ğa pyri no – gaha u cidade de Caná pe Galiléiapeve'ğa gwyrri pe. Mokonha'ğa ojogwereko ğa pyri no.

3 Igwete Simão Pedro'ga ei ğa pe:

—Koro ji hoi imombo pira mboahava, ei ga.

—Toroho ti nde rupi, ei jara'ğa ga pe.

Igwete ğa jogwerohoi onhinhağa yharuhua pype ojogwerogwovo. Nombo'ari'i'i reki ğa imoço'eamo.

4 Kwara po'rirame Jesus'ga jipiukari o'ama yembe'yi pe. Emo garemimbo'ehara'ğa nonhimombaragwahavi ve ga rehe.

5 Igwete ga ei ğa pe:

—Napembo'ari pe mo? ei ga.

—Norombo'ari ore, ei ğa.

6 —Pemombo ti pejovai pytera koty, ei ga. A'ero po ti pe imbo'ari nehê, ei ga ğa pe.

A'ero ġa imombori ojavai pytera koty. Kiro ġa nombo'ava'javi pira mboahava yharuhua pype a'ero. Tegwete ġa pe. A'ereki ipohyi hete ġa pe pirare'yjuhua rerekovo ġwaramo.

⁷⁻⁸ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga garemiarōhara'ga ei Pedro'ga pe:

—Nhandepojykaharete'ga ko kiro oko, ei ga.

A'ea renduvame Simão Pedro'ga imongi opira i'arimova'ea nhapytiammo ojihe. A'ereki ġa imbo'arame gwekyi opira. Igwete ga pori y pe ua. A'ereki ġa ira'agwe u yembe'yva hugwi cem metros. Igwete jara'ġa nduri yharuhua pype imoatamo pira mboahava herua pirahetehua reheve.

⁹ Jesus'ga omoka'ẽ pira tatapynha pyvõ o'ama yembe'yi pe. Pão ga gwereko no. Igwete ġa nduri o'eamo yhara hugwi hepiaga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peru ti mo penhimimbo'aripyra, ei ga ġa pe.

¹¹ Kiro Simão Pedro'ga henohemi herohyryryga imboahava herua yembe'yi pe. Tynahẽ hete imboahava pirahetehua rerekovo. A'ereki he'yjuhu pira cento e cinquenta e três. Huvihaviha hete pira. Emo pira mboahava ndotorogi reki.

¹² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejijo i'gwovo mo, ei ga.

Garemimbo'ehara'ga opojihu javo ga pe manamo nde javo. A'ereki ġa okwahavipe ga ko nhandepojykaharete'ga javo.

¹³ Igwete Jesus'ga hoi ipyhyga pão pira moka'embyra reheve ima'eamo ġa pe.

¹⁴ Três kiro Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ga pe a'ero okweravirẽ omanoa hugwi.

Jesus'ga onhi'ĩ Pedrova'ea pe

¹⁵ Ga i'upavirẽ Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe João'ga ra'yra'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Enhimombe'u ti kiro ji ve. Jara'ġa hohe'i tehe nde ji arōhetei? ei ga ga pe.

—Na tuhẽ. Ji ko oroarõ hete nde, ei ga. Nde erekwaha nhiremiarōhetea, ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ti a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehapia katu jireheve'ġa mbojiko-heteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁶ Kirẽ Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arõ hete nde? ei Jesus'ga ga pe.

—Oroarõ hete ko ji ndehe. Nde erekwaha nhiremiarōhetea, ei Simão Pedro'ga.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ḡa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ereko katu jireheve'ḡa mbo'eavo nhinhi'iḡa rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

17 Kirē Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arō hete nde?

A'ero Simão Pedro'ga rekoveveuhuro a'ea ero ḡwaramo ojive. A'ereki trêš vezes Jesus'ga ea'jaa'javi ga pe: “Ji arō hete nde?” Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, erekwaha pa nde mbatera. Nde erekwaha nhiremi-arōhetea! ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ḡa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehepia katu jireheve'ḡa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

18 Amombe'u katu tuhē ji nde ve: Evoja'irame nde eremongi epira egwovo enhimimbotarimova'ea rupi ekovo raikwehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerē exava'erame po ti nde epoa pyhoi nehē. A'ero po ti ojipe'ga nde kwari nde rerogwovo nehē – perope nde nderehopotari, ei ga Simão Pedro'ga pe.

19 Ga manaḡwama pe Jesus'ga ei. Omombe'u ga ga pe nahã po ti nde manoi nehē javo.

—Nde manorame po ti ojipe'ḡa ei nehē: “Simão Pedrova'ea ndopohiri Tupana'ga hugwi omanorame pyry hete Tupana'ga ji ve javo,” e po ti ḡa nde mombe'gwovo nehē, ei ga. Nahã po ti nde hepiukari Tupana'ga ruvihavuhuhetea ḡa pe emanorame nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Kirē Jesus'ga ei ga pe:

—Eko tuhē ti nhiremimbotarimova'ea rupi nehē, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea e'i Jesus'ga pe: Marã po ti ga rekoi nehē?

20 A'ero Simão Pedro'ga jirovagi ojipe'ga repiaga. A'ereki ḡa ndeviri ga ruri Jesus'ga remiarōhara'ga – gaha ojity Jesus'ga pyri ḡa i'urame ojogwerojuva Jesus'ga manoa renonde ikwehe. A'ea rupi ga ei Jesus'ga pe ikwehe: “Jesus, ma'ḡa pe nde ei: ‘Kiro po ti ga ji mondoukari ḡapo pe topyhy ḡa ga javo?’” ei ga Jesus'ga pe ikwehe.

21 Kiro Pedro'ga jirovagi akoja'ga repiaga ga rurame ojiviri. A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Oro ga, marã po ti ga rekoi aerē nehē naerũ? ei ga.

22 Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ji ipotaramo po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehē, ei ga. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ? Ndehe ti eko nhiremimbotarimova'ea rupi, a'e ko ji nde ve, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²³ Aerẽ Jesus'gareheve'ã imonhimoanhani javo tehe ojipe'ã pe.

—Akoja'ga po ti nomanoi nehẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ga, e'ie'i tehe ã.

Emo Jesus'ga nde'i reki: “Nomanoi po ti ga nehẽ.” Nahã ga e'i: “Ji ipotarame po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehẽ. Maranuhũ nde rekoï a'ea rehe naerũ?” A'ea Jesus'ga ei ga mombe'gwovo Pedro'ga pe.

²⁴ Akoja'ga – ga pe ã e'i tehe nomanoi po ti ga javo – gaha omombe'umbe'u pa Jesus'ga reaporoãita. A'ea jitehe ga okwatijatija inoã. Orokwaha tuhẽ ore a'iti tuhẽ garemi-mombe'ua javo, a'e ji.

²⁵ Gwereco hete ojipea Jesus'ga rembiapoagwera onhi-mongyavo. Po ti ahe ikwatijapavi garembiapoagwera a'ero po ti yvya koty ndohypavi aherembikwatijara rehe nehẽ ovuhu, a'e ji.

JESUS'GA MOIRŪHARAVA'EA REAPOROGITA Atos dos Apóstolos

¹ Teófilo, ymya ypy ji ikwatijari nde ve imondovo ikwehe. Igwete ji imombe'upavi nde ve Jesus'ga rekohava ga ruvame avo yvya koty ikwehe. Gare mimbo'eagwera ji amombe'u no ikwehe.

²⁻³ Garupiragwera yvagi pe ji amombe'u no.

Omanorē Jesus'ga kwerava'javi raikwehe. A'ero ga ikwahavukavukari okwerava ġa pe – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive omoirūharamo. He'yjuhu ġakira rupi quarenta dias rupi ga jipiukaukari ġa pe okovo ġa pyri. Igwete ga ġa mbo'embo'ei Tupana'ga ra'uva popoakarimo. “Nahanahã a'ero Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁴ Aerē okorame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe no:

–Tapehoi na'ē ti cidade de Jerusalém hugwi, ei ga ġa pe. Amombe'u ko ji pe me jiruva'ga nhi'igagwera ikwehe. A'ereki ymya Tupana'ga e'i hako: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” e ko jiruva'ga hako, ei ga ġa pe. Tapehoi na'ē ti a'ero gara'uva imboha'uva, ei Jesus'ga.

⁵ João Batistava'ea oko ġa pavēi ġa mobatizauka yhya pyvō ikwehe. Emo nambegwehetei po ti Tupana'ga oko pe pavēi gwa'uva mondouka pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

⁶ Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jatykatykaa'javi Jesus'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

–Jesus, aġwamo nde rekorame huvihavuhuhetero po ti nhande israelitasramo hajiheve'ġa mondomondoa'javi nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei:

–Jiruva'ga ġwemimbotarimo omongo ymyava'ea aerēva'ea no, ei ga. Ga ndokwahavukari reki a'ea pe me, ei ga ġa pe.

⁸ Gara'uva po ti uhu pe pyri pe pojkavo nehē. Nahã po ti Tupana'ga pe mbopopoakarukari tomombe'u ti ġa Jesus'ga ojipe'ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga. Ji mombe'u ti a'ero Jerusalém me Judéiapeve'ġa gwyrri pe nhaporemo nehē, ei ga. Samariapeve'ġa gwyrri pe ti ji mombe'u nehē no irupeheteve'ġa gwyrri pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Ga nhi'igirē Tupana'ga ga rupiri ga mondovo ojipyri yvagi pe. Ojovavu ġa hepiaga gahoa. Yvaġatiġa pype ga hoi ogwovo. A'ero ġa ndohepiaga'javi ga.

10 Ga horame ġa gwepia hete yvaga novġa Jesus'ga moirūhara'ġa. Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama ġa pyri. Iptiġahivuhu ġa okupa.

11 Igwete ġa ei Jesus'ga moirūhara'ġa pe:

–Galilġaiepeva'ero maranuhūrame pe hepiaguhui yvaga peji-jupa? ei ġa ġa pe. Akoja'ga – kiroki ga Tupana'ga gwupi yvagi pe pe hugwi – ga jitehe ti ojivyra'ja ua kokoty nehġe Jesus'ga, ei ġa. Pehepia pe gahoa. Nahā ti ga jivyra'javi nehġe no, ei ġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe.

Judas Iscariotesva'ea rakykwepoharava'ea

12 Aerġe Jesus'ga moirūhara'ġa jivyri vvytyruhua hugwi monte das Oliveiras hugwi – perope oliveiras ndyvuhua u. A'ero ġa hoi cidade de Jerusalġm me. A'ereki Jerusalġm ko ira'agwe um quilōmetro monte das Oliveiras hugwi.

13 Ovahemame ġa hoi onga jo'ari pe – perope ġa opytaahi'vi upa. Pevo ġa ndekoi Pedro'ga, Joāo'ga, Tiagova'ea, Andrġe'ga, Filipe'ga, Tomġe'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'ya'ga. Simāo'ga zelote'ga pevo oko no Judas'ga pavġi – kiroki ga Tiago'ga ra'ya'ga.

14 Igwete ġa jatykatykai jipi onhi'ġa Tupana'ga pe ojihe'ae'a kunhangwera'ġa pavġi. Jesus'ga yembora Mariava'ea oko ġapyteri pe Jesus'ga irū'ġa no.

15 Ojipea rupi ġa jatykaa'javi onhimongyavo Jesus'gareheve'ġa. He'yjuhu ko ġa cento e vinte. A'ero Pedro'ga po'ami ġapyteri pe.

16 Igwete ga ei ġa pe:

–Nhiirū, ymyahū ko Tupana'ga ra'uva okwatijaruka Daviva'ea pe hako, ei Pedro'ga ġa pe. A'ero Daviva'ea ikwatijari aerġva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo hako – kiroki ahe soldados'ġa nderoho Jesus'ga pyhygauka ikwehe, ei ga. Judasva'ea oko tuhġ Daviva'ea nhi'ġpo'ruavo, ei Pedro'ga ġa pe.

17 Judasva'ea ko orepyteripeva'ero oko novġa. A'ereki Jesus'ga ore mo'ġe ji mombe'u ti ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe.

(
18 Judasva'ea opyhyguka Jesus'ga ikwehe. Igwete ġa ikwepygi itambere'ia imondovo ahe ve garekote'varuhuva'ea rehe Jesus'ga pyhygukara rehe. Kia pyvō Judasva'ea ipyhygukari kohotehea. Igwete ahe hoi pevo ojijugwa ojijuvyga ojijukavo. A'ero ahe hiri. Aherevega ipugi ojikavo. A'ero ihembavi aheryhea ahe hugwi.

19 Jerusalġmmeve'ġa nhaporemō okwaha pa ahemanoa ikwehe. Igwete ġa inoġi Aherekoa gwyrā kohoa rehe. Acel-dama ei ġa jupe onhi'ġimo.)

Koji'i Pedro'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe ġa jatykaramē:

20 —Igwete Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea momba' unhoḡwenondeavo inoḡa hako, ei ga. Salmos ko Daviva'ea rembikwatijara rera, ei ga. Nahā ahe ei ikwatija Judasva'ea momba' gwovo hako.

“Tipypiyame po ti aherongagwera oina.

Tuvyme ti ḡa ipype javoji nehē,” ei aherembikwatijara, ei Pedro'ga ḡa pe.

Ojipea ahe ei ikwatija no:

“Ojipe'ga ti toporavyky aherakypwepoharamo a'ero nehē,” ei aherembikwatijara, ei ga.

21-22 —Nurā ji ei kiro pe me, ei Pedro'ga ḡa pe. Ojipe'ga ti toko ore pavēi a'ero tomomba'u ti ga Jesus'ga kweravagwera ore pavēi, ei ga. Nahā ko garekoagwera: Ga oko ypy ore pavēi João Batistava'ea ḡa mobatizarama ikwehe. Ojikoty'a ga ore pavēi avuirama Jesus'ga rekorame orepyteri pe ore rerekovo ikwehe. Okoji ga ore pavēi hepiaga Tupana'ga Jesus'ga rerohorame yvagi pe no, ei Pedro'ga ḡa pe. Nanongara'ḡa ti toko ore pavēi Judasva'ea rakykwepoharamo nehē, ei ga ḡa pe.

23 Henduvame ganhi'iḡa ḡa nanongara'ḡa mo'ememei José'ga Matias'ga no. Ojipea ko José'ga rera Barsabás. Justo garera no. Jara'ga ko Matias'ga.

24-25 A'ero ḡa nhi'iḡi javo opojy kaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ndehe erekwaha pa ahereaporogita, ei ḡa ga pe. Ma'ḡa nde erepota ḡandekoa ore pavēi a'ero? Ehepiuka ga ore ve toporavyky ti ga nemoirūharamo okovo nehē, ei ḡa. A'ereki Judasva'ea opohi oporavykya hugwi kirē ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei ḡa. Ekwahavuka ore ve a'ero enhimimbotarimove'ga, ei ḡa Tupana'ga pe.

26 Igwete ḡa ikwatijari Matias'ga rera ita'ia rehe. Ojipea rehe ḡa ikwatijari José'ga rera. A'ero ḡa inomemei ita yru'ia pype imoḡwyḡwyma. Kiroki ita jypya ohi jugwi – a'ea gwereko Matias'ga rera. A'ero Matias'ga reko i Jesus'ga moirūharamo. Nurā gamoirūhara'ḡa ndekoa'javi dozeramo.

2

Tupana'ga ra'uva ruragwera Jesus'gareheva'ea pyri

1 Aerē toryva rupi Pentecostes rupi ḡa jatykapavi onga pe – kiroki ḡa ojiko Jesus'ga rehe.

2 Kotihī ḡa henduvi vyruhua'java'ea ipopoakava'ea. Kiro turi yvaga hugwi onga pype imotynahema – perope ḡa ōi.

3 Igwete ḡa hepiagi tata'java'ea. Kiro turi oja'oga ḡa ndehe nhaporemo o'a.

4 Igwete Tupana'ga ra'uva ḡa pojykapavi ḡa nderekovo katu. Igwete a'ea ḡa monhi'igukari hajihejiheve'ga nhi'iḡimo.

5-12 Henduvame he'yjuhuve'ga jatykatykai judeus'ga. Ga ko pevo u Jerusalém me Tupana'gareheve'ga. Hajihejiheve'ga gwyra hugwi nhaporemo ga nduri upa. Ga ko Pártiapeve'ga gwyriveve'ga. Ojipe'ga ko Médiapeve'ga gwyriveve'ga. Ojipe'ga Elãomeve'ga gwyriveve'ga, Mesopotâmiapeve'ga gwyriveve'ga no Judéiapeve'ga gwyriveve'ga, Capadóciapeve'ga gwyriveve'ga, Pontopeve'ga gwyriveve'ga, Ásiapeve'ga gwyriveve'ga, Frígiapeve'ga gwyriveve'ga, Panfíliapeve'ga gwyriveve'ga, Egitopeve'ga gwyriveve'ga, Cretapeve'ga gwyriveve'ga, Arábiapeve'ga gwyriveve'ga, Líbiapeve'ga gwyriveve'ga – kiroki gayvya u cidade de Cirene pyri. Cidade de Roma hugwi ojipe'ga nduri upa Jerusalém me no. Jara'ga ko judeus'ga jara'ga pavēi – kiroki ga onhimongo judeusramo. Henduvame he'yjuhuve'ga jatykatykai a'ero onhimomby'apava. A'ereki ga nhaporemo gwendu ojigwyriveve'ga nhi'iga ra'ãra'aãa.

–Maraḡatu? ei ga ojohupe. Agwa'ga ko Galiléiapeve'ga nhaporemo. Marã re po ga ndekoi ikwahava nhandegwyriveve'ga nhi'iga naerũ? ei ga ojohupe. A'ereki nhanenhi'iga nhaporemo reki ga gwa'aḡwa'ã. Omombe'umbe'u ga nhande ve pyryheteva'ea Tupana'ga rembiapoa, ei ga ojohupe.

¹³ Igwete ojipe'ga Jesus'gareheve'ga nderekomemumemui.

–Agwa'ga ko heagwryry vinho i'gwoi'gwovo, e'i tehe ga ga pe.

Pedrova'ea nhi'iga ahe ve

¹⁴ Nanime Pedro'ga po'ami onzeve'ga pavēi. Hahyahi ganhi'iga ga erame gwe'yja'ga pe judeus'ga pe:

–Nhiirũ, pehendu ti nhinhi'iga Jerusalémmeva'ero, ei ga ga pe.

¹⁵ “Heagwryry po avove'ga,” pe'ji tehe pe ga pe, ei ga. Avi ga ndaheagwryryvi reki. Ypyhajive nove horas rupi ahe ndo'ui jipi, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁶ Penemienduva ko Joelva'ea omombe'u nhoḡwenonde hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga jipi, ei ga. A'ea pe tuhē ahe e'i Tupana'ga ra'uva po ti oho ga pyri nehē javo, ei ga. Joelva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwatija hako, ei Pedro'ga ga pe. Nahã Tupana'ga ei a'ero:

¹⁷ “Nahã ti ji rekoi vvyakotyve'ga pavēi mbapava koty nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Amondo ti ji jira'uva ga pyri nhaporemo.

A'ero po ti penymymino'ga imombe'ui nhinhi'iga nehē akwaimbae'ga kunhangwera'ga nehē no,” ei ga, ei ga.

“Akwahavuka ti ji a'itituhēva'ea hepiuka xava'eve'ga pe ga kirame nehē.

Ipyahuve'ğa pe ti ji ikwahavukari hepiuka ğa pe ڭakire'yma rupi nehē no," ei ga, ei ga.

18 "Kiroki ڭa oko nhiremimbotarimova'ea rehe
– ڭa pyri tuhē ti ji imondoi jira'uva a'ea rupi nehē ak-
waimbae'ڭa pyri kunhangwera'ڭa pyri no," ei ga.

"A'ero ti ڭa imombe'ui nhinhi'iڭa nehē," ei ga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ڭa pe.

Joelva'ea omombe'u nhoڭwenonde Tupana nhi'iڭa ikwatija hako, ei ga.

19 "Ahepiuka ti ji ahemonhimomby'ava'ea yvagi pe nehē yvya koty nehē no," ei Tupana'ga, ei Pedro'ga ڭa pe.

"Ahepiuka ti ji gwyhya'javuhuva'ea no tata no.

Tatatiڭahivuhua ti ji ahepiuka nehē no," ei ga.

20 "Ogwe ti kwara nehē," ei Tupana'ga.

"Jahya ti iڭwaڭahi nehē gwyhyva'ea ja," ei ga.

"Aerē ti ihoi vvyakotyve'ڭa mboja'ogukahava apiavo nehē.

Huvihavuhuva'ea apiavo oho nehē nhiremim-
boja'ogukahava.

A'ero po ti ji ei vvyakotyve'ڭa ndeaporoڭita pe nehē," ei ga, ei ga.

21 "Kiroki ڭa e'i ji ve ji poko ti javo

– ڭapojykaharetero po ti ji amboheaporoڭita pyahu ڭa
mongovo jijipyri avuirama nehē," ei Tupana'ga, ei ga.

Nahā Joelva'ea imombe'ui Tupana'ga nhi'iڭa kwatija hako.
Joelva'ea rembikwatijara Pedro'ga omombe'u ڭa pe no.

22 Igwete Pedro'ga ei no:

–Pejapyaka ti nhinhi'iڭa rehe, ei ga gwe'yja'ڭa pe israeli-
tas'ڭa pe. Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe Tupana'ga oapouka
ahemonhimomby'ava'ea ikwehe tokwaha ti ڭa nhirembi-
apoukara ga pe javo, ei ga. Pekwaha pe a'ea hepiaga. A'ereki
pepyteri pe ga oapouka Jesus'ga pe ikwehe, ei Pedro'ga ڭa pe.

23 Ojikwe Tupana'ga ei Jesus'ga pe ڭwemimbotarimo: "Aerē
ti ji nde mondoukari ڭapo pe nehē. A'ero ti ڭa nde
mbovyrukari yva rehe nde jukauka nehē," ei Tupana'ga ga pe,
ei ga. Pehe koi Jesus'ga jukaukahara ga mbovyruka yva rehe
okote'varuhuve'ڭa pe ikwehe, ei Pedro'ga ڭa pe.

24 Emo Tupana'ga Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi.
A'ea ga imombigi gamanoa rahya ga hugwi. A'ereki tegwete
Jesus'ga piro'ye'yma gamanoa hugwi, ei ga gwe'yja'ڭa pe.

25 Ymya Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iڭa ڭwama ik-
watija hako, ei ga. Tupana'ga rehe Jesus'ga onhi'ī. Nahā
Jesus'ga ei a'ero:

"Nane'y mi ko ji jipojykaharete'ga repiagi jirovaki.

Ga ko ji pyri oko jipi ji pokoga

tomomynhyme ti ġa ndepy'a javo ji ve," ei ga onhi'ġa
Tupana'ga rehe, ei Pedro'ga.

26 "Nurã ji roryroryvamo.

Avy'a hete ji nde rehe, a'e ji javo nde ve," ei ga Tupana'ga
pe, ei ga.

"Yvyakotyva'ero ko ji rekoi novã.

Emo ji a'e jipi ombogwera po ti ga jira'oa nehẽ javo," ei ga
Tupana'ga pe, ei ga.

27 "Nderepohiri ti nde ji hugwi

ji mombytavo omanove'ġa gwyri pe nehẽ," ei ga, ei ga.

"Neremonemukari po ti nde jira'oa nehẽ no.

A'ereki ji anhikwava'ẽ nde ve," ei ga ga pe, ei Pedro'ga.

28 "Nde erekwahavuka ji ve jihoaġwama ejipyri," ei ga.

"Ejikoty'aro ġwaramo ji pavẽi ko nde ji mbohoryhetei nehẽ,"
ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

Nahã ko Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'ġaġwama ik-
watija hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo gwe'ya'ġa pe.

29 —Nhiirũ, tamombe'u katu Daviva'ea kiro pe me a'ero
nhaneramonhava'ea, ei Pedro'ga ġa pe. Ahe nonhimombe'ui
ikwatijarame hako. Jesus'ga nhi'ġaġwama Daviva'ea
omombe'u nhoġwenonde, ei ga. A'ereki Daviva'ea omano
tuhẽ, ahera'oa inemba hako, ei ga. Ahe tymi ahe noġa hako.
Kiro mo jate tuvi Daviva'ea ryvya nhande pyri, ei Pedro'ga ġa
pe.

30 —Daviva'ea ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo oko,
ei ga. Igwete Tupana'ga ikwahavukari aerẽva'ea Daviva'ea
pe hako. Ga omombe'u nhoġwenonde ahe ve Cristo'ga
rekoaġwama a'ero, ei ga. Nahã Tupana'ga ei Daviva'ea
pe hako: "Tupanamo ji ei nde ve kiro," ei ga onhinoina.
"Aerẽ ti nde javijitehe nerymymino'ga israelitas'ġa nduvi-
havuhuhetero toko nehẽ," ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga.

31 Nurã a'ea kwahavipeavo Daviva'ea imombe'ui Cristo'ga
mbogweravaġwama, ei Pedro'ga ġa pe. Ahe omombe'u
Cristo'ga nhi'ġaġwama Tupana'ga pe a'ero, ei ga. "Nde ndere-
pohiri ti ji hugwi ji mombytavo omanove'ġa gwyri pe nehẽ.
Neremonemukari ti nde jira'oa nehẽ no," ei ga, ei Pedro'ga.

32 —Jesus'ga reki ahe omombe'u, ei Pedro'ga. A'ereki gaha
Tupana'ga ombogwera omanoa hugwi, ei ga. Ga kweravirẽ
ore nhaporemo ga repiagi ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

33 A'ero Tupana'ga ga mondoi ga mongovo oypyvo yvagi
pe omoirũharamo ikwehe, ei ga. Igwete ga imondoi gwa'uva
Jesus'ga pyri. A'ereki ymya Tupana'ga Jesus'ga ruva'ga e'i
Jesus'ga pe: "Tamondo ti jira'uva nde pyri nehẽ," e ko ga
hako, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete ga imondoi Jesus'ga pyri
ikwehe. A'ero Jesus'ga imbuhurukari Tupana'ga ra'uva kiro

ore pyri topojyka ġa javo, ei Pedro'ga ġa pe. Pe pehepia tuhē kiro Tupana'ga ra'uva rura. Pehendu pe Tupana'ga ra'uva ġa monhi'igukarame penhi'igimo no, ei ga ġa pe.

³⁴ Jesus'ga ko oho yvagi pe ikwehe, ei Pedro'ga. Daviva'ea ra'oa ki a'e te ndohoi, ei ga. Omanoe'ymame Daviva'ea omombe'u opojykaharete'ga Jesus'ga. Igwete ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji ppyvo nhimoirūharamo,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea.

³⁵ “ ‘Kiro ti ji nearōe'ŷve'ġa mongoi neremimbotarimova'ea rehe,’ ei Tupana'ga jipojykaharete'ga pe,” ei ahe.

Nahā Daviva'ea ei Jesus'ga mombe'gwovo ga ko jipojykaharete'ga javo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁶ Igwete Pedro'ga ei no:

—Jesus'ga jitehe pe ga mondouka yva rehe ga jukavouka ikwehe novīa, ei ga. Emo Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo yvagi pe nhandepojykaharetero nhanderuvi-havuhhetero. Pekwaha tuhē a'ea pehe nhaporemō israeli-tasramo, ei Pedro'ga gwe'yja'ġa pe.

³⁷ Henduvame Pedro'ga nhi'ġa ġa imbojui opy'a okote'varuhuro ġwaramo. Igwete ġa ei Pedro'ġa pe:

—Marā po ti ore rekoi ore nehē? ei ġa.

³⁸ Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Jesus Cristo'ga rehe, ei ga. Penhimobatizauka ti Jesus'gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei ga. Igwete po ti Tupana'ga imondoī gwa'uva pe pyri pe moiruumouka pe nderekouvouka nehē.

³⁹ A'ereki Tupana'ga e'i jipe pe me tamondo ti jira'uva ġa pyri javo, ei Pedro'ga. “Penymymino'ġa pyri ti ji imondoī nehē no,” ei Tupana'ga pe me, ei ga. Irupeve'ġa pe Tupana'ga ei na jitehe no judeus'ġarūive'ġa pe. Kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive – ġa pe nhaporemō nhandepojykaharete'ga ei, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁴⁰ Pedro'ga ega'ei ġa pe imombe'ukatuavo. Igwete ga ei:

—Pepohi ti aġwamove'ġa hugwi okote'varuhuve'ġa hugwi Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me nehē, ei ga ġa pe.

⁴¹ Kiroki ġa ġwendu katu Pedro'ga nhi'ġa – kiro ġa nhimobatizaukari Pedro'ġa pe. Trēs mil ko ġa onhimongyavo – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe a'ea rupi Pedro'ġa nderekovo.

⁴² Kotihītihī ġa jihe'akatui ojogwehegwehe a'ero. Gwendu hete ġa Jesus'ga moirūhara'ġa nemimbo'ea Pedro'ġa nemimbo'ea. O'uo'u ġa mbatera ojopyri no. I'urame ġa japyakai Jesus'ga manoagwera rehe. Igwete ġa nhi'inhi'igi Tupana'ga pe jipi.

Jesus'gareheva'ea ojogweroju

43 Tupana'ga oapoapouka ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga moirūhara'ğa pe.

—Ja'gwy! ei pevove'ğa hepiaga. Tupana'ga ipopoaka hete, ei ға onhimomby'apava.

44 Igwete Jesus'gareheve'ğa jihe'akatui jipi ojopokopokoga ombatera rehe.

45 Ombatera rerekorame ға imondoi ikwepyguka itambere'ia ima'ema'eamo ojipe'ğa pe imbatere'ymame.

46-47 Nane'ymi ға nhimono'ono'oği judeus'ğa jatykahavuhua rokari pe. Igwete ға hoğahoi onhonga pe mbatera i'gwovo ima'ema'eamo ojohupe gworygworyvamo Tupana'ga mboheteavo. Ojipe'ğa nhaporemō e'i ға pe pyry hete ға javo. Igwete nhandepojy kaharete'ga koji'ive'ğa mbojikojikogukari ojihe jipi. Igwete ga ojiheve'ğa mbojihe'apavukari ojogwehegwehe.

3

Ipyka'nauhūva'ea po'agatua

1 Aerē Pedro'ga hoi ғajatykahavuhu pe João'ga pavēi xanhi'ī Tupana'ga pe javo. Ka'aru trēs horas rupi ға hoi. A'ereki a'ea rupie'ymi judeus'ğa oho onhi'īga Tupana'ga pe.

2 Igwete Pedro'ğa nduri. A'ea ja ojipe'ğa ipyka'nauhūve'ga reruri pea rupi. Nane'ymi ға gweru ga ojatykahavuhua jurukwara pyri ga mohina. Jurukwara pe ға e'i Ikatuva'ea. Ipyka'naka'nauhū po ga o'a raka'e. Nopo'ami ga a'ero. Nurã ға ga reruri ga mohina toporandu ga itambere'ia rehe javo. Igwete ga poranduranduvi ojipejipe'ğa pe ға horame onga rokari pe.

3 Kiro Pedro'ğa nduri a'ero. Ga vahemame onga pe ipyka'nauhūve'ga ға ndepiagi oina. Igwete ga ei ға pe:

—Pembuhu ji ve itambere'ia, ei ga.

4 Igwete Pedro'ga ga repiahetei João'ga pavēi. Pedro'ga e'i ga pe:

—Ejirova ore koty, ei ga ipyka'nave'ga pe.

5 A'ero ga jirovagi ға koty ға ndepiaga oina. “Ombuhu po ti ға mo ji ve nehē,” ei ga ovytyteri pe.

6 Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Itambere'ia ji ndarekoi te novīa. Emo Jesus Cristo'ga popoakara ji areko Nazarépeve'ga popoakara, ei ga. Nurã ji ei nde ve: Epo'ã egwovo, ei Pedro'ga ga pe.

7 Igwete Pedro'ga ga popyhygi ga mopo'ama. Omopo'amame ga pyitaro a'ero ga pynhu'aitaro no.

8 A'ero ga pori opo'ama ogwovo. Igwete ga reki onga rokari pe Pedro'ğa ndupi okovo. Opoopo ga ogwovo gworygworyvamo. Igwete ga Tupana'ga mboheteheitei.

⁹ Pevove'ga nhaporemo gwepia gahoa henduva ganhi'iga Tupana'ga mboheterame.

¹⁰ —Gaha, ja'gwy! ei ga, kiroki ga õi itambere'ia rehe jipi jurukwara pyri Ikatuva'ea pyri! ei ga onhimombaragwahava ga rehe.

Onhimomby'a hete reki ga gapyita rehe.

Pedrova'ea omombe'umbe'u ahe ve

¹¹ Igwete ika'nauhügwera'ga Pedro'ga anhuvani. Kiro pevove'ga nhambavi ojatykava upa ga pyri gambo'ehai pe onga rembe'yvuhu pe – a'ea pe ga e'i Salomãova'ea apoa. Igwete ga nhimomby'ahetei ika'nauhügwera'ga repiaga.

¹² —Marã ga po'amuhüi? ei ga ojuhupeupe. Gandura repiagame Pedro'ga ei ga pe israelitas'ga pe:

—Maraname pe ore repiahetei penhimomby'auhuavo gapo'ama rehe? ei ga ga pe. Pe'e tehe po pe ore ve naerü. “Ipaji hete ga Pedro'ga. Opyryva gwaramo ga agwa'ga mopo'ami ga mondovo.” Poro po pe etehei ore ve naerü? ei Pedro'ga ga pe. Na rüi reki, a'e ji pe me, ei ga.

¹³⁻¹⁶ Jesus'ga reki omopo'amuka ore ve penembiepiaga'ga penembikwahava'ga. A'ereki ore orojiko Jesus'ga rehe. Ore-jikoga gwaramo ga rehe Jesus'ga ga mopo'ağatui pendovaki, ei ga ga pe.

—Nhaneremboypya ojiko hete Tupana'ga rehe hako Abraãova'ea Isaqueva'ea. Jacóva'ea ojiko ga rehe, ei ga. Gaha ombohuvihavuhu hete Jesus'ga omoirühara'ga. Pehe ki a'e te Jesus'ga mondo nhanderuvihava'ga po pe ikwehe, ei Pedro'ga ga pe. Igwete governador'ga Pilatos'ga ei novia: “Amohemuka ji ga cadeia hugwi ga mbopiro'yavouka,” ei ga. Pe ki a'e te pe'e Pilatos'ga pe: “Teremohemukari Jesus'ga. A'ereki ga okote'varuhu,” pe'eteheuhu pe Pilatos'ga pe ikwehe, ei ga. Iporojukave'ga reki pe pepota gaha emohemuka ore ve javo. Pyryheteve'ga ki a'e te pe ndapepotari gahema naerü, ei ga ga pe. Gaha ko yvyakotyve'ga mongo tuhë Jesus'ga. Emo pe pejukauka ga. Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi ikwehe, ei ga. Ga mbogweravirë ore ga repiaga'javi a'ero, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

¹⁷ Igwete ga ei gwe'yja'ga pe no:

—Nhiirü, pejukauka pe ga ikwehe. A'ereki pe ndapekwahavi tuhë nhanderuvihava'ga pavëi, ei ga ga pe.

¹⁸ Ymyahü Tupana'ga ombo'e nhoğwenonde ahe a'ea rehe hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iga jipi, ei ga. Ahe nhaporemo Cristo'ga mombe'u nhoğwenonde a'ero okwaha po ti ga hahyva'ea omanomo javo. Pe Cristo'ga jukaukaramenahã Tupana'ga ahe nhi'ipo'ruukari a'ero, ei Pedro'ga ga pe.

19 —Perojijyi ti pejeaporogita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe tohy ti ga pendekote'varuhua pe hugwi nehë, ei ga.

20 Pepohi ti jugwi pejikoga nhandepojoykaharete'ga rehe tomomby ti ga pepy'a nehë. Pepohi ti jugwi pejikoga ga rehe tombuhura'ja ti ga Jesus Cristo'ga pe pyri, ei ga. Ga pe Tupana'ga e'i nhoğwenonde tamondoa'ja ti ga ga pyri nehë javo, ei Pedro'ga ga pe.

21 —Jesus'ga opyta tuhë kiro yvagi pe Tupana'ga ti toapokatua'ja na'ë yvyakotyva'ea ji renonde javo, ei ga. Ymyahũ ko Tupana'ga imombe'ujipei a'ea onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako tapemombe'u ti jara'ga pe javo, ei ga.

22 A'ea ko Moisésva'ea omombe'u a'ero hako. A'ereki ahe e'i: “Tupana'ga pepojoykaharete'ga po ti ji'jave'ga mongoi pepyteri pe nehë,” ei ahe, ei ga.

“Ga po ti pejigwyriveva'ero oko pe pavëi nehë.

Igwete po ti ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iga pe me nehë,” ei Moisésva'ea hako, ei ga.

“Pehendu katu pa ti ganhi'iga a'ero nehë,” ei ahe.

23 “Kiroki ga ndohopotari ganhi'iga rupi

– gahã ti ga tombojipe'a Tupana'gareheve'ga hugwi ga jukavo nehë,” ei ahe hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

24 —Samuelva'ea omombe'u nhoğwenonde ağwamova'ea no hako, ahepy'rovova'ea omombe'u no Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga imombe'uukarame ahe ve ahe nhaporemomombe'u ağwamova'ea hako, ei ga.

25 Pe ndepyga reki Tupana'ga omombe'uuka nhoğwenonde ağwamova'ea ahe ve hako. Pe ndepyga jitehe Tupana'ga e'i jipe penamonhava'ea pe hako tamombyry ti ga pe nehë javo, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki Abraãova'ea pe ga e'i jipe hako: “Nerymymino'ga po ti imombyryvi yvyakotyve'ga pe nhaporemomombe'u nehë,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Pedro'ga ga pe.

26 Pe pyri na'ë Tupana'ga Jesus'ga mbuhurukari a'ero ga mongovo omoirũharamo tamombyry ti ga pe javo, ei ga. “Tamombyry ti ga pe ga mbopohiruka pa gãdekote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe ndepyga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

4

Onhi'igahy ahe Pedrova'ea pe

1-4 Igwete João'ga pavëi Pedro'ga imombe'ui Jesus'ga kwerava ga manogwera hugwi. A'ea imombe'urame ga pe ga ei:

—Okwerava gwaramo po ti Jesus'ga nhande mbogweravi nehẽ no, ei ẽa.

Henduvame Pedro'ga nhi'iga he'yjuhuve'ga heroviari ojikoga Jesus'ga rehe a'ero. Cinco mil ko ẽa a'ero Jesus'gareheve'ga onhimongyavo. Pedro'ga nhi'inh'i'igame ẽa pe kiro ẽa nduri ẽa pyri. Guardas'ga nduvihava'ga uhu – kiroki ẽa gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua guardas'ga. Ganduvihava'ga uhu, mbatera kwava'ẽhara'ga uhu no saduceus'ga pavẽi. Ga ndogweroviari omanove'ga mbogwerava gamanoa hugwi. Nurã ẽa nhimonha'ngai Pedro'ga ndehe ẽa omanove'ga mbogwerava mombe'urame ojipe'ga pe. Kiro ẽa nduri a'ero Pedro'ga pyhyga ẽa nderogwovo ẽa mongiavo cadeia pype ẽa mongia. A'ereki kiro ka'aru hete.

⁵ Ko'emame judeus'ga nduvihava'ga jatykai Jerusalém me tihendu ti Pedro'ga nhi'iga javo. Xava'eve'ga oko judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi.

⁶ Anás'ga oko ẽa pyri no ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga. Gare'yja'ga no Caifás'ga João'ga Alexandre'ga jara'ga no.

⁷ Igwete ẽa jatykai Pedro'ga mbuhuruka ẽa mo'ama ojipyteri pe tihendu ti ẽanhi'iga javo. Igwete ẽa ei Pedro'ga pe:

—Ma'ga popoakara pyvõ pe ga mopo'ami ika'nauhũve'ga? Ma'ga e'iuhu pe me: “Pemopoã ga”? ei ẽa ẽa pe.

⁸ Nanime Tupana'ga ra'uva Pedro'ga pojykapavi. A'ero ga ei xava'eve'ga pe judeus'ga nduvihava'ga pe no:

⁹ —Pe'ji pe ore ve: “Marã pe ika'nauhũve'ga mopo'ağatui pyryva'ea apovo ga pe?” pe'ji pe ore ve naerũ? ei Pedro'ga ẽa pe.

¹⁰ Pekwaha ti a'ero. Nhandere'yja'ga nhaporemõ ti tokwaha no israelitas'ga, ei ga. Jesus Cristo'ga reki Nazarépeve'ga – gaha ko omopo'ağatuuka ika'nauhũve'ga avo pepyteri pe, ei ga. Pehe Jesus'ga mbovy yva rehe ga jukavo ikwehe. Tupana'ga ki a'e te ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi, ei Pedro'ga imombe'gwovo ẽa pe.

¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara ko e'i hako, ei ga. “Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ẽa imombori tiruahũ javo jupe.

Aerẽ akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i ikwatijara hako, ei Pedro'ga.

Na jitehe ko pe, ei ga. Pe napearõi Jesus'ga tiruahũ ga javo tehe ga pe. Tupana'ga ki a'e te oarõ hete reki ga pyry hete ga javo ga pe, ei ga.

¹² Jesus'ga jate reki Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri togweru ti ga ẽa ji pyri javo. A'ereki vyva koty niandererohohavi

tuhē. Gaha jate po ti nhande rerohoaḡwama Tupana'ga pyri nhande mongovo nehē, ei Pedro'ga ḡa pe.

¹³ Henduvame Pedro'ḡa nhi'ḡa ḡa nhimomby'ai hehe ojapyaka upa.

—Pedro'ga ndopojihuvi ja'javo João'ga pavēi, ei ḡa ojohupe. Marā re po ḡa ikwahahetei mbatera? A'ereki ḡa ko okoteheve'ḡa, ei ḡa. Jesusva'ea pavēi reki ḡa ndekoi jipi onhimbo'eavo, ei ḡa ojohupe.

¹⁴ Omboja pota ḡa mbatera Pedro'ḡa ndehe novīa. Emo ika'nauhūgwera'ga repiaga ḡa nde'ia'javi ga aḡaturo ḡwaramo ḡa pyri.

¹⁵ Kiro ḡa Pedro'ḡa mondoukari na'ē ojihugwi. Igwete ḡa nhomonhi'inhi'ḡi upa.

¹⁶ —Marā po ti nhande ḡa nderekoi nehē naerū? ei ḡa ojohupe. A'ereki Pedro'ḡa oapo tuhē ahemonhimomby'ava'ea Jerusalémmeve'ḡa ndovaki, ei ḡa. “Ga ndoapoi,” nhande ndia'ei. A'ereki jukwaha ḡa pe nhaporemō ika'nauhūve'ga po'aḡatua, ei ḡa ojohupe.

¹⁷ Xanhi'ḡahyahi ti ḡa pe a'ero ḡa mombiga tomonhi-moanhanyeme ti he'yjuhuve'ḡa pe, ei ḡa. Xa'e ti ḡa pe tonhi'ḡa'javyme ti ḡa ḡa pe Jesusva'ea renoina, ei ḡa ojohupe.

¹⁸ A'ero ḡa Pedro'ḡa mbuhura'javi ojipyri. Igwete ḡa nhi'ḡahyi ḡa pe novīa.

—Tapenhi'ḡa'javi'i ti Jesusva'ea renoina ḡa mbo'eavo ahe rehe, ei ḡa Pedro'ḡa pe novīa.

¹⁹ Emo Pedro'ḡa e'i ḡa pe João'ga pavēi:

—Marā naerū? ei ḡa. Toroko po ti ore penhi'ḡa rehe orokoe'yma Tupana'ga nhi'ḡa rehe hamo naerū? A'ea po pyry Tupana'ga pe naerū? Pejapyaka katu ti ikwahava, ei ḡa ḡa pe.

²⁰ Oro ore, noromombe'upigi tuhē reki oronhimbiepiaga oronhimienduva no, ei Pedro'ḡa ḡa pe.

²¹ Koji'i ḡa nhi'ḡahyahi Pedro'ḡa pe a'ero.

—Pepige'ymame po ti ore pe nupanupāukari nehē, ei ḡa ḡa pe.

Igwete ḡa ḡa mo'ēukari ḡa mondouka. Nonupāukari reki ḡa ḡa. A'ereki he'yjuhuve'ḡa horyory pa Pedro'ḡa ndehe Tupana'ga mboheteavo ahemonhimomby'ava'ea rehe.

²² A'ereki he'yi kwara quarenta kwara ika'nauhūve'ga rehe Pedro'ḡa ga mopo'amame.

Jesus'gareheva'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe

²³ Igwete ḡa Pedro'ḡa mo'ēukari ḡa mondovo. A'ero Pedro'ḡa hoi jaraḡa pyri Jesus'gareheve'ḡa pyri. Igwete ḡa imombe'upavi ḡa pe ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa nhi'ḡa ojive xava'eve'ḡa nhi'ḡa no.

24 Henduvirē onhopavēi ġa nhi'īgi opojkaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ereapo pa nde yvaga, yvya, paranauhūa, ipypeva'ea reheve po rimba'e, ei ġa Tupana'ga pe.

25 Eja'uva pyvō nde ejiheva'ea monhi'ĩ hako Daviva'ea oreramohava'ea. A'ero ahe ei:

“Maraname israelitas'ġarūive'ġa nhimboahivuhui nhandepojkaharete'ga pe Tupana'ga pe?

Maraname ġa ndeaporogitateheuhuro naerū?” ei Daviva'ea hako, ei ġa Tupana'ga pe.

26 “Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojatyka upa.

Omovahĩ ġa Tupana'ga remimbuhurukara'ga no Cristo'ga,” ei ahe hako.

27 A'ea Jesus'gareheve'ġa ei onhi'igame Tupana'ga pe. Igwete ġa ei ga pe no:

—A'iti tuhē ġa jatykai nemoirūhara'ga movahiamo Jesus'ga movahiamo ikwehe. Ga pyry hete reki neremimbuhurukara'ga, ei ġa Tupana'ga pe. Emo Herodes'ġa ojatyka avo Jerusalém me Pōncio Pilatos'ga pavēi ikwehe. Israelitas'ġa ojatyka israelitas'ġarūive'ġa no Jesus'ga movahiamo, ei ġa Tupana'ga pe.

28 Ojikwe nde ei: “Nahanahã ti ġa ndekouhui nehē,” ere nde hako. A'ereki nde ndepopoaka javo jupe, ei ġa. Na tuhē reki ġa ndekoi a'ero, ei Jesus'gareheve'ġa Tupana'ga pe.

29 —Ehepia kiro ġanhi'igahya ore ve oji'i. “Pe Jesus'ga mombe'upige'ymame toponupanupāuka po ti ore pe nehē,” ei ġa ore ve oji'i, ei ġa Tupana'ga pe. Ore poko ti a'ero toromombe'u katu ti nenhi'iga Jesus'ga mombe'gwovo ġa pojihuve'yama nehē. A'ereki ore ndereheva'ero oroko, ei ġa ga pe.

30 Ehepiuka ti ejipopoakara imombiga avove'ġa tetirūa ġa hugwi, ei ġa. Eapouka ti ore ve ahemonhimomby'aheteva'ea Jesus'ga popoakarimo. A'ereki ga pyry hete nemoirūhara'ga, ei Jesus'gareheve'ġa ga pe.

31 Ga nhi'imbevire ga pe kiro igwygwygwygwyymi onga – perope ġa ojatyka ipype. Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojkapavi ġa nderekokatuavo. A'ero ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'iga ojipe'ga pojihuve'yama.

Jesus'gareheva'ea oma'ema'ẽ ombatera ojohupe

32 Kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe – kiro ġa jihe'akatuheti ojogwehe onhimongyavo. Ojo'jajo'ja hete ġandeaporogita. Nde'i ġa ombatera pe ndeapoa rūi. A'ereki ġa oma'eġatu ombatera ojohupeupe nhandeapoa javo jupe.

33 Tupana'ga popoakahetea rerekovo Jesus'ga moirūhara'ġa imombe'ui opojkaharete'ga mbogweravagwera Jesus'ga

mbogweravagwera. Igwete Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nħaporemo.

³⁴⁻³⁵ Kiroki ġa gwereko onga, kiroki ġa gwereko yvya – ġa omondomondo a'ea itambere'ia pyhyga. Igwete ġa heruri itambere'ia Jesus'ga moirūhara'ġa pe toma'ē ti ġa imbatere'ŷve'ġa pe javo. Nurā ndogwerecoa'javi ġapyteri pe imbatere'ŷve'ġa. A'ereki ġa herekoe'y mame ojipe'ġa imondoi mo ġa pe.

³⁶ José'ga na jitehe imondoi ogwyrā itambere'ia rehe herua. Ga ko levitaramo ypa'omeva'ero Chiprepeva'ero. Jesus'ga moirūhara'ġa ono Barnabé ga rehe. Garera pe nħande ei: Ga mbohory ga.

³⁷ Igwete ga imondoi ogwyrā itambere'ia herua Jesus'ga moirūhara'ġa pe toma'ē ti ġa ġa pe javo.

5

Ananiasva'ea Safirava'ea pavēi

¹ Aerē ko Ananiasva'ea na jitehe novīa. Ahe imondoi ogwyrā itambere'ia pyhyga ġwembirekova'ea pavēi Safirava'ea pavēi.

² Ananiasva'ea opojyka reki jara ojive imombytavo inoġa ojipyri. Jara ahe gweru Jesus'ga moirūhara'ġa pe aru pa ji itambere'ia javo tehe ġa pe. Aherembirekova'ea Safirava'ea okwaha hete ahe'mbea.

³ Igwete Pedro'ga ei Ananiasva'ea pe:

—Maranuhūrame nde erepojykauka ejeaporogita Satanás'ga pe e'mbero Tupana'ga ra'uva pe? A'ereki nde eremombytauhu jara ejive egwyrā kwepykava, ei Pedro'ga ahe ve.

⁴ Ndeapoa tuhē ko ndegwyrā imondoa renonde. Imondorē ikwepykava na jitehe ndeapoa no, ei ga ahe ve. Maranuhūrame nde reaporoġitate'varuhuro e'mbero aru pa ji javo tehe? ei ga Ananiasva'ea pe. Yvyakotyve'ġa pe jate rūi nde mbero. Tupana'ga pe nde mbero, ei Pedro'ga ahe ve.

⁵ Henduvame ganhi'ġa Ananiasva'ea manoi o'a upa. Okyhyji pa hete ġa a'ero ikwahavame ahemanoa.

⁶ Igwete ipyahuve'ġa nduri ahera'oa mamana tapy'ynħapira pyvō. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma.

⁷ Koiramehe aherembirekokwerava'ea ruri Pedro'ga pyri no Safirava'ea. Ndokwahavi ve ahe ġwembirekova'ea manoa.

⁸ Igwete Pedro'ga ei Safirava'ea pe:

—Emombe'u katu ji ve. Maramomi ikwepykava pe imondorame egwyrā? Momi tuhē oji'i?

—Momi tuhē itambere'ia, ei ahe ga pe o'mbero.

⁹ Igwete ga ei:

—Maranuhūrame pe ememei novīa: “Tihepia ti nhande imoandyandyi Tupana'ga ra'uva”? ei Pedro'ga ahe ve. Kiro ki ġa u – kiroki ġa gweroho nerembirekova'ea tyma, ei ga. Ahe javijitehe po ti ġa nde rerohoi nde tyma nehē no, ei Pedro'ga ahe ve.

¹⁰ Nanime Safirava'ea manoi o'a upa a'ero gapyra pyri. Igwete ipyahuve'ġa nduri ahe repiaga. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma aherembirekova'ea pyri ahe mbojoyvya.

¹¹ Okyhyji pa hete ġa a'ero Jesus'gareheve'ġa ojipe'ġa no henduvame ahemanoa.

Jesus'ga moirūharava'ea oapo ahemonhimomby'ava'ea

¹² Igwete Jesus'ga moirūhara'ġa japojaipo ahe-monhimomby'ava'ea pevove'ġa pyteri pe. Igwete Jesus'gareheve'ġa nhimono'ombavi jipi ojihe'akatuavo ojogwehe ojatykahavuhua pype – perope onga rembe'yvuhu pe Salomāova'ea apoa pe.

¹³ Ojipe'ġa e'ie'i ġa pe pyry hete ġa javo novīa. Emo ojikoge'ymame Jesus'ga rehe ġa ipojihuvi ojihe'are'yma ġa ndehe.

¹⁴ Igwaigwavete reki ojipe'ġa jikogi Jesus'ga rehe ojihe'a ġa ndehe onhimongyavo akwaimbae'ġa kunha'ġa no.

¹⁵ Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pevove'ġa ġa nderuri itetirūave'ġa. Igwete ġa ġa noġi pea rupi ġakupeupava rehe. “Ga ndekorame vehevi Pedro'ga aġi pe jate ga kwavame, opi po ti ġatetirūa ġa hugwi nehē,” ei ga.

¹⁶ He'yjuhuve'ġa gwerugweru itetirūave'ġa anhaġa rembipojykhara'ġa no. Gweru ġa ġa ojipejipea hugwi Jerusalémpyriva'ea hugwi. A'ero itetirūave'ġa nhimohiġatugatupavi. Anhaġa jipe'apavi ġa hugwi.

Ahe ombohahy Jesus'ga moirūharava'ea pe

¹⁷ Igwete ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga nhimyrōi Jesus'ga moirūhara'ġa ndehe Pedro'ga ndehe. Gareheve'ġa na jitehe onhimyrō ġa ndehe no saduceus'ġa.

¹⁸ Nurā ġa Pedro'ga pyhygukari ġa mongiuka cadeia pype.

¹⁹ Emo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri ypytunimo ġa pyri cadeia pype hovapytymba'voga ġa pe ġa nenoHEMA jugwi. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

²⁰ —Hepejigwovo kiro pejatykahavuhua rokari pe penhi'ama. Pe'ji ti pevove'ġa pe: Pejikogame Jesus'ga rehe po ti ga imbopyahui pejeaporogita nehē, pe'ji ti ġa pe, ei ga Pedro'ga pe.

²¹ Gwendu katu ġa Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa. Igwete Pedro'ga hoi ko'eġatue'yma rupi ġajatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo.

A'ea ja ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga ruri ojiheve'ḡa pavēi. Igwete ḡa jara'ḡa mbojatykapavi. Judeus'ḡa moḡitaharamo ḡa guardas'ḡa mondoukari cadeia pype togweru ti ḡa Pedro'ḡa javo novīa.

²² Emo ovahemame cadeia pe guardas'ḡa ndohepiagi reki Pedro'ḡa. A'ero ḡa jivyri imombe'ḡwovo.

²³ –Avi ḡa ahā pevo! ei guardas'ḡa ḡa pe. Gwovapytyḡatu po ḡa novīa, ei ḡa. Pero hepiakatuhara'ḡa ātehei hovapytymbava pyri, ei ḡa ḡa pe. Igwete ore hovapytymba'vogi tiroho ti ḡa javo novīa. Emo ḡa nduvi reki ipype! ei guardas'ḡa imombe'ḡwovo ḡa pe.

²⁴ Henduvame guardas'ḡa nduvihavuhu'ga nhi-momby'apavi ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa pavēi.

–Marā po ti nehē naerū? ei ḡa ojohupe.

²⁵ Nanime ojipe'ga ruri ḡa pyri Pedro'ḡa mombe'ḡwovo ḡa pe:

–Akoja'ḡa – kiroki ḡa pe ḡa mondouka ḡa mongiavo cadeia pype kirame raji'i novīa – kiro ḡa ḡa mbo'embo'ei o'ama nhandejatykahavuhua rokari pe, ei ga ḡa mombe'ḡwovo ḡa pe.

²⁶ A'ero guardas'ḡa hoi gwuvihavuhu'ga rupi Pedro'ḡa nderua. Maymbeve ḡa Pedro'ḡa nderuri ḡa nderekovo. A'ereki ḡa okyhyji he'yjuhuve'ḡa hugwi. “Pedro'ḡa pyhygahyrame po ti ḡa nhande api nehē,” ei ḡa ojohupe.

²⁷ Igwete ḡa hoi ḡa nderua ḡa mo'ama judeus'ḡa moḡitahara'ḡa ndovai pyteri pe. A'ero ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga ei Pedro'ḡa pe:

²⁸ –“Tapembo'ei ti ḡa Jesusva'ea remimbo'ea rehe,” oro'e ko ore pe me oji'i novīa, ei ga. Emo pe pemonhimoanha penhimbi'ea Jerusalēmmeve'ḡa pe nhaporemo, ei ga ḡa pe. Igwete pe imbojapotaruhui Jesusva'ea manoagwera ore rehe no, ei ga ḡa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ḡa pe jara'ḡa pavēi Jesus'ga moirūhara'ḡa pavēi:

–Tupana'ga nhi'ḡa po ore hendukatui vvyakotyve'ḡa nhi'ḡa hohe hamo, ei ḡa.

³⁰ Tupana'ga rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Gaha koi ombogwera Jesus'ga gamanoa hugwi pe ga jukarē ga mbovyrukarama yva rehe ikwehe, ei Pedro'ḡa ḡa pe.

³¹ Tupana'ga omongo Jesus'ga ojipyri a'ero ga mongovo nhanderuvihavuhuhetero. Ga omongo Jesus'ga nhanembopiro'yharamo no, ei ḡa. Tupana'ga e'i: “Togwerojijyjijyuka po ti ga israelitas'ḡa ndeaporoḡita topohi ti ḡa okote'varuhua hugwi. Tomombo po ti ga ḡandekote'varuhua a'ero ḡa mbopiro'yavo jugwi,” ei Tupana'ga, ei ḡa ḡa pe.

³² A'ea ore oromombe'umbe'u ġa pe. Tupana'ga ra'uva na jitehe okwahavuka ġa pe no. A'ereki gwa'uva Tupana'ga ombuhuruka onhi'ġa rendukatuhara'ġa pyri, ei Pedro'ġa ġa pe.

³³ Ganhi'ġa renduvame judeus'ġa moġitahara'ġa nhimboahihetei Pedro'ġa pe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Marã po ti nhande ġa nderekoi ġa jukavo nehẽ, ei ġa ojohupe.

³⁴ Kiro ġapyteripeve'ga po'ami a'ero Gamaliel'ga. Ga ko fariseu'ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ga ġa mbo'embo'e jipi. Ga nhaporemo e'i pyry hete ga pe. Kiro ga po'ami ġapyteri pe a'ero Gamaliel'ga. Igwete ga Pedro'ġa mondoukari na'ẽ pea hugwi.

³⁵ Ga horẽ ga ei jara'ġa pe:

—Israelitasramo pejapyaka katu na'ẽ ti penhimbobovajara rehe, ei ga.

³⁶ A'ereki ymya ko Teudasva'ea uhu ikwehe jihi ko penduvihavamo ako kiro javo. He'yjuhu reki ġa quatrocentos ko ġa jikogi ahe rehe a'ero okovo ahe rupi, ei ga ġa pe. Emo ojipe'ġa ahe jukai, ei ga. A'ero ahereheve'ġa kwaki'okatukatui ikwehe. Ahana'ja reki ahereheve'ġa a'ero, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁷ —Aerẽ Judasva'ea ruri ikwehe Galiléiapeve'ġa gwyripeva'ea ikwehe, ei ga. A'ea rupi huvihavuhu'ga okwatijapavuka nhanderera inoġauka, ei ga ġa pe. Igwete Judasva'ea ruri onhimbopogweuka he'yjuhuve'ġa pe timovahĩ nhanderuvihavuhu'ga javo. Emo ojipe'ġa ahe jukai. Ahereheve'ġa kwaki'opavi reki ikwehe, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁸ Nurã ji ei pe me kiro: Tapeavykyi ti Pedro'ġa. Na ġa ndekoi jate, ei ga. Po vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rupi ġa ġa mbo'ei ġa nderekovo, a'ero po ti aerẽ momina nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁹ Po Tupana'ga reaporoġita rupi Pedro'ġa ġa mbo'ei, a'ero po ti pe napemombigi tuhẽ Pedro'ġa nehẽ. Pe po ti Tupana'ga movahĩ nehẽ, ei ga. Tapeavykyi ti Pedro'ġa a'ero, a'e ji pe me, ei Gamaliel'ga ġa pe.

Oho reki ġa Gamaliel'ga nhi'ġa rupi a'ero Pedro'ġa jukaukare'yma.

⁴⁰ Igwete ġa Pedro'ġa mbuhurukara'javi ġa nupanupamouka mbiara pira apopyra pyvõ.

—Tapenhi'ġa'javi ti Jesusva'ea renoina, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ga mo'ëukari a'ero ġa mondovo.

⁴¹ Igwete Pedro'ġa hoi judeus'ġa moġitahara'ġa hugwi. Ho-ryory reki ġa hahyva'ea rehe ogwovo. A'ereki ġa e'i ojohupe: “Tupana'ga e'i reki nhande ve: ‘Pepyry hete pe. Nurã ko pyry

pe ikwahavi hahyva'ea Jesus'ga repyga,' ei Tupana'ga nhande ve," ei ġa. Nurã Pedro'ġa ndoryndoryvamo hahyva'ea kwa-hava ogwovo.

⁴² Nane'yimi ġa hoġahoi ojipe'ġa mbo'eavo Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. Ojatykahavuhua rokari pe ġa hoi. Ojipe'ġape'ġa nonga pe ġa hoi no Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

6

Seteva'ea opoko Jesus'ga moirũharava'ea

¹ Igwaigwavete ojipe'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. Aerẽ ġa nnonhi'igayvari reki judeus'ġa. Kiroki ġa grego ġanhi'igã – ġa onhi'igahy ġa pe – kiroki ġa aramaico ġanhi'igã.

–Ga ndoporakakatui aherembirekokwera'ġa, ei ġa ġa pe. Nomondokatui ġa orere'yja'ġa pe mbatera ma'ema'ẽrame jipi, ei ġa – kiroki ġa grego ġanhi'igã.

² Igwete Jesus'ga moirũhara'ġa dozeve'ġa henduvi ġanhonhi'igayvara. A'ero ġa Jesus'gareheve'ġa mbojatykapavi ojipyri. Igwete ġa ei ġa pe:

–Oreirũ, ndoropohiri po ore Tupana'ga nhi'igã mombe'ua hugwi hamo ima'ema'eamo mbatera ġa pe hamo, ei ġa ġa pe.

³ Nurã ti pemo'ẽ nhandere'yja'ġa toma'ema'ẽ ti ġa mbatera ġa pe, ei ġa. Nanongara'ġa ti pemo'ẽ. Ojipe'ġa e'i ġa pe: “Ga pyry hete ikwahaheteavo,” ei ġa. “Tupana'ga ra'uva ġa pojyka hete ġa mongokatuavo,” ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa ti pemo'emo'ẽ ġa mongovo seteve'ġa, ei dozeve'ġa ġa pe. Ga pe po ti ore ima'ẽukari a'ero nehẽ imondokatuuka mbatera aherembirekokwera'ġa pe nehẽ.

⁴ Ore po ti oromombe'u Tupana'ga nhi'igã ojipe'ġa pe jipi nehẽ, ei ġa. Oronhi'inhi'ĩ ti ore Tupana'ga pe nehẽ no, ei dozeve'ġa ġa pe.

⁵ –Kwa, ei jara'ġa ġa pe. Toromo'ẽ ti ġa a'ero.

Seteve'ġa ġa ġa mo'ẽi a'ero. Estêvãova'ea pe ġa e'i. A'ereki ahe ojiko hete Jesus'ga rehe. Tupana'ga ra'uva ahe pojyka hete ahe rerekokatuavo. Ojipe'ġa ġa ġa mo'ẽi no Filipe'ga, Prócoro'ga, Nicanor'ga, Timom'ga, Pármenas'ga, Nicolau'ga. Antioquiapeva'ero ko Nicolau'ga oko. Onhimongo ga judeu-ramo okovo ikwehe.

⁶ Seteve'ġa ġa ġa mo'ẽi a'ero. Igwete ġa ġa nderuri Jesus'ga moirũhara'ġa pyri. A'ero ġa nhi'igi Tupana'ga pe seteve'ġa ndepyga. Igwete ġa pokogi seteve'ġa akaġa rehe toporavyky ti ġa mbatera ma'eamo javo.

⁷ Igwaigwavete Jesus'ga moirũhara'ġa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'igã ojipe'ġa pe. Igwaigwavete ġa hendukatui ġanhi'igã a'ero ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo

Jerusalém me. He'yjuhuve'ga ojiko Jesus'ga rehe no mbatera kwava'ẽhara'ga.

Judeusva'ea ruvihavava'ea opyhyguka Estêvãova'ea

⁸ Igwete Tupana'ga imombyryvi Estêvãova'ea pe. Igwete ga ahe mbopopoakarukahetei japovouka ahe ve gamonhimomby'ava'ea gapyteri pe.

⁹ Aerẽ judeus'ga nduri Estêvãova'ea pyri ahe movahiamo – kiroki ga cidade de Cirenepeve'ga cidade de Alexandria-peve'ga no. Gajatykahava pe ga ei Ipiro'yve'ga apoa. Aerẽ ga nduri Estêvãova'ea pyri Ciliciapeve'ga gwyrripeve'ga pavẽi Asiapeve'ga gwyrripeve'ga pavẽi no. Ga ko judeus'ga jitehe. Igwete ga nhi'igayvari Estêvãova'ea pe.

¹⁰ Emo Estêvãova'ea okwaha hete ga nhi'ikwepyga. A'ereki Tupana'ga ra'uva okwahavuka ga pe. Nurã ga nonhi'igayvara'javi ahe ve.

¹¹ A'ero ga ojipe'ga monhi'igukari ga mo'mbeavouka itambere'ia mondovo ga pe. Nurã ga ei o'mbero:

–Orohendu ore Estêvão'ga ete'varuhua Moisésva'ea pe Tupana'ga pe no, ei ga o'mbero.

¹² Nahã ga ojipe'ga momymomyi. Ga xava'eva'ga momymomyi, judeus'ga mbo'ehara'ga momymomyi no. Nurã ga nduri Estêvãova'ea pyri ahe pyhyga ahe rerogwovo judeus'ga moġitahara'ga pyteri pe ahe mo'ama.

¹³ Igwete ga ojipe'ga mo'mbeukari. A'ero ga ei o'mbero:

–Estêvão'ga ndopigi o'ete'varuhuavo nhandejatykahavuhua pe jipi – a'ea nhaneramonhava'ea okwava'ẽ Tupana'ga pe hako, ei ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ga ete'varuhui jipi no, ei ga o'mbero.

¹⁴ Orohendu ore ganhi'iga oji'i, ei ga, ahe mombe'urame oji'i – kiroki ahe Nazarépeva'ero oko Jesusva'ea, ei ga. “Jesus'ga po ti omondurunduru nhandejatykahavuhua nehẽ,” ei Estêvão'ga oji'i, ei ga o'mbero ga pe. “Jesus'ga po ti nhande mongoukari hajiheva'ea rehe. Ga po ti nianemongoukari nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe – kiroki a'ea rehe Moisésva'ea ombo'embo'e nhaneramonhava'ea,” ei Estêvão'ga oji'i, ei ga o'mbero ga pe.

¹⁵ Kiro judeus'ga moġitahara'ga Estêvãova'ea repiahetei oina. Aherova ko Tupana'gapyrive'ga ndova javijitehe ga pe gwendy'javamo.

7

Estêvãova'ea omombe'u Abraãova'ea

¹ Igwete ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ei Estêvãova'ea pe:

–A'iti nde ei poha? ei ga ahe ve.

2 Igwete Estêvãova'ea ei ymyahũva'ea mombe'gwombe'gwovo ġa pe a'ero:

—Nhiirũ, peymyana, pehendu ti nhinhi'ĩga, ei ahe. Tupana'ga onhimboukwaha gwuvihavuhuhetero, ei ahe. Igwete ga jipiukari nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe hako. A'ea rupi ahe ndohoi ve cidade de Harã me. Mesopotãmiapeva'ea gwyrì pe Abraãova'ea ruvi hako, ei ahe. Igwete Tupana'ga jipiukari Abraãova'ea pe.

3 Igwete ga ei ahe ve: “Heregwovo kiro egwyrã hugwi eje'yja'ġa ndeja,” ei ga ahe ve. “Ahepiuka ti ji nde ve hajiheve'ġa gwyrã nehẽ. Pevo ti eho,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

4 —A'ero Abraãova'ea hoi Caldéiãapeva'ea gwyrã hugwi a'ero hako. Harã me ahe hoi upa, ei ahe. Ahepo'ria manorame Tupana'ga ahe mbuhurukari kokoty – perope xaju, ei Estêvãova'ea ġa pe.

5 A'ea rupi Tupana'ga ndopojykaukari'i'i ve Abraãova'ea pe ahegwyrã. Emo Tupana'ga e'i ahe ve: “Aerẽji ti ji imondoi avova'ea nde ve ndegwyrãmo nehẽ nerymymino'ġa gwyrãmo nehẽ no – kiroki ġa ndepy'rovove'ġa,” ei ga ahe ve, ei ahe. Ahe ra'yre'ymame Tupana'ga ei ahe ve, ei ahe imombe'gwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

6 —Nahã Tupana'ga ei Abraãova'ea pe no: “Aerẽji ti nerymymino'ġa hopavi agwa hugwi nehẽ. A'ero po ti ġa nduvi hajiheve'ġa gwyrì pe nehẽ,” ei ga ahe ve, ei ahe. “Pevove'ġa po ti ġa mboporavykyuhui ojive ojigwaraita ġa ndehe nehẽ ġa mbopiro'ye'yma ojihugwi nehẽ,” ei Tupana'ga. “He'yjuhua rupi quatrocentos kwara rupi po ti ġa jigwarajuhui ġa ndehe nehẽ.

7 Aerẽ po ti ji imbohahyi ġa pe nerymymino'ġa ndepyga nehẽ,” ei ga Abraãova'ea pe. “Aerẽ po ti nerymymino'ġa jivyri ua ji mboheteavo kokoty jitehe nehẽ,” ei ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

8 —Aerẽ Tupana'ga ea'javi Abraãova'ea pe hako, ei ahe. “Hendukaturame nhinhi'ĩga ejive po ti nde ikytiukari enhakwanhapira nehẽ,” ei Tupana'ga. “Ekyti ti eja'yra'ġa nakwanha pi'ria no,” ei ga. “Ndera'yra'ġa na jitehe tokyti gwa'yra'ġa nehẽ no,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. “Nahã ti a'ero,” ei Abraãova'ea ga pe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Aerẽ Abraãova'ea ra'yramo. Isaque ahe ono gwa'yrava'ea rehe, ei ahe. Oito okirirẽ Abraãova'ea ikyti ipita'ngiva'ea pi'ria a'ero. Aerẽ Isaqueva'ea na jitehe okyti gwa'yrava'ea Jacóva'ea, ei ahe. Aerẽ Jacóva'ea ta'yta'y no. Doze ko ahera'yrava'ea nhaneremboypya, ei ahe. Igwete Jacóva'ea okytikyti gwa'yrava'ea no, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

Estêvão'ea omombe'u Joséva'ea

9-10 —Aerē Jacóva'ea ra'yrava'ea nhimyrōi oirūva'ea rehe Joséva'ea rehe hako, ei ahe. Nurā ahe Joséva'ea pyhygi ahe mondovo hajiheva'ea pe itambere'ia kwepygauka toporavyky ti ga ġa pe javo, ei ahe. Igwete hajiheva'ea Joséva'ea rerohoi a'ero ogwryri pe Egito pe. Pevova'ea Joséva'ea mboporavykyhui hako. Ahe jigwarairame Joséva'ea rehe Tupana'ga gwereko katu ahe mbopiro'yavo hahya hugwi nhaporemo, ei Estêvão'ea ġa pe. Faraóva'ea ko Egitopeva'ea ruvihavuhuro oko hako. Joséva'ea kwahavame Faraóva'ea e'i ahe ve: “Pyry hete ga.” A'ereki Tupana'ga ahe arōuka Faraóva'ea pe, ei Estêvão'ea. Tupana'ga okwahaheteuka mbatera Joséva'ea pe no. Nurā Faraóva'ea ahe mongoi gubernadorva'ea hako. Igwete ahe ei Joséva'ea pe: “Ji moirū ti ġa ndepiakatuavo jigwyriveve'ġa. Ehepia katu pa ti nhimbatera ji ve no,” ei ahe Joséva'ea pe hako, ei Estêvão'ea imombe'gwovo.

11 —Aerē Egito pe ipapavi aheremitymagwera. Canaãmeva'ea gwryri pe opa pa aheremitymagwera no, ei ahe. Tiruahū hete ahe ve a'ero. Ndogwerekoa'javi mbatera nhaneramonhava'ea pe Canaã me a'ero, ei Estêvão'ea.

12 Emo ojipeva'ea omombe'u Joséva'ea ruvava'ea pe Jacóva'ea pe. “Gwereko ġa mbatera Egito pe,” ei ahe imombe'gwovo. Nurā Jacóva'ea gwa'yrava'ea mondonga'ei pevo peho ti mbatera pyhygauka nhande ve javo. A'ero ahe hoi herua opo'ria pe, ei ahe.

13 Mominame ahe hoa'javi tipyhy javo. A'ea rupi Joséva'ea jikwahavukari oirūva'ea pe. A'ero Faraóva'ea Joséva'ea re'yjava'ea kwahavi no, ei ahe.

14 Igwete Joséva'ea oirūva'ea mondonga'javi opo'ria pyri gwe'yjava'ea pyri tuhu pa ti ġa ji pyri Egito pe javo. He'yi aheryjava'ea, setenta e cinco ko ahe, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ġa pe.

15 Igwete Jacóva'ea hoi Egito pe a'ero. Pevo ahe manoi. Aerē pevo jitehe aheryrava'ea manoi no nhaneramonhava'ea, ei ahe.

16 Aerē aherymyminova'ea ahery'oa rerohoi Canaã me inoġa itaruvihavuhua kwaruhu pe hako - perope Siquém me Emorva'ea re'yjava'ea gwyrageri pe. Ymya Abraóva'ea opyhy pevova'ea yvya Emorva'ea re'yjava'ea hugwi itambere'ia mondovo ahe ve.

Estêvão'ea omombe'umbe'u judeus'ġa moġitahara'ġa pe. Igwete ahe ei no:

17 —Aerē Jacóva'ea rymyminova'ea nhimohemyhāi hete onhimongyavo Egito pe hako nhaneramonhava'ea, ei ahe. Kiro ihogwerī nhaneramonhava'ea hohava apiavo pea hugwi

a'ero. A'ereki ymya Tupana'ga omombe'u nhoḡwenonde Abraãova'ea pe ahehoagwama, ei ahe.

¹⁸ Ahehoa rupi ojipeva'ea ko oko Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea. Ahe ndokwahavi Joséva'ea.

¹⁹ Igwete ahe nhaneramonhava'ea moandyandyi ojigwara-juhuavo ahe rehe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Igwete ahe nhaneramonhava'ea mbopohirikari ahera'yrava'ea hugwi ipita'ngiva'ea hugwi ahe momboruka tomano ti penda'yra'ga javo, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea

²⁰ —A'ea rupi Moisésva'ea ari hako. Ipita'ngiva'ea ikatu'i hete, ei ahe. Três jahya rupi ipita'ngiva'ea ka'mbui opo'ria rongga pype novĩa.

²¹ Emo ahe'yembora ahe noḡame mytu'ë me Faraóva'ea ra'yrava'ea ahe pojykai ojive ahe rerekokatuavo jira'yra'ga javo ahe ve, ei ahe.

²² Aerë Egitopeva'ea Moisésva'ea mbo'embo'ei jipi ikwahavuka pa ahe ve. Igwete Moisésva'ea ikwahahetei mbatera mombe'gwovo japokatuavo mbatera, ei ahe.

²³ —Aerë he'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea rehe, ei ahe. Igwete ahe ei oyvyteri pe: “Taho ti ji jire'yja'ga ndepiaga israelitas'ga ndepiaga,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe.

²⁴ Ahe horame Egitopeva'ea rekote'varuhui Moisésva'ea re'yjava'ea rehe. Hepiagame Moisésva'ea hoi gwe'yjava'ea pyri ahe repyga Egitopeva'ea juka, ei ahe.

²⁵ A'ereki Moisésva'ea e'i oyvyteri pe: “Jire'yja'ga po okwaha nhiremimbopiro'yaḡwama Egitopeva'ea hugwi,” ei ahe novĩa. “E'i po ḡa ji ve: ‘Moisés'ga pe po ti Tupana'ga nhande mbopiro'yukari Egitopeve'ga hugwi nehë,’ e po ḡa ji ve,” ei Moisésva'ea novĩa. Emo Moisésva'ea re'yjava'ea ndokwahavi ve a'ea okovo, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ḡa pe.

²⁶ —Ko'emame ohoa'javame Moisésva'ea gwe'yjava'ea repiagi ahe jogwayvarama, ei ahe. Igwete Moisésva'ea hoi tambojogwereco katu ḡa javo novĩa. “Penhoirũ pe novĩa,” ei ahe. “Maranuhũrame pe jogwayvaruhui naerũ?” ei Moisésva'ea gwe'yjava'ea pe, ei ahe.

²⁷ Emo ahe – kiroki ahe oko te'varuhu ojipeva'ea pe – ahe Moisésva'ea moanhani ahe mondovo. Igwete ahe ei Moisésva'ea pe: “Nanemongoukaruhui ḡa oreruvihavamo. Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ḡa pe tere'e katu ti ḡandeaporogita pe,’ jave'yma nde ve,” ei ahe.

²⁸ “Kirame nde Egitopeva'ea jukai oji'i. Kiro nde ji jukapotaruhui no naerũ?” ei ahe Moisésva'ea pe, ei ahe.

²⁹ Ahenhi'iga renduvame Moisésva'ea ka'nhymi ahe hugwi ogwovo. Hajiheva'ea gwyyri pe ahe ruvi a'ero Midiã me, ei ahe.

Pevo ahe ra'yra'yramo. Dois ahera'yrava'ea akwaimba'ero, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

³⁰ —He'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea ruvame pevo hako, ei ahe. Aerë yvagipeve'ga jipiukari Moisésva'ea pe ongae'yi me vvytyruhua ypyvo Sinai ypyvo, ei ahe. I'yva pype ga jipiukari Moisésva'ea pe ikaja pytera pype.

³¹ Hepiagame ahe nhimomby'ai hehe o'ama. “Taho ti jypyvo hepiaga,” ei Moisésva'ea, ei ahe. Ohorame ahe henduvi Tupana'ga nhi'ġa a'ero, ei ahe.

³² “Jihi ko Tupanamo ako,” ei ga.

“Neramonha'ġa ji mbohete.

A'ereki Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe.

A'ero Moisésva'ea hyhyipavi o'ama. Ahe opojihu hepiaga okyhyjiavo ġwaramo, ei Estêvãova'ea.

³³ —Igwete Tupana'ga ei ahe ve: “Ehekyi epyruhua e'ama avo. A'ereki avova'ea yvya ji apojyka jġive ji pyri okovo ġwaramo,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe.

³⁴ Igwete ga ei ahe ve no: “Ahepia ji Egitopeve'ġa jigwaraja jireheve'ġa ndehe. Ahendu ji jġiheve'ġa pytuhemahivuhua hahya rerekovo ġwaramo,” ei ga, ei ahe. “Kiro ji jyvi ġa mbopiro'yavo Egitopeve'ġa hugwi,” ei ga. “Heregwovo kiro a'ero. Torombojivy ti nde Egito pe jitehe nehë,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea movahġawera

³⁵ Igwete Estêvãova'ea ei ġa pe no:

—Ahere'yjava'ea omovahġ a'ero Moisésva'ea hako. “Nanemongoukaruhui ġa oreruvihavamo,” ei ahe. “Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ġa pe tere'e katu ti ġandeaporogita pe,’ jave'yma nde ve,” ei ahe Moisésva'ea pe hako, ei ahe. Moisésva'ea jitehe reki Tupana'ga ahe mondoi ahe mongovo aheruvihavamo ahe mbopiro'yharamo Egitopeva'ea hugwi, ei ahe. Tupana'ga omondouka Moisésva'ea pyri yvagipeve'ga – kiroki ga ojipiuka ahe ve i'yva pype ikaja pytera pype. Tupana'ga omondouka ga monhi'ġa Moisésva'ea pe. Nahã Tupana'ga Moisésva'ea mondoukari terembopiro'yuka ti eje'yja'ġa javo, ei ahe.

³⁶ Igwete Moisésva'ea gwe'yjava'ea rerohoi gwupi Egito hugwi. Ahe oapoapo ahemonhimomby'ava'ea Egito pe yphiahu pe no Mar Vermelho pe, ei ahe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Moisésva'ea ahe monhimomby'ai ongae'yi me po rimba'e, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

³⁷ —Moisésva'ea jitehe e'i gwe'yjava'ea pe israelitasva'ea pe hako: “Aerë po ti Tupana'ga ojipe'ga mongoi onhi'ġa

mombe'uharamo pe me nehẽ. Nhanerymyminoro po ti ga rekoi nehẽ ji'jave'ga nehẽ," ei Moisés'va'ea hako, ei ahe.

³⁸ Moisés'va'ea oko nhaneramonhava'ea pyteri pe israelitas'va'ea pyteri pe a'ero ahe jogwerekorame ongae'yi me hako. Moisés'va'ea oko yvagipeve'ga pyri no - kiroki ga onhi'i ahe ve vytyruhua rehe Sinai rehe, ei ahe. Igwete Tupana'ga imbuhuri onhi'i'ga ahe ve teremombe'u ti jara'ga pe javo. A'ero Tupana'ga imbuhurukari a'ea nhande ve no. Ganhi'iga ko okoji avuirama, ei Estêvãova'ea ga pe.

³⁹ —Emo Moisés'va'ea nhi'iga nhaneramonhava'ea nohendupotari reki, ei ahe. “Xakoyme nhande Moisés'ga rehe,” ei nhaneramonhava'ea hako. “Xajivy po nhande Egitopeve'ga gwyrri pe hamo,” ei ahe ojuhupe novã, ei ahe.

⁴⁰ Igwete Moisés'va'ea mbegwerame ua vytyruhua hugwi nhaneramonhava'ea hoi javo Arãova'ea pe Moisés'va'ea reki'yrava'ea pe: “Eapoapo ti ha'angava nhaneremimbohete haramo togweroho ti ga nhande renonde,” ei ahe. “A'ereki akoja'ga - kiroki ga nhande reru Egito hugwi ikwehe - mahã po ga kiro naerũ Moisés'ga? Oho hete po ga nhande hugwi,” ei nhaneramonhava'ea novã, ei ahe.

⁴¹ A'ea rupi nhaneramonhava'ea japoi yuranuhã ra'yra ra'angavuhua a'ero gwemimbohete haramo. A'ero ahe ijukai mbiara ikwava'eãa jupe, ei ahe. Aerẽ ahe japoi toryva gwembiapoa pe ha'angava pe timbohete ti a'ea javo jupe.

⁴² Nurã Tupana'ga pohiri nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. “Tombohete tehe ti ga jaytata'ia a'ero. A'ereki a'ea ga opota hete gwemimbohete haramo,” ei Tupana'ga, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ga pe. A'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija hako nhaneramonhava'ea mombe'gwovo hako, ei ahe. Tupana'ga nhi'iga ahe omombe'u ikwatijarame.

“He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi pe ndekoi ongae'yi me.

Ji ve rui reki pe ijukai mbiara ikwava'eãa a'ea rupi,” ei Tupana'ga, ei ahe.

⁴³ “Moloque reki pe peroho hyrua pype.

A'ea ko penemimbohete haramo oko,” ei ga.

“Renfã apoa ra'angava jaytata'ia ra'angava pe peroho pejupi penemimbohete haramo no.

A'ereki a'ea pe peapo timbohete ti a'ea javo,” ei Tupana'ga, ei ahe.

“Nurã ti ji pe mondohetei cidade de Babilônia rehero nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u onga Tupana'gapeva'ea

⁴⁴ Igwete Estêvãova'ea ei judeus'ga moġitahara'ga pe no:

—Ongae'ÿi me nhaneramonhava'ea gwereko tenda tapyjamo Tupana'ga pe hako – a'ea pype Tupana'ga ojipiuka ahe ve. A'ereki Tupana'ga e'i jipe Moisésva'ea pe toapo ti ġa javo, ei ahe. “Tahepiuka ti ji nde ve yvagipeva'ea. A'ea javijitehe ti eapo tenda a'ero,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

⁴⁵ Nhaneramonhava'ea gwereko tenda a'ero. A'ea ahe ra'yrava'ea heruri Josuéva'ea pavēi ipojykarama yvya hajiheva'ea hugwi. A'ereki Tupana'ga omondomondo aha hajiheva'ea ahegwya hugwi ahe monhamonhana nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. Nurã tenda rekoi avo avuirama hako. U ve ahe pyteri pe Daviva'ea ruvame avo, ei ahe.

⁴⁶ Daviva'ea gweaporoġitapyryva ġwaramo onhiarõuka Tupana'ga pe. Igwete Daviva'ea ei Tupana'ga pe: “Ta'apo ti onga nde ve. A'ereki nde rehe nhaneremboypya Jacóva'ea ojiko,” ei ahe.

⁴⁷ Daviva'ea ra'yrava'ea ki a'e te oapo onga imohina Tupana'ga pe hako Salomãova'ea, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

⁴⁸ —A'erorame tehe nhanderuvihavuhete'ga Tupana'ga nduvi yvyakotyve'ga nembiapoa pype, ei ahe. Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea ikwatija hako. Nahã Tupana'ga ei:

⁴⁹ “Yvagi pe ji rekoi huvihavuhuro jipi,” ei ga.

“Yvya ko oko tehe ji ve a'ero,” ei ga.

“Marãva'ea pe peapo onga ji ve naerũ
topyta ti ga ipype javo?” ei ga.

⁵⁰ “A'ereki jihi te tuhē a'apo pa yvaga yvya no,” ei Tupana'ga nhandepojykaharete'ga hako, ei Estêvãova'ea.

A'ea Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa ikwatija hako, ei Estêvãova'ea judeus'ga moġitahara'ga pe.

⁵¹ Igwete Estêvãova'ea ei ġa pe no:

—Napeangarihu pe tuhē naerũ, ei ahe. Ndapeapyakwapupugihu pe henduvame Tupana'ga nhi'ġa. Penamonhava'ea rupi ko pe hoi. Ndapehopotari pe Tupana'ga ra'uva rupi jipi, ei ahe.

⁵² Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea rehe nhaporemo penamonhava'ea jigwarai hako, ei ahe. Igwete penhamonhava'ea ahe jukajukai no – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pyryheteve'ga ruraġwama Jesus'ga ruraġwama, ei ahe. Kiro pe, pepyhyguka Jesus'ga guardas'ga pe ga jukavouka ikwehe, ei ahe.

⁵³ Pe me Tupana'ga ombuhuruka ġwemimbo'ea novãa ga imondorame ojipyryve'ga pe togweroho ti ġa israelitas'ga

pe javo. Emo reki pe napehendukatui, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo judeus'ğa moğitahara'ğa pe.

Ahe ojuka Estêvãova'ea

⁵⁴Henduvame Estêvãova'ea nhi'iğa judeus'ğa moğitahara'ğa nhimboahivuhui ranuhũ ahe rehe a'ero.

⁵⁵Emo Tupana'ga ra'uva opojyka hete Estêvãova'ea. A'ero ahe rovavuramo hepiakatuavo yvagi pe. Igwete ahe hepiagi Tupana'ga rendy'jahetea. Ahe hepiagi Jesus'ga ama Tupana'ga koty no.

⁵⁶Igwete Estêvãova'ea ei:

—Pehepia, ei ahe. Ji ahepia yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ahe. Ahepia ji ga no – kiroki ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri ikwehe. Pevo ga ami Tupana'ga koty, ei Estêvãova'ea ğa pe.

⁵⁷Igwete ğa hapukajahyahivi ojapyakwapyga tihenduvyme ga javo. A'ero ğa nhambavi ahe rehe.

⁵⁸Ğa ahe pyhygi ahe rerogwovo ahe momboa cidade hugwi tiapiapi ga javo. Kiroki ğa e'i oko te'varuhu Estêvão'ga javo – kiro ğa hekyi opira i'arimova'ea imondovo inoğa Saulo'ga pyri. A'ero ğa ahe apiapi tijuka ga javo.

⁵⁹Oapirame Estêvãova'ea nhi'iği Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

—Jesus, emondo jira'uva ejipyri yvagi pe, ei ahe.

⁶⁰Igwete ahe ndurugi ğwenypy'amo oina onhi'iğa mondovo opojykaharete'ga pe.

—Terembojari ti ğa ndehe ğandekote'varuhuva'ea jiapiagwera, ei ahe ga pe.

O'erẽ ahe manoi upa.

8

¹⁻²Igwete Saulo'ga ei:

—Na ğa ga jukai tuhẽ, ei ga.

Kiro Tupana'gareheve'ğa Estêvãova'ea ra'oa rerohoi ityma. Igwete ğa jehe'ohetei ahe rehe upa.

Saulova'ea ojigwarai Jesus'gareheva'ea rehe

A'ea rupi tuhẽ ojipe'ğa jigwarai hete Jesus'gareheve'ğa ndehe Jerusalém me. Nurã gareheve'ğa kwaki'opavi ğa hugwi ogwovo Judéiapeve'ğa gwyri pe Samariapeve'ğa gwyri pe no. Jesus'ga moirũhara'ğa jate ndohoi upa.

³Oro Saulo'ga, ojigwarajuhu hete ga Jesus'gareheve'ğa ndehe. Igwete ga imbojoapiapi ogwovo ğanonga pype ğa pyhyga akwaimbae'ğa kunhangwera'ğa no. Igwete ga ğa nderohyryrygi ğa nderogwovo ğa mongiavo cadeia pype jipi.

Filipeva'ea omombe'u Jesus'ga Samaria pe

⁴ Okwaki'opavame ogwovo Jesus'gareheve'ga hoġahoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe ikwehe.

⁵ Igwete Filipe'ga hoi cidade de Samaria pe. Pevo ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'u ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ġa pe.

⁶ Igwete ga japojojoi ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe no. Igwete pevove'ga henduvi Filipe'ga nhi'iġa hepiaga ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa nhaporemogħa japyakahetei ganhi'iġa rehe.

⁷ Anhaġa ohapukajahi opohia ġwembipojyakahara'ga hugwi he'yjuhuve'ga hugwi. Filipe'ga omopo'aġatu nomyive'ga ipyka'nauhũve'ga no.

⁸ A'ero Samariapeve'ga horyory hete a'ea rupi onhimongyavo.

⁹⁻¹⁶ Igwete Filipe'ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe.

—Tupana'ga ombuhuruka ga yvya koty nhande pyri, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehẽ, ei Filipe'ga ġa pe.

Igwete ġa heroviari ganhi'iġa ojikoga Jesus'ga rehe akwaimbae'ga kunhangwera'ga no. A'ero ga ġa mobatizai yhya pyvõ Jesus Cristo'gareheva'ero ġa ndekoro ġwaramo. A'ea rupi Tupana'ga ra'uva nduri ve ġa pyri ġa nderekovo.

Kiro ipajive'ga na jitehe heroviari Filipe'ga nhi'iġa no Simão'ga. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. Ymya Simão'ga omonhimomby'a Samariapeve'ga opajia pyvõ jipopoaka hete ji javo novĩa. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iġa rupi a'ero huvihava'ga okoteheve'ga pavẽi. E'i tehe ġa ga pe: “Agwa'ga ko ipopoakaheteve'ga Tupanamo,” e'i tehe ġa ga pe. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iġa rupi. Ombokwara'ara'a ga ġa monhimomby'avo opajiro ġwaramo. Emo kiro hendukaturame Filipe'ga nhi'iġa ġa gwerovia hete ga onhimobatizauka. Simão'ga ġa javijitehe gwerovia no. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. A'ero ga rekoi Filipe'ga pavẽi jipi onhimomby'avo hepiaga Filipe'ga japojojorame ahemonhimomby'ava'ea.

Aerẽ ojipe'ga Samariapeve'ga mombe'ui Jerusalém me.

—Samariapeve'ga ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga mombe'ua, ei ġa ġa pe.

Jesus'ga moirũhara'ġa ikwahavame kiro ġa ei Pedro'ga pe a'ero:

—Heregwovo kiro Samaria pe ġa ndepiaga a'ero. João'ga ti toho nde rupi no, ei ġa ga pe.

—Kwa. Oroho ti a'ero nehẽ, ei Pedro'ga ġa pe.

A'ero ġa jogwerohoi Samaria pe Jesus'gareheve'ga pyri. Ga ndepiagame Pedro'ga nhi'iġi Tupana'ga pe:

—Embuhu kiro eja'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ereki nduri ve, ei ġa Tupana'ga pe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga pokogi ġa ndehe João'ga pavēi. Kiro turi Tupana'ga ra'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo a'ero.

¹⁸ Igwete Simão'ga hepiagi no ipajive'ga.

—Nahā, ja'gwy, ei ga. Jesus'ga moirūhara'ġa pokogame ġa ndehe a'ero Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri imongovo, ei ga.

Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Koro itambere'ia, ei ga.

¹⁹ Ji mbopopoaka ti nanongara rehe no, ei ga. Nurā ji pokogame ojipe'ġa ndehe po ti Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri nehē, ei ga ġa pe novīa.

²⁰ —Ereho ti nde hahyva'ea ruvihava pype eitambere'ia pavēi nehē, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki nde ere'euhu: “Tamondo ti nhiitambere'ia Tupana'ga ra'uva mbuhura kwepyguka,” ereuhu nde, ei ga Simão'ga pe.

²¹ Ore Tupana'ga ra'uva mbuhurukarame ko nde orereheva'ea rūi. A'ereki nde ndepy'a te'varuhu Tupana'ga pe, ei Pedro'ga ga pe.

²² Erojijyi ti ejeaporogitate'varuhua. Enhi'ī ti Tupana'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehē, ei ga.

²³ A'ereki ji anhimombaragwaha nenhimyrouhūhetea rehe. Nandepiro'yi nde ete'varuhua hugwi, ei ga Simão'ga pe.

²⁴ Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Pehe ti penhi'ī Tupana'ga pe ji repyga tanhimon-doukaryme ti ga hahyva'ea ruvihava pype penembi'eagwera rupi nehē, ei Simão'ga ġa pe.

²⁵ Aerē Pedro'ga imombe'ui ġwembikwahava pevove'ġa pe João'ga pavēi Jesus'ga nhi'ġa imombe'gwovo ġa pe. A'ero ġa jivyri imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe Samariapeve'ġa gwyri pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa vahemi Jerusalém me.

Etiópiapeva'ea

²⁶ Aerē nhandepojoykaharete'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri javo Filipe'ga pe:

—Heregwovo ypihua koty pehe pe – kiroki pehea oho Jerusalém hugwi ongae'yma rupi ogwovo cidade de Gaza pe, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe.

²⁷⁻²⁸ A'ero Filipe'ga hoi ogwovo. A'ea ja huvihava'ga hoi pea rupi Etiópiapeve'ġa gwyriveve'ga. Oporavyky ga Candacehēa pe jipi – kiroki hēa ġanduvihavuhuhēa Etiópiapeve'ġa gwyri pe. Gwepia katu ga itambere'ia hēa pe. Uhu na'ē ga Jerusalém me Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga hoa'javi pea rupi ojivya ojigwyri pe jitehe Etiópiya pe. Igwete ga reni

gwyrua pype ġwenonhandavuhua pype ogwovo. Ohorame ga nhi'īgi ikwatijara pe oina – kiroki Isaiásva'ea Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea okwatija inoġa.

²⁹ A'ea ja Filipe'ga hoi pehea rupi ogwovo no. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

–Heregwovo garyruhua pyri ekovo jypyvo.

³⁰⁻³³ A'ero Filipe'ga hojipei ipyri ogwovo. Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'īgi Isaiásva'ea rembikwatijaragwera pe oina – kiroki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve hako. Aherembikwatijara e'i:

“Gweroho ġa ovelha tijuka javo,” e'i.

“Cordeiro hava mondohogame nonhi'īgi upa,” e'i ikwatijara.

“I'javijitehe ko ga no.

Gweroho ġa ga tijuka ga javo,” e'i.

“Gwerohorame ga nonhi'īgi upa,” e'i ikwatijara.

“Ga ga mbotegweterame ojipe'ġa ndovavagahivi ga rehe,” e'i.

“Ndahakykwepori ga.

A'ereki ġa ga juka yvyakotyve'ġa hugwi,” e'i aherembikwatijara.

Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'īgi jupe oina gwyrua pype. Henduvame ganhi'īga Filipe'ga ei ga pe:

–Erekwaha po nde aheremimombe'ua? ei Filipe'ga onhi'īga mondovo ga pe.

–Avi ahā novīa, ei ga. Marā po ji ikwahavi? A'ereki nimombe'uhavi ji ve, ei ga. Ejiupi ji pyri eina, ei ga Filipe'ga pe.

Igwete Filipe'ga jiupiri oina ga pyri a'ero ga rupi ogwovo.

³⁴ Igwete ga ei Filipe'ga pe:

–Ji mbo'e ti a'ea rehe. Ma'ġa pe ahe ei ikwatija Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea? ei ga. Ojive ahe ei? Mara'ngu po ojipe'ga pe javo? ei Etiópiapeve'ga ga pe.

³⁵ –Jesus'ga pe ahe ei gweroho ġa ga jukavo javo, ei Filipe'ga ga pe.

Kiro Filipe'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui aherembikwatijara mombe'ukatuavo a'ero ga pe.

³⁶⁻³⁸ Ohorame pea rupi kiro ġa vahemi ypiahu'ia pyri. Igwete Etiópiapeve'ga ei:

–Agwa reki yhya, ei ga. Nanhimobatzai po ti nde nehē? ei ga ga pe.

Igwete Etiópiapeve'ga imombigukari ġwenonhandavuhua. A'ero ġa jogwerojyvi ojogwerogwovo y pe. Igwete Filipe'ga ga mobatzai.

³⁹ Ga ěrame yhya hugwi nhandepojykaharete'ga ra'uva Filipe'ga rerohojpei. Etiópiapeve'ga ndohepiaga'javi ga a'ero. Igwete ga hoi ogwovo pea rupi gworyvamo Etiópiapeve'ga.

⁴⁰ Kiro Filipe'ga ukwahavi cidade de Azoto pe. Aerē ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Jesus'ga mombe'gwovo ga pe. Aerē ga vahemi cidade de Cesaréia pe.

9

Saulova'ea ojiko reki Jesus'ga rehe

¹ A'ea ja ko Saulo'ga nhimbohovajari Jesus'gareheve'ga ndehe ta'apiti pa ga javo. Igwete ga hoi mbatera kwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga pyri.

² Igwete ga ei ga pe:

—Ekwatija ti enhi'iga mondovouka judeus'ga pe cidade de Damasco pe ji kwahavuka ga pe, ei ga. Aroho ti ji nerembikwatijara a'ero hepiuka ga pe gajatykahava pype tajipoko ti ga nehē, ei Saulo'ga ga pe. A'ero po ti ji ga ndekari pevo nehē – kiroki ga oho Jesus'ga nhi'iga rupi. Ga ndepiagame po ti ji ga pyhypyhygukari ga nderurahyavouka avo jitehe Jerusalém me nehē akwaimbae'ga kunhangwera'ga no, ei Saulo'ga ga pe.

—Kwa. Takwatija ti ji nde mombe'gwovo ga pe, ei ikwava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga ga pe.

Igwete ga ikwatijari Saulo'ga pe imondovo togweroho ti ga a'ea javo.

³ Igwete Saulo'ga hoi pea rupi okovo. Ga vahēgwerĩrame Damasco pe kotihĩ hendy'javuhuva'ea uhu ga pyri yvaga hugwi. Hendy'javuhuva'ea pyteri pe ga rekoĩ a'ero.

⁴ A'ea ga mombori yvyvo ga noḡa. Igwete ga henduvi ganhi'iga.

—Saulo, Saulo! ei ga ga pe. Maraname nde imbohahyukarhui ji ve?

⁵ —Manamo pe naerũ? ei Saulo'ga ga pe.

—Ji ko Jesus, ei nhandepojykaharete'ga ga pe. Ji ve nde erembohahyukaruhu.

⁶ Emo ji a'e nde ve kiro: Epo'ã egwovo cidade pe, ei ga Saulo'ga pe. Pevove'ga po ti omombe'u nde ve nderekoagwama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ Saulo'garupive'ga nonhi'igi o'ama. A'ereki ga gwenduvipe ojipe'ga nhi'iga. Emo ga ndohepiagi ga.

⁸ Igwete Saulo'ga po'ami. Kiro ga ma'ēi novĩa, emo ga ndahehai reki. Igwete ga ga popyhygi ga rerogwovo Damasco pe.

⁹ Três ga gwehae'yma rerokiri. Ndo'ui ga mbatera. Ndo'yui ga no. Onhi'inhiĩ ga Tupana'ga pe a'ero.

¹⁰ A'ea ja Ananias'ga rekoĩ Damasco pe. Pevo ga ruvi Jesus'gareheva'ero. Igwete Jesus'ga jipiukari ga pe.

—Ananias, ei ga ga pe.

—Gara? ei ga.

¹¹ —Heregwovo pea rupi kirogwe – kiroki pehea pe ġa e'i Direita, ei Jesus'ga ga pe. Peho ti Judas'ga ronga pe Saulo'ga reka – kiroki ga cidade de Tarsopeve'ga. Kiro ga nhi'igi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

¹² Orohepiuka ji nde ga pe ko. A'ero ga hepiagi nderuraġwama ojipyri, ei ga. Igwete nde pokogi ga rehe ga mboheakwakatuavo. Nahã ti eho ga pyri a'ero, ei ga Ananias'ga pe.

¹³ Igwete Ananias'ga ei:

—Po ahe ndohoi Saulo'ga pyri hamo, ei ga. He'yive'ga omombe'u gareaporogita ji ve oji'i. Oko te'varuhu ga ndereheve'ga pe Jerusalém me heaji'i, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁴ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga mbuhuri avo ore pyri topyhy ti ga ġa javo – kiroki ġa onhi'inhi'ĩ nde ve jipi. Ore pyhy pota ga a'ero tomongi ġa cadeia pype javo, ei Ananias'ga Jesus'ga pe.

¹⁵ Emo Jesus'ga e'i ga pe:

—Eho jate ti akoja'ga pyri. A'ereki ji anhimoirũuka ga pe kiro, ei Jesus'ga ga pe. Ji mombe'u po ti ga judeus'ġarũive'ġa pe ġanduvihava'ġa pe nehē israelitas'ġa pe nehē no, ei ga Ananias'ga pe.

¹⁶ Jihi ti tahepiuka hahyaġwama ga pe, ei ga. Nhiarōe'yve'ġa po ti okwahavuka hahyva'ea ga pe ga ji mombe'urame ġa pe nehē. Emo po ti ga onhimomirana jupe nehē tamombe'u tuhē ti Jesus'ga ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ A'ero Ananias'ga hoi ogwovo Judas'ga ronga pe okiavo Saulo'ga pyri. Saulo'ga onhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe. Igwete Ananias'ga pokogi ga rehe. Igwete Ananias'ga ei ga pe:

—Nhiirũ, ei ga Saulo'ga pe. Nhandepojykaharete'ga – gaha ojipiuka nde ve pea rupi nde rurame Jesus'ga – kiro ga ji mbuhurukari nde pyri teremboheakwa katu ti ga javo ji ve, ei ga. Terepojykauka ga jira'uva pe javo ga ji mbuhurukari nde pyri kiro, ei ga Saulo'ga pe.

¹⁸ Kotihĩ indurugi Saulo'ga reakwara hugwi pira pea'java'ea. A'ero ga hepiakatua'javi. Kirē Saulo'ga nhimobatizaukari Jesus'gareheva'ero.

¹⁹ I'urame mbatera ga pytupoakaramo.

Saulova'ea omombe'u Jesus'ga Damasco pe

Igwete Saulo'ga pytaahi'vi Jesus'gareheve'ġa pyri Damasco pe.

²⁰ Nambegwei ga ogwovo judeus'ġa jatykahai pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe.

—Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē oko, ei ga ġa pe.

²¹ Ganhi'iġa renduvame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei ojohupe:

—Marā naerū? Saulo'ga oko te'varuhu hete ġa pe Jerusalém me heikwehe – kiroki ġa onhi'ī Jesus'ga pe jipi, ei ġa. Aerē ga ruruhui kokoty tapyhy ti ġa nderogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri javo. Agwa'ga ko ga rūi naerū? ei ġa ojohupe.

—Ki ga tuhē reki a'ea, ei ġa.

Onhimomby'a hete ġa a'ero Saulo'ga nhi'iġa renduva Jesus'ga mombe'urame.

²² Igwete Saulo'ga ega'ei ġa pe:

—A'iti tuhē Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Saulo'ga ġa pe.

Igwaigwavete Saulo'ga heroviarukari ġa pe Jesus'ga mombe'urame ġa pe. Henduvame garemimbo'ekatua judeus'ġa nonhi'iġa'javi ga pe a'ero Damascopeve'ġa.

²³ He'yi Saulo'ga kiri. Aerē judeus'ġa jatykai marā po ti nhande ga jukai javo ojohupe novīa.

²⁴ Igwete ġa ami jurukwara pyri – perope jupihavuhua oatima cidade – jurukwara pyri ġa ami arimo ypytunimo tipyhy ti Saulo'ga jukavo javo novīa. Emo Saulo'ga okwaha ganhi'iġa.

²⁵ Nurā garemimbo'ehara'ġa ga rerohei ypytunimo ga rerojiupia jupihavuhua rehe. Igwete ġa ga mbo'avi pandyruhua pype ga mbojyva mytu'ē me ga mondovo ga moka'nhyama ġa hugwi.

Saulova'ea ojivy Jerusalém me

²⁶ Aerē Saulo'ga jivyri Jerusalém me. A'ero ga hopotari Jesus'gareheve'ġa pyri ġa nderekovo. Emo ġa okyhyji pa ga hugwi. A'ereki ġa ndogweroviari Saulo'ga jikoga Jesus'ga rehe.

²⁷ Nurā Barnabé'ga ga rerohei Jesus'ga moirūhara'ġa pyri ovavagahiva ga rehe ga mombe'ukatuavo ġa pe. Igwete Barnabé'ga ei ġa pe:

—Nhandepojykaharete'ga ojipiuka Saulo'ga pe pehea rupi ga horame heikwehe, ei ga ġa pe. Igwete Jesus'ga nhi'iġi ga pe, ei ga. A'ero Saulo'ga jikogi ga rehe ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pojihuve'yama Damasco pe heikwehe, ei Barnabé'ga ga mombe'gwovo ġa pe.

²⁸ A'ero Saulo'ga pytai Jesus'gareheve'ġa pyri ogwoogwovo ga ndupi Jerusalém rupi. Igwete ga nhandepojykaharete'ga mombe'ui Jesus'ga mombe'ui Jerusalémmeve'ġa pojihuve'yama.

29 Igwete Saulo'ga nhi'igayvari judeus'ga pe – kiroki ga grego gānhi'iga. Ga Jesus'ga mombe'urame ga pe ga ga jukapotari novia.

30 Jesus'gareheve'ga ikwahavame Saulo'ga rerohoi ga hugwi cidade de Cesaréia pe. A'ea hugwi ga ga mondoi cidade de Tarso pe.

31 Kirē ojipe'ga nombohahyukara'javi Jesus'gareheve'ga pe a'ero Judéiapeve'ga gwyri pe Galiléiapeve'ga gwyri pe no Samariapeve'ga gwyri pe no. Igwaigwavete ga jikohetei Jesus'ga rehe a'ero imondovo imohina ga rehe. Tupana'ga ra'uva ga pokopoko jipi. A'ero igwaigwavete ga ojipe'ga mbojikogukari Jesus'ga rehe.

Pedrova'ea omombi Enéiasva'ea ka'nauhūa

32 Aerē Pedro'ga imbojopiapi ogwovo cidades pe. Aerē ga vahemi cidade de Lida pe ogwovo Jesus'gareheve'ga pyri.

33 Pevo ga nomyive'ga repiagi gakupeupava rehe Enéias'ga. Oito kwara gamynhe'yma rehe.

34 Igwete Pedro'ga ga repiagi javo ga pe.

—Enéias, Jesus Cristo'ga omombi kiro neka'nauhūa nde hugwi, ei ga. Epo'ā ti herekokatuavo ekupeupava, ei Pedro'ga ga pe.

35 Kotihī Enéias'ga po'ami a'ero. Igwete ga nhaporemō ga nduri ga repiaga Lidapeve'ga nhumeve'ga no. Sarena ei ga nhuhūa pe. Ga repiagame ga jikopavi Jesus'ga rehe a'ero.

Pedrova'ea ombogwera Tabitava'ea

36 A'ea rupi Tabitahēa ruvi cidade de Jope pe. Igwete hēa tetirūaramo upa. Hēa ko Jesus'garehevehēa. Dorcas ko hēarera Gréciapeve'ga nhi'igimo. Gwereko katu katu hēa ojipe'ga jipi. Ombatera hēa omondomondo imbatere'yve'ga pe jipi.

37 Igwete hēa tetirūaramo. A'ero hēa manoi hete upa. Igwete hēapavēive'ga ipyhei hēara'oa herojiupia onga jo'ari pe inoḡa.

38 Igwete Jesus'gareheve'ga mokonha'ga mondoukari Pedro'ga pyri. A'ereki ga okwaha garuva cidade de Lida pe – a'ea ojopyri u cidade de Jope pavēi. Igwete ga ga mondoukari Pedro'ga pyri tuhu ti ga kotihī javo.

39 A'ero Pedro'ga ruri ga ndupi. Ga vahemame ga ga rerojiupiri onga jo'ari pe. Igwete aherembirekokwera'ga Pedro'ga atimani o'ama ojehe'gwovo Tabitahēa rehe omano ahe ore hugwi javo. Igwete ga hepiukari opira ga pe hēarembiapoagwera i'arimova'ea igwyriva'ea no. A'ea hēa omboja ga pe jipi okorame ga pavēi.

40 Igwete Pedro'ga ga mo'embavi ga mondovo okia hugwi. A'ero ga renypy'andurugi onhi'iga Tupana'ga pe. Igwete ga ami ojirovaga hēara'oa pe.

—Tabita, epo'ā, ei ga hēa pe.

Kiro hēa ma'ēi a'ero. Pedro'ga repiagame hēa vyri oina.

⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi hēa mopo'ama. A'ero ga Jesus'gareheve'ga mbuhurukara'javi ojipyri aherembirekokwera'ga jara'ga no. Igwete ga hēa repiukari ġa pe.

⁴² Aerē ġa imonhimoanhambavi imombe'gwovo Jopepeve'ga pe. Ikwahavame he'yive'ga jikogi Jesus'ga rehe a'ero.

⁴³ Igwete Pedro'ga pytai Jope pe Simão'ga ronga pe upa. Simão'ga ko mbiara pira apoharamo oko.

10

Cornéliova'ea ombuhuruka Pedrova'ea ġwonga pe

¹ A'ea rupi Cornélio'ga rekoi cidade de Cesaréia pe. A'ereki ga pevo u soldados'ga nduvihavamo. Soldados'ga ko romanos'ga Itáliapeve'ga gwyrhugwive'ga onhimongyavo.

² Cornélio'ga ojiko Tupana'ga rehe ga mboheteavo jipi ġwongapypeve'ga pavēi. He'yi ga omondomondo itambere'ia judeus'ga pe imbatere'ŷve'ga pe. Onhi'inhi'ĩ ga Tupana'ga pe jipi.

³ Kiro ga rekoi onhi'iġa Tupana'ga pe. Ka'aru três horas rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Cornélio'ga pe. Kiro ga ruri javo ga pe.

—Cornélio, ei ga ga pe.

⁴ Ga repiagame Cornélio'ga kyhyjihetei a'ero.

—Gara? ei ga ga pe.

—Tupana'ga ġwendu nenhi'iġa ojive, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe. Gwepia ga neremimondoa imbatere'ŷve'ga pe a'ea ko pyry hete javo. Nurā ga ji mbuhuri nde pyri, ei ga.

⁵ Kiro ji ei nde ve a'ero: Emondo ti ejipyrive'ga kiro Jope pe Simão Pedro'ga reruruka.

⁶ Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko tuvi garonga, ei ga Cornélio'ga pe.

⁷ Onhi'imbavirē ga pe Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi. A'ero Cornélio'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa oporavyky ga pe garonga pype. Soldado'ga ga ombuhuruka no – kiroki ga gapyrituhēve'ga. Soldado'ga ga javijitehe ojiko Tupana'ga rehe no.

⁸ Igwete Cornélio'ga ġa mbuhurukari ojipyri imombe'gwovo ġa pe Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa ojive. Igwete ga ġa mondoi Jope pe Pedro'ga reruruka.

⁹ Ko'emame ġa vahemi Jope koty. A'ea ja ko Pedro'ga jiupiri onga arimo ipereuhuva'ea arimo. Ahaji katu ga hoi tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo.

¹⁰⁻¹¹ A'ero ty'ara ga jukai. Ga imboavujikwerame mbatera ga pe ga hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka

ga pe yvaga rovapytymba'vogipyra. Kiro hyruhua ijyvi ga pyri ta'apynhapira'javuhuva'ea. Quatro ko ipyhykava imbojyhava.

¹² Gwereco paravuhu mbatera ipype onhimongyavo ipyva'ea hyryryva'ea ipepova'ea.

¹³ Igwete Tupana'ga ei ga pe:

—Pedro. Here ijukavo i'gwovo, ei ga ga pe novia.

¹⁴ —Avi ahã, ei Pedro'ga. Ji nda'uangavi tuhẽ mbatete'varuhua, ei ga ga pe.

¹⁵ Igwete Tupana'ga ea'javi ga pe:

—Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero, ei ga Pedro'ga pe.

¹⁶ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka Pedro'ga pe. Aerẽ hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe:

—Gara rehe Tupana'ga hepiukarhui nanongara ji ve naerũ? ei ga. Gara rehe ga ji mbo'e pota a'ea pyvõ? ei ga ikwahave'yma.

Ga japyakarama a'ea rehe kiro Cornélio'gahugwive'ğa ami jupihava pyri jurukwari pe. A'ereki pevove'ğa omombe'u Simão'ga ronga ğa pe. Kiro ğa ami jurukwari pe a'ero.

¹⁸ Igwete ğa nhi'iğa mondoi ipypeve'ğa pe:

—Agwa Simão Pedro'ga ruvi?

—Agwa ko ga ruvi, ei ğa ğa pe.

¹⁹ A'ea ja Pedro'ga japyakai hepiagipyra rehe onga arimo oina. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Uhu kiro trêsve'ğa nde reka, e'i.

²⁰ Here ejyva ğa pyri a'ero, e'i. Eho tuhẽ ti ğa ndupi ipojuhuve'yma. A'ereki jihi amondouka ğa nde pyri, e'i Pedro'ga pe.

²¹ A'ero Pedro'ga jyvi Cornélio'gahugwive'ğa pyri javo ğa pe.

—Jihi pe ji reka pejikovo, ei ga. Gara rehe pe nduri ji pyri a'ero? ei ga ğa pe.

²² —Cornélio'ga ko ore mbuhuruka nde pyri soldados'ğa nduvihava'ga, ei ğa ga pe. Oko katu ko ga jipi. Tupana'ga rehe ga jikogi ga mboheteavo, ei ğa. Judeus'ğa nhaporemo e'i ga pe: “Pyry hete,” ei ğa Pedro'ga pe. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga uhu ga pyri heaji'i, ei ğa. Igwete ga ei Cornélio'ga pe: “Emondouka ti ğa Pedro'ga reruruka ejipyri terehendu ti ganhi'iğa,” ei Tupana'gapyrive'ga ga pe heaji'i, ei ğa. Nurã ore ruri kiro nde pyri javo nde ve, ei ğa Pedro'ga pe imombe'gwovo.

²³ A'ero Pedro'ga ğa mbuhuri onga pype ğa mongiavo ojipyri.

Ypyhajive Pedro'ga ei ğa pe:

—Xaho kiro ga pyri Cesaréia pe a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa hoi. Jesus'gareheve'ġa oho Pedro'ġa ndupi no Jopepeve'ġa.

²⁴ Ko'emame ġa vahemi Cesaréia pe. Cornélio'ga ombojatyka pa gwe'yja'ġa noġa ġahã no – kiroki ġa ga pavëi ojikoty'a. Garonga pe ġa ndekoi Pedro'ġa mboha'uva a'ero upa.

²⁵ Pedro'ga vahemame Cornélio'ga ga repenhani ġwenypy'anduruga ga pyri tambohete ga javo novã.

²⁶ Emo Pedro'ga ga mopo'ã.

—Tanhimbohetei, ei ga. A'ereki jihi ko yvyakotyva'ea pe javijitehe, ei Pedro'ga ga pe.

²⁷ Onhi'iġame ga pe Pedro'ga reki garonga pype ġajatyka repiaga.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarũiva'ero ko pe peko novã. Pe atyvi ko ji rekoii judeuramo novã, ei ga. Pekwaha reki pe oreramonha'ea nhi'ġa ore ve jipi tapehoi judeus'ġarũive'ġa pyri javo. “Tapejihe'ari tuhë ti ġa ndehe,” ei ahe, ei Pedro'ga. Emo Tupana'ga okwahavuka ji ve gweaporoġita a'ea rehe oji'i, ei ga ġa pe. “Ite'varuhu terei jara'ġa pe,” ei Tupana'ga ji ve oji'i, ei ga.

²⁹ Nurã ji ndapojihuvi jioa pe pyri pendeheve'ġa erame ji ve oji'i, ei ga. Kiro ji ei pe me a'ero: Gara rehe pe ji mbuhurukari kokoty a'ero? ei Pedro'ga ġa pe.

³⁰ Igwete Cornélio'ga ei ga pe:

—Tamombe'u ti nde ve a'ero, ei ga. Três kiro ji kiri ga jip-iukarirë ji ve, ei ga. Ka'aru três horas rupi ji nhi'ġi Tupana'ga pe avo nhironga pe oji'i. A'ero gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ji ve. Hendy'ja hete gapira, ei ga Pedro'ga pe.

³¹ “Cornélio,” ei ga ji ve, ei ga. “Tupana'ga ġwendu nenhi'ġa. Gwepia ga neremimondoagwera imbatere'ÿve'ġa pe,” ei ga ji ve, ei Cornélio'ga Tupana'gapyrive'ga nhi'ġa mombe'gwovo.

³² “Emondo ti ġa Jope pe a'ero Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,” ei ga ji ve. “Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko garonga ruvi,” ei ga, ei Cornélio'ga imombe'gwovo.

³³ Kotihĩ ji ġa mondoukari nde pyri a'ero, ei ga Pedro'ga pe. Pyry hete a'ero nde ruri avo. Igwete ore jatykapavi kiro Tupana'ga rovai pyteri pe orokovo. Torohendu pa ti Tupana'ga remimombe'ua nde ve, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea omombe'u Jesus'ga Cornéliova'ea pe

³⁴ Igwete Pedro'ga ei Cornélio'ġa pe:

—Kiroġwe ji ikwahahetei, ei ga. Judeus'ġa ndehe jate rũi Tupana'ga rekoii. Oko pa ga judeus'ġarũive'ġa ndehe no. A'ereki ġa ojo'ja ga pe.

³⁵ Gagwiri pe nhaporemo Tupana'ga oko ġa ndehe ġa jikogame ga rehe okokatuavo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁶—Tupana'ga omondouka onhi'iġa israelitas'ġa pe ikwehe, ei ga. A'ereki Jesus Cristo'ga omanoro ġwaramo Tupana'ga rerekokatuukari nhande ve. A'ereki Jesus'ga nhandepojoykaharetero oko, ei Pedro'ga ġa pe. Pekwaha pe a'ea, ei ga imombe'gwovo Cornélio'ġa pe.

³⁷João Batistava'ea e'i na'ē ġa pe: “Peko ti Tupana'ga nhi'iġa rupi,” ei ahe, ei ga. Ga ndekorame hupi ahe ġa mobatizai ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Aerē ġa Jesus'ga mombe'ui Galilíapeve'ġa gwyri pe na'ē. A'ero Judéiapeve'ġa gwyri pe nhaporemo ġa ga mombe'umbe'ui, ei ga ġa pe. Pekwaha pe Jesus'ga mombe'ua jipi.

³⁸ Pekwaha pe Jesus'ga reaporoġita no Nazarépeve'ga reaporoġita, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojoykauka ga gwa'uva pe ga mbopopoaka ikwehe. Nurā Jesus'ga rekokatukatui ogwovo ġapyteri pe, ei ga. Diabo'ga ġa pojoykaramo Jesus'ga ga pe'ai ġa hugwi. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga poko ga rerekovo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁹—Orohepia pa ore Jesus'ga reaporoġita Jerusalém me Israelpeve'ġa gwyri pe nhaporemo. Igwete ore imombe'ui orerembiepiagagwera no, ei ga. Ojuka reki ġa Jesus'ga kutuga ga mo'ama yva rehe.

⁴⁰Emo mokōi ġa kirirē Tupana'ga ga mbogwera ga repiuka orerovaki, ei ga.

⁴¹Jara'ġa pe – kiroki ġa ndojikogi ga rehe – ġa pe ga ndohepiukari ga, ei ga. Ore ve jate ga gwepiuka. A'ereki Tupana'ga ore mo'ē jipe tomombe'u ti ġa Jesus'ga javo. Igwete ore i'ui mbatera ga pavēi ga kweravirē, ei ga Cornélio'ġa pe imombe'gwovo.

⁴²—Jesus'ga e'i ore ve ikwehe: “Jihi po ti a'e ġandeaporoġita pe mbapava koty nehē omanove'ġa okojive'ġa no,” ei ga. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve a'ea rehe hako,” ei Jesus'ga, ei ga. “Ji mombe'umbe'u ti ojipe'ġa pe a'ero nehē,” ei ga ore ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe.

⁴³—Jesus'ga jitehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhaporemo omombe'u nhoġwenonde ga kwatija po raka'e, ei Pedro'ga. Igwete ahe ei: “Ga jikogame ga rehe po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ga manoro ġwaramo ġa ndepya ga nehē,” ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo po raka'e, ei ga Cornélio'ġa pe imombe'gwovo.

Tupana'ga ra'uva uhu Cornéliova'ea pyri

⁴⁴ Pedro'ga nhi'iġame ġa pe Tupana'ga ra'uva ruri ġa pyri nhaporemo ġa pojoykavo – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga mombe'ua.

45-46 Kiro ġanhi'igā aherembikwahave'ỹva'ea a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mboheteheitei upa. Henduvame ġanhi'igā judeus'gā nhimomby'ai a'ero – kiroki ġa uhu Pedro'ga rupi Jesus'gareheve'gā.

–Iii! Judeus'ġarũive'gā pyri vehevi Tupana'ga omondo gwa'uva ġa pojykavouka no! ei ġa ojohupe.

Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

47 –Nhande pyri na'ē ko Tupana'ga ra'uva uhu ikwehe. Kiro gara'uva ruri ġa pyri na jitehe no, ei Pedro'ga. Timobatiza ti ġa yhya pyvō a'ero, ei ga ga pe.

48 A'ero Pedro'ga ġa mobatizaukari ġa ndekoro ġwaramo Jesus Cristo'gareheve'a'ero. Igwete ġa ei Pedro'gā pe:

–Pepytaahi'vi ti ore pyri.

A'ero ġa pytai ġa pyri upa.

11

Pedrova'ea omombe'u pa Jerusalēmma'ea pe

1 Aerē ojipe'gā ġa mombe'ui javo Judéiapeve'gā gwyrri pe.

–Judeus'ġarũive'gā ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'igā no, ei ġa ġa mombe'gwovo.

Jesus'ga moirũhara'gā pe ġa imombe'ui jara'gā pe no Jesus'gareheve'gā pe.

2 Aerē Pedro'ga jivyri ua Jerusalēm me. A'ero judeus'gā nhi'igayvari ga pe Jesus'gareheve'gā.

3 –Maranuhū nde houhui judeus'ġarũive'gā pyri i'gwovo ġa pavēi? ei ġa ga pe. Judeus'gā ndojihe'ari te ġa ndehe, ei ġa Pedro'ga pe.

4 Igwete Pedro'ga ei ġa pe.

–Tamombe'u pa ti kiro pe me.

5 Jihi ko ako na'ē Jope pe nhinhi'igā Tupana'ga pe ikwehe, ei ga. A'ero ji hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ji ve hyrua tapy'ynhapira'javuhuva'ea, ei ga ġa pe. Yvaga hugwi iyyvi ua. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. Igwete iyyvi ua opiga ji ppyvo, ei ga.

6 Hepiakaturame ji hepiagi ipype ipyva'ea onharōva'ea hyryryva'ea. Ipepova'ea ji ahepia no, ei ga.

7 Igwete ji henduvi Tupana'ga nhi'igā jijive. “Pedro,” ei ga. “Here ijukavo i'gwovo,” ei ga ji ve, ei ga.

8 “Avi ahā,” a'e ji. “Mbatete'varuhua ndokiangavi jijuru pe,” a'e ji ga pe.

9 Emo ga ea'javi ji ve yvaga hugwi: “Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero,” ei ga ji ve, ei Pedro'ga.

10 Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka ji ve. Kirē hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

11 —Nanime trêsvê'gã nduri ji pyri onga pe - perope aju. Cornélio'ga ombuhuruka gã ji pyri Cesaréia hugwi ikwehe, ei ga.

12 Igwete Tupana'ga ra'uva ei ji ve: “Eho tuhê ti gã ndupi ipojihuve'yma,” e'i ji ve, ei ga. Agwa'gã ji aroho ji rupi a'ero Jope hugwi ikwehe. Seis ko gã Jesus'gareheve'gã, ei Pedro'ga gã pe. Aerê ore vahemi Cornélio'ga rongã pe a'ero.

13 Igwete ga imombe'ui ore ve: “Tupana'gapyrive'ga uhu ji pyri o'ama nhironga pe oji'i,” ei Cornélio'ga, ei ga. “Igwete ga ei ji ve: ‘Emondouka ti gã Jope pe Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei ga.

14 “‘Garemimombe'ua rendukaturu g̃waramo po ti pe hoi yvagi pe a'ero nehê nerongapeve'gã pavêi nehê no,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei Cornélio'ga.

Pedro'ga omombe'u pa Cornélio'ga nhi'igagwera ojive. Igwete Pedro'ga ei gã pe no:

15 —A'erogwe ji Jesus'ga mombe'ui gã pe. A'ero Tupana'ga ra'uva ruripei gã pyri gã pojkavo, ei Pedro'ga. Pehepia ko gara'uva ruri nhande pyri ikwehe. Akoja javijitehe kiro turi gã pyri nohõ, ei ga gã pe.

16 A'ea rupi ji ikwahava'javi reki Jesus'ga nhi'igagwera, ei Pedro'ga. A'ereki ga e'i ikwehe: “João Batista'ga oko gã pavêi gã mobatizavo yhya pyvõ. Emo po ti Tupana'ga oko pe pavêi nehê imondovouka gwa'uva pe pyri pe pojkauka nehê,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga.

17 Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva nhande ve nhande jikogame nhandepojkaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ea jitehe ga omondo kiro judeus'garũive'gã pe nohõ, ei ga. Tupana'ga imondopotarame gã pe ji namovahĩ ga a'ero, ei Pedro'ga gã pe.

18 Henduvame Pedro'ga nhi'igã gã ndogwayvara'javi ga a'ero. Igwete gã Tupana'ga mbohetei pyry hete ga javo.

—Judeus'garũive'gã vehevi Tupana'ga ombopohiruka g̃andekote'varuhua hugwi gã mboheaporoğitapyahuavo, ei gã ogwovo.

Antioquiapeva'ea ojiko Jesus'ga rehe

19 Estêvãova'ea jukarame judeus'gã ojigwarajuhu Jesus'gareheve'gã ndehe. Nurã Jesus'gareheve'gã kwaki'oki'oi a'ero gã hugwi ogwovo. Jara'gã oho Feníciapeve'gã gwyri pe. Jara'gã oho ypa'ouhũ me Chipre pe okovo. Jara'gã oho cidade de Antioquia pe. A'ero gã Jesus'ga mombe'umbe'ui gã pe. Judeus'gã pe jate reki gã Jesus'ga mombe'ui.

20 Emo jara'ga Chiprepeve'ga cidade de Cirenepeve'ga pavêi ohorame Antioquia pe Jesus'ga mombe'umbe'ui judeus'garũive'ga pe.

21 Tupana'ga ga moirũ ga nderekovo. A'ero Antioquia-peve'ga hendukatui ganhi'iga. Igwete he'yjuhuve'ga jikogi opojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe onhimongyavo.

22 Aerẽ ojipe'ga hoi Jerusalém me ga mombe'gwovo Jesus'gareheve'ga pe.

—Antioquiapeve'ga ojiko Jesus'ga rehe kiro, ei ga ga pe.

Henduvame ga Barnabé'ga mondoi ga pyri a'ero Antioquia pe.

23 Igwete ga hoi ga ndepiaga.

—Tupana'ga omombyry tuhẽ pe me, ei ga ga pe.

Igwete Barnabé'ga roryvamo a'ea rehe. Igwete ga ga mbojikohetei Jesus'ga rehe.

—Pejikopave'yimi Jesus'ga rehe penhimimbotarimo, ei ga ga pe.

24 A'ereki Barnabé'ga ko pyry hete. Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga rerekokatuavo. Ojiko hete ga Jesus'ga rehe. Igwete ga ga mbojikojikogi ga rehe no. He'yjuhuve'ga kiro ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo.

25 Aerẽ Barnabé'ga hoi cidade de Tarso pe Saulo'ga reka.

26 Ga repiagame ga ga reruri Antioquia pe. Ojipeji kwara ga nduvame pevo. A'evo jitehe ga Jesus'gareheve'ga ndero-jatykatycai jipi he'yjuhuve'ga mbo'eavo. Antioquia pe na'ẽ ga ono Cristo'gareheve'ga ga ndehe - kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe.

27 A'ea rupi ga pyri Ágabo'ga nduri Jerusalém hugwi - kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga aerẽjiva'ea no. Igwete ga nduri Jesus'gareheve'ga pyteri pe.

28 Igwete Ágabo'ga ami javo ga pe. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga mbo'e. A'ero ga ami javo Antioquiapeve'ga pe ga momoranduva.

—Aerẽ po ti ipapavi nhaneremityma nhandegwyriveva'ea nhaporemonehẽ, ei ga.

A'ea Ágabo'ga imombe'ui ga pe. Aerẽ na tuhẽ ihoi ganhi'iga rupi ikwehe. Opa pa mbatera Cláudio'ga rekorame nhanderuvihavuhuro ikwehe.

29-30 Nahã Ágabo'ga imombe'unhoḡwenondei Jesus'gareheve'ga pe. A'ero ga ei ojohupe:

—Timondo ti itambere'ia nhaneirũ'ga pokoga Judéia pe a'ero, ei ga.

A'ero ga imondomondoi. Kiroki ga he'yi gwereko - he'yi ga omondo. Kiroki ga mokonhete gwereko - mokonhete'i ga omondo. Igwete ga imondoi Barnabé'ga pe togweroho ti ga Judéiapeve'ga gwyriveve'ga pe javo. Aerẽ Barnabé'ga

herohoi Judéia pe Saulo'ga pavēi imondovo Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pe.

12

Koji'i ahe ojigwarai Jesus'gareheve'ea rehe

¹ A'ea rupi ko Herodesva'ea reko'i judeus'ga gwyri pe huvihavuhuro. Igwete ahe jigwarai Jesus'gareheve'ga py-teripeve'ga ndehe.

² Igwete Tiagova'ea – kiroki João'ga reki'yrava'ea – Herodesva'ea ahe akamomborukari itakyhea'javuhuva'ea pyvõ.

³⁻⁴ Ikwahavame judeus'ga mbohoryvukara ahejuka rehe, Herodesva'ea Pedro'ga pyhygukari no. Igwete ahe Pedro'ga mondoukari ga mongiavouka cadeia pype. Ahe ga mondoukari soldados'ga po pe dezesseisve'ga pe tohemyme ti ga javo. Quatrove'ga gwepia na'ë ga. Kirë ojipe'ga quatrove'ga py'rovo. Quatro vezes ga jopy'rupy'rui ga repiaga ara rupi ypytunimo no. Nahã Herodesva'ea ga mondoukari soldados'ga po pe tapemohemukari ti Pedro'ga javo. A'ea rupi judeus'ga japo'i toryva pão ndovuriva'ea i'gwovo. Igwete Herodesva'ea ei ovyvteri pe: “Na judeus'ga i'upavi na'ë Páscoa rupiara,” ei ahe. “Aerë po ti ji Pedro'ga mbuhurukari imbojambojaruka garekote'varuhua ga rehe gandovaki hete nehë. A'ero po ti ji ga jukaukari nehë,” ei Herodesva'ea ovyvteri pe novã.

⁵ Igwete ahe Pedro'ga mombytai cadeia pype. Emo Jesus'gareheve'ga onhi'inhĩ hete Tupana'ga pe emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi javo.

Pedrova'ea ohë cadeia hugwi

⁶ Aerë Herodesva'ea ei ovyvteri pe: “Ko'emame po ti ji Pedro'ga mbuhurukari gandovaki nehë,” ei ahe novã. Ypytunimo Pedro'ga kiri soldados'ga pyteri pe mokonha'ga pyteri pe. Soldados'ga opokwa memei ga ojihe itanhuramuhã pyvõ ga rerekovo. Ojipe'ga opo'jyka hovapytymbava o'ama hepiaga. Igwete Pedro'ga kiri upa.

⁷ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga ukwahavamo o'ama Pedro'ga pyri yvagipeve'ga. Hendy'ja hete cadeia pype a'ero. Igwete ga pokogi Pedro'ga jati'yva rehe toma'ë ga javo.

–Haite! Here evya, ei ga javo Pedro'ga pe.

A'ero itanhuramuhã ihiri Pedro'ga poa hugwi.

⁸ Igwete Tupana'gapyrive'ga ei ga pe:

–Embogwa eku'ayvira. Emongi epyruhua nohõ, ei ga javo ga pe.

Igwete Pedro'ga imongi a'ero.

–I'arimova'ea emongi ejoa ji reviri, ei ga ga pe.

⁹ Igwete Pedro'ga hoi ga reviri ogwovo. Ndogweroviari reki ga Tupana'gapyrive'ga rembirohoa novĩa. “Jikiri pe ji ga repiagi,” ei ga novĩa.

¹⁰ Kiro ġa kwavi soldados'ġa pyvõ. Kiro ġa kwavi jara'ġa pyvõ no. Igwete ġa vahemi jupihai pe jurukwara pyri. A'ea rupi ko ahe oho cidade pe. Hovapytymbava ko ferrova'ea. Kiro ġa vahemi ipyri. Igwete a'ea nhovapytymba'vogi ġa pe. Igwete ġa ãi cadeia hugwi a'ero ogwovo cidade rapea rupi onga pyvõ okwava. Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi ga reja.

¹¹ Kiro Pedro'ga ikwahavi a'ero. “A'iti tuhẽ reki!” ei ga. “Tupana'gapyrive'ga ji rerohoi tuhẽ cadeia hugwi. Jipoykaharete'ga ombuhuruka ga ji pyri,” ei ga. “A'ero ga ji mbopiro'yukari Herodes'ga popoakara hugwi judeus'ġa ndeaporoġitate'varuhua hugwi no,” ei Pedro'ga oyvyteri pe.

¹² Ojapyakarẽ a'ea rehe kiro ga hoi Mariahẽa ronga pe João Marcos'ga yhẽa ronga pe. Igwete ga vahemi onga jupihai pe. A'ea ja Jesus'gareheve'ġa jatykapavi onga pe onhimongyavo onhi'inhi'iġa Tupana'ga pe.

—Emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi, e'ie'i ġa ga pe.

A'reki ġa ndokwahavi ve Pedro'ga hemagwera jugwi.

¹³ Igwete Pedro'ga vahemi onga jupihai pe okwaokwa hovapytymbava rehe o'ama. A'ero kujahẽa ruri henduva Rodehẽa.

—Ma'ġa pero okwa? ei hẽa javo ga pe.

¹⁴ Pedro'ga nhi'iġame hẽa nhimombaragwahavi hehe. A'ero hẽa nhani tamombe'u javo jara'ġa pe. Emo hẽa omoka'nhy reki hovapytymba'voga ga pe gworygworyva ġwaramo ga rura rehe. Igwete hẽa nhani javo.

—Pero Pedro'ga ami hovapytymbava pyri, ei hẽa ġa pe.

¹⁵ Ndogweroviarihu ġa hẽanhi'iġa.

—Ere'eteheuhu nde, ei ġa hẽa pe.

—Avi ahã, ei hẽa. Ki ga jitehe pero o'ã, e'ie'i hẽa ġa pe novĩa.

—Gara'uva po, ei ġa a'ero.

¹⁶ Pedro'ga o'amete jiji hovapytymbava rehe okwaokwa. A'ero ġa hoi hovapytymba'voga ga pe. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi a'ero upa.

¹⁷ Igwete ga reki onga pype ġa pyri. A'ero ga nhipova'eġi tapenhi'iġi ti ji renduva javo. Igwete ga imombe'ui ġa pe Tupana'ga remimohemukara cadeia hugwi.

—Peho ti imombe'gwovo nhimohemagwera Tiago'ga pe jara'ġa pe no nhaneirũ'ġa pe, ei ga ġa pe.

Igwete Pedro'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo.

¹⁸ Ko'eġaturame soldados'ġa ndekotehei Pedro'ga repiagame'yma cadeia pype.

—Mahã Pedro'ga naerũ? e'ie'i ģa ojohupe novĩa.

¹⁹ Igwete Herodesva'ea ga rekarukari cadeia pype novĩa. Emo ģa ndohepiagi ga. A'ero Herodesva'ea soldados'ģa mbuhurukari ģa monhi'iģa ma rupi te ga hoi naerũ javo ģa pe. Emo ģa ndokwahavi reki Pedro'ga hoagwera jugwi. Nurã Herodesva'ea soldados'ģa jukaukari a'ero.

Aerẽ Herodesva'ea hoi judeus'ģa gwyrã hugwi Judėia hugwi. Cidade de Cesarėia pe ahe hoi opytavo.

Herodesva'ea manoagwera

²⁰ Herodesva'ea omondouka mbatera ogwyrã hugwi cidadespeve'ģa pe jipi Tiropeve'ģa pe Sidommeve'ģa pe no. Aerẽ ahe nhimboahiahivi reki ģa pe. Nurã ģa ei ojohupe:

—Timonhyrõ ti Herodes'ga kiro. Nhande ga monhyrõ'e'ymane po ti ga nombuhurukara'javi mbatera nhande ve nehẽ, ei ģa ojohupe.

Nurã ģa jogwerohoi na'ẽ Herodesva'ea moirũhara'ga pyri Blasto'ga pyri onhi'iģatuavo ga pe tovavagahi ti ga nhande rehe javo. Aerẽ ģa jogwerohoi Herodesva'ea pyri.

—Xajogwereco katu ti, ei ģa Herodesva'ea pe.

²¹ Igwete ahe ei:

—Ojipe'ia rupi po ti ji nhi'iģi pe me nehẽ, ei ahe ģa pe.

—Kwa, ei ģa ogwovo.

A'ea rupi katu Herodesva'ea jigwagi opikatua mongiavo ģanduvihavuhuro. Igwete ahe hoi ģapyteri pe ojiupia oina ģwendava rehe. A'ero ahe nhi'inh'i'iģi ģa pe.

²² Henduvame ahenhi'iģa ģa javo.

—Herodes'ga ko yvagipeve'ga. Yvyakotyve'ga rũi ko koro, e'i tehe ģa ahe ve.

²³ Herodesva'ea nomombigi reki ģanhi'ĩtehea ojihe. Nomboheteukari ahe ģa pe Tupanete'ga. Nurã nanime Tupana'gapyrive'ga ruri ahe pyri yvaga hugwi ahe moheõ'aruka. A'ero hevo'ia ihu'uu'upavi aherevega. Kirẽ ahe manoi upa.

²⁴ Igwaigwavete Jesus'gareheve'ģa imombe'ui Tupana'ga nhi'iģa imonhimoanhana. Igwaigwavete ojipe'ģa henduka-tui a'ero onhimongyavo.

²⁵ Barnabé'ga gweroho itambere'ia Jesus'gareheve'ģa ndepiakatuhara'ģa pe Jerusalém me Saulo'ga pavėi. Imondopavirẽ Barnabé'ģa jivyri Antioquia pe a'ero. Gweru ģa João Marcos'ga ojupi.

13

Ahe omo'ẽ Barnabéva'ea Saulova'ea no

¹ Kiro Antioquia pe oko Jesus'gareheve'ģa pyteri pe ģambo'ehara'ģa Tupana'ga nhi'iģa mombe'uhara'ģa no. Ga

ko Barnabé'ga; Simão'ga – kiroki ga ipiryvytunuhũve'ga; Lúcio'ga – kiroki ga Cirenepeve'ga; Saulo'ga; Manaém'ga – ga ko onhimomboaka governadorağwama'ga pavēi Herodes'ga pavēi.

² Igwete ġa Tupana'ga mboheteheitei. Xanhiĩ Tupana'ga pe javo ġa ndo'ui mbatera ojogwerekovo. A'ea rupi ko Tupana'ga ra'uva ei ġa pe:

–Pemo'ē kiroğwe Barnabé'ga Saulo'ga no toporavyky ti ġa ji ve Jesus'ga mombe'gwovo, e'i ġa pe. A'ereki ji a'e nhiğwenonde ġahã po ti oporavyky ji ve javo, e'i ġa pe.

³ A'ero ġa nhi'igi Tupana'ga pe i'ue'yma. Kirē ġa pokogi Barnabé'ga ndehe pejogweroho ti Jesus'ga mombe'gwovo a'ero javo. A'ero ġa ġa mondoukari ojihugwi.

Barnabé'va'ea oho Chipre pe Saulova'ea pavēi

⁴⁻⁵ A'ero ġa jogwerohoi Barnabé'ga Saulo'ga pavēi. A'ereki Tupana'ga ra'uva omondouka ġa. João Marcos'ga oho ġa ndupi no ġamoirũharamo. Igwete ġa hoi cidade de Selêucia pe. Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo ypa'ouhũ me Chipre pe. Pevo ġa jari upa cidade de Salamina pe. Igwete ġa hoğahoi judeus'ga jatykahai pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga pevove'ga pe.

⁶⁻⁸ Aerē ġa hoi ypa'ouhũa rupi ogwovo cidade de Pafos pe. Pevo ġa judeu'ga repiagi Barjesus'ga. Ojipe'ga nhi'igimo garera Elimas. Ipaji ko ga huvihava'gareheva'ero.

–Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo ko ji rekoi, ei Elimas'ga ġa pe jipi o'mbero.

Igwete Barnabé'ga ga repiagi pevo. Igwete Elimas'ga ruvihava'ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri Sérgio Paulo'ga – kiroki ga pevove'ga governador'ga. Okwaha hete ga mbatera Sérgio Paulo'ga. Tahendu ti Tupana'ga nhi'iga javo ga Barnabé'ga mbuhurukari ojipyri. Emo Barnabé'ga horame ga pyri Elimas'ga ġa movahĩ tonhi'igyme ġa ga pe javo. “Tojikogyme ti jiruvihava'ga Jesus'ga rehe,” ei Elimas'ga ipajive'ga.

⁹ Igwete Saulo'ga – ojipea ko garera Paulo – Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete. A'ero ga Elimas'ga repiahetei javo ga pe.

¹⁰ –Netiruahũ hete nde Diabo'ga ja! ei ga ga pe. Piry-heteva'ea nde eremovahiuhũ. Nde eremoandyandyi paravuhu ekovo, ei ga ga pe. Nane'ymi nde Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'ui! ei Paulo'ga ga pe.

¹¹ Nurã po ti Tupana'ga nde movahiuhũi kiro nehē. Nanderehaahi'vi ti nde kiro hepiage'yma kwara nehē, ei ga Elimas'ga pe.

Kotihĩ turi ypytunahiva Elimas'ga pe ga mbohehae'yma. Igwete ga rekoreko'ihui ogwovo.

—Pejijo ji popyhyga ji rerogwovo, e'ie'i ga ġa pe.

¹² Hepiagirē Elimas'ga rehae'yma Sérgio Paulo'ga jikogi Jesus'ga rehe. A'ereki ga onhimomby'a nhandepojykaharete'ga mombe'ua rehe.

Paulova'ea oho Antioquia pe

¹³ Aerē Paulo'ġa avi itayharuhua pype ogwovo Pafos hugwi. A'ero ġa hoi Panfíliapeve'ġa gwyri pe ogwovo cidade de Perge pe. A'ea rupi João Marcos'ga hoi ġa hugwi ojivya Jerusalém me.

¹⁴ Aerē Paulo'ġa hoi Perge hugwi pea rupi ogwovo. Aerē ġa vahemi cidade de Antioquia pe Pisídiapeve'ġa gwyrá yvyri pe. Judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadó rupi ġa hoi ġajatykahai pe. A'ero ġa apygi upa.

¹⁵ Igwete pevove'ga nhi'igi aherembikwatijaragwera pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Kirē ga nhi'igi ojipea pe aherembikwatijara pe. A'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija hako. Aerē huvihava'ġa ġajatykahava pype ġa imondoukari onhi'iga Paulo'ġa pe.

—Pe ko orere'yjamo peko israelitasramo, ei ġa ġa pe. Pe'epotaramé avove'ġa pe ġa moġitavo pe'ji ti ġa pe a'ero, ei ġa Paulo'ġa pe.

¹⁶ A'ero Paulo'ga po'ami onhipova'eġa tapenhi'igi ti javo. Igwete ga ei:

—Israelitasramo pehendu nhinhi'iga pejjupa, ei ga. Pehendu ti judeus'ġarūiva'ero no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe no. Pehendu katu ti, ei Paulo'ga ġa pe.

¹⁷⁻²⁰ Tamombe'u ti Tupana'ga pe me. Gaha rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Tupana'ga omo'emo'ē ojive nhaneramonhava'ea hako. Aerē he'yjuhu hete quatrocentos e cinquenta Tupana'ga kwara mbo'ambo'ari, ei ga. A'ea rupi ga imombyrymbyryvi ahe ve ahe ruvame hajiheva'ea gwyri pe Egitopeva'ea gwyri pe po rimba'e. Igwete ga ahe rerurukari pea hugwi opopoakarimo, ei ga ġa pe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Tupana'ga nhimomiranami aherékote'varuhua pe ahe ruvame ongae'yi me, ei ga. Igwete ga seteva'ea apitipitiukari aheruvihavava'ea ahereheva'ea reheve Canaãmeva'ea gwyri pe. Ahe moka'nhyhbavirē ga ima'ema'ēi ahegwyruera imondomondovo nhaneramonhava'ea pe hako, ei Paulo'ga ġa pe.

—Aerē Tupana'ga juizva'ea mongoi aheruvihavamo nhaneramonhava'ea pe ahe mbojopy'rupy'ruavo hako, ei Paulo'ga. Aerē ahe py'rovo Samuelva'ea ahe repiakatui Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei ga.

²¹ Aerē nhaneramonhava'ea ruri javo Samuelva'ea pe: “Huvihavuhu'ga ore oropota aġwamo toremondomondo ti

ga nde py'rovo," ei ahe Samuelva'ea pe hako, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoi aheruvihavuhuro a'ero. Saulva'ea ko Quisva'ea ra'yra'ea Benjamimva'ea rymymimova'ea, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoukari aheruvihavuhuro he'yi kwara rupi quarenta kwara rupi, ei Paulo'ga ġa pe.

22 —Aerē Tupana'ga ei: “Kiro ji Saul'ga pe'ai penduvihavuhua hugwi,” ei ga, ei ga. “Davi'ga Jessé'ga ra'yra'ga oko kiro penduvihavuhuro Saul'ga py'rovo,” ei ga. Daviva'ea mombe'gwovo Tupana'ga ei no: “Jipy'a ja hete ga Davi'ga. Gaha ti oko pa nhiremimbotarimova'ea rehe nehē,” ei Tupana'ga, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

23 —Daviva'ea rymymino'ga reki Tupana'ga omongouka nhanderekote'varuhua momboharamo heikwehe, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga e'i nhandere'yjava'ea pe israelitasva'ea pe: “Aerē ti ji Davi'ga rymymino'ga mongoukari pembopiro'yharamo nehē,” ei Tupana'ga, ei ga. Kiro Daviva'ea rymymino'ga tuhē Tupana'ga omongouka a'ero o'eagwera rupi katu. Ga ko Jesus'ga, ei Paulo'ga ga mombe'gwovo ġa pe.

24 Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea israelitas'ga moġitapavi jipi heikwehe, ei ga. “Perojijyi ti pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei ahe. “A'ero po ti ji pe mobatizai nehē,” ei João Batistava'ea, ei Paulo'ga.

25 Oporavykypavame Tupana'ga pe João Batistava'ea ei ġa pe: “Ndehe ko Cristo,' pe'ji po pe ji ve novīa? Ji ko a'ea rūi,” ei João Batistava'ea ġa pe, ei ga. “Emo po ti Cristo'ga uhu ji py'rovo nehē,” ei ahe, ei ga. “Ga ko huvihavuhu hete. Ji ki a'e te okoteheva'ea,” ei João Batistava'ea heikwehe, ei ga.

26 Igwete Paulo'ga ei ġa pe no:

—Nhiirū, Abraõova'ea rymymino'a pe ji ei. Judeus'garūiva'ea pe ji ei no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe, ei ga. Nhande ve Tupana'ga ombuhuruka onhi'iġa Jesus'ga ko pembopiro'yharamo oko javo! ei Paulo'ga ġa pe.

27 Jerusalémmeve'ġa nonhimombaragwahavi a'ea rehe raikwehe. Ganduvihava'ġa na jitehe no, ei ga. Onhi'iġame aherembikwatijara pe sábadu nanani ġa nonhimombaragwahavi reki Jesus'ga mombe'ua rehe, ei ga. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Jesus'ga mombe'ukatui reki ikwatija hako novīa. Nahā ahe ei ikwatija hako: “Ojukauka po ti ġa ga ereko te'varuhu nde javo,” ei ahe hako, ei ga. Jerusalémmeve'ġa ahe nhi'īpo'ru reki ganduvihava'ġa pavēi. A'ereki ġa e te'varuhu Jesus'ga pe ga jukauka, ei Paulo'ga ġa pe.

28 Ga jukapotarame ġa hekatehei garekote'varuhua hep-
iage'yma novġa. A'erorame tehe ġa ei reki Pilatos'ga pe:
“Ejukauka tuhġ ti ga,” ei ġa ga pe, ei Paulo'ga.

29 Ahe omombe'u pa gajukaagwama ikwatijan-
hogwenondeavo hako. Ga ahe nhi'ġpo'ru pa reki ga jukavo, ei
ga. Kirġ ojipe'ġa Jesus'ga ra'oa mbojyvi yva hugwi. Igwete ġa
gara'oa rerohoi itaruvihavuhua kwaruhua pype herokiavo
inoġa.

30 Emo Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi, ei
Paulo'ga ġa pe.

31 Kirġ Jesus'ga jipiukaukari ġa pe – kiroki ġa oho Galilġa
hugwi ga rupi ogwovo Jerusalġm me gamanoa renonde. He'yi
ġa kiri ga repiagagwera rupi ga kweravirġ. Gahġ kiro ga
mombe'umbe'u israelitas'ġa pe a'ero, ei ga.

32 —Oro ore oromombe'u pyryheteve'ea pe me, ei Paulo'ga.
Ymya Tupana'ga e'i nhaneramonhava'ea pe hako: “Nahġ po
ti ji ga mongoukari nehġ,” ei ga, ei ga.

33 Kiro na tuhġ reki nhande ve aherymyminoa pe. A'ereki
o'eagwera rupi katu Tupana'ga Jesus'ga mongouka ga mbog-
wera gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. A'ea jitehe ahe
omombe'u ikwatija hako. Salmo dois aherembikwatijara
rera, ei ga. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'ġa Jesus'ga pe.

“Ndehe ko jira'yra.

Kiroġwe ji nhimongoukari nderuvamo,” ei ga.

Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'ġa, ei Paulo'ga
ġa pe.

34 —Jesus'ga mbogwerava pe Tupana'ga ei no.
Gamanoa'jave'yma pe ga ei no, ei ga. Igwete Tupana'ga
ei:

“Amombyry po ti ji pe me nehġ,” ei ga.

“Pyryheteve'ea ji amombe'u Davi'ga pe hako a'ġtituhġva'ea.

A'ea po ti imombyryvaġwama pe me nehġ,” ei Tupana'ga
Jesus'ga pe, ei ga.

35 Iru'ġa Daviva'ea okwatija imombe'gwovo onhi'ġa Tu-
pana'ga pe, ei Paulo'ga. Nahġ ahe ei ga pe:

“Nde po ti neremonemahivukari ejiheve'ga pyryheteve'ga
ga manorame nehġ,” ei ahe ikwatija hako, ei ga.

36 —Daviva'ea nonhimombe'ui javo, ei Paulo'ga. A'ereki
Daviva'ea opoko naġ ojupiva'ea Tupana'ga remimbotari-
mova'ea rehe okovo. Aerġ ahe manoi. A'ero aheryjava'ea
ahera'oa rerohoi inoġa aheramonhava'ea ypyvo, ei ga. Kirġ
inemahivamo aheryjava'ea upa a'ero.

37 Jesus'ga ra'oa ki a'e te ninemi, ei ga. A'ereki Tupana'ga
ga mbogwera. Aerġ Jesus'ga nomanoa'javi a'ero avuirama, ei
Paulo'ga ġa pe.

38 –Nhiirũ, pekwaha ti a'ero, ei ga. Jesus'ga rehe ore imombe'ui pe me pendekote'varuhua mombora.

39 Ga rehe pejikogame po ti pe piro'yro pejikote'varuhua hugwi, ei ga ġa pe. Hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. Pejikogame jate Jesus'ga rehe po ti pe piro'yro jugwi nehẽ, ei Paulo'ga ġa pe.

40 Penhimboko'i ti a'ero tapepo'ruyme ti hahyva'ea nehẽ, ei ga. A'ereki nanongara pe ahe e'i hako – kiroki ahe omombe'ui nhoġwenonde aerẽva'ea. Nahã ahe ei Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo hako:

41 “Pehendu ti, a'e ji pe me.

A'ereki pe pe'e te'varuhu nhinhi'ĩga pe,” ei ahe.
“Penhimomby'a ti penhimanomo nehẽ.

A'ereki ji a'apo ahemonhimomby'ava'ea kiro.
Po ti ġa imombe'ui pe me nehẽ,
ndaperoviarihu po ti pe nehẽ,” ei ahe Tupana'ga nhi'ĩga imombe'gwovo hako, ei Paulo'ga ġa pe.

42 Aerẽ Paulo'ga horame ġajatykahava hugwi kiro ġa nduri javo ġa pe:

–Irũa rupi sábadu rupi pemombe'ua'ja ti ore ve nanongara jitehe nehẽ, ei ġa ġa pe.

–Kwa, ei Paulo'ga ġa pe.

43 Igwete judeus'ga hopavi a'ero ojatykahava hugwi. Igwete ġa hoi Paulo'ga ndupi onhimongyavo ġa pavẽi – kiroki ġa onhimongo judeusramo. A'ero Paulo'ga nhi'ĩgi ġa pe.

–Igwaigwavete ti pejiko Tupana'ga remimombyryva rehe, ei ġa ġa pe.

44 Irũa rupi sábadu rupi cidadepeve'ga nhaporemu gwerevi ġa jatykai onhimongyavo.

–Torohendu ti Tupana'ga nhi'ĩga mombe'ua, ei ġa.

45 Emo judeus'ga onhimyrõ hete Paulo'ga rehe hepiagame he'yjuhuve'ga hoa ga pyri. Nurã Paulo'ga ġa mbo'erame ġa etehei ga pe.

–Mbehea ga omombe'uuhu, e'i tehe ġa.

Igwete ġa Paulo'ga mbotegwetei.

46 Paulo'ga ndopojihuvi reki ġa Barnabé'ga pavẽi. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

–Tupana'ga e'i: “Judeus'ga na'ẽ po ġwendu nhinhi'ĩga hamo,” ei ga, ei ġa ġa pe. Nurã ore imombe'ui a'ea pe me na'ẽ novã. Emo pe ndaperoviapotari reki Tupana'ga nhi'ĩga, ei ġa ġa pe. Pe'ji po pe: “Ndapyryvi po ore hoi orojupa Tupana'ga pyrie'ymi nehẽ.” Pe'ji po pe a'ea. Nurã po ti ore hoi imombe'gwovo kiro judeus'garũive'ga pe a'ero nehẽ, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴⁷ A'ereki nahã orepojykaharete'ga ore mondouka javo ore ve:

“Oromongo ji nde israelitas'garũive'ga ndyapehava'java'ero teremomytu'ẽ ti ga'akaği pe ikwahavuka ga pe nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Gandekote'varuhua mombora po ti nde ikwahavukari vvyakotyve'ga pe nhaporemonehẽ,” ei ga, ei Paulo'ga.

⁴⁸ Israelitas'garũive'ga judeus'garũive'ga henduvame Paulo'ga nhi'iga ga ndoryndoryvamo a'ero. Igwete ga imbohetei Tupana'ga nhi'iga. A'ero ga jikogi Jesus'ga rehe – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhoğwenonde gahã po ti oko ji pyrie'yimi nehẽ javo.

⁴⁹ Igwete ga imombe'umbe'ui nhandepojykaharete'ga nhi'iga imonhimoanhana gawgyra rupi nhaporemone.

⁵⁰ Emo judeus'ga omomymomyi akwaimbae'ga huvihava'ga cidade pe. Judeus'ga omyomyi kunhangwera'ga no imbateve'ga – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe novã. Igwete judeus'ga ga momymomyi ga mongote'varuhuavo Paulo'ga pe. A'ero ga Paulo'ga mondoahai ogwya hugwi ga mondovo.

⁵¹ Ohorame Paulo'ga ihyvi opya otimbuguhua mondurunduruga jugwi. Nahã ga hepiukari pevove'ga ndekote'varuhua ihyvame opya. Igwete Paulo'ga hoi cidade de Icônio pe Barnabé'ga pavêi.

⁵² Emo Antioquia pe Jesus'gareheve'ga horyory upa. Igwete Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei okovo ga moiruamo.

14

Paulova'ea oho Icônio pe

¹ Na jitehe ga pe ga horame Icônio pe. Paulo'ga oho judeus'ga jatykahai pe Barnabé'ga pavêi. Pevo ga Jesus'ga mombe'umbe'ukatui ga pe. Nurã he'yjuhuve'ga jikogi Jesus'ga rehe judeus'ga judeus'garũive'ga pavêi.

² Emo judeus'ga – kiroki ga ndojikopotari Jesus'ga rehe – ga omomymomyi judeus'garũive'ga oko te'varuhu Paulo'ga javo ga pe. Ga nhi'igaykaro gwaramo judeus'garũive'ga nhimboahitehei Jesus'gareheve'ga pe a'ero onhimongyavo.

³ He'yi Paulo'ga kiri pevo. Ndopojihuvi reki ga ga nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo pevove'ga pe.

–Jesus'ga omombyry hete nhande ve, ei ga ga mombe'gwovo jipi.

A'itituhẽva'ea ganemimombe'ua. Nurã Jesus'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea Paulo'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i: “A'ea repiagame po ti ga ei nehẽ: ‘A'itituhẽva'ea reki Jesus'ga remimombyryva mombe'ua’,” ei ga.

⁴ Cidadepeve'ga ndeaporoğita ojoatyvi a'ero. He'yive'ga oho Jesus'ga moirũhara'ğa nhi'ğa rupi Paulo'ğa nhi'ğa rupi. Jara'ğa oho judeus'ga nhi'ğa rupi onhimongyavo.

⁵ Aerẽ judeus'ga judeus'garũive'ğa monhi'igi upa. Gwuvi-hava'ga pavẽi ға ei:

—Xajigwarai ti Paulo'ğa ndehe ға apiapiavo nehẽ, ei ға ojohupe.

⁶ Igwete Paulo'ğa ikwahavipei ғанhimbohovajara ojihe. A'ero ға ka'nhyimi ға hugwi ogwovo cidade de Listra pe cidade de Derbe pe no Licaõniapeve'ğa gwyrri pe. Ojipe'ğa gwyrri pe ға hoi no – kiroki ғagwyrri Licaõnia atima.

⁷ Ohohorame ға pyryva'ea mombe'ui ға pe pevo Jesus'ga mombe'gwovo.

Paulova'ea oho Listra pe

⁸ Ga horame Listra pe Paulo'ga Jesus'ga mombe'ui pevove'ға pe. Igwete ga reni Paulo'ga nhi'ğa renduva ipyka'nauhũve'ga. Tegwete gapo'ãhava. A'ereki ga na tuhẽ o'a.

⁹ Kiro ga reni Paulo'ga nhi'ğa renduva a'ero. Hendu-vame Jesus'ga mombe'ua ga ei oyvyteri pe: “Jesus'ga po ti ji mopo'ã a'ero naerũ.” Paulo'ga gwepia katu ga ikwahava gareaporoğita.

¹⁰ Igwete ga eahyahi ga pe:

—Epo'ağatu, ei Paulo'ga ga pe.

Kiro ipyka'nauhũve'ga po'ami a'ero opoopoa ogwovo.

¹¹ Pevove'ға gwepia Paulo'ga ga mopo'ağaturame. Nurã ға hapukapukai onhi'igimo. E'i tehe reki ға Paulo'ğa mombe'gwovo.

—Yvagipeve'ға onhimongo vyvakotyva'ero ojyva nhande koty, e'i tehe ға ға pe.

Paulo'ğa ndokwahavi reki ға etehea ojive. A'ereki hajihe pevove'ға nhi'ğa.

¹² Igwete ға hapukapukai javo Paulo'ğa pe: “Ga ko yvagipeve'ға aheremimbohethhara'ға.” Barnabé'ға pe ға etehei: “Ga ko Júpiter'ga huvihavuhuhete'ға.” Paulo'ga pe ға etehei: “Ga ko Mercúrio'ga. A'ereki ga omombe'umbe'u mbatera,” ei ға.

¹³ Igwete ға Paulo'ğa mboheteptari. A'ero mbatera kwava'ẽhara'ga heruri yuranuhũa heno'ama ғajatykahava pyri – a'ea pevo u cidade ypyvo. A'ereki a'ea pype ға ojatykatyka jipi Júpiter'ga mboheteavo. Kiro ikwava'ẽhara'ga – gaha ojuka mbatera ikwava'eğa Júpiter'ga pe jipi – kiro ga heruri jurukwara pyri yuranuhũa heno'ama imbojig-wakava reheve ipoty'riva'ea reheve. A'ero ga ijukapotari

pevove'ġa pavēi ikwava'eġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe Paulo'ġa pe. A'ereki ġa ġa mbohete pota ġa ko yvagipeve'ġa javo tehe.

14 Ikwahavame Paulo'ġa ndovy'ahetei okovo. Nurā ġa imbotararagi opira tapenoġi yvagipeve'ġa ore rehe javo ġa pe. Igwete ġa nhani ġapyteri pe o'eahyahiva ġa pe.

15 —Maranuhūrame pe ore mboheteuhui? Tupana'ga jate ti pembohete, ei Paulo'ġa ġa pe. A'ereki ore yvagipeva'ea rūi. Pe javijiteheva'ea ko ore, ei ġa ġa pe. Igwete ore ruri pyryva'ea imombe'gwovo pe me novīa taperojijyi ti pendeaporoġita javo. Pepohi ti Tupana'garūiva'ea hugwi, oro'e ore pe me, ei ġa. Tupana'ga rehe jate ti pejiko aġwamo omano'e'ŷve'ga rehe. A'ereki gaha oapo yvaga, yvya, ypiahua. Yvyakotyva'eareheva'ea ga oapo pa po rimba'e, ei ġa ġa pe.

16 Ymya Tupana'ga ei: “Na ġa ndekoi jate na'ē ġwemimbotarimova'ea rehe a'ero judeus'ġarūive'ġa,” ei ga, ei ġa.

17 Emo Tupana'ga gwepiuka gweaporoġita pe me. A'ereki ga ombuhu pyryva'ea pe me jipi, ei ġa. Amana ga omongy pe me yvaga hugwi. Ombohoryory ga penemitymipyra i'ahava rupi, ei ġa. Mbatera ga ombuhuruka pe me pe'u javo. A'ero ga pe mbohoryoryvi jipi, ei ġa ġa pe.

18 Paulo'ġa nhi'ġa renduvame vehevi ġa ikwava'embotari yuranuhūa Paulo'ġa pe timbohete ġa javo novīa. Emo Paulo'ġa ndojukaukari reki ġa pe.

19 Aerē judeus'ġa nduri Listrapeve'ġa pyri. Antioquia hugwi ġa nduri Pisídiapeve'ġa gwyrā hugwi. Icônio hugwi ġa nduri no. Igwete ġa ei ġa pe:

—I'mbe hete Paulo'ga pe me, e'i tehe ġa. Tiapiapi ga, ei ġa.

Igwete ġa ġa mbopogwei Paulo'ga apiavo ga rerohyryryga cidade hugwi ga reja. “A'ereki ga omano,” ei ġa ojohupe novīa.

20 Emo Jesus'gareheve'ġa oatima ga o'ama. Kiro ga po'ami reki ojivya cidade pe ġa ndupi. Ko'emame Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Barnabé'ga pavēi.

Paulova'ea ojivy Antioquia pe

21 Igwete Paulo'ġa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'gwovo Derbepeve'ġa pe. A'ero ġa he'yive'ġa mbojikogukari Jesus'ga rehe ġa nderekovo. Aerē ġa jivyri Litra pe. Aerē ġa jivyri Icônio pe. Aerē ġa jivyri Antioquia pe Pisídiapeve'ġa gwyrī pe.

22 Ohohorame Jesus'gareheve'ġa pyri ġa ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Pejikoge'ymi ti Jesus'ga rehe, ei Paulo'ġa. Ga rehe nhandejikoga ġwaramo po ti ojipe'ġa jigwarai nhande rehe

nehẽ novĩa, ei ġa. Penhimomirana ti jupe a'ero Tupana'gareheva'ero. A'ereki na tuhẽ na'ẽ. Emo po ti aerẽ nhande hoi Tupana'ga pyri nhandejupa nehẽ, ei ġa ġa pe.

²³ Paulo'ġa ombojoapiapi ojogwerogwovo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero javo ġa pe. Ohorame ġa pyri Paulo'ġa ġapyteripeve'ġa mo'emo'ẽi toko ti ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa javo. A'ero Paulo'ġa nhi'ĩġi Tupana'ga pe i'ue'yma.

—Ereko katu ti ġa. A'ereki ġa ojiko nde rehe, ei ġa opojykaharete'ga pe.

²⁴ Aerẽ Paulo'ġa hoi Pisídiapeve'ġa gwyrá rupi. Aerẽ ġa hoi Panfíliapeve'ġa gwyrá pe.

²⁵ Cidade de Perge pe ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerẽ ġa hoi cidade de Atália pe.

²⁶ Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo. Igwete ġa jivyri Antioquia pe jitehe – kiroki Síriapeve'ġa gwyrípeva'ea – perope Jesus'gareheve'ġa e'i ypy Tupana'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ġa pe ġa horame oporavykyavo nde ve,” e'i ypy ġa ga pe pevo ikwehe.

Oporavyky pa ġa Jesus'ga mombe'gwovo a'ero.

²⁷ Igwete ġa jivyri kiro pevo. Ovahemame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa nderojatykavo imombe'upava ġa pe ohoagwera.

—Nahanahã Tupana'ga nhimoirũukari ore ve ġa pokogauka jipi, ei ġa ġa pe. Tupana'ga ombojikoguka judeus'ġarũive'ġa Jesus'ga rehe kiro, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ He'yjuhu ġa kiri pevo Jesus'gareheve'ġa pyri a'ero.

15

Ojatyka ahe Jerusalém me

¹ Aerẽ ko ojipe'ġa nduri ogwyrá hugwi Judéia hugwi judeus'ġa. Antioquia pe ġa nduri Jesus'gareheve'ġa pyri ġa mbo'eavo. Igwete ġa ei ġa pe:

—Moisésva'ea ahe mbo'e ymya hako, ei ġa. Nahã ahe ei akwaimba'eva'ea pe po raka'e: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ahe, ei ġa. Nurã ore ei kiro pe me no: Po ti pe napehendukatui Moisésva'ea nhi'ĩġagwera pejikytiukare'yma, a'ero po ti pe ndapehoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ, e'i tehe ġa ġa pe.

²—Avi na rũi, ei Paulo'ga ġa pe Barnabé'ga pavẽi.

A'ea rehe Paulo'ġa judeus'ġa nhi'ĩġayvahetei ja'javo ġa pe. Nurã pevove'ġa ei ojohupe:

—Tikwaha katu ti a'ero. Timondo ti Paulo'ġa Jerusalém me, ei ġa. Ojipe'ġa ti toho ġa ndupi no. A'ero po ti

ġa hoi Jesus'ga moirūhara'ġa pyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pyri nehē henduva ġanhi'ġa, ei ġa. A'ereki jara'ġa e'i: "Ojikytiukare'ymame po ti judeus'ġarūive'ġa ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri avuirama nehē," ei ġa, ei ġa. Tikwaha ti Jerusalémmeve'ġa nhi'ġa a'ea rehe a'ero Paulo'ġa ndurame imombe'gwovo nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

—Kwa, ei jara'ġa.

³ A'ero Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa nderohoi pea rupi ġa mondovouka. Igwete ġa hoi Feníciapeve'ġa gwyra rupi. Samariapeve'ġa gwyra rupi ġa hoi no. Ohorame ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Judeus'ġarūive'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro nhande javijitehe, ei ġa ġa pe.

Gamombe'ua Jesus'gareheve'ġa mbohorypavukari a'ero.

⁴ Aerē Paulo'ġa vahemi Jerusalém me. Igwete Jesus'gareheve'ġa ndoryndoryvamo ġandura rehe gwepiakatuhara'ġa pavēi Jesus'ga moirūhara'ġa pavēi. Igwete Paulo'ġa imombe'upavi ġa pe.

—Nahanahā Tupana'ga nhimoirūukari ore ve, ei ġa. Nurā judeus'ġarūive'ġa jikogi Jesus'ga rehe kiro a'ero, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

⁵ A'ero fariseus'ġa po'ami ġapyteri pe. Ga ko Jesus'gareheve'ġa no. Igwete ġa po'ami javo.

—Judeus'ġarūive'ġa po ojikytiuka hamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatavovo hamo, ei ġa. Pe'ji po pe ġa pe a'ero hamo, ei ġa jara'ġa pe.

⁶ A'ero Jesus'ga moirūhara'ġa jatykai Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavēi upa.

—Marā po ti nhande ei a'ea pe naerū? ei ġa javo ojohupe.

⁷ Kiro ġa nhomonhi'inhi'ihetei a'ea rehe upa. Aerē Pedro'ga po'ami javo ġa pe.

—Nhiirū, pekwaha pe Tupana'ga nhi'ġagwera ji ve ikwehe. Ji ko pepyteripeva'ea, ei Pedro'ga. Igwete Tupana'ga ei ji ve: "Ndehe ti emombe'u pyryva'ea judeus'ġarūive'ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo tohendu ti ġa javo. A'ero po ti ġa jikogi Jesus'ga rehe nehē," e ko ga ji ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe.

⁸ Ga ji rendukaturame Tupana'ga ei: "Pyry hete ġajikoga Jesus'ga rehe kiro judeus'ġarūive'ġa," ei ga. A'ereki ga okwaha pa ahereaporogita okovo, ei Pedro'ga. Nurā ga imondoi gwa'uva ġa pyri, ei Pedro'ga. Pehepia ko ga imbuhuri naē gwa'uva nhande ve ikwehe. Na jitehe kiro ga imondoi a'ea judeus'ġarūive'ġa pe no, ei ga.

⁹ Tupana'ga pe ore judeusramo ojo'jajo'ja judeus'ġarūive'ġa pavēi, ei ga. Omombo ga nhanderekote'varuhua nhande

hugwi ikwehe. Na jitehe ġa hugwi ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame Jesus'ga rehe, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁰ Maranuhūrame pe Tupana'ga mbokweraipotari kiro a'ero? ei ga. Pepotaruhu pe judeus'ġarūive'ġa mbopiro'ye'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novīa, ei ga ġa pe. Nhaneramonhava'ea nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera raka'e. Nhande na jitehe nihendukatupavi a, ei ga. Maraname pe euhui judeus'ġarūive'ġa pe naerū tohendu katu ti ġa a'ea javo, ei ga ġa pe.

¹¹ Nahā reki nhande ei: Jesus Cristo'ga remimombyryva ġwaramo nhande ve Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui. Na jitehe garemimombyryva ġwaramo judeus'ġarūive'ġa pe Tupana'ga ġandeaporogita mbopyahui no, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹² A'ero ga nonhi'iġa'javi onhimongyavo. Kiro Paulo'ga imombe'umbe'ui ġa pe ohoagwera Barnabé'ga pavēi.

–Tupana'ga oapouka ore ve ahemonhimomby'ava'ea judeus'ġarūive'ġa pyteri pe ikwehe, ei ġa ġa pe.

¹³ Paulo'ga imombe'upavirē kiro Tiago'ga ei ġa pe no:

–Nhiirū, pejapyaka ti nhinhi'iġa rehe, ei ga ġa pe.

¹⁴ Simāo Pedro'ga omombe'u pe me Tupana'ga aġataruhua judeus'ġarūive'ġa ndehe. Tupana'ga gwepiukarypy o'aġataruhua ġa ndehe he'yive'ġa mo'emo'eamo ojiheva'ero, ei Tiago'ga ġa pe.

¹⁵ Nanongara pe tuhē ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ei hako, ei ga. Omombe'u ahe Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako.

¹⁶ “Ymya ko Daviva'ea aheruvihavamo oko hako.

Aerē ahana'ja ahepy'rovova'ea,” ei Tupana'ga.

“Aerē ti ji jivyri nehē.

Jijivrya'javame po ti ji ġa mbojatykaa'javi nehē ġanduvihavamo nehē,” ei ga.

¹⁷ “Nahā po ti jara'ġa nhaporemō judeus'ġarūive'ġa ji rekari okovo ji rehe nehē

– kiroki ġa ji amo'emo'ē jijiheva'ero,” ei Tupana'ga.

¹⁸ “Poro ji ei jitekovo.

Jihi akwahavuka nanongara ymya hako,” ei ga.

Nahā ahe omombe'u ikwatija Tupana'ga nhi'iġa hako, ei Tiago'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁹ Igwete Tiago'ga ei no:

–Nurā jihi a'e pe me kiro: Xa'eyme ti ġa pe: “Tojikytiuka ti ġa.” Xa'eyme ti a'ea judeus'ġarūive'ġa pe – kiroki ġa gwerojijyi gweaporogita kiro ojikoga Tupana'ga rehe, ei ga.

20 —Nahã tikwatija jawo ġa pe:

“Tape'ui ti ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimboheteħara pe,” xa'e ġa pe, ei ġa.

“Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa,” xa'e ġa pe.

“Tape'ui mbiara hekoa ipore'ymame ġugwi.

Hekoa tape'ui no.”

Nahã ti xa'e ġa pe ikwatija nehẽ, ei Tiago'ga ġa pe.

21 A'ereki nanongara reħe Moisés'va'ea ombo'e aħe hako, ei ġa. Sábado rupi judeus'ġa hoi ojatykahai pe ġipi imonhi'ġa ikwatijara pe Moisés'va'ea remimbo'eagwera pe. Cidades pe nhaporemõ ġa imombe'ui a'ea ymya hako. Kiromo ġiteħe no, ei Tiago'ga ġa pe.

Okwatija aħe imondovouka judeus'ġarũiva'ea pe

22 Kiro Jesus'ga moirũħara'ġa nhomonhi'imbavi Jesus'gareħeve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavẽi jara'ġa pavẽi no Jesus'gareħeve'ġa. Igwete ġa ei ojohupe:

—Timondo ti mokonha'ġa Antioquia pe a'ero tomombe'u katu ti ġa nħanenhi'ġa ġa pe, ei ġa. Paulo'ga rupi po ti ġa hoi Barnabé'ga rupi, ei ġa.

—Kwa, ei jara'ġa.

Igwete ġa ġa mo'ẽi ojipytera ġugwi. Huvihava'ġa ġa ġa mo'ẽi Silas'ga Judas'ga no. Ojipea ko Judas'ga rera Barsabás.

23 Igwete Jesus'gareħeve'ġa ikwatijari imondovo Judas'ga pe togwerõho ti ġa jawo. Nahã ġa ikwatijari inõġa:

“Kiro ore ikwatijari pe me. Jesus'ga moirũħaramo orokwatija Jesus'gareħeve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavẽi,” ei ġa ikwatija.

“Pe ko judeus'ġarũiva'ero peko novĩa. Emo nħande xanho-moirũirũ aġwamo nħandejikõga ġwaramo Jesus'ga reħe,” ei ġa. “Igwete pe nduvi Antioquia pe. Jararamo pe nduvi Síriapeve'ġa ġwyrõ pe Cilíciapeve'ġa ġwyrõ pe no. Pe me nhaporemõ ore ikwatijari imondovouka orenhi'ġa a'ero,” ei ġa ikwatija ġa pe.

24 “Orepyteripeve'ġa oħo pe pyri ġeikweħe. Omomyi ġa pepy'a onhi'ĩteħeavo pe me. Emo ore noromondoukari reki ġa pe pyri. Ojõroħo teħe ġa ġeikweħe,” ei ġa ikwatija ġa pe.

25 “Nurã ore ġatykai oronħomonhi'ġa orõjupa. Igwete ore ei: ‘Timo'ẽ ti mokonha'ġa mondovouka judeus'ġarũive'ġa pyri Paulo'ga ndupi,’ oro'e ore orõjõhupe,” ei ġa. “Oroarõ ġete memei ore Paulo'ga Barnabé'ga no.

26 Ndopõjõħuvi ġa oħanoa nħandepõjõkaharete'ga mombe'ġwõvo Jesus Cristo'ga mombe'ġwõvo ġipi,” ei ġa.

27-29 “Kiro ore mokonha'ga mo'ēi ga mondovo Paulo'ga ndupi a'ero. Judas'ga ore oromondo. Silas'ga oromondo no. Tomombe'u katu ti ga orenhi'iga pe me orerembikwatijara,” ei ga ikwatija ga pe.

“Kiro ore ei pe me a'ero: Tape'ui gambatera ga ikwawa'egame ha'angava pe gwemimbohethara pe. Hekoa tape'ui no. Mbiara tape'ui ga ipore'ymame hekoo jugwi. Tapereko'i ojipe'ga nembireko'ga. A'ea pe jate oro'e ore ikwatija pe me. Ojipea pe ndoro'ei a'ero,” ei ga ga pe. “A'ereki pyry ore ve oro'ee'yma pe me. Pyry Tupana'ga ra'uva pe no,” ei ga. “Pehendu katu po pe orenhi'iga a'ero hamo.

Ki rupi a'ero.”

30 Nahā ga ikwatijari judeus'garūive'ga pe inoğa. Igwete ga imondoi gwembikwatijaragwera Judas'ga pe togweroho ti ga ga pe jawo. A'ero Judas'ga herohoi pea rupi Antioquia pe. Ovahemame ga Jesus'gareheve'ga nderojatykai imondovo ikwatijara ga pe.

31 Igwete pevove'ga nhi'igi jupe. A'ero ga ndoryndoryvamo omogita repiaga.

32 Igwete Judas'ga nhi'inhi'igi ga pe Silas'ga pavēi ga moğitavo no. A'ereki ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo tuhē oko no. Igwete ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero ga mbohoryva.

33-35 Opytaahi'vi Judas'ga pevo. Aerē ga ei Jesus'gareheve'ga pe:

—Kiro po ti ore jivyri Jesus'ga moirūhara'ga pyri a'ero. A'ereki ga ore mbuhuruka avo ikwehe.

—Pejivy ti a'ero ga pyri, ei ga ga pe.

Emo Paulo'ga opyta Antioquia pe okovo Barnabé'ga pavēi. He'yive'ga pavēi ga pevove'ga mbo'embo'ei imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ga pe.

Paulova'ea onhomboja'o Barnabé'va'ea pavēi

36 Aerē Paulo'ga ei Barnabé'ga pe:

—Xajivyra'ja ti Jesus'gareheve'ga ndepiaga. Timbojoapiapi pa ti cidades nehē – perope nhande timombe'u ga pe nhande-pojykaharete'ga nhi'iga ikwehe, ei Paulo'ga ga pe. Tihepia ti gajikoga Jesus'ga rehe aḡwamo, ei ga ga pe.

37 —Kwa, ei Barnabé'ga. Xahoa'ja ti ga ndepiaga. Tiroho ti João Marcos'ga nhandejupi, ei ga ga pe.

38 —Tirohoyme ti ga, ei Paulo'ga. Opohi ga nhande hugwi Panfíliapeve'ga gwyrri pe ikwehe. A'ero ga ndohoa'javi nhande rupi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ikwehe, ei ga ga pe.

39 —Tiroho jate ti ga nhandejupi, ei Barnabé'ga ga pe.

Igwete ġa nhomonhi'igayvahetei ga rehe. A'ero ġa nhomboja'ogi ojohugwi ogwovo. Barnabé'ga gweroho João Marcos'ga ojupi ga rero'ava itayharuhua pype. Chiprepeve'ga gwyri pe ġa hoi a'ero ogwovo.

⁴⁰ Paulo'ga ki a'e te gweroho Silas'ga ojupi ga rerogwovo. Ga horame Jesus'gareheve'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga ti tomomyry pe me pe nderekovo katu, ei ġa Paulo'ga pe.

⁴¹ Igwete Paulo'ga hoi Síriapeve'ga gwyrá rupi Cilíciapeve'ga gwyrá rupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus Cristo'ga rehe.

16

Timóteova'ea oho Paulova'ea rupi

¹ Aerē Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Silas'ga pavēi. Aerē ġa hoi cidade de Listra pe. Pevo Paulo'ga Timóteo'ga repiagi. Igwete ga ei taroho ti ga jijupi javo. Timóteo'ga ko Jesus'gareheva'ero oko. Gayhēa na jitehe no. Hēa ko judeuramo oko no. Gapo'ria ki a'e te judeu rūi.

² —Pry hete ko Timóteo'ga, e'i pa Jesus'gareheve'ga ga pe Listrapeve'ga Icôniopeve'ga no.

³ Igwete Paulo'ga ei taroho ti ga javo.

—Xaho ti ji rupi ji moiruamo, ei ga Timóteo'ga pe.

—Aho ti nehē, ei Timóteo'ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ikytiukari Timóteo'ga rakwanha pira garerohoa renonde. A'ereki pevo judeus'ga okwaha Timóteo'ga po'ria. Ahe ko judeu rūi. Nurā ko ahe ndokytiukari gwa'ra'ga gapita'ngia. “Nde jikytiukare'ymame po ti judeus'ga noarōi nehē,” ei Paulo'ga Timóteo'ga pe. Igwete Paulo'ga ga kytiukari na'ē a'ero ga rerogwovo ojupi.

⁴ Imbojoapiapirame cidades ġa hoi Jesus'gareheve'ga pyri. Igwete ġa imombe'umbe'ui ġa pe Jerusalémmeve'ga nhi'igawera.

—“Nahanahā ti peko,” ei Jesus'ga moirūhara'ga javo pe me Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pavēi, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe. Pejapyaka katu ti ġanhi'igā rehe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁵ Nahā ko ġa Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero. Igwaigwavete ko ojipe'ga jikogi ga rehe jipi.

Tupana'ga gwepiuka Macedôniapeva'ea Paulova'ea pe

⁶ Aerē Paulo'ga ei ojohupe novīa:

—Xaho ti Ásiapeve'ga gwyri pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'igā ġa pe, ei ġa.

Emo Tupana'ga ra'uva nomondoukari ġa pevo. Kiro ġa hoi Frígiapeve'ġa gwyra rupi a'ero Galáciapeve'ġa gwyra rupi ogwovo.

⁷ Ga horame Mísiapeve'ġa gwyra pyri Paulo'ġa ei ojuhupe:

—Xaho Bitíniapeve'ġa gwyrri pe kiro, ei ġa novia.

Emo Jesus'ga ra'uva nomondoukari ġa pevo.

⁸ Nurã ġa hoi Mísiapeve'ġa gwyra rupi ovahema cidade de Trôade pe.

⁹ Ypytunimo Paulo'ga Macedôniapeve'ġa gwyrripeve'ga repiagi okiri pe. Igwete ga nhi'iġi Paulo'ga pe o'ama.

—Herejo tuhẽ oregwyrri pe Macedônia pe ore pokoga, ei ga ga pe.

¹⁰ Kirẽ Paulo'ga imombe'ui ġwembiepiaga ore ve. A'ero ore ei:

—Xaho ti Macedônia pe a'ero Jesus'ga mombe'gwovo pevove'ġa pe. A'ereki Tupana'ga nhande mondo pota kiro ġa pyri, oro'e ore orojuhupe.

(Jihi Lucas aho ġa ndupi no ikwehe.) Kotihĩ ore imboavujikweri mbatera hero'ava itayharuhua pype herogwovo a'ero.

Lídiava'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹¹ Igwete ore herohoi imoanhana Trôade hugwi. Igwete ore herohoi ypa'ouhũa rehei katu Samotrácia rehei katu. Ko'emame ore herohoi cidade de Neápolis pe.

¹² Pea hugwi ore hoi orokovo pea rupi Macedôniapeve'ġa gwyrri pe. A'ero ore vahemi cidade de Filipos pe. Filipos ko huvihavuhu pevo Macedôniapeve'ġa gwyrri pe. Cidade de Romahugwivẽ'ġa ko pevo u Filipos pe onhimongyavo. A'ero ore vahemi Filipos pe. Mbohapyrete'i ore kiri pevo oropytavo.

¹³ Sábado rupi ore ei orojuhupe:

—Xaho ti cidade hugwi yhya rembe'yi pe nhandejupa. Pevo po judeus'ġa hoi jipi onhi'iġa Tupana'ga pe, oro'e ore orojuhupe.

A'ero ore hoi kunhangwera'ġa nhimono'oġa repiaga. A'ero ore apygi Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe.

¹⁴ Igwete Lídiáhẽa henduvi orenhi'iġa oina. Hẽa ko cidade de Tiatirahugwiva'ero. Ipiġwaġuhũa'ea hẽa oma'ema'ẽ jipi itambere'ia pyhyga. Ojiko hete hẽa Tupana'ga rehe. Igwete hẽa henduvi Paulo'ga nhi'iġa. A'ero Tupana'ga imomytu'ẽi hẽa'akaġi pe toko ti hẽa Paulo'ga nhi'iġa rupi javo.

¹⁵ Aerẽ ore hẽa mobatizai a'ero. Ore hẽarongapypeve'ġa mobatizai no. Aerẽ hẽa ei ore ve:

—Pekwaha pe kiro jijikoga nhandepojykaharete'ga rehe, ei hẽa. Nurã pejijo tuhẽ nhironga pype pejipytavo, ei hẽa ore ve.

A'ero ore hẽa mbopogwei orogwovo hẽaronga pe oropytavo.

Ahe omongi Paulova'ea cadeia pype

¹⁶ Ojipe'ia rupi ore ei orojuhupe:

—Xahoa'ja ti pevo jitehe – perope ġa oho onhi'iġa Tupana'ga pe jipi.

Ore horame ojipehēa ore rovatī pea rupi. Anhaġa opojoyka hēa. A'ea omonhi'ī hēa aerēva'ea imombe'gwovouka. Ojipe'ġa he'yi omondo itambere'ia hēapojoykahara'ġa pe jipi tomombe'u ti hēa aerēva'ea ore ve javo.

¹⁷ Kiro hēa ore rovatī pea rupi. A'ero hēa ruri ore reviri. Paulo'ga reviri hēa ruri okovo oħapukapukaita.

—Agwa'ġa ko oporavyky Tupana'ga pe. Gaha ko huvi-havuhu hete jara'ġa hohe pa, ei hēa. Nahā ġa ei pe me: “Tupana'ga imomborame pendekote'varuhua po ti pe hoi ga pyri nehē,” ei ġa imombe'gwovo, ei hēa oħapukaita.

A'ereki anhaġa opojoyka hēa.

¹⁸ Kotihītihī hēa hapukai ore reviri ua. A'ero Paulo'ga kwerajahivamo hēa rehe. Igwete ga pyryrymi javo anhaġa pe.

—Jesus Cristo'ga popoakarimo ji ei nde ve kiro: Epohi hēa hugwi, ei ga jupe.

Kotihī anhaġa pohiri hēa hugwi a'ero.

¹⁹ Ikwahavame anhaġa pohira hēapojoykahara'ġa ei ojuhupe:

—Nombuhura'javi po ti ojipe'ġa itambere'ia nhande ve nehē. A'ereki anhaġa opohiruhu hēa hugwi, ei ġa. Ndok-wahava'javi po ti hēa aerēva'ea imombe'gwovo nehē, ei ġa ojuhupe.

Igwete ġa nhimboahivuhui Paulo'ga rehe Silas'ga rehe ġa pyhyga ġa nderohyryryga ġa nderogwovo okari pe gwuvihava'ġa pyri.

²⁰ Ga nderurame ġa ei gwuvihava'ġa pe:

—Agwa'ġa ko judeusramo oko. Igwete ġa porayvaruhuro nhandecidadepeve'ġa momymomyina upa, ei ġa javo tehe ġa pe.

²¹ A'ereki ġa ombo'embo'e ġa ġwamönhava'ea nhi'iġagwera rehe, ei ġa. Nhande reki Romahugwiva'ero xako ġa atyvi. Nurā po nhande ndiakoi nanongara rupi hamo romanos-ramo, e'i tehe ġa ġa pe.

²²⁻²³ Kiro pevove'ġa nhimbohovajapavi Paulo'ga ndehe a'ero onhimongyavo. Igwete ġanduvihava'ġa imbotararararagukari Paulo'ga pirekyitauka ġa hugwi. Igwete ġa ġa nupanupāukari yvyra pyvō ġa momboruka cadeia pype ġa mongiavo.

—Teremohemukari ti ġa ġa monguva ipype, ei ġa guarda'ga pe.

²⁴ Henduvame ġanhi'iġa ga Paulo'ga mondoi ġa mohina okia mbyteri pe te. Igwete ga ġapya mombygi yva pyvō. Ono

ga ġapya yva kwa'ria rehe. A'ero ga inoġi irūa yva ġapya arimo imombyga.

²⁵ Ypyhaji katu Paulo'ga nhimby'yi onhi'īga Tupana'ga pe ga mboheteavo Silas'ga pavēi. Cadeiapypeve'ġa ojapyaka upa ġa nhimby'yirame.

²⁶ Kotihī yvya imyimyī hete upa. A'ero cadeia gwyriva'ea imyimyimbavi no. Nanime hovapytymbava nhovapytymba'vopavi upa. Igwete itanhuramuhūa jikyipavi cadeiapypeve'ġa hugwi.

²⁷ Igwete guarda'ga ma'ēi hepiaga hovapytymba'vogipyra. "O'emba ġa ji hugwi ogwovo ra'e," ei ga novīa. Nurā ga ipyhygi itakyhea'javuhuva'ea tajijuka a'ero javo.

²⁸ Emo Paulo'ga nhi'īga mondoahyi ga pe.

—Terejijukai, ei ga ga pe. A'ereki ore nhaporemo koro oroko, ei Paulo'ga ga pe.

²⁹ A'ero guarda'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Eru yhyga ji ve, ei ga.

Igwete guarda'ga nhani ua ohyhyipava okyhyjiavo ġwaramo. Igwete ga renypy'andurugi Paulo'ġa pyri pepyry hete pe javo.

³⁰ Aerē ga Paulo'ġa nderohoi pea hugwi. Igwete ga ei ġa pe:

—Marā po ti ji imomborukari jirekote'varuhua ji hugwi nehē? Marā po ti ji hoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē? ei guarda'ga ġa pe.

³¹ Igwete Paulo'ġa ei ga pe:

—Ejiko ti nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ero po ti ga imombori nderekote'varuhua nde hugwi nehē. Aerē po ti nde hoi Tupana'ga pyri nehē no, ei ġa ga pe. Na jitehe po ti nerongapypeve'ġa nehē no, ei ġa ga pe.

³² Igwete ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe garongapypeve'ġa pe no. Igwete ġa hendukatui upa.

³³ A'ea rupi jitehe guarda'ga ġa nderohoi iheita ġanupāagwera. Nanime Paulo'ġa ga mobatizai. Aerē ġa garongapypeve'ġa mobatizai no.

³⁴ Aerē guarda'ga Paulo'ġa nderohoi ġwonga pe. Igwete ga imondoī mbatera ġa pe to'u ti ġa javo. Horyory ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe ġwongapypeve'ġa pavēi.

³⁵ Ko'emame pevove'ġa nduvihava'ġa ei soldados'ġa pe:

—Peho ti javo guarda'ga pe cadeia pe tomo'ē ti ga Paulo'ġa jugwi.

Igwete ġa nduri imombe'gwovo ġanhi'īga guarda'ga pe.

³⁶ A'ero ga imombe'ui Paulo'ga pe no.

—Oreruvihava'ġa e'i javo pe me to'ē ġa jugwi kiro, ei ga. Pejigwovo a'ero. Tupana'ga ti tapenderoho katu, ei ga ġa pe.

³⁷ Emo Paulo'ga e'i soldados'ġa pe:

—Po na rũi ģa ore mondouka, ei ga. Penduvihava'ģa ģwendu ģa'mbea ģa imbojateherame ite'varuhuva'ea ore rehe oji'i. Orenhi'iģa ki a'e te ģa nohenduvi oji'i, ei Paulo'ģa ģa pe. Ndojari reki ore rehe novĩa. Emo ģa ore nupanupũauka tehe ojipe'ģa ndovaki, ei ga. Ore ko romanosramo tuhẽ oroko. Po ahe nonupauhũi te romanos'ģa hamo, ei Paulo'ģa. Aerẽ ģa ore mbuhurukatehei avo ore mongiavouka cadeia pype oji'i, ei ga. Kiro ģa ore mo'embotari ģandovakie'ỹ naerũ? Po na rũi te, a'e ji, ei Paulo'ģa ģa pe. Gahã tuhẽ ti tuhu ore rerogwovo katu agwa hugwi nehẽ, ei ga soldados'ģa pe.

³⁸ Igwete soldados'ģa hoi imombe'gwovo Paulo'ģa nhi'iģa gwuvihava'ģa pe.

—A'iti tuhẽ ģa romanosramo oko? ei ģanduvihava'ģa ģa pe.

—Nahã tuhẽ re ko ģa e'i ore ve, ei ģa.

Igwete ģa kyhyjihetei henduva.

—Xaho ti Paulo'ģa ma'ngoma'ngoga a'ero naerũ, ei ģa.

³⁹ A'ero ģa nduri Paulo'ģa pyri ja'javo katu ģa pe.

—Oroko te'varuhu ore pe me raji'i, ei ģa ģa pe.

Igwete ģa Paulo'ģa nderohoi cadeia hugwi.

—Pejigwovo kiro oreidade hugwi, e'ie'i ģa onhi'iģatuavo Paulo'ģa pe.

⁴⁰ Igwete Paulo'ģa hoi cadeia hugwi a'ero. Lídiahẽa rongga pe na'ẽ ģa hoi. Pevo ģa Jesus'ģareheve'ģa ndepiagi. Igwete Paulo'ģa ei ģa pe:

—Pejiko hete ti Jesus'ģa rehe jipi, ei ģa ģa pe.

Aerẽ Paulo'ģa hoi ogwovo cidade hugwi.

17

Paulova'ea oho Tessalônica pe

¹ Igwete Paulo'ģa hoi pea rupi cidade de Anfípõlis pe aerẽ Apolônia pe no. Aerẽ ģa vahemi ojipe'i pe no Tessalônica pe. Pevo tuvi judeus'ģa jatykahava.

² A'ero sábadõ rupi Paulo'ģa hoi ipype ģa pyri a'ero. A'ereki sábadõ nanani ga hoi judeus'ģa jatykahava pype jipi. Três vezes Paulo'ģa hogahoi pevove'ģa monhi'inhi'iģa aherembik-watijara rehe Tupana'ģa mombe'uhava rehe.

³ Igwete ga imombe'ukatui javo ģa pe.

—Nahanahã ahe ei ikwatija hako, ei Paulo'ģa. Cristo'ģa manoa pe ahe ei a'ero tokwaha ti ga hahyva'ea omanomo javo. Cristo'ģa kwerava pe ahe ei no tokwerava'ja ti ga omanoa hugwi javo, ei ga. Jesus'ģa ko Cristoramo oko Tupana'ģa remimbuhurukaramo. A'ereki gaha ahe nhi'ĩpo'ru pa ikwehe. Gaha ji amombe'u kiro pe me a'ero Jesus'ģa, ei Paulo'ģa ģa pe.

⁴ Igwete jara'ğa Paulo'ğa nhi'īga reroviari ga mbopogweavo ojikoty'a Paulo'ğa pavēi judeus'ğa. Na jitehe ko judeus'ğarūive'ğa – kiroki ға ojiko Tupana'ğa rehe. Grego ko ғанhi'īga. He'yjuhuve'ğa Paulo'ğa mbopogwei ojikoty'a ға pavēi. Kunhangwera'ğa na jitehe no onhimongyavo imbat-eve'ğa.

⁵ Judeus'ğa ki a'e te onhimyrō Paulo'ğa ndehe hepiagame Paulo'ğa mbopogwea. Nurā ға okote'varuhuve'ğa nderuri ojipyri – kiroki ға okoteheuhu oporavykye'yma jipi. Igwete ға ға mbojatykai ға mbohapukapukaita Paulo'ğa ndehe cidadepeve'ğa momymomyinauka. A'ero ға hoahypavi Jasão'ğa rongga pe tiheka ti Paulo'ğa javo.

–Tiroho ti ға mytu'ě me ғandovaki, ei ға ojohupe novĩa.

⁶ Ndohepiagi reki ға Paulo'ğa ipype. Silas'ğa ға ndohepiagi no.

–Jasão'ğa ti tipyhy a'ero Jesus'gareheve'ğa, ei ға ojohupe.

A'ero ға Jasão'ğa pyhygi ға nderohyryryga ға nderogwovo huvihava'ğa pyri. Igwete ға ei ға pe:

–Paulo'ğa iporayvaruhu ogwoogwovo ғagwryri pe nhaporemo ға momymomyina, ei ға o'mbero ға pe. Igwete ға nduruhui kiro nhande pyri no.

⁷ A'ero Jasão'ğa ға mbuhurukari ғwonga pe ға momby-tavo ojipyri, ei ға ға pe. Ga nhaporemo nohendukatui nhanderuvihavuhu'ğa nhi'īga César'ğa nhi'īga. A'ereki ға e'i: “Hajiheve'ğa aғwamo nhanderuvihavuhuro oko,” ei ға, ei ға. “Jesus ko garera,” ei Paulo'ğa, ei ға ға pe.

⁸ Onhi'igame a'ea rehe ға pe ға imomymomyi huvihava'ğa py'a jara'ğa py'a no.

⁹ Igwete huvihava'ğa ei Jasão'ğa pe:

–Imbuhumbuhurame itambere'ia ore ve po ti ore pe mo'ěukari pe mondovouka a'ero, ei ға. Pe ndekokaturame po ti ore imbuhura'javi peitambere'ia pe me a'ero nehě, ei ға ға pe.

Igwete Jasão'ğa imondoi itambere'ia ға pe. A'ero ға Jasão'ğa mbopiro'yukari ға mondovouka.

Paulova'ea oho Beréia pe

¹⁰ Kotihĩ ypytunimo Jesus'gareheve'ğa Paulo'ğa mondoukari cidade hugwi a'ero topyhygye ti ға Paulo'ğa javo. Igwete Paulo'ğa hoi pea rupi cidade de Beréia pe okovo Silas'ğa pavēi. Ovahemame ға jogwerohoi judeus'ğa jatykahava pype upa.

¹¹ Igwete Paulo'ğa imombe'umbe'ui ға pe Tupana'ğa nhi'īga. Beréiapeve'ğa koji'i pyry hete reki Tessalōnicapeve'ğa hohe. A'ereki ға ғwendu pota hete Tupana'ğa mombe'ua. Paulo'ğa imombe'urame ға ei ojohupe: “Tihepia ti

imombe'ukatua.” Nurã ġa hoi hepiaga aherembikwatijara jipi Tupana'ga mombe'uhava nahã reki ra'e javo.

¹² A'ero ġa heroviari ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo. He'yive'ġa kunhangwera'ġa ojiko Jesus'ga rehe no imbat-eve'ġa. Grego ko ġanhi'iġa. Akwaimbae'ġa na jitehe grego ġanhi'iġa. Igwete ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo.

¹³ Emo ojipe'ġa Paulo'ġa mombe'u judeus'ġa pe – perope Tessalônica pe.

–Paulo'ga oho Beréia pe raji'i, ei ġa. Kiro ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ġa pe no, ei ġa ġa pe.

Ikwahavame judeus'ġa hoi Beréia pe a'ero. Igwete ġa eġa'euhui Beréiapeve'ġa pe i'mbe hete Paulo'ga pe me javo. Nahã ġa he'yjuhuve'ġa momymomyi upa.

¹⁴ Nurã Jesus'gareheve'ġa Paulo'ga mondoukaripei a'ero toho ti ga ypiahu pe javo. Emo Silas'ga opyta na'ë Beréia pe Timóteo'ga pavëi. Kiroki ġa Paulo'ga reroho – gweroho ġa ga ypiahu pe.

¹⁵ Aerë ġa ga rero'avi ga rerogwovo cidade de Atenas pe ga reja.

–Pejivy kiroġwe, ei Paulo'ga ġa pe. Pe'ji ti Silas'ga pe Timóteo'ga pe no kotihĩ ti ġa tuhu ji pyri avo, ei Paulo'ga ġa pe.

A'ero ga reja ġa herojivyri herogwovo.

Paulova'ea oho Atenas pe

¹⁶ Igwete Paulo'ga pytai Atenas pe Silas'ga mboha'uva. He'yjuhuheteva'ea cidadepeve'ġa gwereko ha'angava ġwemimbohetevara. Nurã Paulo'ga py'a oko tehe hepiagame. A'ereki pevove'ġa nombohetei Tupana'ga.

¹⁷ A'ero ga hoi judeus'ġa jatykahava pype Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga nhi'inhi'iġi ġa pe judeus'ġa pe judeus'ġarũive'ġa pe no – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe. Ima'ëhai pe ga hogahoi jipi ja'javo pevove'ġa pe no.

¹⁸ A'ero ġa nduri Paulo'ga pyri – kiroki ġa ombo'e epicureu'ġa nhi'iġagwera rehe. Kiroki ġa ombo'e estóicos'ġa nhi'iġagwera rehe – ġa uhu ga pyri no. Igwete ġa Paulo'ga nhi'iġayvari a'ero. Jara'ga e'i ojohupe:

–Gara rehe ga onhi'iġuhũ naerũ? ei ġa.

Jara'ġa e'i:

–Omombe'u po ga hajiheve'ġa yvagipeve'ġa ovuhu, ei ġa.

A'ea ġa ei. A'ereki Paulo'ga omombe'u Jesus'ga ġa pe. Omombe'u ga omanove'ġa mbogwerava no.

¹⁹ A'ero ġa Paulo'ga rerohei vytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ġa jatykai tihendu ġanhi'iġa javo.

–Emombe'u kiroġwe ore ve enhimimombe'upyahua toro-hendu, ei ġa ga pe.

20 A'ereki hajiheva'ea nde eremombe'u ore ve ore monhi-momby'avo. Nurã torokwaha tuhẽ neremimombe'ua, oro'e ore nde ve, ei ɣa.

21 A'ereki ɣa nhaporemō onhomonhi'inhi'ĩ ranuhũ jipi Atenaspeve'ɣa hajiheve'ɣa no – kiroki ɣa u ɣa pyri upa Atenas pe. Nane'ymi ɣa imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojuhupeupe. Nanongara jate ɣa ɣwendu pota jipi no. Nurã ɣa Paulo'ga rerohei pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

22 A'ero Paulo'ga ami ɣapyteri pe vytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ga ei Atenaspeve'ɣa pe:

—Pembohete hete po pe yvagipe'ɣa, ei ga.

23 A'ereki jikwavame pehea rupi ji ahepiepia ha'angavaparavuhua imboheteheva, ei ga ɣa pe. Igwete ji hepiagi ikwava'ẽhava. Igwiri pe pe ikwatijari inoɣa. “Oropo ore agwa yvagipeve'ga pe orerembikwahave'yma'ga pe,” e'i penembikwatijaragwera, ei ga. Gaha pe pembohete ga kwahave'yma – gaha jitehe ji amombe'u kiro pe me. Tupana'ga reki ji amombe'u pe me, ei Paulo'ga ɣa pe.

24 —Tupana'ga – gaha oapo yvya vyakotyva'eareheva'ea reheve – yvaga jaramo ko ga rekoi yvya jaramo no, ei ga. Ga ko nduvi vyakotyve'ɣa nemiapoa pype omboheteheva pype, ei ga ɣa pe.

25 Ga gwereko pa mbatera ojive. Nurã ga ndojikogi vyakotyve'ɣa ndehe ji poko javo ɣa pe. Gaha ko omongouka pa ahe. Igwete ga imbuhumbuhurukari mbatera ɣa pe nhaporemō, ei Paulo'ga ɣa pe.

26 —Tupana'ga oapo na'ẽ nhaneremboypya ojipejiva'ea hako, ei ga. Aerẽ ga ahe mbohetauhui huvihava'ɣa mongovo ɣandeheve'ɣa pavẽi. Igwete ga ɣa mboja'oja'ogi ɣa mondovo ɣagwiri pe nhaporemō, ei ga. Ga'apoa renonde Tupana'ga e'i jipe oyvyteri pe hako: “Nahanahã po ti ɣa pe nehẽ. Aerẽ po ti nahã nehẽ,” ei ga. “Pevo gwe ti ɣa toko nehẽ,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i oyvyteri pe hako, ei Paulo'ga ɣa pe.

27 Nahanahã Tupana'ga japoi ɣa nderekovo tajireka ti ɣa javo. “Ji repia po ti ɣa ji rekaramē nehẽ,” ei Tupana'ga hako, ei ga. Irupe rūi reki Tupana'ga oko nhande hugwi, ei Paulo'ga ɣa pe.

28 A'ereki “gaha nhande mongo nhande mbovavagauka,” ei ɣa. A'ea pe pegwyriveva'ea ei ikwatija no: “Nhande vehevi ko Tupana'ga ra'yramo xako,” ei ahe, ei Paulo'ga ɣa pe.

29 —Tupana'ga ra'yramo nhande rekoro ɣwaramo ndia'ei po nhande a'ero hamo: “Tupana'ga ko ɣanemiapoa'java'ea ouro apopyra'java'ea prata apopyra'java'ea. Ita apopyra'java'ea ko ga.” Ndia'ei po a'ea ga pe hamo, ei Paulo'ga imombe'gwovo ɣa pe.

³⁰ Ymya ġa erame a'ea Tupana'ga pe ga imbogwavetena'ēi ġanhi'ġa. A'ereki a'ea rupi ġa ndokwahavi ve. Emo ga nom-bogwavukara'javi ġandekote'varuhua kiro, ei ga. Kiroġwe ga ehetei vvyakotyve'ġa pe ġagwryi pe nhaporemō: "Per-ōjjiyi pejeaporōgita pejipohia pejikote'varuhua hugwi," ei Tupana'ga ġa pe, ei ga.

³¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga Jesus'ga mbo'eukari ġandeaporōgita pe nehē. A'ereki ymya ga e'i Jesus'ga pe: "Aerē po ti ndehe ere'e ġa pe nehē," ei Tupana'ga ga pe. A'ea rupi katu po ti Jesus'ga ekatui ġa pe a'ero nehē ikwahava ġandeaporōgitypyryva ojipe'ġa ndeaporōgitate'varuhua nehē, ei Paulo'ga ġa pe. Tupana'ga okwahavukaripe Jesus'ga rembi'eagwama vvyakotyve'ġa pe ikwehe. A'ereki ga ombogwera Jesus'ga mongovo, ei ga Atenaspeve'ġa pe.

³² Henduvame Paulo'ga nhi'iġa Jesus'ga kwerava rehe jara'ġa ga rerekomemui. Emo jara'ġa e'i:

—Torohenduva'ja ti nenhi'iġa a'ea rehe nehē.

³³ A'ero Paulo'ga hoi ġapytera hugwi ogwovo.

³⁴ Jara'ġa ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojikoga Jesus'ga rehe. Dionísio'ga – kiroki ga omōgita pevove'ġa ojipe'ġa pavēi vvytyruhua rehe Areópago rehe jipi – ga ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojipe'ġa no Damárishēa no.

18

Paulova'ea oho Corinto pe

¹ Aerē Paulo'ga hoi pea hugwi Atenas hugwi ogwovo cidade de Corinto pe.

² Pevo ga Áquila'ga repiagi. Pontopeve'ġa gwryi pe Áquila'ga ari kako. Aerē ga hoi Itáliapeve'ġa gwryi pe upa. Pevo ga ruvi cidade de Roma pe Áquila'ga. Aerē ġanduvihavuhu'ga Cláudio'ga imondoi onhi'iġa Romapeve'ġa pe. Igwete ga ei:

—Judeus'ġa ti toho pa agwa hugwi Roma hugwi, ei ga ġa pe.

Áquila'ga ko judeuramo. Nurã ga hoi Itáliapeve'ġa gwrya hugwi a'ero ġwembirekohēa pavēi Priscilahēa pavēi. A'ero ġa nduri upa cidade de Corinto pe ikwehe. Pevo Paulo'ga Áquila'ġa ndepiagi a'ero.

³ Igwete ga ruvi ġa pyri tendas apovo. A'ereki Áquila'ġa na jitehe oporavyky a'ea rehe no. Tapy'ynhapira pyvō ġa japoi tendas aherapyjamo tipyhy ti itambere'ia a'ea rehe javo. Nurã Paulo'ga ruvi ġa pyri tendas apovo jipi.

⁴ Sábado rupie'ymi Paulo'ga hoi ġajatykahava pype. Igwete ga ġa monhi'inhi'ihetei judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa no – kiroki ġa grego ġanhi'iġa.

—Perovia ti nhiremimombe'ua pe me, ei ga ġa pe. A'ereki ji amombe'u katu javo.

⁵ Aerē Silas'ga ruri Macedôniapeve'ġa gwyra hugwi Timóteo'ga pavēi. Ga ndurame Paulo'ga pyri Jesus'ga mombe'ua rehe jate Paulo'ga poravykyi a'ero. Igwete ga ei judeus'ġa pe:

—Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga ġa pe.

⁶ Emo judeus'ġa Paulo'ga rayvari o'ete'varuhuavo ga pe. Nurã Paulo'ga imbovavagi opira nahã ti ji hepiukari ġandekote'varuhua javo.

—Napehendupotari pe nhinhi'ġa, ei Paulo'ga ġa pe. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'ero po ti pe napembojari pejihoa ji rehe nehē. A'ereki ji amombe'u katu pe me pe momoranduva, ei ga. Pe tuhē po ti pe nhimomboruka hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Aġwamo po ti ji hoi judeus'ġarūive'ġa pyri a'ero Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe jipi nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

⁷ A'ero ga hoi ġa hugwi ogwovo. Igwete ga hoi judeu'ġarūive'ga ronga pype Tício Justo'ga ronga pype. Garonga judeus'ġa jatykahava ypyvo oko. Ojiko ga Tupana'ga rehe Tício Justo'ga. Igwete Paulo'ga hoi garonga pype.

⁸ Aerē Paulo'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui pevove'ġa pe. Igwete Crispo'ga – kiroki ga huvihavamo oko ġajatykahava pype – kiro ga jikogi Jesus'ga rehe ġwongapypeve'ġa pavēi. Na jitehe Paulo'ga nhi'ġa renduvame he'yive'ġa jikogi Jesus Cristo'ga rehe Corintopeve'ġa. A'ero Paulo'ga ġa mobati-zaukari ġa nderekovo.

⁹ Aerē Jesus'ga nhi'ġi Paulo'ga pe gakiri pe ypytunimo. Igwete ga ei ga pe:

—Terekyhyji ti ġa hugwi, ei ga ga pe. Terepigi ti imombe'gwombe'gwovo ġa pe.

¹⁰ A'ereki jihi ko ako nde pyri, ei Jesus'ga. Nombohahyukari po ti ġa nde ve nehē. A'ereki jireheve'ġa he'yjuhu avo cidade pe, ei ga Paulo'ga pe.

¹¹ Igwete Paulo'ga ġa mbo'embo'ei Jesus'ga mombe'ua rehe. Ojipeji kwara ga ruvame pevo.

¹² Irũa mbytera rupi judeus'ġa jatykai Paulo'ga rehe ga pyhyga ga rerogwovo Gálio'ga pyri. Gálio'ga ko pevove'ġa governador'ga Acaiapeve'ġa gwyrri pe. Igwete judeus'ġa Paulo'ga rerohoi ga pyri te'i ti ga Paulo'ga reaporoġita pe javo.

¹³ Igwete ġa ei Gálio'ga pe:

—Aġwa'ga e'i ahe ve: “Nahã po ti pe Tupana'ga mbohetei hamo,” ei Paulo'ga, ei ġa. Na rũi reki oreramonha'ea ore mbo'ei hako, ei ġa Gálio'ga pe.

14 Paulo'ga nhi'igwerĩrame kiro Gálio'ga ei judeus'ga pe:

—Po Paulo'ga rekote'varuhuro, a'ero po ji hendukatui penhi'iga hamo pe imbojarama ga rehe hamo, ei ga ga pe.

15 Emo pe ga rayva garemimbo'ea rehe penamönhava'ea nhi'igagwera rehe no, ei ga. Pe tuhẽ ti pemohigatu a'ea a'ero. Ji nda'ei tuhẽ nanongara pe, ei Gálio'ga ga pe.

16 Igwete ga ga momborukari onga hugwi.

17 A'ero ga nhaporemõ Sóstenes'ga pyhytehei – kiroki ga huvihavamo oko judeus'ga jatykahava pype. Igwete ga ga pyhygi ga nupanupamo pevo onga ppyvo. Gálio'ga ombogwawete reki ga nupanupãrame.

Paulova'ea ojivyrã'ja Antioquia pe

18 He'yi Paulo'ga pytai pevo Jesus'gareheve'ga pyri. Aerẽ ga hoi ga hugwi.

—Xaho ti Síriapeve'ga gwyrĩ pe, ei ga Áquila'ga pe Priscilahẽa pe no.

—Xaho ti a'ero, ei ga.

Ga horame cidade de Cencreia pe Paulo'ga nhi'igi Tupana'ga pe a'ero.

—Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ, ei ga Tupana'ga pe. Nahã jirekorame po ti ji ndakytiukara'javi ji'ava nehẽ, ei ga.

A'ero ga nhiapinukari na'ẽ pevo. Aerẽ ga nhinhaçi itayharuhua pype ogwovo.

19 Ga vahemame cidade de Éfeso pe Paulo'ga hoi Áquila'ga ndeja. Igwete ga hoi na'ẽ judeus'ga jatykahava pype onhi'inhi'iga ga pe.

20 Aerẽ Jesus'gareheve'ga ei Paulo'ga pe:

—Koji'i epyta ore pyri, ei ga ga pe novã.

21 —Kiro ji hoi tuhẽ, ei ga ga pe.

Ohorame ga hugwi ga ei:

—Tupana'ga ipotarama po ti ji rura'javi pe pyri nehẽ, ei ga ga pe.

Igwete ga avi itayharuhua pype ojipe'ga pavẽi herogwovo Éfeso hugwi.

22 Aerẽ Paulo'ga hoi ovahema cidade de Cesaria pe o'eamo. A'ero ga hoi pea rupi Jerusalém me. Oho ga jiji onhi'iga Jesus'gareheve'ga pe. Aerẽ ga hoi Antioquia pe Síriapeve'ga gwyrĩ pe.

23 Mbaigwe ga ruvi pevo ga pyri. Pea hugwi ga hogahoi imbojoapiapiavo cidades ogwovo Galaciapeve'ga gwyrã rupi Frigiapeve'ga gwyrã rupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe.

Apolova'ea omombe'u Jesus'ga

24-25 Aerē Apolo'ga hoi cidade de Éfeso pe. Ga ko judeuramo cidade de Alexandriapeve'ga. Onhi'igatu Apolo'ga imombe'urame mbatera. Ikwatijara ga okwaha hete Tupana'ga mombe'uhara. Ojipe'ga ombo'e ga Jesus'ga nhi'igarupiva'ea rehe. Emo ga ndokwahapavi ve Jesus'ga mombe'ua. João Batistava'ea nhi'iga rehe jate ġa Apolo'ga mbo'e - kia ko João Batistava'ea omombe'u ġa pe Jesus'ga mombe'urame ahe ġa mobatizaramo yhya pyvō jipi. A'ea jate Apolo'ga okwaha a'ero. Igwete Apolo'ga hoi Éfeso pe. Pevo ga ġwembikwahava imombe'uhetei ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo.

26 Aerē ga hoi judeus'ġa jatykahava pype ġa mbo'embo'eavo ġa pojihuve'yma. Igwete Priscilahēa henduvi ganhi'iga Áquila'ga pavēi. A'ero ġa Apolo'ga rerohoi ġwonga pe. Kiro ġa Tupana'ga nhi'igarupiva'ea mombe'ukatupavi a'ero ga mbo'eavo.

—Nahanahā po Tupana'gareheve'ġa ndekoi hamo, ei ġa ga pe.

27 Aerē Apolo'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ji hoi Acaiapeve'ġa gwyri pe nehē.

—Eho ti a'ero, ei ġa ga pe.

Igwete ġa ikwatijari imondovouka onhi'iga pevove'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe.

—Pembuhuruka katu ti Apolo'ga pejipyri, e'i ġanembikwatijara.

A'ero Apolo'ga herohoi ġanembikwatijara imondovo ġa pe. Pevo ga ġa pokopokogi ġa nderekovo - kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga remimombryryva ġwaramo ojive.

28 Igwete Apolo'ga judeus'ġa monhi'inhi'igi ja'javo ġa pe pevove'ġa ndovaki. Omombe'umbe'u ga ġa pe ikwatijara Tupana'ga mombe'uhara.

—“Nahā po ti Cristo'ga reko nehē Tupana'ga remimbuhurukara'ga nehē,” e'i ikwatijara, ei ga ġa pe. Na tuhē reki Jesus'ga reko ikwehe, ei ga. Nurā ore nhimombaragwahavi Jesus'ga rehe ga tuhē ko Cristoramō javo, ei ga ġa pe.

A'ea renduvame judeus'ġa nonhi'iga'javi a'ero. A'ereki ga omombe'u katu.

19

Paulova'ea oho Éfeso pe

¹ Apolo'ga ruvame Corinto pe ko Paulo'ga hoi Galáciapeve'ġa gwyrā rupi Frígiapeve'ġa gwyrā rupi no. Aerē ga vahemi cidade de Éfeso pe. Pevo Paulo'ga ġa ndepiagi Jesus'gareheve'ġa.

²⁻⁷ Doze ko ġa. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pe jikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'uva uhu pe pyri raikwehe? ei ga ġa pe.

—Ndorokwahavi a'ea, ei ġa. Norohendunhoġwenondei ore Tupana'ga ra'uva mombe'ua, ei ġa ga pe.

—Manongara rehe ġa pe mobatizai a'ero naerū? ei ga ġa pe.

—João Batistava'ea remimombe'ua rehe ġa ore mobatizai ikwehe, ei ġa.

Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—João Batistava'ea ġa mobatizai ġa pohirame okote'varuhua hugwi, ei ga. Igwete ahe Jesus Cristo'ga mombe'ui israelitas'ġa pe jipi, ei ga. “Pejiko ti ga rehe – kiroki ga u pe pyri ji py'rovo Jesus Cristo'ga,” ei João Batistava'ea ġa pe, ei ga ġa pe.

A'ea Paulo'ga ei ġa pe pejiko jitehe ti Jesus'ga rehe javo.

A'ea renduvame ġa nhimobatizaukari opojykaharete'gareheva'ero Jesus Cristo'gareheva'ero. Paulo'ga pokopokogame ġa ndehe Tupana'ga ra'uva uhu ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ero hajihe ġanhi'ġa aherembikwahave'ġva'ea. Tupana'ga nhi'ġa ġa omombe'ua no.

⁸ Aerē Paulo'ga hoi judeus'ġa jatykahava pype onhi'inhi'ġa ġa pe.

—Tupana'ga remimbuhurukara'ga uhu reki raikwehe Jesus'ga. Nurā ti pejiko ga rehe, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Trēs jahya rupi ga hogahoi ipype javo ġa pe ġa poji-huve'yma.

⁹ Emo jara'ġa noangarihu hendukatue'yma ġanhi'ġa. A'ero ġa imbotegwetei Jesus'ga nhi'ġarupiva'ea o'ete'varuhuavo jupe he'yjuhuvē'ġa ndovaki. Nurā Paulo'ga hoi ġa ndeja ogwovo. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa nderohoi ojupi. Ojipea pype onga pype ga ġa nderohoi a'ero ġa nderuva – perope Tirano'ga ombo'embo'e ojiheve'ġa ġa nderekovo. Pevo Paulo'ga ġa nderohoi ġa monhi'inhi'ġa jipi.

¹⁰ Dois ga kwara mbo'ari ġa monhi'inhi'ġa ġa nderekovo. A'ero Ásiapeve'ġa nhaporemō henduvi Jesus'ga mombe'ua. Judeus'ġa ġwendu. Judeus'ġarūive'ġa ġwendu jitehe Jesus'ga mombe'ua.

Cevava'ea ra'yra'va'ea

¹¹ Igwete Tupana'ga japoukahetei Paulo'ga pe ahemonhi-momby'aheteva'ea.

¹² Tapy'ynhapira Paulo'ga rembipo'rua ġa herohoi ga hugwi. Tapy'ynhapi'ria vehevi ġa herohoi inoġa itetirūave'ġa ndehe kiro ipigi ġatetirūa ġa hugwi. Anhaġa ġa pojykarame ojipe'a ġa hugwi no.

¹³ Igwete jararamo judeus'ga – kiroki ga ohooho anhağa ipe'ape'avo ojipe'ga hugwi jipi – kiro ga ei ojohupe:

–Paulo'ga javijitehe ti tipe'a anhağa ga hugwi Jesus'ga renoina no, ei ga.

Igwete ga ei jupe a'ero:

–Jesus'ga – kiroki ga Paulo'ga omombe'u jipi – kiro ga ei pe me tojipe'a ti ga hugwi javo.

A'ea ga ei anhağa pe.

¹⁴ Kiro Ceva'ga ra'yra'ga ei no:

–Nhande ti xa'e anhağa pe no.

Ceva'ga ko judeuramo oko mbatera kwava'ehara'ga nduvi-havamo. Sete gara'yra'ga. Igwete Ceva'ga ra'yra'ga ei anhağa pe Jesus'ga renoina tojipe'a ti gwembipojykahara'ga hugwi javo novia.

¹⁵ Igwete anhağa ei ga pe:

–Ji ndajipe'ai ga hugwi penhi'iga rupi jigwove'y, e'i ga pe. Jesus'ga ji akwaha. Paulo'ga ji akwaha no. Oro pe, ji ndopokwahavi. Ndakoi'i'i ji penhi'iga rupi, e'i ga pe.

¹⁶ A'ero ga – kiroki ga anhağa opojyka ga – a'ero ga pori Ceva'ga ra'yra'ga ndehe nhaporemō anhağa popoakara rerekovo gwaramo. Igwete ga jigwarai ga ndehe ga nu-panupamo gapira mbotararaga. A'ero ga ka'nhymi ga hugwi opire'yma henonhana.

¹⁷ Igwete Efesopeve'ga hendupavi ganupanupãagwera judeus'ga judeus'garüive'ga pavēi. Ikwahavame ga kyhyjipavi tihenoiteheyme ti Jesus'ga javo. Igwaigwavete ga Jesus'ga mbohetehe'tei a'ero.

¹⁸ Igwete Jesus'gareheve'ga nduri onhimongyavo okote'varuhua imohema gandovaki.

¹⁹ Kiroki ga ipaji – kiro ga ei a'ero xapohi pa nanongara hugwi javo. Igwete ga herueruri inoga opajia rupiara ikwati-jara. Igwete ga imbokaipavi pevove'ga pyteri pe. Hepiagame ojipe'ga ei:

–He'yjuhuheteve'a'ea ga imondomondi itambere'ia a'ea rehe nhaporemō ikwehe novia cinquenta mil itambere'ia, ei ga imbokaipyra repiaga.

²⁰ Nanongara nhaporemō gweroviaruka hete Tupana'ga mombe'ua ojipejipe'ga pe. Igwaigwavete he'yjuhuve'ga hendukatui ojikoga Jesus'ga rehe a'ero.

Éfeso pe ahe onhomomyi Paulova'ea rehe

²¹ Aerē Paulo'ga ei ovyteri pe: “Kiro po ti ji hoi Macedôniapeve'ga gwyra rupi Acaiapeve'ga gwyra rupi no,” ei ga. “Aerē po ti ji hoi cidade de Jerusalém me nehē. Pea hugwi ti taho tuhē hepiaga cidade de Roma no,” ei Paulo'ga ovyteri pe.

22 Igwete ga opokohara'ga mondonhogwenondei Macedôniapeve'ga gwyrri pe Timóteo'ga Erasto'ga no. A'ea ja ga pytai jiji Ásiapeve'ga gwyrri pe okovo.

23 A'ea rupi Éfesopeve'ga nhomomymomyi Jesus'ga nhi'igarupiva'ea rehe.

24 A'ereki Demétrio'ga onhimonha'nga Paulo'ga rehe. Nurã ga onhipavēive'ga mbojatykai ja'javo ga pe. Demétrio'ga oapoapo pratava'ea ojipe'ga pavēi jipi. Dianahēa ryrua ra'anga'via ga oapoapo. A'ereki Dianahēa oko ganemimbohete'haramo. A'ero ga hugwi ojipe'ga ipyhypyhygi hēaryua ra'anga'via itambere'ia kwepyyga ga pe. A'ea rehe gwe Demétrio'ga imono'ono'o'guhūi itambere'ia ojive ha'anga'via rehe.

25 Igwete Demétrio'ga onhipavēive'ga mbojatykai jara'ga no – kiroki ga oapo ha'anga'via jitehe prata pyvõ. Igwete ga ei ga pe:

–Timono'ono'õ nhande itambere'ia nhandejive nhaneremiapoagwera rehe jipi. Pekwaha pe a'ea, ei ga ga pe.

26 Pe pehepia kiro akoja'ga rura kokoty. Pehendu pe Paulo'ga remimombe'ua no, ei Demétrio'ga ga pe. A'ereki ga e'i: “Aheremiapoa imbohete'hava ko Tupanamo rūi oko,” e ko Paulo'ga, ei ga. Igwete Paulo'ga heroviarukaruhui onhi'iga he'yjuhuve'ga pe avo Éfeso pe, ei Demétrio'ga. Ga pe jate rūi reki. Nhandegwyrri pe nhaporemõ ga Paulo'ga mbopogweuhui ogwovo ganhi'iga rupi onhimongyavo Ásia pe nhaporemõ, ei ga ga pe.

27 Kiro po ti ga ete'varuhupavi nhande japorame ha'anga'via a'ero nehē, ei ga. A'ea jate rūi reki. Kiro po ti ga ndokoa'javi Dianahēa ryrua rehe a'ero nehē. Ásiapeve'ga nhaporemõ ombohete hete Dianahēa jipi vyvakotyve'ga nhaporemõ reki. A'ereki hēa huvihavuhu yvagipeva'ero, e'i tehe ga ga pe. Emo ga hopavame Paulo'ga nhi'iga rupi po ti hēa ndahuvihava'javi a'ero nehē, ei Demétrio'ga ga pe.

28 Henduvame Demétrio'ga nhi'iga ga nhimboahivuhui Paulo'ga pe a'ero. Igwete ga eahyahivi.

–Huvihavuhu ko Dianahēa Éfesopevehēa, ei ga.

29 Igwaigwavete ga nhimongyi ohapukapukaita cidade pe onhomomymomyina. Igwete ga Gaio'ga pyhygi. Aristarco'ga ga opyhy no. Ga ko Paulo'garupive'ga Macedôniapeve'ga. Igwete ga ga pyhygi ga nderohoahyavo nhandaipe ongauhua pype – perope ga ojatykatyka jipi.

30 Ikwahavame Paulo'ga ei:

–Kiro ji hoi pevo ga pyri nhinhi'iga ga pe, ei ga novã.

Emo Jesus'gareheve'ga nomondoukari ga gapyteri pe.

³¹ Ojipe'ġa ombuhuruka onhi'iġa ga pe no huvihava'ġa.

—Terehoi ti ejipiuka ongauhua pype, ei ġa ga pe.

A'ereki ġa oarō hete Paulo'ga.

³² Igwete ġa – kiroki ġa ojatyka pevo – kiro ġa hapuka-pukaitehei onhomomyina. Ohapukai paravuhu ġa upa. Emo koji'iheteve'ġa ei onhimongyavo: “Maraname nhande jatykauhutehei kiro nhandejupa naerū?” ei ġa ojohupe.

³³ Igwete judeus'ġa Alexandre'ga moanhani ga mondovo ġapyteri pe. Ga repiagame jara'ġa ei:

—Gaha reki.

Igwete Alexandre'ga pova'eġi ġa pe pepi te javo.

—Tamombe'u katu na'ē pe me, ei ga ġa pe novīa.

³⁴ Emo onhimombaragwahavame ga rehe jara'ġa ei:

—Ga ko judeuramo oko. Tihenduvyme ti ga a'ero, ei ġa ojohupe.

A'ero ġa eġa'epavi:

—Huvihavuhu ko Dianahēa Éfesopevehēa.

Kwara ipyryryma rupi duas horas rupi ġa jogwerohapuka-pukai a'ea javo.

³⁵ Aerē tavijara'ga ruri ġa mombiga ikwatijahara'ga. Igwete ga ei Éfesopeve'ġa pe:

—Tikwaha pa ko nhande hēaryrua rerekokatua – kiroki hēa huvihavuhetero oko Dianahēa, ei ga. Éfesopeva'ero nhande tireko katu hēaryrua hēara'angava no – kiroki ita ohi yvaga hugwi imbohetehevamo, ei ga ġa pe.

³⁶ Tikwaha pa nhande a'ea. Nurā po pe pigi hamo. Pejapyaka katu ti, ei ga ġa pe.

³⁷ Agwa'ġa pe peru kiro novīa. Emo ġa nomimi reki mbatera nhandejatykahava hugwi. Ga nombotegwetei reki hēa no nhaneremimboheteharahēa, ei ga ġa pe.

³⁸ Po ti Demétrio'ġa imbojapotari ġa ndehe nehē, a'ero po ti ġa ġa nderohoi ġa mombe'gwovo huvihava'ġa pe nehē hamo, ei ga. Huvihava'ġa ndekorame imohiġatuavo po ti ġa ġa nderohoi ġa pyri imbojamboja ġa ndehe hamo, ei ga ġa pe.

³⁹ Po ti pe ikwahapotari ojipe'ia mbatera nehē a'ea pe po ti cidapeve'ġa e'i ojatykarama nehē, ei ga ġa pe.

⁴⁰ A'e ji pe me: Kiro po ti nhanderuvihava'ga e'i nhande ve nehē: “Gara rehe tuhē pe jatykauhui pehapukapukaita?” e po ti ga nhande ve nehē, ei ga. Marāi po ti nhande ga pe a'ero nehē? ei ga. Nianhi'iġi po ti nhande nehē nhandepoyjay-jare'yma ġwaramo nehē. A'ereki nhande xajatyka tehe reki, ei ga ġa pe.

⁴¹ Aerē ga ei ġa pe a'ero:

—Pekwaki'o ti kiro pejigwojigwovo, ei ga.

Cidapeve'ġa opi pa a'ero ogwovo.

20

Paulova'ea ohoa'ja Macedônia pe Grécia pe no

¹ Igwete Paulo'ga Jesus'gareheve'ga mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ga mbojikohetei Jesus'ga rehe ja'javo ga pe. Aerē ga ei ga pe:

—Kiro po ti ji hoi Macedôniapeve'ga gwyri pe nehē, ei ga ga pe.

² Igwete ga hoi Jesus'gareheve'ga pyri Macedôniapeve'ga gwyrupa rupi ogwovo. Igwete ga ega'ei ga pe pejiko hete ti Jesus'ga rehe javo. Aerē ga hoi Gréciapeve'ga gwyri pe.

³ Três jahya rupi ga ruvi pevo.

—Taho ti kiro Síriapeve'ga gwyri pe, ei ga novĩa.

Ga nhinhaḡwerĩrame itayharuhua pype ojipe'ga ei ga pe.

—Judeus'ga nde juka pota kiro, ei ga Paulo'ga pe.

Igwete ga ei:

—Pea rupi po ti ji hoi a'ero nehē jijivya Macedôniapeve'ga gwyrupa rupi jikwava nehē, ei ga.

⁴ Beréiapeve'ga oho ga rupi Pirro'ga ra'yra'ga Sópatro'ga. Tesalônicapeve'ga oho ga rupi no Aristarco'ga Segundo'ga pavēi. Derbepeve'ga oho no Gaio'ga. Timóteo'ga oho no. Ásiapeve'ga oho no Tíquico'ga Trófimo'ga pavēi.

⁵ Gahã oho na'ē ore renonde ore ra'aromo cidade de Trôade pe.

⁶ Ore rekorame cidade de Filipos pe judeus'ga japoi toryva. Nanongara rupie'ymi ga i'ui pão ndovuriva'ea. Japopavirē ore avi orogwovo Filipos hugwi. Cinco ore kiri ya rupi. A'ero ore vahemi Trôade pe orerenondeve'ga ndepiaga. Sete ore kiri pevo orojupa.

Paulova'ea oho Trôade pe mbapavamo

⁷ Sábado rupi ypytunimo ore jatykai Jesus'gareheve'ga pavēi onga jo'ajo'aruhu pe ti'u ti ojopyri javo. Igwete Paulo'ga nhi'inhĩ'īgi ga pe. Igwaigwavete ga nhi'īgi ga pe imboypyhajakatuavo. A'ereki ga oho pota pea hugwi ko'emame.

⁸ He'yi jyapehavuhua pevo jo'ajo'aruhu pe – perope ore orojatyka.

⁹ Oapy ga oina jurukwara rehe yvateva'ea rehe ipyahuve'ga Êutico'ga. Igwete ga ropehyiro Paulo'ga nhi'inhĩ'ĩgame. Igwaigwavete Êutico'ga ropehyiro okia. Kiro ga hiri mytu'ē me vvyvo upa. A'ero ga nhani ojyva ga pyri. Ga pyhygame ga ei:

—Omano ahe.

¹⁰ A'ero Paulo'ga jyvi onhinoḡa ga rehe ga anhuvana ga mbogwerava.

—Tapembojui pejipy'a, ei ga ga pe. Okwerava'ja ga kiro.

11 Igwete Paulo'ga jiuipira'javi pevo jitehe jo'ajo'aruhu pe. Igwete ga i'ui ore pavēi. Kirē koji'i ga nhi'inhi'igi ġa pe imoġo'eamo.

12 A'ero ga hoi ġa hugwi. Igwete ġa ipyahuve'ga rerohoi onga pe. Horyory ġa gambogwerava rehe.

Paulova'ea oho Mileto pe

13-14 Aerē Paulo'ga ei ore ve:

—Pe na'ē ti pe'a pejigwovo cidade de Assôs pe, ei ga. Pevo ti ji mbo'a ji rerogwovo nehē. A'ereki ji pea rupi aho pevo, ei ga ore ve.

A'ero ore hoi ga repiaga Assôs pe, ga mbo'avi ga rerogwovo cidade de Mitilene pe.

15 Pea hugwi ore hoi. Ko'emame ore vahemi ypa'ouhũ me Quios pe. Ko'emame ore hoi ojipe'i pe Samos pe. Ko'emame ore hoi cidade de Mileto pe.

16 Ndorohoi reki ore cidade de Éfeso pe. A'ereki Paulo'ga ndohopotari pevo.

—Ndajipykopypotari ji Ásiapeve'ġa gwyri pe kiro, ei ga. A'ereki ji aho potarahi jigwovo Jerusalém me kiro. Tahepia tuhē ti toryva pevo nehē Pentecostes, ei ga ore ve.

Paulova'ea onhi'ĩ Éfeso'eva'ea pe

17 Mileto hugwi Paulo'ga onhi'igã mondoukari Éfeso'eva'ġa pe tuhu ti ġa ji pyri javo ġa pe.

—Tanhi'ĩ na'ē ti Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pe, ei ga.

18 A'ero ġa nduri ga pyri ua. Igwete ga ei ġa pe:

—Pekwaha pe jireaporoġita jirekokatua pe pyri ji rurypyrame avo pegwyri pe Ásia pe ikwehe. Kiromo jate ji rekokaturamo, ei ga ġa pe.

19 Ji ndavy'ari jitekovo ikwehe. A'ereki judeus'ġa ombohahyuka hete ji ve. A'ereki ġa onhimbohovaja ji rehe, ei ga. Emo ji aporavyky hete jitekovo jipojykaharete'ga pe Jesus'ga pe ga mombe'gwovo pe me. Nanhimbohetei ji pepyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe.

20 Ndapojihuvi reki ji imombe'upava pe me mbatera – kiroki imombe'ua pe poko, ei ga. Ndapojihuvi ji pe mbo'eavo Jesus'ga rehe ġandovaki penonga pype no, ei ga.

21 A'ea'e ji pe me nhaporemo jipi judeus'ġa pe judeus'garũive'ġa pe no. Perojijyi pejeaporoġita Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji pe me no, ei Paulo'ga ġa pe.

22 —Kiro po ti ji hoi Jerusalém me a'ero nehē. A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mondouka pevo, ei ga. Marã po ti ji rekoi pevo nehē?

23 Ojigwarajuhu po ti ġa ji rehe ji mondovo cadeia pype nehē, ei ga. A'ea jate ji akwaha. A'ereki a'ea rehe Tupana'ga ra'uva ji momorandu ji imbojoapiapirame cidades jipi, ei Paulo'ga.

24 Na ġa ji jukai a'ero nehē. Jipy'a ndokotehei reki a'ea rehe, ei ga. Nhiremimombe'ua rehe jate ji rekoi. Tamombe'umbe'ua pa ti ġa pe. A'ereki Jesus'ga jipojykaharete'ga e'i ji ve ikwehe: “Emombe'u ti ġa pe pyryva'ea. Tupana'ga pyryva ġa pe ti emombe'u ġa pe,” e ko ga ji ve, ei ga. Nurã ji tamombe'ua pa na'ē ġa pe Jesus'ga nhi'ĩpo'ruavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

25 —Ahoaho ko ji pepyteri pe nhaporemō Tupana'ga mombegwovo ikwehe. “Peho ti Tupana'ga nhi'igã rupi gareheva'ero,” a'e ji pe me ikwehe, ei ga. Emo po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē, ei ga. Akwaha ji a'ea.

26 Nurã ji ekatui pe me kiro. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē a'ea po ti pe napembojari ji rehe nehē. A'ereki ji amomorandu pa pe me a'ea rehe, ei ga.

27 Ndapojihuvi ji imombe'upava pe me Tupana'ga remimb-otarimova'ea, ei Paulo'ga ġa pe.

28 Peko katu ti a'ero. Pereko katu pa ti Jesus'gareheve'ġa no, ei ga. A'ereki pe me Tupana'ga ra'uva e'i: “Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa,” e'i. Pembo'embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'igã rehe jipi, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojyka ġa ojive gwa'yra'ga manoro ġwaramo ġa ndepykaramo, ei Paulo'ga ġa pe.

29 —Tamombe'u ti kiro aerēva'ea pe me, ei ga. A'ereki ji akwaha penderekoagwama. Ji horame pe hugwi po ti hajiheve'ġa nduri pepyteri pe nehē okote'varuhuve'ġa, ei ga. A'ero po ti ġa pe moandyandyi ġwembi'ea pyvō pe nderekote'varuhuavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

30 Pepyteripeve'ġa vehevi po ti na jitehe nehē no. Ga po ti i'mbe jara'ġa pe. A'ero po ti ġa nhimbopogweukari Jesus'gareheve'ġa pe nehē, ei ga.

31 Pehepia ti a'ero penhimoandyjukare'yma ġa pe nehē, ei ga ġa pe. Tapemoka'nhyimi ti nhinhi'igagwera pe me. A'ereki trēs ji kwara mondoi pe moġitapava ikwehe. Arimo ji pe moġitai. Ypytunimo na jitehe ji pe moġitai jijehe'gwovo nhi'agataruhuramo pe ndehe, ei ga ġa pe.

32 —Kiro ji ei pe me a'ero: Tupana'ga ti tapendereko katu. Tupana'ga pyryva momb'eua ti tapendereko katu nohō, ei ga. A'ereki gaha pe mbojiko hete Jesus'ga rehe pe mbo'eavo. Aerē

po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehẽ no ga imombyryvame ojiheve'ga pe nhaporemonehẽ, ei Paulo'ga ga pe.

³³ Nahã ko ji rekoi pe pyri ikwehe, ei ga. Ji ndapotari ojipe'ga apoa ouro prata reheve ikwehe. Gapira ji ndapotari no, ei ga.

³⁴ Pekwaha pe jiporavykyagwera. Jipoa pyvõ tuhẽ te ji aporavyky ipyhyga mbatera jijive. A'ero ji imondoi mbatera jijipyrive'ga pe no, ei ga.

³⁵ Ahepiuka pa ji pe me ikwehe. Nhandeporavykyagwera ikwepykava pyvõ po nhande imbatere'yve'ga pokogi a'ero hamo, ei ga. Timoka'nhymyme ti Jesus'ga nhi'igagwera nhandepojykaharete'ga nhi'igagwera. A'ereki ga e'i ikwehe: "Nhanderory nhande ga imbuhurame mbatera nhandejive. Johe'i tehe nhande roryvamo nhande imondorame mbatera ojipe'ga pe," ei Jesus'ga ikwehe, ei ga.

³⁶ Nahã Paulo'ga ei ga pe. Kirẽ ga renypy'andurugi onhi'iga Tupana'ga pe ga pavẽi.

³⁷ Igwete ga Paulo'ga rerojehe'opavi ga anhuvanhuvana ga rerekovo. Ndovy'ahetei ga ganhi'iga renduvame.

³⁸ A'ereki ga e'i ga pe: "Aerẽ po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehẽ." Igwete ga ga rerohoi itayharuhu pe.

21

Paulova'ea oho Jerusalém me

¹ Igwete ore hoi ga hugwi a'ero oro'ava herogwovo ypa'ouhũa rehei katu cidade de Cós rehei katu. Ko'emame ore herohoi ojipe pe ypa'ouhũ me Rodes pe. Pea hugwi ore herohoi heroja cidade de Pátara pe o'eamo.

² Pevo ore hepiagi ojipea itayharuhua - kiroki oho gwerĩ Feníciapeve'ga gwyri pe. Igwete ore avi a'ea pype herogwovo.

³ Aerẽ ore hepiagi ypa'ouhũa Chipre orojohukoty. Igwete ore kwavi ipyvõ orogwovo Síriapeve'ga gwyri pe. Pevo ore herojari cidade de Tiro pe. A'ereki pevo ga gweno'embota mbatera itayharuhua hugwi.

⁴ A'ero ore ãi orogwovo Jesus'gareheve'ga ndeka pevo ga ndepiaga. Sete ore kiri ga pyri a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe tohoyme ti ga Jerusalém me nehẽ javo novã. A'ereki Tupana'ga ra'uva omombe'u jipe ga pe. "Tiruahũ po ti Paulo'ga pe Jerusalém me nehẽ," e'i. Emo Paulo'ga e'i ga pe:

—Aho tuhẽ ti pevo nehẽ.

⁵ Aerẽ ihorame orohohava apiavo ore jivyri itayharuhu pe a'ero. Ga nhaporemonehẽ ore rerojivyri cidade hugwi akwaimba'ero kunhangwera'ga pavẽi gwa'yra'ga pavẽi no. Nhimiari pe ore renypy'andurupavi y'ytiga pype oronhi'iga Tupana'ga pe.

⁶ Aerē:

—Kiro ore hoi, oro'e ore ġa pe.

Igwete ore ava'javi itayharuhua pype. A'ero ġa jivyra'javi ġwonga pe ogwovo.

⁷ Igwete ore herohoi Tiro hugwi herogwovo cidade de Ptolemaida pe. A'ero ore hoi Jesus'gareheve'ġa ndepiaga ġa anhuvanhuwana. Ojipeji ore kiri ġa pyri.

⁸ Ko'emame ore hoi. Igwete ore hoi cidade de Cesaréia pe. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. Ymya Filipe'ga rui Jerusalém me raikwehe. Gaha ko seteve'ġa nde'yja'ga. Ga pe Jesus Cristo'ga moirūhara'ġa e'i raikwehe: “Gahā ti toma'ē mbatera imbatere'ŷve'ġa pe jipi,” ei ġa ġa pe raikwehe. Filipe'ga ohoho Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe no.

⁹ Quatro ko gara'yra'ġa kunhangwera'ġa hem-birekoe'ŷve'ġa. Ga na jitehe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa jipi. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa.

¹⁰ Mbohapyrete ore kiri pevo ġa pyri. A'ero Ágabo'ga ruri Judéiapeve'ġa gwyrā hugwi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga.

¹¹ Kiro ga ruri ore pyri ipyhyga Paulo'ga ku'ayvira ipukuhuva'ea. A'ea pyvō ga jikupykwari. Ga jipokwari no. Igwete ga ei ore ve:

—Gaku'ayvira ijara'ga mombe'gwovo ji ei: Nahā ti judeus'ġa ga kwari Jerusalém me nehē, ei ga. A'ero po ti ġa ga mondoukari judeus'ġarūive'ġa po pe nehē ga pyhygauka nehē, ei ga. A'ea Tupana'ga ra'uva e'i, ei Ágabo'ga ore ve.

¹² Henduvame ganhi'ġa ore ehetei Paulo'ga pe pevove'ġa pavēi:

—Terehoa'javi ti Jerusalém me a'ero, oro'e ore ga pe novīa.

¹³ Igwete Paulo'ga ei:

—Maraname pe jehe'ouhui ji rehe? Pe ji mbopyagwyrūhu javo ji ve novīa, ei ga. Na ġa ji kwari ji jukavo vehevi te a'ero nehē, ei ga. Ji ti aho jate tuhē pevo nehē Jesus'ga rehe jipojykaharete'ga rehe nehē, ei ga.

¹⁴ Ndokoi ga orenhi'ġa rehe.

—Nandejate ti toko Tupana'ga remimbotarimova'ea, oro'e ore.

A'ero ndoro'ea'javi ga pe a'ea rehe.

¹⁵ Aerē ore herekokatupavi orombatera herogwovo pea rupi Jerusalém me.

¹⁶ Jara'ġa ko oho ore rupi Cesaréia hugwi Jesus'gareheve'ġa. Igwete ġa ore rerohoi Menasom'ga ronga pe. Ga pyri ore pytai. Ga ko Chiprepeva'ero. Ymya ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe. Ga pyri ore pytaahi'vi orojupa.

Paulova'ea oho Tiagova'ea pyri

17 Ore vahemame Jerusalém me Jesus'gareheve'ğa ndoryn-doryvamo ore rehe.

18 Ko'emame Paulo'ga ore rerohoi Tiago'ga repiaga. Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa nhaporemo ojatyka upa.

19 Igwete Paulo'ga nhi'iği ға pe. A'ero ga imombe'upavi ға pe ohoagwera.

—Amombe'umbe'u ji Jesus'ga judeus'ğarũive'ğa pe, ei ga. Nurã Tupana'ga ға mbojikogukari ojihe, ei ga. Nahanahã Tupana'ga rekoi ғapyteri pe a'ero ore horame ға pyri, ei Paulo'ga imombe'upava ға pe.

20 Henduvame Paulo'ga nhi'iğa ko ға Tupana'ga mbohetei a'ero. Aerẽ ға ei Paulo'ga pe:

—Oreirũ, ehepia judeus'ğa kiro. He'yjuhu hete ko ға jikogi Jesus'ga rehe milhares. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ға ndekohetei reki tihendu katu pa ti hamo javo, ei ға Paulo'ga pe.

21 Igwete ojipe'ğa mbero nde mombe'gwovo ға pe, ei ға. “Paulo'ga ko ombo'e te'varuhu judeus'ğa nhaporemo – kiroki ға u judeus'ğarũive'ğa pyteri pe,” ei ға. “Paulo'ga e'i ға pe: ‘Pepohi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,’ ei Paulo'ga ға pe,” ei ға heikwehe. “ ‘Tapekytia'javi ti peja'yra'ğa nakwanha pi'ria,’ ei ga,” ei ға. “ ‘Tapekoa'javi ti nhanderamonha'ea nhi'iğagwera rehe,’ ei Paulo'ga ға pe,” ei ға heikwehe. Nahã ға mbero reki nde mombe'gwovo ға pe, ei ға imombe'gwovo Paulo'ga pe.

22 —Marã po ti a'ero nehẽ? ei ға Paulo'ga pe. Okwaha po ti ға nderura avo nehẽ.

23 Nahã po ti nde rekoi a'ero nehẽ, ei ға. Quatrove'ğa oko ore pyri kiro. Ymya'i ға ei Tupana'ga pe: “Nahanahã po ti ore rekoi nehẽ,” ei ға ga pe. Kiro ға ndekoi tuhẽ a'ero ғwembi'eagwera rupi katu, ei ға Paulo'ga pe.

24 Eroho ti quatrove'ğa nhandejatykahavuhua pype a'ero. Ejiptyhei ti pevo ға pavẽi nahã ti xanhimombyry Tupana'ga pe javo, ei ға. Aerẽ ti epyhy mbiara quatrove'ğa ndepyga eitambere'ia pyvõ. A'ea po ti ға ikwava'eğukari Tupana'ga pe nehẽ. A'ero po ti ға nhiapinukari nehẽ, ei ға Paulo'ga pe. Judeus'ğa po ti nde repia pevo nehẽ. A'ero po ti ға epavi nehẽ: “Nomombe'ukatui reki ға Paulo'ga nhande ve. Oko katu tuhẽ reki ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi okovo,” e po ti judeus'ğa nde ve nehẽ, ei ға Paulo'ga pe.

25 —Oro judeus'ğarũive'ğa pe – kiroki ға ojiko Jesus'ga rehe – ға pe ore ikwatijari ikwehe, ei ға ga pe. Igwete ore ei ға pe: “Nahã po pe ndekoi hamo. Tape'ui ti ғambatera ikwava'eğame ha'angava pe ғwemimbohete'hara pe,” oro'e ore. “Hekoa tape'ui no,” oro'e ore ға pe. “Mbiara tape'ui

ipore'ymame hekoa jugwi," oro'e ore. "Taperekoi ojipe'ga nembireko'ga," oro'e ore ga pe ikwatija, ei ga Paulo'ga pe.

²⁶ Ganhi'iga rupi Paulo'ga quatrove'ga nderohoi ga nderekovo. Ko'emame ga jipyhei ga pavēi xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo. Aerē ga ki ojatykahavuhua pype. Igwete Paulo'ga imombe'ui mbatera ikwava'ēhara'ga pe.

—Orojipyhei ore ko, ei ga ga pe. Kiro sete po ti ore kiri nehē, ei ga. Aerē po ti ji imondoukari mbiara quatrove'ga ndepyga ikwava'eḡuka ga pe imondovouka Tupana'ga pe nehē, ei Paulo'ga ga pe.

Ahe opyhy Paulova'ea

²⁷⁻²⁸ Seis ko ga kiri. A'ero judeus'ga Paulo'ga repiagi ojatykahavuhua pype Ásiapeve'ga gwyriveve'ga. Igwete ga he'yjuhuve'ga monhimboahivukatehei Paulo'ga pe ga momy-momyina. A'ero ga Paulo'ga pyhygi ohapukaita gwe'yja'ga pe judeus'ga pe:

—Pejijo ore pokoga, ei ga. A'ereki agwa'ga ko ohooho ga mbo'epavuhuavo ite'varuhuva'ea rehe, ei ga. Nhande mbotegwete ga ja'javoteheuhu. "Tapehenduva'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera," ei ga ga pe, ei ga. Nhandejatykahavuhua pe ga ete'varuhui no, ei ga. A'ero ga kiro judeus'garūive'ga nderuruhui ipype imbotegweteavo nhandejatykahavuhua Tupana'ga rongga, ei ga ga pe o'mbero.

²⁹ Nahā judeus'ga etehei Paulo'ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwepia Trófimo'ga hoa cidade pe Paulo'ga rupi novia. Trófimo'ga ko judeu'garūive'ga Éfesopeve'ga. Hepiagame gahoa Paulo'ga rupi ga etehei a'ero:

—Paulo'ga gweroho ga nhandejatykahavuhua pype, ei ga javo tehe.

³⁰ Nahā judeus'ga ei cidadepeve'ga momymomyimbava Paulo'ga rehe. Igwete ga nhaḡanhani Paulo'ga pyhyga ga rerohyryryga ojatykahavuhua hugwi. Kotihī ga hovapytymi ga hugwi.

³¹ Kiro ga Paulo'ga jukaḡwerī. Emo ojipe'ga oho imombe'gwovo soldados'ga pe romanos'ga pe. Igwete ga ei soldados'ga nduvihavuhu'ga pe:

—Jerusalémmeve'ga nhaporemo onhimboahivuhu ohapukapukajahyavo, ei ga ga pe.

³² Kotihī ga soldados'ga nderuri ḡanduvihava'ga pavēi ga nenonhana he'yjuhuve'ga pyteri pe Jerusalémmeve'ga pyteri pe. Soldados'ga ndepiagame ga Paulo'ga nupambigi a'ero opohia ga hugwi.

³³ Igwete soldados'ga nduvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyhy-gauka ga kwaruka itanhuramuhūa pyvō mokōiva'ea pyvō.

—Ma'ga koro? ei ga. Ma gara rehe pe ga nupanupāuhui? ei ga ga pe.

³⁴ Ojoatyatyvi gānhi'i'ga ga pe ga hapukajahyrame onhi-mongyavo. A'ero ga ndokwahavi reki maranuhū javo. Nurā ga Paulo'ga rerohoukari soldados'ga nongauhua pype.

³⁵ Ga rerovahemame ojiupihava rehe ga ojatiy'varimo ga rerohoi he'yjuhuve'ga hugwi onhimboahiheteve'ga hugwi topyhygahayme ga ga javo.

³⁶ A'ereki ga ohoohoji ga ndeviri ohapukajahyavo pejuka ga javo novīa.

Paulova'ea onhimombe'u judeusva'ea pe

³⁷ Gwerohogwerīrame ongauhua pype Paulo'ga ei soldados'ga nduvihavuhu'ga pe:

—Tanhi'ī na'ē ti nde ve, ei ga ga pe.

Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Erekwaha nde Gréciapeve'ga nhi'iga naerū?

³⁸ Nde ko Egitopeve'ga rūi naerū? — kiroki ga ymya he'yjuhuve'ga monhimboahivi nhanderuvihava'ga pe ga momymomyina, ei ga. Igwete ga quatro milve'ga nderohoi ongae'yi me iporojukauhuve'ga. Nde ko ga rūi naerū? ei ga Paulo'ga pe.

³⁹ —Ji ko a'ea rūi, ei Paulo'ga. Judeuramo ko ji. Cilícia ko jigwyrā, ei ga. Cidade de Tarso pe huvihavuhu pe ji ari kako, ei ga. Na ji nhi'igi kiro gānde'yjuhua pe, ei ga ga pe.

⁴⁰ —Enhi'ī ti a'ero ga pe, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga ami gājiupihava rehe. Igwete ga pove'eği ga pe ji rendu ti javo. A'ero ga pipavi upa. Igwete judeus'ga nhi'igimo tuhē ga ei onhimombe'gwovo ga pe.

22

¹ Igwete Paulo'ga ei:

—Nhiirū, peymyana, pejapyaka ti nhinhi'iga rehe ji nhi-mombe'ukaturame pe me, ei ga. A'ereki ji ndakote'varuhui jitekovo, ei ga ga pe.

² Judeus'ga nhi'igimo tuhē ga ei ga pe. Nurā koji'i ga pigi a'ero ganhi'iga renduva. Igwete ga ei ga pe:

³ —Jihi ko ji judeuramo ako, ei ga. Cilícia ko jigwyrā. Cidade de Tarso pe ko ji ari kako. Aerē ji nhimomboakari avo Jerusalém me kako, ei ga. A'ea rupi Gamaliel'ga ji mbo'embo'ekatui Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe — kiha tuhē nhaneramonhava'ea omombe'u, ei ga. Nhiremimbota-rimo ji poravykyhetei Tupana'ga pe ikwehe. Pehepia ko pe na jitehe peko pa ga rehe, ei Paulo'ga ga pe.

⁴ A'ea rupi ji jigwarajuhui Jesus'ga nhi'igarupive'ga ndehe ga jukauka ikwehe. Akwaakwaruka ji ga mondovouka

cadeia pype ġa mongiuuka akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no, ei ga.

⁵ Mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga okwaha tuhē jireaporogita ji repiaga ikwehe judeus'ġa moġitahara'ġa pavēi. Gahā okwatija nhandere'yja'ġa pe Damascoveve'ġa pe ji mombe'gwovo ikwehe. A'ea ji herohoi tapyhy ti Jesus'gareheve'ġa javo. Takwatakwa ti ji ġa nderojivya Jerusalēm me tambohahyuka ti ġa pe nehē javo, a'e ji ikwehe novīa, ei Paulo'ga ġa pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporogita rerojijagwera

⁶ Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Ahaji katu ji vahēġwerīrame Damasco pe kotihī turi ji ve hendy'javuhuva'ea yvaga hugwi, ei ga. Hendy'javuhu hete. Ipyteri pe ji rekoi a'ero, ei ga.

⁷ A'ea ji mombo yvyvo ji noġa. Igwete ji henduvi ganhi'iġa jijive, ei ga. “Saulo, Saulo! Maranuhūrame nde imbohahyukari ji ve?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

⁸ —“Manamo pe?” a'e ji ga pe.

—“Ji ko Jesusramo Nazarépeva'ero ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁹ —Jirupive'ġa gwepia hendy'javuhuva'ea novīa. Emo ġa ndokwahavi ganhi'iġa ji ve, ei ga.

¹⁰ Igwete ji ei Jesus'ga pe: “Marā po ti ji rekoi a'ero nehē?”

—“Epo'ā ti egwovo kiro Damasco pe. Pevove'ga ti omombe'u pa nhiremimbotarimova'ea nde ve nehē nderekoagwama nehē,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ġa pe.

¹¹ —Hendy'javuhuva'ea ombogwe reki jireakwara, ei ga. A'ero jirupive'ġa ji popyhygi ji rerogwovo Damasco pe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹²⁻¹³ Aerē Ananias'ga ruri ji pyri, ei ga. Gwendu katu ga Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. Ombohete hete ga Tupana'ga no, ei ga. “Pyry hete ko Ananias'ga,” ei judeus'ġa ga pe pevove'ġa, ei ga. Igwete ga ruri ji pyri o'ama. “Nhiirū, Saulo,” ei ga ji ve. “Ehepiakatua'ja ti kiro,” ei ga, ei ga.

—Kotihī ji ga repiakatui reki a'ero, ei Paulo'ga ġa pe.

¹⁴ Igwete ga ei ji ve: “Tupana'ga nhaneramonhava'ea remimbohete'hara'ga e'i jipe nde ve tokwaha ga nhiremimbotarimova'ea javo,” ei ga ji ve. “Tohepia ti ga pyryheteve'ga Jesus'ga ganhi'iġa tuhē henduva,' e'i jipe Tupana'ga nde ve,” ei Ananias'ga ji ve, ei ga.

¹⁵ “Kiro po ti nde akoja'ga mombe'umbe'ui a'ero nehē ġa pe nhaporemonehē. Nerembiepiaga po ti nde eremombe'u nehē neremienduva nehē no,” ei ga ji ve.

16 “Maraname nde mbegwehuro a'ero kiro?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga. “Haite. Enhimobatizauka ti kiro. Ere ti nhandepojoykaharete'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehẽ,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

Paulova'ea hoagwera judeus'garũiva'ea pyri

17 Igwete Paulo'ga ei ga pe no:

—Aerẽ ji jivyra'javi avo Jerusalém me ikwehe, ei ga. Igwete ji hoi nhandejatykahavuhua pype nhinhi'iga Tupana'ga pe, ei ga.

18 Ji nhi'igame ga pe jipojoykaharete'ga jipiukari ji ve. Igwete ga ei ji ve: “Haite ti egwovo Jerusalém hugwi,” ei ga. “Arove'ga po ti ndogweroviari nenhi'iga ji mombe'urame nehẽ,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

19 —Igwete ji ei ga pe: “Gwerovia po ti ga nhinhi'iga nde mombe'urame nehẽ ovuhu,” a'e ji ga pe novĩa. “A'ereki ga okwaha tuhẽ jirojijyagwera. A'ereki ji ajigwarajypy ga ndehe – kiroki ga ojiko nde rehe,” a'e ji ga pe, ei ga. “Aho ji ojipejipea pype orejatykahava pype ga pyhygauka ga nupanupamouka ga mondovouka cadeia pype ikwehe,” a'e ji, ei Paulo'ga.

20 “Oro Estêvão'ea no,” a'e ji. “Ahe nde mombe'urame ga ahe jukai ikwehe. Emo jihi ko a'ã reki pevo ga pyri na ga ga jukai tuhẽ javo,” a'e ji ga pe, ei ga. “Gapira ji areko katu ahe jukarame. A'ereki ga gwekyi opira ita imombo ahe rehe,” a'e ji ga pe, ei Paulo'ga ga pe. “Jerusalémmeve'ga okwaha jirekote'varuhagwera a'ero. Kiro ji imombe'ukaturame ga pe jijirojijyja po ti ga heroviari nhinhi'iga nde mombe'urame nehẽ,” a'e ji jipojoykaharete'ga pe novĩa, ei Paulo'ga ga pe.

21 —“Ndogweroviari tuhẽ ti ga nehẽ,” ei jipojoykaharete'ga ji ve. “Heregwovo avo hugwi. Jihi nde mondouka kiro irupe judeus'garũive'ga pyri nehẽ,” ei ga ji ve. “Ga pe ti nde ji mombe'ui nehẽ,” ei ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

22 Nahã Paulo'ga nhimombe'ui ga pe. Ojapyaka naẽ ga Paulo'ga nhi'iga rehe novĩa. Emo Paulo'ga e'i ga pe: “Ji mondouka po ti ga judeus'garũive'ga pyri nehẽ,” ei ga. Nurã ga nohendupotara'javi ga onhimboahivuhuvuavo ga pe. A'ero ga hapukapukajahi.

—Pejuka ga. Omano po ga hamo, ei ga ohapukapukaita upa.

23 Igwete ga tapy'ynhapira imbovavavavagi oko te'varuhu hete ga javo. Otimbyguhua ga omombomombo onhimboahivuhuheteavo.

24 Nurã soldados'ga nduvihavuhu'ga ga rerohoukari on-gauhua pype.

—Maranuhũrame ga hapukajuhuatetei ga rehe naerũ? ei ga. Nurã ga ei soldados'ga pe:

—Penupanupã ga mbiara pira apopyra pyvõ tomombe'u ti ga nhande ve okote'varuhua, ei ga ga pe.

²⁵ A'ero ġa ga pokwari tinupã ga javo. Opokwaramo Paulo'ga ei soldados'ġa nduvihava'ga pe – kiroki ga o'ã ga ppyvo:

—Tanhinupãi ti, ei ga ga pe. A'ereki ji ko romanoramo, Romapeve'ġa'java'ero ako. Po ahe nonupãi te romanos'ġa hamo, ei ga. Pe ndajirerohoi ve juizes'ġa pyri tonhimom-baragwaha ti ga Paulo'ga rekote'varuhua rehe javo. Ga nde'i tuhẽ ji ve oja nde rehe jave'yma, ei ga. Tanhinupãi ti a'ero, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ga pe.

²⁶ Henduvame ganhi'ġa soldado'ga hoi javo gwuvihavuhu'ga pe.

—Terenupãukara'javi ti ga! A'ereki ga romanoramo oko, ei ga.

²⁷ A'ero garuvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyri.

—Enhimombe'u katu ji ve. A'iti romanoramo nde rekoi? ei ga ga pe.

—A'ea ko ji, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

²⁸ Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Na jitehe ko ji romanoramo. A'ereki he'yjuhu reki ji imondoi itambere'ia a'ea rehe ikwehe, ei ga ga pe.

—Ji namondoi tuhẽ itambere'ia hehe, ei Paulo'ga. Jiruva'ga ko romanoramo. A'ea jitehe ko ji a'ero, ei ga ga pe.

²⁹ Nanime ġa jipe'ai Paulo'ga hugwi – kiroki ġa onupã gwerevi ga tomombe'u ti ga okote'varuhua javo. Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga e'i:

—Romanoramo reki ga oko, ei ga. Mbaria po ji ga kwarukateheuhui ra'e! ei ga okyhyjiavo.

Paulova'ea e'i judeus'ga moġitaharava'ea pe

³⁰ Ko'emame soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei:

—Ma gara judeus'ġa omboja Paulo'ga rehe naerũ? ei ga. Tahendu ti ġanhi'ġa ikwahava, ei ga.

Igwete ga judeus'ġa moġitahara'ġa mbojatykaukari. Ga jatykapavame mbatera kwava'ẽhara'ġa nduvihava'ga jara'ġa pavẽi, kiro ga Paulo'ga kwaharavukari ga reruruka ga mo'ama ġapyteri pe.

23

¹ Igwete Paulo'ga ġa ndepiahetei judeus'ġa moġitahara'ġa. Igwete ga ei ġa pe onhimombe'gwovo.

—Nhiirũ, akokatue'yimi ji Tupana'ga nhi'ġa rupi jitekovo kiromo jitehe, ei ga ġa pe. Nurã ji poyjahetero jiyvyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe.

² Igwete Ananias'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga henduvi ganhi'iğa onhimboahiva o'ama. A'ero ga ei Paulo'gaypyvove'ğa pe:

—Pekwa ti Paulo'ga jurua rehe ga mombiga.

³ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga ti tombohahy nde ve no. Erekokatu'ağuhũ nde, ei ga ga pe. Ereapy nde avo javo novĩa: “Takwaha ti garemiendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe,” ere nde novĩa, ei Paulo'ga. Emo ndehe reki nerehendukatui reki a'ea ға mbokwaruka jijurua rehe, ei ga ga pe.

⁴ A'ero Paulo'gaypyvove'ğa ei ga pe:

—Ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga pe nde ere'e te'varuhu Tupana'ga repykara'ga pe!

⁵ Igwete Paulo'ga ei:

—A'iti ga ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga? ei Paulo'ga. Ji ndakwahavi, ei ga. Ikwahavame po ji nda'ei poha ramo. A'ereki Tupana'ga omombe'u onhi'iğa ikwatijaruka. “Tape'ete'varuhui pejuvihava'ğa pe,” ei Tupana'ga, ei ga.

⁶⁻⁸ Kirē Paulo'ga eahyi ға pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga.

A'ereki ga onhimombaragwaha pevove'ğa ndehe judeus'ğa ndehe. Jara'ğa ko saduceus'ğa. Jara'ğa ko fariseus'ğa. Paulo'ga okwaha ғанембиرويара no. A'ereki saduceus'ğa ndogweroviari omanove'ğa mbogweravağwama ғаманоа hugwi. “Ndogwerekoi Tupana'gapyrive'ğa no yvagipeve'ğa,” e ko saduceus'ğa. “Ha'oe'ÿve'ğa ndogwerekoi no,” ei ға.

Fariseus'ğa ki a'e te gwerovia pa a'ea Paulo'ga javijitehe. A'ero Paulo'ga eahyi judeus'ğa moğitahara'ğa pyteri pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga. Jiruva'ga ko fariseuramo oko no, ei ga. Igwete ji heroviari ғамбогweravağwama ғаманоа hugwi, ei ga. A'ea rehe pe euhui ji ve oko te'varuhu ga javo, ei ga.

Henduvame Paulo'ga nhi'iğa ға nhonhi'iğayvayvari a'ero fariseus'ğa saduceus'ğa pavēi.

⁹ Igwete ға hapukapukai a'ero onhimbohovaja ojogwehe. A'ero fariseus'ğa po'ami onhi'iğahyavo - ға ko judeus'ğa mbo'eharamo oko.

—Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ға ға pe. Onhi'ĩ tuhē po ga pe ha'oe'ÿve'ga. Mara'ngu po yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga? ei fariseus'ğa.

¹⁰ Igwaigwavete ға nhonhi'iğayvahetei. Nurã soldados'ğa nduvihavuhu'ga ei:

—Kiro po ti ға Paulo'ga rovaja'roja'rogi nehē! ei ga.

A'ero ga soldados'ğa mondoukari ga pyri.

—Pepyhygahy ga ғapytera hugwi ga rerogwovo ja on-gauhua pype ga mongiavo, ei ga ға pe.

Igwete ġa ga pyhygi ga rerogwovo a'ero.

¹¹ Ypytunimo nhandepojykaharete'ga jipiukari Paulo'ga pe o'ama ga ypyvo. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo, enhimboitakwerimo ti eko, ei ga. Nde ji mombe'u avo Jerusalém me oji'i. Na jitehe ti nde ji mombe'ui cidade de Roma pe nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ojuka pota Paulova'ea

¹² Ko'emame judeus'ga ei ojohupe:

—Tijuka tuhē ti Paulo'ga, ei ġa. Ti'uyme na'ē ti mbatera kiro, xay'uyme na'ē ti Paulo'ga jukae'ymame, ei ġa. Tupana'ga ġwendu nhanenhi'ġa. Nhande ga jukae'ymame po ti Tupana'ga imbohahyukari nhande ve a'ero nehē, ei ġa ojohupe Tupana'ga renoina novġa.

¹³ He'yi ko ġa quarenta ko ġa – kiroki ġa e'i a'ea.

¹⁴ Aerē ġa hoi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri xava'eve'ġa pyri no. Igwete ġa nhimombe'ui ġa pe.

—Nahā ore ehetei orojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ē ti mbatera Paulo'ga jukae'ymame,” oro'e ore oji'i, ei quarentave'ġa ġa pe.

¹⁵ Pemondouka ti kiro penhi'ġa soldados'ġa nduvihavuhu'ga pe. Pehe jara'ġa pavēi nhanemogitaharamo pemondouka ti penhi'ġa ga pe togweruruka ti ga Paulo'ga ore pyri javo. “Torohenduva'ja ti ganhi'ġa gareaporogita ikwahava,” pe'ji ti ga pe, ei ġa. Nahā ti pemondouka penhi'ġa ga pe ga moandyandyita, ei quarentave'ġa ġa pe. Ga Paulo'ga rerurukarame po ti ore ga jukai ga vaheme'ymame avo nehē, ei ġa ġa pe novġa.

¹⁶ Emo Paulo'ga kunhamembyra'ga okwaha reki ġanembijukapotara Paulo'ga rehe Paulo'ga rendyrahēa ra'yra'ga. Nurā ga hoi ongauhua pype imombe'gwovo Paulo'ga pe.

¹⁷ Igwete Paulo'ga onhi'ġa mondoi soldados'ġa nduvihava'ga pe javo.

—Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁸ A'ero ga Paulo'ga kunhamembyra'ga rerohoi gwuvihavuhu'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Cadeiapypeve'ga Paulo'ga ji mbuhuruka ojipyri ko, ei ga. Nahā ga ei ji ve: “Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe,” ei ga ji ve, ei ga. Nurā ji ga reruri nde pyri kiro, ei ga ga pe.

¹⁹ Igwete huvihavuhu'ga ga popyhygi ga rerogwovo ġandovakie'ŷ.

—Gara nde eremombe'u pota ji ve? ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Tamombe'u katu ti nde ve, ei ga. Kiro po ti judeus'ga nduvihava'ga nduri nde pyri nehē, ei ga. A'ero po ti ġa etehei nde ve nehē tereruruka ti Paulo'ga ko'emame nehē javo. “Judeus'ga moġitahara'ga ġwendu potara'ja ganhi'ġa ikwahava gareaporogita,” e'i tehe po ti ġa nde ve nehē, ei ga soldados'ga nduvihavuhu'ga pe imombe'gwovo.

²¹ Terembopogwei ti ġa erame poha nde ve nehē, ei ga. A'ereki ojipe'ga ojuka pota Paulo'ga. Onhimi po ti ġa pea rupi tijuka ga javo, ei ga ga pe. Quarenta ko ġa. Igwete ġa ei ojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ē ti mbatera, xay'uyme na'ē ti Paulo'ga jukae'ymame,” ei ġa oji'i. “Tupana'ga ġwendu nhanenhi'ġa nhande erame na,” ei ġa ojohupe, ei ga. Nurā ji ei kiro nde momoranduva. A'ereki ġa onhimboavujikwe kiro tijuka ga javo. Igwete ġa ei tikwaha ti soldados'ga nduvihavuhu'ga nhi'ġa javo nde ve, ei Paulo'ga kunhamembyra'ga ga pe imombe'gwovo.

²² Igwete soldados'ga nduvihavuhu'ga ei ga pe:

—Teremombe'ui ti ojipe'ga pe enhimbi'eagwera ji ve.

A'ero ga ga mondoi ojihugwi.

Ahe omondouka Paulova'ea Félixva'ea pyri

²³ Aerē soldados'ga nduvihavuhu'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri. Ga ko soldados'ga nduvihava'ga memei. Igwete ga ei ġa pe:

—Penhimboavujikwe ti kiro jara'ga pavēi soldados'ga pavēi. Ypyhaji katu po ti pe hoi cidade de Cesaréia pe, ei ga. Duzentosve'ga po ti oho pea rupi. Setentave'ga po ti oho cavalo arimo. Ojipe'ga duzentosve'ga po ti gweroho ta'akwara nehē, ei ga ġa pe.

²⁴ Peroho ti cavalos Paulo'ga ti toho i'arimo. Peroho katu ti ga governador'ga pyri Félix'ga pyri a'ero nehē, ei ga ġa pe.

²⁵ A'ero soldados'ga nduvihavuhu'ga ikwatijari tamondo ti Félix'ga pe javo. Nahã ga ei ikwatija.

²⁶ “Jihi ko Cláudio Lísiasramo,” ei ga ikwatija.

“Kiro ji ikwatijari nde ve, governador Félix. Huvihavuhu'ga oro'e ore nde ve,” ei ga ga pe ikwatija.

²⁷ “Kiro ti ji agwa'ga mombe'ui nde ve a'ero,” ei ga. “A'ereki judeus'ga opyhy ga raji'i. Gajukaġweriã rupi ji soldados'ga nderohoi ga pyhygauka ġa hugwi oji'i. A'ereki ġa e'i ji ve: ‘Ga ko romanoramo oko’,” ei ga ikwatija ga pe.

²⁸ “Aerē ji ga rerohoi judeus'ga moġitahara'ga pyteri pe takwaha ti ġanemimbojara ga rehe javo,” ei ga.

29 “Emo ġa omboja tehe reki ga rehe. ‘Ga ndojapyakai oreramonhava’ea nhi’iġagwera rehe,’ ei ġa ga pe,” ei ga. “Nanongara’ġa ko ahe ndojukatehei. A’ea rehe ahe nomondoi ġa cadeia pype no, a’e ji,” ei ga ikwatija gwuvihava’ga pe.

30 “Aerē ojipe’ga e’i ji ve: ‘Judeus’ġa ojuka pota Paulo’ga,’ ei ga ji ve oji’i,” ei ga. “Nurā ji ga mondoukaripei nde pyri kiro. Igwete ji ei ġa pe oji’i – kiroki ġa omboja ga rehe – igwete ji ei ġa pe: ‘Pejigwovo tuhē Félix’ga pyri tapemboja ti Paulo’ga rehe garovaki a’ero,’ a’e ji ġa pe.

A’ea jate ji akwatija nde ve kiro a’ero,” ei ga Félix’ga pe ikwatijarame.

Igwete ga imondoi ġwembikwatijara soldados’ga pe taperoho ti Félix’ga pe jawo.

31 Igwete soldados’ga Paulo’ga rerohoi ganhi’i’po’ruavo. Ypytunimo ġa ga rerohoi cidade de Antipátride pe.

32 A’ero jara’ġa jivyri ġwongauhua pype. Ko’emame cavalos’arimove’ġa Paulo’ga rerohoi Cesaréia pe.

33 A’ero ġa ga mondoi governador’ga pyri Félix’ga pyri ikwatijara reheve.

34 Igwete Félix’ga imonhi’iġi ikwatijara. A’ero ga ei Paulo’ga pe:

–Ma’ġa gwyrri pe nde ari raikwehe?

–Cilíciapeve’ġa gwyrri pe ji ari ikwehe, ei Paulo’ga ga pe.

35 Igwete Félix’ga ei:

–Aerē po ti ji nenhi’iġa renduvi nhinhimombaragwaha ndereaporogita rehe ġa ndurame nehē – kiroki ġa omboja nde rehe raji’i, ei ga.

Igwete ga Paulo’ga mongiukari Herodesva’ea rongauhuagwera pype ga repiakatuavouka soldados’ga pe ga mombytavo.

24

Judeusva’ea ombojaruhu Paulova’ea rehe

1 Cinco ko ġa kiri a’ero. Aerē ikwava’ēhara’ġa nduvi-havuhu’ga ruri Cesaréia pe Ananias’ga. Ga gweru xava’eve’ġa ojupi. Igwete Ananias’ġa Tértulo’ga reruri governador’ga pyri Félix’ga pyri tomboja ti ga Paulo’ga rehe jawo. A’ereki ġa e’i: “Tértulo’ga okwaha hete onhi’iġatuavo. Gweroviaruka po ti ga Félix’ga pe Paulo’ga rekote’varuhua,” ei ġa. Nurā ġa Tértulo’ga reruri Félix’ga pyri tomboja ti ga Paulo’ga rehe jawo.

2-3 Igwete Félix’ga Paulo’ga mbuhurukari ġapyteri pe. A’ero Tértulo’ga imbojambojatehehui Paulo’ga rehe o’mbero. Nahā ga ei Félix’ga pe:

—Nde ko oreruvihavuhua, ei ga. Nde erehepia katu pa nhandegwyrä jipi. Nurã ġa ymya ndotavukara'javi nhandegwyrä pe a'ero, ei ga Félix'ga pe. Nde ereapouka pyryva'ea nhandegwyrä pe jipi. Ndepyry hete nde ore ve. Nurã ore epavi nde ve jipi, ei Tértulo'ga ga pe.

⁴ Norombokwerajahivi po ti ore nde rerekovo nehë. Emo ji a'e nde ve kiro: Emombyry na'ë ti ore ve kiro orenhi'iga rendukatuoavo. Toronhi'iheteyme ti nde ve, ei ga Félix'ga pe.

⁵ —Agwa'ga ko oko te'varuhu hete Paulo'ga. Ohoohouhu ga ġagwyrä pe nhaporemoko júdeus'ga ndayvayva ġa momymomyina nhanderuvihava'ga movahivahiamo, e'i tehe ga. Ga ko nazarenos'ga nduvihavamo oko – kiroki ġa oho Nazarépeva'ea nhi'iga rupi Jesusva'ea nhi'iga rupi.

⁶ Igwete ga imbote'varuhupotari júdeus'ga jatykahavuhua oji'i, ei ga. A'ero ore Paulo'ga pyhygipei xa'e ti ġarekote'varuhua pe javo. A'ereki ga nohendukatui nhaneramonhava'ea nhi'igagwera, ei ga.

⁷ Emo kotihĩ soldados'ga nduvihavuhua pyri Lísias'ga. Igwete ga Paulo'ga rerohoahyi ore hugwi, ei ga.

⁸ A'ero Lísias'ga ei ġa pe – kiroki ġa omboja Paulo'ga rehe – ġa pe ga ei toho ti ġa ga mombe'gwovo Félix'ga pyri javo. A'ero ore ruri nde pyri kiro, ei ga. Po ti nde ei Paulo'ga pe ga monhimombe'uuka nehë, a'ero po ti nde tuhë erekwaha pa garekote'varuhua nehë. “A'iti ġanemimbojara ga rehe,” ere po ti nde nehë, e'i tehe Tértulo'ga ga pe.

⁹ Igwete júdeus'ga ei no:

—Pohi tuhë, ei ġa ga pe imboja Paulo'ga rehe no.

Paulova'ea onhimombe'u Félixva'ea pe

¹⁰ Aerë Félix'ga jipoeruri Paulo'ga pe:

—Ndehe erenhimombe'u kirogwe, ei ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ei:

—Ymyahũ ko nde juizramo ere'e katu jire'yja'ga ndeaporoġita pe júdeus'ga ndeaporoġita pe jipi. Nurã jirory hete ji nhinhimombe'gwovo nde ve terekwaha, ei ga Félix'ga pe.

¹¹ Korogweuhunhi ji hoi Jerusalém me oji'i tambohete ti Tupana'ga javo oji'i. A'ereki doze ji kiri kiro. Po ti nde ei ġa pe po ti nde ikwahavi nehë, ei ga.

¹² Pevo júdeus'ga ji repia novã. Emo ji nanhi'igayvari pevove'ga pe orejatykahavuhua pe. Namomymomyi ji ġa cidade pe no. Orejatykahai pe ji namomyi ġa no, ei ga.

¹³ Ombojamboja tehe reki agwa'ga ji rehe. Nurã ġa ndohep-iukari jirekote'varuhua kiro nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁴ —Emo ji a'e kiro nde ve nhinhimombe'gwovo: Oreramonhava'ea javijitehe ji jikogi Tupana'ga rehe. Ajiko ji ga rehe Jesus'ga nhi'iga rupi – Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea, ei ġa

jupe, ei ga. Arovia pa reki ji Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'iga momb'euharava'ea nhi'igagwera no.

¹⁵ Omanove'ga mbogweravaḡwama ji arovia hete agwa'ga javijitehe, ei ga ga pe. Tupana'ga po ti ga mbogwera pa ḡamanoa hugwi nehē okokatuve'ga. Okote'varuhuve'ga po ti ga ombogwera pa nehē no. Oro'e pa ore a'ea, ei ga.

¹⁶ Heroviaro ḡwaramo ji jirokwari jipi jirekokatuavo tajipoyja hete ti ji javo. Ako katu ji Tupana'ga pe. Ako katu ji ojipe'ga pe no. A'ero ji ikwahavi jiyvyteri pe jirekote'varuhue'yma, ei ga ga pe.

¹⁷ —Ambokwara'ara'ja'ja ji jitekove'ÿ Jerusalém me, ei ga Félix'ga pe. Aḡwamo jate ji hoa'javi pevo itambere'ia rerogwovo jire'yja'ga pe imbatere'ÿve'ga pe oji'i. Mbatara ji herohoi no takwava'ē ti Tupana'ga pe javo, ei ga ga pe.

¹⁸ A'ea rehe ji hoi orejatykahavuhua pype. Jihoe'ymame ipype ji jipyhei tanhimombyry ti Tupana'ga pe javo, ei ga. Ojipe'ga nonhimongyi ji pyri pevo. Ji nanhi'igayvari ḡa momyina no. Nahā ji rekorame judeus'ga ji repiagi pevo, ei ga ga pe.

¹⁹ Ásiapeve'ga ko pevo u judeus'ga jitehe. Gahā po uhu nde pyri javo nde ve ramo ḡa imbojapotarame ji rehe ramo, ei Paulo'ga.

²⁰ Ga ndure'ymame po agwa'ga omombe'u nde ve jirekote'varuhuagwera naerū hamo. Marā reki ji rekote'varuhuagwera oji'i ji nhimombe'urame oremogitahara'ga pyteri pe nhi'ama oji'i? ei ga.

²¹ A'ea rupi ji eahyi ḡa pe oji'i: “Ji ḡambogweravaḡwama reroviaro ḡwaramo pe ete'varuhui ji ve,” a'e ji ḡa pe oji'i. Pohoa jate ji eahyi nhi'ama ḡapyteri pe oji'i, ei Paulo'ga ga pe.

²² —Kirupi, ei Félix'ga a'ero.

Okwaha hete ga Jesus'ga nhi'igarupiva'ea novīa. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Aerēji ti ji ei ndereaporogita pe a'ero nehē soldados'ga nduvihavuhu'ga rurame nehē Lísias'ga, ei Félix'ga ḡa pe.

²³ Igwete ga ei soldados'ga nduvihava'ga pe:

—Ehepia katu ti Paulo'ga, ei ga. Na ga rekoi jate reki ḡwemimbotarimo onga pype. Na gareheve'ga herueruri mbatara ga pe jipi, ei Félix'ga ga pe.

A'ero ḡa hopavi pea hugwi.

Paulova'ea onhi'iga'ja Félixva'ea pe

²⁴ Aerē Félix'ga rura'javi ḡwembirekohēa pavēi Drusilahēa pavēi. Hēa ko judeuramo oko. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'javi ojipyri tahendu ti ganhi'iga javo. A'ero Paulo'ga imombe'ui ga pe ahejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

²⁵ —Nahanahã po ahe oko katu hamo, ei Paulo'ga ga pe no. Ahe tokoyme ġwemimbotarimova'ea rehe jate hamo, ei ga ga pe. Aerẽ po ti Tupana'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri jawo ġandeaporogita pe nehẽ, ei Paulo'ga ġa pe.

A'ea renduvame Félix'ga kyhyji a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Heregwovo kiro a'ero, ei ga. Aerẽ hendupotara'javame po ti ji nde mbuhurukara'javi jijipyri nehẽ, ei Félix'ga ga pe.

²⁶ Igwete Félix'ga ei oyvyteri pe no novia: “Paulo'ga po ti ombuhu itambere'ia ji ve ji mohemuka cadeia hugwi jawo ji ve nehẽ,” ei ga novia. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'ja'javi ojipyri jipi ga monhi'igã ga mongovo.

²⁷ Dois ga kwara mbo'ari. Emo Félix'ga nomohemukari Paulo'ga cadeia hugwi tonhimohẽ ti judeus'ga ji rehe jawo. Aerẽ Pórcio Festo'ga rekoi Félix'ga py'rovo governadoramo a'ero.

25

Paulova'ea oho pota Césarva'ea pyri

¹ Aerẽ Festo'ga ruri Cesaréia pe tahepia katu jigwyriveve'ga kiro jawo. Moko'i'ga kiri pevo. Aerẽ ga hoi pea rupi Jerusalém me.

² Igwete judeus'ga nduvihava'ga nduri Festo'ga pyri ik-wava'ẽhara'ga nduvihava'ga pavẽi. A'ero ġa imbojambojate-heuhui Paulo'ga rehe. Igwete ġa ehetei Festo'ga pe:

³ —Ejapyaka ti orenhi'igã rehe kiro, oro'e ore nde ve. Embuhuruka ti Paulo'ga kokoty Jerusalém me, ei ġa ga pe novia.

A'ereki ġa e'i nhoġwenonde: “Tijukauka ti Paulo'ga pea rupi ga rurame Jerusalém me,” ei ġa novia.

⁴ Nurã ġa ei Festo'ga pe tombuhuruka ti ga kokoty jawo.

—Nambuhurukari po ti ji ga kokoty nehẽ, ei Festo'ga ġa pe. Pero ġa ga mombytai Cesaréia pe ga rerekovo. Kotihĩ po ti ji jivyra'javi jigwovo pevo nehẽ no, ei ga.

⁵ Paulo'ga rekote'varuhurame po ti penduvihava'ga hoi ji rupi a'ero imbojamboja ga rehe pevo nehẽ, ei Festo'ga ġa pe.

⁶ Mbohapyrete Festo'ga kiri Jerusalém me. Kirẽ ga hoa'javi Cesaréia pe opytavo. Ko'emame ga hoi juizes'ga apykava rehe oina – perope ġa e'ie'i ġandeaporogita pe. Igwete ga Paulo'ga rerurukari ojipyri.

⁷ Paulo'ga rurame judeus'ga – kiroki ġa uhu Jerusalém hugwi – kiro ġa imbojambojaruhui ite'varuhuheteva'ea ga rehe ga atimana o'ama. Omboja tehe reki ġa ga rehe. Emo ġa ndohepiukari reki garekote'varuhua.

⁸ A'ero Paulo'ga nhimombe'ui.

—Ji ndakote'varuhui reki judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera pe, ei ga. Orejatykahavuhua pe ji

ndakote'varuhui no. Nhandegwyrivepe'ğa nduvihavuhu'ga pe – perope Roma pe – ga pe ji ndakote'varuhui na jitehe no César'ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

⁹ Igwete Festo'ga ei ga pe:

–Nderehopotari nde Jerusalém me? ei ga ga pe. Pevo gwe po ti ji ei ndereaporogita pe a'ero nehē henduvame ganemimbojara nde rehe nehē, ei ga ga pe.

A'ereki Festo'ga e'i ovyvteri pe: “Nahā po ti judeus'ğa nhimohemi ji rehe Paulo'ga rerohorame pevo nehē,” ei ga ovyvteri pe.

¹⁰ Emo Paulo'ga ei Festo'ga pe:

–Ji ndahoi pevo, ei ga. Avo ji ami kiro nde pyri romanoramo. Nhandegwyrivepe'ğa nduvihavuhu'ga moirūharamo César'ga moirūharamo po nde ei jireaporogita pe hamo, ei ga Festo'ga pe. Ji ko ndakote'varuhui tuhē judeus'ğa pe. Erekwaha tuhē reki nde a'ea, ei ga ga pe.

¹¹ Po a'iti jirekote'varuhuro gwaramo ğa ji jukapotari, a'ero po ji jujukaukari ğa pe hamo. Emo ğa omboja tehe ji rehe o'mbero. Nurā po ahe nanhimondoi ɣapo pe a'ero hamo, ei ga ga pe. César'ga pyri po ti ji hoi. Gaha ti e'i jireaporogita pe nehē nhandegwyrivepe'ğa nduvihavuhu'ga, ei Paulo'ga ga pe.

¹² A'ero Festo'ga hoi jiji onhimoɣitahara'ğa monhi'iga a'ea rehe. Kirē ga rura'javi javo Paulo'ga pe:

–Ehopotarama po ti nde hoi César'ga pyri a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe omombe'u Paulova'ea Agripava'ea pe

¹³ Aerē Agripa'ga ruri Cesaréia pe. Ga ko judeus'ğa nduvihavuhuro oko ojipe'ğa gwyrri pe. Berenicehēa pavēi ga ruri Festo'ga repiaga.

¹⁴ He'yi ğa kiri pevo. Aerē Festo'ga Paulo'ga momba'ui Agripa'ga pe.

–Ohorame Félix'ga omombyta Paulo'ga cadeia pype ga mongovo, ei Festo'ga ga pe.

¹⁵ Ji horame Jerusalém me judeus'ğa ga momba'ui ji ve ikwehe, ei ga. Ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa ombojaruhu ga rehe xava'eve'ğa pavēi. Igwete ğa ei ji ve: “Ejukauka ga a'ero,” ei ğa ji ve ikwehe novīa, ei Festo'ga Agripa'ga pe.

¹⁶ –“Na rūi ore rekoi romanosramo ğa jukajipeavo,” a'e ji ğa pe, ei Festo'ga. “Omboja na'ē ğa ğa ndehe ğa mo'ama. Henduvame ganemimbojara ojihe ğa nhi'ikwepygi a'ea rehe tuhē onhimombe'gwovo no,” a'e ji. “A'ero ko ore ei gandeaporogita pe javo ğa pe,” a'e ji ğa pe ikwehe, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁷ –Aerē ji jivyra'javame avo judeus'ğa nduri ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ji nanhimbegwei. Ko'emame ji hoi juizes'ğa apykava rehe nhitena takwaha ti Paulo'ga reaporogita javo,

ei Festo'ga. Igwete ji Paulo'ga rerurukari ga mo'ama orepyteri pe a'ero.

18 “Kiro po ti ġa imombe'ui garekote'varuhua nehẽ,” a'e ji jiyvyteri pe novia. Emo hajiheva'ea reki ġa omboja ga rehe o'ama, ei ga Agripa'ga pe.

19 Nahã ġa ei: “Paulo'ga nohendukatui oreramonha'ea nhi'igagwera,” ei ġa, ei ga. “Paulo'ga omombe'u te'varuhu Jesusva'ea no,” ei ġa. “Ga e'i: ‘Jesus'ga omano. Aerẽ ga kwerava'javi omanoa hugwi,’ ei Paulo'ga,” ei ġa. “Imbe ko Paulo'ga javo,” ei ġa ji ve. “A'ereki Jesusva'ea omano hete okwerava'jave'yma,” ei ġa ji ve, ei Festo'ga imombe'gwovo Agripa'ga pe.

20 —“Marã po ti ji ikwahahetei nanongara javo jupe naerũ?” a'e ji jiyvyteri pe, ei Festo'ga. Nurã ji ei Paulo'ga pe ikwehe: “Nderehopotari nde Jerusalém me nehẽ?” a'e ji ga pe. “Pevo gwe po ti ji ei ndereaporogita pe nehẽ henduvame ġanhi'igã nehẽ,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga.

21 Emo Paulo'ga e'i ji ve: “Ji ndahoi pevo,” ei ga. “Nhandeg-wyrripeve'ġa nduvihavuhu'ga pyri ti ji hoi a'ero nehẽ César'ga pyri. Gaha jate po ti e'i jireaporogita pe a'ero nehẽ,” ei ga. “Ji mombyta jiji avo a'ero jioha renonde,” ei Paulo'ga ji ve, ei Festo'ga. Nurã ji ga mombytaukari jiji cadeia pype kiro. Aerẽ po ti ji ga mondoukari César'ga pyri a'ero nehẽ, ei ga Agripa'ga pe.

22 Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Jihi tahendu Paulo'ga nhi'igã no.

—Ko'emame po ti nde henduvi ganhi'igã a'ero nehẽ, ei Festo'ga ga pe.

Ahe gweru Paulova'ea Agripava'ea pyri

23 Ko'emame ġa hopavi ongauhua pype pevove'ġa jatykahava pype. Agripa'ga oho Berenicehẽa pavẽi. Ojigwajigwa hete pa ġa ogwovo ongauhua pype onhimboukwahava. Soldados'ġa nduvihavuhu'ġa oho ojipe'ġa no – kiroki ġa huvihavamo oko cidade pe. Igwete ġa hopavi ipype. A'ero Festo'ga Paulo'ga rerurukari ġapyteri pe.

24 Igwete Festo'ga ei:

—Nde ve ji ei kiro, Agripa. Pe me ji epavi no. A'ereki pe avo peju, ei ga ġa pe. Pehepia pe agwa'ga Paulo'ga. Gaha rehe judeus'ġa nhaporemu uhuuhu javo ji ve Jerusalém me, avo na jitehe no. “Omano po ga hamo,” e'ie'i ġa ohapukapukaita ga pe, ei Festo'ga.

25 Emo ji ndakwahavi garekote'varuhua reki. A'ero po ahe ndojukaukatehei ga, ei ga. Emo Paulo'ga tuhẽ e'i ji ve: “César'ga pyri po ti ji hoi a'ero. Gaha ti e'i jireaporogita pe

nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Festo'ga ġa pe. A'ero po ti ji ga mondoukari ga pyri nehē, ei ga.

²⁶ Emo ji ndakwahavi Paulo'ga mombe'gwovo. Gara po ti ji ikwatijari imondovouka nhandervihavuhu'ga pe a'ero nehē? a'e ji, ei ga ġa pe. Nurā ji Paulo'ga mbuhurukari pe pyri kiro – nde pyri kaitu, Agripa, ei Festo'ga – tapehendu ti ganhi'igā a'ero javoji. Hendupavame ti pemombe'u ji ve garekote'varuhua a'ero. A'ea ti ji ikwatijari ga mombe'gwovo César'ga pe a'ero nehē, ei ga.

²⁷ Ikwatijare'yname ġanemimbojara ga rehe, marā po ti ji cadeiapypeve'ga mondoukari ga pe nehē naerū? ei Festo'ga Agripa'ga pe.

26

Paulova'ea onhimombe'u Agripava'ea pe

¹ Igwete Agripa'ga ei Paulo'ga pe:

—Here nhimombe'gwovo kiroġwe.

A'ero Paulo'ga jipoapyhoi huvihavuhu'ga pe Agripa'ga pe ta'e ti kiro nde ve javo.

²⁻³ —Pyry ji ve ji nhimombe'ui nde ve kiro, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki nde erekwaha hete judeus'ga ndeaporogita ekovo. Nde erekwaha ġanamonhava'ea nhi'igagwera ganhi'igayvara no, ei ga Agripa'ga pe. Judeus'ga ombojamboja tehe reki ji rehe ikwehe, ei ga. Kiro ti ji nhimombe'ukatui nde ve. Ejapyaka katu ti ji rehe a'ero, a'e ji nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁴ —Judeus'ga nhaporemokwaha jireaporogita jivoja'ia rupi. Ga okwaha jireaporogita ymya vehevi ji ruvame jjiġwryi pe na'ē aerē Jerusalém me no, ei ga.

⁵ Jirekoagwera fariseuramo ġa ymya ikwahavi no. Fariseus'ga ko koji'i reki ġwendu katu ġwamonhava'ea nhi'igagwera jara'ga hohe, ei ga. Ji ko na tuhē ahendu katu ahenhi'igagwera jipi. Ipotarame po ġa imombe'ui te a'ea hamo, ei Paulo'ga ġa pe.

⁶ Kiro ġa ji mo'ami reki avo timbojamboja mbatera ga rehe javo. “Gweroviaruhu ga ġambogweravaġwama,” ei ġa ji ve, ei ga. A'iti tuhē ji imboha'uvi nhanembogweravaġwama, a'e ji. A'ereki ymya Tupana'ga e'i tuhē oreramonhava'ea pe: “Aerē ti ji ġa mbogwerapavi nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga.

⁷ A'ea jitehe orere'yja'ga omboha'u no judeus'ga – kiroki ġa doze oko huvihavamo ojiheve'ga pavēi. Igwete ġa nhaporemokwaha imboha'uvi ombogweravaġwama omanoa hugwi. A'ero ġa Tupana'ga mboheteheitei upa arimo ypytunimo no tonhimohē Tupana'ga nhande rehe javo,

ei ga. Ombogwerava mboha'uva reki ġa ombojamboja ji rehe gweroviaruhu ga a'ea javo ji ve, ei ga Agripa'ga pe.

⁸ Ah judeus, maranuhūrame tuhē pe ndaperoviarihu Tupana'ga remimbogwerava naerū? ei Paulo'ga pevove'ġa pe.

⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Jihi na jitehe a'e na'ē jiyvyteri pe: “Amovahī po ji Nazarépeve'ga mombe'ua Jesus'ga mombe'ua imombiga hamo,” a'e ji javo ikwehe novīa, ei Paulo'ga.

¹⁰ Na tuhē ji rekoi a'ero Jerusalém me ikwehe, ei ga. He'yive'ġa ji amondouka ġa mongiuka cadeia pype Jesus'gareheve'ġa. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omongiuka ġa ji ve, ei Paulo'ga ga pe. Ga ġa jukapotarame ji ei no: “Pejukauka tuhē ġa a'ero,” a'e ji ġa pe, ei ga.

¹¹ Igwete ji hojiohi nhandejatykahava pype nhaporemo ġa nupanupāuka pepohi ti Jesus'ga hugwi javo ġa pe, ei ga. Anhimboahi hete ji ġa pe, ei ga. A'ero hajihejiheva'e pe cidades pe ji hoi tajigwarai ti ġa ndehe javo ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoġita rerojijyagwera

¹² Igwete Paulo'ga ei Agripa'ga pe:

—A'ero ji hoi pea rupi cidade de Damasco pe ikwehe novīa. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ji mondouka pevo topyhyguka ti ga Jesus'gareheve'ġa javo ji ve, ei Paulo'ga.

¹³ Ahaji katu ji hepiagi reki hendy'javuhuva'ea. Yvaga hugwi turi ji ve. A'ea hendy'javuhu hete koji'i kwara hohe. Mbyteri pe ji rekoi a'ero jirupive'ġa pavēi, ei ga.

¹⁴ A'ea ore mombori yvyvo, ei ga. Igwete ji henduvi ganhi'igā ji ve. Judeus'ġa nhi'igimo ga ei ji ve. “Saulo, Saulo!” ei ga ji ve. “Maraname nde imbohahyukarhui ji ve? Tiruahū nde ve nde naneangarihu,” ei ga ji ve, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁵ —A'ero ji ei ga pe: “Manamo pe?”

—“Ji ko Jesusramo ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga, ei Paulo'ga.

¹⁶ “Here epo'ama kiroġwe,” ei Jesus'ga ji ve, ei ga. “Ajipiuka ji nde ve toko ti ga jipokoharamo javo nde ve. Eremombe'ui po ti nde ġa pe enhimbiepiaga nehē,” ei ga, ei ga. “Ji jipiukara'javame nde ve po ti nde a'ea mombe'ui nehē no,” ei Jesus'ga ji ve, ei Paulo'ga.

¹⁷ “Judeus'ġa jigwarairame nde rehe po ti ji nde mbopiro'yi ġa hugwi. Judeus'ġarūive'ġa hugwi po ti ji nde mbopiro'yi nehē no,” ei ga javo ji ve, ei ga. “Ga pyri po ti ji nde mondoukari nehē judeus'ġarūive'ġa pyri.

¹⁸ Igwete po ti nde ikwahavukari a'itituhēva'ea judeus'ġarūive'ġa pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “Igwete po ti nde ġa mbopohirukari ġandekote'varuhua hugwi ġa mongokatuavo nehē. Igwete po ti nde ġa mbopiro'yi

Satanás'ga popoakara hugwi nehē Tupana'ga popoakara rerekouka ġa pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “A'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ġajikoga ġwaramo ji rehe nehē. Igwete po ti ġa nduvi jara'ga pyri nehē – kiroki ġa Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive no,” ei Jesus'ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga pokoharamo

¹⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Ahendu katu ji ga jipiukarame ji ve yvaga hugwi, ei ga Agripa'ga pe.

²⁰ Igwete ji imombe'ui Jesus'ga nhi'ġa Damascove'ġa pe na'ē Jerusalémmeve'ġa pe no. Judéiave'ġa gwyrā rupi ji hoji-hoi imombe'gwovo ġa pe. Judeus'ġarūive'ġa pe ji imombe'ui no, ei ga. A'ea'e ji ġa pe jipi: Perojijyi ti pejeaporogita pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Peko katu ti a'ero hepiuka pejipohiragwera pejikote'varuhua hugwi, a'e ji ġa pe, ei Paulo'ga.

²¹ Nhirembi'ea rehe judeus'ġa ji pyhygi nhandejatykahavuhua rokari pe ji juka pota.

²² Emo kiromo jate Tupana'ga ji pokopoko okovo. Nurā ji ami imombe'ukatuavo kiro ahe ve nhaporemo okoteheve'ġa pe huvihava'ġa pe no, ei Paulo'ga. Nhiremimombe'ua ko aheremimombe'ua ja reki. A'ereki Moisésva'ea omombe'u aerēva'ea. Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea jitehe no. A'ea pe jate ji ei jipi imombe'gwovo no, ei ga ga pe.

²³ Nahā ahe ei hako: “Aerē po ti Cristo'ga manoi nehē. Cristo'ga na'ē po ti Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi a'ero nehē,” ei ahe. “Nahā po ti Cristo'ga ikwahavukari ġambogweravaġwama judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no,” ei ahe hako, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴ Nahā Paulo'ga nhimombe'umbe'ui. Nanime Festo'ga eahyi ga pe:

—Paulo, neakāte'varuhu nde. Ikwatijara repiahetea neakaġa mbote'varuhui, ei Festo'ga ga pe.

²⁵ —Avi pyry hete nhiakaġa, ei Paulo'ga javo ga pe. A'itituhēva'ea ji amombe'u katu, Festo, ei ga.

²⁶ Agripa'ga okwaha hete nanongara. A'ero ji ndapojihuvi nhinhi'ġa ga pe, ei ga. A'ereki Jesus'ga mombe'ua nonhimimi'i'ga pe. A'ereki jukwaha hete Jesus'ga rekohava, ei ga Festo'ga pe.

²⁷ Oro nde, Agripa, ei ga. Ererovia nde Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġagwera? Ki nde ererovia tuhē, a'e ji, ei Paulo'ga ga pe.

²⁸ Igwete Agripa'ga ei ga pe:

—Kotihĩ nde ji mbojikopotari Jesus'ga rehe naerũ? ei ga.

²⁹ Igwete Paulo'ga ei:

—Kotihĩ nde jikogame ga rehe po ti pyryvamo ji ve. Mbaigwe nde jikogame po ti pyryvamo jitehe nehẽ. A'ereki ji a'e hete Tupana'ga pe toko ti ġa ji javijitehe javo, ei Paulo'ga. Nde ve ji ei, Agripa. Jara'ga pe ji ei no – kiroki ġa ġwendu nhinhi'ĩga kiro. Tapejiko pa ti Jesus'ga rehe ji javijitehe, a'e ji pe me, ei ga. Emo jipoa ja rũi po pepoa hamo. A'ereki ġa ji pokwa itanhuramuhũa pyvõ, ei ga ġa pe.

³⁰ Igwete Agripa'ga po'ami a'ero Festo'ga pavẽi. Berenicehẽa po'ami no jara'ga pavẽi. Igwete ġa jogwerohoi pea hugwi onhomonhi'ĩga.

³¹ —Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa javo ojohupe. Po ahe ndojukatehei te ga, ei ġa. Nomondoukari po ahe ga cadeia pype hamo, ei ġa ojohupe novĩa.

³² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Ga hopotare'ymame César'ga pyri po ahe omohemuka ga cadeia hugwi ga mondovo hamo, ei ga ga pe.

27

Soldadosva'ea gweroho Paulova'ea Roma pe

¹ Aerẽ Festo'ga ei soldados'ga pe:

—Pembo'avuka ti kiro cadeiapypeve'ga Paulo'ga kiro itayharuhua pype ġa mondovo César'ga gwyrri pe Itália pe, ei ga soldados'ga pe.

Igwete ġa Paulo'ga nderohoi Júlio'ga pyri. Ga ko soldados'ga nduvihava'ga. Ga oporavyky gwuvihavuhu'ga pe Roma pe onhimongyavo. Igwete soldados'ga Paulo'ga nderohoi javo Júlio'ga pe:

—Embo'a ti cadeiapypeve'ga nderogwovo kiro, ei ġa ga pe.

² Jihi Lucasramo aho Paulo'ga ndupi no. Igwete ore avi itayharuhua pype cidades de Adramítiohugwiva'ea pype.

—Toroho ti imbojoapiapiavo cidades Ásiapeve'ga gwyrri pe, ei ġa.

Igwete ore avi ipype orogwovo. Aristarco'ga oho ore rupi no Macedõniapeve'ga gwyrripeve'ga cidade de Tessalõnicapeve'ga.

³ Igwete ore hoi. Ko'emame ore vahemi cidade de Sidom me. Igwete Júlio'ga pyryvamo Paulo'ga pe javo.

—Eho ti ġa pyri, ei ga, ejiheve'ga pyri tomondo ti ġa mbatera nde ve, ei ga Paulo'ga pe.

A'ero ore hoi.

⁴ Aerẽ ore ava'javi orogwovo pea hugwi. Kiro vvyturanuhũa ruri ore rovatiamo. Nurã ore hoi ypa'ouhũ vvyri Chipre vvyri oronhimima vvytua hugwi.

⁵ Aerē ore yahavi okwava Cilíciapeve'ġa gwyra pyvō. Panfíliapeve'ġa gwyra pyvō ore kwavi no. Aerē ore hoi cidade de Mirra pe Líciapeve'ġa gwyrri pe.

⁶ Pevo Júlio'ga hepiagi ojipea itayharuhua Alexandriahug-wiva'ea – kiroki oho ġwerī Itáliapeve'ġa gwyrri pe. Nurã Júlio'ga ore nhaġi a'ea pype.

⁷ He'yi ore kiri orogwovo. Maymbeve ore hoi orokovo. A'ereki vyvuranuhūa ore ve. Ndorohoi gwerevi ore orokovo. Ore vahemame cidade de Cnido vyvri vyvtua norembog-wavukari ipyvō. Nurã ore hoi ypa'ouhū vyvri Creta vyvri vyvtue'yma rupi. Igwete ore kwavi Salmona pyvō – perope yvya oho ppyteri pe.

⁸ Hehemo ore hoi yembeyvyri. Vyvtua noremovahemukari gwerevi nhimbiari pe Bons Portos pe ira'agwe cidade de Laséia hugwi.

⁹ Aerē Paulo'ga ġa moġitai novīa. A'ereki maname ore pytai pevo. Okwavipe judeus'ġa apoa a'ero i'ue'ŷkava – a'ea rupi ġa ikwava'eġukari mbiara Tupana'ga pe okote'varuhuva'ea rehe. Okwavipe a'ea. Tiruahū orehoa'javame kiro. A'ereki yapohua u ġwerī. Nurã Paulo'ga ġa moġitai javo ġa pe.

¹⁰ –Xahoa'javyme ti kiro, ei ga. Nhande hoaharame kiro po ti imbohahyukari nhande ve nehē, ei ga. Ite'varuhu po ti itayharuhua pe nhanembatera pe no. A'ero po ti nhande manoi nehē no, ei Paulo'ga ġa pe.

¹¹ Júlio'ga nohenduvi reki Paulo'ga nhi'īga. Gwerovia ga itayharuhua jara'ga nhi'īga imondohara'ġa nduvihava'ga nhi'īga no.

¹² Ojipe'ġa e'i no:

–Timbojaryme ti yhara avo, ei ġa. A'ereki ite'varuhu nhimbiara yapouhua rupi, ei ġa ojohupe. Hehemo'i ti tiroho ypa'ouhū vyvri Creta vyvri imboja. Tihepia ti nhanevahema pevo cidade de Fenice pe nehē, ei ġa. Pevo po ti nhande imbojari yhara yapouhua rupi. A'ereki pyry ijahava pevo. Ndi popoakahetei ko vyvtua pevo, ei ġa ojohupeupe onhi-moŋyavo.

Yvyruhua

¹³ Aerē turi vyvtukatua. Nurã ġa ei ojohupe:

–Xaho tuhē kiroġwe, ja'gwy, ei ġa. Kiroġwe po pyry ovuhu nhandehohava, ei ġa ojohupe novīa.

A'ero ġa hupiri yhya hugwi itauhuva'ea ipohyiva'ea – kiroki nomoanhanukari itayharuhua. Igwete ore hoa'javi Creta rembeyvyri.

¹⁴ Emo kotihī uhu vyvuranuhūa Creta hugwi. Nordeste ko hera vyvuranuhūa rera.

15 Kiro turahyi itayharuhua pe. Tegwete ore herohohava yvytua ore rovatiamo ġwaramo. Yvytua tuhē ore rerohoi ore rerekovo a'ero.

16-17 Ypa'ō vyvri Cauda vyvri ore hoi. Pevo igwyre'i yvytua ore ve. Igwete ore ipyhygahyi yha'ria hupia. Norombo'avi gwerevi ore itayharuhua pype herekokatuavo. Kirē ġa imonhatimatimani itayharuhua ihama rerogwovo nhapytiammo imongovo toandogyne ti itayharuhua javo. Aerē:

—Kiro po ti nhande herohoi tye'ymuhūa apiavo herotyva y'ytiguhūa rehe nehē, ei ġa okyhyjiavo.

A'ereki pevo u y'ytiguhūa ypyteri pe'i Líbiapeve'ġa gwyrā ypyvo. Igwete ġa imbojyva'javi itayharuhua pype tapy'ynhapiruhuva'ea yhara moanhandava yvytua tomoanhaheteyme ti javo. Gwemimbotarimo yvytua ore rerohoi a'ero.

18 Ndopigi vyvruhua ore mbojirejireva. Nurā ko'emame ġa imombomombori mbatera y pe timbovevujuka ti itayharuhua javo.

19 Ko'emame ġa opoa pyvō imombori y pe itayharuhua rupiara no.

20 He'yi ore kiri ipype. Arimo ore ndorohepiaga'javi kwara. Ypytunimo ore ndorohepiaga'javi jaytata'ia. Igwete vyvruhua ore rerekouhui. Nurā ore ei:

—Kiro po ti nhande papavi tuhē nehē, oro'e ore orojohupe.

21 Ymya ġa ndo'ukatua'javi mbatera okovo. A'ero Paulo'ga hoi ġapyteri pe o'ama.

—Mbaria po pe nanhirenduvi raikwehe, ei ga ġa pe. Ndape-ruri po pe Creta hugwi ramo. Herure'ymame po ndojigwara-juhui itayharuhua rehe kiro ramo. A'ero po mbatera ndohoi ypy pe ramo, ei Paulo'ga ġa pe.

22 Emo kiro ji ei pe me: Penhimboitakwerimo ti peko. Niamanoi po ti nhande nehē. Itayharuhua tehe po ti oho ypy pe nehē, ei ga ġa pe.

23 Akwaha ji a'ea. A'ereki Tupana'ga – ga ji pojyka ojive, gaha ji ambohete hete jipi – gaha ojipyryve'ga mbuhuruka ji pyri ga mo'ama ypytunimo, ei ga.

24 Igwete ga ei ji ve oji'i: “Paulo, terekyhyji ti ekovo. Ereho tuhē ti nde e'ama César'ga pyri nehē,” ei ga ji ve oji'i, ei ga ġa pe. “Tupana'ga ti omombyry nde ve. Nurā ti nderupive'ġa ndopapavi ypy pe nehē,” ei Tupana'gapyryve'ga ji ve, ei ga.

25 Penhimboitakwerimo ti peko a'ero, ei Paulo'ga ġa pe. Ajiko ji Tupana'ga rehe. A'ero ji heroviahetei ganhi'ġa jijive. Nurā ji ei pe me: Na tuhē po ti ihoi Tupana'ga rembi'ea rupi nehē, ei ga.

26 A'erorame tehe po ti vvytua nhande rerohoi nhande mbotyva nhande noġa ypa'ouhũa rehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

27 He'yi treze ore kiri vvyruhua rerekovo. Yvytua ore rerohorohoi ypiahua ruvihavuhua pype Mediterrâneo pype. Ypyhaji katu itayharuhua mondohara'ġa ei:

—Ira'agweuhunhi yembe'yva aġwamo, ei ġa ojohupe.

28 Igwete ġa ha'āa'aġi tihepia ti typya a'ero javo.

—Trinta e seis metros, ei ġa.

Hehemo'i ġa herohoi ha'āa'aġa'java.

—Igwyre'i kiroġwe typya vinte e sete metros, ei ġa.

29 Kiro po ti vvytua nhande rerohoi ita rehe nhande noġa nehē, ei ġa okyhyjiavo.

Nurã ġa ipohyiva'ea imbojyvi yhara revira hugwi ihamuhũa rehe. Quatro ġa imbojyvi ipohyiva'ea imondovo ppy pe timombyta ti itayharuhua inoġa javo.

—Kotihĩ po ko'ema ruri hamo, ei ġa ojohupe.

30 Emo itayharuhua mondohara'ġa oka'nhy pota jugwi onhimima xamanoyme ti javo ojohupe. A'ero ġa imbojyvi yha'ria y pe. Igwete ġa ei jara'ġa pe o'mbero:

—Torombojy ti ipohyiva'ea itayharuhua tĩa hugwi kiro, ei ġa o'mbero.

31 Oka'nhy ġwerĩ reki ġa novĩa. Emo Paulo'ga ikwahavame e'i soldados'ġa pe Júlio'ġa pe:

—Imondohara'ġa pytae'ymame itayharuhua pype po ti pe papavi ppy pe nehē, ei ga.

32 Igwete soldados'ġa ikwahavondogi ihamuhũa imbojyhava yha'ria mbohia y pe tohoyme ti ġa javo.

33 Ko'eġatue'yma rupi Paulo'ga ei ipypiarã'ġa pe nhaporemo:

—Peji i'gwovo kiroġwe, ei ga. A'ereki he'yi quatorze pe kiri i'ukatue'yma marã po ti nhande ve javo, ei ga.

34 Nurã ji ehetei pe me: Pe'u ti mo tapepytujiko tuhē ti. Napemanoi po ti pe nehē, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

35 Onhi'igirē ga ipyhygi pão onhi'igã Tupana'ga pe ġandovaki.

—Pyrý hete nde imbuhuri mbatera ore ve toro'u, ei Paulo'ga ga pe.

Igwete ga jaygwe'rogi i'gwovo.

36 A'ero ġa ndoryvamo i'gwovo no.

37 He'yjuhuva'ero ore rekoi itayharuhua pype duzentos e setenta e seis.

38 I'ukatupavirē ġa imombomombori trigo y pe timbovevujuka itayharuhua javo.

Typepemuhũa gwovaja'ro itayharuhua

³⁹ Ko'eğaturame itayharuhua mondohara'ğa hepiagi yvya ikwahave'yma. Kirë ğa hepiagi ypia'ia y'ytığa hembeyvyri. Nurã ğa ei ojohupe:

—Pevo ti tiroho heroHYga y'ytığa rehe heroja. Tihepia ti nhande herovahema pevo nehë, ei ğa ojohupe.

⁴⁰ A'ero ğa ikwahavondogi ihama imbohia ipohyiva'ea ypy pe. A'ea ja jara'ğa ikwaharavi imopyryryngava tiroho katu javo. Igwete ğa imbovyri yva rehe tapy'ynhapiruhuva'ea itayharuhua moanhandava imohina ipypira. Itia rehe ğa imbovyri imohina a'ea pyvõ ti yvytua tomoanha yhara javo. Nahã yvytua ore rerohoi yembe'yva rehei katu novia.

⁴¹ Emo ore rerohy ore noğa ypyjuvuhua rehe ypyteri pe. A'ero itiatykai y'ytığa rehe. Ndojipe'aa'javi jugwi. Igwete hevira jovaja'roja'rogi a'ero typepemuhia rerekouhuavo.

⁴² Igwete soldados'ğa ei ojohupe:

—Tijuka pa ti cadeiapypeve'ğa a'ero toytavyme ti ğa oka'nhymanhande hugwi, ei ğa ojohupe.

⁴³ Emo Júlio'ğa e'i ğa pe:

—Tapejukai ti ğa, ei ğa ğa pe.

A'reki ga ndojukaukapotari Paulo'ğa. Kirë ga ei ore ve:

—Ikwahavame pejiytavo pe na'ë ti pepopepo y pe pejiytavo penhi'eamo yembe'yi pe nehë, ei ga.

⁴⁴ Aerë ti jararamo pehopeho yva raygwera rehe itayharuhua raygwera rehe nehë, ei ga ore ve.

Nahanahã ore hopavi yembe'yi pe a'ero oro'eamo.

28

Paulova'ea opyta Malta pe

¹ Oro'embavame pevove'ğa imombe'ui yvya ore ve.

—Agwa ko ypa'ouhã. Malta ko hera, ei ğa ore ve.

² Igwete ğa imombyryhetei ore ve ore pokoga. A'reki iroyxağahi ore ve. Amana okyripe ore ve no. Igwete ğa imombyryhetei ore ve japovo tata tapejipe'e ti javo.

³ Igwete Paulo'ğa ğa ndatahari herua inoğa tata pe. A'ero ihemi mboja jugwi ahejukava'ea hakuva rerekovo ğwaramo. Igwete Paulo'ğa poa hu'ui ohaekovo gapoa rehe okovo.

⁴ Hepiagame pevove'ğa etehei ojohupe:

—Iporojukava'ero po ga oko. Nomanoi ga ypy pe raji'i. Emo kiro aherepykava. Mboja po ti ojuka ga kiro nehë, e'i tehe ğa ga pe.

⁵ Igwete Paulo'ğa opoa mbovavagi imomboia mboja imbohia tata pe. Ndahahi reki ga pe.

⁶ Igwete ğa ga repiahetei upa.

—Kiro po ti ivuvupavi nehë, e'i tehe ğa. Mara'ngu po ti ga kotihã omanomo nehë? ei ğa.

Mbaigwe ġa nduvi tihepia ti gamanoa javo novĩa. Aerẽ hepiagame hahye'yma ga pe a'ero ġa herojijyi gweaporoġita. –Yvagipeva'ero reki ko ga reko, e'i tehe ġa ga pe a'ero.

⁷ Igwete Públio'ga ore mbuhurukari ojipyri. Ira'agwe te gagwyrã. Ga ko ġanduvihavamo oko pevo ypa'ouhũ me. Igwete ga ore mbuhurukari ojipyri imombyryva ore ve. Três ga ore mongirukari ojipyri.

⁸ A'ea rupi Paulo'ga hoi Públio'ga ruva'ga pyri. A'ereki ga itetirũa onhinoga upa. O'ao'a ga rehe jipi. Gapy'a hahy hete no. Igwete Paulo'ga hoi ga repiaga. Igwete ga ei Tupana'ga pe tomombi ti ga karugwara ga hugwi javo. A'ero Paulo'ga pokogi ga rehe imombiga gatetirũa ga hugwi.

⁹ Ikwahavame jara'ġa nduri Paulo'ga pyri ypa'ouhumeve'ġa – kiroki ġa itetirũa – kiro ġa nduġanduri Paulo'ga pyri tomombi ti ga oretetirũa ore hugwi javo. A'ero ga imombimombigi ġa hugwi no.

¹⁰⁻¹¹ A'ero ġa imbuhumbuhuri mbatera ore ve ore rerekokatuavo.

Paulova'ea oho Roma pe

Três jahya rupi ore pytai pevo orojupa yapohua rupi. A'ero ore nhinhaġi itayharuhua pype Alexandriahugwiva'ea pype. “Os Deuses Gẽmeos,” ei ġa jupe. A'ea opyta ypa'ouhũ me yapohua rupi no. A'ea pype ore nhinhaġi a'ero. Ore hero-hoġwerĩrame ypa'omeve'ġa imbuhumbuhuri ore ve mbatera orehohava rupiara.

¹² Igwete ore hoi orovahema cidade de Siracusa pe oroja. Três ore kiri pevo.

¹³ Aerẽ ore hoi yembeyvyri cidade de Régio pe. Ko'emame turi yvytukatua ore ve ore rerogwovo. Ko'emame ore vahemi cidade de Pozuoli pe oropytavo.

¹⁴ Pevo ore Jesus'gareheve'ġa ndepiagi.

–Pepytaahi'vi ti. Sete ti peki ore pyri, ei ġa ore ve.

A'ero ore pytai ġa pyri. Aerẽ ore hoi pea rupi orogwovo Roma pe.

¹⁵ Ojipe'ġa orehoa mombe'u jipe Jesus'gareheve'ġa pe Roma pe. Henduvame ġa nduri jugwi ore rovatiamo Praça de Ápio pe. Aerẽ ojipe'ġa ore rovatĩ Três Vendas pe. A'ero ġa ore mbojiroviari ore rerogwovo. Ga ndepiagame Paulo'ga ei Tupana'ga pe:

–Pyrã hete nde ġa mbuhurukari ji pyri, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga roryvamo ogwovo ġa ndupi.

Paulova'ea omombe'u Jesus'ga Roma pe

¹⁶ Aerẽ ore vahemi Roma pe. Igwete romanos'ġa nduvihava'ġa Paulo'ga mondoukari onga pype tohoyme ti ga jugwi javo. Ga tehe u pevo soldado'ga pavẽi gwepiakava'ga pavẽi.

17 Trēs ġa kiri. Aerē Paulo'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ġa nduvihava'ġa. Ga jatykarame Paulo'ga nhimombe'ui ġa pe.

–Nhiirū, ei ga gwe'yja'ġa pe. Ji ndakote'varuhui judeus'ġa pe nhandere'yja'ġa pe ikwehe, ei ga. Nhaneramonhava'ea nhi'igagwera pe ji ndakote'varuhui no novīa. Emo judeus'ġa oko tehe reki ji rehe ji pyhygauka Jerusalēm me ji mon-doukaruhu tehe romanos'ġa nduvihava'ġa po pe ikwehe, ei Paulo'ga.

18 Aerē ġanduvihava'ġa henduvi nhinhi'igā. “Po ahe ndo-jukai tuhē te Paulo'ga hamo,” ei ġa ji mombe'gwovo. “A'ereki ga nitiruahūi. Timohemuka ti ga mondovouka a'ero,” ei ġa ikwehe novīa, ei ga.

19 Emo judeus'ġa e'i: “Tapemohemukari ga,” ei ġa, ei Paulo'ga ġa pe. Nurā ji ei romanos'ġa nduvihava'ġa pe: “Aho pota ji nhandegwyriveve'ġa nduvihavuhu'ga pyri César'ga pyri a'ero. Gaha ti e'i jireaporoġita pe nehē,” a'e ji, ei ga. Emo ji nambojari reki ite'varuhuva'ea nhandere'yja'ġa ndehe, ei Paulo'ga ġa pe.

20 Kiro ji pe mbuhurukari jijipyri a'ero tahepia ġa javo. Tanhi'ī ti ġa pe, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki israelitasramo nhande tirovia Tupana'ga remimbogwerava. A'ea rehe reki ġa ji pyhygi ji pokwa itanhuramuhūa pyvō ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

21 Igwete ġa ei Paulo'ga pe:

–Judéiapeve'ġa nombuhurukari ġwembikwatijara ore ve nde mombe'gwovo, ei ġa. Igwete nhandere'yja'ġa – kiroki ġa uhu pea hugwi – ġa nde'ite'varuhui nde ve. Ga ndogweruri pevove'ġa nhi'igagwera a'ea rehe no.

22 Ore reki orohendu pota nenhi'igā, ei ġa Paulo'ga pe. Marāi nde jupe naerū? A'ereki ojigwyriveve'ġa nhaporemo ġa e'i te'varuhu Jesus'ganhi'igārupiva'ea rehe, ei ġa.

23 Irūa rupi po ti ore rura'javi henduva nenhi'igā a'ero nehē, ei ġa Paulo'ga pe.

O'eagwera rupi katu ġa ndura'javi Paulo'ga rongā pe a'ero. He'yjuhuve'ġa reki uhu ga pyri. Igwete ga imombe'ui ġa pe Moisésva'ea remimbo'eagwera ahenhi'igagwera no – kiroki ahe Tupana'ga nhi'igā mombe'u hako. A'ereki ga gweroviaruka pota ġa pe onhi'igā Jesus'ga mombe'urame.

–Cristo'ga ahe omombe'u hako, ei Paulo'ga ġa pe. Jesus'ga reki ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Ypyhajive ga ega'ei ġa pe imoypytunauka.

²⁴ A'ero jara'ga heroviari tuhē ganhi'iga. Jara'ga ki a'e te ndogweroviari upa.

²⁵ Igwete ga nthonhi'igayvayvari ogwovo ga hugwi. Ga hogweria rupi Paulo'ga ei ga pe a'ero:

—Tupana'ga ra'uva ombuhuruka katu onhi'iga a'itituhēva'ea penamönhava'ea pe hako. A'ereki gara'uva onhi'i Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pe Isaíasva'ea pe emombe'u ti ga pe javo, ei ga.

²⁶ Nahā ko Tupana'ga ra'uva ei ahe ve a'ero hako:

“Heregwovo nhinhi'iga mombe'gwovo akoja'ga pe.

Nahā ti ere ga pe:

‘Pehenduendu po ti pe novia.

Emo po ti pe ndapekwahavi nehē.

Pehepiepia po ti pe novia.

Emo po ti pe napembaragwahavi nehē’

Pohoa ti ere javo ga pe,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei Paulo'ga ga pe.

²⁷ “A'ereki ga noangarihu ikwahapotare'yoma,” e'i Isaíasva'ea pe, ei ga.

“Ndaheakwari ga.

A'ereki ga napembaragwahavi hepiagame.

Ndiapyakwari ga.

A'ereki ga ndokwahavi henduvame,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei ga.

“A'ereki ga ndopohipotaruhui okote'varuhua hugwi.

Nomomborukapotari ga Tupana'ga pe okote'varuhua,” e'i, ei ga ga pe.

Nahā ko Tupana'ga ra'uva nhi'igagwera Isaíasva'ea pe hako, ei ga. A'ero ahe imombe'ui nhaneramonhava'ea pe, ei Paulo'ga judeus'ga pe.

²⁸⁻²⁹ —Pekwaha tuhē a'ero, ei ga ga pe. Judeus'garūive'ga pe Tupana'ga omondouka onhi'iga a'ero, ei ga. Ga pe ga omombe'uuka Jesus'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga, ei ga. Gahā po ti gwendu ojikoga Jesus'ga rehe a'ero nehē! ei Paulo'ga ga pe.

A'ero ga hoi ga hugwi.

³⁰ Aerē ojipe'ga nduganduri Paulo'ga pyri jipi. A'ereki pevove'ga omondo'ā gwonga ga pe itambere'ia rehe. Dois Paulo'ga kwara mbo'ari upa ipype. A'ero ojipe'ga nduganduri ga repiaga. Horyory ga ga ndurame ojipyri.

³¹ Igwete ga ga mbo'embo'ei Jesus Cristo'ga rehe nhandepojkaharete'ga rehe.

—Pejikogame Jesus'ga rehe po ti pe ei Tupana'ga pe: “Emombo ti jirekote'varuhua ji hugwi.” Jesus'ga manoro gwaramo pe ndepyga po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi pe mongovo ojiheva'ero nehē,

ei ga. Jesus'ga nhi'ĩga rupi ti peho a'ero pejikokatuavo nehẽ,
ei Paulo'ga ģa pe.

Ndopojihuvi ga imombe'gwombe'gwovo ģa pe jipi. Igwete
pevove'ģa nomombe'upigukari ga pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ROMAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Romanos

1 Ji ko Pauloramo Jesus Cristo'gareheva'ero jitekovo garemimbotarimova'ea rehe. Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iga imondovouka pe me – perope peju cidade de Roma pe. Tupana'ga ji mongo omoirũharamo ikwehe. Igwete ga ei ji ve: “Emombe'umbe'u ti ga pe nhiremimombe'upyryva Jesus Cristo'ga mombe'gwovo,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

2 Ymya Tupana'ga ikwahavukari gwemimombe'upyryva onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako. “Amondo po ti ji Cristo'ga yvyakotyve'ga pyri nehẽ. Pyry po ti ga pe a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve. “Pekwatija ti nhiremimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo a'ero tokwaha ti ga javoji,” ei ga onhi'iga mombe'uharava'ea pe hako. A'ero ahe ikwatijari inoga hako. (Aherembikwatijara ko Tupana'ga mombe'uhava.)

3 Tupana'ga okwatijaruka ahe ve gwemimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovouka hako. Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'ya'ga nhandepojykaharete'ga. Yvyakotyva'ero ga ari Daviva'ea rymyminoru raikwehe.

4 Tupana'gahugwiva'ero ga pyryhetero. Tupana'ga opopoakarimo ga Cristo'ga mboukwahahetei gwa'yramo. A'ereki ga Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi.

5 Igwete ga ei Cristo'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ga pe terenhimoirũuka ti ga pe a'ero,” ei Tupana'ga Cristo'ga pe. Nurã ji Cristo'ga moirũi ga mombe'gwovo ojipe'ga gwyripeve'ga pe nhaporemotojiko ti ga ga rehe javo. “Tohendu katu ti ga Cristo'ga nhi'iga nehẽ. A'ero po ti ga ga mbohetei nehẽ no,” a'e ji ga pe jipi.

6 Pe me ji ei a'ea no. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe pejikovo gareheva'ero,” ei Tupana'ga.

7 Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iga a'ero imondovouka pe me Roma pe. Pe ko Tupana'ga py'a ja. E'i ga pe me: “Ga ko jireheva'ero,” ei ga pe me.

Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tonogatu ti ga pepy'a no.

Taho ti pe pyri, ei Paulova'ea

8 Ta'e na'ẽ ti pe me. Jesus Cristo'ga rekoro gwaramo ji pavẽi ji ei Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyry hete nde ejiheve'ga nderekopava Roma pe. A'ereki jara'ga nhaporemoto

omombe'u ġa kiro," a'e ji. " 'Ojiko hete ġa Jesus Cristo'ga rehe Roma pe,' ei ġa," a'e ji Tupana'ga pe pe mombe'gwovo.

⁹ Ga pe ji poravykykatui jipi garemimombe'ua mombe'gwovo gara'yra'ga mombe'gwovo. Nhinhi'iġa nanani Tupana'ga pe ji pe mombe'umbe'ui jipi. Ga okwaha hete nhiremimombe'umbe'ua ojive.

¹⁰ A'ea'e ji Tupana'ga pe jipi: "Apī, ymyagwera jate ji hopotaramo Romapeve'ġa pyri novīa. Nde ipotarama jihoa ġa pyri ji mondo ti kiro ġa pyri a'ero," a'e ji ga pe.

¹¹ A'ereki ji opohepiaga'u hete topomoirū ti javo. A'ero po ti Tupana'ga ra'uva imombyryvi pe me nehē. A'ero po ti pe jikohetei Cristo'ga rehe nehē.

¹² Nahā po ti nhande jopokopokogi a'ero nhanderoryryryvamo nehē. Pejikohetea repiagame po ti ji roryvamo pe ndehe nehē. Na jitehe po ti pe ndoryvamo jijikohetea repiagame nehē no. Nahā po ti nhande nhombojikojikohetei Cristo'ga rehe nehē.

¹³ Nhiirū, tamombe'u ti pe me tapekwaha. Kotihītihī ji hopotaramo pe pyri novīa. Emo tegwete jihohava jipi. Tambojiko pota ji pepyteripeve'ġa Cristo'ga rehe. Nahanahā ji judeus'ġarūive'ġa mbojikogukari ojipe'ġa gwryi pe ikwehe.

¹⁴ A'ereki Jesus Cristo'ga e'i ji ve: "Ji mombe'umbe'u ti ġa pe nhaporemō," ei ga. Nurā ji Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe jipi. Ka'gwyripeve'ġa pe ji ga mombe'ui. Cidadepeve'ġa pe ji ga mombe'ui no. Ikwahapyra'ġa pe ji ga mombe'ui. Ikwahapyre'ŷve'ġa pe ji ga mombe'ui no.

¹⁵ Nurā ji jirokwapotari Cristo'ga mombe'gwovo pe me Roma pe no.

Tupana'ga remimombe'upyryva ikwaha hete

¹⁶ Cristo'ga mombe'ua pyry hete ji ve. Nurā ji nanotī a'ea. Ga a'ea reroviarame Tupana'ga omombo ġandekote'varuhua ġa hugwi - kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Judeus'ġa hugwi ypy ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame Cristo'ga rehe. Na jitehe judeus'ġarūive'ġa hugwi ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame ga rehe.

¹⁷ A'ereki Cristo'ga mombe'ua rehe nhande tikwaha. Nurā nhande ei: Tupana'ga nhande mombry nhande jikogame Cristo'ga rehe - nhande jikogame jate ga rehe. Nahā i'ei aherembikwatijara no Tupana'ga mombe'uhara:

"Ga jikogame ga rehe Tupana'ga ġa mombryryvi. A'ero po ti ġa ndekopyahui nehē," e'i ikwatijara.

Ite'varuhu hete vvyakotyve'ġa

¹⁸ Tupana'ga okwahavuka nhande ve. Nurā nhande ei: Yvagipeve'ġa po ti ombohahy okote'varuhuve'ġa

pe nehē onhimonha'ngavo ġandekote'varuhua rehe. Okote'varuhuro ġwaramo ġa nombokwahyukari ojihe a'itituhēva'ea Tupana'ga kwahava.

¹⁹ Tupana'ga po ti ombohahy tuhē ġa pe. A'ereki Tupana'ga kwahava jukwaha ġa pe. A'ereki Tupana'ga tuhē ojikwahavukaripe ġa pe novīa. Emo ġa ndokwahapotari ga.

²⁰ Ymya Tupana'ga oapo yvya hako. Garembiapoagwera jate jukwaha a'ero Tupana'ga reaporoġita gapopoakara no – a'ea namominangavi gapopoakara. Nhande ndihepiagi gareaporogita nhandereakwara pyvō novīa. Emo nhande tikwaha a'ea garembiapo repiagame. Nurā ijari ġa ndehe ġa ikwahapotare'yname.

²¹ Ga okwaha Tupana'ga novīa. Emo ġa nombohetei ga. Ga nde'i ga pe: “Ndehe ko Tupanetero. Ndepyry hete nde imombyryva ore ve,” nde'i ġa ga pe. Ga heaporoġita tehe reki. Ohorame ypytuna rupi ahe ndokwahavi okovo hepiage'yma. Na jitehe okote'varuhuve'ġa ndokwahavihu a gweaporogitakatue'yname.

²² “Orokwaha hete ore,” ei ġa novīa. Emo ġa ndokwahavihu okovo.

²³ Ga nombohetea'javi Tupana'ga – gaha koi nomanoa'javi. Ha'angavatehea reki ġa ombohete, ġana'angava no – kiroki ġa vvyakotyve'ġa omanove'ġa. Gana'angava ġa ombohete. Ipepova'ea ra'angava ġa ombohete no ipyva'ea ra'angava. Ohyryryva'ea ra'angava ġa ombohete no.

²⁴ Nurā Tupana'ga pohiri ġa hugwi. “Oko te'varuhu potaruhu ġa oakwahave'yma,” ei ga. “Ojogwerekote'varuhu pota ġa,” ei ga. “Na ġa ndekoi jate a'ero ġwemimbotarimova'ea rehe ojogwerekote'varuhuavo,” ei Tupana'ga.

²⁵ Ndogweroviara'javi ġa a'itituhēva'ea Tupana'ga mombe'ua. I'mbeva'ea ġa gwerovia reki. Ombohete ġa Tupana'ga rembiapo okovo hehe. Tupana'ga reki mbatera apohara'ga ġa nombohetei okoe'yma ga rehe. Gaha po nhande timbohete avuirama hamo. Na tuhē a.

²⁶ Ga ndekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga pohiri ġa hugwi. “Na ġa jogwerekote'varuhupotari a'ero,” ei ga. A'ereki ġa nahembirekokatua'javi reki. Kunhangweramo memenhuhū ġa jogwerekoi.

²⁷ Na jitehe akwaimba'ero memenhuhū ġa jogwerekopotari. Ojogwerekote'varuhu ġa. Na rūi po ahe rekoi hamo. Ite'varuhu tuhē ġa pe a'ero ġandekote'varuhua ikwepykavamo.

²⁸ E'i ġa ojohupe: “Timoka'nhy ti Tupana'ga.” Nurā Tupana'ga e'i ġa pe: “Na ġa ndeaporogitate'varuhuro a'ero,” ei

ga. A'ero ġa ndekouhui okote'varuhua rehe – kiroki a'ea rehe ahe ndokoi hamo.

²⁹ Okote'varuhuparavuhua rehe jate ġa ndekoi. Opotarahivuhu hete ġa ojipe'ġa mbatera. Onhimyrō hete ġa ojipe'ġa ndehe. Ojojukajuka ġa. Ojogwayvayva ġa. Onhomoandyandyjuhu ġa. Heaporoġita te'varuhu ġa ojipe'ġa pe. Omombe'u tuhē ġa mbehea.

³⁰ E'ie'yimi ġa ojipe'ġa pe: “Ite'varuhu ġa okovo.” Noaron-hete ġa Tupana'ga. Onhombotegwete ġa. Onhimbohete tehe ġa jipyry hete ji javo tehe. Heaporoġitaġita ġa nahanahā ti xako te'varuhu javo. Nohendukatui ġa gwuva'ġa nhi'ġa.

³¹ Ndokwahavihu ġa. Ndokoi ġa ġwembi'ea rupi. Ndo-porogwetygi ġa ojipe'ġa arōe'yima.

³² Tupana'ga e'i nanongara'ġa pe: “Oho po ġa hahyva'ea ru-vihava pype hamo,” ei ga. Okwaha reki ġa Tupana'ga nhi'ġa novīa. Emo ġa ndopohiri okote'varuhua hugwi kiro ġandekoa tuhē opohire'yima jugwi. Johe'i tehe ko ġandekote'varuhua. A'ereki ojipe'ġa ndekote'varuhurame ġa e'i pyry ġa pe.

2

Tupana'ga okwaha pa javo ahereaporogita pe

¹ Pe'ji po pe ojipe'ġa pe: “Ite'varuhu ġa okote'varuhuavo.” Pehe reki peko te'varuhu no. A'ereki pe ġa javijitehe peko te'varuhu. Pe ndehe tuhē reki ijari a'ero pe erame ġa pe ite'varuhu ġa javo. Pe'erame a'ea ġa pe pe pemboja reki pejihe. A'ereki pe peko te'varuhu jitehe.

² A'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga imbohahyukari nanon-gara'ġa pe okote'varuhuve'ġa pe. A'ea tikwaha pa nhande.

³ Oro pe, Tupana'ga po ti ombohahyuka tuhē pe me nehē no. A'ereki pe peko te'varuhu no. Pe'ji pe ojipe'ġa pe: “Ite'varuhu ġa okote'varuhuavo.” Pe ki a'e te peko te'varuhu jitehe no. Ombohahyuka tuhē po ti Tupana'ga pe me nehē.

⁴ Ga pyry hete pe me novīa. Nonhimbaekwahivi ve ga pe me. A'ereki ga e'i pe me: “Perojijyi na'ē ti pejeaporogita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe me. “Pe pohirame pejikote'varuhua hugwi po ti ji nambohahya'javi pe me a'ero nehē,” ei ga pe me. Emo pe ndapekoi gapyryhetea rehe. Ndapekwahavi pe naerū? Ga pyry hete pe me topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo.

⁵⁻⁶ Napeangarihu vehe pe peapyhae'yima! Nurā po ti koji'i Tupana'ga imbohahyukari pe me nehē ga ega'erame nhande ve ikwepyga nhandereaporogitaagwera nehē. A'ea rupi po ti ga imboukwahavi onhimbohahivuhua okote'varuhuve'ġa pe. Ikwepykava po ti ga imboukwahavi ja'javo ġa pe nehē no.

A'itituhēva'ea rupi katu po ti ga ei ikwepyga vyakotyve'ga pe nhaporemonehē.

⁷ Jara'ga oko katue'ymi. “Tihendu pota nhande Tupana'ga nhi'igatua nhande ve,” ei ga. “Tihendu pota nhande garemimbohetea nhandejihe. Xako pota nhande ga pyri avuirama,” ei ga. Gahā po ti Tupana'ga omongo ojipyri yvagi pe nehē.

⁸ Jara'ga ki a'e te gwemimbotarimova'ea reheuhu ga oko. Ga nohendukatui a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'iga. Oho reki ga okote'varuhua rupi. Tupana'ga po ti onhimboahivuhu ga pe ga nderekovo nehē onhimonha'ngavo gandekote'varuhua rehe nehē.

⁹ Ombolahyuka po ti ga ga pe nehē. Okote'varuhuve'ga pe nhaporemonehē po ti ga imbohahyukari nehē judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe nehē no.

¹⁰ Okokatuve'ga po ti Tupana'ga ga mbohetei nehē. “Pepyry hete pe,” e po ti ga ga pe nehē. Onogatu po ti ga gapy'a nehē no. Nahā po ti ga imombyryvi ga pe nehē judeus'ga pe judeus'garūive'ga pe nehē no.

¹¹ A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga e'i ikwepyga nhande ve nhaporemonehē.

¹² Ymya Tupana'ga ombo'euka Moisésva'ea pe onhi'iga rehe hako ikwatijaruka ahe ve inogauka hako. A'ero judeus'ga gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera. Judeus'garūive'ga ki a'e te ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijaragwera. Oho po ti ga hahyva'ea ruvihava pype nehē. Ga ndekote'varuhuro gwaramo po ti Tupana'ga ga mondoi ipype nehē. Emo po ti ga nde'i ga pe nehē: “Napehendukatui pe Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ea po ti ga nde'i ga pe nehē. A'ereki ga ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndekote'varuhuro gwaramo po ti ga ga mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Na jitehe judeus'ga, gandekote'varuhuro gwaramo po ti Tupana'ga ga mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē no. Judeus'ga gwereko reki Moisésva'ea remimbo'eagwera novia. Nurā po ti ga ei a'ero ga pe nehē: “Napehendukatui reki pe Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i po ti ga ga pe nehē.

¹³ Ga henduteherame a'ea Tupana'ga nde'i ga pe: “Pepyry pe pejikovo.” Ga ndekorame ganhi'iga rupi Tupana'ga ei a'ea ga pe.

¹⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i judeus'ga pe: “Peko katu ti.” Judeus'garūive'ga reki ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Gwemimbotarimo tehe po ga ndekoi Tupana'ga nhi'iga rupi, a'ero po jukwaha tuhē gandekokatukwahava.

15 Nhande ikwahavame ġandekokatua nhande ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: "Peko katu ti." A'ea kwahave'ymame ġa ikwahavi reki oyvyteri pe okokatuavo. Gweaporoġita pe ġa nhimombaragwahavi aherekokatua rehe. A'ereki okokaturame ġa e'i oyvyteri pe: "Nanongara ko pyry." Okote'varuhurame ġa ikwahavi okote'varuhua no.

16 Aerē po ti Tupana'ga ei Jesus Cristo'ga pe a'ero te'i ti ga vvyakotyve'ġa pe javo. A'ero po ti ga ei ġandeaporoġita pe ikwepyguka ġa pe nehē. Ojipe'ġa ndeaporoġita onhimi nhande ve. Tupana'ga okwaha pa reki. A'ero po ti ga ei ikwepyguka ġa pe nehē. Nahā ji ei jipi imombe'urame Tupana'ga remimombe'ua.

Judeusva'ea gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera

17 Oro pe judeusramo pe'ji reki pe: "Nhande ko judeusramo. Tireko nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurā nhande pyryvamo," pe'ji tehe reki pe pejive. Penhimboheteuhu tehe pe nhande ko Tupana'gareheva'ea javo.

18 Pekwaha pe Tupana'ga remimbotarimova'ea novīa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe mbo'embo'e. Nurā pe ei: "Xanhimombaragwaha nhande aherekokatua rehe," pe'ji pe novīa.

19 Hehae'ỹve'ġa ndokwahavi hepiage'yma ġwaramo. Nurā ahe ġa nderohoi. Ypytunarupive'ġa na jitehe ndokwahavi hepiage'yma. Nurā ahe hyapei ġa pe tohepia ti ġa ikwahava javo. Nurā pe ei nanongara'ġa'jave'ġa pe – kiroki ġa ndokwahavi Tupana'ga – ġa pe pe ehetei: "Nhande tikwahavuka Tupana'ga pe me," pe'ji hete pe ġa pe.

20 "Timoġita nhande okokatue'ỹve'ġa. Timbo'embo'e nhande ġa no – kiroki ġa ndokwahapavi," pe'ji tehe pe. "A'ereki nhande tikwaha pa a'itituhēva'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera rerekoro ġwaramo," pe'jiteheuhu pe.

21 Pembo'e pe ojipe'ġa. Maraname pe napenhimbo'ejuhu reki naerū? Pe'ji pe ġa pe: "Tapemimuhūi ti ojipe'ġa mbatera," pe'ji pe ġa pe. Maraname pe tuhē imimuhūi reki naerū?

22 Pe'ji pe ġa pe: "Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa," pe'ji pe. Maraname pe ojipe'ġa nembireko'ġa nderekouhui naerū? "Tapekoi ti ġanemimbohete'hara rehe," pe'ji pe ojipe'ġa pe. Maraname pe ndekouhui itambere'ia rehe ġanemimbohete'hara rongapeva'ea rehe imima jugwi naerū?

23 Pe'ji pe: "Tireko nhande aherembikwatijara Tupana'ga nhi'ġa," pe'ji pe penhimboheteavo. Emo pe napehendukatui reki Tupana'ga nhi'ġa. A'ero ojipe'ġa e'i te'varuhu Tupana'ga pe.

24 Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Judeus'ġa ndekote'varuhuro ġwaramo judeus'ġarūive'ġa e'i te'varuhu Tupana'ga pe ga mbotegweteavo,” e'i ikwati-jara.

25 Nahã pe ei judeusramo: “Nhande ko Tupana'gareheva'ero xako nhanderakwanhapira ikytiro ġwaramo.” A'ea pe ei. Pyry tuhẽ pejikytiagwera pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera. Hendukatue'ymame ndatekwava'javi reki pejikytiagwera rehe. Pejikyti tehe pe a'ero.

26 Oro judeus'ġarūive'ġa ojikytie'ÿve'ġa, ġa ndekorame Tupana'ga nhi'ġa rupi, a'ero po ti ga ei ġa pe nehẽ: “Pe ko ojikyti'ġa ja ji ve kiro,” e po ti ga nehẽ. “A'ereki pe jireheva'ero peko kiro nhinhi'ġa rendukaturu ġwaramo,” e po ti Tupana'ga judeus'ġarūive'ġa pe nehẽ.

27 Pehe judeusramo pereko pejikytiagwera novĩa. Pereko pe Moisésva'ea rembikwatijaragwera no novĩa. Emo pe napehendukatui a'ea. Judeus'ġarūive'ġa ki a'e te ndogwerekoi okytiagwera. Ndogwerekoi ġa aherembikwatijara. Emo ġa oko Tupana'ga nhi'ġa rupi. Nurã ġa imboukwahavi pendekote'varuhua pe hendukatue'ymame ganhi'ġa.

28 Pe'ji pe: “Nhande ko judeusramo xako Tupana'gareheva'ero,” pe'ji pe. Emo o'eteheuhuro ġwaramo rũi ahe oko Tupana'gareheva'ero. Okytiro ġwaramo rũi ahe oko Tupana'gareheva'ero.

29 Ga ndeaporoġitapyryvame jate oyvyteri pe Tupana'ga ei ġa pe: “Pehe ko jireheva'ero.” Pe herekoteherame Moisésva'ea rembikwatijaragwera Tupana'ga nde'i a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva imbopyahurame pendeaporoġita a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe ko jireheva'ero.” Tupana'ga tuhẽ ombohete nanongara'ġa a'ero. Ojipe'ġa rũi ombohete ġa.

3

1 Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ndapyryvi nhande reko judeusramo naerũ?” pe'ji po pe. “Ndapyryvi nhandejikytiagwera naerũ?” pe'ji po pe ji ve.

2 Pyry hete tuhẽ reki. A'ereki judeusva'ea pe nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga omondo onhi'ġagwera ġwembikwatijarukaragwera. “Togwereco katu ti ġa nhinhi'ġa imombe'gwovo,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

3 Pe'ji po pe ji ve no: “Jara'ġa reki ndokoi Tupana'ga rembi'ea rupi nhandere'yja'ġa. Nurãro ġwaramo po ti Tupana'ga na jitehe ndokoi ġwembi'ea rupi naerũ?” pe'ji po pe ji ve.

4 Na rũi. Gwembi'ea rupi katu Tupana'ga reko jipi. Jara'ġa i'mbe pa. Tupana'ga ki a'e te ni'mbei jipi. Nahã Tupana'ga mombe'uhava i'ei:

“Nde nhi'igame po ti ġa ei nde ve:

‘A'itituhēva'ea rupi katu neremimombe'ua’,” e'i.

“Ga imbojateherame nde rehe

po ti jukwahavamo nderekokatua nehē,” e'i ikwatijara.

5 Pe'ji po pe ji ve: “Nhande rekote'varuhurame po ġa ei nhande mombegwovo: ‘Oko te'varuhu ġa. Tupana'ga reki ġa atyvi,’ e po ġa. ‘A'ereki ga oko katu hete,’ e po ġa,” pe'ji po pe ji ve. A'ero po pe etehei: “Nhande rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete reki Tupana'ga rekokatua. Pyry a'ero nhanderekote'varuhua. A'ereki nhanderekote'varuhua omboukwaha Tupana'ga rekokatua,” pe'jiteheuhu po pe ji ve. “Tupana'ga tiruahū reki imbohahyrame nhande ve nhanderekote'varuhurame,” pe'jiteheuhu po pe.

6 Na rūi reki, a'e ji pe me. Tupana'ga pyry tuhē. Nurā po ti ga ikwahavi ja'javo vvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehē ikwepykwepyga ġa pe nehē. Po Tupana'ga ndapyryvi hamo a'itituhēva'ea rupi katu rūi po ga ei a'ero ġa pe hamo.

7 Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ji rekote'varuhurame po ġa ei ji mombegwovo: ‘Ga atyvi reki Tupana'ga oko katu,’ e po ġa,” pe'ji po pe. “Ji rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete Tupana'ga rekokatua. A'ero ġa koji'i Tupana'ga mbohetei,” pe'ji tehe po pe ji ve. “Pyry a'ero jirekote'varuhua. A'ereki ji rekote'varuhurame ġa koji'i Tupana'ga mbohetei garekokatuhetea kwahava,” pe'ji tehe po pe. “Maraname po Tupana'ga euhui ji ve naerū netiruahū nde javo?” Pe'ji tehe po pe ji ve.

8 Po pe ei a'ea, a'ero po pe etehei no: “Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo.” Poha tuhē ojipe'ġa etehei imbojateheavo ji rehe ji mbotegweteavo. “Paulo'ga e'i jipi: ‘Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo,’ ei ga,” e'i tehe ġa ji ve. Ji ko nda'ei reki a'ea. Pyry po ti Tupana'ga imbohahyi ġa pe nehē ġa erame xako te'varuhu javo.

Ndiakokatuhavi pa

9 A'ero po pe ei ji ve: “Marā a'ero? Nhande judeusramo nhandepyry hete jara'ġa hohe?” Ahā tuhē, a'e ji. “Ndojovavyi judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi okote'varuhuavo,” a'e ko ji pe me ko. A'ereki niandepiro'ypavi nhande nhanderekote'varuhua hugwi.

10 Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei vvyakotyve'ġa mombegwovo.

“Ndapyryvi pa ġa Tupana'ga pe,” e'i.

11 “Nonhimombaragwahavi pa ġa aherekokatua rehe.

Ndokwahapotari pa ġa Tupana'ga okoe'yma ga rehe,” e'i.

12 “Opohi pa ġa Tupana'ga hugwi.

Ndoakwahavihu pa ġa.

Ndokokatui pa ġa,” e’i ikwatijara.

13 “Onhi’i te’varuhu ġa ja’javo ojipe’ġa pe.

Omoandyandyi ġa ojipe’ġa,” e’i.

“Mboja ahe hu’urame ahera’oa mbotegwetei.

Na jitehe o’ete’varuhurame ojipe’ġa pe

ġa ġa mbotegwetei,” e’i ikwatijara.

14 “Onhimboahivuhurame ojipe’ġa pe

ġa e’i te’varuhu ġa pe imbote’varuhuavo,” e’i.

15 “Ojukatuhētuhenhuhū ġa ġa.

16 Perope ġa oho

– pevo ġa ojipe’ġa mbotegwetegwetei ġa
mbovy’are’yma,” e’i.

17 “Nombojogwerekokatuukari ġa jara’ġa pe.

18 Nomondoġi ġa imohina Tupana’ga rehe okyhyjie’yma ga
hugwi,” e’i ikwatijara vvyakotyve’ġa mombe’gwovo.

19 Tupana’ga okwatijaruka onhi’iġa heja. Ga pe
garembikwatijarukara i’ei a’ero – kiroki ġa oko
Moisésva’ea remimbo’eagwera rupi judeus’ġa. A’ea
ikwahava nhande xa’eyme a’ero: “Ndorokwahavi ore
orerekote’varuhua.” Xa’eyme ti nhande a’ea judeusramo.
Judeus’ġarūive’ġa ti te’iyme no. Nhande ikwahava ġwaramo
nhanderekote’varuhua, a’ero po pyry Tupana’ga ei nhande
ve nhaporemō: “Peko te’varuhu tuhē pe.”

20 Tupana’ga nde’i nhande ve: “Pepyry hete pe aherembik-
watijaragwera hendukaturō ġwaramo.” Nde’i ga a’ea nhande
ve. A’ereki ikwatijaragwera okwahavuka reki nhande ve
nhanderekote’varuhua.

Tupana’ga nhande mombry

21 Aġwamo reki Tupana’ga okwahavuka nhande ve nhande
mombryva. Aherembikwatijaragwera rehe rūi reki Tu-
pana’ga nhande mombry. Moisésva’ea rembikwatijara
nhande mbo’e reki nhande mombryva rehe. Tupana’ga
nhi’iġa mombe’uharava’ea na jitehe nhande mbo’e a’ea rehe.

22 Nhande jikogame Jesus Cristo’ga rehe Tupana’ga nhande
mombryvi. Ga nhaporemō Tupana’ga ġa mombryvi ġa
jikogame Cristo’ga rehe. A’ereki ġa ojo’jajo’ja judeus’ġa
judeus’ġarūive’ġa pavēi.

23 A’ereki ġa nhaporemō okote’varuhu. Ndohoi ġa Tu-
pana’ga pyryhetea apiavo.

24 Emo Tupana’ga omombry ġa pe. Ga ndokwepygi
Tupana’ga pe. Ga omombry tehe ġa pe ġa jikogame Je-
sus Cristo’ga rehe. A’ereki Tupana’ga ġa mbopiro’yuka
ġandekote’varuhua hugwi.

²⁵ Tupana'ga ombuhuruka Cristo'ga yvya koty teremano ġa ndepyga javo. “A'ero po ti nde imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa jikogame nde rehe,” ei ga Cristo'ga pe. Cristo'ga momanoukarama Tupana'ga ei: “Tokwaha ti ġa jipyryva. A'ereki ji ġandekote'varuhua momboruka,” ei Tupana'ga. A'ereki Cristo'ga manoa renonde Tupana'ga imbogwavetei aherekote'varuhua onhimbaekwahive'yma a'ea rehe.

²⁶ Aġwamo reki Tupana'ga Cristo'ga momanoukari ikwahavuka opyryva imombo ġandekote'varuhua. A'ero nhande ei: Tupana'ga pyry. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi no.

²⁷ Xanhimboheteyme tuhē nhande naerū. A'ereki aherembikwatijaragwera rendukaturu ġwaramo rūi Tupana'ga nhande mombyry. Nurā nhande nianhimbohetei. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi.

²⁸ Nahā a'ero, a'e ji. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Nhande ikwatijara rendukaturu ġwaramo rūi ga nhande mombyryvi.

²⁹ Judeus'ġa jate rūi e'i Tupana'ga pe: “Ga ko nhanderuvihava'ga.” Judeus'ġarūive'ġa e'i a'ea ga pe no.

³⁰ Tupana'ga ko ojipeji. Gaha judeus'ġa mombyry ġa jikogame Cristo'ga rehe. Ga jitehe judeus'ġarūive'ġa mombyry ġa jikogame Cristo'ga rehe.

³¹ Ndia'ei reki nhande: “Ndapyryva'javi aherembikwatijaragwera kiro. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe tihenduva'javyme ti a'ea,” ndia'ei nhande. “Timongo hete reki nhande aherembikwatijaragwera. A'ereki a'ea ko pyry,” xa'e nhande jupe.

4

Abraãova'ea jikoga Tupana'ga rehe

¹ Marā Abraãova'ea hako oreramonhava'ea judeus'ġa namonhava'ea?

² Tupana'ga e'i ahe ve: “Ndepyry hete nde,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Po aherekokatua rehe Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe, a'ero po Abraãova'ea nhimbohetei hamo. Aherekokatua rehe rūi reki Tupana'ga ei ahe ve ndepyry hete nde javo. Nurā ahe nonhimbohetei Tupana'ga pyri hako.

³ Nahā ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i hako:

“Abraão'ga ojiko Tupana'ga rehe,” e'i.

“Nurā Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erejiko ji rehe,’ ei ga Abraão'ga pe,” e'i ikwatijara Abraãova'ea mombe'gwovo hako.

4 Nhande poravykyrame ojipe'ga pe ga imbuhuri itambere'ia nhande ve. Ndia'ei nhande a'ero: “Ombuhu tehe ga itambere'ia nhande ve.” A'ea nhande ndia'ei. A'ereki nhandeporavykyagwera rehe ga ombuhu nhande ve.

5 Emo na rüi nhande ve nhande jikogame Tupana'ga rehe. A'ereki nhanderekokatua rehe rüi ga nhande mombyryvi. Okote'varuhuve'ga pe ga ei reki: “Pepyry pe ji rehe pejikogame.” Nhandejikoga rehe Tupana'ga nhande mombyry a'ero.

6 A'ea pe jitehe Daviva'ea ei gandoryva mombe'urame hako. A'ereki Tupana'ga omombyry ga gandekokatua rehe rüi. Daviva'ea e'i nanongara'ga ndoryva pe a'ero hako.

7 “Hory hete ga,” ei ahe.

“A'ereki Tupana'ga omombo hete gandekote'varuhua ga hugwi,” ei ahe.

8 “Hory hete ga

Tupana'ga henonha'jave'ymame gandekote'varuhua rehe,” ei Daviva'ea.

9 Daviva'ea omombe'u gandoryva a'ero – kiroki ga gwereko gwakwanha pira kytiagwera. Ga jate rüi reki ahe omombe'u. Gandoryva ahe omombe'u no – kiroki ga ndogwerekoi okytiagwera.

Pehepia ko Abraãova'ea a'ero. Xa'e nhande ko: Abraãova'ea jikogame Tupana'ga rehe ga ei ahe ve ndepyry hete nde javo.

10 Ahejikytiukara renonde reki Tupana'ga ei a'ea ahe ve. Ahe jikytiukarirẽ rüi ga ei. Ahejikytiukara renonde ga ei ndepyry nde javo, a'e ji.

11 Ahe jikytiukare'ymame vehevi Tupana'ga ei a'ea ahe ve ahe jikogame ga rehe. Aerẽ ahe jikytiukari. Okytia pyvõ ahe hepiukari Tupana'ga omombyryva. Abraãova'ea ypy okytie'ymame ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ahe ve: “Ndepyry hete nde.” Aerẽ ahe javijitehe judeus'garũive'ga ojikytie'yma ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ga pe no: “Pepyry hete pe.” Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe. Aerẽ judeus'garũive'ga ahe javijitehe ga jikogi ga rehe no. Nurã ga ei nhaneremboypya Abraãova'ea pe. A'ereki ga oho ahe rupi ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe.

12 Judeus'ga ojikytive'ga na jitehe e'i nhaneremboypya Abraãova'ea pe. Okytia rehe jate rüi ga ei Abraãova'ea pe. Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe ga ei. A'ereki ga oho ahe rupi ojikoga Tupana'ga rehe no. A'ereki Abraãova'ea nhaneremboypya ojikytiukare'ymame vehevi ojiko Tupana'ga rehe.

Tupana'ga nhi'igagwera Abraãova'ea pe

13 Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Amondo pa po ti ji ojipe'ga yvya pe me nehẽ tapereko pa ti nehẽ,” ei ga

Abraãova'ea pe. Abraãova'ea rymymino'ğa pe Tupana'ga ei no tamondo ti pe me javo. Ga nde'i ға pe: “Abraãova'ea ғwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurã po ti tamondo ғayvya pe me.” A'ea Tupana'ga nde'i ға pe. Ahe jikogame Tupana'ga rehe ga ahe mombyryvi. A'ea rehe Tupana'ga ei ға pe: “Tamondo ti ғayvya pe me nehë,” ei ga.

14 Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ға pe aheremimbo'eagwera rendukaturu ғwaramo hamo, a'ero po ғajikoga ғwaramo rui ga imondoi hamo. Ojiko tehe po ға a'ero. Tupana'ga po e'i tehe ға pe a'ero: “Pejikoga ғwaramo ji rehe ti ji imondoi pe me nehë.” Aheremimbo'eagwera rendukaturu ғwaramo rui Tupana'ga imondoi a'ero.

15 A'ereki ға nohendukatupavi jipi. Hendukatu-pave'ymame aheremimbo'eagwera Tupana'ga imbohahyi ға pe. Ga herekoe'ymame ombo'eagwera Tupana'ga nde'i ға pe: “Napehendukatui pembo'eagwera.” A'ereki ға ndogwerekoi. Ga herekorame ombo'eagwera ga imbohahyi ға pe ға hendukatue'ymame.

16 Tupana'ga e'i reki: “Tamondo ti ға pe ғajikoga ғwaramo ji rehe,” ei ga. “Nurãro ғwaramo ji imombyrytehei ға pe togwereco pa katu tuhë ti ға nehë,” ei Tupana'ga. Ga pe ga ei – kiroki ға ojiko ga rehe Abraãova'ea ja. Omondo po ti ga ға pe jate rui a'ero – kiroki ға ғwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Jara'ға pe po ti Tupana'ga imondoi no ға jikogame ojihe Abraãova'ea ja. Ahe ve nhande xa'e pa a'ero nhaneremboypya. A'ereki Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe.

17 Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igagwera Abraãova'ea pe no.

“Ogwyogwryri pe po ti he'yjuhuve'ға ei nde ve nehë:

‘Abraãova'ea ko nhaneremboypya,’ e po ti ға nde ve nehë,”

e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'igagwera mombe'gwovo.

“Na tuhë,” ei Tupana'ga. Tupana'ga rehe Abraãova'ea jikogi. Gaha ombogwera omanove'ға. Onhi'iga pyvõ ga imbojihuvi mbatera. Hekoe'ymame ga imbojihuvi. Ga rehe Abraãova'ea jikogi.

18 Igwete Abraãova'ea heroviari Tupana'ga nhi'iga. “Ogwyogwryri pe po ti he'yjuhuve'ға epavi nhaneremboypya ji ve nehë,” ei ahe. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: ‘He'yjuhu po ti nerymymino'ға nehë onhimongyavo nehë,’ ei ga,” ei ahe. “Na tuhë po ti a'ero nehë,” ei ahe. Emo a'ea rupi ko Abraãova'ea ixava'e hete.

19 Cem anos gwerevi ahe ombo'a kwara ojihe. Igwete Abraãova'ea ei: “Jixava'e hete ji kiro novia,” ei ahe. “Sarahëa na jitehe no,” ei ahe. “Nanongara'ға ko ndata'yra'javi jipi,” ei ahe novia. Emo ahe ojikojiko tuhë Tupana'ga rehe.

²⁰ Ahe nde'i: "Tupana'ga e'i tehe ji ve he'yjuhu po ti nerymymino'ga javo ji ve," nde'i ahe. "Mara'ngu po ti ji ra'yramo kiro nehē?" nde'i ahe. Ojiko hete ahe Tupana'ga rehe ga mboheteavo.

²¹ "Tupana'ga e'i ji ve," ei ahe. "Gwembi'ea rupi katu po ti ga rekoi ji rerekovo nehē. A'ereki ga ipopoaka gwembi'ea rupi ogwovo," ei ahe.

²² Nurã Tupana'ga ei ahe ve a'ero: "Pyry hete Abraão'ga. A'ereki ga ojiko hete ji rehe," ei ga.

²³ Tupana'ga okwatijaruka a'ea Abraão'ova'ea mombe'gwovo. Ahemombyryva jate rüi Tupana'ga omombe'u.

²⁴ Nhande mombyryva'gwama ga omombe'u no. A'ereki nhande xajiko ga rehe no - kiroki ga ombogwera nhandepo-
jykaharete'ga Jesus'ga gamanoa hugwi.

²⁵ Okwava'e'guka na'ẽ Jesus'ga vyvakotyve'ga po pe ga mo-
manomouka nhanderekote'varuhua rehe. Aerẽ Tupana'ga ga mbogweravi tomombyry ti ga ga javo nhande ve.

5

Pepyry pe, ei Tupana'ga

¹ Nhande jikoga gwaramo ga rehe Tupana'ga e'i nhande ve: "Pepyry hete pe," ei ga. Nurã nhandepy'a rukatui Tupana'ga rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepo-
jykaharete'ga omano nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi.

² Nhande jikogame ga rehe Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve Tupana'ga remimombyryva. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve jipi. Nhanderory hete nhande no. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi po ti nhande rekoi nehē.

³ Nahã no, nhanderory nhande mbatera rahya rehe no. A'ereki hahyrame nhande ve xanhimboita nhande nhanen-
himomiranama.

⁴ A'ero Tupana'ga ei nhande ve: "Pepyry tuhẽ pe penhi-
momiranama." Ikwahavame Tupana'ga nhi'iga koji'i nhande ei a'ero: Aerẽ po ti nhande rekoi Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi nehē.

⁵ A'ea erame nhande ndiroviatehei. A'ereki Tupana'ga py'a ja ko nhande. Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri. Gara'uva ikwahavuka nhande ve Tupana'ga remiarõa a'ero.

⁶ Nhande niandepopoakari nhanenhimbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi ikwehe. Aerẽ Tupana'ga ei raikwehe: "Kirogwe oho japiavo. Kirogwe po ti Cristo'ga manoi okote'varuhuve'ga ndepyga nehē," ei ga. A'ero Cristo'ga manoi tuhẽ nhande repyga raikwehe.

⁷ Nhanderovai jate nhande niamanoi te ojipe'ga ndepyyga okokatuve'ga ndepyyga vehevi. Nhande ndia'ei gwerevi: “Amano po ti ji pyryheteve'ga repyyga.”

⁸ Tupana'ga ki a'e te nhande atyvi. Ga nhande arõ hete. Gwepiuka ga gwemiarõa gwa'yra'ga momanorame. A'ereki nhande rekote'varuhurame Cristo'ga omano nhande repyyga.

⁹ Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga ei nhande ve kiro: “Pepyry pe.” A'ero po ti na tuhẽ nehẽ no. Nhande mombyryva gwaramo po ti Cristo'ga nhande mbopiro'yi Tupana'ga monha'nga hugwi. A'ero po ti Tupana'ga nonhi-monha'ngaa'javi nhanderekote'varuhuagwera rehe nhande mondove'ỹ hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehẽ.

¹⁰ Nhande xako te'varuhu ypy Tupana'ga pe. Emo Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve. A'ero po ti na tuhẽ nehẽ no. Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve kiro. A'ero po ti Cristo'ga okojiro gwaramo nhande rerekokatui nehẽ no.

¹¹ Nahã no, nhanderory hete nhande Tupana'ga rehe no. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga gwerekokatuuka Tupana'ga kiro nhande ve.

Adãova'ea reaporoğitaagwera ikwahy nhande rehe

¹² Nahã a'ero. Adãova'ea oko te'varuhu ypy yvya koty hako. Nurã ahe manoi. Nahã vvyakotyve'ga manombavi okote'varuhupava gwaramo.

¹³ Moisésva'ea remimbo'ea renonde vvyakotyva'ea oko te'varuhu pa. Emo Tupana'ga nde'i ahe ve: “Pe napehendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ereki Moisésva'ea nombo'ei ve ahe.

¹⁴ Emo a'ea rupi Moisésva'ea remimbo'ea renonde ahe manomanombavi Adãova'ea py'rovova'ea. Adãova'ea nonhi'ïpo'ruï Tupana'ga okote'varuhuavo. Adãova'ea rekote'varuhua atyvi reki jarava'ea rekote'varuhua novĩa. Emo ahe omanomanomba a'ea rupi.

Cristo'ga reaporoğita ikwahy tuhẽ nhande rehe

Adãova'ea reaporoğita ikwahy nhande rehe. A'ea nhande mbo'e aerẽve'ga rehe Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga reaporoğita ikwahy jitehe nhande rehe no.

¹⁵ Emo ojoatyvi reki Adãova'ea Cristo'ga pavẽi. A'ereki Adãova'ea oko te'varuhu. Cristo'ga ki a'e te pyry nhande ve. Adãova'ea ojipejiva'ea oko te'varuhu. A'ero nhandere'yjuhua rekote'varuhui nhanemanonomo. Tupana'ga ki a'e te omombyry nhande ve. A'ereki ga nhandere'yjuhua mombyrymbyryvuka Jesus Cristo'ga pe ojipejive'ga pe. Jesus

Cristo'ga reaporoĝita ikwahy tuhẽ nhande rehe a'ero ga imombyryvame nhande ve.

¹⁶ Ojoatyvi tuhẽ Adãova'ea Tupana'ga pavẽi. Adãova'ea rekote'varuhurẽ Tupana'ga ei ahe ve: "Ereko te'varuhu nde." A'ero ga ei nhande ve nhaporemõ: "Peko te'varuhu pe." Emo nhandere'yjuhua rekote'varuhurẽ Tupana'ga ei reki nhande ve: "Pepyry hete pe." A'ereki ga omombyry tehe nhande ve.

¹⁷ Nhande xamanomanomba ojipejiva'ea rekote'varuhuro ĝwaramo. Emo ojipejive'ga pyryva Jesus Cristo'ga pyryva ikwahy tuhẽ nhande rehe nhande mbohuvihavuhua. A'ereki nhande jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete nhande ve. Igwete ga nhande mombyryvi. A'ero Jesus Cristo'ga nhande mbohuvihavuhui a.

¹⁸ Adãova'ea rekote'varuhuro ĝwaramo Tupana'ga ei nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe yvyakotyva'ero." Emo Cristo'ga opyryva ĝwaramo omano nhande repyga. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi nhande mongoheteavo.

¹⁹ Adãova'ea nohendukatui Tupana'ga nhi'ĩga. A'ero nhande rekote'varuhupavi kiromo. Jesus Cristo'ga ki a'e te ĝwendu katu Tupana'ga nhi'ĩga. A'ero Cristo'ga nhandere'yjuhua mombyryvi kiromo.

²⁰ Tupana'ga okwatijaruka onhi'ĩga Moisésva'ea pe hako tokwaha ti ĝa okote'varuhua javo. Ikwahavame Tupana'ga nhi'ĩga koji'i tehe ĝa ndekote'varuhui jipi. Emo ĝa ndekote'varuhuheterame Tupana'ga imombyryhetehetei ĝa pe.

²¹ Nahã ji ei a'ero. Nhanderekote'varuhua ikwahy nhande rehe nhanemanoaĝwama nhande mondovouka hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga remimombyryva ikwahy jitehe nhande rehe no. A'ereki Tupana'ga nhande mombyry hete. A'ero po ti ga nhande mongoukari ojipyri nehẽ. Jesus Cristo'ga pe nhandepojkaharete'ga pe po ti ga nhande mongoukari yvagi pe avuirama nehẽ.

6

Nhandepiro'y nhande nhanderekote'varuhua hugwi

¹ Marã po ti a'ero nehẽ? Pe'ji po pe: "Xako te'vate'varuhu po nhande hamo. A'ero po ti koji'i Tupana'ga imombyrymbyry-hetei nhande ve nehẽ," pe'ji tehe po pe a.

² Na rũi, a'e ji. Kiroki ahe omano - ahe ndokote'varuhua'javi. Ahe javijitehe po nhande ndiakote'varuhua'javi hamo.

³ Ndapekwahavi pe naerũ? Cristo'ga omano tambopiro'y ĝa ĝandekote'varuhua hugwi javo.

Nhanenhimobatizaukaramé Cristo'gareheva'ero nhande ei a'ero: “Cristo'ga nhande mbopiro'y nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande.

⁴ Cristo'ga manorame ġa ga tymi a'iti ahe omano javo. Nhanenhimobatizaukaramé nhande ei: “A'iti Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi taheaporoġita pyahu ti ġa javo. Tupana'ga nhanderuvete'ga opopoakahetero ġwaramo Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongopyahuavo. Nahã po nhanderekoagwama ipyahuro nohõ hamo.

⁵ Cristo'gareheva'ero nhande rekoi nhandejikoty'a ga pavëi. Nurã Cristo'ga manoro ġwaramo nhande ei xakote'varuhua'javyme ti javo. Na jitehe gareheva'ero nhande reaporoġitapyahuro gambogwerava ġwaramo.

⁶ A'ero nhande ei: Omanorame yva rehe Cristo'ga imombigi nhandereaporoġitaymyana tipopoakara'javyme ti ġandekote'varuhua ġa ndehe javo. “Tipiro'y ti ġa jugwi,” ei ga.

⁷ A'ereki omanorame ahe ipiro'y okote'varuhua hugwi. Ahe javijitehe po nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manorame.

⁸ Cristo'gareheva'ero nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Nurã nhande ei no: Cristo'gareheva'ero po ti nhande reaporoġitapyahuro ga rekojiro ġwaramo.

⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi. Nomanoa'javi po ti ga nehë. Gamanoa po ti ndopojoykaukara'javi ga nehë.

¹⁰⁻¹¹ Nhanderekote'varuhua rerekovo Cristo'ga manoi ojipeji. Omanoro ġwaramo ga ndogwerekoa'javi nhanderekote'varuhua a'ero. A'ereki ga omano hete jugwi. Pe'ji ti a'ero: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo xakote'varuhua'javyme ti nhande,” pe'ji ti. Agwamo reki Cristo'ga rekoi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Pe'ji ti a'ero: “Na jitehe nhande xako Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo,” pe'ji ti.

¹² Tipopoakaryme ti pe ndehe pendekote'varuhua tapekoyme ti penhimimbotate'varuhua rehe nehë.

¹³ Tapenhikwava'eġi ti pejeaporoġitate'varuhua pe pejikote'varuhuavo. Ymya pe ndeaporoġitate'varuhuro jipi. Agwamo ki pe a'e te pe ndeaporoġitapyahuro. Penhikwava'e ti Tupana'ga pe a'ero xako katu ti javo.

¹⁴ Pendekote'varuhua ti tapepojoykapavyme pe nderekovo a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rui pe peko

kiro. Aḡwamo ki pe a'e te peko Tupana'ga remimombyryva rupi. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi.

Xanhikwava'ē ti Tupana'ga pe

¹⁵ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Marā naerū? A'iti nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi kiro. Nhanderekoa'jave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi xako te'varuhu naerū?” pe'ji tehe po pe ji ve. Na rūi te! a'e ji.

¹⁶ Ndapekwahavi pe naerū? Nahā a'ero. Po pe ei ojipe'ga pe: “Anhikwava'ē ji nde ve neremimbotarimova'ea rehe ji tako javo.” Pe'erame a'ea garemimbotarimova'ea rehe tuhē po pe ndekoi a'ero pejipiro'ye'ymamo ga hugwi. Na jitehe penhikwava'eḡame pejeaporoḡitate'varuhua pe po pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. A'ero pemanorame po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Penhikwava'eḡame Tupana'ga pe garemimbotarimova'ea rehe tuhē po pe ndekoi. A'ero po ti ga pe mombyryvi nehē.

¹⁷ Ymya pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi raikwehe. Aerē reki pe hendukatuhetei penhimbo'ea. Nurā ji ei kiro Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ḡa mboheaporoḡitapyahuavo.”

¹⁸ Tupana'ga pe mbopiro'y pendekote'varuhua hugwi. Igwete pe nhikwava'eḡi ga pe pejikokatuavo.

¹⁹ A'ea ji imombe'ukatui pe me tonhimimyme ti pe me javo. A'ereki pe ndapekwahakatui a. Ymya pe nhikwava'eḡi pejeaporoḡitate'varuhua pe xako te'varuhu javo. “Xako te'vate'varuhu paravuhu ti,” pe'e pe raikwehe. Aḡwamo ti penhikwava'ē Tupana'ga pe xako katu javo. Pe'ji ti: “Xako katu kiro Tupana'gareheva'ero.”

²⁰ Ymya pepiro'ye'ymame pejikote'varuhua hugwi pe ndapekokatui.

²¹ Ndapyryva'uvi reki pe me pe ndekote'varuhurame raikwehe. Aḡwamo pe ndapepoyjayjaruhui pejikote'varuhuagwera rehe. Aherekote'varuhua po ahemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype.

²² Emo Tupana'ga pe mbopiro'y kiro pendekote'varuhua hugwi pe mongovo ojiheva'ero. Pyry tuhē pe me pe ndekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea po ti pehoagwama yvagi pe nehē. Pevo po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē.

²³ Aherekote'varuhuagwera kwepykava ko hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga omombyry tehe nhande ve. Nhande mongo po ti ga ojipyri yvagi pe avuirama nehē.

A'ereki nhande xajikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi nhandepo-
jykaharete'ga pavēi.

7

Nhandepiro'y nhande aheremimbo'eagwera hugwi

¹ Nhiirū, pekwaha pe nhanemogita. Tihendu katu nhande morogita nhandekovo jipi. Nhanemanorame reki nhandepiro'yro jugwi. A'ea pe pekwaha pa no.

² Nahā kunhangwera'ga pe a'ero hembirekove'ga pe. Ganembireko'ga manoe'ymame morogita e'i ga pe topohiryme ti ga gwembireko'ga hugwi. Ganembireko'ga manorame kunhangwera'ga piro'yro jugwi.

³ Po hēarembireko'ga manoe'ymame hēa ojipe'ga rerekovo, a'ero po nhande ei hēa pe: Ite'varuhu hēa ojipe'ga rerekovo. Po hēarembirekova'ea manorē hēa ojipe'ga rerekoi, a'ero morogita nde'i hēa pe hēa ga rerekorame. A'ereki hēa ipiro'y a'ea hugwi.

⁴ Na jitehe pe pepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi Cristo'ga manoro gwaramo. Kiro pe peko Cristo'ga reheva'ero - gaha ko Tupana'ga ombogwera gamanoa hugwi. Cristo'gareheva'ero xako katu Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhandekovo jipi.

⁵ Ymya nhande rekouhui nhanenhimimbotarimova'ea rehe ikwehe. A'ero Moisésva'ea remimbo'eagwera i'ei nhande ve novīa: "Tapekote'varuhui ti." Hendukatue'yma reki koji'i nhande rekote'varuhupotaruhui. Nhanderekote'varuhua po nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novīa.

⁶ Ymya nhande ei: "Tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Nahā nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe," xa'e nhande ikwehe novīa. Emo nhande ndia'ea'javi a'ea kiro. A'ereki Tupana'ga nhande mbopiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Agwamo nhande rekoi tuhē Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoğita pyahu.

Aheremimbo'eagwera okwahavuka nhanderekote'varuhua

⁷ Marā a'ero? Pe'ji po pe: "Ite'varuhu Moisésva'ea remimbo'eagwera naerū?" Na rūi, a'e ji pe me. Aheremimbo'eagwera okwahavuka reki ji ve jirekote'varuhua. A'ereki e'i: "Tapepotaruhui ti ojipe'ga mbatera," e'i aheremimbo'eagwera nhande ve. A'ero ji ei: Ako te'varuhu reki ji Tupana'ga pe ji ipotaruhurame gambatera. Aheremimbo'eagwera i'ee'ymame po ji ndakwahavi a'ea hamo.

⁸ A'ereki: "Tapepotaruhui ti ġambatera," e'i. Ikwahavame reki a'ea koji'i tehe reki ji ipotaparavuhui jirekote'varuhuro ġwaramo. Herekoe'ymame aheremimbo'eagwera po ndiukwahavi nhanderekote'varuhua hamo.

⁹ Ymya ikwahakatue'ymame aheremimbo'eagwera ji etehei: "Jipyry hete ji." Ikwahaveterame aheremimbo'eagwera a'e te ji rekote'varuhupotari tuhē reki.

¹⁰ "Nhimanorame po ti ji hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē," a'e ji.

Ymya Tupana'ga ei Moisésva'ea pe hako: "Embo'e ti ġa nhinhi'ġa rehe," ei ga. "Hendukaturame neremimbo'ea po ti ġa ndekoi ji pyri nehē," ei Tupana'ga ahe ve novġa. Emo ji ikwahavame aheremimbo'eagwera ji a'e: "Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē," a'e ji jijive.

¹¹ Jirekote'varuhuro ġwaramo ji nhimoandyandyi na'ē. Aheremimbo'eagwera e'irame tapekote'varuhui javo koji'i tehe reki ji ako te'varuhu pota a'ero. Nahā jirekote'varuhua po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novġa.

¹² Pyry hete reki Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki Tupana'ga ahe mbo'eukari onhi'ġa rehe Moisésva'ea pe. Aheremimbo'eagwera okokatukwahavuka pa nhande ve.

¹³ Ji nda'ei reki aheremimbo'eagwera pe: Pyryheteva'ea po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novġa. Ji nda'ei tuhē a'ea. Nahā ji ei: Jirekote'varuhua po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novġa, a'e ji. Aheremimbo'eagwera pyryheteva'ea e'i nhande ve: "Peko katu ti," e'i. Jirekote'varuhuro ġwaramo tegwete reki jirekokatuhava a. A'ero ji ei: Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'e ji. Jirekote'varuhua ji mbo'e reki hendukatuukare'yma ji ve pyryheteva'ea. Jukwaha reki a'ero. Ite'varuhu ko jirekote'varuhua a. Ikwahavame aheremimbo'eagwera a'ero nhande nhimombaragwahavi nhanderekote'varuhua rehe ite'varuhu hete javo jupe.

Ako katu pota ji novġa, ei Paulova'ea

¹⁴ Tupana'ga nhande mbo'euka Moisésva'ea pe hako toko ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe javo. Emo vvyakotyva'ero ji ako nhiremimbotarimova'ea rehe. A'ero ji ndajipiro'yi tuhē jirekote'varuhua hugwi.

¹⁵ Marā ji rekoj naerū? a'e ji jitekovo. A'ereki jirekokatupotarama ji ndakokatui tuhē. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui tuhē.

¹⁶ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji ei: Pyry tuhē Moisésva'ea remimbo'eagwera tapekote'varuhui ti javo.

17 Ji rūi reki anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mingo te'varuhu.

18 Ji ako katu pota novĩa. Emo tegwete reki jirekokatuhava. Nurã ji nhimombaragwahahetei jipyryve'yma rehe jipy'a pe.

19 Jirekokatupotarama ji ndakokatui reki. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui reki.

20 Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji rūi anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mingo te'varuhu.

21 Nahã ji ve a'ero jipi. Ji ako katu pota novĩa. Emo ji akote'varuhue'yami reki.

22 Jireaporogita pe ji rekoi Tupana'ga remimbo'ea rehe novĩa.

23 Emo ji anhimombaragwaha jireaporogitate'varuhua rehe no. A'ea gwovahoguhu jireaporogitapyryva jipi. Tegwete a'ero jirekokatuhava. A'ereki jireaporogitate'varuhua nanhimbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi.

24 Ndavy'ari hete ji a'ero! Ma'ga po ti ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi? a'e ji. A'ereki a'ea nhimondogwama hahyva'ea ruvihava pype.

25 Tupana'ga jate, a'e ji. Gaha ji mbopiro'yuka jugwi Jesus Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe. Pyry hete Tupana'ga ji ve.

Nahã ji rekoi a'ero. A'e ko ji novĩa: Jihi tako Tupana'ga remimbo'ea rupi. Emo jireaporogitate'varuhuro gwaramo ji rekote'varuhui.

8

Tupana'ga ra'uva ojikoty'a nhande pavēi

1 Jesus Cristo'ga pavēi nhandekovo gwaramo Tupana'ga nde'i kiro nhande ve: "Peho po ti pe hahyva'ea ruvihava pype nehē." Nde'i ga kiro nhande ve.

2 A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. A'ero ji ndahoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tupana'ga ra'uva jitehe nhande mboheaporogita pyahu Jesus Cristo'ga pavēi nhandekovo gwaramo.

3-4 Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve novĩa: "Peko katu ti." Emo nhande ndiakokatui reki nhandereaaporogitate'varuhuro gwaramo. Aheremimbo'eagwera rendukatua nianemongokatui. Tupana'ga reki nhande mongokatuuka. Ga ombuhuruka gwa'yra'ga yvya koty raikwehe. Nhande ja gara'yra'ga rekoi vvyakotyva'ero okote'varuhuve'ga ja novĩa. Emo ga ndokote'varuhui'i'i okokatuavo. A'ero Tupana'ga Cristo'ga momanoi nhandereaporogitate'varuhua rehe tamombo vvyakotyve'ga

ndekote'varuhua ġa hugwi jawo. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi toko katu ti ġa jawo. "Ombopiro'yrame ġandekote'varuhua hugwi po ti ġa hendukatui Moisés'va'ea remimbo'eagwera nehẽ aherekokatua mombe'uhava," ei Tupana'ga. A'ereki nhande ndiakoi kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe jate nhande rekoi a.

⁵ Kiroki ġa oko ġwemimbotarimova'ea rehe - ġwemimbotara rehe ġa ndeaporoġitae'yumi. Kiroki ġa oko Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe - gara'uva remimbotara rehe ġa ndeaporoġitae'yumi.

⁶ Gweaporoġitarame ġwemimbotara rehe jipi po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Gweaporoġitarame Tupana'ga ra'uva remimbotara rehe jipi ġa ndekopyahui. Onoġatu ġapy'a. Aerẽ po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehẽ no.

⁷ Gweaporoġitarame ġwemimbotara rehe jipi ġa ndokoi Tupana'ga rehe a'ero. Ga nohendukatui ganhi'ġa. A'ereki tegwete ġa pe garendukatuhava.

⁸ Ga ndekorame ġwemimbotarimova'ea rehe jipi tegwete Tupana'ga nhimohema ġa ndehe.

⁹ Oro pe, po Tupana'ga ra'uva jikoty'ari pe pavẽi, a'ero po pe ndapekoi penhimimbotarimova'ea rehe jipi. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe po pe ndekoi jipi. Cristo'ga ra'uva jikoty'are'ymame ġa pavẽi po ġa Cristo'gareheve'ġa rũi.

¹⁰ Pendekote'varuhuro ġwaramo po ti penda'oa manoi nehẽ novĩa. Po Cristo'ga jikoty'ari pe pavẽi a'ero po penda'uva rekopyahui. A'ereki Tupana'ga pe mombyry pe nderekovo.

¹¹ Tupana'ga ra'uva Jesus Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi raikwehe. Po gara'uva jikoty'ari pe pavẽi, a'ero po ti Tupana'ga jitehe penda'oa mbogweravukari gwa'uva pe nehẽ pema'noa hugwi nehẽ. A'ereki gara'uva ojikoty'a pe pavẽi.

¹² Nhiirũ, nahã po nhande rekoi a'ero hamo. Xako po nhande Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe hamo. Ndiakoa'javi po nhande nhanenhimimbotarimova'ea rehe hamo.

¹³ Pe ndekorame penhimimbotarimova'ea rehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ. Pe'ji po pe hamo: "Tupana'ga ra'uva nhande pokoga ġwaramo po ti nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi." Po pe ei a'ea, a'ero po pe ndekopyahui.

¹⁴ Kiroki ġa ombopogwe Tupana'ga ra'uva - ġahã Tupana'ga ra'yramo oko.

¹⁵ Ymya pe ndapepiro'yi pejikyhyjia hugwi raikwehe. Emo Tupana'ga ra'uva urame pe pyri pe mbopiro'yi jugwi. Nurã pe ndapekyhyjia'javi kiro. Gara'uva pe mongo Tupana'ga ra'yramo pe mbo'eavo. Nurã nhande ei Apĩ nhandervete'ga pe Tupana'ga pe.

¹⁶ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo, xa'e nhande. "Pohi tuhẽ pe'ji," e'i Tupana'ga ra'uva nhande ve no.

¹⁷ Gwa'yra gwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri pyryva'ea nhande ve nehẽ. Jesus Cristo'ga pavẽi po ti nhande herekoi pyryva'ea nehẽ. A'ereki ga pavẽi nhande xako. Hahy ga pe ga ruvame yvya koty. A'ero hahy nhande ve no. Po nhande ikwahavi hahya kiro Cristo'ga pavẽi, a'ero po ti ga imbuhurukari gwuvihavuhua nhande ve nehẽ no.

Pyry hete po ti nhande ve nehẽ

¹⁸ Aḡwamo nhande ikwahavi hahya. Aerẽ po ti Tupana'ga ikwahavukari gwuvihavuhuhetea nhande ve nehẽ. A'ero ji ei: Hahy'i reki kiro nhande ve. Emo po ti pyry hete hete tuhẽ nhande ve nehẽ Tupana'ga ikwahavukarame gwuvihavuhuhetea nhande ve nehẽ.

¹⁹ Tupana'ga po ti gwa'yra'ga nduvihavuhua mboukwaha-hetei nehẽ no. Nurã yvagipeva'ea yvyakotyva'ea Tupana'ga rembiapoa nhaporemõ e'i kiro: "Tupana'ga po ti tomboukwaha tuhẽ gwa'yra'ga nduvihavuhua nehẽ," e'i. "A'ea nhande tipota hete," e'i pa Tupana'ga rembiapoa.

²⁰⁻²¹ A'ereki Tupana'ga ombote'varuhu gwembiapoa ahe rekote'varuhurame hako. Garembiapoa remimbotarimova'ea rehe rũi Tupana'ga ombote'varuhu. Gwemimbotarimo ga ombote'varuhu a'ea novĩa. Emo ga e'i: "Aerẽ po ti nhirembiapoa ipiro'yro ijuga hugwi nehẽ," ei Tupana'ga. "Jira'yra'ga piro'yrame po ti pyryhetero ḡa pe nehẽ," ei ga. "Na jitehe po ti pyryvamo nhirembiapoa pe nhaporemõ opiro'yrame nehẽ no," ei Tupana'ga hako.

²² Tikwaha nhande tiruahũa jupe kiro. Kunhangwera'ga pe tiruahũ no gwa'yra'ga mbo'aḡwerĩrame. A'ereki hahy pa ḡa pe. Na jitehe Tupana'ga rembiapoa pe nhaporemõ kiromo jate vehevi tiruahũramo.

²³ Garembiapoa pe jate rũi reki tiruahũ. Nhande ve na jitehe hahypavamo kiro no. Igwete nhande ei tiruahũ kiro nhande ve javo. Emo po ti Tupana'ga nhande mboukwahavi gwa'yramo nehẽ. Ombopiro'y po ti ga nhandera'oa ite'varuhuva'ea hugwi. A'ea nhande tipotarahi imboha'uva. Tupana'ga omombyryvypy nhande ve gwa'uva mbuhua nhande pyri ikwehe. A'ero nhande ei: Aerẽ po ti Tupana'ga imombyryva'javi nhande ve nehẽ, xa'e nhande.

²⁴ Nhandejikogame Jesus'ga rehe nhande ei ikwehe: “Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhuri nhandera'opyahua nhande ve a'ero nehẽ,” xa'e nhande. Po ga imbuhuripei nhande ve, a'ero po nhande ndia'ei: “Ombuhu po ti ga nhande ve nehẽ.” A'ereki ga ombuhuripe.

²⁵ Emo herekoe'yname nhande xa'e: “Aerẽ po ti nhande herekoi nehẽ.” Imboha'uva gwaramo nhande nhimomiranami hahya pe a'ero.

²⁶ Nhande nhimomiraname'yname Tupana'ga ra'uva nhande pokogi no. Nhande ndikwahavi nhanenhi'igame Tupana'ga pe marã po ti ji ei ga pe javo. Tupana'ga ra'uva ki a'e te onhi'i Tupana'ga pe gareheve'ga ndepya. Inhi'iga ko ahepytuhemahivuhua ja. Nhande nimombe'ukwahavi a'ea.

²⁷ Tupana'ga ki a'e te okwaha. Ga okwaha nhanderea-porogita. Ga okwaha gwa'uva nhi'iga no a'ea pe jira'uva ei javo. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe gara'uva reko'i onhi'igame ga pe nhande repyga.

²⁸ Nhande xako hete Tupana'ga rehe. A'ero Tupana'ga nhande pokogi mbatera rahya mombyrypava nhande ve. Ojikwe vehevi ga ei nhande ve: “Pe ko jireheva'ea tapeko ti nhiremimbotarimova'ea rehe,” ei Tupana'ga.

²⁹ A'ereki ymya Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive. “Ga po ti jireheva'ero,” ei ga, “jira'yra'ga ja ti ga toko javo,” ei Tupana'ga hako. “He'yjuhu po ti ga gairũramo onhimongyavo nehẽ,” ei ga. “Jira'yra'ga ja po ti ga ndekoi ganduvihavuhuhetero ti ga toko nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

³⁰ Ymya Tupana'ga ei a'ero toko ti ga jireheva'ero javo. A'ero ga ei jireheve'ga nhande ve. A'ero ga nhande mombyryvi nhande rerekovo. A'ero ga ei: “Gwereco po ti ga jiruvihavuhua ji pavẽi nehẽ no,” ei Tupana'ga nhande mombe'gwovo.

Tupana'ga py'a ja ko nhande

³¹ Nahã a'ero. Tupana'ga nhande repygame nianemovahĩhavi a'ero.

³² Tupana'ga nhande repyga nokate'ymi gwa'yra'ga rehe. A'ereki ga nde'i gwa'yra'ga pe: “Terehoi ti emanomo ga ndepya,” nde'i ga. Ga gwa'yra'ga mbuhuruka tuhẽ reki yvya koty tomano ti ga ga ndepypava javo. Gwa'yra'ga ga ombuhuruka nhande pyri raikwehe. Ombuhu pa po ti ga pyryva'ea nhande ve a'ero nehẽ.

³³ Tupana'ga e'i nhande ve gwemimo'ẽharamo: “Pepyry hete pe kiro,” ei ga. Nimbojahavi nhande ve a'ero.

³⁴ Nda'ekavi nhande ve pejeaporogita te'varuhu pe javo. Jesus Cristo'ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ga omano nhande repyga tamombo gandekote'varuhua javo. Tupana'ga ga

mbogwera reki ga mongovo ojipyri yvagi pe tambohete ti ga javo. Cristo'ga nhande repy kiro onhi'igã Tupana'ga pe a'ero.

³⁵ Cristo'ga nhande arõhetei nhande rerekovo jipi. Nimombikavi Cristo'ga remiarõa. Hahyrame nhande ve ga nhande arõ. Hekoteherame nhandepy'a ga nhande arõ. Ga ndekote'varuhurame nhande ve Cristo'ga nhande arõ. Ty'ara nhande jukaheterame ga nhande arõ. Nhande herekoe'ymame mbatera ga nhande arõ. Nhande manogwerĩrame ga nhande arõ. Ga nhande jukarame ga nhande arõ. Nimombikavi tuhẽ Jesus'ga remiarõa.

³⁶ Aherembikwatijara omombe'u no. Omombe'u ahenhi'igã Tupana'ga pe hako.

“Ore ndereheva'ero gwaramo
ga ore juka pota jipi,” ei ahe.

“Ore ko ovelhas ja ga pe
ga ore jukapotarame,” ei ahe ikwatija hako.

³⁷ Nhanembovy'are'ỹva'ea nhaporemo ndikwahyi nhande rehe. Xanhimomirana nhande jupe. A'ereki Cristo'ga nhande mbopopoaka nhanenhimomiranama rehe. Ga nhande arõ hete. A'ero koji'i nhande roryroryhetero nhandejikoga ga rehe.

³⁸ A'e hete ji: Nimombikavi Tupana'ga remiarõa. Nhanemanoa nomombigi garemiarõa nhande rehe. Nhanemano'e'yma na jitehe nomombigi. Yvagipeve'ga nomombigi nhanearõa. Ganduvihava'ga nomombigi no. Ipopoakave'ga nomombigi. Agwamova'ea nomombigi. Aerẽva'ea na jitehe nomombigi.

³⁹ Yvateuhuva'ea nomombigi nhanearõa. Yvyvotaruhupeva'ea nomombigi no. Tupana'ga rembiapoa nhaporemo nomombigi nhanearõa. A'ereki Tupana'ga nianearombiga gwami tuhẽ. Nhandejikogame Jesus Cristo'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe ga okwahavuka Tupana'ga remiarõa nhande ve.

9

Tupana'ga remimo'ẽhara'ga israelitas'ga

¹ Cristo'gareheva'ero ji nhimombe'ukatui kiro pe me. Ji nanhi'mbei. Tupana'ga ra'uva okwahavuka ji ve jivyvyteri pe nhi'mbee'yma no.

² Jivy'are'ỹhetea ji imombe'ukatui kiro pe me. A'ereki ji ndavy'ari hete jire'yja'ga ndehe judeus'ga ndehe ga jikoge'ymame Cristo'ga rehe. Ndopigi jirekoveveuhua ga ndehe a'ero.

³ A'ereki ji apota hete gajikoga Cristo'ga rehe. Ahepy pota ji ga novĩa. Po jire'yja'ga jikogi Cristo'ga rehe Cristo'ga pohira gwaramo ji hugwi hamo, a'ero po ji ipotari Cristo'ga pohira ji

hugwi hamo, a'e po ji novĩa. A'ereki ji apotarahivuhu ġajikoga ga rehe.

⁴ Ga ko Tupana'ga remimo'ëharamo israelitas'ğa. Ymya Tupana'ga ei ġanamonha'ea pe: "Jira'yramo ko pe ndekoi," ei ga. Gwepiuka ga gwuvihavuhuhetea ahe ve no. "Nahanahã po ti ji rekoï pe nderekokatuavo nehë," ei ga ġanamonha'ea pe. Tupana'ga okwatijaruka onhi'ğa Moisés'va'ea pe terembo'e ti ġa javo. Okwahavuka ga ġanamonha'ea pe nahã ti ji mbohete javo. Tupana'ga e'i ahe ve no: "Nahanahã po ti ji imombyryvi pe me nehë," ei ga ahe ve.

⁵ Israelitas'ğa nemboypya ko Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Israelva'ea no. Cristo'ga ko o'a yvya koty israelitaramo no raikwehe. Gaha ko nhanderuvihavuhuhete'ga Tupanammo. Timbohete ti ga avuirama a'ero. Na tuhë.

⁶ Israelitas'ğa ndokoi reki Cristo'ga rehe. Emo ji nda'ei: "Tupana'ga opiriã o'eagwera o'erame ahe ve hako tamo'ë ti ġa jijive javo hako." Ji nda'ei a'ea. A'ereki israelitas'ğa nhaporemoo rui Tupana'ga omo'ë ojive.

⁷ Ga nomongopavukari Abraãova'ea rymymino'ğa gwa'yramo no. Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: "Ndera'yra'ğa rymymino'ğa pe jate Isaque'ğa rymymino'ğa pe jate po ti ji ei ndera'yra'ğa nehë," ei ga ahe ve.

⁸ Abraãova'ea rymymino'ğa nhaporemoo rui ko Tupana'ga ra'yra'ğa a'ero. A'ereki Tupana'ga nomo'embavi ġa ojive javo ġa pe. Tupana'ga erame jate ġa pe ġa mo'eamo a'ero gara'yramo ġa ndekoi.

⁹ Nahã Tupana'ga e'i Abraãova'ea ⁹ a'ero ahera'yrava'ea mombegwovo hako.

"Ambota'yruka po ti ji nde ve nerembirekohëa Sarahëa nehë," ei Tupana'ga.

"Irüa kwara rupi po ti Sarahëa gwa'yra'ğa mbo'ari a'ero nehë ji jivyrame nehë," ei ga Abraãova'ea pe hako.

¹⁰ Na jitehe Tupana'ga ei Rebecava'ea pe no nahã po ti penda'yra'ğa nehë javo. Ahera'yrava'ea memei ko nhaneramonhava'ea ra'yrava'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea novĩa. Emo nahã hako. Isaqueva'ea ojay'ro ġwembirekova'ea pe Rebecava'ea pe. Ojopohe Rebecava'ea ra'yrava'ea dois. Ojopoheva'ea arame Esaúva'ea o'arypy. Kirë ahepoheva'ea Jacóva'ea ari no.

¹¹⁻¹² Igwete Tupana'ga ejipei Rebecava'ea pe ahera'yrava'ea mombegwovo. Ojopoheva'ea mbo'are'ymame Tupana'ga ei: "O'arypyve'ga po ti oko tehe oirü'ğa pyri nehë - kiroki ga aerë o'a," ei Tupana'ga. Tupana'ga e'i jipe aerëva'ea pe Jacóva'ea pe, ga rehe po ti ji rekoï nehë javo. Gwemimbotarimova'ea

rehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. A'ereki ga erame ahe ndo-jogwero'ari ve. Nurã ahe ndokokatui ve. Ndokote'varuhui ve ahe no. A'ereki ahe ndojogwero'ari ve. Jacóva'ea rekokaturu ġwaramo rõi reki Tupana'ga ei ahe ve a'ero. Gwemimbotarimo tehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve.

13 Nahã ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo:

“ ‘Ako ji Jacóva'ea rehe,’ ei ga.

‘Esaúva'ea rehe a'e te ji ndakoi,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

14 E'i tehe po ġa Tupana'ga pe a'ero: “Ndapyryvi Tupana'ga,” e tehe po ġa. “A'ereki jara'ġa ndehe ga ndokoi. Jara'ġa ndehe ga oko,” e po ġa. Nde'i po ġa a'ea Tupana'ga pe hamo.

15 A'ereki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Ji ġa porogwetypotarame po ti ji ġa porogwetygi nehẽ,” ei ga hako.

16 Nahã a'ero. Nhaneremimbotarimo rõi Tupana'ga nhande porogwetygi. Nhande rekokaturu ġwaramo rõi Tupana'ga nhande porogwetygi. Gwemimbotarimo jate ga nhande porogwetygi.

17 A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo. Tupana'ga e'i Faraóva'ea pe hako:

“Oromongouka ji nde ġanduvihavuhuro

terekwahavuka ti ojipe'ġa pe jipopoakara,” ei ga.

“Tajikwahavuka ti ġa pe ġagwuri pe nhaporemo,” ei Tupana'ga Faraóva'ea pe.

Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igã hako.

18 Nahã a'ero. Tupana'ga ġa porogwetypotarame ġa porogwety. Ipotarame ġa'angare'yma a'ero ga noangarukari tuhẽ ġa ġwemimbotarimo okovo ġwaramo.

19 Pe'ji tehe po pe ji ve a'ero: “Po ore noreangari a'ero maraname po Tupana'ga euhui ore ve naerũ? Maraname ga ei: ‘Peko te'varuhu pe peangare'yma?’” pe'ji po pe ji ve. “A'ereki ga tuhẽ oko ġwemimbotarimo ore angarukare'yma. A'ereki ahe nomovahĩ Tupana'ga remimbotarimova'ea.” Pe'ji tehe po pe ji ve, a'e ji.

20 Ahe nonhi'igayvari tuhẽ Tupana'ga vvyakotyva'ero, a'e ji. Aherembiapoa nde'i ahe ve: “Maraname nde ji apouhui na?” Aherembiapoa po nde'i a'ea.

21 Kiroki ga oapo nhaetõtujuga – ġwemimbotarimo tehe ga oapo a. Opyhy po ga tujuga ru'uma japovo. Jara japorame po ga ei: “Koa po ti ji a'apo katu nehẽ. Pyryheteva'ea po ti ji a'apo nehẽ,” e po ga. Igwete po ga ei no: “Kirẽva'ea po ti ji a'apo jate hembyruera pyvõ. A'ea po ti ji apo'ru jipi,” e po ga. Gwemimbotarimo tehe ga japoi a'ero.

22 Ga javijitehe nhandeapohara'ga rekoi Tupana'ga rekoi yvyakotyve'ga nderekovo. Okwahavuka pota ga onhimboahiva okote'varuhuve'ga pe. Okwahavuka pota ga opopoakara ġa pe no. Ga nonhimbaekwahivi ve okote'varuhuve'ga ndehe - kiroki ġa Tupana'ga monhimboahi ojive. A'ea ko hahyheteaġwama ġa pe.

23 Okwahavuka pota ga gwuvihavuhuhetea nhande ve. Tupana'ga nhande porogwety. Igwete ga nhande mombryvi togwereko ti ġa jiruvihavuhuhetea ji pavēi javo.

24 Nhande tuhē ga nhande mo'ē ġahā po ti jireheve'ga javo. Judeus'ga pe jate rūi ga ei. Judeus'ġarūive'ga pe ga ei no ġa mo'eamo ojive. Nahā ga nhande mo'emo'ēi judeus'ga hugwi judeus'ġarūive'ga hugwi no.

25 Oséiasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa a'ea rehe hako. Nahā Tupana'ga ei:

“Kiroki ġa aġwamo jireheve'ga rūi

– ġa pe po ti ji ei aerē gwe nehē jireheve'ga,” ei ga.

“Kiroki ġa aġwamo nhiremiarōhara'ga rūi

– ġa pe po ti ji ei aerē gwe nehē nhiremiarōhara'ga,” ei ga.

26 Oséiasva'ea okwatijara'ja Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Nahā Tupana'ga ei:

“A'e ypy ji ġa pe:

‘Pe ko jireheva'ea rūi,’ ei Tupana'ga.

“Perope ji a'e poa ġa pe

– pevo jitehe po ti ji ei ġa pe nehē:

‘Pe ko jira'yramo peko kiro.

A'ereki jihī ahe mongo jitekovo,’ ei Tupana'ga ġa pe.

Nahā Oséiasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako.

27 Isaíasva'ea okwatija israelitas'ga mombe'gwovo no. Nahā ahe ei hako:

“He'yjuhu po ti israelitas'ga onhimongyavo nehē novīa.

Y'ytīga hay'iuhuva'ea javijitehe po ti ġa ndetauhuro nehē novīa,” ei ahe.

“Emo ġanembyruera'ga jate po ti ga nomomanoukari nehē,” ei Isaíasva'ea.

28 A'ereki Tupana'ga e'i: “ ‘Kotihī po ti ji epavi he'yjuhuve'ga ndeaporoġita pe yvyakotyve'ga ndeaporoġita pe nehē,’ ei ga,” ei ahe.

29 A'ea pe Isaíasva'ea e'i nhoġwenonde ikwatija no.

“Ymya Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ahery'juhua mombapavukari cidade de Sodoma pe cidade de Gomorra pe no hako,” ei ahe.

“Po ga nombokupyri'i'i ahe nhaneremboypyro hamo, a'ero po nhande papakatukatui ahe javijitehe no,” ei Isaíasva'ea hako.

Israelitas'ga nonhimombryvi reki

³⁰ Nahã ji ei a'ero. Judeus'garũive'ġa nde'i ojohupe: "Marã po ti nhande nhimombyryvi nehẽ?" nde'i ġa. Tupana'ga reki omombyry ġa. A'ereki ġa ojiko ga rehe.

³¹ Israelitas'ġa ki a'e te nahã e'i tehe ojohupe: "Marã po ti nhande rekoï nghanenhimombyryva nehẽ?" ei ġa. "Nahã ti nhande xako. Tihendu katu ti nhanembo'ea, a'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: 'Pepyry hete pe'." E'iteheuhu ko ġa.

³² A'ereki ġa e'i: "Nhande tuhẽ po ti xanhimombyry nehẽ." Ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Cristo'ga e'i ġa pe: "Pejiko ti ji rehe." A'ero ġa nhimboahivi ga pe ojikopotare'yma ġwaramo ga rehe. Itauhua ko ahe mbo'a ahe noġa ahe monhimboahiva. Ita javijitehe ko Cristo'ga judeus'ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo.

³³ Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'urame ita javijitehe ko ga javo. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo:

" 'Pehendu katu ti nhinhi'iġa.

Onga apohara'ga omondo ita inoġa.

A'ea reki ġa mbo'a ġa noġa ġa monhimboahiva ġa mbopoyjayjare'yma ġa mongovo,' ei ga.

'Na jitehe ji ga mondoi cidade de Sião pe ga noġa judeus'ġa pyteri pe.

Ita javijitehe ga ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma,' ei ga.

'Emo ojikogame ga rehe po ti ġa ndipoyjayjare'ymuhũi nehẽ,' ei ga," e'i ikwatijara.

A'ereki ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'urame ga ko ita javijitehe javo.

10

¹ Nhiirũ, anhi'ĩ hete ji Tupana'ga pe jire'yja'ġa ndepyga judeus'ġa ndepyga tojiko ti ġa Cristo'ga rehe javo. A'ereki ji apota hete ġajikoga ga rehe.

² A'e ji ġa mombe'gwovo: Oko hete ġa Tupana'ga rehe xako ti garemimbotarimova'ea rupi javo novĩa. Emo ġa ndokokwahavi reki garemimbotarimova'ea rupi.

³ Ga ndokoi Tupana'ga remimombyryva rupi. Igwete ġa etehei: "Xanhimombyry nhande," ei ġa. "Xako nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve: 'Pepyry hete pe,' e po ti ga nhande ve nehẽ," e'i tehe ġa. A'ea ġa e'i tehe okoe'yma Tupana'ga remimombyryva rupi.

⁴ Cristo'ga jate ġwendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nhande nihendukatupavi a'ea

nhanenhimombyryve'yoma. Nurã nhande jikogi Cristo'ga rehe Tupana'ga te'i pepyry pe javo nhande ve.

Ojiko pa po ga Cristo'ga rehe hamo

⁵ Ymya Moisésva'ea ikwatijari ga mombe'gwovo hako – kiroki ga e'i: “Po nhande hendukatui Tupana'ga remimbo'ea, a'ero po ti nhande pyryvamo nehẽ.” Kiroki ga e'i a'ea – ga pe Moisésva'ea ei:

“A'ea rendukatupava po ti ga mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Moisésva'ea.

⁶ Jara'ga pe ki a'e te ahe e'i ikwatija ga mombe'gwovo no – kiroki ga e'i: “Nhande jikogame Tupana'ga rehe po ti ga nhande mombyryvi nehẽ.” Ga pe Moisésva'ea ei:

“Te'iyme ti ga ovyvyteri pe:

“Tojiupi ti ga yvagi pe'.”

Cristo'ga mbojyva pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ga a'ea javo. A'ereki Cristo'ga uripe raikwehe tamombyry ga javo.

⁷ Igwete Moisésva'ea ei no:

“Te'iyme ti ga no:

“Toho po ti ga omanove'ga gwyri pe'.”

Cristo'ga mbogwerava pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ga a'ea javo. A'ereki Cristo'ga okweravipe reki omanoa hugwi raikwehe.

⁸ Moisésva'ea e'i a'ero:

“Pekwaha pe Tupana'ga nhi'iga,” ei ahe.

“A'ereki nonhimimi pe me a.

Penhiĩ pe a'ea rehe.

Pejapyaka pe a'ea rehe Tupana'ga nhi'iga rehe,” ei ahe ikwatija hako.

A'ea ore imombe'ui pe me no tapejiko ti ga rehe javo.

⁹ Penhimombe'u ti jara'ga pe Jesus'ga ko jipojykaharete'ga javo, oro'e ore pe me. Perovia hete ti pejipy'a pe Jesus'ga kwerava Tupana'ga ombogwera ga gamanoa hugwi javo. Heroviaheterame a'ea po ti Tupana'ga pe mondoukari ojipyri yvagi pe aerẽ nehẽ.

¹⁰ A'ereki heroviaheterame nhandepy'a pe nhande xajiko Jesus'ga rehe. Nhande jikogame ga rehe ga ko jipojykaharete'ga javo, a'ero Tupana'ga ei nhande ve pepyry hete pe javo. A'ero po ti ga nhande mondoukari ojipyri nehẽ.

¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Kiroki ga ojiko ga rehe

– ga po ti ndipoyjayjare'ymuhũi nehẽ,” e'i.

¹² Yvyakotyve'ga pe nhaporemo i'ei. A'ereki ga ojo'ja hete Tupana'ga pe judeus'ga judeus'garũive'ga pavẽi. A'ereki Jesus Cristo'ga ko judeus'ga pojykaharete'ga. Ga jitehe ko judeus'garũive'ga pojykaharete'ga no. Ga omombyry hete ga pe nhaporemo ga jikogame ga rehe ore poko javo.

13 A'ereki ikwatijara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko nhandepojoykaharete'ga rehe ore poko javo
– ġa mondouka po ti ga yvagi pe ojipyri nehē,” e'i.

14 Emo ojikoge'ymame ga rehe po ġa nde'i ore poko javo ga
pe. Ganhi'iġa renduve'ymame po ġa ndojikogi ga rehe. Ga
mombe'ue'ymame ġa pe po ġa nohenduvi ganhi'iġa.

15 Tupana'ga ġa mondoe'ymame ga mombe'uuka ġa pe po
ġa nomombe'ui ga ġa pe a'ero. Emo Tupana'ga ġa mondouka
tuhē reki ga mombe'gwovouka ġa pe. Igwete ikwatijara e'i
no:

“Pyrý hete tuhē ġa ndurame imombe'gwovo pyryva'ea
nhande ve,” e'i hako.

16 Emo imombe'urame ġa pe ġa nhaporemu rui ġwendu
katu Tupana'ga remimombe'upyryva. Nanongara pe
Isaíasva'ea ei Tupana'ga pe hako:

“Ga nohendukatui reki ore imombe'urame ġa pe,” ei ahe
opojoykaharete'ga pe hako.

17 Nahā a'ero. Hendukurame jate Cristo'ga mombe'ua
nhande jikogi ga rehe.

18 “Oro israelitas'ġa, nohenduvi ġa pyryva'ea mombe'ua
naerū?” e'i po ġa ji ve. Ġwendu tuhē reki ġa. A'ereki
ikwatijara e'i:

“Yvyakotyve'ġa nhaporemu ġwendu ġanhi'iġa.

A'ereki ġagwyrí pe nhaporemu ġa oho imombe'gwovo
pyryva'ea,” e'i ikwatijara hako.

19 “Israelitas'ġa ndokwahavi naerū?” e po ġa. Okwaha
tuhē ġa. Moisésva'ea ypy omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'iġa
mombe'urame ikwatija hako. Tupana'ga e'i israelitas'ġa pe:

“Pe'ji tehe pe israelitas'ġarūive'ġa pe:

‘Ga ko Tupana'gareheve'ġa rui.

Ga ndokwahavihu,’ pe'ji tehe pe israelitas'ġarūive'ġa pe,” ei
Tupana'ga.

“Ga pe jitehe po ti ji imombyryvi nehē.

Nahā po ti ji pe monhimyrōi israelitas'ġarūive'ġa ndehe nehē.
Igwete po ti ji pe monhimboahivi nehē no,” ei Tupana'ga
israelitas'ġa pe.

Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa inoġa hako.

20 Isaíasva'ea koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga
nhi'iġa. Tupana'ga e'i israelitas'ġarūive'ġa mombe'gwovo:

“Ymya ġa ndajikwahapotari.

Aġwamo ki a'e te ġa ji kwahavi,” ei ga.

“Ymya ġa nde'i: ‘Pemombe'u ti Tupana'ga ore ve.’

Aġwamo ki a'e te ji anhimboukwaha ġa pe,” ei Tupana'ga
israelitas'ġarūive'ġa mombe'gwovo.

Isaíasva'ea omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako.

²¹ Emo ahe omombe'u israELITAS'ġa no imombe'urame Tupana'ga nhi'ġa. Tupana'ga e'i hako:

“A'ea'e ji ġa pe jipi novġa:

‘Pejiko ti ji rehe,’ ei ga.

“Emo ġa nanhirendupotari.

Ga noangarihu ojikoge'yma ji rehe,” ei Tupana'ga israELITAS'ġa mombe'gwovo.

Isaġasva'ea okwatija a'ea Tupana'ga nhi'ġa hako.

11

Tupana'ga ndopohiri israELITAS'ġa hugwi

¹ E'i po ġa ji ve a'ero: “Tupana'ga opohi hete ojiheve'ġa hugwi israELITAS'ġa hugwi naerŭ ġa jikopotare'ymame ga rehe?” e'i tehe po ġa ji ve. Ga ndopohihetei reki ġa hugwi, a'e ji. Jihi ko israELITARAMO ako. Abraġova'ea ko nhiremboypya. Ji ko Benjamimva'ea rymyminoRO ako no.

² Tupana'ga ndopohiri tuhĕ ojiheve'ġa hugwi. Gahġa ga jypya omo'emo'ĕ ojive.

Pekwaha tuhĕ pe Tupana'ga rembikwatijarukara - kiroki omombe'u ELIASVA'EA. A'ereki ELIASVA'EA e'i hete Tupana'ga pe israELITAS'ġa mombe'gwovo hako.

³ “Ojuka pa ġa nenhi'ġa mombe'uharava'ea,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Omombo ġa ikwava'ĕhava no

- perope ore orokwava'eġuka mbiara jukapyra nde ve jipi.

Ji tehe reki ako ndereheva'ero.

Kiro po ti ġa ji jukapotari nehĕ no,” ei ahe Tupana'ga pe hako.

⁴ Igwete Tupana'ga ei ELIASVA'EA pe hako:

“Nde tehe rŭi reki ereko,” ei ga.

“Sete milve'ġa akwaimbae'ġa ji areko jijiheva'ero.

Ga nombohetei Baal ra'angava,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁵ Na jitehe tuhĕ Tupana'ga judeus'ġa nembyruera'ġa nderekoi ojiheva'ero aġwamo. Tupana'ga omo'emo'ĕ ġa ojive. A'ereki ga omombyry pota ġa pe.

⁶ Ga ndekokaturO ġwaramo rŭi Tupana'ga ġa mo'ĕi. Gwemimombyrypotaro ġwaramo ga ġa mo'ĕi ojive. A'ereki ga omombyry pota tehe ġa pe. Po ġa ndekokaturO ġwaramo ga ġa mo'ĕi ojive hamo, a'ero po ga nomombyrytehei ġa pe hamo. Omombyry tehe tuhĕ reki ga ġa pe ġa mo'eamo ojive.

⁷ A'ero ji ei: IsraELITAS'ġa opota omombyryva novġa. Tupana'ga ki a'e te nomombyrypavi ġa. Gwemimo'ĕhara'ġa jate ga ġa mombyry. Jara'ġa reki hendupotare'ymame Tupana'ga nhi'ġa ga nohendukatuukari ġa pe a'ero.

⁸ Ikwatijara e'i no:

“Tupana'ga noangarukari ġandeaporoġita
tokwahavyme ti ġa javo.

Henduvame ganhi'ġa
ġa nohendukatui a'ero.

Aġwamo vehevi ġa ndokwahavihu,” e'i ikwatijara israeli-
tas'ġa mombe'gwovo hako.

⁹ Tupana'ga ombuhuruka israelitas'ġa pe onhi'ġa
pyryva'ea nahanahã ti ġa toko katu javo hako. A'ea rehe ġa
ndoryndorytehero kiro ti nhande nhimombyryvi nehë javo
tehe. Emo ganhi'ġa omombe'u reki ġandekote'varuhua ġa
mbotegweteavo. Nurã Daviva'ea ikwatijari ġa mombe'gwovo
hako.

“Tupana'ga nhi'ġa ti tombotegwete ġa,” ei ahe.

“Tombohahy ti ga ġa pe nehë
ġandekote'varuhuro ġwaramo,” ei ahe.

¹⁰ “Tokwahavyme tuhë ti ġa onhimombyryva
ojikoge'yma Tupana'ga rehe,” ei ahe.

“Tipiro'ya'javyme ti ġa ġwembikwahave'yma hugwi,” ei Da-
viva'ea ikwatija hako.

¹¹ Judeus'ġa ndojikopavi Cristo'ga rehe aġwamo a'ero. E'i
tehe po ġa ji ve a'ero: “Ndojikogi ġa kiro Tupana'ga rehe
toho ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehë naerũ?” e'i tehe po
ġa. Ji nda'ei a'ea, a'e ji pe me. Judeus'ġa ndekote'varuhuro
ġwaramo judeus'ġarũive'ġa jikogi ga rehe judeus'ġa ti ton-
himyrõ ġa ndehe a'ero nehë. Judeus'ġa po ti e'i a'ero nehë:
“Judeus'ġarũive'ġa jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga omom-
byry ġa pe. Xajiko pa ti Cristo'ga rehe no tomombyry ti ga
nhande ve ġa javijitehe nehë no,” e po ti ġa nehë.

¹² Judeus'ġa ndekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga omom-
byry hete jara'ġa pe. A'ereki judeus'ġa jikoge'yma ġwaramo
Cristo'ga rehe Tupana'ga omombyry hete judeus'ġarũive'ġa
pe. Po Tupana'ga imombyryvi judeus'ġarũive'ġa pe judeus'ġa
jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe, koji'i tehe po ti Tupana'ga
imombyryhetei ġa pe nehë judeus'ġa jikopava ġwaramo
Cristo'ga rehe nehë no.

Tupana'ga omombyry judeus'ġarũive'ġa pe

¹³ A'e ji kiro judeus'ġarũive'ġa pe. A'ereki Tupana'ga ji
mongouka Jesus Cristo'ga moirũharamo. A'ero Cristo'ga ei ji
ve: “Eho ti ji mombe'gwovo judeus'ġarũive'ġa pe,” ei ga. Pyry
hete ji ve a'ero ji ga mombe'ui pe me.

¹⁴ Tamonhimyrõ po ti ji pe ndehe jire'yja'ġa judeus'ġa. A'ero
po ti jararamo ġa jikogi Cristo'ga rehe nehë no.

¹⁵ Opohirame judeus'ġa hugwi Tupana'ga jirekokatuukari
judeus'ġarũive'ġa pe. Aerë Tupana'ga jirekokatuukarirë

judeus'ga pe po ti kaitu pyryheteramo vyvakotyve'ga pe nhaporemonehē!

16 Pāo japoramena hā judeus'ga ndekoi jipi. Ga gweno'ē ppy xunhiva'ea hu'uma hugwi Tupana'ga apoa javo jupe. O'erame a'ea jypyva'ea pe po jarava'ea hu'uma nhaporemone Tupana'ga apoa no. Oro yva no. Po ga ei Tupana'ga apoa yvapoa pe, a'ero po hakā Tupana apoa no. Na jitehe Tupana'ga ei jireheve'ga judeus'ga nemboypya pe hako. Po ga ei jireheve'ga ahe ve, a'ero po ti aherymymino'ga ndekoi Tupana'gareheva'ero nehē no judeus'ga.

17 Tamombe'u katu ti kiro pe me a'ero ojo'java'ea. Gwereco oliveira aheremityma. Gwereco irūa no yva ka'gwyripeva'ea aheremityma rūi. Aheremityma rakā ite'varuhurame nhande ndipotari a'ea hakāvondoga yva hugwi. A'ero po nhande heruri ka'gwyripeva'ea rakā imondovo imbojoapya imohina nhakāvondogipyra rehe a'ea toko hakāte'varuhuva'ea py'rovo javo. A'ero pyry ka'gwyripeva'ea rakā pe oliveira rapoa rerekovo gwaramo. Judeus'ga nemboypya ko oliveira rapoa javijitehe. Aherymymino'ga judeus'ga ko oliveira rakā ja. Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga ndopotari ga opohia ga hugwi. Pehe reki judeus'garūiva'ero pe ka'gwyripeva'ea rakā ja. Pe jikogame ga rehe Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero judeus'ga py'rovouka. A'ero pyry hete pe me. Ymya Tupana'ga imombyryvi judeus'ga nemboypya pe hako. Ahe ja pe ndekoro gwaramo ga imombyryvi jitehe pe me no. A'ereki pe ahe javijitehe pejiko Tupana'ga rehe a.

18 Judeus'ga jikoge'yname ga rehe Tupana'ga pohiri ga hugwi. Emo judeus'garūiva'ero tapenhimboheteuhui ti a'ea rehe. Tape'jiuhui ti: “Ga hohe'i tehe ko ore pyryvamo. Nurā Tupana'ga opohi ga hugwi imombyryva ore ve.” Tape'jiuhui ti a'ea. A'ereki judeus'ga nemboypya rehe Tupana'ga omombyry pe me. Ndia'ei nhande: Hakā rehe ko pyry yva rapoa pe, ndia'ei nhande. A'ereki yva rapoa rehe ko pyry hakā pe. Na jitehe judeus'ga nemboypya rehe ko pyry pe me. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe ganemboypya javijitehero gwaramo. A'ereki ahe ppy gwereco Tupana'ga nhi'iga imombe'gwovo pe me. Tape'ea'javuhui ti a'ero: “Ore rehe Tupana'ga omombyry judeus'ga pe.”

19 Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Oliveira nhande tihakāvondo ka'gwyripeva'ea rakā toko ipy'rovo javo. Na jitehe judeus'ga hugwi Tupana'ga pohiri judeus'garūive'ga toko ga py'rovo javo,” pe'ji po pe. “Ore judeus'garūiva'ero orepyry hete ga hohe a'ero,” pe'ji tehe po pe ji ve.

20-21 Ndapekwahavihī. Tupana'ga opohi tuhē ga hugwi ga jikoge'yname ga rehe. A'ero pejikoga gwaramo ga rehe ga

pe mongoi ojiheva'ero. Tapenhimbohetehe reki a'ea rehe. Nhande tihakãvondo oliveira hugwi hakã ite'varuhurame. Na jitehe Tupana'ga pohiri judeus'ga hugwi ojiheve'ga hugwi ga te'varuhurame ga jikoge'ymame ojihe. Opohi ga ga hugwi. A'ero kaitu po ti ga pohiri pe hugwi no pe jikoge'yma'javame ga rehe nehẽ. Pekyhyji ti gapohira hugwi a'ero. Tapejikoge'ymuhũ ti ga rehe a'ero.

²² Pehepia pe Tupana'ga reaporoğita. Ga pyry hete. Emo ga ombohahy ga pe ga jikoge'ymame ojihe. Pe me reki ga pyry pe ndekoro gwaramo garemimombyryva rupi jipi. Ahaname po ti ga pohiri pe hugwi nehẽ no.

²³ Judeus'ga jikoge'ymbigame po ti Tupana'ga ga mongoa'javi ojiheva'ero imombyryva'java ga pe nehẽ no. A'ereki a'ea nonhimimi Tupana'ga pe.

²⁴ Nahã a'ero. Nhande tihakãvondo ka'gwyripeva'ea hugwi hakã mondovo imbojoapya ojipea rehe oliveira rehe. A'ero ko pyry ka'gwyripeva'ea rakã pe. Judeus'garũiva'ero ko pe ka'gwyripeva'ea rakã ja. Pejikogame Tupana'ga rehe pyry pe me a'ero. Ymya pe ndapejikogi ga rehe judeus'garũiva'ero gwaramo. Agwamo reki pyry pe me pejikoga gwaramo ga rehe judeus'ga nemboypya javijitehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Po pe me ga imombyryvi koji'i tehe po ti ga imombyryvi judeus'ga pe nehẽ ga jikogame ga rehe nehẽ. A'ereki judeus'ga ko oliveira rakã ja. Po hakãvondogirẽ oliveira hugwi nhande imondopotara'javi akoja imbojoapypota oliveira rehe jitehe a'ea ko nonhimimi. A'ereki oliveira rakã tuhẽ nhande timondoa'ja oliveira rehe. Na jitehe judeus'ga jikogame Tupana'ga rehe po ti nonhimimi tuhẽ ga pe ga ga mongoa'javame ojiheva'ero imombyryva'javame ga pe nehẽ.

Tupana'ga omombyry ga pe nhaporemo

²⁵ Nhiirũ, tamombe'u mbatera pe me kiro tapekwaha ti javo. Ymya ko nhande ndikwahavi nanongara. Agwamo reki Tupana'ga ikwahavukari nhande ve. Tamombe'u a'ea kiro pe me tape'ea'javyme ti: "Tupana'ga po ti nomombyryva'javi israelitas'ga pe nehẽ. Nhande ve jate ga omombyry kiro." Tapenhimbohetei a'ea javo tehe nehẽ. Nahã ti ji imombe'ui pe me a'ero. He'yjuhu ko ga kiro novĩa - kiroki ga noangarihu ojikopotare'yma Cristo'ga rehe novĩa. Judeus'garũive'ga ki a'e te ojikojiko Cristo'ga rehe kiro. Ogwryri pe nhaporemo po ti ga ojiko na'ẽ ga rehe nehẽ.

²⁶ Nahã po ti israelitas'ga jikojikogi Cristo'ga rehe nehẽ no. A'ero po ti Tupana'ga ga mongopavi ojiheva'ero nehẽ. Ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i no: "Nhanembopiro'yhara'ga po ti uhu nehẽ.

Judeus'ğa cidade hugwi Sião hugwi po ti ga ruri nehē," e'i. "A'ero po ti ga imombori Jacóva'ea rymymino'ğa ndekote'varuhua judeus'ğa ndekote'varuhua ға hugwi nehē," e'i ikwatijara.

27 Igwete i'ei Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo:

"Imomborame ғandekote'varuhua ға hugwi po ti ji rekoi ji'ea rupi katu nehē," e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo.

28 Judeus'ğa ndogweroviari aғwamo Tupana'ga remimombe'ua Cristo'ga mombe'ua. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai ға ndehe tambojiko ti judeus'ғarũive'ға jijihe a'ero javo. A'ea ko pyry reki pe me a'ero. Emo Tupana'ga oko hete judeus'ға ndehe no. A'ereki ymya ga omo'emo'ē ғанemboypya ojive hako. "Pe po ti jireheva'ero nehē," ei ga ahe ve hako.

29 "Opomo'ē ji jijive. Tamombyry ti ji pe me nehē," ei Tupana'ga hako. O'erame a'ea ga ndogwerojijyi gweaporoғita. Omo'ē tuhē ga ға ojive a'ero. Omombyry tuhē ga ға pe no.

30 Ymya pe napehendukatui Tupana'ga nhi'īga judeus'ғarũiva'ero. Emo Tupana'ga pe porogwety aғwamo judeus'ға hendukatue'yma ғwaramo.

31 Na jitehe judeus'ға nohendukatui Tupana'ga nhi'īga aғwamo. Emo po ti Tupana'ga ға porogwety nehē no pe porogwetyga ғwaramo.

32 Yvyakotyve'ға ndekote'varuhupava ғwaramo Tupana'ga nohenduvukari ға pe onhi'īga taporogwety ti ji ға nhaporemonehē javo.

Timbohete ti Tupana'ga

33 Tupana'ga pyry hete tuhē imbuhua pyryva'ea nhande ve. Heaporoғita katu hete ga mbatera rehe.

Okwaha pa hete tuhē ga.

Nhande ndikwahavi tuhē Tupana'ga reaporoғita.

"Onhimi hete nhande ve," xa'e nhande jupe.

34 Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

"Ndikwahahavi Tupana'ga reaporoғita," e'i.

"Nimoғitahavi ga

nahanahã po nde rekoi hamo jave'yma ga pe," e'i.

35 "Nimondohavi ga pe

tokwepy ti ga javo," e'i ikwatijara.

36 A'ereki Tupana'ga oapo pa mbatera.

Ga gwereko katu pa mbatera no.

Gwereko ga mbatera

tanhimbohete ti nhirembiapoa nhaporemonehē javo.

Timbohete ti Tupana'ga avuirama a'ero. Amém.

12

Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe pejikokatuavo

¹ Nhiirū, Tupana'ga nhande porogwety hete. Nurā ji ehetei pe me: Nahā po pe ndekoi a'ero hamo. Penhikwava'ē hete ti Tupana'ga pe pejikokatuavo. A'ero po ti ga nhimohēhetei pe ndehe nehē. Nahā po pe Tupana'ga mbohetei gareheva'ero hamo penhikwava'eğa ga pe pejikokatuavo hamo.

² Tapembopogwei ti ға – kiroki ға oko Tupana'ga remimbotare'yma rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ore mboheaporogitapyahue'ymi ti,” pe'ji ti ga pe. Pendea-porogitapyahurame po ti pe ikwahavi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Gareximbotarimova'ea ko nahā; kiroki pyry hete, kiroki a'ea rehe Tupana'ga onhimohē, kiroki ndogwerekoi a'ea hoheva'ea pyryvamo – a'ea ko Tupana'ga remimbotarimova'ea.

³ Tupana'ga omomyry ji ve onhimoirūuka. Nurā ji ei pe me nhaporemo: Tapenhimboheteuhui ti. Pe napenani ti pejeaporogita katu pejapyakakatuavo pejihe Tupana'ga pe mbojikoga gwaramo ojihe.

⁴ Tamombe'u ti kiro pe me jira'oa tapekwaha ti ojo'java'ea. Jira'oa ko ojipeji. He'yi reki jira'oareheva'ea onhimongyavo jijurua, jireakwara, jipoa no. Ojoatyatyvi reki jira'oareheva'ea ikarakatuhava. Jiapyakwara pyvō ji ahendu. Jijurua pyvō ji nahenduvi. A'ea pyvō ji nhi'īgi. Jipoa pyvō ji ipyhygi. Jira'oa ojipejiva'ea reki. Emo gwereko paravuhu jira'oareheva'ea. Ojoatyatyvi ikarakatuhava a'ero.

⁵ Na jitehe jira'oareheva'ea'java'ero ko nhande nhimongyi Cristo'gareheva'ero nhandekovo. Emo nhande nhaporemo ko jira'oa'java'ero ojipejiva'ea'java'ero nhande jikoty'aro gwaramo Cristo'ga pavēi. A'ero nhande nhaporemo nhande nhomoiruamo.

⁶ Ojoatyatyvi reki nhandekarakatuhava. A'reki ojoatyviva'ea Tupana'ga ombuhuruka nhande ve nhandekarakatuhava ga imomyryvame nhande ve.

Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imombe'gwovouka onhi'īga, timombe'u hete po ti nhande hamo ga nhande mbojikogame ojihe hamo.

⁷ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ojiheve'ğa pokogauka, tipoko po ti nhande ға a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ға mbo'eavouka, timbo'e po ti nhande ға Tupana'ga mombe'ua rehe a'ero hamo.

⁸ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ға mbohoryvuka, timbohory po ti nhande ға a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imoma'eamo mbatera ojipe'ğa pe, tima'egatu po ti nhande ға pe a'ero hamo tipoko ti ға javo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka nhande mongovouka

ġanduvihavamo, timondomondo katu po ti nhande ġa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ġa porogwetygauka, tiporogwety po ti nhande ġa nhanderoryroryvamo a'ero hamo.

⁹ Pe'ara tehe rūi toarō ġa. Pearō hete tuhē ti ġa. Tapekoi ti aherekote'varuhua rehe. Ahepyryva rehe ti peko.

¹⁰ Penhoarōarō hete ti a'ero. A'ereki pe penhomoirūrū Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Penhombohete ti nde ko ji hohe javo ojohupe.

¹¹ Pejirokwa ti mbatera rehe pejivevugwee'yma. Penhimbatepota ti pepy'a pe. A'ereki nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe pe peko.

¹² Peho po ti pe pejikovo Tupana'ga pyri avuirama nehē. A'ea mboha'uva ġwaramo ti pejoryjory. Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me. Penhi'ġe'yimi ti Tupana'ga pe.

¹³ Pema'ema'ē ti penhimbatera Cristo'gareheve'ġa pe ġa herekoe'yname. Cristo'gareheve'ġa nduġandurame pejipyteri pe pembuhuruka ti ġa penhonga pe jipi ġa nderekokat-uavō.

¹⁴ Pearōe'ŷve'ġa imbohahyrame pe me penhi'ī ti Tupana'ga pe tomomyry ti ga ġa pe javo. Na tuhē ti pemomyryvuka ġa pe ġa imbohahyrame pe me. Tape'euhui ti Tupana'ga pe tombote'varuhu ti ga ġa pe javo. Tape'euhui ti a'ea ga pe ġa ndehe.

¹⁵ Ojipe'ġa ndoryndoryvame ti pejoryjory ġa pavēi. Ga jehe'orame ti ġa pavēi pejehe'o no.

¹⁶ Peko ti pejogwehegwehe. Pejihe jate rūi ti peko. Okoteheve'ġa ndehe ti peko ġa pokoga. Tape'euhui ti: “Akwaha pa ji mbatera.” A'ea ti tape'euhui pejive.

¹⁷ Ojipe'ga imbote'varuhurame pe me tapembote'varuhui ti ga pe pejipyge'yma ga rehe. Ojipe'ga epavame: “Nahanā aherekokatua”, nahā ti peko katu a'ero.

¹⁸ Pejirokwa hete ti ojipe'ġa nderekokatupava.

¹⁹ Nhiirū, tapejipygi ti ojipe'ġa ndehe. Na ti Tupana'ga pe ndepygi ġa ndehe nehē imbohahyavo ġa pe nehē. A'ereki ikwatijara e'ī Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo.

“Jihi po ti ġa ndepy ġa ndehe nehē

– kiroki ġa ombohahy ojipe'ġa pe,” ei ga.

“Jihi po ti ambohahyuka ġa pe a'ero nehē,” ei nhandepojykaharete'ga, ei ikwatijara.

²⁰ Nahā ti peko a'ero ikwatijara hendukatuavo. A'ereki ikwatijara e'ī:

“Po ty'ara pearōe'ŷve'ġa jukai

pemondo ti mbatera ġa pe to'u ti ġa javo.

Po ġa ygweiramo

pemondo ti yhya ġa pe toy'u ġa.

Pe ġa nderekokaturame

po ti ġa ndipoyjayjari okote'varuhuagwera rehe nehē," e'i ikwatijara hako.

21 Ga ndekote'varuhurame pe me tapekote'varuhui ti ġa pe pejiipyge'yma ġa ndehe. Peko katu ti ġa pe a'ero ġandekote'varuhua hugwi ġa mbopohiruka.

13

Pehendu katu ti penduvihava'ġa

1 Pe me nhaporemme ji ei: Pehendu katu ti penduvihava'ġa. A'ereki Tupana'ġa omongo ġa penduvihavamo. Po Tupana'ġa nomongoi nhanderuvihava'ġa nhande ve, a'ero po nianderuvihavi a'ero hamo.

2 Penduvihava'ġa nendukatue'ymame pe napehendukatui Tupana'ġa nhi'ġa a'ero. A'ereki gaha omongo ġa penduvihavamo. Penduvihava'ġa nendukatue'ymame po ti pe ikwahavi hahya nehē.

3 Pe ndekokaturame pe ndapekyhyji penduvihava'ġa hugwi. Emo pe ndekote'varuhurame pe pekyhyji ġa hugwi a'ero. Pekihyjipotare'ymame penduvihava'ġa hugwi peko katu tuhē ti. A'ero po ti ġa pe mboheteri nehē.

4 A'ereki Tupana'ġa omongo ġa pe pokogauka. Emo pe ndekote'varuhurame pekyhyji ti ġa hugwi a'ero. A'ereki ġa okwaha imbohahyavo ahe ve. A'ereki Tupana'ġa omongo ġa tombohahy ti ġa okote'varuhuve'ġa pe javo.

5 Nurā ti pehendu katu penduvihava'ġa a'ero tombohahyukaryme ti Tupana'ġa nhande ve javo. Pe pekwaha pejiivyteri pe no. "Po ahe ġwendu katu ġa hamo," pe'e tuhē pe pejiivyteri pe. Nurā ti pehendu katu penduvihava'ġa.

6 Na jitehe po pe imondoi itambere'ia ġa pe hamo ġa imono'oġukarame. A'ereki Tupana'ġa ġa mondouka pe pyri ġa mboporavykyavo tohepia katu ti ġa ġa javo.

7 Nurā ti pemondo katu itambere'ia ġa pe ġa imono'oġukarame. Pemondo ti pejeaporoġita imohina penduvihava'ġa ndehe.

Pejogwereko katu ti

8 Nahā po pe peko hamo: Pemondo pa ti ikwepykava ojipe'ġa pe te'iyme ti ġa pe me a'ero: "Napembuhurihu pe ore ve." Nahā po pe peko hamo no: Peko katu hete ti pejogwehe pejogwerekokatuavo avuirama. Kiroki ġa oko ojipe'ġa ndehe – ġa ko ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera.

9 A'ereki aheremimbo'eagwera e'i: "Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa. Tapejukai ti ojipe'ġa," e'i. "Tapemimuhūi ti ojipe'ġa mbatera.

Tapepotarahivuhui ti ojipe'ga mbatera," e'i
aheremimbo'eagwera.

Aheremimbo'eagwera nhaporemo reki e'i:

"Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ga," e'i
aheremimbo'eagwera ikwatijara.

¹⁰ A'ereki ga ndehe nhande rekorame nhande
nimbote'varuhui ga pe. Nahã reki nhande hendukatupavi
aheremimbo'eagwera a'ero nhande rekorame ga ndehe.

¹¹ Pejirokwa ti a'ea rehe Jesus Cristo'ga jivyhava im-
boha'uva gwaramo. A'ereki agwamo ira'agwe hi gajivyhava.
Ymya nhandejikogypyrame Cristo'ga rehe nhande ei: "Kotihĩ
po ti Jesus'ga jivyri nehẽ." Agwamo kaitu ira'agwe gajivy-
hava. Pejirokwa tuhẽ ti a'ero. Ojivyrame po ti ga nhande
rerohoi yvagi pe nehẽ.

¹² Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero. Ypytunahiva ko
ite'varuhu nhande ve. Ypytuna javijitehe agwamova'ea ko
ite'varuhu. Ko'ema reki ikatu nhande ve. Ko'ema javi-
jitehe po ti ikaturamo aerẽva'ea nehẽ. Cristo'ga jivyriẽ po
ti ikatuheteramo nehẽ. Momina gwerĩ kiro agwamova'ea
ypyuna'java'ea nhande hugwi. Nurã ti xako te'varuhu pi
a'ero. Ko'egwerĩa ja ko Cristo'ga ojivy gwerĩ. Nurã ti xako katu
ga'java'ero.

¹³ Kojahua rupi ahe oko katu tohepia ti ga jirekokatua
javo. Kojahuarupive'ga javijitehe ti xako katu no. Tape'upe'ui
ti ahemboheagwryva'ea kağwitiğa pejeagwryve'ymamo.
Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga. Peakwaha ti. Tapejog-
wayvaruhui ti. Tapenhimyrõi ti ojipe'ga ndehe.

¹⁴ Penhimongo ti Jesus Cristo'ga ja ga pavẽi pejikovo.
Tapembopogwei ti pejeaporoğitate'varuhua rehe penhimim-
botarimova'ea rehe.

14

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ğa pe

¹ Kiroki ga ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iga ojikogame
ga rehe - peko ti ga ndehe ga mbuhuruka pejipyteri pe. Emo
tapenhi'igayvari ti ga.

² A'ereki jara'ga e'i: "Pry Tupana'ga pe ahe i'upavame
mbatera." Jara'ga ki a'e te - kiroki ga ndokwahakatui ve
Cristo'ga nhi'iga - gahã e'i: "Ndapyryvi Tupana'ga pe ahe
i'uuhui mbiara."

³ Kiroki ga o'u pa mbatera - togwerekomemuayme ti ga
jara'ga ga mbiara ue'ymame. Mbiara ue'ỹve'ga na jitehe
te'iuhuyme ti jara'ga pe pe'u paravuhu pe mbatera javo.
A'ereki Tupana'ga e'i mbatera upave'ga pe: "Ga ko jire-
heve'ga."

⁴ Tape'ei ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe.” A'ereki ġa pendeheve'ġa rŭi. Ganduvihava'ga po ti e'i ġa pe. Ga ndekokaturame po ti ga ei pepyry pe javo. Ga ndekote'varuhurame po ti ga ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga po ti e'i tuhē ojiheve'ġa pe: “Peko katu pe.” A'ereki nhandepojoykaharete'ga ġa mongo katu ġa nderekovo.

⁵ Jara'ga e'i: “Kirogwe ko dia huvihavuhua ojipea hohe,” ei ġa. Jara'ga ki a'e te e'i: “Na rŭi. Ndojoavyavyi a,” ei ġa. Nahā ji ei pe me a'ero. Pehe po pekwaha hete pejiyvyteri pe hamo.

⁶ Kiroki ġa e'i diaruvihavuhua pe – ġa e'i: “A'ea rupi timbohete Tupana'ga.” Kiroki ġa o'u mbiara jipi – ġa o'u timbohete ti Tupana'ga javo no. A'ereki ġa e'i Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhuruka mbiara ore ve.” Kiroki ġa ndo'ui mbiara – ġa ndo'ui a'ea timbohete Tupana'ga javo. Ojipea i'urame ġa ei Tupana'ga pe a'ero: “Ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve.”

⁷ Nhanemanoe'ymame nhande ndia'ei: Xako ti nhande nhaneremimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame na jitehe nhande ndia'ei a'ea.

⁸ Nhanemanoe'ymame nhande ei: Xako ti nhandepojoykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame a'ea jitehe nhande ei. Nhande ko nhandepojoykaharete'gareheva'ea a'ero nhandemanoe'ymame nhandemanorame no.

⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi tako ti ji ġapojoykaharetero javo omanoe'ŷve'ġa pojoykaharetero omanove'ġa pojoykaharetero no.

¹⁰ Oro pe mbiara ue'ŷva'ero, maraname pe euhui penhirŭ ġa pe Tupana'gareheve'ġa pe peko te'varuhu pe javo? Oro pe no mbatera upava'ero, maraname pe penhiirŭ ġa nderekomemui naerŭ? A'ereki Tupana'ga jate okwaha javo a'ea pe. Nhande ve nhaporemō po ti ga e'ie'i nhanderea-poroġita pe nehē.

¹¹ A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga e'i:

‘Ga naġanani po ti ji mbohetei nehē
nde pyry hete nde javo.

E'i pa po ti ġa ji ve nehē

nde ko Tupanetero javo ji ve nehē,’ ei ga.

‘A'iti tuhē, a'e ji pe me,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

¹² Nhande nhaporemō po ti imombe'ui nhanderea-poroġita Tupana'ga pe a'ero nehē.

Tapembote'varuhui penhiirŭ'ġa

¹³ Tape'jia'javuhui ti ojuhupeupe peko te'varuhu pe javo. Nahā po pe'ji hamo: “Xakote'varuhuyme ti timbote'varuhuyme nhaneirŭ'ġa nehē,” pe'ji po pe hamo.

¹⁴ Mbatera nhaporemo pyry reki. Pyry nhande i'ui mbiara a'ero. A'ea tuhẽ Jesus'ga okwahavuka hete ji ve okovo ji pavẽi. Po ojipe'ga japyakai mbiara rehe ite'varuhu ahe i'ui javo novĩa, a'ero po ga pe ite'varuhu tuhẽ ga i'urame.

¹⁵ Po ti ga hepiagi pe i'urame gwia, a'ero po ti gapy'a rekotehei pe ndehe nehẽ. Po ti pe gapy'a mongotehei i'gwovo gwaramo, a'ero po ti pe ndaperekokatui ga okoe'yma ga ndehe. Tapembote'varuhui ti nanongara'ga a'ero mbiara gwove'ỹ ga pyri. A'ereki Cristo'ga omano ga ndepyga.

¹⁶ Pe'ji po pe pejohupe: “Nahanahã xako. A'ereki a'ea ko pyry nhande ve,” pe'ji po pe novĩa. Emo ojipe'ga erame ite'varuhu nanongara pe, a'ea rehe ti tapekoi a'ero te'ite'varuhuyme ti ga javo.

¹⁷ Tupana'gareheva'ero nhande ndia'ei: “Gwi'gwia ti ti'uyeme. Gwia ti ti'u.” Ndia'ei ko nhande nanongara pe. “Xako katu ti. Xajogwereco katu ti no,” xa'e nhande. “Tianderoryrory ti. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohory jipi,” xa'e nhande.

¹⁸ Nahã nhande rekorame Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga nhimohemi nhande rehe. Ojipe'ga e'i nhande ve no: “Pepyry hete pe pejikokatuavo.”

¹⁹ Nurã ti xajirokwa nhandejogwerekokatuavo nhanen-hombojikheteavo Cristo'ga rehe nehẽ.

²⁰ Pyry nhande i'upavi mbatera novĩa. Emo ite'varuhu nhande mbatera ui ga pyri – kiroki ga e'i: “Ite'varuhu ahe i'urame gwihã.” I'urame po nhande ga mbote'varuhui a'ero. Tapembote'varuhui ti nanongara'ga Tupana'gareheve'ga a'ero gwia ue'yma ga pyri.

²¹ Kiro pyry nhande ndi'ui mbiara nanongara'ga pyri a'ero. Pyry nhande ndi'ui vinho ga pyri ga erame ite'varuhu jupe. Ojipea pe ga erame ite'varuhu jupe no pyry nhande pohiri jugwi nhande rekorame ga pyri timbote'varuhuyme ti nhaneirũ'ga javo.

²² Penembiroviara ti tapemombe'uuhui ojipe'ga pe a'ero. Pekwaha ti a'ea Tupana'ga pavẽi jate. Pe'ji po pe: “Pyry po ti ji rekoï nahanahã nehẽ,” pe'ji po pe. Nahã pejikorame po pe ndoryvamo a'ero peji'ee'ymame pejiyvyteri pe nehẽ: “Ndapyryvi reki nahã ji rekorame.”

²³ Po ga e'i: “Mara'ngu po pyryvamo ji mbiara i'ui?” Nanongara'ga i'urame Tupana'ga e'i ite'varuhu ga pe. A'ereki ga nde'i: “Ajiko ji Jesus'ga rehe. Nurã ko pyry ji i'ui.” A'ea ga nde'i. Oko te'varuhu reki ga a'ero o'ee'ymame: “Pyry ji rekoï nahã Cristo'gareheva'ero.”

Timbohory ti ojipe'ga

¹ Nhandejikokaturame Cristo'ga rehe tipoko po nhande jara'ga hamo – kiroki ga ndokwahakatui ve ojikoga Cristo'ga rehe. Xakoyme ti nhande nhanderemimbotarimova'ea rehe jate nhanenhimbohoryva.

² Nhaneirũ'ga po nhande ga mbohory hamo tapyry ti ga pe javo. A'ero po ti ga jikokatui Cristo'ga rehe nehẽ no.

³ A'ereki Cristo'ga vehevi nonhimbohoryvi no. Ikwatijara omombe'u Cristo'ga ga nhi'igame Tupana'ga pe. “‘Ga ete'varuhurame nde ve gandekote'varuhua ji kwai,' ei ga,” e'i ikwatijara.

⁴ Tupana'ga okwatijarukaruka ahe ve hako penembikwatijara nhaporemō ti tombo'embo'e aerẽve'ga javo hako. Aherembikwatijara nhande mbo'embo'e a'ero nhande monhimomiranama. A'ea nhande mbo'e nhande mbohoryva no. A'ero nhande ei: A'iti tuhẽ po ti pyryvamo nhande ve nehẽ.

⁵ Tupana'ga tuhẽ nhande monhimomirana jipi. Gaha nhande mbohory no. Tombojo'jajo'ja ti ga pendeaporogita a'ero pe mbojogwerekokatuoavo Jesus Cristo'ga rupi pe horame.

⁶ Pejikoty'aro gwaramo po ti pe Tupana'ga mbohetei a'ero nehẽ nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga.

Judeus'garũive'ga ombohete Tupana'ga

⁷ Peko hete ti ojogwehe. A'ereki Cristo'ga oko hete pe ndehe. Pe ndekorame ojogwehe po ti ojipe'ga ei nehẽ: “Tupana'ga ko pyry hete. A'ereki gareheve'ga oko hete ojogwehe,” e po ti ga Tupana'ga mboheteavo nehẽ.

⁸ Kiro ji ei pe me: Cristo'ga uhu yvya koty imombyryva judeus'ga pe raikwehe. A'ereki Tupana'ga e'i judeus'ga namonhava'ea pe hako: “Tamondo ti Cristo'ga pe pyri tomombyry ti ga pe me javo,” ei Tupana'ga hako. Nurã Cristo'ga ruri a'ero tanhi'ipo'ru ti Tupana'ga javo. Igwete ga ei: “A'ero po ti ga ei nehẽ: ‘Tupana'ga nopiriani gwembi'ea jipi,' e po ti ga nehẽ,” ei Cristo'ga raikwehe.

⁹ Cristo'ga uhu imombyryva judeus'ga pe judeus'garũive'ga ti tombohete Tupana'ga javo no. “Tombohete ti ga ga oporogwetyga rehe,” ei ga. Aherembikwatijara e'i no. A'ereki omombe'u Cristo'ga nhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Judeus'garũive'ga pyteri pe po ti ji ei nehẽ ndepyry hete nde javo.

Orombohete po ti ji nhinhimby'yita nde ve nehẽ,” e'i ikwatijara Cristo'ga nhi'iga mombe'gwovo hako.

¹⁰ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'garũiva'ero ti pejoryjory Tupana'ga remimo'ẽhara'ga pavẽi judeus'ga pavẽi,” e'i aherembikwatijara.

11 Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:
 "Judeus'garũiva'ero ti pembohete nhandepojoykaharete'ga.
 Ojipendyhyga'ga nhaporemo ti tombohete ga," e'i aherem-
 bikwatijara.

12 Isaíasva'ea okwatija Cristo'ga mombe'ujipeavo no hako.
 "Jesséva'ea rymymino'ga po ti ojihu vyakotyva'ero nehē.
 Judeus'garũive'ga nduvihavamo po ti ga rekoi nehē.
 'Gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehē,' e po ti
 judeus'garũive'ga nehē," ei ahe ikwatija hako.

13 Tupana'ga pe mbo'e penderohoagwama rehe no. Ga
 po ti tapembohory hete inogatuavo pepy'a nehē. A'ereki
 pe pejiko ga rehe. Igwaigwavete po ti Tupana'ga ra'uva pe
 mbo'embo'ei. A'ero po ti pe ei nehē: "Uhu tuhē po ti ga nhande
 rerogwovo yvagi pe nehē," pe'e po ti pe nehē.

Paulova'ea poravykyagwera judeus'garũiva'ea pe

14 Nhiirũ, jihi ko opokwaha hete. Pepyry hete pe. Pekwaha
 hete pe mbatera no. Penhomogita kwaha pe no.

15 Emo ji akwatijaruka pe me tapekwahava'ja ti mbatera
 javo. Namombe'unhimimi ji imondovouka pe me a'ero.
 A'ereki Tupana'ga omombyry ji ve.

16 Ga ji mboporavyky Jesus Cristo'ga pe judeus'garũive'ga
 pokoguka ji ve. Ikwava'ēhara'ga omombe'umbe'u Tupana'ga
 nhi'i'ga judeus'ga pe. Na jitehe ji imombe'umbe'ui kiro Tu-
 pana'ga remimombe'upyryva judeus'garũive'ga pe Cristo'ga
 mombe'gwovo. Amombe'u ji ga pe takwava'ē ti ji ga Tu-
 pana'ga pe javo. Ga ndehe po ti Tupana'ga nhimohēhetei nehē
 Tupana'ga ra'uva ga mombyryvame nehē.

17 Jesus Cristo'ga okovo gwaramo ji pavēi jiroryrory hete ji
 jiporavykyrame Tupana'ga pe.

18 Amombe'u po ti ji pe me jiporavykyagwera. Emo
 Cristo'ga remimboporavykyagwera jate po ti ji imombe'ui
 pe me nehē. A'ea ji namombe'unhimimi. A'ereki Cristo'ga
 ji poko hete ji mboporavykyavo Tupana'ga pe. A'ero ji
 imombe'ui Tupana'ga nhi'i'ga judeus'garũive'ga pe tohendu
 katu ti ga javo. Amombe'umbe'u ji ga pe. Ako katu ji gapyteri
 pe no.

19 Tupana'ga ra'uva ombuhu opopoakara ji ve. A'ero ji hep-
 iukari ga pe ahemonhimomby'aheteva'ea. Nurā ga henduka-
 tui Tupana'ga nhi'i'ga. Amombe'umbe'u ji Tupana'ga remi-
 mombe'ua ga pe a'ero Cristo'ga mombe'gwovo. Jerusalém me
 na'ē ji ga mombe'ui ga pe. Pea hugwi ji hoi a'ero pea rupi.
 Ambojoapiapi ji jigwovo cidades pe ga mombe'gwovo ga pe.
 Aerē ji hoi Iliriapeve'ga gwyri pe no.

20 A'ereki ji ajirokwa Cristo'ga mombe'gwovo ga pe pevo
 - perope ga nohenduvi ve Cristo'ga mombe'ua. Jihi ndahoi

Cristo'ga mombe'gwovo ġa pyri – perope ojipe'ġa omombe'u jipe Cristo'ga ġa pe. Nanongara'ġa ji nambo'ei jipi.

²¹ Ikwatijara e'i no:

“Ojipe'ġa nomombe'ui ve ga ġa pe.

Emo po ti ġa okwaha tuhē ga nehē.

Kiroki ġa nohenduvi ve

– okwaha po ti ġa ga nehē,” e'i ikwatijara.

Paulova'ea oho pota Romapeva'ea pyri

²² Ymyagwera jate ji hopotarahivamo pe pyri novia. Emo ji ahoaho ojipe'ġa pyri. A'ero tehe ji ndahoi ve pe pyri.

²³⁻²⁴ Aġwamo reki ji amombe'u pa Cristo'ga avove'ġa pe. A'ero po ti ji hoi Espanhapeve'ġa gwyrri pe. Ji kwavame po ti ji pytai pe ndepiaga nehē. A'ereki ymyahū ji porepiapotaramo pe ndehe. Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehē jiroryroryvamo pe ndehe nehē. A'ero po ti pe ji pokogi nehē ji mondovouka pea rupi nehē.

²⁵ Kiroġwe po ti ji hoi naē Jerusalém me tapoko ti Cristo'gareheve'ġa pevo.

²⁶ A'ereki ġa pe Macedôniapeve'ġa gwyrripeve'ġa Cristo'gareheve'ġa omono'ono'ō itambere'ia. Na jitehe Gréciapeve'ġa gwyrripeve'ġa omono'ono'ō itambere'ia ġa pe. “Timondouka ti itambere'ia Jerusalém me Cristo'gareheve'ġa pe imbatere'ġve'ġa pe,” ei ġa ojohupe. Ganemimbuhura po ti ji herohoi kiro heja ġa pe a'ero nehē.

²⁷ Gwemimbotarimo tehe ġa omondouka imombyryva Jerusalémmeve'ġa pe judeus'ġa pe. “Timondouka po nhande mbatera ġa pe hamo,” ei ġa raikwehe. A'iti tuhē. A'ereki judeus'ġa ojikwe omombyry ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. Igwete ġa jikogi Cristo'ga rehe raikwehe Macedôniapeve'ġa Gréciapeve'ġa no. Kiro pyryvamo ġa imondoukari ombatera judeus'ġa pe ikwepyga a'ero. A'ereki judeus'ġa pyryvipe ġa pe Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

²⁸ Kiro po ti ji herohoi ganemimbuhura itambere'ia heja Jerusalémmeve'ġa pe a'ero nehē. Hejapavame po ti ji hona'ei pe pyri pe ndepiaga nehē jihorame Espanhapeve'ġa gwyrri pe nehē.

²⁹ Cristo'ga omombyry hete ji ve. Ji horame pe pyri po ti ga imombyryhetei pe me nehē no. A'ea ji akwaha hete.

³⁰ Nhiirū, xajiko nhande nhandepojy kaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Nhandejopy'a ja nhande no. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongoi nhandejopy'a ja. Nurā ji ehetei pe me a'ero: Ji ja ti penhi'ī hete Tupana'ga pe ji repyga.

³¹ Nahā ti pe'ji ga pe: “Apī, ea'ngu ti Paulo'ga ga horame Judéiapve'ġa gwyrri pe tojukayme ti ġa ga pevo. A'ereki ġa

ndojikogi Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. “Kiro po ti Paulo'ga herohoi judeus'garũive'ġa itambere'ia Cristo'gareheve'ġa pe judeus'ga pe Jerusalém me nehē. Ga herohorame ġa pe embohoryory ti ġa judeus'garũive'ġa itambere'ia rehe topyhy ti ġa Paulo'ga hugwi javoji,” pe'ji ti Tupana'ga pe ji repyga, a'e hete ji pe me.

³² A'ero po ti ji roryheteramo ji horame pe pyri nehē Tupana'ga ji mondoukarama pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji mbohoryhetei nehē no.

³³ Tupana'ga onoġatue'yimi nhandepy'a. Tapendereko katu pa ti ga a'ero nehē. Na tuhē.

16

Paulova'ea omondouka onhi'ġa ġwembikwahava'ea pe

¹ Tamombe'u ti pe me Febehēa nhaneirũhēa. Hēa ko Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pokoharamo oko cidade de Cencreia pe. Pyry hete ko hēa.

² Hēa rurame pe pyri pembuhu ti hēa penhonga pe pejikokatuavo hēa pe. A'ereki hēa ojiko hete nhandepojoykaharete'ga rehe. Nanongara'ga po nhande timbuhuruka tuhē nhande pyri hamo nhande Cristo'gareheva'ero ġwaramo hamo. Hēa herekoe'ymame mbatera pemondomondo ti hēa pe a'ero. A'ereki hēa jitehe opokopoko jara'ġa jipi. Hēa ji poko ikwehe no. Nurã ti pepoko hēa imondovo hēa pe mbatera nehē.

³ Tamondouka ji nhinhi'ġa Priscilahēa pe hēarembireko'ga pe no Áquila'ga pe. Ga oporavyky ji pavēi Jesus Cristo'ga mombe'ġwovo ikwehe.

⁴ Ji repyga ġa omano gwerevi onhia'ngue'yima ikwehe tomanoyme ti Paulo'ga javo ikwehe. A'e ji ġa pe kiro: “Pepyry hete pe.” Judeus'garũive'ġa na jitehe e'i - kiroki ġa onhimono'õ jipi Cristo'gareheva'ero. Ga nhaporemō e'i Áquila'ġa pe: “Pepyry hete pe Paulo'ga a'nguavo.”

⁵ Tamondouka ji nhinhi'ġa ġa pe no - kiroki ġa onhimono'õ Cristo'gareheva'ero Áquila'ġa nonga pe.

Tamondouka ti nhinhi'ġa Epēneto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga. Ga na'ē ko ojiko Cristo'ga rehe Ásiapeve'ġa gwyri pe ikwehe.

⁶ Tamondouka ji nhinhi'ġa Mariahēa pe. Hēa oporavyky hete pe pokoga raikwehe.

⁷ Tamondouka ji nhinhi'ġa Andrōnico'ga pe Juniashēa pe no. Ga ko jire'yja'ġa judeus'ga. Orojogwereko ore cadeia pype ikwehe. Jijikoga renonde ġa jikogi Cristo'ga rehe. Ga ko ojipe'ġa hohe Cristo'ga moirũhara'ġa pyteri pe.

- 8 Tamondouka ji nhinhi'iga Ampliato'ga pe no. Jipy'a ja hete ga Cristo'gareheva'ero.
- 9 Tamondouka ji nhinhi'iga Urbano'ga pe no. Nhande ja ga poravyki tamombe'u ti Cristo'ga ga pe javo. Estáquis'ga pe ji imondoukari nhinhi'iga no. Jipy'a ja hete ga.
- 10 Tamondouka ji nhinhi'iga Apeles'ga pe no. Onhimomirana ga hahya pe opohire'yma Cristo'ga hugwi. Tamondouka ji nhinhi'iga Aristóbulo'ga rongapypeve'ga pe no.
- 11 Tamondouka ji nhinhi'iga Herodião'ga pe. Jire'yja'ga ko ga judeu'ga.
- Tamondouka ji nhinhi'iga Narciso'ga rongapypeve'ga pe no – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe.
- 12 Tamondouka ji nhinhi'iga Trifenhã pe no Trifosahã pe no. Ga oporavyki hete nhandepojoykaharete'ga pe.
- Tamondouka ji nhinhi'iga Pérsidhã pe. Jipy'a ja hete hã. Hã oporavyki hete tuhẽ nhandepojoykaharete'ga pe no.
- 13 Tamondouka ji nhinhi'iga Rufo'ga pe. Ojipe'ga hohe ko ga pyry hete Cristo'gareheva'ero. Gayhã pe ji imondoukari nhinhi'iga no. Jihya ja ko hã ji rerekokaturu gwaramo.
- 14 Tamondouka ji nhinhi'iga Asíncrito'ga pe no Flegonte'ga pe no Hermes'ga pe Pátrobas'ga pe Hermas'ga pe gapyrive'ga pe no nhaneirũ'ga.
- 15 Tamondouka ji nhinhi'iga Filólogo'ga pe Júliahã pe no Nereu'ga pe garendyrahã pe no Olimpas'ga pe no gapyrive'ga pe nhaporemo no Cristo'gareheve'ga.
- 16 Penho'anhuvanhuã ti penhoiruamo. Ojipendyhyga'ga nhaporemo – kiroki ga onhimono'õ jipi Cristo'gareheva'ero – ga omondouka onhi'iga pe me.

Mbapavamo Paulova'ea omogita ahe

17 Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me. Pehepia ti ga pejipe'avo ga hugwi – kiroki ga ga mbojogwayvayvaruka. “Pembo'eagwera ndapyryvi,” ei ga. “Ore po ti pe mbo'e nehẽ,” ei ga. Ganhi'iga rendukaturame po ahe ndojikokatua'javi Cristo'ga rehe a'ero. Pejipe'a ti ga hugwi, a'e ji.

18 Nanongara'ga ndokoi nhandepojoykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Gwemimbotaruhua rehe ga ndekoi. Onhi'igatu tehe ga ojipe'ga mboheteteheavo ga moandyandyita – kiroki ga nonhimombaragwahavi gandekote'varuhuva'ea rehe.

19 Pehe reki pehendu katu Cristo'ga mombe'ua. Ojipe'ga nhaporemo okwaha penemiendukatua. Nurã ji roryroryvamo pe ndehe. A'e ji pe me a'ero: Peko katu kwaha ti, a'e ji. Tapekote'varuhukwahavi ti, a'e ji pe me no.

²⁰ Tupana'ga onogatue'yimi nhandepya. Ga po ti kotihĩ omombi pe hugwi Satanás'ga popoakara anhağa ruvihavuhu'ga popoakara nehẽ. Pe po ti Satanás'ga hoheramo a'ero nehẽ.

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me.

²¹ Timóteo'ga – ga oporavyky ji pavẽi – ga omondouka onhi'iga pe me. Na jitehe Lúcio'ga omondouka onhi'iga Jasão'ga pavẽi Sosípatro'ga pavẽi. Jire'yja'ga ko ga judeus'ga.

²²⁻²⁴ Gaio'ga omondouka onhi'iga pe me no. Garonga pype ji rui kiro. Garonga pype jitehe Cristo'gareheve'ga onhi-mono'ono'õ jipi. Erasto'ga omondouka onhi'iga pe me no. Gaha gwereko katu itambere'ia cidadepeve'ga nduvihava'ga pe. Quarto'ga nhaneirũ'ga omondouka onhi'iga pe me no.

Ji ko Tércioramo. Jihi akwatija koha Paulo'ga repyga. Cristo'gareheva'ero ji amondouka nhinhi'iga pe me no.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

²⁵ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha pe mbojiko hete Cristo'ga rehe. A'ea pe ko ji ei jipi ji imombe'urame Tupana'ga remimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo ga pe. A'ea Tupana'ga okwahavuka yvyakotyve'ga pe aḡwamo. Ymyagwera jate ga ndokwahavukari a'ea ahe ve. A'ero onhimi ahe ve.

²⁶ Aḡwamo ki a'e te ikwatijara okwahavuka pa nhande ve – kiroki ikwatijara Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija hako. A'ereki aḡwamo Tupana'ga okoe'ymive'ga e'i: “Akwahavuka ji kiro ojipendyhyga'ga pe nhaporemo tojiko pa ti ga Cristo'ga rehe ga rendukatuavo,” ei Tupana'ga.

²⁷ Tupana'ga jate okwaha hete. Gaha jate ko Tupanetero. Timbohete ti ga avuirama a'ero. A'ereki Jesus Cristo'ga omboheteuka ga nhande ve. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY CORINTOPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Coríntios

1 Jihí ko Pauloramo. Sóstenes'ga oko jí pavēi no. Nhaneirūramo ko ga rekoí Cristo'gareheva'ero okovo ġwaramo. Kiro jí ikwatijari nhinhi'íga imondovouka pe me. Tupana'ga ġwemimbotarimo Jesus Cristo'ga moirūukari jí ve ikwehe. “Eho tí Jesus Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe ga repyga,” eí Tupana'ga jí ve ikwehe.

2 Kiro jí ikwatijari imondovouka nhinhi'íga pe me a'ero – perope peju cidade de Corinto pe pejíjatykavo Tupana'ga mboheteavo. Pe ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive. “Jireheva'ero ko pe ndekoi pejíkoty'a Jesus Cristo'ga rehe,” eí Tupana'ga pe me. Ojipe'ga ġwyrípeve'ga pe nhaporemo ga eí no – kiroki ġa Jesus Cristo'ga mbohete jípi. Ga ko nhandepojykaharete'ga ġapojykaharete'ga no.

3 Tupana'ga tí tomomyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu tí ġa pepy'a nehē no.

Tupana'ga omomyry pe me

4 Nhinhi'íga nanani Tupana'ga pe jí eí: “Ndepyry hete nde imomyryva Corintopeve'ga pe ġa jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe,” a'ea'e jí ga pe jípi pe mombe'gwovo.

5 Pe jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga imomyryhetepavi pe me a. Ga okwahavuka pa pe me Jesus Cristo'ga mombe'ua. Pemombe'u kwaha hete pe Jesus Cristo'ga ojipe'ga pe no.

6 A'ereki Tupana'ga ġweroviaheteuka pe me Cristo'ga mombe'ua.

7 A'ero pe herekopavi Tupana'ga ra'uva remimbuhuhava pyryheteva'ea pe imboha'uvame Jesus Cristo'ga ukwahava.

8 Jesus Cristo'ga tuhē po tí pe mbojiko hete ojije pe mon-gokatuavo avuirama nehē. A'ero po tí ga nombojari'i'í pe ndehe nehē ura'javame nehē.

9 Tupana'ga ġwembi'ea rupi oho jípi. Nurã nhande jikogi ga rehe. E'í ga pe me raikwehe tapejikota'y'a tí jira'yra'ga pavēi javo. Nhandepojykaharete'ga pe ga eí Jesus Cristo'ga pe.

Ojogwayva ahe Corinto pe

10 Nhiirū, kiro jí ehetei pe me Jesus Cristo'ga repyga. Pembojo'jajo'ja tí penhi'íga ojohupe. Tapejogwayvayvari tí. Pejíhe'a katu tí ojogwehe imbojo'jajo'java pejeaporogita.

¹¹ A'ereki Cloehêa rongapypeve'ğa omombe'u ji ve pejog-wayvayvara.

¹² Ojoatyatyvihu po penhi'iğa. Nahã po pe ei. Jara'ğa e'i: "Ji ko Paulo'gareheva'ero." Jara'ğa e'i: "Ji ko Apolo'gareheva'ero." Jara'ğa e'i: "Ji ko Pedro'gareheva'ero." Jara'ğa: "Ji ko Cristo'gareheva'ero."

¹³ Cristo'ga jate ko penduvihavete'ga. Gareheva'ero ko pe nhaporemo a'ero. Maranuhũ pe ndapejihe'ari ojogwehe naerũ? Ji rui reki amano yva rehe pendepykaramo ikwehe. Pe mobatizaramo po ğa nde'i pe me raikwehe: "Kiro pe ndekoi Paulo'gareheva'ero." Nde'i po ğa a'ea pe me raikwehe. "Cristo'gareheva'ero kiro pe ndekoi," e po ğa pe me raikwehe.

¹⁴⁻¹⁵ Ji nopomobatizatizai ji ruvame pe pyri ikwehe. Pyri reki ji ve ji nopomobatizai. Po ji pe mobatizatizai, a'ero po ğa etehei ji ve hamo: Ojiheva'ero Paulo'ga ğa mobatizai. Nopomobatizatizai ji a'ero. Crispo'ga jate ji amobatiza Gaio'ga reheve Cristo'gareheva'ero ti ğa toko javo.

¹⁶ Gahã nohõ, Estéfanos'ga rongapypeve'ğa ji amobatiza nohõ. Ojipe'ğa po ji namobatizai ovuhu.

¹⁷ A'ereki a'ea rehe rui Cristo'ga ji mbuhuruka avo. "Emombe'u ti pyryva'ea ji mombe'gwovo ğa pe. Terenhi'igatutehei ti ji mombe'urame ğa pe," ei ga ji ve ikwehe. Ako ji ganhi'iğa rupi a'ero. Nurã ji nanhi'igatutehei Cristo'ga mombe'urame ğa pe. Po nahã ji nhi'igatui ğa pe hamo, a'ero po nhinhi'igatua rehe jate ğa ndekoi hamo. A'ero po Cristo'ga mombe'ua rehe ğa ndekoi hamo. Ndikwahyi po ğa pe Cristo'ga manoagwera ğa ndepya a'ero hamo.

Tupana'ga okwaha hete

¹⁸ Kiroki ğa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi okote'varuhuro gwaramo - nhande imombe'urame ğa pe Cristo'ga manoagwera nhande repyga, a'ero ğa ei: "Pemombe'u tehe pe gwihã ore ve," ei ğa.

Nhande rehe ki a'e te Cristo'ga manoagwera mombe'ua ikwahy hete reki. A'ereki nhande xaho Tupana'ga ronga viara rupi nhandejikoga Cristo'ga rehe. Cristo'ga manoagwera pyvõ Tupana'ga ikwahavukari nhande ve opopoakara.

¹⁹ Nahã aherembikwatijara imombe'ui no Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo hako. Tupana'ga e'i hako:

"E'i ğa ojive novĩa:

'Jireaporogita katu hete ji ikwahaheteavo,' ei ğa ojive novĩa. Kiro po ti ji imboukwahavukari gandeaporogitatehea a'ero nehẽ," ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iğa hako.

²⁰ Maranuhũ nanongara'ğa ndekoi naerũ ikwahapyra'ğa pembo'ehara'ğa no? Marã onhi'igatuhara'ğa no?

Yvyakotyve'ğa e'i tehe nanongara'ğa pe: “Okwaha hete ğa.” Tupana'ga ki a'e te omboukwahavuka reki ғанembikwahave'yma.

²¹ Tupana'ga okwaha hete. A'ero ga ei: “Gweaporoğita rupi rüi po ti vyvakotyve'ğa ji kwahavi nehë,” ei Tupana'ga ға mombe'gwovo. A'ero ga ei ore ve: “Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga manoagwera ға pe,” ei ga. “Kiroki ға gwerovia penemimombe'ua ojikoga Cristo'ga rehe – ғahã po ti ji aru yvagi pe jijipyri nehë,” ei Tupana'ga ore ve.

Ore imombe'urame Cristo'ga manoagwera ojipe'ğa pe, a'ero ға etehei ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” e'i tehe ға.

²² Judeus'ğa e'i ore ve: “Peapo naë ti ahemonhi-momby'ava'ea torohepia,” ei ға. “Hepiagame jate po ti ore heroviari pe Cristo'ga mombe'urame ore ve,” ei ға ore ve. Judeus'ғarüive'ğa e'i ore ve: “Pe ikwahaheterame jate penhi'igatuavo po ti ore heroviari penemimombe'ua nehë,” ei ға ore ve.

²³ Ore ki a'e te oromombe'u katu Cristo'ga manoa yva rehe nhande repyga. Judeus'ğa onhimonha'nga reki or-eremimombe'ua rehe. Judeus'ғarüive'ğa e'i reki ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” ei ға.

²⁴ Na rüi reki ore imombe'urame Tupana'ga remimo'ëhara'ğa pe. Tupana'ga omo'emo'ë ға ojive toko ti ға jireheva'ero javo. Judeus'ға pyteripeve'ға hugwi ga omo'emo'ë ға. Judeus'ғarüive'ға pyteripeve'ға hugwi ga omo'emo'ë ға no. Ore imombe'urame Cristo'ga manoa ға pe ға ei: “Cristo'ga gwepiuka nhande ve Tupana'ga popoakara,” ei ға. “Okwahavuka ga nhande ve Tupana'ga reaporoğita no. A'ereki Tupana'ga okwaha hete,” ei ға.

²⁵ Ojipe'ğa e'i tehe Tupana'ga pe: “Ga ndokwahavihu,” ei ға javo tehe. Ga okwaha hete reki nhande hohe pa. Ga e'i tehe ga pe no: “Tupana'ga ndipopoakarihu. A'ereki gara'yrava'ea omano,” ei ға javo tehe. Nhande hohe pa reki Tupana'ga popoakaramo.

²⁶ Nhiirü, pekwahava'ja pejikoagwera Tupana'ga pemo'emo'ërame ojive ikwehe. A'ea rupi pe mombe'urame ojipe'ğa ei: “Mokonha'ға jate okwaha hete. Mokonha'ға jate ipopoaka hete,” ei ға. “Mokonha'ға jate huvihavuhu. Jara'ға ndokwahavihu pa,” ei ға pe mombe'gwovo.

²⁷ Ga e'i pe me ikwahapyre'ÿve'ğa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ë ji jijive tahepiuka ti ikwahapyra'ға nembikwahave'yma,” ei Tupana'ga pe me. E'i ға pe me ipopoakare'ÿve'ğa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe

me: “Opomo'emo'ẽ ji jiiive tahepiuka ti ipopoakave'ga popoakare'yma,” ei Tupana'ga pe me.

²⁸ Pe ndehe ẽa ndokoi okoteheve'ga javo pe me. “Huvihava'ga rõi,” ei ẽa pe me. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ẽ ji tahepiuka ti huvihava'ga ndekotehea,” ei ga.

²⁹ Nurã Tupana'ga ei tonhimbohetepavyme ti ẽa ji pyri a'ero.

³⁰ Tupana'ga pe mbojikoty'aruka Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ero Cristo'ga okwahavuka nhande ve Tupana'ga reaporoẽita. Cristo'ga nhande mombyry no Tupana'ga rerekokatuavouka nhande ve. Cristo'ga nhande mongo Tupana'gareheva'ero. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi no. Nahã nhande rekoi Tupana'ga nhanembojikoty'arukaro ẽwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi.

³¹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ero:

“Kiroki ẽa ombohete pota

- tombohete ti ẽa nhandepojoykaharete'ga jate ndepyry hete nde ji ve javo,” e'i ikwatijara hako.

2

Cristo'ga manoagwera mombe'ua

¹ Nhiirũ, jiorame pe pyri ji imombe'ukatui pe me Tupana'ga mombe'ua ikwehe. A'ea nhande ymya ndikwahavi. Ikwahapyra'ẽa'jarũiva'ero reki ji imombe'ui pe me. Nanongara'ẽa onhi'ĩgatu hete jipi orokwaha hete ore javo pe me. Ji ko na rõi amombe'u pe me a'ero.

² Nahã ji ei jiiyvyteri pe: “Jesus Cristo'ga jate po ti ji amombe'u ẽapyteri pe nehẽ gamanoagwera yva rehe imombe'gwovo nehẽ,” a'e ji jiiyvyteri pe.

³ Jipopoakare'ymamo ji rekoi pe pyri a'ero. Ahyhyi ji jikyhyjiavo mara'ngu po ti ji Cristo'ga mombe'ukatuavo ẽa pe javo.

⁴ Ikwahapyra'ẽa'jarũiva'ero ji ga mombe'ui pe me. Pe mbo'erame ji nda'ei toko ti ẽa nhinhi'ĩgatua rupi jave'yma pe me. Nhiremimombe'ua pyvõ Tupana'ga ikwahavukari reki pe me gwa'uva popoakara.

⁵ Tupana'ga okwahavuka a'ea pe me jipopoakara ti tombojikoguka ẽa Cristo'ga rehe javo. Yvyakotyve'ga nembikwahava rõi pe mbojikoguka ga rehe a'ero.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka gareaporõita

⁶ Tupana'ga reaporoẽita reki ore imombe'ui ẽa pe - kiroki ẽa okwaha hete Cristo'ga. Yvyakotyve'ga ndeaporoẽita ore noromombe'ui ẽa pe. Noromombe'ui ore

gandeaporogita no – kiroki ġa vvyakotyve'ġa mondomon-
doi ġwemimbotarimova'ea rehe jipi. Ga igwaigwavete
ndipopoakari nehē.

⁷ Onhimiva'ea ore oromombe'u Tupana'ġa rembikwahava.
Ymya ga ndokwahavukari a'ea vvyakotyve'ġa pe. Emo yvya
apoa renonde ga e'i nhoġwenonde jupe hako. “Nhirem-
bikwahava po ti ġambohuvihavuhuaġwama nehē,” ei Tu-
pana'ġa hako. Nahā Tupana'ġa e'i nhoġwenonde nhande
mombe'ġwovo hako.

⁸ Yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa ndokwahavi a'ea raikwehe.
Po ġa ikwahavi hamo, a'ero po ġa nombovyrukari Cristo'ġa
mo'ama yva rehe ga jukavo hamo. Ga ko Tupanamo huvi-
havuhu hete reki.

⁹ Aherembikwatijara Tupana'ġa mombe'uhava e'i reki
hako:

“Ymya Tupana'ġa e'i:

‘Tamomyry hete ti nhiarōhara'ġa pe,’ ei ga,” ei ahe.

“Ndihepiagi pa nhande nanongara Tupana'ġa remimom-
byryvaġwama,” ei ahe hako.

“Nihenduvi pa a'ea no.

Niandeaporogitai pa nhande nanongara rehe Tupana'ġa
remimomyryvaġwama rehe,” ei ahe ikwatija hako.

¹⁰ Nhande ve reki Tupana'ġa ikwahavukari onhimiva'ea.
Gwa'uva pyvō ga ikwahavukari nhande ve. A'ereki a'ea
ġwepia pa ikwahapava. Tupana'ġa ra'uva okwaha pa gare-
porogita onhimiheteva'ea.

¹¹ Nhandereaporogita ojipe'ġa ndokwahavi. Nhande jate
tikwaha nhandereaporogita. Na jitehe ojipe'ġa ndokwahavi
Tupana'ġa reaporogita. Gara'uva jate okwaha a'ea.

¹² Ndirekoi reki nhande ġandeaporogita – kiroki ġa ndo-
jikogi Tupana'ġa rehe. Tupana'ġa ra'uva reki ojikoty'a
nhande pavēi. A'ereki Tupana'ġa ombuhu gwa'uva nhande
pyri tokwaha ti ġa nhiremimomyryva ojive javo.

¹³ Tupana'ġa remimomyryva rehe gara'uva ojipe'ġa
mbo'eukari ore ve. Ikwahapyra'ġa ndeaporogita
nombo'eukari ore ve a'ea rehe. Igwete ore imombe'ukatui
Tupana'ġa ra'uva remimbo'ea ġa pe – kiroki ġa ojikoty'a
gara'uva pavēi.

¹⁴ Kiroki ġa ndojikoty'ari gara'uva pavēi – ġa ndogwerekoi
Tupana'ġa ra'uva remimbuhura. Ore imombe'urame ġa pe ġa
ei: “Pemombe'u tehe pe a'ea,” ei ġa ore ve. Ndokwahavi tuhē
ko ġa a'ea.

Gahā jate – kiroki ġa ojikoty'a Tupana'ġa ra'uva pavēi – ġahā
jate onhimombaragwaha nanongara rehe ikwahava.

¹⁵ Gahā okwaha pa. Onhimombaragwaha ġa pyryva'ea
rehe. Onhimombaragwaha ġa pyryve'ÿva'ea rehe. Emo

ġandeaporogita pe po ojipe'ġa nde'i hamo ikwahave'yma. A'ereki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'uva pavēi.

¹⁶ Nahã Tupana'ga ikwatijarukari ahe ve hako. Igwete ahe ei hako:

“Ndokwahavi pa ġa nhandepojykaharete'ga reaporogita.

Nomogitai pa ġa ga javo ga pe,” ei ikwatijara.

Nhandereaporogita reki Cristo'ga reaporogita'java'ea.

3

Peko ti Tupana'ga reaporogita rupi

¹ Nhiirũ, jiruvame pe pyri ji namombe'ui onhimiheteve'ea pe me ikwehe. Pejikoty'a pe Tupana'ga ra'uva pavēi novĩa. Emo pe ndapekoi ve Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Tayri'ġa javuhu pe ndapekwahavi a.

² Nurã ji namombe'ui ve pe me onhimiheteve'ea ikwehe. Jukwahava'ea jate ji imombe'ui pe me a'ero. Po ji imombe'ui onhimiheteve'ea pe me, a'ero po pe ndapekwahavi a'ea hamo. Na jitehe kiro ji imombe'urame onhimiheteve'ea po ti pe ndapekwahavi.

³ A'ereki penhimimbotarimova'ea rehe pe ndekoi jipi.

Jukwaha reki a'ea. Penhimyrõ ko pe ojogwehegwehe. Pejogwayvayva ko pe no. Nurã ko ji ei pe me: Peko pe penhimimbotarimova'ea rehe. Cristo'gareheve'ġa'jarũiva'ea ko pe.

⁴ Pe'e tehe pe javo ojohupe jipi. Jara'ġa e'i tehe: “Ore ko Paulo'gareheve'ea,” ei ġa. Jara'ġa e'i: “Ore ko Apolo'gareheve'ea.” Nahã po pe etehei pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe.

⁵ Marã tuhẽ Apolo'ga rekoi naerũ? Marã ko ji rekoi naerũ? Tupana'ga remimbotarimova'eareheve'ero ore memei oroko. Tupana'ga Cristo'ga mombe'uuka ore ve pe mbo'eavouka. A'ero pe jikogi Cristo'ga rehe ikwehe.

⁶⁻⁹ Tamombe'u kiro pe me ojo'java'ea a'ero tapekwaha ti nhanderekoa. Tupana'gareheve'ero ko pe kohoa'java'ea. Kohoa jara'ga'jave'ga ko Tupana'ga. Tupana'ga moirũharamo ko ore ġa ja a'ero - kiroki ġa gwereko katu kohoa. Nahã ko kohoa rerekokatuhara'ġa ndekoi jipi. Ojipe'ga otỹ ha'ynha. Aerẽ ojipe'ga imoakỹakymi herekovo. Tupana'ga reki omonhimomboakaruka ġa pe. Na jitehe ore pe nderekokatui. Jihi amombe'u ypy Cristo'ga pe me. Aerẽ Apolo'ga pe mbo'embo'ei ga rehe. Tupana'ga reki pe mbojikoguka hete jipi Cristo'ga rehe. Ojipe'ga otỹ, ojipe'ga omoakỹakỹ. Tupana'ga jate omonhimomboakaruka ġanemityma. Gaha jate ko huvihavetea a'ero. Itỹhara'ga huvihava rũi imoakỹhara'ga pavēi. Na jitehe ji huvihava rũi Apolo'ga pavēi. Tupana'ga

jate ko huvihavetea pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe. Ore memei oroporavyky Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Kiroki ga oporavyky Tupana'ga pe - ga po ti okwepy imondovo ga pe nehē.

Tupana'gareheva'ero ko pe peko onga'java'ero no.

¹⁰ Ore ko oroko onga apohara'ga'java'ero. Nahã po ahe japorame onga. Ojipe'ga ombovy okyta imo'ama. Aerē ojipe'ga imondoi heheva'ea japopava. Na ja ore pe ndereko katu a'ero. Tupana'ga ji mbokarakaturame ji amombe'u katu ypy Cristo'ga pe me pe mbojikogauka ga rehe. Kiro ojipe'ga pe mbo'embo'ei ga rehe a'ero. Kiroki ga pe mbo'e - ga po pe mbo'e katu a'ero hamo.

¹¹ Jesus Cristo'ga jate ko nhande timombe'u ypy ojipe'ga mbojikoguka ga rehe. Ojipe'ga rūi po nhande timombe'u ypy hamo. A'ereki Jesus Cristo'ga Tupana'ga omombe'uuka ga rehe jate ti pejiko javo.

¹² Japorame mbatera imondovo jypyva'ea rehe jara'ga opo'ru pyryheteva'ea - kiroki ndopavi a, ndokai no. Ouro ga opo'ru, prata. Ita'ia ga opo'ru, ikatuheteva'ea - kiroki he'yjuhu ahe omondo itambere'ia hehe. Jara'ga ki a'e te opo'ru opava'ea, okaiva'ea. Yva ga opo'ru, nhungwava, pindova.

¹³ Ikairame ganembiapoagwera jukwaha reki ndapyryviva'ea. A'ereki tata ombokai pa ndapyryviva'ea ga hugwi. Jukwaha pyryheteva'ea no. A'ereki tata omboukwaha pyryva'ea nhimomiranama imbokaipave'yname.

Na jitehe jara'ga pe mbo'e katu Jesus'ga rehe. Jara'ga napembo'ekatui ga rehe. Jesus Cristo'ga rurame po ti jukwahavamo ganemimbo'ea nehē, ganemimbo'ekatua. Jukwaha po ti ganemimbo'ekatue'yma nehē nohō. Penembikwahava repiagame po ti Tupana'ga ikwahavi ja'javo pembo'ehara'ga pe nehē.

¹⁴ Po ti pe ikwahahetei Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei pembo'ehara'ga pe nehē pembo'e katu pe ga javo ga pe.

¹⁵ Po ti pe ndapekwahavi Jesus'ga mombe'ua, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi pembo'ehara'ga pe nehē napembo'ekatujuhu pe ga javo ga pe. Oho po ti ga yvagi pe nehē novia ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe. Emo po ti Tupana'ga e'i ga pe: "Napembojikohetei pe ga Cristo'ga rehe," e po ti ga ga pe nehē.

¹⁶ Pe ko Tupana'ga ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri. Pekwaha po pe a'ea hamo.

¹⁷ Po ga imbote'varuhui pe me, a'ero po ti Tupana'ga imbote'varuhui ga pe nehē. A'ereki pe garuhava pyryheteva'ea.

18 Tapenhimoandyandyi ti. Po pepyteripeve'ga e'i tehe ojive: “Yvyakotyve'ğa ndeaporoğita rupi ji akwaha hete.” Topohi ti ga ġandeaporoğita hugwi. Toko ti ga Tupana'ga reaporoğita rupi. Ga rekorame Tupana'ga reaporoğita rupi po ti ġa ei ga pe ndokwahavihu ga javo novĩa. Emo po ti ga okwaha hete tuhẽ nehẽ. Tapenhimoandyandyi ti a'ea rehe a'ero.

19 Yvyakotyve'ğa e'i tehe ojipyteripeve'ğa pe: “Gweaporoğita katu hete ġa ikwahava.” Tupana'ga ki a'e te e'i ġa pe: “Gweaporoğita tehe reki ġa. A'ereki ġa ndokwahavihu,” ei ga. Igwete garembikwatijarukara i'ei no:

“Gweaporoğita kwaha ġa ojipe'ğa moandyandyita.

Emo Tupana'ga okwaha ġa mombiga ġa ndeaporoğitate'varuhurame,” ei ikwatijara.

20 Iru'ia ikwatijara i'ei no:

“Nhandepojykaharete'ga e'i:

'Heaporoğita tehe ġa

- kiroki ġa e'i tehe ojive

orokwaha hete ore javo,' ei ga,” ei ikwatijara.

21 Tapembohetei ojipe'ga ji ko ndereheva'ero javo ga pe. Pehe reki pereko pa. Ore nhaporemko ko pendeheva'ero pepokohavamo.

22 A'ereki jiji pe poko. Apolo'ga pe poko. Pedro'ga pe poko. Yvya ko pendepykavamo. Pemanoe'yma ko pendepykavamo. Pமானoa ko pendepykavamo. Aġwamova'ea pendepykavamo. Aerẽva'ea pendepykavamo. A'ereki pe pereko pa a'ea pejipokohavamo.

23 A'erorame tehe pe pepoko Cristo'ga gareheva'ero. Cristo'ga ko opoko Tupana'ga gareheva'ero.

4

Cristo'ga moirũharava'ea poravykya

1 Nahã po pe ei ore mombe'gwovo a'ero hamo: “Ga ko Cristo'ga remimbotarimova'eareheva'ero oko ga pokoga,” pe'ji po pe hamo. “Tupana'ga nhande mbo'euka ġa pe aherembikwahavipyre'yma rehe tokwaha ti ġa kiro javo. Nahã ga nhimoirũkari ġa pe.” A'ea po pe ei ore mombe'gwovo hamo.

2 Huvihava'ğa e'i omoirũhara'ğa pe jipi: “Peporavyky katu ti ji ve a'ero pejikovo nhinhi'iğa rupi,” ei ġa ġa pe.

3 Jesus Cristo'ga e'i jiporavykya pe a'ero. Pe erame jupe ji ndahaykai reki. Ji ndahaykai ojipe'ğa erame jiporavykya pe no. Jiji vehevi nda'ei jupe.

4 Jipoyja hete ji jiyvyteri pe. A'ereki ji aporavyky katu Cristo'ga pe jirekote'varuhue'yma. Ji ero ġwaramo rũi reki

jukwahavamo jiporavykypyryva. Nhandepojoykaharete'ga po ti e'i jupe nehê Jesus Cristo'ga.

⁵ Nurã ji ei pe me: Tape'ei ti penhinonde ojipe'ga poravykya pe. Cristo'ga urame po ti hepiukari nhande ve onhimiva'ea nehê – kiroki nhande ndikwahavi ve. Okwahavuka pa po ti ga nhandereaporogita nehê. Nhande poravykykaturame nhandekovo katu po ti Tupana'ga nhande mbohetei a'ea rupi nehê.

⁶ Nhiirũ, imombe'upavame a'ea pe me ji nhimombe'ui pe ndepyga. Apolo'ga ji amombe'u ko no. Pe me ji imombe'ui orerekoagwera tapenhimbo'e ti pejikovo ikwatijara rehe jate nehê. Tapembohetei ti ojipe'ga gareheva'ero ko ji javo. “Ji ndakoi ojipe'ga rehe,” tape'jiuhui ti.

⁷ Tapenhimbohetei no ji ko ga hohe javo. A'ereki ojo'jajo'java'ero pe peko. Tupana'ga remimondotehea reki pe pereko. Gaha omondo pe me. Nurã pe herekoi. Tapenhimbohetei ti a'ero. A'ereki peapoa ko Tupana'ga remimondoa.

⁸ Perekopavipe pe Tupana'ga remimondotehea naerũ? Ndaperekopavi tuhê reki pe a'ea. Pe teheuhu peko huvihavamo naerũ ore rekoe'ymame nahã naerũ? Po pyry pe ndekoi huvihavamo novã ore ti toroko huvihavamo pe pavêi novã.

⁹ Emo Tupana'ga po e'i ore ve ovuhu: “Nhimoirũhara'ga ko koji'i toko tehe ojipe'ga hohe pa,” e po ga ore ve. Ore po ga ja – kiroki ga pe ga e'i tijukauka ga ojipe'ga ndovaki javo, a'e ji. A'ereki ga nhaporemõ ore repiaguhu ga ko mbipehu javo ore ve. Yvyakotyve'ga e'i a'ea ore ve yvagipeve'ga pavêi.

¹⁰ Ore Cristo'gareheva'ero gwaramo ga ei ore ve: “Ndapekwahavihu pe,” ei ga ore ve. Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Cristo'gareheva'ero ore orokwaha hete.” Ore ve ga ei: “Ndapepopoakarihu pe.” Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Orepopoaka hete ore ojipe'ga mondovo.” Pe ndehe ga ndekoi pe mboheteheateavo jipi. Ore rehe ki a'e te ga ndekoi tuhê.

¹¹ Oreyt'a ore jipi. Oreygwei ore nohõ. Ndorogwerekoi ore tapy'ynhapira. Ore nupanupã ga ore rerekote'varuhuavo. Oropytaahi'vii'viuhu ore jipi. Nahanahã ore rekoi kiromo jate.

¹² Oroporavyky hete ore oropokapavamo toropyhy ti mbatera orojive javo. Ga ete'varuhurame ore ve ore ei reki: “Tupana'ga ti tomombyry pe me.” Ga imbohahyukarame ore ve ore nhimomiranami reki.

¹³ Ga ore mbotegweterame ore nhi'igatui reki ga pe. Agwamo vehevi ore mbatera ratykwera'java'ea aheremimombora'java'ea ga pe – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe.

14 Kiro ji ikwatijarukari pe me. Emo ji nda'ei tipoyjay-jaryme ti ġa javo pe me. Tambo'e ti ġa javo ji ei pe me jira'yra'java'ea pe. A'ereki ji opoarõ hete.

15 Po pembo'ehara'ġa he'yjuhu hete novĩa, po ġa dez mil novĩa. Emo ojipeji reki jihi jate ako penduva'java'ero pe nderekovo katu. Ojipe'ġa omombe'u Jesus Cristo'ga kiro pe me. Jihi ki a'e te pe mbojikogypy ga rehe pyryva'ea mombe'gwovo pe me ikwehe.

16 Nurã ji ehetei pe me: Ji rupi ti peho pejikokatuavo.

17 A'ero ji Timóteo'ga mondoi kiro pe pyri. Ga ko jira'yra'java'ea ji ve. A'ereki jihi ga mbojiko Cristo'ga rehe. Ako hete ji ga rehe. Ga rehe ji jikogi no. Igwete ji Timóteo'ga mondoi pe pyri tokwahavukara'ja ti ga pe me jirekoagwama ji jikoty'arame Cristo'ga pavëi. A'ea rehe ji Cristo'gareheve'ġa mbo'embo'ei jipi no jihorame ġagwyri pe nhaporem.

18 Jararamo pepyteripeve'ġa nhimbohetehehei kiro Paulo'ga po ti nduri nhande pyri nehë javo tehe ji ve novĩa.

19 Emo Tupana'ga ipotarame po ti kotihĩ ji hoi pe pyri nehë. Tihepia ti ġa herekorame Tupana'ga popoakara a'ero, a'e ji. A'ea ji takwaha. Ganhi'igã jate rõi ji takwaha ġa nhimboheteheherame.

20 A'ereki Tupana'gareheva'ero nhande nianhi'iteheuhui. A'ero koi nhande rekokatui Tupana'ga popoakara pyvõ.

21 Marã po ti ji rurame pe pyri a'ero nehë? Pe pohire'ymame pendekoagwera hugwi po ti ji nhi'igahyi pe me imbohahyuka nehë. Pe pohirame jugwi po ti ji rekoi pe ndehe pe nderekon-hyromo nehë jirurame pe pyri nehë. Marãva'ea po pe pepota naerũ?

5

Ndoakwahavihu ahe

1 Kiro ji ei pe me: Omombe'u ġa ji ve pepyteripeve'ga. "Ndoakwahavihu ga okovo," ei ġa ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwereko gwuva'ga rembirekohëa. Ite'varuhu hete a, xa'e pa nhande jupe. Tupana'gareheve'ġarũive'ġa vehevi e'i ite'varuhu nanongara pe no.

2 Penhimboheteuhu pe naerũ oroko katu pa ore javo tehe naerũ? Ndapevy'arihu hete po pe ga rehe hamo. Pepe'a ti ga pejipytera hugwi ga mondovo pejatykarame jipi Tupana'ga mboheteavo.

3-4 Jira'oa ko irupe pe hugwi kiro novĩa. Emo ji amondo jireaporogita imongovo pe pyri. Ji ndakoi pe pyri novĩa. Emo ji a'e jipe akoja'ga pe. "Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga e'i nde ve: 'Nde ereko te'varuhu,' ei ga nde ve," a'e ji ga pe a'ero. Pejatykarame po ti ji imondoi jireaporogita pe pyri nehë. Jesus'ga popoakara po ti pe nderekoi nehë no.

⁵ Pejatykarame ti pekwava'ë akoja'ga Satanás'ga pe tombotegwete ti ga gara'oa nehẽ. Jesus'ga ti togweroho gara'uva yvagi pe a'ero nehẽ ura'javame nehẽ.

⁶ Ndapyryvi reki pe nhimboheterame oroko katu pa ore javo tehe. Nhande japorame pão xunhiete'i nhande imondoi imbovuhava hu'uma pype. A'ero ivuvuvuvupavi upa. Na jitehe ojipejive'ga okote'varuhuve'ga pytarame pepyteri pe, a'ero ojupi pavẽi po ga pe mondoi nehẽ pe mongote'varuhuuka. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ?

⁷ Páscoa rupi judeus'ga imombopavi imbovuhava myyava'ea pão reheve tipyahu ti hu'uma a'ero javo – kiroki hu'uma ndogwerekoi imbovuhava. Na jitehe pe pohipavi myyava'ea hugwi pejikote'varuhua hugwi ikwehe tipyahu ti nhandereaporoğita a'ero javo. A'ereki na tuhẽ pe pendeaporoğita pyahu pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga omano nhanderekote'varuhua momboa. Pepohi pa ti pejikote'varuhua hugwi a'ero. Ymya judeusva'ea ijukai cordeiros hako tomanoyme ti nhandera'yrypy'ga javo hako. Aġwamo ġa Jesus'ga jukaukari raikwehe. Jesus'ga omano nhande repyga tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype omanorame javo.

⁸ Nurã ti xako katu jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Tiandereaporoğita katu ti nhandekovo. Xanhi'ĩ ti a'itituhẽva'ea rehe.

⁹ Akwatijaruka ji imondovouka pe me ikwehe. Ikwatijarukarame ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe ġa akwa-have'ymuhũrame nehẽ,” a'e ji pe moğitavo ikwehe.

¹⁰ Ji nda'ei ġa pe – kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe. Nanongara'ga ko ndoakwahavihu. Ga opotarahivuhu mbatera jipi. Omiami ġa ojipe'ga mbatera ġa hugwi. Oko hete ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Nanongara'ga pe rui ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe.” A'ereki yvya koty pejikoro ġwaramo pe pejihe'a tuhẽ ġa ndehe jipi.

¹¹ Ji ikwatijarame pe me kiro ġa pe ji ei – kiroki ġa e'i ojive novia: “Ji ko peirua. Jesus'gareheva'ero ko ji,” ei ġa javo novia. Emo ġa ndoakwahavihu. Jara'ga opotarahivuhu mbatera. Jara'ga oko hete ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Jara'ga e'i te'varuhu ojipe'ga pe. Jara'ga ko heagwryvuhu. Jara'ga omiami ojipe'ga mbatera. Nanongara'ga erame ji ko Jesus'gareheva'ero javo novia, tapejihe'ari ti ġa ndehe. Tape'ui jitehe ti ġa pavẽi.

¹²⁻¹³ Kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe – ġa pe ji nda'ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga gwe ti e'i ġa pe nehẽ. Ga pe ki a'e te – kiroki ġa ojatyka pe pavẽi Tupana'ga mboheteavo – ġa pe po pe ei hamo ġa ndekote'varuhurame. Nahã Tupana'ga

rembikwatijarukara i'ei no: “Pemombo ti okote'varuhuve'ga pejipytera hugwi,” e'i.

6

Pemohigatu ti ojuhupe

¹ Penhoirū ko pe Jesus'gareheva'ero. Nurā ji ei pe me: Pejogwayvaramē ti tapejogwerohoi juizes'ga pyri – kiroki ga ndokoi Tupana'ga rehe. Tapejogwerohoi ti nanongara'ga pyri tomohigatu ti ga nhande ve javo. Jesus'gareheve'ga jate ti tomohigatu pe me.

² Tupana'gareheva'ero po ti pe epe'ei imohigatuavo Tupana'ga rembiapo'ga pe nehē. Cristo'ga rura'javame po ti pe ei ga pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Po ti pe imohigatui ja'javo ga pe nhaporemō nehē, marā po pe ndapehekati imohigatuavo nonhimimiva'ea ojuhupe naerū?

³ Xa'e po ti nhande imohigatuavo yvagipeve'ga pe nehē no Tupana'gapyrive'ga pe. Ndapekwahavi pe a'ea? Po ti nhande ei ga pe vehevi nehē, yvyakotyva'ea pe kaitu po nhande imohigatui kiro hamo.

⁴ Pe jogwayvaramē mbatera rehe tapejogwerohoi ti ga pyri a'ero – kiroki ga pe Jesus'gareheve'ga e'i ndapyryvi ga javo. Nanongara'ga pyri tapejogwerohoi a'ero nehē tomohigatu ti ga nhande ve javo.

⁵ A'e ji kiro pe me tapepoyjayjari ti pejikovo. Ndogwerekoi'i'i ikwahapyra'ga pepyteri pe naerū te'i ti ga peirū'ga ndeaporoḡita pe ga ndayvaramē naerū?

⁶ Nurā pe peirū'ga nderohoi juizes'ga pyri Jesus'gareheve'garūive'ga pyri naerū te'i ti ga nhanderea-poroḡita pe javo. Na rūi po pe ndekoi hamo.

⁷ Ndapyryvi tuhē pe me pejogwerohohava juizes'ga pyri pejogwayvaro ḡwaramo. Peirū'ga ndekote'varuhurame pe me nandejate a'ero. Ga imimame pembatera pe hugwi tapejipygi ti ga ndehe.

⁸ Pehe reki peko te'varuhu ga pe a. Pemi reki pe ḡambatera ga hugwi – kiroki ga peirū'ga vehevi Jesus'gareheve'ga.

⁹ Okote'varuhuve'ga po ti nduvi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tapenhimoandyandyi ti. Kiroki ga ndoakwahavihu – nduvi po ti ga Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ga oko hete ha'angava rehe imboheteavo – nduvi po ti ga ga pyri nehē no. Kiroki ga gwereko ojipe'ga nembireko'ga – nduvi nehē no. Kiroki ga ojogwereco akwaimbae'ga memenhuhū – nduvi po ti ga Tupana'ga pyri na jitehe nehē no.

¹⁰ Iporomive'ga po ti nduvi pevo nehē no. Kiroki ga opotarahivuhu mbatera na jitehe no. Heagwryryve'ga po ti

nduvi nehẽ no. Gahã no – kiroki ġa e'i te'varuhu ojipe'ġa pe. Kiroki ġa onupahũ ojipe'ġa herua mbatera ġa hugwi – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ no.

¹¹ Na jitehe ko pe jararamo ikwehe novĩa. Emo Jesus Cristo'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi pe mo'emo'eamo pe mombryva Tupana'ga ra'uva pavẽi ikwehe. Tupana'ga nhande timbohete jipi.

Penda'oa ko Cristo'ga apoa kiro

¹² Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo ji ndajikwakuvi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe novĩa. Ji na jitehe ndajikwakuvi novĩa. Emo jara aheremimbotarimova'ea ndapyryvi reki ahe ve. A'ereki a'ea ahe pojyka. Nurã ji ndakopavi nhinhimimbotarimova'ea rehe tajipiro'y ti nanongara hugwi – kiroki ahe pojyka, a'e ji pe me.

¹³ Pe'ji po pe no: “Tupana'ga oapo mbiara a'ea ti toho ġandevaga pype javo. Ga oapo nhanderevega no a'ea pype ti mbiara toho javo,” pe'ji po pe. A'ero pe etehei: “Na jitehe Tupana'ga oapo nhandera'oa tojogwerekoreko ti ġa akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa pavẽi javo,” pe'ji tehe pe. “Nurã ko pyry nhande ġa nderekohetei. Tireko ti ojipe'ġa nembireko'ġa no,” pe'ji tehe pe. Nanongara rehe ti tapekoi, a'e ji pe me. Tupana'ga oapo tuhẽ nhanderevega mbiara reheve. Emo po ti ga omomba memei nehẽ no. Tupana'ga ndoapoi nhandera'oa kia pyvõ ti ġa togwereco ġa javo. Oapo ga nhandera'oa nhandereaporoġita reheve a'ea pyvõ ti ġa tombohete Jesus Cristo'ga javo. Ga ko nhandepojykaharete'ga. Gaha ti topojyka nhandera'oa nhandereaporoġita reheve.

¹⁴ Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga gamanoa hugwi ikwehe. Aerẽ po ti ga nhande mbogweravi jitehe nehẽ opoakara pyvõ nehẽ no.

¹⁵ Cristo'gareheva'ero pe pejikoty'a ga pavẽi. A'ero penda'oa ko Cristo'ga apoa. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? Taperekoi ti ġa'upahara'ġa a'ero. Maranuhũrame po pe imondouhui penda'oa Cristo'ga apoa ġa'upahara'ġa pe ġa nderekovouka jupe naerũ? Taperekoukari ti ġa peja'oa pe, a'e ji.

¹⁶ Ga ġa'upaharahẽa rerekorame ġa jikoty'ari ojipejiva'ea'java'ero. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahẽa pavẽi,” e'i ikwatijara.

¹⁷ Emo nhanderekorame Cristo'ga pavẽi nhande xajikoty'a ojipejiva'ea'java'ero gara'uva pavẽi.

18 Taperekouhui tuhẽ ti ƣa a'ero. Ga nderekouhurame ƣa imbote'varuhui gwa'oa pe. Ojipea ƣandekote'varuhua ko na rui ƣa pe.

19 Penda'oa ko Tupana'ga ra'uva ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri jipi. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? Tupana'ga omondo gwa'uva, pe imbuhuri pejipyri. Penda'oa ko peapoa rui a'ero. Penda'oa ko Tupana'ga apoa.

20 A'ereki ga Cristo'ga momanouka pe mbopiro'yavo pen-dekote'varuhua hugwi tapojyka ti ƣa jijive javo. Nurã ti peko katu Tupana'ga mboheteavo.

7

Cristo'gareheve'ga nembirekoa

1 Pekwatija pe mbatera imbuhuruka ji ve ikwehe. Tak-wahavuka ti ji kiro pe me a'ero imombe'ukatuavo ikwatija imondovouka pe me.

Pyry tuhẽ akwaimbae'ƣa pe kunhangwera'ƣa nderekoe'ymame novia.

2 Emo jara'ƣa ojipe'ƣa nembireko'ƣa potarahivuhu ƣa nderekovo. Nurã ji ei reki pe me: Tahembireko po ak-waimbae'ƣa kunhangwera'ƣa pavẽi a'ero, a'e ji. A'ero po ƣa ƣwembireko'ƣa jate gwereko hamo.

3 Gwembirekorame nahã po ƣa toko a'ero hamo. Hẽa ƣwembireko'ga potarame togwerekoko po ga hẽa hamo. Na jitehe ga ƣwembirekohẽa potarame po hẽa togwerekoko ga hamo.

4 Gwembirekorame po hẽa ga rerekoi okovo garemimbotarimova'ea rehe hamo. Na jitehe po ga hẽa rerekoi okovo hẽaremimbotarimova'ea rehe hamo. Tokoyme ti ƣa ƣwemimbotarimova'ea rehe jate.

5 Hembirekove'ƣa ti te'iyme ojohupe a'ero ndorogwerekoi ji nde kiro javo. Emo ojipea ji amombe'u kiro pe me. Po ti pe pe'e na'ẽ ojohupe: "Xanhi'inhi'i ti Tupana'ga pe. Nurã xajogwerekoyme kiro." Pe erame a'ea, a'ea rupi jate ko pyry pejogwerekoe'yma. A'ereki ojikwe pe pe'e na'ẽ: "Ndi-jogwerekoi kiro xanhi'inhi'i ti Tupana'ga pe javo," pe'e na'ẽ pe ojohupe. Tapekombegwei ti pejogwerekoa'java, a'e ji pe me. Pe ndekombegwerame po ti Satanás'ga ei pe me nehẽ: "Pereko ti ojipe'ƣa a'ero," e po ti ga pe me nehẽ. Penh-momiraname'ymame po ti kotihĩ pe ojipe'ƣa potarahivuhui a'ero Satanás'ga nhi'i'ƣa rupi pejikovo nehẽ. Nurã ji ei pe me: Tapekombegwei ti penhimbirekoa'java a'ero.

6 Ji nda'ei reki kiro: Ahe nhaporemoko ti tahembireko a'ero. Nahã ji ei: Ahe hembirekopotarame ti pyry ahe rembirekoro a'ero nehẽ.

⁷ Ji ve reki koji'i pyry ji javijitehe ġa nahembirekoi ġa potare'yma. Emo Tupana'ga nhande mbokarakatu pa. Jara'ġa Tupana'ga ġa mbokarakatu toko katu ti ġa ġwembirekoe'yma javo. Jara'ġa ga ġa mbokarakatu tahembireko katu ti ġa javo.

⁸ Kiro ji ei a'ero hembirekoe'ỹve'ġa pe aherembirekokwera'ġa pe no. Pyry ġa pe ġa ndekorame ġwembirekoe'ymamo ji javijitehe.

⁹ Emo ġa nhimomiraname'ymame ġa potarahivuhuavo tahembireko ti ġa ġa pavēi a'ero. A'ereki nanongara'ġa ġwembirekoe'ymame ġa potarahivuhuhetei novĩa. Koji'i pyry nanongara'ġa nembirekoro a'ero.

¹⁰ Kiro ji ei hembirekove'ġa pe kunhangwera'ġa pe topohiryme ti ġa ġwembireko'ġa hugwi. A'ea ko nhinhi'ġa jate rūi. A'ea ko nhandepojykaharete'ga ei ġa pe no.

¹¹ Kunhangwera'ġa pohirame ġwembireko'ġa hugwi ji ei ġa pe togwerekokatua'ja ti ġa ġwembireko'ġa jitehe. Ġwembireko'ġa nderekoa'jave'ymame tahembirekoyme ti ġa ojipe'ġa pavēi. Akwaimbae'ġa pe ji ei no topohiryme ti ġa ġwembireko'ġa hugwi, a'e ji nhandepojykaharete'ga nhi'ġa mombe'gwovo.

¹² Jara'ġa pe ji ei kiro. Tupana'ga nhi'ġa ji namombe'ui kiro ġa pe. Jihi a'e ġa pe. Po Cristo'gareheve'ga rembirekohēa ndojikogi Cristo'ga rehe. Po hēa pohipotare'ymame ga hugwi topohiryme ti ga hēa hugwi a'ero.

¹³ Na jitehe ji ei no: Po Cristo'garehevehēa rembireko'ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Po ga pohipotare'ymame hēa hugwi topohiryme ti hēa ga hugwi a'ero.

¹⁴ A'ereki ga Tupana'gareheve'ġa'jave'ga ga rekoro ġwaramo ġwembirekohēa pavēi Cristo'garehevehēa pavēi. Na jitehe kiroki hēa ndojikogi Cristo'ga rehe – hēa ko Tupana'gareheve'ġa'javehēa hēa rekoro ġwaramo ġwembireko'ga pavēi Cristo'gareheve'ga pavēi. Po na rūi hamo, a'ero po ġanda'yra'ġa Tupana'gareheve'ġarūive'ġa ja hamo. Ganda'yra'ġa ko Tupana'gareheve'ġa'jave'ġa tuhē reki.

¹⁵ Tupana'ga e'i ojiheve'ġa pe nhaporemō: “Pejogwereco katu ti,” ei ga. Kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – ġa pohipotarame ġwembireko'ġa hugwi Cristo'gareheve'ġa hugwi, na ġa pohiri ġa hugwi a'ero. Naname ko Cristo'gareheve'ġa piro'yro ġa hugwi a'ero.

¹⁶ A'e reki ji kunhangwera'ġa pe: Mara'ngu po ti nde enhimbireko'ga mbojikoguka Cristo'ga rehe nehē? Igwete ji ei akwaimbae'ġa pe: Mara'ngu po ti nde enhimbirekohēa mbojikoguka Cristo'ga rehe jitehe nehē no?

Nahā ti peko Tupana'ga remimo'ēa rupi

17 Po nahã pendekoagwera Tupana'ga pe mo'êrame ojive ikwehe nahã jitehe ti peko a'ero kiro. A'ereki nahã nhandepojy kaharete'ga pe mongo pe mbokarakatuavo. A'ea ji ei pe me. A'ea jitehe ji ei Cristo'gareheve'ga pe nhaporemo jihorame Tupana'ga mbohete hava pype ga mbo'embo'erame jipi.

18 Judeus'ga okytiuka gwa'yra'ga nakwanhapi'ria ga pita'ngirame. Po judeusramo pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame ojive tapeavykyi ti ika'êagwera a'ero tiukwahavyme ti javo. Po judeus'garũiva'ero pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame tapekytiukari ti ga pe penhakwanhapira.

19 Na ga ndekoi jate ojikytiukare'yname. Na jitehe na ga ndekoi jate ojikytiukarame. A'ereki nanongara rehe rui Tupana'ga oko. Ga onhi'ipo'rurame a'ea rehe Tupana'ga reko.

20 A'e ji pe me a'ero: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame nahã jitehe ti peko.

21 Tupana'ga pemo'êrame ojive po pe poravykytehei ojipe'ga pe peji'piro'yangave'yma penhimboporavykyve'ga hugwi. Tapevy'aruhui ti a'ea rehe. Nandejate ti peko a'ero peji'poravykyavo ga pe. A'erorame tehe ga pe mbopiro'ypotaramo ojihugwi, pejirokwa ti a'ero peji'gwovo ga hugwi.

22 Kiroki ga ndipiro'yi ojipe'ga hugwi nhandepojy kaharete'ga omo'êrame - ga ipiro'y reki okote'varuhua hugwi. A'ereki nhandepojy kaharete'ga ga mbopiro'y jugwi ga mongovo gwemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ga ipiro'y ojipe'ga hugwi Cristo'ga omo'êrame - ga ndipiro'yi reki Cristo'ga hugwi. A'ereki ga ga mongo gwemimbotarimova'ea rehe.

23 Tupana'ga omomanouka Cristo'ga pe ndepyga ikwehe tapojyka ti ga jijive javo. Peko ti garemimbotarimova'ea rehe a'ero. Tapeko ti ojipe'ga nemimbotarimova'ea rehe a'ero okote'varuhuve'ga nemimbotarimova'ea rehe.

24 Nhiirũ, a'ea'ja ji pe me: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame ikwehe, nahã ti peko jitehe pejikoty'a Tupana'ga pavẽi.

Hembirekoe'yve'ga

25 Ikwatijarame ji ve pe ei ikwehe: “Marã re po hembirekoe'yve'ga ndekoi a'ero hamo kunhangwera'ga?” pe'e pe ikwehe. Kiro ji imombe'ui pe me a'ero. Nhandepojy kaharete'ga nde'i reki ji ve a'ea rehe. Jihi a'e a'ero imombe'gwovo pe me. A'ereki nhandepojy kaharete'ga omombyry ji ve. Nurã po ahe ojiko ji rehe.

26 A'ero ji ei kiro pe me: Mbatara rahya'gwama gwaramo pyry akwaimbae'ga ndekoi jitehe okoagwera rehe.

27 Enhimbirekojiperame ti terei a'ero tapohi ti hēa hugwi javo. Enhimbirekoe'y mame ti terei tanhirembireko ti kiro javo.

28 Emo enhimbirekorame nde nderekote'varuhui. Hembirekoe'ŷvehēa na jitehe ġwembirekorame po ti hēa ndokote'varuhui a'ero. Emo penembirekorame koji'i po ti pe ikwahavi hahya nehē pejikovo avo yvya koty nehē. Ndapotari ji hahya pe me novīa. Nurā ji ei pe me: Pyry pe napenembirekoi ġa potaruhue'y ma.

29 Nhiirū, nokombegwei po ti Cristo'ga ura'java mbapava koty nehē, a'e ji pe me. Nurā ji ei akwaimbae'ġa pe hembirekove'ġa pe a'ero toko po ġa hembirekoe'ŷve'ġa'java'ero hamo. A'ereki hembirekoe'ŷve'ġa ndokoi aġwamova'ea rehe. A'ereki a'ea kotihī momina. Ga ja po hembirekove'ġa ndekoi a'ero hamo, a'e ji pe me.

30 Kiroki ġa ojehe'o hete kiro – toko po ġa ojehe'oe'ŷve'ġa javijitehe hamo. Kiroki ġa ojai hete kiro – toko po ġa ijaje'ŷve'ġa javijitehe hamo. Kiroki ġa opyhypyhy mbatera kiro – toko po ġa ġa ja hamo – kiroki ġa okoe'y ma mbatera rehe nhandeapoa rūi reki javo jupe.

31 Kiroki ġa opo'ru vvyakotyva'ea – toko po ġa ġa ja hamo – kiroki ġa ndokoi vvyakotyva'ea rehe jate. A'ereki yvya aġwamova'ea mominaġwama nhande hugwi.

32 Apota ji pepiro'ya nhaġatarahiva'ea hugwi. Akwaimbae'ġa hembirekoe'ŷve'ġa oko hete Tupana'ga rehe tonhimohē Tupana'ga ji rehe javo.

33 Hembirekove'ġa ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohē nhirembirekohēa ji rehe javo.

34 Mokōi ġa aġatara a'ero. Oko pota ġa Tupana'ga rehe novīa. Emo ġa oko pota ġwembireko'ġa ndehe no. Nanongara ko ndapyryhetei a'ero.

Kunhangwera'ġa na jitehe hembirekoe'ŷve'ġa aherembirekokwera'ġa no. Oko hete ġa Tupana'ga rehe tako pa ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Hembirekove'ġa ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohē nhirembireko'ga ji rehe javo.

35 A'e ji a'ea pe me topopoko ti ji javo. Ji nda'epotari pe me: “Na rūi peko. Na rūi peko.” Nda'ei ji a'ea. Toko katu ti ġa javo ji ei pe me. Peko hete ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejeaporoġitakaturu nehē, a'e ji pe me.

36 Po ojipe'ga ei ġwembirekoruamahēa pe: “Xajogwerekoyme ti.” Emo po aerē ga ei ovytyeri pe: “Ndapyryvi reki a'ea hēa pe,” e po ga. “Apotarahi ji hēa no. Areko pota ji hehā a'ero hamo,” e po ga. Tahembireko tuhē ti ga

hêa pavêi a'ero ġwemimbotarimo. Ndokote'varuhui reki ga ġwembirekorame hêa pavêi.

³⁷ Ojipe'ga po e'i oyvyteri pe: “Ndarekoi tuhê ti ji nhinhim-birekoruamahêa pavêi,” e po ga. Ojipe'ga rûi e'i ga pe. Ga tuhê e'i ojive ġwemimbotarimo. Ndopotarahivuhui po ga hêa no. Pyry po ga nahembirekoi hêa pavêi a'ero hamo.

³⁸ Nahã a'ero. Kiroki ga hembireko kunhangwerahêa pavêi – pyry tuhê ga hêa rerekoi a'ero. Kiroki ga nahembirekoi kunhangwerahêa pavêi – koji'i pyry reki garekoa a'ero.

³⁹ Hembirekovehêa po nahembirekoa'javi ojipe'ga pavêi hamo hêarembireko'ga manoe'ymame hamo. Ahe manorame hêa piro'yro ahe hugwi. A'ero po pyry hêa rembirekoro ojipe'ga pavêi ġwemimbotarimo. Jesus Cristo'gareheve'ga jate po hêa gwereko hamo.

⁴⁰ Emo koji'i hêa roryvamo ġwembirekoa'jave'ymame. Jihi reki a'e a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva po ji mbo'e a'ea rehe no.

8

Ikwava'egipyra ha'angava pe

¹ Tamombe'u kiro pe me mbiara ikwava'egipyra ha'angava pe ġwemimbohete'hara pe. “Mara'ngu po opyryvamo Tupana'ga pe nhande i'urame a'ea?” pe'e pe ji ve ikwatija ikwehe. Pepyteripeve'ga e'i reki: “Nhande nhaporemotikwaha mbatera,” ei ġa. A'iti nhande tikwaha, a'e ji. Emo nhande ikwahavame mbatera xanhimbohete pota reki. Hovai jate nhandenhoarõheterame nhande nhombojikogi Cristo'ga rehe.

² Kiroki ġa e'i tehe ojive akwaha ji mbatera javo – ġa ndokwahakatui ve a'ero.

³ Hovai jate kiroki ġa oarõ hete Tupana'ga – Tupana'ga okwaha hete ġa ojihe ġa ndekoheterame.

⁴ Tamombe'u kiro a'ero mbiara ikwava'egipyra ha'angava pe. Tikwaha nhande ġanemimbohete'hara. A'ea ko ha'angavatehea reki a. Tupana'ga jate oko Tupanamo. Jara ndogwerekoi. Tikwaha nhande a'ea.

⁵ Ojipe'ga e'i: “Gwereko tupana yvagi pe yvya koty onhimongyavo yvaga jara pavêi,” ei ġa. Ga pe po gwereko a'ea.

⁶ Nhande ve ki a'e te gwereko ojipejive'ga jate Tupana'ga nhandervete'ga. Gaha oapopavuka mbatera hako. Ga rehe nhande rekoi xako ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Ojipeji jate ko nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga. Gaha oapo pa mbatera hako. Tupana'ga oapopavuka ga pe. Gaha nhandereaporoġita mbopyahu nhande rerekovo no.

⁷ Jararamo nhande tikwaha a'ea. Jara'ga ki a'e te ndokwahavi a'ea. A'ereki ġa ojipokwaha ha'angava mbohetea

rehe Tupana'garũiva'ea mbohetea rehe ojikoga renonde Jesus'ga rehe. Aḡwamo ki a'e te Jesus'gareheva'ero ḡa ei ha'angavatehea jupe novĩa. Emo ojipokwahava ḡwaramo ḡa ei jitehe kiro mbiara pe ikwava'eḡipyra pe: "A'ea ko Tupana'garũiva'ea apoa." A'ero i'urame po ḡa ei oyvyteri pe: "Mara'ngu po Tupana'ga nharõ'e'yma ahe i'urame? Anhimbote'varuhu po ji a'ea uro ḡwaramo," e po ḡa oyvyteri pe. A'ereki ḡa ndokwahakatui ve.

⁸ Tupana'ga nde'i nhande ve nhande i'urame. Ga nde'i jitehe nhande i'ue'ymame. A'ereki nianemombyryvi i'urame. I'ue'ymame nianembote'varuhui no. A'ea ḡa ndokwahakatui ve.

⁹ A'e reki ji pe me a'ero: Tapemongote'varuhui ti ḡa. Pehe pe'e: "Nanhimbote'varuhui ji i'upavame mbatera," pe'e pe. Emo ojipe'ḡa ndokwahavi ve a'ea. A'ero po ḡa ei: "Cristo'gareheva'ero nhande nhimbote'varuhui nhande jupavame mbatera," e po ḡa. Tapemongote'varuhui ti ḡa a'ero i'ḡwovouka ḡa pe.

¹⁰ Po nde i'ui Tupana'garũiva'ea ronga pype, a'ero po ga nde repiagi. A'ero po ga ei: "Ga okwaha hete mbatera. Igwete ga i'ui reki Tupana'garũiva'ea rupiara," e po ga nde mombe'gwovo. "Ga javijitehe ti ta'u no," e po ga. A'ero po ga i'ui a. Emo ga pe po ndapyryvi ga i'urame. A'ereki oyvyteri pe ga etehei: "Jesus'gareheva'ero ji nhimbote'varuhui ji i'urame Tupana'garũiva'ea rupiara," e'i tehe ga.

¹¹ Ga ndokwahakatui ve. Nde ki a'e te erekwaha nhanerembi'ua nianhimbote'varuhui reki javo. Nerembikwahava reki ḡamongote'varuhuaḡwama nde i'urame ḡandovaki.

¹² Ga ko neirũ'ga. Ga repyga Cristo'ga omano no tamombo ti garekote'varuhua javo. Nde ereko te'varuhu enhirũ'ga pe i'ḡwovouka ga pe pyryve'ymame ga pe. Nahã nde ereko te'varuhu Cristo'ga pe no.

¹³ Nurã ji ei: Po ti nhirembi'ua nhiirũ'ga mon-gote'varuhui nehẽ, a'ero po ti ji nda'uaḡwami mbiara tamongote'varuhuyme ti ga javo ḡwaramo.

9

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga moirũharamo

¹ Jipiro'y ko ji ojipe'ḡa hugwi. Ji ko Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. A'ereki ji ahepia ga ikwehe nhandepojykaharete'ga. Ji ve ga pe mbojikoguka ojihe ikwehe.

² Ojipe'ḡa po e'i ji ve Jesus'ga moirũhara'ga rui. Pe ki a'e te pe'e ji ve Jesus'ga moirũhara'ga tuhẽ. Jukwaha reki a'ea. A'ereki pehe ko nhiremimbojikohara. A'ereki ji ve nhandepojykaharete'ga onhimoirũuka nahã pe mbojikoguka ojihe.

³ Ojipe'ğa e'i tehe ji ve: “Po Jesus'ga moirũharamo nde rekoi hamo, a'ero po na rũi nde rekoi hamo,” e'i tehe ға ji ve. Nahã ji ei a'ero nhinhimombe'gwovo ға pe:

⁴ Jesus'ga moirũharamo ore Jesus'ga mombe'umbe'ui ojipe'ğa pe. A'ero po pyry tuhẽ orerenduhara'ğa imbuhuri mbatera ore ve ikwepykavamo hamo novĩa.

⁵ Jesus'ga moirũharamo jara'ğa nembirekoro Jesus'gareheve'ğa pavěi. Jesus'ga reki'yra'ğa ko na, Pedro'ğa no. Ga ғwembireko'ğa nderohorame ojupi ojipe'ğa imondoi mbatera ға pe no. Po ore rembirekoro Jesus'gareheve'ğa pavěi hamo, a'ero po pyry ore ға nderohoi ore rupi hamo novĩa.

⁶ Jesus'ga moirũharamo jara'ğa Jesus'ga mombe'urame ғanenduhara'ğa omondo mbatera ға pe toporavykyyme ti ға ojipea rehe mbatera pyhyga javo. Ore po na jitehe no hamo jihi Barnabé'ğa pavěi. Pyry po ore ndoroporavykyi ojipea rehe mbatera pyhyga orojive hamo novĩa. A'ereki ore na jitehe Jesus'ga mombe'umbe'u ojipe'ğa pe jipi novĩa.

⁷ Soldados'ğa tavukarame ғanduvihava'ğa omondo mbatera ға pe. Ga ndoporavykyi ojipea rehe no tipyhy ti mbatera nhandejive javo. Ganduvihava'ğa omondo ға pe. Oro ityhara'ğa no. Ga o'u yva'ia ғwemitymagwera oporavykyagwera rehe. Na jitehe oporavykyagwera rehe ovelhas repiakatuhara'ğa o'u ika'mbya ovelhas hugwi.

⁸ Nanongara pe nhande epavi vvyakotyva'ero. Nhande jate rũi reki xa'e. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka nanongara Moisésva'ea pe hako.

⁹ A'ea ikwatijarame Moisésva'ea ei a'ero:

“Tapembojurutyvukari yuranuhũa a'ea ipyrũpyruğame ipi'rogame japea ha'ynha hugwi.

Na i'ui oporavykyro ғwaramo,” ei ahe ikwatijarame ғwemimbo'eagwera hako.

Gara pe ikwatijara i'ei? Yuranuhũa rehe jate Tupana'ga aғataramo ikwatijarukarame naerũ?

¹⁰ Ore repyga jate rũi Tupana'ga ei naerũ? Ore repyga tuhẽ reki Tupana'ga ei ikwatijaruka hako togwereko ti ға mbatera javo hako. Nurã ore Jesus'ga mombe'urame po orerenduhara'ğa tombuhu mbatera ore ve hamo. Ore ko ityhara'ğa'java'ea. Hyvykoirame ityma renonde po ityhara'ğa ei hamo: “Aerẽ po ti ji i'ui kohoa pora nehẽ,” e po ға hamo. Gahã no – kiroki ға onupanupã ipi'roga japea ha'ynha hugwi. Ipi'rogame po ға ei aerẽ ti ta'u nehẽ javo hamo.

¹¹ Ore na jitehe no a'ero. Ore Jesus'ga mombe'umbe'urame pe me po tiruahũ pe me pe imbuhurame mbatera ore ve naerũ? Pyry tuhẽ reki pe imbuhuri ore ve novĩa.

¹² Po pyry ojipe'ga ei pe me mbatera rehe, ore kaitu po pyry ore ei pe me hamo novia.

A'erorame tehe ore ndoro'ei reki pe me pembuhu ti mbatera ore ve javo. Po ore ei pe me mbatera rehe, a'ero po ojipe'ga ete'varuhui ore ve ore Cristo'ga mombe'urame. "Mbatera rehe jate ga Cristo'ga mombe'ui ore ve," e po ga. "Nura ore norohendupotara'javi gamombe'ua," e po ga ore mombe'ute'varuhuavo. Nura ore ndoro'ei pe me mbatera rehe jipi. Oronhimomirana ore hahyparavuhua pe orokovo jipi timombigyme ti pyryva'ea mombe'ua javo gwaramo.

¹³ Oro ga – kiroki ga oporavyky judeus'ga jatykahavuhua pype – ga o'u pevova'ea ojipe'ga nembikwava'ege jipi. Ga inogame mbiara ikwava'ehava rehe tikwava'e Tupana'ga pe javo ga opojyka mo ojive. Pekwaha pe a'ea.

¹⁴ A'ea'java'ea pe nhandepojykaharete'ga e'i ore ve no: "Kiroki ga omombe'u katu pyryva'ea jipi – ganenduhara'ga po omondo mbatera ga pe a'ea rehe hamo," ei ga.

¹⁵ Pyry po pe imbuhuri mbatera ji ve Jesus'ga mombe'ua rehe hamo novia. Emo ji ndapojykai mbatera pe hugwi. Ji ikwatijarukarame kiro pe me ji nda'ei: "Tapojyka ti mbatera pe hugwi." Ji ndapojykai tuhē reki pe hugwi. Nhimanoa ko koji'i pyry ji ve a'ea hohe. Anhimbohete ji nhirembipojykae'yma rehe. Te'iyme ti ga ji ve a'ero: "Paulo'ga onhimbohete tehe reki. A'ereki ga opojyka mbatera ga hugwi," te'iyme ti ga ji ve a'ero.

¹⁶ Emo pyryva'ea mombe'urame ji nanhimbohetei a'ea rehe jipi. A'ereki Tupana'ga ji mondouka a'ea rehe tuhē. "Emombe'u ti Jesus'ga mombe'upyryva," ei ga ji ve ikwehe. Po ji nahendukatui Tupana'ga nhi'iga Jesus'ga mombe'gwove'y, a'ero po ite'varuhu ji ve.

¹⁷⁻¹⁸ Po nhiremimbotarimo ji Jesus'ga mombe'umbe'ui jipi, a'ero po pyry ga imbuhuri mbatera ji ve hamo. Po nhiremimbotarimo rui Tupana'ga ji mondoukari ga pyri ga mombe'gwovouka ji ve, a'ero po pyry ji ve ji ndapojykai mbatera ojipe'ga hugwi ji Jesus'ga mombe'urame ga pe. A'ero po ji ga mombe'ui ga pe mbatera rehe rui.

Paulova'ea ombojiko pota ahe Jesus'ga rehe

¹⁹ Jipiro'y ji ojipe'ga hugwi nhaporemo novia. Emo gandeaporogita rupi nhaporemo ji nhimondo'i reki tambojiko ti koji'ive'ga Jesus'ga rehe javo.

²⁰ Ji Jesus'ga mombe'urame judeus'ga pe gandeaporogita rupi ji hoi a'ero tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo. Jipiro'y ji Moisés'va'ea remimbo'eagwera hugwi novia. Emo judeus'ga a'ea gwendu katu. A'ero ji ga javijitehe hendukatui no tambojiko ti ga Jesus'ga rehe javo.

21 Na jitehe Jesus'ga mombe'urame judeus'garũive'ã pe ġandeaporogita rupi ji hoi no tambojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Ga ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurã jirekorame ġapyteri pe ji ndakoi hehe no. Ji nda'ei reki: Ji ndakoi Tupana'ga nhi'ĩga rehe. A'ea rũi ji a'e. A'ereki ji ako tuhẽ Cristo'ga nhi'ĩga rupi.

22 Jirekorame ġapyteri pe – kiroki ġa ndokwahakatui ojikogame Jesus'ga rehe – ikwahakatue'ỹve'ã'java'ero ji reki tambojiko hete ti ġa Jesus'ga rehe javo. Jihojihorame ojipe'ã pyteri pe ġa javijitehe ji reki a'ero nahã ti tambojiko jara'ã mo Jesus'ga rehe javo.

23 Nahã ji rekorekoi ġapyteri pe a'ero tokwaha pa ti ġa Jesus'ga mombe'ua. Akwahavuka ji Jesus'ga ġa pe Tupana'ga ti tomomyry ġa pe javo. A'ereki imomyryvame ġa pe ga omomyry ji ve no.

24 Penembikwahava pe kiro ji ei pe me. Ga nhaġanhaname ji ypy ti tavahe javo, he'yjuhuve'ã onha novĩa. Emo ojipejive'ga jate ga ypy ovahẽ. Ga pe ġa imondoi pyryva'ea a'ero ikwepykavamo. Ga javijitehe ti pejirokwa pejikokatuheteavo Tupana'ga ti tomomyry ji ve a'ero nehẽ javo.

25 Kiroki ġa onha hete tapyhy ti pyryva'ea javo – ojikwe ġa nhaġanhahetei jipi onhimboitavo tanhaġatu kwaha ti javo. Nhande ki a'e te xako katu katu hete jipi xako katu kwaha ti javo. Kiroki ġa onha hete pyryva'ea rehe – pyrygwereuhuva'ea rehe reki ġa ndekoi novĩa ka'atehea apopyra rehe oakaġareheva'ea rehe. Emo a'ea kotihĩ opa ġa hugwi. Nhande ki a'e te pyryheteva'ea rehe nhande rekoi avuiramava'ea rehe. A'ereki nhandervuãwama Tupana'ga pyri namomini.

26 Onhaname ġa hokatui tavahe tuhẽ ti javo. Na jitehe ji rekokatui tavahe tuhẽ ti Tupana'ga pyri javo.

Ojipe'ã okwaokwaramame ojogwehe ġa opoa mondokatui toho ti jipoa ga rehei katu javo. Na jitehe ji rekokatui taho ti Tupana'ga rehei katu javo.

27 Amombe'umbe'u ji ojipe'ã pe jipi: “Peko katu ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi pe me nehẽ,” a'e ji ġa pe jipi. Jihi na jitehe ako katu a'ea rehe no Tupana'ga ti tomomyry ji ve javo. Ji nanhimon-goukari nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, te'iyme ti ga ji ve: “Namomyryva'javi reki ji nde ve.”

10

Tapembohetei Tupana'garũiva'ea

¹ Nhiirũ, tapekwahava'ja ti nhaneramonhava'ea rekoagwera Moisésva'eareheva'ea rekoagwera. Ohorame Egitopeva'ea gwyra hugwi ahe oho pa yvaḡatiḡa gwyri hako – kiroki yvaḡatiḡa ahererohohava hako. Oho pa katu ahe yvya pikaḡa rupi ypiahua pytera rupi o'yahava.

² Ohorame yvaḡatiḡa gwyri ahe nhimboukwahapavi Moisésva'eareheva'ero ohorame yvya pikaḡa rupi ypiahua pytera rupi.

³ Ahe nhaporemo o'u maná – a'ea Tupana'ga ombuhuruka ahe ve yvaga hugwi aherembi'uramo.

⁴ Ahe nhaporemo o'u yhya no – kiroki Tupana'ga ombuhuruka ahe ve toy'u pa ti ḡa javo. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka yhya ahe ve itauhua hugwi. Cristo'ga pe ji ei reki ita mombe'gwovo. A'ereki Cristo'ga ombuhuruka yhya ahe ve ogwovo ahe rupi.

⁵ Nahã Tupana'ga imombyryhetei ahe ve novĩa. Emo ahe rekouhurame ite'varuhuva'ea rehe onhimongyavo ga nhimonha'ngahetei ahery'juhua rehe ahe apitiuka ahera'oa momboruka ongae'yi me hako.

⁶ Ahemombe'upyra nhande momoranduvi nhande moḡitavo. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Tipotaruhuyime ti ite'varuhuva'ea.

⁷ Ahery'juhua ombohete ha'angava Tupana'garũiva'ea no hako. Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u javo: "O'uo'u ḡa oina toryva apovo.

A'ero ḡa pyi o'ama Tupana'garũiva'ea mboheteavo," e'i ikwatijara ahe mombe'gwovo hako.

Ahe ja rũi ti xako a'ero. Timboheteyme ti ha'angava Tupana'garũiva'ea.

⁸ Ahery'juhua gwereko ojipeva'ea rembirekova'ea hako. Nurã ahe manoi ara rupi ve vinte e três milve'ḡa onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga oapitiuka ahe hako. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Tirekoyme ti ojipe'ḡa nembireko'ḡa.

⁹ Ahery'juhua ombokwerajahi nhandepojoykaharete'ga onhiroyrõyromo jipi hako. Nurã ga mboja mondomondoi ahe ve ahe hu'uuka ahe apitiuka hako. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Timbokwerajahivyme ti nhandepojoykaharete'ga monhimonha'ngavo.

¹⁰ Ahery'juhua e'ie'i te'varuhu onhiroyrõyromo jipi hako. Nurã Tupana'ga ahe apitiukari ojipyrive'ga pe. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Xa'ete'varuhuyime ti nhanenhiroyrõe'yma.

¹¹ Nahanahã ahe rekoi hako. A'ea koi ojipe'ḡa momorandu. Igwete Tupana'ga ikwatijarukari aherekoagwera mombe'gwouvouka a'ea ti tapemoḡita javo nhande ve.

Tapekote'varuhui ti a'ero. A'ereki momina ġwerī yvya vyvareheva'ea reheve nhande hugwi.

¹² Tape'ei ti pejive: “Jijikohetero ġwaramo Cristo'ga rehe po ti ji ndakote'varuhua'javi nehē,” tape'ei ti. Mara'ngu po ti pe kotihī pejikote'varuhua'java nehē? Penhimboko'i ti. Pejapyaka katu ti tapekote'varuhua'javyme ti a'ero.

¹³ Pekwaha pe mbatera rahya jipi. Nanongara jitehe reki ojipe'ġa okwaha no. Emo po ti Tupana'ga oho ġwembi'ea rupi pe pokoga jipi. Ga nomondoahivuhuukari hahyheteuhuva'ea pe me. Hahyrame pe me po ti ga pe mbopopoakari hehe nehē. Ga po ti pe mbo'e nehē nahā ti peko javo nehē. A'ero po ti pe nhimomiranambavi hahya pe nehē.

¹⁴ Nhiirū, tapembohetei'i'i ti ha'angava Tupana'garūiva'ea.

¹⁵ Pekwaha hete pe mbatera, a'e ji pe me. Penhimombaragwaha hete ti a'itituhēva'ea rehe a'ero kiro ji nhi'igame pe me.

¹⁶ Amoamome nhande i'ui vinho pāo raygwe'roga reheve xajapyaka kiro Cristo'ga manoagwera rehe javo. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde Cristo'ga rekoa reka'vogauka ga momanomouka ore ve,” xa'e nhande ga pe. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavēi garekoa rerekovo. Nhande i'urame pāo nhanerembihaygwe'roga nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavēi Cristo'ga ra'oa rerekovo.

¹⁷ Nhandere'yjuhu nhande novīa. Emo nhande xajogwerekoko pa nhandejikoty'a Cristo'ga pavēi ojipejiva'ero. A'ereki nhande nhaporemō ti'u akoja jitehe pāo ojipejiva'ea.

¹⁸ Pehepia ti judeus'ġa ndekoagwera no. Gweru ġa mbiara jipi imondovouka Tupana'ga pe ikwava'ēhava rehe. Aerē ġa i'ui mo. I'urame Tupana'gapeva'ea ġa jogwerekoi ojikoty'a Tupana'ga pavēi.

¹⁹ Oro Tupana'garūiva'eapeva'ea, marāi ji jupe a'ero? Oko tehe reki Tupana'garūiva'ea, a'e ji, ġanembikwava'eġa pavēi – kiroki ikwava'embyra Tupana'garūiva'ea pe.

²⁰ Imondorame mbatera jupe ikwava'ēhava rehe Tupana'ga pe rūi ġa imondoi. Omondo ġa Diabo'gapyriva'ea pe reki anhaġa pe, a'e ji. Ndapotari ji pejikoty'ara Diabo'gapyriva'ea pavēi.

²¹ Pe'u pe copopypeva'ea nhandepojykaharete'gapeva'ea. Tape'ui po pe copopypeva'ea Diabo'gapyriva'eapeva'ea no hamo. Pe'u pe mbatera ikwava'embyra nhandepojykaharete'ga pe. Tape'ui po pe mbatera ikwava'embyra Diabo'gapyriva'ea pe no hamo.

²² I'urame a'eapeva'ea po ti nhande nhandepojykaharete'ga monhimboahivuhui nhandejive nehē. A'ero po ti

ga imbohahyukari nhande ve nehẽ. A'ereki ga ipopoakaruhu hete nhande hohe pa.

Ji rupi jitehe ti peho, ei ahe

23 Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo nhande ndikwakuva'javi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe. Na tuhẽ nhande ndikwakuva'javi novĩa. Emo amoamome ndapyryvi reki ojipe'ġa pe nhande rekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe. Amoamome nhanderekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe nhande ndipokopokogi reki ojipe'ġa Cristo'gareheve'ġa.

24 Nhandejive jate rui po nhande imombyryvi hamo. Timombyry po nhande ojipe'ġa pe hamo no.

25 Nahã ti peko a'ero. Pe'u pa ti mbiara ipyhygame ima'ẽhai pe. Tape'ei ti ġa pe: “Pemombe'u ti ji ve. Omondo jipe ġa agwa Tupana'garũiva'ea pe ikwava'ẽhava rehe inoġa? Marã a'ero?” Tape'ei ti a'ea ġa pe. Pe'u pa ti jave'yma. Tapemongotehei ti pejipy'a mbatera rehe i'ġwovo a'ero.

26 A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Yvya ko nhandepojykaharete'ga apoa vvyakotyva'eareheva'ea nhaporemno,” e'i ikwatijara imombe'ġwovo.

Pyry tuhẽ nhande i'ui garembiapoa a'ero.

27 Po Cristo'gareheve'garũive'ga ei pe me: “Pejijo i'ġwovo ji pyri,” e po ga. Pehopotarame ti peho ga pyri a'ero i'ġwovo. Pe'u pa ti garemimbuhura. Tape'ei ti ga pe: “Marã? Eremondo jipe nde agwa Tupana'garũiva'ea pe ikwava'eġa inoġa?” Tape'ei a'ea ga pe. Pe'u pa ti imongotehee'yma pejipy'a hehe i'ġwovo pa ga pyri.

28 Hovai jate po ojipe'ga ei pe me: “Okwava'ẽ ġa agwa Tupana'garũiva'ea pe.” Po ga erame a'ea pe me tape'ui ti a'ero penhaġataruhuramo ga rehe – kiroki ga omombe'u pe me. A'ereki oyvyteri pe ga e'i jupe: “Po Cristo'gareheve'ġa ndo'ui nanongara hamo,” ei ga.

29 Pe me ko pyry pe i'ui novĩa. Emo ga pe ndapyryvi i'ua. Nurã tape'ui a'ero.

Pe'e po pe ji ve a'ero: “Marã naerũ? Jipiro'y ji jijikwakuva hugwi i'ġwovo pa mbatera. Maraname ji nda'ui naerũ ġa eteherame jupe ahe ndo'ui javo?” pe'e po pe ji ve.

30 “I'urame jipi ji ei Tupana'ga pe: ‘Ndepyry hete nde imbuhuruka mbatera ji ve,’ a'e ji ga pe,” pe'e po pe ji ve. “Maranuhũrame ġa ete'varuhui ji ve nhirembi'ua rehe ji ekaturame Tupana'ga pe i'ġwovo naerũ?” pe'e po pe ji ve.

31 Nahã a'ero, a'e ji. Peko katu ti mbatera urame mbatera aporame no pejikovo katu pa. A'ero po ti ojipe'ġa pe ndepiagame Tupana'ga mbohetei nehẽ. “Ndepyry hete

nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa Tupana'ga pe a'ero pe mombe'gwovo nehẽ.

³² Peko katu ti a'ero. Tapemongote'varuhui ti judeus'ġa. Tapemongote'varuhui ti judeus'ġarũive'ġa no. Tupana'gareheve'ġa ti tapemongote'varuhui Jesus'gareheve'ġa.

³³ Ji rupi jitehe ti peko katu a'ero. Ji tamonhimoheureka pa ojipe'ġa jijihe jipi. Namombyrypotari ji jijive jate. Ga pe nhaporemõ ji imombyrypotari jipi tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo.

11

¹ Cristo'ga rupi jitehe ji hoi. Na jitehe ti peho ji rupi.

Kunhangwera'ga ndekoa ġa jatykaramẽ

² Piry hete pe napemoka'nhyimi jipi jirekoagwera pejipyri. Peho pe nhiremimbo'ea rupi no. A'ereki Cristo'gareheve'ġa nemimombe'ua rehe ji pe mbo'ei.

³ Takwahavuka ti a'ero pe me. Cristo'ga ko huvihava'ga akwaimbae'ġa pe. Akwaimbae'ġa ko huvihava'ga ġwembireko'ġa pe. Tupana'ga ko huvihava'ga Cristo'ga pe.

⁴ Ndapyryvi a'ero akwaimbae'ġa nhakaġahovi onhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki Tupana'ga mombe'urame ojipe'ġa pe no. Onhakaġahovame po ġa imbote'varuhui Cristo'ga pe ga ko jiruvihava'ga rui javo.

⁵ Emo kunhangwera'ġa nhakaġahove'ymame ndapyryvi ġa nhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki ġa Tupana'ga mombe'urame ojipe'ġa pe no. Onhakaġahove'ymame po ġa ei: “Nhirembireko'ga ko huvihava rui ji ve,” e po ġa. Nanongara'ġa ko ġa ja – kiroki ġa, ojipe'ġa opĩ ġa'ava ġa hugwi tipoyjaryme ti ġa javo.

⁶ Onhakaġahove'ymame po ġa tokyti pa o'ava a'ero hamo. Po ġa ndopotari opoyjayjare'ymamo oapina rehe, a'ero po ġa tonhakaġaho hamo. Tonhakaġaho po ġa onhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki ga mombe'urame no hamo.

⁷ Akwaimbae'ġa po nonhakaġahovi hamo. A'ereki Tupana'ga oapo akwaimbae'ġa oji'java'ero. Gandeaporogita Tupana'ga reaporogita ja. Kunhangwera'ġa ki a'e te ġandeaporogita akwaimbae'ġa ndeaporogita ja.

⁸ Tupana'ga ndoapoi reki akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea ra'oa pyvõ. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukaġa pyvõ hako.

⁹ Na jitehe Tupana'ga ndoapoi akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea pe. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea pe topoko ti hẽa ga javo hako.

10 A'ero po kunhangwera'ga tuhê e'i onhakağahova pe hamo yvagipeve'ga nembiepiaga ġwaramo.

11 Ojikoty'aro ġwaramo nhandepojoykaharete'ga pavêi ġa jikogi ojogwehe jipi kunhangwera'ga akwaimbae'ga pavêi.

12 A'ereki ymya Tupana'ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukağa pyvô. Nahâ kunhangwerava'ea ohê akwaimba'eva'ea hugwi. Emo kiro akwaimbae'ga o'a kunhangwera'ga hugwi. Tupana'ga reki oapopavuka okovo.

13 Pehe ti penhimombaragwaha hehe. Pyry pe me kunhangwera'ga nhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki ġa nhakağahove'ymame naerũ? Ahã, a'e ji.

14 Pekwaha pe pejiyvyteri pe akwaimbae'ga avukuhua ġambopoyjayjare'yma.

15 Kunhangwera'ga avukuhua ki a'e te ġambokatua rupi-ara. A'ereki Tupana'ga omondo a'ea ġa pe toakağaho'i ti ġa a'ea pyvô javo.

16 Momina nhinhi'iga a'ea rehe a'ero. Po ojipe'ga ji rayvapotari ġa'akağahova rehe, a'ero po ji ei ġa pe: Na tuhê ore rekoi. Nahâ jara'ga ndekoi no Cristo'gareheve'ga ojatykarame Tupana'ga mboheteavo.

Ahe o'u ikwahava'java Cristo'ga manoagwera

17 Kiro pe mbo'erame po ti ji nopombohetei nehê. Anhi'igahy po ti ji pe me nehê. A'ereki pe jatykarame Tupana'ga mboheteavo a'ea ko pendekokatuağwama rûi reki. Peko te'varuhu reki pe.

18 Tanhi'ĩ naê pe me pejogwayvara rehe a'ero. A'ereki ojipe'ga omombe'u a'ea ji ve. "Corintopeve'ga ojatykarame ġa jogwayvayvari jipi. Ga ndojihe'akatuï," ei ġa pe mombe'gwovo ji ve. Arovia gwere ji ġanhi'iga.

19 Tupana'ga po e'i a'ero: "Na ġa jogwayvari tomboukwaha ti okokatuve'ga a'ero."

20 Pejatykarame pe ei: "Ti'u ti nhandejapyakavo nhandepo-joykaharete'ga rehe," pe'e tehe pe jipi. Emo reki pe ndapekoi ga rehe pejikote'varuhuro ġwaramo i'urame.

21 Pejihe reki pe peko. A'ereki i'urame jararamo pe pe'u jipe ima'êa renonde. Jara'ga ndogwerekoi reki. Nurã ko ty'ara jara'ga jukai. Jara'ga ki a'e te heagwryr vinho i'uhetero ġwaramo.

22 Ndaperekoi tuhê po pe onga naerũ tape'u ipype? Ndapekoa'javi po pe Tupana'gareheve'ga ndehe naerũ imbatere'ÿve'ga mbopoyjayjare'yma naerũ? Marã po ti ji a'ero pe me nehê naerũ? Opombohete po ti ji a'ea rehe naerũ? Nopombohetei tuhê po ti pe a'ero nehê.

23 Amombe'u ko ji pe me nhandepojoykaharete'ga remimbo'eagwera ikwehe – a'ea ga omombe'uuka ji ve. Nahã

a'ero. Omanoa renonde Jesus'ga rekoi ġwemimbo'ehara'ga pavēi ypytunimo ikwehe. Judasva'ea omondouka ġwerī ga guardas'ga po pe tojuka ti ġa ga javo. A'ea renonde Jesus'ga ipyhygi pāo.

²⁴ Igwete ga ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhua ore ve,” ei Jesus'ga javo ga pe. Igwete ga haygwe'rogwe'rogi imondovo ġwemimbo'ehara'ga pe. “A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe,” ei ga ġa pe. “Pe'u kiro. A'ereki jira'oa ji anhi-kwava'ē kiro pe ndepykaramo nhimanorame,” ei ga. “Aerē ti pe'ua'jaa'ja pāo a'ero tanhimoka'nhymyme ti,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe ikwehe.

²⁵ Na jitehe ġa i'urē mbatera Jesus'ga ipyhygi copo vinho ryrua. Igwete ga imondoi ġa pe javo. “Pe'u kiro copopypeva'ea,” ei ga. Igwete ga imombe'ui gwekoa ġa pe. “Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijijukauka nehē,” ei ga. “Nahā po ti ji manoi vvyakotyve'ga ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea imombe'gwovo. 'Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,' ei Tupana'ga,” ei ga. “Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi,” ei Jesus'ga ġa pe. “Pe'u ti a'ero vinho copopypeva'ea. Pe i'ua'jaa'javame ji kwahava'ja a'ero nehē,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

²⁶ A'ea ko Jesus'ga nhi'igagwera ikwehe. Igwete ji ei pe me: Garura'java renonde nahā po ti pe i'ua'jaa'javi pāo copopypeva'ea reheve. I'ua nanani po ti pe ikwahavukari ojipe'ga pe gamanoagwera nehē.

²⁷ Peko katu ti a'ero i'urame pāo copopypeva'ea reheve Cristo'ga manoagwera herekokatuavo. Kiroki ga oko te'varuhu i'gwovo – ga ombotegwete Cristo'ga ra'oa garekoa reheve, ga ombotegwete gamanoagwera a'ero.

²⁸ Nurā ti pekwaha na'ē pejeaporoġita i'ua renonde. Pen-deaporoġita pyryvame ti pe'u pāo copopypeva'ea reheve herekokatuavo a'ero nehē.

²⁹⁻³⁰ Pepyteripeve'ga ki a'e te nonhimombaragwahavi nhandepojoykaharete'ga manoagwera rehe ġa i'urame pāo copopypeva'ea reheve. Nanongara'ga pe Tupana'ga ombohahyuka a'ero. Nurā pepyteripeve'ga tetirūaramo opopoakare'yma onhimongyavo. Jara'ga omano no.

³¹ Po ti nhande ikwahavi nhandereaporoġitapyryva na'ē i'ua renonde, a'ero po ti ga nombahyukari nhande ve nehē.

³² Imbohahyukarame nhande ve ga nhande mbo'ei nhanderekote'varuhua rehe tomombi ti ġa a'ea javo. Ga nhande mbo'ei te'iyme ti ga nhanderekote'varuhua pe o'erame oarōe'ŷve'ga pe nehē ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

³³ Nhiirũ, pejatykarame i'gwovo Cristo'ga manoagwera kwahava'java tape'una'ëi ti a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Na ti ġa ndupavi na'ë,” pe'ji ti.

³⁴ Tape'una'ëi ti mbatera Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me. Po ti ty'ara jara'ġa jukahetei, a'ero po ti ġa ġwonga pe na'ë i'ui mo hamo.

Jihorame pe pyri po ti ji pe mbo'ei jara rehe pe nderekovo nehẽ.

12

Tupana'ga ra'uva ahe mbokarakatu

¹ Nhiirũ, tamombe'u ti kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbuhura Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki a'ea rehe pe ikwatijari ji ve ikwehe. A'ea ji tamombe'u katu kiro pe me tapekwaha hete ti javo.

² Pekwaha pe pejikoagwera. Pe ndapejikogi Cristo'ga rehe ikwehe. Nurã ġa pe mbopogwepogweuhui ġwemimbotarimova'ea rupi imboheteuka pe me ha'angava Tupana'garũiva'ea okojirũiva'ea.

³ A'ero ji takwahavuka kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbo'ea. Tupana'ga ra'uva ombo'erame ġa nombotegwetei Jesus'ga a'ero. Tupana'ga ra'uva ombo'erame jate reki ġa ei: “Jesus'ga ko orepojykaharetero oko,” ei ġa.

⁴ Tupana'ga ra'uva ombuhu paravuhu nhandekarakatua. Gara'uva jitehe reki ombuhu pa nhande ve nhande nanenani.

⁵ Nhandeporavykya ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Jesus'ga pe jitehe nhande xaporavyky nhandekovo.

⁶ Nhandekarakatua ojoatyatyvi ojohugwi novĩa. Emo Tupana'ga jitehe nhande mbokarakatu pa nhande rerekovo.

⁷ Tupana'ga gwepiuka gwa'uva remimbuhura nhande nanenani topoko pa ti ġa ojipe'ġa javo.

⁸ Nahã Tupana'ga ra'uva nhande mbokarakatu pa. Ojipe'ga pe gara'uva omombe'uuka Tupana'ga rembikwahava. Tupana'ga ra'uva jitehe ombo'euka ojipe'ga pe a'itituhẽva'ea kwahava rehe.

⁹ Gara'uva jitehe ombojiko hete ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ea jitehe omombiguka ojipe'ga pe ġatetirũa ġa hugwi.

¹⁰ A'ea jitehe oapouka ahemonhimomby'ava'ea ojipe'ga pe. Ojipe'ga pe a'ea omombe'uuka Tupana'ga nhi'iga. Tupana'ga ra'uva omombaragwahavuka ojipe'ga pe ġwemimbokarakatua. A'ero ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uva ġa mbokarakaturame. Ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uvarũiva'ea ġa mbokarakaturame. Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'iparavuhuavo. A'ero ko ganhi'iga vvyakotyve'ġa nembikwahave'ÿva'ea. Ojipe'ga

pe Tupana'ga ra'uva okwahavuka akoja'ga nhi'iga imombe'ukatuavouka nhanerembikwahave'ýva'ea tokwaha pa ti ġa javo.

¹¹ Tupana'ga ra'uva jitehe ombokarakatu pa ġa a'ero. A'ea jate ombokarakatu paravuhu ġa naġanani ġwemimbotarimo okovo.

He'yi nhandera'oareheva'ea

¹² Ta'e ti kiro nhandera'oa'java'ea mombe'gwovo. Ojipeji ahera'oa rekoï novĩa. Emo ahera'oa gwereko he'yiva'ea ojihe: ahetĩa, ahepoti'a, ahepy'a no. Ahera'oareheva'ea nhaporemo ojihe'a reki ojogwehe onhimongovo ojipejiva'ero ahera'oro. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhandenhimongyavo novĩa. Emo nhande nhaporemo xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavëi.

¹³ A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongo pa ojipejiva'ea'java'ero. Nhande xako paravuhu novĩa. Jara'ga ko judeusramo, jara'ga judeus'ġarũiva'ero. Jara'ga oporavyky tehe ojipe'ġa pe opiro'ye'yma ġa hugwi. Jara'ga oporavyky opiro'yro ojipe'ġa hugwi. Nhande pyri nhaporemo ko Tupana'ga ombuhu gwa'uva jitehe.

¹⁴ Pehepia ahera'oa a'ero. Ojipejiva'ea jate rũi ahera'oareheva'ea. He'yiva'ea reki ahera'oa gwereko ojihe.

¹⁵ Po ahepya ei: "Ji ko ahepoa rũi. Ji ahera'oareheva'ea rũi reki a'ero." Ahepya erame a'ea po i'etehei ikwahave'yma javo. A'ereki ahepya ko ahera'oareheva'ero tuhë reki oko.

¹⁶ Po ahepyakwara ei: "Ji ko ahereakwara rũi. Ji ahera'oareheva'ea rũi reki a'ero." Ahepyakwara erame a'ea po i'etehei. A'ereki ahepyakwara ko ahera'oareheva'ero tuhë reki oko. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhandekarakatuparavuhuavo ojipe'ġa pokoga. Ojipejive'ga jate rũi reki Cristo'gareheva'ero. Po ojipe'ga ei: "Ikarakatu ġa japovo ahemonhimomby'ava'ea. Ji ndajikarakatui japovo a'ea. Ji Cristo'gareheva'ea rũi reki a'ero." Ga erame a'ea po ga etehei ikwahave'yma. A'ereki ga Cristo'gareheva'ero tuhë reki oko.

¹⁷ A'ea'ja ji pe me. Pehepia ahera'oa. Po ahereakwara jate hekorame gara pyvõ po ahe henduvi hamo naerũ? Po ahepyakwara jate hekorame gara pyvõ po ahe hetuni a'ero hamo naerũ? Nahã ji ei Cristo'gareheve'ga mombe'gwovo a'ero no. Po ahemonhimomby'ava'ea apohara'ga jate ġa ndekorame ma'ga po omombe'u Tupana'ga ojipe'ġa pe hamo naerũ?

¹⁸⁻²⁰ Ahera'oareheva'ea nhaporemo reki Tupana'ga omongo katu ahera'oa rehe ġwemimbotarimo. Po heheva'ea jate hekorame ojipejiva'ea jate, marã po ahera'oa rekoï a'ero hamo naerũ - kiroki a'ea rehe oko heheva'ea? He'yi reki

ahera'oareheva'ea. Emo ojipejiva'ea ahera'oa. Na jitehe nhande nanenani Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero nhande mbokarakatuparavuhuavo ġwemimbotarimo. Po ojipejive'ga jate ga rekorame Cristo'gareheva'ero marã po nhande xajihe'a ojogwehe Cristo'ga pavëi hamo naerũ? Nhandere'yjuhu reki nhande Cristo'gareheva'ero. Emo nhande xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavëi nhandekarakaturo nhandejopokopokoga.

²¹ Ahereakwara nde'i ahepoa pe: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. Na jitehe aheakaġa nde'i ahepya pe no: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. A'ereki ahera'oareheva'ea ojiko tuhë ojogwehegwehe. Na jitehe Cristo'gareheve'ġa jikogi ojogwehegwehe no.

²² Jara pe nhandera'oareheva'ea pe nhande ei ipopoakare'yva'ea. Emo xajiko hete reki nhande nanongara rehe.

²³ Jara pe nhande ei okoteheva'ea. A'ea nhande imbojigwagi tireko katu ti javo. Jara nhande ndihepiukari ojipe'ġa pe. A'ea rehe nhande timongi katu tapy'ynhapira a'ero tohepiagyme ti ġa javo.

²⁴ Kiroki koji'i ikatu nhande ve nhandera'oareheva'ea - a'ea nhande nimbojigwagi a'ero. Tupana'ga tuhë ombojihe'a pa ahera'oareheva'ea tombojigwa hete ti ġa okoteheva'ea javo nhande ve.

²⁵ Nahã Tupana'ga imbojihe'akatui ahera'oareheva'ea a'ero tokote'varuhuyme ti heheva'ea ojohupeupe javo. “Ti'aġata pa ti ahera'oareheva'ea ojogwehegwehe,” ei Tupana'ga. Na jitehe Tupana'ga nhande mbojihe'akatui ojipejiva'ea'java'ero tokote'varuhuyme ti Cristo'gareheve'ġa ojohupe javo. “Ti'aġata pa ti ġa ojogwehegwehe ojogwerekokatuavo,” ei Tupana'ga nhande ve.

²⁶ Hahyrame ojipejiva'ea pe ahera'oareheva'ea pe hahy jara pe nhaporemno a'ero. Ga imombyryvame ojipejiva'ea pe a'ea ko pyry jara pe nhaporemno. Na jitehe hahyrame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ġa pe hahy jara'ġa pe nhaporemno Cristo'gareheve'ġa pe nhaporemno. Ojipe'ġa imombyryvame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ġa pe jara'ġa ndorypavamo ga pavëi a'ero.

²⁷ Penhinanhinani peko Cristo'gareheva'ero. Igwete ojipejiva'ero pe jihe'ari ojogwehe Cristo'ga pavëi.

²⁸ A'ero pe jatykatykai Tupana'ga mboheteavo. Igwete Tupana'ga pepyteripeve'ġa mo'emo'ëi tojopokopoko ti ġa javo. Jara'ġa pe ga ei: “Ga hohe pa po ti pe. Cristo'ga moirüharamo po ti pe peko nehë,” ei ga. Jara'ġa pe ga ei: “Cristo'ga moirühara'ġa ndehohyva'ero po ti pe peko. Pe po ti nhinhi'ġa mombe'uharamo peko nehë,” ei ga. Jara'ġa pe Tupana'ga ei:

“Nhinhi'íga mombe'uhara'ga ndehohyva'ero po ti pe peko. Ojipe'ga mbo'eharamo po ti pe peko nehẽ tapemongo ti ga Cristo'ga nhi'íga rupi,” ei ga ga pe. Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Pe po ti peapo ahemonhimomby'ava'ea nehẽ.” Jara'ga pe ga ei: “Pe po ti pemombiguka ojipe'ga tetirũa ga hugwi nehẽ.” Jara'ga pe ga ei: “Pe po ti ojipe'ga pokopoko imbatere'ỹve'ga nehẽ ipopoakare'ỹve'ga nehẽ no.” Jara'ga pe Tupana'ga ei: “Pe po ti ojipe'ga moğitai ga mondomondovo.” Jara'ga pe ga ei: “Opombokarakatu po ti ji pe monhi'ĩparavuhuavo nehẽ. Penhi'íga po ti vvyakotyve'ga nembikwahave'ỹva'ea a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga ga pe.

²⁹ Ga nhaporemõ rõi reki Cristo'ga moirũhara'ga a'ero. Ga nhaporemõ rõi Tupana'ga nhi'íga mombe'uhara'ga. Ga nhaporemõ rõi gambo'ehara'ga. Ga nhaporemõ rõi oapo ahemonhimomby'ava'ea.

³⁰ Ga nhaporemõ rõi Tupana'ga ga mbokarakatui imombigauka ga pe ojipe'ga tetirũa ga hugwi. Ga nhaporemõ rõi Tupana'ga ga monhi'ígi imongovo ganhi'íga nhanerembikwahave'ỹva'ero. Ga pe nhaporemõ rõi Tupana'ga imombe'ukwahavukari ganhi'íga nhanerembikwahave'ỹva'ea.

³¹ Pepota tuhẽ ti pejive a'ero Tupana'ga ra'uva remimbuhura a'ea remimbokarakatua – kiroki koji'i pyryva'ea ojipea hohe.

Igwete ji kiro imombe'una'ei pe me penemiarõhetea tapendeaporoğita katu ti javo. A'ereki koji'i pyry hete tuhẽ nhande ojipe'ga arõ hete a.

13

Tiarõ hete nhande ojipe'ga

¹ Po nhande nhi'ígi hajiheve'ga nhi'ígimo yvagipeve'ga nhi'ígimo no. Po nhande niarõi ahe nhanenhi'ígame ganhi'ígimo, a'ero po nhande nhi'ĩtehei reki imotinini-uhũva'ea ja hahyahivuhuva'ea ja.

² Po Tupana'ga nhande mbokarakatui imombe'gwovouka onhi'íga. Po nhande niarõi ahe imombe'urame, a'ero po nhande rekotehei reki.

Po nhande ikwahapavi mbatera ikwahava Tupana'ga rembikwahava onhimiva'ea. Po nhande niarõi ahe nhande ikwahapavame mbatera, a'ero po nhande rekotehei reki.

Nhande jikohetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ga nhande pokogi vvytyruhua mbojipe'auka nhande ve nhande erame jupe pepe'a javo. Po nhande niarõi ahe nhandejikoheterame Tupana'ga rehe nahã javo, a'ero po nhande rekotehei reki.

³ Po nhande ima'ema'embavi nhanembatera imbatere'ỹve'ga pe. Po nhande niarõi ahe nhande ima'embavame,

a'ero po nhande ima'êtehei. Nhaneremima'embava nomombyryvi reki nhande ve.

Po ġa ei nhande ve: “Pe pohire'yma ġwaramo Cristo'ga hugwi po ti ore imbokaipavi penda'oa nehẽ,” e po ġa nhande ve. Nhandepohipotare'ymame ga hugwi po nhande ikwawa'eġi nhandera'oa ġa pe a'ero tombokai ti ġa javo. Po nhande niarõi ahe nhanenhikwawa'eġame ġa pe, a'ero po nhande nhikwawa'êtehei reki. Nhanenhikwawa'eġa nomombyryvi reki nhande ve.

⁴ Nhande ojipe'ġa arõheterame nhande nianhimonha'ngajipei ġa ndehe jipi. Timombyry nhande ġa pe. Nhande ojipe'ġa arõheterame nhande nianhimyrõi ġa ndehe. Nianhimbohetei nhande ji ko ġa hohe jave'yma.

⁵ Ga arõheterame nhande xako katu tuhẽ ġa pe. Nhandejihe jate rõi nhande xako. Nhande nianhimboahivi ġa pe. Nhande ndikwahava'ja'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua nhandejive.

⁶ Ga arõheterame nhande nianderoryvi ġandekote'varuhua rehe. Gandekokatua rehe nhande roryroryvamo.

⁷ Ga arõheterame nhande xanhimomirana jipi ġa ndekote'varuhurame nhandejive. Tiarõ hete nhande avuirama. “Aerẽ po ti pyryvamo nehẽ,” xa'e nhande jipi. Nhande xajiko ojipe'ġa ndehe jipi. Xanhimomirana nhande jipi a'ero.

⁸ Ga arõheterame nhande niarombigi tuhẽ ġa. Opi po ti nhandekarakatua nehẽ Tupana'ga remimbuhura. Tupana'ga nhi'ġa mombe'ua po ti opi. Ganhi'ġa po ti opi no nhanerembikwahave'ÿva'ea. Mbatara kwahava po ti opi nehẽ no.

⁹ Aġwamo ndikwahapavi nhande. Nhande nimombe'ukwahapavi Tupana'ga nhi'ġa no.

¹⁰ Tupana'ga ki a'e te okwaha pa. Cristo'ga rurame po ti opa nhanerembikwahapave'yma nehẽ.

¹¹ Jivoja'irame ji ndakwahapavi ikwehe. Tayri'ġa ja ji nhi'ġi a'ero ikwehe. Ndajireaporogitakatui ji no. Nanhimombaragwahakatui ji mbatara rehe no jivoja'iro ġwaramo ikwehe. Aerẽ jiyvuakarama ji pohiri tayri'ġa ndeaporogita'java'ea hugwi.

¹² Hepiagame espelho pyvõ nhande ndihepiakatuhetei. A'ereki nhandera'angava tehe nhande tihepia. Na jitehe aġwamo nhande ndikwahahetei Tupana'ga repiag'e'ymame. Aerẽ po ti nhande a'ea ga repiakatui ga kwahava nehẽ. Ojogwovavo po ti nhande jogwepiagi Tupana'ga pavõi. Aġwamo nhande ndikwahapavi ga. Ga ki a'e te nhande kwaha hete pa. Na jitehe po ti nhande ga kwahahetei nhandekovo ga pyri nehẽ no.

¹³ Nahã hekoi avuiramava'ea a'ero: Xajiko nhande Tupana'ga rehe.

Tikwaha nhande pyryvaḡwama.

Tiarõ hete nhande ojipe'ḡa.

Pyry Tupana'ga pe nhande jikogame ga rehe.

Pyry nhande ikwahavame pyryvaḡwama no.

Johe'i tehe reki pyry Tupana'ga pe nhanderemiarõhetea.

14

Ganhi'iga nhanerembikwahave'ÿva'ea

¹ Pejirokwa ti ojipe'ḡa arõheteavo a'ero. Pepota ti Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua. Pepota ti pejikarakatua Tupana'ga nhi'iga mombe'ua rehe kaitu.

² Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ḡa monhi'iga. A'ero ḡanhi'iga nhanerembikwahave'ymaḡwama. Nahã onhi'igame ḡa nhi'igi Tupana'ga pe a'ero. Nhande ve rūi reki ḡa onhi'ĩ. A'ereki nhande ndikwahavi nanongara ḡanhi'iga.

³ Emo kiroki ḡa omombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwahavuka ojipe'ḡa pe – ḡa onhi'ĩ nhande ve tuhẽ. A'ero ḡa nhande mbojikoheteukari Jesus'ga rehe. Onoḡatu ḡa nhandepy'a no.

⁴ Kiroki ḡa ḡanhi'iga rekoi nhanerembikwahave'ÿva'ero – ḡa onhimbojiko hete Tupana'ga rehe. Ga ki a'e te – kiroki ḡa omombe'u Tupana'ga nhi'iga – ḡa ombojikoguka pa Jesus'gareheve'ḡa ga rehe a'ero.

⁵ Apota po ji pe napenani penhi'iga hekorame nhanerembikwahave'ÿva'ero novĩa. Koji'i reki ji apota penemimombe'ua Tupana'ga nhi'iga rehe. Nanongara'ḡa nemimombe'ua koji'i pyry ojipe'ḡa nhi'iga hohe nhanerembikwahave'ÿva'ea hohe, a'e ji. A'ereki ḡa omombe'u katu Tupana'ga nhi'iga. Kiroki ḡanhi'iga ikwahavipyre'ÿva'ea – a'ea nhande ndikwahavi. Ojipe'ḡa ikwahavukarame ḡanhi'iga nhande ve a'ea ko pyry jitehe no. A'ero ḡa Jesus'gareheve'ḡa mbojikohetei Jesus'ga rehe imombe'urame ḡa pe.

⁶ Nhiirũ, po ti nhinhi'iga nhanerembikwahave'ÿva'ea ji horange pe pyri nehẽ, a'ero po ti ji ndopopokogi tuhẽ nehẽ. Po ti ji imombe'ui pe me Tupana'ga rembikwahavukara ikwahavuka mbatera pe me, a'ero po ti ji pe pokogi nehẽ. Po ti ji imombe'ui Tupana'ga nhi'iga pe me pe mbo'eavo a'itituhẽva'ea rehe, a'ero po ti ji pe pokogi nehẽ no.

⁷ Ehepia ko imonhi'ingava jiru'a'java'ea violão no heaporoḡitae'ÿva'ea. Inhi'igatue'ymane po nhande niambaragwahavi inhimby'ya rehe.

⁸ Opy ḡa trombeta soldados'ḡa momoranduva tapetavuka ti ḡa pe kiro javo. Po trombeta nonhi'igatui ikwahavukare'yma ḡa pe, a'ero po ti soldados'ḡa nonhimboavujikweri tuhẽ otavukara rehe.

⁹ Na jitehe po ti penhi'íga oko aherembikwahave'ỹva'ero, a'ero po ti ęa ndokwahavi pe nhi'ígame ęa pe a'ero nehẽ. “Onhi'ĩ tehe po ęa upa,” e po ti ęa pe me nehẽ.

¹⁰ Gwereco paravuhu hete po yvyakotyve'ęa nhi'íga ojoaty- atyviva'ea. Ojogwe'yja'ęa okwaha reki onhonhi'inhi'íga.

¹¹ Emo ji ikwahave'ymame ojipe'ga nhi'íga ga ko haji- heva'ea ji ve. Ji hajiheva'ea ga pe no.

¹² Oro pe, pe nhi'ígame ojipe'ęa pe tokwaha ti ęa penhi'íga. Pepota pe Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua pejikovo. Pepota hete ti a'ero pen- himbokarakatua – kiroki a'ea nhaporememo Jesus'gareheve'ęa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

¹³ Nurã ji ei pe me: Ganhi'íga rekorame nhanerem- bikwahave'ỹva'ero te'i ti ęa Tupana'ga pe a'ero: “Nhim- bokarakatua'ja ti. A'ero po ti ji imombe'ukatui nhinhi'íga ęa pe nehẽ tokwaha ti ęa javo,” te'i ti ęa Tupana'ga pe.

¹⁴ Nhinhi'íga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero nhinhi'ígame Tupana'ga pe, jiji anhi'ĩ. Emo nhiakaęa ndokwahavi a'ea.

¹⁵ Marã po ti ji rekoi a'ero nehẽ naerũ? Anhi'ĩ po ti ji Tupana'ga pe nhinhi'íga rekorame nhanerembikwa- have'ỹva'ero. Anhi'ĩ po ti ji ga pe nhiakaęa ikwahavame nehẽ no. Na jitehe po ti ji nhimby'yi nhinhimby'yja rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero. Anhimby'yi po ti ji nhiakaęa ikwahavame nehẽ no.

¹⁶ Pejatyka pe jipi Tupana'ga mboheteavo ndepyry nde javo ga pe. Po nenhi'íga rekoi nhanerembikwahave'ỹva'ero nde nhi'ígame Tupana'ga pe, a'ero po ti marã ikwahave'ỹve'ga ei amém na tuhẽ javo nde nhi'imbavame nehẽ naerũ? A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'ígame.

¹⁷ Pyry hete po nenhi'íga Tupana'ga pe ovuhu. Emo nde nerembojikogi ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ereki ga ndokwa- havi nde nhi'ígame.

¹⁸ Pe hohe pa ji nhi'inhi'ígi nhinhi'íga rekorame nhanerem- bikwahave'ỹva'ea novĩa. Igwete ji ei Tupana'ga pe: “Pyry hete nde ji mbokarakatui a'ea rehe jipi,” a'e ji ga pe.

¹⁹ Emo nhande jatykarame jipi koji'i pyry ji ve nhinhi'íga rekoi ikwahavukava'ea tambo'e ti ojipe'ęa a'ea pyvõ. Po xunhi hete ji nhi'ígi ęa pe novĩa. Emo ęa okwaha pa reki. Po ji nhi'inhi'ĩhetei nhinhi'íga rekorame nhanerembikwa- have'ỹva'ero, a'ero po ndapyryvi ęa pe. A'ereki ęa ndokwa- havi reki nhirembi'ea.

²⁰ Nhiirũ, ipita'ngive'ęa ndokote'varuhukwahavi. Ga ja ti peko a'ero pejikote'varuhukwahave'yma. Tayri'ęa nda- heaporogítakatui okovo. Ga ja rũi ti peko a'ero pejea-

poroğitarame. Peyvuakara ġwaramo ti tapendeaporoğita katu.

²¹ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ga judeus'ġa mombe'urame. Nahã Tupana'ga ei:

“Jireheve'ġa nohendukatui nhinhi'iġa.

Nurã po ti ji hajiheve'ġa mondoukari ġa monhi'iġuka ġa pe

tokwaha ti ġa nhiremimbo'ea javo novãa,” ei Tupana'ga.

“Hajiheva'ero ġwaramo ko ġanhi'iġa jireheve'ġa nembikwahave'ÿva'ea.

Emo ġanhi'iġa vehevi po ti nohendukatuukari jireheve'ġa pe nhiremimbo'ea nehẽ,” ei Tupana'ga judeus'ġa remienduve'yma imombe'gwovo.

²² Nurã ji ei pe me: Tupana'ga ġanhi'iġa mongo nhanerembikwahave'ÿva'ero Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ti tokwaha jipopoakara javo. Nhande ki a'e te Jesus'gareheva'ero tikwahavipe gapopoakara. Tupana'ga onhi'iġa omombe'uuka Jesus'gareheve'ġa ti tokwaha javo. Jesus'gareheve'ġarũive'ġa pe ki a'e te Tupana'ga ndokwahavukari a'ea.

²³ Pejatyka po pe Tupana'ga mboheteavo jipi. Po ti penhi'iġa nhaporemō nhanerembikwahave'ÿva'ea ikwahave'ÿve'ġa ndurame pepyteri pe Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ndurame no. A'ero po ti ġa ei nehẽ: “Mbipe hete ġanhi'iġa. Heagwry pa ġa a,” e po ti ġa pe me nehẽ.

²⁴ Po ti pe nhaporemō imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa Jesus'gareheve'ġarũive'ġa rurame pepyteri pe ikwahave'ÿve'ġa rurame no. Henduvame penemimombe'ua po ti ga ei: “Kiro ji ikwahavi jirekote'varuhua. Penhi'iġa nhaporemō omombe'u katu ji ve Tupana'ga rembi'ea jirekote'varuhua pe,” e po ti ga nehẽ.

²⁵ Omohẽ po ti ga gweaporoğitate'varuhua ovyteripeva'ea pendovaki nehẽ. A'ero po ti ga nhova'apyni Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo nehẽ. “Tupana'ga oko tuhẽ pepyteri pe,” e po ti ga pe me nehẽ.

Nahã nhande rekoi nhandejatykarame

²⁶ Marã a'ero, nhiirũ? Pejatykarame jipi Tupana'ga mboheteavo jara'ġa onhimby'yi Tupana'ga pe. Jara'ġa ombo'e ojipe'ġa. Jara'ġa omombe'u Tupana'ga rembikwahavukara. Jara'ġa nhi'iġa ko penembikwahave'ÿva'ea. Jara'ġa omombe'u katu akoja'ġa nhi'iġa penembikwahave'ÿva'ea tokwaha ti ġa javo. Na tuhẽ ti peko a'ero pejopokopokoga penhombojikojikoga Tupana'ga rehe.

²⁷ Po ti penembikwahave'ÿva'ea ġanhi'iġa pe jatykarame mokonha'ġa po ti onhi'ĩ a'ero hamo. Ndahe'yive'ġa trẽsve'ġahoherũive'ġa po ti onhi'ĩ hamo. Ojopy'rupy'ru po

ti ġa onhi'ġa hamo. A'ero po ti ojipe'ga imombe'umbe'ui ġanhi'ġa tokwaha ti ġa javo hamo.

²⁸ Po ti nimombe'uhavi ġanhi'ġa pe tonhi'ġyme ti ġa pendovaki a'ero. Pendovakie'ŷ ti ġa tonhi'ġi Tupana'ga pe okovo.

²⁹ Oro Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa no. Na mokonha'ġa nhi'ġi, trêsvê'ġa po. A'ero po ti jara'ġa japyakai ġanhi'ġa rehe nahanahã javo hamo.

³⁰ Po ti Tupana'ga ikwahavukarame mbatera ojipe'ga pe ga apygame pepyteri pe, onhi'ġypyve'ga po ti opi hamo ji py'rovo ti ga omombe'u kiro a'ero javo hamo.

³¹ Pe nhaporemō ti pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa a'ero pejopy'rupy'ruavo nhande nhaporemō tikwaha ti henduva javo. Tapenhombojiko pa ti Tupana'ga rehe a'ero no.

³² Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa imombe'upotarame ġa imombe'ui. Opipotarame ġa pigi no.

³³⁻³⁴ Pejopy'rupy'rue'ymame hahyahivamo penhi'ġa. Nanongara rehe Tupana'ga ndokoi. Pejogwerekokatukatua rehe ga rekoi.

Pe jatykarame po kunhangwera'ġa opi hamo Tupana'ga nhi'ġa henduva onhi'ġe'yma hamo. Nahã Tupana'gareheve'ġa ndekopavi no ojatykarame ga mboheteavo. Moisés'va'ea rembikwatijara e'i jupe no.

³⁵ Ikwahapotarame mbatera po ġwonga pype kunhangwera'ġa ei ġwembireko'ġa pe marã javo hamo. Ndipoy-jajjari po kunhangwera'ġa onhi'ġame pe jatykarame Jesus'gareheva'ero hamo.

³⁶ Marã pe ndekouhui naerũ? Peheypyuhu pemombe'u Tupana'ga nhi'ġa raikwehe naerũ? Pe me jate Tupana'ga ombuhuruka onhi'ġa raikwehe naerũ? Ahã reki.

³⁷ Po pepyteripeve'ġa ei ojive: “Jihi ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara. Tupana'ga ra'uva ji mbokarakatu ji rerekovo,” e po ġa. Nanongara'ġa po onhimombaragwaha nhiremimoġita rehe hamo. E'i po ġa ji ve hamo: “Nhandepojykaharete'ga Cristo'ga okwatijaruka Paulo'ga pe nhande moġitauka a'ero,” e po ġa ji ve hamo.

³⁸ Ga ndekoe'ymame nhiremimoġita rehe tapekoi ġa ndehe a'ero.

³⁹ Nhiirũ, kiro ji ei pe me a'ero: Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ji mbokarakatu ti. A'ereki ji tamombe'u nenhi'ġa,” pe'ji ti ga pe. Nahã ji ei pe me no: Ojipe'ga nhi'ġa rekorame nhanerembikwahave'ŷva'ea tapemombigi ti ġanhi'ġa.

⁴⁰ Pejatykarame ti pejopy'rupy'ru katu pejogwerekokatua avo.

15

Tupana'ga ombogwera Cristo'ga

1 Nhiirũ, kiro ji ikwahavukara'javi pe me nhiremi-mombe'upyryvagwera Cristo'ga mombe'uagwera. Pehendu katu pe nhinhi'iga ikwehe. Nhiremimombe'ua rehe pe peko hete kiro a'ero pejikoga Cristo'ga rehe.

2 Po ti pe heroviahetei nhiremimombe'ua avuirama nehẽ, a'ero po ti Cristo'ga pe nderohoi yvagi pe nehẽ pe mongovouka avuirama nehẽ. Po pe herovia'raguhũi, a'ero po ti ga napenderohoi nehẽ.

3 Nhiremienduvagwera ji amombe'u pe me ikwehe. Koji'i hete po nhande tihendu katu a'ea ojipea hohe hamo. Nhiremimombe'uagwera ko na: Cristo'ga omano raikwehe tamombo ti gandekote'varuhua ga hugwi javo raikwehe. Tupana'ga rembikwatijarukara rupi ga manoi.

4 Igwete ga gara'oa rerohoi inoga itaruvihava kwaruhua pype. Mokõi ahe kirirẽ Tupana'ga ga mbogweravi. Gwembikwatijarukara rupi Tupana'ga ga mbogweravi raikwehe.

5 Aerẽ Cristo'ga jipiukari Pedro'ga pe. Aerẽ ga jipiukari dozeve'ga pe no omoirũhara'ga pe.

6 Aerẽ ga jipiukari kiro ve he'yjuhuve'ga pe quinhen-tosve'ga pe. He'yjuhuve'ga nde'yja jararamo ga ndekoji aḡwamo. Jararamo ahe manoi. Ga nhaporemõ ko gareheve'ga.

7 Aerẽ ga jipiukari Tiago'ga pe. Aerẽ ga jipiukari omoirũhara'ga pe nhaporemõ.

8 Mbapavamo ga jipiukari ji ve no. Na ja hekoi. Kunhangwera'ga gwa'yra mbo'ariperame nhande nimboha'uvi. Na jitehe ji jikogame Cristo'ga rehe nhande nimboha'uvi a'ea no.

9 A'ereki ji ambohahy na'ẽ Tupana'gareheve'ga pe jirekote'varuhuavo ikwehe. Nurã ji ei jijive kiro: Jara'ga gwyre'i hete ko ji Cristo'ga moirũhara'ga gwyre'i hete. Cristo'ga moirũhara'ga po ga nde'i ji ve hamo novã. A'ereki ji ako te'varuhu Tupana'gareheve'ga pe ikwehe.

10 Emo Tupana'ga omomyry reki ji ve ji mongovo Cristo'ga moirũharamo. Nomomyrytehei reki ga ji ve. A'ereki ji aporavyky hete ga pe Cristo'ga moiruamo jara'ga hohe pa. Ji tehe rũi reki aporavyky. Tupana'ga imomyryvame ji ve ji mbokarakatui ji mboporavykyavo.

11 Nhiremimombe'ua ojo'ja reki ḡanemimombe'ua pavẽi. A'ea jitehe pe heroviari a'ero pejikoga Cristo'ga rehe.

Nhanembogwerahava

12 Xa'e nhande jipi: Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi heikwehe. Maranuhũrame po pepyteripeve'ga euhui naerũ Tupana'ga nombogweravi omanove'ga javo?

13 Po ga nombogweravi ġa hamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga raikwehe hamo.

14 Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po ore Cristo'ga mombe'utehei pe me hamo. A'ero po pe jikotehei ga rehe hamo.

15 Nahã no. Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po jukwahavamo ore'mbea ore Tupana'ga mombe'urame hamo. A'ereki ore oro'e: "Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi," oro'e ore ga mombe'gwovo. Po a'iti omanove'ġa mbogwerave'ymamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga hamo.

16 A'ereki nahã ji a'e: Ga mbogwerave'ymame po ga nombogweravi Cristo'ga hamo.

17 Po Cristo'ga ndokweravi, a'ero po pe jikotehei ga rehe hamo. A'ero po ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi hamo.

18 Po Cristo'ga ndokweravi hamo, a'ero po Cristo'gareheva'ea hoi hahyva'ea ruvihava pype hamo - kiroki ahe omano jipe.

19 Po nhande ei hamo: "Nhande manoe'ymame jate Cristo'ga imombyryvi nhande ve", a'ero po nhande poria'iheteramo ġa hohe pa hamo.

20 Emo Tupana'ga ombogwera tuhẽ reki Cristo'ga ikwehe. A'ea ko Cristo'gareheva'ea mbogwerahavaġwamamo oko.

21 Akwaimba'eva'ea rekote'varuhuro ġwaramo nhande manoi reki. Ojipe'ga rekokaturu ġwaramo po ti nhande kwerava'javi nhanemanoa hugwi nehẽ.

22 Nahã ji ei. A'ereki Adãova'ea rymyminoru nhandekovo ġwaramo nhande manombavi. Cristo'ga pavẽi nhandekovo ġwaramo po ti nhande kwerapavi a'ero nehẽ.

23 Nahã Tupana'ga ġa mbogweravi a'ero: Cristo'ga na'ẽ ga ga mbogwera. Aerẽ na jitehe Cristo'ga rura'javame po ti Tupana'ga ġa mbogweragweravi nehẽ no Cristo'gareheve'ġa.

24 Aerẽ mbapava koty po ti Cristo'ga ikwava'egĩ ġwembipojykahava uva'ga pe nehẽ koro ndeapoa jawo Tupana'ga pe nehẽ. Cristo'ga po ti omombi pa na'ẽ Tupana'ga arõ'e'ÿve'ġa popoakara tohendu katu pa ti ġa Tupana'ga nhi'ĩga jawo nehẽ. Kiroki ġa huviha hete yvaga gwyrri pe yvya koty no - ġapopoakara po ti Cristo'ga omombi pa nehẽ.

25 A'ereki Tupana'ga e'i nhoġwenonde Cristo'ga pe: "Ndehe ti ġanduvihavamo eko avuirama nehẽ. Tamongo pa ti nearõ'e'ÿve'ġa nenhi'ĩga rupi," ei ga Cristo'ga pe.

26 Mbapavamo po ti Tupana'ga imombipavi ahemanoa tiruahũheteva'ea nehẽ.

27 Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako: "Tupana'ga omongo pa Cristo'ga nhi'ĩga rupi," e'i.

Jukwaha reki ikwatijara mombe'ua. Tupana'ga imon-gopavame ga nonhimongoi Cristo'ga nhi'iğa rupi.

²⁸ Ihopavame ganhi'iğa rupi a'ero Cristo'ga jitehe Tupana'ga ra'yra'ga po ti onhikwava'ẽ Tupana'ga pe nehẽ Tupana'ga jate ti toko huvihavuhhetero avuirama nehẽ.

²⁹ Oro ға – kiroki ға onhimobatizauka omanova'ea repyga onhimobatizaukare'ỹva'ea repyga – marã ға ndekoi nanon-gara rehe naerũ? Po Tupana'ga nombogweravi ahe hamo, a'ero po ға nde'i hamo: Xanhimobatizauka ahe repyga nehẽ.

³⁰ Oro ore, po Tupana'ga nombogweravi omanove'ğa hamo, a'ero po ore pohiri Cristo'ga hugwi hamo tombohahyyme ti ға ore ve javo hamo.

³¹ Nhiirũ, nane'ymi ға ji jukapotari novĩa. Amombe'u ji a'ea pe me. A'ereki ji pe mbohetei nhande jikoty'aro ғwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe.

³² Imombe'upotarame Tupana'ga nhi'iğa ji ға ndayvay-vari Éfesopeve'ğa. Ga ko ja'gwara ja ji ve, a'e ji. A'ereki ға onharõ hete tijuka ti ga javo. Po ji ikwahahetei hahya nhimanomo Tupana'ga nanhimbogwerava'javi javo, a'ero po ji ikwahatehei hahya Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo hamo. Po Tupana'ga nombogweravi omanove'ğa, a'ero po xako aherembi'ea rupi hamo – kiroki ahe e'i:

“Mara'ngu po ti nhanemanomo ko'emame nehẽ?

Ti'u hete ti mbatera toryva apovo a'ero.

Ti'u hete ti kağwitiğa no,” ei ahe.

³³ Tapenhimoandyandyjukari ti ға pe.

“Tapekoi ti ға pavẽi jipi – kiroki ға heaporogita te'varuhu.

Pe ndekorame ға pavẽi po ti ға ndupi jitehe pendeaporogita ihoi a'ero nehẽ,” e'i ikwatijara.

³⁴ Peapyakwapupu ti imombiga pejikote'varuhua. Jararamo pepyteripeve'ğa ndokoi hete Tupana'ga pavẽi. A'e ji a'ea pe me tapepoyjayjaryme ti a'ero.

Nhandera'oa ti okwerava'ja

³⁵ Jara'ga po e'i: “Marã po ti omanove'ğa mbogwerava? Marã po ti ғanda'oa nehẽ Jesus'gareheve'ğa nda'oa nehẽ?” e po ga javo.

³⁶ Nderekwahavihu nde! a'e po ji ga pe. Nde itymame po ha'yinha omano na'ẽ jipi. Narunhe'ymame nahenhui reki mbatera. Na jitehe po ti nhande manoi nhanembogwerava renonde nehẽ.

³⁷ Itymame mbatera po nde neretyimi henhuiva'ea. Ha'yinha tehe po nde eretỹ trigo ra'yinha ojipea ra'yinha no.

³⁸ Henhunhame Tupana'ga ғwemimbotarimo imondoï ha'oa ha'yinha pe. Ha'yinha hetakwera'ja gwereko gwa'oa a'ero.

³⁹ Ojoatyatyvi reki ha'oa. Yvyakotyve'ga gwereko gwa'oa. Mbiara gwereko ojipea gwa'oa. Gwyrá'ia gwereko ojipea gwa'oa. Pira gwereko ojipea gwa'oa nohõ.

⁴⁰ Gwereko yvagipeva'ea ra'oa. Gwereko yvyakotyva'ea ra'oa nohõ. Ojoatyvi reki yvagipeva'ea katua yvyakotyva'ea katua pavêi.

⁴¹ Kwara gwereko okatua. Jahya katua ojipea. Jaytata'ia katua ojipea no. Ojoatyatyvi reki jaytata'ia katua ojohugwi no.

⁴² Nahã po ti nhande mbogweravame a'ero nehẽ. Oтымame nhandera'oa ijugamo. Ombogweravame po ti nhandera'oa ndijugi nehẽ.

⁴³ Oтымame nhandera'oa ite'varuhuro. Ombogweravame po ti nhandera'oa ikatuheteramo nehẽ. Oтымame nhandera'oa ndipopoakari. Ombogweravame po ti ipopoakaramo nehẽ.

⁴⁴ Oтымame nhandera'oa yvyakotyva'ea. Ombogweravame nhandera'oa po ti Tupana'ga ra'uva remimongopyra nehẽ. Gwereko nhandera'oa yvyakotyva'ea. Nurã ji ei: Gwerekko nhandera'oaġwama no. A'ea Tupana'ga ra'uva omongo nhande ve.

⁴⁵ Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: "Tupana'ga omongo jypyve'ga Adão'ga," e'i ikwatijara hako. Aerẽve'ga Adão'ga nhande mongo nhande mboheaporogitapyahuavo. Cristo'ga pe ji ei. A'ereki gaha nhande mboheaporogita pyahu gwa'uvimo.

⁴⁶ Jypya ko nhande reko'i yvyakotyva'ero. Aerẽ nhande reaporogitapyahuro nhandekovo.

⁴⁷ Tupana'ga oapo jypyva'ea Adãova'ea yja pyvõ. Ahe ko yvyakotyva'ea a'ero. Aerẽve'ga ko yvagahugwive'ga Cristo'ga.

⁴⁸ Yvyakotyve'ga ko oho Adãova'ea rupi yjapyvõva'ea rupi. Cristo'gareheve'ga ko oho Cristo'ga rupi yvagahugwive'ga rupi.

⁴⁹ Nhandera'oa ko yjapyvõva'ea ra'oa ja kiro Adãova'ea ra'oa ja. Aerẽ po ti nhandera'oa yvagahugwive'ga ra'oa ja Cristo'ga ra'oa ja nehẽ.

⁵⁰ Nhiirũ, amombe'u katu ji pe me. Yvyakotyve'ga nda'oa nhande herekorame po ti nhande ndiahoi yvagi pe nehẽ - perope Tupana'ga oko huvihavuhhetero. Ijuva'ea ndokoagwami ijuge'ÿva'ero.

⁵¹⁻⁵² Pehendu ti kiro ji imombe'urame aherembikwahavipyre'yama. Jararamo po ti nhande niamanoi ve Cristo'ga rura'java renonde nehẽ. Emo po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyipavi nehẽ trombeta nhi'igame mbapavamo nehẽ. Trombeta nhi'igame po ti Tupana'ga ġa mbogweravi na'ẽ omanove'ga Cristo'gareheve'ga. Nomanoa'javi po ti ġa a'ero

nehẽ. Kotihĩ hete po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyi a'ero nehẽ.

⁵³ Yvyakotyva'ero nhandera'oa omano ojugamo. Nurã po ti Tupana'ga imbuhuri hajiheva'ea nhande ve nehẽ. A'ea po ti nomanoi ojuge'yma nehẽ.

⁵⁴ Imbuhurukarame omano'e'ỹva'ea nhande ve po ti ihoi Tupana'ga rembikwatijarukara japiavo nehẽ – kiroki e'i:

“Ndogwerecoa'javi kiro ahemanoa.

Tupana'ga omombi pa a'ea kiro,” e'i.

Irũa aherembikwatijara e'i:

⁵⁵ “Nhanemanoa niandepojykapava'javi.

Nhanemanoa nombohahya'javi nhande ve,” e'i aherembikwatijara.

⁵⁶ Nhanemanoa ombohahy nhande ve nhande rekote'varuhuro ġwaramo. Nhanderekote'varuhua

ipopoaka nhande rehe nhande ikwahava ġwaramo Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki a'ea e'i nhande ve: “Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” e'i aheremimbo'eagwera.

⁵⁷ Emo Tupana'ga ombuhuruka avo Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga. Igwete ga manoi nhande repyga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi. Timbohete ti Tupana'ga a'ero ndepyrý hete nde Jesus'ga mbuhuruka javo.

⁵⁸ Nhiirũ, ako hete ji pe ndehe. Pemondo ti pejipy'a mbotyva pejikoheteavo Cristo'ga rehe. Peporavyky katu hete ti ga pe ojipe'ġa mbojikoguka ga rehe. A'ereki pejiporavykyrame garemimbotarimova'ea rehe pe ndapeporavykytehei pejikovo. Pekwaha pe a'ea.

16

Itambere'ia mono'oġa

¹ Ta'e ti kiro pe me itambere'ia mono'ono'oġa pe – akoja po ti nhande timondo Cristo'gareheve'ġa pe imbatere'ỹve'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyri pe. A'e ji Cristo'gareheve'ġa pe Galáciapeve'ġa gwyri pe itambere'ia rehe ikwehe. Nahã ti peko javo ji ei ġa pe. Kiro ji ei jitehe pe me no: Nhirembi'ea rupi po ti peko no hamo.

² Domingo nanani ti pemono'õ mo imongovo penhonga pe. Pe napenani ti pemono'õ. He'yjuhurame peporavykya kwepykava itambere'ia he'yi'iva'ea ti pemono'õ. Mbohapyreterame peporavykya kwepykava mbohapyrete'i ti pemono'õ. A'ero ji horame pe pyri po ti pe herekojipei imono'oġipyra nehẽ.

³ Jihorame po ti ji a'ea imondoukari penemimo'ẽhara'ġa pe nehẽ togweroho ti ġa Jerusalémmeve'ġa pe nehẽ. Togweroho

ti ġa ġa pe ikwatijara no – kiroki omombe'u ġandekokatua. A'ero po ti ġa imondoí itambere'ia ikwatijara reheve Jerusalémmeve'ġa pe nehē.

⁴ Po pyryvame ji hoi pevo no, a'ero po ti ji ġa nderohoi ji rupi nehē.

Paulova'ea omombe'u ohoagwama

⁵ Taho ti pe pyri nehē jhorē Macedôniapeve'ġa gwyrá rupi. A'ereki pevo na'ē ji hoi ġa pyri.

⁶ Aerē po ti ji pytai pe pyri ovuhu. Amongo pa po ti ji yapoa jipytavo pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji pokogi ojipe'ġa gwyrá pe ji mondovo nehē.

⁷ Ndahopotari po ti ji pe pyri aġwamo jipytaahi'viavo jate. A'ereki Tupana'ga ipotarame ji pytapotari manamehū pe pyri.

⁸ Kiroġwe ji pytai avo cidade de Éfeso pe toryva rupi Pentecostes rupi nehē.

⁹ A'ereki avove'ġa ġwendu pota kiro Cristo'ga nhi'ġa onhimongyavo. Tamombe'umbe'u ti ġa pe a'ero ġa mbojikoguka ga rehe nehē. Emo he'yjuhuve'ġa ji movahī tomombe'uyme ti ga Cristo'ga nhi'ġa javo ji ve.

¹⁰ Po ti Timóteo'ga vahemi pe pyri pereko katu ti ga gapy'a inoġatuavo pepyteri pe nehē. A'ereki ga oporavyky Cristo'ga pe ganhi'ġa mombe'gwovo ji javijitehe.

¹¹ Tape'ei ti ga pe a'ero: “Ga ndokwahavihu ovoja'iro ġwaramo.” Pepoko ti ga mbohoryva ga mbuhuruka ji pyri nehē. A'ereki ji ga mboha'uvi jara'ġa ndeheve nhaneirū'ġa ndeheve nehē.

¹² Oro Apolo'ga no nhaneirū'ga. Apota hete ji gahoa pe pyri ikwehe novīa. Igwete ji ehetei ga pe toho ti ga jara'ġa ndupi nhaneirū'ġa ndupi javo novīa. “Ndahopotari tuhē ji kiro,” ei ga ji ve ikwehe. “Aerē pyryvame po ti ji hoi ġa pyri nehē,” ei ga ji ve.

Paulova'ea remimbo'ea mbapavava'ea

¹³ Pejapyaka katu jipi. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe. Penhimboita tuhē ti. Pemondo ti pejipy'a mbotyva.

¹⁴ Pearōarō ti ojipe'ġa pejikojikovo jipi.

¹⁵⁻¹⁶ Pekwaha pe Estéfanas'ġa. Ga na'ē ojiko Cristo'ga rehe ġwongapeve'ġa pavēi ikwehe – perope Acaiapeve'ġa gwyrá pe. Onhimondo ġa onhimboporavykyavo Cristo'gareheve'ġa pokopokoga jipi. Nhiirū, a'e hete ji pe me tapehendu katu ti nanongara'ġa nhi'ġa pejikovo hupi. Pehendu katu ti jara'ġa nhi'ġa no – kiroki ġa Cristo'gareheva'ero oporavyky hete ojipe'ġa pokopokoga jipi.

17 Jirory hete ji kiro Estéfanas'ğa ndura rehe – gaha Fortunato'ğa pavēi Acaico'ğa pavēi no. A'ereki pendakykweri ға nduri ji pokoga.

18 Onoğatu ға jipy'a ji mbohoryva. Nahã ға inoğatui pepy'a pe mbohoryva no. Pemondo ti imohina pejeaporoğita nanon-gara'ğa ndehe.

19 Ásiapeve'ğa gwyriveve'ğa Cristo'gareheve'ğa omondo onhi'iğa pe me. Cristo'gareheva'ero Áquila'ğa omondo hete onhi'iğa pe me no Priscilahëa pavēi jara'ğa pavēi – kiroki ға ojatyka ғанonga pe jipi Tupana'ğa mboheteavo.

20 Avove'ğa nhaporemō nhaneirũ'ğa omondo onhi'iğa pe me nohõ.

Penho'anhuvanhuvã ti Cristo'gareheva'ero pejoryjoryva ojogwehe.

21 Jihi tuhẽ Pauloramō akwatija koha kiro pe me jipoa pyvõ imondovouka nhinhi'iğa pe me.

22 Kiroki ға ndokoi nhandepojoykaharete'ğa rehe Jesus Cristo'ğa rehe – ға pe ti Tupana'ğa tombohahy a'ero nehẽ.

Kiro ji ei Jesus Cristo'ğa pe: “Marana tá!” (A'ea ko: “Herejo orepojoykaharetero!”)

23 Jesus'ğa tomomyry pe me nhandepojoykaharete'ğa.

24 Opoarõ hete pe nhaporemō nhande jikoty'aro ғwaramo Jesus Cristo'ğa pavēi.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA CORINTOPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko ako Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo. Aporavyky jī Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki a'ea Tupana'ga opota.

Kiro jī ikwatijarukari orenhi'īga imondovouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. Jesus'gareheva'ero pejiko pe Tupana'ga rehe penhimon'o'ga tihendu ti ganhi'īga javo. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me – perope pidade de Corinto pe. Kiro ore ikwatijarukari ġa pe nhaporemo no – kiroki Tupana'ga remimo'ēhara'ģa u pegwryi pe Grécia pe.

² Ore oro'e: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoģatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko Jesus Cristo'ga ruvi-havuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojykaharete'ga ruva'ga. Ga nhande porogwety nhande arōheteavo. Ga nhande poko hete jipi nhandepy'a noģatuavo.

⁴ Nane'ymi ga ore pokogi hahyrame ore ve jī javijitehe ti ġa topoko ojipe'ģa javo ore ve. Oropokoga ġwaramo ore ġa pokokwahavi hahyparavuhurame ġa pe.

⁵ Hahyahy Cristo'ga pe ymya. Na jitehe hahyahy ore ve kiro ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Hahyahyheterame ore ve Tupana'ga ore pokopoko hete ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo.

⁶ Hahy ore ve jipi ore pe pokogame pe mbojikoheteavo Tupana'ga rehe. Hahyrame ore ve Tupana'ga ore poko. A'ero ore pe pokokwahavi nahā ahe nhimomiranami hahya pe javo. A'ereki na jitehe hahy pe me no. A'ero pe nhimomiranami hahya pe.

⁷ Orojiko hete ore Tupana'ga rehe ga po ti Corintopeve'ģa poko jipi nehē javo. Nurā ore ei: Tupana'ga ore poko hahyheterame ore ve. A'ero po ti ga Corintopeve'ģa pokogi hahyheterame ġa pe nehē no, oro'e ore.

⁸ Tamombe'u kiro pe me nhiirūa pe tapekwaha ti. Tiruahū hete ore ve Ásiapeve'ģa gwyri pe ikwehe. Hahyhetero tuhē ore ve pevo. A'ero ore ei ikwehe: Kiro po ti nhande manoi nehē, oro'e ore orovy'ahetee'yma.

⁹ Xamano tuhẽ ti nhande! oro'e ore ikwehe.

Tupana'ga ore momanouka gwerevi tojikogyme ti ġa ojihe javo. Tojiko ti ġa ji rehe jate javo ga ore momanoukari gwerevi omanove'ġa mbogwerahara'ga.

¹⁰ A'ea rupi ga ore pokohetei tuhẽ tomanote'varuhuyme ti ġa javo. Aerẽ po ti ga ore pokoga'javi nehẽ no tomanoyme ti ġa javo. Ga rehe jate ore jikohetei aerẽ ti ga nhande pokoga'ja'javi nehẽ no javo.

¹¹ Nahã po ti nehẽ pe nhi'inhi'igame Tupana'ga pe epoko ti Paulo'ġa javo. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ojipe'ġa pavẽi penhi-mongyavo. A'ero po ti pe ei ga pe ġa pavẽi ndepyrý hete nde imombyryva Paulo'ġa pe javo nehẽ.

Paulova'ea oho pota Corintopeva'ea pyri novã

¹² Tupana'ga oropokoga ġwaramo orepyry hete ore orokokatuavo ojipe'ġa pe nhaporemõ ġa moandyandyje'yma. Pe me koji'i ore rekokatui. A'ea ore ei oronhimboheteavo. A'ereki ore orokwaha oroyvyteri pe orereaporoġitapyryva. Yvyakotyve'ġa nembikwahatehea rupi rui ore rekokatui pe me. Tupana'ga remimombyryva ġwaramo reki ore ve ore rekokatui pe me.

¹³⁻¹⁴ Hajiheva'ea ore ndorokwatijari javo pe me. Onhimime'ỹva'ea jate orokwatija ore pe me. Nurã pe ikwahavi nahanahã Paulo'ġa ei nhande ve ikwatija javo. A'erorame tehe pe ndapekwahakatui ve orereaporoġita. Ikwahaheterame po ti pe ndoryndoryvamo ore rehe nehẽ. Na jitehe po ti ore roryroryvamo pe ndehe nehẽ nhandepojoykaharete'ga rura'javame Jesus'ga rura'javame nehẽ. A'ea ore oropota hete.

¹⁵⁻¹⁶ Nahã tuhẽ ko Corintopeve'ġa, a'e ji ikwehe. Nurã ji ena'ei: Apytaahi'vi po ti ji Corintopeve'ġa pyri ġa ndepiaga jikwavame jigwovo Macedõniapeve'ġa gwyrý pe nehẽ, a'e ji novã. Aerẽ po ti ji jivyri Corintopeve'ġa pyri ġa mbohoryva'java nehẽ. A'ero po ti ġa ji pokogi ji horame Judéiapeve'ġa gwyrý pe nehẽ, a'e ji novã.

¹⁷ Aerẽ ji herojijyi jireaporoġita ikwehe ndahoa'javi po ti ji kiro Corintopeve'ġa pyri javo. Nurã jararamo pe ei: "Heaporoġita te'varuhu Paulo'ga jipi herojijyjijyita ojeaporoġita. A'ereki ga ombotembote'iuhu javo nhande ve," pe'ji pe ji ve.

Ndajireaporoġitate'varuhui ji. Nanhi'ĩtehei ji.

¹⁸ Jireaporoġita katu reki ji nhinhi'igã rerojijyirame. Tupana'ga e'i katu jipi. A'itituhẽva'ea pe ga ei. Na jitehe ore ekatui oronhi'igame pe me. Noronhi'ĩtehei ore a'itituhẽva'ea mombe'gwovo jipi.

¹⁹ A'ereki ore Jesus Cristo'ga ja imombe'ukatuavo. Jesus Cristo'ga Tupana'ga ra'yra'ga, gaha ore ga mombe'u katu

pe me jiji Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi no. Nombotembote'ihui ga. A'itituhēva'ea jate ga omombe'u.

²⁰ Onhi'īpo'ru pa ga Tupana'ga no Jesus Cristo'ga. A'ero ga Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ġwaramo nhande ei na tuhē hekoi jawo Tupana'ga pe ga mboheteavo.

²¹ Tupana'ga tuhē ore mbojikoheteuka Cristo'ga rehe pe ndeheve. Tupana'ga nhande mo'emo'ē ojive tomombe'u ti ġa Jesus Cristo'ga jawo.

²² Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero. Ombuhuruka ga gwa'uvapyryva nhande pyri. Gara'uvapyryva okwahavuka nhande ve. A'ero nhande ei: Nhande xako Tupana'gareheva'ero kiro. Omombyry po ti Tupana'ga nhande ve nehē, xa'e nhande.

²³ Jiji a'e Tupana'ga pe kiro:

—Tupanamo ehendu ti nhinhi'īga ji ikwatijarame Corintopeve'ga pe. Po ji mbero kiro ġa pe, a'ero po ti embuhu hahyva'ea ji ve.

A'ea ji ei kiro Tupana'ga pe. A'ereki ga okwaha jipy'a.

Kiro ji ei pe me a'ero Corintopeva'ea pe. Namondopotari hahyva'ea pe me. Nurā ji ndahoa'javi pe pyri ikwehe.

²⁴ Ndoroei ore kiro pe me: Nahanahā tuhē ti pejiko. A'ea rūi ore ei pe me. A'ereki pe pejiko hete tuhē Tupana'ga rehe. Opopoko pota reki ore koji'i pe mbohoryoryva jipi.

2

¹ Nurā ji ei jiyvyteri pe ikwehe: Ndahoa'javi ti ji Corintopeve'ga pyri tahahya'javyme ti ġa pe jawo.

² Po ti ji hoi pe pyri hamo, a'ero po ji imondoi hahyva'ea pe me pe mongoveveuhuavo hamo. A'ero po nanhimbohoryhavi hamo pe ndekoveveuhuro ġwaramo.

³ Nurā ji ikwatijari pe me ikwehe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi kiro jawo. A'ereki ji a'e: Po ji hoi ġa pyri nhinhi'īgahyavo ġa pe ġandekote'varuhua rehe nehē, a'ero po ti ġa ji mongoveveuhui ji rayva nehē. Gahā po ji mbohory hamo! a'e ji ikwehe. Akwaha pa reki pendeaporogita. Ji roryvame pe ndorypavamo no.

⁴ Hahy hete ji ve ji ikwatijarame pe me ikwehe. Ji rekoveveuhuro jijehe'oheteavo ikwehe. Nopomongoveveuhupotari reki ji ikwatijarame pe me. A'ereki ji opoarō hete. Akwatija po ti ji Corintopeve'ga pe tokwaha ti ġa nhiremiarōhetea, a'e ji ikwatijarame pe me ikwehe.

Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua, ei Paulova'ea

⁵ Kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhurame ikwehe – ji ve jate rūi ga imondoi hahyva'ea. Pe me ga imondoi hahyva'ea pe mongoveveuhuavo no. Emo kotihī

ipavi pendekoveveuhua pe hugwi. A'ea ji ei. A'ereki ji nanhi'igahyhetepotari reki ga pe.

⁶ A'ereki penhimongyavo pe peko ga rehe imondovo hahyva'ea ga pe. Kirupi kiro a'ero!

⁷ Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua kiro a'ero ga mbohoryva'java garekoveveuhuhetea tojukayme ti ga.

⁸ Nurã ji ehetei kiro pe me: Pekwahavuka ti ga pe penhimi-arõa oroarõ hete nde javo.

⁹ Ikwatijarame pe me ji ei jiyvyteri pe ikwehe: Tahepia ti nhinhi'ĩpo'rupava. Gwendu katu po Corintopeve'ga nhinhi'iga jipi, a'e ji jiyvyteri pe ikwehe.

¹⁰ Pe aherekote'varuhua renonhe'ymame ji na jitehe nahenonha'javi aherekote'varuhua no. Po ji henonha'jave'ymame aherekote'varuhua, a'ero pe ndehe ji nahenonha'javi. Cristo'ga okwaha nhiremienonha'jave'yma.

¹¹ Nahã ji rekoi Satanás'ga tianemoandyandyjyme javo. A'ereki Satanás'ga nhande arõ'e'ỹve'ga heaporoğita te'varuhu. Ga nhande mongo pota ġwemimbotarimova'ea rupi nhande mbote'varuhuavo. A'ea nhande ikwahahetei.

Paulova'ea opytaahi'vi cidade de Trõade pe

¹² Aho ji cidade de Trõade pe ikwehe tamombe'u ti pyryva'ea ġa pe javo Jesus Cristo'ga mombe'ua. Ji vahemame pevo ġa ndoryvamo ji rehe hendupota. A'ereki nhandepo-
jykaharete'ga e'i jipe kiro ihoi japiavo nhimombe'ua apiavo Trõade pe javo.

¹³ Jipy'a ndukatui reki okoteheavo. A'ereki pevo ji ndahep-
iagi Tito'ga nhaneirũ'ga. Nurã ga rure'ymame ji ei pevove'ga pe: Kiro ji hoi a'ero. Pea hugwi ji hoi a'ero jigwovo Macedõniapeve'ga gwyri pe Tito'ga reka.

Tupana'ga opoko hete omoirũharava'ea

¹⁴ Timbohete ti Tupana'ga! Tupana'ga Cristo'ga poko hete tipopoaka hete ti ga Diabo'gapyriva'ea hohe anhaġa hohe javo. Nhande Cristo'gareheva'ero ġwaramo Tupana'ga nhande poko hete tipopoaka ti ġa Cristo'ga pavēi Diabo'gapyriva'ea hohe no javo. Nhande ipo'rurame perfume kiro ihoi ojipe'ġape'ga pe. Na jitehe Tupana'ga nhande po'rurame Cristo'ga mombe'gwovouka kiro gamombe'ua ihoi ojipe'ġape'ga pe nhaporemo.

¹⁵ Gapyteri pe Cristo'ga mombe'urame nhande ikatuva'ea ja perfume ja Tupana'ga pe ga mbohoryva.

Jara'ga ojiko Cristo'ga rehe. A'ero ga ġa nderohoi Tupana'ga viara rupi.

Jara'ga ndojikogi reki Cristo'ga rehe ogwovo hahyva'ea ru-
vihava viara rupi.

¹⁶ Ga pe Cristo'ga mombe'ua i'agahiva'ea ja ndikatui okovo ahejukaagwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ga ndogweroviari ipotare'yma. Nurã po ti ga manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

Kiroki ga Cristo'ga gweroho Tupana'ga viara rupi – ga pe Cristo'ga mombe'ua perfume ja ikatu hete okovo gambogweravaagwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ga ojiko ga rehe. A'ero po ti ga ndekoi avuirama ga pyri nehẽ.

Ma'ga po ipopoaka Cristo'ga mombe'gwovo ga pe hamo naerũ? A'ereki ahã ipopoakave'ga jupe.

¹⁷ Kiroki ga pe Tupana'ga e'i reki ga mbopopoaka pemombe'u ti javo – gahã po omombe'u Tupana'ga nhi'iga Cristo'ga mombe'ua ga pe hamo. Emo he'yive'ga ojiroho tehe onhimonhi'iga imombe'gwovo ojipe'ga pe. Ga pe Tupana'ga nde'i. Ga oho tehe. Kirẽ ga ei: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve kiro. A'ereki ore Tupana'ga nhi'iga mombe'u pe me,” ei ga ga pe.

Ore ki a'e te ga ja rui ore rekoi. Ore orepyry hete ojipe'ga moandyandyje'yma Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ore ve pemombe'u ti nhinhi'iga javo. Nurã Cristo'gareheva'ero ore nhi'igatui imombe'gwovo katu Tupana'ga rekorame ore rupi.

3

Paulova'ea oporavyky ipyahuva'ea mombe'gwovo

¹ Oronhimombe'urame pe me ore ndoro'ei: Corintopeve'ga niandekwahavi ve. Nurã xanhimombe'u katu ga pe. A'ea rui ore ei. A'ereki a'ea rehe rui reki ore nhimombe'ui javo pe me. Ore ojipe'ga ja rui. Ohohorame Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ga gweroho pevove'ga pe onhimombe'uva'ea ojipe'ga nembikwatijara. Ikwatijara e'i: “Agwa'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo oko,” e'i. “Pyry hete ga.” Nahã ikwatijara ei tokwaha hete ga ga javo. Ohorame ga hugwi ga gweroho ganembikwatijara no ojipe'ga ti torek-waha hepiagame javo.

Ore ko ndorogwerohoi pe me ikwatijara orenhimombe'uva'ea. A'ereki pe nhaporemõ ore kwahavipe. Ndorogwerohoi pe hugwi ikwatijara ojipe'ga pe no. A'ereki ga nhaporemõ ore kwahavipe no.

² Pe tuhẽ orerekokatua kwahavuka ga pe. Oroyvyteri pe ore ikwahavi a'ea. Ga nhaporemõ orerekokatua kwaha no pendekokatua repiaga.

³ A'ereki pe ndepiagame ga e'i: “Cristo'ga tuhẽ Paulo'ga mondouka Corintopeve'ga pyri onhimombe'uuka ga pe.

Gaha ġwendukatuuka ġa pe ġa mongokatuavo Paulo'ġa omombe'urame," ei ġa.

Na tuhē Cristo'ga pe pojykai. A'ero pe pejikokatua ikwahavukari ojipe'ġa pe. Ahe okwatija imohūhava pyvō tokwahavuka ti mbatera ojipe'ġa pe. Tupana'ga ki a'e te avuiramave'ga, ga gwa'uva pyvō pendeaporoġita mbopyahui pe mongokatuavo tokwahavuka ti ojipe'ġa pe. Ahe okwatija itapereuhuva'ea rehe tokwahavuka ti ġa pe javo. Tupana'ga ki a'e te pendeaporoġita mbopyahui pevyteri pe tokwahavuka ti ġa pe javo.

⁴ Hepiagame pendekokatua ore ei: Tupana'ga nhande mondo tuhē Corintopeve'ġa pyri ġa mbojikoguka nhande ve. A'ea ore oro'e. A'ereki a'ea Cristo'ga okwahavuka ore ve Tupana'ga pe mondo ġa pyri javo.

⁵ Marā po nhande timbojikoguka ġa Cristo'ga rehe? oro'e ore. A'ereki ore ndorepopoakari ikwahave'yma. A'ero ore ndoro'ei: Ore tehe ti torombojiko ġa ga rehe. A'ea rūi ore ei. A'ereki Tupana'ga jate okwahavuka ore ve ore mbopopoaka nahā ti pembojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo.

⁶ A'ereki ga okwahavuka ore ve ipyahuva'ea javo: "Pe Cristo'ga mombe'urame ġa pe ti jira'uva ġa mbojikogi ga rehe imbopyahuavo ġandeaporoġita nahā ġa mongovo ji pyri avuirama nehē. A'ea ti pemombe'u ġa pe," ei ga ore ve. "Nahā ti ji ġa pokokatui kiro," ei Tupana'ga ore ve.

Nurā ore imombe'ui a'ea ipyahuva'ea ġa pe Tupana'ga ra'uva ti tomongo ġa Tupana'ga pyri javo. Ore noromombe'ui Tupana'ga rembikwatijarukaragwera – kiroki garembikwatijarukaragwera Moisésva'ea pe. A'ereki a'ea e'i: "Nahanahā ti peko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe jipi. Pejikoe'ymame hehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē," e'i Moisésva'ea rembikwatijaragwera.

Moisésva'eareheva'ea ġwendu aherembikwatijaragwera novīa okokatuangave'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero ahe hoi hahyva'ea ruvihava pype onhimongyavo. A'ereki aherembikwatijaragwera nombopopoakarukari ahe pokoge'yma. A'ero ore ei: Moisésva'ea rembikwatijaragwera ahe mondouka hahyva'ea ruvihava pype.

⁷ Tupana'ga okwatijaruka Moisésva'ea pe onhi'ġa itapereuhua rehe ikytiykiatika. Tupana'ga ikwatijarukarame gakatukatuhetea jukwahavamo ġwendy'jandy'javamo imohendy'jaheteavo Moisésva'ea rova. A'ero ahereheva'ea israelitasva'ea nonhimomiranami Moisésva'ea rova repiaheterame ojirovaga ahe hugwi ahe imombe'urame Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwaigwavete aherova rendy'java igwevi avuiramarūiva'ea. A'ea vehevi ahe nonhimomiranami hepiahetea rehe Tupana'ga katua

jukwahavame. Tupana'ga ikatu hete ikwatijarukarame Moisésva'ea pe. Moisésva'ea imombe'urame gwembikwatijara israelitasva'ea ndogwerojijyi reki ojeaporogita okoe'yma Tupana'ga pyri.

8 Koji'i Tupana'ga katukatuhetea jukwaha hete tuhē ga nhi'igame ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero. A'ereki ga Cristo'ga mombe'urame ga pe Tupana'ga ra'uva ombopyahu gandeaporogita ga mbojikoga ga rehe. A'ero po ti a'ea ga mongoi Tupana'ga pyri avuirama nehē.

9 Ikatu hete Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe novia ymyahūva'ea. A'ea e'i: "Tupana'ga nhi'ipo'rupave'ymame ti ga toho hahyva'ea ruvihava pype nehē."

Koji'i hete ikatu hete Tupana'ga nhi'iga ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua. A'ereki onhi'igame ga rehe ga gwa'uva mbuhurukari nhande pyri nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi nhande mongokatuavo.

10 Koji'i hete tuhē ikatu hete Tupana'ga nhi'igapyahua garembikwatijarukaragwera hohe. Ganhi'igapyahua katuhetea ombogwe garembikwatijarukaragwera katua.

11 Garembikwatijarukaragwera ikatu avuiramarūiva'ea. Koji'i hete ikatu hete avuiramava'ea ganhi'igapyahua.

12 Nurā orojikoga gwaramo Tupana'ga nhi'igapyahua rehe ore imombe'ukatui a'ea ga pojihuve'yma tokwaha hete ti ga avuiramava'ea javo.

13 Moisésva'ea ja rūi ore rekoi imombe'urame a'ero. Imombe'urē Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea ojavapia tapy'ynhapira pyvō jireheve'ga tajirepiagyme javo. A'ero ahereheva'ea ndokwahavi aherova rendy'java gweva ahe hugwi a'ea ko avuiramarūiva'ea jave'yma.

14 Ndoki aheakaği pe ahe Moisésva'ea rembikwatijara monhi'igame. Ojikoge'yma gwaramo Tupana'ga rehe koji'i ahe ndokwahavi imonhi'igame nahanahā Tupana'ga ei nhande ve jave'yma. Ojavapiave'ga ja ahe rekoi. A'ereki ojavapiave'ga ndokwahavi hepiakatue'yma.

Na jitehe kiromonhate aherakypwepohara'ga israelitas'ga ndokwahavi imonhi'igame Moisésva'ea rembikwatijara Tupana'ga nhi'iga ymyahūva'ea. A'ereki Cristo'ga rehe ojikogame jate ga okwaha Cristo'ga pe Moisésva'ea ei javo.

15 Kiromonhate vehevi imonhi'iga nanani Moisésva'ea rembikwatijara ndoki ga'akaği pe ga jikoge'yma gwaramo Cristo'ga rehe. Ojavapiave'ga ja ga ndekoi a'ero ikwahave'yma hepiakatue'yma.

16 Kiroki ga gwerojijyi ojeaporogita ojikoga Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe – gaha okwaha javo: "Cristo'ga omano ji repyga imomboa jirekote'varuhua ji hugwi," ei ga.

“Jjikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ti ji hoi yvagi pe nehē,” ei ga. Okwaha ga kiro ġa ja – kiroki ġandova hugwi ojipe'ġa ope'a tapy'ynhapira.

¹⁷ Ji'erame nhandepojykaharete'ga pe ji ei Tupana'ga ra'uva pe. A'ereki nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Cristo'ga rehe ga ombopyahuuka nhandereaporoġita Tupana'ga ra'uva pe. A'ero nhande piro'yro Cristo'ga kwa-have'yma hugwi nhanderekote'varuhua hugwi no hahyva'ea ruvihava hugwi no.

¹⁸ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemō ikwahavi ġa ja kiro – kiroki ġandova hugwi ojipe'ġa ope'a tapy'ynhapira. A'ereki nhande nhandepojykaharete'ga katukatuhetea kwaha hete. A'ero nhande ikwahavame igwaigwavete ga herojijyjijyukari nhandereaporoġita gwa'uva pe ji javijitehe ti ġa tikatu katu hete javo.

4

Paulova'ea ndipopoakari; Tupana'ga ahe mbopopoaka

¹ Tupana'ga pyry hete Cristo'ga mombe'uuka ore ve ore pokoguka. Ore Cristo'ga mombe'ukatui jipi a'ero orojirokwa.

² Noronhinotī ore. Ndorokote'varuhui ore. Noromoandyandyi ore ojipe'ġa. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea rūi ore imombe'ui. Ndorogwerojijyi ore ganhi'ġa. A'itituhēva'ea ore imombe'ukatui Tupana'ga nhi'ġa kwahavuka ġandovaki. Nahā ore rekoī ikwahavuka orokokatuavo ġa pe nhaporemō Tupana'ga ore repiagame. A'ero po ti ġa ikwahavi javo ovyteri pe nehē: “Paulo'ġa omombe'u katu a'itituhēva'ea,” e po ti ġa nehē.

³ Jara'ġa pe oreremimombe'ua onhimiva'ea – kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ga pe jate onhimi.

⁴ Ndojikogi ġa Cristo'ga rehe heroviare'yma oreremimombe'ua. A'ereki okote'varuhuve'ġa pojykahara'ga Satanás'ga, ga ndokwahavukari pyryva'ea mombe'ua ġa pe tombokojahuyme ti ġa'akaġi pe javo. Omondomondo ga ġa ġwemimbotarimova'ea rupi yvya koty. Ndoki ġayvyteri pe a'ero Cristo'ga katukatua mombe'ua. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhande ve Cristo'ga.

⁵ Noronhimombe'ui ore. Jesus Cristo'ga ore oromombe'u ga ko nhandepojykaharete'ga javo. Jesus'gareheva'ero ġwaramo ore pe pokopokogi ga mombe'gwovo pe me.

⁶ Ymyahū japorame yvya yvaga reheve Tupana'ga ei hako: “Tokojahu kiro ypytuna pyteri pe.” A'ea Tupana'ga ei hako. A'ero kojahuro. Aġwamo ga jitehe ombokojahu nhaneakaġi pe imbopyahuavo nhandereaporoġita ikwahavuka okatukatua nhande ve Cristo'ga kwahavukarame nhande

ve. A'ereki Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga katukatua nhande ve.

⁷ Ore Cristo'ga mombe'urame ore ko itujuga apopyra ja - kiroki gwereko mbatepyryva ipype. A'ereki itujuga apopyra ndipopoakari ohage'yma gwaramo. Ore na jitehe ndorepopoakari pyryheteva'ea mombe'gwovo katu Cristo'ga mombe'gwovo katu. Tupana'ga ki a'e te ore mbopopoaka ore pojykavo. Nurã ore Cristo'ga mombe'ukatui ojipe'ga pe. A'ero ga ei: "Tupana'ga popoakahetea opoko Paulo'ga. Nurã Paulo'ga Tupana'ga nhi'ipo'rupavi Cristo'ga mombe'ukatuavo nhande ve," ei ga.

⁸ Tupana'ga arõe'yve'ga ombuhu hahyparavuhuva'ea ore ve jipi tomombe'uyme ti ga Cristo'ga javo novia. Emo ga nomombigi oreremimombe'ua. A'ereki ore Cristo'ga mombe'u jitehe. Oroko tehe ore jipi marã po ti nhande rekoï javo novia. Emo Tupana'ga ore poko jipi nahã ti pe ndekoï javo.

⁹ Otiruahũro ore ve ga ndekote'vate'vari okookovo ore rehe novia. Emo Tupana'ga ndorerejari gapo pe. Tomano ti ga javo novia ga ore mbote'varuhui. Emo ore noromanoi oropo'ama'java.

¹⁰ Nane'ymi ore manoi gwerĩ nhandepojykaharete'ga ja Jesus'ga ja. A'ereki ga'arõe'yve'ga ore juka pota no novia. Emo Jesus'ga ndorejukaukari ga pe. A'ereki ga oko ore pyri. Nahã Jesus'ga ore pokogi tokwaha ti ga jikwerava'java javo.

¹¹ Agwamo ga ore juka pota novia ore Jesus'gareheva'ero gwaramo. Ore ve tiruahũro jipi. Emo Jesus'ga noremomanoukari tokwaha ti ga jikwerava'java javo. A'ereki ore repiagame ga e'i: "Jesus'ga ko oko reki Tupana'ga pyri Paulo'ga pokoga ga mongovo Tupana'ga pyri no," ei ga.

¹² Ore Jesus'ga mombe'urame ga ore juka pota. Emo oreremimombe'ua pemongoagwama Tupana'ga pyri. A'ereki pe oreremimombe'ua rendu katu.

¹³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe'eagwera hako. E'i:

"Ajiko ji Tupana'ga rehe.

Nurã ji ga mombe'ui,' ei ahe," e'i ikwatijaripyra hako.

Na jitehe ore jikogi Tupana'ga rehe. Nurã ore ga mombe'ui ojipe'ga pe.

¹⁴ A'ereki ore orokwaha hete nhanembogweravagwama. Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga hako. Nhande jikoty'aro gwaramo Jesus'ga pavẽi ti Tupana'ga nhande mbogweravi nehẽ no. A'ero ti ga ore mboukwahavi pe ndeheve nehẽ.

¹⁵ Pe ndepyga reki ore nhimomiranami hahyva'ea pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki ore ga mombe'urame pe

me pejiko pe ga rehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro nehẽ – kiroki ġa ojiko ga rehe garemimombyryva kwahava no. A'ero igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Tupana'ga mbohete hete ndepyrý hete nde javo.

Xajiko Jesus'ga rehe imboha'uva nhanderuhava yvagi pe

¹⁶ Ore Cristo'ga mombe'u katu jipi a'ero orojirokwa. Igwaigwavete ore ymyahũramo oropopoakare'ÿre'ymamo jipi novĩa. Emo orereaporogita igwaigwavete Tupana'ga imbopyahui jipi imbopopoakara'jara'java.

¹⁷ Ga imbuhurame hahyva'ea ore ve kiro ore ei: Ndahahy-hetei novĩa. Kotihĩ po ti ipigi ore hugwi, oro'e ore. Hahyva'ea rehe ti Tupana'ga imombyrymbyryvi ore ve yvagi pe nehẽ ore mongovo ojipyri avuirama nehẽ. Nurã aġwamova'ea hahyva'ea Tupana'ga remimombyryvaġwama. Koji'i hete ranuhũ ti garemimombyryva ore ve hahyva'ea hohe! Ikatu hete hete ti ore ve avuirama nehẽ.

¹⁸ Nahã ore ei. A'ereki ore toromondo orereaporogita yvagipeva'ea rehe pyryva'ea rehe imohina. Noromon-doï ore orereaporogita avova'ea rehe hahyva'ea rehe imohine'yma. Nimbegwei po ti avova'ea momina hahyva'ea nehẽ. Yvagipeva'ea po ti namominaġwami pyryva'ea nehẽ.

5

¹ Nahã ore ei. A'ereki ore orokwaha nhanderuhavaġwama yvagi pe. Avo yvya koty nhande xakoahi'vi. Po nhande manoi nhande ve Tupana'ga gwereko yvagi pe nhanderuhava – kiroki a'ea Tupana'ga oapo nhande ve avuiramava'ea. Pevo ti nhande ruvi avuirama nhanemanoe'yma'java nehẽ.

² Nhanderekorame yvya koty nhande ndiavy'ahetei xaju pota hete nhande yvagi pe nhanderuhava pype javo.

³ Nhanderuvame nhanderuhava pype yvagi pe nhande tireko a'ea jipi.

⁴ Avo yvya koty nhanderekoahi'virame nhande rekoveveuhui. A'ereki nhande xaju pota nhanderuhava pype yvagi pe. Ndia'ei reki nhande: Ndiajupotara'javi avo xamano javo. A'ea rui nhande ei. Nhande manoe'ymame vehevi pyry nhande hoi yvagi pe nhandekovo avuirama nehẽ. A'ea nhande ipotari.

⁵ Tupana'ga tuhẽ opota hete a'ea jitehe nhanderuva yvagi pe ojipyri. Nurã ga nhande mboavujikweri. Ombuhurukaripe ga gwa'uva nhande ve. Nahã ga ikwahavukari nhande ve nhanderuhavaġwama ojipyri.

⁶ Nurã nhande roryhetero jipi. Avo yvya koty nhanderu-vame, Cristo'ga rovakie'ỹ nhandepojoykaharete'ga rovakie'ỹ nhande rekoi a'ero. A'ea ore orokwaha.

⁷ A'ereki nhande ndihepiagi ga kiro novĩa. Emo nhande xajiko ga rehe.

⁸ A'ea'ja ji pe me a'ero: Nhanderory hete nhande. A'ereki nhande tipota hete nhandehoagwama Cristo'ga pyri. Nurã pyry nhande ve nhanemanoa. Nhanemanorame ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa nhandepojoykaharete'ga pyri nehẽ.

⁹ Nurã ore jirokwari ga nhi'ïpo'ruavo jipi tonhimohẽ hete ti ga nhande rehe javo. Ore rekorame yvya koty na jitehe ore rekorame yvagi pe ore ga monhimohẽhetepotari orojihe.

¹⁰ A'ereki Cristo'ga ikwepykara'ga nhande ve. Xaho pa ti nhande Cristo'ga rovai pyteri pe nehẽ tokwepy ti ga nhande ve nanani nehẽ. Po nhande rekote'varuhui avo yvya koty, a'ero ti ga ikwepyi imbuhua hahyva'ea nhande ve nehẽ. Po nhande rekotui yvya koty, a'ero ti ga ikwepyi imbuhua pyryva'ea nhande ve nehẽ.

Ahereaporogitapyahua

¹¹ A'ero ore ikwahavi nhandepojoykaharete'ga nhimombo-ja ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ga pe javo. A'ero ore ga mombe'ukatui ojipe'ga pe tomomboruka ti ga ga pe okote'varuhua javo. Tupana'ga orereaporogitakatua kwaha hete. Po pe orereaporogitakatua kwahahetei pejiyvyteri pe no, a'ea pyry ji ve.

¹² A'ea pe ore erame po pe ei: “Kiro Paulo'ga nhimbo-hetea'javi ojikwahavuka nhande ve,” pe'ji po pe pejiyvyteri pe. Noronhimbohetetehei reki ore javo pe me. Oro'e ore pe me pejoryjory ti ore rehe javo. Igwete po ti pe ore mombe'ukwahavi ore repyga ga pe – kiroki ga onhimbohete tehe orepyry hete ore javo. Emo ga heaporogita te'varuhu reki.

¹³ Ojipe'ga e'i: “Paulo'ga ndokwahavi heagwryryve'ga ja Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo jipi,” ei ga novĩa. Emo nahã ore rekoi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo timbohoryory ti Tupana'ga javo.

Ojipe'ga e'i: “Onhimbovyvy Paulo'ga ikwahaheteavo gwea-porogitakaturu Cristo'ga mombe'ukatuavo,” ei ga. Oron-himbovyvy tuhẽ ore Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo pe me tipoko ti ga ikwahavuka ga pe javo.

¹⁴ A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete. Nurã ore ei: Cristo'ga remiarõa gwaramo timombe'u tuhẽ nhande Cristo'ga ojipe'ga pe. A'ereki ore orokwaha hete gamanoa yvyakotyve'ga ndepykavamo. A'ereki ga ndekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga e'i: “Omanomba ti ga ogwovo hahyva'ea ruvihava

pype a'ero nehẽ,” ei ga. Cristo'ga ki a'e te e'i: “Jihi ojipejiva'ero ti tamano ġa ndepypava imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi tohopavyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype javo.”

Nurã ore ei: Cristo'ga yvyakotyve'ġa ndepypavi omanomo. Nurã gamanoa kwahyro ġa ndehe nhaporemo, oro'e ore.

¹⁵ Cristo'ga omano yvyakotyve'ġa ndepypava toko ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi a'ero javo – kiroki ġa ombopyahuuka ojeaporoġita ga pe. Tokoajavyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi kiro javo Cristo'ga ġa ndepygi omanomo okwerava'java, oro'e ore.

¹⁶ Nurã orojikogirẽ Cristo'ga rehe ore ndoro'etehea'javi ojipe'ġa pe ikwahave'ymame ġandeaporoġita. Ymya ore etehepyi Cristo'ga pe no ga ko yvyakotyva'ea jate javo. Orojiko-girẽ ga rehe ore ndoro'ea'javi a'ea ga pe.

¹⁷ A'ero ji ei: Cristo'ga pavẽi ġa jikoty'arame ġandeaporoġita ipyahu. Gandeaporoġitate'varuhua opi. Pehendu ti! Gandeaporoġita ipyahu!

Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita

¹⁸ Tupana'ga ombopyahu nhandereaporoġita imombiga nhandereaporoġitate'varuhua. Gaha omondo Jesus Cristo'ga yvya koty javo ga pe: “Yvyakotyve'ġa ndojikoty'ara'javi ji pavẽi ji arõe'yma. Emano ti ġa ndepyga. A'ero ti ji nhiarõukari ġa pe nehẽ,” ei ga. Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga nhiarõukari nhande ve. A'ero nhandejikoty'ari ga pavẽi ga aromo.

A'ero Tupana'ga ei ore ve: “Ji mombe'u ti ojipe'ġa pe kiro,” ei ga. “Pe'ji ti ġa pe nhaporemo: ‘Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita.’ A'ea ti pe'ji ġa pe ġa mbojikoty'a ji pavẽi,” ei Tupana'ga ore ve.

¹⁹ A'ereki Cristo'ga manoro ġwaramo yvyakotyve'ġa pe Tupana'ga onhiarõuka ġa pe imombo ġandekote'varuhua henonha'jave'yma ikwahava'jave'yma. “A'ea ti pemombe'u ġa pe,” ei Tupana'ga ore ve.

²⁰ Cristo'ga repykaramo ore rekoi. A'ereki Tupana'ga omombe'uuka ore ve. Ga e'i: “Pe'ji ti ġa pe: ‘Pehendu katu ti’,” ei ga. Cristo'ga repykaramo ore ehetei a'ero: Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita.

²¹ A'ereki Cristo'ga ndokote'varuhuangavi'i'ive'ga, ga pe Tupana'ga gwerekouka nhanderekote'varuhua nhande repyga. A'ea ga herekoukari Cristo'ga pe Cristo'gareheve'ġa ti togwerekou jipyryva javo.

6

1 Tupana'ga moiruaamo ore ehetei pe me a'ero: Tupana'ga pe arõ hete imombyryva pe me. Peko hete ti gapyryva rehe pejikokatuavo a'ero tomombyryteheyme ti ga pe me.

2 A'ereki Tupana'ga e'i ikwatijaruka hako:

“Oho nhiremimombyryhava japiavo.

A'ero pe erame ji ve ji pe nenduvi pe mombyryva.

Oho nhirembipokohava japiavo.

A'ero ji pe pokogi imomboava pendekote'varuhua pe hugwi.”

A'ea Tupana'ga ei hako.

Pehendu ti! oro'e ore. Aḡwamo tuhẽ Tupana'ga pe mombyrypotahetei. Aḡwamo tuhẽ ga pe pokopotahetei imombopota pendekote'varuhua pe hugwi, oro'e ore.

Paulova'ea oko katu tiruahũrame ahe ve

3 Oroko katu pota ore jipi te'ite'varuhuyme ti ḡa ore Cristo'ga mombe'urame. Po ti ore rekote'varuhui, a'ero po ti ojipe'ḡa ei nehẽ: “Omombe'u tehe Paulo'ḡa Cristo'ga nhi'ḡa. A'ereki ḡa vehevi ndokoi ganhi'ḡa rupi okote'varuhua. Tiroviaryme ti ḡanemimombe'ua a'ero,” e po ti ḡa a'ero nehẽ.

4 Nane'yimi ore rekokatupotari te'i katu ti ḡa ore ve javo. “Tupana'ga pe Paulo'ḡa poravykyi,” e'i katu po ti ḡa a'ero nehẽ.

Oronhimomirana ore tiruahũheterame ore ve. Oronhimomirana ore hahyrame ore ve no. Ite'varuhurame ore ve no ore oronhimomirana.

5 Ore nupanupã ḡa. Ore mongi tehe ḡa cadeia pype. Ojatykatyka ḡa ore ve onhimboahiheteavo ore rayvaheteavo. Nane'yine'yimi ore poravykyhetei Tupana'ga mombe'gwombe'gwovo. A'ero ore ndorokikatukatui ypytunimo. Ore ndoro'uro'ui no. A'ea rupi nhaporemo ore rekokatui oronhimomiranama tikwahavuka ti ḡa pe nhandeporavykyia Tupana'ga pe javo.

6 Orereaporogita pyry ore orokokatuavo ikwahavuka ḡa pe oroporavykyia Tupana'ga pe. Orokwaha hete ore Cristo'ga mombe'ua. Ndorohaykai ore ojipe'ḡa ḡa ndekote'varuhurame ore ve. Oroko katu ore ḡa pe. Nahã ore rekokatui oronhimomiranama tokwaha ti ḡa oreporavykyia Tupana'ga pe. Tupana'ga ra'uvapyryva ore poko ore poravykyrame Tupana'ga pe. Oroarõ hete ḡa.

7 Ore a'itituhẽva'ea mombe'u Cristo'ga mombe'gwovo. Jukwaha Tupana'ga popoakara ore pokoga. Tupana'ga ore mombyry. A'ero ore Cristo'ga mombe'ui ḡa pe. Ore orojiko hete Tupana'ga rehe ḡa ete'varuhurame ore ve. A'ero ḡa ikwahavi oreporavykyia Tupana'ga pe.

8 Ojipe'ḡa e'i katu ore ve. Ojipe'ḡa e'i te'varuhu ore ve. Ojipe'ḡa ore mbotegwete. Ojipe'ḡa ore mbohete. Ojipe'ḡa e'i

ore ve Paulo'ğa i'mbe ahe moandyandyita javo novîa. Emo ore oro'e katu reki a'itituhêva'ea mombe'gwovo. Jukwaha a'ero oreporavykya Tupana'ga pe.

⁹ Ojipe'ğa e'i ore ve okoteheve'ğa ko Paulo'ğa javo. Emo ojipe'ğa ore kwaha hete reki Paulo'ğa oporavyky Tupana'ga pe javo. Oromano gweregwerevi ore. Emo ore orokoji reki. Ore nupanupã ğa. Emo ğa ndorejukai reki.

¹⁰ Ndorovy'ari ore novîa. Emo oreroryrory ore jipi orojikoty'aro ğwaramo Cristo'ga pavêi. Norembateri'i'i ore. Emo ore oromombyry reki ğa pe ğa mbojikogukarame ga rehe. A'ereki ğa jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete ğa pe. Ndorogwerekoi ore mbatera. Emo Tupana'ga omombyry pa ore ve.

¹¹ Pe me Corintopeva'ea pe ore imombe'upavi orerea-poroğita ikwahavuka pe me. A'ereki ore opoarõ hete.

¹² Ore opoarõ pota ikwahavuka orereaporoğita pe me. Emo pehe ko norearõpotari ikwahavukare'yma pejeaporoğita.

¹³ Kiro ji nhi'igi pe me penduva'ğa ja. Pejipy ti ore arõheteavo!

Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ğa ndehe

¹⁴ Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ğa ndehe pejogwerekoe'yma ğa pavêi. A'ereki tegwete okokatuve'ğa jihe'akatus okote'varuhuve'ğa ndehe. Na tuhê! Kojahua ndojihe'ari ypytuna rehe. Na jitehe heaporoğitapyahuve'ğa ndojihe'akatusağwami te heaporoğitate'varuhuve'ğa ndehe.

¹⁵ Na tuhê! Tegwete ğajogwerekokatua Cristo'ga Diabo'ga pavêi. Cristo'gareheve'ğa ndeaporoğita ko Cristo'gareheve'ğarũive'ğa ndeaporoğita atyvi.

¹⁶ Tupana'ga mbohetehava pype ndogwerekoi ha'angava – kiroki a'ea pe ğa e'i oreremimbohetehara. A'ereki a'ea ndojogwerekokatui Tupana'ga pavêi. A'ereki pevo Tupana'ga ruvi jipi. Gareheva'ero nhande tuhê xako Tupana'ga mbohetehavamo avuiramave'ga mbohetehavamo. Nhandepyteri pe ga ruvi no. A'ea pe tuhê Tupana'ga ei javo hako:

“Aju ti ji ğa pyri jitekovo ğapyteri pe.

Jihi po ti ğa ji mbohetei nehê.

Oko ti ğa nhinhi'igarupiva'ero nehê,” ei Tupana'ga hako.

¹⁷ Nurã nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ei onhi'igarupive'ğa pe hako:

“Pejipe'a ti ğa hugwi pejipohia ğa mbopogwee'yma

– kiroki ğa ndojikogi ji rehe.

Tapekoi'i'i ğandekote'varuhua rehe.

A'ero ti ji ei pe me nehê: ‘Hepejijo ji pyri’,” ei Tupana'ga hako.

¹⁸ “Ji ti ako penduveteramo a'ero nehê.

Pe ti peko jira'yramo nehê,” ei Tupana'ga hako.

Ga ko ġapoykaharetero ojipe'ġa hohe ġa mondomondopava onhi'ġa rupi.

7

¹ Tupana'ga e'i a'ea nhande ve no. Nurã ti xapohi pa nhanderekote'varuhua hugwi: kiroki nhandera'oa mbote'va, kiroki nhandereaporoġita mbote'va no. A'ea ore ei pe me oreremiarõa pe. Tikwaha nhande Tupana'ga popoakara gapyryva reheve. Nurã ti xako pa garemimbotarimova'ea rupi nhandekokatuavo.

Horyory Paulova'ea Corintopeva'ea rehe

² Peko ti ore rehe ore arõheteavo. A'ereki ore ndorokote'varuhui pe me. Nopombote'varuhui ore. Nopomoandyandyi ore no.

³ A'ea pe ji erame ji nda'ei pe me: Pe'e te'varuhu pe ore ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki ji a'e jipe pe me ko: Opoarõ hete ore. A'ero po ti ore jikoty'ari pe pavēi nehē nhande manorame nehē. Nhanemanoe'ymame na jitehe nehē no.

⁴ Ajiko hete ji pe ndehe ġa ji arõ hete javo. Opombohete ji. Penoġatu pe jipy'a ji mbohoryheteavo kiro tiruahūrame vehevi ore ve.

⁵ Ore rurame Macedôniapeve'ġa gwyri pe orep'y'a ndukatui. A'ereki nane'ymi tiruahū ore ve. Ga ore rayvayva. Oko tehe orep'y'a no.

⁶ Emo Tupana'ga onoġatu ovy'are'ỹve'ġa py'a jipi. A'ero ga onoġatu orep'y'a ore mbohoryva Tito'ga mbuhua ore pyri.

⁷ Garuro ġwaramo orep'y'a rukatui kiro. Garemi-mombe'uro ġwaramo orep'y'a rukatui no. A'ereki ga pe mombe'u javo: “Corintopeve'ġa jipy'a noġatu,” ei ga. “Ga nde repiaga'u hete,” ei ga ji ve. “Ndovy'ari ġa ore Paulo'ga mongoveveuhu javo,” ei ga. “Oko hete ġa nde rehe ovavagahiva nde rehe,” ei ga ji ve pe mombe'gwovo. Ganhi'ġa renduvame koji'i ji roryroryvamo.

⁸⁻⁹ A'ereki ji akwaha kiro pepohira pejikote'varuhua hugwi. A'ereki pe pepohi pejikote'varuhua hugwi imonhi'ġame nhirembikwatijaripyra – kiroki a'ea ji akwatija nhinhi'ġahyavo pe me ikwehe. Nhirembikwatijaripyra imondoi hahyva'ea pe me heikwehe. Ikwahavame ji rekoveveuhuna'ēi. A'ereki jivytyteri pe ji a'e: Maraname ji akwatija nhinhi'ġahyavo ġa pe? Emo avuirama rūi reki hahy pe me. Ndakoveveuhua'javi ji kiro. A'ereki hahyrame pe me pe pekoveveuhu pejikote'varuhua rehe. A'ero pe pohiri jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ndajiroryvi reki ji hahyro ġwaramo pe me. Emo pejikote'varuhua hugwi pe pohiro ġwaramo ji roryhetero.

A'ereki a'ea pyry reki pe me. Nurã ji ei: Ndorokote'varuhui ore pe me ikwatijarame pe me ikwehe.

¹⁰ A'ereki pejikote'varuhua rehe pevy'are'yama ġwaramo pe pepohi jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe ndapekoveveuhuaġwami pejikote'varuhua mombora rehe. Yvagi pe po ti pe hoi nehẽ imomborukaro ġwaramo pejikote'varuhua Tupana'ga pe. Ojipe'ġa ki a'e te ġa ndekoveveuhutehei. A'ero ġa ndopohiri jugwi onhimondovo hahyva'ea ruvihava pype.

¹¹ Pehepia ti pejeaporogita jirojijya pevy'are'yame pejikote'varuhua rehe pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe penhimbovyvy kiro. Pe pejirokwa pota pejikokatuavo pejivavagahiva pejihe kiro. Penhimonha'nga pe pejikote'varuhuaġwera rehe. Pekihihi pe tiruahũ po ti ore ve a'ero nehẽ javo. Pe ji repiaga'u hete pe ji arõheteavo. Pemondo pe hahyva'ea pepyteripeve'ga pe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo. Nahanahã pe pehepiuka pa ore ve a'ero pejipohira pejite'varuhua hugwi.

¹² Akwatija ji pe me nhinhi'igahyavo pepyteripeve'ga ti topohi okote'varuhua hugwi javo ikwehe. Akwatija ji pe me tapemohigatu ti ga pe no javo. Ga pe ji ei - kiroki ga pe ga okote'varuhu. Koji'i hete reki ji epotari ikwatija pe me tapekwaha ti pe'aġatarahiva ji rehe javo. Nurã Tupana'ga ji repiagame ji ikwatijari pe me heikwehe.

¹³ Ore pendeaporogita rerojijya kwahavame pyry hete orey'a.

Koji'i hete ore roryroryvamo Tito'ga roryva rehe no. A'ereki gapy'a u katu pe ndehe. A'ereki pe nhaporemopevy'a hete ga rehe ore reheve. Pe pembohory ga ga vahemame pe pyri heikwehe.

¹⁴ Gahoa renonde pe pyri ji pe mombe'ukatui ga pe pe mboheteavo oko pota ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo ga pe ikwehe. Na tuhẽ pe ndekoi ga vahemame pe pyri heikwehe. A'ero ji pojahetero. Nane'ymi ore imombe'ukatui a'itituhẽva'ea pe me. Na jitehe ore imombe'ukatui a'itituhẽva'ea pe mombe'urame Tito'ga pe pe mboheteavo.

¹⁵ Tito'ga pe arõhetei ikwahava pendekokatua ojapyakavo pe ndehe. A'ereki pe nhaporemopehendu katu ganhi'iga pejipohia pejikote'varuhua hugwi. Pejikoveveuhuavo pejikote'varuhua rehe pe pejikoty'a pota ga pavẽi ga vahemame pe pyri.

¹⁶ A'ea kwahavame ji roryroryvamo jijikoga tuhẽ pe ndehe pe ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'iga rehe.

8

Pejirokwa ti imondovo Judéiapeve'ga pe, ei ahe

¹ Oreirũramo ko pe, oro'e ore pe me pejikoga gwaramo Cristo'ga rehe ore ja. Kiro ore ikwahavukari pe me. Macedôniapeve'ga gwyrivepeve'ga pe Tupana'ga remimombyryva gwaramo ga imondoi oitambere'ia - kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe onhimono'o'ga tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo.

² Tiruahũ hete ranuhũ ga pe ikwehe novĩa. Emo ga ndoryn-doryhetero reki. Nimbateri hete ga oporia'iro novĩa. Emo ga imondohetei reki oitambere'ia ojipe'ga pe toropoko tuhẽ ti ga javo. "A'ereki ga koji'i iporia'i ore hohe imbatere'yama," ei ga ikwehe.

³ Akwaha tuhẽ ji ganemimondoa. Nahã ga ja'roja'rogi oitambere'ia imondovo: Kiroki ga ndahe'yiva'ea rereko - gahã omondo'i. Kiroki ga koji'iva'ea rereko - koji'i ga imondoi a'ero. Omondo hete tuhẽ ga ore monhimomby'avo. Marã ga omondo hete herekoe'yame? oro'e ore.

Gwemimbotarimo ga imondoi. Ore ndoro'ei ga pe.

⁴ "Na ore imondoi ojipe'ga pavẽi nhaneirũ'ga pe Tu-pana'ga remimo'ẽhara'ga pe," ei ga ore ve imondopota-heteavo. "A'ereki ahã ga pe ogwryi pe Judéia pe. Peroho ti ga pe a'ero," ei Macedôniapeve'ga gwyrivepeve'ga ore ve ikwehe.

⁵ Oronhimomby'a ore gandekokatua rehe. A'ereki Tu-pana'ga remimbotarimova'ea rupi okovo ga e'i ypy Cristo'ga pe nhandepojkaharete'ga pe ore po'ru ti javo. Aerẽ Tu-pana'ga ipotaro gwaramo ga ei ore ve no ore po'ru ti javo. Nahã Macedôniapeve'ga gwyrivepeve'ga ei oporavykypota Tu-pana'ga pe ore ve no.

⁶ A'ero ore Tito'ga mondopotari pe pyri. A'ero ore ei Tito'ga pe ikwehe: Ehoa'ja ti Corintopeve'ga pyri itambere'ia imono'o'guka ga pe no. A'ereki ymyahũ ga omondo pota no nhaneirũ'ga pe imbatere'yve'ga pe nde ga mombe'urame ga pe, oro'e ore Tito'ga pe ikwehe.

Kiro ga hoa'javi pe pyri ipyhyga itambere'ia pe hugwi imono'ono'o'gukapava. A'ero ti pehe Macedôniapeve'ga pavẽi Judéiapeve'ga pokogi itambere'ia mondovo ga pe imom-byryva nehẽ.

⁷ Pejiko hete pe Tupana'ga rehe. Penhiĩ kwaha hete pe Cristo'ga mombe'ukatuavo gamombe'ua kwahaheteavo. Pe-jirokwa hete pe peporavykyavo Tupana'ga pe. Pe ore arõ hete. Nahanahã pe ndekohetei ojipe'ga hohe pa. Na jitehe ti pejirokwa hete imombyryva ojipe'ga pe no imondovo katu itambere'ia Judéiapeve'ga pe.

⁸ Nanh'i'gahyi ji pe me pemondo tuhē ti jave'yma. Pyry po pe imondo'i hamo, a'e ji. Amombe'u ji pe me Macedôniapeve'ġa nemimondopotara ko. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Henduvame po ti Corintopeve'ġa imondopotari na jitehe nehē no. A'ero po ti ji ikwahavi ġanemiarōhetea nehē, a'e ji jiyvyteri pe.

⁹ A'ereki pe pekwaha tuhē Jesus Cristo'ga remimombyryva nhandepojykaharete'ga remimombyryva ga nhande arōhetero ġwaramo. Jypya ga huvihavamo oko yvagi pe Tupana'ga pyri okovo Tupana'ga katukatua pyteri pe pyryva'ea herekopava. Gwerekō pa ga hako novīa. Emo ga opohi pa jugwi ua avo yvya koty onhimongovo okoteheva'ero nhande ja. A'ero ga manoi nhande repyga toho ti ġa yvagi pe herekopava nehē javo. Pekwaha pe Jesus Cristo'ga remiarōhetea ga javijitehe ti tiarō hete ojipe'ġa a'ero javo.

¹⁰ Kiro jireaporoġita pe me nahā ti pemondo nehē javo. Ereki pe ypy pemondo pota itambere'ia nhaneirū'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyrripeve'ġa pe heikwehe. A'ea rupi pe imono'oġi a'ero. Emo pe napemono'ombavi reki. Nurā kiro jireaporoġita ko nahā: Pyry hete pe imono'ombavi kiro, a'e ji.

¹¹ Pemondo pota pe heikwehe. Na jitehe kiro a'ero. Pejirokwa ti imono'ombava toromondo ti imbatere'ÿve'ġa pe javo. Kiroki a'ea pe pereko – a'ea ti peja'ro imono'oġa ġa pe. Po pe pereko he'yjuhuheteva'ea, a'ero ti pemono'ō he'yiva'ea. Po ndahe'yiva'ea pe pereko, a'ero ti pemono'o'ngi.

¹² Po pe imondopotari ġa pe, a'ero pyry Tupana'ga pe penemimondoa. A'ereki penemimondopotara rehe Tupana'ga onhimohē. Nurā ji ei: Pemondo katu ti peitambere'ia ġa pe. Herekorame ti peja'ro pota imondovo ġa pe a'ero. Pe herekoe'ymame Tupana'ga nde'i reki pe me embuhu jave'yma.

¹³ Tapemondopavi ti pejihugwi imbatere'ÿve'ġa pe, a'e ji. Po ti pe imondopavi nehē, a'ero po ti imbatere'ÿve'ġa gwerekō pa pe herekoe'ymame nehē.

¹⁴ Ojogwetakwera'ja ti ġa pe pavēi, a'e ji. Aġwamo reki pe herekohetei. Peja'ro ti mo ġa pe a'ero kiro. A'ero ti ġa kiro herekoi. Aerē po ti pe ndaperekoa'javi nehē. A'ero ti ġa jipygi imbuhua pe me ġa herekoheterame nehē. A'ero po ti pe herekoi nehē no. Nahā ojopokogame ahe nhaporemō herekoi jipi a'ero.

¹⁵ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame:

“Kiroki ġa omono'ō he'yjuhuva'ea
 – ġa ndogwerekoi hembyruera.
 Kiroki ġa omono'ō ndahe'yiva'ea
 – ohy reki ġa ndehe.”

Titova'ea oho pota imono'ōpokoga

16 Tupana'ga rehe ore roryroryvamo ndepyyry hete nde javo ga pe. Nahã ore ga mbohetei. A'ereki ga pe pokopotaruka Tito'ga pe. A'ero ore javijitehe Tito'ga pe pokopotari.

17 Ore ga mondoa'ja pota pe pyri a'ero javo ga pe. Kotihĩ ga ei reki: “Aho tuhẽ ti.” A'ereki ga tuhẽ oho potaripe pe pyri pe pokopotaheteavo. Nurã ġwemimbotarimo ga hoi pe pyri a'ero.

18 Kiro ore ojipe'ga mondoi Tito'ga rupi pe pyri no. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Cristo'gareheve'ġa nhaporemo ga kwaha hete pyry hete ga javo. A'ereki ga Cristo'ga mombe'u katu katu jipi.

19 Koji'i ji ga mombe'ui pe me kiro. A'ereki Cristo'gareheve'ġa Macedônia pe e'i ga pe toho ti ga Paulo'ġa ndupi Judéiapeve'ġa gwyri pe javo. Aerẽ po ti ga hoi ore rupi a'ero orepokohavamo ore herohorame peitambere'ia pevo nehẽ - kiroki penemimondoa Macedôniapeve'ġa nemimondoa no. Orogweroho ti ore imbatere'ỹve'ġa pe ġa ti tombohete Cristo'ga javo. Ga po ti e'i nehẽ: “Pyry hete Cristo'ga nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga ombuhuruka itambere'ia nhande ve,” e po ti ġa nehẽ. Orogweroho ti ore imbatere'ỹve'ġa pe tokwaha ti ġa nhanerembipokopotara javo.

20 Orojirokwa hete ore te'ite'varuhuyme ti ġa ore ve javo. Nurã ore ei: Toho ti ga ore rupi. Ohorame ore rupi ore pokoga ti ga hepiagi ima'ema'ėkatua penemimondohetea imbatere'ỹve'ġa pe nehẽ. A'ereki ore oro'e: Mara'ngu po ti jara'ġa ete'varuhuavo ore ve nehẽ javo: “Noma'eġatui reki Paulo'ġa imbatere'ỹve'ġa pe imombytavo jara ojive”? A'ea po ti ġa ei nehẽ, oro'e ore. Nurã ko pyry ore ve ga hoi hepiaga imombe'ukatuavo.

21 A'ereki ore oromondo orogweaprogita orokokatua rehe tokwaha ti ġa a'ea javo. Tupana'ga jate rũi ti tokwaha orekokatua. Ojipe'ġa ti tokwaha no.

22 Kiro ore akoja'ga mondoi pe pyri Tito'ga rupi. Ga ndupi ore ojipe'ga mondoi no. Ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Irũiru'ĩa rehe ore ga mbo-poravykyvykyrame nane'ymi ga ore nhi'ĩpo'rupotari oporavykykatuavo Tupana'ga pe ojipe'ġa pokopokoga. A'ero ore pe mombe'urame ga pe ga jikogi pe ndehe omondo po ti ġa imbatere'ỹve'ġa pe Judéia pe nehẽ javo. Koji'i ga poravykypotari Tupana'ga pe kiro. A'ero ga hopotari pe pyri pe pokoga nehẽ.

23 Oro Tito'ga, ga ko nhimoirũharamo oko oporavykyavo ji pavẽi pe pokoga. Akoja'ġa - kiroki ġa oho ga rupi nhaneirũ'ġa - ġa oporavyky katu Cristo'ga mombe'gwovo nahã ga mbo-heteavouka. Oho ġa Cristo'gareheve'ġa ndepyyga.

24 Tito'ğa vahemame pe pyri pemboapy ti ğa pejiypyri pen-doryndoryvamo ğa ndehe. A'ero po ti Cristo'gareheve'ğa Macedôniapeve'ğa ikwahavi penemiarõhetea. E'i po ti ğa no: "Paulo'ğa omombe'u katu Corintopeve'ğa mboheterame," e po ti ğa nehẽ.

9

1 Akwatija tehe ji kiro pe me itambere'ia mondoa mombe'gwovo – kiroki a'ea ore orogweroho pota Tupana'ğa remimo'ẽhara'ğa pe Judéia pe.

2 A'ereki pe pemondopotaripe ğa pe. A'ea ji akwaha pe mbo-heteavo pe mombe'urame Macedôniapeve'ğa gwyrripeve'ğa pe – kiroki ğa ojiko Cristo'ğa rehe. A'e ji ğa pe ikwehe: Ymya Gréciapeve'ğa gwyrripeve'ğa Corintopeve'ğa ei timondo ti ita-mbere'ia ğa pe javo. A'ea ji ei pe mombe'gwovo ğa pe ikwehe. A'ero henduvame he'yjuhuve'ğa imondopotari no.

3 Amondo ji kiro Tito'ğa pe pyri a'ero tomono'oĝuka tuhẽ ti ğa Corintopeve'ğa pe itambere'ia javo. A'ereki ji a'e jipe Macedôniapeve'ğa pe: Omono'ono'oĝipe Corintopeve'ğa kiro itambere'ia imbatere'ỹve'ğa pe. Amondo ji kiro Tito'ğa pe pyri a'ero te'iyme ti ğa Paulo'ğa omombe'u tehe Corintopeve'ğa ore ve.

4 Po ti pe napemono'oĝi ve itambere'ia ji Macedôniapeve'ğa nderohorame pe pyri nehẽ, a'ero po ti ğa ikwahavi nehẽ. A'ero po ti ore ndorepoyjayjari orojiko tehe ore Corintopeve'ğa ndehe javo nehẽ. Nda'epotari ji pepoyjayjare'ymaĝwama rehe no.

5 Nurã jiyapyakarama hehe ji ei Tito'ğa pe: Nhiirũramo peho na'ẽ ti Corintopeve'ğa pyri ji renonde imono'ombavuka ğa pe itambere'ia – akoja pe ğa e'i toromondo ti javo, a'e ji. A'ero po ti ğa imono'oĝipyra mboavujikweripei jirura renonde nehẽ, a'e ji ğa pe. A'ero ti ojipe'ğa ikwahavi javo nehẽ: "Ga tuhẽ omondo hete pota imono'oĝa gworygworyvamo. Gwemimbotarimo ğa imondoi. Ojipe'ğa nde'i ğa pe." A'ea po ti ğa ei nehẽ, a'e ji Tito'ğa pe ğa mondovo pe pyri.

6 Pehendu ti a'ero! Ojo'java'ea kiro ji imombe'ui pe me. Kiroki ga otỹ ndahe'yiva'ea koho'iapypeva'ea – ndahe'yiva'ea ga omondo ojive. Kiroki ga otỹ he'yjuhuva'ea kohouhua pypeva'ea – he'yjuhuva'ea ga omondo ojive. Na jitehe ti pe me nehẽ no. Po ti ndahe'yiva'ea pe imondoi imbatere'ỹve'ğa pe imondopotare'ymame nehẽ, a'ero po ti ndahe'yiva'ea jitehe pe me nehẽ. Po ti he'yjuhuva'ea pe imondoi imbatere'ỹve'ğa pe imondopotarame nehẽ, a'ero po ti he'yjuhuva'ea jitehe pe me nehẽ.

7 Pe napanani ti pekwaha na'ẽ javo pejiyvyteri pe: "Maranime po ti ji imondoi nehẽ itambere'ia?"

Aerē ikwahavame ti pemondo akoja. Imondorame ti tapevy'are'ymuhūi nehē namondopotari tuhē ji jave'yma nehē. Imondorame ti tape'ei: “Ojipe'ga ero ġwaramo jate ji ve ji imondoi ġa pe.” Tape'ei a'ea. A'ereki Tupana'ga ga arō hete – kiroki ga omondo pota gworygworyvamo imondorame.

⁸ Tupana'ga gwereko pa opopoakaramo imombyryva pe me. A'ero po ti pe herekoparavuhui jipi ahe pokopokoga nehē no.

⁹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame: “Pryryve'ga omondo katu nimbaterive'ġa pe gworygworyvamo ġa ndehe.

Nane'ymi ga gwereko imondomondovo mbatera ġa pe okokatuavo avuirama,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁰ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga omondo ha'ynha it'ŷhara'ga pe tot'ŷ ti ga javo. Tupana'ga ombohoryoryvuka garemitymipyra ga pe no tomondo ti ga i'gwovo javo. Na jitehe ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me pe mombateruka nehē. “Nahā ti ġa herekohetei imondomondopotarame imbatere'ŷve'ġa pe okokatuavo ġa pe,” ei Tupana'ga. Koji'i ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me a'ero nehē koji'i ti ġa tomondomondo ojipe'ġa pe javo.

¹¹ Na tuhē. Nane'ymi ti Tupana'ga imombyryparavuhui pe me tomondo ti ġa ojipe'ġa pe jipi a'ero javo nehē. A'ero ore herohorame peitambere'ia ġa pe ti he'yjuhuve'ġa Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo.

¹² A'ereki pe imondorame Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe imbatere'ŷve'ġa pe ġa pe jate rūi pe imombyryvi. Tupana'ga pe pe imombyryhetei no. A'ereki he'yjuhuve'ġa ga mbohete hete ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo.

¹³ Pe imondorame po ti jukwahavamo pendekoa Cristo'ga rehe. A'ereki pe pe'e jipe: “Orojiko hete Tupana'ga rehe orokovo pyryva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe.” A'ea pe ei.

A'ero pe imondorame Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe po ti he'yjuhuve'ġa ei Tupana'ga pe ga mboheteavo nehē: “Corintopeve'ġa nonhi'ŷtehei. Ojiko hete tuhē ġa nde rehe okoheteavo Cristo'ga mombe'ua rehe hendukatuavo nenhi'ġa. Ndepyry hete nde itambere'ia mbuhuheteukari ore ve ojipe'ġa pe nhaporemō no. A'ereki nde ere'e Corintopeve'ġa pe pemondo ti ġa pe javo,” e po ti Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ga pe nehē.

¹⁴ Horyory hete ti ġa pe ndehe nehē. Nhaġata hete po ti ġa pe ndehe onhi'ġa Tupana'ga pe nehē epoko ti Corintopeve'ġa javo nehē. Onhi'ġatu ti ġa Tupana'ga pe pe nenoġatuavo pe ndepyga nehē garemimombyryva ġwaramo pe me nehē.

¹⁵ Timbohete katu ti Tupana'ga! Gaha jate ombuhu hete kwaha. A'ereki ga Jesus Cristo'ga mbuhuruka ga momanouka

nhande repyga. Tupana'ga pyry hete hete tuhẽ nhande ve!
Nomombe'upakatukatui ahe gapyryva!

10

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirũharamo oko

¹ Kiro ji pe moġitahetei. Jihi Paulo opomoġita. Cristo'ga oko nhyrõ opyryvamo nhande ve. Ga ja ji rekopotari pe moġitarame. Pe ki a'e te pe ei ji ve: “Paulo'ga nhande po-jihu okoteheavo nhanderovaki. Paivouhurame jate nhande hugwi ga niandepojihuvi onhi'igahyavo ikwatija nhande ve.” Jararamo pe ei a'ea ji ve.

² Tape'ea'javi ti nanongara, a'e hete ji pe me. Pe pigame po ti ji nanhi'igahya'javi pe me nehẽ javo. A'ereki a'e jipe jiyvyteri pe: Po Corintopeve'ga ndogwerojijyi ojeaporoġita ji rendukatavovo, a'ero po ti ji nhi'igahyi ġa pe nhivahemame ġa pyri nehẽ. Nahã ji ei jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha nhinhi'igahyaġwama ġa pe.

Tupana'ga ji mingo omoirũharamo. Nurã ko pyryvamo ji ei javo pepyteripeve'ga pe - kiroki ġa e'i ore ve: “Paulo'ga oko ġwemimbotarimova'ea rupi vvyakotyva'ero okote'varuhuavo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi rui ġa ndekoi.” A'ea pepyteripeve'ga ei ore atyvi imombe'gwovo.

Ga pe ji ei a'ero: Tape'ei ti nanongara ore ve tanhi'igahyyme ti ji ji rurame pe pyri nehẽ.

³ A'ereki pe pe'mbe javo a'ea. A'iti hete tuhẽ ore vvyakotyva'ero oroko. Emo oreremimbotarimova'ea rupi rui ore rekoi. Cristo'ga ore ga mombe'ui ġa pe toromongo ti ġa garemimbotarimova'ea rupi.

⁴ Orepopoakarimo rui ore oromombe'u Tupana'ga nhi'iga vvyakotyva'ero. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'iga mombe'ukatui toromongo ti ġa garemimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga popoakarimo ore imombigi okote'varuhuve'ga ndeaporoġitate'varuhua - kiroki ġa nombojikogukari ojipe'ga Tupana'ga rehe.

⁵ Tupana'ga popoakarimo ore ga reaporoġitaatyviva'ea mombigi. Okote'varuhuavo onhimboheteve'ga nhi'igi tok-wahavyme ti ġa Tupana'ga javo. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'iga mombipavi. Orombogwerojijyi pa ġandeaporoġita tohendu katu ti ġa Cristo'ga nhi'iga javo.

⁶ Aerẽ po ti ore imondoï hahyva'ea pepyteripeve'ga pe nehẽ - kiroki ġa nohendukatui orenhi'iga. Nahã po ti ore ġa nderekoi nehẽ pe hendukatupavame orenhi'iga.

⁷ Ore'arajatea repiagame pe ei pejiyvyteri pe orep'y'a kwa-have'yma: “Paulo'ga okoteheve'ga. Tupana'ga nomondoï ġa

tomombe'u ti nhinhi'íga jave'yma." A'ea pe ei ore'arajatea repiaga pejapyakakatue'yma orereaporogita kwahave'yma.

Kiroki ga e'i ojive jihi ko Cristo'ga moirũharamo ako javo – tokwaha ti ga oyvyteri pe. Po Cristo'ga ei ga pe nde ko nhimoirũharamo eko javo, a'ero po a'ea jitehe Cristo'ga ei ore ve pe ko nhimoirũharamo peko javo. Hehe ojapyakakaturame po ti ga ikwahavi oyvyteri pe Paulo'ga Cristo'ga moirũharamo tuhẽ oko no javo.

⁸ Anhimbohete hete ji jipoyjaheteramo Cristo'ga ei ore ve javo. A'ereki nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga e'i tuhẽ ore ve pe ko nhimoirũhara javo. "Pembojiko hete ti ġa ji rehe nhinhi'íga kwahavuka ġa pe," ei Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: "Penhi'íghy ti ġa pe tipoyjayjaryme ti ġa ojeaporogita rehe." A'ea rui ga ei ore ve.

⁹ A'ea ji imombe'ui pe me tape'ei ti ji ve javo. A'ereki mara'ngu po pe'javo ji ve: "Paulo'ga nhande mongyhyji hete pota"? Pe'e po pe a'ea ji ve.

¹⁰ A'ereki pepyteripeve'ga e'i ji ve: "Paivouhua hugwi ikwatijarame nhande ve Paulo'ga onhi'íghy nhande mondomondovo onhi'íga rupi aheruvihava'ga ja," ei ġa. "Nhande pyri ga ruvame ndipopoakari ganhi'íga reki. Nonhi'itetekwahavi ga onhi'íteheavo," ei ġa ji ve novia.

¹¹ Nanongara'ga ti tokwaha nhinhi'íga kiro. Orepopoaka ore pe me kiro orojuvame paivouhu pe hugwi ikwatija. Na jitehe orovahemame pe pyri Corinto pe po ti ore popoakaro pe me oronhi'íga nehẽ no, a'e ji ġa pe.

¹² Ndoro'ei ore: Ore ko ġandeheva'ea. Ore ko ġa javijitehe. Ndoro'ea'uvi ore a'ea! A'ereki ġa onhimbohete tehe. Ndokwahavihu ġa. A'ereki ġa e'i: "Nahanahã ore rekoi. A'ea ko pyri a'ero," e'i tehe ġa. "Nahã ore rekorame ore pyryvamo a'ero," e'i tehe ġa.

¹³ Ore ki a'e te ikwahakatui Tupana'ga ea ore ve. Ore ve ga ei: "Nahã ti peko katu. Pevõ ti peporavyky Cristo'ga mombe'uharamo ji pembopopoakaro ġwaramo. Corintopeve'ga pyri vehevi ti peho ga mombe'gwovo ġa pe nohõ." A'ea Tupana'ga ei ore ve. Koa rupi jate ti ore hoi a'ero oroporavykyavo oronhimboheteavo nehẽ. Hajihea rupi rui ti ore hoi oronhimboheteavo nehẽ.

¹⁴ A'ereki Tupana'ga ore mondo pemombe'u ti Cristo'ga Corintopeve'ga pe javo. A'ero ore hoi ga mombe'gwovo pe me ikwehe orokovo Tupana'ga nhi'íga rupi. Ga ee'ymame ndorohoi ore pevo – perope ga nde'i ore ve peho javo.

¹⁵ Ndoro'ei ore oroporavykyagwera ojipe'ga poravykyagwera pe oronhimboheteheavo. A'ereki oroporavykya rui. Tupana'ga noremoporavykyi a'ea rehe. Koji'i pe jikojikoheterame oreremimombe'ua rehe Cristo'ga rehe koji'i po ti ore

Cristo'ga mombe'ui pegwuri pe hehemo'i orogwovo ojipe'ga pyri Cristo'ga mombe'gwovo jara'ga pe nehẽ. Tupana'ga erame jate ore ve po ti ore hoi nehẽ.

¹⁶ A'ero hajihejihe pe cidades pe po ti ore hoi ga mombe'gwovo ojipe'ga gwyri pe nehẽ – perope nimombe'uhavi ga pe. A'ero ti ore ypy Cristo'ga mombe'ui ga pe nehẽ. A'ero po ti ore nhimbohetei Tupana'ga ore mondo pevo javo. Ojipe'ga poravykyagwera rehe rui ti ore nhimbohetei – perope ga oporavyky jipe Cristo'ga mombe'gwovo.

¹⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga ombohete pota

– tombohete ti ga nhandepojykaharete'ga jate ndepyrý hete nde javo ga pe,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁸ Na tuhẽ. Tupana'ga nde'i pyry ga pe – kiroki ga onhimbohete. Emo Tupana'ga ga mboheterame a'ero ga pyry tuhẽ.

11

Paulova'ea onhi'igahy Cristo'ga moirũhara'gaatyviva'ea pe

¹ A'e ji pe me kiro: Na ji etehei pe me. A'ereki ji tanhimbohete tehe. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti.

² A'ereki Tupana'ga ja ji akate'ỹ pe ndehe pe arõheteavo. Tamombe'u ojo'java'ea pe me kiro. Hẽakuvyra'ga hẽa mohembirekouka ga pavẽi ga rehe jate ti eko javo. Na jitehe ji pe mbojiko Cristo'ga rehe ga rehe jate ti peko javo. Taperojijyi ti jara'ga ndehe pejikovo, a'e ji. A'ero po ti ji ei Cristo'ga pe pe mombe'gwovo nehẽ: Koro ga ndekoi. Nde rehe jate ga jikojikogi jipi okokatuavo, a'e po ti ji nehẽ. A'ero po ti ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo ojipyri avuirama nehẽ.

³ Ako tehe ji jikate'yma pe ndehe. Mara'ngu po ti Corintopeve'ga opohia Cristo'ga hugwi nehẽ? a'e ji jiyvyteri pe. Ymyahũ Evava'ea gwerovia Satanás'ga nhi'iga ga omoandyandyirame. Na jitehe ojipe'ga pe moandyandyipotari kiro heroviapotaruka pe me mbehea. A'ero ga nderoviarame po ti pe pohiri Cristo'ga hugwi nehẽ. A'ero Cristo'ga rehe jate rui ti pe jikogi nehẽ. A'ea ji ndapotari.

⁴ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me nhimboheteherame. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. A'ereki pe pehendu tehe ojipe'ga nhi'iga i'mbeve'ga nhi'iga ikatu ga nhimboheterame javo – kiroki ga omombe'u Jesus'ga mombe'uaatyviva'ea pe me ogwovo pe pyri. Ore Cristo'ga mombe'urame pe me Tupana'ga ra'uva tuhẽ oho upa pe pyri ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki kiro peangaruhuramo ga'mbea renduvame. Opomoğita ore Jesus'ga

mombe'ua rehe ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki Jesus'ga mombe'uarūiva'ea rehe ġa pe moġitarama hehe kiro. Pehendu tehe katu reki ġanhi'ġa pendoryndoryvamo ġa ndehe ahemoandyandyihara'ġa ndehe!

⁵ E'i ġa pe me: “Ore ko huvihava jitehe Cristo'ga moirūharamo orokovo,” ei ahemoandyandyihara'ġa pe me.

A'ero ji mombe'ukatue'yma pe ei: “Paulo'ga ko ġa gwyre'i.” A'ea pe pe'ji tehe ji ve naerū? Ji ġagwyre'iva'ea rūi tuhē!

⁶ “Nonhi'ġatukwahavi Paulo'ga ojipe'ġa mongoe'yma ojihe. A'ereki ahā gambo'ehara'ga hehe,” ei ġa pe me. Ahā tuhē nhimbo'ehara'ga hehe. Nurā ġa pe ndikatui nhinhi'ġa. Cristo'ga mombe'ua ji akwaha hete reki ga mombe'ukatuavo. Jukwaha a'ea pe me. A'ereki nane'ymi ore Cristo'ga mombe'u katu ikwahavuka pa pe me ikwehe.

⁷ Amombe'u katu ji pyryva'ea pe me ikwehe. Cristo'ga omano nhande repyga imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi, a'e ji pe me ikwehe. A'ero po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nhande mongovo ojipyri avuirama nehē nhande jikoga ġwaramo ga rehe. A'ea pa ji imombe'ui pe me Tupana'ga nhi'ġa. Nda'ei ji pe me: Pembuhu ti itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo pe me. A'ea ji nda'ei pe me. Ji aporavyky okoteheve'ga ja pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo pe me ikwehe tomombry ti Tupana'ga Corintopeve'ga pe javo.

Mara'ngu po pe javo: “Paulo'ga oko te'varuhu igware'yma ġwaramo itambere'ia nhande hugwi”? A'ea pe'ji ji ve naerū? Ji jipyry hete reki igware'yma pe hugwi. Ndapekwahavi pe a'ea naerū?

⁸ Po pyry pe imbuhuri ji ve ji poravykyrame Cristo'ga mombe'gwovo pe me ramo. Napembuhuri reki pe ji ve ikwehe. Ojipe'ġa ki a'e te ombuhu ji ve Cristo'gareheve'ġa. Ganemimbuhura ji herohoi ġa hugwi a'ero ikwehe. Tareko ti jijive jijuvame Corintopeve'ga pyteri pe reki, a'e ji ikwehe. Nurā ji herekoi na'ē Cristo'ga mombe'urame pe me.

⁹ Aerē ji ndarekoa'javi jijive. Nda'ei ji pe me reki: Pembuhu ti ji ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki momina rupi Cristo'gareheve'ġa ombuhu ji ve itambere'ia urame Macedōniapeve'ġa gwyra hugwi. Aerē ti ji nda'ei a'ea rehe pe me nehē no.

¹⁰ Nane'ymi Cristo'ga omombe'u a'itituhēva'ea ymya. Ji ojiheva'ero ġwaramo ga imombe'uukari ji ve a'itituhēva'ea no. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me: Cristo'ga mombe'urame pegwyripeve'ġa pe Grécia pe po ti ji nda'eagwami pembuhu ji ve itambere'ia javo nehē. Nane'ymi ti ji nhimbohetei a'ea rehe nehē. Ji nhimboheterame ti nanhimombihavi nehē no, a'e hete ji.

11 Pe'e tehe po pe: "A'ea Paulo'ga ei nhande ve. A'ereki ga nianearōi," pe'e po pe novia. Ji opoarō hete reki! Tupana'ga okwaha a'ea.

12 Ndapyhygi ji itambere'ia pe hugwi. Aerē po ti na jitehe nehē no tamombi ti ji ga'ete'varuhua ji ve – kiroki ga onhimbohete oporavykya rehe. A'ereki ga e'i tehe ojive: "Oromombe'u ore Cristo'ga pe me Paulo'ga javijitehe," e'i tehe ga ojive. A'ereki ore ja rūi reki ga ndekoi. A'ereki ga opyhy itambere'ia onhi'iga renduve'ga hugwi jipi.

13 Ga ko Cristo'ga moirūhara'gaatyvive'ga. A'ereki Cristo'ga rūi e'i ga pe ga ko nhimoirūharamo oko javo. O'mbero ga imombe'ui ojipe'ga pe ga moandyandyita. Oa'āa'ā ga Cristo'ga moirūhara'ga okokatu'ağa pepyteri pe oroko tuhē ore gamoirūharamo javo o'mbero.

14 Nianhimomby'ai nhande a'ea rehe. Satanás'ga vehevi oa'āa'ā hete Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga gwendy'jandy'javamo ako tuhē ji Tupana'gapyriva'ero jipyryvamo javo o'mbero. Nahā ga rekoī nhande moandyandyipota nhande arōe'yma.

15 A'ero nhande nianhimomby'ai Satanás'gareheve'ga ndehe ga okokatuve'gareheve'ga ra'agame oroko tuhē ore Jesus'gareheve'ero javo o'mbero. Aerē mbapava koty ti Tupana'ga ga mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē ga ndekote'varuhuro gwaramo.

Hahy hete Paulova'ea pe

16 A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Tape'ei ji ve: "Paulo'ga ikwahave'yve'ga ja onhimbohete." A'ea pe ti tape'ei ji ve. Pe epotarama ji ve ji rendu tehe a'ero. A'ereki ji tanhimbohete'i no.

17 Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nde'i ji ve: "Enhimbohete ti javo ga pe." A'ea rūi ga ei ji ve. Jihi reki a'e jijive ikwahave'yve'ga ja jipyry tuhē ji javo.

18 He'yive'ga onhimbohete pepyteripeve'ga nahanahā ore ojipe'ga hohe javo. Nurā ti ji nhimbohetei no kiro.

19 A'ereki pe pehendu tehe ikwahave'yve'ga pendoryndoryvamo ga ndehe. Nahā ikwahapyramo po pe ndekoi pejikovo ga ndehe naerū novia? Po ikwahapyra'ga nohendukatui ikwahave'yve'ga hamo.

20 Ga napembopiro'yukari pe mondomondovo onhi'iga rupi jipi. Ga opojyka pa peitambere'ia pembatera reheve pe moandyandyita. Pe me ga ei: "Ore huvihavamo oroko. Peko tehe pe ore pyri," ei ga pe me. Ga pe mbotegwete hete pe poji-huve'yma. Emo pe ga nendu tehe reki jipi gāndekote'varuhua mbogwavipeavo na ga ndekoi nahā ore ve javo.

21 “Paulo'ga opojihu huvihave'ỹva'ero okovo ore atyvi,” ei ga pe me. A'e ji pe me: A'iti tuhẽ ore oropojihu ite'varuhuva'ea. Nurã ore oropojihu oronhimimbojigwaraja pe ndehe. A'ea rehe ji poyjahetero pe nderekokatuavo. Ore ga atyvi oroko. Ndorojigwarai ore pe ndehe. A'ea pe ndapekwahavihu naerũ?

Ga ja reki kiro ji nhimbohetei a'ero. A'e tehe reki ji ikwahave'ỹve'ga ja. A'ereki ite'varuhu ahe nhimboheterame.

22 “Ore ko hebreusramo oroko,” ei ga onhimboheteavo.

Jihi ko hebreuramo no, a'e ji nhinhimboheteavo.

“Ore ko israelitasramo oroko,” ei ga.

Jihi ko israelitaramo ako no, a'e ji.

“Ore ko Abraãova'ea rakykwepoharamo oroko,” ei ga.

Jihi ko Abraãova'ea rakykwepoharamo ako no, a'e ji.

23 “Oroporavyky ore Cristo'ga pe,” ei ga onhimboheteavo.

Jihi kaitu ko aporavyky hete Cristo'ga pe ga hohe. A'ea ji ei nhinhimboheteheateavo ikwahave'ỹheteve'ga ja heagwryryve'ga ja. Po ahe nonhimbohetei hamo. Emo ji tanhi-mombe'u katu pe me.

Ga hohe ji he'yjuhu aporavykyvyky Cristo'ga pe.

Ga hohe ji he'yjuhu akiaki cadeia pype. A'ereki Cristo'ga arõe'ỹve'ga ji mongimongi cadeia pype ji mo'ama Paulo'ga ti tomombe'ua'javyme Cristo'ga javo.

Pepyteripeve'ga hohe ji he'yjuhu akwahakwaha hahya. A'ereki Cristo'ga arõe'ỹve'ga ji nupanupã teremombe'ua'javi Cristo'ga javo ji ve.

Ji amano gweregwerevi.

24 Kiro ji imombe'ukatui a'ea pe me:

Manamenameĩ cinco vezes ga ji pyhypyhygi ji nupanupamo ipira apopyra pyvõ. Jipyhyga nanani judeus'ga nduvihava'ga ei: “Penupanupã ti Paulo'ga momi trinta e nove ga mondohondohoga ipyvõ,” ei ga ojipyryve'ga pe. A'ero ga ji nupanupã trinta e nove okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe.

25 Manamenameĩ três vezes romanos'ga gwyrypeve'ga ji pyhypyhygi ji nupanupamo vyrya pyvõ.

Ojipeji ojipe'ga ji apiapi ita pyvõ ji juka pota novã.

Manamenameĩ três vezes yharuhua ihoi ypy pe ji rerotypyvy gweregwerevi ypy pe no.

Ojipeji ji pytai ypihua ruvihava pyteri pe ypytunimo arimo no yhara raygwera rehe.

26 Ambojoapiapi ji jigwovo gacidades pe gagwryri pe no. Tiruahũ ji ve ji hojihorame jipi. Kiro ti ji imombe'ukatui pe me:

Tiruahũ ji ve ji paranauhũa ahaahavame nhatymbavame.

Tiruahũ ji ve iporomive'ġa imimame nhimbatera ji hugwi ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve jire'yja'ġa judeus'ġa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve judeus'ġarũive'ġa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahumba ji ve ji hojihorame cidades pe ongae'ỹi me no ypihua ruvihava rehe no.

Tiruahũ ji ve ġa ji moandyandyirame – kiroki ġa e'i ji ve o'mbero: “Nde ja ore orojiko Cristo'ga rehe.”

²⁷ Aporavyky hete ji ipyhyga mbatera ji ve. Jipokapa ji!

Manamename'iuhũ ji ndakiri.

Manamename'iuhũ ty'ara ji jukai. Nday'uy'ui ji no jitekovo.

Manamename'iuhũ ji nda'ukatui.

Manamename'iuhũ iroyxaġahivuhu ji ve. Ahã ji ve nhimbukuhava jipira.

²⁸ Koji'iva'ea tiruahũ ji ve nanongara hahyva'ea no. A'ea ji namombe'ui kiro.

Ojipeva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me jipy'a. Nane'ymi ji aġataruhuramo Cristo'gareheve'ġa ndehe nhaporemo – kiroki ġa pe ji Cristo'ga mombe'u ġa mbojikoguka ga rehe. Akwaha pota ji mara'ngu po ġa ojikheteavo kiro Cristo'ga rehe javo.

²⁹ Po ojipe'ga oko gwereuhu Cristo'ga nhi'ġa rupi opopoakare'ymamo, a'ero ji haykahetei gapopoakare'ymagwera. Ji ndajipopoakari a'ero. Po ojipe'ga ga mbo'e ite'varuhua rehe tambotegwete ti ji ga javo, a'ero ji nhimboahivi ġa pe.

³⁰ Tanhimbohete ti ji ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ġa onhimbohete pe mbohoryva. A'ero kiro ti ji nhimbohetei no. E'i ġa ji ve: “Nahanahã Paulo'ga rekoi. Nurã ore ikwahavi ga ndipopoakari javo,” ei ġa.

Kiroki omboukwaha jipopoakare'yma – a'ea rehe ti ji nhimbohetei kiro a'ero.

³¹ Nanhi'mbei ji javo pe me. Tupana'ga okwaha a'ea. Gaha nhande timbohete avuirama. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvi-havuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojykaharete'ga ruva'ga.

³² Jiruvame cidade de Damasco pe governador'ga ji pyhyguka pota ikwehe novã. A'ero ga soldados'ġa mondoi cidade rokairungava apoa pyri portões pyri ġa mo'ama pevo tonhimimyme ti Paulo'ga nhande hugwi javo. Garuvi-havuhu'ga ko Aretas'ga.

³³ Cristo'gareheve'ġa ki a'e te ji poko. Anhimbo'a ji pandyruhua pype. A'ero ipype ji rekorame ġa ji mondoi cidade rokairungava kwara rupi ji mbojyva yvyvo. Nahã ji nhimimi Damascopeve'ġa nduvihava'ga hugwi jigwovo ga

hugwi. Nahã jipopoakare'yma a'ero. Nanongara rehe ji nhimbohetei a'ero.

12

Paulova'ea omombe'u Cristo'ga rembiepiukara

¹ Koji'i ti ji tanhimbohete ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ġa onhimbohete pe mbohoryva. Nomombyryvi reki ji nhimboheterame. Emo ji nhimbohetei jitehe. Kiro ji imombe'ui a'ero Cristo'ga rembiepiukara ji ve nhandepojykaharete'ga rembiepiukara. Ga ikwahavukari ji ve aherembikwahavipyre'yma no.

² Ga hepiukarirē ji ve catorze anos imbokwara'ari ji rehe kiro. Ojipeji Tupana'ga ji reroho yvagi pe kako hepiuka ji ve kako. Kiro ti ji imombe'ui jirerohohava. Avo yvya koty ji rekoi Cristo'gareheva'ero kako. Nanime Tupana'ga ji pyhygi ji rerogwovo jaytata'ia rehemo'i ji rerogwovo dois yvaga aherovai yvaga pype hete. Mara'ngu po jira'oa tuhē Tupana'ga herogwovo? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo yvagi pe? Ji ndakwahavi. Tupana'ga jate okwaha a'ea.

³⁻⁴ Ji reroho ga yvagi pe ahererekokatuhai pe. Mara'ngu po Tupana'ga jira'oa rerogwovo? Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo? Ji ndakwahavi, a'e ji. Tupana'ga jate okwaha a'ea. Yvagi pe ahererekokatuhai pe ga ji rerohei. Pevo ji henduvi pevove'ġa nhi'igame. Tegwete nhiremimombe'uhava. A'ereki Tupana'ga nomombe'uukari ji ve a'ea yvagipeve'ġa nhi'igã.

⁵ Nanongara'ga po ji ga mbohetei hamo – kiroki Tupana'ga rembiroho'ga. Emo po ti ji nanhimbohetei jijihe nehē. Jipopoakare'yma rehe jate ti ji nhimbohetei nehē.

⁶ Po ti ji nhimboheteipotari Cristo'ga rembiepiukara rehe, a'ero po ti ikwahave'ŷva'ea ja rūi ji rekoi nehē a'itituhēva'ea mombe'gwovo ġwaramo. Emo po ti ji namombe'ui ojipea pe me nhinhimbohete'e'yma. A'ereki ji a'e: Po ti ji a'ea mombe'ui pe me nehē, a'ero po ti pe nhimboheteranuhūi nehē Paulo'ga pe Cristo'ga gwepiuka hete javo. Pyry pe ikwahavi jireaporoġita jate henduva nhiremimbo'ea Cristo'ga rehe.

Paulova'ea omombe'u nahã ji ndajipopoakari javo

⁷ He'yiva'ea Cristo'ga okwahavuka ji ve aherembikwahavipyre'yma ikwehe. Ikatu hete ji ve ji monhimomby'aheteavo ga ikwahavukarame ji ve. Aerē Tupana'ga ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po Paulo'ga onhimboheteranuhūavo jihi jate Tupana'ga ji arō hete ikwahavuka ji ve javo?” ei Tupana'ga. “Na ti Satanás'gapyriva'ea anhaġa ihoi ga pyri ojigwaraita ga rehe

nehē tonhimboheteranuhũyme ti Paulo'ga javo," ei Tupana'ga ovyvteri pe.

Na tuhē ji ve a'ero. Nane'ymi juhua ja Satanás'gapyriva'ea anhağa jigwarai ji rehe ji mbopopoakare'yma. A'ero ji nanhimboheteputara'javi.

⁸Três ko ji a'ea'jaa'ja nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe tojipe'a ti Satanás'gapyriva'ea ji hugwi javo.

⁹Emo Cristo'ga e'i ji ve: "Ndape'ai ti ji nde hugwi nehē. Ji amombyry nde ve jipi. A'ero nhiremimombyryva ihygi nde rehe ndepokohavamo. A'ereki ndepopoakare'ymame igwaigwavete jipopoakara nde pojykapavi nde pokoheteavo jipi," ei Cristo'ga ji ve.

Nurã koji'i pyry ji ve kiro jipopoakare'yma Satanás'gapyriva'ea pe'ahava hohe. Epe'a ti ji hugwi, nda'ea'javi ji Cristo'ga pe a'ero. Jipopoakare'yma rehe ji roryheteramo a'ero nhinhimboheteavo hehe Cristo'ga popoakara tajipojyka ji rerekovo javo.

¹⁰A'ero ji nhimohēhetei jipopoakare'yma rehe jipopoakare'ymame Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Cristo'ga arõe'ỹve'ğa ji mbotegwete novĩa. Emo nhimbotegwetea rehe ji nhimohēhetei. Ite'varuhu ji ve novĩa. Emo ite'varuhuva'ea rehe ji nhimohēhetei. Ga ombuhu hahyva'ea ji ve novĩa. Emo hahyva'ea rehe ji nhimohēhetei. Tiruahũ ji ve novĩa. Emo tiruahũva'ea rehe ji nhimohēhetei. Nanongara rehe nhaporemo ji nhimohēhetei. A'ereki naname ji ve ji ndajipopoakari. Jipopoakare'yma nanani Cristo'ga ombuhumbuhu opopoakara ji ve a'ero.

Paulova'ea nhağataruhu Corintopeva'ea rehe

¹¹Ikwahave'ỹve'ğa ja tuhē ko ji ko nhinhimboheteavo. Emo ji imbojari pe ndehe. A'ereki pe nanhimbohetei jipi Paulo'ga Cristo'ga moirũharamo tuhē jave'yma. Pehe po pe'e a'ea hamo ji repyga pepyteripeve'ğa pe hamo. Emo pe ndape'ei reki ji mbohete'yma.

Pepyteripeve'ğa e'i ji ve: "Paulo'ga ko okoteheva'ea." A'ea ġa ei – kiroki ġa e'i tehe ojive huvihavuhuro ore rekoi Cristo'ga moirũharamo orokovo javo.

Po ji okoteheva'ea, a'ero po ġa okoteheva'ea no. A'ereki ji ġagwyre'iva'ea rũi tuhē.

¹²He'yiva'ea Tupana'ga japoukari ji ve ahemonhimomby'aheteva'ea hepiuka opopoakahetea pepyteri pe ikwehe. Nanongara ga japoukari ji ve ji poravykyrame ga pe Cristo'ga mombe'gwovo pe me jikweraje'yma. Japoukaro ġwaramo ga ikwahavukari pe me a'ero Paulo'ga ko nhimoirũharamo oko javo.

13 Nahã ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame pe me a'ero. Na jitehe ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ga pe no. Ojo'jajo'ja ji rekokatui pe me ga pe no. Marã ji rekote'varuhui pe me jijekokaturame ga pe naerũ?

Ji nda'ei pe me ikwehe: Pembuhumbuhu itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro gwaramo. A'ea rũi ji ei pe me ikwehe. Nurã po pe ei ji ve naerũ: "Paulo'ga ite'varuhu ore ve ipyhyge'yama ore hugwi ipyhygame ojipe'ga hugwi." A'ea po pe ei ji ve naerũ? Po pe ei a'ea ji ve, a'ero ji nhimomby'ahetei heroviare'yama! Jipyry ji pe me imbuhurukare'yama pe hugwi ikwehe.

14 Dois ko ji hoi pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'japotari pe pyri. Nda'ei po ti ji pe me nehẽ: Pembuhu ti itambere'ia ji ve. A'ereki peitambere'ia ji ndapotari. Apota hete ji nhiarõhetea. Pe ko jira'yra'java'ea ji ve. Nurã ti jihi topogwereco katu. A'ereki tayri'ga nduva'ga omono'õ itambere'ia tipyhy ti mbatera nhandera'yra'ga pe javo. Tayri'ga nomono'oği uva'ga pe jipi.

15 Penduva'javamo ti ji roryheteramo imondopava nhin-hikwava'eğa pe me nehẽ pe pokoga pe mbojikoheteavo Cristo'ga rehe nehẽ. Igwaigwavete ji pe arõheterame igwaigwavete po pe nanhiarõi naerũ?

16 Pe'ji po pe a'ero pejikovo nhinhi'iga rupi: "Paulo'ga nde'i pembuhu ti itambere'ia ji ve jave'yama," pe'e po pe.

Emo po pepyteripeve'ga ei: "Heaporogita te'varuhu Paulo'ga pe moandyandyita reki. A'ereki ga e'i: 'Pembuhu itambere'ia toromondo ti ojipe'ga pe,' ei ga. Pe imondorame ga ipoykai ojive pe moandyandyita," e po ga o'mbero.

17 Ji nopomoandyandyangavi. Ji ojipe'ga mondorame pe pyri ga nde'i pe me: "Pembuhu ti itambere'ia ore ve." A'ea rũi ga ei herure'yama pe hugwi imbuhure'yama ji ve.

18 A'e hete ji Tito'ga pe ikwehe: Eho ti Corintopeve'ga pyri. A'ero ga hoi pe pyri. Ga rupi ji amondo ojipe'ga no. Tito'ga napemoandyandyi reki pembuhu ti ore ve jave'yama. Gareaporogita ko jireaporogita ja. Ojo'ja hete orepy'a ojogwehe.

19 Marãi pe pejiyvyteri pe penhi'igame nhirembikwati-jara pe? Pe'e po pe: "Onhimombe'umbe'u Paulo'ga nahanaã ji ako katu pe moandyandyje'yama javo. Nahã ga ei nhande ve te'i katu ti ga ji ve javo." A'ea po pe ei ji ve naerũ? Na rũi reki ji rekoi. Tupana'ga ore renduva ore nhimombe'ukatui a'itituhẽva'ea mombe'gwovo katu Cristo'gareheva'ero. Oreremiarõhara ko pe, a'e ji pe me. Pe ndepyga ore imombe'upavi timbojiko hete ti Corintopeve'ga Cristo'ga rehe javo.

20 A'ereki ji nhi'agataruhu nhandejogwerecoagwama rehe jihorame pe pyri.

Mara'ngu po ti nhande javo ojohupe: “Ndapyryvi nderea-poroğita ji ve”?

Mara'ngu po ti pe pejogwayva nehē? Mara'ngu po ti pe penhimyromo pejogwehe nehē? Mara'ngu po ti pe penhimboahiva nehē? Mara'ngu po ti pe javo pejohupe: “Ore ko pehoheva'ero”? Mara'ngu po ti pe penhombotegweteavo nehē? Mara'ngu po ti pe pe'mbero imombe'umoanhana nehē? Mara'ngu po ti pe penhimboheteavo nehē? Mara'ngu po ti pe pejikouhuavo penhimbotarimova'ea rupi nehē?

²¹ Mara'ngu po ti Tupana'ga ji mbopoyjayjare'yma'java ji horame pe ndepiaga nehē? Nhi'ağataruhu ji pendekote'varuhua rehe. A'ereki pe peko te'varuhu penhimongyavo ikwehe. Pepyteripeve'ğa hambireko te'varuhu. Ga oko ġwembireko'ğarũive'ğa pavēi. Ga ndoakwahavihu ikwehe. Mara'ngu po pe pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita rerojiyita? Po pe pohire'ymame jugwi po ti ji rekoveveuhui jijehe'gwovo pe ndehe jipoyjayjare'yma nehē.

13

Mominakotyva'ea Paulova'ea okwatija Corintopeva'ea pe

¹ Dois ji ahoaho pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'javi pe pyri nehē. Nhivahemame pe pyri ti ji henduvi ġandekote'varuhua mombe'ua. Xako po ti nhande Tupana'ga rembikwati-jarukara rupi a'ero nehē – kiroki e'i nahā:

“Ojipejive'ga imbojarama ojipe'ga rehe,
tihenduvyme ti ga. A'ereki ga tehe omombe'u
garekote'varuhua.

Po ojipe'ğa imombe'ui garekote'varuhua no,
tihendu ti ġanhi'iğa a'ero ikwahava ġa ekaturame.

Po doisve'ğa omombe'u,
tihendu ti a'ero.

Po trêsvē'ğa omombe'u,
tihendu ti a'ero.

Nahā ti nhande rekoi a'ero henduva ġandekote'varuhua mombe'ua nehē,” e'i ikwatijari pyra.

² Jihoa'javame pe pyri ji ei pepyteripeve'ğa pe ġa momoranduva ikwehe – kiroki ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi ikwehe. Avo jirekorame kiro ji ea'javi ikwatija pepyteripeve'ğa pe jitehe. Akwatija ji ġa pe no – kiroki ġa kirē oko te'varuhu no. Kiro ji ei ġa pe nhaporemo: Amondo tuhē po ti ji hahyva'ea pe me nhivahema'javame pe pyri nehē, a'e ji ġa pe.

³ A'ereki pe pe'e: “Mara'ngu po Cristo'ga Paulo'ga mon-govo omoirũharamo ga monhi'iğa jipi? A'ereki Paulo'ga

ndipopoakari. Paulo'ga ti tohepiuka Cristo'ga popoakara nhande ve a'ero."

A'ea pe ei. Nurã nhivahema'javame javo pe me ti Cristo'ga imbuhuri tuhẽ opopoakara ji ve emondo ti hahyva'ea ġa pe javo. Ga pe ti tape'ei ga ndipopoakari jave'yma. Opopoakahetea ga gwepiuka pe me nhaporemo.

⁴ Cristo'ga jukarame yva rehe ġa po e'i: "Ga ndipopoakari." A'ea po ġa ei novia hako. Emo kiro ga okoji Tupana'ga popoakarimo. Ga ja ore ndoropopoakari kiro orojikoty'a Cristo'ga pavẽi. Nahã ore rekoi pe pyri imondove'ỹ hahyva'ea pe me ikwehe. Emo orovahema'javame pe pyri javo pe me po ti ore rekoi Tupana'ga popoakarimo nehẽ orojikoty'a Cristo'ga pavẽi avuiramave'ga pavẽi nehẽ.

⁵ Marã pendeaporogita naerũ? Ndapejikogi pe Jesus Cristo'ga rehe naerũ? Pekwaha hete ti pejiyvyteri pe. Pe napembaragwahavi Cristo'ga jikoty'ara rehe penhipavẽi naerũ? Po Cristo'ga ndojikoty'ari pe pavẽi, a'ero po pe Cristo'gareheva'ea rui hamo.

⁶ Pe ikwahavame pejikoga Cristo'ga rehe po ti pe ei Paulo'ga ko Cristo'ga moirũhara'ġa tuhẽ javo nehẽ no. A'ea ji apota.

⁷ A'e ji Tupana'ga pe:

—Epoko ti Corintopeve'ġa tokote'varuhuyume ti ġa. A'ereki ji apota ġandekokatua, a'e ji Tupana'ga pe.

Ji nda'ei pendekokatua pe ojipe'ġa ti te'i katu ji ve javo. A'ereki ji apota tuhẽ pendekokatua. Emo pe ndekote'varuhua'jave'ymame po ti ore noromondoa'javi pe me hahyva'ea hepiukare'yma Tupana'ga popoakara pepyteri pe. Ji hepiukare'ymame po ti ojipe'ġa ei ore ve nehẽ: "Paulo'ga ko Cristo'ga moirũhara'ġa rui. A'ereki ġa ndohepiukari ore ve Tupana'ga popoakara," e po ti ġa nehẽ. Na ġa etehei ore ve a'ero. A'ereki koji'i pyry hete ji ve pendekokatua.

⁸ A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea pe me.

Po pe ndekote'varuhui, a'ero ti ore toromondo hahyva'ea pe me toko ti ġa Tupana'ga nhi'ġa rehe a'itituhẽva'ea rehe javo. Po ti pe ndekoi Tupana'ga nhi'ġa rehe, a'ero po ti ore pe pokogi nehẽ koji'i ti Corintopeve'ġa ndekokatui nehẽ javo.

⁹ A'ea ore oropota hete pendekokatua. A'ereki pe ndekokaturame ore noromondoi hahyva'ea pe me. A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea. A'ero po pe pe'e: "Paulo'ga ndipopoakari," pe'e po pe. Po ore nahã, a'ero oropopoakare'yma rehe ore roryroryvamo reki. A'ereki pe pepopoaka pejikokatuavo. Oro'e ore Tupana'ga pe a'ero:

—Igwaigwavete ti emongo katu Corintopeve'ġa jipi ġa mbojgwerokokatuavo, oro'e ore ga pe.

¹⁰ Oropota tuhẽ ore pendekokatua. Nurã avo jirekorame ji ikwatijari imondovo nhinhi'iga pe me pe moğitavo jihoa koty pe pyri. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Po ti ji ikwatijana'ẽi imondovouka ġa pe, a'ero po ti Corintopeve'ġa pohiri okote'varuhua hugwi nehẽ. A'ero nhivahemame ġa pyri po ti ji nanhi'igahyi ġa pe nehẽ imondove'y hahyva'ea ġa pe nehẽ. Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga e'i ore ve: "Pepoko ti jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe nhinhi'iga kwahavuka ġa pe," ei Jesus Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: "Penhi'igahy ti ġa pe ġa mbopoyjayjare'yma." A'ea rūi ga ei.

¹¹ Kiro ji ikwatijapavi pe me nhiirũa pe. Pejoryjory ti Cristo'ga rehe. Penhimbovyvy ti. Pehendu katu ti oreremimoğita inoğatuavo pepy'a. Pembojo'ja ti pejeaporogita. Peko katu ti pejohupe. Nane'yumi ti tapeko nahã. A'ero po ti Tupana'ga oko pe pyri nehẽ. Gaha nhande arõ hete nhandepy'a noğatuavo nhande mbojogwerekokatuavo.

¹² Penho'anhuvã ti penhoiruamo Cristo'gareheva'ero.

¹³ A'ove'ġa - kiroki ġa Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa - ġa nhaporemo omondouka onhi'iga pe me.

¹⁴ Kiro ji ei:

Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomombyry ti pe me. Tupana'ga ti tokwahavuka pe me ġwemiarõhetea. Tojikoty'a Tupana'ga ra'uva pe pavẽi.

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

¹ Jihi ko Pauloramo. Jesus Cristo'ga ji mongo omoirũharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhandervete'ga pavēi ga ji mongo ikwehe. Yvyakotyve'ga rūi ji mongo gamoirũharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari vyvakotyve'ga pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mongo omoirũharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga.

² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'īga mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwyri pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'īga omondo pota onhi'īga no Jesus'gareheve'ga.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomombyry pe me nhandervete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ga pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo heikwehe tamombo gāndekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ga mbopiro'yavo gweaporogitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki aḡwamove'ga gweaporogita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhandervete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe.

⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mombe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete ga pe mombe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihĩ pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ē ojive Cristo'ga remimombyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ga nemimombe'ua rupi pejikovo. A'ereki ga e'i pe me: “Pryva'ea ore oromombe'u,” e'i tehe ga pe me.

⁷ Ndogwerekoi reki irũa Cristo'ga mombe'upyryva. Omomyi tehe ga pepy'a herojjiypota pryva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ero ga jatyviva'ea omombe'u pe me.

⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka ga pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imombe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imombe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo.

⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imombe'ukaturame Cristo'ga mombe'upyryva ikwehe.

A'eaatyviva'ea ġa imombe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ġa pe hamo.

10 Ji nda'ei: Yvyakotyve'ġa tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohē ġa ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ġanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoi Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirũharamo

11 Nhiirũ, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amombe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rũi nhiremimombe'ua.

12 Yvyakotyve'ġa nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

13 Omombe'u pa ġa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ġa javijitehe judeus'ġa javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe Jesus Cristo'gareheve'ġa pe. “Tamoka'nhymba ti ġa,” a'e ji ġa pe novĩa.

14 Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ġa hohe jirupive'ġa hohe. Ga hohe ji rekohetei oreramonhava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

15 Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerē po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirũharamo nehē,” ei Tupana'ga.

16 “Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehē javo. Judeus'ġarũive'ġa pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehē,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ġa pyri tanhimbo'e ti ġa javo.

17 Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ġa pyri Jesus'ga moirũhara'ġa pyri. Ji renonde ġa Jesus'ga moirũ. Emo ji ndahoi ġa pyri nhinhi'ġa ġa pe. Arábiapeve'ġa gwyrri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerē ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

18 Três kwara mbo'arirē ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbohapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe.

19 Ndahepiagi ji jara'ġa Jesus'ga moirũhara'ġa. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irũ'ga nhandepojykaharete'ga irũ'ga.

20 A'itituhēva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

21 Aerē ji hoi judeus'ġa gwyrri hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ġa gwyrri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no.

22 A'ea rupi Judéiapeve'ġa ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ġa.

²³ Ji mombe'ua reki ġa ġwendu. Ojipe'ġa po e'i ġa pe: "Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe - kiro ga jiro-jijyi reki," e po ġa ji mombe'gwovo. "Ymya ga nhande moka'nhypotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novĩa. Emo aġwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo," e po ġa.

²⁴ Henduvame ġa Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

2

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

¹⁻² Aerē catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'reki Tupana'ga e'i ji ve: "Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me," ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavēi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ga pyri ji hoi nhinhimombe'gwovo. Huvihava'ga, ei Jesus'gareheve'ga ġa pe. Ga pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. "Ambo'embo'e ji nhandere'yja'ġarūive'ga judeus'ġarūive'ga jipi," a'e ji ġa pe. "Pyryva'ea rehe ji ġa mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Aġwamo na jitehe no. Nahanahã ji ei ġa pe jipi," a'e ji imombe'gwovo huvihava'ga pe. Igwete ji imombe'upakatui ġa pe nhiremimbo'ea te'iyme ti ġa ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ġa mbo'ei javo. Nde'i tuhē reki ġa a'ea ji ve a'ero.

³⁻⁶ Emo ore nhomonhi'igame ojipe'ġa oko orepyteri pe henduva orenhi'iga. "Ore ko peirũa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe," ei ġa o'mbero. Uhu reki ġa ore pyri tihepia ti ġandeaporoġita javo. "Maranuhũ ġa ndekoi?" ei ġa. "Marã ġa piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi?" ei ġa ojohupe. Nurã ġa ei ore ve: "Po nhande niandepiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo," ei ġa ore ve. "Ehepia te Tito'ga," ei ġa, "Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rũi ko ga judeu'ga rũi," ei ġa ore ve. "Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahã po ti pe Moisésva'ea nhi'iga po'rui nehē," ei ġa ore ve novĩa. Ga nomombe'ui a'itituhēva'ea. Nurã ore ndorokoi'i'i ġanhi'iga rupi ġa erame ore ve. "Po ti nhande rekoi ġanhi'iga rupi, a'ero po ti ojipe'ġa heroviari ġa'mbea nehē," oro'e ore orojohupe. Ndoropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurã ore ndorokoi ġanhi'iga rupi tapekwaha katu ti a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ğa - huvihava'ğa, e po ға ға pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rüi Tupana'ğa ei. Nhanderea-poroğita pe ga ei. Igwete huvihava'ğa nde'i ji ve: "Embo'e ti ға ojipea rehe." A'ea ға nde'i. "Ekytiuka ti Tito'ğa," a'ea ға nde'i ji ve no.

7 A'ereki ға e'i: "Tupana'ğa moirūhara'ğa memei ko ға Paulo'ğa Pedro'ğa no. Ga pe memei Tupana'ğa e'i: 'Tombo'e ti ға pyryva'ea rehe Jesus'ğa mombe'gwovo'," ei ға. "Pedro'ğa pe Tupana'ğa ei: 'Judeus'ğa ti embo'e Jesus'ğa rehe.' Paulo'ğa pe a'e te ga e'i: 'Judeus'ğarūive'ğa ti embo'e Jesus'ğa rehe,' ei Tupana'ğa," ei ға.

8 "Tupana'ğa omongo Pedro'ğa omoirūharamo tombo'e ti ga judeus'ğa javo. Tupana'ğa jitehe omongo Paulo'ğa omoirūharamo gaha ti tombo'e judeus'ğarūive'ğa javo," ei ға ji mombe'gwovo.

9 Aerē Tiago'ğa, Pedro'ğa, João'ğa no - ғahã po huvihava'ğa - aerē ға ei ji ve: "Tupana'ğa pyry tuhē nde ve nde mongovo omoirūharamo," ei ға. "Ore javijitehe nde a, Barnabé'ğa no," ei ға. "Xanhomoirū ti a'ero," ei ға ore ve. "Peho po ti pe Jesus'ğa mombe'gwovo judeus'ğarūive'ğa pyri nehē," ei ға. "Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ğa pyri nehē," ei ға ore ve. "Kwa. Xanhomoirū ti," oro'e ore ға pe. Nurã ore jopopyhygi a'ero.

10 Igwete ға ei ore ve: "Tapemoka'nhyimi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ğa pe - kiroki ға ndogwerekoi avo oregwryi pe," ei ға. "A'ea pe jate ko ore ei pe me," ei ға ore ve. Ji namoka'nhyimi tuhē jijirokwa ға ndehe imondomondovo mbatera ға pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

11 Aerē Pedro'ğa ruri ore pyri cidade de Antioquia pe ik-wehe. Igwete ji ga movahī ғandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'ğarūive'ğa ndehe.

12 Urypyrame Pedro'ğa i'ui judeus'ğarūive'ğa pyri jipi ojihe'a ға ndehe - kiroki ға Jesus'gareheve'ğa. Emo Tiago'ğa hugwi mbohapyrete'ğa nduri. Pedro'ğa opojihu reki Tiago'gahugwive'ğa. A'ereki judeusramo ға ojikwaku. Judeus'ğa e'i jipi: "Judeus'ğarūive'ğa ndojikwakuvi. Ndi'ui nhande ға pyri a'ero," e'i judeus'ğa jipi. "Po pyry tuhē te nhande i'ui ға pyri hamo," ei Pedro'ğa oyvyteri pe novĩa. Emo Tiago'ğa hugwi mbohapyrete'ğa nduri. Igwete Pedro'ğa ға pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'ğarūive'ğa pyri ojihe'are'yma ға ndehe.

13 Na jitehe jara'ğa no nhaneirū'ğa. Judeusramo ға hoi Pedro'ğa rupi ojihe'are'yma judeus'ğarūive'ğa ndehe. Ga

jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ġa mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ġa pyri no.

14 Nahã Pedro'ġa ndokoa'javi a'itituhēva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahī ġandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ġa atyvi reki nhande rekoi aġwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'ġarūive'ġa javijitehe reki nhande rekoi aġwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'ġarūive'ġa pe a'ero? A'ereki nde ere'e ġa pe: ‘Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehē.’ Po ahe nombojikwakuvukari ġa hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombyry

15 Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ġa rūi – kiroki ġa ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'ġarūive'ġa.

16 Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novĩa. Emo a'ea rupi rūi nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturo ġwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ġwaramo ga rehe javo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukurame Moisésva'ea nhi'ġagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rūi Tupana'ga e'i vvyakotyve'ġa pe: “Pepyry pe kiro.”

17 Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'ġagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ġa e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'ġarūive'ġa javijitehe,” e po ġa nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'ġagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ġa nhande ve. Na rūi reki, xa'e nhande ġa pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhē ahe! xa'e nhande ġa pe.

18 Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'ġagwera tuhē e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.”

19 Ji ahenhi'ġa renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'ġagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a

ga pavēi ji piro'yro ahenhi'iġa hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰ Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Gareximimbotarimova'ea rehe ji rekoi kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arō hete. Ga onhikwava'ē omanomo jirepykaramo raikwehe.

²¹ Ji namovahī Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ġwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ġa javo hamo.

3

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

¹ Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ġanhi'iġa pejipohia a'itituhēva'ea hugwi. Maraname ġa pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manogwera yva rehe ikwehe.

² Marā naerū? Pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerū? Ahā tuhē reki. A'ea rehe rūi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu javo.

³ Maranuhūrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhēva'ea hugwi naerū? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerū?

⁴ Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ġa imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerū. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu.

⁵ Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rūi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶ Ehepia re kō Abraãova'ea no. Tupana'ga rembikwatarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'iġa ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei: “Pyry hete Abraão'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

⁷ Pekwaha ti a'ero – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe – ġahā ko Abraãova'ea ra'yra'jave'ġa.

⁸ Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ġarūive'ġa jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ġa pe nehē:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe,’ ei Tupana'ga.

Nurā ga imombe'ui pyryva'ea Abraāova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ġa pe nhaporemonehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁹ Na tuhē a'ero. Abraāova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurā Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ġa jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ġa pe no.

¹⁰ Kiroki ġa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehē. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ga hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

¹¹ Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'ġagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ġa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ġa pe.

Nanongara'ġa po ti heaporoġita pyahu a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

¹² Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'ġagwera rupi po ti ġa nane'ymi tonhi'ġpo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

¹³ Ore ko judeusramo novīa. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'ġpo'rupava. Ore ahe nhi'ġpo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejiġwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndete'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ġa.

“Kiroki ġa ġa ġa mo'ami yva rehe ġa jukavo

– Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'ġwovo.

¹⁴ Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomombyry judeus'ġarūive'ġa pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i: “Abraāova'ea po'ruavo po ti ji imombyryvi ġa pe nehē.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ġwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” ei ga. Nurā ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'ġa Abraāova'ea pe

15 Nhiirũ, nahã nhande rekoi jipi. Mokonha'ga po on-homonhiĩ mbatera rehe ojogwerokuva. “Nahã ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahã ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ga ikwatijapavi inoğa onhi'iğa a'ero. Ogwera po ga okwatija hehe no. Aerẽ po na tuhẽ reki ga jogwerekoi. A'ereki ga okwatijapavipe inoğa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

16 Oro Abraãova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahã po ti ji tamomyry ga pe nde po'ruavo nehẽ,” ei ga ahe ve. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga ei a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ga pe aherymymino'ga pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

17 Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Tamomyry ti ga pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerẽ ga ea'javi ahe ve na tuhẽ ti javo. Aerẽ he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'iği Moisésva'ea pe embo'e ti ga nhinhi'iğa rehe javo. Onhi'iğame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki onhi'iğagwera gwenondeva'ea Abraãova'ea pe. A'ereki onhi'iğa rupi tuhẽ Tupana'ga oko.

18 Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero po ga gwembi'ea rupi tuhẽ imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ahenhi'iğa rendukatua rehe jipi, a'ero po gwembi'ea rupi rũi ga imondoi. Gwembi'ea rupi tuhẽ reki ga imondoi pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

19 A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'iğa Moisésva'ea pe a'ero tombo'e ti ga ga javo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'iğa rehe tonhimombaragwaha ti ga okote'varuhua rehe javo. “Tohendu katu na'ẽ ti ga Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraãova'ea rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ga tohendu katu na'ẽ,” ei ga. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i - kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhogwenonde nde po'ruavo ti ji tamomyry ga pe javo, Cristo'ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ga hendukatui Moisés'ga remimbo'ea nehẽ hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahã Moisésva'ea remimbo'ea ruri hako. Tupana'ga onhi'ĩ na'ẽ ojipyrive'ga pe. Aerẽ Tupana'gapyrive'ga heruri ganhi'iğa yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerẽ ahe imbuhurukari oreramonha'ea pe hako. Na tuhẽ ko Tupana'ga imonhimoanhani onhi'iğa imbuhuruka ahe ve hako.

20 Abraãova'ea pe ki a'e te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'iğa. Ga nomonhimoanhani onhi'iğa ojipe'ga pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'iğa ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwava'javi

21 Tupana'ga e'i ypy Abraãova'ea pe hako. Aerẽ ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero: "Tupana'ga nhi'iga Moisésva'ea pe omovahĩ ganhi'iga Abraãova'ea pe naerũ?" Nomovahĩ tuhẽ reki. A'ereki Tupana'ga onhi'ĩ Abraãova'ea pe ģa mombryryva rehe. A'ereki ģamombryryva ko ģamongoaġwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturu ġwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombryryvi nhande hendukaturame hamo.

22 Tupana'ga e'i reki: "Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi vyva koty," ei ga. "A'e ji poa ģa pe tamombryry ti ģa nhirembi'eagwera rupi," ei ga. Ga pe ga ei - kiroki ģa ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ģa jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ģa mombryryvi.

23 Jesus Cristo'ga rure'ymame vyva koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga ġwenduvuka na'ẽ a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ģa tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. "Tojiko ti ģa ga rehe ji ikwahavukarame ģa pe Cristo'ga mombe'ua nehẽ," ei ga.

24 Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve - kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: "A'ea ģa ndereko na'ẽ. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ģa pavẽi," ei ga. "Cristo'ga ti tomombryry ģa ġajikoga ġwaramo ga rehe," ei Tupana'ga.

25 Aġwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurã Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwava'javi a'ea rehe.

26 Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe.

27 Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavẽi.

28 Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirũiruamo. Igwete Tupana'ga ei: "Ojo'ja ģa ndekoi kiro judeus'ģa judeus'ģarũive'ģa pavẽi," ei ga. "Ipiro'yve'ģa ojo'ja ipiro'ye'ỹve'ģa pavẽi - kiroki ģa ndipiro'yi ojara'ģa hugwi. Akwaimbae'ģa ojo'ja kunhangwera'ģa pavẽi," ei ga. A'ereki pe nhaporemu penhoirũirũ pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi.

29 Cristo'gareheva'ero ġwaramo ko pe Abraãova'ea rymymino'a'java'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe aherymyminoaġwama'ģa mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe mombryryvi nehẽ.

4

1-2 Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea momb'e'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyrive'ga pe: "Tamondo pa ti nhimbatera jira'ya'ga pe nehē," e po ga. "Momi po ti kwara ari ga rehe nehē. A'ea rupi po ti ga ipoykai nhimbatera ojive nehē," e po ga ġa pe. "A'ea renonde pereko katu ti jira'ya'ga mbo'eavo ga rerekovo nehē. Pehepia katu na'ē ti gambatera ga pe nehē no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro," e po ga ojipyrive'ga pe. Gara'ya'ga gwereko pa tehe reki ombatera novīa. Emo ga ovoja'irame ndopoykai ve. Okoteheve'ga javijitehe reki ga rekoi novīa ipoykae'ymame ombatera. Ojipe'ga ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ġa hugwi.

3 Tayri'ga javijitehe ko ore rekoi Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

4-5 Ihoġwerīrame Tupana'ga ra'ya'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: "Aġwamo ko pyry jira'ya'ga hoa yvya koty. Tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ga Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi," ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'ya'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Yvya koty Jesus'ga ruvi hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. "Tupana'ga ti tomombyry ġa pe a'ero. Ereki ġa gara'yramo oko," ei Jesus'ga.

6 Peko pe gara'yramo tuhē. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'ya'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurā nhande ehetei Tupana'ga pe Apī.

7 Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ỹva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'ya ġwaramo Tupana'ga pe mombyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Galáciapeva'ea rehe

8 Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rūi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohete'hara hugwi.

9 Aġwamo ki a'e te pe pekwaha tuhē Tupana'ga. Gaha reki ojikwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhūrame pe perojijyjuhu pejeaporogita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhūrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi?

10 Pekwaku po pe sábadu jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahā po pe ikwakukwakuvi jipi.

11 Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykyte-heuhuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

12 Nhiirũ, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe.

13 Napemoka'nhyimi pe jihoypya pegwyri pe ikwehe. Nhitetirũaro ġwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

14 Nhitetirũa ite'varuhu pe me novĩa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Nahã ja ko pe ji mbuhuruka katu pejipyteri pe ikwehe.

15-16 A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novĩa. A'iti tuhẽ pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eġa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novĩa. Aġwamo ki a'e te ji imombe'uro ġwaramo a'itituhẽva'ea pe me po pe etehei ji ve: "Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro," pe'ji tehe po pe. Marã po pe ndekoi kiruamo naerũ?

17 Nhaneirũ'ġaatyvive'ġa oko hete tehe pe ndehe onhi'igatuavo pe me jipi. "Xanhi'igatu ti ġa pe toja'oja'o ti ġa Paulo'ga hugwi," e po ġa ojohupe. "Po ti ġa ja'ogi Paulo'ġa hugwi, a'ero po ti ġa ndekohetei nhande rehe nehẽ," e po ġa ojohupe. Nurã ġa ndekoi pe ndehe, a'e ji.

18 Pyry hete reki aherecoa pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no.

19 Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahẽa pe gwa'yra mbo'arame. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aġwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohetee'ymame Cristo'ga rehe.

20 Marã po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'igã pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

21 Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: "Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: 'Pepyry hete pe'," pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novĩa. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'igã.

22 A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki myyahũagwera jate gwereko ipiro'ye'yva'ea akwaimba'eva'ea

kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavēi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahā ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'ymi ahe reko Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rūi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokōi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavēi hako.

²³ Tupana'ga e'i nhoḡwenonde Abraãova'ea pe hako: “Aerē po ti nerembirekohēa tuhē ga mbo'ari nde ve nehē,” ei ga ahe ve Sarava'ea mombe'gwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y na'ē ipiro'ye'ỹva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'īga rupi rūi. Aerē Abraãova'ea xava'ehetero ḡwembirekoeteva'ea pavēi Sarava'ea pavēi novīa. Emo Tupana'ga ḡwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurā Isaqueva'ea ari ḡwaivīva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵ Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'īga rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'īga oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'īga hako. Ga nhi'īgame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'īga ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'īgame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'īga ko Agarva'ea'java'ea. Nahā a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama vytyruhua rehe Sinai rehe Arábiapeve'ḡa gwyri pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'īga. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ḡa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – ḡa ndipiro'yi jugwi. Ga ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo – ahe ko ipiro'ye'ỹva'ea no.

Aḡwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javi-jitehe. Ojarava'ea nhi'īga hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavēi. Na jitehe Jerusalémmeve'ḡa ndipiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ḡa.

²⁶ Gwereco iru'īa Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteva'ea na jitehe ipiro'y oporavykye'yma ojipeva'ea pe.

²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'īga inoḡauka hako.

“Nandera'yri nde ḡa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehē,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ḡa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahērahemamo ḡa mbo'ambo'a nehē,” ei Tupana'ga.

“Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novĩa.

Emo po ti ndera'yra'ğa ndetauhuro nehẽ hẽara'yra'ğa hohe hẽa rembirekorame ga pavẽi," ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸ Nhiirũ, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: "Aerẽ po ti nde ra'yramo nehẽ," ei ga. "Tamombyry ti nde ve a'ero nehẽ nerymymino'ğa pe nehẽ no," ei ga Abraãova'ea pe hako. Gwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvõ a'ero. Gwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi Abraãova'ea ra'yra'javamo no pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi.

²⁹ Tupana'ga ra'uva pyvõ Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea pyvõ rũi o'a. A'ereki Abraãova'ea ta'y tehe ipiro'ye'ỹva'ea pe. Aerẽ Ismaelva'ea rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe aġwamo – kiroki ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi oko – ġa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'arame Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ra'uva pyvõ.

³⁰ Marã reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'iġagwera ġwembirekova'ea pe Abraãova'ea pe.

"Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'ỹvehẽa hẽara'yra'ga reheve," ei ahe.

"Ga po ti ndopojykai tuhẽ nembatera nehẽ ipiro'ye'ỹvehẽa ra'yra'ga," ei Sarava'ea ahe ve.

"Jihi ko nerembirekoetea," ei ahe.

"Jira'yra'ga jate po ti opojyka ndeapoa nehẽ," ei ahe Abraãova'ea pe hako.

Nahã ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'iġagwera hako.

³¹ Nhiirũ, ipiro'ye'ỹva'ea ra'yrava'ea ja rũi nhande rekoi a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rũi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea ra'yrava'ea javijitehe. Nurã nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

5

Cristo'ga nhande mbopiro'y

¹ Cristo'ga nhande mbopiro'y yvyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tipiro'y tuhẽ ti ġa javo. Na tuhẽ ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'ỹve'ğa ja ġa jikwakukwakuvame.

² Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ġa pe. A'ereki ġa e'i pe me jipi: "Pekytiuka ti penhakwanhapira," ei ġa. "A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: 'Pepyry hete pe'." A'ea ġa ei pe me novĩa. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe me: Po ti

pe jikytiukapotari nehē, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehē.

³ A'ea'ja hete ko ji: Kiroki ġa ojikytiuka pota – tonhi'ĭpo'ru pa po ti ġa Moisésva'ea hamo.

⁴ Jararamo po pe ei ojohupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ĭpo'rurame po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehē: ‘Pepyry hete pe,’” pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhim-bopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahĭvahĭ po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero.

⁵ Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavēi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurā ore ehetei: “Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehē: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nehē,” oro'e ore. Na tuhē. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe.

⁶ Ore jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga ei: “Pyry hete ġa jikogi ga rehe.” Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ġa arōheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷ Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhūrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporogĭta rerojijyjijyita?

⁸ Tupana'ga rūi gwerojijyi pendeaporogĭta. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo.

⁹ Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pāo hu'uma pype, aerē imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'ġarūiva'ea rehe, aerē po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'ġarūiva'ea nehē.

¹⁰ Na rūi reki pe ndekoi, a'e ji. Jjikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ji ei: Pejapyaka katu tuhē po ti pe ji javijitehe nehē. Emo pemomynhuhūve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehē. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vĭa po ti okwaha hahya nehē.

¹¹ Oro ji, nhiirū, ji nda'ei tuhē ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. “‘Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe,’ ei Paulo'ga,” ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novĭa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ga oko te'varuhu tuhē reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimonha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo.

12 Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha jawo – maranuhūrame ġa ndojirakwanha'otehei?

13 Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ē tapepiro'y ti jawo. Tape'ei ti a'ero: “Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero.” Tape'ei ti a'ea. Nahā ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo.

14 A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemo e'i no: “Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

15 Emo pejogwayvarama ko pe onharōva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvarama po ti pe nhombote'varuhupavi nehē.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

16 Na tuhē ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahā po ti pe ndapekoi tuhē pejipy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo.

17 Nhandepy'ate'varuhua omovahī Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahī nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahī tuhē a. Tupana'ga ra'uva omovahī pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe.

18 Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera napemondomondoi a'ero.

19 Gapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ga nanuhū jipi.

20 Oko hete ko ġa ha'angava rehe ġwemimbohethara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ġa opajiro. Nanongara'ġa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwereko te'varuhu ġa. Ojogwayvaruhu ġa okovo. Onhimyrō ġa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ġa ojohupe. Ojihe jate ġa ndekoi ji po ti jara'ġa hohe nehē jawo. Ojipe'ape'a ġa jara'ġa hugwi ndokwahavihu ġa jawo. Ndojihe'ara'javi ġa jara'ġa ndehe ġwemimbo'ea rehe.

21 Opota pota ġa ojohugwi. Heagwryrgwry ġa to-ryva rerekouhurame. Ojipejipea ko ġandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ġa po ti Tupana'gareheve'ġa rūi nehē.

22 Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarama ko nhande nanongara'ġa atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ġa. Nhanderory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ġa ndekote'varuhurame nhande ve.

Timombyry nhande ġa pe. Nhandepyry tuhē nhande. Jara'ġa ojiko nhande rehe. Nahā nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame.

²³ Nhanenhyrō nhande jara'ġa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahī nanongara'ġa!

²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi.

²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporōġita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo.

²⁶ Xanhimbohetye ti, ji po ti jara'ġa hohe nehē jawo. Xanhimyrōyme ti ġa ndehe no.

6

Pejopokopoko ti

¹ Nhiirū, nahā po pe ndekoi penhirū'ga pavēi hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'inhyrō ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyme ti garekote'varuhua rehe nehē no.

² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahā po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehē.

³ Kiroki ġa onhimbohete tehe – ġa onhimoandyandyi reki.

⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporōġita rehe tahepia ti jirekokatua jawo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ġa hohe jave'ỹ.

⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ġa pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ġa nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'ġa rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki ahe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera ġwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehē. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhē po ti nhande ve a'ero nehē. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehē.

⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehē. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē.

⁹ Tiandekwerajyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaramame nhandekokatuavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehẽ.

¹⁰ Nhanderekorame ƣa pavẽi xako katu ti ƣa pe nhaporememo a'ero, ƣa pe kaitu Jesus'gareheve'ƣa pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhũva'ea ji a'apo.

¹² Topomogita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ƣa ki a'e te e'i: "Po ahe ƣwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo," ei judeus'ƣa. Nurã akoja'ƣa - kiroki ƣa oho pe pyri - ƣa pe kytiuka pota tohendu katu ti ƣa Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea ƣa opota. A'ereki ƣa e'i ojohupe: "Nhande ƣa kytiukaramame po ti judeus'ƣa nhimohemi nhande rehe nehẽ," ei ƣa. "Ndokote'varuhui po ti ƣa nhande ve a'ero nehẽ nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehẽ," ei ƣa. A'ea rehe jate ƣa e'i hete pe me pejikytiuka javo.

¹³ "Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera," e'i tehe ƣa pe me. Ga vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ga opota tehe pekytiukara. Pe kytiukaramame po ti ƣa nhimboheteuhui a'ea rehe nehẽ ore tuhẽ ƣa kytiuka javo nehẽ.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga ƣwaramo Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi yvyakotyve'ƣa ndeaporoƣita rehe. Na jitehe - kiroki ƣa oko yvyakotyve'ƣa ndeaporoƣita rehe - ƣa ndakoa'javi jireaporoƣita rehe no.

¹⁵ Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoƣitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶ Kiroki ƣa ƣwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo - Tupana'ga ti tonogatu ƣapy'a. Toporogwety ti ga ƣa no. Ojivehe'ƣa nhaporememo ti ga toporogwety.

¹⁷ Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ƣa onhi'iteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojykaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ẽagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ƣa jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhandepojykaharete'ga. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'U

ÉFESOPEVA'EA PE

Carta de Paulo aos Efésios

¹ Jihi ko Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me. Pe ko Tupana'ga remimo'ēharamo. Ndapepohiri pe Cristo Jesus'ga hugwi pejikovo gareheva'ero jipi. Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me – perope cidade de Éfeso pe.

² Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Tupana'ga pyry hete nhande ve

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga no.

Ymyahū yvaga hugwi Tupana'ga omondo gwa'uvapyryva nhande pyri imomyryva nhande ve. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi a'ea imomyryparavuhupavi nhande ve.

⁴ A'ereki ymyahū vyva apoa renonde yvaga apoa renonde Tupana'ga e'i: “Tamomyry ti ji ġa pe nehē,” ei ga. A'ea rupi ga nhande mbojikoty'aruka Cristo'ga pavēi. Nahā ga nhande mo'emo'ēi ojive.

“Toko pyry ti ġa okote'varuhue'yma tuhē jirovai pyteri pe ji arōheteavo nehē,” ei Tupana'ga nhande mo'emo'eamo.

⁵ A'ereki ymyahū ga e'i ojapyakavo nhande rehe: “Amboja'oja'o ti ji ġa jijive toko ti ġa jira'yramo upa ji pyri nehē Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehē,” ei ga.

“Nanongara ji apota,” ei ga.

⁶ Nahā ymyahū ga pyryvamo nhande ve nhande mo'emo'eamo nhande mongovo gwa'yramo tanhimboheteuka ti ġa pe jipyryva katukaturō ġwaramo ġa pe javo.

Tupana'ga pyryhetero nhande ve nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi Tupana'ga remia'nguhete'ga pavēi.

⁷ Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi. Nurā Tupana'ga ndokwahava'javi nhanderekote'varuhua imombo.

Nahã Tupana'ga pyrykatukaturu.

8 Nahã ga pyryhetero nhande ve ikwahapava onhimombaragwahava.

9 Gwemimbotarimova'ea ġwembiepiukaripyre'yma ga ikwahavukari reki nhande ve.

A'ereki ga okwahavuka pota hete nhande ve. E'i ga: "Nahanahã ti nehẽ ji Cristo'ga mondoro ġwaramo ġa pyri nehẽ," ei ga.

10 "Aerẽ mbapava koty ti pyry ji ve ji ġa mongopavi Cristo'ga nhi'iga rupi yvagipeve'ġa vvyakotyve'ġa nde-heve nehẽ. Nahã ti ga ġapojykaharete'ga nehẽ, ei ga.

Cristo'ga nhi'iga rupi ti ji imongopavi yvagipeva'ea vvyakotyva'ea reheve nehẽ. Nahã ti ga a'ea pojkaharete'ga nehẽ no.

Nahã ti Cristo'ga rekoi tuhẽ huvihavuhetero mbatera nhaporemo ipojykaharetero ġa nhaporemo ġapojykaharetero nehẽ no," ei Tupana'ga.

11 Ore jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga pyryhetero ore ve. Aerẽ ti ga ore mongoi ojipyri ore mombytavo avuirama nehẽ no.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga omongo pa ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ea rupi ga ojapyaka ore rehe no. Heaporoġita ga ore mo'emo'eamo ojive javo hako. E'i ga:

12 "Tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo - kiroki ġa ojikogypy Cristo'ga rehe," ei ga hako. Na tuhẽ. A'ereki Tupana'ga ojapyaka ypy gweaporoġitaro.

Aerẽ te ga imongopavi ġwemimbotarimova'ea rehe. Orojiko-gypy ore Cristo'ga rehe.

13 Ymyaĩ pejiko pe Cristo'ga rehe no henduvame Cristo'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea.

Ga e'i pe me: "Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejekote'varuhua," ei ġa pe me.

Cristo'ga pavẽi pe jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga imondoi gwa'uvapyryva imombytavo pe pyri no pejikogame Cristo'ga rehe.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i: "Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri ġa pojkauka jjiive nehẽ - kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha a a'ero nhirembipojyka nehẽ." A'ea Tupana'ga ei gwa'uvapyryva mondovo pe pyri.

14 Pyryva'ea gwa'uvapyryva ga imondoi nhande ve kiro. Nurã nhande ei ikwahava javo: Tupana'ga ti imombyryhetei nhande ve nhande pokoguka nhande mbopiro'yuka nhanderekote'varuhua hugwi nehẽ.

Ojipyri ti ga nhande rerohoukari nhande mombytavo avuirama nehẽ toko ti ġa jireheva'ero javo, xa'e nhande ikwahava.

Pyry hete ga nhande ve gwa'uvapyryva mondovo nhande pyri tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturo ġwaramo javo.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe Éfesopeva'ea repyga

15-16 Nurã jihi no, nhinhi'igame Tupana'ga pe ji nanhi'imbigi ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, a'e ji Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Éfesopeve'ġa Jesus'ga rehe ġa pokoga. Emombyry ti ġa pe, a'e ji ga pe jipi.

A'ereki ojipe'ġa pe mombe'u ji ve. “Éfesopeve'ġa ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe ikwehe,” ei ġa ji ve. “Oarõ hete ġa Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhaporemõ,” ei ġa pe mombe'gwovo.

17 Tupana'ga ko nhandepojoykaharete'ga ruvi-havuhuhete'ga Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga. Gaha timbohete! A'ereki ga pyry katu katu nhandervete'ga. Ga pe ji ei pe ndepyga jipi:

—Ekwahaheteuka ti Éfesopeve'ġa pe nahanahã ji rekoj javo. Ndera'uva ti toambo'e ġa nde rehe nde monhimombaragwahavuka ġa pe. Ndera'uva ti tanderepiuka ġa pe ġa mboheaporoġitakatuavo nahanahã Tupana'ga rekoj javo, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

18 Ga pe ji ei:

—A'ero ti gweaporoġitakatuheterame Éfesopeve'ġa ikwahavi ovytyteri pe nehẽ. Nurã ti ġa ei nehẽ: “Pyry hete ti nhande ve nehẽ. A'ereki Tupana'ga e'i opyryvamo nhande ve: ‘Tuhu ti ġa upa avuirama ji pyri nehẽ,’ ei Tupana'ga nhande ve.”

—Nahã ti ġa ei ojikheteavo nde rehe gworygworyvamo nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

Ga pe ji ei:

—Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi neremimbokatukatua ojive, a'e ji. Nurã ti ġa ei nehẽ: “Yvagi pe ti ikatu katu nhande ve nhaporemõ nehẽ Jesus'gareheva'ero nhande rekoro ġwaramo. Tupana'ga ti nhande mongoi ojipyri jara'ġa ndeheve nehẽ no ġwemimo'ẽhara'ġa. Ga pyri ti nhande rukatui ġa pavẽi avuirama nehẽ,” e'i ti ġa ikwahava nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Nahã ti ejikwahavuka Éfesopeve'ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

19 Ga pe ji ei:

—Gweaporogitakatuheterame ti Efésopeve'ğa ikwahavi ndepopoakahetehetea nehẽ. A'ea nde hepiukari ji ve ға pe nhaporemõ no – kiroki ға ojiko nde rehe. Nurã ore ei: Ndepopoakaheteavo ғwaramo ti nde ore pokogi nehẽ no. A'ea ore ei, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

20 A'ereki Tupana'ga opopoakara pyvõ Cristo'ga mbogw-erava'ja omanove'ğa hugwi. Opopoakara pyvõ jitehe ga Cristo'ga reroho ojipyri ga mboapyga ojohukoty rõi ga mon-govo toko ti ga huvihavuhetero yvagi pe okovo nhi-moirũharamo javo. Nahã opopoakahetea pyvõ Tupana'ga imombyryvi Cristo'ga pe. Na jitehe ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve opopoakahetea pyvõ nehẽ no.

21 Yvaga pype hete Tupana'ga omongo Cristo'ga ojohukoty rõi. Koji'i hete tuhẽ Cristo'ga popoakaramo ojipe'ğa hohe pa a'ero. Ipopoaka hete ranuhũ ga a'ero ipopoakaheteve'ğa hohe pa ipopoakaheteve'ğandehëve'ğa hohe pa no ғanduvihava'ğa hohe pa no ғanduviha'vi'ğa hohe pa no. Ga nhaporemõ omondõmondouka ojipe'ğa ғwemimbotarimova'ea rehe aғwamo. Aerẽ ti ға ға mondõmondouka nehẽ no. Ga hohe pa Cristo'ga ipopoaka ojipe'ğa hohe pa nhaporemõ no.

22 Tupana'ga ға mongopavukari yvagipeve'ğa nhaporemõ vvyakotyve'ğa nhaporemõ Cristo'ga nhi'ğa rupi ga ko ғapojykaharetero javo. Tupana'ga imongopavukari yvagipeva'ea nhaporemõ vvyakotyva'ea nhaporemõ Cristo'ga nhi'ğa rupi ga ko a'ea pojykaharetero javo. Cristo'ga rekorame ipojykaharetero ғapojykaharetero Tupana'ga ga mongoi ғapojykaharetero – kiroki ға ojiko ga rehe onhimono'ono'oğa jipi tihendu Tupana'ga nhi'ğa javo. Nahã Tupana'ga ga mongoi ға'akaғamo tomongo ti ga ға ғwemimbotarimova'ea rehe javo.

23 Ga pe ji ei: Cristo'ga ra'oa. A'ereki gaha ға poko ға monhimomiranambava ға mbopopoaka imombyrypava ға pe okovo ға pyri. Nahã ga ға pojykapavi ohygahipava ға ndehe jipi. Yvagipeva'ea vvyakotyva'ea ga ipojykapavi ohy-gahipava hehe jipi no. Yvagipeve'ğa vvyakotyve'ğa ga ға pojykapavi ohygahipava ға ndehe jipi no.

2

Tupana'ga ombopyahu nhandereaporogita

1 Pehe, ymyaĩ pendeaporogita Tupana'ga nombopyahui ve. A'ero Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ğa ja. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ға ambotehea imombigukare'yma ғwaramo gweaporogitatiruahũ. Ji ndajikoty'ari ға pavẽi a'ero. A'ereki

ġa oko nhiremimbotarimova'ea rehe rŭi okote'varuhuavo," ei Tupana'ga pe mombe'gwovo.

² Ga oko te'varuhu jipi avove'ġa nhaporemo yvya koty. Ymyaĩ nane'ymi pe ndekote'varuhui ġa pavēi pejikovo ġanduvihavuhu'ga nhi'ġa rupi Satanás'ga nhi'ġa rupi - kiroki ga u yvatea gwyrri okovo yvatea gwyrripeve'ġa nduvihavuhuro no. Ga ko oko ite'varuhuve'ga ndaha'oive'ga. Ndapekoa'javi ganhi'ġa rupi aġwamo. Jara'ġa reki oko ga rupi aġwamo Tupana'ga nhi'ġa rendukatue'yma.

³ Ymyaĩ nhande nhaporemo xako ġa ja nhandekote'vapotaruhuavo nhandekovo nhaneremimbotarimova'ea rehe. Ymyaĩ tiruahŭ nhandereaporoġita. Nhande japyakate'varuhui. Nane'ymi nhande rekote'varuhui. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai nhande rehe kako. Na jitehe jara'ġa ndehe ga nhimonha'ngai no.

⁴ Tupana'ga nhande arõ hete ranuhŭ reki. Nurã ga nhande porogwetyhetei.

⁵ Emo nhandereaporoġita tiruahŭ reki. A'ea rupi ga pe nhande rekoi omanove'ġa ja. Nhandereaporoġita tiruahŭrame ga nhandereaporoġita mbopyahui reki nhande arõheteavo ġwaramo. Ymyahŭ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui. Opyryhetero ġwaramo Tupana'ga imombopaheteukari pendekote'varuhua pejikogame ga rehe.

⁶ Ymyahŭ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo ga nhandereaporoġita mbopyahui. A'ero ga nhandereaporoġita mbuhuri yvagi pe ojipyri no. Ga nhandereaporoġita mbopyahui toko ti ġa huvihavamo Jesus'ga pavēi yvagi pe javo. Aġwamo Cristo Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri yvagi pe okovo huvihavamo. A'reki ymyahŭ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbuhu ojipyri imombyrymbyryva ga pe. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga na jitehe imombyryvi nhande ve no ga moirŭuka.

⁷ Nahã ti Tupana'ga hepiukari opyrykatukatua nhande ve avuirama nehē Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga.

⁸ A'reki opyryhetero ġwaramo Tupana'ga pendekote'varuhua mombo pa hete pe jikoheterame Cristo Jesus'ga rehe. Pe rŭi pemombo pejikote'varuhua pejihugwi. Tupana'ga reki omombo imombyrypota pe me ipotaro ġwaramo. Nurã ji ei: Omombyry tehe ga pe me.

⁹ Aherekokatua kwepyga ġwaramo rŭi Tupana'ga imombyryvi ahe ve. A'reki ga e'i: "Te'iyme ti ġa: 'Ji pyryro

ġwaramo Tupana'ga imombyryvi ji ve.' A'ea ti ġa te'iyme. Tonhimboheteyme ti ġa a'ero," ei Tupana'ga.

¹⁰ A'ereki Tupana'ga nhande mombyry. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhanderea-poroġita mbopyahui toko katu ti ġa a'ero ojipe'ġa pokoga javo. A'ereki ymyahū nhandereaporoġita mbopyahua renonde Tupana'ga e'i: "Nahanahā ti ġa toko katu jipi ojipe'ġa pokoga nehē," ei ga.

Ojo'ja hete nhandereaporoġita

¹¹ Pekwahava'ja ti a'ero. Ymyaĩ jukwaha hete pe ndekoi judeus'ġarūiva'ero Tupana'gareheve'ġarūiva'ero. Judeusramo ore orokytiuka orerakwanhapira ore ko Tupana'gareheva'ero javo. A'ea rupi oro'e te'varuhu ore pe me a'ero ojikytiukare'ŷve'ġa.

¹² Pekwahava'ja ti. Ymyaĩ pe ndapekoi Cristo'gareheva'ero pejikovo oreirū'ġarūiva'ero. Peko pe orere'yja'ġa rūi israelitas'ġa nde'yja'ġarūiva'ea judeus'ġa nde'yja'ġarūiva'ea. A'ereki pe ko ambotehea Tupana'ga pe. A'ero Tupana'ga nde'i pe me: "Tamombyry ti ji pe me." A'ea rūi Tupana'ga ei pe me. Nurā pe ndape'ei: "Aerē ti nhande hoi yvagi pe Tupana'ga pyri nhandejupa avuirama nehē." A'ea rūi pe ei. Ndapekoi pe Tupana'gareheva'ero. Nahā pe ndekoi pejikovo okote'varuhuve'ġa pyteri pe.

¹³ Na tuhē. Ymyaĩ irupeve'ġa ja pe ndekoi Tupana'ga hugwi pejikovo ġwaramo judeus'ġarūiva'ero. A'ereki ymyaĩ pe ndapejikoty'ari ga pavēi.

Aġwamo reki pe ndekoi ira'agweve'ġa ja Tupana'ga hugwi pejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavēi. Tupana'ga pavēi pe jikoty'ari kiro. A'ereki Cristo'ga gwekoa reka'voguka omanomo pe ndepyga.

¹⁴ A'ereki Jesus'ga nhandepy'a noġatu nhande jikoty'aro ġwaramo onhipavēi.

Ymya judeusramo ore nopoarōhetei. Pe na jitehe judeus'ġarūiva'ero pe norearōhetei no. Nhanenhoarōe'yma ko hovapiahava ja nhandepyteri pe. Aerē Cristo'ga nhande monhoarōuka nhande mbohoryva'javi Tupana'ga rehe. Nahā ga nhande mbojogwerekokatuavo. Aġwamo judeusramo ore roryvamo pe ndehe. Na jitehe judeus'ġarūiva'ero pe ndoryvamo ore rehe. A'ero hovapiahava'java'ea ndogwerekoa'javi nhandepyteri pe. A'ereki nhanenhoarōe'yma opi nhande hugwi.

¹⁵ A'ereki Cristo'ga omombi nhandejogwerekote'varuhua omanomo ġwaramo nhande repyga. A'ea rupi ga e'i: "Ndatekwava'javi kiro Moisés'va'ea rembikwatijaragwera rehe," ei ga.

Aherembikwatijara e'i judeus'ga pe jate. Jesus'ga manoa renonde oronhimboheteavo judeusramo ore ei pe me judeus'garũiva'ea pe: Ore ve jate Tupana'ga onhi'ĩ. Pe me rũi ga onhi'ĩ. Nahã ore ei ore ko pe hohe javo. A'ea rupi Moisésva'ea rembikwatijara ko nhanemonhoarõe'ymukava'ea a'ero.

Aherembikwatijara rehe ndatekwava'javi aḡwamo. Judeusva'ero ore jikogame Cristo'ga rehe ga orereaporogita mbopyahui. Na jitehe Cristo'ga pendeaporogita mbopyahui no pe jikogame ga rehe judeus'garũiva'ero. Nhandereaporogita mbopyahurame ga nhandereaporogita mbojo'javi a'ero. Nahã ga nhandepy'a nogatui nhande monhoarõheteuka.

¹⁶ Nahã yva rehe omanoro ḡwaramo Cristo'ga nhandereaporogita rerogijyi nhandereaporogita mbopyahuavo. Omano ga yva rehe imombiga nhandejogwerekote'varuhua nhande mongovo oja'oro. “Nahã ti ji imombigi ḡandekote'varuhua Tupana'ga pe nehẽ no,” ei ga.

¹⁷ Cristo'ga uhu yvya koty pyryva'ea mombe'gwovo. “Tanogatu ti judeus'garũive'ḡa py'a – kiroki ḡa oko irupeve'ḡa ja Tupana'ga hugwi ga kwahave'yma ḡwaramo,” ei ga. “Tanogatu ti judeus'ḡa py'a no – kiroki ḡa oko ira'agweve'ḡa ja Tupana'ga hugwi ga kwahava ḡwaramo,” ei Cristo'ga pyryva'ea mombe'gwovo pe me ore ve no.

Pe me ga ei, a'e ji. A'ereki pe peko judeus'garũiva'ero. Ore ve ga ei, a'e ji. A'ereki ore oroko judeusva'ero.

¹⁸ Nhande ve nhaporemo ga ei, a'e ji. A'ereki Cristo'ga manoro ḡwaramo nhande repyga Tupana'ga ra'uva tuhẽ nhande pojyka nhande nhaporemo. Gara'uva nhande pokoga ḡwaramo nhande nhi'iḡi Tupana'ga pe nhandervete'ga pe.

¹⁹ A'ero judeus'garũiva'ero pe ndapekoa'javi ambotehero Tupana'ga pe kiro. Ga nde'ia'javi pe me: “Jigwyriveva'ea rũi pe ndekoi.” A'ea rũi ga ei pe me aḡwamo. A'ereki aḡwamo pe peko oreirũramo pejikovo Tupana'ga remimo'ẽharamo ore javijitehe. Tupana'ga oko oreruvihavuhuhetero penduvihavuhuhetero no. Peko pe Tupana'ga re'yjamo.

²⁰ Jesus Cristo'ga moirũhara'ḡa ojikogypy Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara'ḡa pavẽi. Aerẽ pe jikogi Jesus Cristo'ga rehe no. Ga pe ji ei onga pyhykava. A'ereki ḡa ojikogypy Cristo'ga rehe pejikoga renonde. Jesus Cristo'ga pe tuhẽ ji ei onga pyhykava ruvihava. A'ereki ga rehe nhande xajiko ḡa pavẽi.

²¹ Ga pavẽi nhandejikoty'aro ḡwaramo nhande nhaporemo xajogwerekoko katu katu nhandepyrypyryvamo tu katu ti Tupana'ga nhandepyteri pe jipi javo. Nahã ko nhande Tu-

pana'ga rongapyryva ja gambohetehava ja nhandejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi.

²² Na jitehe ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo pehe Tupana'ga ra'uva pe mbojogwereco katu katu pe mombyrymbyryva pe pyri ti Tupana'ga ruvi jipi javo.

3

Paulova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa judeus'ġarūiva'ea pe

¹ Jihi ko ako cadeia pype kiro. A'ereki ji aporavyky Jesus Cristo'ga pe ga mombe'gwovo pe me judeus'ġarūiva'ea pe Cristo'ga omano pe ndepyga javo. Nurā ojipe'ġa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga judeus'ġarūive'ġa pe javo.

² Pekwaha po pe Tupana'ga eagwera ji ve. Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Eho eporavykyavo pyryva'ea mombe'gwovo Cristo'ga mombe'gwovo judeus'ġarūive'ġa pe. Tokwaha ti ġa jipyryva ojive,” ei Tupana'ga ji ve.

³ A'ero ga hepiukari ji ve ikwahavuka ji ve ġwembiepiukaripyre'yma. Tupana'ga rembiepiukara mombe'gwovo ji akwatija'ri pe me oji'i.

⁴ Imonhi'iġame nhirembikwatijara po ti jukwaha pe me nhirembikwahava nehē. A'ereki Tupana'ga okwahavuka ji ve ġwembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'gwovo.

⁵ Ymyahū Tupana'ga ndokwahakatuukari ahe ve ġwembiepiukaripyre'yma. Aġwamo reki ga ikwahaheteukari pyryve'ġa pe – kiroki ġa oporavyky katu ga pe ganhi'iġa mombe'uhara'ġa Cristo'ga moirūhara'ġa pavēi. Tupana'ga gwa'uva mondoi ġa pyri tohepiuka ti jira'uva ġa pe nhirembiepiukaripyre'yma javo.

⁶ A'ero Tupana'ga ra'uva i'ei: “Judeus'ġarūive'ġa ti tuhu yvagi pe upa Tupana'ga pyri avuirama nehē judeus'ġa pavēi nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva. “Ga nhaporemō oko gareheve'ġa Cristo Jesus'ga ra'oa. A'ero nahanahā ga imombyryvi ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe judeus'ġa pe no Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga. A'ereki pyryva'ea mombe'ua renduva ġa jikogi ġa rehe. A'ero ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa pojkavo.” Nahā Tupana'ga ra'uva i'ei ikwahavuka Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma pyryva'ea kwahavuka ganhi'iġa mombe'uhara'ġa pe Cristo'ga moirūhara'ġa pe no.

⁷ Pyryva'ea pe Cristo'ga mombe'ua pe Tupana'ga ei ji ve: “Paulo, emombe'u ti Cristo'ga judeus'ġarūive'ġa pe. Nahā ti eporavyky ji ve,” ei ga. A'ero ga ji mbopopoakari opopoakara pyvō toporavyky katu ti ga ji ve javo. Opyryhetero ġwaramo ji ve ga ji mongoi toko ti ga Cristo'ga mombe'uharamo javo.

⁸ Jihi reki Jesus'gareheve'ğa gwyre'i'i pa garemimo'ëhara'ğa gwyre'i'i pa ji rekotehei! Ji ve reki Tupana'ga pyryhetero emombe'u ti Cristo'ga pyrykatukatua judeus'ğarũive'ğa pe javo. Manameuhũ ti nhande ikwahapavi Cristo'ga pyrykatukatua! Ndikwahapavi po ti nehë!

⁹ Jypya Tupana'ga oapo pa hako. A'ea rupi ga ndohepiukari ğwemimbotarimova'ea. A'ereki ga nomombe'ukatui Jesus Cristo'ga hako. Ağwamo ji ve Tupana'ga ei opyryhetero: "Ekwahavuka ti ğa pe nhaporemone nhiremimbotarimova'ea nhirembiepiukaripyre'yama," ei ga.

¹⁰ Takwahavuka ti ji Cristo'gareheve'ğa pe a'ero. Tohepiuka ti ğa ağwamo Tupana'ga rembikwahaparava ipopoakaheteve'ğa pe ipopoakaheteve'ğandeheve'ğa pe no - kiroki ipopoakaheteve'ğa omondondouka ojipe'ğa ğwemimbotarimova'ea rehe yvagi pe ipopoakaheteve'ğandeheve'ğa pavëi.

¹¹ A'ereki ymyahũ Tupana'ga heaporoğita ypy hako. A'ero ga ei: "Omanomo ğwaramo ti Cristo Jesus'ga ğapoykaharetero ojiheve'ğa mbojikogukari ojihe ğa nderua ji pyri nehë," ei Tupana'ga ojapyakaypyavo gweaporoğitaro.

¹² Nurã nhandejikoty'aro ğwaramo Cristo Jesus'ga pavëi nhande ndipojihuvi. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ko nhande rendu pota nhande arõheteavo. Nhande nhi'igi Tupana'ga pe a'ero nhandejikoga ğwaramo Cristo'ga rehe.

¹³ Nurã ji ei pe me: Tapene'ouhũ pejikyhyjie'yama hahyrame ji ve ji pe ndepyga ğwaramo. A'ereki ğa ji mongi cadeia pype ji Cristo'ga mombe'urame pe me judeus'ğarũiva'ea pe. Hahyrame ji ve ojipe'ğa e'i: "Paulo'ga Éfesopeve'ğa arõhetei," ei ğa pe mboheteavo. Pejoryjory ti a'ero!

Cristo'ga nhande arõ hete

¹⁴ Jijapyakarame Tupana'ga pyryva rehe ji renypy'andurugi Jesus Cristo'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhandepoykaharete'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhinhi'iga ga pe pe ndepyga a'ero.

¹⁵ Ga pe gareheve'ğa nhaporemone ei apina'ga. Nahã ğa ei - kiroki ğa yvagi pe, kiroki ğa yvya koty no. A'ereki Tupana'ga oko ğanduvete'ga.

¹⁶ Ji nhi'igi Tupana'ga pe pe ndepyga. A'ero ji ei ga pe:

—Ndera'uva tombopopoaka Éfesopeve'ğa ndeaporoğita ğa mbokatuavo toko katu ti ğa javo. Nahã ti nde ğa pokoheteuka nehë. A'ereki nde ndepopoaka hete epyryhetero ekatukaturu.

¹⁷ Gandeaporoğita popoakarame ti Cristo'ga ğa pojkai jipi a'ero. A'ereki ğa ojiko ga rehe, a'e ji Tupana'ga pe.

—A'ero nane'ymi ti ġa vy'ari jipi nde rehe nehë Cristo'ga rehe no ojogwehe nehë no. Oko katu ti ġa nde arõheteavo Cristo'ga arõheteavo no onhoarõheteavo nehë no. Noarõhetepigi ti ġa nehë, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁸ Onhoarõheterame ti ġa ikwahavi Tupana'ga remimo'ëhara'ġa pavëi nhaporemõ nehë Cristo'ga nhande arõ hete javo. “Nane'ymi ga nhande arõ hete,” e'i ti ġa ojohupe nehë. “Nhande nhaporemõ ga nhande arõ katu katu!” Nahã ti ġa ei onhimomby'avo ikwahava oyvyteri pe nehë, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Onhoarõheterame ti ġa ikwahakwahavi.

¹⁹ —Ga ti e'i jitehe a'ero nehë: “Ndikwahapavi reki nhande nahanahã Cristo'ga nhande arõ hete javo. A'ereki tegwete ahereaporogitapava hehe Cristo'ga ahe arõheteranuhũro ġwaramo,” e'i ti ġa nehë, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Cristo'ga remiarõhetea kwahaheterame tuhë ti nde javijitehe ġa ndekoi. Ndepyryva ti ġa herekopavi nehë, a'e ji Tupana'ga pe. A'ea pa ji apota ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ Po nhande nhi'īgi Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ore ve javo, koji'i hete tuhë po ti ga imombyryhetei nhande ve nehë. Po nhande japyakai nahanahã ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve javo, koji'i hete tuhë po ti ga imombyryhetei opyryhetero nhande ve nehë. Nahã ga pyryhetero nhande ve opopoakara pyvõ. Opopoakara pyvõ ga nhande pojyka nhandereaporogita mbopopoaka.

²¹ Kiro ji ei ga pe a'ero:

—Tanemboukwaha ti Cristo Jesus'gareheve'ġa. Tanemboukwaha ti ġa nde kwahavuka ndepyryva kwahavuka no ndepopoakara kwahavuka no. Cristo Jesus'ga rembipojykarõ ġwaramo ti ġa tanemboukwaha avuirama nehë. Na tuhë! Amém! a'e ji Tupana'ga pe.

4

Cristo'gareheva'ero ti pejogwereco katu

¹ Nurã ji ei pe me jitekovo cadeia pype nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'e ji pe me: Tupana'ga pe mo'emo'ë toko ti ġa Cristo'gareheva'ero okokatuavo javo. Nurã ti nane'ymi peko katu pejikovo garemimbotarimova'ea rehe, a'e hete ji pe me.

² Tapenhimbohetei'i ti. Penhimoġatyromba ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejogwerekokatuavo penhoarõheteavo.

³ Tupana'ga ra'uva pe pojkai pendeaporoğita mbojo'java pe monhoarõheteavo. Nane'ymi ti pejirokwa pejogwerekokat-uavo a'ero inoğatuavo pejopy'a penhimonha'ngae'yma pe-jogwehe. A'ea ti pepota hete. Nahã ti pendeaporoğita ndo-jirojijyi imbojoyvyre'yma ojogwehe nehẽ. A'ea nhaporemõ ji ehetei pe me.

⁴ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemõ ko Cristo'ga ra'oa. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'oa. Nhande nhaporemõ Tupana'ga ra'uva nhande pojyka. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'uva. Nhande nhaporemõ ti Cristo'ga nhande reroho yvagi pe nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ Tupana'ga nhande mo'emo'eamo ġwaramo ojive. A'ea rehe jate ko nhande nhaporemõ xanhimbovy'a.

⁵ Nhande nhaporemõ xako Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ojipeji jate reki ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga rehe jate nhande nhaporemõ xajiko. Nhande nhaporemõ nhande nhimobatizaukarama nhande xa'e: Jesus Cristo'ga omano nhande ve nhandereaporoğitatiruahũa mombiga nhandereaporoğita mbopyahuavo no nhande jikogame ga rehe. A'ea pe jate nhande nhaporemõ xa'e nhanenhimobatzauka.

⁶ Nhande nhaporemõ xa'e Tupana'ga pe nhanderuvi-havuhuhete'ga. Ga pe nhande nhaporemõ xa'e nhanderuvete'ga. Ojipeji jate ko Tupana'ga. Gaha ipopoaka ojipe'ga hohe pa. Nane'ymi ga oko yvya koty yvaga koty no ipojykapa. Ga nhande pojyka nhande nhaporemõ.

⁷ Nhande nanenani Cristo'ga pyryhetero imbuhua pyryva'ea nhande ve nhande mbokarakatuuka nahã ti pe ojipe'ga pokogi javo. Gwemimbotarimova'ea rehe ga reko nahanahã ji pe mbokarakatuuka javo.

⁸ A'ea mombe'gwovo Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Ojiupirame yvate ga ġwembipyhyhara'ga nderohoi ojupi ojirovia.

A'ea rupi ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara hako.

⁹ “Ojiupi ga yvate,” e'i. Nurã nhande ikwahavi gajyvypyagwera yvatea hugwi. A'ereki ojiupia renonde ga oji yvya koty ogwovo omanove'ga gwyrì pe.

¹⁰ Kiroki ga oji Cristo'ga – gaha ojiupi yvate a'ero ogwovo yvaga aherovai nhaporemõ okovo nhandepojykaharete'ga. “Tako ti ji yvyakotyva'ea pyri nanani yvyakotyve'ga pyri nanani no yvagipeva'ea pyri nanani no yvagipeve'ga pyri nanani no,” ei Cristo'ga ojiyva. A'ea ga ei ojiupia no.

11 A'ero ga imondoi pyryva'ea vvyakotyve'ga pe opyryhetero javo jara'ga pe: “Peko ti nhimoirũharamo pejigwovo ji mombe'gwovo hajiheve'ga pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peko ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo nahanahã Tupana'ga ei pe me javo ga pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peropero ti peho pyryva'ea mombe'gwovo ji mombe'gwovo ga pe ga mbojikoguka ji rehe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Pehepia katu ti ga pokoga – kiroki ga ojiko ji rehe. Pembo'e katu ti ga nhinhi'iga rehe no,” ei Cristo'ga.

12 A'ea rupi ga ei: “A'ea ji ei pe me. A'ero ti pe nhombopopoakaakari penhomongokatukatuavo penhomboavujikwea nehẽ. A'ero ti pe poravykykwahavi Tupana'ga pe pejopokopokoga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapavuka pejohupe nehẽ. A'ero ti pe pejogwereco katu pejiko-heteavo Tupana'ga rehe pejikokatuavo nehẽ,” ei ga. “A'ereki jira'oa a'e ji pe me,” ei Cristo'ga.

13 A'ero tuhẽ ti ojo'ja nhande jikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. Nhande ojo'ja Tupana'ga ra'yra'ga kwahahetei nehẽ no. A'ero ti nhande nhimbovyvyri nhandereaporogitapyryvamo nehẽ. A'ero ti Cristo'ga javijitehe nhande rekokatui nhandepyryvamo nehẽ.

14 Nurã ti nhande ndiakoa'javi tayri'ga ja nehẽ. Tayri'ga gwerojijyjijyi'iuhu ojeaporogita jipi ojipe'ga ega'erame ga pe. Na jitehe po ojipe'ga ega'ei nhande ve no. Ojapyakavo tehe ga nhande mbo'ei gweaporogitate'varuhuavo nhande moandyandyipota o'mbero nehẽ. Nhanderekoa'jave'ymame tayri'ga ja ti nhande nianhimbo'eukari ga pe nhaporemo nehẽ. Ndirojijyjukara'jara'javi ti nhandereaporogita nehẽ.

15 Xanhi'igatu ti nhande a'ero a'itituhẽva'ea mombe'gwovo nhanenhoarõheteavo nehẽ. A'ero koji'i ti nhande rekoi Cristo'ga ja nhandejikoty'a ga pavẽi nhandekovo ganhi'iga rupi nhaporemo nehẽ. A'ereki ga pe nhande xa'e nhaneakağa.

16 A'ereki ga tuhẽ ko nhandepojoykaharetea. Cristo'ga ra'oa xa'e nhande nhandejive nhandejikoga Cristo'ga rehe. Gaha nhande mohigatui nhande mbojogwerekokatuavo nhande retakwera'ja. Okovo gwemimbotarimova'ea rupi ga nhande mboporavykyparavuhui nhande mbojopokoga. Nahã ti koji'i nhande nhombopopoakari nhanenhombojikoga Tupana'ga rehe nhanenhoarõheteavo nhanenhomombyrymbyryva nehẽ.

Ipyahu nhandereaporogita

17 Nurã nhandepojoykaharete'ga pavẽi jijikoty'aro gwaramo ji ehetei pe me: Pepohi ti pejikoagwera hugwi. Peko ti

peje'yja'ğa ja rüi judeus'ğarüive'ğa ja rüi – kiroki ğa ndojikogi Cristo'ga rehe. A'ereki ğa heaporoğita tehe okovo jipi.

¹⁸ Satanás'ga ndokwahavukari ğa pe ęandeaporogita mbopyahuukare'yma Tupana'ga pe. Ypytunahivareheve'ğa'java'ero ko ğa ndekoi a'ero. Ga ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ğa ndokwahapotari ga.

¹⁹ Nurã oyvyteri pe ğa ndapyryvi. A'ereki ğa ojipokwaha Tupana'ga kwahapotare'yma rehe. A'ero ğa nhikwava'eęi okote'varuhua pe oakwahave'yma. Gwereco ğa ęwembireko'ğarüive'ğa no ğa nderekote'varuhuavo. Nahanahã ğa ndekote'vate'varuhupavi okote'varuhupotapota.

²⁰ Pehe reki nanongara rehe rüi pe nhimbo'ei pejikogirẽ Cristo'ga rehe. Cristo'ga rehe pe penhimbo'e. Ga oko katu hete.

²¹ Pehendu pe Jesus'ga mombe'ua ğa ga mombe'urame pe me. Ga pe mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe ikwahavuka pe me nahanahã Jesus'ga oko javo.

²² Gamombe'ua renduvame pe ikwahavi javo: “Xapohi ti nhandereaporogitaymyana hugwi. A'ereki nhandereaporogitatiruahũrame nhande xako te'vate'varuhu nhanen-himoandyandyita nhanerembipotate'varuhuro ęwaramo,” pe'e pe ikwahava.

²³ “Timbopyahuukara'jara'ja ti nhandereaporogita. A'ero pyryva'ea rehe ti nhande japyakai nehẽ,” pe'e pe ikwahava.

²⁴ “Xanhimboheaporogitapyahuukari ti Tupana'ga pe hendukatuavo ganhi'iga. Nhandereaporogita mbopyahurame ti Tupana'ga nhande mongo katu nhande mombyryva nhande mongovo oji'ja nehẽ,” pe'e pe. “Ga nhande mombyryvame ti nhande reko'i a'itituhẽva'ea rehe nehẽ.” A'ea pe'e pe ikwahava pejikoga ga rehe gamombe'ua renduvame.

²⁵ Nurã ti tape'mbea'javi. Pe napenani ti penhi'igatu pejikotyve'ğa pe a'itituhẽva'ea mombe'gwovo. A'ereki nhande ko nhandejogwe'yjava'ea Cristo'ga pavẽi nhandejikoty'aro ęwaramo.

²⁶ Penhimonha'ngarame ti tapekote'varuhui. Ypytuna renonde ti penhimonha'ngapi.

²⁷ Penhimonha'ngapige'ymame kotihĩ ti Diabo'ga pe mongo te'varuhu nehẽ. A'ereki ga ko ite'varuhuve'ga Satanás'ga. Tapenhimongote'varuhuukari ti ga pe a'ero ga pokoge'yma.

²⁸ Iporomive'ğa ti tomima'javyme kiro. Toporavyky katu ti ğa jipi ipyhykatuavo ojive. A'ero ti ğa herekoi timondo ti mo imbatere'ỹve'ğa pe javo.

²⁹ Tapenhi'ite'varuhui ti pejohupe penhombotegwetee'yma. Penhi'igatu ti pejohupe penhombopopoaka pejopokoga imombyryva pejohupe.

30 Tapemongoveveuhui ti Tupana'ga ra'uvapyryva. Gara'uvapyryva uhu upa pe pyri. A'ereki Tupana'ga e'i: "Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri nehē - kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha hete ti a'ero ġandekoa jireheva'ero. Opyta ti jira'uva ġa pyri Cristo'ga mbuhua nehē. A'ero ti jijipyri ji ġa nderurukari Cristo'ga pe ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi nhaporemonehē," ei Tupana'ga.

31 Pepohi ti ġa'arōe'ymuhūa hugwi penhimboahivuhua hugwi no penhimonha'ngahetea hugwi no penhinhi'ġahyahiva hugwi no penhi'ġite'varuhua hugwi no. Tapetiruahūi ti pejohupe. A'ea hugwi ti pepohi.

32 Pejogwereco katu ti. Pejoporogwety ti. Tupana'ga pyry pe me henonha'jave'yma pendekote'varuhua Cristo'ga manoro ġwaramo pe ndepyga. Ga ja ti tapehenonha'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua pejive pepyryvamo ġa pe.

5

Tupana'gareheva'ero ti peko katu

1 Tupana'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Nurā ti peko Tupana'ga ja pejikovo gara'yramo garemiarōhetero.

2 Penhoarō hete ti. A'ereki Cristo'ga nhande arō hete omanomo nhande repyga ojijukauka ġa pe. Nahā ga rekoijukapyra'java'ero Tupana'ga pe. Nahā ga nhikwava'eġamepyry Tupana'ga pe.

3 Tapereko ti penhimbireko'ġarūive'ġa. Ojipe'ġa no taperekote'varuhui'i ti ġa Tupana'ga remimo'ēharamo pejikovo ġwaramo. Ojipeva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe nhaporemonehē ti tapekoi. Tapepotaruhui ti ojipe'ġa apoa. Tapekoi'i ti na Tupana'ga remimo'ēharamo pejikovo ġwaramo. A'ero po ti ojipe'ġa nde'i'i tuhē pe me nehē.

4 Tape'ete'varuhui ti. Tapeakwahavi ti. Tapenhi'ġethei ti. Tapejai ti ite'vava'ea. A'ea rehe nhaporemonehē ndatekwava'javi Tupana'gareheva'ero pendekoro ġwaramo. Emo pyry hete pe'erame Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde!" A'ea ti pe'ji.

5 A'ea ji epavi pe me. A'ereki ġahā ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri - kiroki ġa gwereco ġwembireko'ġarūive'ġa. Kiroki ndapyryvive'ġa ojipe'ġa ndereko te'varuhu - ġahā ndohoi yvagi pe no. Kiroki ġa opotaruhu ojipe'ġa apoa - ġahā ndohoi yvagi pe no. A'ereki nahā ġa mbatera arō Tupana'ga arōa hohe. Ganduvihavuhuhete'ga rūi ko Cristo'ga. Ganduvihavuhuhete'ga rūi ko Tupana'ga. Ndohoi ti ġa yvagi pe Cristo'ga pyri Tupana'ga pyri upa nehē. A'ea pe pekwaha.

6 Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe ġa eteherame. A'ereki ġa e'i okote'varuhua pe: "A'ea rupi nhande ndiakote'varuhui," ei ġa onhi'ġetheavo o'mbero.

Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe pejikoe'yma ġanhi'ġa rupi. A'ereki Tupana'ga noarđi nanongara ite'varuhua. Kiroki ġa oko te'varuhu Tupana'ga renduve'ŷve'ġa – ġa ndehe ti Tupana'ga nhimonha'ngai a'ero nehē.

⁷ Nurā ġanhi'ġa rupi rūi ti peko ġa moirūe'yma.

⁸ A'ereki nypytunahiva'javi pe me kiro.

Ymya'ĩ pe peko ypytunahivareheve'ġa ja – kiroki ġa ndokwahavi hepiage'yma. Ga javijitehe pe ndapekwahavi. Peko te'varuhu pe Tupana'ga kwahave'yma. Aġwamo reki nhandepojy kaharete'ga Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavēi kojahua ja pe me. A'ereki pe Tupana'ga kwaha. Nurā ti peko katu kojahuarupive'ġa ja ikwahapyra'ġa ja Tupana'ga ra'yra'ġa ja.

⁹ Gara pe ji ei ji erame: Kojahuarupive'ġa ja ti peko? Kiro ji imombe'ui pe me: Pejogwerekato katu pa ti. Peko katu pa. Pemombe'u pa ti a'itituhēva'ea ojipe'ġa moandyandyje'yma. Nanongara rehe Tupana'ga ra'uva nhande mbo'ei ikwahuka nhande ve.

¹⁰ Penhimbo'e ti takwaha ti ji nhandepojy kaharete'ga remimbotarimova'ea javo Cristo'ga remimbotarimova'ea.

¹¹ Ypytunimo ojipe'ġa ndekoi tianderepiagyme ti ġa javo. A'ero ġa ndekote'varuhui. Ga ja rūi ti peko a'ero. Tapekote'varuhui ti. A'ereki nanongara'ġa ndojogwerekokatui. Ndokokatui ġa. Nomombe'ui ġa a'itituhēva'ea. Pe'ji ti ġa pe a'ero: “Tapekote'varuhua'javi ti. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imomboruka Cristo'ga pe pejikoga ga rehe.” A'ea ti pe'ji ġa pe ġandekote'varuhua mboukwahava.

¹² Oko te'varuhu ranuhū ġa onhimima tianderepiagyme ti ġa nhande rekorame a'ea rehe javo. Nimombe'upotari nhande ġandekote'varuhua. A'ereki a'ea rehe nhande niandepoyjayjari.

¹³ Emo ti tiandepoyja hete imombe'gwovo ġa pe. Timombe'u ti ġa pe: Nahanahā pe pekote'varuhu. Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua. Nahanahā ga pendekokatua pota. A'ea ti timombe'u ġa pe.

Nhande ġandekote'varuhua mboukwahavame nahā ġa pe ti ġa ndekote'varuhupigi a'ero nehē. A'ereki nhande rendukaturame ti ġa e'i nehē: “Na tuhē! Xako te'varuhu reki nhande,” e'i ti ġa. A'ero ti ġa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua herojijyjijyita ojeaporogita okovo kojahuarupive'ġa ja nehē.

¹⁴ Nurā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei:

“Pema'ē ti ikwahaheteavo!

A'ereki pe ndapekwahavi ġa ja

– kiroki ġa oki upa ikwahave'yma.

Pendeaporoğita tiruahũ.

Nurã Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ğa ja ga kwahave'yma ğwaramo.

Pejirokwa ti imbopyahuuka pejeaporoğita Cristo'ga pe!

A'ero ti ga imboukwahavi pe me pendekote'varuhua.

A'ero ti pe pohiri pejikote'varuhua hugwi

pejikoga ga rehe nehẽ," ei Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁵ Nurã peko katu tuhẽ ti. Ikwahave'ÿve'ğa ja rũi ti peko. Penhimombaragwaha ti ikwahava.

¹⁶ Pereko katu ti ğa jipi Cristo'ga mombe'ukatuavo ğa pe ğa ndetakwera'ja nehẽ. A'ereki ğa oko te'vate'varuhu onhi-mongyavo.

¹⁷ Nurã pekwha hete ti. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ti penhimombaragwaha. Ikwahave'ÿve'ğa ja rũi ti peko.

¹⁸ Tapeheagwyrvi ti ahemboheagwyrva'ea gwove'ÿ vinho gwove'ÿ. A'ereki ahe i'uranuhũrame vinho a'ea ahe mbote'varuhu ahe mongovo tehe. Emo pejipojykauka ti Tupana'ga ra'uva pe penhimongokatuuka.

¹⁹ Penhomogita ti penhimby'yita. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ğandekokatua ğanemimombyryva nhande ve. Nahanahã ti penhimby'ymby'yi nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo.

²⁰ Pe'ji ti Tupana'ga pe: "Apĩ, ndepyry hete nde imbuhua ore ve. Ore roryroryvamo neremimbuhupava rehe. Ehendu ti orenhi'iğa nde ve. A'ereki ore repyga Jesus Cristo'ga omano orepojykaharete'ga." A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe jipi.

²¹ Peko ti penhonhi'iğa rehe pejopokoga pejogwerekokatuavo Tupana'ga rendukatukatuavo ğwaramo.

Hembirekove'ğa

²² Kunhano peko ti penhimbireko'ğa nhi'iğa rehe pejikoty'aro ğwaramo Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi.

²³ A'ereki akwaimbae'ğa oko ğwembireko'ğa pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ğa pojykaharetero - kiroki ğa ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iğa javo. Na jitehe akwaimbae'ğa ndekoi ğwembireko'ğa pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ğa mbopiro'yharamo imomboia ğandekote'varuhua ğa hugwi. Ga ko ğa'akağamo, a'e ji a'ero. Gara'oa a'e ji gareheve'ğa pe.

²⁴ A'ereki Cristo'gareheve'ğa oko Cristo'ga nhi'iğa rehe gaha nhandepojykaharete'ga javo. Na jitehe ti kunha'ğa toko pa ğwembireko'ğa nhi'iğa rehe.

²⁵ Cristo'ga oarõ hete ojiheve'ğa omanomo ğa ndepya. Na jitehe ti akwaimba'eva'ero pearõ hete penhimbireko'ğa nderekokatuavo.

²⁶ Cristo'ga omano ojiheve'ğa ndepya tamo'emo'ë ti ji ğa jijive ğa mombyryva javo. Ombopyahu ga ęandeaporogita ğa hendukaturame gamombe'ua. A'ereki ga ohy pa ęandeaporogitatiruahũa ipe'avo ğa hugwi ğa hendukaturame gamombe'ua.

²⁷ Cristo'ga omano ğa ndepya tuhu ti ğa ji pyri okatuhetero javo. “Ndite'varuhui'i ti ğa otiruahũe'yma tuhë a'ero nehë,” ei ga. “Nurã ti ğa pyryvamo okokatuavo nehë,” ei ga omanomo.

²⁸ Nhande tia'ngu nhandeja'oa nhandenhiarõheteavo. Na jitehe ti akwaimbae'ğa toarõ hete ęwembireko'ğa ğa a'nguheteavo ğa pokoga. Kiroki ğa oarõ hete ęwembireko'ğa – ęahã onhiarõ hete.

²⁹ A'ereki nhande nhaporemõ niarõhete'e'ęangavi nhandeja'oa. Tia'ngu reki nhande nhandeja'oa nhandejiporaka. Nahã Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nhande arõ hete ojiheva'ea nhande a'nguheteavo nhande pokoga.

³⁰ A'ereki gareheva'ero nhande xako gara'oa re'yjava'ero tuhë, a'e ji.

³¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Nurã akwaimbae'ğa ja'ogi uva'ğa hugwi oy'ğa hugwi no ęwembirekokaturo.

Ga ojogwerekoro ęwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahëa pavëi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

³² A'ea rehe jijapykaheterame ji akwaha onhimiva'ea ikatuheteva'ea, a'e ji. A'ea pe ji ei: Cristo'ga ojogwerekõ gareheve'ğa pavëi – kiroki ğa ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo.

³³ A'ero ji ei akwaimbae'ğa pe ğa ndetakwera'ja tuhë: Penhiarõ hete pe. Na jitehe ti pearõ hete ti penhimbireko'ğa a'nguheteavo ğa pokoga. Kunha'ğa pe ji ei no: Pemondo ti pejeaporogita imohina penhimbireko'ğa nhi'iga rehe.

6

Tayri'ga; ganduva'ga; gay'ga

¹ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ğa nhi'iga penhy'ğa nhi'iga no Cristo'ga rendukatuavo ęwaramo. A'ereki a'ea ko pyry Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe.

² “Pemondo ti pejeaporogita imohina pejuva'ğa ndehe penhy'ğa ndehe no,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako. A'ea ji imombe'ui pe me. A'ereki a'ea Tupana'ga okwatijarukarypy Moisésva'ea pe amombyry ti ğa pe javo.

³ A'ereki garembikwatijarukara e'i:

“Po pemondo pejeaporoğita imohina pejuva'ğa ndehe penhy'ğa ndehe no,
a'ero ti pyryhetero pe me nehẽ.

Mbaigwe hete ti pe nduvi yvya koty pemañoa renonde nehẽ no,” e'i garembikwatijarukara.

⁴ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ğa pejihe ja'javo ға pe. Pearõ hete ti ға mbo'ekatuavo ға monhimomboaka. Pembo'e ti ға Cristo'ğa nhi'iğa rehe nhandepojykaharete'ğa nhi'iğa rehe toko katu ti ға javo.

Gapojykahara'ğa; gapyrive'ğa

⁵ Ojipe'gapyriva'ero ipiro'ye'ỹva'ero pehendu katu ti ғанhi'iğa peporavykykatuavo ға pe. Pehendu katu ti ға nhi'ıpo'ruavo. Pekihyji hete ti ға hugwi mara'ngu po ji jiporavykyte'varuhuavo ga pe javo. Peoporavyky katu ti pejikokatuavo Cristo'ğa rendukatuavo ғwaramo.

⁶ Peko ti ojipe'ğa ja rüi. Opojykahara'ğa gwepiagame ға oporavyky katu tianembohete ti ға javo. Ga gwepi-age'ymane ға ndoporavykyi. Peko ti ға ja rüi. Pejipojykahara'ğa pejepiagame ti peko ғанhi'iğa rupi. Ga pejepi-age'ymane ti peko ғанhi'iğa rupi jitehe peporavykykatuavo. Cristo'gareheva'ero ti pejirokwa pejiporavykykatuavo pejipojykahara'ğa pe pejoryjoryvamo nanongara Tupana'ğa opota javo.

⁷ Peoporavyky pota ti pejipojykahara'ğa pe. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandepojykahara'ğa pe jate rüi nhande poravykyi. Nhandepojykaharete'ğa pe Cristo'ğa pe nhande poravykyi no nhande poravykyrame ға pe.” A'ea ti pe'ji.

⁸ A'ereki pe pekwaha javo: “Po nhande xaporavyky katu nhandekokatuavo, a'ero ti Cristo'ğa nhandepojykaharete'ğa imombyryvi nhande ve ikwepyga nehẽ. A'ereki Cristo'ğa omombyry okokatuve'ğa pe nhaporemõ ikwepyga ға poravykykaturame. Omombyry ga ipiro'ye'ỹve'ğa pe – kiroki okokatuve'ğa ojipe'ğa remimboporavykyve'ğa. Kiroki okokatuve'ğa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ğa – ға pe Cristo'ğa omombyry no.” A'ea pe ei ikwahava.

⁹ Gapojykaharamo peko katu ti no pejirokwa pejipyrive'ğa nderekokatuavo penhimohehuka Cristo'ğa pe pejihe nanongara Tupana'ğa opota javo. Tape'ea'javi ti pejipyrive'ğa pe: “Po pe ndapeporavykyheteranuhüi, a'ero ti ji tiruahühetero pe me nehẽ.” A'ea rüi ti pe'ji pejikote'varuhue'ymane ға pe.

Pekwahava'ja ti. Tupana'ğa yvagipeve'ğa oko pepojykaharete'ğa pepyrive'ğa pojykaharete'ğa no. Tape'ete'varuhua'javi ti ға pe. A'ereki ojo'ja ға ndekoi Tupana'ğa pe ғаpojykahara'ğa ғapyrive'ğa pavëi. Kiroki ға

oko te'varuhu – ġa pe nhaporemō po ti ġa ei peko te'varuhu pe javo nehē.

Jesus'gareheve'ġa mbopopoakahava

¹⁰ Nhiirū, kiro ji ikwatijapavukari ġwerī imombe'gwovo pe me tapehendu katu ti Tupana'ġa nhi'ġa. Penhim-bopopoakaruka ti nhandepojykaharete'ġa pe Cristo'ġa pe gapopoakahetea pyvō penhimongovouka garemimbotari-mova'ea rehe pejikoty'aro ġwaramo ġa pavēi.

¹¹ Soldados'ġa nduvihava'ġa omongiuka itaheteva'ea nhaporemō metal apopyra soldados'ġa pe tonhia'ngu ti ġa javo. “A'ero ojipe'ġa ndurame ġa movahiamo ti ġa popoakaro ġa pe nehē,” ei ġa. “Ndokutugi ti ġa ġa nehē ġa itaheteva'ea mongiro ġwaramo,” ei ġa.

Peko ti soldados'ġa ja penhia'nguavo. Penhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Penhimbopopoakaheteuka ti Tupana'ġa pe gapopoakahetea pyvō nhaporemō a'ero. A'ero ti pe napen-himoandyandyjukari Diabo'ġa pe ite'varuhuve'ġa pe nehē.

¹² A'ereki vvyakotyve'ġa rūi nhande timovahī. Ndahā'oiva'ea ndahekoiva'ea a'ea reki nhande timovahī anhaġa Diabo'ġapyriva'ea. A'ea ko oko ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'eareheva'ea no Cristo'gareheve'ġarūive'ġa nduvihavava'ea no. Cristo'gareheve'ġarūive'ġa nduvihavava'ea ġa pojykarō ġwaramo ġa pe ypytuna ja kiro. A'ereki ġa ndokwahavi Tupana'ġa. A'ereki ġanduvihavava'ea noarōi Tupana'ġa kwahavukare'yma ġa pe. Nhande timovahī Diabo'ġapyriva'ea nhaporemō anhaġa nhaporemō a'ero. Yvatea gwyri pe a'ea rivi okote'varuhuavo.

¹³ Nurā penhimbopopoakaruka ti Tupana'ġa pe gapopoakahetea pyvō nhaporemō. Nurā ti pe popoakahetero anhaġa pe nhaporemō Diabo'ġapyriva'ea pe nhaporemō nehē. Pepopoaka ti pe a'ea pe nehē a'ea pe mongote'varuhuukapotarame nehē. Pejiko jitehe ti Tupana'ġa rehe nehē a'ea movahīhetepavame nehē.

¹⁴ Pejiko jitehe ti a'ero Tupana'ġa rehe pepopoakaramo. Soldados'ġa onhimboavujikwe oku'ayvira mongiavo timovahī katu ti kiro javo. Peko pe soldados'ġa ja onhimboavujikwera'ġa ja pe imombe'urame a'itituhēva'ea jate.

Soldados'ġa omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Peko pe soldados'ġa ja itaheteva'ea mongihara'ġa ja penhia'nguavo pejikokaturame. A'ereki pendekokatua rupi pe nhia'ngui.

¹⁵ Soldados'ġa gwereko sapatos xaho katu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja sapatos rerekohara'ġa ja pe ikwahavame

Cristo'ga mombe'ua pejipy'a noġatuuka jupe. A'ero ti pe hokatui imombe'gwovo ojipe'ġa pe no Tupana'ga onoġatu pota pepy'a javo ġa pe.

- 16 Soldados'ġa omombo ta'akwa'ria hendyva'ea ġa ndehe ġa movahĩrame tombote'varuhu ti okirame ġa pype javo. Ojipe'ġa soldados'ġa ġa movahĩrame opyhy opo pe itaheteva'ea o'ara piahava ta'akwara mombihava tokiyme ti nhande pype javo ġa imomborame hehe. Peko pe soldados'ġa ja o'ara piahava pyyhara'ġa ja pejikoheterame Tupana'ga rehe Diabo'ga mombihara'ġa rehe. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbote'varuhu pota toki hete ti nhinhi'ġa ġayvyteri pe ġa mongote'varuhuavo javo. Pejikoheterame Tupana'ga rehe Tupana'ga omombiguka Diabo'ga popoakara pe me.
- 17 Akanitara soldados'ġa opyhy inoġa onhia'nguavo tonupãyme ti ġa nhaneakaġa javo. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pe pejikote'varuhua mombora kwahava'javame. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pejeaporogita mbopyahua kwahava'javame no. A'ea nhaporememo ikwahava'javame peko pe ġa ja penhia'nguavo Tupana'ga ti nhande rerohoi yvagi pe nhande mombytavo avuirama nehẽ javo. A'ereki penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

Soldados'ġa opyhy haimbejovaiva'ea xanhia'ngu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja haimbejovaiva'ea pyyhara'ġa ja penhia'nguavo pejipojykaukarameme Tupana'ga ra'uva pe torembo'e ti Tupana'ga nhi'ġa rehe javo. A'ero ti pe ojipe'ġa mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe nehẽ imboukwahava ġa pe ġandekote'varuhua nehẽ. Pe napenhimon-gote'varuhuukari ti ite'varuhuve'ga pe Diabo'ga pe ġa pavẽi nehẽ no ikwahava ġwaramo Tupana'ga nhi'ġa. Penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

- 18 Nane'yimi ti penhi'ĩ hete Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ġa pe javo. Pejipokoguka ti Tupana'ga ra'uva pe pejipojykauka penhi'ĩgame Tupana'ga pe. Pejirokwa ti penhi'ĩgame ga pe. Penhi'ĩ ti ga pe jipi. Pemombe'u ti ga pe garemimo'ẽhara'ġa nhaporememo epoko ti ġa javo.

19 Jihi ti ji mombe'u no. Pe'ji ti ga pe ji repyga: “Epoko ti Paulo'ga monhi'ġa tomombe'u ti ga nhinhi'ġa javo. Tomombe'u ti ga ojipe'ġa pe Cristo'ga mombe'ua nerembiepiukaripyre'yma ġa pojihuve'yma. A'ea ymyahũ ahe ndokwahavi nerembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'ua.

Epoko ti Paulo'ga a'ero tokwahavuka ti ga ġa pe javo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ji repyga.

²⁰ Ymyahū Tupana'ga ei ji ve: “Ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua ġa pe nhaporemō nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga ji ve kako. A'ero ji hojiohoi imombe'gwovo. Nurā ġa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga javo. A'ea pype ji rekoi aġwamo a'ero. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero: “Epoko ti Paulo'ga tomombe'u ti ga ġa pojihuve'yma javo.” A'ea ti pe'ji ga pe. Nahā ti ji tambo'e katu ġa ikwahaheteuka ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Éfesopeva'ea pe

²¹ Kiro ji ei pe me: Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehē nahanahā Paulo'ga rekoi javo. A'ero po ti pe ikwahavi nehē no. Tíquico'ga ko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga nhi iġa rupi. Orojiko ore ga rehe a'ero. A'arō hete ji ga. Oporavyky katu ga nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

²² Kiro ti ji ga mondoukari pe pyri a'ero tomombe'u ti ga pe me orerekoa pepy'a noġatuavo pe mbohoryva'java nehē.

²³ Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tonogatu nhaneirū'ġa py'a - kiroki ġa ojiko ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no, a'e ji. Na jitehe ji ei: Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ti tonogatu ġapy'a. Pyry nhaneirū'ġa jikogi Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no. Ga jikogame ti Tupana'ga tomonhoarō hete ġa Jesus Cristo'ga pavēi, a'e ji.

²⁴ Tupana'ga ti tomomyry ġa pe nhaporemō - kiroki ġa oarō hete Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ga arōhetepige'yma tuhē, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILIPOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Filipenses

¹ Jihi ko Pauloramō. Ako jī Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jipi Timóteo'ga pavēi. Ga pavēi jī ikwatijarukari kiro imondovouka pe me a'ero tapekwaha ti nhinhi'īga javoji. Pe me nhaporemō jī ikwatijarukari pendepiakatuhara'ga pe no, ġapokohara'ga pe no – perope peju cidade de Filipos pe. A'ereki pe Jesus Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi.

² Tupana'ga nhandervete'ga tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a no.

Paulova'ea onhi'ī Tupana'ga pe ahe repyga

³ Jijapyaka nanani pe ndehe ko jī ei Tupana'ga pe: “Apī, ndepyry hete nde. A'ereki nde erembojikoguka Filipospeve'ga ejihe ġa nderekokatuavo,” a'e jī nhinhi'īga Tupana'ga pe nhiremimbohete'hara'ga pe.

⁴ Nhinhi'īga nanani ga pe jī roryvamo nhinhi'īga pe ndepy-pava.

⁵ A'ereki pe jī moirū hete jī Jesus Cristo'ga mombe'upyryva mombe'urame pe me. Pejikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe pe jī moirūi pejikovo kiromo jate.

⁶ Tupana'ga pe mbojikogypyrame ojije pe momyryvi ikwehe. Arovia hete jī garemimomyrypavaġwama no Jesus Cristo'ga rura'javame nehē.

⁷ Pyry hete jī japyakahetei pe ndehe. A'ereki pe jipy'a ja hete. A'ereki Tupana'ga imomyryvame jī ve omomyry pe me nhaporemō no. Nahā ko nhande ve ġa jī mongiukarame cadeia pype. Nahā nhande ve jī piro'yrame no imombe'ukatuavo Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwahavuka ojipe'ga pe.

⁸ Jesus Cristo'ga py'a ja hete pe. Nurā jipy'a ja hete pe no. Tupana'ga okwaha nhi'mbee'yma.

⁹⁻¹⁰ Igwete jī nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepyga a'ero. “Apī, Filipospeve'ga oarō ojipe'ga. Igwaigwavete ti ġa toarō hete ġa,” a'e jī Tupana'ga pe. “Tokwaha hete ti ġa a'itituhēva'ea. Tonhimobaragwaha ti ġa pyryva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe no toho ti ġa pyryheteva'ea rupi,” a'e jī ga pe. “A'ero po ti ġa ndekokatui hete nehē no. Ndokote'varuhui'ī po ti ġa nehē Cristo'ga rura'javame nehē.

11 Jesus Cristo'ga ti tomongo katu hete ġa. A'ero po ti ore nde mboheteri ndepyyry hete nde javo," a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga jipi.

Cristo'ga rehe jate ji rekoi, ei ahe

12 Nhiirū, takwahavuka ti kiro pe me. A'ereki ġa ji mongiuuka avo cadeia pype tohenduvyme ti ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua javo novia. Emo ji mongiro ġwaramo koji'i hete reki nhirendukatuhara'ġa onhimongyavo ji Jesus'ga mombe'urame.

13 A'ero guardas'ġa - kiroki ġa gwepia katu huvihavuhu'ga ronga - ġa nhaporemo ji kwaha kiro. Avove'ġa nhaporemo reki ji kwaha. A'ero ġa ei: "Ga Cristo'gareheva'ero ġwaramo ġa Paulo'ga mongiuukari cadeia pype," ei ġa ji mombe'gwovo.

14 Hepiagame jirekoa cadeia pype nhaneirū'ġa koji'i hete ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo. Nurā ġa koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa oky-hyjie'yma ojipe'ġa hugwi.

15-17 Jara'ġa omombe'u Cristo'ga gweaporogitapyryvamo timoirū ti Paulo'ga javo. A'ereki ġa ji arō hete. A'ereki ġa okwaha jiporavykya. "Tupana'ga omboporavykyuka Paulo'ga tomombe'u katu ti ga Cristo'ga javo," ei ġa ji mombe'gwovo. Jara'ġa ki a'e te omombe'u tehe Cristo'ga gweaporogitate'varuhuro ġwaramo. A'ereki ġa onhimyrō ji rehe. Nurā ġa Cristo'ga mombe'ui nhanenhi'ġa ti ġa tohendu javoji. "Paulo'ga ikwahavame koji'i hete po ti hahyramo ga pe nehē - perope cadeia pype," ei ġa novia.

18 Emo pyry tuhē ġa Cristo'ga mombe'ui, a'e ji. Jiroryrory reki ji a'ea rehe ġa Cristo'ga mombe'urame. Ga ndeaporogitapyryvame ga mombe'gwovo pyry, ġa ndeaporogitate'varuhurame ga mombe'gwovo pyry jitehe. A'ereki pyry tuhē Cristo'ga mombe'ua.

Igwete po ti ji roryroryvamo nehē no.

19 A'ereki ji akwaha nhimbopiro'yukaraġwama agwa hugwi. A'ereki pe pe'e jipi Tupana'ga pe ji repyga. Jesus Cristo'ga ra'uva ji poko no. Nurā ji ikwahavi nhimbopiro'yukaraġwama.

20 Ako pota hete ji Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe tajipoyja hete ti javoji jipi. Ndapojihupotari ji Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. Aġwamo vehevi, nane'ymi nehē no. A'ero po ti ji Cristo'ga mboheteukari ġa pe nehē jirekokatua rehe nhinhi'ġa rehe nehē no. Nhimanoe'ymame po ti ji Cristo'ga mboheteukari ġa pe nehē. Nhimanorame po ti ji na jitehe ga mboheteukari nehē no.

21 A'ereki ji Cristo'ga rehe jate ako. Ji manorame pyry hete reki.

22 Emo ji manoe'ymame po ti ji ojipe'ga mbojikogukari Cristo'ga rehe nehẽ. Marãva'ea po ji apota a'ero? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po nhimanoa? Mara'ngu po nhimanoe'yma?

23 Apota ji nhimanoa jigwovo Cristo'ga pyri jitekovo novĩa. A'ereki a'ea johe'i pyry hete ji ve.

24 Emo po ti johe'i pyry nhimanoe'ymame jipytavo yvya koty pe ndepyga nehẽ.

25 Na tuhẽ. Nurã ji ikwahavi hete nhimanoe'ymagwama. Apyta po ti ji a'ero pe pyri jitekovo. A'ero po ti ji koji'i pe mbojikogukari Cristo'ga rehe pe mbohoryoryva pejikogame ga rehe nehẽ.

26 A'ero po ti pe Jesus Cristo'ga mboheteheitei ji rehe ji hoa'javame pe pyri nehẽ.

27 Ji rendu katu ti a'ero. Peko katu ti Cristo'ga mombe'ua hendukatuavo. A'ero po ti ga ei pe mombe'gwovo nehẽ: "Filipospeve'ga ojiko hete Cristo'ga rehe. Ojo'jajo'ja gandeaporogita," e po ti ga nehẽ. "Ojopokopoko pa ga Cristo'ga mombe'ukatuavo timbojiko ojipe'ga Cristo'ga rehe a'ero javo," e po ti ga pe mombe'gwovo nehẽ. A'ea ji tahendu ga pe mombe'urame jihorame pe pyri nehẽ. A'ea jitehe ji tahendu pe mombe'urame jihoe'ymame pe pyri nehẽ.

28 Tapekyhyji ti ga hugwi - kiroki ga pe movahĩ - ga imbohahyukapotarame pe me nehẽ. Tapepojihuvi ti ga Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo. Penembipojihuve'yma repiagame po ti ga ei ojohupe nehẽ: "Jukwaha reki a'ero nhandehoa'gwama hahyva'ea ruvihava pype," e po ti ga. "Ga po ti a'ea oho yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ," e po ti ga ojohupe nehẽ. Na tuhẽ reki. A'ereki Tupana'ga omboukwaha a'ea.

29 A'ereki ga omomyry pe me tohepy ti ga Cristo'ga javo. Tupana'ga e'i pe me: "Pejiko ti Cristo'ga rehe ga repyga. Pekwaha ti hahyva'ea no Cristo'ga repyga," ei ga.

30 Nahã ko ji no. Pehepia pe hahya ji ve ji Cristo'ga mombe'urame ikwehe. Pehendu pe kiro hahya ji ve no. Hahya jitehe po ti ga ikwahavukari pe me nehẽ no - kiroki ga noarõi pe Cristo'ga mombe'urame.

2

Cristo'ga ja ti peko penhimbohetee'yma

1 Pejikoty'aro gwaramo Cristo'ga pavẽi a'ea pe mbojirokwa mbatera rehe. Cristo'ga remiarõro gwaramo pepy'a u katu no. Pejogwerekoko katu pe Tupana'ga ra'uva pavẽi. Pejopy'a pe ojo'ja hete. Pejoporogwety pe no.

² Nurã ji ei pe me: Pembojo'ja hete ti pendeaporoğita. Pembojo'ja ti penhoarõa no. Ojo'jajo'ja ti peko pejapyakavo nahã ti xako javo. Nahã ti ji mbohoryoryhetei ji rendukatuaavo.

³ Pejihe jate rūi ti pejapyaka a'ero. Tapenhimbohetete-heuhui ti pejikovo. Nahã po pe'ji ojipe'ğa mombe'gwovo hamo: “Ji hohe ko ға ndekoi,” pe'ji penhimbohetee'yma.

⁴ Penhimimbotarimova'ea rehe jate rūi ti peko. Ojipe'ğa nemimbotarimova'ea rehe ti peko no ға nderekokatuavo.

⁵ Jesus Cristo'ga reaporoğita javijitehe po ti pendeaporoğita toko hamo.

⁶ Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga javijiteheva'ero oko po rimba'e. Emo ga nde'iahai Tupana'ga pe:

“Avuirama ti ji rekoï nde javijitehe huvihavuhuhetero nehẽ,” ga nde'i.

⁷ Gwemimbotarimo ga opohi gwuvihavuhuhetea hugwi. Okoteheve'ğa'java'ero ga nhimongoi.

A'ero ga ari yvyakotyve'ğa ja raikwehe.

Akwaimbae'ğa javijitehe ga rekoï a'ero.

⁸ Igwete ga nhimongotehei a okove'ỹ ғwemimbotarimova'ea rehe.

Tupana'ga nhi'ığa rehe jate ga rekoï avuirama.

A'ero ga manoi ganhi'ığa rupi okovo.

Yva rehe vĩa reki ga omano raikwehe.

⁹ Cristo'ga nhimongotehero ғwaramo

Tupana'ga ga mongoi huvihavuhuhetero jara'ğa hohe pa.

¹⁰ Tupana'ga ga mongoi nhandepojykaharetero tombohete hete ti ға Jesus Cristo'ga javo.

Yvagipeve'ğa po ti ga mbohetei nehẽ.

Yvyakotyve'ğa po ti ga mbohetei nehẽ.

Yvyagwyripeve'ğa po ti ga mbohetei nehẽ no.

¹¹ E'i pa po ti ға nehẽ:

“Jesus Cristo'ga ko nhandepojykaharete'ga,” e po ti ға nehẽ.

O'erame po ti ға nhanderuvete'ga mbohetei nehẽ Tupana'ga.

Pekwahavuka Tupana'ga ojipe'ğa pe

¹² Nhiirũ, pe ji rendu katu jipi. Pejirokwa hete ti a'ero pejikopaheteavo Tupana'ga rehe. Nahã pe ndekoi ji ruvame pe pyri ikwehe. Aғwamo kaitu ji ruve'ymame pejiipyri pejirokwa pejikovo hete Tupana'ga rehe.

¹³ A'ereki Tupana'ga pe mbojirokwaruka pe mon-gopotaruka ғwemimbotarimova'ea rehe jipi.

¹⁴⁻¹⁵ Tapenhonhi'ıgayvaruhui ti penhiroyrõe'yma pejogw-erekovo. Nahã po pe peko hamo tokwaha ti ға pendekokatua

nehē. Tapekote'varuhui'i'i ti Tupana'ga ra'yramo. Nhanderyapehava yvagipeva'ea jukwaha ġwendy'javame ypytunahiva pyteri pe. Na jitehe pe ukwahavamo pejikokaturame heaporoġitate'varuhuve'ga pyteri pe okote'varuhuve'ga pyteri pe.

¹⁶ Igwete pe ikwahavukari ġa pe imombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua - a'ea ġwendukaturame nhande mongopyahui. A'ero po ti ji vy'ahetei pe ndehe nehē Jesus Cristo'ga rura'javame nehē. A'ea rupi po ti ji ei nehē: “Amoġita hete ji Filipospeve'ga mbo'embo'eavo ikwehe. Ji namoġitatehei tuhē ġa a,” a'e po ti ji nehē.

¹⁷ Tupana'ga ti tonhimohē nhande rehe javo ahe ikwawa'eġi Tupana'ga pe jipi. Igwete ahe heka'vogi vinho ġwembikwava'eġa pavēi. Pe pejiko Cristo'ga rehe. Pejikoga ko penembikwava'eġa Tupana'ga pe. Mara'ngu po ti ġa heka'voga jirekoa vinho javijitehe ji jukavo nehē? Naname po ti ji mbohoryvi nehē jirekoa reka'vogaġwama penembikwava'eġa pavēi nehē. Opombohoryvuka pa po ti ji nehē no ji manorame nehē. A'ereki nhande xanhikwava'ē Tupana'ga pe.

¹⁸ Na jitehe po ti pe ndoryvamo ji mbohoryvuka hamo.

Paulova'ea omombe'u Timóteova'ea

¹⁹ Cristo'ga ipotaramo kotihī ti tamondouka Timóteo'ga pe pyri pe mbohoryvuka nehē. Timóteo'ga ti tanhimbohoryory ura'javame ji pyri pe mombe'gwovo ji ve nehē no.

²⁰ A'ereki gaha jate ko jireaporoġita'jave'ga. Nhaġata hete ga pe ndehe.

²¹ Jara'ga ki a'e te ġwemimbotarimova'ea rehe jate ġa aġataramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ki a'e te ġa ni'aġatari okovo.

²² Pekwaha pe Timóteo'ga reaporoġita. Ga omboukwaha gweaporoġitakatua ji moirūirūrame ikwehe. Ehepia ko nhandera'yra'ga gwuva'ga moirūi jipi. Nahā ko Timóteo'ga ji moirūi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavēi ikwehe.

²³ Gaha po ji amondouka pe pyri. Tihepia na'ē ti ji mohemukara cadeia hugwi. Ikwahavame po ti ji Timóteo'ga mondoukari pe pyri a'ero nehē.

²⁴ Jihi ti taho pe pyri nehē no. Tupana'ga ipotaramo kotihī po ti ji hoi pe pyri a'ero nehē.

Paulova'ea omombe'u Epafroditova'ea

²⁵ A'ea'ja ji ei jiyvyteri pe no: Amondo po ji Epafrodito'ga Filipospeve'ga pyri hamo, a'e ji. Epafrodito'ga nhaneirū'ga ji moirūi hete. Omombe'umbe'u ga Jesus Cristo'ga ji pavēi ojipe'ga pojihuve'yma ikwehe. Igwete pe ga mbuhurukari ji pyri terepoko ti Paulo'ga javo.

²⁶ Pe ndepiaga'u ga kiro. Oko tehe gapy'a no. A'ereki pe pehendu gatetirūa mombe'ua. “Kiro po jigwyriveve'ga aġataruhuramo ji rehe,” ei ga.

²⁷ Itetirūa hete tuhē Epafrodito'ga ikwehe. Omano gwerevi ga. Emo Tupana'ga ga porogwetygi imombiga karugwara ga hugwi. Tupana'ga ji porogwety no tokoveveuhuheteyme ti Paulo'ga javo.

²⁸ Nurā ji ehetei: “Amondo po ti ji Epafrodito'ga ġa pyri tohoryva'ja ti ġa ga repiaga javo,” a'e ji. Pe ndoryvame ga repiaga po ti ji ndakoveveuhua'jahetei a'ero nehē no.

²⁹ Pe Cristo'gareheva'ea ġwaramo pembuhu katu ti Epafrodito'ga pejipyteri pe nehē. Pejoryjory ti ga rehe ga repiagame. “Pepyry hete pe,” pe'ji ti ġa pe no - kiroki ġa Epafrodito'ga ja.

³⁰ A'ereki ga omano gwerevi Cristo'ga moiruamo. Nonhia'ngui ga ua ji pyri tapoko ti Paulo'ga javo. Pe py'rovo ga ji pokogi. A'ereki tegwete penduhava ji pyri ji pokoga.

3

Cristo'ga jate nhande mombyry

¹ Nhiirū, kiro ji ei mbapavamo pe me: Pejoryjory ti Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Ymya'i ji ikwatijarukari mbatera pe momoranduva. Ji ndajikwerai reki ikwatijaruka a'ea jitehe kiro pe me. Igwete po ti a'ea pe mondoi a'itituhēva'ea rupi.

² Penhimboko'i ti heaporogitate'varuhuve'ga hugwi - kiroki ġa okyti pota ahe. “Nahā pe Tupana'ga monhimohe-mukari pejihe,” e'i tehe ġa pe me okote'varuhuheteve'ga.

³ Nhande ki a'e te timonhimohe-muka Tupana'ga nhandejihe Jesus Cristo'gareheva'ero. Nhande timbohete Tupana'ga. A'ereki gara'uva ga mboheteuka nhande ve. Nhanderoryrory nhande nhandejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. Ndiajkwakuva'javi nhande no. A'ereki nhande a'ea rehe ndiajikoga'javi.

⁴ Ajiko po ji jijikwakuva rehe hamo novīa. Po ojipe'ga etehi: “Ajikwaku hete ji. Nurā ji Tupana'ga monhimohe-mukari jijihe.” E'i tehe po ga a'ea ojive. Ji kaitu po a'e a'ea hamo novīa. A'ereki ji ajikwaku hete ikwehe novīa.

⁵ Ji'arirē mbohapy'ri sete ji kiri ikwehe. A'ero ġa ikyti nhirakwanhapi'ria nde ko Tupana'gareheva'ea javo ji ve. Israelitaramo ji ari Israelva'ea rakykwepoharamo. Benjamimva'ea rakykwepoharamo ko ji reko'i no. Ji ko hebreuramo tuhē. A'ereki nhiramonhava'ea nhaporemo ko hebreusva'ea. Fariseuramo ko ji ei novīa: Ahendu katu pa ji Moisésva'ea remimbo'eagwera.

⁶ Apota hete ji jitekovo Tupana'ga rehe novĩa. Nurã ji imbohahyukari Jesus Cristo'gareheve'ğa pe ikwehe. Ojipe'ğa e'i ji ve novĩa: “Oku katu hete Paulo'ga hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ға ji ve novĩa. A'ero ji ei: “Nahã ti ji nhimombyryvi,” a'e ji ikwehe novĩa.

⁷ A'ea rupi ji rekohetei nanongara rehe nhaporemo novĩa. Aḡwamo ki a'e te ji ndakoa'javi hehe. Arojijyi ji jireaporogita kiro. A'ereki Cristo'ga oko ji pavëi. Ji nda'ea'javi pyry jijik-wakuvagwera pe. Ite'varuhu a'e ji kiro jupe.

⁸ Ite'varuhu pa hete reki jirekoagwera, a'e ji kiro. A'ereki Jesus Cristo'ga ji takwaha hete jitekovo ga pavëi jipojykaharete'ga. Gakwahava ko pyry hete ji ve. Ga rehe ji pohipavi jirekoagwera hugwi ite'varuhuheteva'ea javo jupe. Apohi ji jugwi Cristo'ga ti toko ji pavëi javo.

⁹ Tajikoty'a ti ji Cristo'ga pavëi, a'e ji. Aḡwamo ji pyryvamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ḡwaramo rūi. Cristo'ga rehe jijikoga ḡwaramo ji pyryvamo a'ero. A'ereki ji jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga ji mombyryvi.

¹⁰ Ajikoty'a pota ji Cristo'ga pavëi takwaha tuhë ti ga jitekovo ga pavëi. A'ero po ti ji ikwahavi gapopoakara rerekovo nehë. A'ereki Cristo'ga ipopoaka hete okwerava omanoa hugwi. Takwaha gapopoakara a'ero. Ajikoty'a pota ti Cristo'ga pavëi hahya rerekovo no – kiroki hahya Cristo'ga okwaha. A'ero po ti ji rekoji Cristo'ga ja ga manorame. A'ereki omanorame ga e'i: “Tamombi ti ḡandekote'varuhua.” Igwaigwavete ji tamombi jirekote'varuhua a'ero.

¹¹ Aerë po ti Tupana'ga ji mbogweravi nhimanoa hugwi a'ero nehë.

Takwaha hete ti Cristo'ga, ei ahe

¹² Ji nda'ei: Akwaha hete jipe ji Cristo'ga jitekovo ga pavëi. Tupana'ga ji mongokatupavipe, ji nda'ei. Emo ji ajirokwa hete a'ea rehe. A'ereki a'ea rehe Cristo'ga ji mongoukari ojiheva'ero.

¹³ Nhiirũ, jiji nda'ei jijive: Ako katu kwaha hete, ji nda'ei. Nahã ji ei: Ymyahũva'ea rehe ji ndakoa'javi jirekoagwera rehe. Aerëva'ea rehe ji rekohetei tako katu tuhë ti javo.

¹⁴ A'ero ji jirokwahetei jirekokatuavo. A'ea rehe jate ji rekoji Tupana'ga ti tomombyry ji ve javo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Pejikoga ḡwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti ji nde mbuhurukari jijipyryi yvagi pe imombyryva nde ve nehë,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Nahã tuhë ti xako, xa'e po nhande hamo nhandereko-heterame Cristo'ga rupi hamo. Po jararamo pe japyakai ore atyvi, a'ero po ti Tupana'ga ikwahavukari a'itituhëva'ea pe me nehë no.

16 A'ea ja ti xako Tupana'ga rembikwahavukara rupi. A'ea rupi jitehe nhande rekoi jipi.

17 Nhiirũ, pejogweroho ti ji rupi. Orohepiuka ore pe me orokokatua. Pejapyaka ti ġa ndehe no – kiroki ġa oko katu ore javijitehe.

18 Amombe'umbe'u ko ji pe me ikwehe. A'ea jitehe ji amombe'ua'ja kiro pe me jijehe'gwovo. A'ereki ji ndavy'ari hete ojipe'ġa ndehe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omano yva rehe ikwehe tamombo ti ġandekote'varuhua javo. Emo ġa ndopohiri okote'varuhua hugwi onhimongyavo imbokwahye'yma Cristo'ga manoa ojihe.

19 Oho po ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. A'ereki ġwemimbotarimo jate ġa ndekoi. Ndipoyjayjaruhui po ġa hamo. Emo ġa onhimbohete reki. Yvyakotyva'ea rehe ġa ndekohetei – kiroki a'ea Tupana'ga noarõi.

20 Nhande ki a'e te yvaga ko nhandegwyrã. Igwete po ti pea hugwi Jesus Cristo'ga ruri nehẽ nhanembopiro'yhara'ga. Timboha'u hete garura a'ero.

21 Gwerojijyi po ti ga nhandera'oa imongovo hajiheva'ea. A'ereki oko'ã tehe nhandera'oa omanomo. Cristo'ga ra'oa'java'ea pyryheteva'ea po ti nhandera'oa nehẽ. Opopoakara pyvõ po ti ga herojijyi nhandera'oa nehẽ. A'ereki a'ea pyvõ jitehe ga karakaturamo imongopava ġwemimbotarimo.

4

Paulova'ea omogita ahe

1 Nhiirũ, opogwepiaga'u hete ji. A'ereki ji ako hete pe ndehe. Pe ji mbohoryory hete nhiremiarõhetea. A'ereki pe ji rendu katu ji Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. Nahã ti peko penhimboitakwerimo pejikoty'a nhandepojykaharete'ga pavẽi.

2 Kiro ji ehetei Evódiahẽa pe Síntiquehẽa pe no: Pe nhandepojykaharete'gareheva'ero ġwaramo pembojo'ja hete ti pejeaporogita a'ero pejogwerekokatuavo.

3 Nde ve ji ei nhimoirũhareteramo: Emoġita katu ti Evódia'ġa pokoga taheaporoġita pyry ti ġa javo. A'ereki ġa oporavyky hete ji pavẽi ikwehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. Clemente'ga na jitehe oporavyky hete Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavẽi ikwehe no. Jara'ġa no – ġandera Tupana'ga okwatija pa livro pype tarohouka ti ġa jijipyri yvagi pe nehẽ javo.

4 Pejoryjory ti jipi Cristo'gareheva'ero ġwaramo. A'ea'ja ji a'ea pe me: Pejoryjory ti.

5 Pekwahavuka ti penhyrõa ojipe'ga pe nhaporemo. A'ereki Cristo'ga ura'ja gwerĩ yvya koty.

6 Tokoteheyme tuhẽ ti pepy'a. Penhi'inhiĩ ti Tupana'ga pe jipi. Pemombe'u pa ti ga pe penhiporanduva. Penhi'iga nanani ga pe pe'ji ti: “Ndepyry hete nde ore ve jipi.”

7 A'ero po ti Tupana'ga inoġatuhetei pepy'a. Yvyakotyva'ero nhande nhimomby'ai a'ea rehe marã po ga inoġatuhetei nhandepy'a javo. Inoġaturame po ti ndokotehei pepy'a a'ero. A'ereki pe pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavẽi.

8 Nhiirũ, kiro ji ei reki pe me a'ero: Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe. Kiroki a'ea rehe ojipe'ga ahe mbohete pyryheteva'ea rehe – a'ea rehe ti pejapyaka no. Okokatuve'ga ko oko a'itituhẽva'ea rehe jate opoyjahetero. Onhimbovyvy ġa. Ga ojipe'ga ndereko katu. Ojipe'ga nde'i ġa pe: “Okote'varuhu ġa,” nde'i ġa. “Pyry hete ġa,” ei ġa ġa pe. Onhiarõuka hete ġa ojipe'ga pe. Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe nhaporemo a'ero.

9 Opombo'embo'e ko ji ikwehe. Igwete pe ndekoi nhiremimbo'eagwera rehe. Pehendu pe ji nhi'igame pe me ikwehe. Pehepia pe jirekoagwera no. Ji rupi ti peho a'ero, a'e ji pe me. A'ero po ti Tupana'ga rekoi pe pavẽi nehẽ nhandepy'a noġatuhara'ga.

Pyry pe imbuhurukari ji ve, ei ahe

10 Ymya pe aġataramo ji rehe ji poko pota novĩa. Emo avuirama ahã pe me imbuhurukahava. Aġwamo reki pe aġatara'javamo imbuhuruka ji ve. A'ea rehe ji roryhetero jijikoty'a Cristo'ga pavẽi.

11 Ji nda'ei a'ea nhimbatere'yma ġwaramo. A'ereki ji anhimbo'e nhinhiroyrõe'yma mbatera rehe.

12 Ajipokwaha ji herekoe'yma rehe. Ji ajipokwaha herekoahivuhua rehe no. Nane'yne'ymi ji nhimbo'epavi nhinhiroyrõe'yma jikogahivame ty'ara ji rerekorame no. Jirory ji mbatera rerekoheterame. Herekoe'ymame ji roryvamo jitehe nehẽ no.

13 Anhimomiranamba ji jupe jipopoakaramo Cristo'ga pavẽi jitekovo ġwaramo. A'ereki gaha ji mbopopoaka ji rerekovo.

14 Pyry hete reki pe ji moirũi ikwehe ji ikwahavame hahya ikwehe.

15 Filipospeva'ero pe pekwha hete ojipe'ga remimbuhure'yma ji ve – kiroki ġa ojatyka Cristo'gareheva'ero. Ji Cristo'ga mombe'uypyrame pe me jigwovo pegwyrã hugwi Macedõnia hugwi ikwehe pehe jate pembuhuruka itambere'ia ji ve ikwehe.

¹⁶ A'ereki cidade de Tessalônica pe vehevi pe pembuhumbuhuruka ji ve ji herekoe'ymame ikwehe.

¹⁷ Jindapotarahivuhui reki itambere'ia. Apotarahi ji imombyryva pe me. Pe imbuhumbuhurame igwaigwavete po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehẽ no.

¹⁸ Apyhy pa ji penemimbuhurukara kiro. Ji areko hete a'ero. Nhambatere'yjuhu ji kiro. A'ereki Epafrodito'ga gweru pa ji ve pe hugwi. Penemimbuhuragwera ko ikwava'egipyra Tupana'ga pe pyryheteva'ea. Tupana'ga onhimohẽ hehe pyry hete javo jupe.

¹⁹ A'ero po ti jirepykavamo Tupana'ga imondoukari pe me ombateraheteahugwiva'ea nehẽ pe herekoe'ymame nehẽ. Jesus Cristo'ga pe po ti ga ei emondo ti ġa pe javo.

²⁰ Nane'ymi timbohete Tupana'ga nhanderuvete'ga avuirama nehẽ. Amém.

Paulova'ea omondo pa onhi'igagwera

²¹ Pemondo ti nhinhi'igã ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojikoty'a Jesus Cristo'ga pavẽi. Nhipevẽive'igã omondouka onhi'igã pe me no nhaneirũ'igã.

²² Arove'igã nhaporemo Jesus Cristo'gareheve'igã omondouka pe me. Kiroki ġa oporavyky huvihavuhu'ga ronga pe César'ga ronga pe – ġa kaitu omondouka onhi'igã pe me.

²³ Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'U COLOSSOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Colossenses

¹ Jihī ko Pauloramo Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro jī ikwatijarukari imondouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi.

² Ore jā ko pe Tupana'ga remimo'ēhara pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Peko pe oreirūa a'ero pepohire'yma Cristo'ga hugwi pejikovo gareheva'ero. Kiro ore ikwatijarukari imondouka pe me perope cidade de Colossos pe.

Kiro ore ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Onhi'ī Paulova'ea Tupana'ga pe Colossospeva'ea repyga

³ Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Nane'yimi ore nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, oro'e ore Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Colossospeve'ga Cristo Jesus'ga rehe ġa pokoga, oro'e ore ga pe.

⁴ Nahā ore ei ga pe jipi pejikoga kwahavypyagwera jate. A'ereki Epafras'ga pe mombe'u ore ve. “Colossospeve'ga ojiko hete Cristo Jesus'ga rehe,” ei ga ore ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ga nhaporemo.

⁵ Nahā Colossospeve'ga ndekoi. A'ereki ġa e'i: ‘Aerē po ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa Tupana'ga pyri nehē,’ ei ġa,” ei ga pe mombe'gwovo ore ve.

Epafras'ga omombe'u pehoagwama pe me heikwehe. A'ereki ga omombe'u pyryva'ea a'itituhēva'ea pe me Cristo'ga mombe'uyprame pe me. A'ea rupi ga ei heikwehe: “Uhura'ja ti Cristo Jesus'ga yvaga hugwi nhande rerogwovo ojupi yvagi pe Tupana'ga pyri nhande jikogame Jesus'ga rehe. Ga omano nhande repyga imomboia nhanderekote'varuhua. Pevo ti nhande ruvi Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi avuirama nehē. A'ereki Tupana'ga e'i na,” ei Epafras'ga pe me imombe'ukatuavo heikwehe.

⁶ Omombe'u ga pe me pyryva'ea a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'urame pe me. Na jitehe ġa imombe'umbe'ui koji'ive'ga pe ġagwyri pe nhaporemo. Henduvame ġa jikogi Cristo'ga rehe okokatuavo ojipe'ga pe. Nahā pe jikogi ga

rehe no pejikovo katu hendukatuypyagwera jate Tupana'ga pyryva pejive. Ikwahavame pe ei: "A'iti tuhê! Tupana'ga pyry hete nhande ve!" pe'e pe.

⁷ Epafras'ga omombe'u Tupana'ga pyryva pe me heikwehe. Oroarõ hete Epafras'ga. Ga ko oporavyky ore ja Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. Nahã ga Cristo'ga nhi'ïpo'rui pe pokoga oporavykyavo Cristo'ga pe opohire'yima ga hugwi.

⁸ Gaha pe mombe'u ore ve. "Oarõ hete Colossospeve'ga Jesus'gareheve'ga. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga arõheteuka ga pe," ei ga pe mombe'gwovo.

⁹ Nurã pendekokatua kwahavirê nane'ymi ore nhi'igi Tupana'ga pe pe ndepyya. Ga pe ore ei: Emombaragwahapavuka ti Colossospeve'ga pe enhimimbotarimova'ea. Embo'euka ti ga eja'uva pe tokwaha pa ti ga nhiremimbota-rimova'ea javo, oro'e ore ga pe.

¹⁰ A'ero ti ga ndekokatui nde javijitehe nde mbohoryheteavo jipi nehê. Ojipe'ga pe ti ga ndekokatupavi nehê no, oro'e ore Tupana'ga pe. Nane'ymi koji'i ti ga nde kwahakwahavi nehê no nahã Tupana'ga opota javo.

¹¹ Ikatu ndereaporogita popoakahetea ojipe'ga ndeaporogita popoakahetea hohe pa, oro'e ore Tupana'ga pe. Ndereaporogita popoakahetea javijitehe tuhê ti Colossospeve'ga ndeaporogita popoakahetea nehê no. A'ero ti nane'ymi ga nhimomiranami hahya pe onhimonha'ngae'yima nehê no. Hahyrame ga pe nehê po ti ga ndoryndoryvamo nehê no, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹² Ga po ti e'i nde ve nehê no: "Apî, ndepyyry hete nde." A'ea ti ga ei nde ve nehê gaha nhandervete'ga javo, oro'e ore Tupana'ga pe. Nahanahã ti ga ndekokatupavi nehê nde ga pokogame, oro'e ore Tupana'ga pe.

Pyry nhande ei Tupana'ga pe: Apî, ndepyyry hete nde. A'ereki ga nhande mombyry nhanderekote'varuhua momboa nhande mongovo gwemimo'êharamo. Nurã kojahua'javamo nhande ve kiro gapyryva kwahava gwaramo. Ga pyry po ti nhande hoi nehê nhandejupa avuirama ojipe'ga pavêi garemimo'êhara'ga pavêi nehê. Pevo ti Tupana'ga pyryhetero nhande ve ga pe nehê no.

¹³ Nhande rekote'varuhuyppy Diabo'ga nhi'iga rendukatuavo ite'varuhuve'ga nhi'iga rendukatuavo. Nurã ko ypytunahivuhua'javamo nhande ve a'ea rupi. Agwamo Tupana'ga hendukatuukari nhande ve gwa'yra'ga nhi'iga gwemia'nguhetehara'ga nhi'iga. Nahã Tupana'ga imombigi Diabo'ga nhi'iga rendukatua ypytunareheve'ga nhi'iga rendukatua.

¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi imomboa omanomo gwaramo

gwekoa reka'voguka. Nurã ga nohenonhukara'javi
Tupana'ga pe nhanderekote'varuhua.

Cristo'ga oko ojipe'ga hohe pa okoypyavo ġwaramo

15 Ndihepiagi nhande Tupana'ga.

A'ereki ga ndaha'oi.

Tihepia reki nhande gara'yra'ga Cristo'ga. Cristo'ga ko Tu-
pana'ga javijitehe.

Jypya Cristo'ga oko.

A'ea rupi ko ahã ve vvyakotyva'ea. Ahã ve vvyakotyve'ga
no.

Nurã Cristo'ga rekoï Tupana'ga rembiapoa hohe pa okovo ġa
nenonde okoypyavo ġwaramo.

16 A'ereki Tupana'ga oapopavuka Cristo'ga pe yvagipeve'ga
yvagipeva'ea reheve vvyakotyve'ga ndeheve vvyako-
tyva'ea reheve.

Oapopavuka ga ga pe aherembiepiagipyra aherembiepi-
agipyra'ġa ndeheve aherembiepiagipyre'yma reheve
aherembiepiagipyre'yma'ġa ndeheve.

Ga oapopavuka ga pe yvagipeve'ga nduvihava'ġa
ġanduviha'vi'ġa ndeheve ipopoakaheteve'ġa ndeheve
ipopoakaheteve'ġandehave'ġa ndeheve.

Ga nhaporemō omondomondouka ojipe'ġa
ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero.

Nahã Tupana'ga oapopavuka ġahã mbatera reheve toapo pa
ti jira'yra'ga ojive javo.

17 Cristo'ga oko ypy. Aerẽ ga oapo pa.

Okoji pa garembiapoa ga herekoro ġwaramo.

18 Cristo'ga rehe nhande jikogi.

Ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga.

Nurã nhande ei ga pe: Ga ko nhaneakaġa.

Xako nhande ganhi'i'ġa rupi nhandekovo gareheva'ero.

Nurã nhande ei nhandejive: Nhande ko Cristo'ga ra'oa.

Gaha ombopyahu nhandereaporogita

tuħu ti ġa Tupana'ga pyri okovo avuirama nehẽ javo.

Ga ti nhande mongoi pevo ore mombytavo nehẽ.

A'ereki ga okwerava'javypy omanoa hugwi
omanoa'jave'yma

tako ti ji ġa hohe pa mbatera hohe pa no
huvihavuhuhetero javo.

19 A'ereki a'ea pyry hete Tupana'ga pe garuva'ga pe.

“Toko ti ga ji javijitehe,” ei Tupana'ga.

“Toko ti ga ojipe'ga hohe pa mbatera hohe pa no ji ja,” ei
ga gworygworyvamo.

20 “Oko te'varuhu ġa. Ndaipotari ji ġandekote'varuhua.

Pyry ti ga manoi yva rehe ġa ndepyga ġa nhaporemō a'ero
nehẽ,” ei ga.

“Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo yva rehe ti ji vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rerojijyi yvagipeve'ġa ndeaporoġita reheve ġandeaporoġita mohiġatupava nehẽ.

Nahã ti ji jirekokatuukari ġa pe nehẽ Cristo'ga manoro ġwaramo, ei Tupana'ga.

Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ti ji herojijyipavi vvyakotyva'ea yvagipeva'ea reheve imohiġatupava nehẽ.

Nahã ti ji jirekokatuukari a'ea pe nehẽ Cristo'ga manoro ġwaramo,” ei Tupana'ga.

Na tuhẽ reki. Cristo'ga omano yva rehe. Tupana'ga omo-hiġatu pa.

21-22 Pehe Colossospeva'ero ymyaĩ peko te'varuhu heikwehe. A'ero napehendupotari Tupana'ga nhi'iġa ga arõe'yma pejikoty'are'yma ga pavẽi. Korogwe reki Tupana'ga pendeaporoġita rerojijyi hendukatuuka pe me onhi'iġa gara'yra'ga manoro ġwaramo. Nahã ga pendeaporoġita mohiġatui ojirekokatuuka pe me. A'ero ga ei pe mombe'gwovo: “Pyry hete ġa. Oko katu ġa. Nahenonha'javi ji ġandekote'varuhua ġa pe. A'ereki mbatera ndojara'javi ġa ndehe.” A'ea ga ei pe ndepiaga.

23 Penhimomirana ti Cristo'ga mombe'ua reroviaheteavo a'ero pejikoga ga rehe jipi pejipopoakaramo. Taperoviari ti hajiheva'ea. Ymyaĩ Cristo'ga mombe'ua renduvame pe jikogi ga rehe heikwehe. Nurã pe ikwahavi javo: “Cristo'ga ti nhande rerohoi ojupi nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ,” pe'e pe herovia. Taperoviapigi ti a'ero!

Vvyakotyve'ġa pe nhaporemõ ġa Cristo'ga mombe'ui Cristo'ga ti nhande mongoi Tupana'ga pyri nehẽ javo. Jihi amombe'u a'ea ojipe'ġa pe no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe,” ei ga ji ve.

Paulova'ea oporavyky pyryva'ea mombe'gwovo

24 Pe Cristo'ga mombe'ua renduva ġwaramo ġa imondoi hahyhetea ji ve. Kiro ji roryroryvamo reki a'ea rehe. Hahyrame ji ve ji ipo'rupavi hahya Cristo'ga py'rovo. Tahahy tuhẽ ahe ve. Apo'ru pa ji hahya Cristo'ga ra'oa repyga. Gara'oa a'e ko ji ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe.

25 Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Ekwahavuka ti ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Epoko ti ġa imombe'upava nhinhi'iġa Cristo'ga mombe'gwovo.” A'ea ga ei ji ve pe pokoguka judeus'ġarũiva'ea pokoguka.

26 Ymyahũ Tupana'ga ndokwahavukari ġwembiepiukaripyre'yma ymyahũva'ea pe ahera'yrava'ea

pe no. Aḡwamo reki ga ikwahavukari ḡwemimo'ēhara'ḡa pe ḡwembiepiukaripyre'yma.

²⁷ Tupana'ga e'i: "Tokwaha pa ti nhiremimo'ēhara'ḡa nehē. Cristo'ga ti topojyka pa yvyakotyve'ḡa nhaporemo judeus'ḡarūive'ḡa vehevi nehē. Ga pojykarame ti ga ḡa nderuri ojupi ḡa mombytavo ji pyri avuirama opyryvamo ḡa pe nehē, ei ga. A'ea ji akwahavuka pota," ei Tupana'ga. "A'ea ko nhirembiepiukaripyre'yma ikatukatuhetea," ei ga ikwahavuka ḡwemimo'ēhara'ḡa pe.

²⁸ Nurā Cristo'ga ore oromombe'u ḡa pe nhaporemo ḡa momoranduva pekwaha ti Cristo'ga javo. Nahā ore ga kwahavukari ḡa pe ḡanaḡanani. Ga mbo'ekwahapava ore ḡa mbo'ekatupavi Cristo'ga rehe tojiko hete ti ḡa Cristo'ga rehe okokatuheteavo javo. Nahā ore ḡa mbo'ekatui. A'ereki ore oro'e: Tikatu hete ti ḡa Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga nhi'iḡa kwahaheteavo Cristo'ga jikoty'aro ḡwaramo ḡa pavēi.

²⁹ Nurā jihi no ji aporavyky hete Cristo'ga mombe'ḡwovo Cristo'ga popoakara po'ruavo ga ji mbopopoakahetero ḡwaramo.

2

¹ Aporavyky hete ji nhi'aḡataramo pe ndehe takwahavuka ti ji ḡa pe Tupana'ga nhi'iḡa javo. Jiporavykya pe pekwaha. Aporavyky hete ji nhi'aḡataramo Laodicéiapeve'ḡa ndehe no – kiroki ḡa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'ono'oḡa pevo tihendu Tupana'ga nhi'iḡa javo. Ojipe'ḡape'ḡa pe Jesus'gareheve'ḡa pe ti ji takwahavuka ganhi'iḡa no. Ga nhaporemo ndajirepiagi ve jira'oa kwahave'yma. Pe nhaporemo ndajirepiagi ve no.

² Nhi'aḡata ji pe ndehe ḡa ndehe no jiporavykyheteavo tokoveveuhua'javyme ti ḡa javo. Jiyvyteri pe ji ei ipota pe me ḡa pe no: Tonhoarō hete ti ḡa ovy'a ojogwehe. Tokwaha ti ḡa a'itituhēva'ea. Po ḡa a'itituhēva'ea kwahavi, a'ero koji'i ti ḡa Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma'ga kwahahetei tuhē nehē. Garembiepiukaripyre'yma'ga ko Cristo'ga tuhē. A'ea nhaporemo ji apota javo jipopyakavo pe ndehe ḡa ndehe no jiporavykyavo.

³ Ikatu hete Tupana'ga rembikwahava. Omombaragwaha pa ga. Onhimi nhande ve garembikwahava. Cristo'ga jate okwahavuka pa garembikwahava.

⁴ A'ea ji ei pe me pekwaha ti javo. Nurā ti pe napenhimoandyandyjukari ojipe'ḡa pe ḡa imombe'urame hajihea pe me nehē. Ikatu po pe me ḡa nhi'iḡaturame o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ḡa pe, a'e ji pe me.

⁵ A'ereki jireaporoḡita oko pe pyri ji rekoe'ymame pe pyri. Ikwahava pendekoa ji roryroryvamo. A'ereki pe peko katu pejohupe pejikoheteavo Cristo'ga rehe penhimboitavo.

Nahanahã nhande xajikoty'a Cristo'ga pavêi

⁶ Pejiko pe Cristo Jesus'ga rehe heikwehe imomboruka pejikote'varuhua gaha ko nhanderuvihavuhuhetero javo. Na jitehe ti pejiko jitehe ga rehe xako katu ti nhandejikoty'a ga pavêi javo.

⁷ Nane'ymi ti peko Cristo'ga rehe pepohire'yma ga hugwi. Koji'i ti peko katu hendukatuavo ganhi'igã. Koji'i ti pejiko hete ga rehe pejikoty'a ga pavêi. A'ea rehe Epafras'ga pe mbo'ei heikwehe nahanahã ti peko javo. Nane'ymi ti pe'jipe'ji Cristo'ga pe: “Ndepyry hete tuhê nde nhande ve.” A'ea ti pe'ji.

⁸ Penhimboko'i ti pejjupa. Tapenhimoandyandyjukari ti ojipe'ga pe. Ga gwendukatuuka pota pe me onhi'itehea pe mbopohipota Cristo'ga hugwi. Imombe'gwovo o'mbea ga nhi'igatui pe me onhi'iteheavo pe moandyandyipota. A'ea ganemboypya tuhê ombojihu ojapyakateheavo gwakykwe-pohara'ga mbo'eavo hehe. “Nahanahã yvya hako yvaga pavêi po rimba'e,” ei ahe. “Nahanahã ti xako,” ei ahe gwakykwepo-hara'ga mbo'eavo.

Na rûi Cristo'ga remimbo'ea. Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe a'ero. Cristo'ga hugwi ti tapenhimbopohirukari ga pe.

⁹ Uvame yvya koty okovo Cristo'ga gwepiuka pa nhande ve Tupana'ga rekokatua gareaporoğita. A'ereki ga oko Tupana'ga javijitehe.

¹⁰ Nurã pe pavêi Cristo'ga jikoty'aro gwaramo Tupana'ga jikoty'ari pe pavêi no. Tupana'ga pendeaporoğita mbopy-ahui tuhê pe mboheaporoğitakatukatuavo pe pokopava pe monhimomiranambava. Pyry hete pa pe me a'ero pe jikoty'aro gwaramo Cristo'ga pavêi. Yvagipeve'ga ndu-vihava'ga Tupana'gapyrive'ga nduvihava'ga omondondouka ga gwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwu-vihavamo. Diabo'gapyriva'ea anhağa omondondouka ojipea anhağa gwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo no. Cristo'ga ki a'e te oko ga hohe pa a'ea hohe pa no nhanderuvihavuhuhetero.

¹¹ Judeus'ga okytiuka gwa'ya'ga nakwanhapi'ria gahã koi Tupana'gareheve'ga kiro javo. Cristo'ga ki a'e te omanoro gwaramo yva rehe omombo hete pendekote'varuhua gahã koi jireheve'ga kiro javo. “Tokote'varuhupotara'javyme ti ga a'ero kiro,” ei ga omanomo pe ndepyga. Nahã ojikoty'aro pe pavêi Cristo'ga pendeaporoğitatiruahã mom-bigi pe jikogame ga rehe.

¹² Penhimobatizaukarama pe ei a'ero: “Ymyahũ Cristo'ga omano tamombo gandekote'varuhua javo. A'ero ga ga tymi. Omanorame Cristo'ga omombo jirekote'varuhua ji hugwi. Ga jikoty'aro gwaramo ji pavêi jireaporoğitatiruahã

opi a'ero.” Nahã pe ei penhimobatizaukaramé. A'ea rupi pe ei no: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Cristo'ga pavêi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporogita imbopyahui opopoakara pyvõ. A'ereki nhande xajiko Tupana'ga popoakara rehe,” pe'e pe penhimobatizaukaramé.

13 Ymyaĩ pendeaporogita ndipyahui ve heikwehe. A'ea rupi Tupana'ga pe pe peko omanove'ġa ja a'ero. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporogitatiruahũa. Ji ndajikoty'ari ġa pavêi a'ero. A'ereki ġa okote'varuhu,” ei Tupana'ga.

Aġwamo Tupana'ga ombopyahu pendeaporogita imomboia pendekote'varuhua nhaporemó Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavêi. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga pendeaporogita imbopyahui.

14 Ymya nhande nihendukatui ġa Tupana'ga nhi'ġa mombe'urame nahanahã ti ahe toko katu javo. Emo Tupana'ga ohy reki nhanderekote'varuhua mbojaragwera. A'ereki Cristo'ga omano yva rehe nhanderekote'varuhua momboa. Nurã Tupana'ga ei: “Ndatekwava'javi ġandekote'varuhua mbojaragwera rehe kiro,” ei ġa.

15 Omanomo Cristo'ga imombigi Diabo'gapyriva'ea popoakara anhaġa popoakara. Anhaġa omondondouka ojipea anhaġa ġwemimbotarimova'ea rehe ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'ea rehe hareheva'ea pavêi. Ipopoakara mombigipyra Tupana'ga hepiukapavi tuhẽ ojipe'ġa pe Cristo'ga mbojirovia a'ea rehe.

16 Nurã ti tapenhimbo'eukari ojipe'ġa pe ha'oa rehe. A'ereki ġa e'i jupe: “Gwiġwia ahe ndo'ui. Gwiġwia ahe to'u.” Tyhya pe ġa ei: “Gwiġwia ahe ndo'ui. Gwiġwia ahe to'u.” Ga e'i: “Tokwaku ahe toryva aporame ano nanani. Toapo ahe toryva jahya porame no ikwakuva. Nahanahã ahe toko sãbado rupi ikwakuva,” ei ġa.

A'ea rehe nhaporemó tapenhimbo'eukari ti ġa pe.

17 Ganemimbo'ea nhaporemó ko aere'iva'ea ra'angava nahanahã ti Cristo'ga rurame javo. Okorame ġanemimbo'ea rehe ahe ikwaha'vi aerẽva'ea pyry hete ti nehẽ javo. Ahe ndokwahapavi reki. Ganemimbo'ea rehe ndatekwava'javi kiro. A'ereki Cristo'ga tuhẽ uripe reki. Nurã ojikogame ga rehe ahe ikwahahetei tokoa'javyme ti ahe ġanemimbo'ea rupi a'ero javo.

18 Taperoviari ti ga – kiroki ga e'i tehe: “Ji ko ako tehe. Nanhimbohetei ji. A'ea ti ahe te'i ji pavêi,” e'i tehe ga. “Tombohete ti ahe Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa okoteheavo ġa ko

jiruvihavuhuhete'ğa javo. Nahã ti xa'e," ei ga ikwahave'yma. "Ahepia ji yvagipeve'ğa," ei ga o'mbero. Omoandyandyi pota ga ahe jiji akwaha hete javo tehe. Ndokwahavi reki ga onhimboheteavo. Gareaporoğita tiruahũ. Taperoviari ti ga. Ganhi'iğa rupi pe ndekorame ga ndogwerekoukari pe me pyryva'ea Tupana'ga hugwi.

¹⁹ Nanongara'ga ndojikoty'ari Cristo'ga pavëi okoe'yma ganhi'iğa rupi.

Nhandejikoty'aro ğwaramo Cristo'ga pavëi ga pe nhande xa'e nhaneakağa. A'ereki Cristo'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ğa. Ganhi'iğa rupi nhandekovo ğwaramo xa'e nhande: Nhande ko Cristo'ga ra'oa nhandejikoga Cristo'ga rehe. Nane'ymi Cristo'ga nhaneakağamo nhande pokopokogi nhande monhimbopopoaka nhande mbojogwerekokatuavo. Nahã Cristo'ga nhande pojykai hendukatuuka nhande ve Tupana'ga nhi'iğa.

²⁰ Cristo'ga omano tamombo ğandekote'varuhua javo. Nurã Cristo'ga pavëi pe jikoty'aro ğwaramo pendeaporoğitatiruahũa opi. Nurã pe ndekoi ojipe'ğa ja rũi avo yvya koty ğandeaporoğitatiruahũrame. A'ereki nahã ğanemimbo'ea e'i: "Nahanahã yvya hako yvaga pavëi po rimba'e. Nahanahã ti ahe toko," e'i ğanemimbo'ea. Peko pe ğa ja rũi. Maranameuhũ pe ndekopotara'javi ğanemimbo'ea rupi naerũ? Tapekoa'javi hehe.

²¹ E'i: "Topyhygyme ti ahe ğwiğwia mbatera. To'uyme ti ahe tahepia javo. Topokogyme ti ahe hehe," e'i ğanemimbo'ea.

²² A'ea nhaporemo opa ahe i'urame. Kiroki opa ahe i'urame – a'ea pe nhaporemo ğanemimbo'ea e'i. A'ereki nanongara rehe ko ğa ojapyaka avo yvya koty. A'ea ko ğanemimbo'ea.

²³ Ojipe'ğa ğanemimbo'ea renduvypyrame po ğa ei: "Pyry ğanemimbo'ea. Okwaha hete ğa Tupana'ga mboheteavo," e po ğa. Ikwahave'yma ğa ei a'ea ğanemimbo'ea renduva. Tiruahũ reki ğanemimbo'ea. A'ereki ğwemimbotarimova'ea rehe ğa oko nahanahã ahe ombohete Tupana'ga javo. Tupana'ga mbohete tehe reki ğa. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe rũi ğa ndekoi.

Ğanemimbo'ea renduvame po ğa ei: "Pyry ğanemimbo'ea ğa erame: 'Ahe nonhimbohetei hamo'," e po ğa.

Ndapyryvi reki ğanemimbo'ea. A'ereki ğa onhimbohete reki javo.

Ğanemimbo'ea renduvame po ğa ei: "Pyry ğanemimbo'ea ğa erame: 'Ojipejipea pe ahe tonhimomirana onhimondoheteavo onhi'iğa rupi. Ahe ndo'ui ğwiğwia ojipea no.' Nahanahã ğanemimbo'ea pyryva'ea," e po ğa henduva.

Tiruahũ reki ġanemimbo'ea. A'ereki a'ea rupi okorame ahe nonhia'ngukatui ojirekokatue'yma. A'iti a. Ndatekwava'javi ġanemimbo'ea rehe. A'ereki ġanemimbo'ea nomombigi aherekote'varuhua.

3

Nhandereaporogitatiruahũa; nhandereaporogitapyahua

¹ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga pendeaporogita mbopyahui. Pepota ti pyryva'ea yvagi pe Tupana'ga pyri a'ero. A'ereki pevo Cristo'ga oapy Tupana'ga pyri Tupana'ga johukoty rūi okovo nhanderuvihavuhhetero.

² Penhimbovy'a ti pyryva'ea rehe yvagipeva'ea rehe. Yvyakotyva'ea rehe rūi ti penhimbovy'a.

³ A'ereki pendeaporogitatiruahũa opi. Omanorē omanove'ġa nonhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe. Omanove'ġa ja pe napenhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe pendeaporogitatiruahũa pigirē. Pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pendeaporogitapyahua hekokatui yvagi pe Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi. Pevo Tupana'ga pendeaporogitapyahua rereko katu pe me Cristo'ga reheve.

⁴ Cristo'ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo nhande reaporogitapyahuro nhandekovo. Aerē po ti Cristo'ga ukwahavamo ua'java nehē. A'ero ti pe ukwahavamo ga pavēi gakatukatua rerekovo nehē.

⁵ Nurā pemombi hete ti penhimimbotarimova'ea ite'varuhuva'ea pejipygwa'jave'yma hehe. Taperekoa'javi ti penhimbireko'ġarūive'ġa. Tapeakwahave'ymuhũa'javi ti ġa nderekote'varuhua'jave'yma. Tapepotaruhua'javi ti ġa. Tapepotate'varuhui ti. Tapepotaruhua'javi ti ojipe'ġa apoa. A'ereki nahā pe ġambatera arō Tupana'ga arōa hohe.

⁶ Kiroki ġa nahā oko te'varuhu pota okoe'yma Tupana'ga nhi'iġa rehe – ġa ndehe Tupana'ga onhimonha'nga.

⁷ Ga ja pehe peko te'varuhu no heikwehe.

⁸ Aġwamo ti tapekote'varuhua'javi! Aġwamo ti pepohi pejikote'varuhua hugwi a'ero. Tapenhimonha'ngaa'javi ti. Tapenhimboahiva'javi ti. Tapetiruahũa'javi ti. Tapembotegwetea'javi ti ojipe'ġa. Tapenhi'ite'varuhua'javi ti ojipe'ġa pe.

⁹ Tape'mbea'javi ti pejuhupe. A'ereki pe pepohi pejeaporogitaymyana hugwi pejikote'varuhua'jave'yma.

¹⁰ Pendeaporogita ipyahu aġwamo. A'ereki ymya'ĩ Tupana'ga ombopyahu pendeaporogita pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Nane'yimi Tupana'ga pendeaporogita

mbopyahua'jaa'javi koji'i ti ġa toko ji ja ji kwahaheteavo javo.

11 Ga ndokoa'javi nhande ve ojoatyatyvive'ġa Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahurame. Nurā xa'ete'varuhuyime ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma. Judeusramo toro'ete'varuhuyime ti pe me judeus'ġarūiva'ea pe. Judeus'ġarūiva'ero tape'ete'varuhui ti ore ve judeusva'ea pe. A'ereki nhande ojo'ja judeusva'ea judeus'ġarūiva'ea pavēi Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahurame. Xa'ete'varuhuyime ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma.

Po nhande tikytiuka nhanerakwanhapira nhande ko Tupana'gareheva'ero kiro javo, xa'ete'varuhuyime ti ojikytiukare'ŷve'ġa pe. Po nhande ndiajikytiukari, xa'ete'varuhuyime ti ojikytiukave'ġa pe. A'ereki nhande ojo'ja nhandejikytiukava'ea nhandejikytiukare'ŷva'ea pavēi. A'ereki Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahu. Nhande ojo'ja pa: nhandegwyrive'ġa nhandegwyrive'ġarūive'ġa pavēi, nhande'jave'ġa hajiheve'ġa pavēi, ipiro'ye'ŷve'ġa ġa pavēi - kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa.

Ga nhaporemō ojoatyatyvive'ġa nhaporemō ndokoa'javi aġwamo nhande ve. A'ereki nhande ojo'ja pa Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahurame. Cristo'ga rehe jate nhande xanhimbovy'a. Ga jate nhande hohe pa nhanderu-vihavuhuhetero. Ga nhande pojyka pa.

12-13 Nurā pejikovo Jesus'gareheva'ero ti peko katu. A'ereki Tupana'ga oko hete pe ndehe pe arōheteavo. Ga pe mo'emo'ē toko ti ġa Jesus'gareheva'ero okokatuavo javo. Pejoporogwety po ti pe hamo hahyrame pe me nehē. Pepyry ti pejohupe. Tapenhimbohetei ti. Penhimogatyro ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejikokatuavo pejohupe. Ojipe'ga rekote'varuhurame nde ve terehenonha'javi garekote'varuhua ejive. Nahā ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe. A'ereki imomborirē Cristo'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Na jitehe ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe.

14 Koji'i ji ei pe me: Penhoarō hete ti no. Penhoarōheterame ti pe peko pa Tupana'ga ja. A'ea ga opota.

15 Tupana'ga pe mbojogwerekō katu. A'ero ti pejikokat-uavo pejohupe pejeaporoġita katu nahanahā nhande rekoi javo. A'ea Tupana'ga opota. Ymyahū ga pe mo'emo'emba Jesus'gareheva'ero ġa ti tojogwerekō katu pa javo. Pe'ji ti Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde ore ve!" A'ea ti pe'ji ga pe.

16 Nane'ymi pejapyaka hete ti Cristo'ga remimbo'ea rehe nhaporemō ikwahaheteavo garemimbo'ea toki hete pevytyeri pe ikwahyheteavo pe mombyrymbyryva

pe mbo'embo'eavo. Penhombo'embo'e ti hehe penhomomoranduva. Penhimby'yi ti pehendu katu ti Cristo'ga nhi'iga javo. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo gāndekokatua gānemimombyryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'yimby'yi Tupana'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo.

¹⁷ Cristo Jesus'gareheva'ero g̃waramo ti peko katu pejikovo ganhi'iga rupi peporavykyrame. Peko katu ti penhi'igame. Pendekoa rupi nhaporemo ti peko katu jipi ga mboheteavo penhinhi'iga Tupana'ga pe. “Ndepyry hete nde, Apī,” pe'ji ti ga pe. “Aḡwamo pyry hete ore ve. A'ereki nde or-erekote'varuhua momboruka Jesus'ga manoro g̃waramo ore ve. Ga ko orepojkaharete'ga ore pokoga a'ero.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

Ganembireko'ga; ganongapypeve'ga

¹⁸ Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iga rehe pejikoty'aro g̃waramo Cristo'ga pavēi.

¹⁹ Akwaimba'ero pearō hete ti penhimbireko'ga nderekokatuavo ḡa a'nguavo penhimonha'ngae'yma ḡa ndehe.

²⁰ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'iga penhy'ga nhi'iga reheve. A'ereki nanongara rehe Cristo'ga onhimohē.

²¹ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ḡa pe ḡa mbo'erame ḡa monhimomboaka. Pe ḡa monhimonha'ngaukarame po ti ḡa okoveveuhu okoteheavo nehē ore ndorokwahavi hete javo.

²² Ojipe'ḡapyriva'ero ipiro'ye'ỹva'ero pehendu katu ti ganhi'iga penhimboporavykyve'ga nhi'iga ḡa nhi'ipo'rupava. Peko ti ojipe'ga ja rūi. Opojkahara'ga gwepiagame ḡa oporavyky katu tianembohete ti ḡa javo. Ga gwepiage'ymame ḡa ndoporavykyi a'ero. Peko ti ḡa ja rūi. Pejipojkahara'ga pejepiagame ti peko ganhi'iga rupi. Ga pejepiage'ymame ti peko ganhi'iga rupi jitehe pejiporavykykatuavo. Cristo'ga rendukatuavo g̃waramo pejeaporogita katu ti xaporavyky katu tuhē ti nhandepojkahara'ga pe javo.

²³ Peporavykyrame ti pejirokwa jipi peporavykykatupota pejikokatuavo pejoryjoryvamo. Penhi'igame ti pejirokwa jipi pejikokatuavo pejoryvamo. Pejikoa rupi nhaporemo ti pejirokwa jipi. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandeporavykykat-urame nhandepojkahara'ga pe ḡa pokoga, Cristo'ga pe tuhē nhande xaporavyky katu ga pokoga,” pe'ji ti.

24 “Cristo'ga nhandepojykaharete'ga, gaha ti nhande reroho yvagi pe pevo nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ.” A'ea ti pe'ji pejiporavykykatuavo. Na tuhẽ ti ga okwepy katu pe me. A'ereki Cristo'ga pe tuhẽ pe peporavyky nhandepojykaharete'ga pe.

25 Tapeporavykyte'varuhui ti. A'ereki ojo'ja vyvakotyve'ga ndekoi Tupana'ga pe. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemõ ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehẽ.

4

1 Gapojykaharamo pemondo katu ti pejipyrive'ġa pe pejikokatuavo ġa pe. A'ereki pe pereko pepojykahara'ga no. Ga ko Tupana'ga. Ga oko yvagi pe pepojykaharetero pendekoa repiapava. A'ea ikwahavame ti pereko katu pejipyrive'ġa.

Koji'i Paulova'ea omogita Colossospeva'ea

2 Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe jipi. Pejirokwa ti penhinhi'igã ga pe. Pe'ji ti ga pe no: “Ndepyry hete nde ore ve.”

3 Ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa ji mondo cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga javo ikwehe'i. A'ea pype ji rekoi aġwamo. Penhi'igame Tupana'ga pe ti pe'ji: “Ymyahũ ahe ndokwahavi ve Cristo'ga nerembiepiukaripyre'yma'ga. Aerẽ nde ga kwahavuka pota vyvakotyve'ġa pe. Marã po ti Paulo'ġa ga mombe'ui? A'ereki tegwete ġa pe imombe'uhava kiro. Ekwahavuka ti ġa pe tomombe'u ġa ga ojipe'ġa pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ore repyga.

4 Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Epoko ti Paulo'ga ġa mbo'ekatukatuuka ga pe nenhi'igã rehe. A'ero ti ġa ikwahahetei Cristo'ga mombe'ua.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. Ji ambo'e katu po ġa hamo.

5 Kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – ġapyteri pe ti peko katu katu ikwahava te'ite'varuhuyme ti ġa nhande ve javo. Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga ġa pe jipi.

6 Penhi'igatu ti ġa pe pejikokatuavo ġa pe hendupotaruka. A'ero ti pe ġa pokokwahavi ikwahavuka ġa pe nanani nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Colossospeva'ea pe

7 Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehẽ nahanahã Paulo'ga rekoi javo. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oroarõ hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'igã rupi. Orojiko ore Tíquico'ga rehe a'ero. Ji pavẽi ga oporavyky katu nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

8 Kiro ti ji Tíquico'ga mondoukari pe pyri nehẽ tomombe'u ti ga pe me jirekoa javo. Nahã ti ga pepy'a noġatui pe mbohoryva'java nehẽ. Tokwaha ti ga pendekoa no.

⁹ Pendeheve'ga Onésimo'ga ti ji amondouka pe pyri nehẽ no Tíquico'ga rupi nehẽ. Onésimo'ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oroarõ hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iga rupi. Orojiko ore Onésimo'ga rehe a'ero. Tíquico'ga Onésimo'ga pavêi ġa memei ti omombe'u pa pe me nahanahã Paulo'ga ndekoi javo.

¹⁰ Aristarco'ga omondouka onhi'iga pe me. Ga ko cadeia pype kiro ji pavêi. Marcos'ga omondouka onhi'iga pe me no. Ga ko Barnabé'ga rendyrahẽa ra'yra'ga. Ga rurame pe pyri ti pejoryjory ga rehe imondovo ga pe, a'e jipe ko ji pe me. A'ea ji ea'javi kiro pe me.

¹¹ Josué'ga omondouka onhi'iga pe me no. Ga pe nhande ei Justo. A'ereki ga pyry hete. Aristarco'ga Marcos'ga pavêi Josué'ga pavêi – ġa ko judeusramo oko ojikoga Cristo'ga rehe. Ga jate judeusramo oporavyky avo ji pavêi toko ti Tupana'ga yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero javo. Gahã onogatu jipy'a ji pokoga.

¹² Pendeheve'ga Epafras'ga omondouka onhi'iga pe me no. Oporavyky ga Cristo'ga pe ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Nane'ymi ga nhi'inhi'ihetei Tupana'ga pe pe ndepyga. Tupana'ga pe ga ei jipi: “Epoko ti Colossospeve'ga,” ei ga Tupana'ga pe. “Nurã ti ġa jikohetei Cristo'ga rehe opohire'yma ga hugwi okokatuheteavo nehẽ. A'ero ti ġa ikwahapavi tuhẽ neremimbotarimova'ea nde nhi'ĩpo'rupava,” ei ga Tupana'ga pe jipi.

¹³ A'iti a. Ojirokwa hete ga javo Tupana'ga pe pe ndepyga jipi ojipeva'epeve'ga ndepyga cidadespeve'ga ndepyga no Laodicéiapeve'ga Hierápolispeve'ga. Garembimbotarimova'ea pe me ji akwaha.

¹⁴ Lucas'ga omondouka onhi'iga pe me. Ga ko ore pohano okovo oreremiarõhetehara'ga. Demas'ga omondouka onhi'iga pe me no.

¹⁵ Pemombe'u ti nhaneirũ'ga pe – kiroki ġa oko cidade de Laodicéia pe. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Ga pe ti pe'ji Paulo'ga omondouka onhi'iga pe me javo.

Pemombe'u ti Ninfa'ga pe no Paulo'ga omondouka onhi'iga nde ve javo. Ga pe no – kiroki ġa ojatyka Ninfa'ga ronga pe tihendu Tupana'ga nhi'iga javo – ġa pe ti pemombe'u no.

¹⁶ Pemonhi'ĩ ti pejohupe nhirembikwatijarukara tihendu ti Paulo'ga nhi'iga nhandejive javo. Imonhi'igirẽ nhirembikwatijarukara ti pemondo cidadepeve'ga pe Laodicéiapeve'ga pe. Tohendu ti ġa nhinhi'iga pe me no. Akwatijaruka ji ojipea nhinhi'iga mondovouka Laodicéiapeve'ga pe oji'i. Imonhi'igirẽ ojohupe tomondo ti ġa pe me tomonhi'ĩ ti ġa ojohupe javo. Pemonhi'ĩ ti a'ero pejohupe ikwahava nhinhi'iga ġa pe.

¹⁷ Pe'ji ti Arquipo'ga pe: “Cristo'ga nhandepojy kaharete'ga ko e'i nde ve raikwehe: ‘Nahanahã ti ji nhi'ĩpo'ru pa,’ e ko ga nde ve raikwehe. Enhi'ĩpo'ru pa ti ga a'ero.” A'ea ti pe'ji Arquipo'ga pe.

¹⁸ Ji tuhẽ kiro ikwatijari jipovo inoga nhinhi'ĩga imon-dovouka pe me. Tapemoka'nhyimi ti jirekoa cadeia pype.

Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TESSALÔNICAPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Trêš ore rekoï ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramõ Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica pe – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojoykaharete'gareheva'ero.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojoykaharete'ga pavêi. Tonoğatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Ojiko Tessalônicapeve'ea Tupana'ga rehe okokatuavo

² Oronhi'igame Tupana'ga pe ore ei jipi:

—Ore roryroryvamo Tessalônicapeve'ġa ndehe nhaporemõ. A'ereki nde ġa mombyry. A'ero ore ei nde ve: Ndepyry hete nde. A'ea ore ei Tupana'ga pe.

³ Noromoka'nhyimi ore pendekoa Tupana'ga nhi'igã rupi. A'ea mombe'gwovo ore ei ga pe:

—Tessalônicapeve'ġa oporavyky Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe, oro'e ore ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi. A'ereki ġa ojiko nde rehe, oro'e ore. Oarõ hete ġa ojikotyve'ġa nhaporemõ. Nurã ġa ġa pokopokogi ġa nderekokatuavo. A'ereki ġa nde arõ hete, oro'e ore Tupana'ga pe. Onhimomirana ġa mbatera rahya pe opohire'yma nde hugwi orepojoykaharete'ga rura pota jipi Jesus Cristo'ga rura pota, oro'e ore Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi.

⁴ Oreirũa ko pe. Tupana'ga pe mo'emo'ẽ ojive pe arõheteavo. A'ea ore orokwaha.

⁵ Noronhi'itehei ore pe me pyryva'ea mombe'urame Jesus Cristo'ga mombe'urame ikwehe'i. A'ereki Tupana'ga ra'uva ore moirũ. Gara'uva gweroviaruka pe me a'ero oreremimombe'ua. Imombe'urame pe me ore ei oroyvyteri pe: Tupana'ga ore pojoykai ore moiruamo heroviaruka ġa pe, oro'e ore. A'ereki pe pekwaha orerekokatuagwera ore ruvame pe pyri. Nahã ore rekoï tojiko ti Tessalônicapeve'ġa Jesus'ga rehe javõ ikwehe'i.

⁶ Oro pe, Tupana'ga nhi'igã renduvame orereaporoğita rupi pe hõ ikwehe'i. Jesus Cristo'ga reaporoğita rupi pe hõ. Ojipe'ġa jigwarairame vehevi pe ndehe pe heroviari

oreremimombe'ua pendoryndoryvamo. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva pe mbohory.

⁷ A'ero Jesus Cristo'gareheve'ga - kiroki ga u Macedôniapeve'ga gwyri pe Acaiapeve'ga gwyri pe no - pemombe'ua renduvame ga epavi: "Xako ti Tessalônicapeve'ga javijitehe," ei ga.

⁸ Pevove'ga jate rūi okwaha pejikoga Tupana'ga rehe. A'ereki ga pe mombe'umbe'u pa irupeve'gave'ga pe. A'ero ga henduvi Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ereki ga pe nhaporemo ga omombe'u nahanahã Tessalônicapeve'ga jikogi Tupana'ga rehe javo. Nurã ore noromombe'ui a'ea ga pe. A'ereki ga okwahapavipe.

⁹ Ga tuhẽ omombe'u orehoa pe pyri. Ga e'i: "Nahanahã Paulo'ga Jesus Cristo'ga mombe'ui Tessalônicapeve'ga pe Silas'ga pavẽi Timóteo'ga pavẽi no ohorame cidade de Tessalônica pe heikwehe," ei ga. "Hendukaturame ganemimombe'ua Tessalônicapeve'ga herojijijiyi ojeaporoğita imondovo imohina Tupana'ga rehe. Opohi ga ġwemimbohete'hara hugwi ha'angava hugwi a'ero," ei ga. "Avuiramave'ga rehe Tupana'ga rehe ga jikogi ga nhi'ĩpo'ruavo a'itituhẽve'ga nhi'ĩpo'ruavo," ei ga.

¹⁰ "Ga Tupana'ga ra'yra'ga rura pota tuhu ti ga nhande koty yvaga hugwi javo Jesus'ga," ei ga pe mombe'gwombe'gwovo. Gaha Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi. Jesus'ga nhande mbopiro'yi hahyheteağwama hugwi - kia po ti Tupana'ga omondo ahe ve aherekote'varuhuro ġwaramo. A'ereki ga ndopotariuhu aherekote'varuhua.

2

Paulova'ea oporavyky Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo

¹ Ndorojotehei ore pe pyri ikwehe. A'ea pehe tuhẽ pekwaha. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe oreirũramo ore imombe'urame ganhi'iga pe me.

² Ymya ore pytaahi'vi cidade de Filipos pe ikwehe. Aerẽ Filipospeve'ga jigwarajuhu ore rehe. Onhi'ĩteuhu ga ore ve no ore mbotegweteavo. A'ea pe pekwaha.

Aerẽ ore hoi ga hugwi orovahema pe pyri cidade de Tessalônica pe ikwehe'i. Ore ruvame pe pyri ojipe'ga no-hendupotarihu Tupana'ga nhi'iga no. Emo Tupana'ga ore moirũ ore pavẽi ojikoty'a. Nurã ore ndoropojihuvi ga Tupana'ga nhi'iga mombe'ukatuavo pe me Cristo'ga omano pe ndepyga javo.

³ A'itituhẽva'ea ore ei imombe'ukatuavo Tupana'ga nhi'iga pe me ikwehe'i pe motetirũpotare'yma. Opogwereco katu orokote'varuhue'yma pe me. Nopomoandyandyi ore pehe.

4 Ymya Tupana'ga ei oyvyteri pe kako: “Paulo'ga ko ahembojikohara'ga ojihe upa. Pyry ko Paulo'ga imombe'ui nhinhi'iga Cristo'ga mombe'gwovo nehë,” ei Tupana'ga. Nurã ore imombe'ui ganhi'iga. Torombohory ti ojipe'ga javo rõi ore imombe'ui ganhi'iga. A'ea ore imombe'ui Tupana'ga ti torombohory javo. A'ereki gaha okwaha hete orereaporoğita.

5 Tupana'ga nhi'iga mombe'urame ore noronhi'igatutehei pe me tonhimohë ti ga nhande rehe okovo nhanenhi'iga rehe jave'yma. A'ea pe pekwaha. Nodoro'eangavi oroyvyteri pe: Timombe'u ti Tupana'ga nhi'iga ga pe. A'ero po ti ga imombyryvi nhande ve nehë. A'ea rõi ore ei. A'ea Tupana'ga okwaha orereaporoğita kwahava.

6 Nodoro'ei ore: Torembohete ti. A'ea rõi ore ei pe me. Ojipe'ga pe ndoro'ei no.

7 Po ore ei a'ea hamo nhande ve ti ga tombuhu javo hamo, a'ero po pyryvamo hamo. A'ereki ore Cristo'ga moirüharamo oroko. Ahey'ga gwereko katu gwa'yra'ga onhyromo. Ahey'ga javijitehe ore pe nderekokatui orenhyromo ikwehe'i.

8 Opoarõ hete ore orokovo. Nurã ore imombe'upotahetei pe me Tupana'ga nhi'iga Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwehe'i. Opopoko pota hete ore no. A'ereki ore orovy'a hete pe ndehe.

9 Napemoka'nhymi tuhë pe oreporavykyagwera. Oroporavyky hete ore arimo ypytunimo no ikwehe'i. Ore tuhë oropyhy orojive mbatera. Nurã ore ndoro'ei pe me pembuhu tehe ore ve javo. Nahã ore rekoi imombe'urame pe me Tupana'ga nhi'iga Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe'i.

10 Cristo'gareheva'ero pe pekwaha orerekokatua ore ruvame pe pyri ikwehe'i. A'ea Tupana'ga okwaha no. Pe me ore pyryvamo. Nurã tegwete ojipe'ga nemimbojahava ore rehe.

11-12 Aheruva'ga gwa'yra'ga mbo'e katu. Aheruva'ga ja ore pe mbo'ekatui pe napenani pe mbohoryva Tupana'ga rehe ikwehe'i. Oro'ero'e hete pe me ikwehe'i: Peko katu ti Tupana'ga mbohoryva jipi. Gaha e'i pe me: “Tuhu ti ga upa ji pyri nhirendy'java pyri no,” ei ga. “Ji tuhë tako ganduvihavamo,” ei ga pe me.

13 Oreremimombe'ua renduvame pe ei ikwehe'i: “Yvyakotyve'ga rõi omombe'uuka Paulo'ga pe. Tupana'ga tuhë omombe'uuka ga pe,” pe'e pe. Na tuhë. Tupana'ga nhi'iga tuhë ore imombe'ui pe me ikwehe'i. A'ero ganhi'iga heroji-jyjijyi pendeaporoğita pe mombyryva okwahyro pe ndehe pe jikogame ga rehe. Nurã ore ei Tupana'ga pe jipi:

—Pyry hete Tessalônicapeve'ga hendukatui nenhi'iga, oro'e ore ga pe.

14 Pehe oreirūramo peko Jesus'gareheve'ga ja judeus'ga ja - kiroki Judéiapeve'ga ojiko Cristo Jesus'ga rehe

onhimon'oğa tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iğa javo. A'ereki judeus'ğa nde'yjağa ndopotari ğajikoga Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo ğa pe. Na jitehe pende'yjağa ndekote'varuhui pe me ipotare'yma pejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

¹⁵ Ymyahũ judeusva'ea ojuka Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea. Aerẽ judeus'ğa Cristo Jesus'ga jukai nhandepojoykaharete'ga jukai. Agwamo ğa jigwarajuhu ore rehe ore mondovo cidades hugwi. Tupana'ga ndopotariuhu ğandekote'varuhua. Okouhu ğa ojipe'ğa ndehe nhaporemo ğa arõe'yma.

¹⁶ A'ereki ğa ore mombi pota ore Jesus Cristo'ga mombe'urame ğa pe. Omombi pota ğa orenhi'iğa tojikogyne judeus'ğarũive'ğa ga rehe javo.

Ymyahũ judeus'ğa omombipembipeuhua'jaa'ja Tupana'ga py'a ojihe okote'vate'varuhuavo. Kiro mbapava ğandekote'varuhua reki. A'ereki Tupana'ga ndipygwa'javi a'ero onhimonha'ngavo ğa ndehe kiro.

Ojivy pota Paulova'ea Tessalõnicapeva'ea repiaga'java

¹⁷ Ga oromboja'ogame pe hugwi norombegwei orojirokwa-heteavo xaho ti oreirũ'ğa ndepiaga javo novĩa ikwehe'i. A'ereki ore pe ndepiaga'u hete. Tegwete orehoa reki. Emo ore nopomoka'nhyimi.

¹⁸ Pe pyri ore hopotari. Ji tuhẽ a'ea'e tajivy ti Tessalõnicapeve'ğa pyri javo novĩa. Emo Satanás'ga norembojivyrukari pe pyri.

¹⁹ A'iti tuhẽ ore pe ndepiapotari. A'ereki ore oroko pe ndehe. A'ero po ti Jesus Cristo'ga rura'javame ore ei: Oreheve'ğa Tessalõnicapeve'ğa ojiko hete nde rehe, oro'e ti ore nehẽ. A'ea rupi po ti pe ore mbohoryvi Jesus Cristo'ga pyri nehẽ. Pe ndehe po ti ga ore mboheteri nehẽ pe pembojikoguka ğa ji rehe javo. Pe tuhẽ po ti nahã ore ve nehẽ nhande amame nhandepojoykaharete'ga rovai pyteri pe nehẽ.

²⁰ A'ereki pehe ore mboukwaha. Pehe ore mbohory.

3

¹ Tegwete orepy'a rukatua oji'i. A'ereki ore orokwaha pota pendekoa. Nurã ji ei Silas'ga pavõi Timóteo'ga pavõi: Timondouka ti ğa mo Tessalõnicapeve'ğa pyri, oro'e ore orojhupe. Ore nhomonhi'imbevame ji ei Silas'ga pavõi: Xapyta ti nhande tehe cidade de Atenas pe.

² Ore Timóteo'ga mondouka pe pyri a'ero oji'i. Ga ko nhaneirũ'ga. A'ereki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. Ymyaĩ Tupana'ga ga mbuhuruka ore pyri. "Gaha tomombe'u Cristo'ga

no,” ei Tupana'ga. Nurā ga ore moirūi Cristo'ga mombe'ua mombe'gwovo.

Timóteo, oro'e ore ga pe oji'i, eho ti a'ero Tessalônicapeve'ğa pyri. Ere ti ға pe tojikopigyme ti Jesus Cristo'ga rehe javo. Koji'i ti embohory ға Jesus'ga rehe.

³ Ere ti ға pe tomynhyme ti ғapy'a ojipe'ğa jigwarajuhurame ға ndehe, oro'e ore ga pe ga mondovo pe pyri.

A'ereki pe tuhē pekwaha Tupana'ga remimbotarimova'ea nhande ve. Ga e'i: “Kiroki ға ojiko ji rehe – ға ndehe nhaporemo po ti ojipe'ğa jigwarajuhu nehē,” ei Tupana'ga.

⁴ Orojuvame pe pyri ore ejipei pe me ikwehe'i: Aerē ti ojipe'ğa jigwarajuhu nhande rehe nehē, oro'e ore pe me. Na tuhē reki. A'ereki ға okouhu nhande rehe nhande arōe'yma. A'ea pe pekwaha.

⁵ Akwaha ko ji hahyrame pe me oji'i. Nurā tegwete jipy'a rukatua. A'ero ji ei Timóteo'ga pe oji'i: Eho ti Tessalônicapeve'ğa pyri. A'ereki ji akwaha pota ғajikoga Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji. Mara'ngu po Diabo'ga ojiroviaruka ға pe? Mara'ngu po ға opohia Jesus Cristo'ga hugwi a'ero? Po ға Diabo'ga reroviari, a'ero po ore poravykytehei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ға pe raikwehe'i, a'e ji ga pe.

⁶ Nurā Timóteo'ga hoi pe ndepiaga oji'i. Korogwe reki ga jivyri pe hugwi ua pyryva'ea mombe'gwovo ore ve. A'ereki ga e'i: “Tessalônicapeve'ğa ndopohiri Jesus Cristo'ga hugwi ojikheteavo Tupana'ga rehe,” ei ga ore ve. “Onhoarōarō hete ға onhimongyavo no,” ei ga. “Ga nhande arōarō hete jitehe. Omondo hete ға ojeaporoğita imohina nhande rehe jipi,” ei ga. “Nhande repiapotarahi ға jipi. Ehemia ko nhande ға ndepiapotari jipi. Na jitehe ға nhande repiapotarahivi no,” ei ga pe mombe'gwombe'gwovo ore ve.

⁷ Tu katu orepy'a kiro pe ndehe a'ero. A'ereki pe pejiko jitehe Tupana'ga rehe. Mbatara rahya orokwaha hete jipi. Ojipe'ğa ojigwarai ore rehe no. Emo Timóteo'ga uhu pe mombe'gwovo ore ve ore mbohoryoryva.

⁸ Pe jikhetero ғwaramo nhandepojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe ore kwerava'javi oreroryoryvamo!

⁹ A'ero ore norombohetepigi tuhē Tupana'ga pejikoga ғwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Oro'e hete ore Tupana'ga pe:

—Orerory hete ore nde rehe. A'ereki Tessalônicapeve'ğa ojiko nde rehe jipi. Ndepyry hete nde ға mbojikoguka ejihe ore mbohoryva, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹⁰ Arimo ore nhi'ihetei Tupana'ga pe ypytunimo na jitehe no.

—Ore mondoa'ja ti Tessalônicapeve'ġa pyri, oro'e ore ga pe. Ganembikwahave'yma rehe ore ġa mbo'epotari ġa mbojikoga nde rehe koji'i ti ġa tojiko hete javo, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹¹ Nhanderuvete'ga Tupana'ga tuhē ti torererouka pe pyri nhandepojkaharete'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi, oro'e ore pe me.

¹² Igwaigwavete ti nhandepojkaharete'ga tapemonhoarōheteuka, oro'e ore. Toarōheteuka ti ga pe me ojipe'ġa nhaporemo, oro'e ore. Opoarō hete ore. Na jitehe ti Jesus Cristo'ga toarōheteuka ġa pe me, oro'e ore.

¹³ Nahā ti Jesus Cristo'ga tapepoko pe mbojikoheteavo ojihe pe mombyryva nehē. A'ero pe amame nhanderuvete'ga rovai pyteri pe Tupana'ga rovai pyteri pe po ti ga ei pe me nehē: “Ndojari tuhē ite'varuhua pe ndehe.” A'ea tuhē po ti ga ei pe me nehē Jesus Cristo'ga rura'javame ġwemimo'ēhara'ġa pavēi nhaporemo.

4

Paulova'ea e'i nahā ahe tomonhimohē Tupana'ga ojihe javo

¹ Oromombe'u ore Jesus Cristo'ga pe mbo'eavo ga rehe ikwehe'i nahanahā ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe javo. A'ero nahā pe ndekokatui. Igwaigwavete ore ehetei kiro pe me: Koji'i ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe. A'ea ore ei pe me Jesus'ga repyga. A'ereki Jesus'ga nhandepojkaharete'ga ojikoty'a nhande pavēi nhande mbo'eavo a'ea rehe.

² Pe pekwaha oreremimbo'ea – kiroki a'ea rehe ga ore mbo'e pembo'e ti ġa a'ea rehe javo.

³ Kiro Tupana'ga remimbotarimova'ea pe me. A'ea mombe'gwovo ga ei: “Peko pyry hete ti jireheva'ero,” ei ga pe me. “Tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe,” ei ga. “Tapejiavykyukari ti penhimbireko'ġarūive'ġa pe. Tapeavykyi ti penhimbireko'ġarūive'ġa,” ei ga pe me.

⁴ “Pekwaha ti penhimbovyva pejeaporogitakaturu. Peko pyry pa ti pejikovo nhinhi'ġa rupi ji monhimohema pejihe. A'ero po ti hajiheve'ġa pe mbohete nehē no pyry ġa javo pe me.

⁵ Ndoakwahavihu judeus'ġarūive'ġa gentios'ġa – kiroki ġa ndokoi ji rehe,” ei Tupana'ga. “Ojogwereko te'varuhu ġa ojopotaheteavo. Ga ja rūi ti peko,” ei ga pe me.

⁶ “A'ea pe ji ei a'ero. Tapemoandyandyi ti ojipe'ġa ġanembireko'ġa nderogwove'ÿ pejive pejikote'varuhue'yma,” ei Tupana'ga pe me.

Nanuhũ pe ndekote'varuhurame ti nhandepojykaharete'ga ġa ndepyi pe ndehe nehẽ. A'ea rehe ore opomomorandu hete pekwaha ti javo ikwehe.

⁷ Nhande mo'emo'ẽrame ojive Tupana'ga ei: "Toko katu ti ġa. Toko pyry ti ġa," ei ga. Peko te'varuhu ti javo rũi ga ei nhande mo'emo'ẽrame ojive.

⁸ A'ero ġa – kiroki ġa nohendupotari oreremimombe'ua – yvyakotyve'ga jate rũi ġa nohendupotari. Tupana'ga ġa nohendupotari. Gaha omondo gwa'uva pe pyry pyryva'ea pe pyry.

⁹ Ndakwatijari ti ji pe me kiro penhoarõ hete ti javo. A'ereki Tupana'ga tuhẽ pe mbo'e jipe a'ea rehe.

¹⁰ Pe pearomba tuhẽ penhiirũ'ġa Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa u pegwry pe nhaporem Macedõniaveve'ġa gwyry pe. Igwaigwavete ti pearõarõ hete oreirũramo, oro'e hete ore a'ero.

¹¹ Pejirokwa ti pejikokatuavo. Peko jate ti ojipe'ġa pyteri pe. Tapehopehoi ti ojipe'ġa pyry ġa ndehe peangaangae'yma. Pe tuhẽ ti peporavyky katu pejive. Ojikwe ore ei a'ea pe me ikwehe'i.

¹² Peporavyky ti, oro'e ore. A'ero po ti ġa ei nehẽ – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe – ġahã e'i: "Pyry hete reki Jesus'gareheve'ġa. A'ereki ġa oporavyky hete ipyhyga mbatera ojive oporanduve'yma," e po ti ġa pe mboheteavo nehẽ. Pe poravykyrame po ti mbatera nomominaġwami pe hugwi nehẽ.

Nhandepojykaharete'ga ti uhura'ja nehẽ

¹³ Ore torokwahavuka pota pe me oreirũa pe nahanahã Jesus Cristo'gareheve'ġa manorame javo. A'ero po ti pe napenhimongoveveuhui pejehe'oe'yma ahe rehe. Ga ja rũi ti peko – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ġa ndovy'ari ojehe'gwovo ahe rehe ndovyry po ti ahe nehẽ javo.

¹⁴ Omano Jesus'ga raka'e. Aerẽ ga vyry gwyvya hugwi okwerava'java. A'ea nhande heroviari. Nurã po nhande ei heroviaheteavo hamo: Na jitehe ti omanove'ġa pe nehẽ. Tupana'ga ti ombuhuruka omanove'ġa Jesus Cristo'ga reheve nehẽ – kiroki omanove'ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame. A'ea po nhande heroviari hamo.

¹⁵ Kiro po ti ore imombe'ukatui pe me omanove'ġa jipiraġwama yvagi pe. Nhandepojykaharete'ga omombe'u a'ea ore ve. Po ti nhande niamanoi ve nehẽ nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty nhande koty nehẽ, a'ero ti nhande ndiahoi tuhẽ omanove'ġa jipira renonde nehẽ nhandehorame Jesus Cristo'ga rovati-amo nehẽ.

16 Nhandepojkaharete'ga tuhẽ ti ga rura'javi nehẽ yvaga hugwi ojyva nehẽ Jesus Cristo'ga. Ojyvame ti ga onhi'iga mbuhuhetei nhande koty nehẽ. Ohapukai ti Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhu'ga nehẽ. Tupana'ga apoa trombeta ti onhi'i nehẽ no. A'ero ti omanove'ga vyri naẽ gwyvya hugwi okwerava'java nehẽ – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame.

17 A'ero ti Tupana'ga nhande manoe'ymame nhande pyhypavi okwerava'jave'ga ndeheve nhande rerogwovo Jesus Cristo'ga rovatiamouka nehẽ. Nahã ti ga nhande mono'ono'oği okwerava'jave'ga ndeheve yvağatiğa pype nehẽ Jesus Cristo'ga rovatiamouka yvatea gwyrã koty nehẽ. A'ero ti nhande ruvi Jesus Cristo'ga pyri avuirama nehẽ.

18 Tapenhimongoveveuhui ti Jesus Cristo'gareheve'ga manorame a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Pekwahava'ja ti Paulo'ga remimbo'eagwera nhande ve. A'ereki ga e'i: ‘Aerẽ ti Jesus Cristo'ga rura'javi omanove'ga mbovya nehẽ ojiheva'ea mbovya ahe mbogwerava'java nehẽ,’ ei Paulo'ga nhande ve,” pe'ji ti pejohupe nehẽ. Nahã ti penhombhory inoğatuavo pejipy'a.

5

Xanhimboavujikwe ti nhandepojkaharete'ga rura pota

1 Marã po ti ji ikwatijari pe me Jesus Cristo'ga rura'jahavağwama rehe? A'ereki a'ea rehe pe pekwahavipe aerẽ po ti ga ruri yvya koty nhande koty nehẽ javo.

2 A'ereki pe tuhẽ pekwaha hete nahã: Ahe ndokwahavi iporomive'ga rurağwama aheronga pype ypytunimo ga mboha'uve'yma. A'ereki iporomive'ga nomombe'ui ahe ve. Na jitehe ahe ndokwahavi Jesus Cristo'ga rura'jahava maname po ti ga ruri nehẽ javo. A'ereki Jesus Cristo'ga nomombe'ui a'ea ahe ve. A'ea pe pekwaha hete.

3 Tegwete ipuru'avehẽa ka'nnyhava oja'yra rahya hugwi. Ndy! e te hahyrame hẽarembeyya. Na jitehe ti tegwete Jesus'gareheve'garũive'ga ka'nnyhava hahya hugwi nehẽ. Tiruahũ ranuhũ po ti ğa pe nehẽ. Nurã ti ğa etehei garura'java renonde nehẽ: “Tu katu nhandepy'a. Nimotiruahũhavi nhande ve,” e po ti ğa novĩa ga mboha'uve'yma nehẽ. Emo kotihĩ po ti tiruahũ ğa pe nehẽ. A'ea ko ğahoagwama hahyhava ruvihai pe.

4 Oreirũramo pe ki a'e te ğa ja rui – kiroki ğa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo. Ga jikoge'yma ğwaramo nhande ei ğa pe ypytunahivareheve'ga'jave'ga. Pejikoga ğwaramo Jesus Cristo'ga rehe ji ei pe me: Pe ko ğa ja rui. Pe pekwaha Jesus Cristo'ga rura pota aerẽ ti ga ruri nehẽ javo.

Nurã ti garura'java napemo'mağuhũ nehẽ. Iporomive'ga rura ahe mo'mağuhũ. A'ereki ahe nomboha'uvi ga. Garura ja rũi po ti Jesus Cristo'ga rura pe me nehẽ.

⁵ Pehe nhaporemõ pejiko Jesus Cristo'ga rehe pejikokat-uavo. Nurã nhande ei nhandejive: Nhande xako kojahuarupive'ga'java'ero. Nhande ko ga ja rũi - kiroki ga ndojikogi Jesus'ga rehe okote'varuhuavo. Ypytunahivareheve'ga'jave'ga xa'e nhande ga pe. Nhande ga ja rũi.

⁶ Nurã ti xajirokwa nhanenhimbovyvyva Jesus Cristo'ga rura ra'aromo. Ga ja rũi ti xako - kiroki ga ombopogwe aherekote'varuhua garura ra'arõ'e'yma.

⁷ Ypytunahivareheve'ga'jave'ga ndojirokwari pyryva'ea rehe heagwryve'ga ja Jesus Cristo'ga rura ra'arõ'e'yma. Ga ombopogweuhu aherekote'varuhua.

⁸ Nhande ki a'e te arimorupive'ga'java'ero xako. Xanhimbovyvy ti a'ero. Soldados'ga omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Xako ti ga ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Xajiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe a'ero ga arõheteavo ojipe'ga arõheteavo no. A'ereki nhandejikoga rupi nhande nhia'ngui. Nhaneremiarõa rupi nhande nhia'ngui. Soldados'ga ono akanitara onhia'nguavo tonupãyme ti ga nhaneakağa javo. Xako ti ga ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Tikwaha ti nhandererohoağwama yvagi pe Tupana'ga pyri. A'ereki nhanerembikwahava rupi nhande nhia'ngui.

⁹ A'ereki nhande mo'emo'ẽrame Tupana'ga nde'i: "Aerẽ ti ji ga mombori tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehẽ." A'ea rũi ga ei nhande mo'emo'ẽrame. A'ereki ga e'i: "Aerẽ jijipyri ti ji ga nderurukari Jesus Cristo'ga pe ġapojykaharete'ga pe nehẽ," ei ga.

¹⁰ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanderekote'varuhua momboa tuhu ga ji pyri upa avuirama javo. A'ero nhande manorame nhande ruvi ga pyri. Na jitehe nhande ruvi ga pyri nhanemanoe'ymame.

¹¹ A'ero ore ei pe me: Nane'ymi ti penhombohory inoğatuavo pejopy'a. Pemombe'u katu ti Jesus Cristo'ga pejohupe penhombojikoguka ga rehe jipi. Ağwamo vehevi pe jopokogi nahã ga mombe'ukatuavo pejohupe.

Mbapavamo Paulova'ea omogita Tessalõnicapeva'ea

¹² Kiro ore ehetei pe me oreirũa pe: Pemondo ti pejea-poroğita imohina pendepiakatuhara'ga ndehe. A'ereki nhandepojykaharete'ga omo'emo'ẽ ga toko ti ga pembo'eharamo pendepiakatuharamo. A'ero ga nduvi pe pyri oporavykyheteavo pe mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iga rehe.

13 Pemondo tuhẽ ti pejeaporoğita imohina ға nderhe ға arõheteavo ға poravykyro ғwaramo pepyteri pe. Tapejogwayvari ti.

14 Kiro ore ehetei pe me oreirũa pe pepyteripeve'ға nderhe: Pe'ji ti nimbotepotarive'ға pe: “Pejirokwa ti pejiporavykykatuavo.” A'ea ti pe'ji hete ға pe. Pembohory ti okyhyjive'ға inoğatuavo ғapy'a – kiroki ға oko tehe ғapy'a. Kiroki ға ndojikohetei Jesus'ga rehe – pembojikoheteuka ti ға. Tapenhimbaekwahivi ti ojipe'ға nderhe pejikokatupava ға pe.

15 Ojipe'ға nderkote'varuhurame pe me tapejipygi tuhẽ ti ға nderhe pejikote'varuhue'yma ға pe. Pe me nhaporemõ ore ei. Nane'yimi ti peko katu pejohupe pejikovo. Peko katu pa ti hajiheve'ға pe no.

16 Nane'yimi ti pejoryjory pejikovo.

17 Nane'yimi ti tapenhi'imbigi Tupana'ga pe jipi.

18 Hahyrame pe me ti pe'ji Tupana'ga pe: “Nane'yimi nderpyry hete ore ve.” Hahye'ymame pe me ti pe'ji ga pe: “Nane'yimi nderpyry hete ore ve.” Nava'ea Tupana'ga opota pejoryva ojihe penhi'inhi'iga ojive. A'ereki pe pejikoty'a Cristo Jesus'ga pavẽi.

19 Tapemombigi ti Tupana'ga ra'uva penhimbo'erame. Pehendu katu ti inhi'iga.

20 Po ojipe'ға imombe'upotarame nahã Tupana'ga ei javo, a'ero tape'etevaruhui ore norohendupotari jave'yma ға pe.

21 Pekwaha na'ẽ ti a'itituhẽva'ea. Po Tupana'ga nhi'iga rũi ға imombe'ui, taperoviari ti ға. Po Tupana'ga nhi'iga tuhẽ ға imombe'ui, a'ero ti perovia ға. Pekwaha pa ti jipi ikwahava Tupana'ga remimbuhura. Pyryva'ea ti pembopogwe a'ero.

22 Emo tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe nhaporemõ imbo-pogwee'yma.

23 Tupana'ga onoğatu vyakotyve'ға py'a. Ga tuhẽ ti tape-mombyry hete tokote'varuhuyme tuhẽ ға javo. Tohepia katu ti ға pendeaporoğita tojapyakate'varuhuyme ti ға javo. Tapendepia katu ti ға tojikopigyme ti ға ji rehe javo. Tapendepia katu ti ға tokote'varuhuyme ti ға javo. Po nahã ga pe nderekoi, a'ero pe pyryvamo tuhẽ. A'ero pendeaporoğita pyryvamo no. A'ero nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Ndojari tuhẽ ite'varuhua pe nderhe,” e po ti ga nehẽ. A'ea pa ore ei. A'ereki ore oropota Tupana'ga pyryva pe me.

24 Tupana'ga e'i pe me ikwehe'i: “Peko ti Jesus'gareheva'ea pejikoga ji rehe pejikokatuavo. A'ero po ti ji pe mombyryvi nehẽ.” Nopiriani ga o'eagwera. A'ero ti ga pe mombyryvi pe ndepiakatuavo nehẽ.

²⁵ Kiro ore ei pe me oreirũa pe: Penhi'inhĩĩ ti Tupana'ga pe ore repyga epoko ti Paulo'ga imombyryva ga pe javo.

Paulova'ea omondouka onhi'iga Tessalõnicapeva'ea pe

²⁶ Pe'anhuvamba ti pevove'ga nhaneirũ'ga ore repyga.

²⁷ Ji a'e hete pe me kiro: Pemonhiĩ ti nhirembikwatijara ga pe nhaporemo tohendu pa ti ga javo. A'ereki a'ea nhandepojy kaharete'ga opota, a'e hete ji pe me.

²⁸ Nhandepojy kaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA

TESSALÔNICAPEVA'EA PE

Segunda Carta de Paulo aos

Tessalonicenses

¹ Trêš ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramō Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi. Kiro ore ikwatijarukari imon-dovouka pe me cidade de Tessalônica – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojykaharete'gareheva'ero.

² Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoĝatu ti ĝa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Tupana'ga reaporogitakatua Jesus Cristo'ga rura'javame

³ Pe me oreirūa pe ore ei: Toro'e tuhē Tupana'ga pe ndepyyri hete nde javo ga pe. A'ereki ga pe mombyrymbyry. A'ero ore roryroryvamo ga rehe. Pyry ore ei na Tupana'ga pe pe mombe'gwovo jipi. A'ereki igwaigwavete pe pejiko hete ga rehe. Pe nhaporemō penhoaromba hete tuhē no.

⁴ Nurā ore tuhē pe mbohetei pe mombe'gwombe'gwovo ojipe'ĝa pyteri pe – perope ĝa ojatyka jipi Jesus'gareheva'ero tihendu katu Tupana'ga nhi'ĝa javo. Oro'e ore ĝa pe: Tessalônicapeve'ĝa ojiko hete Jesus Cristo'ga rehe. Ojipe'ĝa jigwarairame ĝa ndehe ĝa ndopohiri jitehe reki Tupana'ga hugwi. Hahyva'ea pe nhaporemō ĝa nhimomiranambavi ojikheteavo Jesus'ga rehe, oro'e ore ĝa pe pe mombe'gwombe'gwovo.

⁵ Pe jikopige'yname a'ea hepiukari Tupana'ga rekokatua. A'ereki ĝa jigwarairame pe ndehe Tupana'ga pe mombyry pe mboavujikwea tuhu ti ĝa upa ji pyri avuirama nehē javo. A'ereki pe penhimomirana hahyva'ea pe pejikoga ĝwaramo ga rehe.

⁶ Pyry po ti Tupana'ga pe ga pe ndepyyri ĝa ndehe nehē ĝa jigwarairo ĝwaramo pe ndehe.

⁷ Tupana'ga po ti imombigi hahyva'ea pe me ore ve nehē no inoĝatuavo nhandepyy'a Jesus Cristo'ga jipiukarame ua yvaga hugwi ojipyryve'ĝa pavēi ipopoakaheteve'ĝa pavēi nehē yvagipeve'ĝa.

⁸ Tata rendya pyteri pe ti ga ruri imondovo hahyva'ea ĝa pe nehē – kiroki ĝa ndojikogi Tupana'ga rehe hendukatue'yma pyryva'ea nhandepojykaharete'ga mombe'ua Jesus Cristo'ga mombe'ua.

⁹ A'ero ti Jesus Cristo'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē topyta ti ġa ipype avuirama javo. Nahā ġamondoagwama nhandepojkaharete'ga hugwi ipopoakaheteve'ga hugwi garendy'java hugwi.

¹⁰ Nahā po ti ġa pe nehē ga rura'javame yvya koty nehē.

Nhiremimo'ēhara'ġa ti tanhimbohete tuhē javo ti ga uhu nehē. Uhu ti ga tonhimomby'a pa ti ġa ji rehe jipopoakahetea rehe javo. Pehe ti penhimomby'a ga mboheteavo ġa pavēi no ndorohepiagangavi nanongara'ga javo ga rura'javame nehē. A'ereki pe perovia oreremimombe'uagwera.

¹¹ A'ero ore ei Tupana'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi:

—Eremo'emo'ē nde Tessalōnicapeve'ġa ikwehe'i toko ti ġa Cristo'gareheva'ero javo. Nurā ti emombyrymbyry ġa mon-govo enhimibotarimova'ea rupi. Ga oko katu pota jipi nde nhi'ipo'rupota ojikoga ġwaramo nde rehe. Emongo katu ti ġa a'ero epopoakara pyvō ġa pokoga.

¹² A'ea ore ei Tupana'ga pe jipi. A'ero po ti pekotyve'ġa ei nehē: “Jesus Cristo'ga herojijyjiji ġandeaporoġita ġa mombyryva. A'ero ġa ndekokatui. Jesus Cristo'ga pyry hete ġapojkaharete'ga!” A'ea ti pekotyve'ġa ei pe mombe'gwovo nehē. A'ereki ore oronhi'ī Tupana'ga pe emombyry ti Tessalōnicapeve'ġa javo. A'ero po ti pyry hete pe me nehē pe jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. A'ea Tupana'ga opota hete no Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi. A'ereki ġa omombyry pota pe me.

2

Jesus Cristo'ga ti uhura'ja tiruahūheteve'ga jipiukarirē

¹ Kiro ore imombe'ua'javi pe me oreirūa pe nhandepojkaharete'ga rura'javaġwama Jesus Cristo'ga rura'javaġwama. Aerē po ti ga ruri nhande mono'oġa ojipyri, oro'e ore imombe'ua'java.

² Ojipe'ga po e'i tehe pe me: “Uhura'ja reki Cristo'ga,” e po ga. A'ea jitehe po ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga ra'uva omombe'u a'ea ji ve javo. Ojipe'ga po e'i tehe no Paulo'ġa okwatija nanongara javo. Kiro ore ehetei pe me: Ga erame na, tapemongoteheukaripei ġa pe pejipy'a ġa'etehea rehe. Aerē gwe ti Jesus Cristo'ga rura'javi nhande mono'ono'oġa ojipyri nhande rerogwovo ojupi nehē.

³ Tapenhimoandyandyukari'i'i ti nanongara rehe.

Kiro po ti ore imombe'ui Cristo'ga rura'java renonde-hava pe me. Jesus Cristo'ga rure'ymame ti he'yive'ġa pohiri Tupana'ga hugwi hendupotara'jave'yma ganhi'iga nehē. Cristo'ga rura renonde ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē novīa. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i ga pe: “Aerē ti ji ga

mondoi ji hugwi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tiruahũ hete tuhē ti ga pe pevo jipi a'ero nehē,” ei Tupana'ga.

⁴ Tupana'ga movahĩharamo ti tiruahũheteve'ga ei nehē: “Jihi ko ġa hohe – kiroki ġa pe ġa e'i tehe Tupana. Jihi ko ġanemimboheteheva hohe pa no,” e'i ti ga onhimboheteavo nehē. “Yvyakotyve'ġa tanhimbohete kiro, jihi jate,” e'i hete ti ga nehē. A'ero ti ga apygi Tupana'ga ryrua pype vehevi oina nehē ji ko Tupana tuhē javo.

⁵ Ji a'ea mombe'u pa pe me jiruvame pe pyri Tessalōnica pe ikwehe'i. Pemoka'nhy pe nhiremimombe'uagwera naerũ?

⁶ Pe pemoka'nhy a'ea – kiroki a'ea nombojipiukari tiruahũheteve'ga kiro. Aerē ti gambojipiukara apiavo ihoi nehē.

⁷ Ndojipiukari ve tiruahũheteve'ga upa novĩa. Emo okote'varuhuve'ga oko reki tiruahũheteve'ga reaporoġita rupi kiro Tupana'ga movahiamo avo yvya koty okovo. Jesus'gareheva'ero nhande jate tikwaha a'ea. U ve gambojipiukare'ỹva'ea. Aerē ti ihoi japiavo a'ea pe'ahava apiavo nehē.

⁸ Kirē a'ea rakykweri ti tiruahũheteve'ga jipiukari okote'varuhuheteavo nehē.

A'ero ti nhandepojykaharete'ga tiruahũheteve'ga jukai opytua pyvō ga noġa. Omombi ga gapopoakara ġwendy'java pyvō nehē ura'javame nehē Jesus'ga.

⁹ Kiro ore imombe'ua'jakatui tiruahũheteve'ga jipiukaraġwama. Satanás'ga popoakara rerekovo ti tiruahũheteve'ga jipiukari nehē. A'ereki Satanás'ga ga pojyka ga moiruamo. Nurã ti tiruahũheteve'ga popoakahetero japovo hepiukahava ahemonhimomby'aheteva'ea no Tupana'ga oapouka ji ve javo o'mbero.

¹⁰ Okote'varuhuparavuhua rupi po ti tiruahũheteve'ga ġa moandyandyi a'ero nehē – kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Oho tuhē ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ġa nohendupotari a'itituhēva'ea Jesus'ga mombe'ua rehe okove'ỹ imomborukare'yma Jesus Cristo'ga pe okote'varuhua a'ero.

¹¹ Nurãro ġwaramo ti Tupana'ga heroviarukari ġa pe mbehea nehē.

¹² Nahã po ti Tupana'ga ġa nderekoï nehē toho ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē javo – kiroki ġa nhaporemō ndogweroviari a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua gworygworyvamo okote'varuhua rehe.

Jypya vehevi Tupana'ga ahe mo'emo'ẽ Cristo'gareheva'ero

¹³ Pe me oreirũa pe ore ei: Nhandepojykaharete'ga pe arō hete. Nane'ymi toro'e tuhē Tupana'ga pe a'ero ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki jypya vehevi ga pe

mo'emo'ē pe mongovo Cristo'gareheva'ero tambopyahuuka ti ji gāndeaporogita javo. A'ero gara'uva pendeaporogita rerorijyi imombyryva. Pe perovia a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. Nahā Tupana'ga pendeaporogita mbopyahuukari.

14 Nanongara Tupana'ga opota hete. Na tuhē. Ga omombe'uuka ore ve pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua tipyahu ti Tessalōnicapeve'gā ndeaporogita javo. “Nahā ti gā togwereko opojykaharete'ga katuhetea Jesus Cristo'ga katuhetea nehē no,” ei Tupana'ga.

15 A'ero ti pejiko hete Jesus Cristo'ga rehe jipi oreirūramo. Tapepohiri ti oreremimbo'ea hugwi. Oreremimombe'ua ti perovia hete. Orerembikwatijara ti perovia hete no.

16-17 Nhandervete'ga Tupana'ga nhande arōhetei. Ga onoḡatu nhandepy'a jipi nhande mbohoryva avuirama. Ga nhande mbojiko ojihe jipi. Nurā ore ei: Ga ti nhande reroho yvagi pe nehē. Nahā ga rekoi. A'ereki ga pyry nhande ve. A'ero ore ei: Jesus Cristo'ga tuhē ti tonogatu pepy'a pe mbohoryva pe moiruumo Tupana'ga pavēi. Toapoparavuhuuka ti gā pe me pyryva'ea jipi. Tomombe'uparavuhuuka ti gā pe me pyryva'ea jipi no, oro'e ore.

3

Paulova'ea omombe'u penhi'ĩ ti Tupana'ga pe ore repyga javo

1 Kiro po ti ore imombe'upavi pe me oreirūa pe nehē. Oromombe'u pota ore pyryva'ea ojipe'gā pe tojiko ti gā Jesus Cristo'ga rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe ore repyga a'ero: “Emoirū ti Paulo'gā gā Jesus Cristo'ga mombe'urame ojipe'gā pe tomonhimoanhaanha ti gā orepojkaharete'ga mombe'ua imondovo. Kotihī po ti he'yjuhuve'gā henduvi gamombe'ua a'ero ojikoga ga rehe ga reroviaheteavo ore javijitehe nehē,” pe'ji ga pe.

2 Ojipea pe'ji ti Tupana'ga pe no: “Ehepy ti Paulo'gā ite'varuhuve'gā ti tokote'varuhuyme gā pe,” pe'ji ti ga pe. “A'ereki ite'varuhuve'gā nomombe'uukari nenhi'igā Paulo'gā pe gweaporogitate'varuhuavo.” Pe'ji ti a'ea Tupana'ga pe torepoko ti ga. A'ereki he'yive'gā ndogweroviari Jesus Cristo'ga mombe'ua hendukatue'yma onhimongyavo.

3 Emo nhanembojikoharamo Jesus Cristo'ga oko. A'ero ti ga napembopohirukari ojihugwi pe mbopopoaka pe mbojikoheteavo ojihe nehē Satanás'ga ti togweroviarukaryme gā pe onhi'igā javo. A'ereki Satanás'ga pe mongo te'varuhu pota.

4 Pehendu katu pe orenhi'iga pe me ikwehe'i. Nane'ymi po ti pe ore rendukatui a'ero nehẽ. A'ea ore ei. A'ereki nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ore mbojiko pe ndehe.

5 Kiro ore ei: Tokwahavuka ti nhandepojykaharete'ga pe me Tupana'ga remiarõhetea. Onhimomirana Cristo'ga hahyva'ea pe hako. A'ea ti ga tokwahavuka pe me no. "Ji javijitehe ti ga nhimomiranami hahyva'ea pe a'ero nehẽ," ei ga.

Oporavyky po ahe hamo

6 Peko pe oreirũa pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe ore ja. Nurã ore ei pe me peporavyky katu ti pejikokatuavo javo ikwehe'i. Jararamo pe napehendukatupotari orenhi'iga pevevugwehetero pejikovo ojipe'ga mbatera rehe. Tapejihe'ari ivevugweuhuve'ga ndehe nhaporemo. Nahã ore ehetei pe me. A'ereki a'ea rehe nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga pe mbo'euka ore ve.

7 Ore javijitehe po pe peko a'ero hamo pejivevugwee'yma. Pe tuhẽ pekwaha a'ea. Ndorevevugwei ore pepyteri pe ikwehe'i.

8 Oromondo ore itambere'ia pe me pe imbuhurame mbatera ore ve. Oroporavyky hete ore ypytunimo arimo orojupa ipyhyga mbatera orojive tombuhuteheyme ti ga ore ve mbatera javo ikwehe'i.

9 Oromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iga pe me ikwehe'i. Nurã po pyry tuhẽ ore ipyhygi mbatera pe hugwi imondoe'yma pe me ikwehe'i novĩa. Emo ore oro'e orojive: Xaporavyky hete ti ipyhyga mbatera nhandejive nhandeporanduve'yma. Nhande repiagame ti Tessalõnicapeve'ga oporavyky nhande javijitehe ipyhyga mbatera ojive nehẽ no, oro'e ore ikwehe.

10 Orojuvame pe pyri ore ere'ei pe me ikwehe'i: To'uyme ti ga - kiroki ga ndoporavykypotari okovo. Tapemondoi ti mbatera ga pe a'ero, oro'e hete ore ikwehe'i.

11 A'ea ore ei kiro ikwahavukara'java pe me. A'ereki ojipe'ga e'i ore ve pepyteripeve'ga mombe'gwovo: "Tessalõnicapeve'ga mo nohendukatui ovevugwero," ei ga. "Ndoporavykyi'i'ga okovo," ei ga. "Ga oko tehe ojivyjivya oporogwyruva tehe okovo ojipe'ga mombituva," ei ga ore ve kiro.

12 Nanongara'ga pe ore ehetei - kiroki ga ndoporavykypotari oporogwyruva okovo - ga pe ore ere'ei: Pekoate ti pejiporavykyavo ipyhyga mbatera pejive, oro'e ore ga pe. A'ereki nahã nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ga mbo'euka ore ve.

13 Pe ki a'e te peporavykypotava'ero nane'ymi ti peko katu pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikweraje'yma hehe.

¹⁴ Po ġa mo nohendupotari orerembikwatijara ojive, penhimombaragwaha ti ġa ndehe. A'ero ti ġa ndehe tapejihe'ari tipoyjayjaryme ti ġa. A'ero po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehē.

¹⁵ Tapekote'varuhui ti ġa pe. A'ereki ġa peirūramo. Pe'epe'e hete ti ġa pe ġa mbo'ekatuavo peko katu ti javo ġa pe.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Tessalōnicapeva'ea pe

¹⁶ Nhandepojoykaharete'ga onoġatu ojiheve'ġa py'a. Nurã ore ei: Ga tuhē ti tonoġatu pepy'a jipi ite'varuhurame pe me. Itē'varuhue'ymame pe me ti ga tonoġatu jitehe pepy'a jipi. Toko ti ga pe pavēi nhaporemō, oro'e ore.

¹⁷ Kiro ji tuhē Pauloramō ji ei ikwatija pe me. Pehepia ti nhirembikwatijara papel rehe. Nahã ji ikwatijari jipoa pyvõ inoġa jirera papel rehe ikwatijarame ojipe'ġape'ġa pe. Nahã ġa ikwahavi Paulo'ga tuhē ombuhu ġwembi'ea nhande ve javo.

¹⁸ Kiro ore ei: Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me nhaporemō.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TIMÓTEOVA'EA PE Primeira Carta de Paulo a Timóteo

1 Jihi ko Pauloramo Cristo Jesus'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki nhanembopiro'yharamo Tupana'ga e'i ji ve eko ti Cristo'ga moirūharamo ga mombe'gwovo javo. Cristo Jesus'ga e'i ji ve no ji mongovo omoirūharamo onhimombe'uuka ji ve. Ga rehe tuhē nhande xajiko gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehē javo.

2 Timóteo, kiro ji ikwatijari nhinhi'īga imondouka pevo nde ve. Nde ko jira'yra'java'ea. A'ereki nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tandeporogwety ti ġa. Tonogatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea ojipeva'ea omombe'u

3 Ymyaĩ ji hoi cidade de Macedônia pe ikwehe'i. Jihorame ji ei nde ve: Epyta ti cidade de Éfeso pe teremombi ti ġa – kiroki ġa ombo'e ġa Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea rehe.

Kiro ji ea'javi a'ea pe jitehe. Ere ti ġa pe: “Tapembo'ea'javi ti Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea rehe Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea rehe,” ere ti ġa pe.

4 “Pepohi ti penhimimombe'utehea hugwi. Tape-mombe'umbe'utehei penhemboypy aherakykwepohara jipi no,” ere ti ġa pe. A'ereki imombe'umbe'uteherame ojipe'ġa onhonhi'igayva hehe. Tupana'ga nhi'īgaatyviva'ea mombe'ua aheremboypy mombe'ua pavēi ndokwahavukari Tupana'ga remimbotarimova'ea ġa pe. Ojikogame jate Jesus Cristo'ga rehe ġa ikwahavi Tupana'ga remimbotarimova'ea.

5 A'e ji nde ve a'ero: Emombi ti ġanemimbo'ea. A'ereki ji apota ndepyrive'ġa nhoarōhetea. Imombopavukarame okote'varuhua Tupana'ga pe opohia onhimimombe'utehea hugwi, ġa onhoarō hete tuhē. Gweaporoġitapyryvame ġa onhoarō hete tuhē. Ojikogame Jesus Cristo'ga rehe ġa onhoarō hete tuhē.

6 Nanongara rehe jararamo ġa ndokoi okote'varuhuavo. A'ero ġa imombe'utehei mbatera.

7 Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga rembikwatijarukara rehe ġa ġa mbo'e pota novia. Emo onhi'igame ġa ndokwahavi. Gwemimombe'uhetea ġa ndokwahavi no.

⁸ Xa'e nhande: Moisésva'ea remimbo'ea pyry hete nhande imombe'ukaturame Tupana'ga remimbotarimova'ea okote'varuhuve'ga momoranduva.

⁹ A'ereki tikwaha nhande. Pyryve'ga pe rũi Tupana'ga ei ikwatijarukarame javo. Momi ko ga - kiroki ga pe Tupana'ga e'i ikwatijarukarame Moisésva'ea pe:

Tupana'ga nhi'ĩpo'rue'ỹve'ga

Tupana'ga nhi'ĩga rendukatue'ỹve'ga

Tupana'gareheve'garũiive'ga

okote'varuhuve'ga

kiroki ga ndokoi Tupana'ga rehe ndapyryvive'ga

kiroki ga Tupana'ga movahĩ tiruahũve'ga

kiroki ga ojuka uva'ga

kiroki ga ojuka oy'ga

iporojukahara'ga nhaporemo

¹⁰ kiroki ga gweroho ojive gwembireko'garũiive'ga

kiroki akwaimbae'ga memei ojogwereko gwembirekoro

kiroki kunhangwera'ga memei ojogwereko gwembirekoro

kiroki ga omi ojipe'ga gande'yja'ga hugwi ga mbopovavykyavo

i'mbeve'ga

kiroki ga e'i o'mbero a'iti tuhẽ javo

kiroki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'ĩga
garemimbo'ekatuukara a'itituhẽva'ea.

Ga pe nhaporemo Tupana'ga ei ikwatijaruka Moisésva'ea pe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Ga nhaporemo oko te'varuhu hendukatue'yma a'itituhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ukatuukara.

¹¹ Tupana'ga remimbo'ekatuukara ko Jesus Cristo'ga mombe'ua - kiroki a'ea ji amombe'u Tupana'ga ero gwaramo ji ve. Jesus'ga mombe'ua okwahavuka Tupana'ga popoakahetekatua garoryhetea no.

Tupana'ga pyry hete Paulova'ea pe

¹² Jirory hete ji nhandepojykaharete'ga rehe Cristo Jesus'ga rehe. A'e ji ga pe:

—Ndepyry hete nde. A'ereki nde ji poko ji mbopopoakaruka enhimombe'ukatuuka ji ve. Ndepyry hete nde. A'ereki ji ve nde ere'e: “Nde po ti ji mombe'ukatui nehẽ. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u ti a'ero,” ere nde ji ve, a'e ji Jesus'ga pe.

¹³ Jijikoge'ymame Cristo Jesus'ga rehe ji ete'varuhui ga mombegwovo ojipe'ga pe kako. Gaha ranuhũ! Tupana'ga ra'yra'ga rũi po ga, a'e ji. Jirekote'varuhuavo ga rehe ji jigwarai gareheve'ga ndehe. Nahanahã ji ga mbotegweteuhui. Emo Cristo Jesus'ga ji porogwety. A'ereki ga rehe jijikoge'yma

ḡwaramo ji ndakwahavihu jirekote'varuhuavo ga rehe ḡa ndehe no.

¹⁴Pyry hete Cristo Jesus'ga ji ve nhandepojykaharete'ga. Ga ji arõ hete ji mbojikoguka ojihe ojipe'ḡa arõheteuka ji ve.

¹⁵A'itituhēva'ea nhande ei. Togwerovia hete ti ḡa a'ero nhande pavēi. Ymya Cristo Jesus'ga uhu yvya koty tamombo ti ji vyakotyve'ḡa ndekote'varuhua ḡa hugwi javo, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Ga hohe pa reki ji ako te'varuhu kako.

¹⁶Emo Tupana'ga ji porogwety. A'ereki ga e'i ojivytyteri pe: "Tomombo ti Jesus Cristo'ga Paulo'ga rekote'varuhua ga hugwi nehē. A'ero po ti Paulo'ga reko'i ikwahavukahavamo ḡa pe - kiroki ḡa ndojikogi ve ji rehe. Okwaha po ti ḡa Paulo'ga rekote'varuhua mombora a'ero nehē. A'ero po ti ḡa ei nehē: 'Pyry Jesus Cristo'ga! Nonhimonha'ngai ga onhimomiranaheteavo Paulo'ga rekote'varuhua pe aerē po ti ga imomborukari ji ve javo,' e po ti ḡa nehē. 'Ndoporogwety pigi ga Paulo'ga. A'ereki ga omombo Paulo'ga hugwi garekote'varuhuhetea,' e po ti ḡa nehē," ei Tupana'ga. " 'A'ero nhanderekote'varuhua po ti ga imombori nehē no nhande mongovo ojipyri avuirama nehē.' A'ea po ti ḡa ei gworyg-woryvamo ojikoga Jesus Cristo'ga rehe nehē," ei Tupana'ga ovytyteri pe.

¹⁷Nurā ji ei Tupana'ga mombe'gwovo: Tupana'ga huvihavuhetero omongomongo pa ḡwemimbotarimova'ea rupi myypygywera jate. Aerē po ti na jitehe nehē no. Gaha ko avuiramave'ga omanoe'yma. Nhande ndihepiagi ga novīa. A'ereki ga ndaha'oi. Gaha jate ko Tupanamo oko. Timboukwaha ti ga avuirama a'ero nehē. Timbohete hete ti ga avuirama nehē. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea ombo'e Timóteova'ea aheporavykya rehe

¹⁸Timóteo, nde ereko jira'yra'java'ea. Kiro ji ei nde ve: Ere hete ti ojipe'ḡa pe ḡa mongovo nhiremimbo'ea rehe topohi ti ḡa ḡwemimombe'utehea hugwi Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea hugwi. Nhirembi'ea nde ve ko Tupana'ga nhi'iḡa ja - kiroki a'ea Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara'ḡa omombe'u nde ve nahā Tupana'ga ei nde ve javo. Hendukurame ḡanhi'iḡa po ti nde poravykykatui ojipe'ḡa mbo'eharamo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe ḡa mbo'epava nehē. Soldados'ḡa oporavyky katu gwuvihava'ga pe. Na jitehe eporavyky katu Tupana'ga pe a'ero.

¹⁹Terepohiri ti Tupana'ga hugwi ejikoga Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti jipi. A'ero po ti ndeaporoḡita pyryvamo nehē.

Jararamo ġa ndokoa'javi ojeaporoġitapyryva rupi. A'ero ġa heroviari Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea opohia Tupana'ga nhi'ġa hugwi.

²⁰ Nanongara'ġa ko Himeneu'ga Alexandre'ga pavēi. A'e ji: Satanás'ga ti tombohahy ġa pe. A'ero po ti ġa nde'iuhua'javi Tupana'ga pe okote'varuhua'jave'yma nehē.

2

Nahã po ojatykave'ga e'i Tupana'ga pe hamo

¹ Kiro ji ena'ēi nde ve: Jesus'gareheve'ġa ti tonhi'ī Tupana'ga pe vvyakotyve'ġa mombe'gwovo ġa nhaporemō ġa ndepyga. Te'i ti ġa ga pe: “Epoko ti ġa imombyryva ġa pe. Ndepyry hete nde ġa nderekokatuavo jipi.” A'ea ti ġa te'i Tupana'ga pe.

² Na jitehe ti ġa te'i Tupana'ga pe nhanderuvihavuhu'ġa mombe'gwovo huvihava'ġa mombe'upava no Tupana'ga ti tomombyry ġa pe javo. A'ero po ti ġa pyryvamo nhande pokokatuavo nehē. A'ero po ti nianemongyhyjihavi niandeavykyhavi nehē no. A'ero po ti nhande rekokatui imondoheteavo nhandereaporoġita Tupana'ga rehe imohina nehē ojipe'ġa ndehe nehē no.

³ Pyry Tupana'ga pe nhanembopiro'yhara'ga pe nhande nhi'ġame ga pe emombyry ti ġa pe javo.

⁴ Ga opota hete vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua mombora ġa nhaporemō ti tomomboruka ji ve javo. Ganembikwahava ga opota no ġa nhaporemō ti tokwaha Jesus Cristo'ga mombe'ua a'itituhēva'ea javo.

⁵ A'ereki Tupana'ga tehe ko Tupanamo.

Gaha vvyakotyve'ġa tombohete

gaha jate ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

Vvyakotyva'ero Cristo Jesus'ga jate ombojikoty'aruka vvyakotyve'ġa.

Nurã vvyakotyve'ġa jikoty'ari Tupana'ga pavēi.

⁶ Ojijukaukaramē ġa ndepypava ga ġa mbopiro'yukari ġandekote'varuhua hugwi.

Nurã ġa jikoty'ari Tupana'ga pavēi a'ero.

Gamanoa okwahavuka Tupana'ga remimbotarimova'ea.

A'ea kiro vvyakotyve'ġa piro'yaġwama ġandekote'varuhua hugwi.

⁷ Nurã Tupana'ga ei ji ve a'ea pa emombe'u javo. “Eko ti Jesus Cristo'ga moirūharamo egwovo judeus'ġarūive'ġa pyri gentios'ġa pyri,” ei ga ji ve. “Emombe'u pa ti Jesus'ga ġa pe tojiko ti ġa ga rehe. A'ero po ti ġa imomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehē. Embo'embo'e ti ġa Jesus'ga mombe'ua nhaporemō rehe a'itituhēva'ea rehe.” A'ea Tupana'ga ei ji ve. Amombe'u katu ji nde ve. Nanhi'mbei ji.

⁸ Onhimono'oḡame Tupana'ga nhi'iḡa renduva ogwryi pe nhaporemō marā po ti akwaimbae'ḡa ndekoi a'ero nehē Jesus'gareheve'ḡa? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporōḡita. Onhimono'oḡa ti akwaimbae'ḡa tonhi'i Tupana'ga pe gweaporōḡitapyryvamo onhimonha'ngae'yma ḡa ndayvapotare'yma.

Paulova'ea e'i nahā ti kunhangwera'ḡa toko javo

⁹ Marā po ti kunhangwera'ḡa ndekoi nehē Jesus'gareheve'ḡa? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporōḡita. Tonhimbovyvy ti kunhangwera'ḡa okopyryheteavo imongirame opira. Taheaporōḡitaranuhūyme ti ḡa o'ava mbojigwajigwaga rehe. Taheaporōḡitaranuhūyme ti ḡa mbo'yra noḡa rehe ouro apopyra noḡa rehe no pérolas noḡa rehe no. Taheaporōḡitaranuhūyme ti ḡa opikatua mongia rehe no – kiroki a'ea gwerohoahivuhu itambere'ia.

¹⁰ Ga e'i ore Jesus Cristo'gareheva'ea javo. Toko katu ti ḡa a'ero ojipe'ḡa pe. Nahā ti Jesus Cristo'gareheve'ḡa toko a'ero.

¹¹ Jesus Cristo'gareheve'ḡa nhimono'oḡame tihendu ti Tupana'ga nhi'iḡa javo, kunhangwera'ḡa ti tojapyaka tuhē ganhi'iḡa rehe. Onhi'iḡe'yma ti ḡa tohendu pota okokatuavo.

¹² A'e hete ji nde ve: Kunhangwera'ḡa ti toko Tupana'ga nhi'iḡa rehe jate. Tombo'eyme ti ḡa Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea rehe. Te'iyme tuhē ti ḡa: "Kunhangwerava'ea oapo akwaimba'eva'ea." Tombo'eyme ti ḡa a'ea rehe Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea rehe.

¹³ A'ereki akwaimba'eva'ea Tupana'ga oapo ypy Adāova'ea. Kirē kunhangwerava'ea ga oapo Evava'ea hako.

¹⁴ Adāova'ea rūi reki Satanás'ga omoandyi hako. Kunhangwerava'ea ga omoandyi. A'ero kunhangwerava'ea nonhi'ipo'rui Tupana'ga okote'varuhuavo.

¹⁵ Emo kunhangwera'ḡa jikogame Jesus Cristo'ga rehe jipi Tupana'ga omombo ḡandekote'varuhua ḡa hugwi. Ojikogame ga rehe ḡa ojipe'ḡa arōhetei okopyryvamo onhimbovyvy. Nahā ḡandeaporōḡita pyahuro. Igwete pyryvamo ḡa nda'yramo ḡwembireko'ḡa pe.

3

Jesus'gareheve'ḡa ndepiakatuhara'ga

¹ A'itituhēva'ea nhande ei: Kiroki ga e'i taporavyky ti ji Jesus'gareheve'ḡa ndepiakatuavo javo – ga opota pyryva'ea. A'ereki nanongara aheporavykya ko pyry, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo.

² Toko katu ti Jesus'gareheve'ḡa ndepiakatuhara'ga ojiko-heteavo Jesus'ga rehe. A'ero tegwete ojipe'ḡa ehava ga pe. Ojipeji tehe ti ga togwereco ḡwembirekohēa. Taheaporōḡita

pyry ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo. Po ojipe'ga nduri ga repiaga oropyta pota ore nde pyri javo, a'ero ti ga tohoryory ga ndehe ga mbuhuruka gwonga pe ga pokoga. Tombo'e kwaha hete ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe.

³ Heagwryve'ga ja rui ti ga toko jugwejuhue'yma ahemboheagwryva'ea vinho. Tonhimboahivyme ti ga ojipe'ga pe. Toko katu ti ga ojipe'ga pe ga ndayvare'yma onhyromo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja - kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate gweaporoğita jipi.

⁴ Tohepia katu kwaha ti ga gwongapypeve'ga mondomon-dokatuavo. Tomondo ti ga gwa'yra'ga onhi'iga rupi. Ojihe ti ga tomoudouka gwa'yra'ga ndeaporoğita imohinuka.

⁵ Po ga ndohepiakatukwahavi gwongapypeve'ga gwa'yra'ga no ga mongoe'yma onhi'iga rupi, a'ero po ti ga ndohepiakatukwahavi Jesus'gareheve'ga ga nhimono'oğame tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Nanongara'ga ti tokoyme gandepiakatuharamo a'ero.

⁶ Tokoyme ti ga gandepiakatuharamo - kiroki ga kogwe ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndokwaha-hetei ve nahã ahe toko Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi jave'yma. Mara'ngu po ti nanongara'ga okote'varuhuavo onhimboheteavo nehẽ? "Ako pyry ji ga hohe pa jitekovo gandepiakatuharamo," e po ti ga nehẽ. Po ti ga ei a'ea nehẽ, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ ereko te'varuhu nde enhimboheterame javo. A'ea jitehe Tupana'ga ei Diabo'ga pe ga mondovo ojihugwi hako. A'ereki Diabo'ga onhimbohete.

⁷ Toko katu ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti Jesus'gareheve'garuive'ga ekatui ga mombe'gwovo pyry hete ga okokatuavo javo. Ga rekokatue'ymame po ti ga ga rerekomemui nehẽ ite'varuhu reki ga javo. Nahã po ti Diabo'ga ga mondoi gwemimbotarimova'ea rupi nehẽ.

Jesus'gareheve'ga pokohara'ga

⁸ Kiro ti ji imombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga. Gandepiakatuhara'ga javijitehe ti ga tonhimbovyvy ojikheteavo Jesus'ga rehe. Ti'mbeyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwryva'ea vinho okovo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja - kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoğita jipi.

⁹ Nane'ymi gweaporoğitapyryvamo ti ga togwerovia hete aherembikwahavipyre'yma - kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka kiro Jesus Cristo'ga mombe'ua. Tojiko hete ti ga Jesus Cristo'ga rehe omano ga nhande repyga javo.

¹⁰ Jara'ga Jesus'gareheve'ga ti te'i ga pe: "Tihepia na'ẽ ti pendekokatua pe ga pokogame." A'ea ti ga te'i ga ndepiaga.

Po ĝa ndekopyryvamo ĝa pokokatuavo, a'ero po ti ĝa toko ĝapokoharamo.

¹¹ Ga javijitehe ti kunhangwera'ĝa tonhimbovyvy. Te'ite'iuhuyme ti ĝa ojipe'ĝa pe. Taheaporogita pyry ti ĝa. Tombojiko pa ti ĝa ojipe'ĝa ojihe jipi. Nahā ti kunhangwera'ĝa toko.

¹² Akwaimbae'ĝa Jesus'gareheve'ĝa ndepiakatuhara'ĝa pokohara'ĝa ti togwereco ojipeji tehe ĝwembireko'ĝa. Tomondo ti ĝa gwa'yra'ĝa onhi'ĝa rupi ĝa ndepiakatukwahava. Tohepia katu kwaha ti ĝa ĝwongapypeve'ĝa no ĝa mondomondokatuavo.

¹³ Aerē, Jesus'gareheve'ĝa ndepiakatuhara'ĝa pokoharamo, ĝa jara'ĝa pokokaturame po ti koji'i ĝambohetea nehē. Koji'i po ti ĝa Tupana'ga kwahavi nehē ĝa ĝa pokoga ĝwaramo. Ndopojihuvi hete ti ĝa imombe'uheteavo ĝwembiroviara Cristo Jesus'ga mombe'ua a'ero nehē.

Paulova'ea omombe'u a'itituhēva'ea rerekokatua

¹⁴ Aho pota tuhē ji nde pyri nambegwei jihoa javo. Emo ji akwatija nde ve kiro.

¹⁵ A'ereki ji a'e: Mara'ngu po ti nhimbegweramo jigwovo nehē? Nurā ji herohoukari nhirembikwatijarukara kiro. Imonhi'igame po ti nde ikwahavi javo nehē. “Nahanahā ti Jesus'gareheve'ĝa toko katu ojohupe Tupana'ga ra'yramo,' ei Paulo'ga,” ere po ti nde nehē. Jesus'gareheve'ĝa ko avuiramave'gareheve'ĝa. Ga okwahavuka Jesus Cristo'ga mombe'ua ojipe'ĝa pe a'ea ko a'itituhēva'ea javo herekokatuavo.

¹⁶ Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea ko huvihavuhu tuhē ahe monhimomby'aheteavo. A'ea jukwaha nhande ve nhaporemo. A'itituhēva'ea ko aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka nhande ve kiro Cristo Jesus'ga mombe'ua nhanerembiroviara. Momi ko Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea:

Ga ko ojipiuka onhimongovo yvyakotyva'ero.

“Gareaporogita ko pyry hete,” e'i Tupana'ga ra'uva ga kwaha-heteavo.

Gaha Tupana'gapyrive'ĝa ga repia.

Gaha gareheve'ĝa ga mombe'u judeus'ĝarūive'ĝa pe gentios'ĝa pe.

Ga rehe yvyakotyve'ĝa pyteripeve'ĝa ojiko.

Gaha Tupana'ga ga reroho yvagi pe ga mboheteavo pevo.

A'ea ko Cristo Jesus'ga mombe'ua.

4

Tupana'ga ra'uva omombe'u aerēve'ĝa i'mbeve'ĝa

1 Tupana'ga ra'uva e'i hete aerēva'ea mombe'ukatuavo. Nurã i'ei: “Mbapava koty po ti jara'ga ndogweroviara'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua nehẽ. Ga po ti ombopogwe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga nehẽ okoheteavo ga'mbea rehe ganemimbo'ete'varuhua rehe nehẽ no – kiroki a'ea rehe anhağa Diabogapyriva'ea ga mbo'e.

2 A'ea po ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga imombe'ui ga pe ga moandyandyita o'mbero ga pe nehẽ. Ojipokwahava o'mbea rehe po ti ga nonhimombaragwahavi a'itituhēva'ea rehe gweaporoğitakatuağwame'yma nehẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva.

3 “O'mbero po ti ga ei nehẽ: ‘Tahembirekoyme ti ahe. To'uyme ti ahe ġwiğwia mbatera ojkwakuva,’ e po ti ga nehẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva imombe'gwovo.

Emo Tupana'ga nde'iangavi nanongara! Oapo pa ga. Nurã ti ahe tokwakuvyme. To'u pa ti ahe garembiapoa i'gwovo gworygworyvamo ndepyyry hete nde imbuhua ore ve javo Tupana'ga pe.

A'ea Tupana'ga ei ga pe – kiroki ga ojiko ga rehe a'itituhēva'ea kwahava.

4 A'ereki pyry pa Tupana'ga rembiapoa. Nurã ti tikwakuvyme garembiapoa ti'uyme ti jave'yma. Ti'u ti a'ero nhande'erame ga pe ndepyyry hete nde imbuhua ore ve javo.

5 A'ereki mbatera pyry pa Tupana'ga ero ġwaramo. Pyry pa mbatera nhande ero ġwaramo ga pe no ndepyyry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe.

Nahã ti eporavyky katu Jesus'ga pe

6 Po nde imombe'upavi Tupana'ga rembi'ea pevo nhaneirũ'ga pe Jesus Cristo'gareheve'ga pe, a'ero po ti nde poravykykatui Jesus Cristo'ga pe nehẽ. Eporavykykatuavo ga pe ti enhimbo'e katu Jesus'ga mombe'ua rehe a'itituhēva'ea rehe no – kiroki Jesus'gareheve'ga nemimbo'ekatua rupi nde ereko jipi.

7 Terembopogwei ti Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea imombe'uteheva'ea – kiroki a'ea iğwaivĩve'ga omombe'u pota. A'ereki a'ea nahemombyryvukari. Ejirokwa ti ekokatua rehe ekovo Tupana'ga reaporoğita rupi jipi.

8 Pyry ahe jirokwari tipopoaka jira'oa javo. Koji'i pyry hete ahe jirokwari tapyry jireaporoğita javo. A'ereki naname Tupana'ga omombyry ahe ve ahe manoe'ymane a'ero. Ahe manorẽ po ti ga imombyryvi jitehe ahe ve yvagi pe nehẽ no.

9-10 Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nhande xajiko hete Tupana'ga rehe omanoe'ỹve'ga rehe aerẽ po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehẽ javo. Ga ko yvyakotyve'ga mbopiro'yharamo oko. “Ambopiro'y pota ji ga imomboğa gandezkote'varuhua ga

hugwi,” ei ga. Kiroki ġa ojiko ga rehe imomboruka ga pe – ġa hugwi tuhē ga imombori a'ero. Pyry ahe a'ea reroviahetei. A'ereki a'ea ko a'itituhēva'ea. Heroviaro ġwaramo nhande poravykyhetei nhandejirokwa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

¹¹ A'ea ti emombe'u pa nhirembikwatijarukara tohendu katu ti Jesus'gareheve'ġa.

¹² Mara'ngu po jara'ġa javo nde ve? “Nerenhimoymyani ve nde, Timóteo. A'ero nde nderekwahavi ve,” e po ġa nde ve. Ehepiuka ekokatua ġa pe te'iyme ti ġa a'ea a'ero. Enhi'igatu ti ġa pe nahā ġa monhi'igatuavo. Eko katu ti toko ti ġa ji ja javo. Earō hete pa ti ojipe'ġa. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti. Nahā ti eko. A'ero po ti ġa ndekopotari nde ja nehē.

¹³ Jirakykweri ti emonhi'ī Tupana'ga rembikwatijarukara ġandovaki jipi tohendu ti Jesus'gareheve'ġa javo. Emombe'u katu ti ġa pe nahanahā e'i Tupana'ga nhi'igā javo. Embo'e katu ti ġa hehe.

¹⁴ Ymya Tupana'ga nhi'igā mombe'uhara'ġa ei nde ve kako: “Tupana'ga ra'uva ombo'ekwahavuka nde ve. Embo'embo'e ti Jesus'gareheve'ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero imombe'ukatuavo ġa pe,” ei ġa nde ve kako. Kirē opokogame neakaġa rehe Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa ei a'iti tuhē javo kako. Enhi'īpo'ru ti Tupana'ga nhi'igā mombe'uhara'ġa a'ero ekovo ejiporavykya rehe.

¹⁵ Ejirokwa ti eporavykya rehe jipi ġa mbo'embo'ekatuavo ekoheteavo hehe. A'ero po ti nde igwaigwavete ġa mbo'ekwahakwahavi Tupana'ga nhi'igā rehe nehē. A'ea po ti jukwaha hete ġa pe nhaporemō nehē.

¹⁶ Terekoi ite'varuhua rehe tako katu ti ji javo. Terejapyakai ti Tupana'ga nhi'igāatyviva'ea rehe tambo'e ti ji Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe jate javo. Nane'ymi ti ejirokwa ekokatuaavo ġa mbo'ekatuavo a'itituhēva'ea rehe jate. A'ero po ti nde nhimbopiro'yi ejikote'varuhua hugwi egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ġa neremimbo'ekatua rendu katu – ġahā po ti nde ġa mbopiro'yi ġandekote'varuhua hugwi ġa mondouka Tupana'ga pyri nehē no.

5

Eko katu Jesus'gareheve'ġa pe

¹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Eko katu ti Jesus Cristo'gareheve'ġa pe ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'igā rehe ġa ndekote'varuhurame toko katu kwaha ti ġa javo. Ixava'eve'ġa pe ti terenhi'igahyi ġa ndekote'varuhurame. A'ereki ġa oko nderuva'java'ero. Enhi'igatu ti ġa pe nde erame ġandekote'varuhua pe na rūi ti peko javo ġa pe.

Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe akwaimbae'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko neirũ'java'ero.

² Na jitehe ti enhi'igatu igwaiĩve'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko ndehya'java'ero. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe kunhangwera'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nerendyra'java'ero. Ga ko ambotehea rui nde hugwi a'ero. Eko katu ti ga pe a'ero.

Jesus'gareheva'ero pereko katu aherembirekokwera'ga

³ Jesus'gareheve'ga ti tomondo ojeaporoğita aherembirekokwera'ga ndehe - kiroki kunhangwera'ga pe ndiporakahavi.

⁴ Po aherembirekokwerahẽa gwereko gwa'ya'ga gwymymino'ga no, a'ero po ti ga topoko katu hẽa hẽa rembirekoa'jave'ymame. Ymya po hẽa ga nderekokatuypyga ga monhimomboaka. Kiro po ti ga toko katu kwaha ikwepyga hẽa pe a'ero okovo hẽaporakahavamo hẽa ko jire'yjahẽa tuhẽ javo. Nanongara ko pyry Tupana'ga pe.

⁵ Kiroki hẽa tehe oko herekoe'yma oporakahava - po hẽa jikohetei Tupana'ga rehe hamo ji poko ti javo ga pe jipi. Ypytunimo arimo po hẽa nhi'igi ga pe ojihe ojipe'ga ndehe no ore poko javo hamo. Nanongarahẽa ti Jesus'gareheve'ga topoko jipi.

⁶ Kiroki aherembirekokwerahẽa oko onhimbohoryva'ea rehe jate ojapyakae'yma Tupana'ga rehe - hẽa nomanoi novia. Emo hẽa oko omanove'ga ja Tupana'ga pe. A'ereki hẽa nombopyahuukari ga pe ojeaporoğita okokatue'yma ojikoge'yma ga rehe. Nanongarahẽa rui Jesus'gareheve'ga topoko jipi.

⁷ Embo'e pa ti Jesus'gareheve'ga nhiremimombe'ua rehe - kiroki a'ea ji akwatija nde ve aherembirekokwera'ga ndehe nahanahã ti pepoko ga javo. A'ero po ti tegwete ojipe'ga ehava ga pe nehẽ.

⁸ Kiroki ga ndoporakari gwe'yja'ga gwongapypeve'ga kaitu ga mbatere'ymame - gaha ndokoa'javi Jesus'ga mombe'ua rupi. Koji'i ga oko te'varuhu Jesus'gareheve'garũive'ga hohe. A'ereki Jesus'gareheve'garũive'ga vehevi oporaka gwe'yja'ga gwongapypeve'ga no.

⁹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Jesus'gareheva'ero ti ga toporaka opyteripeve'ga - kiroki kunhangwera'ga pe ndiporakahavi. Tokwatija ti ga nanongara'ga ndera a'ero aherembirekokwera'ga ndera ndiporakahavi ga pe javo. Nanongara'ga pe ji ei:

Ga ti toko igwaiĩve'ga. He'yjuhu kwara ga ndehe sessenta kwara koji'i no.

Ojipeji ganembirekova'ea.

10 Ojipe'ga omombe'u katu aherembirekokwera'ga nahã ga ojipe'ga poko katu gweaporogitakaturu jipi javo. Momi ko aherembirekokwera'ga mombe'ua:

Ga gwa'yra'ga ndereko katu ga monhimomboakakatuavo.

Ymyagwera jate ga horyory hajiheve'ga ndehe ga mboapyga ga mbuhuruka gwonga pe ga ndurame.

Na jitehe ga Tupana'ga remimo'êhara'ga poko ga ndurame onga pe.

Ga ga poko ga nderekokatuavo – kiroki ga pe ite'varuhu.

Ga ojirokwa opyryvamo ojipe'gape'ga pe jipi oporavykyparavuhuavo nahã ga pokopava jipi.

Po nahã aherembirekokwera'ga ndekokatui – kiroki ga pe ndiporakahavi, a'ero pyry Jesus'gareheve'ga ikwatijari gandra gahã nhande tipoko javo.

11 Kiroki aherembirekokwera'ga nomondoi ve sessenta kwara igwaivie'yve'ga – gandra ti terekwatijarukari. Mara'ngu po ti ga oporavykypotara'jave'yma Cristo'ga pe nehê? Po ti ga ei nehê: “Koji'i pyry ji ve ji rembirekoa'javamo.”

12 Po ti ga ei nahã nehê, a'ero po ti ijari ga ndehe ga ipiriano gwaramo onhimbi'eagwera Cristo'ga pe nehê.

13 Terekwatijari igwaivie'yve'ga ndera, a'e ji. Mara'ngu po ti igwaigwavete ga ovejugwero nehê ohohorame ojipe'ga nonga pe jipi nehê? Koji'i po ti ga te'varuhuro a'ero onhi'inhi'iteheavo ikwahapapota imombe'umoanhana nehê – kiroki a'ea po ga nomombe'ui hamo.

14 Nurã koji'i pyry ji ve igwaivie'yve'ga nembirekoa'javamo gwa'ygwa'yramo. Togwereko katu ti ga gwa'yra'ga gwongapypeve'ga nderuva. Po ti nahã igwaivie'yve'ga ndekokatui nehê, a'ero po ti a'ea rehe ga'arõe'yve'ga nde'ite'varuhui ga pe nehê. Nahã ji amogita ga.

15 A'ereki jararamo igwaivie'yve'ga oko jipe Satanás'ga nhi'iga rehe okoa'jave'yma Cristo'ga nhi'iga rehe.

16 Kiro ti ji imombe'ua'javi nde ve. Aherembirekokwera'hêa re'yjahêa ti toporaka hêa pokokatuavo Jesus'gareheve'a'ero. Toporakarukaryme ti ga hêa jara'ga pe Jesus'gareheve'ga pe. A'ero hêa porakare'ymame hêare'ya'garũive'ga oporaka ojipe'ga – kiroki ga pe ndiporakahavi tuhê.

Eko katu ti gandepiakatuhara'ga pe

17 Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nahã po ti Jesus'gareheve'ga ndekoi hamo: Ga ti tombohete gwepiakatuhara'ga. Ga ti tomondokatuaja ga pe ikwepykava ga poravykykaturame. Ga pe kaitu – kiroki gandepiakatuhara'ga omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga ga mbo'ekatuavo hehe.

18 A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Yuranuhũa oporavyky ahe ve hay'nhoy'nhoğa japea hugwi
jape'oga

ipyřũpyruğame trigo ra'ynha rehe.

Nurã ti ahe tojurutyvyme yuranuhũa
to'u ti trigo ikwepykavamo javo,” e'i ikwatijaripyra.

Ojo'java'ea e'i:

“Tokwepy ti ahe ġwemimboporavykyhara'ğa pe.

A'ereki ġa ahe poko,” e'i.

¹⁹ Po ojipejive'ga ei nde ve: “Okó te'varuhu nhanderepi-
akatuhara'ga.” Po ga tehe e'i a'ea, tereroviari ti ganhi'iga. Po
a'ea jitehe ojipe'ga ei nhanderepiakatuhara'ga oko te'varuhu
javo, a'ero ti ehendu ġanhi'iga ikwahava.

²⁰ Po a'iti hete tuhẽ ġandepiakatuhara'ga ite'varuhu, a'ero ti
emoğita ga Jesus'gareheve'ğa ndovaki nhaporemo. Ere ti ga
pe: “Nahã nde ereko te'varuhu. Epohi ti jugwi,” ere ti ga pe.
A'ero po ti jara'ğa kyhyjipavi xakote'varuhuyme ti javo nehẽ.

²¹ Ehendu tuhẽ nhinhi'iga ġa moğitakatupava. Terei
ti: “Nda'ei po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki
ji ako hete ga rehe.” A'ea terei. Ojipe'ga pe terei no:
“Anhi'igahy hete po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki
ji ndakoi ga rehe.” A'ea terei no, a'e ji nde ve Tupana'ga
ji renduvame. Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ji
rendu no. Yvagipeve'ğa ji rendu no Tupana'gapyrive'ğa
garemimo'ẽharamo.

²² Terena'ẽi ti ojipe'ğa pe peporavyky ti Tupana'ga pe kiro
javo. Ekwaha katu na'ẽ ti ġandeaporogita. Ga pyryvame ti
epoko ġa'akağa rehe peporavyky ti kiro Tupana'ga pe javo.
Terejihe'ari ti ite'varuhuve'ğa ndehe ġandekote'varuhua
mbopogwee'yma. Ejirokwa ti ekokatua rehe, a'e ji nde ve.

²³ Yhya jate rũi ti e'u, Timóteo. Pyry xunhiva'ea nde i'ui
vinho no tomombi hahyva'ea nderevegi pe. A'ereki nane'ymi
nde netetirũa.

²⁴ Kotihĩ jara'ğa ndekote'varuhua jukwaha hete.
A'ero nhande ejipei ġa pe oja ġa ndehe javo. Jara'ğa
ndekote'varuhua ndiukwahavi ve. Aerẽ gwe nhande
ikwahavi ġandeaporogitate'varuhua.

²⁵ Na jitehe jukwaha hete ojipe'ğa ndekokatua. Jara'ğa
ndekokatua ndiukwahavi ve. Aerẽ gwe nhande ikwahavi
a'ea.

6

Paulova'ea e'i nahã ti ipiro'ye'yve'ğa toko javo

¹ Kiro ti ji ġa mombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ğa – kiroki
ġa ndipiro'yi opojykahara'ğa hugwi. Ga ti tomondo gwea-
porogita opojykahara'ğa ndehe oporavykykatuavo ġa pe.
Po ġa ndoporavykykatui Tupana'gareheva'ero, a'ero po ti

ojipe'ga Tupana'ga mbotegwetei ite'varuhu Tupana'ga javo. Jesus'ga mombe'ua po ti ga imbotegwetei nehē no ite'varuhua rehe ga ga mbo'ei javo.

² Po ga opojykahara'ga pavēi ojiko Jesus'ga rehe, a'ero ga ndekoi onhoirūramo. A'ero ti ga te'iyme opojykahara'ga pe: “Ga nhaneirūramo gwaramo ti timondoyme nhandereaporogita ga ndehe.” A'ea rūi ti ga te'i. Koji'i vehevi ti ga tomondo ojeaporogita opojykahara'ga ndehe oporavykykatukatuavo ga pe ga pokoga. A'ereki ga – kiroki opojykahara'ga pe ga oporavyky ga pokoga – ga ko gairūa tuhē ganemiarōa ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe. A'ea ti emombe'u pa ga pe ga mbo'ekatuavo hehe.

A'itituhēva'eaatyviva'ea rehe okote'varuhuve'ga ombo'e

³ Po ojipe'ga ombo'e nhiremimbo'eaatyviva'ea rehe ndokoi po ga a'itituhēva'ea rehe nhandepojykaharete'ga remimbo'ea rehe Jesus Cristo'ga remimbo'ea rehe. Aherekokatua mombe'ua rehe po ga ndokoi no.

⁴ Okoe'ymame hehe po ga nhimbohetetehei tuhē akwaha hete ji javo novīa. Emo ga ndokwahavihu okovo. Onhi'igayva pota ranuhū ga ojipe'ga. “Garagara pe ga ei?” e'i tehe ga. A'ero ga renduvame ga nhimyrōi ojogwehe ja'javo ojohupe onhombotegweteavo ojogweroviare'yma.

⁵ Nane'yumi ga jogvayvahetei. Ite'vate'va ga'akaḡa. A'ero ga ndokwahava'javi a'itituhēva'ea ojipe'ga mbo'eavo a'eaatyviva'ea rehe. A'ereki ga e'i tehe ovytyeri pe: “A'e po ti ji ga pe nehē: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea’. A'ero po ti ga imbuhuri itambere'ia ji ve ji mombateheteavo ji ombo'erame nehē,” e'i tehe ga ovytyeri pe.

⁶ Pyy hete tuhē okokatuve'ga pe reki – kiroki ga ojiko tuhē Tupana'ga rehe ikwahava opy'a rukatua gworygworyvamo jipi. Ndokoi ga ojipe'ga mbatera rehe a'ero.

⁷ Ma gara nhande tiru reki nhande'arame? Ndiheruri nhande. Ma gara po ti nhande tiroho nhanemanorame nehē? Ndirohoi tuhē po ti nhande nehē.

⁸ Herekorame nhanderembi'ua nhandepira reheve xajory ti hehe pyry ji ve javo.

⁹ Jara'ga e'i tako ji imbateheteva'ero javo. A'ea rehe jate ga japyakai reki. A'ero ga ite'varuhua mbopogwehetei okote'varuhuavo nahā po ti ji ipyhyghui mbatera javo. A'ereki hepia'ngi tehe he'yiva'ea ga pe gamongote'vava'ea. Tegwete gapohira okote'varuhua hugwi a'ero. A'ea ga mbotegwetepavi ga mondouka hahyva'ea ruvihava pype.

¹⁰ A'ereki itambere'ia potarapora ko aherekote'varuhuparava. Itambere'ia rehe jate okovo gwaramo jara'ga pohiri Jesus Cristo'ga mombe'ua hugwi.

Nurãro ġwaramo ġa imbuhumbuhurukari ite'varuhuva'ea hahyheteva'ea ojihe onhimbovy'are'yma ranuhũ ja'javo ovyvyteri pe: “Maranameuhũ ji rekoi na?”

Paulova'ea omogita Timóteova'ea

¹¹ Timóteo, ndehe ereko Tupana'gareheva'ero. Terembopogwei ti nanongara nhaporemo ite'varuhuva'ea nhaporemo a'ero. Ejirokwa ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ejirokwa ti ekokatua rehe imondovo ejeaporogita Tupana'ga rehe jipi. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Earomba ti jara'ġa. Enhimomirana ti ite'varuhurame nde ve. Eko katu ti jara'ġa pe enhyromo ġa pe.

¹² Ejirokwa hete ti eporavykykatuavo pyryheteva'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Erovia hete Tupana'ga nhi'ġa aerẽ po ti Tupana'ga ji mongoi ojipyri ji mombytavo avuirama nehẽ javo. A'ereki a'ea pe Tupana'ga e'i o'erame nde ve herejo ti ji pyri ejupa avuirama javo. Pyryheteva'ea pe nde ehetei erame ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo. He'yive'ġa nde rendu kako.

¹³ Tupana'ga omongo pa. Nurã ġa okoji mbatera pavẽi. Cristo Jesus'ga omombe'u a'itituhẽva'ea Põncio Pilatosva'ea pe okyhyjie'yma hako. Ga ji renduvame Tupana'ga Cristo Jesus'ga pavẽi, kiro ti ji ehetei nde ve.

¹⁴ Ji nhi'ĩpo'ru pa ti, a'e ji nde ve. A'ero tegwete ojipe'ġa ehava nde ve. Nahã ti eko katu jipi nhandepojykaharete'ga mboha'uva Jesus Cristo'ga mboha'uva ga mbuhua yvya koty nhande koty.

¹⁵ Tupana'ga erame: “Pyry kiro Jesus Cristo'ga hoa”, a'ero po ti Jesus Cristo'ga jipiukari ua yvaga hugwi nehẽ. U katu katu Tupana'ga py'a.

Ga tehe ipopoaka hete ojipe'ġa hohe pa ġa mondomondopava ġwemimbotarimova'ea rupi.

Ga ko ġanduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetero oko.

Gapojykahara'ġa pojykahareteramo ko ga oko no.

¹⁶ Ga tehe ko avuiramave'ga omanoe'yma tuhẽ.

Gwendy'javuhua pype ga ruvi upa.

Tegwete vvyakotyve'ġa hoa garendy'javuhua pyri.

Ga ndohepiangavi ga. Tegwete garepiakava.

Tomboukwaha ti ġa ga.

Nane'ymi ti ga tipopoaka okovo avuirama. Na tuhẽ. Amém!

Paulova'ea e'i nahã ti imbateheteve'ġa toko javo

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Ombatera rehe vvyakotyva'ea rehe ti imbateheteve'ġa tonhimboheteyme Jesus'gareheve'ġa. Tojikogyme ti ġa oitambere'ia rehe. A'ereki kotihĩ itambere'ia opa ahe hugwi. Tojiko ti ġa Tupana'ga rehe avuiramave'ga rehe tombuhu ti ga ji ve

javo. A'ereki gaha ombuhu pa hete ahe ve tohory ti ġa hehe javo.

¹⁸ Toko pyry ti ġa jara'ġa pe ġa pokopokoga. Toma'ema'ě pota ti ġa imondovo mbatera ġa pe – kiroki ġa ndogwerekoi ojive.

¹⁹ Imondorame ġa pe ġa imombyryvukari ojive pyryva'ea rerekoagwama yvagi pe. Nahã okorame ġa ei Tupana'ga ti ji mongoi tuhẽ ojipyri avuirama nehẽ javo.

²⁰ Timóteo, teremoka'nhymi ti Tupana'ga rembik-wahavukara ejive ekokatuavo. Hehe ti embo'e katu herekokatuavo. Terembopogwei ti onhi'ĩteheve'ġa. Jara'ġa omombe'u Tupana'ga remiarõ'e'ỹva'ea ojogwayva hehe oreremimombe'ua ko a'itituhẽva'ea javo. Terehenduvi ti ġanemimombe'ua.

²¹ A'ea mombe'urame jara'ġa ndokoa'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe.

Kiro ji ei pe me Jesus'gareheva'ea pe: Tupana'ga tomombyry pe me – perope peju cidade de Éfeso pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TIMÓTEOVA'EA PE Segunda Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramo Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: "Eko ti Cristo Jesus'ga moirũharamo. Ere ti ġa pe: 'Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua pejihugwi pejikovo gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri avuirama nehẽ.' A'ea ti ere ġa pe," ei Tupana'ga ji ve kako.

² Timóteo, kiro ji ikwatijarukari nde ve imondouka. Nde ko nhiremiarõa jira'yra'java'ea.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Cristo Jesus'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ġa. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Horyory Paulova'ea Tupana'ga rehe

³ Nane'ymi ji nhi'īgi Tupana'ga pe nde mombe'gwombe'gwovo ypytunimo arimo jitekovo. Ga pe ji ei:

—Ndepyry hete nde Timóteo'ga mbojikoheteuka Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji ga pe.

Nhiremboypya ja ji aporavyky Tupana'ga pe jipi ikwahava jireaporoġitapyryva.

⁴ Ji horame nde hugwi nde erejehe'o ji arõheteavo ikwehe'i. A'ea ji namoka'nhyimi jitekovo. Orohepiaga'u hete ji. Nde repiaga'javame po ti ji roryroryvamo nehẽ.

⁵ Nde ko nane'ymi nde rekoi ejikoga Tupana'ga rehe. A'ea ji akwahava'ja jijapyakavo nahã ko Timóteo'ga rekoi ikwehe'i javo. Ndejaryjahẽa jikohetei Tupana'ga rehe Lóidehẽa. Neyhẽa Eunicehẽa jikohetei jitehe Tupana'ga rehe no. Aerẽ ġa javijitehe nde jikohetei Tupana'ga rehe no. Aġwamo ndehe ko nane'ymi erejiko ga rehe no, a'e ji.

Terekyhyji ti Jesus'ga mombe'gwovo

⁶ Akwaha ji ndejikoga Tupana'ga rehe. Nurã ji ei ikwahavukara'java nde ve: Ejirokwa hete ti eporavykyavo ga pe jipi. A'ereki ji pokogame neakaġa rehe nhinhi'īga Tupana'ga pe Tupana'ga ra'uva nde mbokarakatu eporavyky ti ji ve javo.

⁷ A'ereki Tupana'ga imondorame nhande pyri gara'uva ndopojihuvukari nhande ve. Gara'uva nhande mbopopoaka. Gara'uva nhande monhoarõ hete nhande mbohoryoryva

ojipe'ga ndehe. Gara'uva nhande monhimbovyvy nhande mongokatuavo.

⁸ Nurã ti terekyhyji a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo ipojihuve'yma. Terei ti: “Namombe'ui ti ji ga ga'arõe'yve'ga nde'yjuhuro gwaramo.” A'ea rui ti ere, a'e ji.

Amombe'u ji Cristo Jesus'ga ojipe'ga pe novã. Emo ga ndopotari ji ga mombe'urame. Nurã ga ji mongiukari cadeia pype. Timóteo, terekyhyji ti ji rehe ji pojihuve'yma a'ero cadeia pype ji rename. Terei ti: “Ji ndakwahavi Paulo'ga. Ga ndokoi nhiirũa.” A'ea rui ti ere.

Tupana'ga popoakarimo ti emombe'u nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ojipe'gape'ga pe ji javijitehe. Po ti ga imondoi hahyva'ea nde ve nde ga mombe'urame, a'ero po ti Tupana'ga nde monhimomiranami hahyva'ea pe nde mbopopoaka nehẽ.

⁹ Gaha omomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nahã nhande pokoga. Ga nhande mo'emo'ẽ toko ti ga jireheva'ero javo. Nahã ga imombyryvi nhande ve. Nhanderekokatua rehe rui ga imombyryvi. Gwemimbotarimova'ea rehe jate ga imombyryvi ji ga poko pota javo. A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde ga e'i ojivytyteri pe: “Aerẽ po ti ji imombyryvi ga pe nehẽ,” ei ga hako.

¹⁰ Aḡwamo reki garemimombyryva jukwaha nhande ve Cristo Jesus'ga ruro gwaramo nhande koty nhanembopiro'yhara'ga. A'ereki Cristo Jesus'ga omano nhanderekote'varuhua momboa imombiga nhanemanoa popoakara. A'ereki nhande tikwaha nhanembogweravaḡwama. A'ea Jesus'ga okwahavuka imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve. Ga e'i: “Pejiko ti ji rehe. A'ero ti pe hoi yvagi pe pejikovo avuirama Tupana'ga pyri - perope pe napemanoa'javi,” ei ga.

¹¹ Pyryva'ea Tupana'ga omombe'uuka ji ve. Ga e'i: “Eko ti Cristo Jesus'ga moirũharamo egwovo ga mombe'gwombe'gwovo ga pe. Embo'e katu katu ti ga nhinhi'iga rehe,” ei ga ji ve.

¹² Amombe'u ji ga pe a'ero ga nhi'ipo'ruavo. Nurã ga ji mongi cadeia pype teremombe'ua'javi ore ve javo. Hahy hete ji ve a'ero. Emo ji jipoyja hete reki kiro hahyrame ji ve. Akwaha hete ji ga - kiroki ga rehe ji ajiko. Nurã - kiroki a'ea ji akwava'ẽ ga pe ereko katu ji ve javo - a'ea ti ga herekokatupavi okovo Cristo Jesus'ga mbuhua nhande koty. A'ero ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhande koty nehẽ.

¹³ Embopogwe ti nhiremimombe'ukatua a'itituhẽva'ea ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe. Nane'yimi ti ejiko hete ga rehe ga

arõheteavo ojipe'ğa arõheteavo no. Nahã nde rekoi ejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavëi.

¹⁴ Tupana'ga gwerekouka pyryva'ea a'itituhëva'ea nde ve imombe'uuka onhi'ğa. Enhimoirũuka ti gara'uva pe nhandepojykaharava'ea pe. A'ero po ti nde neremokan'hymi pyryva'ea ganhi'ğa ġa mbo'ekatuavo hehe nehë.

Paulova'ea onhimombe'u

¹⁵ Nde erekwahavipe Ásiapeve'ğa gwyriveve'ğa pohipava ji hugwi. Gapyteriveve'ğa, Figelo'ğa Hermógenes'ga pavëi, ġa pohiri ji hugwi.

¹⁶ Onesíforo'ga jate ko ġa ja rõi reki. Toporogwety ti nhandepojykaharete'ga Onesíforo'ga garongapypeve'ğa no, a'e ji. A'ereki Onesíforo'ga uhuuhu ji pyri ji mbohoryoryva. Ipojya hete ga ji rehe ji rename cadeia pype.

¹⁷ A'ereki avo cidade de Roma pe uhurame ga ji reka hete ji repiaga cadeia pype.

¹⁸ Aerë Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nehë. Toporogwety ti nhandepojykaharete'ga Onesíforo'ga a'ea rupi, a'e ji. Ji ruvame cidade de Éfeso pe Onesíforo'ga ji pokopokogi no ikwehe. Nde erekwaha hete garembipokogagwera.

2

Tapepojihuvi ti pejikovo soldados'ga ja

¹ Timóteo, jira'yra'java'ero ereko. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavëi ga imombyryvi nhande ve. Na ga nde mbopopoakari a'ero onhimombyryvimo.

² Embo'e ti nhiremimbo'ea rehe – kiroki a'ea nde erehendu he'yive'ğa pavëi. Embo'e katu ti Jesus'gareheve'ğa – kiroki ġa ahe mbojiko ojihe. A'ero po ti ġa ikwahavi ojipe'ğa mbo'eavo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe nehë.

³ Enhimomirana ti hahya pe soldados'ğa ja. A'ereki ġa onhimomirana hahya pe otavukarame tinhi'ïpo'ru ti nhanderuvihava'ga javo. Ndehe na jitehe enhimomirana ojipe'ğa imbuhurame hahya nde ve nde Jesus Cristo'ga mombe'urame ġa pe.

⁴ Soldado'ga oporavyky gwuvihavete'ga pe jate tanhi'ïpo'ru ti ji ga javo. A'ereki ga ga mbohory pota – kiroki ga ga mboporavyky ojive. Ojipea rõi gaporavykyhava soldado'ga rekoro ġwaramo. Na jitehe ti eporavyky Tupana'ga pe jate ojipe'ğa mbo'eavo Jesus Cristo'ga rehe jate tanhi'ïpo'ru pa ti ji Tupana'ga mbohoryva javo.

⁵ Kiroki ga onha pota ojipe'ğa pavëi – ga e'i: “Tavahemypy te ipyhyga pyryva'ea jijive.” Onha po ga ahemonhanukahara'ga nhi'ğa rendukatuavo hamo. Po ga nohendukatui ganhi'ğa, a'ero ga nombuhurukari ojive pyryva'ea. Na jitehe

Tupana'ga nhi'íga rendukatue'yname po ti nde nerembuhurukari pyryva'ea ejive nehẽ no.

⁶ Ga ppy po o'u katu kopeva'ea ġwemitymipyra hamo – kiroki ga oporavyky hete japovo kohoa ityma. Nde poravykyheterame Tupana'ga pe Jesus Cristo'ga mombe'gwovo po ti ga imbuhurukari nde ve pyryva'ea nehẽ.

⁷ Ejapyaka hete ti nhirembikwatijara rehe. A'ero po ti nhandepojoykaharete'ga Cristo Jesus'ga ikwahavukapavi nde ve nehẽ a'ea pe Paulo'ga ei javo.

⁸ Ejapyaka katu ti Jesus Cristo'ga rehe Daviva'ea rakykwepohara'ga rehe. Ekwahava'ja ga jipi Tupana'ga ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi javo. A'ea ko pyryva'ea nhiremimbo'ea.

⁹ Ji pyryva'ea mombe'uro ġwaramo Jesus'gareheve'ġarũive'ġa imbuhuri hahyva'ea ji ve jipi. Ga ji mongi cadeia pype vehevi ji mohina itanhuramuhũa pyvõ nde ereko te'varuhu hete javo ji ve novĩa. Tegwete nhihema jugwi a'ero. Nurã ji ndahoa'javi kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo Tupana'ga nhi'íga mombe'gwovo. Emo tegwete imombihava gamombe'ua. A'ereki jara'ga ohooho Jesus'ga mombe'gwovo.

¹⁰ Anhimomirana ji hahyparavuhua pe Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa ndepyga tomomboruka ti ġa okote'varuhua Cristo Jesus'ga pe nehẽ no. Aerẽ po ti ġa ndekoi avuirama garendy'jakatua pyri yvagi pe nehẽ.

¹¹ A'itituhẽva'ea ji ei nde ve kiro ikwahavukara'java. Ji a'e: "Po Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo nhande pohiri nhandereaporoġitate'varuhua hugwi, a'ero po ti nhande rekoi avuirama ga pyri nehẽ.

¹² Po nane'yimi nhande nhimomiranami hahyva'ea pe nhande ga mombe'urame, a'ero po ti ga nhande mongoi ġanduvihavamo onhipavẽi nehẽ.

Po ti nhande ei nehẽ Jesus'ga ndokoi jipojoykaharetero javo, a'ero po ti ga ei nhande ve no ndapekoi tuhẽ pe jireheva'ero javo nehẽ.

¹³ Po nhande ipiriani nhande'eagwera opohia ganhi'íga hugwi ga mbojikoga'jave'yma nhande rehe novĩa.

Emo ga nopiriani o'eagwera ahe mbojikoga tuhẽ ojihe. A'ereki tegwete ga'eagwera piriana."

A'ea ji ei a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Nahã ti peporavyky Jesus'ga pe

¹⁴ Nhiremimombe'ua ti emombe'u pa Jesus'gareheve'ġa pe tokwaha katu ti ġa javo. Ere ti ġa pe: "Tepenhĩ'ĩġayvari ti penhinhi'ĩġa rehe a'ea pe rũi ji ei javo tehe. A'ereki pe

ndapepokogi ojipe'ga penhi'igayvarama. A'ereki pe penhenduhara'ga mbotegwete reki penhi'igayvarama. A'ea ji erame pe me Tupana'ga nhinhi'iga renduvi. Pehendu katu ti a'ero." A'ea ti ere ga pe.

¹⁵ Ejirokwa hete ti eporavykya rehe ga mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iga rehe a'itituhēva'ea rehe. A'ero hepiagame po ti Tupana'ga ei nde ve nehē: "Ndepyry hete nde ga mbo'ekatuavo," e po ti ga nde ve nehē. Ekwaha hete ti ganhi'iga a'ea rupi katu ga mbo'ekatuavo. A'ero po ti nde poyjahetero eporavykya rehe nehē.

¹⁶ Terembopogwei ti ojipe'ga nhi'itehea Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea. A'ereki ganhi'iga renduva gwaramo igwaigwavete ahe nombopogwei Tupana'ga.

¹⁷ A'ereki ganhi'itehea jauranuhūa ja. Jauranuhūa ahe rerekorame onhimoanha ahera'oa imbote'varuhuavo. A'ea ja nanongara'ga omonhimoanha onhi'itehea ojipe'ga mbote'varuhuavo. Himeneu'ga ko na Fileto'ga pavēi.

¹⁸ Okoa'jave'yama Tupana'ga nhi'iga rehe, a'eaatyviva'ea ga ei memei o'mbero: "Tupana'ga ombogweravipe Jesus'gareheve'ga. Nombogwerava'javi po ti ga ahe nehē." A'ea ga ei o'mbero Jesus'gareheve'ga pe. Nahā ga imbovambovatehei tuhē mo Jesus'gareheve'ga py'a a'ero.

¹⁹ Emo po ti ojipe'ga ndopohiraḡwami Tupana'ga hugwi okoheteavo gwaramo ganhi'iga rehe a'itituhēva'ea rehe. Nombopogwei ga i'mbeve'ga nhi'iga. A'ereki Tupana'ga ombojikoguka hete ga ojihe. Ga pe ga ei jireheve'ga. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i nahā:

"Tupana'ga okwaha tuhē ojiheve'ga."

A'ea ikwatijaripyra i'ei. E'i no:

"Topohi ti ga okote'varuhua hugwi

– kiroki ga e'i: 'Ji ko Tupana'gareheve'ea,'" e'i.

²⁰ Ojo'java'ea po ti ji imombe'ui nde ve kiro. Imbateheteve'ga gwereko gwonga pe hyrua. He'yiva'ea ga herekoi ikatuvā'ea ouro apopyra prata apopyra no. He'yiva'ea ga herekoi ikatue'ŷva'ea no yva apopyra tujuga apopyra no. Opo'ru ga ikatuvā'ea hyrua herekovo ojipe'ga ndurame ga repiaga. Opo'ru ga ikatue'ŷva'ea hyrua herekovo imboapykavamo ytya mombohavamō.

²¹ Na jitehe po ti Tupana'ga nhande po'ru nhande pohirame nhanderekote'varuhua hugwi nhandekovo ikatuheteve'ero nehē. "Ga pyry kiro nhiremimboporavykyukara pe ikatuparavuhuva'ea pe," e po ti Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

²² Hepia'ngi ite'varuhua ipyahuve'ga pe jipi. Terenhimohepia'ngiukari jupe a'ero. Eko katu hete ti. Ejiko hete ti Cristo Jesus'ga rehe ga arōheteavo. Earō hete ti ojipe'ga ekokatuavo

ġa pe ġa ndayvare'yma. Nahã ti ejirokwa pyryve'ġa pavëi – kiroki ġa onhiĩ Tupana'ga pe nhandepojykaharete'ga pe nhande poko ti javo ga pe.

²³ Terekwavi ti ojogwayvave'ġa koty – kiroki ġa ndokwahavihu. A'ereki ġanhi'itehea renduvame ahe onhi'igayva pota ġa.

²⁴ Tupana'ga pe oporavykyrame ġa mbo'eavo Tupana'gareheve'ga tonhi'igayvaryme ġa. Tinhyrõ ti ga ġa pe nhaporemo okokatuavo ġa pe. Tombo'e kwaha ti ga Tupana'ga nhi'igã rehe. Tonhimbaekwahivyme ti ga ġa ndehe upa.

²⁵ Tombo'e nhyrõ ti ga ġa – kiroki ġa nohendupotari garemimbo'ea Tupana'ga rehe. Nahã po ti ga tombo'e ġa Tupana'ga po ti ombopohipotaruka ġa pe ġandekote'varuhua hugwi nehë javo. A'ero po ti ġa heroviari a'itituhëva'ea Cristo Jesus'ga mombe'ua nehë.

²⁶ A'ero po ti ġa apyakwapupugamo nehë. “Iii! Satanás'ga reki nhande moandyandyi nhande mongovo ġwemimbotarimova'ea rupi!” e po ti ġa nehë. A'ero po ti ġa nhimbopiro'yi Satanás'ga hugwi okote'varuhua hugwi nehë no Tupana'ga nhi'ipo'ruavo nehë.

3

Aerëva'ea Cristo'ga rura'javakotyva'ea

¹ Tiruahũ hete ti mbapava koty Jesus Cristo'ga rura'java koty nehë. A'ea ti ekwaha, a'e ji.

² Mbapava koty po ti vvyakotyve'ġa ndekoi ojihe jate onhiarõheteavo nehë. Opota ranuhũ po ti ġa itambere'ia nehë. Onhimbohete tehe po ti ġa nehë jiji ojipe'ġa hohe javo. Noarõi po ti ġa ojipe'ġa nehë jiji jate ko jipyry javo. Onhiĩ te'varuhu po ti ġa Tupana'ga pe ojipe'ġa pe nehë no. Nohendukatui po ti ġa uva'ġa nhi'igã oy'ġa nhi'igã nehë no. Ndhoryvi po ti ġa ahe rehe ahe imbuhurame ġa pe nehë. Ndhokopyryvi po ti ġa Tupana'ga arõ'e'yma nehë.

³ Ndhokokatui po ti ġa ojipe'ġa pe gwe'yja'ġa pe vehevi nehë. Nonhimoġitaukara'javi po ti ġa ahe ve nehë. Ombotegwete po ti ġa ojipe'ġa nehë. Nonhimongokatui po ti ġa onharũiveuhũro nehë. Onhimboahi po ti ġa okote'varuhuvavo ojipe'ġa pe nehë. Noarõi po ti ġa pyryve'ġa nehë petiruahũ pe javo ġa pe. Noarõi po ti ġa pyryva'ea vehevi nehë a'ea tiruahũ javo jupe.

⁴ Okwava'ë po ti ġa ojipe'ġa hajiheve'ġa po pe nehë tojigwarai ti ġa ġa ndehe javo.

Ndojapyakakatui po ti ġa onhimbaekwahiva ipotarahivuhuvavo onhimimbotarimova'ea jate nehë. Onhiĩ tehe po ti ġa nehë ġa hohe pa ko ji huvihavamo javo.

Onhimbohory pota hete po ti ġa nehē. Emo po ti ġa ndopotari Tupana'ga mbohoryva nehē.

⁵ O'mbero po ti ġa ei nehē: “Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe,” e po ti ġa nehē. Emo po ti ġa nomomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehē. A'ero po ti ġa nonhimongokatuukari reki Tupana'ga pe. Nahā po ti ġa nombokwahyi gapopoakara ojeaporoġita pe nehē. Terembopogwei ti ġa ekwawe'yma ġa koty.

⁶ Jararamo ġa hoġahoi onga pe imbojoapiapiavo xanhi'ī ti kunhangwera'ġa pe jawo. Oho ġa kunhangwera'ġa pyri a'ero o'mbero ġa pe ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'igārūiva'ea rehe. Gwerovia kunhangwera'ġa ġa'mbea reki – kiroki kunhangwera'ġa nharuiveuhū opopoakare'yma mbehea pe. Okoveveuhu ġa oroko te'varuhu ore jawo novīa kunhangwera'ġa. Emo ġa ndopohiri jugwi. Hepia'ngi he'yiva'ea ite'varuhuparavuhuva'ea ġa pe no.

⁷ Nane'yimi ġa nhimbo'embo'ei novīa. Emo tegwete ġanembikwahava a'itituhēva'ea rehe.

⁸ Ymyahū mokonhava'ea ndopotari Moisésva'ea nhi'igagwera hako Janesva'ea Jambresva'ea pavēi hako. Na jitehe aġwamo kunhangwera'ġa mbo'ehara'ġa ndopotari Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea. Ojapyaka ġa ite'varuhuva'ea rehe jate a'ero okoa'jave'yma Jesus'ga mombe'ua rupi. Tupana'ga omovahī ġa a'ero.

⁹ Nambegwei po ti he'yjuhuve'ġa ndohaykaa'javi ġanhi'igā jukwahava ġwaramo ġanembikwahave'ymuhūa nehē. Na jitehe jukwaha ymyahūva'ea pe Janesva'ea rembikwahave'ymuhūa Jambresva'ea rembikwahave'ymuhūa no hako.

Mbapavava'ea Paulova'ea remimbo'ea Timóteova'ea pe

¹⁰ Ndehe ji kwaha hete. Erekwaha hete nde nhiremi-mombe'ua. Erekwaha nde jirekokatua. Nane'yimi ji ei: Tako ti Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea nde erekwaha. Erekwaha nde jijikoga Jesus Cristo'ga rehe no. Nanhimbaekwahivi ji ġa ndehe jikokatuavo ġa pe tiruahūrame ji ve. A'ea nde erekwaha. Nde erekwaha nhiremiarōhetea ġa ndehe. Anhimomirana ji hahyva'ea pe jiporavykyheteavo ġa mbo'eavo. A'ea nde erekwaha no.

¹¹ Erekwaha nde ġandekote'varuhua ji ve. Hahyva'ea ji ve nde erekwaha. Jesus'gareheve'ġarūive'ġa oko ji rehe ji arōe'yma Antioquiaveve'ġa Icōniopeve'ġa pavēi Listrapeve'ġa pavēi no kako. Hahy ji ve a'ero ġapyteri pe. A'ea pe ji nhimomiranahetei kako. A'ea pa nde erekwaha. Ga ndekondekorame ji rehe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ji pokogi ji mbopiro'yavo ġa hugwi nhaporemo kako.

12 Kiroki ġa oko katu pota Cristo Jesus'ga javijitehe ojikoty'a ga pavēi – ġa ndehe ti ite'varuhuve'ġa ndekoi okote'varuhuavo ġa pe nehē. Na tuhē po ti nehē.

13 Igwaigwavete po ti tiruahūve'ġa ndekote'vate'varuhui nehē ahe moandyandyive'ġa pavēi. Koji'i po ti ġa nhaporemo heroviarukari mbehea ojipe'ġa pe nehē. Ga jitehe po ti a'ea reroviari nehē no.

14 Terepohiri ti enhimbiroviahetea hugwi a'itituhēva'ea hugwi – kiroki a'ea rehe nembo'ehara'ġa nde mbo'e. A'ereki nde erekwaha hete ġa – kiroki Jesus'gareheve'ġa oko pyry nde mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe.

15 Neremokan'hymi nde evo jagwera. Ndevojaryppyagwera jate nde erekwaha Tupana'ga rembikwatijarukara ganhi'igapyryva. Garembikwatijarukara okwahavuka nde ve aherekote'varuhua mombora. A'ero a'ea monhi'igame nde ere'e ikwahava: “Ahe jikogame Cristo Jesus'ga rehe ga imombori aherekote'varuhua ahe hugwi ahe mongovo ojipyri,” ere nde.

16 Ymyahū Tupana'ga ikwatijakatuukari ahe ve onhi'iga hako. Garembikwatijarukara nhaporemo ko ikwaha nhande pokoga. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbo'ei a'itituhēva'ea rehe. Nhande nhi'igame jupe a'ea ikwahavukari nhande ve nhanderekote'varuhua. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbopohirukari nhanderekote'varuhua hugwi nhandereaporogita mongokatuavo. Nhande nhi'igame jupe a'ea nhande mbo'ei Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhande mongovo hupi.

17 Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahapavukari Jesus'gareheve'ġa pe tonhi'ipo'ru pa ti ġa ga oporavykyparavuhuavo ikatuva'ea rehe ojipe'ġa pokoga.

4

1 Aerē po ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhandepo-
jy kaharete'ga nehē. Uhu po ti ga okojive'ġa pyri omanove'ġa
pyri nehē no. Okwaha ga ġa ndekopyryvame. Ga po ti
e'i pyryve'ġa pe a'ero nehē: “Pepyry pe. Pejo ti pejiptavo
avuirama ji pyri a'ero,” e po ti ga nehē. Okwaha ga ojipe'ġa
ndekote'varuhurame. Ga po ti e'i ite'varuhuve'ġa pe a'ero
nehē: “Peko te'varuhu pe. Peho ti hahyva'ea ruvihava pype
pejiptavo avuirama a'ero,” e po ti ga nehē.

Nhanderuvihavuhetero po ti Jesus Cristo'ga ruri nehē.
A'ero kiro ji nde moġitai Tupana'ga nhinhi'iga renduvame
Jesus Cristo'ga pavēi.

2 A'ero ji ehetei nde ve: Nane'yimi ti emombe'u katu Jesus'ga
mombe'ua ojipe'ġape'ġa pe. Ga hendupotarama ti emombe'u
katu ġa pe. Ga hendupotare'yname ti emombe'u katu jitehe

ġa pe no. Ekwahavuka ti ġa pe ġandekote'varuhua. Ere ti ġa pe: “Tapekote'varuhua'javi ti.” Okokatuve'ġa pe ti ere: “Tapekokatupigi ti.” Embohory ti ġa Tupana'ga rehe. Terenhimbaekwahivi ti ġa ndehe ġa mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. A'ea pe ji erame nde ve Cristo Jesus'ga nhinhi'ġa rendu Tupana'ga pavēi.

³ Aerē po ti he'yive'ġa nomombe'uukara'javi nde ve a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'ġa nehē. Gwemimbotarimo po ti ġa ombo'ehara'ġa mbuhumbuhuri ojipyri nehē tianembo'e ti ġa nhandereimbotarimova'ea rehe javo.

⁴ A'itituhēva'ea po ti ġa nohendupotari nehē. A'eaatyviva'ea po ti ġa opota hete henduva imombe'utehea nehē.

⁵ Emo nde ve ji ei: Enhimbovyvy ti ejapyakakatuavo. Enhimomirana ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa imondorame hahyva'ea nde ve. Emombe'u katu ti Cristo Jesus'ga mombe'ua ojipe'ġape'ġa pe ġa mbojikoguka ga rehe. Eporavykyavo Tupana'ga pe enhi'ġpo'ru pa ti ga a'ero.

⁶ Oro ji, ji juka ġwerī ġa – kiroki ġa ji pyhyguka. A'ereki ji amombe'umbe'u Cristo Jesus'ga ġa pe. Kiro ihoi japiavo nhimanoaġwama, a'e ji.

⁷ Ajirokwa pa ji jiporavykyheteavo ga pe Cristo Jesus'ga mombe'ukatuavo ġa pe. A'ereki pyry ahe poravykyi ga pe! Anhi'ġpo'ru pa ji ga. Ndapohiri ji Jesus'ga mombe'ua hugwi.

⁸ Aerē mbapava koty po ti nhande rekoī nhandepojoykaharete'ga rovai pyteri pe pyryheteve'ga rovai pyteri pe nehē te'i ti ga ahe ve javo. Okwaha ga ġa ndekote'varuhurame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē. Okwaha ga jara'ġa ndekopyryvame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ġa mongovo ojipyri nehē. A'ea rupi po ti ga imondoi ji ve pyryheteva'ea – kiroki pyryheteva'ea Tupana'ga gwereko ji ve jirekopyryva ġwaramo. Ji ve jate rūi po ti nhandepojoykaharete'ga imondoi nehē. Omondo po ti ga nhande ve nhaporemo nehē nhande ipotaheterame garura'java yvya koty ga arōheteavo.

Paulova'ea onhimombe'u Timóteova'ea pe

⁹ Timóteo, kotihī ti ejo ji pyri.

¹⁰ A'ereki Demas'ga opohi ji hugwi ogwovo cidade de Tessalônica pe. A'ereki ga opotaruhu mbatera aġwamo. Crescente'ga oho Galáciapeve'ġa gwyrī pe. Tito'ga oho Dalmáciapeve'ġa gwyrī pe.

¹¹ Lucas'ga jate opyta ji pyri ji moiruamo. Eho ti Marcos'ga rerua ejupi. Toporavyky ti ga ji pyri Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ji pokoga nehē.

¹² Amondo ji Tíquico'ga cidade de Éfeso pe.

¹³ Eho na'ë ti Carpo'ga pyri cidade de Trôade pe herua jipira ji ve. A'ereki ji aheja jipira i'arimova'ea ga pyri ikwehe. Eru ti ikwatijariipyra no. Ojipea ikwatijariipyra ipira apopyra - a'ea kaitu ti eru ji ve no.

¹⁴ Kiro ji ga mombe'ui nde ve Alexandre'ga - kiroki ga oapo mbatera metal apopyra. Ga e'ie'i ji ve okote'varuhuavo ji ve. A'ero po ti nhandepojykaharete'ga imondoi hahyva'ea ga pe nehë.

¹⁵ Enhimboko'i ti Alexandre'ga hugwi. Mara'ngu po ti ga otiruahũro nde ve nehë no? A'ereki ga ndopotari nhaneremimbo'ea Cristo Jesus'ga rehe.

¹⁶ Ymya soldados'ga ji pyhygi kako. Aerë nhanderuvi-hava'ga nhimono'ono'o'gi tihepia ti Paulo'ga te'varuhua javo. Ji ga nhi'ĩpondekwavypyrame ndavavagahihavi ji rehe. Kiroki ga ojikoty'a ji pavëi - ga okyhyji nhanderuvihava'ga hugwi. A'ero ga hoi opohia ji hugwi. Emo ji a'e: Tomondoyme ti Tupana'ga hahyva'ea ga pe - kiroki ga opohi ji hugwi.

¹⁷ A'erorame tehe nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ji moirũ. A'ero ga ndopojihuvukari jipyhykara'ga ji ve ji mombe'u ti ga pe javo ji ve. A'ero ji Cristo Jesus'ga mombe'upavi judeus'garũive'ga pe nhaporemogentios'ga pe. Nahã nhandepojykaharete'ga ji mbopiro'yi ite'varuhuve'ga hugwi tandejukayme ti ga javo.

¹⁸ Aerë po ti ga ji mbopiro'yi ite'varuhuparavuhuva'ea hugwi nhaporemogentios'ga ji rerekokatuavo ji rerohokatuavo yvagi pe nehë. Pevo po ti ga rekoi nhanderuvihavuhuhetero nehë. Timbohete ga avuirama nehë! Na tuhë! Amém!

Paulova'ea omondouka onhi'iga ahe ve

¹⁹ Timóteo, amondouka ji nhinhi'iga Priscilahëa pe Áquila'ga pe no Onesíforo'ga pe no garongapypeve'ga pe no.

²⁰ Opyta Erasto'ga upa cidade de Corinto pe. Aheja ji Trófimo'ga cidade de Mileto pe. A'ereki ga itetirũa.

²¹ Ejirokwa ti ejoa ji pyri yapoa renonde.

Ëubulo'ga omondouka onhi'iga nde ve kiro. Na jitehe ga omondouka onhi'iga nde ve Prudente'ga Lino'ga pavëi Cláudiahëa pavëi no. Na jitehe jara'ga nhaporemogentios'ga ji ite'varuhuve'ga omondouka onhi'iga nde ve.

²² Kiro ji ei nde ve: Nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga tojikoty'a nde pavëi nde rerekokatuavo.

Tomomyry ti ga pe me nhaporemogentios'ga ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U TITOVA'EA PE Carta de Paulo a Tito

¹ Jihi ko Pauloramo Tupana'gareheva'ero. Jesus Cristo'ga moirūharamo ji ako no jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo.

A'ereki Cristo'ga e'i ji ve: “Ehoeho ji mombe'gwovo. A'ero ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga ikwahavi ojikoga ji rehe nehē nahanahā Tupana'ga ahe mbojiko ojihe javo. A'itituhēva'ea ti ga ikwahavi a'ero nehē no nahanahā ahe oko katu katu okovo garemimbotarimova'ea rupi javo.

² Nahā po ti ga ndekoi nehē o'ejipero gwaramo: ‘Po ti nhande xako Tupana'ga reheva'ero, a'ero po ti nhande xaho nhandejupa avuirama ga pyri nehē.’ Nahā po ti ga ei nehē,” ei Cristo'ga ji ve ji mondovo.

Tegwete Tupana'ga mbea. Ymyahū yvya apoa renonde ga e'i hako: “Aru ti ji nhiremimo'ēhara'ga mombytavo ji pyri avuirama nehē,” ei ga o'mbee'yma hako.

³ Gwemimbotarimo Tupana'ga okwahavuka kirogwe ko nhinhi'iga mombe'uhava javo. Amombe'u ji ganhi'iga a'ero. A'ereki ji ve ga e'i kako: “Eho ti nhinhi'iga mombe'gwovo ga pe,” ei Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ji ve kako.

⁴ Tito, kiro ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Jira'yra'java'ea a'e ji nde ve. A'ereki ji ja nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve kako.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi nhanembopiro'yhara'ga pavēi, a'e ji. Tandeporogwety ti Tupana'ga Jesus Cristo'ga pavēi. Tonogatu ti ga ndepy'a, a'e ji.

Titova'ea oporavyky Creta pe

⁵ Ji horame ypa'ouhūa hugwi Creta hugwi nhande ndiaporavykypavi ga pokopave'yma. Nurā ji nde rejari pevo toporavyky pa ti ga ji py'rovo javo. Jihi a'e nde ve a'ero: Nahanahā ti Jesus'gareheve'ga pyteripeve'ga hugwi emo'emo'ē akwaimbae'ga onhimbovyvyhara'ga ikwahapyra'ga tohepia katu ti ga Jesus'gareheve'ga mbo'embo'eavo javo. Embojoapia pa ti egwovo cidades pe gagwyri pe Creta pe ga mo'emo'eamo, a'e ji nde ve ikwehe.

⁶ Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ti toko katu, a'e ji. Tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Ojipeji tehe ti ga togwereco gwembireko'ga. Tojiko ti ganda'yra'ga

Jesus Cristo'ga rehe. Toakwaha ti ġanda'yra'ġa no hendukat-uavo ġanhi'iġa. Po ojipe'ġa omombe'u katu ġanda'yra'ġa ko oko te'varuhu javo, a'ero ti ġa tokoyme Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. Po ġanda'yra'ġa ndekokatui, a'ero pyry ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiakatui gwa'yra'ġa moġitakaturu ġwaramo.

⁷ A'ereki Tupana'ga pe ġa oporavyky. A'ero ti ġa toko katu Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. Ga ndekokat-urame tegwete ojipe'ġa nemimbojahava ġa ndehe a'ero. Gwemimbotarimova'ea rupi jate rūi ti ġa toko onhimbo-hetee'yma. Tonhimboahituhenhuhūyme ti ġa. Tougwe-juhuyme ti ġa ahemboheagwryva'ea vinho. Togwayvaryme ti ġa ojipe'ġa. Tokoyme ti ġa ojipe'ġa ja - kiroki ġa itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoġita jipi.

⁸ Ojipe'ġa ndurame ġapyteri pe tohoryory ti ġa ġa ndehe ġa mombytavo ġwonga pe ġa poraka. Taheaporoġita katu pota ti ġa ġa pokoga. Tonhimbovyvy ti ġa. Toko katu ti ġa ojipe'ġa pe. Tapyry ti ġa hendukat-uavo Tupana'ga nhi'iġa. Gwemimbotate'varuhua rupi rūi ti ġa toko. Ga ti toko Tu-pana'ga nhi'iġa rupi.

⁹ Tojiko hete ti ġa a'itituhēva'ea rehe nhiremimbo'ea rehe. Pyry ahe heroviari a'ea. A'ero ti ġa ikwahahetei a'itituhēva'ea ojipe'ġa mbo'eavo hehe imombe'uheteavo ġa mbohoryoryva hehe nehē. A'ero ti ġa ojipe'ġa mbopogwei a'itituhēva'ea kwahavuka ġa pe nehē - kiroki ġa e'i Tupana'ga nhi'iġa pe a'ea ko a'itituhēva'ea rūi javo.

¹⁰ Tombo'e kwaha ti Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa, a'e ji. A'ereki he'yjuhuve'ġa nohendukatupotari okovo ġwemimbotarimova'ea rupi onhi'iteheavo onhimoandyandyita ojipe'ġa moandyandyita no. Judeus'ġa ojikytiukave'ġa jara'ġa hohe nohendukatupotari.

¹¹ Tupana'ga nhi'iġarūiva'ea ġa omombe'umbe'u Jesus'gareheve'ġa pe ġa moandyandyita. Nanongara rehe po ġa nombo'ei ramo. A'ereki ġa omongo tehe Jesus'gareheve'ġa py'a. Ganongapypeve'ġa py'a ġa imongotehei no. Nahā ġa ndekote'varuhui ipyhyga vehevi itambere'ia ġa hugwi ġwemimbo'ea kwepykavamo. Tito, pemombi ti ġanhi'iġa tombo'ea'javyme ti ġa javo.

¹² Perope pe peju - Cretapeve'ġa namonhava'ea aerēva'ea mombe'uharava'ea omombe'u gwe'yjava'ea hako. Ahe e'i hako: "Cretapeve'ġa ko i'mbeheteve'ġa. Nane'ymi ġa mbero. Oko te'varuhu ġa otiruahūro onhyrōe'yma. Ougwei hete ġa mbatera okovo oevugwehetero. Mbatera rehe jate ġa ndekoi toro'u hete javo," ei ahe Cretapeva'ea mombe'gwovo hako.

13 Ahe Cretapeve'ġa momb'e'u katu reki. Nurā ti penhi'igahy ġa pe imombe'uheteavo tojiko hete ti ġa Cristo'ga rehe javo.

14 Penhi'igahy ti ġa pe topohi ti ġa imombe'utehea hugwi judeus'ġa namonhava'ea remimombe'utehea hugwi javo. Ombojihu ahe imombe'utehea. Aġwamove'ġa nemimboji-huva hugwi ti ġa topohi no ġanemimombe'utehea hugwi. A'ereki imbojihuvame ġa nohendukatui a'itituhēva'ea.

15 Kiroki ġa pyry okote'varuhua momboruka Jesus'ga pe – ġahā e'i mbatera pe nhaporemō: “Pyry hete mbatera Tupana'ga rembiapoa nhaporemō,” ei ġa.

Kiroki ġa oko te'varuhu ojikoge'yma Jesus'ga rehe – ġahā e'i mbatera pe nhaporemō: “Ndapyryvi mbatera,” ei ġa. Nonhimombaragwahava'javi ġa aherekokatua rehe aherekote'varuhua rehe no. Gandeaporogita tiruahū. Okote'varuhua rehe vehevi ġa nonhimombaragwahavi.

16 Ga e'i tehe: “Orokwaha hete ore Tupana'ga,” ei ġa novīa. A'ereki ġa ndokokatui reki. Nurā ahe nhimombaragwahavi ġa ndehe ndojikogi tuhē ġa Tupana'ga rehe javo. Nombohoryvi ġa Tupana'ga ojihe. Ndokoi ġa ganhi'iġa rupi. Nurā ti Tupana'ga ei ġa pe nehē: “Ga ko ndapyryvi. Nurā tegwete ġandekokatua,” e'i ti ga ġa pe nehē.

2

A'itituhēva'ea Tupana'ga remimbo'ea

1 Ndehe reki, Tito, embo'e ti Jesus'gareheve'ġa a'itituhēva'ea rehe Tupana'ga remimbo'ea rehe.

2 Embo'e ti akwaimbae'ġaymyana. Taheaporogita katu ti ġa tapotaruhuyeme ti ji mbatera javo. Tonhimoġatyrō ti ġa. Tonhimbovyvy ti ġa okokatuavo ġwaramo. Tojiko hete ti ġa Tupana'ga rehe okovo ganhi'iġa rupi. Toarō hete ti ġa ojipe'ġa. Tonhimomirana hete ti ġa Tupana'ga nhi'iġa rupi okovo. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e akwaimbae'ġaymyana.

3-4 Na jitehe ti embo'e kunhangwerymyana'ġa. Toko katu ti ġa no hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa. Tombotegweteteheyme ti ġa ojipe'ġa. Tougwejyme ti ġa ahemboheagwryva'ea vinho.

Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe timoġita ti kunhangwerapyahuve'ġa a'ea rehe javo. Tomonhimbovyvyruka ti ġa ipyahuve'ġa. Te'i ti ġa ġa pe: “Pearō hete ti penhimbireko'ga. Pearō hete ti peja'yra'ġa.” A'ea ti ġa te'i ipyahuve'ġa pe.

5 Te'i ti ġa: “Penhimbovyvy ti. Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ga pejapyakavo aherekokatua rehe jate. Pehepia katu ti penhonga. Peko katu ti ojipe'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ga nhi'iġa rehe.” A'ea nhaporemō ti kunhangwerymyana'ġa te'i

kunhangwerapyahuve'ġa pe. Tohendu katu ti kunhangwerapyahuve'ġa te'ite'varuhuyime ti ojipe'ġa Tupana'ga nhi'ġa pe ganhi'ġa mbotegwetee'yima. Tito, nahã ti ere kunhangwerymyana'ġa pe tombo'e ti ġa ipyahuve'ġa javo.

⁶ Embo'e ti akwaimbae'ġa no ipyahuve'ġa tonhimbovyvy ti ġa javo.

⁷ Ndehe no, Tito, eko katu ti, a'e ji nde ve. Nde repiagame ti ġa ndekokatui a'ero nde javijitehe nehẽ no. Embo'e katu ti ġa a'itituhẽva'ea rehe jate Tupana'ga nhi'ġa rehe enhimbovyvya ġa mbojikoga enhimimbo'ea rehe.

⁸ Nane'ymi ti enhi'ġatu ġa mbo'ekatuavo. A'ero ti tegwete ojipe'ġa ehava nderekote'varuhua pe nehẽ. A'ero ti nhanearõe'ÿve'ġa ndipoyjayjari nehẽ timombe'u ti ġanemimbo'ete'varuhua javo novĩa.

⁹ Embo'e ti ġa – kiroki ġa ndipiro'yi opojykahara'ġa hugwi. Tohendu katu ti ġa opojykahara'ġa nhi'ġa ġa mbohoryoryva oporavykypava rehe. Tonhi'ġkwepyte'varuhuyime ti ġa ġa no.

¹⁰ Tomimyme ti ġa ġambatera. Tombojiko hete ti ġa opojykahara'ġa ojihe okokatuavo ġwaramo. A'ero ti ġapojykahara'ġa ei nehẽ: “Pyry hete jipyrive'ġa okokatuavo oporavykyavo ji ve jipi Tupana'ga remimbo'ea rendukatuavo ġwaramo. Pyry hete Tupana'ga remimbo'ea a'ero.” Nahã ti ġa ei nhanembopiro'yhara'ġa nhi'ġa pe nehẽ. A'ea rehe nhaporemõ ti embo'e ġapyrive'ġa ipiro'ye'ÿve'ġa.

¹¹ A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhaporemõ vvyakotyve'ġa pe nhaporemõ. A'ea rupi ga ei: “Pejiko pa ti ji rehe,” ei ga. “A'ero ti ji pe mbuhurukari ji pyri pe mombytavo avuirama nehẽ,” ei ga.

¹² Imombyryvame nhande ve Tupana'ga ei: “Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohi ti penhimimbotate'varuhua hugwi no,” ei ga. “Penhimbovyvy ti. Peko katu ti ojipe'ġa pe. Pehendu katu ti nhinhi'ġa ji nhi'ġpo'ruavo,” ei Tupana'ga nhande ve. “Nahã ti peko katu aġwamo,” ei Tupana'ga nhande ve nhaporemõ vvyakotyve'ġa pe nhaporemõ.

¹³ Imombyryvame nhande ve ga ei: “Nahã ti peko katu pejoryjoryvamo aerẽ ti Jesus Cristo'ga rura'javi nehẽ javo ġwaramo. Uhura'ja ti ga penduvihavuhuhete'ga nehẽ pembopiro'yhara'ga Jesus Cristo'ga. Ikatu hete ti ġarura nehẽ,” ei Tupana'ga.

¹⁴ “Onhikwava'ẽ ga ojijukavouka vvyakotyve'ġa pe ġa ndepyga raikwehe tambopiro'y ti ji ġa ġandekote'varuhua hugwi nhaporemõ nehẽ javo. Omano ga tamombyry ti ġa mongovo javo. ‘A'ero ti ġa ndekoi ji rehe jate xako katu ti ojipe'ġa pe ġa pokoga javo,’ ei Jesus Cristo'ga,” ei Tupana'ga.

15 Tito, a'ea ko Tupana'ga nhi'i'ga. Nurā ti a'ea rehe nhaporemō embo'e hete ġa pehendu katu ti javo. Ehendukatuuka ti ġa pe ġa mbopohiruka ġandekote'varuhua hugwi. Eko katu ti ġa pyri tohendu katu pa ti ġa nhinhi'iga javo. A'ereki Tupana'ga onhi'iga mombē'upavuka nde ve.

3

Nahanahā ti peko katu

1 Tito, embo'e ti Cretapeve'ga ikwahavukara'java ġa pe toko ti ġa gwuvihava'ga nhi'i'ga rehe. Ere ti ġa pe ġa mbo'eavo: "Huvihava'ga ti tomongomongo ogwyriveve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi. Po ġanemimbotarimova'ea pyryvamo, a'ero ti pehendu katu pota ġanhi'iga ġa nhi'ipo'rupava peporavykykatuavo." A'ea ti ere ġa mbo'eavo.

2 Te'ite'varuhuyme ti ġa ojipe'ga pe ġa mbotegwetee'yma. Togwayvayvaryme ti ġa okovo. Tinhyrō ti ġa imondovo ojeaporogitakatua imohina ġa ndehe nhaporemō. Tito, a'ea rehe nhaporemō ti embo'e ġa nehē.

3 Embo'e ti ġa a'ea rehe nahanahā ti ahe toko javo. A'ereki ymya nhande ndiajikogi Jesus Cristo'ga rehe ġa ja kako. A'ea rupi nhande nhaporemō ndikwahavi pyryva'ea. Nhande ndikwahavi Tupana'ga no kako. Nihendukatui nhande ganhi'iga. Ojipea rehe nhande xako nhanenhi-moandyandyjuka ojipe'ga pe. Xako nhande nhaneremimbotate'varuhuva'ea rupi iparaparavuhuva'ea rupi nahā ti nhande roryroryvamo javo novia. Nhanetiruahū nhande nhandekovo kako. Xanhimyrō nhande mbatera rehe ġa ndehe no. Xako te'varuhu nhande ojipe'ga pe. Nurā ġa nianearōhetei. Nianhoarōhetei nhande no. Nahā nhande reki ymya kako.

4 Aerē reki Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ikwahavukari opyryva vyakotyve'ga pe a'arō hete ji ġa javo.

5 A'ero nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehē javo. Nhanderekokaturō ġwaramo rūi ga omombo nhanderekote'varuhua. Nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua.

Ohyvuka ga nhanderekote'varuhua gwa'uvapyryva pe. Gara'uvapyryva nhandereaporogita rerojjiji nhandereaporogita mbopyahuavo.

6 A'ereki Tupana'ga omondokatuuka gwa'uva nhande pyri nahā ti epoko hete ġa javo. A'ereki Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanembopiro'yhara'ga.

⁷ Tupana'ga omondouka gwa'uva nhande pyri tuhu ti ġa upa opytavo ji pyri avuirama nehẽ javo. Tupana'ga omondouka gwa'uva. A'ereki ga pyry nhande ve nhande mombyryva. A'ero nhande roryroryvamo nhandejikoga ga rehe ikwahava aerẽ ti nhande ruvi ga pyri avuirama nehẽ javo.

⁸ A'ea ko nhiremimombe'ua a'itituhẽva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero.

Tito, a'ea rehe ti embo'e hete jipi toko katu pota hete ti ġa javo – kiroki ġa ojiko ga rehe. Nhiremimombe'ua ko pyryva'ea imombyryheteavo vvyakotyve'ġa pe nhaporemo ġa pokoga.

⁹ Po ojipe'ġa nhi'inhi'ĩtehei nahanahã po javo, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ġanhi'ĩġa renduve'yma. Po ġa ei: “Nahanahã oko nhaneramonhava'ea aherakykwepoharava'ea no.” Po a'ea ġa etehetehei, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ġanhi'ĩġa renduve'yma.

Po ġa ei nde rayvayva: “Maraname nde ere'u pa ġwia?” e po ġa. “A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: 'Gwiġwia ti pe'u. Gwiġwia ti tape'ui,' e'i. 'Nahanahã ti peko katu,' e'i. Xako ti aheremimbo'ea rehe,” e po ġa. Po ġa ei na nde ve, a'ero ti terehendukatui ġanhi'ĩġa. A'ereki ġa gwayva pota ahe. Ndopokogi reki ġa ahe a'ero.

¹⁰ Ojipe'ġa po ndokoi Tupana'ga nhi'ĩġa rupi okovo hajiheva'ea rehe peko ti nhinhi'ĩġa rupi javo. Gahã ombopohi pota ojipe'ġa Tupana'ga hugwi. Embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'ĩġa rehe a'ero ġa momoranduva toko katu ti ġa okovo Tupana'ga nhi'ĩġa rupi jate javo. Po ġa nohendukatui nenhi'ĩġa, a'ero po ti erea'ja ġa pe hamo. Po ġa ndopohiri ve hajiheva'ea hugwi, a'ero ti epohi ġa hugwi.

¹¹ A'ereki nanongara'ġa ojipokwaha okote'varuhua rehe. Oko te'varuhu ġa a'ero hendukatue'yma. A'ero ġa imbojari ojihe okote'varuhuavo ġwaramo.

Paulova'ea omondouka onhi'ĩġa

¹² Tito, ma'ġa po ti ji amondouka nde pyri nehẽ? Mara'ngu po ti Ártemas'ga ji ga mondovo nehẽ? Mara'ngu po ti Tíquico'ga nehẽ? Ji ga mondorame nde pyri ejirokwa ti ejoa cidade de Nicópolis pe ji repiaga. Pevo po ti ji hoi no jipytavo yapoa rupi nehẽ.

¹³ Zenas'ga ovavagahihara'ga po ti oho nde hugwi ojipe'ġape'ġa ndepiaga nehẽ. Apolo'ga po ti oho ga rupi nehẽ no. Ejirokwa ti ġa pokoga ġa horame nehẽ. Emondo katu ti mbatera ġa pe tokoyme ti ġa imbatere'ỹva'ero nehẽ.

¹⁴ Nhaneremimbo'ehara'ga pe Jesus'gareheve'ġa pe ti ere: “Pemondo katu ti penhimbatera nanongara'ġa pe no ġa pokoga.” A'ea ti ere ġa pe Jesus'gareheve'ġa ti tomondo tehe

kwaha javo. A'ea rehe ti embo'e ġa toko katu ti ġa javo. A'ero ti ġa jirokwari okokatuavo ojipe'ġa pe okotehee'yma nehē.

¹⁵ Kiroki ġa oko ji pyri – ġahã omondouka onhi'iġa nde ve.

Ere ti pevove'ġa pe – kiroki ġa ore arõ hete ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe: “Paulo'ga omondouka onhi'iġa pe me.” A'ea ti ere ġa pe.

Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemo, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILEMOMVA'EA PE Carta de Paulo a Filemom

¹ Jihi ko Pauloramo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mongi cadeia pype ikwehe. Filemom, kiro jirekorame cadeia pype ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Timóteo'ga pavēi ji ikwatijarukari. Ga ko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Filemom, nde ko oreremiarōhetero eporavykyavo ore javijitehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe.

² Áfia, oreirū, nde ve ji ikwatijarukari imondouka no. Arquipo, nde ve ji ikwatijarukari no imondouka. Ore javijitehe nde ereporavyky hete enhimomiranama Cristo'ga mombe'gwovo. Kiroki ġa ojatyka Filemom'ga rongga pype jipi tihendu ti Tupana'ga nhi'ġa javo – ġa pe ji ei: Akwatijaruka ji imondouka pe me no.

³ Kiro ji ei: Tupana'ga nhandervete'ga ti tomomyry pe me nhaporemō Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Filemomva'ea pyry hete

⁴ Filemom, nhinhi'ġame Tupana'ga pe jiruvi-havuhuhete'ga pe ji ei jipi:

–Ndepyry hete nde Filemom'ga pokoga. Nurā Filemom'ga pyryvamo.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina.

⁵ A'ereki ojipe'ġa nde mombe'u ji ve. Ga e'i: “Filemom'ga ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojkaharete'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe nhaporemō ġa aromo,” ei ġa nde mombe'gwovo.

⁶ Nurā ji ei Tupana'ga pe:

–Filemom'ga ojiko hete Cristo'ga rehe ojikoty'aro ga pavēi ga kwahavuka ndereheve'ġa pe. Cristo'ga kwahavukaro ġwaramo tokwaha pa ti Filemom'ga Cristo'ga remimomyryva ndereheve'ġa pe.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina.

⁷ Nhiirū, nde ereko hete Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe ġa mbohoryva ġapy'a mbogwerava'java. A'ea rehe nde ji mbohoryvi jipy'a noġatuavo.

Paulova'ea opota Onésimova'ea rerekokatua

⁸ Nde ġa nderekokaturō ġwaramo po ti ji ehetei nde ve hamo nahanahā ti eko javo. Nanongara ko pyry javo po ti ji ehetei nde pojihuve'yama hamo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi.

9 Jixava'ero ji rekoi cadeia pype kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. Nurã po ti ji ei ji rendu katu javo hamo. Emo ti ji nda'ei nde ve. Nhanenhoarõhetero ġwaramo ji ekatukatui kiro nde ve nahanahã ti eko javo.

10 Anhi'igatuġatu kiro nde ve jira'yra'ga repyga Onésimo'ga repyga. Jira'yra'ga, a'e ji Onésimo'ga pe. A'ereki ga ojiko Cristo'ga rehe nhiremimombe'ua renduvame. Amombe'u ji ga ga pe jirekorame cadeia pype.

11 Ymyaĩ ga ndoporavykykatui nde ve oka'nhyma ua nde hugwi heikwehe tajipiro'y ji ga hugwi javo. Aġwamo reki ga poravykykatui ji ve ji pokoga. Kiro po ti ga poravykykatui nde ve a nehẽ no.

12 Kiro ji ga mondoukara'javi nde pyri a'ero. Ahepiaga'u po ti ji ga nehẽ. A'ereki ga jipy'a ja hete.

13 Filemom, avo ejuvame po nde ji pokogi hamo. Avo reki nde nderekoi. Nurã ji ei jiyvyteri pe: Pyry po Onésimo'ga pytai ji pyri a'ero hamo ji pokoga Filemom'ga py'rovo hamo. A'ereki ji ako cadeia pype Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'ea ji ei jijapyakavo novĩa.

14 Emo ji a'e reki jiyvyteri pe: Namombytai po ti ji Onésimo'ga Filemom'gapyrive'ga ipiro'ye'ỹve'ga. A'ereki ji nahenduvi Filemom'ga nhi'iga. Ga nde'i ve ji ve: "Topyta ti Onésimo'ga nde pyri nehẽ." A'ea rõi ga ei ji ve, a'e ji jiyvyteri pe. Filemom, namombytaahai ji ndepyrive'ga Onésimo'ga ji pyri henduve'ymame nenhi'iga. Imombyrypotarame po ti nde imombyryvi a'ero nehẽ. A'ea ji apota hete.

15 Mara'ngu po Tupana'ga javo: "Tojipe'aahi'vi ti Onésimo'ga Filemom'ga hugwi tojivyra'ja ti ga Filemom'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ javo"? Mara'ngu po a'ea Tupana'ga javo? A'ea ji a'e.

16 Ndepyrive'ga jate rõi ko Onésimo'ga oko kiro. A'ereki kiro neirũramo ga oko no okovo ndepy'a'jaheteva'ero. A'ereki aġwamo ga ojiko Cristo'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe nhande javijitehe. Ga ko nhiirũramo a'ero no. Jipy'a ja hete ga. Johe po ti ga ndepy'a ja hete nehẽ no. A'ereki ga oko ndepyri'ero neirũramo no.

17 Filemom, ere'e po ti nde ji ve nehẽ: "Ji ko Paulo'ga moirũharamo. Oronhomoirũ ore," ere po nde. Po ti nde ei na, a'ero po ti nde roryroryvamo ji rehe nehẽ hamo ji mombytavo ejipyri ji rurame nde repiaga. Na jitehe ti Onésimo'ga rurame nde pyri ejoryjory ga rehe ga mombytavo ejipyri.

18 Po ga imbote'varuhui nde ve raikwehe, a'ero ti ji imombyryvi nde ve nehẽ. Po ga nomondoi nde ve ikwepykava, a'ero ti ji imondoi nde ve ga repyga nehẽ imoka'nhymuka nde ve garekote'varuhua nehẽ.

¹⁹ Filemom, kiro ji tuhě ikwatijari jipovo: Amondo ti ji ikwepykava Filemom'ga pe imombyryva ga pe Onésimo'ga repyga nehě. A'ea ji akwatija javo nde ve. Ji nda'ei reki: Ndehe po ti erembuhu ji ve hamo. A'ea po ji a'e nde ve hamo. A'reki jiji amombe'u nde ve Cristo'ga nde mbojikoga ga rehe. Nurã ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehě. Ji nda'ei reki nde ve: Enhikwava'ě ti ji ve. A'ea rüi ji ei nde ve.

²⁰ Na tuhě. Nhiirũramo emombyry ti ji ve a'ero ji mbohoryoryva epyryvamo Onésimo'ga pe nhandepojykaharete'ga jikoty'aro ġwaramo nhande pavěi. A'ea ji apota. Embovy'ara'ja ti jipy'a Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo nhande pavěi.

²¹ Filemom'ga ti ġwendu katu nhinhi'iġa nehě, a'e ji jiyvyteri pe. Nurã po ti ji ikwatijari ga pe togwereco katu ti ga Onésimo'ga javo nehě, a'e ji. Gwereco katu tuhě ti ga Onésimo'ga, a'e ji. Johe ti ga ga rerekokatuhetei nehě, a'e ji jiyvyteri pe. A'reki ji akwaha neremimombyryvaġwama.

²² A'e ji nde ve ojipea: Emboavujikwe ti jikihava ji ve. A'reki ji taha'ja nde pyri. Penhi'iġa ġwaramo Tupana'ga pe ji repyga po ti ga hendukatui ji mondovouka pe pyri nehě.

Mbapavamo Paulova'ea okwatijaruka Filemomva'ea pe

²³ Epafra's'ga omondouka onhi'iġa nde ve. Ji pavěi ga oko cadeia pype kiro Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ġwaramo.

²⁴ Marcos'ga omondouka onhi'iġa nde ve no Aristarco'ga no Demas'ga no Lucas'ga no. Gahã ko oporavyky ji pavěi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

²⁵ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry Filemom'ga pe, a'e ji.

AHE OMOMBE'U HEBREUSVA'EA PE Carta aos Hebreus

Ojipea hebreusva'ea rera israelitas. Israelitasva'ea ko Israelva'ea rakykwepoharava'ea.

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ymyahũ Tupana'ga ei onhi'iga mombe'uharava'ea pe vvyakotyva'ea pe hako: “Pemombe'u ti jireaporogita pende'yja'ga pe,” ei Tupana'ga.

A'ero ganhi'iga mombe'uharava'ea imombe'ui ganhi'iga gwe'yjava'ea pe nhaneramonhava'ea pe hebreusva'ea pe israelitasva'ea pe hako. Manamenameuhũa rupi Tupana'ga ikwahavukara'ja'javi ojeaporogita onhi'iga mombe'uharava'ea pe he'yjuhuva'ea pe. Hajihejiheva'ea rupi ga ikwahavukari ahe ve. “Hebreus'ga ti ji kwahavi jireaporogita kwahavame nehẽ,” ei ga ahe ve.

A'ero ganhi'iga mombe'uharava'ea ga kwahavukari nhaneramonhava'ea pe gareaporogita mombe'urame ahe ve. Nahã ko ymyahũ hako.

² Aḡwamo reki mbapavava'ea rupi gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei: “Emombe'u ti jireaporogita vvyakotyve'ga pe,” ei ga. A'ero gara'yra'ga imombe'ui gareaporogita nhande ve.

Gwa'yra'ga pe Tupana'ga japopavukari yvya yvaga reheve ymyahũ hako. Ga pe ga ei hako: “Amondo pa ji nde ve. Aerẽ po ti nde herekopavi a'ero nehẽ,” ei ga gwa'yra'ga pe.

³ Gara'yra'ga hendy'jandy'ja hepiuka uva'ga rendy'java gakatua. Gaha ko Tupana'ga javijitehe. Inhi'ĩpopoaka ga. Ganhi'iga ḡwaramo yvya ndopavi yvaga pavẽi okovo. Ga tuhẽ imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Imomborirẽ ga apygi yvagi pe nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rũi. Pevo ḡa memei ḡa ndekoi nhanderuvihavuhuhetero.

Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe

⁴ Nahã koji'i Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Jukwaha ga huvihava Tupana'ga ero ḡwaramo ga pe:

“Ndehe ko jira'yra.”

A'ea erame Tupana'ga ei gwa'yra'ga mombe'gwovo ga huvihava jipyrive'ga hohe javo.

⁵ A'ereki ojipyrive'ga pe Tupana'ga nde'iangavi:

“Jira'yramo nde rekoĩ.

Jihi a'e vvyakotyve'ga pe nhaporemõ nde mombe'gwovo kiro: Gaha ko jira'yra'ga.”

Ojipyrive'ġa pe rŭi Tupana'ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

Onhi'iġa'java ga nomombe'ui ojipyrive'ġa javo:

“Jihi po ti garuvamo ako nehĕ.

Gaha po ti jira'yramo oko nehĕ.”

Ojipyrive'ġa rŭi Tupana'ga omombe'u o'erame a'ea.

Gwa'yra'ga jate ga omombe'u o'erame a'ea.

⁶ Onhi'iġa'java gwa'yrypy'ga mondorame yvya koty vvyakotyve'ġa mbyteri pe Tupana'ga ei:

“Jipyrive'ġa tombohete ti jira'yrypy'ga,” ei ga.

⁷ Ojipyrive'ġa mombe'gwovo Tupana'ga ei reki:

“Ji erame jijipyrive'ġa pe kotihĭ ġa hoi yvytua ja nhinhi'iġa mombe'gwovo.

Tata ja kotihĭ ġa hoi imombe'gwovo ji erame,” ei Tupana'ga.

⁸ Gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei reki:

“Jiruvihavuhetea,” ei ga gwa'yra'ga pe.

“Nane'yimi po ti nde ejiheve'ġa nduvihavuhetea avuirama nehĕ.

Nane'yimi po ti a'itituhĕva'ea rehe nde nhi'iġi ġa pe

ġa mongouka katu enh'iġa rupi ekovo ġanduvihavuhetero nehĕ.

⁹ Pyry hete nde ve ġa ndekokaturame.

Ite'varuhu nde ve ġa ndekote'varuhurame.

Nurā jihi nderuvihavuhetero a'e nde ve:

Eko ti ġanduvihavuhetero nepavĕive'ġa hohe ejoryvamo,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹⁰ “Jipojykaharetea,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

“Jypya ndehe tuhĕ ereapo yvya yvaga reheve.

¹¹ Opa po ti yvaga yvya pavĕi nehĕ.

Ndehe po ti erepyta avuirama nehĕ.

Tapy'ynhapira nhymyanamo.

Na jitehe po ti yvya nhymyanamo yvaga pavĕi nehĕ.

¹² Gwekyi ahe tapy'ynhapirymyana i'arimova'ea imamana inoġa

opohia jugwi imbojopy'ruavo.

Na jitehe po ti nde pohiri yvya hugwi yvaga hugwi

imbojopy'ruavo nhymyaname nehĕ.

Ndehe po ti naneymyani ekovo avuirama nehĕ.

Nderepavi po ti nde nehĕ no,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹³ Tupana'ga nde'iangavi ojipyrive'ġa pe:

“Eapy ti ji pyri jijohukoty rŭi

ekovo ġwaramo ġanduvihavuhetero.

A'ero po ti ji nearĕe'yve'ġa mongoukari nenhi'iġa rupi nehĕ.”

Ojipyrive'ġa pe rŭi ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

¹⁴ Tupana'gapyrive'ga ko ha'oe'ÿve'ga yvagipeve'ga opo-ravykyavo Tupana'ga pe. Ga nhaporemo opokopoko vvyakotyve'ga jipi. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe: "Peho ti ga pyri vyva koty ga pokoga – kiroki ga hugwi ji amombo gandekote'varuhua tuhu ti ga upa ji pyri avuirama nehë javo," ei Tupana'ga.

2

Xako hete ti Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iga rehe

¹ Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Nurã po nhande rekohetei gara'yra'ga nhi'iga rupi hamo nhaneremienduva rupi hamo. Tirovia hete ti ganhi'iga a'ero xapohiryme ti jugwi javo.

² Ymyahũ Tupana'gapyrive'ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iga ymyahũva'ea pe tohendu katu ti ga javo. A'ereki hupi hete ga omombe'u. Ymyahũva'ea hendukatue'ymame ganhi'iga okovo hajiheva'ea rupi, a'ero ite'varuhu ahe ve. Ahe hendupotare'ymame okove'ÿ Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rupi, ite'varuhu ahe ve. Na tuhë. A'ereki Tupana'ga omondouka ahe ve aherekote'varuhua kwepykava.

³ Po ite'varuhu ymyahũva'ea pe ahe rekoe'ymame Tupana'gapyrive'ga nhi'iga rupi yvagipeve'ga nhi'iga rupi, a'ero po ti nhande ve kaitu ite'varuhu nehë nhande rekoe'ymame Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iga rehe nhandepojykaharete'ga nhi'iga rehe aḡwamo. A'ereki pyry hete tuhë ga manoi nhande repyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande pokoga. Nhande imomborukare'ymame ga pe hendupotare'yma ganhi'iga, niaka'nhyimi tuhë po ti nhande hahyva'ea hugwi nehë. Omondo ti ga hahyva'ea nhande ve nehë.

Ga ypy tuhë onhimombe'u tamano ti pe ndepyga javo. Henduvirë ga imombe'ui nhande ve javo: "Nhandepojykaharete'ga ei: 'Tamombo javo ji ruri pe pyri. Tamombo ti vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi ga pokoga. Taroho ti ji ga ji rupi yvagi pe hahyva'ea hugwi inoḡatuavo ḡapy'a.' A'ea tuhë nhandepojykaharete'ga ei." A'ea ga ei imombe'ukatuavo ikwahavuka a'itituhëva'ea nhande ve.

⁴ A'itituhëva'ea ko jira'yra'ga nhi'iga javo, Tupana'ga opoko ga japovouka ahemonhimomby'ava'ea ga pe – kiroki a'ea gaha jate oapo kwaha. Nurã he'yjuhuva'ea ga japoparavuhui ahemonhimomby'ava'ea. Gwemimbotarimova'ea rupi Tupana'ga imondoukari gwa'uvapyryva popoakara ga pe ga pokoguka. Nurã nhande ei: Tupana'ga ga mbuhurukari nhande pyri imombe'uuka gwa'yra'ga nhi'iga ga pe.

Jesus Cristo'ga oko vvyakotyve'ga ja ganderohoharamo

⁵ Nahanahã hekoi ġa jikogame Tupana'ga ra'ya'ga rehe javo, ore imombe'ui kiro pe me ikwatija. Ojipyrive'ġa pe rūi Tupana'ga ei: “Amongo ti ji ġa penhi'ġa rupi nehẽ – perope ji ġa mongoi ipyahuva'ea pe.” A'ea ga nde'i ojipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe.

⁶ A'ea ymyahũva'ea ikwahavukari nhande ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea e'i Tupana'ga pe ikwatija hako:

“Anhimomby'a ji.

A'ereki nde ereporogwety vvyakotyve'ġa.

Ga ndehe nde erejapyaka.

Ne'aġataruhu nde ġa ndehe.

A'ereki nde neremoka'nhyimi ġa pokoga,” ei ahe Tupana'ga pe ikwatija hako.

⁷ “Jypya nde ere'e

ġa ti toko huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i javo.

Jypya nde ġa mbopopoaka ġa mbokatuavo ġa mboukwahavamo a'ero toko ti ġa huvihavamo javo.

Jypya nde eremongo enhimbiapoa ġanhi'ġa rupi.

⁸ Nde ere'e: ‘Toko pa ti nhirembiapoa ġanhi'ġa rupi,’ ere nde.”

A'ea ahe ei ikwatija javo Tupana'ga pe hako. Oko pa ġanhi'ġa rupi javo ga ei ikwatija.

Garembiapoa ndokopavi ve vvyakotyve'ġa nhi'ġa rupi kiro, xa'e nhande hepiage'yama.

⁹ Jesus'ga ki a'e te ikatu hete kiro okovo vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero. A'ea nhande ikwahavi. Jypya Tupana'ga ei oyvyteri pe ga mombe'gwovo toko na'ẽ ti ga huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i javo. Nahã Tupana'ga Jesus'ga rerekopyi tomano ti ga vvyakotyve'ġa ndepyga ġa naġanani javo. A'ereki Tupana'ga omombyry pota ġa pe. Ga ndepyga Jesus'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ga mbogweravirẽ ga mbopopoaka ga mbokatuheteavo ga mboukwahavamo toko ti ga huvihavuhetero kiro javo.

Na tuhẽ. Jesus'ga omano vvyakotyve'ġa ndepyga imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi okovo ġandepykaramo.

¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i: “Aru pota ji vvyakotyve'ġa jijipyri. Omanomo ġa ndepyga ti Jesus'ga ġa pokogi ġa nderua ji pyri nehẽ. A'ero po ti he'yjuhuve'ġa nduvi ji pyri okovo jira'yramo avuirama nehẽ,” ei ga.

Hahy Jesus'ga pe ga manorame ġa ndepyga. A'ea rupi ko pyry Tupana'ga Jesus'ga mbojipokwahavi onhi'ġa rehe ga monhimomiranambava ga mboavujikwea toko hete ti ga vvyakotyve'ġa nderohoharamo ga pyri. A'ereki Tupana'ga ko japopahara'ga imongohara'ga. Ojive ga oapo pa tapo'ru pa ti ji javo.

¹¹ Omanomo ġa ndepya ġa Jesus'ga ġa mombyryvi imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi. Omo'emo'ē ġa ġa toko ti ġa Tupana'ga ra'yramo javo. A'ero Tupana'ga rekoi ġanduvetero. Ga ko Jesus'ga ruva'ga no. Nurã Jesus'ga poyjahetero ġahã ko nhiirũhetea javo.

¹² Tupana'ga pe ga ei:

“Kiro po ti ji nde kwahavukari nhiirũ'ġa pe nehē.

Ga nhimono'ono'oġame nenhi'ġa renduva

po ti ji nde mboheteri ġapyteri pe ninhimby'yita,” ei Jesus'ga.

¹³ Onhi'ġa'javame Jesus'ga ei:

“Ji tuhē ajiko Tupana'ga rehe.”

Onhi'ġa'javame Jesus'ga ei:

“Ji rendu ti! Agwa ji rekoi Tupana'ga ra'yra'ġa pavēi.

Tupana'ga ġa mbuhuruka ji pyri

epoko katu ti ġa javo ji ve,” ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemomyahũva'ea okwatija Jesus'ga nhi'ġa mombe'gwovo myahũ.

¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ġa ko vvyakotyve'ġa tuhē gwa'oro gwekoro. A'ereki ġa o'a oy'ġa hugwi. Nurã na jitehe ko Jesus'ga hoi nhande rupi. Nahã ga rekoi vvyakotyva'ero tamombi ti ji Diabo'ga popoakara nhimanorame javo. “Vvyakotyve'ġa arõe'ÿve'ga Diabo'ga omongyhyji vvyakotyve'ġa ġamanoa hugwi,” ei Jesus'ga.

¹⁵ “Gapopoakara mombigame ti ji ġa pokogi ġa mbopiro'yavo ġakyhyjia hugwi nehē,” ei Jesus'ga. “A'ereki ġa omanoe'ymame ojapyaka omanoa rehe okyhyjiavo jugwi,” ei Jesus'ga.

¹⁶ Jesus'ga nde'i: “Ajo ji Tupana'gapyrive'ġa pokoga yvagipeve'ġa pokoga nhimanomo ġa ndepya.” A'ea rūi ga ei. A'ea jukwaha. Ymyahũva'ea e'i ikwatija myahũ: “Abraãova'ea rakykwepohara'ġa pyri vvyakotyve'ġa pyri po ti ga uhu ġa pokoga nehē,” ei ahe.

¹⁷ Nurã Jesus'ga ei: “Kiro po ti ji tako nhiirũ'ġa javijitehe.”

A'ea ga ei ua yvya koty ovahema o'a oyhēa hugwi gwa'oro okovo oirũ'ġa ja Abraãova'ea rakykwepohara'ġa ja. Oko ga ġa javijitehe tuhē tako ti ji ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Hahy gairũ'ġa pe. Ga okoveveuhu. Nahanahã ġa pe. Na jitehe Jesus'ga pe no. A'ero ga ikwahahetei ġandekoa. Nurã ga ġa porogwetygi. Nurã ga ei Tupana'ga pe: “Tamombo ti ji nhandereheve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nhiirũ'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga Tupana'ga pe.

Nahã ga ġa pokogi a'ero okovo ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe omanomo imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi. Nahã ga ġa ndepyi

inoĝatuavo ĝapy'a. Nahã Jesus'ga rekohetei Tupana'ga nhi'ĝa rupi.

¹⁸ Ite'varuhu Jesus'ga pe ojipe'ĝa ga mon-gote'varuhupotaramo novĩa. Hahy! Nurã ĝa ojipe'ĝa mongote'varuhupotaramo, ga ikwahavi ĝa pokoga tombopogweyme ti ĝa ĝa javo.

3

Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe

¹ Pe me nhiirũa pe Tupana'ga remimo'ẽhara pe ji ei: Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe, a'e ji. Nhiirũa, a'e ji pe me. A'ereki nhande ve Tupana'ga e'i nhande mo'emo'eamo: "Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe pejikovo avuirama ji pyri," ei ga. A'ero ji pavẽi pe pejiko ga rehe xako ti ga pyri avuirama.

Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe ga kwahaheteavo. Gaha ko Tupana'ga moirũhara'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri, ji kwahavuka ti ĝa pe javo. Gaha ko ikwava'ẽhara'ĝa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. A'ereki ga nhande repy omanomo tomombo ti Tupana'ga ĝandekote'varuhua ĝa hugwi javo. Jesus'ga rehe nhande xajiko hete imomboruka ga pe nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Aerẽ po ti ga nhande rerohoi nhande mombytavo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Pevo ga ruvi jipi. A'ea nhaporemoo nhande xa'e herovia.

² Nahanahã ti ji moirũ javo Tupana'ga Jesus'ga mbuhuri avo yvya koty. A'ero ga Tupana'ga nhi'ĝa rupavi. Na jitehe ymyahũ Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ĝa rupavi Tupana'gareheva'ea repiakatupava.

³ Jesus'ga reki huvihava nhaneramonhava'ea hohe Moisésva'ea hohe. A'ereki Jesus'ga omongo yvyakotyve'ĝa Tupana'ga nhi'ĝa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo.

Nhande japorame onga ojipe'ĝa ei nhande mboheteavo: "Okwaha hete ĝa japovo," ei ĝa. Nde'i ĝa: "Onga ojiapo." A'ea rũi ĝa ei. Koji'i ĝa ombohete onga apohara'ga. A'ereki ga oapo onga imohina. Gwyre'i ĝa ombohete onga a'ero.

Na jitehe Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe. Nurã koji'i po nhande ga mbohetei a'ero hamo. A'ereki Jesus'ga omongo yvyakotyve'ĝa Tupana'ga nhi'ĝa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo. Moisésva'ea ki a'e te oko Tupana'gareheva'ero jate reki.

⁴ Na tuhẽ. Japopyra ko onga nhaporemoo. Emo Tupana'ga tuhẽ omongo pa japoparavuhuavo.

⁵ Tupana'gareheva'ero oporavykyavo Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ĝa rupavi. Ahe gwepia katu pa

Tupana'gareheva'ea imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ahe ve ikwahavuka Tupana'ga nhi'iga aerēva'ea.

⁶ Cristo'ga ki a'e te Tupana'ga ra'yramo Tupana'ga nhi'ipo'rupavi Tupana'gareheve'ga nderekokatuavo ga mongomongovo onhi'iga rupi okovo ganduvihavuhetero. Po nane'ymi nhande ndiajikopigi Tupana'ga rehe avuirama gaha nhande mbojiko ojihe javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero. Po nane'ymi nhande nimbohetepigi ga avuirama gaha po ti omombyry nhande ve nehē javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero.

Peko hete ti Tupana'ga nhi'iga rehe

⁷⁻⁸ Tupana'gareheva'ero pejikovo gwaramo pehendu katu ti ganhi'iga – kiroki a'ea gara'uva omombe'u Tupana'ga rembikwatijarukara. Tupana'ga ra'uvapyryva e'i:

“Po aḡwamo pe Tupana'ga nhi'iga renduvi,
a'ero ti peko hete ganhi'iga rehe hendukatuavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iga jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga ra'uva.

“A'ea rupi ongae'yi me penamonhava'ea rekote'varuhui mara'ngu po ti Tupana'ga onhi'iga rendukatue'yma raykavo nehē javo.

⁹ Tupana'ga ei pe me: ‘Pevo penamonhava'ea rekote'varuhui tihepia ti Tupana'ga rekoa nhande rehe javo.

Quarenta anos mondorame ahe hepiagi nhirembiapoa ahe-monhimomby'ava'ea

ji ahe rerekokaturame quarenta anos rupi.

A'ea repiagame vehevi ahe rekote'varuhui, ei Tupana'ga,” e'i.

¹⁰ “Nurã ji ei: Nane'ymi jipy'a atyvi ga ndekoi opohipota ji hugwi.

Ga ndokwahapotari nhiremimbotarimova'ea okoe'yma nhinhi'iga rupi.

Nurã ji nhimonha'ngahetei ga ndehe.

¹¹ Nurã ji ehetei nhinhimonha'ngavo:

Nanogatuagwami ti ji gapy'a

ga nderure'yma jijipyri nehē, ei Tupana'ga.”

A'ea Tupana'ga ra'uvapyryva i'ei imombe'gwovo.

¹² Nhiirũ, pe me ji ei pe napenani: Pekwaha ti pejipy'a. Po pendeaporogita ite'va pe mbojikopipota Tupana'ga rehe, a'ero ti pejirokwa pejeaporogitakatro xapohiryme ti Tupana'ga hugwi avuiramave'ga hugwi javo.

¹³ Nane'ymi ti pe'ji pejohupe: “Xako katu ti jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xajikopigyme ti Tupana'ga rehe.”

A'ea ti pe'ji pejohupe jipi nahã pejopokoga. A'ereki Tupana'ga e'i pe me aḡwamo pehendu katu ti nhinhi'iga javo. Pe napenani pejapyaka ti pejikokatua rehe a'ero pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga nhi'iga renduva xanhimoandyandyjukaryme ti ite'varuhua pe javo. A'ereki pe ndekote'varuhurame pendekote'varuhua nohendukatupotarukari Tupana'ga nhi'iga pe me. A'ero pe ndapekoa'javi Tupana'ga rehe.

¹⁴ Xajiko hete ypy nhande Tupana'ga rehe ikwehe. Xajikopigyme ti ga rehe nhanemanoe'ymame. Po ti nane'ymi nhande jikohetei avuirama ga rehe, a'ero po ti ga nhande mbojikoty'arukari Cristo'ga pavêi nehê.

¹⁵ Nane'ymi ti pejiko hete Tupana'ga rehe. A'ereki aḡwamo garembikwatijarukara e'i:

“Po aḡwamo pe Tupana'ga nhi'iga renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iga rehe hendukatuavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iga jipi opohipota ga hugwi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁶ Ymyahũ penamonhava'ea ḡwendu Tupana'ga nhi'iga novã hako. A'ereki ahe nohendukatupotari ganhi'iga opohipota ga hugwi – kiroki ahe uhu Egitopeva'ea gwyra hugwi. Ymyahũ Moisésva'ea gweru ahe pea hugwi. Ndahe'yiva'ea ḡwendu katu Tupana'ga nhi'iga. Ahe jate ḡwendu katu.

¹⁷ Onhi'iga rendukatue'ỹva'ea rehe Tupana'ga onhimonha'nga quarenta anos mondorame. Ongae'yi me ahe manoi a'ero okote'varuhuavo. Pevo ahera'oa pytai a'ero.

¹⁸ Ahe jikopotare'yma ḡwaramo ga rehe, ga ei:

“A'e hete ji: Nanoḡatuaḡwami ti ji ḡapy'a

ḡa nderure'yma jijipyri nehê,” ei Tupana'ga hako.

¹⁹ Nurã nhande ikwahavi javo: Ahe jikoge'yma ḡwaramo ga rehe, Tupana'ga nonoḡatui ahepy'a ahe rerure'yma ojipyri, xa'e nhande.

4

Tupana'ga onoḡatu pota ojiheve'ga py'a

¹ Aḡwamo Tupana'ga onoḡatu pota nhandepy'a. A'ero ga ei: “Pejikoheterame ji rehe tanogatu ti pepy'a,” ei ga.

Xajirokwa ti nhandepy'a noḡatua rehe. Po na rũi, ga nonoḡatui. Pejiko hete ti ga rehe a'ero tonogatu tuhê ti ga pepy'a.

² A'ereki nhande ve ḡa omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iga Tupana'ga pe poko pota javo. Na jitehe ymyahũva'ea pe no. Ymyahũ ahe omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iga

Tupana'ga pe poko pota javo. Ahe henduvame Tupana'ga nhi'iga ndikwahyi reki ahe rehe. A'ereki henduvame ahe ndojikogi Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

³ Ahe ve Tupana'ga ei:

“A'e hete ji nhinhimonha'ngavo:

Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehẽ,” ei ga.

Yvya apopavyagywera jate ga japopigirẽ, u katu gapy'a. Ga opota ġajikoga ojihe tu katu ti ġapy'a na jitehe nehẽ javo. Ojiko po ymyahũva'ea ga rehe opy'a noġatuuka ga pe ramo a'ero. Nhande ki a'e te xajiko ga rehe. A'ero nhandepy'a Tupana'ga inoġatui.

⁴ Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka sétimo dia mombe'gwovo. Garembikwatijarukara e'i:

“Seis dias rupi Tupana'ga japopavi.

Ko'emame ga japopigi.

A'ero gapy'a rukatui,” e'i ikwatijarukara.

⁵ Okwatijara'ja ahe. Aherembikwatijara i'ei Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo:

“ ‘Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehẽ,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

⁶ Nurã nhande ikwahavi javo: Ojipe'ga py'a ti Tupana'ga tonoġatu a'ero, xa'e nhande. A'ereki Tupana'ga imombe'uukarypyrame pyryva'ea ymyahũva'ea pe ahepy'a noġatupota, ahe ndojikogi reki ga rehe. Nurã Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

⁷ Aerẽ Tupana'ga imbokwara'ara'arame inoġatupota vvyakotyve'ga py'a ga ea'javi. Okwatijaruka ga Daviva'ea pe. Daviva'ea omombe'u a'ea jitehe a'ero ikwatija. A'ea ji amombe'u pe me ko. Aherembikwatijara e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'iga renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iga rehe hendukatavo,”
e'i Daviva'ea rembikwatijara.

⁸ Ymyahũ Moisésva'ea py'rovo Josuéva'ea oko israelitasva'ea repiakatuharamo. Po ymya Josuéva'ea onoġatuuka israelitasva'ea py'a, a'ero po aerẽ Tupana'ga nde'ia'javi ahe ve hamo aġwamo ji inoġatupotari pepy'a javo hamo. Emo Josuéva'ea nonoġatuukari ahepy'a. Nurã Tupana'ga ea'javi vvyakotyve'ga py'a noġatupota.

⁹ A'ero aġwamo vehevi Tupana'ga inoġatupotari ojiheve'ga py'a.

¹⁰ Ymyahũ Tupana'ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Na jitehe ga - kiroki ga opy'a noġatuuka Tupana'ga pe - gaha oapo pi Tupana'ga ja.

¹¹ A'ea kwahava xajirokwa hete ti inoġatuuka Tupana'ga pe nhandepy'a nanani xakoyme ti ymyahũva'ea ja javo - kiroki ahe ndojikogi ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga nde'i nhande ve nehẽ nanoġatuaġwami ti ji pepy'a jave'yma nhande ve. Xajiko hete ti ga rehe hendukatuavo ganhi'iga.

Tupana'ga nhi'iga ahe mongo Tupana'ga pyri avuirama

¹² Tupana'ga nhi'iga nhande mongo Tupana'ga pyri avuirama. Ipopoaka ganhi'iga. Ganhi'iga ko haimbejovaiva'ea ja itakyhea'javuhuva'ea ja. Po nhande timongi haimbejovaiva'ea mbiara yvytera pype, a'ero nhande tihepia pa ipype ijoapyhava vehevi ikaġyvynha vehevi no. Koji'i Tupana'ga onhi'iga imongihetei nhande pype nhande henduvame ganhi'iga. A'ero ga hepiukari nhande ve nhandereaporogita nhaneremimbotarimova'ea reheve. Nurã nhande jikwahahetei. A'ero nhande ei: Gwia rehe tuhẽ nhande rekoheitei reki! Na tuhẽ nhande reaporogitaro reki! Nahã nhande rekote'varuhui reki! Nahã nhande rekokatui reki! A'ea xa'e nhande hendukaturame Tupana'ga nhi'iga.

¹³ Tupana'ga pe jukwaha hete pa garembiapoa. Ahã onhimiva'ea ga pe. Ga gwepia pa. A'ero po ti nhande nimimi nhanderekote'varuhua ga hugwi nehẽ. Garovai pyteri pe po ti nhande ami nehẽ. Ga pe po ti nhande imohembavi nhanderekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga nhanderuvi-havuhuhete'ga nhande kwaha pa nhande nhaporemo.

Jesus'ga oko ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhuhetero

¹⁴ Jesus'ga oko huvihavuhuhetero. Ga ko ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhuhetero Tupana'ga pe nhande repyga no. Nhanderekote'varuhuro ġwaramo ga nhande repygi omanomo tamombo ti ji ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Aerẽ ga hoi ogwovo yvaga rupi okwava ovahema Tupana'ga pyri. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga. Nurã ti xavy'a hete ga rehe nhandejikoheteavo ga mombe'gwovo xajiko hete nhande ga rehe javo.

¹⁵ A'ereki Jesus'ga ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga nhande porogwety. A'ereki ga okwaha hete nhandepopoakare'yma. A'ereki ga oko nhande ja uvame yvya koty nhande pyri. Niandepopoakari nhande hahyrame nhande ve. Ite'varuhu nhande ve ojipe'ġa nhande mongo te'varuhu pota. Hahy! Na jitehe hahy paravuhu ga pe. Nurã ga ikwahahetei. Ga ndokote'varuhuangavi reki hahypavame ga pe.

¹⁶ Nurã xanhi'ĩ hete ti Tupana'ga pe nhanderuvi-havuhuhete'ga pe ikwahava gapyryva nhande ve. Xanhi'ĩ

hete ti ga pe tomombo ti ga nhanderekote'varuhua henonha'jave'yma avuirama ikwahava'jave'yma. Xanhi'ĩ ti ga pe nhandepopoakare'ymame tomombyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo.

5

¹ Ymyahũ Tupana'ga ġa mo'emo'ei vvyakotyve'ga pyteripeve'ga hako. A'ea rupi ga ei hako: “Toko ti ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ga pokoga tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua javo. Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ti ġa togweru ġanemimbuhuteheva'ea ji ve ikwava'eġa. Togweru ti ġa mbatepyryva no – kiroki a'ea vvyakotyve'ga ombuhu tehe ji ve jukapyra. A'ea ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa tokwava'ē ji ve. A'ero po ti ji imombori vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġa mombyryva,” ei Tupana'ga.

² Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa ko vvyakotyve'ga. Vvyakotyva'ero ġwaramo ġa ndipopoakari okote'varuhua vvyakotyve'ga ja. Nurã ġa ikwahahetei vvyakotyve'ga ndekoa ġa oko te'varuhu nhande ja javo. A'ero ġa vvyakotyve'ga porogwetygi vvyakotyve'ga ndekote'varuhurame okoe'yma Tupana'ga nhi'ġa rupi ikwahave'yma ġwaramo. Nonhimonha'ngai ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa ġa nderekokatuavo a'ero.

³ Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa okote'varuhu. Nurã Tupana'ga ero ġwaramo ġa jipygi na'ē ikwava'eġa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Aerē ġa jara'ġa ndepygi ikwava'eġa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga ġandekote'varuhua javo.

⁴ Nde'i vvyakotyve'ga: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe.” A'ea rūi ġa ei. Nonhimbohetei ġa nanongara rehe. A'ereki Tupana'ga jate e'i: “Kiro ji pe mo'emo'ei peko ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo.” Na tuhē. Gaha jate e'i Arãova'ea pe ymyahũ hako eko ti ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo. Na jitehe onhimbohete'e'yma ojipe'ġa ndekoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe ga erame jate ġa pe.

⁵ Na jitehe Cristo'ga nonhimbohetei no. Nde'i ga: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro.” A'ea rūi Cristo'ga ei. Tupana'ga ki a'e te ga mbohetei toko ti ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve javo. Ga pe Tupana'ga ei: “Jira'yramo nde rekoj.

Jihi a'e vvyakotyve'ga pe nhapremo nde mombe'gwovo kiro: Gaha ko jira'yra'ga,” ei Tupana'ga.

⁶ Onhi'ig'a'javame Tupana'ga ei Cristo'ga pe:
 “‘Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ga ji ve.
 Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve
 Melquisedeque'ga ja,' ei Tupana'ga Cristo'ga pe,” e'i
 Tupana'ga rembikwatijarukara.

⁷ Uvame yvya koty Cristo'ga onhi'ĩ Tupana'ga pe jipi ji poko
 javo. A'ereki Tupana'ga ipopoaka. Nurã Cristo'ga ei ga pe:
 “Ipotarame po ti nde nanhimomanoukari nehẽ.” Hahyahi
 Cristo'ga nhi'ig'a ga pe ga jehe'orame ji poko javo. A'ero
 Tupana'ga ga rendukatui. A'ereki Cristo'ga e'i: “Nhinhi'ig'a
 rupi rui ti eko. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero,”
 ei ga Tupana'ga pe.

⁸ Tupana'ga ra'yramo ga vehevi onhimbo'e onhimongovo
 Tupana'ga nhi'ig'a rupi hahyrame ojive.

⁹ Nahã hahyrame ga pe hahya ga mbojipokwahavi Tu-
 pana'ga nhi'ig'a rehe ga monhimomiranambava. Nurã ga
 reko'i vyakotyve'ga nderohoharamo yvagi pe. Kiroki ga
 oko ganhi'ig'a rupi – ga hugwi nhaporemõ ga omombo
 gandekote'varuhua ga mombyryva. Aerẽ po ti ga ga nderohoi
 yvagi pe ga mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.

¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i Jesus'ga pe:
 “Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ga
 nduvihavuhu'ga ji ve.
 Na jitehe ndehe kiro ereko ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro ji
 ve Melquisedeque'ga ja,” ei Tupana'ga.

Tapejikopigi ti Cristo'ga rehe

¹¹ Melquisedeque'ga rehe ti xanhomõgitağita hete novã.
 A'ereki manameuhũ pe pekwaha! Nurã manameuhũ po ti ji
 ikwahavukari pe me nehẽ? Napenhimbo'ea'javi pe!

¹² Pejapyaka ti pejihe! Ymyahũ pe jikogi Cristo'ga rehe.
 Nurã po kiro pe ojipe'ga mbo'ei Tupana'ga nhi'ig'a rehe ik-
 wahaheteavo hamo. A'ea ji ei novã. Ağwamo vehevi ti
 ojipe'ga toko pembo'eharamo pe mbo'ea'java ahembo'eypya
 rehe nonhimimiva'ea rehe imombe'urame Tupana'ga nhi'ig'a
 pe me.

Pe ndapekwahavi Cristo'ga mombe'ua onhimiva'ea. Xun-
 hihete'i jate pe pekwaha ahembo'eypya jate. Ipita'ngive'ga –
 kiroki ga oka'mbu jate – ga ndo'upavi. Ga javijitehe pe ndekoi
 a.

¹³ A'ea ji ei pe me. Kiroki ga oka'mbu jate – gaha ko
 ipita'ngive'ga ikwahave'yma. Na jitehe pe peko ipita'ngive'ga
 javuhu. A'ereki xunhi pe pekwaha Tupana'ga nhi'ig'a
 pyryva'ea. Ipita'ngive'ga javuhu pe ei pejohupe: “Marã
 aherekote'varuhua? A'ereki nhande ndikwahavi. Marã ahe
 rekokatui? A'ereki nhande ndikwahavi.” A'ea pe ei ikwa-
 have'yma pekopave'yma Tupana'ga nhi'ig'a rupi.

¹⁴ Kiroki ga o'u pa – gaha ko jyvuakaruhu. Ga javijitehe ga ikwahavi no – kiroki ga Tupana'ga nhi'ipo'ru pa okokatuavo opohia okote'varuhua hugwi. Gaha ojipokwaha Tupana'ga nhi'imbava rehe ikwahapaheteavo. A'ero ga ei: “Nahã aherekote'varuhua. Nahã ahe rekokatui,” ei ga ikwahava. Koji'i ga ikwahavi no. Nonhimimi Tupana'ga nhi'iga ga pe. Pehe ki a'e te ndapekwahavi ve oka'mbuve'ga javuhu.

6

¹ Xanhomogitaa'jaa'javyme ti ahembo'eypya rehe Cristo'ga mombe'urame. Kiro koji'i xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo nhanenhimbo-jipokwahapava hehe. A'ea rehe ji pe mbo'epotari kiro. A'ereki nhande xanhimbo'e jipe ahembo'eypya rehe.

A'ea rupi nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo: Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi herojijyita nhandereaporogita. Xajiko ti Tupana'ga rehe ga reroviaheteavo, xa'e jipe nhande ikwehe.

² Ymya nhande ei: Nahanahã batismos. Tupana'ga ti tomombyry pe me kiro javo, nahanahã po nhande xapoko Jesus'gareheve'ga akağa rehe hamo javo ga pe. Ymya nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga omanove'ga mbogwerava'javi nehẽ. Nahanahã po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. Jara'ğa pe po ti ga ei nehẽ: “Pejo ti pejjupa avuirama ji pyri,” e po ti Tupana'ga nehẽ. Jara'ğa pe po ti ga ei nehẽ: “Peho ti ji hugwi pejjupa avuirama hahyva'ea ruvi-hava pype,” e po ti Tupana'ga nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. A'ea pe nhaporemo nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo ikwehe.

³ Kiro koji'iva'ea rehe xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo, a'e ji pe me. Xanhimbo'e ti hehe Tupana'ga ipotarame.

⁴ Marã po jara'ğa pe? Tupana'ga nhi'iga ga henduna'ëi. Aerẽ po ga nohendukatua'javi. Ga henduvypyrame Tupana'ga ikwahavukari opyryva ga pe nahanahã ji ipotari javo. Ga pe ga ikwahavukari Cristo'ga rupi po ti yvyakotyve'ga nduri ji pyri nehẽ javo. Nurã ga jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua ojihugwi a'ero. “Tupana'ga Cristo'ga mbuhuruka nhande pyri yvaga hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga ra'uvapyryva uhu ga pyri ga pokoga.

⁵ A'ero ga ei: “Pyrý hete Tupana'ga nhi'iga nhande ve. A'ereki ga nhande mbojiko ojihe,” e na'ë ga. “Xanhimomby'a nhande gapopoakara rehe. Aerẽ po ti koji'i nhanemonhimomby'ava'ea nehẽ no,” e na'ë ga.

⁶ Nahã ġa ndekona'ëi henduva Tupana'ga nhi'ïġa. Aerë po ġa ei: “Ndorokoa'javi ore Tupana'ga nhi'ïġa rehe,” e po ġa okote'varuhuavo.

Marã po ġa pe? Tupana'ga ndogwerojijya'javi tuhë ġandeaporogita a'ero. Ga ndopohipotari okote'varuhua hugwi imomborukare'yma Tupana'ga pe avuirama. Ndokoa'javi ġa Tupana'ga nhi'ïġa rupi. Nurã ġa ndekoi Tupana'ga ra'ya'ga jukahara'ġa ja. Ombotegwete ġa Jesus'ga ojipe'ġa ndovaki.

⁷ Omoakÿakyma'ja amana yja ko pe. Pyryva'ea henhui jugwi gworygworyvamo kohoa jara'ga remityma. A'ero ga i'ui ġwemityma gworygworyvamo. A'ea pe yjakatua pe Tupana'ga imombyryvi.

Yjakatua – kiroki a'ea hugwi henhui pyryva'ea – a'ea ja ko ġa – kiroki ġa ojiko hete Tupana'ga rehe okopige'yma ganhi'ïġa rupi okopyryvamo ga pe. Ga pe ga imombyryvi.

⁸ Omoakÿakyma'ja amana ojipea yja ko pe no. Ndapyryviva'ea ki a'e te henhui jugwi hatïava'ea hajiheva'ea pavëi. A'ea kohoa jara'ga ndo'ui. Nurã ga ei: “Ite'varuhu yja!” Nambegwei ti ga ei tokai ti nehë javo. A'ero ti ga imbokai nehë.

Yjate'varuhua – kiroki a'ea hugwi henhui ndapyryviva'ea – a'ea ja ko ġa – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'ïġa okoe'yma hupi okopyryve'yma ga pe. Nambegwei po ti ga imondoi hahyva'ea ġa pe nehë.

⁹ Tupana'ga nhi'ïġa rendukatue'ÿve'ġa pe ji anhi'ï popoaka. Pehe ki a'e te ndapekoi ġa ja. Peko pyry pe Tupana'ga pe. A'ea ore ei pe me oreremiarõva'ea pe. A'ereki ore opokwaha. Peko hete pe Tupana'ga nhi'ïġa rupi imomboruka pejikote'varuhua ga pe. A'ero po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo avuirama ojipyri nehë pe imomborukaro ġwaramo.

¹⁰ A'ereki Tupana'ga ahe rereko katu jipi ahe poravykykatrame ga pe. Nurã po ti ga nomoka'nhyimi peporavykyagwera nehë. Peporavyky katu pe Tupana'ga remimo'ëhara'ġa pokoga ikwehe Tupana'ga arõhetero ġwaramo. Aġwamo vehevi pe ġa pokogi. Peporavykypava Tupana'ga hepiagi okopyryvamo pe me.

¹¹ Na jitehe pe nhimarane'ymame nane'ymi ti pejirokwa pejikoheteavo Tupana'ga rehe avuirama pejikokatuavo ojipe'ġa pe Cristo remimombyryva mbuhua pejive. Oropota hete ore pejirokwa pe napenani.

¹² A'ero po ti pe ndapevevugwei nehë. Pejiko ti Tupana'ga rehe ojipe'ġa ja Tupana'gareheve'ġa ja. Penhimomirana ti onhimomiranave'ġa ja pejikopige'yma. Ojiko ġa onhimomiranama tihepia ti Tupana'ga remimombyryva nhande ve

nehẽ javo – kiroki a'ea pe ga ei ġa pe. Tupana'ga nopiriani onhi'iġa. A'ero ga ġa mbohoryvi opyryvamo ġa pe. Na jitehe po ti Tupana'ga pe mbohoryvi opyryvamo pe me nehẽ pe ndekorame ġa ja aerẽ po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehẽ javo no.

Tupana'ga nopiriani onhi'iġa

¹³ Yvyakotyve'ġa ġwenoi ojichoheve'ga Tupana'ga ojohupe a'itiva'ea ji ei nhinhi'iġa javo. A'ereki Tupana'ga omombe'u a'itituhẽva'ea jate. Nurã togwerovia ti ojipe'ġa nhinhi'iġa javo, ġa ei: “Tupana'ga okwaha nhinhi'iġatua.” A'ea ġa e'i Tupana'ga renoina.

Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ġa hohe pa. Nurã Tupana'ga ehetei ojera javo o'erame Abraãova'ea pe togwerovia hete ti Abraão'ga nhinhi'iġa javo. Imombe'gwovo pyryva'ea ga ei ahe ve a'ero:

¹⁴ “Jihi Tupana ti amombyry hete tuhẽ nde ve nehẽ,” ei ga ahe ve. “Amondo ti ji ndera'yra nde ve nehẽ. Aerẽ po ti nderakykwepohara'ġa nde'yjuhuro a'ero nehẽ. A'iti a! a'e ji.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe onhinoina.

¹⁵ Onhimomiranamame Abraãova'ea imbokwara'ara'ari ojikoga Tupana'ga rehe omombyry po ti ga ji ve nehẽ javo. Tupana'ga nopiriani onhi'iġa Abraãova'ea pe. A'ero ga imombyryhetei ahe ve.

¹⁶ Yvyakotyve'ġa ġwenoi ojichoheve'ga ojogwayvarama. Ojohupe ġa ei onhombojikoga ojogwehe: “A'itituhẽva'ea pe ore ei. Tupana'ga okwaha orenhi'iġatua pe me.” A'ea ġa ei ojohupe Tupana'ga renoina heroviaruka ojohupe heroji-jyje'yma onhi'iġa. A'ero ġa ndojogwayvara'javi.

¹⁷ Ymyahũ Tupana'ga ikwahavukapotari onhi'iġa reroji-jyje'yma ġa pe – kiroki ġa pe ga e'i: “Jihi Tupana po ti opogweruruka yvagi pe pe mongovo avuirama ji pyri imombyryva pe me nehẽ pe jikoga ġwaramo ji rehe,” ei ga. Nurã onhinoina ga ei a'ea ġa pe jukwaha hete ti ġa pe nhinhi'iġa reroji-jyje'yma javo.

¹⁸ Tupana'ga ei a'ea onhinoina tohoryory hete ti ġa ikwahavame javo. E'i ga: “Aerẽ po ti ġa ei nehẽ: ‘Tupana'ga ndogwerojijyi onhi'iġa. Ga ndogwerojijyi onhi'iġa onhinoiname no,’ e po ti ġa gworygworyvamo nehẽ,” ei Tupana'ga.

Na tuhẽ. Tegwete ga'mbea ga nhi'iġame. A'ero a'ea kwahavame nhande roryroryheteramo nhandejirokwa ga rerovia aerẽ po ti ga nhande rerohoukari ojipyri nehẽ javo, xa'e nhande. A'ereki nhande xajiko hete ga rehe nhandepohia nhanderekote'varuhua hugwi.

¹⁹ Ipohyiva'ea âncora nombojiyjukari yharuhua ahe imomborame yharuhua hugwi ihamuhũa pyvõ. Na jitehe

nhandereaporoğita ndojirojijya'javi. A'ereki nhande tirovia tuhẽ Tupana'ga aerẽ Jesus'ga pe po ti ga nhande rerurukari ojipyri yvagi pe nehẽ javo. Nianemoandyandyi po ti ga nehẽ. Jesus'ga rehe nhande jikogi a'ero nhandekyhyjie'yma.

Ga oho jipe yvagi pe Tupana'ga pyri tuhẽ nhande repyga okovo ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuro. Avo yvya koty ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ğa na jitehe oho Tupana'ga ronga pype hete hovapiahava aherovai gwe'yja'ğa ndepyga.

²⁰ Tupana'ga pyri yvagi pe nhanderenondeve'ga hoi ova-hema Jesus'ga. Gaha oho nhande renonde nhande repyga toho ti ға ji reviri yvagi pe javo. Ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe ko Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei ga Jesus'ga pe.

7

Melquisedeque'ga oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe

¹ Ymyahũ Melquisedeque'ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga hako. Ga ko ikwava'ẽhara'ğa Tupana'ga pe no hako. Tupana'ga huvihavuhu hete ojipe'ğa hohe pa. Ga pe Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ğa. Melquisedeque'ga uhu nhaneremboypyva'ea rovatiamo Abraãova'ea rovatiamo ahe jivyrame otavukara hugwi. Otavuka jipe Abraãova'ea ojipeva'ea ruvihavava'ea pe quatrova'ea pe ogwovo ahe reviri ahe monhana. Abraãova'ea jivyrame Melquisedeque'ga ahe rovatĩ. Ahe ve ga ei: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga ahe ve.

² Ojivyrame otavukara hugwi Abraãova'ea herupava'javi mbatera aheruvihavava'ea hugwi quatrova'ea hugwi – kiroki mbatera aheruvihavava'ea opyhygaha Abraãova'ea re'yjava'ea hugwi hajiheva'ea hugwi no. Abraãova'ea imboja'oja'ogi herura'javipyra imboatyatya inoğa dez mbatera jatyra. Melquisedeque'ga pe ahe imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra um décimo.

Melquisedeque'ga rera pe nhande ei: Piry hete ko huvihavuhu'ga. A'ea nhande xa'e garera pe. Ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga. Cidade rera pe Salém me nhande ei Ahepy'a noğatua. Nurã nhande ei Melquisedeque'ga rera pe no: Ga onoğatu ojiheve'ğa py'a.

³ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui Melquisedeque'ga po'ria ga'yembora. Nomombe'ui garembikwatijarukara Melquisedeque'ga ramonhava'ea.

Nomombe'ui garembikwatijarukara ga'aragwera gamanoa no. Melquisedeque'ga rekoi Tupana'ga ra'yra'ga ja Jesus'ga ja ikwava'êharamo Tupana'ga pe avuirama.

⁴ Pejapyaka ti Melquisedeque'ga rehe ga kwahaheteavo. Huvihavuhu hete ga. Nurâ ga pe Abraãova'ea imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra herura'javipyra um décimo – kiroki a'ea ahe gweru otavukara hugwi. Abraãova'ea oko nhaneremboypyro nhanderuvihavuhuro israelitas'ga nduvihavuhuro. Ahe vehevi imondoi Melquisedeque'ga pe nde ko huvihava ji hohe javo. Jukwaha a'ero Melquisedeque'ga huvihavuhu hete.

⁵ Abraãova'ea ko Leviva'ea rakykwepohara'ga nemboypya. Leviva'ea rakykwepohara'ga mombe'gwovo Moisésva'ea rembikwatijara i'ei: “Levi'ga rakykwepohara'ga – kiroki ga oko Tupana'ga nhi'iga rupi okovo ikwava'êhara'ga – gahã ti topyhy mbatera gwe'yja'ga hugwi israelitas'ga hugwi. Na tuhê. Israelitas'ga herekorame dez mbatera tomondo ti ga Levi'ga rakykwepohara'ga pe ojipeji mbatera um décimo.” Nahã Moisésva'ea rembikwatijara i'ei.

Ga nhaporemo oko Abraãova'ea rakykwepoharamo israelitas'ga Leviva'ea rakykwepohara'ga pavêi. Opyhy ikwava'êhara'ga gwe'yja'ga hugwi vehevi Abraãova'ea rakykwepohara'ga hugwi tuhê.

⁶ Melquisedeque'ga ki a'e te Leviva'ea rakykwepohara'ga rûi. Abraãova'ea hugwi ga ipyhygi reki mbatera um décimo. Garembipyhyga renonde Tupana'ga ei Abraãova'ea pe: “He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ga nehê,” ei Tupana'ga ahe ve. “Amondo ti ji hajiheve'ga gwyrâ nde ve nderakykwepohara'ga pe nehê. Pevo po ti ga nduvi avuirama a'ero nehê. Nderakykwepohara'ga pe po ti ji hajiheve'ga mbohoryvukari nehê,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe. A'ea Tupana'ga ei aerê po ti Abraãova'ea hoi huvihavamo nehê javo. Tupana'ga nhi'igirê jate Melquisedeque'ga ei Abraãova'ea pe reki: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga.

⁷ Jukwaha hete. Melquisedeque'ga huvihavuhu Abraãova'ea hohe a'ero. A'ereki nhande nhaporemo xa'e: Kiroki ga oko ojipe'ga hohe – gahã jate e'i: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve.”

⁸ Leviva'ea rakykwepohara'ga – kiroki ga opyhy israelitas'ga hugwi – gahã omano reki. Melquisedeque'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy Abraãova'ea hugwi – gaha okoji. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui gamanoa.

⁹⁻¹⁰ Ndo'ari ve Leviva'ea Melquisedeque'ga Abraãova'ea rovatĩrame. Emo Leviva'ea oko Abraãova'ea rakykwepoharamo. A'ero imondorame um décimo Abraãova'ea omondo Leviva'ea repyga no, a'e ji. Leviva'ea ko ikwava'êhara'ga

nemboypya. Gahã opyhy gwe'yja'ga hugwi um décimo. Emo Melquisedeque'ga pe Abraãova'ea omondo jipe Leviva'ea repykavamo reki. A'ero kaitu jukwaha. Melquisedeque'ga huvihavuhu Leviva'ea hohe Leviva'ea rakykwepohara'ga hohe no.

Jesus'ga oko Melquisedeque'ga ja ikwava'êharamo

¹¹ Ymyahũ Tupana'ga Leviva'ea rakykwepohara'ga mo'emo'ei toko ti Arão'ga ikwava'êharamo ji ve jipi israelitas'ga mombyryva javo. Arãova'ea oko Leviva'ea rakykwepoharamo. Arãova'ea oko ikwava'êharamo a'ero gwakykwepohara'ga pavêi.

Moisésva'ea pe Tupana'ga ikwatijarukari nhanembo'eagwera israelitas'ga mbo'eagwera nahanahã po ti ikwava'êhara'ga pe mombyry pe nderua ji pyri nehê javo. Arãova'ea aherakykwepohara'ga pavêi nomombyryvukari reki nhandere'yja'ga israelitas'ga. A'ero israelitas'ga ndohoi Tupana'ga pyri. Nonhi'igi ga ga pe no.

Nurã Arãova'ea rakykwepohara'garũive'ga ruri okovo ikwava'êharamo Tupana'ga pe. Ga ko Jesus'ga. Melquisedeque'ga ja ga oko ikwava'êharamo Tupana'ga pe. Tupana'ga nde'i Jesus'ga pe: “Arãova'ea ja ko nde ikwava'êharamo ji ve.” A'ea rũi Tupana'ga ei. E'i ga: “Melquisedeque'ga ja ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve,” ei ga.

¹² A'ea erame Jesus'ga pe Tupana'ga ei tokoa'javyme ti Leviva'ea rakykwepohara'ga ikwava'êharamo javo. Leviva'ea rakykwepohara'ga ndekoa'jave'ymame ikwava'êharamo, Moisésva'ea rembikwatijara rehe ndatekwava'javi – kiroki a'ea omombe'u ikwava'êhara'ga. Hajiheva'ea toko ti kiro a'ero, xa'e nhande. Tupana'ga nhi'igapyahua jate Jesus'ga rehe toko kiro a'ero, xa'e nhande.

¹³ Jesus'ga pe Tupana'ga ei ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve javo. Emo Jesus'ga ko Leviva'ea rakykwepohara'ga rũi reki. Ojipeva'ea rakykwepohara'ga ko Jesus'ga. Garemboyppya rakykwepohara'ga ndojukai reki mbatepyryva imbokaje'yma ikwava'êhava rehe Tupana'ga pe.

¹⁴ Jesus'ga oko nhaneramonhava'ea rakykwepoharamo Judáva'ea rakykwepoharamo nhandepojykaharete'ga. A'ea jukwaha. Moisésva'ea nde'i Judáva'ea rakykwepohara'ga pe: “Pekwava'ê ti gambatepyryva jukapyra imbokaita Tupana'ga pe pejikovo ikwava'êharamo.” A'ea rũi Moisésva'ea e'i Judáva'ea rakykwepohara'ga pe.

¹⁵ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi kiro. A'ea jukwaha hete. A'ereki Jesus'ga reki kiro oko ikwava'êharamo Tupana'ga pe

ua yvya koty nhande pyri. Ga ko Melquisedeque'ga ja okovo ikwava'êharamo.

¹⁶ Moisésva'ea rembikwatijara nde'i Jesus'ga pe: “Eko ti ikwava'êharamo Tupana'ga pe. A'ereki neremboypya ko Leviva'ea.” Nanongara rûi aherembikwatijara e'i Jesus'ga pe. Yvyakotyve'ga rûi e'i Jesus'ga pe eko ti ikwava'êharamo Tupana'ga pe javo. Emo Jesus'ga oko reki ikwava'êharamo. A'ereki ga ipopoaka okovo avuirama. Nomanoa'javi po ti ga nehê.

¹⁷ A'ereki ojipeva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u javo Jesus'ga pe. E'i:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'êhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve
Melquisedeque'ga ja.”

A'ea Tupana'ga rembikwatijarukara ei Jesus'ga pe.

¹⁸ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi a'ero ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe kiro javo. A'ereki aherembikwatijara ndipopoakari. A'ereki israelitas'ga ndogwerojijyi ojeaporogita aherembikwatijara renduvame. A'ero ga ndokokatui ve. Ndohoi ga Tupana'ga pyri onhi'iga. Ndikwahyi aherembikwatijara ga ndehe.

¹⁹ Nahemombyryvukari tuhê.

Koji'i pyry nhande ve kiro Jesus'ga rekorame ikwava'êharamo Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga momanouka nhande repygauka imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva. Aerê po ti Jesus'ga nhande rerohoi ojupi nhande mongovo avuirama Tupana'ga pyri nhande mbohoryva nehê. Nurã nhande xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe kiro.

²⁰ Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ga hohe pa. Ojera vehevi javo ga ehetei o'erame toko ti Jesus'ga ikwava'êharamo javo.

²¹ Tupana'ga nonhinoi reki o'erame toko ti Levi'ga rakyk-wepohara'ga ikwava'êharamo javo. Emo o'erame Jesus'ga pe ga onhinoi. Jesus'ga pe ga ei:

“Jihi Tupana ko ndepojykaharetea.

Anhi'igatu ji nde ve kiro.

Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'êhara'ga.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve
Melquisedeque'ga ja.

A'iti a! Ndarojijyi ti ji nhinhi'iga nde ve nehê.”

A'ea Tupana'ga ei onhinoina.

²² Nurã Jesus'ga popoakahetero okovo ikwava'êharamo Tupana'ga pe avuirama, kiro Tupana'ga nhi'igapyahua apiavo

toho javo – kiroki ganhi'igapyahua e'i vvyakotyve'ga pe nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo. A'ero koji'i pyryvamo vvyakotyve'ga pe kiro.

²³ Ymyahũ Leviva'ea rakykwepohara'ga nde'yjuhuro reki okovo ikwava'ẽharamo. A'ereki ga omano oporavykya reja. A'ero jara'ga aherakykwepohara'ga ndekoi ikwava'ẽharamo ahe py'rovo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndipy'rukavi ga. A'ereki ga nomanoa'javi. Nurã gaha jate nane'yimi oko ikwava'ẽharamo avuirama.

²⁵ Nurã ga imombohetei vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi avuirama ga mombyrypava. Kiroki ga onhi'i Tupana'ga pe ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe – gahã Jesus'ga ga mombyryvi. A'ereki ga nomanoa'javi. Kiro yvagi pe ga oko Tupana'ga pyri ga ndepyga jipi epoko ti ga javo Tupana'ga pe.

²⁶ Pyry hete tuhẽ a'ero Jesus'ga rekoi ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe nhande repyga. Jesus'ga oko pyry hete Tupana'ga monhimohema ojihe. Naheporogitatiruahũ ga. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. Nurã vvyakotyve'ga ja rũi ga oko. A'ereki ga pyry hete tuhẽ. Tupana'ga omongo ga ojipyri yvateuhu yvaga aherovai, kiro ti ga toko huvihavuhuhetero ojipe'ga hohe pa javo.

²⁷ Jesus'ga nokwava'egi tuhẽ mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga jirekote'varuhua ji hugwi jave'yma. A'ereki ga oko katu hete jipi.

Leviva'ea rakykwepohara'ga ki a'e te okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe okovo ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua na'ẽ javo. Nahã ga jipygi. Ojipygirẽ jate ga ikwava'egi ojipea jukapyra tomombo ti Tupana'ga jara'ga ndekote'varuhua kiro javo.

Jesus'ga ki a'e te nokwava'egi mbatepyryva jukapyra tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ga ndekote'varuhua jave'yma. A'ereki Jesus'ga onhikwava'ẽ ojijukauka omanomo yva rehe tomombo ti Tupana'ga gandekote'varuhua ga hugwi javo.

Nane'yimi Leviva'ea rakykwepohara'ga okwava'ẽ mbatera jukapyra Tupana'ga pe.

Jesus'ga ki a'e te ojipeji ko ga jijukaukari. Nomanoa'jaa'javi ga.

²⁸ Moisésva'ea rembikwatijara e'i akwaimbae'ga ti toko ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Emo vvyakotyva'ero gwaramo ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ndekote'varuhuro opopoakare'ymamo ote'varuhua pe.

Aerẽ Tupana'ga ei onhinoina a'ero jira'yra'ga ti toko ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro avuirama javo reki. Nurã

gara'yra'ga Jesus'ga pytai avuirama ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro okopyryhetero tuhē yvyakotyve'ğa ndepykatuavo Tupana'ga nhi'īpo'rupava avuirama.

8

Jesus'ga gwepy yvyakotyve'ğa

¹ Na tuhē Jesus'ga rekoi okovo ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro nhande repyga ogwovo yvagi pe hete. Pevo huvihavuhuhetero Tupana'ga ruvi. Okovo gwaramo huvihavuhuhetero Tupana'ga pavēi, Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi. A'ea rehe ji pe mbo'ei ko.

² Yvagi pe Tupana'ga ruhava pype tuhē nhandepojykaharete'ga ruhava pype tuhē Jesus'ga rekoi. A'ea pype Tupana'ga rembiapoa pype ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro Jesus'ga poravykyi Tupana'ga pyri nhande repyga. Yvyakotyva'ea rembiapoa pype rūi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty tenda – a'ea pype rūi ga nhande repygi. Ymyahū a'ea pype hete ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuva'ea oho gwe'yjava'ea repyga yvya koty.

³ Ymyahū Tupana'ga omo'emo'ē yvyakotyve'ğa. Ga e'i: “Toko ti ға ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro ji ve yvyakotyve'ğa ndepyga. Nurā ti ға togweru yvyakotyve'ğa hugwi ganemimbuhuteheva'ea ikwava'eğa ji ve nehē. Togweru ti ға ға hugwi mbatepyryva jukapyra ji ve nehē no yvyakotyve'ğa ndepykaramo nehē,” ei Tupana'ga ymyahū.

Jesus'ga rekoi ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe. Nurā po ga ikwava'eği Tupana'ga pe no hamo.

⁴ Yvagi pe Jesus'ga poravykyi okovo ikwava'ēharamo. Po ga oko yvya koty, a'ero po ga ndokoi ikwava'ēharamo hamo. A'ereki gwereko jipe ikwava'ēhara'ğa yvya koty.

Gahā gweru imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe jipi okovo Moisésva'ea rembikwatijara rupi.

⁵ Gaporavykya okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ero nhande ei: Na ja gwerevi nhanderepykava rekoi yvagi pe. Na jitehe Moisésva'ea rembiapoukara okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe Moisésva'ea rembiapohava renonde tenda apohava renonde. Tupana'ga e'i: “Ji rendu katu ti! Yvytyruhua rehe ji ikwahavukari nde ve nahā ko yvagipeva'ea javo. A'ea'jaheteva'ea eapo katu katu pa imohina kiro,” ei ga Moisésva'ea pe.

A'ero Moisésva'ea Tupana'ga nhi'īpo'rupavi a'ea'jaheteva'ea japokatuuka tenda tapyjamo. Oapopavuka ahe mbatera no imondovo tenda pype. Nahā ahe japopavukari

yvagipeva'ea'java'ea yvya koty. A'ea pype Leviva'ea rakykwe-pohara'ga israelitas'ga ndepyygi okovo ikwava'ēharamo yvya koty.

⁶ Jesus'ga poravykya ki a'e te koji'i pyryvamo ġaporavykya hohe. Ymyahū Tupana'ga ekatui Moisésva'ea pe nahanahā po ti ji israelitas'ga pokokatui nehē javo. A'ero ga ei toko ti Leviva'ea rakykwepohara'ga ikwava'ēharamo javo. Moisésva'ea pe ga ikwatijarukari javo: “Tombokai ti ġa mbatepyryva ji ve israelitas'ga ndepyyga,” ei ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve.

Aerē koji'i pyryvamo reki Tupana'ga ekatuhetea Jesus'ga pe nahanahā po ti ji vvyakotyve'ga pokokatui kiro nehē javo. “Ndehe ti emano imomborukaheteavo ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa ndepyyga nehē,” ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ko Tupana'ga nhi'ipyahua. A'ero ga ei toko ti Jesus'ga ikwava'ēharamo javo. Tupana'ga nhi'iga Jesus'ga pe ipyahuva'ea rehe koji'i pyryvamo Moisésva'ea rembikwatijara hohe a'ero ymyahūva'ea hohe. Nurā Jesus'ga poravykya koji'i pyryvamo Leviva'ea rakykwepohara'ga poravykya hohe. Vvyakotyve'ga ndepykaramo Jesus'ga rekoi tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iga ga pe javo. A'ero ga imombohetei vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa mbuhua Tupana'ga pyri. A'ero kiro koji'i pyryvamo ġa pe.

⁷ Po ikwahyhetei ymyahūva'ea hamo Tupana'ga nhi'iga Moisésva'ea pe hamo, a'ero po ga nonhi'igi aerē ipyahuva'ea rehe Jesus'ga pe hamo.

⁸ Ymyahū israelitasva'ea nohendukatui reki ymyahūva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Nurā ndikwahyi ahe rehe. A'ea nhande tikwaha. A'ereki ga e'i: “Kiro ji rendu katu ti,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga. “Aerē po ti ji nhi'igi ipyahuva'ea rehe Israelva'ea rakykwepohara'ga pe Judáva'ea rakykwepohara'ga pe nehē no,” ei ga.

⁹ “Ymyahūva'ea ja rūi po ti ji nhi'igi ġa pe nehē.

Ymyahū ġanamonhava'ea pe ji ekatui ikwatijaruka Moisésva'ea pe nhinhi'iga

ahe rerogwovo pa Egitopeve'ga gwyrā hugwi.

Aroho katu ji ahe pea hugwi.

Emo ahe nohendukatupotari reki.

Ndokoi ahe ymyahūva'ea rupi nhirembikwatijarukara rupi.

Nurā ji ndarekokatua'javi ahe,” ei Tupana'ga.

¹⁰ “Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji ekatui ġa pe nehē

Israelva'ea rakykwepohara'ga pe israelitas'ga pe nehē,” ei Tupana'ga.

“Nhinhi'iga po ti ji imongi ġa'akaġi pe

nahanahã peko katu ti javo ġa pe.
 Gapy'a pype po ti ji inoġi nhinhi'ġa.
 A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'ġa okovo pota hupi
 nehē, ei ga.
 A'ero po ti ji rekohtei ġanduvihavuhuhetero ġa pokokatuavo
 nehē.
 A'ero po ti ġa ji mbohtei
 nde ko oreruvihavuhuhetea javo ji ve nehē.
 A'ero po ti ġa ndekohtei jireheva'ero
 ji nhi'ġpo'ruheteavo nehē," ei Tupana'ga.
 11 "Ojopyjopyrive'ġa po ti nonhombo'ei ji rehe nehē.
 Onhoirū'ġa ti nonhombo'ei ji rehe nehē no," ei ga.
 "Nde'i po ti ġa ojohupe nehē: 'Pekwaha hete ti nhandepojoyka-
 harete'ga.'
 A'ea rūi po ti ġa ei ġa nhaporemō ji kwahahetejipero
 ġwaramo ojikoga ji rehe nehē," ei ga.
 "Gapyrive'ġa ji kwahahetei nehē.
 Ganduvihava'ġa ji kwahahetei nehē no.
 12 Aporogwety po ti ji ġa nehē ġa pyryve'yname.
 Ga hugwi po ti ji imombori ġandekote'varuhua
 ġapyryve'yma reheve nehē.
 Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua
 ikwahapava'jave'yma nehē," ei Tupana'ga ymyahū.
 13 Ymyahū Tupana'ga ei no: "Ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'ġi
 nehē nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo."
 Tupana'ga a'ea ero ġwaramo nhande ikwahavi. A'ero
 nhande ei: Ndatekwava'javi ymyahūva'ea rehe Moisésva'ea
 rembikwatijara rehe a'ero. A'ereki nhymyanuhū kiro, xa'e
 nhande. Na tuhē. Opa ġwerī ymyahūva'ea, xa'e nhande.

9

Israelitasva'ea ombohete Tupana'ga tenda pype yvya koty

¹ Ymyahū Tupana'ga omombe'u Moisésva'ea pe nahanahã
 po ti israelitas'ġa ji mbohtei nehē javo. Omombe'u ga tenda
 yvyakotyva'ea nahanahã po ti ġa toapo tenda ji mboheteavo
 ipype nehē javo.

² A'ero Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo Moisésva'ea japoukari tenda
 tapyjamo Tupana'ga mbohetehavamo. Mokōi hyrua tenda
 pype: kokotyva'ea kikotyva'ea pavēi. Kokotyva'ea pype ahe
 imondoukari hyapehava, mesa, pão. Omondouka ahe pão
 mesa rehe Tupana'ga rovai pyteri pe ga'apoa javo jupe. Nahã
 ahe imondoukari hyrua pype kokotyva'ea pype. Tupana'ga
 ei hyrua pe kokotyva'ea pe: Ipojoykahava. Nahã ga inoġi hera
 hehe. A'ereki pea Tupana'ga opojoyka ojive.

³ Tenda pyteri pe Moisésva'ea imbohaekoukari hovapiahava cortina imohinuka. Hovapiahava aherovai ojipea hyrua teni tenda pype kikotyva'ea. Tupana'ga ei hyrua pe kikotyva'ea pe: Ipojdkahetehava. Nahã ga inoġi hera hehe. A'ereki pea koji'i Tupana'ga opojyka hete ojive.

⁴ Ipojdkahetehava gwereko perfume mbokaihava ouro apopyra. Ipojdkahetehava gwereko hyru'ia no Tupana'ga rembikwatijarukara ryru'ia. Omomoġuka ahe ouro hehe.

Tupana'ga rembikwatijarukara ryru'ia gwereko nhaepepoa ouro apopyrava'ea. Nhaepepoa gwereko mbeju'ia'javuhuva'ea maná. Hyru'ia gwereko Arãova'ea apoagwera no yvyra - kiroki yvyra ipoty. Gwereko itapereuhua no - kiroki a'ea rehe Tupana'ga okwatijarukaripe ahe ve ymyahũva'ea.

⁵ Hyru'ia arimo ahe imondoukari yvagipeve'ga ra'angava querubins'ga ra'angava. A'ea ahe japoukari imondovouka pevo yvagipeve'ga'java'ea. Hendy'jandy'ja memei yvagipeve'ga'java'ea Tupana'ga rendy'java pyvõ. Yvagipeve'ga'java'ea ipepojai hyru'ia arimo hyru'ia rovapytymbava rehe o'ama. Aerẽ hovapytymbava rehe ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga gwypygyypy hekoa tomombo ti Tupana'ga israelitas'ga ndekote'varuhua javo. A'ero ojapyakarama hehe hovapytymbava rehe ga ikwahava'javi okote'varuhua mombora javo: "Tupana'ga oko nhande pyri ġwenonhe'yma nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma," ei ġa.

A'ea rehe ti ji namombe'upavi kiro.

⁶ Moisésva'ea japopavukarirẽ nane'yimi ikwava'ẽhara'ga hoi tenda pype kokotyva'ea pype oporavykyavo Tupana'ga pe nahã ga mboheteheaveo ipype.

⁷ Ojipea pype kikotyva'ea pype ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga tehe ga hoi. Outubroġwerĩa rupi jate, uma vez ano nanani ga tehe ga hoi ipype herogwovo mbatepyryva rekoa. Hekoa rerohorame jate ga hoi ipype hypypyita tomombo ti Tupana'ga jirekote'varuhua ji hugwi javo. "Tomombo ti ga israelitas'ga ndekote'varuhua ga hugwi no," ei ga. "A'ereki ġa oko te'varuhu ikwahave'yma," ei ga hypypyita.

⁸ A'ero nhande ei: Ojipe'ga ndohoi tenda pype, xa'e nhande. A'ea rehe Tupana'ga ra'uvapyryva nhande mbojapyakarama ikwahavukari nhande ve ojipea. A'ero nhande ei: Tenda rekorame po Tupana'ga nde'i ve yvyakotyve'ga pe tuhu ti ġa jiruhava pype ji pyri tuhẽ onhi'ĩga ji ve javo.

⁹ Na tuhẽ reki ymyahũ hako. Nhande japyakarama ymyahũva'ea rehe nhande ei: Aġwamo na jitehe nhande ve no. Imbuhuteheva'ea nombojipe'ai nhanderekote'varuhua

nhande hugwi no mbatepyryva rekoa rypyppyja pavēi. A'ereki nomombyryvi nhandereaporogita. Nonogatui nhandepy'a a'ero nhande monhi'igukare'yma Tupana'ga pe.

¹⁰ Ymyahūve'ga omondo imbuhuteheva'ea tombokai ti ikwava'ēhara'ga Tupana'ga pe javo. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara e'i ga pe pemondo ti javo. Ojkwaku ga gwigwia ti ti'u mbatepyryva tyhya no javo. Ndo'ui ga hajiheva'ea. Ojkwaku ga nahanahā ti nhanerembiheiparavuhua javo. Ojkwaku ga. A'ereki aherembikwatijara e'i ga pe pejkwaku ti javo. Jukwaha a'ero. Gandeaporogita pe rūi aherembikwatijara e'i. Ganda'oa pe jate e'i aherembikwatijara. Ipyahuva'ea rehe Tupana'ga nhi'igirē ndatekwava'javi tuhē aherembikwatijara rehe. Kirē nde'ia'javi aherembikwatijara ga pe.

Cristo'ga ombohete Tupana'ga yvagi pe

¹¹ Aḡwamo Cristo'ga oko ikwava'ēhara'ga nduvihavuhuro oporavykyavo Tupana'ga pe imombyryvuka nhande ve. Koji'i pyryvamo nhande ve a'ero kiro. Yvyakotyve'ga nemiapoa pype rūi yvyakotyva'ea pype rūi ga rekoi ikwava'ēhara'ga nduvihavuhuro. Yvaga pype ga rekoi Tupana'ga ruhava pype tuhē. Pea koji'i pyry hete Tupana'ga pe yvyakotyve'ga apoa hohe tenda hohe.

¹² Ohorame yvaga pype Tupana'ga ruhava pype ga ndogwerohoi bodes rekoa bezeros rekoa tomombo ti Tupana'ga yvyakotyve'ga ndekote'varuhua a'ero javo. Hekoa pyvō rūi ga oki yvagi pe a'ero. Gwekoa reka'voguka ojijukahara'ga pe ga omano yva rehe tahepy ji yvyakotyve'ga javo. Nahā ga ga ndepysi ga mbopiro'yavo avuirama gāndekote'varuhua hugwi ogwovo yvaga pype opytavo. Ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga ipype.

¹³ Ymyahū bodes rekoa touros rekoa no, a'ea ikwava'ēhara'ga hypypyysi israelitas'ga ndehe. Ombokai ga novilha. Ikotiamo novilha mbokaipavipyra yhya pyvō ga hypypyysi a'ea israelitas'ga ndehe. Israelitas'ga jikwakupave'ymame ikwava'ēhara'ga hypypyysi ga ndehe tomombo ti Tupana'ga gate'varuhua ga hugwi javo. A'ero israelitas'ga nda'oa tehe reki ga imombyryvukari. Hekoa rypyppyja nomombyryvukari israelitas'ga ndeaporogita reki.

¹⁴ Koji'i pyryvamo Cristo'ga rekoa reka'vogukara mbatepyryva rekoa reka'voga hohe okwahyro pe ndehe. A'ereki nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga omombyry nhandereaporogita. A'ereki Tupana'ga ra'uva avuiramava'ea opoko Cristo'ga ga nhikwava'eḡame Tupana'ga pe omanomo. Nдите'varuhui'i'i Cristo'ga okokat-uavo. Pyryheteva'ero ga manoi tahepy ti ji ga javo. Nhande

jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga imombopavi nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhandereaporogita mombyryva nhandepy'a noġatuavo. Nurã nhande nhi'īgi Tupana'ga pe. Tokoa'javyme ti ġa ite'varuhua rehe javo Cristo'ga manoi nhande repyga. Tupana'ga nhi'īga rupi avuiramave'ga nhi'īga rupi ti ġa toko javo ga manoi nhande repyga.

¹⁵ Nurãro ġwaramo Cristo'ga yvyakotyve'ġa ndepyygi omanomo ġa mongovo Tupana'ga nhi'īga rupi ipyahuva'ea rupi. Ndokopavi ġa Moisésva'ea rembikwatijara rupi ymyahũva'ea rupi okote'varuhuavo ymyahũ. A'ero Cristo'ga manoi ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe ġa mo'emo'eamo: “Aerẽ po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi nehẽ. A'ero po ti pe nduri pejjupa avuirama ji pyri nehẽ,” ei ga onhi'īga ipyahuva'ea rehe.

¹⁶⁻¹⁷ Ahe e'i: “Nahanahã po ti ġa herekoi nhimbaterueramo nehẽ ji manorame nehẽ,” ei ahe. Ahe manoe'ymame ġa ndogwerekoi ahembatera. Ahe manorame po ti ġa tomombe'u katu na'ẽ ahemanoa – kiroki ġa gwepia ahemanoa. A'ereki ahe manorame jate pyry ġa herohoi ahembateruera – kiroki ġa pe ahe e'i jipe.

¹⁸ Nurã ymyahũ mbatepyryva manoi Tupana'ga nhi'įgame Moisésva'ea pe ikwatijaruka. A'ereki ahe ojuka mbatepyryva heka'voga hekoa Tupana'ga nhi'įpo'ruavo. “Kiro po ti Tupana'ga nopiriani onhi'įga nehẽ,” ei Moisésva'ea. “Kiro po ti ga imombyryvi nhande ve mbatepyryva manoro ġwaramo,” ei ahe israelitasva'ea pe ymyahũ.

¹⁹ Moisésva'ea omombe'u pa katu na'ẽ israelitasva'ea pe nhaporemõ Tupana'ga rembikwatijarukara ymyahũva'ea tokwaha ti ġa javo. Imombe'upavirẽ israelitasva'ea pe Moisésva'ea ipyhygi bezerros rekoa bodes rekoa no. Yhya ahe ipyhygi no. Okotĩ ahe hekoa yhya pyvõ. Ovelhas rava apopyra – kiroki aheremimoġwaġipyra – a'ea ahe ipyhygi. Ahe opyhy nhungwava'javuhuva'ea hissopo. Oapytĩ ahe nhungwava'javuhuva'ea ovelhas rava apopyra pyvõ imondeva ikotimbyra pype. A'ea pyvõ ahe hypyyypy ikotimbyra Tupana'ga rembikwatijarukara rehe. Israelitasva'ea rehe ahe hypyyypy no.

²⁰ Kirẽ Moisésva'ea ei israelitasva'ea pe: “Nahanahã ti peko katu pejikovo Tupana'ga nhi'įga rupi. Nahã ga opota. Pehepia hekoa. Mbatepyryva manoro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga nhi'įga nhande ve ko a'itituhẽva'ea – kiroki ganhi'įga

e'i nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo. Ndojirojijyi ganhi'igã nhande ve," ei Moisésva'ea.

²¹ Na jitehe Moisésva'ea hypyyypi hekoa tenda rehe. Tendapypeva'ea no – kiroki a'ea ikwava'ẽharava'ea opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe nahã ga mboheteavo – a'ea rehe ahe hypyyypi mbatepyryva rekoa ymyahũ.

²² Aerẽ nane'yimi hekoa ikwava'ẽhara'ga hypyyypi mbatera rehe nhaporemõ gwerevi tamomybyry Tupana'ga pe javo – kiroki mbatera ga opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe. A'ea pyry pa Tupana'ga pe a'ero. Nane'yimi ga ikwava'egi Tupana'ga pe jukapyra rekoa heka'voga israelitas'ga ndepyyga kiro po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero nehẽ javo ga pe. A'ereki nahã e'i Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Ga ikwava'ege'ymame jukapyra rekoa heka'voge'yma, Tupana'ga nomombori gãdekote'varuhua ga hugwi ikwahava'java.

²³ Mbatepyryva rekoa pyvõ Moisésva'ea omomybyry Tupana'ga pe vvyakotyva'ea yvagipeva'ea'java'ea tenda tendapypeva'ea reheve. A'ereki Tupana'ga e'i na ahe ve. Pyry pa a'ea Tupana'ga pe a'ero. Hekoa ko vvyakotyva'ea momybyryhava. Yvagipeva'ea momybyryhava koji'i pyryvamo vvyakotyva'ea momybyryhava hohe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i na.

²⁴ Na tuhẽ. A'ereki Cristo'ga yvagi pe tuhẽ oho vvyakotyve'ga ndeaporoğita momybyryharamo. Pevo ga jipiukari ağwamo Tupana'ga rovai pyteri pe nhande repyyga. Yvyakotyva'ea pype rũi ipojoykahetehava pype rũi ga hoi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty ymyahũ.

²⁵ Ymyahũ ano nanani ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga oho ipojoykahetehava pype vvyakotyva'ea pype jukapyra rekoa herogwovo ipype.

Cristo'ga ki a'e te ga omano ojipeji gwekoa tuhẽ heka'voguka. Nomanoa'jaa'javi ga. Nurã ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga.

²⁶ Jypya Cristo'ga nomanoi a'ero. Aerẽ ga nomanoa'jaa'javi. A'ereki ojipeji ga omano. Mbapava koty ga jijukaukari omanomo ojipeji tamombo pa hete ji vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Nahã hahyro ga pe ojipeji.

²⁷ Yvyakotyve'ga ti tomano ojipeji. Omanorẽ po ti ga tojipiuka Tupana'ga pe nehẽ. A'ero po ti ga ei gãdeaporoğitapyryva pe gãdeaporoğitate'varuhua pe nehẽ no.

²⁸ Yvyakotyve'ga javijitehe Cristo'ga manoi ojipeji. Onhikwava'ẽ ga ojijukauka. Nahã ga herekoi he'yjuhuve'ga ndekote'varuhua ojihe omanorame ga ndepyyga. Aerẽ po ti ga rura'javi ojipiukara'java yvya koty nehẽ. Uhura'javame po ti ga nomanoa'javi ga ndepyyga nehẽ. Nde'ia'javi po ti ga nehẽ:

“Kiro po ti ji manoi imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi.” A'ea rūi po ti ga ei nehē. Uhura'javame yvya koty po ti ga togweroho ġa ojupi yvagi pe ġa pokoga nehē – kiroki ġa opota hete garura uhu po ti ga nehē javo.

10

Cristo'ga omombo pa hete ġandekote'varuhua avuirama

¹ Okorame Moisésva'ea rembikwatijara rupi israelitas'ġa okwaha xunhi aerē po ti pyry hete nehē javo. Ga ndokwahapavi reki aerēva'ea pyryva'ea. Ano nanani ġa heruri Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra okovo Moisésva'ea remimombe'ua rupi. Jukapyra nomombyryvi tuhē reki ġandeaporoġita. Nonoġatui ġapy'a no.

² Po jukapyra omombyry, a'ero po ġa ndojukaa'jaa'javi te hamo. Po jukapyra omombyry, a'ero po ġa ei hamo: “Nihenonha'javi nhande nhanderekote'varuhua. A'reki jukapyra nhande mbopiro'y jugwi avuirama,” e po ġa hamo.

A'ea rūi reki ġa ei.

³ A'reki ano nanani herurame mbatepyryva jukapyra ġa okwahava'java'ja okote'varuhuagwera.

⁴ A'reki touros rekoa reka'voga bodes rekoa reka'voga pavēi nomomborukari aherekote'varuhua ahe hugwi. A'iti a.

⁵ Nurā uhurame yvya koty Cristo'ga ei Tupana'ga pe: “Mbatepyryva jukapyra imbuhuteheva'ea reheve nde nderepotari.

Nurā nde japoi jira'oa ji ve ji mongovo yvyakotyva'eramo.

⁶ Nerenhimohema'javi nde mbatepyryva imbokaipyra rehe imbuhuteheva'ea rehe no
– kiroki a'ea ġa ojuka tomombo ti ga nhanderekote'varuhua javo.

⁷ Nurā ji ei nde ve jiruvihavuhuhetea pe: Agwa ji ami.

Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'ġa rupi javo.

Nahā nerembikwatijarukara ji mombe'ui imamanipyra pype livro pype,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

⁸ Nahā Cristo'ga ei: “Nderepotari nde jukapyra mbatepyryva mbokaipyra no imbuhuteheva'ea no ojipea imbuhuteheva'ea no – kiroki a'ea ġa ojuka tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe. “A'ea nhaporemo nde nderepotari enhimohema'jave'yma hehe.” A'ea Cristo'ga ei imbuhutehepe pe ojipea pe no – kiroki a'ea pe Moisésva'ea rembikwatijara e'i pemondo ti Tupana'ga pe javo.

⁹ Kirē ga ei gwuvihavuhuhete'ga pe: “Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'ġa rupi javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ea erame ga ei: “Ndatekwava'javi Moisésva'ea rembik-watijara rehe – perope omombe'u mbatepyryva jukapyra. Kiro ji vvyakotyve'ga mongoi Tupana'ga nhi'ipyahua rupi. A'ea Tupana'ga ipotari.” A'ea Cristo'ga ei o'erame Tupana'ga pe tako ti ji nenhi'iga rupi javo.

¹⁰ Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus Cristo'ga jijukaukari omanomo imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Nahã ga nhande mombyryvi avuirama toko ti ġa Tupana'gareheva'ero avuirama javo. Ndojijukaukara'jara'javi ga. Ojipeji ga jijukaukari.

¹¹ Ymyahũ ikwava'ẽhara'ġa ami oporavykyavo ikwava'eġa Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra ikwava'ẽva'eġa. Kotihĩtihĩ ġa ami ikwava'eġa imbokaita ġwiġwia jipi tomombo ti Tupana'ga israelitas'ġa ndekote'varuhua javo. Emo mbatepyryva kwava'eġa nomomborukari tuhẽ reki ġandekote'varuhua ġa hugwi.

¹² Cristo'ga ki a'e te ojijukaukarirẽ ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rũi okovo huvihavamo. Ga ndojijukaukara'jara'javi. Ojipeji ga jijukaukari onhikwava'eġa tamombo pa hete ti ji vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi javo. A'ero gamanopyyagwera jate pyry Tupana'ga pe vvyakotyve'ga nhaporemō imomborukari okote'varuhua Jesus'ga pe okojirame.

¹³ “Aerẽ po ti Tupana'ga imombigukari nhiarõ'e'ỹve'ġa popoakara ġa mongovo nhinhi'iga rupi nehẽ,” ei Jesus'ga oopyga Tupana'ga pyri.

¹⁴ Ojipeji ga jijukaukari Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa ndea-poroġita mombyrypava avuirama inoġatuavo ġapy'a. Nahã ga ġa pokogi imombopava ġandekote'varuhua ġa hugwi.

¹⁵ A'ea Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhande ve no imombe'urame Tupana'ga nhi'iga javo. E'i na'ẽ:

¹⁶ “Tupana'ga e'i:

'Aerẽ ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'igi israelitas'ġa pe nehẽ,' ei Tupana'ga.

'Nhinhi'iga po ti ji imongi ġapy'a pe.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'iga okovo pota hupi nehẽ.

Ga'akaġi pe po ti ji inoġi nhinhi'iga

nahanahã peko katu ti javo ġa pe,' ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁷ Aerẽ i'ei:

“ 'Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve

ikwahapava'jave'yma nehẽ,' ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

18 Tupana'ga imombopaheteukari nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma Jesus'ga manoro ġwaramo. Nurāro ġwaramo ndatekwawa'javi mbatepyryva jukaa'java rehe. Ndatekwawa'javi Jesus'ga manoa'java rehe no. A'ereki ojipeji omanomo ga omombo pa nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

Xanhi'ī ti Tupana'ga pe nhanenhimomiranama

19 Oreirū, oro'e ore. Pyry hete Tupana'ga pe nhande nhi'īgi ga pe kiro Jesus'ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo nhande repyga.

20 Ymyahū ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe ga kwavi ogwovo hovapiahava cortina aherovai ogwovo ipojyka-hetehava pype. Pea Tupana'ga opojyka hete ojive. Ik-wava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe oho ipype taho ti Tupana'ga rovai pyteri pe nhinhi'īga ga pe javo. Tegwete ojipe'ġa hohava hovapiahava aherovai Tupana'ga pyri. Nurā ġa nonhi'īgi Tupana'ga pe pevo.

Nhande ki a'e te xanhi'ī Tupana'ga pe kiro Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Avuirama Jesus'ga oko. Nurā avuirama po ti nhande nhi'īgi Tupana'ga pe nehē.

21 Jesus'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. Ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga no Tupana'gareheve'ġa ndepiakatuavo nhande repiakatuavo nhande mongomogovo onhi'īga rupi.

22 Nurā ti xanhi'ī Tupana'ga pe ga mboheteavo. Tian-dereaporogita katu ti xako ti Tupana'ga reaporogita rehe jate nhanenhi'igame ga pe. Xajiko hete tuhē ti ga rehe tianerendu ti ga javo.

Ymyahū ikwava'ēhara'ġa gwypygwypyi mbatepyryva jukapyra rekoa ġa ndehe timombyry ġa javo. Ikwava'ēhara'ġa ġa hei yhya pyvō no timombyry ġa javo.

Na jitehe ojijukaukaro ġwaramo gwekoa reka'voguka Cristo'ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi imombyryva nhandereaporogita inogatuavo nhandepy'a. Nurā nhande piro'yro avuirama nhanderekote'varuhua hugwi. Nahā ti nhandekokatuavo xanhi'ī Tupana'ga pe.

23 Xanhimombe'upigyme ti ojohupe. Xa'e ti: Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus'ga omano nhanderepyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mongovo Tupana'ga pyri. A'ero po ti nhande ruvi ga pyri avuirama nhanenhi'īga ga pe a'ero nehē. A'ea ti xa'e ojohupe nhandejikohetepige'yma ga rehe. A'ereki Tupana'ga nopiriani onhi'īga. Ga e'i: "Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari

pendekote'varuhua hugwi. A'ero po ti pe nduri pejjupa avuirama ji pyri nehē," ei ga.

²⁴ Tiandereaporogita katu ti nhandejogwehe. Xa'e ti ojo-hupe: Xanhoarõ hete ti nhandejopokokatuavo.

²⁵ Xanhimono'ono'ombigyme ti. Xanhimono'õ ti Tupana'ga nhi'iga renduva. Jara'ga nonhimono'oğa'javi Tupana'ga nhi'iga renduve'yma. Ga ja rui ti xako. Nambegwei po ti Jesus'ga nhandepojykaharete'ga rura'javi nehē ta'e ti ji ġa pe ġandeaporogita rehe javo. Nurã koji'i ti xanhombohoryory jipi Tupana'ga pyryva mombe'gwovo ojohupe nhandejiko-heteavo ga rehe.

²⁶ Tikwaha nhande a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua nhanderekote'varuhua mombohara'ga mombe'ua. Ikwahavirē po nhande ndiakote'varuhuhai hamo. Po nhande xako te'varuhu aha jipi, a'ero nimombohavi nhanderekote'varuhua pe. A'ereki ahã nhande ve ojipe'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga jujukaukahara'ga.

²⁷ Ahaname nhanderekote'varuhua mombohavamano nhande kyhyji avuirama javo: Aerē po ti Tupana'ga ei nhande ve nehē: "Pendeaporogita ko pehoagwama tata pype." A'ea po ti ga ei onhimonha'ngavo nhande rehe nehē. Hahy hete po ti nhande ve tata pype avuirama a'ero nehē. Nahã po ti ga oarõe'ÿve'ġa moka'nhymbavi nehē.

²⁸ Ymyahũ israelita'ga reko'e'ymame Moisés'va'ea rembik-watijara rupi ite'varuhu ga pe. A'ereki Moisés'va'ea rembik-watijara rehe ga ndokoi. Garekote'varuhua kwahavame ġa ei: "Ndokoi ga aherembikwatijara rupi. Oko te'varuhu ga a'ero. Ore ga repiagi." Po doisve'ġa ei a'ea, po trêsvē'ġa ei, a'ero ġanduvihava'ġa ga jukai. Ndoporogwetygi ġa ga ymyahũ.

²⁹ Agwamo po ti ite'varuhuhetero ojipe'ga pe kaitu nehē ga erame: "Ndajikogi ji Cristo'ga rehe. Ndakoi po ti ji ganhi'iga rupi nehē. Ga ko Tupana'ga ra'ya'ga rui." Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehē. A'ereki ga ombotegwete Tupana'ga ra'ya'ga.

Omano Cristo'ga heka'voguka gwekoa okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi imomboava vyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi. Nahã ga ġa mombyryvi tonhi'ĩ ti ġa Tupana'ga pe javo. Po akoja'ga ite'varuhuve'ga pyryvamo Cristo'ga manoro ġwaramo ga pe. Po ga aerē e'i: "Ndikwahyi reki ji rehe gamanoa. Omano tehe reki ga," e po ga. Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehē.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka Cristo'ga pyryva ga pe ga pokoga novã. Emo ojikopotare'ymame Cristo'ga rehe ga Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehē.

³⁰ Tikwaha hete nhande Tupana'ga. Gaha e'i:
 “Jihi po ti ajipy ġa ndehe nehē.

Ga ndekote'varuhurame po ti ji ikwepygi ġandekote'varuhua
 nehē ikwahavuka hahyva'ea ġa pe nehē,” ei ga.

Onhi'ġa'javame ga ei:

“Jihi po ti amondo hahyva'ea jijiheve'ġa pe nehē ġa
 ndekote'varuhurame,” ei Tupana'ga nhandepojyka-
 harete'ga.

Na tuhē po ti nhande ve nhande rekote'varuhurame nehē.

³¹ Tupana'ga ko avuiramave'ga. Ga imondorame hahyva'ea
 nhande ve ite'varuhuhetero nhande ve a'ero.

³² Pekwahava'ja ti ymya'īva'ea. Ymya'ī Tupana'ga okwa-
 havuka Cristo'ga pe me. Ga ga kwahavukarirē pe me pejiko
 pe ga rehe. A'ea rupi penhimomirana pe ojipe'ġa imon-
 dorame hahyheteva'ea pe me. Ndapejikopigi pe ga rehe
 penhimboitavo hahyrame pe me.

³³ Cristo'ga arōe'ŷve'ġa pe mbotegwetei he'yive'ġa ndovaki
 pe nderekomemuamo imondovo hahyva'ea pe me pejikoga
 ġwaramo Cristo'ga rehe. Aerē ojipe'ġa pe ġa te'varuhuro
 imondovo hahyva'ea ġa pe. Hahyrame ġa pe pe jikoty'ari ġa
 pavēi ġa pokoga. A'ero hahyramo pe me no.

³⁴ Peporogwety pe cadeiapypeve'ġa no. Tupana'ga
 arōe'ŷve'ġa ġa mongi ipype. A'ereki Tupana'ga
 arōe'ŷve'ġa ndopotari ġa jikogame Tupana'ga rehe.
 Ojipe'ġa ipyhygaharame ojive pembatera pe hugwi pe
 napendoryndorypigi reki. A'ea rupi pe ei: “Orogwereko ore
 pyryva'ea yvagi pe. Koji'i pyry yvagipeva'ea yvyakotyva'ea
 hohe. Yvagipeva'ea niymyani. Ndopavi,” pe'e pe ikwahava.

³⁵ Nurā ti tapejikopigi Tupana'ga rehe. Pe jikohetero
 ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri ikwepykava pyryva'ea pe
 me nehē.

³⁶ Penhimomirana ti a'ero ga nhi'īpo'ruavo Tupana'ga
 nopiriani ġwembi'eagwera javo. A'ero jate ti ga imombyryvi
 pe me pe nderogwovo pe mongovo avuiraama yvagi pe ojipyri
 nehē.

³⁷ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“ ‘Aere'ī po ti ga ruri nehē

– kiroki ga pe ġa e'i ga po ti uhu nehē javo.

Nambegwei po ti ga ruri nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwati-
 jaripyra.

³⁸ “ ‘Nane'yimi po ti nhiremimombyryve'ġa jikogi ji rehe
 okovo jipi,’ ei Tupana'ga.

‘A'ero po ti ġa ndekoi ji pyri avuiraama nehē.

Po ġambyteripeve'ġa ndojikoga'javi ji rehe ojipe'avo ji hugwi
 ojipe'ġa pojihuva ġwaramo,

a'ero po ti ji ndajiroryvi ġa ndehe nehē, ei Tupana'ga," e'i ikwatijaripyra.

³⁹ Kiroki ġa ojipe'ġa pojihu ojipe'avo Tupana'ga hugwi ojikoge'yma ga rehe – ġahā po ti oho hahyva'ea ruvihava pype opytavo avuirama oka'nhymbava nehē.

Nhande ki a'e te, ġa ja rui nhande xako. Ojipe'ġa ja nhande xako. Ojikohetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehē. Ga ja tuhē nhande rekoī nhandejikoga ga rehe.

11

Ymyahūva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe

¹ Nhandejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe nhande ei: Nahannahā po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē. Ndihepiapavi ve Tupana'ga remimombyryva nhande ve. Emo Tupana'ga nopiriani ġwembi'eagwera. Nurā po ti nhande hepiapavi garemimombyryva nehē, xa'e nhande ikwaha-heteavo. Ndirojijyi nhande nhanenhi'īġa heroviaheteavo.

² Israelitas'ġa nemboypya nhaneremboypya jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei ahe mombe'gwovo hako: “Pry hete ġa ojikoga ji rehe,” ei ga hako.

³ Nhandejikogame Cristo'ga rehe nhande ei ikwahava: Ymyahū Tupana'ga oapo yva yvaga reheve javo jupe hako. A'ero yva ojihu yvaga pavēi hako. Mbatara rui ga oapo yvagamo vyvaramo no. A'ereki ganhi'īġa rupi te oko. A'ero jate jipiukari nhande ve, xa'e nhande.

⁴ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea heruri imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe hako. Nurā Abelva'ea remimbuhuteheva'ea koji'i pry Caimva'ea remimbuhuteheva'ea hohe Tupana'ga pe. Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei: “Pry hete Abel'ga imbuhua ji ve,” ei ga.

Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari aġwamo vehevi nhande ve ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe javo. Nahā Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari nhande ve ahe manoheterē. Nurā nhande ei: Pry nhande jikogi Tupana'ga rehe Abelva'ea ja.

⁵ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Enoque'ga nomanoi. A'ereki Tupana'ga gwerojiupiripe ga rerogwovo yvagi pe ga momanoukare'yma. Nurā vvyakotyve'ġa ndohepiaga'javi ga rekaramē. Ohoa renonde Enoque'ga Tupana'ga mbohoryvi ojikoga ġwaramo ga rehe. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ea rehe.

⁶ Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga rehe Tupana'ga ndohoryva'javi. Kiroki ga onhi'ĩ pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo – gaha ti togwerovia hete, Tupana'ga okoji okovo jiruvihavuhuhetero javo. Ojipeva'ea po ti ga togwerovia javo: “A'itituhēva'ea rehe Tupana'ga nhi'igi ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ġa okwaha pota hete Tupana'ga – ġa pe Tupana'ga imombyryvi.” A'ea ti ga te'i ojikheteavo Tupana'ga rehe – kiroki ga onhi'ĩ pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo.

⁷ Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Noéva'ea Tupana'ga rendukatui Tupana'ga omomoranduvame. Tupana'ga ei ahe ve: “Nahanahã po ti ite'varuhuro pe me vyva koty nehē. Okyrahivuhu po ti pe me nehē. Pe ndapehepiagi ve nava'ea,” ei Tupana'ga Noéva'ea pe.

Henduvame Noéva'ea heroviahetei Tupana'ga nhi'iga. Nurã ahe japo'i yhara ruvihavuhua. “Tonhinhamba ti nhirembirekohēa, jira'yra'ga, nhikunhamembyra'ga ipype ji pavēi xamanoyme ti yhya pype javo,” ei ahe.

He'yjuhuva'ea vyvakotyva'ea ndojikogi Tupana'ga rehe heroviare'yma ganhi'iga. Noéva'ea ki a'e te ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei Noéva'ea pe: “Ndepyry hete nde ejikoga ji rehe,” ei ga. Nahã Noéva'ea imboukwahavukari vyvakotyva'ea rekote'varuhua reki.

⁸ Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Tupana'ga rendukatui ga erame: “Ejijyi ti egwyrã hugwi. Eheja ti eje'yja'ga. Hajiheve'ga gwyrã pe ti eho,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

Ga renduvame Abraãova'ea hoi a'ero okovo ganhi'iga rupi ogwovo ogwyrã hugwi mome tuvi ġagwyrã javo ikwahave'yma. Ahe vahemame hajiheva'ea gwyrã pe Tupana'ga ei hepiuka ahe ve: “A'ove'ga gwyrã ti ji imondoi nde ve nehē,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

⁹ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe, pevo Abraãova'ea herojijijiyi tendas gwuhava imohimohina pevova'ea gwyrã pe. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ove'ga gwyrã ti ji imondoi nde ve nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

Pevova'ea gwyrã pe ahe herojijijiyi tendas imohimohina hajiheva'ero. A'ereki ahe ndogwerekoi ve ogwyrã pevo. Na jitehe pevova'ea gwyrã pe jitehe aherakwepoharava'ea herojijijiyi tendas imohimohina Isaqueva'ea Jacóva'ea pavēi nhaneramonhava'ea. A'ereki Abraãova'ea ra'yrava'ea pe Isaqueva'ea pe Tupana'ga ei no: “A'ove'ga gwyrã ti ji imondoi nde ve nehē,” ei Tupana'ga Isaqueva'ea pe. Aerē a'ea jitehe ga e'i Isaqueva'ea ra'yrava'ea pe Jacóva'ea pe.

¹⁰ Ojiko Abraãova'ea Tupana'ga rehe herojijyjijyita. A'ereki ahe e'i oyvyteri pe: "Tupana'ga ojapyaka na'ẽ cidade rehe nahanahã ti ji japokatui nehẽ javo. Ndopavi po ti Tupana'ga rembiapoa cidade yvagi pe nehẽ." A'ea ahe ei ogwovo pota pevo tapyta ti ji ipype yvagipeva'ea pype nehẽ javo.

¹¹⁻¹² Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Sarava'ea tuhẽ ahe ra'yramo. Ahe ra'yramo okoa'jave'ymame yvyvo oxava'ero ġwaramo. Ymya Abraãova'ea ndata'yra'javi oxava'ehetero ġwaramo Sarava'ea rembirekova'ea. A'ea rupi vehevi ahe ra'yramo Sarava'ea pe. A'ereki Tupana'ga Sarava'ea mb-ota'yruka Abraãova'ea pe. A'ereki ahe ojiko hete ga rehe ga rerovia ga erame ahe ve: "Aerẽ po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehẽ," ei ga ahe ve.

Sarava'ea gwa'yrava'ea mbo'ari a'ero Abraãova'ea ra'yrava'ea. Aerẽ he'yjuhu Abraãova'ea rakykwepohara'ga. Jaytata'ia he'yjuhu yvagi pe. Na jitehe aherakykwepohara'ga he'yjuhu jaytata'ia ja. He'yjuhu y'ytiga hay'iuhuva'ea ypiahua ruvihavuhua rembeyyryiva'ea. Nhande nimo'embavi reki y'ytiga hay'iuhuva'ea maramomi he'yjuhua javo. A'ereki he'yjuhu hete. Na jitehe nhande nimo'embavi Abraãova'ea rakykwepohara'ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete y'ytiga ja hay'iuhuva'ea ja.

¹³ Ymyahũ ojikoga Tupana'ga rehe ahe omanomba: Sarava'ea, Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Jacóva'ea. Ndopyhygi ve ahe yvya – kiroki a'ea pe Tupana'ga ei ahe ve avove'ga gwyrã ti ji imondoi nde ve nehẽ javo. Opapavipe ahe. Tupana'ga eagwera ahe ve ndohoi ve japiavo. Ahe e'i pa reki: "Aerẽ po ti ga imbuhuri tuhẽ nhande ve nehẽ. A'ereki ga e'i nhande ve nahanahã po ti ji pe pokokatui nehẽ javo. Nahã ga ega'ei nhande ve," ei ahe. A'ea ahe epavi ga reroviaheteavo omanombavame ojikoheteavo ga rehe gworygworyvamo ganhi'iga rehe ojive. Ojipeva'ea pe ahe ei javo: "Gagwyrripeve'ga ja rũi ko nhande. Avova'ea rũi ko nhande," ei ahe. "A'ereki vvyakotyva'ea ko nhandegwyrã rũi," ei ahe.

¹⁴ Kiroki ġa e'i a'ea – ġa okwahavuka ojeaporoġita. A'ero ġanenduhara'ga ei: "Hajiheva'ea ġa opota hete ojive a'ero yvya," ei ġa.

¹⁵ Po Abraãova'ea aherakykwepoharava'ea pavẽi ojivy pota ogwyruri pe, a'ero po ahe ojivyrripe ogwovo ogwyruri pe gwe'yjava'ea pyri.

¹⁶ Ndojivypotari ahe reki. A'ereki ahe e'i: "Koji'i nhande tipota hajiheva'ea – kiroki a'ea koji'i pyri hete nhandegwyrura hohe avova'ea hohe no. Yvagipeva'ea nhande tipota," e'i pa ahe.

Nurã Tupana'ga poyjahetero ahe rehe javo: “Ji ko ġanduvihavuhetero ġanemimboheteħaramo.” A'ea Tupana'ga ei gworyvamo ahe rehe imboavujikwepava cidade ahe ve yvagi pe.

17 Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi. A'ereki Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: “Ejuka ti eja'yra'ga Isaque'ga ga kwava'eġa ji ve ikwava'ēhava rehe.” A'ea Tupana'ga ei Abraãova'ea pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe tahepia ji Abraão'ga remiarōhetea ji rehe javo.

Ymyaĩ Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Aerē po ti ji imombyryvi nde ve nehē. He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ġa nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

Ojipeji ahera'yrava'ea! A'ea vehevi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi.

18 Ojipea pe Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Isaque'ga rakykwepohara'ġa jate po ti oko nderakykwepoharamo nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

19 A'ea Abraãova'ea ikwahava'javi javo: “Tupana'ga pe nonhimimiva'ea. A'ereki ga ipopoaka. Nurã po ti ga Isaque'ga mbogwerava'javi nehē ga manorē. He'yjuhu po ti jirakykwepohara'ġa a'ero nehē,” ei Abraãova'ea.

Na tuhenha'ja reki. A'ereki Tupana'ga ndojukaukari reki ahe ve. A'ero Abraãova'ea ei: “Kiro po ti Isaque'ga ruva'javi ji pyri nehē!” A'ea ahe ei ahe rerogwovo ġwonga pe. Nurã nhande ei: Isaqueva'ea mombe'ua ko okwerava'jave'ga mombe'ua ja.

20 Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Isaqueva'ea imombyryvi gwa'yrava'ea pe memei Jacóva'ea pe Esaúva'ea pe no o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Isaqueva'ea ei gwa'yrava'ea pe.

21 Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Jacóva'ea imombyryvi Joséva'ea ra'yrava'ea pe memei ġwymyminova'ea pe o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Jacóva'ea ei Joséva'ea ra'yrava'ea pe omanoa renonde. Nanime ahe Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde javo ojikoga ve yvyra rehe onhova'apyna.

22 Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Joséva'ea ei omanoa renonde: “Ji manorē po ti pe hoi avo hugwi Egi-topeve'ġa gwyrva hugwi upa nehē. A'ea rupi ti peroho nhikaġagwera pejupi.” A'ea Joséva'ea ei oje'yjava'ea pe Israelva'ea rakykwepoharava'ea pe.

23 Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea yembora Moisésva'ea mimi ahepo'ria pavēi ahe arirē. A'ereki Faraóva'ea Egi-topeva'ea ruvihavava'ea e'i ojipyryva'ea pe:

“Pejuka ti israelitas'ga nda'yra'ga akwaimbae'ga ga arame,” ei Faraóva'ea.

Moisésva'ea re'yjava'ea ko Israelva'ea rakykwepoharamo israelitasramo. Ahe ndokyhyji reki Faraóva'ea hugwi Moisésva'ea yembora ahapo'ria pavēi gwa'yrava'ea mima. A'ereki ahe e'i: “Ikatu hete nhandera'yra'ga Moisés'ga.” A'ea ahe ei gwa'yrava'ea mima trēs jahya mondovo.

24 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea ei oyvuakarama: “Te'ia'javyme ti ga ji ve: ‘Nde ko Faraó'ga ra'yrahēa ra'yra Egitopevehēa ra'yra.’ A'ea ti ga te'ia'javyme ji ve,” ei Moisésva'ea.

25 “Te'i ti ga ji ve kiro: ‘Nde ko israelitas'ga nda'yra Tupana'ga remimo'ēhara'ga nda'yra.’ A'ea ti ga te'i,” ei Moisésva'ea.

“Egitopeve'ga imondoi hahyva'ea israelitas'ga pe jipi. A'ero po ti ji israelitas'ga pokogi nehē. Hahy po ti ji ve a'ero nehē no. Hahyva'ea ko koji'i pyry ji ve kiro Faraó'ga mbatera rerekoa hohe avuiramarūiva'ea hohe,” ei Moisésva'ea. “Po Egitopeve'ga pyri ji pytai jigwojigwovo toryvi pe herekovo ikatuva'ea jijive, a'ero mara'ngu po ti jipohia Tupana'ga hugwi jirekote'varuhuavo nehē? Ndakote'varuhupotari ji,” ei Moisésva'ea.

26 “Tupana'ga e'i: ‘Aerē ti ji imombryhetei israelitas'ga pe ganduvihavuhuhete'ga mondovo ga pyri nehē ga pokoguka.’ A'ea Tupana'ga ei,” ei Moisésva'ea. “A'ea ji heroviahetei garura pota ga ti omombry ji ve nehē javo,” ei Moisésva'ea. “Hahy po ti ji ve nehē ji ruvame jire'yja'ga pyri ga mbuhua,” ei ahe. “Hahyva'ea ko koji'i pyry reki ji ve Egitopeve'ga mbaterateuhua rerekoa hohe,” ei Moisésva'ea.

27 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea hejari Egitopeve'ga gwya ogwovo. Ndokyhyji ahe Faraóva'ea hugwi Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea hugwi ahe nhimonha'ngaheterame. Onhimomirana Moisésva'ea opohire'yma Tupana'ga hugwi ogwovo. A'ereki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe ndaha'oive'ga rehe ga kwahaheteavo. Ahe ga kwahahetero gwaramo Tupana'ga ahe monhimomiranami.

28 Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea japoi toryva Páscoa ti'u ti a'ea rupi javo. Ahe hypypyjukari ovelha ra'yrypya rekoa israelitasva'ea pe porta rembeyvya rehe. Israelitasva'ea pe ahe ei: “Aerē po ti Tupana'ga kwavi Egitopeve'ga nda'yrypyve'ga jukauka ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehē. Po ti ga hepiagi jukapyra rekoa penonga rehe nehē, a'ero po ti ga ndojukaukari penda'yrypyve'ga nehē,” ei Moisésva'ea. Nahā Moisésva'ea

israelitasva'ea mbo'ei ojikoga Tupana'ga rehe okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

²⁹Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hokatupavi ypihua rahava mar Vermelho rahava. Opyvo ahe hokatui aherovai yvya pikaġa ġwaramo. A'ereki Tupana'ga omboja'o yhya ahe ve. Egitopeva'ea reki ohopotarame otyppyvy ypy pe he'yjuhuva'ea. A'ereki Tupana'ga omonhovatĩa'ja yhya ahe rehe.

³⁰Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hoahoi cidade atimatimana Jericó atimatimana ogwyrarũiva'ea. Sete dias israelitasva'ea hoi nhatimatimana. Nurã cidade rokairungava Jericó rokairungava i'ari ahe ve ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

³¹Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe kunhangwerava'ea Raabeva'ea akwaimbae'ġa upaharava'ea nomanoi Jericó pe hokairungava arame. A'ereki ahe onhinondeepiaharava'ea mboapygi israelitasva'ea mboapygi ahe rurame ojipyri torohepia nhimi ndegwyrava. Raabeva'ea ahe mimi ġwonga pe a'ero Jericópeva'ea hugwi tomanoyme ti ġa javo. Nurã Tupana'ga nomoka'nhymi Raabeva'ea momanoukare'yma. Hokairungava arame he'yjuhuva'ea Jericópeva'ea manoi ojikoge'yva'ea Tupana'ga rehe.

³²Jarava'ea po ti ji namombe'upavi nehẽ. A'ereki ahe he'yjuhu ymyahũva'ea - kiroki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurã po ti ji namombe'ui Gideãova'ea, Baraqueva'ea, Sansãova'ea, Jeftéva'ea, Daviva'ea, Samuelva'ea, Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea no. Nomombe'upavi po ti ji Tupana'gareheva'ea ahe re'yjuhuro ġwaramo.

³³Ymyahũ ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ahe pokogi. Nurã jarava'ea huvihavava'ea gwyripeva'ea monhambavi ahe apitipitiavo.

Jarava'ea rekokatui ojipeva'ea pokokatuavo ahe mongomongovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

Jarava'ea pe Tupana'ga ei amombyry po ti ji pe me nehẽ javo. A'ereki ahe ojiko ga rehe. Tupana'ga nopiriani onhi'iga.

Jarava'ea pokoga Tupana'ga imbojurutyvi ja'gwara'java'ea leões to'uyme ti jireheve'ġa javo.

³⁴Jarava'ea pokoga Tupana'ga imombigukari tatauhua popoakara. Nomanoi ahe ipype a'ero ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

Jarava'ea ojiheva'ea Tupana'ga ndojukaukari ojipeva'ea pe ahe ahe jukapotarame haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ.

Jarava'ea popoakare'yname Tupana'ga ahe mbopopoakari. A'ereki ahe ojiko ga rehe.

Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe jarava'ea ndokyhyji otavuka ogwyriveva'earūiva'ea pe soldadosva'ea pe ahe monhana he'yjuhuva'ea monhana.

³⁵ Kunhangwerava'ea jikogi Tupana'ga rehe gwa'yrava'ea manorame. Nurā Tupana'ga ahera'yrava'ea mbogwerava'javi ahe mondoa'java ahe'yembora pe.

Nahā ymyahū Tupana'gareheva'ea rekopavi ojikheteavo Tupana'ga rehe gwe'yjuhuro hako. Emo ymyahū jarava'ea pe hahy hete reki ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe hako. He'yjuhu ahe no.

Jarava'ea pe Tupana'ga arōe'ŷva'ea imondoi hahyva'ea ahera'oa moatāhava pyvō ika'mbika'mbiga ahekaġa pepohi ti Tupana'ga hugwi javo. “Pe pohirame Tupana'ga hugwi po ti ore ndopojukai nehē,” ei Tupana'ga arōe'ŷva'ea Tupana'gareheva'ea pe.

A'ero Tupana'gareheva'ea ei reki: “Ndoropohiri tuhē po ti ore Tupana'ga hugwi nehē. Pe ore jukarē po ti Tupana'ga ore mbogwerava'javi ore rerogwovo yvagi pe nehē ore mongovo avuirama ojipyri nehē,” ei ahe. “Koji'i pyry hete ore ve orehoa yvagi pe Tupana'ga pyri oreruva hohe yvya koty.” A'ea ahe ei opohire'yma Tupana'ga hugwi omanomo.

³⁶ Jarava'ea pe hahyhetero no ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. Okote'varuhuva'ea ahe rerekomemui ahe mbotegweteavo ahe mondohondohoga ipira apopyra pyvō ahe kwaekwa itanhuramuhūa pyvō no ahe momboa cadeia pype no.

³⁷ Tupana'gareheva'ea jukavo okote'varuhuva'ea imombomombori ita ahe rehe.

Yvakytihavuhua pyvō serrote pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea rovaja'rogi ahe jukavo.

Toko te'varuhu ti Tupana'gareheve'ġa javo okote'varuhuva'ea ahe mbo'epotari ite'varuhua rehe.

Haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea jukai.

Tupana'gareheva'ea ndukatujuhu herojijyjijyita ojipejipea pe. A'ereki okote'varuhuva'ea omondomondo ahe ojihugwi. Mbiara pira ko Tupana'gareheva'ea piramo ovelhas pira. Bodes pira ahepiramo no. Ndogwerekoi tuhē ahe mbatera. Ite'varuhu hete okote'varuhuva'ea ahe ve imondomondovo hahyheteva'ea ahe ve.

³⁸ Nahā okote'varuhuva'ea rekote'varuhui ahe ve pe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe javo ahe ve. Po nduvi okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea pyri hamo gareheva'ea pyryhetero ġwaramo. Okote'varuhuva'ea ote'varuhuro ġwaramo ahe ve Tupana'gareheva'ea herojijyjijyi ogwoogwovo ongae'ŷi me yvytyruhu pe no.

Nduvi ahe onga pe. Ita kwaruhua pype ahe ruvi yvya kwaruhua pype no nhaneronga javo jupe.

³⁹ Ahe mombe'gwovo Tupana'ga ei: “Pyry hete jire-heve'ga nhaporemo ojikheteavo ġwaramo ji rehe ojipe'ga te'varuhurame ġa pe,” ei Tupana'ga.

Ymyahũ ahe manoe'ymame Tupana'ga ei ahe ve: “Aerẽ po ti ji imombyryvi pe me pepokohara'ga mondovo pe pyri nehẽ.” A'ea Tupana'ga ekatui ahe ve ojiheva'ea pe ymyahũ hako.

Ahe manorame Tupana'ga nomombyrypavi ve ahe ve. A'ereki ga nomonoi ve ahepokohara'ga Cristo'ga yvya koty. A'ero Cristo'ga nomanoi ve ahe ve. Nomombori ve ga aherekote'varuhua. Ndogwerohoi ve ga ahe Tupana'ga pyri. Na tuhẽ Tupana'ga nomombyrypavi ve ymyahũva'ea pe ahe manorame.

⁴⁰ A'ereki ga gwerohouka pota ymyahũva'ea ojipyri nhande rerohoukaramo jate ojipyri. Nahã koji'i pyryvamo nhande ve. Tupana'ga po ti omombyry hete ymyahũva'ea nhande mombyryheterame yvagi pe nehẽ.

12

Tupana'ga onhi'igahy nhande ve toko katu ti ġa javo

¹ Xako pa ti ahe ja Tupana'ga nhi'igã rupi nhanenhimomiranama ikwahava'java ahereaporogita. A'ereki ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe he'yjuhuva'ea ymyahũva'ea okwahavuka nhande ve nahanahã ore orojiko Tupana'ga rehe javo. Nurã nhandekovo Tupana'ga nhi'igã rupi xapohi pa ti ojipeva'ea hugwi – kiroki a'ea nianemongoukari Tupana'ga nhi'igã rupi. Xajipokwaha nhande nhanderekote'varuhua rehe nhandepohipotare'ymame jugwi. A'ero nhanderekote'varuhuro ġwaramo nhande ndiakokatui ganhi'igã rupi. Nurã xapohi hete tuhẽ ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xanhimomirana ti a'ero javo: Ganhi'igã rupi ti xako ga ero ġwaramo.

² Xajapyaka katu ti Jesus'ga rehe. Gaha nhande mbojiko Tupana'ga rehe ikwehe. Nane'ymi ga nhande pokogi pejiko hete ti avuirama Tupana'ga rehe javo. Aerẽ po ti ga rura'javi nhandererohoharamo nhande rerogwovo ojupi Tupana'ga pyri nehẽ.

Ymyahũve'ġa ojuka ojipe'ġa yva rehe ġa mbotegweteavo peko te'varuhu pe javo. Ombotegwetea Jesus'ga ikwahavi a'ero vvyakotyve'ġa omondorame yva rehe. Nonhimboahivi ga reki ġa pe. Ga nhimomiranami yva rehe onhimondouka ġa pe javo: “Na hahyro ji ve yva rehe,” ei Jesus'ga. “Ako pota hete ji Tupana'ga nhi'igã rupi nhimanomo vvyakotyve'ġa ndepyga

imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē. Aerē po ti ji roryhetei nehē," ei ga.

Jesus'ga manorē Tupana'ga ga mbogwerava'javi. Kiroġwe Jesus'ga apygi nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi yvagi pe. Huvihavuhuhetero ga hoi Tupana'ga javijitehe.

³ Pemondo ti pejeaporogita ga rehe imohina ga onhimomirana okote'varuhuve'ġa te'varuhua pe javo. Po ti pe imondoi pejeaporogita ga rehe, a'ero po ti pe napene'oi penhimomiranama nehē. A'ero po ti pe ei nehē koji'i xajiko hete ti Tupana'ga rehe javo.

⁴ Ojuka ġa Jesus'ga okote'varuhuro ġwaramo. Ga nde'i ve pe me pe juka pota: "Tijuka ti ġa." A'ea rūi ġa e'i pe me pe imombipotarame ġandekote'varuhua.

⁵ Pemoka'nhy po pe Tupana'ga nhi'iġa. Tonhimomirana ġa javo ga nhi'iġi pe me. Pe me ga ei jira'yra'ġa. A'ea ga okwatijaruka ahe ve hako imombe'ġwovo. A'ero aherembikwatijara i'ei:

"Jira'yramo ti eko hete Tupana'ga nhi'iġa rehe
ga embo'erame onhi'iġahyavo nde ve toko katu ti ga javo.
Tanere'ouhūi ti enhiroyrōe'yma
ga ikwahavukarame nderekote'varuhua nde ve.

⁶ A'ereki Tupana'ga ombo'e ġwemiarōheteve'ġa onhi'iġahyavo
ġa pe
toko katu ti ġa javo.

Ga omondo hahyva'ea ġa pe nhaporemō
jira'yra'ġa javo ġa pe."

A'ea ikwatijara i'ei pe monhimomiranama.

⁷ Penhimomirana ti hendukatuvavo Tupana'ga nhi'iġa ga pe mbo'erame onhi'iġahyavo pe me. A'ereki ga pe ndereko katu nhanderuvamo. Na tuhē. Nhandera'yra'ġa pe nhaporemō nhande xanhi'iġahy jipi ġanduvamo toko katu ti ġa javo.

⁸ Po Tupana'ga nonhi'iġahy pe me pe mbo'ee'yma, a'ero pe peko gara'yra'ġarūiva'ero ojihuteheva'ero ga pe. A'ereki gwa'yra'ġa nhaporemō ga ombo'e onhi'iġahyavo ġa pe toko katu ti ġa javo.

⁹ Irūa ji ei pe me kiro: Nhanderuva'ġa vvyakotyve'ġa, ġahā nhande mbo'e onhi'iġahyavo nhande ve toko katu ti ġa javo. Ganhi'iġa nhande tihendu katu nhandekokatuavo. Tupana'ga ko nhanderuvete'ga yvagipeve'ga. Ganhi'iġa kaitu ti tihendu katu nhandekokatuavo. Po nhande ganhi'iġa ren-dukatoi, a'ero po ti ga nhande mongoi avuirama ojipyri nehē.

¹⁰ Nhanderuva'ġa vvyakotyve'ġa, ġahā onhi'iġahy nhande voja'irame nhande mbo'eavo nhande mongovo ġwemimbotarimo nahā ko pyry a'e ji javo nhande ve.

Tupana'ga ki a'e te ipotari nhandepyriva nahã ko pyry pe me javo. “Tapyry ti ġa ji ja okokatuheteavo,” ei ga. Nurã ga nhande mbo'ei onhi'igahyavo nhande ve imondovo hahyva'ea nhande ve toko katu ti ġa javo.

¹¹ Ga nhi'igahyrame nhande ve nhande mbo'eavo, nhande nianderoryroryvi te na'ẽ ite'varuhu ji ve kiro javo. Hahy nhande ve. Emo aerẽ nhande rekokatuhetei nhanenhimomiranamame jupe hendukatuavo nhanenhimbo'eavo. U katu nhandepy'a a'ero.

Tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹² Penhimbojiko hete ti Tupana'ga rehe a'ero pejoryjoryvamo ga rehe. Penhimboita ti. Pe'ji ti tako ti Tupana'ga nhi'iga rupi javo.

¹³ Pemombyryva'ja ti pejeaporogita. Nane'ymi ti ga rehe jate pejiko hete. A'ero po ti pe ndekokatui nehẽ. A'ero pe ndepiagame po ti pembyteripeve'ga ojikokatue'yve'ga heroji-ji ojeaporogita okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate no. A'ero po ti ga ndokote'varuhua'javi nehẽ.

¹⁴ Penhoarõ hete ti inogatuavo pejipy'a. Pearõ hete ti ojipe'ga nhaporemo inogatuavo ġapy'a. Peko pyry ti pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi. Nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri nehẽ – kiroki ġa ndokopyryvi.

¹⁵ Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga ojikoge'yma Tupana'ga rehe? Po ga ndojikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi ga nehẽ. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ejiko ti Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga jikogame Tupana'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi nehẽ.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga Tupana'ga renoite'varuhuavo jipi igwaigwavete okoe'yma ganhi'iga rupi. Po nahã, pembyteripeve'ga pepy'a noġatue'ymuhũi. Irovahiva'ea ombote'va mbatera oji'ja ihorame ipype. Na jitehe pembyteripeve'ga ojipe'ga mbote'va oji'ja ganhi'ite'varuhua horame ġa'akaġi pe. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ga mbopohiruka garekote'varuhua hugwi.

¹⁶ Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po okote'varuhuve'ga pembyteripeve'ga ojirekouka ġwembireko'ġarũive'ga pe? Mara'ngu po ġa ojipe'ga nembireko'ġa nderekovo? Po nava'ea rehe ġa ndekote'varuhui, a'ero penhi'ĩ ti ġa pe ġa mbopohiruka gandekote'varuhua hugwi.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po ndapyryvive'ga pembyteripeve'ga ipotaheteavo vyvakotyva'ea? Ga po ndokoi yvagipeva'ea rehe Esaũva'ea ja.

Ymyahũ Esaúva'ea ko ojihuvypyva'ea hako. Okoe'yma yvagipeva'ea rehe ahe ei oirũva'ea pe Jacóva'ea pe hako: “Embuhu ji ve imboapygipyra um prato de comida ta'u ti. Ji ko ojihuvypyva'ero ġwaramo nhanderuva'ga imondohetei ji ve nehẽ. Aerẽ garemimondoa po ti ji imondoi nde ve nehẽ ikwepyga imbuhuragwera ji ve nehẽ. A'ero po ti nde rekoj ojihuvypyva'ea ja. A'ero po ti nhanderuva'ga ei Tupana'ga pe nehẽ: ‘Emombyry ti Jacó'ga pe,’ e po ti ga nehẽ. Nahã po ti ga ei nde mombe'gwovo Tupana'ga pe jira'yrypy'ga ja ko Jacó'ga javo,” ei ahe.

A'ea Esaúva'ea ei jugweiheteavo ġwaramo okoe'yma yvagipeva'ea rehe opo'ria remimombyryva rehe. A'ero Jacóva'ea omondo ġwemimboapygipyra Esaúva'ea pe.

¹⁷ Pekwaha pe Esaúva'ea mombe'ua. Aerẽ Esaúva'ea ipotara'javi opo'ria remimombyryva novĩa. A'ereki ahapo'ria omombyryvi pe Jacóva'ea pe javo. Ojehe'o ranuhũ Esaúva'ea novĩa eja'yrypyva'ero ġwaramo ji ve ti emombyry javo opo'ria pe. Ahã Esaúva'ea nhi'igagwera rerojijyhava – akoja ahenhi'igagwera Jacóva'ea pe.

¹⁸ Ymyahũ vytyruhua arimo monte Sinai arimo Tupana'ga ikwahavukari ġwemimbotarimova'ea ikwatijaruka Moisésva'ea pe yvya koty. A'ea rupi ikai vytyruhua tata pyvõ. Henyhunuhũ ko tata. Ypytunahi a'ero. Yvyruhua turi.

¹⁹ Jiru'a'java'ea trombeta nhi'igi. Tupana'ga nhi'igi. Henduvame israelitasva'ea ei Moisésva'ea pe: “Tonhi'iga'javyme ti Tupana'ga ore ve,” ei ahe okyhyjiavo Tupana'ga hugwi.

²⁰ “Po ti Tupana'ga nhi'igi ore ve nehẽ, a'ero po ti ore papavi nehẽ,” ei ahe.

A'ereki Tupana'ga e'i jipe ahe ve: “Ka'gwyripeva'ea vehevi tuhurye ti opokoge'yma vytyruhua rehe,” ei Tupana'ga. “Po ti ipokogi hehe, a'ero ti ahe tomombo ita ka'gwyripeva'ea rehe jukavo nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe.

²¹ Ahemongyhyjiheteva'ea ko aherembiepiepiaga: vytyruhua, tata, ypytuna, vytyruhua no, trombeta nhi'iga no, Tupana'ga nhi'iga no. Hepiapavame ahe kyhyjihetei. Moisésva'ea vehevi okyhyji hete javo: “Ahyhyi hete ji jikyhyjiavo,” ei ahe ymyahũ.

Nahã ymyahũva'ea Tupana'ga kwahavi yvya koty okovo ga pavẽi ga ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea ahe ve hako.

²² Pe me reki Tupana'ga ndoapoi ahemongyhyjiheteva'ea ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea pe me. Koji'i pyryhetero pe me a'ero. A'ereki pejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe pe pekwaha hete ga yvagipeve'ga yvagipeva'ea no pejikovo ga pavẽi. Ga oko ojipea rehe vytyruhua rehe monte Sião rehe yvagi pe. Pevo cidade de Jerusalém me Tupana'ga

ruvi avuiramave'ga ojipyrive'ga pyri. Ahe ndohepiapavi gapyrive'ga yvagipeve'ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete. Ga pavēi pe ndekoi.

²³ Pekwaha pe Tupana'gareheypyve'ga. Ojatyka ġa Tupana'ga nhi'īga renduva gworygworyvamo ga rehe. A'ereki ġandera Tupana'ga okwatjaripe yvagi pe inoġa. Nurā po ti ġa hoi yvagi pe nehē. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe Tupana'ga. Ga okwaha hete vvyakotyve'ga javo ġa pe nhaporemo ġandeaporoġita rehe. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe vvyakotyva'ea - kiroki ahe omano ojiko-heteavo Tupana'ga rehe okokatuavo. Tupana'ga omomyry ahe inoġatuavo ahepy'a. Nurā ahe hoi opoyjahetero Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe. Ahe pavēi pe ndekoi.

²⁴ Pekwaha pe Jesus'ga pejikovo ga pavēi. Ga ko pen-depykara'ga tuhu ti ġa okovo avuira Tupana'ga pyri onhi'īga ga pe javo. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhi'ipyahua omanoro ġwaramo gwekoa reka'voguka. A'ereki Jesus'ga manoa renonde Tupana'ga e'i: "Jesus'ga manoro ġwaramo po ti ji imombori vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa jikogame ji rehe nehē," ei Tupana'ga.

Abelva'ea jukaagwera kwahavame nhande ei Tupana'ga pe: Ehepy ti ahe. Jesus'ga jukaagwera kwahavame nhande ei: Emombo ti orerekote'varuhua ore hugwi, xa'e nhande Tupana'ga pe. Jesus'ga rekoa reka'vogukara okwahavuka pyry-heteva'ea nhanderekote'varuhua mombora. A'ea ko koji'i pyry hete Abelva'ea rekoa reka'voga rembikwahavukara hohe.

²⁵ Pehendu katu ti! Peko hete ti Tupana'ga nhi'īga rehe hendukatuavo. Ymyahū Tupana'ga imombe'uukari onhi'īga vvyakotyva'ea pe Moisésva'ea pe. Nurā ahe imombe'umbe'ui ganhi'īga ymyahūva'ea pe. Ymyahūva'ea nohendukatupotari reki Tupana'ga nhi'īga. Ahe hendupotare'ymame Tupana'ga nhimonha'ngai ymyahūva'ea rehe. Noka'nhymi ahe hahyva'ea hugwi a'ero.

Aġwamo yvaga hugwi Tupana'ga nhi'īgi nhande ve. Nurā po ti nhande kaitu niaka'nhymi hahyva'ea hugwi nehē nhanderekoa'jave'ymame ganhi'īga rupi nehē.

²⁶ Ymyahū Tupana'ga imoġwyġwyhetei yvya onhi'igame vvyakotyva'ea pe. Aġwamo ga ei: "Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea. Ojipeji po ti ji imoġwyġwyhetea'javi yvya nehē. Ojipeji po ti ji imoġwyġwyhetei yvaga nehē no," ei Tupana'ga.

²⁷ "Ojipeji po ti ji imoġwyġwymyi," ei ga. A'ea erame ga ei: "Kiroki a'ea oġwyġwy ji imoġwyġwymame yvya yvaga reheve nhirembiapoagwera - a'ea po ti ji hekyipavi nehē.

Kiroki a'ea noḡwyḡwymy ji imoḡwyḡwymame yvya yvaga reheve – a'ea ti topyta avuirama,” ei Tupana'ga.

²⁸ A'ea erame ga ei: “Kiro pe ndekoi huvihavamo ji pyri pejipytavo avuirama.” A'ero ga a'ea ero ḡwaramo nhande ve xajiko hete ti Tupana'ga rehe tomomyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo. Timbohete tuhē ti ga nhandekovo ganhi'iḡa rupi ga monhimohehema nhande rehe a'ero. Timonhimonha'ngaukaryme ti ga.

²⁹ Omoka'nhy tata mbatera. Na jitehe Tupana'ga nhanderu-vihavuhuhete'ga ḡwendukatue'ḡve'ḡa moka'nhymbavi.

13

Nahanahā ti timbohory Tupana'ga

¹ Nane'ymy ti pearō hete ḡa jipi – kiroki ḡa ojiko Tupana'ga rehe peirūramo.

² Po penembikwahave'ḡve'ḡa uhu penonga pe, a'ero ti pemboapy ḡa pejipyri pendoryndoryvamo ḡa ndehe jipi nehē. Jara'ḡa omboapy ḡwembikwahave'ḡve'ḡa ḡworyḡworyvamo ḡa ndehe. Ganembikwahave'ḡve'ḡa oko Tupana'gapyrive'ḡa reki yvagipeve'ḡa reki! Ga mboapygame ḡa ndokwahavi, ḡa ko vvyakotyve'ḡa javo.

³ Nane'ymy ti tapemoka'nhy my cadeiapypeve'ḡa imomybyryva ḡa pe. Po pe ndekoi cadeia pype Jesus'ga mombe'ua rehe, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ḡa imomybyryvame pe me. Na jitehe ti pemomybyry cadeiapypeve'ḡa pe a'ero.

Nane'ymy ti tapemoka'nhy my ojipe'ḡa no ojipe'ga imondorame hahyva'ea ḡa pe. Po ojipe'ga imondo hahyva'ea pe me, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ḡa imomybyryvame pe me. Na jitehe ti pemomybyry ḡa pe hahyrame ḡa pe a'ero.

⁴ Pyry pa pe nembirekoro pejogwerekokatuavo. Pejogwerekokatu tuhē ti a'ero. Pe penhimbirekoko'ḡarūive'ḡa nderekorame po ti Tupana'ga ei pe me nehē peko te'varuhu pe javo imondouka hahyva'ea pe me nehē.

⁵ Tapejeaporogitate'varuhui ti pejikopavuhavo mbatera rehe itambere'ia rehe no. Tapenhiroyrōe'ymuhūi ti pejiapoa rehe ipotaruhue'yma ojipea. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hako:

“Nane'ymy po ti ji pe pokogi nehē.

Ndapohiri'i po ti ji pe hugwi nehē,” ei Tupana'ga hako.

⁶ A'ero nhande ehetei nhandekyhyjie'yma:

“Tupana'ga ko jipokohara'ga.

Ndakyhyji po ti ji ojipe'ḡa hugwi nehē

ḡa imbuhupotarame hahyva'ea ji ve.”

A'ea nhande xa'e.

⁷ Tapemoka'nhy my ti penduvihavava'ea – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'ḡa pe me ojikheteavo ga rehe.

Pejapyaka katu ti ahereaporogita rehe nahã ahe rekoi omanoe'ymame omanorame javo. Ndojikopigi tuhẽ ahe Tupana'ga rehe. Ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga omano nhande repyga javo.

⁸ Jesus Cristo'ga ndogwerojijyi ojeaporogita. Ymyahũ ga ndogwerojijyi ojeaporogita. Agwamo ga ndogwerojijyi ojeaporogita. Aerẽ po ti ga ndogwerojijyi ojeaporogita avuirama nehẽ no.

⁹ Taperoviapavuhui ti. Tapekoi ti ganih'iga rupi ga imombe'uparaparavame pe me Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea. A'ereki ga e'i: "Gwihã mbatete'varuhua ti ti'uyme. A'ea po ti nhande mbote'varuhu nehẽ nhande i'urame. Gwihã mbatepyryva ti ti'u. A'ea po ti nhande mombyry nehẽ nhande i'urame. A'ero po ti nhandereaporogita pyry hete Tupana'ga pe nehẽ."

Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea ga omombe'u javo nanongara. A'ereki mbatera nomombyryvi ga. Na tuhẽ. Gandeaporogita ndapyryvi Tupana'ga pe a'ero ga jikwakuvame. Tupana'ga tehe nhande mombyryvi nhanderekote'varuhua momboa. Pyry nhande nhimombyryvukari Tupana'ga pe nhandejipokoguka ga pe. A'ero jate po ti nhandereaporogita pyryvamo ga pe nehẽ.

¹⁰ Ikwava'ẽhara'ga okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra jipi. Emo ga ndogwerekoi ikwava'egipyra ojive i'ue'yma imbokaipavame. Ereki Tupana'ga e'i ga pe tape'ui javo. Nhande ki a'e te tireko ga - kiroki ga onhikwava'ẽ nhande repyga Jesus'ga. Ereki nhande xajikoty'a ga pavẽi.

¹¹ Ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra hekoa rerua ipojykahetehava pype tenda pype. Outubrogwerĩa rupi jate ga hoi herua uma vez ano nanani. Hekoa tehe ga gwypygwypy ipojykahetehava pype tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Ga ndo'ui akoja ra'oa. A'ereki gwuhava hugwi ga gweroho ha'oa imbokaipava a'ea gweroho israelitas'ga ndekote'varuhua herekovo javo.

¹² Na jitehe israelitasva'ea ruhava hugwi cidade hugwi Jesus'ga nhimondoukari ojukaharava'ea pe ojijukauka tamombo ti ji vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Pevo cidade hugwi ga manoi vvyakotyve'ga ndepyga herekovo gandekote'varuhua. Gwekoa reka'vogukaro gwaramo Jesus'ga imombori gandekote'varuhua ga hugwi ga mombyryva.

¹³ Israelitasva'ea Jesus'ga mondoi gwuhava hugwi cidade hugwi ga jukauka ga mbotegweteavo. Xapohi pa ti israelitas'ga nemimbo'ea hugwi nhandere'yja'ga nemimbo'ea hugwi a'ero ga ndekoe'ymame Tupana'ga

nhi'iga rehe ojikoge'yma Jesus'ga rehe. Xajiko hete ti Jesus'ga rehe jate nhandekovo ganhi'iga rupi. Po ga imondoi hahyva'ea nhande ve nhande mbotegweteavo nhandejikoga gwaramo ga rehe, a'ero ti xanhimomirana jupe.

¹⁴ A'ereki avuiramava'ea rui ko nhanderuhava avo yvya koty. Yvagipeva'ea nhande ipotari cidade avuiramava'ea aerē po ti nhande ruvi ipype nehē javo.

¹⁵ Nhandejipokogukarame Jesus'ga pe, nane'ymi ti timbohete Tupana'ga jipi. Xa'e ti Tupana'ga pe: "Nhanderuvihavuhetero ndepyry hete nde ore ve. Ore roryroryvamo nde rehe." Nahanahā ti xa'e ga pe ga mboheteavo nhandekovo Jesus'ga pavēi.

¹⁶ Tapemoka'nhymi ti pejogwerekokatuavo. Pejopokopoko ti imondomondovo ojuhupe pembyteripeve'ga mbatere'ymame. A'ea Tupana'ga ipotahetei gworygworyvamo pe ndehe a'ero.

¹⁷ Pehendu katu ti penduvihava'ga – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe kiro. Peko ti ganhi'iga rupi. A'ereki ga pe ndepia katu pe a'nguavo toko katu ti ga javo. Aerē ti ga tonhimombe'u Tupana'ga pe. Te'i ti ga: "Nahanahā ore ga ndepiakatui ga mbo'eavo nenhi'iga rehe." A'ea ti ga tomombe'u katu Tupana'ga pe nehē. Nurā ti peko ganhi'iga rupi. A'ero po ti ga ndoryndoryvamo pe nderekokatuavo nehē. Po pe ndapekoi ganhi'iga rupi ga mbovy'are'yma ga mbojehe'gwovo penhimbo'epotare'yma, a'ero po ti ite'varuhu pe me nehē no.

¹⁸ Tapenhi'imbigi ti Tupana'ga pe ore mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: "Epoko ti ga imombyryva ga pe." A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. A'ereki ore oroko katu. A'ea ore ikwahavi a'ero oropy'a rukatua. A'ereki nane'ymi ore oroko pa pota Tupana'ga nhi'iga rupi orokokatuavo.

¹⁹ A'e hete ji pe me: Penhi'i tuhē ti Tupana'ga pe ji mombe'gwovo. A'ero nambegwei po ti ga ji mbuhurukara'javi pe pyri nehē.

Ahe e'i Tupana'ga ti tomombyry ga javo

²⁰ Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu gwenymbava upa. Na jitehe Jesus'ga nhande rerekokatui. Nurā nhande ei: Jesus'ga ko ojiheve'ga ndepiakatuharete'ga nhande repiakatuharete'ga. A'ereki ga omano nhande repyga. Jypya ga reaporoğitaro tamano ti ji ga ndepyga nehē javo. A'ero aerē ga heka'vogukari gwekoa omanomo nhande repyga okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi namominiva'ea rupi. Kirē Tupana'ga Jesus'ga mbogwerava'javi nhandepojoykaharete'ga mbogwerava'javi. Tupana'ga ko nhandepy'a noğatuhara'ga.

²¹ Kiro ji ei ga pe tombopopoaka ti ga ġa javo. A'ero ga pe mbopopoakarama po ti pe ndekopavi garemimbota-rimova'ea rupi nehē. Ga pe ji ei topokoguka ti ga Jesus Cristo'ga pe javo. A'ero Jesus Cristo'ga pe pokogame po ti pe ndekokatui avuirama Tupana'ga monhimohehema pejihe nehē. Nane'yimi ti timbohete pa Cristo'ga jipi nehē. Na tuhē! Amém!

Mbapavamo ahe okwatija hebreusva'ea pe

²² Akwatija pa ji pe me nhiirūa pe pe mbo'eavo. Pehendu katu ti a'ea a'ero. A'ereki xunhi ji akwatija ko.

²³ Amombe'u pota ji pe me nhaneirū'ga Timóteo'ga. Ga ga mohē cadeia hugwi. Mara'ngu po ti ga ua ji pyri kiro jihoa renonde pe pyri? Ga rurame po ti ji hoi ga rupi pe ndepiaga nehē.

²⁴ Kiro ji imondoukari nhinhi'iga penduvihava'ga pe – kiroki ġa pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe. Amondouka ji nhinhi'iga pe me Tupana'ga remimo'ēhara pe nhaporemo no. Itálihugwive'ga omondouka onhi'iga pe me no.

²⁵ Kiro ji ei: Tomomyry ti Tupana'ga pe me nhaporemo.

TIAGOVA'EA OMOMBE'U AHE VE Carta de Tiago

¹ Jihi ko Tiagoramō. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhandepojykaharete'ga. Kiro ji imondoukari nhinhi'iga pe me. A'ereki pe ko Tupana'gareheva'ea. Pekwaki'o pa pe pejigwovo hajiheve'ga gwyri pe nhaporemō pejiijupa raikwehe. A'ero ji kiro ikwatijari imondouka pe me.

Tupana'ga okwahavuka ahe ve

² Nhiirũ, kiro ji pe moġitai javo pe me. Nahã po pe peko hamo. Hahyparavuhurame mbatera pe me ti pe'ji ojohupe: "Hahya pyry hete reki nhande ve. Xavy'a nhande hehe a'ero," pe'ji ti.

³ A'ereki pe pekwahe pyryvaġwama. Pe hepiagame mbatera rahya jukwahe pejikohetea Tupana'ga rehe. A'ero po ti pe nhimomiranami mbatera rahya pe nehẽ.

⁴ Penhimomirana hete ti avuirama. A'ero po ti pe ndeaporoġitapyryvamo nehẽ. Ndapekote'varuhui'i'i po ti pe nehẽ.

⁵ Po pe ei: "Marã po ti ji rekoi nehẽ? A'ereki ji ndakwahavi," pe'e po pe. Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe a'ero ore mbo'e javo. "Ekwahavuka ti ore ve. A'ero po ti ore rekokatui nehẽ," pe'ji ti ga pe. A'ereki Tupana'ga nonhi'igahyi nhande erame ga pe. Ga ko oko nhanerembi'ea rupi ipojihuve'yama. Pe'erame ga pe po ti ga ikwahavukari pe me a'ero nehẽ.

⁶ Emo pe'erame Tupana'ga pe pejiko hete ti ga rehe okwahavuka po ti ga nhande ve nehẽ javo. Tape'ei ti ojohupe a'ero: "Mara'ngu po ti Tupana'ga ikwahavuka nhande ve nehẽ?" Tape'ei ti a'ea. Perovia tuhẽ ti garembikwahavukaraġwama. Kiroki ga ndogweroviarihihũ – ga ko typepemuhũ javijitehe. Yvyruhua omotypẽpemuhũ hete ypihua rehe. Yhya ojijijijyi a'ero.

⁷⁻⁸ Na jitehe akoja'ga herojijijijyjuhui gweaporoġita ojapyakakatue'yama. Te'iyme ti ga a'ero: "Tupana'ga po ti oko nhirembi'ea rupi." A'ereki Tupana'ga ndokoi tuhẽ nanongara'ga rembi'ea rupi.

Tovy'a ti ga Cristo'ga rehe, ei ahe

⁹ Okoteheve'ga ti tovy'a – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga omomyry hete ga pe a'ero.

¹⁰⁻¹¹ Oro imbateheteve'ga, mominame ġambatera tovy'a ti ga ojikoga Cristo'ga rehe ojikoge'yama ombatera rehe. Ehepia te yvotyra. Ipoty na'ẽ, aerẽ kotihĩ ipavi. Kwarahyahivame inhybavamo ipotyra. Igwete ohova ikui. Ndikatuajavi a'ero

opava. Na jitehe imbateve'ga omano no oporavykyrame ipyhypyhyga mbatera.

Tupana'ga omomyry nhande ve

12 Pyry reki nhande ve nhande nhimomiranamame mbatera rahya pe. Nhande nhimomiranambavame po ti Tupana'ga imomyryhetei nhande ve nehē. Gwembi'ea rupi katu po ti ga nhande mongoi yvagi pe nehē. A'ereki Tupana'ga e'i: "Kiroki ġa oko hete ji rehe - ġahã po ti ji amongo jijipyri nehē," ei ga.

13 Pejikote'varuhupotarama tapembojari ti Tupana'ga rehe pejikote'varuhupotara. A'ereki Tupana'ga ndokote'varuhupotari jipi. Ga ndopotarukari ojipe'ġa pe ġandekote'varuhua no.

14 Gandeaporoġitate'varuhua opotaruka ġa pe ġandekote'varuhua.

15 A'ea ipotarama ġa ndekote'varuhui tuhē a'ero. Gandekote'varuhurame a'ea ko ġahoagwama hahyva'ea ruvihava pype.

16 Nhiirũ, pe ko nhiremiarõa. Tapenhimoandyandyi ti pejikovo.

17 Tupana'ga jate omomyry hete nhande ve yvagipeve'ga. Garemimbuhura nhaporemo pyry hete. Tupana'ga oapo nhanderyapehava hako. Kwara, jahya, jaytata'ia ga oapo hako. Igwete nhanderyapehava jiyjijiyi jipi imoypyntuna. Emo Tupana'ga ko nhanderyapehava atyvi. Ga ndogwerojijiyi gweaporoġita jipi. Ga nomongote'varuhui nhande ve. Ga pyry hete nhande ve avuirama.

18 Gwemimbotarimo Tupana'ga nhande mongoi gwa'yramo. Ga omombe'uuka a'itituhēva'ea tokwaha ti ġa Jesus'ga javo. A'ero nhande jikogame Jesus'ga rehe Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui. A'ereki ga e'i: "Ga na'ē ti ji amomyry nhirembiapoa mombyrypava renonde."

Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'igã

19 Nhiremiarõa, pekwaha ti pejikovo. Tapenhi'igi na'ē ti ojipe'ġa pe pejijupa. Pehendu katu na'ē ti ġanemimombe'ua. Tapenhimboahivuhui ti ojipe'ġa pe.

20 Pe nhimboahivame po Tupana'ga ei: "Ndapekokatujuhu pe a," e po ga. Tapenhimboahivuhui ti ġa pe a'ero.

21 Pepohi tuhē ti pendeaporoġitate'varuhua hugwi. Tapekote'varuhui'i'i ti. Tupana'ga okwahavuka pe me Jesus'ga mombe'ua pevyteri pe raikwehe. Peko hete ti hehe a'ero. Pe ndekorame Jesus'ga mombe'ua rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehē.

22 Pehendu katu ti Jesus'ga mombe'ua jipi. Tapehendutehei ti a'ea. Henduteherame po pe penhimoandyandyi.

23 Henduteherame pejikoe'yma gamombe'ua rupi ko pe ga ja – kiroki ga oho espelho pyri tahepia nhi'ağa javo.

24 A'ero ga jipiagi ogwovo jugwi. Kotihĩ reki ga imoka'nhymi o'ağa. Ga javijitehe ko pe henduteherame Jesus'ga mombe'ua imoka'nhymipeavo.

25 Jesus'ga mombe'ua ko pyry hete. Okorame a'ea rupi ko ahe piro'yro okote'varuhua hugwi. Kiroki ға okwaha gamombe'ua okovo hupi jipi – ға pe Tupana'ga imombyryvi ға ndekoro ғwaramo hehe. Nanongara'ға ғwendu katu Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyme'yma.

26 Po pe ei: “Ambohete hete ji Tupana'ga jipi.” Pe'ete'varuhurame ojipe'ға pe pe nhimoandyandyi a'ero. A'ereki pe'ete'varuhua ipige'ymame pe Tupana'ga mbohetetehei pejikovo. A'ereki ndapyryvi Tupana'ga pe ahe'ete'varuhua ojipe'ға pe. Ga ndopotari nanongara'ға nemimbohetea.

27 Tupana'ga opota hete ahe ojipe'ға pokogame. Hahy kunhangwera'ға pe aherembirekokwera'ға pe. Tayri'ға pe hahyramo no ғаpo'ria manorame. Nurã pyry hete Tupana'ga pe nhandervete'ға pe nhande ға pokopokogi. Pyry hete ga pe no nhande nimbopogwei okote'varuhuve'ға. Nahã nhande rekorame Tupana'ga opota nhaneremimbohetea.

2

Peko ti ға ndehe nhaporem

1 Nhiirũ, Jesus Cristo'ga rehe pe pejiko nhandepojykaharete'ga rehe – gaha ko huvihavuhu hete Tupanam. Gareheva'ero ғwaramo, peko ti ojipe'ға ndehe nhaporem. Ga'ara rehe jate rũ ti pereko katu ға. Ga ndehe nhaporem ti peko imbateve'ға ndehe imbatere'ỹve'ға ndehe no.

2-3 Pejapyaka na'ẽ. Kiro po ga ruri pejatykahai pe tahendu Tupana'ga nhi'iğa javo. Ipi katu po ga. Gwereco po ga ourova'ea opoakağa rehe. Kiro po ga ruri pe pyri. A'ero po pe ga mbuhukatui pejipyteri pe ipikatuve'ga. “Avo eapy oreapykava rehe,” pe'e po pe ga pe. Igwete po ga ruri no imbatere'ỹve'ga ipite'varuhuve'ga. Igwete po pe euhui ga pe: “Pevo e'ã. Yvyvo eapy a'ero jipya pyri,” pe'e po pe ga pe.

4 Nahã pendekorame po pe ndaperekokatupavi ға. Pendaporogita te'varuhu tuhẽ po pe. A'ereki ға'ara rehe tehe pe pe'e ға pe.

5 Nhiremiarõa, ji rendu katu ti. Tupana'ga omo'emo'ẽ ға ojive – kiroki ға pe Tupana'ga arõe'ỹve'ға e'i: “Ndogwerekoi'i'i ға.” Tupana'ga ki a'e te nde'i a'ea ға pe. Ga omo'emo'ẽ ға

ojive tojiko hete ti ġa ji rehe javo. “Tamondomondo ti ji ġa pe pyryva'ea ġa mongovo jigwryi pe nehẽ,” ei Tupana'ga. A'ereki ga e'i jipe: “Amongo ti ji nħiarõheteve'ġa ġijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga.

⁶ Pe ki a'e te pereko te'varuhu imbatere'ÿve'ġa. Pe pereko katu imbateve'ġa novĩa. Emo ġahã reki pe ndereko te'varuhu. Ga pe nderoho aha juizes'ġa pyri imbojamboja tehe pe ndehe. A'ero ġa pe mbotegwetetehehui.

⁷ Tupana'ga e'i Jesus'gareheve'ġa pe me. Emo imbateve'ġa e'i te'varuhu Jesus'ga pe ga renonhuhũavo. Jesus'ga ko pyry hete reki.

⁸ Pyry pe hendukatui Tupana'ga nhi'iġa nhanderuvi-havuhuhete'ga nhi'iġa. Nahã ga nhi'iġi ikwatijaruka hako. “Penħiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ġa”, ei Tupana'ga hako.

⁹ Ga'ara rehe jate po pe ġa arõi, a'ero po pe ndekote'varuhui. A'ero po Tupana'ga nhi'iġa e'i pe me: “Nanhirendukatui ġa.”

¹⁰ Po ojipeji'iva'ea vehevi pe napehenduvi henduvame Tupana'ga nhi'iġa, a'ero po ijari tuhẽ pe ndehe pe hendukatu-pave'ymame ganhi'iġa.

¹¹ Nahã a'ero. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako: “Taperekoi ti ġanembireko'ġa.”

Nahã e'i no:

“Tapejukai ti ojipe'ġa.”

Po nde ndererekoi garemberekohẽa, a'ea po pyry novĩa. Emo nde ojipe'ga jukarame po nde nerehendukatui Tupana'ga nhi'iġa a'ero pejikote'varuhuavo.

¹² Nahã ji ei a'ero: Tupana'ga po ti e'i ġwerĩ nhanderea-poroġita pe Cristo'ga mombe'ua rupi. Cristo'ga mombe'ua ko nhande mbopiro'y. Peko katu po ti pe a'ero hamo. Penhi'iġatu po ti pe ojipe'ġa pe hamo.

¹³ Kiroki ġa ndoporogwetygi ojipe'ġa – Tupana'ga po ti ndoporogwetygi ġa na jitehe nehẽ no o'erame ġandeaporogita pe nehẽ. Kiroki ġa oporogwety ojipe'ġa – ġa ndokyhyji Tupana'ga eaġwama hugwi.

Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe peko katu

¹⁴ Nħiirũ, pyry nhande ei: Xajiko nhande Jesus Cristo'ga rehe. Emo po nhande ndiakokatui nhande'erame, a'ero po nhande jikotehei ga rehe nhandekokatue'yama. A'ero po ti Tupana'ga nianemongoi ojipyri nehẽ.

¹⁵ Po Jesus'gareheve'ġa oko pepyteri pe. Nħipiri po ġa upa. Ndo'ui po ġa mbatera herekoe'yama ġwaramo.

¹⁶ Igwete po pe ei ġa pe: “Hepejigwovo a'ero. Tipyry pa ti pe me. Pepi katu ti. Pe'u katu ti,” pe'ji po pe ġa pe. Po pe napemondoi mbatera ġa pe, marã po pyryvamo naerũ?

17 Pe ndekokatue'yname po pe jikoteheuhui Jesus'ga rehe a'ero.

18 Igwete po ojipe'ga ei: “Jara'ga ojiko Jesus'ga rehe. Jara'ga oko katu,” e po ga. Na rūi, a'e ji. Kiroki ġa ndokokatui – ndiukwahavi reki ġajikoga Jesus'ga rehe. Emo jirekokaturo ġwaramo po ti ji imboukwahavi nde ve jijikoga Jesus'ga rehe.

19 Kiro ji ei nde ve a'ero: Ererovia ko nde Tupana'ga gaha jate ko Tupanamo javo. Piry hete nde heroviari a'ea. Anhaġa vĩa reki gwerovia a'ea no Diabo'gapyriva'ea. Heroviarame anhaġa ohyhyjuhu okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. Emo gwerovia tehe okokatue'yma.

20 Nde nderekwahavihu naerũ. Takwahavuka ji nde ve kiro a'ero. Nhanderekokatue'yname nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

21 Ehepia re ko Abraãova'ea nhaneramonhava'ea. Tupana'ga e'i hako: “Tahepia ti ji Abraão'ga ji rendukatui.” A'ero Tupana'ga ei ahe ve: “Ekwava'ẽ ti ji ve eja'yra'ga jukavo Isaque'ga jukavo.” Igwete Abraãova'ea imbojo'ajo'ari ita ikwava'ẽhava japovo. A'ea arimo ahe gwa'yrava'ea noġi takwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe javo. Ahe gwa'yrava'ea jukaġwerĩrame Tupana'ga ahe mombigi a'ero. Igwete Tupana'ga ei: “Kiroġwe ji hepiagi,” ei ga. “Abraão'ga pyry tuhẽ. A'ereki ga ġwendu katu nhinhi'ĩġa,” ei Tupana'ga hako.

22 Erekwaha nde kiro. Abraãova'ea ojiko Tupana'ga rehe. A'ero ahe hendukatui ganhi'ĩġa. Hendukurame ahe ojiko katu hete ga rehe a'ero.

23 Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Abraãova'ea pyryva hako. A'ereki ikwatijara e'i:

“Abraão'ga gwerovia hete Tupana'ga nhi'ĩġa.

A'ero Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde’,” e'i ikwatijara hako.

Igwete ahe Tupana'ga nhi'ĩpo'rui okovo. Igwete Tupana'ga e'i: “Abraão'ga ko jipy'a ja,” ei ga ahe mombe'gwovo hako.

24 Pekwaha pe a'ero. Po nhande jikogi Tupana'ga rehe nhandekokatuavo, a'ero po ga ei nhande ve: “Pepyry hete pe a.” Po nhande jikotehei nhandekokatue'yma, a'ero po Tupana'ga nde'i a'ea nhande ve.

25 Oro Raabeva'ea vehevi no akwaimba'eva'ea upaharava'ea. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Raabeva'ea israelitasva'ea pokogi hako. Nurã Tupana'ga ei: “Pyry hete ko hĩa,” ei ga. Nahã ko ahe reko'i hako. Tupana'ga omombe'u na'ẽ Raabeva'ea re'yjava'ea gwyra israelitasva'ea pe tamondo ti ġagwyra pe me nehẽ javo. Nurã israelitasva'ea hoi ġwenonde hepianhimima Raabeva'ea re'yjava'ea gwyra. Ahe jogwerohorame hepiagi, Raabeva'ea ahe mbuhurukari ġwonga pe

ahe mima ojigwyripeva'ea hugwi. Aerē Raabeva'ea ahe mondoi irūa rupi pehea rupi topyhygye ti ġa ġa javo. Nurā Tupana'ga ei hako: “Raabehēa pyry hete ġa pokoga.”

²⁶ Nhande manorame nhandera'oa oko tehe. Na jitehe nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

3

Tape'ete'varuhui ti

¹ Nhiirū, tape'epavi ti: “Tambo'e ti ġa Tupana'ga nhi'īga rehe.” Tape'epavi ti a'ea. A'ereki Tupana'ga po ti e'i nhandereaporogita pe nehē. Nhande rekoe'ymame ganhi'īga rupi po ti ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pe,” e po ti ga nhande ve nehē. Nhande ve kaitu po ti ga ei a'ea nehē nhande jara'ga mbo'embo'erame nhande rekoe'ymame Tupana'ga nhi'īga rupi.

² Nhande nhaporemō nhande rekote'varuhuparavuhui jipi. Nhande'ete'varuhue'ymame po nhande rekokatuhetei. A'ero po nhande imombigi nhanderekote'varuhua nhaporemō no.

³ Ehepia te cavalo. Nhande timongi freio cavalo juru pe toko ti nhaneremimbotarimova'ea rehe javo. Freio ko xunhi novīa. Emo a'ea pyvō nhande timbojirova pa cavalo imondovo.

⁴ Na jitehe itayharuhua no. Yvyruhua a'ea mondomondo yhya rehe. Emo imopyryr̄hara'ga ipyhygi leme tamondo katu javo. Leme ko xunhi novīa. Emo a'ea pyvō ga omopyryrymba itayharuhua hehāiva'ea imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe.

⁵ Nhanekūa xunhiete'i jitehe novīa. Emo a'ea pyvō nhande timboheteteheuhu reki.

Ehepia tata no. Tata'ia nhande imondygi. Igwete tata ihoihoi imbokaipava ka'gwyra imbote'varuhupava.

⁶ Tata javijitehe ko nhanekūa nhandera'oa rehe. A'ereki ombote'varuhu pa. A'ea pyvō nhande xanhi'ī te'varuhu nhanenhimbote'varuhupava. Nhanderekoa nhaporemō nhande'ete'varuhua imongote'varuhui. Diabo'ga reki ombote'varuhu nhanenhi'īga imongote'varuhupava.

⁷ Mbiara ojoparavuhuva'ea ko ahe omonhyromba imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe: ipyva'ea, ipepova'ea, ohyryryva'ea, ypeva'ea.

⁸ Ahekūa ki a'e te ahe nomongoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Nhande'ete'varuhua nimombikavi a. Mboja ahe hu'urame ahe mbotegweteuhui. Na jitehe nhanekūa ahe mbotegweteuhuhetei o'ete'varuhurame.

⁹ Marã naerũ? Tupana'ga oapo vvyakotyve'ğa ojavijitehe. Nhanekũa pyvõ nhande timbohete ga nhanderuvete'ga nhandepojoykaharete'ga. Nhanekũa pyvõ jitehe nhande timbote'varuhu reki vvyakotyve'ğa pe Tupana'ga'jave'ğa pe.

¹⁰ Nhandejurua pyvõ nhande ga mbohetei. Nhandejurua pyvõ jitehe nhande imbote'varuhui ğa pe. Nhiirũ, po na rũi te nhande rekoi hamo.

¹¹ Nhande atyvi ko yhya ihemame yvya gwyra hugwi. Yhykatua ihemame yhya irovahiva'ea nohemi pea hugwi a'ero.

¹² Nhiirũ, tegwete jua'ia ihema akajua'yva hugwi. Akaju'ia nohemi yhyppoa hugwi. Na jitehe yhykatua nohemi yhya hahyahite'varuhuva'ea hugwi. Nurã ji ei: Nhande Tupana'ga mboheterame po nhande nimbotegwetei ojipe'ğa hamo.

Tupana'ga okwahavuka aherekokatua

¹³ Pe ikwahaheterame po pe ndekokatui nehẽ hamo. Hepiagame pendeaporoġitapyryva po ti ğa ei pe me a'ero: "Okwaha hete ğa. A'ereki ğa oko katu kwaha ğa pokopokoga ğa nderekonhyromo," e po ti ğa pe me nehẽ.

¹⁴ Po pejiyvyteri pe pe nhimyrõheteuhui pejikovo pejihe jate, tapenhimboheteheitei ti a'ero. Tape'ei ti: "Akwaha hete ji jitekovo." Pe'erame a'ea po pe mbero.

¹⁵ Pe nanuhũrame po pe ndapekwahavi tuhẽ pejikovo. Tupana'ga rũi okwahavuka pe me nanongara. Nahã ko vvyakotyve'ğa ndekoi onhimongote'varuhua'vo. Gweaporoġitate'varuhua rupi ğa ndekoi. Diabo'ga nahã ğa mongoukari.

¹⁶ Onhimyrõuhũrame okovo ojihe jate ğa nhonhi'igayvaruhui ojogwerekovo. Oko te'varuhu paravuhu ko ğa a'ero.

¹⁷ Tupana'ga ikwahavukarame nhande ve nhande rekokatui a'ero. Ndiakote'varuhua'javi'i'i nhande. Xajogwerekoko katu nhande. Nhanenhyrõ hete nhande jara'ğa pe. Ganhi'iga nhande anga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mongokatuavo. Tiporogwety hete nhande jara'ğa. Xako katu paravuhu nhande a'ero. Ga'ara rehe jate rũi nhande ğa nderekokatui. Ndia'etehei nhande ğa pe ğa moandyandyita.

¹⁸ Kiroki ğa e'i jara'ğa pe: "Pejogwerekoko katu ti" – ğahã ko gwerekoko katu jara'ğa no. A'ero ğa ndekokatupahetei.

4

Tapekoiki ti Tupana'ga remiarõ'e'ỹva'ea rehe

1 Maranuhūrame pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo jipi? Penemimbotate'varuhua omomymomyi pepy'a.

2 Pepotaruhu pe mbatera. Emo pe ndaperekoi reki. A'ero pe nhimbohovajari ojipe'ga ndehe. Penhimyrouhū pe ġambatera rehe. Emo ġa nombuhuri pe me. A'ero pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo. Napeporanduvi pe Tupana'ga pe. Nurā pe ndaperekoi.

3 Pe poranduvame ga nomondoï reki pe me. A'ereki pejiveuhu pe pepota penhiporanduvame. Penhimimbotarimova'ea rehe pe pepo'ru potaruhu.

4 Pepohiruhu pe Tupana'ga hugwi. Po pe pearouhū Tupana'ga remiarōe'ỹva'ea, a'ero po pe napearōa'javi Tupana'ga. Pe ndapekwahavi naerū? Kiroki ġa oko potaruhu Tupana'ga remiarōe'ỹva'ea rehe – ġa onhimongo Tupana'ga arōe'ỹva'ero.

5 Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'utehei reki. A'ereki e'i:

“Nhandera'uva

– Tupana'ga omongo a'ea nhande pype

– a'ea opota ranuhū jipi,” e'i.

6 Emo Tupana'ga omomybyry hete hete nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga omovahihū ġa

– kiroki ġa onhimbohete jipi.

Emo ġa nhimbohete'e'ymame

ga omomybyry ġa pe,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava.

7 Penhimongo ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi a'ero. Pemovahī ti Diabo'ga. A'ero po ti ga ka'nhyimi pe hugwi nehē.

8 Penhimongo ti Tupana'ga pavēi. A'ero po ti ga nhimongoi pe pyri nehē no. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pemongo katu ti pejeaporogita, a'e ji pe me. A'ereki Tupana'ga rehe jate rūi pe peko.

9 Pekoveveuhu ti pejikote'varuhua rehe. Pejehe'o hete ti a'ero. Tapejaja'javi ti, a'e ji pe me. Pejikote'varuhuro ġwaramo ti tapendoryva'javi.

10 Pemohē ti pejikote'varuhua Tupana'ga pe akoteheuhu ji javo. Aerē po ti Tupana'ga pe mbohetei a'ero nehē.

Tape'ete'varuhui ti penhiirū'ġa pe

11 Nhiirū, tape'ete'varuhui ti pejohupe. Tape'ei ti penhirū'ġa pe: “Ite'varuhu ġa.” Pe'erame a'ea ġa pe pe pe'e te'varuhu Tupana'ga nhi'igā pe no ite'varuhu javo jupe. Pe erame ite'varuhu Tupana'ga nhi'igā pe pe napehendukatua'javi ganhi'igā. Pe'e tehe pe: “Jihi koji'i akwaha ganhi'igā hohe.”

¹² Tupana'ga jate ki a'e te okwaha hete nhande mbo'eavo imbuhua onhi'iga nhande ve. Gaha jate okwaha javo ahere-aporogita pe. Nurã po ti ga ei jara'ga pe nehẽ ga mongovo ojipyri nehẽ. Jara'ga pe po ti ga ei nehẽ ga mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oro pe, maranuhũrame pe euhui naerũ jihi ko akwaha javo ojipe'ga pe?

Tapenhimboheteuhui ti

¹³ Pehendu ti kiro nhinhi'iga pe me. Nahã po pe ete-hei: “Kiro po ti ore hoi cidade pe nehẽ. Mara'ngu po ti ko'emame nehẽ?” pe'e po pe. “Orombokwara'a ti ore pevo oroporavykyavo imono'ono'oğa itambere'ia orojive nehẽ,” pe'e tehe po pe.

¹⁴ Pe ndapekwahavi reki aerẽva'ea. Marã po ti pe ndekoi ko'emame nehẽ? Ehepia re ko tatatiguhũva'ea. Kiro juk-wahavamo. Kotihĩ ika'nhyimi. Pe na jitehe no. Kiro pe ukwahavamo. Nambegwei reki pe ka'nhyimi no.

¹⁵ Nahã po pe pe'e hamo: “Tupana'ga ipotarama po ti ore rekoi japoapovo nehẽ,” pe'e po pe hamo.

¹⁶ Penhimboheteuhu reki pe na tuhẽ ti ore japo javo. Tiruahũ penhimbohetea a'ero.

¹⁷ Kiroki ga e'i oyvyteri pe: “A'apo po ti ji nanongara pyryva'ea hamo,” – japoe'ymame po ga oko te'varuhu a'ero.

5

Imbateve'ga ti tohendu katu, ei ahe

¹ Oro pe, imbateva'ero pehendu katu ti nhinhi'iga pe me kiro. Penahenahẽ ti pejehe'gwovo. Pekwaha po ti pe hahy-heteva'ea nehẽ.

² Pembatera po ti iju tehe nehẽ. Mbatagwaruhua po ti o'u pepikatua nehẽ.

³ Peapoa po ti opororororo upa nehẽ ourova'ea pratava'ea pavẽi. Ipororogağwama repiagame po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pepotaheteuhu pe itambere'ia ipyhyga novia. Emo pe ndapepokogi ojipe'ga a'ea pyvõ,” e po ti ga nehẽ. “Kiro momina pe hugwi a'ero,” e po ti ga nehẽ. Ipororoga ojigwarai mbatera rehe jipi. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehẽ. Ehepia te tata ojigwarai ahera'oa rehe ahe mbokairame. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehẽ. A'ereki pe pemono'õteheuhu mbatera kiro mbapava koty.

⁴ Pehendu ganahenahema – kiroki ga omopẽ pekoapora pe me jipi. A'ereki pe napemondoï ikwepykava ga pe ga moandyandyita. Tupana'ga okwaha reki a'ea ipopoaka-heteve'ga. Ga gwendu tuhẽ ganahenahema. A'ereki pe napemondoï ga pe itambere'ia ga poravykypavirẽ.

⁵ Avo yvya koty pe pereko pa mbatera. Penhimbohory-ory pe jipi. Mbiara o'uo'u onhimongy'ravo imboha'uve'yma ojukaagwama. Emo oho gwerĩ ijukahava apiavo. Na jitehe pe pemono'oğuhũ pejive penhimimbotarimova'ea rehe pejikovo imboha'uve'yma hahyağwama. Emo Tupana'ga po ti imbohahyi pe me nehẽ.

⁶ Pe'e pe pyryheteve'ga pe: "Ga ite'varuhu," pe'e pe penhi'mbero. A'ero pe ga momanoukari. Gahã napemovahĩ upa.

Penhimomirana ti

⁷ Nhiirũ, kiro ji ei pe me: Penhimomiranamba ti Jesus Cristo'ga rura imboha'uva. Ehepia re ko matety'hara'ga. Onhimomirana po ga i'apyryva imboha'uva. Omboha'u po ga amana itymame. Aerẽ po ga imondomondo jahya. Nonhimbaekwahivi po ga a'ero. "Ikyra'javirẽ po ti horyvamo mbatera nehẽ," e po ga.

⁸ Ga javijitehe ti penhimomirana pejjupa Jesus Cristo'ga mboha'uva. Pemboty ti pepy'a. A'ereki ga u gwerĩ.

⁹ Nhiirũ, tapenhi'ite'varuhui ti ojohupe penhiroyromo. Pe nhi'ite'varuhurame po ti Cristo'ga ei pe me nehẽ: "Peko te'varuhu pe javo ga pe," e po ti ga nehẽ. Ehepia te Cristo'ga ruğwerĩ.

¹⁰ Nhiirũ, Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea javijitehe po pe peko hamo. Ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iğa hako. Hendupotare'ymame ojipeva'ea imbohahyukari ahe ve novia. Emo imombe'uharava'ea onhimomiranamba hahya pe.

¹¹ Xa'e nhande: Pyry ahe ve - kiroki ahe onhimomiranamba.

Ehepia ko Jova'ea hako. Pekwaha po pe ahenhimomiranamagwera. Ahe nhimomiranambavame mbatera rahya pe ko Tupana'ga imombyryhetei reki ahe ve. A'ereki Tupana'ga pyry hete vvyakotyve'ga pe. Ga nhande porogwety jipi.

¹² Nhiirũ, ta'e ti kiro pe me. A'ea kaitu ti pehendu katu. Pe nhi'iğame ojipe'ga pe tape'euhui ti: "Yvagipeve'ga okwaha nhi'mbee'yma. Yvya apohara'ga okwaha nhi'mbee'yma," tape'euhui ti no. Tapehenonhuhũ ti Tupana'ga penhi'iğame ojipe'ga pe. Tapehenonhuhũ ti Tupana'ga rembiapoa no. Po pe ei ga pe: "Nahã po ti ji rekoi nehẽ." A'ea jate ti pe'ji a'ero. Po pe ei ga pe: "Na rũi po ti ji rekoi nehẽ." A'ea jate ti pe'ji a'ero. Pe'erame ga pe penhimbi'ea rupi katu ti peko a'ero. Na tuhẽ ti peko Tupana'ga ti te'iyme pe me peko te'varuhu pe javo nehẽ.

Penhi'inhĩ ti Tupana'ga pe

13 Po pepyteripeve'ga ikwahavi mbatera rahya tonhimombe'u ti ga ji poko javo Tupana'ga pe. Po ojipe'ga roryroyvamo tonhimby'yi ti ga Tupana'ga mboheteavo.

14 Po ojipe'ga tetirũaramo tombuhuruka ti ga ojipyri Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti ga nhi'igi Tupana'ga pe imongyavo ikava ga rehe. “Emombi ti karugwara ga hugwi Jesus Cristo'ga remimbotarimo,” e po ti ga Tupana'ga pe nehẽ.

15 Po ti ga nhi'igi Tupana'ga pe ojikoga ga rehe, a'ero po ti ipigi ga hugwi. Cristo'ga po ti ga monhimohiġatui nehẽ. Po ga tetirũaramo okote'varuhuro ġwaramo, a'ero po ti Tupana'ga imombori garekote'varuhua ga hugwi nehẽ.

16 Nurã ti pemohemohẽ pejikote'varuhua ojohupe pejikoveveuhuro hehe. Penhi'inhiĩ ti Tupana'ga pe pejogwepyga tapenhimohiġatu ti. Pyryheteve'ga poranduvame Tupana'ga pe ikwahy hete. Tupana'ga ġwendu ġanhi'iga jipi.

17 Ehepia re ko Eliasva'ea hako Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea. Ahe ko nhande javijitehe vyakotyva'ero. Igwete ahe nhi'ihetei Tupana'ga pe tokyryme ti javo. Três e meio ga kwara mbo'ari ikyre'ymame vyva rehe.

18 Aerẽ Eliasva'ea nhi'iga'javi Tupana'ga pe tokyra'ja ti kiro javo. A'ero Tupana'ga imongyra'javi yvaga hugwi. Igwete henhunha'javamo mbatera yja hugwi.

19-20 Nhiirũ, po ti pepyteripeve'ga ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi, pemogita ti ga mongoa'java a'ea rupi. Pekwaha ti a'ero. Pe ga mbopohirukarame okote'varuhua hugwi po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Tupana'ga po ti omombo pa garekote'varuhua re'yjuhua ga hugwi a'ero nehẽ.

PEDROVA'EA OMOMBE'UYPY AHE VE Primeira Carta de Pedro

¹ Ji ko Pedroramo. Ji Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. Kiro ji ikwatijari imondovo nhinhi'iga pe me Tupana'gareheva'ea pe - perope peju ġagwyri pe: Ponto pe, Galácia pe, Capadócia pe, Ásia pe, Bitínia pe. Pevo pe kwaki'opavi pejigwovo pejjupa ġapyteri pe penhimongyavo raikwehe.

² Gwemimbotarimo Tupana'ga nhandervete'ga pe mo'emo'ei ojive hako ġahã po ti oko jireheva'ero javo. Tupana'ga ra'uva pe mongoi Tupana'gareheva'ero a'ero raikwehe. “Amo'emo'ẽ ji ġa tohendu katu ti ġa Jesus Cristo'ga nhi'iga javo,” ei Tupana'ga. “Tomombo ti ga ġandekote'varuhua ġa hugwi omanoro ġwaramo,” ei ga.

Tupana'ga ti tomombyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Pyry ti nhande ve nehẽ

³ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha ko Jesus Cristo'ga ruva'ga nhandepojoykaharete'ga ruva'ga. Ombogwera ga Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi raikwehe. Gambogwerava ġwaramo Tupana'ga nhande mboheaporogita pyahu nhande mongovo. A'ereki ga nhande porogwety hete. Nhandereaporogita ipyahuro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga po ti nhande mbuhuruka tuhẽ yvagi pe nehẽ nhande mongovo avuirama ojipyri nehẽ, xa'e nhande.

⁴ Nhandereaporogita ipyahuro ġwaramo nhande ei no: Tupana'ga po ti ombuhu tuhẽ pyryheteva'ea nhande ve nehẽ. Tupana'ga remimbuhura pyry tuhẽ avuirama. Ndopavi po ti nehẽ. Nдите'varuhui'i'i po ti nehẽ no. Niymyani nehẽ. A'ereki pyry hete. Kiroġwe tuhẽ Tupana'ga herekokatui a'ea pe me yvagi pe.

⁵ Ga pe a'ngu no. A'ereki Tupana'ga ipopoaka pe a'nguavo pejikoga ġwaramo ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga pe mbuhurukari pe mongovo ojipyri avuirama yvagi pe nehẽ. Pendekoagwama po ti ga imboukwahavi mbapava koty nehẽ.

⁶ Pendoryndory pe a'ea rehe. A'ea ja po pe ne'ouhũramo kiro ġa imbohahyparavuhurame pe me.

⁷ Tupana'ga opota penhimomiranama hahyrame pe me tiukwaha ti ġajikohetea ji rehe javo. A'ereki jukwaha pejiko-hetea ga rehe penhimomiranamame hahya pe. Ehopia te ouro. Ga imbokumbokurame ouro imo'eamo ite'varuhuva'ea jugwi jukwahavamo hembyruera pyryva. Na jitehe jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe hahyrame pe me. Ouro ko pyry novia. Johe'i hete pyry pejikohetea Cristo'ga rehe. Ouro

opa reki. Pejikhohetea ki a'e te ndopavaḡwami po rimba'e. Jukwahavame po ti Tupana'ga pe mbohetei aerē nehē. Jesus Cristo'ga nhimboukwahavame ua po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pryry hete pejikohetea Jesus'ga rehe,” e po ti ga pe me nehē.

⁸ Ndapehepiagi ve pe Jesus Cristo'ga. Emo pe ga arōhetei. Ndapehepiagi tuhē pe ga kiro. Emo pe jikhohetei ga rehe. Igwete pe ndoryndoryhetero pejikoga ḡwaramo ga rehe. Yvagahugwiva'ea ko pendoryhetea ga rehe. Tegwete reki pendoryva imombe'uhava ojipe'ga pe.

⁹ Pejikoga ḡwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe ojipyri nehē. Pejihoḡwama rehe pe ndoryhetero kiro a'ero.

¹⁰ Pehoḡwama rehe Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea japyakahetei tikwaha hete javo hako. A'ero ahe imombe'unhogwenondei javo hako. “Tupana'ga po ti omombyry ḡa pe nehē ḡa nderogwovo yvagi pe nehē,” ei Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea hako.

¹¹ Cristo'ga ra'uva oko ahe pavēi ahe mbo'embo'eavo hako. “Hahy hete na'ē po ti Cristo'ga pe nehē. Igwete po ti ga manoi novīa. Emo po ti pryryhetero ga pe nehē,” e'i Cristo'ga ra'uva. “Okwerava'ja po ti ga nehē ogwovo yvagi pe nehē. Aerē po ti ga rura'javi ojiheve'ḡa nderogwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē no,” e'i gara'uva Cristo'ga mombe'gwovo ahe ve. A'ero Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea japyakai a'ea rehe hako. “Maname po ti a'ea nehē?” ei ahe. “A'ea rupi ti marā nehē?” ei ahe ojapyakavo hehe.

¹² Tupana'ga e'i ahe ve no hako: “Penemimombe'ua ko pejiveva'ea rūi reki korogweva'ea rūi,” ei ga ahe ve. “Aerēva'ea pe imombe'ui a'earupive'ḡa ti tokwaha javo,” ei Tupana'ga ahe ve. A'ero ahe Cristo'ga mombe'umbe'ui hako. Cristo'ga mombe'ua jitehe ḡwamove'ḡa omombe'u pe me no. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva ḡa pyri yvaga hugwi ḡa mbo'eavouka jupe. A'ero ḡa Cristo'ga mombe'ui pe me pyryva'ea mombe'gwovo. Yvagipeve'ḡa vehevi okwaha pota a'ea no novīa Tupana'gapyrive'ḡa.

Peko katu ti, ei Tupana'ga

¹³ Pejirokwa ti a'ero penhimbovyvya. Jesus Cristo'ga po ti omombyry pe me nehē onhimboukwahavame ua yvya koty nehē. Cristo'ga remimombyryva rehe ti pejapyaka hete a'ero tomombyry tuhē ti ga nhande ve javo.

¹⁴ Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iḡa. Ymya pe ipotaruhui ite'varuhuva'ea jipi. A'ereki a'ea rupi pe ndapekwahavi pejikoge'yma Jesus Cristo'ga rehe. Pepohi ti pejikoḡwera hugwi a'ero penhimbipotaruhua hugwi.

15 Tupana'ga ndokote'varuhui'i'i. A'ereki ga oko katu jipi. Ga pe mo'emo'ë ji javijitehe ti peko katu javo. Peko katu ti a'ero pejikojikovo.

16 A'ereki aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga ahe ve. "Ji ako katu," ei ga. "Nurã ti peko katu ji javijitehe nehë no," ei Tupana'ga.

17 Penhi'igame Tupana'ga pe pe ei Apĩ ga pe. Emo gaha reki e'i a'itituhẽva'ea rupi katu vvyakotyve'ga ndeaporogita pe. Jara'ga pe ga ei: "Peko katu pe." Jara'ga pe ga ei reki: "Peko te'varuhu pe." A'itituhẽva'ea rupi katu ga ei ga pe nhaporemo ikwahava gandeaporogita. Tapepojihuve'ymuhũi ti a'ero pejuvete'ga Tupana'ga pejikovo penhinarane'ymame yvya koty.

18-19 A'ereki pe pekwaha Cristo'ga manoa pe ndepyga. Omanoro gwaramo ga pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Mbatera rũi opava'ea rũi pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Ouro rũi pe mbopiro'yi. Prata rũi pe mbopiro'yi. Nanongara nhaporemo rũi tuhẽ pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Pendekoteheagwera rehe penamonhava'ea pe mbo'embo'ei pe mbojikwakuteheavouka. Cristo'ga pe mbopiro'yi reki a'ea hugwi omanomo pe ndepyga. Ga ko cordeiro ja - kiroki a'ea ga okwava'ë ijukavo Tupana'ga pe. Pyryheteva'ea ga okwava'ë ndite'varuhui'i'iva'ea. Na jitehe Cristo'ga nhikwava'eği Tupana'ga pe heka'voguka gwekoa omanomo. Ga ndite'varuhui'i'i. Pyry hete ga novĩa. Emo ga onhikwava'ë omanomo pe ndepyga.

20 Yvya apoa renonde Tupana'ga ei Cristo'ga pe po rimba'e: "Ndehe ti eho yvya koty emanomo gambopiro'yharamo nehë," ei Tupana'ga ga pe. Agwamo reki mbapava koty Cristo'ga ukwahavamo ua pe ndepyga ikwehe.

21 Gaha pe mbojiko Tupana'ga rehe. Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongovo huvihavuhuhetero ikwehe. Nurã pe jikohetei Tupana'ga rehe. Igwete pe ei: "Tupana'ga po ti imombyryvi nhande ve gwembi'ea rupi nehë no," pe'e pe.

22 Pehendu katu pe a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ero pe imomborukari pejikote'varuhua pejihugwi. A'ero pe penhiirũ'ga arõhetei Jesus'gareheve'ga. Penhoarõ hete tuhẽ ti a'ero.

23 Tupana'ga okoji onhi'iga reheve. Onhi'iga pyvõ ipopoakava'ea pyvõ ga pe mbojihuvi gwa'yramo pejikogame ojihe. Penduva'ga pe mbojihu raikwehe. Emo aerẽ penduva'ga omano vvyakotyva'ero gwaramo. Tupana'ga ki a'e te nomanoi. Gaha pe mbojihuva'ja gwa'yramo.

24 Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no: "Yvyakotyve'ga ko yvotyra ja," e'i.

“Gakatuhe tea ko yvoty rakatua ja no.
A'ereki ipotyra inhymba reki.
Ohova okui pa,” e'i.

“Yvyakotyve'ga na jitehe opa pa no,” e'i.

²⁵ “Tupana'ga nhi'iga ki a'e te okoji avuirama,” e'i ikwatijara.
Tupana'ga nhi'iga jitehe ga omombe'u pe me raikwehe.
A'ereki ga omombe'umbe'u pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

2

Cristo'ga ko ita'java'ea

¹ Onhi'iga pyvõ Tupana'ga pe mongoi gwa'yramo. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi nhaporemō a'ero. Tape'mbea'javi ti no. Tapenhi'igatutehei ga pe timoandyandyi ga javo. Tapenhimyrõ ti ojipe'ga ndehe. Tapembotegwetei ti ga no.

² Ipita'ngive'ga opota hete oy'ga kambya. Na jitehe ti pepota hete Tupana'ga nhi'igapyryva. A'ea po ti igwaigwavete pe mbojikohetei Tupana'ga rehe nehẽ.

³ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Pekwaha pe hepiaga nhandepojoykaharete'ga remimombyryva pejive,” e'i ikwatijara.

⁴ Penhimongo ti Cristo'ga pavẽi a'ero. Gaha ko ita'java'ea. Ita okoji avuirama. Na jitehe Cristo'ga okoji avuirama okovo. Ita onga rupiara onga apohara'ga noarõi ite'varuhu javo jupe novĩa. Tupana'ga ki a'e te oarõ ita pyry hete reki javo jupe. Na jitehe ite'varuhuve'ga noarõi Cristo'ga ite'varuhu ga javo. Tupana'ga ki a'e te oarõ ga pyry hete ga javo.

⁵ Pe ko ita'java'ea jitehe no. Ita ko okoji avuirama. Pe na jitehe peko Tupana'ga pavẽi avuirama. A'ereki ga pe mongo pyahu. Ga oapo ita gwuhavamo. Na jitehe Tupana'ga pe apoi gara'uva ruhavamo. A'ereki pepyteri pe Tupana'ga ra'uva u. Peko pe ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ero Jesus Cristo'gareheva'ero pe nhikwava'eği Tupana'ga pe ga mboheteheteavo. A'ea rehe Tupana'ga nhimohemi a'ero.

⁶ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga hako. Tupana'ga e'i hako:

“Onga apohara'ga omo'ẽ ita tihepia pyryva'ea javo. A'ero ga pyryva'ea mongoi huvihavamo imohina gwuhava tojiko hete ita jararamo huvihavava'ea rehe ojopyhykatuavo javo,” ei ga.

“Na jitehe ji ei ga mombe'gwovo no.

Pyry hete ga, a'e ji,” ei Tupana'ga.

“A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ga nduvihavamo tojiko hete ti ga ga rehe javo,” ei Tupana'ga.

“Jiruhava ko cidade de Sião.

Na ja jireheve'ga ko jiruhavamo.

A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ga pyteri pe.

Ojikogame ga rehe po ti ga ndipoyjayjare'ymuhūi nehē," ei
Tupana'ga.

Nahā aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga ga
Cristo'ga mombe'urame hako.

⁷ Pejiko pe Cristo'ga rehe. Nurā pe ei pyry hete ga pe. Ga ki
a'e te – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe – aherembikwatijara
omombe'u ga onga apohara'ga ja ko ga javo. Aherembikwati-
jara e'i a'ero:

“Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji
ita.

A'ea ga omombo ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe
opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i aherembikwatijara.

⁸ Ojipea ikwatijara e'i no:

“Ita ombo'a yvyakotyve'ga noğa ga monhimboahiva,” e'i
aherembikwatijara.

Na jitehe ko ga omonhimboahi okote'varuhuve'ga mon-
himonha'ngavo ga mbopoyjayjare'yma. Onhimboahi ga
Cristo'ga pe ojikoge'yma ga rehe. A'ereki ga nohendukatui
Tupana'ga nhi'iga. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ga pe: “Na tuhē
po ti ga ndekoi nehē,” ei ga.

⁹ Oro pe, Tupana'ga pe mo'emo'ē pe mongovo ojiheva'ero.
Gareheva'ero ko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe nhanderu-
vihavuhuhete'ga pe. Ga pe mo'ē ojipe'ga hugwi pe mbopo-
ravykyavo ojive. Ga pe pojyka tomombe'u ti ga nhirembi-
apopyryva javo. Ymya pe ndekote'varuhui raikwehe. A'ero
pe ypytunahivarupive'ga ja. A'ereki ypytunahiva rupi oko-
rame ahe ndokwahavi. Pe na jitehe ndapekwahavi Tu-
pana'ga pejikote'varuhuavo raikwehe. Aerē Tupana'ga pe
mo'emo'ēi tapepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Aḡwamo
pe kojahuarupive'ga ja a'ero. A'ereki kojahua rupi okorame
ahe okwaha. Na jitehe pe pekwaha Tupana'ga kiro pejikokat-
uavo. Tupana'ga kwahavame ko pyry hete.

¹⁰ Ymya ko pe ndapekoi Tupana'gareheva'ero. Aḡwamo
ki a'e te pe peko gareheva'ero. Ymya pe ndapekwahavi
Tupana'ga rembiporogwetyga. Aḡwamo ki a'e te pe pekwaha
a'ea Tupana'ga nhande porogwety javo.

Tupana'gareheva'ero peko katu

¹¹ Nhiirū, ojipe'ga gwyri pe pe nduvi hajiheve'ga ja. A'e
hete ji pe me a'ero: Tapepotaruhui ti pejikovo. A'ereki
penemimbotaruhua pe mboheaporogita te'varuhu.

¹² Peko katu ti ḡapyteri pe – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga
rehe. Amoamome ga pe mbotegwetei po oko te'varuhu ga

javo tehe pe me. Emo pendekokatua repiagame po ti ġa nhi-mombaragwahavi hehe nehē. A'ea rehe po ti ġa Tupana'ga mbohetei a'ero ga rurame mbapava koty nehē. “Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa nehē.

13-14 Tupana'gareheva'ero ti pehendu katu penduvihava'ġa nhaporemo yvya koty: gaha – kiroki ga jara'ġa hohe huvihavuhuro – pehendu katu ti ga gamoirūhara'ġa no gobernadores'ġa. A'ereki penduvihavuhu'ga onhimoirūuka ġa pe tombolahyuka ti ġa okote'varuhuve'ġa pe javo. “Tapembohete ti okokatuve'ġa,” ei ga ġa pe no.

15 Tupana'ga opota pendekokatua tapemombi ti ikwahave'ŷve'ġa nhi'itehea.

16 Pepiro'y pe, na tuhē ti peko a'ero. A'erorame tehe ti tape'ei ti: “Tako te'varuhu ti kiro nhiremimbotarimo a'ero. A'ereki ji jipiro'y.” Tape'ei ti a'ea. Tupana'ga rembipojykaharamo pe peko. Garemimbotarimova'ea rehe ti peko a'ero.

17 Pendeaporoġita katu ti ojipe'ġa ndehe nhaporemo. Pearōarō ti penhirū'ġa. Ga ojiko Cristo'ga rehe pe ja. Pe-pojihuve'yimi ti Tupana'ga. Pendeaporoġita katu ti penduvihavuhu'ga rehe no.

Peho ti Cristo'ga rupi hahyrame pe me

18 Pepravvykyrame ojipe'ġa pe pehendu katu ti ġanhi'ġa penhiroyrōe'yima. Pehendu katu ti ġanhi'ġa ġa ndeaporoġitakaturame pejihe nehē. Ga ndekote'varuhurame pe me ti pehendu katu jitehe ġanhi'ġa.

19 Ombolahy tehe po ġa pe me. Po pe nhimomiranami jupe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo ġwaramo, a'ero po pyryvamo.

20 Po ġa pe nupanupāi pe ndekote'varuhuro ġwaramo, a'ero po pe nhimomiranatehei. A'ereki pejikote'varuhuro ġwaramo pe pekwaha hahya. Po pejikokaturo ġwaramo pe ikwahavi hahya penhimomiranama jupe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē.

21 A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Penhimomirana ti ġa imbohahyrame pe me pejikokatua rehe,” ei ga. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya pe ndepyga toho ti ġa ji rupi javo ikwehe.

22 “Ndokote'varuhuangavi Cristo'ga.

Ni'mbeangavi ga no.”

23 Ga ombotegweterame ga nombotegwetei ġa ikwehe. Ga imbohahyrame ga pe ga nde'i: “Ajipy po ti ji pe ndehe nehē,” nde'i ga. Ga onhikwava'ē reki Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga e'i a'itituhēva'ea rupi katu ite'varuhuve'ġa pe. Ga e'i hupi katu pyryve'ġa pe no.

24 Cristo'ga tuhē gwereko nhanderekote'varuhua omanorame yva rehe. “Tipiro'y ti ġa okote'varuhua hugwi,”

ei ga, “toko ti ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe kiro,” ei ga. Cristo'ga okwaha hahya omanomo nhande repyga. Nahã kiro pyry hete nhanderekoagwama.

²⁵ Ymya ko pe ndekoi ovelhas ja. Ovelhas oka'nhyka'nhy jipi ojipiakatuhara'ga hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ero hepiakatuhara'ga herura'javi ovelhas rerekovo. Ymya ko ovelhas ja pe ndekoi pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe. Emo Tupana'ga pe nderuruka Cristo'ga pyri. Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe Cristo'ga pe ndepiakatui pe nderekokatuavo jipi.

3

Hembirekove'ga

¹⁻² Nanongara pe ji ei kunhangwera'ġa pe no hembirekove'ġa pe. Pehendu katu ti penhimbireko'ġa nhi'ġa ġa erame pejive. Jararamo penembireko'ġa ndokoi ve Tupana'ga nhi'ġa rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Pe hendukaturame penhimbireko'ġa nhi'ġa po ti ġa pendekokatua repiagi pendeaporoġitakatua kwahava nehẽ. A'ero po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe nehẽ. Penhi'ġa ġwaramo rui po ti ġa jikogi nehẽ. Pendekokaturu ġwaramo po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe a'ero nehẽ.

³ Tapekotehei peji'ara rehe. Tapenhimbojigwaguhui ti tajirepia ġa jikatua jawo. Tapenhiakãavykyuhui ti penhimbohepia'ngiavo ojipe'ġa pe. Tapenoguhui ti pejihe ourova'ea. Tapemongiuhui ti pejipikatua tahepiuka ti ġa pe jipikatua jawo. Tapekotehei ti peji'ara rehe, a'e ji pe me.

⁴ Peypyteripeva'ea rehe ki a'e te po pe peko hamo pendeaporoġitakatua rehe. Ipy po pepy'a jipi hamo. Penhyrõ po pe jipi hamo. A'ea ko pyry hete Tupana'ga pe.

⁵ Ymya ko kunhangwerapyryva'ea nahã no. Ahe ojiko Tupana'ga rehe oho po ti ga ġwembi'ea rupi jawo. Ahe onhimboheaporoġita katu hendukatuavo ġwembirekova'ea nhi'ġa.

⁶ Nahã ko Sarava'ea hako. Ahe oho ġwembirekova'ea nhi'ġa rupi Abraãova'ea nhi'ġa rupi jijara'ga jawo ahe ve. Po pe jikokatui imbojue'yma pejipy'a jipi, a'ero po pe Sarava'ea'java'ea.

⁷ Nanongara pe ji ei kiro akwaimbae'ġa pe no hembirekove'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ġa pavẽi pejapyakavo ġapopoakare'yma rehe. A'ereki pe gwyre'ĩ ġa ipopoaka. Pendeaporoġita katu ti ġa ndehe a'ero. A'ereki Tupana'ga imombyryvame pe me omombyry ġa pe no. A'ero po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri pe pavẽi nehẽ. Pe ġa nderekokatue'ymame pe ndovahoguhui penhi'ĩgame Tupana'ga pe a'ero.

Hahya pe ndekokaturame

⁸ Mbapavamo ji ei pe me nhaporemo. Pembojo'jajo'ja ti pendeaporogita. Jara'ga ndekoveveuhurame ti pekoveveuhu ga pavēi no. Jara'ga ndoryvame ti pejory ga pavēi. Penhoirūramo penhoarō hete ti. Pejoporogwety ti. Tapenhimbo-heteuhui pejogwerekovo.

⁹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapejipygi ti ga ndehe. Ga ete'varuhurame pe me tapenhi'ipondekwate'varuhui ti ga no. Nahā ti peko. Pemombyry ti ga pe ga ndekote'varuhurame pe me. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē tamombyry ti pe me javo. Nurā ti pemombyry ojipe'ga pe a'ero.

¹⁰ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga e'i:

'Jirory pota ji pyryva'ea rerekovo jipi'
– te'ite'varuhuyme ti ga a'ero.

Ti'mbea'javyme ti ga no,” e'i.

¹¹ “Topohi ti ga okote'varuhua hugwi okokatuavo.

Tojirokwa hete ti ga okokatuavo ojipe'ga pe no.

¹² A'ereki nhandepojoykaharete'ga gwepia katu ga
– kiroki ga oko garemimbotarimova'ea rehe,” e'i.

“Gwendu katu ga ga nhi'igame ojive.

Emo ga omovahī okote'varuhuve'ga,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Pe ndekokatupotarama po ti ga nombote'varuhui pe me nehē.

¹⁴ Emo po ti ga pendekokatua rehe vehevi imbohahyukari pe me, a'ero po ti pyryvamo pe me nehē. Tapekyhyji ti ga hugwi a'ero nehē. Tapembojuukaryme ti pejipy'a.

¹⁵ Pembohete ti Cristo'ga ga ko jipojoykaharete'ga javo pejiyvyteri pe. Pejiko pe Cristo'ga rehe. Pejapyaka ti a'ea rehe a'ero tanhimombe'u ti ojipe'ga pe javo. E'i po ti ga pe me nehē: “Maraname pe jikogi Cristo'ga rehe?”

¹⁶ Pemombe'u katu ti ga pe a'ero penhyromo penhimbo-hete'yama. Peko katu ti Cristo'gareheva'ero pejipoyjareteramo. Gahā po ti ndipoyjayjari a'ero nehē pe mbotegweterame onhi'ite'varuhuavo pendekokatua rehe nehē.

¹⁷ Hahy po pe me pendekote'varuhua rehe. Po pendekokatua rehe hahyramo pe me a'ea po pyry hete Tupana'ga ipotarama a'ea.

¹⁸ Cristo'ga jitehe okwaha hahya no. Igwete ga manoi. Ojipeji igwave ga manoi imombopava pendekote'varuhua pe hugwi. Nomanoajavi po ti ga a'ero nehē. Ga ko

pyryheteva'ero oko. Emo ga omano ite'varuhuve'ga ndepkavamo tarekokatuuka Tupana'ga ga pe javo. Yvyakotyve'ga ojuka ga ikwehe. Emo Tupana'ga ga mbogwera gara'uvimo.

¹⁹ Gwa'uvamo ga hoi ahera'uva pyri a'ero – perope tegwete ahera'uva i'ēhava jugwi – pevo Cristo'ga hoi imombe'gwovo a'itituhēva'ea ahera'uva pe.

²⁰ Ymya ahe nohendukatui Tupana'ga nhi'iga Noéva'ea japorame yhararuvihavuhua hako. Tupana'ga nonhimbaekwahivi reki ahe ve gwendukatue'ŷva'ea rehe. “Tohendu katu pa na'ē ti ga nhinhi'iga,” ei Tupana'ga hako. Mbohapy'ri reki oitova'ea jate gwendu katu Tupana'ga nhi'iga Noéva'ea gwe'yjava'ea pavēi. A'ero ahe avi yhararuvihavuhua pype. Jarava'ea opa pa a'ero onhimongyavo otypvygamo yvya nhatymbavame. Noéva'ea ki a'e te okoji yhya pyvō uvame yhararuvihavuhua pype.

²¹ Na jitehe yhya pyvō nhande nhimobatizaukari. A'ero nhanemobatiza pyvō Tupana'ga nhande mongopyahui. Yhya mombe'urame ji nda'ei iheja pe nhandera'oa ky'auhua iheja pe. Nahā ji ei: Penhimobatizaukarama yhya pyvō pe ei Tupana'ga pe: “Cristo'gareheva'ero ji taho nenhi'iga rupi,” pe'e pe Tupana'ga pe. A'ereki kiro pe peko katu pepoyjareteramo. Tupana'ga nhande mongo pyahu a'ero Jesus Cristo'ga kwerava gwaramo omanoa hugwi.

²² Jesus Cristo'ga oho yvagi pe ikwehe. Pevo ga rekoi kiro huvihavuhuhetero Tupana'ga moiruamo. Yvagipeve'ga gwendu katu Cristo'ga nhi'iga kiro huvihava'ga ipopoakave'ga Tupana'gapyrive'ga no. Gwendu katu pa ga Cristo'ga nhi'iga kiro.

4

Perojiji pe pejeaporogita

¹ Cristo'ga okwaha hahya omanomo tahepy ti ga javo ikwehe. Pendeaporogita po ti nahā hamo no. Pe'ji ti: “Mara'ngu po ti hahyramo ji ve nehē no? Emo po ti ji aho tuhē Cristo'ga rupi nehē,” pe'ji ti. A'ereki hahyrame nhande ve nhande ndiakoa'javi nhanderekote'varuhua rehe.

² A'ero pe ndapekoa'javi penhimimbotarimova'ea rupi hamo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po pe ndekoi hamo kiromo jate penhimarane'ymame.

³ Ymya pe ndekouhui penhimimbotarimova'ea rehe ga ja – kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe. Kirupi pendekote'varuhua a'ero. Nahā ko pendekote'varuhuwera raikwehe. Ndapeakwahavihu pe. Pepotaruhu pe. Peapouhu pe toryva i'gwoi'gwovo penhimboheagwryva

pejikote'varuhuavo. Peko hete pe ha'angava rehe penhimimbohete'hara rehe pejikove'ỹ Tupana'ga rehe raikwehe. Ite'varuhu hete pe imbohetei a'ea.

⁴ Aḡwamo reki ḡa nhimomby'ahetei pendekoagwama repiaga. A'ereki ḡa akwahave'ỹmuhũrame pe ndapeakwahave'yama'javi ḡa pavēi. Nurā ḡa pe mbotegwetei kiro.

⁵ Tupana'ga po ti a'ea e'i ḡa pe. Namanamehũi po ti ga ei ḡandeaporogita pe nehē: “Marā po pendeaporogita jipi? A'ea pemombe'u kiro ji ve,” e po ti ga ḡa pe nehē. A'ero po ti ga ei ḡandekote'varuhua pe imondovo ikwepykava ḡa pe nehē. Omanoe'ỹve'ḡa pe po ti ga imondoi. Omanova'ea pe po ti ga imondoi aherekote'varuhua kwepykava nehē no.

⁶ A'ereki Cristo'ga omombe'u pyryva'ea ahe ve – kiroki ahe yvyakotyva'ero omano Tupana'ga rembi'ea rupi okote'varuhuro ḡwaramo. Cristo'ga omombe'u ahe ve toko ti ḡa gwa'uvamo Tupana'ga ja javo.

Pejopoko katu ti

⁷ Oho ḡwerĩ kiro yvya papava apiavo mbatera papava apiavo nehē. Pejapyaka katu ti penhimbovyvya xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe javo.

⁸ Johe'i pa pyry pe nhoarōarōhetei no. A'ereki ojipe'ḡa arōheterame nhande nihenonha'javi ḡandekote'varuhua re'yjuhua.

⁹ Pembuhumbuhuruka ti Cristo'gareheve'ḡa penhonga pe ḡa noḡa jipi penhiroyrōe'yama.

¹⁰ Tupana'ga nhande mbokarakatu pa tapepoko ti ojipe'ḡa javo. Pepo'ru ti pejikarakatua ojipe'ḡa ndepyga a'ero Tupana'ga nhande mbokarakatuparavuhuro ḡwaramo.

¹¹ Nahā ti peko a'ero. Kiroki ḡa ikarakatu imombe'gwovo mbatera – Tupana'ga nhi'iḡa ti ḡa tomombe'umbe'u. Kiroki ḡa ikarakatu ojipe'ḡa pokoga – topokopoko ti ḡa ḡa Tupana'ga remimbopopoakara pyvō. Nahā ti pejogwerekoreko a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero tombohete pa ti ḡa Tupana'ga. Xa'e pa ti ga pe jipi: “Nderuvihavuhu hete nde. Ndepopoaka hete nde avuirama,” xa'e ti ga pe jipi. Na tuhē.

Hahy Cristo'gareheve'ḡa pe

¹² Nhiirũ, pekwaha hete pe kiro mbatera rahya tapehep-iuka ti pejikoga Cristo'ga rehe. Tapenhimomby'auhui ti hahyrame pe me a'ero. Tape'ei ti: “Maranuhũrame ḡa imbohahyukari nhande ve? Mbipehu a'ea.” Tape'ei ti a'ea.

¹³ Pejoryjory ti hahyrame pejive, kiro ko nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi javo. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya ikwehe. Pejory ti hahya rerekovo a'ero, tapendory hete tuhē ti Cristo'ga rura'javame huvihavuhetero nehē.

¹⁴ Ga pe mbotegweterame pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo a'ea ko pyry reki pe me. A'ereki ġa pe mbotegweterame Tupana'ga ra'uva huvihavuhuheteva'ea oko pe pyri.

¹⁵ Peko katu ti a'ero. Tapejukai ti ojipe'ġa. Tapemimi ti ojipe'ġa mbatera. Tapekote'varuhui ti. Tapehopehoteheuhui ti ojipe'ġa pyri ja'javo ġa pe. Peko katu ti, a'e ji. A'ero ġa imbohahyukarame pe me po ti pejikote'varuhuva'ea rehe rūi hahyramo pe me nehē.

¹⁶ Po ti ġa imbohahyukari pe me pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo, tapepoyjayjare'ymuhūi ti a'ea rehe. Pembohete ti Tupana'ga. Pe'ji ti: Pyry hete ġa ei Cristo'gareheve'ġa nhande ve, pe'ji ti ga mboheteavo.

¹⁷ Oho ġwerī kiro japiavo Tupana'ga rembi'ea apiavo. E'i po ti ga yvyakotyve'ġa ndeaporogita pe imbohahyavo ġa pe nehē. Ojiheve'ġa pe na'ē po ti Tupana'ga ei nehē. Po ti ga ei nhande ve na'ē, a'ero po ti ġa pe kaitu ga imbohahyahivuhui nehē - kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iga Cristo'ga mombe'ua.

¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:
 “Hahy paravuhu okokatuve'ġa pe ġavahema renonde yvagi pe Tupana'ga pyri,” e'i.

“Ga pe kaitu po ti hahyahivuhuramo nehē

- kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuve'ġa.

Novahemi tuhē po ti ġa Tupana'ga pyri nehē,” e'i ikwatijara.

¹⁹ Kiro ji ei pe me a'ero: Kiroki ġa pe hahy Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo - oko katu po ġa hamo. Tonhikwava'ē po ġa ga pe hamo nhandeapohara'ga pe. A'ereki ga oho ġwembi'ea rupi jipi.

5

Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa

¹ Kiro ji ei ikwatija pendepiakatuhara'ġa pe. A'ereki jihi ko Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara no. Ji ahepia Cristo'ga hahyrame ga pe ikwehe. Igwete po ti ji ga moirūi nehē no ga ukwahavame huvihavuhuhetero nehē.

² A'e hete ji pe me aherepiakatuhara pe: Tupana'ga pe mo'emo'ē tohepia katu ti ġa jireheve'ġa javo. Ojatyka ġa Tupana'ga mboheteavo pe pavēi jipi. Pehepia katu ti ġa a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti pereko katu Tupana'gareheve'ġa ndepiakatuavo. Pepota tuhē ti ġa ndepiakatuavo pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Itambere'ia potaruhavavo ġwaramo rūi ti pehepia katu ġa. Pehepia katu ti ġapokopotara ġwaramo.

³ Tapemondomondoukahetei ti ġa penhimbiepiakatuhara'ga. Peko katu ti ġapyteri pe toho ti ġa ji rupi javo.

⁴ Cristo'ga ko ovelhas repiakatuhara'ğa nduvihava'ga ja. Ga ko nhanderepiakatuharetero. Po ti pe Tupana'gareheve'ğa ndepiakatui nehẽ, a'ero po ti nhanderepiakatuharete'ga pe mongoi huvihavuhuro nehẽ ojipiukarame ua nehẽ. Penduvihavuhua po ti namominağwami nehẽ.

Tapenhimbohetei

⁵ Pevoja pe ji ei no: Pehendu katu ti xava'eve'ğa nhi'ğa. Pe nhaporemo ti pehendu katu penhonhi'ğa penhimboheteeyma. A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Tupana'ga omovahĩ ға

– kiroki ға onhimboheteuhu,” e'i.

“Ga nhimboheteeymame

ga imombyryvi ға pe,” e'i ikwatijara.

⁶ Tapenhimbohetei ti a'ero. Penhikwava'ẽ ti Tupana'ga pe ipopoakave'ga pe. Aerẽ po ti Tupana'ga ei a'ero nehẽ: “Kiroğwe ji ға mboheteheitei a'ero,” e po ti ga nehẽ.

⁷ Pepy'a rekoteherame ti penhimombe'u Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Apĩ, oko tehe jipy'a. Amombe'u ji nde ve terenoğatu ti jipy'a javo.” Pe'ji ti a'ea ga pe a'ero. A'ereki ga pe ndepia katu.

Penhimboita ti

⁸ Penhimbovyvy ti. Pejapyaka katu ti. A'ereki Diabo'ga anhağa ruvihavuhu'ga napearonhuhũ. Leão onharõva'ea ojukarame ty'ara okooko mbatera rehe ta'u ti javo. Na jitehe Diabo'ga okooko pe ndehe tambojikopiguka ti ға Cristo'ga rehe javo.

⁹ Pemovahĩ ti Diabo'ga pejikovo a'ero. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe penhimboitakwerimo. Napemoka'nhyimi pe hahya peirũ'ğa pe Cristo'gareheve'ğa pe. A'ereki ға hahya jitehe okwaha kiro ojipe'ğape'ğa gwyri pe no.

¹⁰ Kiro pe pekwahavahi'vi na'ẽ hahya novĩa. Emo Tupana'ga pe mo'emo'ẽ toko ti ға huvihavuhuro ji pavẽi yvagi pe avuirama nehẽ javo. A'ereki pe pejikoty'a Cristo'ga pavẽi. Tupana'ga omombyry pa nhande ve jipi. A'ero po ti ga pe mboheaporogitakatui nehẽ. Gaha po ti pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe nehẽ. Gaha po ti omondo pepy'a mbotyva. A'ero po ti pe nhimboitai penhimomiranama hahya pe pepohire'yma ga hugwi.

¹¹ Tipopoaka hete po ti Tupana'ga avuirama nehẽ. Na tuhẽ ti.

Mbapavamo Pedrova'ea okwatijaruka

¹² Mbohapyrete kiro ji ikwatijarukari Silas'ga pe imondovouka pe me. Silas'ga ko nhaneirũ'ga Cristo'gareheve'ga. Ajiko tuhẽ ji Silas'ga rehe. Ikwatijarame pe me ji ehetei a'ero

imombe'gwovo: Tupana'ga omombyry tuhẽ nhande ve. Peko hete ti garemimombyryva rehe avuirama a'ero nehẽ, a'e hete ji pe me.

¹³ Peirũ'ğa Cristo'gareheve'ğa – kiroki ğa ojatyka Tupana'ga mboheteavo jipi cidade de Babilônia pe – ğa omondo onhi'iğa pe me. Tupana'ga omo'emo'ẽ ğa ojive no. Marcos'ga jira'yra'jave'ga omondo onhi'iğa pe me no.

¹⁴ Cristo'gareheva'ero penho'anhuvanhuã ti penhoarõheteavo.

Tu katu pa ti pepy'a. A'ereki Cristo'ga pavẽi pe pejikoty'a.

PEDROVA'EA OMOMBE'UA'JA AHE VE Segunda Carta de Pedro

¹ Ji ko Simão Pedroramo. Jesus Cristo'ga remimbota-rimova'ea rehe jate ji rekoi gamoirũharamo. Kiro ji ik-watijari imondovouka nhinhi'ĩga pe me. Pe ko Jesus Cristo'gareheva'ero ore javijitehe. A'ereki ga omomybyry pe me pe mbojikoguka ojihe. A'ereki Jesus Cristo'ga pyry hete pe me Tupanamō. Gaha nhande timbohete jipi nhanem-bopiro'yharamo.

² Pekwaha hete pe Tupana'ga Jesus'ga no nhandepojoyka-harete'ga. Nurã ti Tupana'ga tomomybyry hete pe me. Tonogatu hete ti ga pepy'a no.

Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive

³ Opopoakara pyvõ Tupana'ga imomybrypavi nhande ve nhande mbojikogukarame ojihe. A'ereki ga nhande mbo-heaporoğita pyahu nhande mongokatuavo nhande ga kwa-hahetero ġwaramo. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ gwea-poroğitapyryva pyvõ.

⁴ A'ea pyvõ ga imbuhumbuhuri pyryheteva'ea pe me ġwembi'ea rupi pyrytuhẽva'ea. A'ea rerekorame po ti pe hoi Tupana'ga reaporoğita rupi. Ndapehoi po ti pe pe-jikote'varuhua rupi. Cristo'ga arõe'ỹve'ģa onhimbote'varuhu jipi ġwemimbotaruhua rehe. Pe ki a'e te pepiro'y a'ea hugwi.

⁵ Nurã ti pejirokwa penheaporoğitapyryva rehe pejikogame Tupana'ga rehe. Pekwaha hete ti penhimombaragwahava mbatera rehe penheaporoğita pyryvame.

⁶ Penhimbovyvy ti ikwahavame mbatera. Penhimomirana ti mbatera rahyva'ea pe penhimbovyvyrame. Peko katu ti penhimomiranamame.

⁷ Peko ti penhiirũ'ģa ndehe Jesus'gareheve'ģa ndehe pe-jikokaturame. Pearõarõ ti ojipe'ģa nhaporemō pejikorame penhiirũ'ģa ndehe.

⁸ Igwaigwavete po ti pe ndekorame nahã, a'ero po ti jukwa-havamo ikwahya. A'ereki Jesus Cristo'ga kwahava ikwahy pe ndehe pe mongovo katu.

⁹ Kiroki ġa na runhuhũ oko okokatue'yma - ġa ndokwahakatui reki Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea. Omoka'nhy ġa okote'varuhua momboragwera.

¹⁰ Oro pe, nhiirũ, pejirokwa hete ti pejikokatua rehe a'ero. Ymya Tupana'ga ei pe me: "Opomo'emo'ẽ ji jijive ġa po

ti jireheva'ero nehē javo,” ei ga. Pejirokwaheterame pejikoagwama rehe po ti pe imboukwahavi Tupana'ga eagwera pejive penhimo'ēagwera. Nahā pendekorame jipi po ti pe ndapepohira'javi Cristo'ga hugwi nehē.

¹¹ A'ero po ti nhanderuvihavuhuhete'ga pe mbuhurukakatu yvagi pe nehē. “Pyry hete pe nduri pejjupa ji pyri avuirama nehē,” e po ti ga pe me nehē. Ga ko Jesus Cristo'ga nhanembopiro'yhara'ga.

¹² A'ea nhaporemo pe pekwaha. Igwete pe ndekohetei a'itituhēva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Emo po ti ji takwahavukara'ja pe me jipi nehē.

¹³ Pyry tuhē ji ve ji ikwahavukara'javi a'ea ja'javo pe me nhimarane'ymame.

¹⁴ A'ereki namanamehūi nhimanoagwama. A'ea Jesus Cristo'ga okwahavuka ji ve.

¹⁵ Nurā po ti ji jirokwari inoga nhirembi'eagwera pe me. A'ero po ti pe ikwahava'ja'javi a'ea jitehe jipi ji manorē nehē.

Gwepia tuhē ahe Cristo'ga ruvihavuhetea

¹⁶ Ore noromombe'ui pe me morogitatehea aheremimbojihuva'ea ore Jesus Cristo'ga rura'jahava mombe'urame pe me ikwehe. “Ura'ja po ti nhandepojykaharete'ga opopoakara pyvō,” oro'e ore pe me. A'ereki ore orohepia tuhē garuvihavuhuhetea ikwehe.

¹⁷⁻¹⁸ A'ereki ore oroko ga pyri vytyruhua rehe Tupana'ga apoa rehe ikwehe. Orohendu ore Tupana'ga nhi'igame Jesus Cristo'ga pe yvaga hugwi. “Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ji ga rehe,” ei garuva'ga Jesus'ga mombe'gwovo ikwehe. Nahā Tupana'ga huvihavuheteve'ga ei ga mboheteavo pyry hete Jesus'ga javo.

¹⁹ Igwete Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea heroviarukari tuhē nhande ve no ikwatijarame Cristo'ga mombe'gwovo. Pejapyaka po pe a'ea rehe hamo. Nhande herekorame nhanderyapehava ypytunimo, a'ero nhande ikwahavi hepiaga. Na jitehe nhande herekorame aherembikwatijara nhandejapyakavo hehe, a'ero nhande ikwahavi a'itituhēva'ea. Ko'ema rupi nhande ikwahahetei mbatera repiaga. Na jitehe ura'java rupi po ti Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve nehē. Cristo'ga ko jaytata'iuhua ja huvihavava'ea ja - kiroki omomytu'emba ko'ema koty. A'ea javijitehe po ti Cristo'ga imomytu'embavi nhaneakaği pe nehē.

²⁰ Pejapyaka katu ti nhinhi'iga rehe kiro. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nde'i hako: “Jihi tamombe'u Tupana'ga nhi'iga ikwatija,” nde'i ahe hako.

²¹ Yvyakotyva'ea remimbotarimo rūi ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igã ikwatija hako. Ahe nomombe'uangavi a'ea aheremimbotarimo. Tupana'ga ra'uva remimbotarimo ki a'e te ahe omombe'u Tupana'ga nhi'igã inoã hako.

2

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea rehe

¹ Ymya ahe rekoï Tupana'gareheva'ea pyteri pe hako Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea mombe'uharava'ea. Na jitehe po ti ojipe'gã ndekoi pepyteri pe nehẽ – kiroki gã Tupana'ga nhi'igãatyviva'ea rehe pe mbo'ei. Ga po ti pepyteripeve'gã moandyandyi nehẽ tojikogyme ti gã Cristo'ga rehe javo. Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga omano gã ndepyga tambopiro'y ti gã gãndekote'varuhua hugwi javo novĩa. Emo po ti ga rehe vehevi pembo'ehara'gã ndokoi. A'ero po ti gã nhimondoukari nhandaipe hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

² Gandekote'varuhua rupi po ti pepyteripeve'gã ihoi onhi-mongyavo. Gahã po ti pe kwa a'ero pe ndekorame Cristo'ga nhi'igã rupi.

³ Mbatara potaruhuavo po ti pembo'ehara'gã imono'ono'oği itambere'ia ojive pembo'ea rehe. Omombe'u po ti gã pe me morogitatehea gwemimbojihuva'ea pe moandyandyita nehẽ. Ymyahũ hete Tupana'ga ei gã mombe'gwovo: “Oko te'varuhu po ti gã nehẽ. A'ero po ti ji imbohahyi gã pe nehẽ,” ei ga hako. Ojirokwa tuhẽ po ti Tupana'ga gã ndehe imbohahyavo gã pe gã mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁴ Ga ndekote'varuhurame Tupana'ga ombohahy reki ojipyrive'gã pe yvagipeve'gã pe gã mondovo hahyva'ea pype hako. Omombytauka ga gã pevo gã noã ypytunahiva pype Cristo'ga ti te'i gãndeaporogita pe mbapava koty nehẽ javo.

⁵ Tupana'ga ombohahy jitehe ymyahũva'ea pe hako. Noéva'ea omombe'umbe'u jarava'ea pe jipi peko katu ti javo novĩa. Emo ymyahũva'ea ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuavo. Igwete Tupana'ga imongyrukarahivuhui amana toatyamba ti yvya javo. A'ero ga yvya atymbavukari okote'varuhuva'ea momanombava ahe mbotypyvyguka. Noéva'ea ki a'e te nomanoi. Ahere'yjava'ea seteva'ea na jitehe nomanoi. A'reki Tupana'ga oa'ngu hete Noéva'ea ahere'yjava'ea reheve tomanoyme ti gã y pe javo.

⁶ Tupana'ga ombokai pa cidade de Sodoma cidade de Gomorra no. Nahã ga cidadespeva'ea apitipavi hako ahe rekote'varuhurame. A'ero Tupana'ga ei aerẽve'gã pe: “Ehepia te imbokaipavagwera. Na jitehe po ti ji imbohahyukari

ġa pe nehē no – kiroki ġa ahe javijitehe ndokoi ji rehe okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga.

⁷ Emo Lóva'ea Tupana'ga ahe reroho jipe cidades imbokaja hugwi hako. A'ereki ahe oko katu. Igwete ahe re'ōuhūramo upa cidade pe okote'varuhuva'ea pyteri pe.

⁸ Lóva'ea gwepia aherekote'varuhua jipi. Gwendu ahe ahe rekote'varuhurame. Igwete Lóva'ea py'a okoteheuhu jipi. A'ero Tupana'ga Lóva'ea rerohoi imbokaja hugwi tomanoyme ti okokatuve'ga ipype javo.

⁹ Jukwaha a'ero. Tupana'ga okwaha okokatuve'ga mbopiro'yavo hahyrame ġa pe. Ga okwaha okokatue'ỹve'ġa mombytavo imbohahyaġwamamo ġa pe. “Cristo'ga ti te'i mbapava koty ġandeaporoġitate'varuhua pe imbohahyavouka ġa pe,” ei ga.

¹⁰ Ga kaitu po ti Tupana'ga ombohahyuka nehē – kiroki ġa oko hete ġwemimbotaruhua rehe onhimongote'varuhuavo. Ndokoi hete ġa ġwuvihava'ġa ndehe no.

Pembo'ehara'ġa noangarihu hete onhimboheteavo. Ndopojihuvuhui ġa ite'varuhu javo yvaga ġwyriveva'ea pe.

¹¹ Tupana'gapyrive'ġa ki a'e te – ġa yvagi pe u opopoaka-hetero – ġa ko pembo'ehara'ġa hohe'i. Emo ġa vehevi nde'ite'varuhui yvaga ġwyriveva'ea rehe imbojare'yma Tupana'ga pyri.

¹² Pembo'ehara'ġa ki a'e te e'i te'varuhu ġwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara javijitehe. Gwemimbotarimo mbiara oko tehe ojapyakae'yma. Na jitehe pembo'eatyvive'ġa ndekoi ġwemimbotarimova'ea rehe ojapyakae'yma. Mbiara ojihu tehe. Aerē ahe opyhy ijukavo ġwembi'uro. Na jitehe po ti Tupana'ga pembo'ehara'ġa momanoi nehē no.

¹³ Hahy po ti ġa pe. A'ereki ġa ombohahyuka ojipe'ġa pe. Pyry hete ġa pe ġa ipotaruhui i'gwoi'gwovo okote'varuhuavo arimo vehevi onhinoti'e'yma. I'urame pe pavēi ġa napembopoyjayjari pe moandyandyita ipotaruhuavo okovo.

¹⁴ Kunhangwera'ġa ndepiagame ġa ġa potarahyahivuhui. Ndopigi ġa hugwi ġanemimbotaruhua. Ga ombopogweuka okote'varuhua ojipe'ġa pe – kiroki ġa ndojikokatui Cristo'ga rehe. Pembo'ehara'ġa ojipokwaha hete mbatara potaruhuavo jipi. A'ero po ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁵ Opohi ġa Cristo'ga nhi'ġa hugwi jatyviva'ea rupi okovo. Balaãova'ea rekote'varuhua'java'ea rupi ġa ndekoi. Balaãova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa novia Beorva'ea ra'yrava'ea. Emo ahe opota hete itambere'ia okote'varuhua kwepykava.

¹⁶ Aherenymbava reki burro onhi'igahy ahe ve maraname nde rekote'varuhui javo ojarava'ea pe. Burro onhi'ĩ reki akwaimbae'ga ja. A'ereki Tupana'ga omonhi'iguka burro tonhi'igahy ti Balaão'ga pe javo. Nahã burro aherekote'varuhua mombigi taheaporoğita katu ti Balaão'ga javo.

¹⁷ Pembo'ehara'ga ko ykwara ja yhya rerekoe'ymame. A'ereki ahe moandyandyi. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja - kiroki ahe moandyandyi taky javo novĩa. Emo ndokyri. A'ereki vyruhua gwerokwapavipe. Pembo'ehara'ga na jitehe ahe moandyandyi jipi. Tupana'ga omboavujkweripe ppytunahivuhuhava ga pe a'ero topyta ti ga ipype javo.

¹⁸ Ojipe'ga pohirirẽ okote'varuhuve'ga hugwi kotihĩ pembo'ehara'ga nhimbohetei ga pe onhi'iteheuhuavo. Ga opotaruhuuka ga pe ga mongote'varuhuavo penemimbotaruhua ko pyry tuhẽ javo tehe.

¹⁹ "Pepiro'y po ti pe nehẽ," e'i tehe ga. Emo ga tuhẽ ndipiro'yi okote'varuhua hugwi. A'ereki kiroki opojyka ahe - a'ea hugwi ahe ndipiro'yi.

²⁰ Jesus'gareheve'ga ipiro'y okote'varuhua hugwi Jesus Cristo'ga kwahava gwaramo. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omombo gandekote'varuhua ga hugwi. Po opohirirẽ jugwi ga ndekoa'javi hehe onhimongote'varuhua'java, a'ero po tiruahũ hete ga pe. Ga ndekote'varuhurame Jesus Cristo'ga kwahava renonde tiruahũ ga pe. Ga ndekote'varuhua'javame ga kwahavirẽ johe'i hete tiruahũhetero ga pe a'ero.

²¹ Tupana'ga okwahavuka ga pe onhi'iga. Ikwahavame ga hoi a'ea rupi okokatuavo novĩa. Emo ikwahavirẽ ga pohiri Tupana'ga nhi'iga hugwi Cristo'ga mombe'ua hugwi. Koji'i pyryvamo ga pe po ga ndokwahavangavi ramo.

²² Oho reki ga ymyava'ea remimombe'ua rupi. A'ereki ahe e'i:

"Nhağwatiğa imbojivyrirẽ mbatera ohoa'ja jupe," ei ahe.

"Tajugwajuhua ojahugirẽ ohoa'ja tujururuhua pe ojirejireva ipype," ei ahe.

Gahã na jitehe no. Ga opohi na'ẽ okote'varuhua hugwi. Aerẽ ga ndekote'varuhua'javi reki.

3

Cristo'ga rura'java

¹ Nhiirũ, akwatija ji ikwahavuka pe me ikwehe tambohea-poroğita katu ti ga javo. A'ea rehe jitehe ji ikwatijara'javi kiro imondovouka pe me.

² Takwahavukara'ja ti pe me Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'iga pyryva'ea nhi'iga. Gwenonde ahe omombe'u mbatera hako. Takwahavukara'ja ti pe me Cristo'ga nhi'iga no. Ga ko nhandepojykaharete'ga nhanembopiro'yhara'ga. Ore gamoirũharamo oromombe'u ganhi'iga pe me ikwehe.

³ Tapekwaha na'ẽ ti a'ero ġanduraġwama - kiroki ġa e'ie'iteheuhu ndura'javi po ti Cristo'ga javo tehe. Cristo'ga rura'java koty po ti ġa nduvi javoteheuhu. Okouhu ġa ġwemimbotarimova'ea rehe onhimongote'varuhuavo.

⁴ E'i po ti ġa nehẽ: "Marã ga ruruhui naerũ? A'ereki Cristo'ga e'i tehe ahe ve hako ajivyra'ja ti javo," e po ti ġa nehẽ. "Kirẽ nhaneramonha manoi. Emo kiromo jate ko mbatera Tupana'ga rembiapoagwera jate," e tehe po ti ġa nehẽ.

⁵ Ga omoka'nhy pota yvya moatymbavagwera. Ymya Tupana'ga japoi yvaga onhi'iga pyvõ imongovo inoġa yvya reheve. Yhya hugwi ga yvya mboukwahavi yhya pyvõ inoġa.

⁶ A'ea pyvõ jitehe Tupana'ga imoatymbavi yvya ymyahũva'ea imbopapava hako.

⁷ Korogweva'ea ki a'e te yvaga yvya reheve Tupana'ga onhi'iga pyvõ jitehe imombytai aerẽ ti tambokai tata pyvõ javo. Omombyta ga a'ea kiro Cristo'ga ti te'i okote'varuhuve'ga ndeaporoġita pe nehẽ. A'ero po ti ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁸ Nhiirũ, kiro ti ji ei pe me tapemoka'nhymi ti. Ojipeji nhandekirame nhande ei um dia. He'yjuhuheteva'ea pe nhande ei mil anos. Tupana'ga ki a'e te e'i: "Ojipejiva'ea ko mil anos javijitehe ji ve." A'ereki ga nhande atyvi.

⁹ Ojipe'ga e'i: "Manamehũ Cristo'ga rura'javi?" ei ġa. "Mara'ngu po ti ga ura'java nehẽ? Ndura'javi po ti ga nehẽ," e'i tehe ġa. Emo namanamehũi nhandepojykaharete'ga pe. Ga nomoka'nhymi o'eagwera. A'ereki ga e'i ajora'ja ti ji nehẽ javo. Nonhimbaekwahivi ga pe me tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype javo. "Togwerojijyi pa na'ẽ po ti ġa gweaporoġita opohia okote'varuhua hugwi jihoa renonde," ei Cristo'ga.

¹⁰ Uhu po ti Cristo'ga nehẽ imboha'uve'yma rupi nehẽ. Ehepia re ko iporomive'ga nduri nhande pyri ypytunimo. Xaki po nhande imboha'uve'yma. Nanime po ġa nduri mbatera mima nhande hugwi. Imboha'uve'yma rupi jitehe po ti Cristo'ga rura'javi yvya koty nehẽ. A'ero po ti yvaga ipugi jahyheteavo. Yvagipeva'ea po ti okai pa katu katu tata pyvõ nehẽ kwara, jahya, jaytata'ia nehẽ no. Yvya na jitehe ikaipavi nehẽ vvyareheva'ea rehereheve.

11-12 Ipapavaḡwama ḡwaramo nahã po pe ndekoi kiro hamo. Peko katu hete po pe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo hamo Cristo'ga rura mboha'uheteavo hamo. Tupana'ga ga mbuhurame po ti yvaga japy'ui okaikatukatu-avo. Yvagipeva'ea po ti oma'ema'emba tata pyvõ nehẽ.

13 Emo nhande timboha'u yvagapyahua yvyapyahua reheve. A'ereki Tupana'ga e'i hako a'ea po ti ji japoï nehẽ javo. Pevo po ti ḡa ndekopavi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe avuirama nehẽ.

14 Nhiirũ, pe nanongara mboha'uva ḡwaramo pejirokwa ti pejikokatua rehe. Cristo'ga ti tokwaha pendeaporogitapyryva nehẽ. Tu katu ti pepy'a ga rurame nehẽ no.

15 Pejapyaka ti Cristo'ga nhimbaekwahive'yma rehe. A'ereki ga maname u tojiko pa na'ẽ ti ḡa ji rehe javo. A'ea jitehe ko Paulo'ga okwatijaruka imondovouka pe me no nhaneirũ'ga nhaneremimbotarimohete'ga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka hete mbatera ga pe.

16 Nahã Paulo'ga imombe'ui jipi nanongara jitehe imombe'gwovo ikwatijarukarame. Jararamo Paulo'ga remimombe'ua onhimi nhande ve. Igwete ojipe'ḡa - kiroki ḡa ndojikokatui Cristo'ga rehe ikwahave'yma - Paulo'ga remimombe'ua atyvi ḡa imombe'ui. Na jitehe ḡa imombe'ui jara Tupana'ga rembikwatijarukaraatyviva'ea. A'ero po ti ḡa nhimondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

17 Nhiirũ, penhinonde pe pekwaha a'ea. Penhimboko'i ti a'ero. Tapenhimoandyandyjukari ti okote'varuhuve'ḡa pe - kiroki ḡa omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa atyvi. Po ti pe imbo-pogwei ḡanhi'iḡa, a'ero po ti pe ndapejikokatuhetei Cristo'ga rehe nehẽ.

18 Igwaigwavete ti peko Jesus Cristo'ga remimombryva rupi. Igwaigwavete ti pekwaha ga pejikoty'a ga pavẽi nhan-depojykaharete'ga pavẽi. Ga ko nhanembopiro'yhara'ga. Timbohete ga kiro. Nane'ymi ti timbohete ga avuirama nehẽ. Na tuhẽ. Amém.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U CRISTO'GAREHEVA'EA PE Primeira Carta de João

Joãova'ea omombe'u Jesus Cristo'ga

¹ Jihi ko Joãoramo. Akwatija ji pe me kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo tapekwaha ti ga javoji. Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga reaporogita okovo. Ga ombopyahu nhandereaporogita no.

Jypya yvya apoa renonde Jesus Cristo'ga tuhẽ po rimba'e. Aerẽ ga rurame yvya koty ore henduvi ganhi'iga ikwehe. Orojeakwara pyvõ ore ga repiagi no. Oropoa pyvõ ore pokogi ga rehe no.

² Jesus Cristo'ga ojipiuka ua yvya koty ikwehe. A'ero ore ga repiagi. Igwete ore ga mombe'ui pe me. Gaha tuhẽ po rimba'e, oro'e ore pe me. Nhandervete'ga pyri ga ruvi hako Tupana'ga pyri. Aerẽ ga jipiukari ore ve ua ikwehe.

³ Oronhimbiepiaga ore imombe'ui pe me. Oronhimien-duva ore imombe'ui no tapejogwereco katu ore pavẽi javo. A'ereki ore orojogwereco katu Tupana'ga pavẽi gara'yra'ga pavẽi no Jesus Cristo'ga pavẽi.

⁴ Nurã ore ikwatijari pe me kiro a'ero tianderoryrory hete ti javo.

Tupana'ga ko kojahuva'ea ja

⁵ Orohendu ore Jesus Cristo'ga nhi'iga ikwehe. A'ea ko ore imombe'ui pe me kiro. A'ereki ga e'i: "Tupana'ga pyry hete. Ga ko kojahuva'ea ja," ei ga. "Ga ko ypytunahivuhua ja rũi a. A'ereki ga ndite'varuhui'i'i," ei Jesus Cristo'ga ikwehe.

⁶ Po nhande ei: "Xajogwereco katu nhande Tupana'ga pavẽi." Po nhande rekote'varuhui nhande erame, a'ero po nhande mbero javo. Naname po nhande ndiakoi a'itituhẽva'ea rupi Tupana'ga nhi'iga rupi. Okote'varuhuve'ga pe nhande ei reki: Ga ko ypytunarupive'ga ja. A'ereki ga ndokwahavi okote'varuhuavo.

⁷ Tupana'ga ki a'e te oko katu. Nurã nhande ei ga pe: Ga ko kojahuarupive'ga. Nhanderekokaturame Tupana'ga ja a'ero po nhande jogwerekokatui. Igwete Tupana'ga ihy-pavi nhanderekote'varuhua jipi Jesus'ga manoro gwaramo. A'ereki Jesus'ga Tupana'ga ra'yra'ga omano nhande repyga ga garekoa heka'vgame.

⁸ Po nhande ei: “Nhande ndiakote'varuhui.” Nhande erame a'ea po nhande nhimoandyandyi javo tehe. Ndiakoi nhande a'itituhēva'ea rupi a'ero.

⁹ Po nhande imohemi nhanderekote'varuhua imombe'gwovo Tupana'ga pe, a'ero po ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. A'ereki gwembi'ea rupi ga oko jipi. O'erame tamombo ti ga hugwi javo, a'ero ga imombori tuhē. A'ereki ga heaporoğita pyry. Ga nhande mboheaporoğita pyry no ihyva nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

¹⁰ Tupana'ga e'i nhande ve: “Peko te'varuhu pa pe.” Po nhande ei: “Ndiakote'varuhuangavi nhande”, a'ero po nhande ei Tupana'ga pe: “Ga ko i'mbeve'ga.” Ndoki ganhi'iga nhandevyteri pe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i: “Peko te'varuhu pa pe.”

2

Cristo'ga ko nhanderepykara'ga

¹ Pe ko jira'yra'java'ea. Nurã ji ikwatijari a'ea pe me tapekote'varuhui ti javo. Amome nhande xako te'varuhu reki. Emo nhande rekote'varuhurame ovy'are'yma a'ea rehe, Jesus Cristo'ga onhi'ĩ nhanderuvete'ga pe ovavagahiva nhande rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga heaporoğita pyry okote'varuhue'yma.

² Gaha omano Tupana'ga tomombo gāndekote'varuhua ga hugwi javo. Nhanderekote'varuhua jate rūi ga omomboruka Tupana'ga pe. Yvyakotyve'ga ndekote'varuhua nhaporemo ga omomboruka.

³ Tupana'ga nhi'iga hendukaturo gwaramo nhande ei: Tikwaha tuhē nhande Tupana'ga.

⁴ Po ga ei a'ea hendukatue'yname Tupana'ga nhi'iga, a'ero po ga mbero. Ndokoi ga a'itituhēva'ea rupi.

⁵ Nhanderekorame Tupana'ga nhi'iga rupi nhande tiarō hete reki Tupana'ga. A'ero nhande ei: Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavēi jipi.

⁶ Nhande'erame a'ea po nhande xaho Jesus Cristo'ga rupi hamo.

Cristo'ga nhi'iga hajiheva'ea rūi

⁷ Nhiirũ, akwatija ji pe me kiro Cristo'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ganhi'iga ko hajiheva'ea rūi reki aḡwamova'ea jate rūi. Ganhi'iga ko ymyava'ea. A'ereki ymya Cristo'ga e'i: “Penhoarōarō hete ti.” A'ea pe pehendu pejikogypyrame Cristo'ga rehe ikwehe. Ymyava'ea ore oromombe'u pe me. A'ea pe pehendu ikwehe.

⁸ Emo akoja jitehe ko aḡwamova'ea no. A'ea ji akwatija kiro pe me Cristo'ga nhi'iḡa. Jukwaha reki. A'ereki aḡwamo Cristo'ga rurame yvya koty ga nhande arõ hete. Aḡwamo pe penhoarõarõ hete no. Kwara rure'ymame ypytuna ruvi. Emo kwara rurame ypytuna ikwavi. Igwaigwavete kojahuro tuhẽ a'ero. Na jitehe nhandejikoge'ymame Cristo'ga rehe nhande rekote'varuhui. Emo nhandejikogame ga rehe nhande ndiakote'varuhua'javi jipi. Igwaigwavete nhande nhoarõarõi tuhẽ a'ero.

⁹ Po nhande ei: “Kojahuarupive'ḡa ja ji rekoi. A'ereki ji akwaha jitekovo katu.” Po nhande ei a'ea nhaneirũ'ḡa arõe'ymame, a'ero po nhande xako ve ypytunarupive'ḡa ja. A'ereki nhande xako te'varuhu ikwahave'yma.

¹⁰ Nhaneirũ'ḡa arõrame nhande rekoi kojahuarupive'ḡa ja. Xako katu nhande jipi. Igwete nhande nianhimon-gote'varuhui a'ero.

¹¹ Nhaneirũ'ḡa arõe'ymame ypytunarupive'ḡa ja nhande rekoi. Ypytunarupive'ḡa ndokwahavi ogwovo tahepia javo novĩa. A'ereki ypytunahiva nomboukwahavi ḡa pe ikwahavukare'yma. Na jitehe nhaneirũ'ḡa arõe'ymame po nhande ndiakokatukwahava'javi.

¹² Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki Jesus Cristo'ga manoro ḡwaramo Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi.

¹³ Peymyana pe ji ikwatijari kiro.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari no.

A'ereki pe pemombi okote'varuhuve'ḡa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁴ Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki pe pekwaha hete nhandervete'ga.

Peymyana pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pejiko hete Tupana'ga rehe ganhi'iḡa rupi pejikovo.

Igwete pe imombigi okote'varuhuve'ḡa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁵ Tapekoi ti Tupana'ga arõe'ỹve'ḡa ndeaporogita rehe. Tapepotaruhui ti nanongara'ḡa nemimbotarimova'ea. Pe ndekorame ḡandeaporogita rehe po pe ndapekoi Tupana'ga rehe nhandervete'ga rehe.

¹⁶ Tupana'ga arõe'ỹve'ḡa ndeaporogita ko nahã: Ga opotaruhu ojive. Hepiagame hepia'ngiuhuva'ea ko ḡa opotaruhu a'ea. Onhimbohete ḡa. Nahã ko ḡandeaporogita. A'ea ko nhandervete'ga reaporogita atyvi.

17 Tupana'ga arõe'ỹve'ģa ndeaporoģita po ti ipavi nehẽ. Ganemimbotaruhua na jitehe po ti ipavi nehẽ no. Tupana'ga remimbotarimova'eareheve'ģa po ti a'ea oko avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.

Cristo'ga arõe'ỹheteve'ga

18 Aģwamo ko mbapava koty, a'e ji pe me jira'yra'java'ea pe. Omombe'u ģa pe me Cristo'ga arõe'ỹheteve'ga ruhava. "Uhu po ti ga nehẽ Cristo'ga arõe'ỹheteve'ga," ei ģa pe me ikwehe. Oko jipe reki kiro Cristo'ga arõe'ỹve'ģa avo onhimongyavo. Nurã nhande ei: Aģwamo ko mbapava koty.

19 Opohi ģa nhande hugwi ogwovo ikwehe. A'ereki ģa nhaneirũ'ģa rũi. Po ģa nhaneirũa hamo, a'ero po ģa ndopohiri nhande hugwi hamo. Emo Tupana'ga ģa mbopohirikari nhande hugwi tamboukwaha ti ji ģandeaporoģita javo. A'ereki ģa nhaporemoko ko nhaneirũ'ģa rũi.

20 Pe nhaporemoko ki a'e te pekwaha a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ereki Cristo'ga omondouka Tupana'ga ra'uva pe pyri tokwaha ti ģa javo.

21 Akwatija ji kiro pe me a'ero penembikwahava ģwaramo. Ji nda'ei pe me: "Penembikwahave'yma ģwaramo ji ikwatijari pe me." A'ereki pe pekwaha tuhẽ a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. Igwete ģanemimombe'uatyviva'ea nhaporemoko nduri a'itituhẽve'ga hugwi. A'ea pe pekwaha no.

22 Ma'ģa i'mbeheteve'ģa naerũ? Gahã reki – kiroki ģa e'i: "Jesus'ga ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi," ei ģa. Ga ko Cristo'ga arõe'ỹve'ģa. A'ereki ģa e'i: "Tupana'ga ko Jesus'ga ruva'ga rũi. Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rũi," ei ģa.

23 Ga erame a'ea Jesus'ga pe Tupana'ga ko ģanduvete'ga rũi a'ero. Ga ki a'e te – kiroki ģa e'i: "Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga" – Tupana'ga ko ģanduvete'ga.

24 Oro pe, pe pehenduvypy Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe. Peko ti penhimienduva rupi a'ero. Pendekorame penhimienduva rupi Jesus'ga mombe'ua rupi, a'ero po ti pe jikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi nehẽ, po ti pe jikoty'ari Jesus'ga ruva'ga pavẽi nehẽ no.

25 A'ero po ti Cristo'ga ģwembi'ea rupi nhande mongoi avuirama ojipyri nehẽ.

26 Akwatija ji a'ea pe me pe momoranduva ģa mombe'urame pe me – kiroki ģa pe moandyandyjuhu pota.

27 Emo Cristo'ga omondo gara'uva pe pyri. A'ea ojikoty'a pe pavẽi jipi. A'ero po pe ndape'ei hamo: "Tuhu ti ojipe'ģa nhande mbo'eavo." A'ereki Tupana'ga ra'uva Cristo'ga remimondoa pe mbo'e katu mbatera rehe nhaporemoko. Gara'uva ni'mbei pe me. A'itituhẽva'erorame tehe e'i pe me. Nurã

ti pejikoty'a Cristo'ga pavēi Tupana'ga ra'uva remimbo'ea hendukatuavo.

²⁸ Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe: Pejikoty'a ti Cristo'ga pavēi tipojihuvyme ti ga nehē ga jipiukarame nhande ve nehē. Pejikoty'a ti Cristo'ga pavēi tiandepoyjare'ymuhũyme ti nhande ga pyri ga rurame nehē.

²⁹ Pekwaha pe Cristo'ga rekokatua. Kiroki ġa oko katu jipi – Tupana'ga ġa mboheaporoġita pyahu jipe. A'ea pe pekwaha no.

3

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ehepia ko nhanderuvete'ga rekohetei nhande rehe Tupana'ga. A'ereki ga e'i nhande ve jira'yra'ga. Nahā tuhē ko nhande Tupana'ga ra'yramo. Tupana'ga arōe'ŷve'ga ndokwahavihu reki a'ea. A'ereki ġa ndokwahahetei Tupana'ga.

² Nhiirũ, aġwamo nhande reko'i Tupana'ga ra'yramo. Igwete ga ndokwahavukari ve nhande ve nhanderekoagwama. Emo nhande xa'e: “Cristo'ga rurame po ti nhande hepiagi garekohetea nehē. Nurā po ti nhande reko'i ga javijitehe nehē.”

³ Xa'e nhande a'ero: “Tuhu ti Cristo'ga. A'ero po ti nhande reko'i ga javijitehe nehē,” xa'e nhande. Nhande erame a'ea nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi a'ero. “Tiandepyry hete ti Cristo'ga pyryhetea javijitehe,” xa'e nhande.

⁴ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa nohenduvi Tupana'ga nhi'iga. A'ea ko aherekote'varuhua'ea tuhē reki ġa henduve'ymame ganhi'iga.

⁵ Pekwaha pe Cristo'ga ruhavagwera. Ga uhu ojipiuka ikwehe tamombo ti ji ġandekote'varuhua javo. Ga ko ndokote'varuhui'i'i.

⁶ Nhandejikoty'arame Cristo'ga pavēi nhande ndiakote'varuhui jipi. Kiroki ġa oko te'varuhu jipi – ġa ndokwahavi tuhē Cristo'ga a'ero.

⁷ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe, tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. Kiroki ġa oko katu jipi – ġa ko pyry hete Cristo'ga javijitehe.

⁸ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa ko anhaġa ruvi-havuhu'gareheve'ga Diabo'gareheve'ga. A'ereki jypyagwera jate Diabo'ga oko te'varuhu. Nurā Tupana'ga ra'yra'ga jipiukari ua tamombi ti Diabo'ga popoakara ga hugwi javo.

⁹ Tupana'ga nhanemboheaporoġitapyahurame nhande ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga reaporogita oko nhande pavēi. Tegwete nhanderekote'varuhua jipi a'ero. A'ereki Tupana'ga imbopyahui nhandereaporogita.

¹⁰ Kiroki ġa ndokokatui – ġa ko Tupana'ga ra'yra'ġa rui. Gahã na jitehe no – kiroki ġa noaroi oirũ'ġa Cristo'gareheve'ġa. Nahã nhande nhimombaragwahavi Diabo'ga reheve'ġa ndehe Tupana'ga ra'yra'ġa ndehe no.

Xanhoarõarõ po nhande hamo

¹¹ “Xanhoarõarõ po nhande hamo,” oro'e ore pe me ikwehe. A'ea pe henduvypy a'ero nhande Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe.

¹² Caimva'ea ja rui po nhande xako hamo. Ahe ko okote'varuheteve'gareheve'ea Diabo'gareheve'ea hako. Igwete ahe gweki'yrava'ea jukai hako. A'ereki Caimva'ea oko te'varuhu. Ahereki'yrava'ea ki a'e te oko katu. Nurã Caimva'ea noaroi ahe jukavo hako.

¹³ Nhiirũ, tapenhimomby'auhui ti Tupana'ga arõe'yve'ġa penhiarõe'ymame.

¹⁴ Ymya ko nhande omanove'ġa ja Tupana'ga pe. Aġwamo ki a'e te nhande xajirojiji nhandekovo okwerave'ġa ja. A'ereki aġwamo nhande reaporoġitapyahuhetero. A'ea nhande tikwaha. A'ereki nhande tiarõ hete nhaneirũ'ġa Cristo'gareheve'ġa. Kiroki ġa noaroi oirũ'ġa – ġa ko u ve omanove'ġa ja.

¹⁵ Oirũ'ġa arõe'ymuhũrame ko ġa ahejukahara'ġa ja. Jukwaha reki ahejukahara'ġa ndekoe'yma Tupana'ga pavõi avuirama.

¹⁶ Cristo'ga onhikwava'ẽ omanomo nhande repyga nhande arõheteavo ikwehe. A'ero nhande ikwahavi kiro nahã ko ojipe'ġa arõa javo. Nhande tiarõ hete nhaneirũ'ġa a'ero hamo. Xa'eyme po nhande hamo: “Namanopotari ji. Nurã ji nanhikwava'eġi nhiirũ'ġa ndepyga.” Xa'eyme ti a'ea. Xanhikwava'ẽ tuhẽ po nhande nhaneirũ'ġa ndepyga hamo.

¹⁷ Po imbateve'ga gwepia oirũ'ġa mbatere'ymame. Po imbateve'ga ndoporogwetygi ġa, a'ero po ga etehei: “A'arõ hete ji Tupana'ga.” Ga noaroi tuhẽ reki Tupana'ga. A'ereki ga noaroi oirũ'ġa porogwetyge'yma.

¹⁸ Xa'etehehuyme ti a'ero: “Xanhoarõ nhande.” Xanhoarõ hete tuhẽ ti nhandejogwerekokatuavo.

Tikwaha nhande nhandejikoty'ara Tupana'ga pavõi

¹⁹⁻²⁰ Nhanenhoarõheterame nhande ikwahavi nhandejikoty'ara a'itituhẽve'ga pavõi. Po nhande ei: “Ndakokatui reki ji. A'ero po ti Tupana'ga nhimonha'ngai ji rehe nehẽ,” xa'e po nhande. Emo Tupana'ga nhande porogwety reki. A'ereki ga nhande hohe. Okwaha pa ga. “Oko katu pota ġa novia,” e po ga nhande ve. A'ero nhande inoġatui nhandepy'a ganhi'ġa kwahavame.

²¹ Nhiirũ, nhanderekokaturame nhande nimbojari nhandejeihe. A'ero nhande ndipojihuvi nhandekovo Tupana'ga pavēi.

²² Igwete Tupana'ga imbuhupavi nhande ve nhande erame ga pe. A'ereki nhande tihendu katu ganhi'i'ga jipi nhandekovo garemimbotarimova'ea rehe.

²³ Tupana'ga nhi'i'ga ko nahã: “Pejiko ti jira'yra'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Penhoarõarõ ti pejogwerekokatuavo,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i nhande ve.

²⁴ Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'i'ga – ga ojikoty'a Tupana'ga pavēi. Tupana'ga ojikoty'a ga pavēi no. Nhande tikwaha Tupana'ga jikoty'ara nhande pavēi. A'ereki ga ombuhu gwa'ua nhande pyri.

4

Tupana'ga ra'ua ndokoi ga pavēi

¹ Nhiirũ, taperoviapavuhui ti ga erame: “Tupana'ga ra'ua oko ji pavēi.” Taperoviapavuhui ti ganhi'i'ga. Mara'ngu po ga javo tehe? Pekwaha na'ē ti hepiaga. A'ereki ga he'yi Tupana'ga nhi'i'gaatyviva'ea mombe'uhara'ga. Ohoho ga toromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'i'ga javo tehe ojipe'ga pe.

² Tupana'ga ra'ua rekorame ga pavēi po ti pe ikwahavi ganhi'i'ga renduvame nehē. A'ereki ga e'i: “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga o'a vvyakotyva'ero raikwehe,” ei ga. Ga erame a'ea Tupana'ga ra'ua oko ga pavēi.

³ Jara'ga ki a'e te e'i: “Jesus Cristo'ga ndo'ari vvyakotyva'ero.” Ga erame a'ea Tupana'ga ra'ua ndokoi ga pavēi. Nanongara'ga ndeaporogita ko Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga reaporogita ja. Pehendu pe ojipe'ga Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga mombe'urame pe me uhu po ti ga javo. Oko jipe reki ga kiro avo – kiroki ga oko gareaporogita rupi.

⁴ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Pe ko Tupana'gareheva'ero peko. Igwete pe imombigi Tupana'ga nhi'i'gaatyviva'ea mombe'uhara'ga popoakara. Diabo'ga oko Tupana'ga arõe'ÿve'ga pavēi novã. Emo Tupana'ga ra'ua pepavēiva'ea ipopoaka hete Diabo'ga hohe hete.

⁵ Tupana'ga nhi'i'gaatyviva'ea mombe'uhara'ga ko Tupana'ga arõe'ÿve'ga pyteripeve'ga. Nurã ga nhi'i'gi Tupana'ga remiarõe'ÿva'ea rehe. A'ero Tupana'ga arõe'ÿve'ga hendukatui ganhi'i'ga.

⁶ Nhande ki a'e te xako Tupana'gareheva'ero. Kiroki ga okwaha hete Tupana'ga – ga nhanenhi'ga rendukatui a'ero. Ga henduvame nhanenhi'ga nhande ikwahavi Tupana'ga ra'ua rekoa ga pavēi a'ero. A'itituhēve'ga ra'ua oko ga

pavêi, xa'e nhande. Kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe – ġa no-hendukatui nhanenhi'ġa. Ga henduve'ymame nhanenhi'ġa nhande ikwahavi Diabo'ga rekoa ġa pavêi. I'mbeheteve'ga oko ġa pavêi, xa'e nhande a'ero.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga

⁷ Nhiirũ, Tupana'ga nhande monhoarõarõuka. Xanhoarõarõ hete jipi a'ero. Tupana'ga ra'yramo nhande xanhoarõ. Igwete nhande Tupana'ga kwahavi.

⁸ Kiroki ġa noarõi ojipe'ġa – ġa ndokwahavi Tupana'ga okovo ga ja rui. A'ereki Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga.

⁹ Tupana'ga omboukwaha ġwemiarõhetea nhandepyteri pe. A'ereki ga ombuhuruka gwa'yra'ga. Ojipeji hete gara'yra'ga. Igwete ga ga mbuhurukari yvya koty tomongo ti ga ġa ji pyri avuirama javo.

¹⁰ Ji nda'ei: Nhande ypy tiarõ Tupana'ga. A'ereki gaha nhande arõ. Igwete ga gwa'yra'ga mbuhurukari yvya koty. A'ero Tupana'ga ra'yra'ga manoi nhande repyga tamombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javoji. Nahã Tupana'ga omboukwaha nhanearõhetea a'ero.

¹¹ Nhiirũ, Tupana'ga nhande arõ hete. Nurã po nhande xanhoarõarõ a'ero hamo.

¹² Yvyakotyva'ero nhande ndihepiangavi Tupana'ga. Emo nhanenhoarõrame nhande ikwahavi Tupana'ga jikoty'ara nhande pavêi. Nhanenhoarõrame nhande nhoarõhetei. A'ereki Tupana'ga nhande monhoarõukari.

¹³ Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavêi. Tupana'ga ojikoty'a nhande pavêi no. Tikwaha nhande a'ea. A'ereki ga ombuhuruka gwa'uva nhande pyri.

¹⁴ Orohepia ore Tupana'ga ra'yra'ga ikwehe. Igwete ore ei ojipe'ġa pe jipi: “Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ġa ġandekote'varuhua hugwi javo,” oro'e ore.

¹⁵ Ga erame: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga”, Tupana'ga ojikoty'a ġa pavêi. Ga ojikoty'a Tupana'ga pavêi no.

¹⁶ Igwete nhande ikwahavi nhanearõa herovia. A'ereki Tupana'ga nhande arõ tuhẽ.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa arõ jipi – ġa ojikoty'a Tupana'ga pavêi. Igwete Tupana'ga jikoty'ari ġa pavêi no.

¹⁷ Jukwaha a'ero nhaneremiarõhetea ojipe'ġa ndehe nhande kyhyjie'ymame Cristo'ga eagwama hugwi. Ndiakyhyji po ti nhande Cristo'ga erame nhandereaporoġita pe mbapava koty nehẽ. A'ereki Cristo'ga javijitehe nhande xajikoty'a Tupana'ga pavêi nhande ruvame kiro yvya koty.

18 Tupana'ga nhanearõro ġwaramo nhande ndiakyyhi nhandekovo. A'ereki Tupana'ga remiarõhetea omombi nhandekyyhia. Kiroki ġa okyyhi – ġa e'i: “Aerẽ po ti ga imbuhurukari hahyva'ea nhande ve nehẽ,” ei ġa. Nanongara'ga noarõhetei ve a'ero.

19 Tupana'ga ypy nhande arõ. Nurã nhande tiarõ ojipe'ġa.

20 Po ojipe'ġa ei: “A'arõ ji Tupana'ga.” Po ġa o'erame noarõi oirũ'ġa Cristo'gareheve'ġa, a'ero po ġa etehei o'mbero. Po ġa noarõi oirũ'ġa ġwembiepiaga'ġa, a'ero po ġa noarõi Tupana'ga ġwembiepiage'ÿve'ġa.

21 Tupana'ga e'i reki nhande ve: “Pe ji arõrame na jitehe po pearõ penhiirũ'ġa hamo.”

5

Timombi nhande ġapopoakara

1 Nhande ko Tupana'ga ra'yramo xako. A'ereki nhande xa'e: “Jesus'ga oko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” Nhandervete'ga arõrame nhande tiarõ gara'yra'ġa nhaneirũ'ġa.

2 Nhande Tupana'ga arõrame hendukatuavo ganhi'ġa nhande ikwahavi nhaneremiarõa Tupana'ga ra'yra'ġa ndehe a'ero.

3 Nhande tiarõ Tupana'ga nhande hendukaturame ganhi'ġa. Nonhimimi reki nhande ve hendukatua.

4 A'ereki Tupana'ga ra'yramo nhande timombi Tupana'ga arõ'e'ÿve'ġa popoakara. Nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande imombigi ġapopoakara.

5 Kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga” – ġahã jate ko omombi Tupana'ga arõ'e'ÿve'ġa popoakara.

A'ea omboukwaha Jesus Cristo'ga

6 Jesus Cristo'ga tuhẽ uhu yvya koty ikwehe Tupana'ga remimbuhurukara'ga. Onhimobatizaukaramo yhya pyvõ ko ga jikwahavukari nhande ve ikwehe. Ga heka'vogukaramo garekoa ga momanomo ko ga jikwahavukari nhande ve no. Omobatizaramo jate rũi ga jikwahavukari. Gwekoa reka'vogame ga jikwahavukari no. “A'iti tuhẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva ikwahavuka nhande ve no. A'ereki Tupana'ga ra'uva ni'mbei jipi.

7-8 Nahã nhande Jesus Cristo'ga kwahavi a'ero. Tupana'ga ra'uva ga kwahavukari. Gamobatizaro ġwaramo nhande ga kwahavi no. Garekoa reka'voga ġwaramo nhande ga kwahavi no. A'ea nhaporemõ reki Jesus Cristo'ga kwahavukari jitehe nhande ve.

9 Tirovia ko nhande yvyakotyve'ġa nhi'ġa jipi. Tupana'ga nhi'ġa kaitu po nhande heroviari hamo. A'ereki ganhi'ġa

johe huvihavuhu. A'ereki Tupana'ga hete onhi'ĩ. Tupana'ga gwa'ya'ga kwahavukari nhande ve.

¹⁰ Kiroki ġa gwerovia Jesus'ga ko Tupana'ga ra'ya'ga javo – ġa okwaha tuhẽ opy'a pe a'itituhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Kiroki ġa ndogweroviari Tupana'ga – ġa e'iteheuhu Tupana'ga pe: “Imbe ko ga imombe'gwovo,” e'iteheuhu ġa. A'ereki ġa ndogweroviarihu Tupana'ga nhi'ĩga ga gwa'ya'ga mombe'urame.

¹¹ Tupana'ga e'i a'ero: “Pejikogame jira'ya'ga rehe ga pen-deaporoġita mbopyahui,” ei ga. “Igwete po ti ga pe nderohoi ji pyri avuirama nehẽ,” ei Tupana'ga.

¹² Nhande jikoty'arame Tupana'ga ra'ya'ga pavẽi nhande reaporoġitapyahuro. A'ero nhande reko'i Tupana'ga pyri avuirama. Kiroki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'ya'ga pavẽi – ndipyahui ġandeaporoġita. A'ero ġa ndokoi Tupana'ga pyri.

Nhanderekoagwama Tupana'ga pyri

¹³ A'ea nhaporemõ ji akwatija pe me tapekwaha ti pe-jikoagwama yvagi pe javoji. A'ereki pe pejiko Tupana'ga ra'ya'ga rehe.

¹⁴ Nhande ndipojihuvi nhanenhi'ĩga Tupana'ga pe. A'ereki nhande poranduvame ga pe garemimbotarimova'ea rehe ga ġwendu katu nhanenhi'ĩga ojive jipi.

¹⁵ Tupana'ga ġwendu katu nhande poranduvame ga pe. A'ea kwahavame nhande ikwahavi garemimbuhuragwama nhandejive no.

¹⁶ Po nhande nhaneirũ'ga repiagi Cristo'gareheve'ga repiagi ga rekote'varuhurame – kiroki garekote'varuhua nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi – ga repiagame po nhande xanhi'ĩ Tupana'ga pe ga repyga hamo. A'ero po ti Tupana'ga ga mongokatua'javi ojipyri nehẽ. Ga pe ji ei – kiroki ġandekote'varuhua nomondoi ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ojipe'ga ndekote'varuhua omondo ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi. Nanuhũrame ġandekote'varuhua ji nda'ei: Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe ġa ndepyga. A'ea ji nda'ei a'ero.

¹⁷ Aherekote'varuhuva'ea nhaporemõ ite'varuhu tuhẽ Tupana'ga pe. Emo jara nomondoi ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi.

¹⁸ Nhande Tupana'ga ra'yramo ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga ra'ya'ga Jesus Cristo'ga nhande a'ngu hete a. A'ero Diabo'ga nombote'varuhui nhande ve.

¹⁹ Nhande ko Tupana'ga rembipojykaharamo. Ojipe'ga nhaporemõ ki a'e te Diabo'ga opojoyka ġa ojive. Tikwaha nhande a'ea.

²⁰ Tikwaha nhande Tupana'ga ra'ya'ga ruragwera Jesus Cristo'ga ruragwera yvya koty no. Igwete ga nhande mbo'ei

tapekwaha ti Tupanete'ga javoji. Nhande xajikoty'a Tupanete'ga pavěi. A'ereki nhande xajikoty'a gara'yra'ga pavěi Jesus Cristo'ga pavěi. Ga ko Tupanetero oko. Gaha nhande mongo hete ojipyri nehě.

²¹ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Tapekoi ti ha'angava rehe ģanemimbohetebara rehe.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U TUPANA'GA REMIMO'ËHARAVA'EA PE Segunda Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Igwete ji ikwatijari kiro imondovouka pe me Tupana'ga remimo'ëhara pe Jesus'gareheva'ea pe – perope pe pejatykatyka timbohete Tupana'ga javo. Opoarõ hete tuhẽ ko ji. Ji jate rũi reki opoarõ. Ga nhaporemõ – kiroki ga okwaha okovo a'itituhẽva'ea rehe Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe – ga na jitehe pe arõ no.

² Opoarõ hete ko ore. A'ereki a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua opyta nhandepy'a pe. Avuirama po ti ipytai nhande pyri nehẽ.

³ Tupana'ga po ti omombyry nhande ve nehẽ. Nhande porogwety po ti ga. Onoġatu po ti ga nhandepy'a nehẽ no. Nahã po ti Tupana'ga rekoi nhande ve nehẽ nhandervete'ga gara'yra'ga pavẽi Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ereki nhande xako a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Nhande xanhoarõarõ hete no.

Oko ahe Cristo'ga mombe'ua rupi

⁴ “Peko ti a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei Tupana'ga nhande ve. Nurã ji roryhetero pendeheve'ga ndepiaga ikwehe. A'ereki ga oko a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi.

⁵ Kiro ji ehetei pe me a'ero: Xanhoarõarõ ti. Hajiheva'ea rũi ji ikwatijari pe me. Aġwamova'ea jate rũi ji ikwatijari Cristo'ga nhi'iga mombe'gwovo. A'ereki ymya Cristo'ga e'i a'ea nhande ve nhande jikogypyrame ga rehe ikwehe. “Penhoarõarõ ti,” ei ga nhande ve.

⁶ Nhanenhoarõrame nhande rekoi nahã: Xako nhande Tupana'ga nhi'iga rupi. Igwete ga ei nhande ve: “Pearõarõ ti ojipe'ga pejikovo,” ei ga. A'ea pe henduvi pejikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe.

⁷ Iporomoandyandyive'ga ohooho javo ojipe'ga pe onhimongyavo. “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ndo'ari yvyakotyva'ero raikwehe,” e'i tehe ga ga pe jipi. Nanongara'ga ko Cristo'ga arõe'yheteve'ga ja iporomoandyandyive'ga ja.

⁸ Tapenhimoandyandyukari ti ga pe a'ero. Penhimoandyukarame po ti pe ndaperekoa'javi pejikokatua ikwepykavaġwama nehẽ. Penhimoandyukare'ymame po ti Tupana'ga imombyryhetepavi pe me pe mbuhua ojipyri nehẽ.

⁹ Ojipe'ġa ndokoa'javi Cristo'ga remimombe'ua rehe jate. Jatyviva'ea momba'ua rehe ġa ndekoi no. Naname ġa ndekoi Tupana'ga pavēi. Nhanderekorame Cristo'ga momba'ua rehe jate nhande xako nhanderuvete'ga pavēi gara'yra'ga pavēi no.

¹⁰ Po ġa ohorame pe pyri Cristo'ga momba'gwovo jatyvi, tapembuhurukari ti ġa penhonga pype. Tapevy'ari ti ġa ndehe.

¹¹ Kiroki ġa hory nanongara'ġa ndehe – ġa oko te'varuhu ġa pavēi no.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹² He'yiva'ea ji amomba'u pota pe me novia. Emo ji ndakwatijapotari pe me. A'ereki ji aho pota pe pyri nhinhi'iġa pe me nehē tianderoryrory hete ti nhanenhomonhi'iġame nehē.

¹³ Peirū'ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa – koroko ġa ojatykatyka avo Tupana'ga mboheteavo jipi Jesus'gareheve'ġa – ġa omondouka onhi'iġa pe me.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U GAIOVA'EA PE Terceira Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Nhiirũ, Gaio, kiro ji ikwatijari nde ve. Ji oroarõ hete tuhẽ ko nde.

² Nhiirũ, u katu ndepy'a. A'ereki nde erejiko hete Jesus Cristo'ga rehe. A'ero ji ei Tupana'ga pe: “Tipyry pa ti Gaio'ga pe. Titetirũyme ti ga,” a'e ji nhinhi'igã Tupana'ga pe nde repyga.

³ Jirory hete ji nhaneirũ'gã nuḡandurame avo. A'ereki gã nde mombe'u ji ve. “Okoko katu Gaio'ga,” ei gã. “A'ereki ga okoko hete a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei gã nde mombe'gwovo.

⁴ Ji mbohory hete ji henduvame nanongara jipi. A'ereki gã omombe'u jira'yra'jave'gã ndekoa a'itituhẽva'ea rupi.

Joãova'ea ombohete Gaiova'ea

⁵ Nhiirũ, nhaneirũ'gã ojiko nde rehe. A'ereki nde erepokopoko gã. Hajiheve'gã vehevi nde erepokopoko jipi nhaneirũ'gã.

⁶ Avo urame gã imombe'ui ore ve neremiarõa ojihe ore jatykarame Tupana'ga mboheteavo. Pyry po ti nde nanongara'gã pokogi jipi nehẽ imondovo mbatera gã pe gã hoḡahorame pe hugwi nehẽ. Imondokaturame po ti Tupana'ga nhimohẽhetei pe ndehe nehẽ.

⁷ A'ereki gã ombojoapiapi cidades ogwovo Cristo'ga mombe'gwovo gã pe. Ohorame gã ndopyhygi mbatera Cristo'gareheve'garũive'gã hugwi.

⁸ Nhande reki Cristo'gareheva'ero timbuhuruka nanongara'gã nhaneronga pe hamo imondovo mbatera gã pe hamo. Nahã po ti nhande gã moirũirũi gã horame a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Joãova'ea omboja Diótrefesva'ea rehe

⁹ Akwatija ji nhinhi'igã imondovouka Cristo'gareheve'gã pe ikwehe novĩa - kiroki gã ojatyka Tupana'ga mboheteavo pevo. Emo Diótrefes'ga ndokoi orenhi'igã rehe. A'ereki ga onhimongo potaruhu jara'gã hohe.

¹⁰ Nurã jhorame pe pyri po ti ji imombe'ui pe me garekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga e'iteheuhu imbojateheavo ore rehe. Johe'i hete ko Diótrefes'ga rekote'varuhui no. A'ereki ga nombuhurukari ojipyri hajiheve'gã nhaneirũ'gã. Igwete pendeheve'gã gã mbuhurukapotarame ga gwovahoguhu pendeheve'gã

mondovo pea hugwi. “Tojivyra'javyme ti ġa nhande pyri nhande jatykaramé Tupana'ga mboheteavo,” e'i tehe Diótréfes'ga.

Joãova'ea ombohete Demétriova'ea

¹¹ Nhiirũ, okote'varuhuve'ġa ndupi rũi ti eho. Eho ti okokatuve'ġa ndupi. Kiroki ġa oko katu - ġa ko Tupana'gareheva'ero oko. Kiroki ġa oko te'varuhu - ġa ndokwahavi Tupana'ga.

¹² Nhaneirũ'ġa nhaporemó ombohete Demétrio'ga pyry hete ga javo. Garekoa a'itituhēva'ea rupi omboukwaha hete garekokatua. Ore orombohete ga no. Nde erekwaha oreremimombe'ukatua.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹³ He'yiva'ea ji amombe'u pota nde ve novia.

¹⁴ Emo ji ndakwatijapotari nde ve jihopotarahiva ġwaramo kotihĩ pe pyri pe ndepiaga. A'ero po ti nhande nhomonhi'inhi'igi nehē.

¹⁵ Tu katu ti ndepy'a. Avove'ġa nhaneirũ'ġa omondouka onhi'ġa nde ve. Emondouka ti nhinhi'ġa enhipavēive'ġa pe nhaporemó nhaneirũ'ġa pe.

JUDASVA'EA OMOMBE'U AHE VE

Carta de Judas

¹ Ji ko Judasramo Tiago'ga reki'yramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Tupana'ga pe mo'emo'ë ojive ga po ti jireheva'ero oko javo. Tupana'ga pe arõ hete nhandervete'ga. Igwete Jesus Cristo'ga pe nderekokatui pe mbojikoguka ojihe. Pe me ji akwatija a'ero imondovouka nhinhi'iga pe me.

² Tupana'ga ti tapeporogwety hete. Tonogatu hete ti ga pepy'a. Ga ti tapearõ hete pe nderekokatuavo nehë no.

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe

³ Nhiirũ, akwatija pota hete ji pe me oji'i novia. Amombe'u pota ji pe me nhandejikoga Cristo'ga rehe. Emo ji ndakwatijara'javi reki a'ea pe me. A'ereki ojipe'ga oho pe pyri pe mbo'eavo jatyviva'ea rehe. Nurã ji ei jiyvyteri pe oji'i: "Ak-watija po ji ojipea ga pe hamo a'itituhêva'ea mombe'gwovo hamo."

A'ea ji akwatija kiro imondovouka pe me tape-mombe'umbe'u aha ti ojipe'ga pe jipi a'itituhêva'ea Cristo'ga mombe'ua. Tupana'ga okwahavuka pa nhande ve Cristo'ga mombe'ua ikwehe jireheve'ga ti tokwaha javo.

⁴ Emo pembo'eatyvive'ga oko pepyteri pe kiro okote'varuhuve'ga. Igwete ga pe moandyandyi. "Oro-mombe'u katu ore Cristo'ga," ei ga pe me o'mbero. Igwete ga ei: "Xako te'varuhu ti. A'ereki Tupana'ga omombyry ahe ve jipi. Imombyryva gwaramo po ti ga nombahyukari nhande ve nehë nhande rekote'varuhurame nehë," e'i tehe ga jipi. Ga ndokoi reki Jesus Cristo'ga rehe. Ga jate koi nhandervihavuhetero nhandepojykaharetero. Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ikwatijari ga mombe'unhogwenondeavo hako. "Tupana'ga po ti ombahyuka okote'varuhuve'ga pe nehë," ei ahe ikwatija hako.

⁵ Pe pekwha pa a'ea. Emo ji takwahavukara'ja pe me. Ymya nhandepojykaharete'ga israelitasva'ea rerohokatu Egitopeva'ea gwyrã hugwi ahe mongovo hako. Emo ga aerë israelitasva'ea momanoi onhi'iga reroviare'ymame hako.

⁶ Oro yvagipeve'ga - kiroki ga onhiroyrõ koji'i ore oroko pota huvihavamo javo - ga ndopytai opohia gwuhava hugwi. A'ero Tupana'ga ga mongi ga noğa pytunahivuhua pype ga mombytavo avuirama Cristo'ga ti te'i ga pe javo.

“Ohoa'javame yvya koty po ti Cristo'ga ei ġa pe nehē: ‘Peko te'varuhu hete pe’,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo.

⁷ Oro cidadepeva'ea no, Sodomapeva'ea Gomorrapeva'ea ojipepeva'ea no – kiroki cidades ojopyjopyri u hako. Ahe ko akoja'ġa javijitehe yvagipeve'ġa. Hahy po ti ahe ve nehē no. A'ereki ahe ndoakwahavihu ojogwerekote'varuhuavo. Akwaimba'ero memenhuhū ġa ojogwerekote'varuhuavo. A'ero Tupana'ga ahe mbokajukapavi cidades rehereheve hako. Tikwaha po nhande a'ero hamo. Tupana'ga po ti ombohahyuka okote'varuhuve'ġa pe hahyva'ea ruvihava pype tata pype avuirama nehē.

⁸ Ahe javijitehe ko akoja'ġa pembo'eatyvive'ġa. Oayvahi ko ġa mbatera okirame upa. “A'ea rehe ore ikwahahetei,” e'i tehe ġa. A'ero ġa nhimongote'varuhui ojogwerekote'varuhuavo. Nohendukatupotari ġa huvihava'ġa nhi'ġa. E'i te'varuhu ġa yvagipeve'ġa pe.

⁹ Miguel'ga ki a'e te – ga ko Tupana'gapyrive'ġa nduvihavuhuro oko yvagi pe – ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe hako. Miguel'ga horame Moisésva'ea ra'oa rehe Diabo'ga ruri ga pyri javo. A'ero ġa jogwayvayvari ahera'oa rehe. Emo Miguel'ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe ereko te'varuhu hete nde jave'yma ga pe. Miguel'ga e'i reki ga pe: “Tupana'ga gwe ti te'i nderekote'varuhua pe imbohahyavouka nde ve nehē,” ei ga Diabo'ga pe hako.

¹⁰ Pembo'eatyvive'ġa ki a'e te e'i te'varuhu ġwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara'javuhuva'ea. A'ereki mbiara ndojapyakai ġwemimbotarimo okookovo. Nahanahā ġa ndekoi ġwemimbotarimova'ea rupi jate no. A'ero ġa nhimongote'varuhupavi. Nahā po ti ġa nhimondoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē pembo'eatyvive'ġa.

¹¹ Hahy tuhē po ti ġa pe nehē. A'ereki ġa oho Caimva'ea rupi okote'varuhuavo. Balaãova'ea javijitehe ko ġa jatyi oko itambere'ia potaruhuavo onhimbote'varuhuavo. Coréva'ea javijitehe ko ġa nohendupotari gwuvihava'ġa nhi'ġa. A'ero po ti Tupana'ga ġa mondoi ahe javijitehe hahyva'ea ruvihava pype nehē no pembo'eatyvive'ġa.

¹² Jesus'gareheva'ero pe pehopheho i'gwovo ojopyri. A'ea rupirupi pe ei: “Xajapyakaa'ja ti Jesus'ga manoagwera rehe kiro,” pe'ji pe. Ite'varuhu hete a'ero pembo'eatyvive'ġa hoi i'gwovo pe pyri. A'ereki ġa o'ua'u ojihe jate okovo. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja no – kiroki nombuhuri amana. A'ereki yvytua gweroho imongyre'yma. A'ero po nhande ei jupe: “Hovapitymbyguhu tehe a. Ndokyri.” A'ea ja ko pembo'eatyvive'ġa ndekoi. E'ie'iteheuhu ġa. Emo ġa nomombyryvi ojipe'ġa pe.

Pembo'eatyvive'ga ko yva javijitehe no i'ae'ỹva'ea. “T'a kiro i'ahava rupi,” xa'e nhande jupe novĩa. Emo ndi'ai reki. A'ea javijitehe ko pembo'eatyvive'ga. “Omombe'u katu ga kiro mbatera,” xa'e nhande ga pe novĩa. Emo ga nomombe'ukatui reki. Yva ndi'ai. A'ero po nhande hekyi jypya reheve imombo. Omano hete reki yva a'ero. Pembo'eatyvive'ga ko omanova'ea javijitehe a'ero. A'ereki tegwete gandekokatua. A'ero po ti Tupana'ga ga mombori hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹³ Pembo'eatyvive'ga ko typepemuhũa javijitehe ypihua ruvihava rehe. Yvyruhua rurame typepemuhũa imbotyjuí imombo ite'varuhuva'ea hembe'yva rehe. Na jitehe pembo'eatyvive'ga imboukwahavi okote'varuhua onhinotĩ'yma. Ndipoyjayjare'ymuhũi reki ga novĩa.

Pembo'eatyvive'ga ko jaytata'ia javijitehe – kiroki jaytata'ia ohoteheuhu. Nanongara ndohokatujuhu jipi. Nurã ahe ndojikogi hehe a'ea oho tehe javo jupe. Pembo'eatyvive'ga na jitehe ndokokatui jipi. Nurã nhande ndiajikogi ga ndehe. Tupana'ga gwereko ypytunahivuhua ga pe topyta ti ga a'ea pype avuirama javo.

¹⁴ Ojikwe Enoqueva'ea omombe'u pembo'eatyvive'ga hako. Ahe ko Adãova'ea rymyminova'ea hako. Adãova'ea jypy oko. Aerẽ Adãova'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Cainãva'ea. Cainãva'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Enoqueva'ea – kiroki ahe omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga hako.

“Nhandepojykaharete'ga po ti uhu nehẽ ojipyrive'ga pavẽi yvagipeve'ga pavẽi.

He'yjuhu ranuhũ po ti gapyrive'ga onhimongyavo nehẽ,” ei ahe.

¹⁵ “Uhu po ti ga javo vyakotyve'ga pe nhaporemo nehẽ.

Okote'varuhuve'ga pe po ti ga ei:

‘Peko te'varuhu pa pe,’ e po ti ga nehẽ,” ei ahe.

“‘Pe'e te'varuhu pe ji ve no pejikote'varuhuavo,’ e po ti ga ga pe nhaporemo nehẽ,” ei Enoqueva'ea pembo'eatyvive'ga mombe'unhoḡwenondeavo hako.

¹⁶ Pembo'eatyvive'ga ko e'ie'iuhu onhiroyromo. Gwemimbotaruhua rupi ko ga ndekoi. Onhimboheteuhu ga ja'javo ojipe'ga pe. Ga ombohete tehe ojipe'ga no toko ti ga kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe javo.

Aheremimomanduva

¹⁷ Nhiirũ, pejapyaka ti Jesus Cristo'ga moirũhara'ga nhi'igagwera rehe. A'ereki ga omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga ikwehe.

¹⁸ Igwete ga ei pe me: “Aerẽ Cristo'ga rura'java renonde po ti ga ndekoi pe pyri nehẽ. Igwete po ti ga pe nderekomemui

nehẽ,” ei Jesus'ga moirũhara'ğa. “Gwemimbotaruhua rupi po ti ға ndekote'varuhui nehẽ,” ei ға pembo'eatyvive'ға mombe'gwovo ikwehe.

¹⁹ Nanongara'ға pe mbojipe'ape'a ojohugwi jipi. Gwemimbotarimo ға ndekoi. Tupana'ga ra'uva ndokoi ға pyri.

²⁰ Pe ki a'e te pejiko Cristo'ga rehe. Cristo'ga mombe'ua ko pyry hete. Penhombojikojiko hete ti ga rehe a'ero. Penhi'i ti Tupana'ga pe gara'uva popoakarimo.

²¹ Tupana'ga nhande arõ hete. Peko ti garemiarõa rehe a'ero. Pe'ji ti ojohupe: “Jesus Cristo'ga po ti nhande porogwety nehẽ. A'ero po ti ga nhande rerohoi ojipyri avuirama nehẽ,” pe'ji ti ojohupe.

²² Peporogwety ti ға – kiroki ға ndogweroviarihĩ Cristo'ga mombe'ukatua.

²³ Jara'ға oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Pe'ji ti ға pe a'ero: “Peho ғwerĩ pe hahyva'ea ruvihava pype. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ға pe. Hendukaturame penhi'iğa po ti pe ға mongoi Tupana'ga viara rupi nehẽ. Peoporogwety ti jara'ға no – kiroki ға opotaruhu okote'varuhuavo. Ga porogwetygame ti pejapyaka katu pejihe tapekoi ti ғandekote'varuhua rupi no, a'e ji pe me.

Timbohete ti Tupana'ga

²⁴ Tupana'ga pe mbopopoaka tokote'varuhuyeme ti ға javo. Ga po ti pe nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ no. Ndapekote'varuhua'javi'i'i po ti pe. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero garuvihavuhuhetea pyri nehẽ.

²⁵ Gaha jate ko Tupanetero nhanembopiro'yharamo. Timbohete ti ga a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero ғwaramo nhandepojykaharete'gareheva'ero ғwaramo. A'ereki ga pyry hete nhanderuvihavuhuhetero. Ga ipopoaka hete huvihavuhuhetero jara'ға hohe pa. Nahã ga rekoi ymya hako ga yvya japoe'ymame. Kiromo jate ga rekoi no. Aerẽ ti ga na jitehe nehẽ no. Timbohete ti ga avuirama a'ero nehẽ. Na tuhẽ. Amém.

TUPANA'GA REMBIEPIUKARA JOÃOVA'EA PE

Apocalipse ou A Revelação de Deus a João

Joãova'ea okwatija gwembiepiapava

¹ Kiro ji ikwatijari Jesus Cristo'ga rembiepiukara ji ve. A'ea Tupana'ga gwepiuka Jesus Cristo'ga pe javo ga pe:

–Aere'i ti nahanahã nehẽ. A'ea ti ehapiuka jireheve'ga pe nahã ti nehẽ aere'iva'ea javo. Ojiko ga ji rehe okovo nhinhi'iga rupi, ei Tupana'ga Jesus Cristo'ga pe. Tokwaha ti ga aere'iva'ea, ei ga ga pe.

–Kwa, ei Jesus Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ero Jesus Cristo'ga ei ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe:

–Eho ti hepiuka aere'iva'ea jireheve'ga pe João'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehẽ javo, ei ga.

–Kwa, ei gapyrive'ga ua yvya koty ji pyri.

Ovahema ji pyri gapyrive'ga ei:

–Aere'i ti nahanahã nehẽ, ei ga ji ve hepiuka aere'iva'ea ji ve.

A'ero ji hepiepiapavi ikwahava.

² Kiro ji ikwatijari ikwahavuka nhirembiepiapava Tupana'gareheve'ga pe. Akwatija ji Tupana'ga remimombe'uukara. Akwatija ji a'itituhẽva'ea Jesus'ga rembiepiukara.

³ Piry hete ga pe – kiroki ga omonhi'i a'ea nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo. Nahãva'ea imbegwee'yma gwaramo po pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo.

Joãova'ea okwatija cidadespeva'ea pe

⁴ Ji ko João'ramo. Kiro ji ikwatijari pe me Tupana'gareheve'ea pe imondovouka pe me. Pejiko pe ga rehe pejatykavo tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Sete ko pejatykahava Ásiapeve'ga gwyrri pe. Pevo ti ji imondoukari nhirembikwatijara pe me nehẽ.

Agwamo Tupana'ga oko. Ymyahũ ga oko hako. Aerẽ ti ga ruri nehẽ no. Kiro ji ei: Ga ti tomomyry pe me. Tonoġatu ti ga pepy'a no, a'e ji.

Tomomyry ti Tupana'ga ra'uva pe me inoġatuavo pepy'a, a'e ji. Tupana'ga ra'uva hekoi garovai pyteri pe ga'apykavakatua pyri. Oapyga pevo Tupana'ga

jukwahavamo aheruvihavuhuhetero. Seteva'ea ja ko Tupana'ga ra'uva.

⁵ Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me, a'e ji. Tonogatu ti ga pepy'a, a'e ji. Hupi katu Jesus Cristo'ga Tupana'ga kwahavukari ahe ve. Pyry ahe ganhi'iga reroviari a'ero. Omanoheterē ga na'ē okwerava'ja hete omanove'ga mbogwerava'java renonde. Ga ko vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduvihavuhuhete'ga.

Timbohete ti ga! Ga nhande arō hete. Ga ohy nhanderekote'varuhua nhande hugwi gwekoa reka'vogukarame ojukahara'ga pe omanomo nhande repyga.

⁶ Ga nhande mongo toko ti ga aheruvihavamo javo. Ga e'i nhande ve: "Peko ti jiruva'ga nhi'iga rupi." A'ea ga e'i nhande mongovo toko ti ga ikwava'ēharamo Tupana'ga pe javo.

A'ero ji ei: Timbohete tuhē ti Jesus Cristo'ga jipi! Toko ti ga vvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero jipi yvagipeve'ga nduvihavuhuhetero no. Toko ti ga nhaporemō ganhi'iga rupi jipi. Na tuhē! Amém! a'e ji.

⁷ Pehendu ti! Aerē ti ga rura'javi yvaḡatiga pavēi nehē. Vvyakotyve'ga nhaporemō ti ga repiagi ga rura'javame nehē. Gakutuhara'ga no - kiroki ga ojuka ga - ḡahā ti ga repiagi nehē.

Ojehe'o ti ḡande'ynde'yja'ga nhaporemō okyhyjiavo okoveveuhuavo garura ḡwaramo.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e tuhē ji. Amém!

⁸ Kiro Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Jypyva'ea pe ji ei Alfa, ei ga. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Mbapavava'ea pe ji ei Ômega, ei ga. Aḡwamo ji ako. Ymyahū ji ako hako. Aerē ti ji ruri nehē no. Vvyakotyve'ga hohe ji popoakahetero jitekovo ḡanduvihavuhuhetero. Yvagipeve'ga hohe ji rekoï no jitekovo ḡanduvihavuhuhetero, ei Jesus Cristo'ga.

Joãova'ea gwepia Jesus Cristo'ga

⁹ Jihi ko Joãoramo. Jihi ko peirūa jijikoga ḡwaramo Jesus Cristo'ga rehe pe ja. Hahya Tupana'ga arōe'yve'ga omondo pe me Jesus Cristo'ga jikoty'aro ḡwaramo pe pavēi. Ji ve ḡa omondo hahya no Jesus Cristo'ga jikoty'aro ḡwaramo ji pavēi. Peko pe Tupana'ga nhi'iga rupi. Jihi ako ganhi'iga rupi no. A'ereki Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavēi. Penhimomirana pe. Jihi anhimomirana no. A'ereki nhande-jikogypyagwera jate Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavēi nhande pokoga.

Ji Tupana'ga nhi'iga mombe'uro ḡwaramo ḡa ji mondouka ypa'ouhū me Patmos pe tomombe'ua'javyme ti ga Tupana'ga

nhi'igã javo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka pevo.

¹⁰ Pevo Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui domingo rupi. Jirakykwera koty ji henduvi ganhi'igahyahiva. Trombeta ja ga nhi'igahyahivi javo:

¹¹ —Kiha ti nde erehepia nehẽ – a'ea ti ekwatija livro pype imondovo ojatykave'ġa pe Ásiapeve'ġa gwyri pe. Sete ko ġacidades. Pero koi tuvi ġajatykahava. Kiro ji imombe'ui nde ve cidades rera: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadélfia, Laodicéia, ei ga jirakykwera koty.

¹² Ma'ġa onhi'ĩ ra'e? a'e ji jjirovaga ga koty. Jjirovagame ji hepiagi hyapehava. Sete ko hyapehava ouro apopyra.

¹³ Hyapehava pyteri pe ji ga repiagi. Ga rekoĩ ga ja – kiroki vvyakotyve'ga yvagipeve'ga no. Ipukuhu gapira okwava gapya pyvõ. Oku'ayvira ga omongi imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko gaku'ayvira.

¹⁴ Ga atimbavamo. Ovelha rava itigahivuhu. A'ea ja hete ga atimbavamo. Amana'java'ea neve itigahivuhu. A'ea ja ga atimbavamo. Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja.

¹⁵ Gapyã rendy'jahetero metal ja bronze ja ġa metal mbukumbukuheterame fornalha pype tata pype toroapo ti metalkatuva'ea javo. Na jitehe gapya rendy'jahetero. Onhi'igahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja hete.

¹⁶ Opo pe ojohukoty rūi ga herekoĩ jaytata'ia. Sete ko jaytata'ia. Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea itakyhea'javuhuva'ea. Garova hendy'jahetero kwara ja. Kwara hendy'ja hete ahaji katu. Na jitehe garova hendy'jahetero.

¹⁷ Ga repiagame ji ari gapya pyri omanove'ga ja jikyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. A'ero ga pokogi ji rehe opoa pyvõ ojohukoty rūi. Kiro ga ei ji ve:

—Terekyhyji ti ji hugwi. Jihi ako jipe jypyva'ero. Jihi ako mbapavava'ero.

¹⁸ Avuirama ji rekoĩ. Amano hete ji. Ji repia kiro. A'ereki ji akoji. Nane'yumi ti ji rekoĩ nehẽ. Duas chaves ji areko. Nurã huvihavamo ji ei okote'varuhuve'ġa pe: Pemanõ ti. Huvihavamo ji ei ġa pe no: Peho ti omanove'ġa gwyri pe okote'varuhuva'ea gwyri pe, a'e ji ġa pe, ei ga. Pevo rūi ji amondo okokatuva'ea, ei ga.

¹⁹ —Nurã, João, ekwatija ti enhimbiepiaga mombe'gwovo, ei ga ji ve. Ekwatija ti aġwamova'ea mombe'gwovo nahanahã kiro javo. Ekwatija ti aere'ĩva'ea mombe'gwovo no nahanahã ti nehẽ javo, ei ga.

²⁰ —Kiro ji imombe'ui onhimiva'ea ikwahavuka nde ve, ei ga ji ve. Nde erehepia jaytata'ia jipo pe jijohukoty rūi. Sete ko jaytata'ia. Seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe

ji ei jaytata'ia. Gahã yvagipeva'ero omombe'u Tupana'ga nhi'ïga gareheve'ga pe. Kiroki gareheve'ga ojatyka henduva ganhi'ïga cidades pe yvya koty – ga pe ga omombe'u. Sete ko gacidades. Sete ko hyapehava no nerembiepiaga ouro apopyra. Tupana'gareheve'ga pe cidadespeve'ga pe ji ei hyapehava. Gahã okwahavuka Tupana'ga pyryva ojipe'ga pe. A'ea ga ei ikwahavuka onhimiva'ea ji ve.

2

Tupana'ga omondouka onhi'ïga ojiheva'ea pe Éfeso'peve'ea pe

¹—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'ïga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Éfeso pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'ïga nde ve:

—Jihi reki apyhy jaytata'ia jipo pe jijohukoty rui jigwo-jigwovo hyapehava pyteri pe. Sete ko jaytata'ia. Sete ko hyapehava no ouro apopyra.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'ïga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Éfeso pe javo. Kiro koi ganhi'ïga ga pe:

²—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Peporavyky hete pe pejikovo nhinhi'ïga rupi penhimomiranama. A'ereki pe ndapepotari okote'varuhuve'ga pepyteri pe. Ojipe'ga uhu pe pyri pe mbo'epota ore ko Cristo'ga moirũharamo javo. A'ero pe ei: “Mara'ngu po ga gamoirũhara'ga? Mara'ngu po Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga onhi'ïga rehe? Tihepia ti,” pe'e pe. Gandeaporogita mombaragwahavame pe ikwahavi ga'mbea. Nhimoirũhara'ga rui ko ga, a'e ji, ei Jesus'ga.

³—Penhimomirana pe pejikovo nhinhi'ïga rupi. Pejikoga gwaramo ji rehe pe peporavyky pene'õe'yama.

⁴Jypya pe ji arõhetei. Agwamo pe ji aro'ĩ reki. A'ea ji ndapotari, ei Jesus'ga.

⁵Pekwahava'ja ti a'ero. Tapekwahava'japigi ti no. Nahanahã pe peko katu jypya. A'ea rupi pe pyryvamo. A'ea ti pekwahava'ja pepohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporogita rerojijyita ji arõhetea'java. A'ero ti pe ndekoi pejikoypyagwera rehe nehẽ. A'ero ti pe nhoarõhetea'javi

pejikoheteavo nhinhi'iga rupi pejogwerekokatuavo nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojiji pejeaporogita, a'ero ti kotihĩ ji ruri javo pe me nehẽ. Ako ti ji ga ja nehẽ – kiroki ga gwekyi hyapehava tokoa'javyme ti pyte'mbia rehe javo. Ga ja ti ji rekoi pe me nehẽ tapekoa'javi ti Tupana'gareheva'ero javo, ei Jesus'ga.

⁶ –Ojipe'ga oko te'varuhu Nicolau'ga ja gareheva'ero. Pe ndapepotahetei gandekote'varuhua. Pe ipotare'ymame pyry ji ve. A'ereki jiji ji ndapotahetei gandekote'varuhua no, ei Jesus'ga.

–A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Efeso pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁷ –Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – gaha ti oho Tupana'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ. Pevo ti ji jukari ga pe yva hugwi ahemongohava hugwi – kiroki yva o'ã Tupana'ga remityma pyteri pe ahererekokatuhava pyteri pe. I'urame ti ga no-manoa'javi nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Esmirnapeva'ea pe

⁸ –João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Esmirna pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

–Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako. Amano hete ji. Aerẽ ji kwerava'javi.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Esmirna pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

⁹ –Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Hahy hete pe me. Napembateri pe avo. Yvagi pe ki a'e te pe pereko pa.

–Akwaha ji ga pe mbotegweterame. “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo,” ei ga novia. Tupana'gareheve'ga rui ko ga reki, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ga nohendukatui Tupana'ga nhi'iga. Ombopogwe

ġa Satanás'ga reki onhimono'ono'oġa ganhi'iġa renduva, ei Jesus'ga.

¹⁰ –Tapekyhyji ti hahya hugwi, ei Jesus'ga. Pehendu! Aerē ti jararamo pe hoi cadeia pype nehē, ei Jesus'ga. Diabo'ga ti pe mondoukari ipype nehē okote'varuhuavo nehē. “Tahepia ti,” e'i ti Diabo'ga nehē. “Tahepia ti Esmirnapeve'ġa jikohetepiga Tupana'ga rehe nehē ji rekote'varuhurame ġa pe hahya mondovo ġa pe.” A'ea ti Diabo'ga ei pe ndepiaga ve nehē, ei Jesus'ga.

–Dez ti pe kiri hahyheterame pe me nehē. Tapejikopigi ti Tupana'ga rehe. Po pe manoi pejikopige'yma ġwaramo Tupana'ga rehe, a'ero ti ji pe mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

–A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹¹ –Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – gaha ti nomanoa'javi nehē. Ndohei tuhē ti ga tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ea ti ndahahyi ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Pérgamopeva'ea pe

¹² –João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Pérgamo pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

–Jihi reki areko haimbejovaiva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

¹³ –Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Akwaha ji pegwya – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. Pe ndapekote'varuhui reki pejikoe'yma ganhi'iġa rupi. Peko tuhē pe jireheva'ero pejikoheteavo ji rehe. Nurā ji ei: Napemoka'nhyimi tuhē pe jirera. Ndape'ei: “Orojiko pi ore Jesus'ga rehe orerekote'varuhua mombohara'ga rehe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga.

—Antipas'ga ji mombe'ui ġa pe jipi no. Ga jikohetepige'yma ġwaramo ji rehe ġa ga jukai pepyteri pe – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. A'ea rupi vehevi pe ndapekote'varuhui pejikoe'yma Satanás'ga nhi'ġa rupi reki. Pe ndapejikopigi ji rehe, ei Jesus'ga.

14 —Pepyteri'peve'ġa pe mbo'e reki ite'varuhua rehe Balaãova'ea remimbo'ete'varuhua rehe. A'ea ji ndapota-hetei, ei Jesus'ga. Jararamo pe ġa nderoviari pejikovo ġanhi'ġa rupi.

—Ymyahũ Balaãova'ea ei Balaqueva'ea pe hako: “Embo'e ti Israelva'ea rakykwepohara'ġa ite'varuhuva'ea rehe. Ere ti ġa pe a'ero to'u ti ġa mbiara – kiroki a'ea ġa omondo ha'angava rovai pyteri pe ġanemimbohete'hara pyteri pe. Togwereko ti ġa ġwembireko'ġarũive'ġa no. Nahã ti ere Israelva'ea rakykwepohara'ġa pe. A'ero ti ġa ndekote'varuhui okorame nenhi'ġa rupi. A'ero ti Tupana'ga pohiri ġa hugwi nehẽ,” ei Balaãova'ea Balaqueva'ea pe ymyahũ hako, ei Jesus'ga imombe'ġwovo.

15 —Jararamo pe perovia Nicolau'gareheve'ġa nemimbo'ete'varuhua pejikovo hupi. A'ea ji ndapotahetei no, ei Jesus'ga.

16 —Perojijyi ti pejeaporoġita pejipohia ġanemimbo'ete'varuhua hugwi ġa mondovo pejihugwi. Po pe ndaperojijyi pejeaporoġita, a'ero ti kotihĩ ji ruri pe pyri jitavuka pe me nehẽ. Ereki pe Balaãova'ea remimbo'ea rerovia Nicolau'gareheve'ġa nemimbo'ea rerovia no. Pe me nhaporemo ti ji tavukari haimbejovaiva'ea pyvõ nehẽ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ jijurua rupi, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

17 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa onhimomiranama jipi – ga pe ti ji jukari mbeju'ia'javuhuva'ea maná nhirembiepiukaripyre'yma nehẽ. Itatiġuhũva'ea po ti ji imondoi ga pe nehẽ. Itatiġuhũva'ea rehe ti ji ikwatijari garerapyahua. Gaha jate ti okwaha ojerapyahua nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'ġa ojiheva'ea pe Tiatirapeva'ea pe

18 —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade

de Tiatira pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Tiatira pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'īga nde ve:

–Jihi reki ako Tupana'ga ra'yra. Hendy'jandy'ja jireakwara tata ja. Jipya hendy'jandy'ja metal ja bronze ja tatapypeva'ea ja.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'īga Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Tiatira pe javo. Kiro koi ganhi'īga ġa pe:

¹⁹ –Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Penhoarō hete pe. Pe ji arōhetei no. Peporavyky pe pejopokoga pejikovo nhinhi'īga rupi. Ndapejikohetepigi pe ji rehe penhimomiranama. Jypya pe poravykyi pejikovo nhinhi'īga rupi. Aġwamo johe pe poravykyhetei, ei Jesus'ga.

²⁰ –Penhimbo'euka pe Jezabelhēa pe. A'ea ji ndapota-hetei. E'i hēa: “Ji ko Tupana'ga nhi'īga mombe'uharamo,” e'i hēa o'mbero. A'ero hēa jireheve'ġa mbo'ei ite'varuhuva'ea rehe pepyteri pe. Hēa e'i: “Pyr pe penhimbireko'ġarūive'ġa nderekorame. Pyr pe i'urame mbiara ha'angava mbo-hetea rupiara,” ei hēa o'mbero, ei Jesus'ga.

²¹ –A'ero ji ei hēa pe ikwehe'i: Erojiyi ti ejeaporoġita ephoia ejekote'varuhua hugwi. Terekoa'javi ti enhimbireko'ġarūive'ġa no. Terembo'ea'javi ti ojipe'ġa hehe. Terembopohirukara'javi ġa ji hugwi, a'e ji hēa pe novīa ikwehe'i, ei Jesus'ga.

–Hēa nohendukatui nhinhi'īga. Ndogwerojiyi hēa ojeaporoġita opohire'yma okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²² –Pehendu ti! Aerē ti ji hēa mombori onhinongava rehe. Kiroki ġa oko hēarekote'varuhua rupi – ġahā ti ji ġa mombo hēa pyri. Hahy hete tuhē ti ġa pe a'ero nehē. Po ġa ojeaporoġita rerojiyi opohia hēarekote'varuhua hugwi, a'ero ti ji namondoa'javi hahya ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

²³ Ajuka hete ti ji hēara'yra'ġa nehē no. A'ero ti jireheve'ġa nhaporemo ikwahavi. “Jesus'ga okwaha hete nhandeyvytera nhandepy'a no,” e'i ti ġa ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga. “Okwaha ga nhandereaporoġita nahanahā ġa oko javo. Po nhande rekote'varuhui, a'ero po ti ga imondo'i hahya nhande ve nanani nehē. Po nhande rekokatui, a'ero po ti ga imombyryvi nhande ve nanani nehē,” e'i ti ġa ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

24-25 —Jezabelhẽa remimbo'ea pe ojipe'ga ei: “Onhimi-heteva'ea – akoja Satanás'ga okwaha hete.” A'ea ga ei jupe, ei Jesus'ga. Pe ki a'e te pe ndapekoi hẽaremimbo'ea rehe ikwahave'yma Satanás'ga rembikwahava pejiyupa Tiatira pe. Pe me ji ei Tupana'gapyrive'ga pe no: Akoja a'e ypy pe me ji ea'javi kiro. Nane'yumi ti peko Tupana'ga nhi'iga rupi jate penhimomiranama nehẽ. Nahã pe ndekojipei. Na jitehe ti nane'yumi peko jirure'ymame pe pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipea rehe ti ji nanhi'igi nehẽ nahanahã ti peko jave'yma, ei Jesus'ga.

26 —Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama okovo nhinhi'iga rupi jipi onhimarane'ymame – gaha ti ji ga mbopopoaka ga mongouvouka vvyakotyve'ga nduvihavamo nehẽ, ei Jesus'ga.

27 Ga pe ti ga hendukatuukahetei onhi'iga nehẽ.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga vvyra pyvõ metalva'ea pyvõ toho ti ga nhinhi'iga rupi javo

– ahe ja ti ga hendukatuuka ga pe onhi'iga nehẽ.

Nhaepepoa ndipopoakari tujuga apopyra ahe ika'mbika'mbiheterame.

Na jitehe ti vvyakotyve'ga ndipopoakari ga pe ga hendukatuukarame ga pe onhi'iga nehẽ.

Nahã ti ji ga mongoukari nehẽ toko ti ga ganduvihavamo ji ja javo. A'ereki na jitehe jiruva'ga ji mongo jipe ji mbopopoaka tohendukatuuka ti ga ga pe onhi'iga okovo ganduvihavamo javo, ei Jesus'ga.

28 —Ga pe ji imondoi jaytata'iuhua nehẽ – kiroki hendy'ja ko'ema koty. Pyry hete ti ga pe a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

29 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

3

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Sardespeva'ea pe

1 —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondouvouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Sardes pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'íga nde ve:

—Jihi reki areko Tupana'ga ra'uva. A'ea ko seteva'ea ja. Jihi reki apyhy jaytata'ia no seteva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'íga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe javo. Kiro koi ganhi'íga ga pe:

—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Ikwahave'yima ojipe'ga ei pe me: “Peko pyry pe. A'ereki pe peko Tupana'ga nhi'íga rupi.” Jihi reki a'e pe me: Ndapekopyryvi pe. A'ereki pe ndapejirokwari pejikovo Tupana'ga nhi'íga rupi.

² —Pejirokwa ti pejeaporoğita kwahava. Peko gwere pe Tupana'ga nhi'íga rupi. Pejirokwa ti xakopigyme ti ganhi'íga rupi javo. Penhimbopopoaka ti xako ti koji'i hete ganhi'íga rupi javo. A'ea ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ga ndokoi nhinhi'íga rupi nhaporemo,” ei ga.

³ —Tapemoka'nhyimi ti. Pe'ji ti pejive: “Nahanahã nhande jikogi Tupana'ga rehe ga imombe'urame ganhi'íga nhande ve. Aerẽ nahanahã jitehe nhande jikogi ga rehe ganhi'íga reroviaheteavo.”

—Nahã ti pe'ji pejive pejikopige'yima Tupana'ga rehe penhimomiranama. Peko hete ti ganhi'íga rupi. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita rerojijyita, ei Jesus'ga.

—Po pe ndapejirokwari pejeaporoğita kwahava rehe pejeaporoğita rerojijyja rehe nehẽ, a'ero ti ji ruri pe pyri pe ji mboha'uve'yimame. Ahe nombaha'uvi iporomive'ga ndurame. Ahe ja ti napemboha'uvi ji rurame nehẽ. Aerẽ ti ji ruri imondovo ite'varuhua pe me pendekote'varuhuro gwaramo nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴ —Jararamo pe ndapekote'varuhui cidade de Sardes pe. Gwihã ji apota hete. A'ero ti pe ndekoi ji pyri imongiavo pepitiğahivuhuva'ea. A'ereki pe pepyry, ei Jesus'ga.

⁵ —Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'íga onhimomiranama jipi – ga pe jitehe ti ji imondoi tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea nehẽ emongi ti javo. Tupana'ga okwatija garera livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri upa avuirama javo. Ndahyvi ti ji garera jugwi nehẽ. Ga pe ti ji ei nehẽ: Ndehe ko jireheva'ea. A'ea ti ji ei ga pe jiruva'ga nhinhi'íga renduvame nehẽ Tupana'gapyrive'ga henduvame no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁶ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Filadélfiaveva'ea pe

⁷ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rebikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Filadélfia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki jipyry hete, ei Jesus'ga. Jihi reki ji ako a'itituhēva'ea mombe'uharamo. Jihi reki ji areko chave Daviva'ea apoa israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea apoa, ei Jesus'ga. Ji hovapytymba'vogame ojipe'ga nohovapytymi a'ero, ei Jesus'ga. Ji hovapytymame ojipe'ga nohovapytymba'vogi a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

⁸ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepopoaka'ri pe. Emo nhinhi'iga rupi pe ndekoi. Ndape'ei ojipe'ga pe: “Ore ko Jesus'gareheva'ea rui.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga. Nurã ji pe mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. A'ero ti pe hopehoi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe nehē. Tegwete pemombihava Tupana'ga mombe'ua hugwi.

⁹ —Pehendu ti! Kiroki ga e'i o'mbero: “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo” – gahã ko Tupana'gareheva'ea rui reki. A'ereki ga nohendukatu Tupana'ga nhi'iga. Onhimbopogwe ga Satanás'ga rehe onhimono'ono'o'ga ganhi'iga renduva, ei Jesus'ga. Pe pyri ti ji ga mbuhurukari pe mboheteavouka. Nurã ti ga nenypy'andurugi pepya pyri nehē pepyry hete pe ore hohe javo. Pe me ti ga ei nehē: “Gaha pe arõ hete Jesus'ga!” e'i ti ga pe me nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Peko pe nhinhi'iga rupi penhimomiranama ji erame pe me: Penhimomirana ti. Nurã ti ji pe nderekokatu pe a'nguavo ite'varuhuva'ea hugwi ite'varuhuva'ea rurame yvyakotyve'ga ndehe nhaporemo nehē. Uhu ti ite'varuhuva'ea imboukwahava yvyakotyve'ga ndeaporoğita nehē, ei Jesus'ga.

11 —Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Tapejikopigi ti ji rehe a'ero. Po ti pe jikopigi ji rehe nehẽ, a'ero ti ojipe'ga ndopyhygukari pe me imbuhutehea nehẽ. Gwihã Tupana'ga imbuhupotari pe me, ei Jesus'ga.

12 —Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi - gaha ti ji ga rerohoi yvagi pe ga mon-goheteavo Tupana'ga pyri avuirama Tupana'ga ronga pe gambohetehai pe nehẽ. Okyta ja ti ga pytakatui pevo okaturo. Ndohoa'javi ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Jiruvi-havuhuhete'ga rera Tupana'ga rera ti ji ikwatijari ga rehe nehẽ. Ga rehe ti ji ikwatijari jiruvihavuhuhete'ga cidade rera nehẽ no - kiroki cidade ti uhu yvaga hugwi Tupana'ga hugwi cidadepyahua Jerusalém nehẽ. Jirerapyahua ji ikwatijari ga rehe nehẽ no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

13 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Laodicéiapeva'ea pe

14 —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe - kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Laodicéia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi ko a'itituhẽva'ea mombe'uhara, ei Jesus'ga. Ambojiko ji ga jijihe, ei Jesus'ga. Ji ve Tupana'ga oapouka yvaga yvya rehe ve mbatera apovouka.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Laodicéia pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

15-16 —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pe ndapejirokwari reki pejoryvamo ji rehe. Pejoryjory hete ti ji rehe a'ero. Po pe napendoryndoryhetei ji rehe, a'ero po ti peko te'varuhu hete ji ve hamo. Ahe i'upotarama iroyxağahiva'ea, a'ero iroyxağahive'ÿva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuraa hugwi. Ahe i'upotarama hakuheteva'ea, a'ero hakuhete'ÿva'ea

ahe ndopotari onyvuna ojurua hugwi. Na jitehe ti ji ndapepotari jipohia pe hugwi nehẽ. A'ereki pe napendoryndoryhetei ji rehe. Emo pe ndapekote'varuhuhetei ji ve no, ei Jesus'ga.

17 —Pe'e pe: “Nhanembate nhande. Tireko hete nhande. Ndopavi nhande hugwi. Nurã ti tipyhygyime ojipea nhandejive,” pe'e pe novã, ei Jesus'ga.

—Na rũi pe ndekoi, ei Jesus'ga. Pehe ndapekwahavihu. Ite'varuhu hete pe me reki. Peporia'i reki pe pejikovo imbaterẽ'ÿve'ğa ja reki, heakwagweve'ğa ja reki, ipire'ÿve'ğa ja reki. Pe ndapekwahavi reki nhanembate nhande javo.

18 —Nurã kiro ji pe moğitai. Ji pyri ti pejo embuhu ji ve javo, ei Jesus'ga. Ji hugwi ti pepyhy ouro imbokatupyra tatapypeva'ea. A'rame tehe ti pe mbateramo tuhẽ nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amondo tehe pota he'yjuhuva'ea pe me. Ji hugwi ti pepyhy tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea. A'rame tehe ti pe ndapekoa'javi ipire'ÿve'ğa ja nehẽ. A'ero ti ojipe'ğa ndohepiaga'javi pepire'yma nehẽ. A'ero ti pe napenhinotĩa'javi nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amomboruka pota pendekote'varuhua pe hugwi pe mombyrypota toko pyry ti ға ji ja javo. A'ero jipyryva a'e ji pepitiğahivuhuva'ea pe, ei ga. Ji hugwi ti pepyhy mohağa nhandya imongyavo pejeakwara rehe, ei Jesus'ga. A'rame tehe ti pe hepiakatui nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwahavuka pota nhimombe'ukatua pe me.

19 —Nhiremiarõheteve'ğa pe ji nhi'igahyi imondovo hahya ға pe toko katu ti ға javo, ei Jesus'ga. Nurã ti pejirokwa pejeaporogita rerojijyita pepohia pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

20 —Pehendu! Kiro ji ami mytu'ẽ me, ei Jesus'ga. Ji kwajikwari porta rehe nhinhi'iga kiro ji ruri javo. Kiroki ga gwendu ji nhi'igame hovapytymba'voga ji ve – garonga pype ti ji reki nehẽ. Ka'arugame ti ore i'ui orojogwerokupa a'ero nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea ji ei ikwahavuka pe me pejiko ti ji rehe javo. A'ero ti ji jikoty'ari pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

21 —Ahendu katu ji Tupana'ga nhi'iga nhinhimomiranama jipi, ei Jesus'ga. Jiruva'ga pavẽi ji apygi ga'apykavakatua rehe jitekovo aheruvihavuhetero. Na jitehe ti ga apygi ji pavẽi – kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi. Gaha ti ji ga reroho yvagi pe ga mboapyga ji pavẽi jiapykavakatua rehe ga mongovo nehẽ toko ti ga aheruvihavamo javo, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Laodiceia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

22 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemō Jesus'ga imombe'upavi ji ve.

—Tupana'gapyrive'ga ti tomombe'u Tupana'gareheve'ga pe cidadespeve'ga pe Tupana'ga rembiepiukara ji ve — kiroki sete gacidades yvya koty, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

4

Ombohete ga Tupana'ga yvagi pe

¹ Aerē jirekorame yvya koty ji hepiagi yvate yvaga pype. A'ereki ojipe'a jipe porta'java'ea yvagi pe. A'ero ji ga renduvi — kiroki ga onhi'igypy ji ve. Trombeta ja ga nhi'igahyhivi javo ji ve:

—Herejo avo yvagi pe, ei ga. Nahanahã ti toko nehẽ. A'ea ti ji hepiukari nde ve aerēva'ea nehẽ, ei ga ji ve.

² Kotihĩ Tupana'ga ra'uva ji pojkakatui ji rerogwovo yvagi pe. Nanime pevo yvagi pe aheruvihavuhuhete'ga apykavakataua ga omondo imohina. A'ea rehe ga'apykavareheve'ga apygi okovo aheruvihavuhetero ahe mongomongovo onhi'iga rupi.

³ Itakatua ja jaspe ja sardônio ja ga rendy'jandy'javamo. Ga'apykava arimo yvagahavuhua rekoi. Yvagahavuhua hendy'jandy'ja itakatua ja esmeralda ja.

⁴ He'yjuhu aheapykava ga'apykava atimana itena. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero oapyga oapykava rehe. Vinte e quatro ko aheapykava. Ga'apykava teni mbyteri pe a'ero. Ahepia ji huvihavuhu'ga. Pevo ga apygi aheapykava rehe he'yive'ga vinte e quatrove'ga. Ga omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea oina. Akanitara ouro apopyra ga omongi no huvihavuhuro ġwaramo.

⁵ Ga'apykava hugwi iveraveravi onaranaraġa onhi'inhi'iga. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero. Yhyga'java'ea hendypu irupe'i ga'apykava rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Sete ko yhyga'java'ea. Gara'uva pe ji ei yhyga'java'ea. Seteva'ea ja ko gara'uva.

⁶ Ga'apykava rovai pyteri pe hekoi ypihua ruvihava'java'ea vidro'java'ea apopyra. Typy katu hete ypihua ruvihava'java'ea cristal ja.

Quatrove'ga nhatimani ga'apykava upa ga pyri okovo mbyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ihygahivi ga ndehe ġakambypya koty ġakupepytera koty no.

⁷ Quatrove'ga ko nahã: Ojipe'ga rekoi ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ojipe'ga rekoi touro ja. Ojipe'ga rova rekoi akwaim-bae'ga rova ja. Ojipe'ga rekoi kwanduhua ruvihava'java'ea ja a'ea oveverame. Nahã tuhẽ quatrove'ga ndekoi upa ga pyri.

⁸ Gapepoa oatimamba ga. Quatrove'ga nağanani gapepoa ko seis. Gwe'yjuhuro gandeakwara ohygahi ga ndehe gayvyteri pe no. Ndopytu'ui'i'i ga javo arimo ppytunimo no. A'ereki nane'yimi ga e'ie'i:

—Pyry hete ga! Pyry hete ga!

Pyry hete aheruvihavuhuhete'ga Tupana'ga!

Koji'i ga popoakahetero ojipe'ga hohe pa.

Ga tehe oko aheruvihavuhuhetero, ei ga.

Ymyahũ ga oko hako.

Ağwamo ga oko.

Aerẽ ti ga ruri nehẽ.

A'ea ga ei jipi onhi'imbige'yima ga rehe.

⁹ Nahã ga ga'apykavareheve'ga mboukwahavi tikatu hete ti ga javo. Nahã ga ga mboheteri. Ga pe ga ei:

—Ndepyry hete nde ore rerekokatuavo.

A'ea ga ei ga'apykavareheve'ga pe ga mbohetero - kiroki ga oko avuirama okovo aheruvihavuhuhetero.

¹⁰ Ga erame na ga pe akoja'ga huvihavuhu'ga vinte e quatrove'ga - gahã gwenypy'anduru ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe avuiramave'ga rovai pyteri pe ga rekoro gwaramo aheruvihavuhuhetero. Nahã ga nenypy'andurugi gaha pyry hete nhande hohe javo. Nahã ga ga mboheteri hekyita oakan-itaro ouro apopyra imondovo inoğa garovai pyteri pe ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

¹¹ Ga mbohetero ga ei ga pe:

—Ndehe jate ndepyryhetero orepojkaharetea.

Ndehe jate ti ahe tanemboukwaha a'ero

gaha tikatu hete javo.

Tanembohete ti ahe.

Tereko ti aheruvihavuhuhetero epopoakaramo.

A'ereki nde ereapo pa

tanhimohẽ ti hehe javo.

Nde ipotaro gwaramo hekopavi a.

Ejive nde ereapo pa.

A'ea ga ei ga pe gworygworyvamo ga rehe.

5

Cordeiro'jave'ga ope'a imamanipyra

¹ Kiro ji hepiagi imamanipyra livro ga'apykavareheve'ga po pe aheruvihavuhuhete'ga po pe. Gapo pe gajohukoty rui imamanipyra livro hekoi. Livro gwereko ikwatijara mbyteri

pe i'arimo no. Tuju'gia apopyra pyvõ ga hovapytymukari livro raka'e. Sete ko tuju'gia apopyra. Tuju'gia apopyra arimo herekoi ikwatijara no tope'ayme ti ahe livro hepiage'yma ipype javo.

² Ipopoakaheteve'ga Tupana'gapyrive'ga ji ga repia yvagipeve'ga. Hahyahi ganhi'iğa ga erame tohendu pa ti ға nhinhi'iğa javo. Gaha e'i:

—Ma'ğa pyry hete huvihavuhetero? Pyry hete ti ga ruri ipe'avo livro nehẽ. Toka'mbika'mbi ti ga tuju'gia apopyra nhaporemõ livro pe'avo, ei ga.

³ Ndipe'ahavi tuhẽ reki. A'ereki ahã pyryheteve'ğa huvihavuhete'ğa. Ndokoi ға livro pe'aharamo yvagi pe. Ndokoi ға livro pe'aharamo yvya koty. Ndokoi ға livro pe'aharamo yvya gwyri pe no. Ndokoi tuhẽ ға ikwatijara repiakaramo a'ero.

⁴ Nurã ji jehe'oi ranuhũ. A'ereki ға gweka nanongara'ğa novĩa. A'ereki ahã pyryheteve'ğa huvihavuhete'ğa. Nurã ahã ға livro pe'aharamo. Ahã ға ikwatijara monhi'iharamo a'ero – kiroki ikwatijara oko livro pype. Ahã tuhẽ ikwatijara repiakara'ğa a'ero.

⁵ A'ero huvihavuhu'ğa – kiroki vinte e quatrove'ğa – ғанде'ya'ga ei ji ve:

—Terejehe'oi. Ehepia Judáva'ea rakykwepohara'ga. Ga pe nhande ei ja'gwara'jave'ga leão'jave'ga. A'ereki ga ipopoaka aheruvihavuhetero. Ga ko Daviva'ea rakykwepohara'ga. Nurã nhande ei ga pe: Garembopyya ko Daviva'ea aheruvihavuhuva'ea. Ojirovia hete ga ovyo omanoa hugwi okwera'java okovo. Nurã ti gaha tope'a livro ika'mbika'mbiga tujuga apopyra nhaporemõ – kiroki seteva'ea, ei ga ji ve.

⁶ Kiro ji Judáva'ea rakykwepohara'ga repiagi tuhẽ. Pevo ga ami ғapyteri pe. Aheruvihavuhete'ga apykava pyri ga ami ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe okovo quatrove'ğa ndovai pyteri pe no vinte e quatrove'ğa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ğa ndovai pyteri pe. Ga repiagame ji ei: Ga ko cordeiro ja jukapyra ja – ғwia ға ojuka imondovo ikwava'ehava arimo. Sete ko garatĩa. Cordeiro ratĩa ja ko garatĩa. Ipopoaka hete ga a'ero aheruvihavuhetero. Sete ko gareakwara no. Tupana'ga ra'uva pe ji a'e gareakwara. Seteva'ea ja ko gara'uva. Tupana'ga omondomondo gwa'uva yvyakotyve'ğa gwyri pe nhaporemõ takwaha pa ti ji ғандекоа pevo javo.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ruri ipyhyga livro ga'apykavareheve'ga poa hugwi gajohukoty rui ga apygame okovo aheruvihavuhetero.

⁸ Ga livro pyhygirẽ ġa nhinoġi upa ojavapyvo yvya rehe garovai pyteri pe. Ga mboheteavo ġa nhinoġi pevo quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi. Gwetakwera ja ġa herekoi imonhi'ihava harpa. Nhaetingy'a'java'ea ġa gwereko no. Nhaetingy'a'java'ea ko ouro apopyra. Ipype hekoi incenso perfume apopyra. Tynahẽ a'ero. Perfume a'e ji Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhi'iġa pe ġa nhi'iġame Tupana'ga pe.

⁹ Kiro quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi, ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe. Onhimby'yita ġa ei cordeiro'jave'ga pe: —Ndehe ko pyryheteva'ea aheruvihavuhuhetea no.

Nurã ndehe epyhy livro ika'mbika'mbiga tuju'gia apopyra. A'ereki nde erejijukauka heka'voguka ejekoa vvyakotyve'ġa ndepyga.

Nahã nde ġa mbopiro'yi ġandekote'varuhua hugwi ġa mon-govo

toko ti ġa Tupana'gareheva'ero javo.

Nahã ko nde vvyakotyve'ġa hugwi ġa mo'emo'ẽi, ei ġa onhimby'yita.

Gande'ynde'yja'ġa hugwi nhaporemõ nde ġa mo'emo'ẽi.

Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemõ nde ġa mo'emo'ẽi.

Ojipe'ġa hugwi nhaporemõ nde ġa mo'emo'ẽi.

Yvyakotyve'ġa gwyġagwyrivepe'ġa hugwi nhaporemõ nde ġa mo'emo'ẽi.

Nahã ko nde vvyakotyve'ġa mo'emo'ẽi Tupana'ga pe, ei ġa onhimby'yita.

¹⁰ Nde ġa mongomongoi toko ti ġa aheruvihavamo javo.

Nde ġa mongomongoi toko ti ġa ikwava'ẽharamo javo.

A'ero ti ġa ndekoi aheruvihavamo yvya koty vvyakotyve'ġa ndepiakatuavo

hendukatuuca ġa pe Tupana'ga nhi'iġa nehẽ.

A'ea ġa ei onhimby'yita cordeiro'jave'ga pe quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi.

¹¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ġa ndepiagi ġa nenduva. He'yjuhu ranuhũ ġa onhi'iġa milhões de milhõesve'ġa. Oatimamba ġa ga'apykavareheve'ga apykava upa quatrove'ġa atimambava upa no huvihavuhu'ġa atimambava upa no.

¹² Hahyahi Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġa ġa erame:

—Pyry hete cordeiro'jave'ga jukapyra'jave'ga.

Gaha ti toko aheruvihavuhetero opopoakaramo.

Gaha ti toko imbateva'ero herekovo pyryva'ea.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Gaha ti tipopoaka hete.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tohoryory hete, ei ġa nhaporemō.

A'ea rehe nhaporemō Tupana'gapyrive'ġa nhi'īgi javo cordeiro'jave'ga mboheteavo gaha pyry hete ġa hohe pa javo.

¹³ Kiro ji henduvi Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemō – kiroki ġa oko yvagi pe yvya koty no yvya gwyrī pe no ypiahua ruvihava pype no mbatera pavēi. Gahã mbatera pavēi e'i pa:

–Tohoryory hete ti ga'apykavareheve'ga jipi cordeiro'jave'ga pavēi.

Gahã ti timbohete jipi.

Gahã ti timboukwaha jipi tikatu hete ti ġa javo.

Gahã ti toko nhanderuvihavuhetero jipi.

A'ea nhande ei ga'apykavareheve'ga mboheteavo nhanderuvihavuhete'ga mboheteavo.

A'ea nhande ei cordeiro'jave'ga mboheteavo no, ei ġa mbatera pavēi.

A'ea rehe nhaporemō Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemō ġa nhi'īgi javo mbatera pavēi.

¹⁴ Kiro quatrove'ġa ei:

–Na tuhẽ! Amém!

Kiro vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa nhinoġi upa ojovapyvo yvya rehe avuiramave'ga mboheteavo.

6

Tuju'gia apopyra

¹ Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ika'mbigame tuju'gia apopyra. Ojipejiva'ea ga ika'mbigi. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga nhi'īgi. Ga renduvame ji ei: Poro inaraġi ovuhu, a'e ji. A'ereki hahyahi ganhi'īga ga erame:

–Herejo!

² Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – gaha gwereko u'yva. Kiro akanitara mondohava ga pe. A'ea ahe ono otavukarame. Nurã ga ikwahavi omondoa. Nurã ga ei:

–Tatavuka ti ji, ei ga.

A'ero ga ndopojihuvi ogwovo atavuka hete ji javo ġapopoakara mombiga. Otavuka hete ga ġapopoakara mombiga a'ero.

³ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa nde'yja'ga. Mokōi ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga ei:

–Herejo!

⁴ A'ero ojipea cavalo hoi iḡwaḡuhũva'ea. Kiro cavalo arimove'ga mbopopoakahava itakyhea'javuhuva'ea mondo-hava no hehanhuhũva'ea monдохava ga pe. Nurã ga ikwahavi omondo. Nurã ga ei:

—Aho ti ji vvyakotyve'ḡa mbojoapitipitiuka nehẽ, ei ga ogwovo.

⁵ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ḡa nde'yja'ga. Três ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ḡa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

Nanime ji hepiagi cavalo jypivuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – ga gwereko imombohyitava opo pe.

⁶ Kiroki ga oko quatrove'ḡa pyteri pe – gaha ji ahendu. Kiro ga ei cavalo arimove'ga pe:

—Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia um litro de trigo apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia três litros de trigo'java'ea apopyra rehe cevada apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Terembote'varuhui ti yva'ia oliveira yva'ia. A'ea ko ahe oapo ikavamo azeiteramo, ei ga. Terembote'varuhui ti ojipea yva'ia videira yva'ia. A'ea ko ahe oapo vinhoramo, ei ga cavalo arimove'ga pe.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ḡa nde'yja'ga. Quatro ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ḡa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁸ Nanime ji hepiagi cavalo jukyryuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – garera ko Ahemanoa. Ojipe'ga hoi ga reviri. Garera ko Omanove'ḡa gwyrã. Omanove'ḡa gwyrã'ga hoi Ahemanoa'ga reviri tuhẽ ogwovo ga rupi. Kiro ḡambopopoakahava. Nurã ikwahava omondo ḡa ei ojohupe:

—He'yjuhu ranuhũ vvyakotyve'ḡa. Quatro ko ḡa ndekondekorame ḡapyteri pe nanani ojipejive'ga ti nhande tiapitiuka. Nahanahã ti nhande he'yive'ḡa apitiuka nehẽ. Jara'ḡa ti nhande tiapitiuka haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ. Jara'ḡa ti nhande tiapitiuka ty'ara pe nehẽ. Jara'ḡa ti nhande tiapitiuka karugwate'varuhua pe nehẽ. Jara'ḡa ti nhande tiapitiuka

ka'gwyripeva'ea pe nehẽ, ei Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrã'ga pavẽi.

Nahã ti ęa popoakahetero Ahemanoa'ga Omanove'ga gwyrã'ga pavẽi he'yive'ęa apitiuka nehẽ a quarta parte dos vvyakotyve'ęa apitiuka nehẽ.

⁹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ahera'uva repiagi he'yjuhuva'ea. Cinco ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero kiroki ahe vvyakotyve'ęa rembijukapyrava'ea – a'ea ra'uva ji ahepia ikwava'ẽhava gwyrã he'yjuhuva'ea. Vvyakotyve'ęa ahe jukai. A'ereki Tupana'ga rehe ojikoga ęwaramo ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ięa. Omombe'u ahe Jesus'ga ęa pe no okokatuavo. Nurã vvyakotyve'ęa tiruahũro ahe ve ahe mbopohipapota Tupana'ga hugwi. Ahe pohire'ymame ęa ahe jukai.

¹⁰ Kiro hahyahi ahera'uva nhi'ięa i'erame Tupana'ga pe he'yjuhuva'ea.

–Oreruvihavuhuhetero ndehe ndepyrã hete, e'i ahera'uva. Nde nhi'ięi a'itituhẽva'ea rehe, e'i. Maranime ti nde ei orejuka-hara'ęa pe vvyakotyve'ęa pe ęa ndehe ore repyga imondovo hahyva'ea ęa pe? e'i ahera'uva Tupana'ga pe.

¹¹ Kiro imondohava ahera'uva pe ahepipukuhuva'ea mondohava tapy'ynhapitięahivuhuva'ea mondohava. He'yjuhuva'ea ra'uva inainani herekoi opitięahivuhuva'ea a'ero. A'ereki oko katu gworygworyva onhimomiranama.

Kiro koi imombe'uhava ahera'uva pe no:

–Tukatu ti pepy'a kiro, e'i. Koji'i ti pepytu'u tomano ti peirũ'ęa pe ja ua avo nehẽ javo, e'i. Penhimanoe'ymame pe pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ięa yvya koty Jesus'gareheva'ero. Na jitehe peirũ'ęa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'ięa kiro yvya koty Jesus'gareheve'ęa, e'i. Peirũ'ęa ti tonhi'ĩpo'ru pa Tupana'ga nehẽ. Nurã ti vvyakotyve'ęa tojuka peirũ'ęa mbopohipota Tupana'ga hugwi nehẽ. A'ero ti peirũ'ęa manoi opohire'yma Tupana'ga hugwi nehẽ.

A'ea ko imombe'ua ahera'uva pe.

¹² Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra. Seis ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero yvya ięwyęwyhetei. Kwara jypivuhuro tapy'ynhapirypivuhuva'ea ja bode ravaypivuhua apopyra ja a'ero. Jahya ięwãęuhũro aherekoa ja a'ero.

¹³ Yvaga hugwi jaytata'ia ndurundurugi yvya rehe a'ero. Onduru jaytata'ia yva'ia monduruga ja. Yvyturanuhũa yva figueira imoęwyęwymame omondurunduru jugwi figo jakyruhuva'ea. Na jitehe jaytata'ia indurugi.

14 Yvaga jipe'ahetei onhimamana ogwovo a'ero livro manipyra ja ahe imamaname imondovo. Yvytyruhua imbojipe'ahava ypa'õa imbojipe'ahava no a'ero. Yvytyruhua nhaporemo ojijyi ypa'õa nhaporemo no.

15 A'ero vvyakotyve'ga nhimimi okyhyjiavo. Ganduvihavuhu'ga no jukwahave'ga no imbateve'ga no soldados'ga nduvihavuhu'ga no ipopoakaheteve'ga no ojipe'ga no – kiroki ipiro'ye'ÿve'ga ga ga mboporavykyuka ga mbopohirukare'yma ojihugwi, kiroki ga oporavyky ojive jate no ipiro'yve'ga – gahã nhaporemo onhimimba vvytyvytyruhua rupi itakwaruhua pype itaruvihava pyteri pe no.

16 Yvytyruhua pe ga ei itaruvihava pe no:

–Pehi ti ore rehe ore mima ga hugwi. Kiroki ga oapy oapykava rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – ga hugwi ore nhimipotari torerepiagyme ti ga. Kiroki ga omano cordeiro ja jukapyra ja – ga hugwi ore nhimipotari no tuhuryme ti ga ore pyri. A'ereki ga onhimonha'nga hete ore rehe, ei ga.

17 A'ereki kiro ganduhava tuhẽ. Kiro ti ga nduri a'ero onhimonha'ngaheteavo vvyakotyve'ga ndehe nehẽ. Ndorepopoakari po ti ore ga pe oropapava nehẽ, ei ga okyhyjiavo.

7

Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava

1 Aerẽ ji hepiagi Tupana'gapyrive'ga amame yvya koty yvagipeve'ga. Quatro ko ga. Quatrove'ga ko nahã: Ojipe'ga ami tyapyra koty. Ojipe'ga ami nhimbya koty. Ojipe'ga ami kwara pora koty. Ojipe'ga ami kwara kia koty. Nahã quatrove'ga hepiakatupavi vvytua yvya koty. Quatro ko vvytua. Ga nağanani ipyhygi vvytua topejupejuyme ti vvytua yvya koty javo.

–Topejuyme ti vvytua yvya rehe ypiahua ruvihava rehe no yva rehe nehẽ no, ei ga.

2 Kiro ji hepiagi ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ga jupirame kwara pora hugwi ogwovo yvagi pe. Gwereco ga Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava avuiramave'ga rembikwatijaripyra nongava. A'ea pyvõ ga ono Tupana'ga rembikwatijaripyra vvyakotyve'ga ndehe gahã ko Tupana'gareheve'ga javo. Hahyahi Tupana'gapyrive'ga nhi'iga ga erame quatrove'ga pe – kiroki ga opyhy vvytua. Kiro gambopopoakahava. Nurã ikwahava omondoa ga ei ojohupe:

–Timbote'varuhu ti yvya ypiahua ruvihava no, ei ga.

Ga pe Tupana'gapyrive'ga onhi'igahyahi.

³ –Tapembote'varuhui ve ti yvya ypiahua ruvihava no yva no, ei ga. Na ore inoġi na'ê nhanderuvihavuhuhete'ga rembikwatijaripyra gareheve'ġa ndetovapya rehe. A'ea ti ore torono ġa ndehe garembikwatijaripyra nongava pyvõ ġahã ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga ġa pe.

–Kwa, ei ġa.

⁴ Ga inombavirẽ ġa ndehe ji henduvi ga imombe'urame. Imombe'gwovo ga ei:

–He'yjuhuranuhũve'ġa ndehe ġa inoġi Tupana'ga rembikwatijaripyra cento e quarenta e quatro milve'ġa ndehe. Ga ko Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga.

⁵⁻⁸ Doze ko Israelva'ea ra'yrava'ea oko huvihavamo. Ahera'yrava'ea rakykwepohara'ġa gwereko Israelva'ea ra'yrava'ea rera jitehe. Ga ko nahã a'ero:

Judá'ġa

Rúben'ġa

Gade'ġa

Aser'ġa

Naftali'ġa

Manassés'ġa

Simeão'ġa

Levi'ġa

Issacar'ġa

Zebulom'ġa

José'ġa

Benjamim'ġa.

Nahã Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga. Ganaganani ko doze milve'ġa. Ga ndehe inainani Tupana'gapyrive'ġa inoġi Tupana'ga rembikwatijaripyra ġahã ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga.

He'yjuhuranuhũve'ġa omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea

⁹ Aerẽ ji hepiagi he'yjuhuranuhũve'ġa vvyakotyve'ġa. Ndahepiapavi ji ġa. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhũ. Ga nduripei ogwyogwyrive'ġa hugwi nhaporemo. Ga nduripei gwe'ygwe'yja'ġa hugwi nhaporemo no. Ojipe'ġa hugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiro ġa ami ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe. Cordeiro'jave'ga rovai pyteri pe ġa ami no. Omongi ġa opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. Gwereko ġa pindova rova opo pe.

¹⁰ Haahyahi ġanhi'iġa ġa erame:

–Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga oapy oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Gaha cordeiro'jave'ga pavēi,
 ġahã jate omombo hete nhanderekote'varuhua nhande
 hugwi
 nhande mombyryva avuirama nhande rerua avo yvagi
 pe.

Nurã nhande ġa mbohetei, ei ġa.

¹¹ Kiro Tupana'gapyrive'ġa nhaporemõ ġa ami ga'apykava
 atimambava huvihavuhu'ġa atimambava no quatrove'ġa ati-
 mambava no. Tupana'gapyrive'ġa nhinoġi upa ojovapyvo
 yvya rehe ga'apykava rovai pyteri pe ga mboheteavo Tu-
 pana'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

¹² A'ero ġa ei:

—Na tuhẽ! Amém!

Tohoryory ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Ga pe ti xa'e: Ndepyry hete nde ore pokoga.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti tipopoaka hete.

Na tuhẽ ti nhanderuvihavuhuhete'ga toko avuirama nehẽ.

Na tuhẽ! Amém! ei Tupana'gapyrive'ġa Tupana'ga
 mombe'gwovo.

¹³ Kiro huvihavuhu'ġa nde'yja'ga ei ji ve:

—Ma'ġa po ġa - kiroki ġa omongi opipukuhuva'ea
 tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea? Ma hugwi ġa nduri? ei ga.

¹⁴ —A'ero ji ei ga pe: Ji ndakwahavi. Ndehe erekwaha
 huvihavuhuro. Emombe'u ti ji ve a'ea, a'e ji.

Imombe'gwovo ga ei ji ve:

—Ga pe hahy hete ranuhũ raikwehe. Hahyhetea hugwi
 ġa nduri. Cordeiro'jave'ga rehe ġa jikohetei. Ga oji-
 jukauka heka'voguka gwekoa omanomo ġa ndepyga ta-
 mombo ti ji ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva
 javo. Ga ndepyga ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ġapira
 tiġahivuhuro kiro. A'ereki ġa ojiko hete ga rehe okokatuavo
 herovia ga manorame ġa ndepyga ġa mombyryva, ei huvi-
 havuhu'ga imombe'gwovo.

¹⁵ Nurã ġa ndekoi Tupana'ga rovai pyteri pe

ga apygame oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Ypytunimo ġa ndekoi ganhi'iġa rupi garonga pype gambo-
 hetehava pype arimo no.

A'ero ti ga ruvi gapyteri pe ġa a'nguavo nehẽ, ei huvi-
 havuhu'ga.

¹⁶ Ty'ara ti ndojukaa'javi ġa nehẽ.

Ndoygweja'javi ti ġa nehẽ.

Ndopo'rua'javi ti ġa kwarahyaha nehẽ.

Nombohakuvyukara'javi ti ga ġa pe nehē no, ei huvi-havuhu'ga.

¹⁷ A'ereki cordeiro'jave'ga gwepia katu hete ġa okovo ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe aheruvi-havuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Ojkwahavuka ti ga ġa pe nehē.

Nahā ti ga ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei huvihavuhu'ga.

Gakwahava pe ji ei:

O'u ġa yhyppyryva ahemongohava.

A'ero ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri, ei huvi-havuhu'ga.

Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē.

Ndojehe'oa'javi ti ġa nehē.

A'ero ti ġa ndokovevehua'javi nehē, ei huvihavuhu'ga ji ve.

8

Mbapavava'ea tuju'gia apopyra

¹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ġa nhaporemō onhi'imbi hete. Sete ko garembika'mbigagwera a'ero. Meia hora po ihoi ġa nhi'ġe'ymame, a'e ji mo henduve'yma.

² Kiro ji ġa ndepiagi Tupana'gapyrive'ġa seteve'ġa – kiroki ġa o'ā Tupana'ga rovai pyteri pe okoheteavo ganhi'ġa rupi yvagipeve'ġa. Kiro trombetas mondohava seteve'ġa pe. Sete ko ġatrombetas a'ero.

³ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ruri o'ama ikwava'ēhava pyri. Gwereco ga hyrua incenso perfume apopyra kaja ryrua ouro apopyra. Kiro perfume apopyra mondohava ga pe he'yjuhuva'ea mondohava. Nurā ga ei ikwahava omondo:

–Tambokai ti ji perfume ikwava'ēhava arimo nehē, ei ga.

A'ea ga ei ikwava'ēhava pe ouro apopyra pe – kiroki oko ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvi-havuhuhete'ga apykava rovai pyteri pe.

–Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemō onhi'ī Tupana'ga pe, ei ga. Tamondo ti ji ġanhi'ġa perfume reheve ikwava'ēhava rehe nehē, ei ga.

A'ero ga imbokai ipyhyga perfume apopyra kaja ryrua opo pe.

⁴ Ikairame tatatiġa ihoi ikaja ryrua hugwi ogwovo Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhi'ġa pavēi ojiupia ogwovo Tupana'ga rovai pyteri pe.

⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ipe'ai tata ikwava'ēhava hugwi imotynyhema ikaja ryrua. Yvya koty ga imombori tata. Kiro

inhi'inhi'igi onaranarağa overaverava. Oğwyğwy hete vyva a'ero.

Sete trombetas

⁶ Seteve'ğa Tupana'gapyrive'ğa – kiroki ğa gwereko trombetas – ğahã onhimboavujikwe tipy ti trombetas javo.

⁷ Kiro ojipejive'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga. A'ero itatiguhũa'java'ea mombohava amana royxağahiva'java'ea mombohava vyva koty tata mombohava pavêi. A'ero ikyri itatiguhũa'java'ea tata pavêi vyva koty. A'ea pavêi aherecoa jihe'ari ohia vyva koty no. Yva he'yjuhu hete ranuhũ vyva koty. Trêsva'ea pyteri pe nanani ojipejiva'ea okai. Nahã a terça parte dos yva okai vyva no. Okai pa nhungwava no.

⁸ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga. Mokõi ko ğanembipyagwera a'ero. A'ero vytyra ruvihavuhua'java'ea momborukahava vyva koty ypihua ruvihava pype. Hendy ko vytyra ruvihavuhua'java'ea. Paivouhu hete ranuhũ ipukuhua ihoi ypihua ruvihava pukuhua ihoi vyva koty. He'yjuhu hete ranuhũ quilômetros. Ypihua ruvihava pype trêš quilômetros pyteri pe nanani ojipeji quilômetro yhya onhimbote hegoro. Nahã a terça parte do ypihua ruvihava onhimbote hegoro.

⁹ Yhyapora he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava pype vyva koty. Trêš yhyapora pyteri pe nanani ojipejiva'ea manoi yhyapora. Nahã a terça parte dos yhyapora omano. Yharuhua he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava rehe no. Trêš yharuhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea ihoi ypy pe oka'nhyra yharuhua. Nahã a terça parte dos yharuhua oho ypy pe.

¹⁰ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga. Trêš ko ğanembipyagwera a'ero. A'ero jaytata'iuhua hehanhuhũa'ea ihiri vyva koty yvaga hugwi. Yhyga ja jaytata'iuhua ikai ohia paranauhũa pype. Paranauhũa he'yjuhu hete ranuhũ vyva koty. Trêš paranauhũa pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'iuhua ihiri. Nahã a terça parte dos paranauhũa pype jaytata'iuhua ohi. Ihiri no yhyaryapyruhua pype. He'yjuhu hete ranuhũ yhyaryapyruhua vyva koty. Trêš yhyaryapyruhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'iuhua ihiri. Nahã a terça parte dos yhyaryapyruhua pype jaytata'iuhua ohi.

¹¹ Jaytata'iuhua rera ko ka'a irovahiva'ea. Omborovahi jaytata'iuhua yhya a'ero ohirame ipype. Nurã oy'urame he'yjuhuve'ğa manoi vyvakotyve'ğa.

¹² Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga. Quatro ko ğanembipyagwera a'ero. A'ero kwara te'varo jahya pavêi jaytata'ia pavêi no. Nurã a'ea nhaporemohendykatua'javi. A'ereki oji'iveuhu kwara ogwe arimo quatro horas rupi. Na

jitehe oji'iveuhu jahya igwevi quatro horas rupi ypytunimo jaytata'ia pavēi.

¹³ Kiro ji hepiagi kwanduhua'javuhuva'ea iveverame yvate. A'ea ji henduvi. Hahyahi kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iga i'erame:

—Ite'va! Ite'va! Ite'va ti vvyakotyve'ga pe nehē! Trêsvē'ga opy gwerī trombetas seteve'ga nde'yja'ga. Ganembipya ko hahyaḡwama vvyakotyve'ga pe nehē. A'ero ti ite'varuhu hete ga pe nehē, e'i kwanduhua'javuhuva'ea.

9

¹ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Cinco ko ganembipyagwera a'ero. A'ero ji jaytata'ia'jave'ga repiagi – kiroki ga ohi yvaga hugwi vvyvo. Kiro chave mondohava ga pe. Nurā ga ei ikwahava omondoa:

—Tape'a ti ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava jugwi nehē, ei ga.

Paivouhu ihoi vvykwaruhua.

² Chave ga ipyhygi a'ero ipe'avo hovapytymbava vvykwaruhua hugwi. Vvykwaruhua rupi ihemi tatatigahivuhua. Tataheteuhua fornahapypeva'ea ja ko ipype, a'e ji tatatigahivuhua repiagame. Tatatiḡa ombogwe kwara. Ypytunahi tatatiḡateuhuro ḡwaramo.

³ Tatatiḡa hugwi ihemi tukuruhua ua yvya rehe he'yjuhuva'ea. Kiro tukuruhua mbopopoakahava. Nurā tukuruhua oko jagwa'jyra ja. Nurā ikwahava omondoa tukuruhua i'ei ojohupe:

—Tipi vvyakotyve'ga nehē, e'i.

⁴ Timbote'varuhuyme ti nhungwava ojipeva'ea henhuiva'ea nehē no. Timbote'varuhuyme ti yva nehē, e'i. Tipitipi ḡa nehē – kiroki ḡa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapya rehe, e'i.

⁵ Tijukayme ti ḡa. Hahyhetea tehe ti nhande timondo ḡa pe, e'i. Cinco meses rupi ti nhande timondo hahya ḡa pe, e'i tukuruhua.

Opiopi tukuruhua vvyakotyve'ga a'ero jagwa'jyra ja.

⁶ A'ero vvyakotyve'ga ndekotehei xamano javo novīa. A'ereki ḡa nomanoi. Hahy hete ḡa pe. Nurā ḡa manopotari novīa. A'ereki tegwete ḡamanoa.

⁷ Soldados'ḡa omondo metalva'ea cavalos rehe. A'ereki ḡa e'i: “Tokutugyme ti ḡa cavalos nhande horame i'arimo nhandetavuka ḡa pe,” ei ḡa. Nahā cavalos gwereko metalva'ea ojihe. Na jitehe tukuruhua i'javijitehe herekoi ojihe. Oakaḡa rehe tukuruhua gwereko akanitara'java'ea. Ouro apopyra ja ko akanitara'java'ea. Tukuruhua rova ko akwaimbae'ḡa ndova ja.

⁸ Tukuruhua akağa ava ko kunhangwera'ğa ava ja. Tukuruhua ranha ko ja'gwara'java'ea ranha ja leão ranha ja.

⁹ Opoti'a rehe tukuruhua gwereko ferro'java'ea tokutugyme ti ға nhandepoti'a javo. Iveverame ipepoa ipyambu. Ipepoa pyambua ko henonhandava pyambua ja carretas pyambua ja. A'ereki ipyambu hete cavalos carretas renonhaname onhimongyavo akwaimbae'ğa nderogwovo totavuka ti ға javo. Na jitehe tukuruhua pepoa ipyambuhetero.

¹⁰ Tukuruhua gwaja ko jagwa'jyra gwaja ja. Gwaja pyvõ tukuruhua vvyakotyve'ğa piğapi. Cinco meses rupi tukuruhua opiopi gwaja pyvõ. Kiroki ға ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijaripyra gwetovapya rehe - ғahã tukuruhua ға piğapi.

¹¹ Tukuruhua ruvihavuhu'ga koi vvykwara ruvihavuhu'ga - kiroki vvykwaruhua oho paivouhu. Hebreus'ğa ono Abadom ga rehe gareraramo. Gregos'ğa ono Apolião ga rehe gareraramo. Nhande tino ga rehe Ahemoka'nhyma gareraramo.

¹² Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ojipejiva'ea ite'varuhuva'ea ko. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'igi oji'i. Kiro ti mokonhava'ea ite'varuhuva'ea memei nehẽ no, a'e ji.

¹³ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga a'ero. Seis ko ғанembipyagwera a'ero. A'ero ji ga renduvi - kiroki ga onhi'ĩ ikwava'ẽhava jahykavakatıapy'ria hugwi - kiroki ikwava'ẽhava ouro apopyra opyta Tupana'ga rovai pyteri pe.

¹⁴⁻¹⁵ Pea hugwi ga ei seteve'ğa nde'yja'ga pe - kiroki ga opy trombeta:

—Ekwahara ti anhağa quatrova'ea - kiroki a'ea opyta paranauhũa ruvihava rembeyvyri pe rio Eufrates rembeyvyri pe imboavujikweripyrava'ea, ei ga.

—Kwa, ei ga.

Kiro anhağate'varuhuva'ea kwaharava. Nurã ikwahava omondoa a'ea ei ojohupe:

—Tiapiti ti vvyakotyve'ğa nehẽ. Nhanemondohava rupi jate ti nhande xaho ға apitiavo nehẽ. Nhanemondohava - a hora, o dia, o mês, o ano - a'ea rupi katu hete ti nhande tiapiti vvyakotyve'ğa nehẽ. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ğa yvya koty. Trêsve'ğa pyteri pe nanani ojipeji'ga ti nhande tiapiti nehẽ. Nahã ti nhande a terça parte dos vvyakotyve'ğa tiapiti nehẽ, e'i.

¹⁶ He'yjuhuranuhũve'ğa soldados'ğa oapy cavalos arimo xatavuka ti vvyakotyve'ğa pe javo.

—Duzentos milhões ko soldados'ğa ndekoi, ei ga.

A'ea ji ahendu jitekovo.

¹⁷ Jesus'ga rembiepiukara ji hepiagi aere'ĩva'ea. Nurã ji hepiagi cavalos cavalos'arimove'ga ndeheve. Gwereco ga opoti'a rehe ita'jaheteva'ea. Ita'jaheteva'ea ko igwağuhũ tata ja. Hovy'i ita'jaheteva'ea no ita ja safira ja. Jukyryuhu ita'jaheteva'ea no pó de enxofre ja. Cavalos akağa ko ja'gwara'java'ea akağa ja leão akağa ja.

Cavalos jurua rupi ihemi tata tatatiğa pavēi enxofre pavēi.

¹⁸ A'ea pyvõ cavalos vvyakotyve'ga apiti. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ga. Trêsvē'ga pyteri pe nanani cavalos ojipeji'ga jukai tata pyvõ tatatiğa pyvõ no enxofre pyvõ no – kiroki ohē cavalos jurua rupi. Nahã a terça parte dos vvyakotyve'ga omano.

¹⁹ Nahã cavalos ga apiti. A'ereki ipopoaka tata tatatiğa pavēi enxofre pavēi. A'ea nhaporemõ ihemi ijurua hugwi ga apitiavo. Cavalos gwaja ko mboja ja. A'ereki cavalos gwajakātīapy'ria gwereco mboja akağa. A'ea ipopoaka no imondovo hahyhetea vvyakotyve'ga pe ga apitiavo.

²⁰ Jara'ga nomanoi opytavo ite'varuhuva'ea ojipe'ga apitirame. Kiroki ga nomanoi – gahã ndogwerojijyi ojeaporoğita okokatue'yma ve opohire'yma gwemimbohethara hugwi. Ganemimbohethara ko gwembiapoa anhağa no Diabo'gapyriva'ea.

Ganembiapopyra ko ha'angava: ouro apopyra, prata apopyra, bronze apopyra, ita apopyra, yva apopyra. Nanongara ra'angava nhaporemõ ndohepiagi reki, nohenduvi reki, nopo'ami reki ogwove'y. Emo ga ombohete tuhē a'ea anhağa no Diabo'gapyriva'ea imondovo gweaporoğita imohina hehe. Nahã ga ndekote'varuhui. Tupana'ga jate ahe tombohete.

²¹ Ndogwerojijyi ga ojeaporoğita okokatue'yma. Nurã ga ndojukapigi ojipe'ga. Ndipajipigi ga. Ndotapipigi ga gwembireko'garũve'ga. Nomimbigi ga. Oko te'varuhu pa ga.

10

Tupana'gapyrive'ga gwereco livro'ia ipe'apyra

¹ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ipopoakave'ga yvagipeve'ga. Ahepia ji ga ga jyvame yvaga hugwi ua yvya koty imongiavo yvağatiğa opiramo. Yvagahavuhua oko ga'akağa arimo ga'akanitaro. Hendy'ja hete garova kwara ja. Gakupya ko okyta ja hendyva'ea ja.

² Gwereco ga livro'ia ipe'apyra opo pe. Ohã ga imondovo opya ojohukoty rui ypiahua ruvihava rehe imondovo opya ojohukoty yvya rehe o'ama.

³ Hahyahi gahapukaja ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ga hapukairē inaranaraği opyambuavo. Sete ko inarağa.

⁴ Inaranaraġirē ji ei: Kiro ti ji ikwatijari inaraġa remimombe'ua nehē, a'e ji jijive novīa. A'ereki ji yvagipeve'ga rendu. Yvaga hugwi ga ei ji ve:

–Terekwahavukari ti inaraġa remimombe'ua. Terekwati-jari ti a'ea, ei ga ji ve.

–Kwa, a'e ji.

⁵ Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvi-hava rehe yvya rehe no – gaha opova'ē yvagi pe.

⁶ –Gaha, ei ga, ga oko avuirama hako. Aġwamo ga rekoi, aerē avuirama nehē no omanoe'yma nehē, ei ga. Ga oapo yvaga yvagipeva'ea no yvya no yvyakotyva'ea no ypiahua ru-vihava no yhyapora no, ei ga avuiramave'ga mombe'gwovo. Gaha nhirenduvame ji ei: Kiro ti aere'īva'ea nambegwea'javi nehē, a'e ji, ei ga. Ji erame na avuiramave'ga e'i: “A'iti a! Pyry nde'ea,” ei ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga.

–Nambegwea'javi tuhē ti aere'īva'ea nehē.

⁷ Kiro po ti seteve'ġa – kiroki ġa opy trombetas – kiro po ti ġande'yja'ga ipyi trombeta mbapavamo nehē, ei Tu-pana'gapyrive'ga. Gaha ipyrame trombeta kiro ti Tu-pana'ga ikwahapavukari ġwemimbotarimova'ea nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga nomombe'upavi ojiheva'ea pe onhi'īga mombe'uharava'ea pe nahanahā nhiremimbotarimova'ea javo hako. Nomombe'ui ga aerē ti ji hepiukapavi nehē javo hako, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

⁸ Gaha – kiroki ga e'i ji ve: “Terekwatijari ti inaraġa remimombe'ua” – gaha onhi'īga'ja ji ve. Kiro ga ei:

–Eho ipyhyga libro'ia ipe'apyra Tupana'gapyrive'ga poa hugwi – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no, ei ga ji ve.

⁹ A'ero ji hoi Tupana'gapyrive'ga pyri nhivahema javo ga pe: Embuhu libro'ia ji ve, a'e ji.

–Koro! ei ga ji ve. Epyhy libro'ia i'gwovo pa. Nde juruka'rurame ti he'ero na'ē hehira ja novīa nehē. Emo nde imokoname ti omborovahi nderevega nehē, ei ga ji ve.

¹⁰ Apyhy ji libro'ia ipe'avo gapoa hugwi i'gwovo a'ero. Libro'ia he'ero hehira ja ji juruka'rurame. Ji imokoname kotihī imborovahivi jirevega.

¹¹ Kiro ga ei ji ve:

–Aerē ti emombe'ua'ja Tupana'ga nhi'īga he'yive'ġa pe. Emombe'ua'ja ti ojipe'ġa yvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa no. Emombe'ua'ja ti ġa no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'īga. Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ti emombe'ua'ja, ei ga ji ve.

11

Mokonha'ga omombe'u ġwemiendukatua

¹ Kiro yvagipeve'ga imbuhuri ji ve ta'akwatiğuhûa a'ea pyvõ ti eha'ãha'ã hepiaga ipukuhua javo.

—Eha'ãha'ã ti hepiaga ipukuhua ġajatykahavuhua pukuhua Tupana'ga mboheteheva pukuhua maranime ipukuhua javo, ei ga. Eha'ãha'ã ti hepiaga ikwava'êhava pukuhua no maranime ipukuhua javo. Emo'emo'ê ti Tupana'ga mboheteve'ga pevo no maramomi ġande'yja javo, ei ga ji ve.

² —Okara - kiroki oko ġajatykahavuhua pyri Tupana'ga mboheteheva pyri - a'ea ti tereha'ãha'aği. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Judeus'ğarũive'ğa ti toko pevo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Quarenta e dois meses rupi ti judeus'ğarũive'ğa okote'varuhuve'ğa ndekoi ġajatykahavuhua pyri cidade-pyryva pype Jerusalém pype,” ei Tupana'ga ji ve, ei ga.

³ —“Kiroki mokonha'ga nhinhi'iga rendu katu - ġahã ti ji ambopopoakaruka nehê tomombe'u ti ġa nhinhi'iga mil duzentos e sessenta dias rupi,” ei Tupana'ga, ei ga. “Omongi ti ġa tapy'ynhapite'varuhua jatyrapemuhûva'ea nehê imombe'urame nhinhi'iga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

⁴ Kiro Jesus'ga rembikwahavukara ji ve. Mokonha'ğa oko yva ja oliveira ja mokonhava'ea ja. Ga ko hyapehava ja no mokonhava'ea ja - kiroki hyapehava oko Tupana'ga rovai pyteri pe vvyakotyve'ğa nduvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

⁵ Po ojipe'ğa imondopotari hahya mokonha'ğa pe, a'ero ti tata ihemi mokonha'ğa jurua rupi nehê ġa moka'nhyma ġa jukavo nehê. Nahã ti ġa tomano tata pype imondopotarame hahya mokonha'ğa pe nehê.

⁶ Mokonha'ğa ipopoaka. Po ġa imbopo'opotari amana imombe'urame Tupana'ga nhi'iga mil duzentos e sessenta dias rupi, a'ero ti amana ndokyri nehê. Po ġa yhya monhimbotepotari aherekoro, a'ero ti yhya onhimbote aherekoro nehê. Po ġa imondoparavuhupotari karugwate'varuhua yvya koty, a'ero ti karugwate'varuhua oho vvyakotyva'ea pe vvyakotyve'ğa pe nehê no. Po ġa imondopotapotari, a'ero ti ohoohe nehê.

⁷ Aerê ti ġa imombe'upavi Tupana'ga nhi'iga ġwemiendukatua nehê. Ga imombe'upavirê ti vvykwaruhuapypeva'ea ojiupi vvykwara ruvihavuhua hugwi ua nehê - kiroki vvykwara oho paivouhu. Uhu ti vvykwaruhuapypeva'ea tiruahûheteva'ea otavuka mokonha'ğa pe ġapopoakara mombiga ġa jukavo nehê.

⁸ Mokonha'ğa nda'oa ti ipytai pehea rupi cidade ruvi-hava pype nehê - kiroki cidade oko Sodoma ja Egito ja no. A'ereki cidadepeve'ğa ite'varuhu hete Sodomapeve'ğa ja Egi-topeve'ğa ja no. Pevo jitehe cidade ruvihava pype ymyahû

ahe mokonha'ga pojykaharete'ga mbovyri yva rehe ga jukavo ikwehe. Pevo jitehe ti mokonha'ga nda'oa pytai pehea rupi nehẽ.

⁹ Gwepia ti vyakotyve'ga nhaporemoko mokonha'ga nda'oa pevo nehẽ. Kiroki ga ojogwe'ygwe'yja'ga – ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'iga – ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Vvyakotyve'ga gwygagwyrive'ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Ojipe'ga ganda'oa repiagi nehẽ no. Três dias e meio rupi ti ga hepiagi mokonha'ga nda'oa tymukare'yma nehẽ.

¹⁰ Vvyakotyve'ga ndoryndoryvamo gamanoa rehe nehẽ japovo toryva imondoteheavo mbatera ojohupe nehẽ. E'i ti ga ojohupe nehẽ: “Hahya ti mokonhava'ea nomondoa'javi nhande ve nehẽ. A'ereki hahy nhande ve ahe imombe'urame Tupana'ga nhi'iga pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo nhande ve.” Nahã ti ga ei nehẽ. A'ereki ga nhangypyhy gamanoa rehe nehẽ Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga manoa rehe nehẽ.

¹¹ Kiro ji hepiaga'javi Jesus'ga rembiepiukara ji ve aere'iva'ea. Mokonha'ga manorẽ três dias e meio ikwavi gamanoagwera pyvõ. Tupana'ga imondoi opytua gayvyteri pe mokonha'ga vyteri pe ga mbogwerava'java ga mopo'ama'java. A'ero ga po'ami. Ohyhyi pa vyakotyve'ga okyhyjiheteavo ga ndepiagame.

¹² Kiro mokonha'ga henduvi yvagipeve'ga nhi'iga. Hahyahi ganhi'iga ga erame ga pe:

–He pejijo avo yvagi pe! ei ga.

A'ero mokonha'ga hoi yvagati'ga pype. Nahã ga hoi yvagi pe okiavo ogwovo a'ero. Gahoa yvagi pe ga'arõ'e'yve'ga hepiagi.

¹³ A'ea rupi jitehe yvya igwygwyhetei. Nurã onga ndurundurugi he'yjuhuva'ea cidade pe. Dez onga pyteri pe nanani ojipeji ndurugi onhika'mbika'mbiga. Nahã a décima parte da cidade onduru. Sete milve'ga omano yvya igwygwyheterame onga ndurundurugame. Kiroki ga nomanoi – ga e'i:

–Tupana'ga ipopoaka hete!

Nahã ga ei okyhyjiheteavo yvagipeve'ga nduivahavuhete'ga hugwi Tupana'ga hugwi.

¹⁴ Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ite'varuhuva'ea ko. Mokõi reki ite'varuhugwera a'ero. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'igi oji'i. Kiro ti kotihĩ ojipeva'ea ite'varuhuva'ea nehẽ no. A'ero ti três'va'ea ite'varuhuva'ea nehẽ, a'e ji.

Mbapavamo ga opy trombeta

¹⁵ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga a'ero. Sete ko ganembipyagwera trombetas a'ero. A'ero ji henduvi yvagipeve'ga nhi'igame. Hahyahi ganhi'iga ga erame:

—Kiroḡwe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga herekoi vvyakotyve'ḡa gwyrā.

A'ea nhaporemo hekoi ga'apoa Cristo'ga apoa no kiro.

A'ereki Tupana'ga e'i ga pe: “Ji pavēi ti tihepia katu ḡa pokoga.”

A'ea ga ei Cristo'ga pe ḡwemimbuhurukara'ga pe eko ti ḡanduvihavuhuhetero ji pavēi javo.

Tohepia katu pa ti Tupana'ga vvyakotyve'ḡa kiro avuirama nehē, ei ḡa.

¹⁶ Kiro vinte e quatrove'ḡa huvihavuhu'ḡa – kiroki ḡa ōi oapykava rehe Tupana'ga rovai pyteri pe – ḡahā onhino oiovapyvo yvya rehe Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga mboheteavo.

¹⁷ Kiro ḡa ei Tupana'ga pe:

—Tupana, orepojkaharetea, ndepyrū hete nde oreruvihavuhuhetero.

Ndehe ndepopoaka ḡa hohe pa.

Aḡwamo nde ereko. Ymyahū nde ereko hako.

Ndepyrū hete nde.

A'ereki nde erepojkā vvyakotyve'ḡa gwyrā toko ti a'ea jigwyrā javo.

Kiro po ti nde hepiakatupavi vvyakotyve'ḡa nehē, ei ḡa Tupana'ga pe.

¹⁸ Gagwyrīpeve'ḡa nhimonha'ngai nde rehe.

Kiro ti nde nhimonha'ngai ḡa ndehe nehē ḡandekote'varuhuro ḡwaramo.

A'ero kiro ti nde ei omanove'ḡa pe nehē:

“Peko te'varuhu pe.

Peho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero,” ere ti nde ḡa pe nehē, ei huvihavuhu'ḡa Tupana'ga pe.

Kiro ti nde imbuhuri ejiheve'ḡa pe ikwepykava pyryva'ea nehē

– kiroki nenhi'ḡa mombe'uhara'ḡa, neremimo'ēhara'ḡa no, nenhi'ḡa rendukatuhara'ḡa no.

Ga pe nhaporemo kiro ti nde imbuhuri nehē

okoteheve'ḡa pe ḡanduvihava'ḡa pe nehē no, ei ḡa Tupana'ga pe.

Kiro ti nde ḡa mondoi hahyva'ea ruvihava pype

– kiroki ḡa oko te'varuhu vvyakotyve'ḡa pe imondovo hahya ḡa pe hendukatuukare'yma nenhi'ḡa, ei vinte e quatrove'ḡa huvihavuhu'ḡa Tupana'ga pe.

¹⁹ Kiro yvagi pe Tupana'ga mboheteheva pe'ai garonga. A'ero jukwaha Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryrū'ia pevo gamboheteheva pype.

Kiro iveraveravi onhi'inhi'iga onaranarağa. Oğwyğwy hete yvya a'ero. He'yjuhu itatiğuhũa'java'ea amana royxaga'hiva'java'ea ikyri yvya koty a'ero.

12

Kunhangwerahẽa; tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua

¹ Kiro ahemonhimomby'auhuvehẽa jipiukari yvagi pe tokwaha ti ға aere'ĩva'ea javo. Kwara ko hẽapiramo tapy'ynhapiramo. Jahya oko hẽapya gwyri pe. Gwereco hẽa akanitara oakağa rehe. Akanitara gwereco jaytata'ia ojihe. Doze ko jaytata'ia hehe.

² Ipuru'a hẽa. A'ero hẽa rahẽrahemamo. A'ereki kiro hẽara'yra'ga ahava. A'ero hẽa herekoi kiro hahyhetea ojive.

³ Kiro ojipeva'ea jipiukari yvagi pe ahemonhimomby'ava'ea. Ahemonhimomby'ava'ea ko tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua. Huvihavuhu ko tejuhua'javuhuva'ea ғwehanhuhũro oğwağahivamo. Sete ko tejuhua'javuhuva'ea akağa. Gwereco akanitara oakağa rehe no. Sete ko akanitara a'ero. Dez ko tejuhua'javuhuva'ea ratĩa.

⁴ Ipopoaka tejuhua'javuhuva'ea gwaja jaytata'ia pe'avo yvaga hugwi imbuhua imombo a yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ jaytata'ia. Três jaytata'ia pyteri pe nanani gwaja ojipeji pe'ai imbuhua imombo a yvya koty. Nahã a terça parte dos jaytata'ia tejuhua'javuhuva'ea gwaja imombori. Tejuhua'javuhuva'ea i'ami kunhangwerahẽa rovai pyteri pe ta'u ti ji hẽara'yra'ga ga arame javo. A'ereki hẽa ombo'a ғwerĩ gwa'yra'ga.

⁵ Ymyahũ Tupana'ga ga mombe'u hako. Ga e'i: "Aerẽ ti hẽara'yra'ga toko vvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ға ndepiakatupava nehẽ.

Tohendukatuukaraha ti ga ға pe onhi'iga nehẽ.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga yvyra pyvõ metalva'ea pyvõ toko ti ga nhinhi'iga rupi javo

– ahe ja ti hẽara'yra'ga tohendukatuukaraha ға pe nehẽ toko ti ға nhaporemõ nhinhi'iga rupi javo," ei Tupana'ga hako.

Kiro hẽa ga mbo'ari gwa'yra'ga. Hẽara'yra'ga arame kiro gape'ahava pea hugwi tejuhua'javuhuva'ea ti to'uyme ga javo. Kiro garerohohava Tupana'ga pyri ga'apykava pyri toko ga aheruvihavuhuhetero kiro javo.

⁶ Kiro hẽa nhani oka'nhyrna ongae'ỹi me. A'ereki pevo Tupana'ga omboavujikwerukaripe hẽa pe avo ti hẽa toju javo.

—Pevo ti ға tomondomondo mbatera hẽa pe mil duzentos e sessenta dias rupi nehẽ, ei Tupana'ga.

⁷ Kiro yvagi pe Tupana'gapyrive'ga tavukari. Tupana'gapyrive'ga ko Miguel'ga. Miguel'ga ko oko Tupana'ga nhi'iga rehe ojiheve'ga pavēi. Tejuhua'javuhuva'ea ndokoi reki Tupana'ga nhi'iga rehe ojiheva'ea pavēi. Nurã Miguel'ga tavukari tejuhua'javuhuva'ea pe a'eareheva'ea pe no.

⁸ Miguel'ga imombigi tejuhua'javuhuva'ea popoakara a'eareheva'ea popoakara reheve yvagi pe. Ndatekwavi tejuhua'javuhuva'ea rehe yvagi pe a'eareheva'ea rehe no.

⁹ A'ea rupi tejuhua'javuhuva'ea huvihavava'ea mombohava a'eareheva'ea mombohava pavēi yvya koty a'ero.

Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga akoja'ga ymyahũve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Omoandyandi ga vyakotyve'ga nhaporemo.

¹⁰ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iga ga erame okovo yvagi pe:

—Kiroḡwe Tupana'ga ojiheve'ga ndekote'varuhua mombohetei ga mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ga nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Kiroḡwe ga hepiukari opopoakara okovo ganduvihavuhuhetero, ei ga.

Kiroḡwe Cristo'ga hepiukari opopoakara okovo ganduvihavuhuhetero no.

Ga pe ḡwemimbuhurukara'ga pe Tupana'ga e'i

eko ti ganduvihavuhuhetero javo.

A'ereki Tupana'ga omomboruka ḡambotegwetehara'ga yvya koty

– kiroki ga omboja nhaneirũ'ga ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe arimo ypytunimo no, ei ga okovo yvagi pe.

¹¹ Nhaneirũ'ga omombi Diabo'ga popoakara ojikhoheteavo ḡwaramo cordeiro'jave'ga rehe

gaha omano heka'voguka gwekoa nhande repyga javo cordeiro'jave'ga.

Ga omombi Diabo'ga popoakara imombe'urame Tupana'ga nhi'iga Jesus Cristo'ga mombe'urame.

Onhia'ngue'yma nhaneirũ'ga ei ojohupe:

“Xa'eyme ti: Niamanopotari nhande Jesus Cristo'ga mombe'urame.

A'ea rūi ti xa'e.” Nahã ga ei.

Ga'arõ'e'ỹve'ga ga jukai ga mbopohirukapota Jesus'ga hugwi novã.

A'ereki ga ndopohiri Jesus'ga mombe'ua hugwi, ei ga okovo yvagi pe.

¹² Tohoryory ti yvaga, ei ga.

Pejoryjory ti yvagipeva'ero!

A'ereki ga Diabo'ga mombo avo hugwi.

Yvyakotyva'ea pe yhyarupiva'ea pe no, pe me ti ite'va kiro.

A'ereki Diabo'ga ogy ogwovo pe pyri onhimboahiva.

A'ereki ga e'i: "Nambegwei ti Tupana'ga omombiguka jipopoakara vyva koty nehē no.

Takote'varuhuahi ti ji Jesus'gareheve'ga pe vyva koty a'ero nehē," ei Diabo'ga, ei ga.

A'ea ga ei okovo yvagi pe Diabo'ga mombe'gwovo vyvako-tyve'ga pe yhyarupive'ga pe no. A'ea ji henduvi.

¹³ Kiro tejuhua'javuhuva'ea i'ei:

—Ah! Vyva koty ga ji momborukari ji mombytavouka, e'i.

A'ero ihoi kunhangwerahēa rehe – kiroki hēa gwa'yra'ga mbo'a. Hēa rehe ihoi tajuka ti hēa javo.

¹⁴ Kiro kwanduhua'javuhuva'ea pepoa mondohava mokonhava'ea mondohava kunhangwerahēa pe. Nurā hēa ei:

—Taveve ti ji ongae'yi me nehē. Pevo ti ji taho jitupa jirupai pe nehē. Pevo ti ga tomondo mbatera ji ve três anos e meio rupi nehē. A'ero pevo ti ji rukatui nehē nhinhimima mboja hugwi tejuhua'javuhuva'ea hugwi nehē, ei hēa.

¹⁵ Ojuraa rupi mboja yhya mohemi. Hehanhuhū yhya ypihua ja – kiroki ohē tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi yhya.

—Yhya ti togwerohoroho hēa moka'nhyma, e'i.

¹⁶ Vyva pyry reki hēa pe hēa pokoga. A'ereki vyv pe yhya onhinha – akoja tejuhua'javuhuva'ea omohē ojuraa rupi.

¹⁷ A'ero tejuhua'javuhuva'ea nhimonha'ngahetei hēa rehe. Nurā ihoi otavuka hēarakykwepohara'ga pe – kiroki ga gwendu katu Tupana'ga remimombe'uhetea ojikoga Jesus Cristo'ga rehe okokatuavo.

¹⁸ Ogwovo ihoi o'ama y'ytiga rehe ypihua ruvihava rembeyvyri pe.

13

Yhyapypeva'ea

¹ Kiro ji hepiagi tiruahūva'ea yhyapypeva'ea. Ohē yhyapypeva'ea ypihua ruvihava hugwi ua vyva rehe upa. Sete ko yhyapypeva'ea akağa. Dez ko yhyapypeva'ea ratia. Gwatia rehe gwereko akanitara. Dez ko akanitara a'ero. Oakağa rehe inainani gwereko gwerate'varuhua. Herate'varuhua Tupana'ga mbotegwetei yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo.

² Yhyapypeva'ea oko ja'gwara'java'ea ja leopardo ja. Ipya oko urso pya ja. Ijuraa oko ja'gwara'java'ea jurua ja leão jurua ja. Kiro tejuhua'javuhuva'ea imbopopoakarukari yhyapypeva'ea oji'ja ojipy'rovouka jupe toko ti yhyapypeva'ea jireheve'ga nduvihavamo javo.

³ Ojipejiva'ea ji hepiagi yhyapypeva'ea akağa. Oko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea nhakağa rehe. Nurã ji ei: Omano po raji'i. Kiro okwerava'ja reki! a'e ji hepiaga ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

Yvyakotyve'ğa nhaporemo ға nhimomby'ai hehe a'ea mbo-pogweavo.

⁴ A'ero ға tejuhua'javuhuva'ea mbohetei. A'reki tejuhua'javuhuva'ea ombopopoakaruka yhyapypeva'ea pe. Yhyapypeva'ea ға imbohetei no.

–Ma'ğa ipopoaka yhyapypeva'ea ja? ei ға. Ma'ğa ipopoaka a'ea hohe otavuka a'ea pe? Ndipopoakahavi tuhẽ a'ea pe! ei ға imboheteavo.

⁵ Kiro yhyapypeva'ea monhi'ite'varuhuhava. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

–Tanhimbohete tuhẽ ti ji Tupana'ga mbotegweteavo nehẽ. Quarenta e dois meses rupi ti ji tako nanongara rehe yvya koty nehẽ, e'i.

⁶ Nurã yhyapypeva'ea Tupana'ga mbotegwetei. Tupana'ga ronga mbotegwetei. Yvagipeve'ğa mbotegwetei. Nahã yhyapypeva'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga renoite'varuhuavo.

⁷ Kiro yhyapypeva'ea mbopopoakahava no. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

–Tatavuka ti ji Tupana'ga remimo'ëhara'ğa pe. Tamombi ti ji ғapopoakara, e'i. Tajipopoaka ti ji yvyakotyve'ğa hohe pa, e'i. Ga hohe pa ti ji tajipopoaka – kiroki ға ojogwe'ygwe'yja'ğa. Ojipe'ğa hohe pa no ti ji tajipopoaka. Tajipopoaka ti ji ға hohe pa no – kiroki ға ojoatyatyvi ғanhi'iğa. Yvyakotyve'ğa gwyğagwyriveve'ğa hohe pa ti ji tajipopoaka no, e'i yhyapypeva'ea.

⁸ Jihì, João, akwaha aere'iva'ea ikwatija. Ikwatija ji ei: Yvyakotyve'ğa nhaporemo ti yhyapypeva'ea mbohetei ojikoga hehe nehẽ – kiroki ға ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype, a'e ji ikwatija. Gandra Tupana'ga ndokwatijari livro pype yvagi pe tuhu ti ға ji pyri okovo avuirama jave'yma. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. Gaha Tupana'ga omombe'u yvya apohava renonde aerẽ ti ga ojijukauka nehẽ javo, a'e ji ikwatija aere'iva'ea.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu nhirembikwatijara, a'e ji.

¹⁰ Kiroki ға ojipe'ğa topyhy ға nderogwovo

– ғahã ti ojipe'ğa opyhygaha nehẽ ға nderogwovo nehẽ, a'e ji ikwahava aere'iva'ea.

Kiroki ға ojipe'ğa tojuka itakyhea'javuhuva'ea pyvõ

– ғahã ti ojipe'ğa ojuka tuhẽ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ, a'e ji ikwahava aere'iva'ea.

Nurã ti Tupana'ga remimo'êhara'ğa tonhimomirana ojiko-heteavo ga rehe nehẽ, a'e ji ikwatija aere'ĩva'ea.

Yvyapypeva'ea

¹¹ Kiro ojipea ji hepiagi tiruahũva'ea vyapypeva'ea. Ohẽ vyapypeva'ea vyva hugwi ua vyva arimo upa. Mokõi ko vyapypeva'ea ratĩa. Hatĩa ko cordeiro ratĩa ja. Hahyahi vyapypeva'ea nhi'ĩga tejuhua'javuhuva'ea ja.

¹² Yhyapypeva'ea ombopopoakaruka vyapypeva'ea oji'ja. A'ero vyapypeva'ea yhyapypeva'ea mboheteukari vyakotyve'ğa pe vyva pe no – kiroki yhyapypeva'ea gwereko ika'êagwera ite'varuhuheteva'ea.

¹³ Yvyapypeva'ea japoapoi ahemonhimomby'ava'ea. Yvaga hugwi imbojyvi tata imbuhua vyva koty. Gwepia pa vyakotyve'ğa ahemonhimomby'ava'ea.

¹⁴ Ahemonhimomby'ava'ea apovo ġwaramo vyapypeva'ea ġa moandyandyjuhui. Ipopoaka vyapypeva'ea ahemonhimomby'ava'ea apovo ġwaramo yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Yvyakotyve'ğa pe vyapypeva'ea ei:

–Peapo ti ha'angavuhua kiro timbohete ti a'ea ra'angavuhua javo – kiroki a'ea ko yhyapypeva'ea herekovo ika'êagwera ite'varuhuheteva'ea itakyhea'javuhuva'ea rembikytiuhagwera. A'ea ra'angavuhua ti peapo. A'reki a'ea okwerava'ja reki yhyapypeva'ea, e'i vyapypeva'ea.

Mbatera ġa japo yhyapypeva'ea ra'angavamo a'ero.

¹⁵ Opopoakahetero ġwaramo vyapypeva'ea imondoi opytua ha'angava pe imopo'ama.

–Opo'ã reki ha'angava ogwoogwovo, ei vyakotyve'ğa hep-iagame.

Ha'angava onhi'ĩ. Kiro i'ei:

–Tanhimbohete ti vyakotyve'ğa nhaporemõ, e'i.

Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea ra'angava – ġahã ha'angava ojukaika.

¹⁶⁻¹⁷ Yvyakotyve'ğa nhaporemõ herekoi yhyapypeva'ea rembikwatijarukaragwera ojihe a'ero. Ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe. Hera ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera número. Okwatijaruka ti ġa opoa rehe ojohukoty rõi. Opoa rehe ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka gwetovapya rehe. Okwatijaruka ġa nhaporemõ: okoteheve'ğa ġanduviha'ğa imbateve'ğa nimbaterive'ğa ojipe'ğa no – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ğa, kiroki ipiro'ye'ỹve'ğa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirukare'yma ojihugwi no. Ga ojihe ikwatijarukare'ymame yhyapypeva'ea ra'angava noma'êukari ġa pe mbatera ipyhygukare'yma imondoukare'yma no. Nahã

hyapypeva'ea ra'angava hendukatuukarahai vvyakotyve'ga pe onhi'iga opopoakaramo.

¹⁸ Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi yhyapypeva'ea rera. Kiroki ga okwaha hete - gaha ti tomo'emo'ẽ yhyapypeva'ea rera número onhimombaragwahava hehe. Yhyapypeva'ea rera número ko akwaimbae'ga rera número. Yhyapypeva'ea rera ko número seiscentos e sessenta e seis.

14

Cordeiro'jave'ga he'yjuhuranuhũve'ga pavẽi

¹ Kiro ji hepiagi. Nanime cordeiro'jave'ga ami vvytyruhua rehe Sião rehe! Ga pavẽi ẽ ga oko cento e quarenta e quatro milve'ga. Ikwatijara ẽ ga gwereko gwetovapya rehe. Ikwatijara ko cordeiro'jave'ga rera garuva'ga rera no.

² Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Onhi'igahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja onaranaraũhũva'ea ja no. Ikatu ganhi'iga imonhi'ihava ja no harpas ja, a'e ji yvagipeve'ga renduva.

³ Cento e quarenta e quatro milve'ga nhimby'yi ipyahuva'ea rehe yvagi pe ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe ga apygame oapykava rehe okovo aheruvihavuhetero. Onhimby'yi ẽ ga quatrove'ga ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe no. Tegwete ojipe'ga nhimbo'ehava a'ea rehe. Gahã jate onhimbo'e hehe ipyahuva'ea rehe onhimby'yita cento e quarenta e quatro milve'ga. A'ereki Tupana'ga ẽ ga mbopiro'yuka gambote'varuhuva'ea hugwi ẽ ga pokoguka ẽ ga mbuhuruka ojipyri yvagi pe ẽ ga mombytavouka avuirama.

⁴ Ga ndokote'varuhui. Ga ko ẽ ga ja - kiroki ẽ ga ndogwerekangavi kunhangwera'ga. Pyry hete ẽ ga. Cordeiro'jave'ga hoa nanani ẽ ga hoi ga rupi okovo ganhi'iga rupi. Tupana'ga omo'emo'ẽypy ẽ ga ojive vvyakotyve'ga hugwi ẽ ga mbopiro'yuka.

—Gahã ti toko jireheve'ga cordeiro'jave'gareheve'ga no, ei Tupana'ga ẽ ga mo'emo'eamo. Toko ti ẽ ga nhinhi'iga rupi ganhi'iga rupi no. Jara'ga hohe vvyakotyve'ga hohe ẽ ga pyryvamo okovo a'ero, ei Tupana'ga.

⁵ Ni'mbeangavi Tupana'gareheve'ga. Nurã ndojari ẽ ga ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhete'ga rovai pyteri pe.

Trẽsve'ga Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga

⁶ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ga veverame yvatea gwyrimo. Ikwahava gwaramo omondoã ga ei:

—Taho ti ji imombe'gwovo pyryva'ea ipave'ỹva'ea Jesus'ga mombe'ua vvyakotyve'ga pe nhaporemõ nehẽ.

Gagwyġagwyripeve'ġa pe ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojogwe'ygwe'yja'ġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa peġape ti ji tamombe'u. Ojipe'ġa pe ti ji tamombe'u no. Yvyakotyve'ġa pe nhaporemoyvya koty ti ji tamombe'u nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁷ Hahyahi ganhi'iġa ga erame ġa pe a'ero:

–Pehendu katu ti Tupana'ga rerekokatukatuavo ga ko ipopoaka ojipe'ġa hohe pa javo. Pembohete ti ga gaha jate oko nhanderuvihavuhuhetero javo. A'ereki kiro ga'ea okote'varuhuve'ġa pe peko te'varuhu pe javo. “Peho ti hahyva'ea ruvihava pype nehē,” e'i ti Tupana'ga nehē.

–Pembohete ti Tupana'ga mboukwahava penenypy'amo ga rovai pyteri pe. Gaha ombojihu yvaga yvya no ypi-ahua ruvihava no yhyaryapyruhua nhaporemoyvya no, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁸ Kiro ojipe'ga vevei ga reviri no Tupana'gapyrive'ga. Imombe'gwovo ga ei:

–Cidadepeve'ġa Babilôniapeve'ġa popoakahetea ipigi! Opi hete tuhē! A'ereki ġa ombote'vate'varuhu yvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa nhaporemoyvya, ei ga. Babilôniapeve'ġa onhimbo-pogweuka ojipe'ġa pe toko te'varuhu ti ġa nhande ja javo. Babilôniapeve'ġa ja ġa ndekote'varuhui a'ero gworygworyvamo ġandekote'varuhua rehe, ei ga.

⁹⁻¹⁰ Kiro ojipe'ga vevei mokonha'ġa ndeviri no Tupana'gapyrive'ga. Trēs ko ġa a'ero. Hahyahi ganhi'iġa ga erame:

–Kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava rehe ve – ġahā ti ombuhuruka ite'varuhuva'ea ojive nehē, ei ga. Po ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rembikwatijarukara gwetovapya rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehē, ei ga. Po ġa okwatijaruka opoa rehe, a'ero ti ite'varuhu ġa pe nehē no.

–Tupana'ga ti onhimonha'nga ġa ndehe nehē. Ndoporog-wetygi ti ga ġa nehē, ei ga. A'ero ti Tupana'ga ġa mondoi tata pype enxofre pype nehē no hahyva'ea ruvihava pype. A'ea pyvō ti ga hahya mondoi ġa pe nehē, ei ga. Hahyrame pevo ġa pe ti pyryve'ġa Tupana'gapyrive'ġa ġa ndepiagi nehē. Ga pavēi ti cordeiro'jave'ga ġa ndepiagi nehē hahyrame ġa pe nehē, ei ga.

¹¹ Nane'yimi ti ihemi tatatiġuhūa hahyrame ġa pe nehē. Hahya ti ndopigi ġa hugwi ypytunimo arimo nehē no, ei ga. Hahy hete ti ġa pe tata pype jipi nehē – kiroki ġa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava reheve, kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe, ei ga imombe'gwovo.

12 —Nurã ti Tupana'ga remimo'êhara'ğa tonhimomirana ojikheteavo Jesus'ga rehe Tupana'ga remimombe'uhetea rendukatuavo nehê, ei ga.

13 Kiro ji ojipe'ga renduvi yvagipeve'ga. Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti nhiremimombe'ua nde ve kiro. Kiro Cristo'gareheve'ğa ndoryndoryvamo – kiroki ға omano kirê nehê, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

—Na tuhê, e'i Tupana'ga ra'uva. Kiro ға ndoryndoryvamo. A'ereki omanorê ға oapo pi. A'ero ғаpy'a rukatui. Oporavyky hete na'ê ға okovo yvya koty Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo okokatuavo onhimomiranama. Aerê omanorê ti ға ndukatui yvagi pe nehê. Gandekokatuagwera ti jukwaha nehê ға vahemirê yvagi pe, e'i Tupana'ga ra'uva.

Okyti ға kopeva'ea

14 Kiro nanime ji hepiagi yvağatiğa. Itiğahivuhuva'ea ko yvağatiğa. I'arimo ga oapy. Oko ga ja – kiroki ga oko yvagipeva'ero yvyakotyva'ero no. Oakağa rehe ga gwereko akanitara ouro apopyra okovo ғwaramo aheruvihavuhetero. Opo pe ga gwereko haimbeva'ea foice.

15 Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohetehava hugwi garonga hugwi ua. Hahyahi ganhi'iga ga erame yvağatiğa'arimove'ga pe. Ga pe ga ei:

—Ekyti kopeva'ea eapoa pyvõ haimbeva'ea pyvõ jajuro ғwaramo yvya koty. A'ereki kiro ikytihava, ei ga ga pe.

16 —Kwa, ei ga.

A'ero ga ikytipavi kopeva'ea nhaporemoo yvya koty a'ero – kiroki ga oapy yvağatiğa arimo.

17 Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohetehava hugwi garonga hugwi yvagipeva'ea hugwi. Gwerekoo ga haimbeva'ea no foice.

18 Kiro ojipe'ga ruri ikwava'êhava hugwi Tupana'gapyrive'ga. Gaha ko tata repiakatuhara'ga. Hahyahi ganhi'iga ga erame Tupana'gapyrive'ga pe – kiroki ga gwerekoo haimbeva'ea.

—Ekyti yva'ia ahara yhypoa'java'ea hugwi imono'ono'ombava. A'ereki yva'ia uva jaju pa yvya koty, ei ga ga pe.

19 —Kwa, ei ga.

A'ero ga yva'ia kytipavi yvya koty imono'ono'ombava a'ero imomboo imu'umu'ũhavuhua pype to'ê ti yva'ia ryhya jugwi javo.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea, a'e ji imu'umu'ũhava pe. A'ereki Tupana'ga omu'umu'umuka okote'varuhuve'ğa jukajukavouka imo'emo'êuka ғandekoa nhaporemoo.

²⁰ Cidade koty ġa imu'umu'umi yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. He'yjuhu ranuhū hete yva'ia ryhya i'ēi jugwi ġa imu'umu'umame. Okote'varuhuve'ġa ndekoa pe a'e ji yva'ia ryhya. Paivouhu ihoi ġandekoa Tupana'ga ġa mu'umu'umukarame. Gandekoa oho paivouhu trezentos quilômetros. Hehanhuhū ġandekoa typya no. Typya ihoi um metro e meio ogwovo. Oho ġandekoa cavalo jurua apiavo. Nahã typya ihoi cavalo jurua yvate jaimē ġandekoa.

15

Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga ti omondo karugwara

¹ Kiro ji ojipe'ġa ndepiagi ahemonhimomby'auhuve'ġa – kiroki seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa okwahavuka aere'īva'ea okovo yvagi pe yvagipeve'ġa. Omondo ti ġa seteva'ea karugwara vvyakotyve'ġa pe nehē. Seteva'ea karugwara ko mba-pavava'ea. Seteve'ġa imondomondorē seteva'ea karugwara vvyakotyve'ġa ndehe po ti Tupana'ga nhimonha'ngahetea ipigi ġa ndehe nehē.

² Kiro ji hepiagi ypiahua ruvihava'java'ea. Ypiahua ruvihava'java'ea ko vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra no. Vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra, a'ea memei ko ojihe'a ojogwehe. Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea yhyapypeva'ea ra'angava reheve – ji ġa ndepiagi ġa amame ypiahua ruvihava'java'ea rembeyvyri pe. Ndokwatijarukari ġa ojihe yhyapypeva'ea rera opopoakaramo yhyapypeva'ea hohe. Ndokwatijarukari ġa yhyapypeva'ea rera número ojihe no. Gwereco ġa Tupana'ga remimondoa imonhi'ihava harpas.

³ Tupana'gareheva'ea nhimby'yja rehe Moisésva'ea nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi. Cordeiro'jave'ga nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi no. A'ereki ġa Tupana'ga mbohete gaha jate ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhete'ga javo. Onhimby'yita ġa ei:

–Tupana, orepojykaharetea, ndehe ko vvyakotyve'ġa nduvihava epopoakaramo ġa hohe pa.

Ndehe ko ġanduvihavuhuhetero avuirama ymya hako aerē nehē no, ei ġa onhimby'yita.

Ereapo nde ġamonhimomby'auhuva'ea enhimboheteuka ġa pe.

Ereko katu hete nde ġa nderekokatuavo imombe'gwovo a'itituhēva'ea ġa pe, ei ġa onhimby'yita Tupana'ga mboheteavo.

⁴ Ga nhaporemo nde rendu katu nde mboheteavo ga pyry hete javo.

A'ereki nde tehe jate ko ndepyry hete tuhē.

Uhu pa ti ġa ogwya hugwi nhaporemo nehē nde mboheteavo nderovai pyteri pe nehē.

A'ereki nde erehepiuka ejekokatuagwera ġa pe.
Nahã ġa ei onhimby'yita upa Tupana'ga mboheteavo.

⁵ Ga nhimby'yirẽ ji hepiagi yvagi pe. Pevo ko Tupana'ga mboheteava ipira apopyra – kiroki pyryheteva'ea gwereko Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryru'ia. Ojipe'a gambohetehava.

⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa hemi jugwi – kiroki ġa omondo ġwerĩ karugwara yvyakotyve'ġa pe. Omongi ġa tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra ndiky'ai'i'iva'ea. Omongi ġa oku'ayvira imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko ġaku'ayvira.

⁷ Ga pe quatrove'ġa nde'yja'ga imondoi nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra. Sete ko nhaetingy'a'java'ea. Tupana'ga nhimonha'ngahetea rekoï nhaetingy'a'java'ea pype avuira-mave'ga nhimonha'ngahetea. Tynahẽ a'ero.

⁸ Tatatiġuhũhetea rekoï Tupana'ga ronga pype gambohetehava pype. A'ereki Tupana'ga oko ipype. Tupana'ga rendy'jaro ġwaramo gambohetehava pype hekoï tatatiġa. Gapopoakaro ġwaramo hekoï tatatiġa ipype no. Tynahẽ gambohetehava a'ero. Tatatiġuhũa ġwaramo ti ahe ndohoi gambohetehai pe seteve'ġa remimondoa renonde nehẽ. A'ereki seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa e'i:

—Orenhinanhinani ti toromondo na'ẽ karugwara yvyakotyve'ġa pe nehẽ, ei ġa.

16

Tupana'ga nhimonha'ngahetea oko nhaetingy'a'java'ea pype

¹ Kiro ji ga renduvi Tupana'ga mbohetehavapypeve'ga. Hahyahi ganhi'igã ga erame seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe:

—Peho ti heka'voga Tupana'ga nhimonha'ngahetea nhaetingy'a'java'ea hugwi. Peheka'vo ti yvya koty, ei ga ġa pe.

² —Kwa, ei yvagipeve'ġa.

Kiro ġande'yja'ga hona'ẽi a'ero heka'voga yvya koty Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipejiva'ea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Nurã ihemi ġajauhua ite'varuhuheteva'ea yvyakotyve'ġa ndehe – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe. Kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava – ġa ndehe ihemi ġajauhua ite'varuhuheteva'ea no.

³ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Mokõï ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Ypiahua ruvihava rehe ga heka'vogi. Ypiahua ruvihava nhimbotei omanove'ga rekoa'java'ero. Nurã yhyapora imanombavi.

⁴ Kiro ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Três ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhña rehe yhyaryapyruhua rehe no ga heka'vogi. Paranauhña nhimbotei aherekoro a'ero. Yhyaryapyruhua onhimbote aherekoro no.

⁵ Kiro ji ga renduvi – kiroki Tupana'gapyrive'ga oko yhya repiakatuhara'ga. Tupana'ga pe ga ei:
–Jipojykaharetea, ei ga Tupana'ga pe.
Aġwamo nde ereko. Ymyahũ nde ereko hako.
Ndehe ko ereko katu hete yhya monhimboteavo aherekoro ġa pe.

⁶ A'ereki ġa neremimo'ēhara'ġa apiti
nenhi'ġa mombe'uhara'ġa ndeheve ġandekoa reka'voga.
Kiroġwe aherekoa nde imondoi ġa pe to'u ti ġa jawo.
Pyry nde imondoi a'ea ġa pe, ei ga Tupana'ga pe.

⁷ Kiro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi nahā:
–Na tuhē, Tupana, orepojykaharetea!
Ndehe ko vvyakotyve'ğa nduvihava epopoakaramo ġa hohe pa.

Ereko katu hete
e'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya hupi katu
okote'varuhuve'ğa pe.
Poru ji henduvi ikwava'ēhava hugwi.

⁸ Kiro ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Quatro ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Kwara rehe ga heka'vogi tombokai ti kwara vvyakotyve'ğa tata pyvō jawo.

⁹ Kwara vvyakotyve'ğa mbokaihetei a'ero. Hahy hete ġa pe a'ero. A'ea nhaporemō karugwara Tupana'ga imondomondoukari ġa pe. Ga karugwara mondoukaro ġwaramo ġa ete'varuhuhetei Tupana'ga pe ga mbotegweteavo. Ndogwerojijyi reki ġa ojeaporoġita okokatue'yma ga mboheteeyma.

¹⁰ Kiro ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Cinco ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Yhyapypeva'ea gwyrā rehe ga heka'vogi. Pevo yvya koty yhyapypeva'ea oko ogwyripeve'ğa nduvihavamo. Yhyapypeva'ea gwyrīpeve'ğa pe ppytunahivuhu a'ero. Hahy hete ġa pe. Ohu'u ġa okūa a'ero hahyhetero ġwaramo ġa pe.

¹¹ Yvagipeve'ga pe Tupana'ga pe ġa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo hahyro ġwaramo ojive. Ojauhuro ġwaramo ġa ete'varuhuhetei ga pe no. Emo ġa ndogwerojijyi ojeaporoġita okokatue'yma.

¹² Kiro ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi.

Seis ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa ruvihava rehe rio Eufrates rehe ga heka'vogi. Paranauhūa ruvihava rio Eufrates ty pa onhimboavujikwea a'ero tuhu ti kwara porakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa yvya pikaġa rupi javo.

13 Kiro ji hepiagi trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea anhaġa. A'ea ko kururua ja. Tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi ojipea hemi. Yhyapypeva'ea jurua rupi ojipea hemi. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga jurua rupi ojipea hemi. Nahā ko trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea.

14 Tiruahū Diabo'gapyriva'ea okovo Diabo'ga nhi'ġa rehe japojavovo ahemonhimomby'ava'ea. Kiro ihoi vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa pyri nhaporemogā mono'ono'oġuka ġa movahemuka totavuka ti ġa Tupana'ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: "Diabo'gapyriva'ea ġa mono'ono'oġukarame ti ji ei ġa pe nehē: Peko te'varuhu pe. Peho kiro tata pype hahyva'ea ruvihava pype. A'ea ti ji ei ġa pe jipopoakahetero ġa hohe pa nehē ġapopoakara mombiga," ei Tupana'ga.

15 —Pehendu ti, ei Cristo'ga nhande ve. Ahe nomboha'uvi iporomive'ġa ndura. Ahe ja ti pe napemboha'uvi jirura'java nehē. Nurā ji ei pe me: Pyry hete ti pe me nehē pe nhimomiranamame nhinhi'ġa reroviapige'yma aerē ti ga ruri nehē javo. A'ero ti pe ndekoi ga ja nehē — kiroki ga gwereko opira imongiavo onhinotīe'yma, ei Cristo'ga nhande ve.

16 Diabo'gapyriva'ea omono'ono'oġuka vvyakotyve'ġa nduvihava'ġa. Pea pe ġamono'oġukahava pe hebreus'ġa e'i Armagedom.

17 Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Yvate ga heka'vogi. Sete ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Kiroki ga oko yvagi pe aheruvihavuhete'ga ronga pype gambohete'ava pype ga'apykava pyri — hahyahi ganhi'ġa ga erame pea hugwi:

—Momina Tupana'ga nhimonha'nga! ei ga.

18 Kiro inhi'inhi'ġi onaranaraġa overaverava. Yvya oġwyġwy hete ranuhū tuhē. Vvyakotyve'ġa mbojihuvypyagwera jate ndogwerekoi nanongara.

19 A'ero cidadeuhua i'ġwy'ġwyri. Trêsva ko ipeheuhūva'ea cidadeuhua peheuhūva'ea a'ero. Cidades nhaporemogā koty indurundurupavi he'yjuhuva'ea. Tupana'ga okwahava'ja Babilōniapeve'ġa ji ndapotari ġandekote'varuhua javo. Ipopoaka hete ġa novā a'ero. A'ereki kiro Tupana'ga onhimonha'nga hete ġa ndehe onhimboahiva ojipypava ġa ndehe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.

20 Ypa'ōa oka'nhyamba. Ahana'ja a'ero. Yvytyruhua ahe ndohepiaga'javi no.

²¹ He'yjuhu itatiġuhūa'java'ea amana royxagahiva'java'ea okya yvaga hugwi vvyakotyve'ġa ndehe. Tupana'ga pe ġa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo. A'ereki amana royxagahiva'java'ea hahy ranuhū ġa pe. A'ereki hehanhuhū hete amana royxagahiva'java'ea itatiġuhūa'java'ea. A'ea pohyja ko quarenta quilos hetakwera ja.

17

Kunhangwerahēa oapy yhyapypeva'ea arimo

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ġa nde'yja'ga – kiroki seteve'ġa gwereko nhaetingy'a'java'ea yvagipeve'ġa. Ji ve ga nhi'iġi javo:

–Herejo, ei ga. Kiro ti ji ipopoakavehēa repiukari nde ve nehē Tupana'ga erame hēa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.” A'ea ti Tupana'ga ei hēa pe nehē – kiroki akwaimbae'ġa upaharahēa oapy ypihua arimo ypihua ruvihava arimo no paranauhūa arimo no. Onhimongyheteuhu yhya. A'ea arimo nhaporemo hēa apygi oina.

² He'yjuhuve'ġa vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa oko hēanhi'iġa rupi okote'varuhuavo hēa rendukatuavo. Hēa vvyakotyve'ġa mbopogwei ojihe ġa mbote'varuhuavo oji'ja. A'ero ġa ndekote'varuhui okovo hēanhi'iġa rupi gworygworyvamo hēarekote'varuhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

³ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojykataturame. Ongae'yi me ga ji rerohoi. Pevo ji hēa repiagi. Yhyapypeva'ea arimo hēa apygi. Iġwaġahi yhyapypeva'ea. He'yjuhu hete ikwatijara hehe. Ohyġahi ikwatijara hehe. Herate'varuhua pe ikwatijara i'ei Tupana'ga mbotegweteavo yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. Sete ko yhyapypeva'ea akaġa. Dez ko yhyapypeva'ea ratīa.

⁴ Hēa opipyryva imongi tapy'ynhapiġwaġahiva'ea tapy'ynhapiġwaġuhūva'ea no. He'yjuhuva'ea hēa imongi ombojigwahava ouro apopyra itakatua no pérolas no. Gwereko hēa nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra opo pe. Ite'varuhuranuhūva'ea oko nhaetingy'a'java'ea pype hēate'varuhua hēareaporoġitate'varuhua.

⁵ Gwetovapya rehe hēa gwereko ikwatijara. Hēarera pe ikwatijara i'ei:

–Aherembikwahavipyre'yma ko hēarera.

Três ko hēarera.

Ojipea ko Babilônia ipopoakaheteva'ea.

Ojipea ko Akwaimbae'ġa upahara'ġa nemboopya.

Ojipea ko Ite'varuhuranuhūva'ea remboypya yvya koty. A'ea i'ei ikwatijara. A'ea ko hēarera a'ero hēaretovapya rehe.

⁶ Kiro hēa repiaga ji ikwahavi heagwry hēa javo. Heagwry hete hēa. A'ereki hēa horyory ranuhū hete Tupana'ga remimo'ēhara'ga manoa rehe. Gajikoga ġwaramo Jesus'ga rehe hēa ġa jukaukari. A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga hugwi.

Hēa repiagame ji nhimomby'ahetei tuhē.

⁷ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—Maraname nde nhimomby'ai? Kiro ti ji imombe'ui nde ve aherembikwahavipyre'yma hēa mombe'gwovo. Kiro ti ji imombe'ui nde ve yhyapypeva'ea no – a'ea hēa reroho ojihe herekovo seteva'ea oakaġa dezva'ea ġwatīa no, ei ga ji ve.

⁸ Yhyapypeva'ea – akoja nde erehepia – a'ea ko ymyahū oko. Aġwamo a'ea ndokoi. Aerē ti a'ea ihemi vvykwaruhua hugwi nehē – kiroki ikwaruhua oho paivouhu, ei ga. Aerē ti yhyapypeva'ea ihoi hahyva'ea ruvihava pype upa avuirama nehē. Tiruahū ti jupe jipi a'ero nehē, ei ga.

—Hepiagame ti vvyakotyve'ga nhimomby'ai nehē – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype. Gandera Tupana'ga ndokwatijarangavi livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avuirama jave'yma. Yvya apopypagwera jate Tupana'ga ndokwatijari ġandera, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo. Onhimomby'a ti vvyakotyve'ga nehē yhyapypeva'ea repiagame. A'ereki ymyahū yhyapypeva'ea oko, aġwamo ndokoi, aerē ti hekoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo.

⁹ —Ojapykaheterame jate ti ahe ikwahavi, ei Tupana'gapyrive'ga. Kunhangwerahēa oapy yhyapypeva'ea arimo, ei ga. Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteva'ea pe vvytyruhua pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ero kunhangwerahēa apygi seteva'ea rehe vvytyruhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁰ Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteve'ga pe no ġanduvihavuhu'ga pe vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Cincove'ga seteve'ga nde'yja'ga ndokoa'javi vvyakotyve'ga nduvihavuhuro. Ojipejive'ga seteve'ga nde'yja'ga oko ġanduvihavamo kiro. Ojipe'ga seteve'ga nde'yja'ga ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Ganduvihavuhuro okorame ti ga topytaahi'vi okovo ġanduvihavuhuro, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹¹ Yhyapypeva'ea – a'ea oko ymyahū, aġwamo ndokoi – a'ea vehevi oko vvyakotyve'ga nduvihavuhua seteve'ga mbohe'yikavamo. A'ero ġa ei: Oitove'ga ko vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga. Yhyapypeva'ea ko seteve'ga nde'yjava'ea

a'ero. Hahyva'ea ruvihava viara rupi ihoi upa. Pevo ti tiruahũ jupe jipi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

12 —Dezva'ea yhyapypeva'ea ratĩa - akoja nde erehepia - a'ea ji ei dezve'ga pe vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga ndokoi ve ganduvihavuhuro. Aerẽ ti yhyapypeva'ea ga mongoahi'vi nehẽ toko ti ga ganduvihavuhuro javo. Uma hora rupi jate ti ga ndekoahi'vi ganduvihavuhuro yhyapypeva'ea pavẽi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

13 Nombojoyvvyvyri ganduvihavuhu'ga ojeaporogita. A'ero ti ga nhaporemo yhyapypeva'ea pokogi okovo a'ea nhi'iga rupi nehẽ. A'ereki ga ipopoaka okovo ganduvihavuhuro nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

14 Aerẽ ti ga tavukari cordeiro'jave'ga pe nehẽ. Gapopoakara ti cordeiro'jave'ga imombihetei nehẽ. A'ereki ga oko vvyakotyve'ga pojkahara'ga pojkaharetero. Oko ga ganduvihavuhu'ga nduvihavuhuhetero. Kiroki ga oho ga rupi - ga pe ga e'i jipe: "Pehe ti jireheva'ero nehẽ," e ko ga ga pe. Ga ga mo'emo'ẽ ga mongomongovo toko ti ga jireheva'ero javo, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga rehe ga jikohetei okovo ganhi'iga rupi jate opohire'yma ga hugwi, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

15 —Yhya onhimongyhetehuva'ea - akoja nde erehepia - akoja rehe akwaimbae'ga upaharahẽa oapy okovo ganduvihavuhuro, ei ga. Yhya, a'e ko ji he'yive'ga pe vvyakotyve'ga gwygagwyrive'ga pe no ojipe'ga pe no - kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'iga - ojipe'ga pe no, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

16-18 —Akwaimbae'ga upaharahẽa - akajahẽa nde erehepia - hehẽa ipopoaka vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga mondomondopavuka gwemimbotarimova'ea rupi okovo ganduvihavuhuro tuhẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratĩa - akoja nde erehepia, akoja ko vvyakotyve'ga nduvihavuhuro - gahã ti noarõhetei akwaimbae'ga upaharahẽa nehẽ yhyapypeva'ea pavẽi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve. Nurã ti ga hẽa mbotegwetei hẽapopoakara mombiga hẽambatera pyhyga hẽa hugwi nehẽ. Tata pyvõ ti ga hẽa mbokaipavi nehẽ. Cidadeuhua ji amombe'u hẽa mombe'urame, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. Nahã ti ga cidade rerekoi imbokaipava nehẽ. A'ereki nanongara Tupana'ga opota gwemimbotarimova'ea arõuka ga pe gandeaporogita mbojoyvvyvyre'ymuka. Nahã ga ei: "Tombojoyvvyvyryme ti vvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ojeaporogita yhyapypeva'ea

pokoga okovo a'ea nhi'iġa rupi nehē," ei Tupana'ga. Nahā ti Tupana'ga ġa nderekoi nehē toho ti nhinhi'iġa apiavo javo, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

18

Babilôniapeva'ea popoakara opi

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirē ji ve ji ojipe'ga repiagi. Ga ko Tupana'gapyrive'ga no ua yvaga hugwi yvagipeve'ga. Ipopoaka hete ga ġwendy'jandy'jahetero ovahema vvyva koty imbokojahuavo.

² Hahyahi hete ganhi'iġa ga erame:

—Kiro ti cidadeuhupeve'ġa popoakahetea ipigi nehē!
Opi ġwerī tuhē, ei ga.

Kiro ti ġacidadeuhua rekoi Diabo'gapyriva'ea gwyrā anhaġa gwyrā a'ero nehē Babilônia.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea anhaġa nhimongyi nehē ojoparavuhuva'ea onhimono'oġa, ei ga.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea ipepova'ea ite'varuhuva'ea nhimongyi ojoparavuhuva'ea nehē no.

Kiro ti cidadeuhua ko ipepova'ea nhimono'ono'ongava nehē. Nahā ti ġacidadeuhua hekoi nehē.

³ A'ereki vvyakotyve'ġa nhaporemō okote'varuhu cidadeuhu-peve'ġa rendukatuavo, ei ga.

Vvyakotyve'ġa ndekopotarahipavi cidadeuhupeve'ġa nhi'iġa rupi okote'varuhuavo ġa ja.

Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no oko te'varuhu cidadeuhu-peve'ġa ja ġa potaheteavo no, ei ga.

Mbatera mā'ēhara'ġa nhaporemō vvyakotyve'ġa – kiroki ġa omondo mbatera itambere'ia pyhyga a'ero mbatera pyhyga itambere'ia mondovo no

– ġahā oko imbateheteva'ero a'ero.

A'ereki cidadeuhupeve'ġa opyhy ranuhū ġa hugwi ipotarahiva

imondomondovo itambere'ia ġa pe he'yjuhuva'ea pyhyga, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ojipe'ga renduvi ga rekorame yvagi pe.

—Pejipe'a ti cidadeuhupeve'ġa hugwi jireheva'ero, ei ga vvyakotyve'ġa pe.

A'ereki ġa oko te'varuhu hete, ei ga.

Tapekoi ti ġa ja.

Pe ndekote'varuhue'ymame ti Tupana'ga pe nderekokatui imondoe'yma hahya pe me nehē imondorame ġa pe nehē.

Omondo ti ga hahyhetea cidadeuhupeve'ġa pe nehē.

⁵ A'ereki ġandekote'varuhua he'yjuhu hete.

Okwahava'ja Tupana'ga ġandekote'varuhua a'ea arõe'yma, ei ga ojiheve'ġa pe.

⁶ Cidadeuhupeve'ġa oko te'varuhu imondovo hahya he'yiva'ea ikwehe.

He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero. Omondomondo ġa hahya ikwehe.

Johe ti pemondomondo hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero, ei ga.

Cidadeuhupeve'ġa vvyakotyve'ġa mbote'varuhu.

A'ereki vvyakotyve'ġa ġwendu katu okovo ġanhi'iġa rupi okote'varuhuavo.

A'ero ti hahyro vvyakotyve'ġa pe nehē.

Johe ti pemondo ranuhū hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero

ġa ġa mbote'varuhuro ġwaramo, ei ga.

⁷ He'yjuhuva'ea rerekovo ġwaramo ġa nhimbohetei.

He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya ġa pe a'ero ġa mon-goveveuhuavo, ei ga.

A'ereki ġa e'i onhimboheteavo:

“Nhande ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhua.

He'yjuhuve'ġa nhande rerekokatui nhande rejare'yma.

Ndiajehe'oi ti nhande nhandekoveveuhue'yma nehē.” A'ea ġa ei.

⁸ Nurā ti karugwara ruri ġa pe nehē.

Kotihī ti turi karugwara he'yjuhuva'ea ġa pe ara rupi ve nehē.

Omano ti ġa nehē.

Ojehe'o ti ġa okoveveuhuavo nehē.

Ahā tuhē ti mbatera ġa pe nehē.

Ty'arateuhua ti ġa jukai nehē.

Tata ti ġa mbokaipavi nehē.

Nahā nhaporemō ti ġa pe ara rupi ve nehē.

A'ereki Tupana'ga ipopoaka hete nhandepojkaharete'ga.

Gaha ti omondouka karugwara ġa pe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo, ei ga.

⁹ –Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa – kiroki ġa ġwendu katu cidadeuhupeve'ġa nhi'iġa okote'varuhuavo ġa ja he'yjuhuva'ea rerekovo – ġahā ti ojehe'o nehē cidadeuhupeve'ġa ndehe ovy'are'yma tata cidadeuhua mbokaipavame, ei ga. Nahā ti ġa ndekoi tatatiġuhūa repiagame nehē. A'ereki tatatiġuhūa ohē cidadeuhupeve'ġa mbokaipava hugwi.

¹⁰ Irupeuhu ti ġa ami nehē okyhyjiavo ġwaramo ġambokaja hugwi. Ga ti e'i nehē:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe Babilōniapeve'ġa pe.

Ipopoaka hete ġa novīa.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ Tupana'ga imondopavukari karugwara ġa pe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.” Nahã ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ei okyhyjiavo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

11 –Mbatara ma'ẽhara'ġa ti ġa jehe'opavi nehẽ cidadeuhupeve'ġa ndehe ovy'are'yma vvyakotyve'ġa nehẽ. A'ereki cidadeuhupeve'ġa manoro ġwaramo tegwete ġanembipyhyga'jahava mbatera ma'ẽhara'ġa hugwi, ei ga.

12 –Ndopyhyga'javi ti ġa ouro, prata, itakatua, pérolas, tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea, tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea, yva nehẽ no – kiroki yva ko perfume ojoparavuhuva'ea, ei ga.

–Hyrua ojoparavuhuva'ea ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ no: elefante ranha apopyra, yvapyryva apopyra, bronze apopyra, ferro apopyra, ita apopyra. A'ea apopyra nhaporemo hyrua ti ġa ndopyhyga'javi omanomo ġwaramo nehẽ, ei ga.

13 –Ndopyhyga'javi ti ġa perfume nehẽ: canela, nhandya, incenso, mirra, yva rytya, ei ga. Vinho, óleo, farinha de trigo, trigo – a'ea nhaporemo ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ, ei ga. Gados, ovelhas, cavalos ti ġa ndopyhyga'javi nehẽ. Ndopyhyga'javi ti ġa carretas omanomo ġwaramo nehẽ, ei ga. Okoteheve'ġa – kiroki ipiro'ye'ỹve'ġa – ġahã ti ġa ndopyhyga'javi imondoa'jave'yma itambere'ia ġa ndehe nehẽ toko ti ġa okoteheve'ero oporavykyheteavo nhande ve jate jave'yma, ei ga.

–A'ero ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei cidadeuhupeve'ġa pe nehẽ: 14 “Ikatuheteva'ea penembipotarahiva'ea oji'i – a'ea oka'nhy pe hugwi.

Heheva'ea ikatuheteva'ea pavẽi oka'nhy tuhẽ pe hugwi.

A'ea nhaporemo ti pe ndapehepiaga'javi tuhẽ nehẽ.”

A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

15 –Na tuhẽ ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ – kiroki ġa omondo mbatera nhaporemo cidadeuhupeve'ġa pe ipyhygahiva itambere'ia. Okyhyjiheteavo ġwaramo ġambokaja hugwi ti ġa ami irupeuhu cidadeuhupeve'ġa hugwi nehẽ. Ojehe'o ti ġa ovy'are'yma ġwaramo ġa ndehe, ei ga.

16 –Ga ti e'i nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe

– kiroki ġa omongi tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiġwaġahiva'ea no, tapy'ynhapiġwaġuhũva'ea no.

He'yjuhuva'ea ġa imongi ombojigwahava ouro apopyra, itakatua no pérolas no.

17 Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ ġambaterahetea oka'nhyumba!"

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa epavi okyhyjiavo cidadeuhu-peve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

–Yharuhua mopyryrỹhara'ġa nduvihava'ġa yarupive'ġa no yharuhua mopyryrỹhara'ġa no mbatera ma'ẽhara'ġa no – kiroki ġa onhimombate yarupive'ġa – ġa nhaporemõ ti irupeuhu o'ã cidadeuhu-peve'ġa hugwi nehẽ, ei ga.

18 Cidadeuhu-peve'ġa mbokaipava ġwaramo ti tatatiġuhũa ihemi nehẽ. A'ero ti ġa jehe'oi tatatiġuhũa repiagame nehẽ. E'i ti ġa nehẽ: "Ahã cidadeuhu-peve'ġa'jave'ġa imbateheteve'ġa!" A'ea ti ġa ei cidadeuhu-peve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

19 A'ero ti ġa imombori otimbuguhua oakaġa rehe nehẽ orokoveveuhu ore javo. Ovy'are'yma ti ġa jehe'oi ġa ndehe nehẽ. E'i ti ġa nehẽ:

"Ite'va! Ite'va cidadeuhu-peve'ġa pe!

– kiroki ġa omombate yharuhua jara'ġa ipyhyga ġambaterahetea pyryva'ea ġa hugwi imondovo itambere'ia ġa pe.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ oka'nhyumba ġa hugwi ġa mbokaipavame."

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo.

20 –Tohoryory ti yvaga! ei Tupana'gapyrive'ga.

Pejoryjory ti pyryva'ero no Tupana'gareheva'ero.

Pejoryjory ti Jesus'ga moirũharamo.

Pejoryjory ti Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'uharamo.

A'ereki hahyaġwama cidadeuhu-peve'ġa pe Tupana'ga remimondoagwama ġa ndekote'varuhuro ġwaramo pe me, ei Tupana'gapyrive'ga.

21 Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ipopoakaheteve'ga ipyhygi itauhua. Ipohyi itauhua ġwehanhuhũro yngu'auhua jaime. Ypiahua ruvihava pype ga imombori. Kiro ga ei:

–Nahã ti Tupana'ga ġa momboheteukari cidadeuhu-peve'ġa Babilõniapeve'ġa nehẽ.

Ndihepiaga'javi tuhẽ ti nhande ġa a'ero nehẽ, ei ga.

Cidadeuhu-peve'ġa pe Babilõniapeve'ġa pe ga ei:

22 –Ndokoa'javi ti harpa monhi'ĩhara'ġa, flauta monhi'ĩhara'ġa, trombeta monhi'ĩhara'ġa picidadeuhu pe nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ġa picidadeuhu pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga cidadeuhu-peve'ġa pe Babilõniapeve'ġa pe.

Ndokoa'javi ti ġa picidadeuhu pe nehẽ

– kiroki ġa oapo paravuhu kwaha ikatuheteve'ea.

Ndorohepiaga'javi tuhẽ ti ore ęa pecidadeuhu pe nehẽ, ei ga.
Ndokoa'javi ti ęa pecidadeuhu pe nehẽ

– kiroki ęa ombo'i trigo yngu'a'java'ea nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ęa pecidadeuhu pe nehẽ, ei ga.

²³ Nombokojahua'javi tuhẽ ti lamparina pecidadeuhu pe
nehẽ.

Nahembirekoa'javi ti ęa pecidadeuhu pe nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ęa pecidadeuhu pe nehẽ.

Nahã ti tiruahũ pe me nehẽ.

Kiroki ęa oma'ẽ mbatera pecidadeuhu pe – ęahã ko jukwa-
have'ęa yvya koty ikwehe.

Pejipajivo pe ęagwyriveve'ęa moandyandyipavi, ei
Tupana'gapyrive'ga Babilôniapeve'ęa pe.

²⁴ Ji ve ga ei no:

–Nahã ti tiruahũ cidadeuhupeve'ęa pe Babilôniapeve'ęa pe
nehẽ.

A'ereki ocidadeuhu pe ęa Tupana'ga nhi'ięa mombe'uhara'ęa
apiti

Tupana'ga remimo'ẽhara'ęa apitiavo no.

Oapitiuka ęa akoja'ęa nhaporemo yvya koty, ei
Tupana'gapyrive'ga.

19

Timbohete ti Tupana'ga

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirẽ ji ve ji hahyahiva'ea
renduvi. He'yjuhuve'ęa po ohapukai yvagi pe, a'e ji hendu-
vame. Nahã ęa ei:

–Timbohete ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga!

Tupana'ga ojiheve'ęa ndekote'varuhua mombohetei ęa mom-
byryva avuirama.

Kiro ti ga ęa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhetero opopoakahetero.

² Oko katu hete ga o'erame a'itituhẽva'ea imondovo hahya
okote'varuhuve'ęa pe.

A'ereki ga e'i akojahẽa pe akwaimbae'ęa upaharahẽa pe:
“Ereko te'varuhu nde.

Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.”

Nahã ga ei hẽa pe.

Ereki hẽa vvyakotyve'ęa mongo te'varuhu
ęa ndekoro ęwaramo hẽanhi'ięa rupi.

Nahã Tupana'ga ojiheve'ęa ndepygi hẽa rehe.

A'ereki hẽa oapitiuka ęa, ei ęa yvagi pe.

³ Hahyahi onhi'ięame ęa ea'javi:

–Timbohete ti Tupana'ga!

Tatatiġuhūa kiro ihemi ogwovo hēambokaipava hugwi.

Nane'yumi ti ihemi avuirama nehē, ei ġa yvagi pe.

⁴ A'ero vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa quatrove'ġa pavēi, ġa nhinoġi ojovapyvo yvya rehe Tupana'ġa mboheteavo. Kiro ġa Tupana'ġa mbohetei Tupana'ġa apygame oapykava rehe okovo yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero. E'i ġa:

—Na tuhē! Amém! Timbohete ti Tupana'ġa!

Cordeiro'jave'ġa rembirekohava

⁵ Kiro ji ojipe'ġa renduvi. Ji henduvame ga ei:

—Pe nhaporemō ti pembohete Tupana'ġa Tupana'ġareheva'ero ganhi'ġa rendukatuharamo.

Okoteheva'ero pembohete ti ga penduvihavamo pavēi!

A'ea ji henduvi ga nhi'ġame ga'apykavareheve'ġa apykava hugwi. Ga'apykavareheve'ġa oapy hehe okovo aheruvihavuhuhetero.

⁶ Kiro ji ġa nenduvi. Ojatykave'ġa po, he'yjuhuve'ġa po, a'e ji. Gahā po ohapukai. Typojuhetea pyambua – a'ea po poro, a'e ji. Onaranarā hete ranuhū po, a'e ji ġa nenduva.

Hahyahi onhi'ġa ġa erame:

—Timbohete ti Tupana'ġa!

A'ereki kiro Tupana'ġa oko nhanderuvihavuhuhetero.

Ga ko ipopoaka ġa hohe pa, ei ġa.

⁷ Xajoryjory ti!

Timbohete ti ga mbojirovia nhanderoryroryvamo ga rehe.

A'ereki cordeiro'jave'ġa ti hambireko kiro.

Garembirekohēa onhimboavujikweripe.

⁸ Kiro tapy'ynhapipyryva mondohava hēa pe ndiky'ai'i'iva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra.

A'ero hēa omongi, ei ġa.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra ko Tupana'ġa remimo'ēhara'ġa pira. Tapy'ynhapipyryva linho apopyra, a'e ji Tupana'ġa remimo'ēhara'ġa ndekokatua pe.

⁹ Ji ve Tupana'ġapyrive'ġa ei:

—Ekwatija ti imombe'gwovo. “Horyory ġa – kiroki ġa pe ji a'e: Aerē ti pejo i'gwovo toryvi pe cordeiro'jave'ġa mohembirekohai pe nehē.” A'ea ti ekwatija, ei ga ji ve. A'ea ko a'itituhēva'ea Tupana'ġa ea, ei ga ji ve.

¹⁰ Kiro ji nhinoġi gapya pyri tambohete ti ji ga javo. A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoġi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ġa ti embohete. Ji ko Tupana'ġapyriva'ero reki jitekovo ganhi'ġa rupi nde ja neirū'ġa ja no – kiroki ġa ojiko Jesus'ġa rehe gamombe'ua rehe. A'ereki Tupana'ġa nhi'ġa

mombe'uhara'ga nemimombe'ua nhaporemo ko Jesus'ga mombe'ua, ei ga ji ve.

Cavalo'arimove'ga tiġuhūva'ea'arimove'ga

11 Kiro ji hepiagi. Yvaga ojipe'a jipe. Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – mokōi ko garera. Gambojikohara ko garera. A'ereki ga ombojiko ġa ojihe. Ga pyryvamo ġwaramo ġa gwerovia ganhi'iga. Garera ko A'itituhēva'ea mombe'uhara no. Gaha pyry hete imondovo hahya okote'varuhuve'ga pe otavuka ġa pe pendeko te'varuhu pe javo.

12 Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. Gwereco ga he'yjuhuva'ea akanitara oakaġa rehe. Akanitara repiagame ji ei: Aheruvihavuhuhete'ga tuhē ko ga! Gwereco ga ikwatijara ojihe. Ikwatijara e'i garera pe. Gaha jate okwaha akoja ojera.

13 Omongi ga tapy'ynhapira imondevipyra aherecoa pype. Garera ko Tupana'ga nhi'iga.

14 Gareviri gasoldados'ga nduri yvaga hugwi. Oapy ġa cavalos arimo tiġuhūva'ea arimo. Omongi ġa tapy'ynhapipyryva linho apopyra tapy'ynhapitigahivuhuva'ea ndiky'ai'i'iva'ea.

15 Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea ogwovo.

–A'ea pyvō ti ji imombigi ġapopoakara vvyakotyve'ga gwyriveve'ga popoakara nehē, ei ga. Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ga yvyra pyvō metalva'ea pyvō toko ti ġa nhinhi'iga rupi javo – ahe ja ti ji hendukatuukarahai vvyakotyve'ga pe nhinhi'iga nehē jitekovo ganduvihavuhuhetero nehē, ei ga. Yva'ia mu'umu'ūhara'ga omu'umu'ū yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. Ga ja ti ji vvyakotyve'ga mu'umu'umi jitekovo Tupana'ga nhi'iga rupi nehē Tupana'ga nhimonha'ngahetero ġwaramo ġa ndehe, ei ga. Tupana'ga ipopoaka hete ġa hohe pa.

A'ea cavalo arimove'ga ei ikwahava omondo.

16 Opira rehe tapy'ynhapipukuhuva'ea rehe cavalo arimove'ga gwereco ikwatijara o'uva rehe no. Ikwatijara e'i garera pe.

Garera ko Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduvihavuhuhetea.

Garera ko Yvyakotyve'ga pojykahara'ga pojykaharetea.

17 Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi yvagipeve'ga. O'ā ga kwara arimo. Hahyahi ganhi'iga ga erame ipepova'ea pe nhaporemo – kiroki oveve yvatea gwyrimo. Jupe ga ei:

–Pejihe'ae'a ti pejigwovo yvya koty onhimono'ono'oġa Tupana'ga remimboavujikweri pe i'gwovo ipopoakaheteve'ga remimboavujikweri pe. He'yjuhuva'ea ga omboavujikwe, ei ga.

18 Penhimono'ono'õ ti ti'u ti ġanda'oa javo vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nda'oa soldados'ġa nduvihavuhu'ġa nda'oa no ipopoakaheteve'ġa nda'oa no cavalos ra'oa no cavalos arimove'ġa nda'oa no. Penhimono'õ ti ti'u ti ġanda'oa nhaporemõ javo - kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'ÿve'ġa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirikare'yma ojihugwi. Pe'u ti okoteheve'ġa nda'oa ġanduvihavuhu'ġa nda'oa no, ei Tupana'gapyrive'ġa ipepova'ea pe.

19 Kiro ji hepiagi yhyapypeva'ea vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no ġasoldados'ġa no. Otavuka pota ġa ga pe - kiroki ga oapy cavalo arimo tiġuhũva'ea arimo. Ojatyka ġa ua xatavuka ti ga pe gasoldados'ġa pe no javo.

20 Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'ea pyhygi imomboa tata pype. Opyhy ga Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga no ga momboa tata pype. Ojikwe Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga oapo ahemonhimomby'ava'ea yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Gwemimonhimomby'ava'ea pyvõ ga omoandyandyi ġa a'ero - kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe, kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava no. Kiro cavalo'arimove'ga ga pyhygi ga momboa tata pype ga rekojirame. Yhyapypeva'ea ga ipyhygi imomboa tata pype no hekojirame. Tata ko hehanhuhũva'ea ypihua'java'ea. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre okairame tata pype.

21 Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'eareheve'ġa jukai. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'gareheve'ġa ga ġa jukai no. Huvihavuhu'ġa soldados'ġa ndeheve ga ġa jukapavi. Oapoa pyvõ haimbejovaiva'ea pyvõ - kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ gajuraa rupi - a'ea pyvõ ga ġa jukai.

Kiro ipepova'ea nhaporemõ heve'ngaro i'gwovo ġanda'oa.

20

Os mil anos

1 Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi ga jyvame yvaga hugwi. Gwereco ga chave tape'a ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava javo. Paivouhu oho vvykwara ruvihavuhua. Gwereco ga itanhuramuhũa hehanhuhũheteva'ea opo pe.

2 Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea pyhygi. Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga ymyahũve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Tupana'gapyrive'ga opyhy tejuhua'javuhuva'ea ikwa itanhuramuhũa pyvõ tohoyme ti tejuhua'javuhuva'ea mil anos rupi javo.

³ Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea mombori vykwara ruvi-havuhua pype. Vykwara ruvihavuhua ga hovapytymi chave pyvõ a'ero ikwatija inoḡa hehe tohema'javyme ti tejuhua'javuhuva'ea javo.

—Tohoa'javyme ti akoja vyakotyve'ḡa gwyriveve'ḡa moandyandyja'jave'yma kiro, ei ga. Mil anos kwavirẽ ti ji tamohẽ tejuhua'javuhuva'ea jugwi nehẽ, ei ga. Ohemirẽ ti topytaahi'vi yvya koty nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ḡanduvihava'ḡa ndepiagi ḡa apygame oapykava rehe. Tupana'ga ḡa mboapygukari hehe toko ti ḡa ḡanduvihavamo javo. Ikwahava omondoḡa ḡa ei:

—Timoirũ ti Tupana'ga ga erame vyakotyve'ḡa pe, ei ḡa oapygame. Xa'e ti okote'varuhuve'ḡa pe: “Peko te'varuhu pe.” Pyryve'ḡa pe ti xa'e: “Pepyry pe.” Nahã ti timoirũ Tupana'ga, ei ḡa.

Kiro ji ahemanoagwera ra'uva repiagi jukapyra ra'uva. He'yjuhu ahemanoagwera ra'uva. Nahã ko ahe rekoi yvya koty omanoe'ymame: Ahe omombe'umbe'u Jesus'ga Tupana'ga nhi'ḡa no. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea ra'angava no. Ndokwatijarukari ahe yhyapypeva'ea apoa gwetovapya rehe. Ndokwatijarukari ahe a'ea opoa rehe no. Nahã ahe rekokatui. Ahe Jesus'ga mombe'urame ahearõe'ÿve'ḡa aheakaḡa mombori ahe jukavo a'ero. Aerẽ ahe kwerava'javi. Kiro ahe rekoi huvihavamo Cristo'ga pavẽi mil anos rupi.

⁵ A'ea ko jypya ahembogwerahava. Ojipeva'ea ndokwera'ava'javi ve. Mil anos kwavirẽ ahe nhaporemõ ahe kwerava'javi.

⁶ Tupana'ga remimo'ẽharamo tuhẽ ḡa oko – kiroki ḡa okwera'va'ja jypya rupi ahembogwera'vahava rupi. Pyry hete hete ḡa pe no. Nomanõ'javi ti ḡa nehẽ. Nurã ḡa nomanõi ahemano'jahava rupi. Ikwava'ẽhavamo ḡa ndekoi ikwava'eḡa Tupana'ga pe Cristo'ga pe no. Ojipe'ḡa nduvihavamo ḡa ndekoi Cristo'ga pavẽi mil anos rupi.

Tupana'ga omombi Satanás'ga popoakara

⁷ Mil anos kwavirẽ tejuhua'javuhuva'ea kwaharahava Satanás'ga kwaharahava. A'ero Satanás'ga hemi vykwaruhua ruvihavuhua hugwi.

⁸ Kiro ga hoi a'ero vyakotyve'ḡa gwyriveve'ḡa moandyandyita. Tyapya koty ga hoi nhimbya koty no kwara pora koty no kwara kia koty no. Pea pe nhaporemõ ga hoi ḡa moandyandyita Gogue pe Magogue pe no. Nahã ga ḡa mbojatykai totavuka ti ḡa javo. He'yjuhu hete ranuhũ ḡa. He'yjuhu y'ytiga hay'iuhuva'ea ypihua ruvihava rembeyvyripeva'ea. Na jitehe he'yjuhu hete ranuhũ ḡa

ojatykarame – kiroki ġa ġwendu katu Satanás'ga nhi'ġa otavukapota.

⁹ Ohygahi ġa yvya rehe onhimongyavo. Onhatimatimana ġa hogahoi upa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nduhava pyri cidade pyri – kiroki cidade Tupana'ga remiarōhetea. Emo tata ijyvi Tupana'ga hugwi ua yvaga hugwi ovahema yvya koty vvyakotyve'ġa gwyrivepe'ġa moka'nhyima.

¹⁰ Diabo'ga ko ġamoandyandyihara'ga Satanás'ga. Kiro gamombora tata pype ypihua'java'ea pype. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre a'ero. Tata pype yhyapypeva'ea oko jipe Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga pavēi. Hahy hete ti jupe ga pe no Diabo'ga pe no arimo ppytunimo no avuirama nehē.

Tupana'ga e'i ahe ve peko te'varuhu pe javo

¹¹ Kiro ji hepiagi ojipea huvihavuhuhete'ga apykava. Huvihavuhu hete ga'apykava tiġuhūva'ea. Hehe ji ga repiagi ga'apykavareheve'ga, ga apygame oina okovo huvihavuhuhetero. Ga hugwi yvya ka'nhyimi yvaga pavēi. Ndatekwava'javi a'ero yvya rehe yvaga rehe no.

¹²⁻¹³ Kiro ji omanove'ġa ndepiagi ġa amame Tupana'ga rovai pyteri pe. Ga ko okoteheve'ġa aheruvihava'ġa no. Ypihua ruvihava hugwi ġa ēi ua. Omanoa hugwi ġa ēi ua. Omanove'ġa gwyrā hugwi ġa ēi ua. Nahanahā omanove'ġa nduri o'ama Tupana'ga rovai pyteri pe.

Kiro Tupana'ga ipe'ai livros. Ojipea livro ga ipe'ai no. A'ea pype ga okwatjaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Kiro livros ga imonhi'ġi – kiroki akoja ga ope'a ppy. A'ea pype ga okwatjaripe omanove'ġa ndeaporoġita nanani. Kiro ga imonhi'ġi ikwahava'java ġandekote'varuhua. Nurā ga ei ġa pe ġa amame gwovai pyteri pe:

–Nahanahā pe ndekote'varuhui, ei ga.

Inainani ga ei omanove'ġa pe.

¹⁴ Kiro ga imombori ahemanoa tata pype ypihua'java'ea pype. Omanove'ġa gwyrā ko ga imombori no tata pype ypihua'java'ea pype. Ypihua'java'ea ko tata. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java.

¹⁵ Kiro ga imonhi'ġi ojipea livro – kiroki akoja pype ga okwatjaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri javo. Omonhi'ġa a'ea. Omanove'ġa ndera rekoe'ymame ipype ga ġa mombori tata pype ypihua'java'ea pype.

¹ Kiro ji hepiagi yvagapyahua vvyapyahua no. A'ereki yvagaymyana opa vvyaymyana pavêi. Ahana'ja ypiahua ruvihava yvya koty.

² Kiro ji hepiagi cidadepyryva Jerusalémpyahua rurame Tupana'ga hugwi ohema yvaga hugwi ua. Omboavujikwe jipe ga cidadepyryva imbokatuavo. A'ero cidade oko kunhangw-erahêa ja ġa hêa mboavujikwerame tahembireko hêa ga pavêi kiro javo.

³ Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Hahyahi ganhi'igã ga erame yvaga hugwi:

—Kiro Tupana'ga ronga oko vvyakotyve'ga pyteri pe, ei ga. Kiro ti Tupana'ga ruvi ġa pyri nehê. Kiro ti vvyakotyve'ga oko gagwryipeva'ero gareheva'ero nehê. Ga tuhê ti oko ġa pyri nehê okovo ġanduvihavuhuhetero nehê, ei ga.

⁴ Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehê tapejehe'oa'javi ti javo, ei ga. Nomanoa'javi ti ġa nehê. Ndokoveveuhua'javi ti ġa nehê. Ndojehe'oa'javi ti ġa nehê, ei ga. Ndahahya'javi ti ġa pe nehê. A'ereki jypyva'ea apoa opa yvagaymyana apoa vvyaymyana apoa, ei ga yvaga hugwi.

⁵ Kiroki ga oapy oapykavuhua rehe yvagi pe okovo aheru-vihavuhuhetero – gaha e'i:

—Kiro ji japoi ipyahuva'ea nhaporemo, ei ga.

Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti. A'ereki ji'ea ko a'itituhêva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero, ei ga ji ve.

A'ero ga ei:

⁶ —Momina jiporavykya ko, ei ga ji ve. A'apo pa ji ko. Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega, ei ga. Amongo ti ji ġa jijipyri avuirama nehê – kiroki ġa oko pota ji pyri ojikoga ji rehe. Gamongoagwama pe ji ei: Auka ji ġa pe yhyppyryva ahemongohava. Tomondoyme ti ġa ikwepykava ji ve nehê, ei ga.

⁷ —Kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga nhi'igã onhimomiranama jipi – ġa pe ti ga imombyrypavukari nehê. Ako ti ji ġanduvihavuhuhetero nehê. Oko ti ġa jira'yramo nehê, ei ga.

⁸ —Ojipe'ga ti oho tata pype nehê – kiroki ġa okyhyji ite'varuhuve'ga hugwi okoe'yma nhinhi'igã rupi tombuhuryme ti ġa hahya nhande ve javo.

Ojipe'ga ti oho tata pype nehê no

ojikoge'yve'ġa ji rehe,

okote'varuhuve'ġa,

iporojukahara'ġa,

ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko

ġwembireko'ġarũive'ġa.

Ojipe'ga ti oho tata pype nehê no

ipajive'ga,
 aherembiapopyra mboheteve'ga,
 i'mbeve'ga nhaporemo.

Ga nhaporemo ti oho tata pype ypihua'java'ea pype upa nehẽ, ei ga. Gwereco enxofre ipype nehẽ no. Hakuvahi ti enxofre okairame tata pype nehẽ. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java, ei ga.

⁹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ga nde'yja'ga – kiroki seteve'ga gwereco nhaetingy'a'java'ea tynahẽva'ea seteve'ea heka'voga karugwara mbapavava'ea jugwi. Gande'yja'ga ruri ji pyri onhi'iga ji ve.

–Herejo ji rupi. Kiro ti ji hẽa repiukari nde ve cordeiro'jave'ga rembirekohẽa. Hẽa ti hambireko ga pavẽi nehẽ, ei ga.

¹⁰ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojykatu-rame. Yvytyruhua rehe hehanhuhũva'ea rehe ga ji rerohoi. Paivouhu ihoi yvate vytyruhua. Ji amame vytyruhua rehe ga hepiukari ji ve cidade ruvihava Jerusalẽmpyryva. A'ero ji hepiagi cidade ihemame yvaga hugwi iyyva ua Tupana'ga hugwi.

¹¹ Hendy'jandy'ja cidade herekovo gwaramo Tupana'ga rendy'java gakatua. Hendy'jandy'ja cidade itakatuhetea ja jasp'e'java'ea cristal'java'ea ipyhava'ea. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Nanongara ja cidade hendy'ja.

¹² Hehanhuhũ cidade rokairungava. Yvovouhu no hokairungava. A'ereki paivouhu hokairungava pukuhua oho yvate. Cidade gwereco portas. Doze ko cidade herekoi portas. Portas pyri ga nağanani opyta dozeve'ga Tupana'gapyrive'ga. Portas nanani gwereco aherakwepohara'ga ndera ojihe. Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ga ndera ko ahera'yrava'ea rera. Doze ko gãndera a'ero.

¹³ Kwara pora koty cidade gwereco trẽs portas. Nhimbya koty cidade gwereco trẽs portas. Tyapyra koty cidade gwereco trẽs portas. Kwara kia koty cidade gwereco trẽs portas.

¹⁴ Cidade rokairungava oko dozeva'ea rehe hokairungava pyhykava rehe itauhua apopyra rehe. Hokairungava pyhykava rehe nhaporemo oko ikwatijara. Ikwatijara e'i dozeve'ga ndera pe cordeiro'jave'ga moirũhara'ga ndera pe. Gãndera nanani oko hokairungava pyhykava rehe.

¹⁵ Kiroki ga onhi'ĩ ji ve – gaha gwereco ta'akwarete'ia ouro apopyra a'ea pyvõ ti ji taha'ã ikwahava ipukuhua javo cidade pukuhua portas pukuhua no cidade rokairungava pukuhua no.

¹⁶ Ojo'jajo'jaime cidade rova pukuhua kwara pora koty nhimbya koty pavẽi tyapyra koty pavẽi kwara kia koty

pavēi. Cidade rova pukuhua ga ha'āha'aği ta'akwarete'ia pyvõ nha'angava pyvõ. Paivouhu ihoi ojipejiva'ea pukuhua cidade rova pukuhua ogwovo dois mil e duzentos quilômetros. Cidade yvovouhua pukuhua oko cidade rova pukuhua ja. A'ereki paivouhu oho cidade yvateuhu no ogwovo yvovouhuro dois mil e duzentos quilômetros no.

¹⁷ Cidade rokairungava nhamuhūa ga ha'āha'aği. Nhamuhūa pukuhua ko sessenta e quatro metros.

Nahā Tupana'gapyrive'ga ha'āha'aği. Ojo'ja nha'angava Tupana'gapyrive'ga apoa vvyakotyve'ga apoa pavēi.

¹⁸ Cidade rokairungava ko itakatua apopyra jaspe apopyra. Cidade ko ouropyryva nhaporemō japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurā ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurā ji hepiagi ouro vvytera pype.

¹⁹⁻²⁰ Cidade rokairungava oko hokairungava pyhykava rehe ita apopyra rehe dozeva'ea rehe. Hokairungava pyhykava mbojigwahava ko itakatuheteparavuhua. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Hokairungava pyhykava nanani oko itakatuhetea. A'ea ko nahā:

Ojipea ko jaspe.

Ojipea ko safira.

Ojipea ko ágata.

Ojipea ko esmeralda.

Ojipea ko sardônio.

Ojipea ko sárdio.

Ojipea ko crisólito.

Ojipea ko berilo.

Ojipea ko topázio.

Ojipea ko crisópraso.

Ojipea ko jacinto.

Ojipea ko ametista.

A'ea nhaporemō ko itakatuhetea rera – kiroki itakatuhetea oko hokairungava pyhykava.

²¹ Doze ko cidade herekoi portas. Portas oko pérolas. Doze portas ko doze pérolas a'ero. Pehea cidadepeva'ea ko ouropyryva nhaporemō japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurā ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurā ji hepiagi ouro vvytera pype.

²² Ji ndahepiagi ġajatykahavuhua Tupana'ga mbohete hava cidade pe. Ndogwerekoi reki. A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga vvyakotyve'ga nduvihavuhuhete'ga ġahoheve'ga – gaha tuhē opyta upa ġa pyri cidade pe cordeiro'jave'ga pavēi. Nurā ndatekwava'javi cidadepeve'ga hoa rehe ojatykahavuhua pype. A'ereki ġa ga mbohete gwekohai pe nhaporemō cidade pe.

²³ Ndatekwava'javi kwara rendya rehe cidade pe. Ndatekwava'javi jahya rendya rehe cidade pe no. A'ereki Tupana'ga hendy'jandy'ja imbokojahupava. Cordeiro'jave'ga ko cidade ryapehavamo.

²⁴ Yvyakotyve'ga gwyrive'ga ti hepiakatui okovo kojahuro gwaramo. Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduri cidade pe nehẽ Tupana'ga mboheteavo heruerua oapoakatukatua cidade pype nehẽ.

²⁵ Tupana'ga ti nohovapytymukari tuhẽ cidade portas nehẽ. A'ereki nane'ymi arimo pevo. Naypytuni ti cidade pe nehẽ.

²⁶ Yvyakotyve'ga nduvihava'ga nduri nehẽ Tupana'ga mboheteavo nehẽ heruerua oapoakatukatua cidade pype.

²⁷ Nduri tuhẽ ti cidade pype ndapyryvive'ga okote'varuhuve'ga pavẽi i'mbeve'ga pavẽi. Ojipe'ga Tupana'ga gwereko gãndera livro pype. Gahã ti uhu cidade pype nehẽ. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. A'ea pype Tupana'ga okwatijaripe gãndera tuhu ti ga ji pyri upa okovo avuirama nehẽ javo – kiroki ga ojiko ga rehe.

22

Paranauhũa ko ahemongohava

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hepiukari ji ve paranauhũapyryva ahemongohava. Ikatu hete vidro ja. Typy katu hete ko paranauhũa. Ahepia hete ji ypya a'ero. Ohẽ paranauhũa Tupana'ga apykavuhua hugwi. Perope cordeiro'jave'ga oapy Tupana'ga pyri oina. Ga oko aheruvihavuhuhetero oapyga.

² Pehea pyteri pe i'ami cidade pe yva ahemongohava. Yva o'ã paranauhũa rembeyvyrimo no kokoty rovai kikoty rovai no. Dozeva'ea ojoparavuhuva'ea ko yva'ia yva rehe. A'ereki mēs nanani ko ipotyramo ojipea yva'ia. Yva rohova ko yvyakotyve'ga gwyrive'ga pohağa ohoheteavo jupe.

³ Pevova'ea pe nhaporemopevove'ga pe nhaporemope Tupana'ga nde'i nehẽ: "Ite'varuhu po ti nde ve nehẽ." A'ea rui po ti ga ei nehẽ.

Cidade pe ti Tupana'ga rekoi oapyga oapykavuhua rehe okovo ganduvihavuhuhetero cordeiro'jave'ga pavẽi nehẽ. Ganhi'iğa rupi ti Tupana'gareheve'ga ndekoi ga mboheteavo nehẽ.

⁴ Tupana'ga rova ti ga hepiagi nehẽ. Gwetovapya rehe ti ga gwereko garera nehẽ.

⁵ Naypytuni ti cidade pe nehẽ. Ndatekwava'javi ti lamparina rehe nehẽ. Ndatekwava'javi ti kwara rehe nehẽ no. A'ereki Tupana'ga ganduvihavuhuhete'ga ombokojahu ga pe. Yvyakotyve'ga nduvihavamo ti ga ndekoi avuirama nehẽ.

⁶ Kiro Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—A'ea nhaporemō ko a'itituhēva'ea. Pyry hete ahe heroviari a'ea a'ero. Tupana'ga oko onhi'igā mōmbe'uhara'ga pojykaharetero pyryve'ga pojykaharetero. Gaha e'i ojipyrive'ga pe ga mondovo: “Eho ti imōmbe'gwovo aere'īva'ea jireheve'ga pe ikwahavuka ga pe nahā ti nehē javo,” ei Tupana'ga, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

Nambegwei ti Jesus'ga rura'javi nehē

⁷ —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu katu nhirembikwati-jarukara João'ga pe aere'īva'ea mōmbe'uhava, ei Jesus'ga.

⁸ —Jihi João'ramo ahēpia tuhē Tupana'gapyrive'ga rembiepiukara. Ji ahendu garemimōmbe'ua no. Henduvame hepiaga ji nhinoḡi Tupana'gapyrive'ga pya pyri tambohete ti ji ga javo – kiroki ga gwepiuka ji ve aere'īva'ea.

⁹ A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoḡi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete! ei ga. Ji ko Tupana'gapyrive'ga reki jitekovo ganhi'igā rupi nde ja. Ji ko neirū'ga ja no Tupana'ga nhi'igā mōmbe'uhara'ga ja. Ji ko ga ja no – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe okovo garemibikwati-jarukara rupi – kiroki garemibikwati-jarukara omōmbe'u aere'īva'ea. Nurā ji rūi ti embohete. Tupana'ga ti embohete! ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

¹⁰ —Teremimi garemibikwati-jarukara nde ve! ei ga. Tokwaha pa ti ga aere'īva'ea nehē. Nambegwei ti nahā nehē, ei ga.

¹¹ Kiroki ga oko te'varuhu aḡwamo – ga ti toko te'varuhu avuirama nehē. Kiroki ga tiruahū aḡwamo – ga ti toko tiruahū avuirama nehē. Kiroki ga oko katu aḡwamo – ga ti toko katu avuirama nehē. Kiroki ga pyry aḡwamo – ga ti toko pyry avuirama nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹² —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Yvyakotyve'ga ndeaporoḡita ḡandetakwera ja ji ikwahavipei. Nurā ti ji imondoī ga pe ḡandeaporoḡita kwepykava ḡandetakwera ja nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ōmega. Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Pyry hete ga pe – kiroki ga Tupana'ga nhi'īpo'ru okote'varuhua mōmboruka. Nahā ti Tupana'ga ei ga pe a'ero nehē: “Pe'u ti yva hugwi ahēmōngohava hugwi. Pejo ti cidade pype no pekiavo portas rupi,” e'i ti Tupana'ga nehē, ei Jesus'ga.

¹⁵ —Ojipe'ga ki a'e te nduri ipype. Tokiyme ti ga ipype okote'varuhuheteve'ga, ipajive'ga, ndoakwahavive'ga –

kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarũive'ġa, iporojukahara'ġa, ġanembiapopyra mboheteve'ġa, i'mbeve'ġa, ojipe'ġa no – kiroki ġa i'mbe pota jipi. Nanongara'ġa nhaporemo ti ndoki tuhẽ cidade pype nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Jihi ko Jesus, ei ga. Jihi amondo jijipyrive'ga pe pyri tomombe'u ti ga nhinhi'iga ġa pe javo. A'ero ti pemombe'u garemimombe'ua ojipe'ga pe – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo hendukatuvavo ganhi'iga. Daviva'ea ko nhirembopyya. Ji ko Daviva'ea rakykwepoharamo no. Ji ko jaytata'iuhua ja – kiroki hendy'jandy'ja ko'ema koty, ei Jesus'ga.

¹⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva i'ei cordeiro'jave'ga rembireko-ruamahẽa pavẽi:

—Herejo! e'i gara'uva hẽa pavẽi.

Gahã – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara – ġa ti te'i nehẽ no: “Herejo!”

Gahã – kiroki ġa ojiko pota Tupana'ga rehe imomborukapota okote'varuhua – ġa ti tuhu upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ i'gwovo yhya ahemongohava nehẽ. Gay'ua pe ji ei ġajikoga Tupana'ga rehe.

Gahã – kiroki ġa uhu pota upa avuirama Tupana'ga pyri – ġa ti tuhu ojikoga ga rehe nehẽ i'gwovo yhya ahemongohava ikwepyge'yma nehẽ.

¹⁸ Joãoramo ji ei ġa momoranduva – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara aere'ĩva'ea mombe'uhava. Ga pe ji ei ġa imombe'urame ojipe'ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara. Po ġa hajiheva'ea mombe'ui a'ea ko Jesus'ga rembikwatijarukara javo no, a'ero ti Tupana'ga imondoi hahya ġa pe nehẽ – kiroki hahya Jesus'ga omombe'uuka ġwembikwatijarukara pype.

¹⁹ Po ġa nomombe'upavi Jesus'ga rembikwatijarukara ġa imombe'urame ojipe'ga pe garembikwatijarukara, a'ero ti Tupana'ga ndo'uukari ġa pe yva hugwi ahemongohava hugwi nehẽ. Ga nombuhurukari ġa cidadepyryva pype nehẽ no. Nahã ti ga nomombyryvi ġa pe imbuhure'yma ġa pe pyryva'ea. Pyryva'ea Jesus'ga omombe'u ikwatijarukarame ji ve. A'ea ti Tupana'ga nombuhuri ġa pe nehẽ.

²⁰ Kiroki ga e'i a'ea pe nhaporemo: “A'iti a tuhẽ!” – gaha e'i no:

—Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Na tuhẽ ti, ei ga.

Kwa. Na tuhẽ a'ero! a'e ji. Amém! Herejo, Jesus, nhandepojkaharetero, a'e ji.

²¹ Tomombyry ti ga pe me nhaporemo Jesus Cristo'ga nhandepojkaharete'ga, a'e ji.